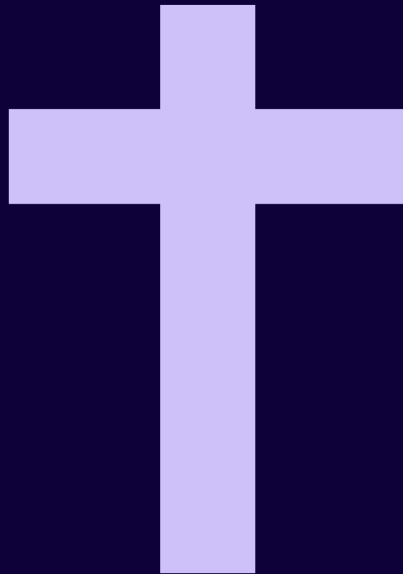

Yesus Aqa Anjam Bole
2014 + Qotei qa Lou

The New Testament in the Anjam language of Papua New
Guinea, 2014 revision, plus Psalms

Yesus Aqa Anjam Bole 2014 + Qotei qa Lou
The New Testament in the Anjam language of Papua New Guinea, 2014 revision,
plus Psalms

Nupela Testamen long tokples Anjam long Niugini, 2014 na Buk Song

copyright © 2014, 2025 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Anjam

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-08-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Dec 2025 from source files dated 12 Dec 2025
0eb339dc-c20a-5065-9483-338933d97585

Contents

FRT	1
Qotei qa Lou	2
Matyu	128
Mak	195
Luk	236
Jon	305
Aposel	353
Rom	419
1 Korin	449
2 Korin	478
Galesia	497
Efesus	507
Filipai	517
Kolosi	524
1 Tesalonaika	531
2 Tesalonaika	537
1 Timoti	541
2 Timoti	550
Taitus	556
Filemon	560
Hibru	562
Jems	585
1 Pita	593
2 Pita	601
1 Jon	606
2 Jon	613
3 Jon	614
Jut	616
Uli Anjam	619
Anjam Mutu Qudei	650

Yesus Aqa Anjam Bole

This is the New Testament in the Anjam Language
of Madang Province, Papua New Guinea

Revised Second Edition, 2014 — 3C

R 262P—2014—338

ISBN 9980 63 1002 6

© 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Namo Qaji Anjam

Anjam endi Yesus Kristus aqa anjam bole. Anjam endi iga bulyosim tamo ungasari Astrolabe Bay di unub qaji nanjo anjam na nengrenjem. Astrolabe Bay di agi Madang Provins di unu.

Yesus Kristus aqa anjam bole agiende. Qotei na Yesus qarinyonaqa a mandamq aisiqa namburbasq di moiyej. Osiqa olo subq na tigelej. Yesus aqa anjam bole agide.

Anjam endi Qotei aqa segi anjam. Endi tamo nanjo anjam sai. Qotei aqa Mondor Bole a na aqa wau tamo nanji powo enjrnaqa nanji anjam bole endi nengrenyeb. Nanji Grik anjam na nengrenyeb. Ariya bunuqna tamo qudei nanji olo anjam endi bulyoqnsib anjam gargekoba na nengrenyoqneb. Tamo qudei nanji bulyosib Inglis anjam na nengrenyeb. Tamo qudei nanji bulyosib Qebari anjam na nengrenyeb. O anjam gargekoba na nengrenyoqneb.

Tulan nami Moses a ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nanji ti Qotei aqa anjam bei nengrenyeb. Di Qotei aqa anjam namij. Ariya bunuqna Yesus a bosiqa Qotei na iga elenqajqa gam torei babtekritej. A Qotei aqa anjam bunuj osi bej. Anjam bunuj agiende.

QOTEI QA LOU

1

Tamo bole nanqi ti tamo uge nanqi ti

¹ Tamo bole nanqi kumbra agiende. Nanqi tamo uge nanqi anjam dau-ryosaieqnub. Nanqi une tamo nanqi gam na walwelsaieqnub. Nanqi Qotei misilinjo qaji tamo nanqi koba na awoosaieqnub. Deqa nanqi tulan areboleboleinjreqnu.

² Nanqi Tamo Koba Qotei aqa dal anjam qa tulan arearetnjreqnu. Nanqi bati gaigai qolo ti qanam ti Qotei aqa dal anjam qa are qaleqnub.

³ Nanqi namtan bul unub. Namtan di ya qalaq di yago qaji. Namtan di geitqa batieqnaga a gei bole ateqnu. Aqa banga nanqi laosaieqnub. Tamo bole nanqi namtan di bul unub. Deqa wau kalil nanqi yeqnub qaji di tulan boleeqnub.

⁴ Ariya tamo uge nanqi tamo deqaji sai. Sai bole sai. Nanqi bem so aqa suwi bul jagwa na puyoqnsiqa taqal waiyeqnub qaji.

⁵ Deqa nanqi Qotei aqa pegiyo bati bunyqa keresai. Nanqi une tamo unub deqa nanqi tamo bole tintin nanqi ambleq di sqa keresai.

⁶ Tamo Koba Qotei a tamo bole tintin nanqi kumbra qa tulan areareteqnub. Deqa a na nanqi geregere taqatnjreqnu. Ariya tamo kumbra uge yeqnub qaji nanqi torei padalqab.

2

Qotei a na Mandor Koba giltej

¹ Kiyaga sawa bei bei qaji nanqi diqoqnsib Qotei aqa anjam torei urateqnub? Kiyaga nanqi kumbra uge yqajqa gam nameqnub? Nanqi degyeqnub deqa nanqi wau kalil ugeqas.

² Sawa bei bei qaji nanqi mandor kokba ti nanqi tamo gate nanqi ti korooqnsibqa Tamo Koba Qotei aqa Njiri Kristus wo nanqi aiyel qoto itnjraqajqa deqa anjam qoseqnub.

³ Od, nanqi korooqnsibqa endegsib mareqnub, “Nanqi aiyel sil kokba na gago ban tontoqnsib iga singila na taqatgeqnub. Deqa iga sil kokba di kukoqyelenqom.” Nanqi degsib mareqnub.

⁴ Ariya Tamo Koba a lan qureq dia aqa awo jaramq di awesosiqa tamo uge nanqi di misilinjnroqnsiqa nanqi qa kiekeqnub.

⁵ Od, a nanqi qa tulan minjin oqeteqnaga singila na nanqi njirinjnreqnu. Deqa nanqi a qa ulaugeteqnub.

⁶ A na nanqi endegsi minjreqnu, “E na ijo segi Mandor giltosim a Saion manaq di atem unu. Mana di ijo segi getento mana.”

⁷⁻⁹ Tamo Koba Qotei a na Mandor di minjej, “Ni ijo segi Angro. Bini e ino Abu sqai. Ni na merbim e sawa bei bei qaji nanqi elenjosiy ni emqai. Yim ni na mandam kalil taqatqam. Ino ban a singila koba. Ino ban a toqon ain na gereiyo qaji di bul unu. Singila dena ni na sawa bei bei qaji nanqi taqatnjresosim nanqi numim morenqab. Tamo nanqi web paraparainjreqnub dego kere.” Qotei na Mandor di anjam degsi minjnaqa Mandor a marej, “Tamo Koba a na anjam degsi merbqo deqa e anjam di palontqai.”

¹⁰ Deqa mandor kokba, ningi powo bole ti soqniy. O mandam qa tamo gate, ningi anjam endi geregere qusib nam atsib soqniy.

¹¹ Ningi Tamo Koba Qotei qa ulaosib aqa wau ojsib a qa areboleboleingim ginda gindanoqniy.

¹² Ningi Qotei aqa Niri aqa sorgomq di sosib aqa singa kundoqyoqniy. Ningi degyqasai di a ningi qa njirinosim moiyoṭṭṅwas. Di kiyaaqa? A urur minjin oqeteqnu deqa. Ariya tamo ungasari kalil Qotei aqa areq di ulieqṇub qaji, ningi tulaṇ areboleboleinḡeme.

3

Tamo a nobqolo Qotei pailyeqnu

¹ O Tamo Koba Qotei, ijo jeu tamo nangi tulaṇ gargekobaeqṇub. Nangi e ugeugeibqajqa laqṇub.

² Nangi e endegsib merbeqṇub, “Ni padalqa laqṇim Qotei na ni uratmqas. A na ni oqasai. Deqa ni padalqam.”

³ Ariya nango anjam di bole sai. O Tamo Koba Qotei, e qalie, ni dumu bul unum deqa ni na e ulitbeqṇum. Ni segi qujai na e ñam bole eboqnsim e singilatbeqṇum deqa e qoto bunyeqṇum.

⁴ E Tamo Koba Qotei metoqnsim pailyeqṇam a aqa segi getento manaq di sosisqa ijo pailyo queqṇu.

⁵ E ijo bijalq di ñeism qambumtem. E olo tigelosim bole soqṇem. Di kiyaaqa? Tamo Koba Qotei na e taqatbeqṇu deqa.

⁶ Jeu tamo tulaṇ gargekoba 10,000 nangi bosib e agutbqab di unḡum. E nangi qa ulaqasai.

⁷ O Tamo Koba Qotei, ni au. O ijo Qotei, ni bosim e aqaryaibime. Ni degyqam di e padalqasai. E qalie, ni ijo jeu tamo kalil nangi ñumeqṇum. Ni tamo uge nango qalagei paratetṇreqṇum.

⁸ O Tamo Koba Qotei, ni segi qujai gago aqaryaigo tamo unum deqa iga padalosaieqṇum. Deqa ni na ino segi tamo ungasari nangi boletṇjime.

4

Tamo a qolo Qotei pailyeqnu

¹ O Abu Qotei, e ni metmosiy pailmitqa ni ijo pailyo quetbime. Jeu tamo nangi ijo jejamuq di une qamibqa ni na e beterbosim merbe, “Ni une saiqoji unum.” O Abu Qotei, e qalie, e nami tulaṇ are gulbe ti sonamqa ni ijo are gulbe kobotetbem. Deqa ni olo e qa are boleimim ijo pailyo que.

² O tamo ungasari, bati gembub ningi ijo ñam bole ugetetboqnsib e jemai eboqnqab? Bati gembub ningi anjam uge ti gisaṇ kumbra ti dauryoqnqab?

³ Tamo Koba Qotei a na tamo ungasari aqa sorgomq di unub qaji nangi aqa segi qa gilṇjreqṇu. E Tamo Koba Qotei metoqnsim pailyeqṇam a ijo pailyo queqṇu.

⁴ O tamo ungasari, ningi Qotei qa ulaoiy. Ningi une yoqnaib. Ningi nunḡo bijalq di ñeiesosibqa bati deqa ningi nunḡo are miligi geregere tenemtoqnsib nunḡo medabu getentoqniy.

⁵ Ningi inḡi inḡi Tamo Koba Qotei a tulaṇ areareteqṇu qaji di oqnsib atraiyoqnsib a qa nunḡo areqalo singilatoqniy.

⁶ Israel tamo ungasari gargekoba nangi endegsib nenemeqṇub, “Yai na iga boletḡwas?” O Tamo Koba Qotei, ni segi na iga boletḡwa kere. Deqa ni ino ulatamu na iga suwantgoqṇe. Ni degyqam di iga sawa ambruq di sqasai.

⁷ E qalie, ni arebolebole kobaquja ijo are miligiq di ateqṇum. Tamo qudeṇi nango bem sum ti nango wain ti kobaqas di nangi areboleboleinḡrqas. Ariya ijo arebolebole na nango arebolebole di tulaṇ bunyejunu.

⁸ O Tamo Koba Qotei, ni segi na e taqatbeqṇum deqa e bole unum. E inḡi bei qa ulaosaieqṇum. E ijo bijalq di lawo na ñeioqnsim urur qambumteqṇum.

5

Tamo a Qotei na taqatqajqa deqa pailyeqnu

- ¹ O Tamo Koba Qotei, ni ijo anjam endi quime. Ni ijo akam dego quetbime.
- ² Ni ijo Mandor Koba. Ni ijo Qotei dego. Ni na e aqaryaibqajqa deqa e ni metmoqnsim pailmeqnum. Deqa ni ijo pailyo que.
- ³ O Tamo Koba Qotei, nobqolo gaigai e ni pailmeqnum. Sen oqeqnaqa e singila na ni pailmeqnum. Ijo pailyo di ingi atraiyo bul. Ni ijo pailyo quqwjajqa deqa e ni qa tarinoqnsim unum.
- ⁴ O Abu Qotei, e qalie, ni kumbra uge qa areboleboleimosai eqnu. Kumbra uge yo qaji tamo nangi ni ombla sqa keresai.
- ⁵ Tamo nango segi ñam soqteqnu b qaji nangi ino ñamgalaq di tigelqa keresai. Tamo kumbra uge yeqnub qaji nangi qa ni tulan are ugeimeqnu.
- ⁶ Ni na tamo gisan anjam mareqnu b qaji nangi ugeugeinjqreqnum. Tamo qalo qaji nangi qa ni tulan are ugeimeqnu. Maqu tamo nangi qa dego ni tulan are ugeimeqnu. Di e qalie.
- ⁷ Ariya ni na e tulan qalaqalaibeqnum deqa e ino atra tal miligiq gilqa kere. Ino atra tal di getento koba. Tal dia e singa pulutoqnsiy ni qa louoqnqai.
- ⁸ O Tamo Koba Qotei, ni na ino gam bole e osorboqne. Od, ni na ino kumbra tinqin e osorboqnim e kumbra di dauryoqnqai. Ni degyqam di ijo jeu tamo nangi une bei ijo jejamuq di qamqa yoqnib keresaiinjqas.
- ⁹ Ijo jeu tamo nango medabu na anjam bole marosaieqnu b. Nangi na tamo ungasari nangi ugeugeinjqajqa deqa are qaleqnu b. Nango medabu di tamo moiyo qaji sub waqejunu di bul unu. Nangi walawalaiyo anjam koba mareqnu b.
- ¹⁰ O Abu Qotei, ni na jeu tamo nangi di peginjrism nangi ñolawotnjrism nango areqalo uge niñaqyetnjre. Nangi ino dal anjam tulan gotranjoqnsib une gargekoba yeqnub deqa ni na kamba nangi winjre. Yim nangi ni uratmosib isaq gilqab.
- ¹¹ O Abu Qotei, tamo ungasari kalil ino areq di ulieqnu b qaji nangi tulan areboleboleinjqre. Od, nangi are tulan boledamu na louoqnebe. Ni na nangi geregere taqatnjrime. Yim tamo ungasari ino ñam qalaqalaiyeqnu b qaji nangi ino kumbra di unsibqa ni tulan binjqab.
- ¹² O Tamo Koba Qotei, e qalie, ni na tamo ungasari ino anjam dauryeqnu b qaji nangi tulan boletnjreqnum. Ni dumu bul unum deqa ni na nangi ulitnjroqnsim geregere taqatnjreqnum. Deqa nangi bole unub.

6

Tamo gulbe ti unu qaji aqa pailyo

- ¹ O Tamo Koba Qotei, ni njirin ti unum. Ariya ni na olo e njirintbaim. Ni minjin oqetmeqnu. Ariya ni ijo une qa e kambatbaim.
- ² O Tamo Koba Qotei, ijo singila koboqo deqa ni e qa are boleimeme. Ijo singila torei saiqa deqa ni na olo e boletbe.
- ³ E are tulan gulbekobaibeqnu. Ariya Tamo Koba Qotei, ni mare. Bati gembub e are gulbeibim sqai?
- ⁴ O Tamo Koba Qotei, ni bosim e ame. Ni ino qalaqalaiyo kumbra qa are qalsim e aqaryaibime. Yim e ñambile sqai.
- ⁵ Ni degye. Di kiyaga? Tamo moreñeb qaji nangi ni qa are qalosaieqnu b. Tamo moiyo qureq di unub qaji nangi ino ñam soqtosaieqnu b.
- ⁶ E gaigai akameqnum deqa ijo singila saiekriteqnu. Qolo gaigai ijo ñam ya aieqnu deqa ijo bijal tulan ñunqneqnu. E akamkobaeqnum deqa ijo gate kulun dego tulan ñunqneqnu.

⁷ Ijo jeu tamo tulan gargekoba unub deqa e are gulbeibeqnaqa ijo namdamu sunyeqnaqa e nam atqa keresaiibeqnu.

⁸ O kumbra uge yo qaji tamo ungasari, Tamo Koba Qotei a ijo akam queqnu deqa ningi na e uratbiy.

⁹ E na Tamo Koba Qotei endegsi pailyeqnum, “Ni na e aqaryaibime.” Yeqnaqa a ijo pailyo queqnu.

¹⁰ Deqa bunuqna a na ijo jeu tamo kalil nanngi gulbe tulan kobaquja enjrim nanngi jemainjrim bati qujai qa nanngi ulaugetosib jaraiqab.

7

Tamo gulbe ti unu qaji aqa pailyo

¹ O ijo Tamo Koba Qotei, e ino areq di ulieqnum deqa ni na e aqaryaibe. Ni degyqam di tamo e teteibeqnub qaji nanngi na e moiyoibqa yoqnib keresaiin-jrqas.

² Tamo uge nanngi dena e ugeugeibqa laqnu. Laion a tamo aqa jejamu pupoiyeteqnu dego kere. E aqaryaibqajqa tamo bei sosai deqa ni na e osim aqaryaibime.

³ O ijo Tamo Koba Qotei, e kumbra uge bei yonum kiyo e tamo bei ugeugeiyonum kiyo

⁴ e ijo was gisanjosim anjam uge aqa jejamuq di qametonum kiyo e ijo jeu tamo lanja ugetonum kiyo degamqa

⁵ ni na ijo jeu tamo nanngi minjrimqa nanngi e teteibosib ojebe. Ojsib e singa na sosisib ugeugeibosib moiyoibebe.

⁶ O Tamo Koba Qotei, ijo jeu tamo nanngi na e qoto itbeqnub deqa ni tigelosim nanngi qa minjin oqim nanngi nolawotnjre. O ijo Qotei, ni tigelosim e aqaryaibosim nanngo une qa nanngi peginjre.

⁷ Ni lan qureq dia ino awo jaram kobaq di awoosim sawa bei bei qaji nanngi endegsi minjre, “Ningi bosib ijo areq di korooiy.” O Abu Qotei, nanngi babqa ni na nanngi taqatnjre.

⁸ O Tamo Koba Qotei, e qalie, ni na sawa bei bei qaji nanngo une qa nanngi peginjreqnum. Ariya e kumbra tintin ti kumbra bole ti dauryeqnum deqa ni na e endegsi merbe, “Ni une saiqoji unum.”

⁹ O Abu Qotei, ni tulan tintin unum. Ni na tamo ungasari nanngo areqalo ti nanngo are miligi ti tenemteqnum. Deqa ni na tamo uge nanngo kumbra uge kalil torei kobotime. Osim olo tamo bole tintin nanngi singilatnjre.

¹⁰ Qotei a ijo taqato tamo. A dumu bul unu. A na tamo ungasari nanngo are miligiq di une saiqoji unub qaji nanngi padalaib deqa aqaryainjreqnu.

¹¹ Qotei a anjam pegiyo tamo bolequja. A bati gaigai tamo ungasari kumbra uge yeqnub qaji nanngi qa minjin oqeteqnu.

¹² Tamo uge nanngi are bulyqasai di Qotei na aqa serie nomyosim aqa an dego titosim qoto qa tigelqas.

¹³ A na aqa qoto qa ingi ingi gereiyqo. A na qaja namyuwo ti di dego gereiyqo. Qaja dena a na tamo uge nanngi numim morenqab.

¹⁴ Ningi tamo uge nanngi unjriy. Nanngi kumbra uge dauryqajqa are qalo-qnsib une gargekoba yoqnqajqa arearetnjreqnaqa gisan anjam mare mare laqnu.

¹⁵ Nanngi na tamo qudei nanngi ojqajqa deqa sub bogeqnub. Ariya nanngi segi ululonjosib sub di miligiq aiqab.

¹⁶ Nanngo une dena kamba olo nanngi ugetnjrqas. Nanngi tamo qalo qaji unub deqa nanngo kumbra dena olo puluosim nanngi ugeuginjqas.

¹⁷ Qotei Goge Koba a tulanj tintin unu. Deqa e na Tamo Koba Qotei a binjiyoqnsiy a qa louoqnsiy aqa ñam soqtoqnqai.

8

Qotei a ñam koba ti unu

¹ O gago Tamo Koba Qotei, sawa sawa kalilq dia ino ñam bolequja branteqnu. Ni na ino rianj kobaquja babteqnam a tulanj goge oqsiq lanj qure bunyejunu.

² Ni na angro kiñilala nanjgi singila enjreqnam nanjgi ino ñam soqteqnu. Ino kumbra dena ni na ino jeu tamo nanjgi ti tamo qalo qaji nanjgi ti medabu getentetnjreqnam nanjgi ino ñam ugeugeiyqajqa keresaiinjreqnu.

³ O Abu Qotei, lanj ni gereiyem qaji di e uneqnum. Bai ti bongar ti ni lanj goge dia atelenjem qaji di dego e uneqnum.

⁴ Unoqnsim endegsi ni nenemmeqnum, ni kiyaga iga mandam tamo qa are koba unu? Kiyaga ni na iga geregere taqatgeqnum?

⁵ Ni na iga gereigosim lanj angro nanjo sorgomq di atem. Ariya bunuqna ni na olo iga ñam koba ti singila ti egem.

⁶ Od, ingi ingi kalil ni gereinjrem qaji di ni gago sorgomq di atsim iga na taqatqajqa deqa wau egem.

⁷ Kaja ti makau ti wagme kalil nañuq di unub qaji nanjgi ti

⁸ qebari kalil lanj goge dia pururueqnu qaji nanjgi ti qe kalil yuwalq di unub qaji nanjgi ti wagme kalil yuwal miligiq di laqnu qaji nanjgi ti di ni na elenjosim gago sorgomq di atelenjem.

⁹ O gago Tamo Koba Qotei, sawa sawa kalilq dia ino ñam bolequja branteqnu.

9

Tamo a Qotei aqa kumbra bole binjiyeqnu

¹ O Tamo Koba Qotei, e ijo are miligi kalil ni emekritosiy ni binjimosiy manja kalil ni babteqnum qaji deqa tamo ungasari nanjgi sainjroqnqai.

² O Qotei Goge Koba, e ni qa tulanj areboleboleiboqnim ino ñam soqtoqnsiy ni qa louoqnqai.

³⁻⁴ O Abu Qotei, e qalie, ni ino awo jaram kobaq di awesosim kumbra tintin na e pegiboqnsim e beterboqnsim endegsi merbeqnum, “Ni tamo bole une saiqoji unum.” Ariya ijo jeu tamo nanjgi e bul sosai. Nanjgi une ti unub deqa nanjgi ino ulatamuq na jaraiyoqnsib mangaloqnsib padaleqnu.

⁵ O Abu Qotei, e qalie, ni na tamo uge sawa bei beiq di unub qaji nanjgi njirintnjroqnsim padaltnjreqnum. Deqa nanjo ñam bati gaigai loumesqas.

⁶ Od, jeu tamo nanjgi tore koboosib bati gaigai padalo gamq di sqab. Ni na nanjo qure kalil ugeugeiyeqnum deqa tamo qudei nanjgi olo bunuqna nanjgi qa are qalqasai.

⁷ Tamo Koba Qotei a bati gaigai Mandor Koba sqas. A aqa awo jaramq di awesosiqqa tamo ungasari nanjo une qa nanjgi geregere peginjreqnu.

⁸ A sawa bei bei qaji nanjgi kumbra tintin na peginjreqnu. Od, a aqa segi kumbra bole dauryoqnsiqqa tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nanjgi peginjreqnu.

⁹ Tamo Koba Qotei a tal singila koba bul unu. Deqa gulbe bati branteqnaqa aqa segi tamo ungasari nanjgi aqa areq di ulieqnu. Jeu tamo nanjgi na nanjgi ugetnjreqnabqa nanjgi aqa areq gileqnu.

¹⁰ O Tamo Koba Qotei, e qalie, ni na tamo ungasari inoq beqnub qaji nanqi goreinjrosaieqnum. Deqa tamo ungasari ino ñam qa qalieeqnub qaji nanqi ni qa nanjo areqalo singilateqnub.

¹¹ Tamo Koba Qotei a Saion qureq dia aqa awo jaramq di awejunu. Deqa ningi a qa louoqnsib aqa ñam soqtoqnsib aqa wau kokba kalil qa sawa bei bei qaji nanqi sainjroqniy.

¹² Jeu tamo nanqi na Qotei aqa segi tamo ungasari nanqi moiyojnreqnub deqa Qotei na kamba jeu tamo nanqi di ugetnjreqnu. Tamo ungasari jaqatin ti unub qaji nanqi akameqnabqa Qotei a nanjo akam queqnu. A aqa dabkala getentosaieqnu.

¹³ O Tamo Koba Qotei, ni e qa are boleimeme. Jaqatin ti gulbe ti jeu tamo nanqi na e ebeqnub qaji di unime. E qalie, e moiqa laqnit ni na e aqaryaibosim boletbqam.

¹⁴ O Abu Qotei, e Saion qure aqa siranmeq dia tigeloqnsiy kumbra kalil ni yeqnum qaji deqa tamo ungasari nanqi sainjroqnsiy ino ñam soqtoqnqai. Ni e padalo sawaq na em deqa e ni qa saoqnsiy areboleboleiboqnqas.

¹⁵ Sawa bei bei qaji nanqi sub bogeqnub. Di kiyaaqa? Qotei aqa tamo ungasari nanqi walwelosib sub miligiq aiqajqa deqa. Ariya sawa bei bei qaji nanqi segi sub miligiq aiyeqnub. Nanqi aliem dego uliteqnub. Di kiyaaqa? Aliem na Qotei aqa tamo ungasari nanqi ojajqa deqa. Ariya aliem dena nanqi segi ojeqnu.

¹⁶ Od, tamo uge nanqi na tamo qudei nanqi ugeugeinjreqnab nanjo une dena olo nanqi segi ugetnjreqnu. Tamo Koba Qotei a une pegiyo wau yeqnu. A na aqa kumbra di iga osorgeqnaqa iga unoqnsim a qa bole poiqeqnu.

¹⁷ Tamo uge sawa bei beiq di unub qaji nanqi Qotei qa are walnjreqnu deqa nanqi moiyo qureq aiyeleqab.

¹⁸ Ariya Qotei a gaigai tamo ungasari ingi ingi saiqoji unub qaji nanqi qa are qaleqnu. A nanqi qa are walyosaieqnu. Tamo ungasari gulbe qoboieqnub qaji nanqi Qotei na aqaryainjrqaqqa deqa tarijeqnub. Nanqi laña tarijosaieqnub. Di kiyaaqa? Qotei na gaigai nanqi aqaryainjreqnu deqa.

¹⁹⁻²⁰ O Tamo Koba Qotei, ni au. Mandam tamo nanqi na ni qoto itmosib ni bunmqa wauoqnibqa ni bosim nanqi saidnjre. Sawa bei bei qaji nanqi ino ulatamuq di tigelabqa ni na nanqi peginjrsim ula enjre. Yimqa nanqi geregere qalieqab, nanqi mandam tamo. Nanqi kalil morenqab.

10

Tamo a Qotei na aqaryaiyqajqa deqa pailyeqnu

¹ O Tamo Koba Qotei, kiyaaqa ni tulan isaq di unum? Kiyaaqa ni ijo jojomq di sosai? Gulbe bati qa ni kiyaaqa ulieqnum?

² Tamo uge nanjo kumbra agiende. Nanqi tulan diqoqnsib tamo ingi ingi saiqoji unub qaji nanqi ugetnjrqajqa deqa anjam qoseqnub. Deqa ni marimqa nanjo anjam dena olo nanqi segi ugetnjrqas.

³ Tamo uge nanqi nanjo areqalo uge qa areboleboleinjreqnaqa tulan diqoqnsib laqnub. Nanqi ñoro koba oqajqa deqa mamaulnjreqnaqa Tamo Koba Qotei a misilinyoqnsib qoreieqnub.

⁴ Tamo uge nanqi Qotei qa ñamosaieqnub. Nanqi nanjo segi ñam soqtoqnsib gaigai endegsib are qaleqnub, “Qotei saiqoji.”

⁵ Nanqi ingi bole bole koroioqnsib nanjo jeu tamo kalil nanqi kikinjreqnub. Nanqi degyoqnsib Qotei aqa dal anjam torei urateqnub.

⁶ Nanqi endegsib are qaleqnub, “Iga singila na tigelejunum. Deqa gulbe bei na iga yala gotrangwa keresai. Iga une bei turqasai. Iga gaigai bole sqom.”

⁷ Nanġi deġsib are qaloqnsib bati gaigai gisaŋ anjam koba maroqnsib tamo qudei nanġi ula enjrqajqa deqa anjam uge minjreqnub. Nanġi kumbra uge ti une gargekoba ti yoqnqajqa deqa anjam qoseqnub.

⁸⁻⁹ Tamo uge nanġi dena tamo bole nanġi ñumqajqa deqa qure qureq dia ulioqnsib tarineqnub. Tarineqnab tamo bole nanġi gam na beqnabqa nanġi ñumeqnub. Nanġi na tamo singila saiqoji unub qaji nanġi ñumqajqa deqa maroqnsib ulioqnsib ñam ateqnub. Laion nanġi nanġo sub miligiq di sosib ñam ateqnub dego kere. Od, nanġi na tamo inġi inġi saiqoji unub qaji nanġi ojqqajqa deqa maroqnsib ulioqnsib ñam ateqnub. Ñam ateqnab tamo nanġi gam na beqnabqa nanġi ojoqnsib titnjroqnsib gileqnub. Aliem na wagme ojeqnu dego kere.

¹⁰ Tamo uge nanġi singila ti unub deqa nanġi na tamo singila saiqoji unub qaji nanġi ñumoqujateqnub.

¹¹ Tamo uge nanġi endegsib are qaleqnub, “Qotei a gago kumbra endi unosaieqnu. A na aqa ulatamu ulitqo deqa a na iġa nugwa keresai.” Tamo uge nanġi deġsib are qaleqnub.

¹² O Tamo Koba Qotei, ni tigelosim tamo uge nanġi di ñolawotnjre. Ni tamo unġasari gulbe qoboieqnub qaji nanġi qa are walmaiq.

¹³ Kiyaaqa tamo uge nanġi na ni qoreimoqnsib endegsib are qaleqnub, “Qotei na iġa pegigwasai”?

¹⁴ O Abu Qotei, ni tamo uge nanġo kumbra di uneqnum. Nanġi na tamo unġasari nanġi jaqatin ti gulbe ti enjreqnub di ni qalie. Deqa e qalieonum, ni na tamo unġasari nanġi di beternjreqnum. Ni na anġro mandum nanġi aqaryainjreqnum. Od, tamo unġasari singila saiqoji unub qaji nanġi nanġo segi jejamu oqnsib ino baŋq di ateqnub deqa ni na nanġi geregereinjreqnum.

¹⁵ O Abu Qotei, ni na tamo uge nanġo singila kobotetnjrsim nanġo une qa nanġi peginjime. Ni degyqam di nanġi olo kumbra uge yqajqa keresaiinjras. Deqa ni nanġo kumbra uge olo bunu unqasai.

¹⁶ Tamo Koba Qotei a gaigai Mandor Koba sqas. A na sawa bei bei qaji nanġi winjrimqa nanġi aqa segi mandam bole uratosib jaraiyosib padalqab.

¹⁷ O Tamo Koba Qotei, ni tamo unġasari gulbe qoboieqnub qaji nanġo pailyo qusim nanġo are singilatetnjime.

¹⁸ Anġro mandum nanġi ti tamo unġasari jeu tamo nanġi na ugeugeinjreqnub qaji nanġi ti ni pailmibqa ni nanġo pailyo quetnjrsim anjam pegiyo talq dia nanġi beternjre. Ni degyqam di jeu tamo nanġi na olo nanġi ula enjrqasai. Jeu tamo nanġi di mandam tamo. Nanġi kalil morenqab.

11

Tamo a Qotei qa aqa areqalo singilateqnu

¹ E Tamo Koba Qotei aqa areq di uliejunum deqa a na e taqatbeqnu. Ningi nanari tamo unub deqa kiyo ningi na e endegsib merbeqnub, “Ni qebari nanġi bulosim ulaŋosim manaq oqe.

² Ni unime. Tamo uge nanġi nanġo an titoqnsib nanġo qaja dego ojoqnsib tamo areqalo bole ti unub qaji nanġi uli na qamqajqa laqnub.

³ Tamo kalil nanġi kumbra bole dauryqa torei urateqnub deqa tamo tintin nanġi kiyersib geregere sqab? Keresai.” Ningi na e deġsib merbeqnub.

⁴ Deqa ningi quiy. Tamo Koba Qotei a aqa segi getento talq di unu. A lan qureq dia aqa awo jaramq di awesosiqa ñam atoqnsiq tamo kalil nanġi unjroqnsiq nanġo kumbra geregere tenemteqnu.

⁵ A na tamo bole ti tamo uge ti nanġo kumbra geregere tenemtoqnsiq tamo qalo qaji nanġi tulan qoreinjreqnu.

⁶ Qotei a namyuwo tulan kanjan qarinyoqnim tamo uge nanogoq aiyoqngas. Namyuwo ti jagwa tulan kanjan ti dena tamo uge nanogo jejamu koitetnjrqas. Nanji awai uge di itqab.

⁷ Di kiyaga? Tamo Koba Qotei a tulan tintin unu deqa. A kumbra tintin qa tulan arearetegnu. Deqa tamo bole tintin nanji geregere sosib Qotei aqa ulatamu unoqngab.

12

Tamo a Qotei na aqaryaiyqajqa deqa pailyeqnu

¹ O Tamo Koba Qotei, ni na e aqaryaibime. Ni degyqam di e padalqasai. Mandamq endia tamo bole bei sosai. Ni nam ateqnum di ni tamo bole qujai bei unosai.

² Tamo kalil nanji areqalo aiyeltoqnsib nanjo kadoi nanji gisan anjam ti walawala anjam ti minjreqnub.

³ O Tamo Koba Qotei, tamo nanji walawala anjam koba mareqnub deqa ni na nanjo medabu getentetnjre. Od, ni na tamo nanji diqoqnsib nanjo segi nam soqteqnu qaji nanjo medabu getentetnjre.

⁴ Tamo nanji di endegsib mareqnub, “Gago anjam singila ti unu. Anjam dena iga na tamo ungasari nanji bunjrqom. Yai a gago tamo koba sosim iga taqatgwas? Tamo dego bei sosai.” Nanji degsib mareqnub.

⁵ Ariya Tamo Koba Qotei a kamba endegsi mareqnu, “Tamo uge nanji na tamo ungasari inji inji saiqoji unub qaji nanji ugeugeinjreqnabqa nanji gulbe qoboioqnsib akamoqnsib unub. Deqa e tigelosiy tamo ungasari nanji di taqatnjrit nanji bole sqab. Nanji deqa tarinoqnsib unub.” Qotei a degsi mareqnu.

⁶ Tamo Koba Qotei aqa anjam kalil bole. Aqa anjam tulan bolequja jiga saiqoji. Aqa anjam di silva bul unu. Iga qalie, tamo nanji silva oqnsib namyuwoq di koito 7 yeqnab dena silva a tulan milaleqnu.

⁷ O Tamo Koba Qotei, e qalie, ni na iga taqatgwam. Bati gaigai ni na iga geregere taqatgoqngam deqa tamo uge nanji na iga ugeugeigwa keresaiin-jrqas.

⁸ Tamo uge nanjo kumbra agiende. Nanji sawa sawa kalilq dia diqoqnsib kumbra uge uge yeqnub. Yeqnab tamo qudei na nanjo kumbra di unoqnsib endegsib mareqnub, “Nanji kumbra bole yeqnub.”

13

Tamo a Qotei na aqaryaiyqajqa deqa pailyeqnu

¹ O Tamo Koba Qotei, bati gembub ni ino ulatamu e qa ulitoqngam? Ni gaigai e qa are walmoqngas kiyo?

² Bati gembub e are jaqatinboqngas? Bati gembub e are gulbe ti sqai? Bati gembub ijo jeu tamo nanji na e bunboqngab?

³ O ijo Tamo Koba Qotei, ni e qa are qalsim ijo pailyo quetbime. Ni na e singilatbosim nambile ebe. Ni degyqam di e moiqasai.

⁴ Od, ni degyqam di jeu tamo nanji e qa endegsib marqa keresai, “Iga a qalnum koboqo.” O Abu Qotei, ni na e aqaryaibime. Ni degyqam di e padalqasai. Jeu tamo nanji ijo gulbe qa areboleboleinjqasai dego.

⁵ Ariya e ni qa ijo areqalo singilateqnum deqa e qalieonum, ni bati gaigai e qalaqalaiboqngam. Ni e padalo sawaq na eqnum deqa e ni qa tulan areboleboleiboqngas.

⁶ Od, e Tamo Koba Qotei qa louoqnsiy aqa nam soqtoqngai. Di kiyaga? A na e tulan boletbeqnu deqa.

14

Kumbra uge ti nanari kumbra ti

¹ Nanari tamo nanği nanğo segi are miligi getentoqnsib mareqnub, “Qotei saiğoji.” Tamo nanği di tamo uge. Nanği kalil kumbra tulañ ugedamu yeqnub. Bei a yala kumbra bole yosaieqnu.

² Tamo Koba Qotei a lañ qureq di sosiqa tiroqnsiq tamo nanği unjreqnu. A tamo qudei powo ti unub qaji nanği qa ñameqnu. Od, a tamo qudei aqa kumbra dauryeqnub qaji nanği qa ñameqnu.

³ Ariya a tamo deqaji bei itosai. Tamo kalil nanği gam bole uratekriteqnub. Nanği kalil tamo uge. Bei a yala kumbra bole yosaieqnu. Sai bole sai.

⁴ Tamo Koba Qotei a endegsi mareqnu, “Tamo kumbra uge yeqnub qaji nanği powo ti unub e? Sai. Nanğo kumbra agiende. Nanği na ijo segi tamo unğasari nanği ñumoqnsib padaltñjreqnub. Tamo a bem uysim kobotqas dego kere. Nanği e pailbosaieqnub.” Qotei a degsi mareqnu.

⁵ Qotei a tamo unğasari kumbra bole tiñtiñ dauryeqnub qaji nanği ombla unub. A tamo uge nanği ombla sosai deqa nanği ulaugetoqnsib ginda gindañeqnub.

⁶ Tamo uge nanği dena tamo unğasari ingi ingi saiğoji unub qaji nanğo wau ugeugeiyetñjreqnub. Ariya di unğum. Tamo unğasari nanği di Tamo Koba Qotei aqa areq di ulieqnub deqa nanği bole unub.

⁷ Ijo areqalo kobaquja agiende. Tamo Koba Qotei a na Saion qure qaji tamo bei qarinyim bosim Israel nanği eleneme. Israel nanği Qotei aqa segi tamo unğasari unub deqa a na nanği aqaryainjrimqa nanği olo boleabqa nanği tulañ areboleboleinjreme. Od, Jekop aqa len nanği are tulañ boledamuinjreme. Ijo areqalo kobaquja agide.

15

Kumbra Qotei a tulañ areareteqnu qaji

¹ O Tamo Koba Qotei, yai nanği ino atra tal miligiq di sqa kere? Yai nanği ino segi getento mana goge dia awoqa kere? Mana di aqa ñam Saion.

² Tamo une saiğoji sosiqa gaigai kumbra bole yeqnu qaji a qujai ino atra tal miligiq di sqa kere. Od, tamo aqa are miligiq na anjam bole mareqnu qaji a qujai ino segi getento mana goge dia awoqa kere.

³ Tamo dena tamo qudei nanğo ñam ugetosaieqnu. A na aqa kadoi nanği ugeugeinjrosaeqnu. A na tamo qudei nanği misiliñjrosaeqnu.

⁴ Tamo dena tamo unğasari Qotei na qoreinjreqnu qaji nanği tulañ uratñjreqnu. Ariya a na tamo unğasari Tamo Koba Qotei aqa sorgomq di unub qaji nanğo ñam soqtetñjreqnu. A gaigai aqa segi anjam a nami marej qaji di dauryeqnu. Aqa kumbra dena a gulbe kobaquja oqas di unğum. A aqa anjam di uratqasai.

⁵ A na tamo qudei nanği silali enjrimqa nanği a kamba silali yqajqa batiamqa a silali di segi yainjrqas. A silali aqa oto turtosim yainjrqasai. Tamo qudei nanği a silali yqa osib walawalaiyosib minjqab, “Ni na awai endi osim tamo bole bei aqa jejamuq di anjam uge laña qame.” Nanği a degsib minjqab di a nanğo anjam dauryqasai. Tamo kumbra bole deqaji yeqnub qaji nanği singila na tigelesqab. Deqa gulbe bei na nanği yala gotrañnjrqas keresai.

16

Tamo a Qotei qa aqa areqalo singilatoqnsiq pailyeqnu

¹ O Abu Qotei, e ino areq di ulieqnum deqa ni na e taqatbime. Yim e bole sqai.

² E Tamo Koba Qotei endegsi minjegnum, “Ni ijo Tamo Koba. Ingi bole kalil e ejunum qaji endi e ino banq na em.”

³ Qotei aqa segi tamo ungasari Israel sawaq di unub qaji nanqi tulan boledamu. Deqa e nanqi qa areboleboleibeqnu.

⁴ Tamo ungasari gisan qotei nanqoq gileqnub qaji nanqi gulbe gargekoba qoboilyqab. E nanqo kumbra uge di dauryqasai. E wagme nanqo lenj osiy gisan qotei nanqi atrainjrqasai. E gisan qotei nanqo ñam soqtqasai dego.

⁵ O Tamo Koba Qotei, ni segi ijo Qotei. Ni e ombla unum. Ingi ingi kalil e truqueqnum qaji di ni na e ebeqnum. Ijo ñambile ino banq di unu.

⁶ Ni na ingi bole bole e ebeqnum. Ingi di tulan boledamu!

⁷ E Tamo Koba Qotei aqa ñam soqteqnum. Di kiyaaq? A na e gam bole osorboqnsiqa qolo gaigai ijo are miligiq di powo bole ateqnu.

⁸ E bati gaigai Tamo Koba Qotei qa are qaloqnsim aqa jojomq di unum. A na e taqatbeqnu deqa e singila na tigelesqai. Deqa gulbe bei na e yala gotranbqa keresai.

⁹ Deqa e are boledamuibeqnu. E tulan areboleboleibeqnu. Ingi bei na e ugetbqa keresai deqa e bole sqai.

¹⁰ O Abu Qotei, ni marimqa e moiyo qureq aiqasai. Od, ni marimqa ino segi tamo bole a subq di qusaqasai.

¹¹ Ni na e ñambile oqajqa gam osorbeqnum. Ni ijo jojomq di unum deqa e tulan areboleboleibeqnu. Ni na e beterbeqnum deqa e bati gaigai areboleboleiboqnqas.

17

Tamo une saiqoji aqa pailyo

¹ O Tamo Koba Qotei, e kumbra bole yeqnum deqa ni ijo pailyo quetbime. Od, ni ijo akam quime. E gisan na ni pailmosaieqnum deqa ni ijo pailyo que.

² O Abu Qotei, ni ijo kumbra bole uneqnum deqa ni na e pegibosim merbe, “Ni une saiqoji unum.”

³ Ni ijo are miligi geregere qalie. Ni qolo e nuboqnsim ijo kumbra tenemteqnum. Ni areqalo uge bei ijoq di unosaieqnum. E anjam uge bei marosaieqnum.

⁴ Tamo qudei nanqi kumbra uge yeqnub. Ariya e degyosaieqnum. E ino anjam dauryoqnsim ñirin ti qoto ti qoreiyeqnum.

⁵ E gaigai ino gam bole dauryeqnum. E gam di uratosaiieqnum.

⁶ O Abu Qotei, ni ijo pailyo quoqne. E qalie, ni gaigai ijo pailyo quoqnqam. Deqa e ni pailmoqnsim unum.

⁷ O Abu Qotei, ni na ino qalaqalaiyo kumbra kobaquja e osorbime. E qalie, ni na tamo ungasari ino areq di ulieqnub qaji nanqi aqaryainjreqnum deqa jeu tamo nanqi na nanqi ugetnjrqa keresai.

⁸ O Abu Qotei, ni ino qalaqalaiyo kumbra dauryosim e geregereibosim ino areq di e ulitbosim taqatbe. Tuwe du du nanqo ai na aqa bariq di nanqi ulitnjreqnu dego kere.

⁹ Ni degyqam di tamo uge nanqi e ugeugeibqa keresaiinjrqas. Tamo nanqi dena e tulan jeutboqnsib e lubqa maroqnsib agutbeqnub.

¹⁰ Tamo uge di nanqo are miligi torei getenjejunu deqa nanqi dulqajqa kumbra urateqnub. Nanqi nanqo medabu waqtoqnsib tulan diqoqnsib nanqo segi ñam soqteqnub.

¹¹ Nanqi na e lubqa maroqnsib ñam atoqnsib e nuboqnsib agutbeqnub.

¹² Laion nanqi ulioqnsib ñam atoqnsib wagme ñumeqnub dego kere.

¹³ O Tamo Koba Qotei, ni tigelosim ino serie osim tamo uge nanqi qoto itnjrsim nanqo banq na e osim nanqi ñume.

¹⁴ O Tamo Koba Qotei, ni ino singila na e aqaryaibime. Yim tamo uge nanqi na e kobotbqa keresaiinjrqas. Tamo nanqi di mandam qa ñoro koba koroieqñub. Ni nanqo kumbra uge qa nanqi kambatnjrsim nanqi ñolawotnjre. Ni nanqo angro nanqi ti nanqo moma bunuqna brantqab qaji nanqi ti dego ñolawotnjre.

¹⁵ Ariya e segi tamo tinñin unum deqa mondon e ino ulatamu unqai. Bati di e qutuobulosiy tigelosiy qalieqai, ni e ombla unum. Deqa e areboleboleibqas.

18

Qotei na iga aqaryaigeqnu deqa iga qoto bunyeqnum

¹ O Tamo Koba Qotei, ni na e singilatbeqnum deqa e ni tulan qalaqalaimeqnum.

² Tamo Koba Qotei a tal singila bul sosiqa e taqatbeqnu. A meniñ bul sosiqa e ulitbeqnu. A jeu tamo nanqo banq na e taqal waibeqnu. Ijo Qotei a meniñ bul unu deqa e aqag gileqnamqa a na e oqnsiq ulitbeqnu. A dumu bul sosiqa e ulitboqnsiq aqaryaibeqnu deqa jeu tamo nanqi na e ugeugeibqa keresaiinjreqnu. A dadan bul sosiqa singila na e taqatbeqnu.

³ Tamo Koba Qotei a tulan bolequja. Deqa e aqa ñam soqtoqnqai. E a pailyeqnum deqa a na e aqaryaibeqnu. Deqa jeu tamo nanqi na e ugetbqa yeqnab keresaiinjreqnu.

⁴ E moiqa jojomem. Moiyo di sil bul sosiqa e singila na ojej. E padalqa laqñem. Yuwal a tigelosim tamo nanqi kabutnjrqas dego kere.

⁵ Od, e moiyo qureq aiqajqa jojomem. Moiyo qure di aliem bul sosiqa e singila na ojej.

⁶ E are tulan gulbeibej deqa e singila na Tamo Koba Qotei pailyem. Ijo Qotei na e aqaryaibqajqa deqa e pailyonamqa a aqa segi atra tal kobaq di sosiqa ijo anjam quetbej. Od, a aqa dabkala waqtosiq ijo pailyo quej.

⁷ Tamo Koba Qotei a na endegsi e aqaryaibej. A ijo jeu tamo nanqi qa tulan minñin oqetonaqa mandam ti mana utru kalil ti renñinjrej.

⁸ Aqa manaqobuq na qurem koba oqoqnej. Aqa medabuq na ñamyuwo brantosiq ingi ingi koba koitelenej. A na ñamyuwo di qarinyonaqa tulan pulonosiq aiyej.

⁹ A lan potosiq mandamq aiqa osiq aqa singa sorgom lanbi tuluq di atej.

¹⁰ Jagwa a bari bulonaqa Qotei a bari di ojsiq urur ti bej. A lan angro aqa qawarq di awobulosiq pururuosiq bej.

¹¹ A ambru na kabulosiq lanbi tulu kobaquja miligiq di uliosiq bej.

¹² A marnaqa lanbi a tulan minjalonaqa ñamyuwo ti ais ongol ti brantosiq lanbi potosiq aiyej.

¹³ Tamo Koba Qotei a lan goge di sosiqa kola anjam ato bulosiq tulan lelenkobaej. Yonaqa tamo nanqi Qotei Goge Koba aqa lelen di quekriteb.

¹⁴ Bati deqa Qotei na minjal qarinyonaqa aisiqa ijo jeu tamo nanqi ñumej. Minjal di an bulonaq Qotei a minjal dena jeu tamo nanqi ñumnaq nanqi segisegiosib jaraiyeb.

¹⁵ O Tamo Koba Qotei, e qalie, ni na jeu tamo nanqi di njirñnjrsim jagwa koba bulosim ino manaqobuq na nanqi puynjrem. Bati deqa yuwal a jenonaqa yuwal sorgom ti mandam utru ti boleq dej.

¹⁶ Tamo Koba Qotei a lan goge di sosiqa aqa ban waiyosiq e ya robu miligiq di so bulonamqa a na e osiq sawa boleq di atej.

¹⁷ Ijo jeu tamo nangi singila ti unub. Nango singila dena ijo singila tulan bunyejunu. Deqa Tamo Koba Qotei a nango banq na e taqal waibej.

¹⁸ Nami gulbe bei ijoq di brantonaqa bati deqa jeu tamo nangi na e qoto itbeb. Ariya di ungum. Tamo Koba Qotei na e osiqa taqatbej.

¹⁹ A na e aqaryaibej deqa e bole unum. A na e tulan qalaqalaibosiqa jeu tamo nango banq na e taqal waibej.

²⁰ E ijo ban yansobuloqnsim kumbra bole dauryeqnum deqa Tamo Koba Qotei na e awai bole ebeqnu. E une bei yosaieqnum deqa Qotei na e boletbeqnu.

²¹ E Tamo Koba Qotei aqa dal anjam geregere dauryeqnum. E kumbra uge bei yosaieqnum. E ijo Qotei qoreiyosaieqnum. Utru deqa a na e awai bole ebeqnu.

²² E gaigai Qotei aqa dal anjam qa are qaleqnum. E aqa anjam go-tranyosaieqnum.

²³ Qotei a qalie, une bei ijo jejamuq di sosai. E une bei yaim deqa e ijo walwel geregere taqateqnum.

²⁴ E Tamo Koba Qotei aqa namgalaq di tamo bole unum. Di kiyaga? E ijo ban yansobuleqnum deqa. Qotei a ijo kumbra tintin deqa are qaloqnsiqa e awai bole ebeqnu.

²⁵ O Abu Qotei, tamo ungasari ni qoreimosaieqnub qaji nangi ni na dego qor-einjsosaieqnum. Tamo ungasari une saiqoji sosib kumbra bole dauryeqnub qaji nangi ni na kamba kumbra bole osornjreqnum.

²⁶⁻²⁷ Tamo ungasari kumbra milalo dauryeqnub qaji nangi ni na kamba kumbra milalo osornjreqnum. Tamo ungasari nango segi nam aguq ateqnub qaji nangi ni na olo eleneqnum. Ariya tamo ungasari kumbra uge dauryeqnub qaji nangi ni na kamba kumbra uge osornjreqnum. Tamo ungasari nango segi nam soqteqnub qaji nangi ni na olo nam aguq atetnjreqnum.

²⁸ O ijo Tamo Koba Qotei, e qalie, ni na e suwantbeqnum. Od, ni na ambru wiyeqnamqa ambru na e uratboqnsiq ulaneqnu.

²⁹ O Abu Qotei, ni na e aqaryaibimqa e jeu tamo gargekoba nangi qoto itnjrsiy bunjrqai. Ni na e singila ebimqa e jeu tamo nango qure aqa dadan gogetosiy qure miligiq gilqai.

³⁰ Qotei aqa kumbra tulan boledamu. Aqa kumbra tulan tintin. Aqa anjam kalil bole. A wau bei yqajqa marqas di a aqa anjam di dauryosim yqas. Tamo Koba Qotei a dumu bul unu deqa a na tamo kalil aqaq beqnub qaji nangi ulitnjroqnsiqa geregere taqatnjreqnu.

³¹ Tamo Koba Qotei a segi qujai Qotei bole. Gago Qotei a segi qujai menin bul singila koba.

³² A na qujai e singilatboqnsiqa gam bole osorbeqnu deqa e gam di dauryoqnsim une saiqoji unum.

³³ A ijo walwel tingitetbeqnu deqa e geregere walweleqnum. E mangalosaieqnum. Wagne juwan a mana goge dia walweleqnu dego kere.

³⁴ Qotei a qotqajqa wau e osorboqnsiqa ijo ban singilateqnu. Deqa e an bras na gereiyo qaji di geregere titoqnsim waiyeqnum.

³⁵ O Tamo Koba Qotei, e qalie, ni na e dumu ebeqnum deqa e dumu aqa qoreq di ulieqnam jeu tamo nangi na e ugetbqa yeqnab keresaiinjreqnu. E padalqa laqnam ni ino ban wo na e ojeqnum deqa e singila na tigelejunum. Ni na e aqaryaibeqnum deqa e nam koba ti unum.

³⁶ Ni na e gam bole osorbeqnum deqa e geregere walweleqnum. Ijo singa tombol laosaieqnu deqa e mangalosaieqnum.

³⁷ E na jeu tamo nanngi teteinjroqnm bati deqa e olo puluosim ulan̄osai. E na nanngi ojoqnsim ñumoqnm.

³⁸ E qaja na nanngi ñumoqnm deqa nanngi ulon̄oqnsib ijo singaq di n̄eren̄oqneb. Od, e nanngi qoto itnjroqnsim bun̄njreqnam nanngi moren̄oqneb. Deqa nanngi olo tigelqa keresai.

³⁹ O Abu Qotei, ni segi na e singilatboqnsim jeu tamo nanngi oqnsim ijo banq di atoqnm. Deqa e nanngi qoto itnjroqnsim bun̄njroqnm.

⁴⁰ Ni na ijo jeu tamo nanngi ula en̄jroqnm deqa nanngi puluoqnsib jaraiye-qnabqa e na nanngi teteinjroqnsim ñumoqnm.

⁴¹ Nanngi na tamo qudei nanngi endegsib metnjreb, “Ningi bosib iga qoto qa aqaryaigiy.” Ariya tamo bei na nanngi aqaryain̄rosai. Nanngi Tamo Koba Qotei dego meteb. Ariya a nango pailyo quosai.

⁴² E jeu tamo nanngi di tulan̄ ugeugeinjroqnm. Jagwa na wi osi ulan̄eqnu dego kere. E na nanngi taqal breinjroqnm. Tamo a gamq di jagi soseqnu dego kere.

⁴³ O Abu Qotei, tamo un̄gasari nanngi e qoto itbeqnabqa ni na e aqaryaibeqnum deqa nanngi e ugeugeibqa yeqnab keresaiin̄reqnu. Ni na e giltbem deqa e mandor koba sosim sawa bei bei qaji nanngi taqatnjreqnum. Deqa tamo un̄gasari qudei e nanngi qa nami qaliesai qaji nanngi e qa waueqnu.

⁴⁴ Sawa bei bei qaji nanngi e qa anjam sa quoqnsib ijo anjam dauryeqnu. Nanngi e qa ulaoqnsib urur boqnsib ijo areq di singa puluteqnu.

⁴⁵ Nango singila torei saieqnaqa nanngi tulan̄ ginda gindaneqnu. Deqa nanngi nango qure kokba dadan̄ ti di uratoqnsib ijoq beqnu.

⁴⁶ Tamo Koba Qotei a gaigai n̄ambile unu. A menin̄ bul sosiqa e ulitbeqnu. Deqa e aqa ñam soqtoqn̄gai. Qotei a padalo sawaq na e oqnsiqa aqaryaibeqnu deqa e aqa ñam kobaquja soqtoqn̄gai.

⁴⁷ A na sawa bei bei qaji nango kumbra uge qa nanngi kambatnjroqnsiqa nanngi joqoqnsiqa ijo sorgomq di ateqnu.

⁴⁸ A ijo jeu tamo nango banq na e taqal waibeqnu. O Tamo Koba Qotei, e qalie, ni ijo jeu tamo nango n̄amgalaq di e ñam kobaquja ebeqnum. Ni na e aqaryaibeqnum deqa tamo qalo qaji nanngi na e lubosaieqnu.

⁴⁹ Deqa Tamo Koba Qotei, e sawa bei bei qaji nango ambleq di ni bin̄imoqnsiy ni qa louoqnsiy ino ñam soqtoqn̄gai.

⁵⁰ E Devit. Tamo Koba Qotei na e giltbej deqa e mandor unum. A gaigai e singilatbeqnu deqa e qoto bun̄yeqnum. A na e ti ijo moma bunuqna brantqab qaji nanngi ti tulan̄ qalaqalaigoqnaqas.

19

Qotei aqa dal anjam a tulan̄ boledamu

¹ Iga lan̄ koqyoqnsim Qotei aqa rian̄ ti aqa ñam koba ti uneqnum. Ingi in̄gi kalil lan̄ goge di unub qaji nanngi na Qotei aqa man̄wa iga osorgeqnu.

² Nanngi na bati gaigai qolo ti qanam ti anjam mergobuleqnu deqa iga Qotei qa poiqeqnu.

³ Bole, nanngi medabu saiqoji. Deqa nanngi anjam marqa keresai. Iga nango kakro quqwa keresai dego.

⁴ Ariya nanngi na tamo un̄gasari sawa kalilq di unub qaji nanngi anjam min̄jrobuleqnu. Nango anjam di giloqnsiqa qure qure kalilq di branteqnu.

Qotei a sen̄ aqa tal lan̄ goge dia gereiyetej.

⁵ Sen̄ a tal dena nobqolo branteqnu. Tamo a un̄a osim warumq na oqedosim brantqas dego kere. Sen̄ a areboleboleiyeqnaqa aqa segi gam dauryeqnu. Tamo nanngi gurgurqab dego kere.

⁶ Sen a gaigai taunq na oqoqnsiq lanq di walweloqnsiq olo bebenq aiyeqnu. Sen a tulan kanjanqnu deqa ingi ingi kalil sen aqa kanjanq dena uliesqa keresai.

⁷ Tamo Koba Qotei aqa dal anjam a tulan tintin. Iga dal anjam di dauryeqnum deqa iga nambile bunuj ti unum. Tamo Koba Qotei aqa anjam a tulan bole. Iga anjam di quoqnsim mareqnum, "Bole." Anjam dena tamo ungasari powo saiqoji unub qaji nangi powo bole enjreqnu.

⁸ Tamo Koba Qotei aqa dal anjam a tulan bole gisan sai. Dal anjam di rian koba ti sosiqa gago namdamu suwantoqnsiq are boletetgoqnsiq iga powo bole egeqnu.

⁹ Tamo ungasari Tamo Koba Qotei qa ulaoqnsib aqa sorgomq di unub qaji nangi kumbra bolequja dauryeqnub. Nango kumbra di bati gaigai sqas. Tamo Koba Qotei aqa dal anjam a tulan bole tintin gisan sai.

¹⁰ Anjam dena gol boledamu tulan bunyeqnu. Iga anjam deqa tulan arearetgwas. Anjam di bisim qaq bul sosiqa bisim qaq tulan bunyosiqqa qaqatinugeteqnu.

¹¹ O Abu Qotei, e ino dal anjam quoqnsim dena e powo bole ti unum. E ino wau tamo unum. E ino dal anjam dauryeqnum deqa ni na e awai boledamu ebeqnum.

¹² Tamo yai a aqa segi une kalil geregere qalieqa kere? Tamo dego bei sosai. Kumbra uge qudei e yeqnum qaji di uliejunu deqa e geregere poibosai. Deqa Qotei, ni na ijo une di kobotime. Yim e ino namgalaq di tamo bole une saiqoji sqai.

¹³ E ino wau tamo unum deqa ni na e saidbimqa e diqoqnsiy une yoqnqasai. Ni na gam getentbimqa kumbra uge bei na e taqatbqasai. Ni degyqam di e ino dal anjam gotranjqasai. E kumbra uge kobaquja bei yqasai dego. E une saiqoji sqai.

¹⁴ O Tamo Koba Qotei, ijo anjam maro ti ijo areqalo ti ino namgalaq di bole tintin soqneme. E qalie, ni meni bul sosim e ulitbeqnum. Ni ijo aqaryaibo tamo sosim e awaibosim sawa boleq di atem.

20

Mandor a qoto bunyeqnu

¹ O mandor, gulbe bati qa Tamo Koba Qotei a ino pailyo queme. Jekop aqa Qotei a na ni taqatmeme.

² A aqa atra talq di sosimqa ni aqaryaimosim singilatmeme. Atra tal di Saion qureq di unu.

³ Wagme kalil ni namyuwo na koitoqnsim Qotei atraiyeqnum qaji di a na unsim areboleboleiyeme.

⁴ Ni ingi kiye qa arearetmeqnu di Qotei na emekriteme. A na ni aqaryaimimqa wau kalil ni yqajqa are qaleqnum qaji di bole branteme.

⁵ Iga Qotei aqa nam na gago toqor soqtimqa ino qoto tamo nangi toqor deg gilsib koroebe. Koroabqa gago Qotei a ino ban singilatimqa ni qoto bunyim iga lelen na ti arebolebole na ti sqom. O mandor, ni Tamo Koba Qotei pailyimqa a ino pailyo kalil quetmeme.

⁶ Tamo Koba Qotei a na mandor di giltej. E qalie, Qotei na mandor di aqaryaiyeqnu. A aqa segi lan qureq di sosiqa mandor aqa pailyo queteqnu. A aqa segi singila na mandor aqaryaiyeqnaqa mandor a qoto bunyeqnu.

⁷⁻⁸ Tamo ungasari qudei nangi qoto qa ingi ingi qa nango areqalo singilateqnum. Qudei nangi nango hos qa nango areqalo singilateqnum. Nangi degyeqnub deqa nangi ululonjoqnsib loumekriteqnum. Ariya iga gago Tamo

Koba Qotei aqa ñam qa gago areqalo singilateqnum. Deqa iga tigelognsim singila na unum.

⁹ O Tamo Koba Qotei, ni na mandor aqaryaiyime. Yim a qoto bunyqas. Iga ni metmimqa ni gago pailyo que.

21

Qotei na mandor aqaryaiyeqnu

¹ O Tamo Koba Qotei, ni na mandor a singila yeqnum deqa a areboleboleiyeqnu. Ni na a aqaryaiyeqnum deqa a qoto bunyeqnaqa are tulan boledamuiyeqnu.

² A inği kiye qa areareteqnu di ni na a yeqnum. A inği kiye qa ni pailmeqnu di ni aqa banq di ateqnum. Ni na a saidyosaieqnum.

³ O Abu Qotei, e qalie, ni na mandor a tulan boleteqnum. Ni gate tatal gol na gereiyo qaji aqa gateq di ateqnum.

⁴ Mandor a na ni mermej, “Ni e ñambile ebe.” Onaqa ni na a ñambile yem. Ni aqa so bati totoryem deqa a gaigai sqas.

⁵ Ni na mandor aqaryaiyeqnum deqa a qoto bunyoqnsiqa ñam koba ti unu. Ni na singila ti rian koba ti a yeqnum.

⁶ Ni na a tulan boleteqnum deqa a bati gaigai bole sqas. Ni aqa jojomq di unum deqa a tulan areboleboleiyeqnu.

⁷ O Qotei Goge Koba, mandor a ni qa aqa areqalo singilateqnu. Ni bati gaigai a qalaqalaiyeqnum deqa a singila na tigelesqas. Deqa gulbe bei na a yala gotranyqa keresai.

⁸ O mandor, e qalie, ni na ino jeu tamo kalil nanği ojelenqam. Od, ni na tamo kalil ni qoreimeqnub qaji nanği tonto talq di breinjrqam.

⁹ Qoto bati brantimqa ni ñamyuwo kobaquja bul sosim ino jeu tamo nanği kobotnjrqam. Tamo Koba Qotei a ino jeu tamo nanği qa minjin oqimqa a na nanği tulan ugeugeinjsim ñamyuwo na koitnjqas.

¹⁰ O mandor, e qalie, ni na ino jeu tamo nanği moma kalil bunuqna brantqab qaji nanği ñumim moreñekritqab. Deqa nanği olo mandamq endi sqasai.

¹¹ Ino jeu tamo nanği na ni ugetmqajqa deqa anjam qoseqnub. Ariya nanği na ni bunmq keresai.

¹² Ni ino qaja nanği waiyoqnim nanği jaraiyoqnqab.

¹³ O Tamo Koba Qotei, ni singila ti soqne. Yim iga ni qa louoqnsim ino singila binjiyoqnqom.

22

Tamo gulbe ti unu qaji aqa pailyo

¹ O ijo Qotei. O ijo Qotei. Ni kiyaga e qoreibeqnum? Ni kiyaga e aqaryaibo-saieqnum? Ni kiyaga isaq di unum? Ni kiyaga ijo akam quosaieqnum?

² O ijo Qotei, qanam ti qolo ti e ni metmeqnum. E aqaratosaieqnum. Ni ijo pailyo yala quosaieqnum.

³ Ariya, e qalie, ni segi qujai tulan bole getento unum. Ni Mandor Koba unum deqa Israel nanği ino ñam soqteqnub.

⁴ Nami gago moma nanği ni qa nanği areqalo singilatoqneb deqa ni na nanği aqaryainjroqnem. Ni degyoqnem deqa nanği nanği jeu tamo nanği bunjroqneb.

⁵ Nanği ni pailmoqneb deqa ni jeu tamo nanği banq na nanği elenjoqnem. Nanği ni qa nanği areqalo singilatoqneb deqa nanği jemainjrosaijoqnej.

⁶ Ariya e tamo bole sai. E ambli bul ñam saiqoji unum. Deqa tamo ungasari kalil nanqi e qa are ugeinjreqnaqa e qoreibeqnub.

⁷ Nanqi gamq di e turoqnsib e qa yomuqnsib e misilinboqnsib gate gainyeqnub.

⁸ Nanqi na e endegsib merbeqnub, “Ni Tamo Koba Qotei qa ino areqalo singilateqnum. Ariya kiyaga Qotei na ni aqaryaimosai? Kiyaga a na ni osai? Qotei na ni qalaqalaimej qamu a na ni aqaryaimej qamu.”

⁹ O Abu Qotei, e ijo ai miligiq di sonamqa ni na e osim aqa dobulq di atem. E munqum uyoqnem bati di ni na e taqatboqnem.

¹⁰ E ñambabem bati di ni na e gereiboqnem dena gilsim gilsim agi bini ni na e gereibeqnum. E ñambabem bati di ni ijo Qotei soqnem dena gilsim gilsim agi bini ni ijo Qotei unum.

¹¹ Ariya gulbe kobaquja ijoq bqo. E aqaryaibqajqa tamo bei sosai deqa ni na e uratbaim.

¹² Jeu tamo gargekoba nanqi na e lubqajqa maroqnsib e agutbeqnub. Nanqi singila koba. Nanqi makau bul Basan sawaq di unub qaji.

¹³ Nanqi e padaltbqajqa laqnub. Laion a medabu waqtosim lelenosim wagme uyqas dego kere.

¹⁴ Ijo singila torei saiqo. Ya bilenqsim saiqas dego kere. Ijo tanu kalil niñaqejunub. Ijo are miligi dego namur bulosiq tulan qosloqwo.

¹⁵ Ijo kakro tulan qanqranqo. Ya nobu sari qanqranqas dego kere. Ijo men dego medabug di getenqo. Ni na e uratbeqnum deqa e moiqa jojomeqnum.

¹⁶ Jeu tamo nanqi na e lubqajqa maroqnsib e agutbeqnub. Bauñ na wagme nanqi agutnjrqas dego kere. Tamo uge nanqi dena ijo ban ti ijo singa ti qameqnub.

¹⁷ Ijo tanu kalil boleq dekriteqnabqa jeu tamo nanqi na e koqbeqnabqa e tulan sougetejunum deqa areboleboleinjreqnu.

¹⁸ Nanqi ijo gara jugo kalil jeisib elenqosib menin silali alaneqnub. Tamo yai aqa menin na bunjrqas di a na ijo gara jugo oqas.

¹⁹ O Tamo Koba Qotei, ni isaq di saim. Ni ijo aqaryaibo tamo unum deqa ni boqujatosim e aqaryaibe.

²⁰ Ni na e amqa jeu tamo nanqi serie na e lubsib moiyoqbqa yoqnib kere-saiinjrqas. Nanqi bauñ bul sosib e agutbeqnub deqa ni na e aqaryaibimqa e ñambile sqai.

²¹ Jeu tamo nanqi e torei kobotbqajqa mareqnub. Laion a wagme juwan uyeqnu dego kere. Nanqi makau juwan aqa kaja qalat na tamo qaleqnu qaji di bul unub. Deqa ni nanqo banq na e ame.

²² O Abu Qotei, e ijo was nanqi ino ñam qa minjre minjre laqnqai. Nanqi louqa koroesoqnibqa e nango ambleq di ni binimoqnqai.

²³ E nanqi endegsi minjrqai, “O tamo ungasari Tamo Koba Qotei aqa sorgomq di unub qaji, ningi aqa ñam soqtoqniy. O Jekop aqa len, ningi Qotei binjoqniy. O Israel tamo ungasari, ningi Qotei qa ulaoqniy.

²⁴ Qotei a tamo ungasari sougetejunub qaji nanqi qoreinjrosaieqnu. Nanqi gulbe ti jaqatin ti unub deqa Qotei a nanqi uratnjrosaieqnu. A aqa ulatamu nanqi qa ulitosaieqnu. A nango pailyo quetnjreqnu.” E ijo was nanqi degsi minjrqai.

²⁵ O Abu Qotei, e koro kobaq dia ino ñam soqtoqnqai. Tamo ungasari ni qa ulaoqnsib ino sorgomq di unub qaji nanqi koroesoqnibqa e nango ñamgalaq di wagme ni atraimqai. Wagme di e nami ni atraimqa marem. Od, Qotei, e koro kobaq dia ino ñam soqtoqnqai.

²⁶ Tamo ungasari Tamo Koba Qotei dauryeqnub qaji nanqi dego aqa ñam soqtoqnqab. Qotei na nanqi boletnjrimqa nanqi gaigai are bole na sqab. Tamo ungasari sougetejunub qaji nanqi koro kobaq dia sosibqa ingi uyoqnsib menetnjroqnqas.

²⁷ Mondonj tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nanqi Tamo Koba Qotei qa are qaloqnsib aqaq olo boqnqab. Sawa bei bei qaji nanqi Qotei aqa ñamgalaq di singa pulutoqnsib a qa louoqnqab.

²⁸ Nanqi degyqab. Di kiyaaq? Tamo Koba Qotei a Mandor Koba sosiqa sawa bei bei qaji nanqi taqatnjreqnu deqa.

²⁹ Mondonj tamo kalil ñoro koba ti sosib ingi uyeqnub qaji nanqi Qotei qa louoqnsib aqa ñamgalaq di singa pulutoqnqab. Bole, tamo nanqi di morenqab. Nanqi moiyo uratqa keresai. Ariya diño bati qa nanqi olo subq na tigelqab.

³⁰⁻³¹ Tamo ungasari bunuqna brantqab qaji nanqi Tamo Koba Qotei aqa wau ojoqnqab. Od, tamo ungasari ñambabosai unub qaji nanqi ñambabosibqa Qotei aqa kumbra tintinj qa ti aqa manwa kalil qa ti quoqnqab.

23

Tamo Koba Qotei a na e taqatbeqnu

¹ Tamo Koba Qotei a kaja nanjo taqato tamo bul sosiqa e taqatbeqnu. Deqa e ingi bei qa truquqasai.

² A na e taqatbeqnu deqa e ñinj boledamuq di ñeioqnsim aqarateqnum. A na e babanboqnsiqa ya kiñala qalaq di e ateqnaqa e ya uyeqnum.

³ A na e singila bunuj eboqnsiqa gam bole osorbeqnu. A aqa segi ñam qa are qaloqnsiqa degyeqnu.

⁴ O Abu Qotei, e sawa ambru tulan ugedamuq di walweleqnum di unqum. E gulbe bei qa ulaqasai. Di kiyaaq? Ni e ombla unum deqa. Ni kaja nanjo taqato tamo nanjo toqonj ojobuleqnum. Toqonj dena ni na e taqatbeqnum deqa e are laejunum.

⁵ Ni ijo jeu tamo nanjo ñamgalaq di ingi uyo boledamu gereiyeqnsim ingi di e anaiboqnsim e ombla awoeqnum. Ni na gorenj ijo gateq di bilenteqnum. Wain gamban a tulan maqejunu dego kere. Kumbra dena ni na e tulan boletbeqnum.

⁶ O Tamo Koba Qotei, e qalie, bati kalil e sqai di ni na e kumbra bole eboqnsim qalaqalaiboqnqam. Deqa e ino talq di bati gaigai sqai.

24

Qotei a Mandor Koba unu

¹ Mandam ti ingi ingi kalil mandamq endi unub qaji nanqi ti di Tamo Koba Qotei aqa segi ingi ingi. Tamo ungasari sawa bei beiq di unub qaji nanqi dego Qotei aqa segi.

² Qotei a ya gogeq dia mandam atej. Od, a yuwal gogeq dia mandam atej.

³ Yai nanqi Tamo Koba Qotei aqa mana gogetqa kere? Yai nanqi aqa atra tal getento miligiq gilqa kere?

⁴ Tamo aqa ban yansobulosiq kumbra uge urateqnu qaji a qujai Qotei aqa mana gogetqa kere. Tamo di aqa are miligi tulan milalo. A gisanj qotei nanqi qa louosaieqnu. A anjam bei singilatosisq anjam dena tamo qudei nanjo jejamu lanja gisanjosaieqnu. Tamo deqaji a qujai Qotei aqa mana gogetqa kere.

⁵ Tamo deqaji a Tamo Koba Qotei na boletqas. Boletosim a tamo bole une saiqoji qa minjsim padalo sawaq na oqas.

⁶ Tamo deqaji a Jekop aqa Qotei aqa ulatamu unqajqa tulan areareteqnu.

⁷⁻⁸ O siran, ningi waqiy. O siran namij qaji, ningi torei waqiy. Yibqa Mandor ñam koba ti unu qaji a siran miligiq gilqas. Mandor di yai? Di Tamo Koba Qotei. A singila koba ti unu deqa a qoto bunyeqnu.

⁹ O siran, ningi waqiy. O siran namij qaji, ningi torei waqiy. Yibqa Mandor ñam koba ti unu qaji a siran miligiq gilqas.

¹⁰ Mandor di yai? Di Tamo Koba Qotei. A qoto tamo nanjo gate koba. A segi qujai Mandor ñam koba ti unu.

25

E Qotei endegsi pailyeqnum, “Ni na e gam bole osorbe”

¹ O Tamo Koba Qotei, e ni pailmeqnum.

² Ni ijo Qotei. E ni qa qujai ijo areqalo singilateqnum. Deqa ni na e aqaryaibime. Ni degyqam di e jemaibqasai. Ijo jeu tamo nangi na e qoto itboqnsib e bunbqa yoqnib ni na nanji saidnjre. Ni degyqam di nanji areboleboleinjrqsai.

³ O Abu Qotei, e qalie, tamo ungasari ni qa nango areqalo singilateqnum qaji nangi jemainjrqsai. Sai bole sai. Tamo ungasari kumbra bole dauryqa uratoqnsib ni torei qoreimeqnum qaji nangi segi jemainjrqsai.

⁴⁻⁵ O Tamo Koba Qotei, ni ino gam bole kalil e osorbosim e powo ebe. Yim e ino anjam dauryqai. Ino anjam di gisan sai. Di anjam bole. E bati gaigai ni na aqaryaibqajqa deqa tarijeqnum. E qalie, ni e padalo sawaq na oqam.

⁶ O Tamo Koba Qotei, ni ino qalaqalaiyo kumbra ti ino dulqajqa kumbra ti deqa olo are qale. Ni nami kumbra di yoqnem dena gilsim gilsim agi ni bini degyeqnum.

⁷ O Tamo Koba Qotei, e angro wala sosimqa bati deqa e une atoqnsim ino dal anjam gotranjoqnm. Ni deqa olo are qalaim. Ni ino segi kumbra bole qa are qalsim e qalaqalaiboqne. Ni e qa are walmaiq.

⁸ Tamo Koba Qotei a tulan tintin sosiqa kumbra bolequja yeqnu. A na tamo une ateqnub qaji nanji aqa gam bole osornjreqnu.

⁹ Od, a na tamo ungasari nanjo segi ñam aguq ateqnub qaji nanji aqa gam bole osornjreqnaqa nanji kumbra tintin dauryeqnub.

¹⁰ Tamo ungasari nanji Tamo Koba Qotei aqa dal anjam a nami qosej qaji di dauryqab di a na nanji gaigai qalaqalainjroqnas. A na aqa kumbra di uratqasai.

¹¹ O Tamo Koba Qotei, ni ino ñam qa are qalsim ijo une kalil kobotime. Ijo une di gargekoba unub deqa ni na kobotime.

¹² Tamo Koba Qotei a na tamo kalil aqa sorgomq di unub qaji nanji gam bole osornjreqnaqa nanji gam dena walweleqnum.

¹³ Tamo deqaji nanji tulan bole sqab. Nanjo angro nanji dego bole sqab. Qotei na nanji nanjo segi mandam enjrim nanji dia geregere awoqab.

¹⁴ Tamo Koba Qotei a na tamo ungasari a qa ulaeqnub qaji nanji tulan areinjeqnu. A na aqa dal anjam a nami qosej qaji di nanji osornjreqnu.

¹⁵ E bati gaigai Tamo Koba Qotei na aqaryaibqajqa deqa tarijeqnum. E qalie, gulbe bei a kakan bulosim e ugetbqa laqnimqa Qotei na olo e oqas.

¹⁶ O Abu Qotei, e was bei saiqoji. E segi unum. E singila saiibeqnu. Deqa ni olo ijoq bosim e qa are boleimeme.

¹⁷ Ni na ijo are gulbe kalil kobotetbimqa e are lawo sqai. Ni na e aqaryaibimqa ijo gulbe kalil na e ugetbqa yoqnib keresaiinjrqsai.

¹⁸ Ni ijo are jaqatin qa ti ijo gulbe qa ti are qalsimqa ijo une kalil kobotime.

¹⁹ O Abu Qotei, ni unime. Ijo jeu tamo nanji gargekoba unub. Nanji e qa tulan are ugeinjeqnu.

²⁰ Deqa ni na e geregere taqatbimqa jeu tamo nanqi dena e ugeugeibqa yoqñib keresaiinjrqa. E ino areq di ulieqnum deqa ni na jeu tamo nanqi saidnjrimqa nanqi e jemaibqasai.

²¹ E ni qa ijo areqalo singilateqnum deqa ni bati gaigai kumbra bole ti kumbra tiñtin ti e eboqnsim taqatboqne.

²² O Abu Qotei, ni na Israel nanqi aqaryainjroqne. Yim gulbe bei bei nanqoq boqñibqa gulbe dena nanqi ugetnjrqa keresaiinjrqa.

26

Tamo une saiqoji unu qaji aqa pailyo

¹ O Tamo Koba Qotei, e kumbra bole yeqnum. E ni qa ijo areqalo torei singilateqnum. E ijo kumbra di uratosaietqnum. Deqa ni na e pegibosim merbe, “Ni une saiqoji unum.”

² Od, Tamo Koba Qotei, ni ijo are miligi ti ijo areqalo ti kalil peleiy. Peleiyosim unqam, ijo kumbra bole kiyo sai kiyo.

³ E qalieonum, ni gaigai e qalaqalaiboqnsim gam bole osorbeqnum. Deqa e gam dena walweleqnum.

⁴ E gisan tamo nanqi koba na walwelosaieqnum. E tamo ungasari anjam maro aiyelteqñub qaji nanqi koba na laosaieqnum.

⁵ Kumbra uge yo qaji tamo nanqi koroeqñabqa e nanqi koba na awoo-saieqnum. E nanqi qoreinjreqnum.

⁶ O Tamo Koba Qotei, e ijo ban yansobuleqnum deqa e une saiqoji unum. E ino atra bijal jojomq di sosimqa ni qa loueqnum.

⁷ E na ni binimoqnsim manwa kalil ni babteqnum qaji deqa tamo ungasari nanqi sainjreqnum.

⁸ O Tamo Koba Qotei, e ino atra tal qa tulan arearetbeqñu. Tal dia ino ñam kobaquja unu.

⁹ Bunuqna ni na une tamo nanqi ti tamo qalo qaji nanqi ti ñolawotnjrsim ñumqam bati deqa ni na e dego lubaim. Ni ijo ñambile kobotaim.

¹⁰ Tamo nanqi di gaigai kumbra uge yeqñub. Nanqi na tamo qudei nanqi walawalainjroqñsib silali enjroqñsib endegsib minjreqñub, “Ñingi awai endi osib tamo ungasari qudei nanqi ugeugeinjriy.”

¹¹ Ariya e kumbra bole segi yeqnum. Deqa ni e qa are boleimim e ame. Yim e ñambile sqai.

¹² Tamo Koba Qotei na e taqatbeqñu deqa e singila na tigelejunum. Tamo ungasari louqajqa koroeqñub qaji nanqo ambleq dia e aqa ñam soqtoqñqai.

27

Tamo a Qotei pailyoqñsiqa aqa ñam soqteqñu

¹ Tamo Koba Qotei a na e suwantbeqñu deqa e sawa ambruq di sqasai. A na e aqaryaibeqñu deqa e padalqasai. E tamo bei qa ulaosiy ginda gindanjqasai. Tamo Koba a tal singila koba bul sosiqa ijo ñambile taqateqñu deqa e ingi bei qa ulaqasai.

² Ijo jeu tamo nanqi kumbra uge yo qaji tamo unub. Qotei na e taqatbeqñu deqa nanqi ijo jojomq bosib e ugeugeibqa yoqñib keresaiinjrjim nanqi segi mangalsib padalqab.

³ Qoto tamo tulan gargekoba nanqi bosib e agutbqab di ungum. E are tonñonbqasai. Jeu tamo nanqi bosib e qoto itbqab di ungum. E Qotei qa ijo areqalo singilatosiy tigelesqai.

⁴ E ingi qujai qa Tamo Koba Qotei pailyeqnum. Qotei a ingi di e ebqajqa deqa e na a meteqnum. Ingi agiende. Bati kalil e sqai di e Qotei aqa atra

tal koba miligiq di sqai. Sosiy aqa ulatamu bolequja koqyoqnsiy a qa are qaloqnqai.

⁵ E qalie, gulbe bati ijoq di brantimqa Qotei na aqa atra tal koba miligiq di e ulitbosim siran kabutqas. A na e osim menin kobaquja gogeq di e atimqa e bole sqai.

⁶ Deqa jeu tamo nanqi na e agutbibqa e na nanqi kalil tulan bunjirqai. Bunjirsy areboleboleibim lelenosiy Tamo Koba Qotei aqa atra tal koba miligiq di wagme atraiyosiy a qa louoqnqai.

⁷ O Tamo Koba Qotei, e ni metmitqa ni e qa are boleimim ijo pailyo quetbe.

⁸ Ni na e merbeqnum, “Ni ijo ulatamu unqajqa tulan arearetmeme.” Deqa Tamo Koba Qotei, e ino ulatamu unqajqa tulan arearetbqas.

⁹ Yimqa ni na ino ulatamu e osorbe. Ni ino ulatamu e qa ulitaim.

O Abu Qotei, ni ijo aqaryaibo tamo. Ni e padalo sawaq na oqnsim sawa boleq di e ateqnum. E ino wau tamo unum deqa ni e qa minjin oqaiq. Ni na e wibaim. Ni na e uratbosim qoreibaim.

¹⁰ Ijo ai abu nanqi na e qoreibqab di ungum. Tamo Koba Qotei a na e taqatbqas.

¹¹ O Tamo Koba Qotei, ni na ino kumbra bole e osorbim e qalieosiy dauryqai. Ijo jeu tamo gargekoba unub deqa ni na e osim gam boleq di atime.

¹² Ijo jeu tamo nanqi na e ojsib ugetbqajqa are qaleqnub. Nanqi e lubqajqa maroqnsib ijo jejamuq di gisan anjam lanja qametbeqnub. Deqa Qotei, ni nango banq na e ame.

¹³ E qalieonum, e moiyoaisosiy e Tamo Koba aqa kumbra bole unoqnqai.

¹⁴ O Israel, ningi Tamo Koba Qotei qa tariñoqniy. Yim a na ningi aqaryaingwas. Ningi singila na tigelesoqniy. Ningi are gulbeingaiq. Ningi Qotei qa nungo areqalo singilatosib a qa tariñoqniy.

28

Tamo a Qotei na aqaryaiyqajqa deqa pailyeqnu

¹ O Tamo Koba Qotei, ni menin bul sosim e ulitbeqnum deqa e ni metmitqa ni ijo pailyo quetbe. Ni tamo dabkala getenjiro qaji nanqi bul saim. Ni ijo pailyo quqwasai di e tamo moreneb qaji nango qureq aiyobulo uge.

² Ni e qa dulosim aqaryaibqajqa deqa e ni metmitqa ni ijo pailyo quetbe. E ijo ban soqtosim ino atra tal koba areiyosim ni pailmitqa ni ijo pailyo que. Ino atra tal di tulan bolequja getento koba.

³ Bunuqna ni na tamo kumbra uge yeqnub qaji nanqi ugeugeinjrqam bati deqa ni na e dego ugeugeibaim. Tamo nanqi dena nango kadoi nanqi lawo anjam lanja baban na minjreqnub. Ariya nango are miligiq di areqalo uge uge na tulan maqejunu.

⁴ O Abu Qotei, ni na jeu tamo nango kumbra uge qa nanqi kambatnjrsim awai uge enjre. Od, ni na nango une qa nanqi n̄olawotnjre.

⁵ Tamo nanqi di Tamo Koba Qotei aqa wau kalil qa are qalosaieqnub. Deqa Qotei na nanqi ugeugeinjrjim tore i kobotnjrqas.

⁶ Tamo Koba Qotei a e qa dulqajqa deqa e na a meteqnam a ijo pailyo queqnu. Deqa e aqa ñam soqteqnum.

⁷ Tamo Koba a dumu bul sosiqa e singilatbeqnu. Deqa e a qa ijo areqalo singilateqnum. A na e aqaryaibeqnu deqa e a qa louoqnsim a binjiyoqnsim tulan areboleboleibeqnu.

⁸ Tamo Koba Qotei a na aqa segi tamo ungasari nanqi singilatnjreqnu. A dadan bul unu deqa a na aqa mandor beteryoqnsiqa jeu tamo nango banq na a oqnsiq taqal waiyeqnu.

⁹ O Abu Qotei, ni na ino segi tamo ungasari ni nami giltanjrem qaji nanji aqaryainjrsim boletnjre. Ni kaja nanjo taqato tamo bul sosim nanji bati gaigai taqatnjroqne.

29

Iga Qotei aqa kakro queqnum

¹ Tamo Koba Qotei a rian koba ti singila koba ti unu. O lan angro, ningi deqa are qalsib Qotei aqa ñam soqtoqnsib a qa louoqniy.

² Od, ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqniy. A kumbra tulan boledamu getento yeqnu deqa ningi a qa louoqniy.

³ Yuwal gogeq dia Tamo Koba Qotei aqa kakro branteqnaqa iga queqnum. Qotei a ñam koba ti sosiqa kola bul singila na maeqnu.

⁴ Tamo Koba Qotei aqa kakro a singila koba. Aqa kakro di tulan bei. Deqa tamo kalil nanji aqa kakro quoqnsib ulaeqnub.

⁵ Tamo Koba Qotei aqa kakro dena ñam kokba Lebanon sawaq di unub qaji nanji ginjenjreanu.

⁶ Qotei a leneqnaqa mana kalil Lebanon sawa ti Hermon sawa ti dia unub qaji nanji renjinoqnsib makau du du buloqnsib prugeleneqnub.

⁷⁻⁸ Tamo Koba Qotei aqa kakro kola bul sosiqa minjaloqnsiqa wadau sawa renjinyeqnu. Od, aqa kakro na Kedes wadau sawa tulan renjinyeqnu.

⁹ Tamo Koba Qotei aqa kakro branteqnaqa ñam kokba nanji renjineqnub. Aqa kakro dena ñam banga kalil koboteneqnu. Deqa aqa atra tal koba miligiq dia tamo ungasari kalil nanji endegsib maeqnub, “Qotei a ñam koba ti unu!” Nanji degsib maeqnub.

¹⁰ Tamo Koba Qotei a Mandor sosiqa yuwal kokba kalil taqateqnu. A bati gaigai aqa awo jaramq di awoosim Mandor Koba sqas.

¹¹ Tamo Koba Qotei a na aqa segi tamo ungasari nanji singila enjroqnsiqa nanji boletnjreanu. Deqa nanji are lawo unub.

30

Tamo a Qotei binjiyoqnsiqa pailyeqnu

¹ O Tamo Koba Qotei, e sougetesonamqa ni na e osim sawa boleq di atem. Deqa e ino ñam soqtoqnqai. Ni na ijo jeu tamo nanji saidnjrem deqa nanji na e ugetbosai. Nanji areboleboleinjrosai dego.

² O Tamo Koba Qotei, ni ijo Qotei. E ni na aqaryaibqajqa deqa pailmonamqa ni na e boletbem.

³ O Tamo Koba Qotei, e moiyepratonamqa ni na e olo gereibem. E moiyo qureq aiqa laqnamqa ni na e osim ñambile ebem.

⁴ O Tamo Koba Qotei aqa segi tamo ungasari bole, ningi Qotei qa louoqnsib aqa ñam soqtoqniy. Aqa ñam tulan bolequja getento unu deqa ningi a binjiyoqniy.

⁵ Qotei a bati truquyala ñirineqnu. Ariya bati kalil iga mandamq endi sqom di a na iga boletgoqnqas. Qolo iga akameqnamqa nobqolo iga olo areboleboleiqe qnu.

⁶⁻⁷ O Tamo Koba Qotei, nami e bole soqnem. Ni e qa are boleimej deqa e mana bul singila ti sosimqa ijo segi ñam soqtosim marem, “Ingi bei na yala e gotranjqasai.” E degsi marem deqa ni ino ulatamu e qa ulitonam e ulaugetoqnem.

⁸ O Tamo Koba Qotei, e ni metmeqnum. Ni e qa dulqajqa deqa e singila na ni pailmeqnum.

⁹ E moiyo qureq aiyitqa ingi bole kiye ijoq di brantqas? Sai. Tamo morenej qaji nanqi olo ino ñam soqtqa kere e? Nanqi ino kumbra bole qa saonqqa kere e? Sai.

¹⁰ O Tamo Koba Qotei, ni ijo pailyo qusim e qa dulame. O Tamo Koba Qotei, ni na e aqaryaibime.

¹¹ Nami e ijo gulbe qa akamoqnsim are ugeo qaji gara jigoqnem. Ni na ijo akam di kobotem deqa bini e lou tuoqnsim areboleboleibeqnu.

¹² Deqa e ijo medabu getentqasai. E ni qa louoqnsiy ino ñam soqtoqnqai. O Tamo Koba Qotei, ni ijo Qotei. E bati gaigai ni binjimoqnqai.

31

Qotei na tamo ungasari aqa sorgomq di unub qaji nanqi geregere taqatnjreqnu

¹ O Tamo Koba Qotei, e ino areq di ulieqnum deqa ni na e aqaryaibe. Ni degyqam di e jemaibqasai. Ni kumbra tintin yeqnum deqa ni e padalo sawaq na amqa e bole sqai.

² Ni ijo pailyo qusim urur e ame. Ni menin kobaquja bul unum deqa e ino areq di uliesoqnitqa ni na e aqaryaibe. Ni dadan singila koba bul unum deqa jeu tamo nanqi na e ugetbqa yoqnib keresaiinjqas.

³ O Abu Qotei, ni menin bul sosim e ulitbeqnum. Ni dadan singila koba bul unum. Deqa ni ino segi ñam qa are qalsim e taqatbosim e babanbosim gam bole osorbe.

⁴⁻⁵ Jeu tamo nanqi e ojqaqqa deqa are qalsib kakan waiyobuleb. Ni na e taqatbimqa nanqi e niñaqbqa yoqnib keresaiinjqas. Di kiyaga? E ino areq di ulieqnum deqa. E ijo qunun osim ino banq di ateqnum. O Tamo Koba Qotei, e qalie, ni na e oqnsim sawa boleq di ateqnum. Ni kumbra bole segi yeqnum. Ni ino kumbra di uratosaeqnum.

⁶ O Tamo Koba Qotei, e qalie, ni na tamo ungasari gisan qotei qa loueqnub qaji nanqi tulan uratnjreqnum. Ariya e ni qa ijo areqalo singilateqnum deqa ni na e uratbosaieqnum.

⁷ Ni na gaigai e qalaqalaibeqnum deqa e ni qa areboleboleibeqnu. Ni ijo jaqatin qa ti ijo gulbe kalil qa ti qalieeqnum. Utru deqa e ni qa areboleboleibeqnu.

⁸ Ni ijo jeu tamo nango banq na e oqnsim taqal waibeqnum deqa nanqi na e ugeugeibosaieqnub. Ni na e aqaryaibeqnum deqa e bole unum.

⁹ O Tamo Koba Qotei, e tulan sougetejunum deqa ni e qa dulame. E gulbe kobaquja ti unum. E akamkobaeqnum deqa ijo ñamdamu sunyeqnu. Ijo qunun ti ijo jejamu ti tulan laejunu.

¹⁰ E are gulbe ti sosimqa akamkobaeqnum deqa ijo ñambile truqueqnaqa e sokobaiyqa keresaiibeqnu. E gulbe tulan kobaquja qoboiyejunum deqa ijo singila saieqnu. Ijo tanu kalil niñajejunub.

¹¹ Jeu tamo nanqi na e misilinbeqnub. Ijo qure qujai nanqi dego e qa anjam uge mareqnub. Ijo kadoi nanqi ijo gulbe unoqnsib ulaugeteqnub. E gamq di walweleqnamqa tamo ungasari nanqi e nubonqnsib jaraiyeqnub.

¹² E tamo moiyej qaji bul unum deqa tamo ungasari nanqi e qa torei are walnjreqnu. Od, e web paraparaeleneb qaji di bul unum.

¹³ Jeu tamo gargekoba nanqi e qa anjam uge lumu na mareqnab e queqnum. Deqa e ginda gindaneqnum. Nanqi korooqnsib e ugetbqajqa deqa anjam qosoqnsib e lubib moiqaqqa gam gereiyeqnub.

¹⁴ Ariya Tamo Koba Qotei, e ni qa ijo areqalo singilateqnum. E endegsi mareqnum, "Ni ijo Qotei."

¹⁵ E bati gembub mandamq endia sqai di ni qalie. Deqa ni ijo jeu tamo nanngo banq na e ame. Tamo nanngi e teteibeqnub qaji nanngo banq na dego e ame. Nanngi na e ugeugeibo uge.

¹⁶ E ino wau tamo unum deqa ni ino ulatamu na e suwantboqne. Ni degyqam di e sawa ambruq di sqasai. Ni na e tulan qalaqalaibeqnum deqa ni na e ame.

¹⁷ O Tamo Koba Qotei, ni na e aqaryaibime. Ni degyqam di e jemaibqasai. Utru deqa e ni metmeqnum. Ariya ni na tamo uge nanngi jemai enjre. Osim nanngi padaltnjrimqa nanngi moiyo qureq aisib torei kiriesoqnebe.

¹⁸ Tamo nanngi di diqoqnsib tamo ungasari kumbra tiñtin yeqnub qaji nanngi misilinjnroqnsib nanngo jejamuq di anjam uge qametnjreqnub. Nanngi gisan anjam segi mareqnub. Deqa ni na nanngo medabu torei getentetnjre.

¹⁹ O Abu Qotei, e qalie, ni na tamo ungasari ino sorgomq di unub qaji nanngi ti tamo ungasari ino areq di ulieqnub qaji nanngi ti tulan boletnjreqnum. Ni degyeqnamqa mandam tamo kalil nanngi ino kumbra di uneqnub.

²⁰ Ni na ino segi tamo ungasari nanngi ino areq di ulitnjroqnsim taqatnjreqnum deqa jeu tamo nanngi na nanngi ñumib moreñqajqa anjam qoseqnab keresaiinjreqnu. Od, jeu tamo nanngi na ino segi tamo ungasari nanngo jejamuq di anjam uge qametnjreqnab keresaiinjreqnu.

²¹ E Tamo Koba Qotei aqa ñam soqteqnum. Di kiyaa? A na aqa qalaqalaiyo kumbra e osorbeqnu deqa. Aqa kumbra di tulan boledamu. Jeu tamo nanngi na e ugeugeibqajqa agutbesonabqa Qotei na e aqaryaibeqnu. Deqa e bole unum.

²² O Tamo Koba, nami e ulaugetosim ni endegsi mermem, “Ni na e wibem deqa e ino jojomq di sqa keresai.” Ariya bunuqna e olo ni metmonam bati deqa ni ijo akam qusim e aqaryaibem.

²³ O Tamo Koba Qotei aqa segi tamo ungasari bole kalil, ningi na Qotei tulan qalaqalaiyoqniy. A na tamo ungasari a dauryeqnub qaji nanngi geregere taqatnjreqnu. Ariya a na tamo ungasari diqeqnub qaji nanngi awai uge enjreqnu.

²⁴ O tamo ungasari kalil Tamo Koba Qotei qa tarineqnub qaji, ningi a qa nunngo are miligi singilatosib soqniy.

32

Iga gago une babtinqa Qotei na gago une di kobotetgwas

¹ Qotei a tamo ungasari nanngo une kalil kobotetnjrqas di nanngi tulan areboleboleinjrqas. Od, Qotei a nanngo kumbra uge kalil nuntetnjrqas di nanngi are tulan boledamuinjrqas.

² Tamo Koba Qotei a na nanngi endegsi minjrqas, “Ningi une saiqoji. Ningi gisan kumbra dauryqajqa are qalosaieqnub.” Qotei a na nanngi degsi minjrqas di nanngi tulan areboleboleinjrqas.

³ O Abu Qotei, e ijo une babtosaissosimqa e qolo ti qanam ti akamkobaoqnem. Deqa ijo tanu kalil niñaqesoqnebe.

⁴ Qolo ti qanam ti ni ino ban na e gulbe eboqnem deqa e tulan singila saiqoji soqnem. Sen kanqanjosim mandam koitqas dego kere.

⁵ Ariya bunuqna e ijo une babtosisim ni qa ubtem. E ijo kumbra uge ulitosai. E are qalem, “E ijo une kalil babtosisim Tamo Koba Qotei qa ubtqai.” E degyonamqa ni ijo kumbra uge ti ijo une ti kobotetbem.

⁶ O Abu Qotei, gulbe bati brantimqa tamo ungasari kalil ni daurmeqnub qaji nanngi ni pailmoqnebe. Nanngo gulbe di tulan kobaqujaosim yuwal korkortobulqas di ungum. Nanngo gulbe dena nanngi padaltnjrqasai.

⁷ Ni na e ulitboqnsim taqatbeqnum deqa gulbe bei na e padaltbqa keresai. Ni na e aqaryaibeqnum deqa e gulbe kalil britoqnsim arebolebole na loueqnum.

⁸ Tamo Koba a na e endegsi merbej, “E ijo anjam plaltosiy ni dalmqai. E gam bole osormitqa ni dena walwelame.

⁹ Hos ti donki ti nangi powo tulan saiqoji unub. Ni nango medabuw di sil na nangi titnjrqasai di nangi nanariosib ni daurmqa keresai. Deqa ni nangi aiyel bulaim.” Qotei na e degsi merbej.

¹⁰ Gulbe gargekoba tamo uge nangoq di branteqnu. Ariya Tamo Koba Qotei na tamo ungasari a qa nango areqalo singilateqnu qaji nangi qalaqalainjroqnsiqa geregere taqatnjreqnu.

¹¹ O tamo ungasari bole tintin, ningi Tamo Koba Qotei qa areboleboleingeme. O tamo ungasari nungo are miligiq di une saiqoji unub qaji, ningi arebolebole na louoqniy.

33

Tamo a Qotei qa louoqnsiqa aqa ñam soqteqnu

¹ O tamo ungasari bole tintin, ningi Tamo Koba Qotei qa louoqnsib a qa tulan areboleboleingeme. O tamo ungasari Qotei aqa anjam dauryeqnub qaji, ningi aqa ñam soqtoqniy. Ningi degyqab di bolequja.

² Ningi gombin na louoqnsib Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqniy.

³ Ningi lou bunuj na Qotei qa louoqnsib gombin na lou boledamu yoqnsib lelenkobaoqniy.

⁴ Tamo Koba Qotei aqa anjam kalil bole. Wau kalil a yeqnu qaji di a kumbra tintin dauryoqnsiq yeqnu. A aqa kumbra di uratosai eqnu.

⁵ Tamo Koba Qotei a kumbra bole qa ti kumbra tintin qa ti tulan areareteqnu. A bati gaigai tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nangi qalaqalainjreqnu.

⁶ Tamo Koba Qotei a anjam segi marnaqa sen ti bai ti bongar ti brantelenjeb. Od, a anjam segi marnaqa ingi ingi kalil lan gogeq di brantelenjeb.

⁷ A yuwal kalil koroiyosiq sawa qujaiq di atej. A yuwal utru osiq waiyonaq tulan robuw aisiq aqa segi sawaq di soqnej.

⁸ Tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nangi Tamo Koba Qotei qa ulaebe. Od, nangi kalil aqa sorgomq di soqnebe.

⁹ Di kiyaga? A anjam segi marnaqa mandam brantej deqa. A anjam singila na marnaqa ingi ingi kalil brantelenjeb unub.

¹⁰ Tamo Koba Qotei a na sawa bei bei qaji nango areqalo niñaqyetnjreqnu. Nangi wau bei yqajqa anjam qoseqnabqa Qotei na olo gam getentetnjreqnaqa nangi wau di ojqa yeqnab ugeinjreqnu.

¹¹ Tamo Koba Qotei a wau bei yqajqa are qalqas di a wau di yqas. Tamo bei na a saidyqa keresai. Aqa wau di bati gaigai singila ti sqas.

¹² Qotei a Israel nango Tamo Koba unu deqa nangi tulan areboleboleinjreqnu. Od, Qotei na Israel nangi aqa segi qa giltnej deqa nangi tulan areboleboleinjreqnu.

¹³ Tamo Koba Qotei a lan qureq di sosiqa dena tiroqnsiqa tamo ungasari kalil nangi unjreqnu.

¹⁴ Od, a Mandor Koba sosiqa aqa so sawaq na tiroqnsiqa tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nangi koqnjreqnu.

¹⁵ A na tamo ungasari kalil nango are miligi gereiyej deqa a na gaigai kumbra kalil nangi yeqnub qaji di tenemteqnu.

¹⁶ Gago mandor aqa qoto tamo gargekoba unub di ungum. Qoto tamo nanngi singila ti unub di dego ungum. Nanngo singila dena jeu tamo nanngo singila bunyqa keresai. Qotei a segi kere.

¹⁷ Qoto tamo nanngo hos nanngi singila ti unub di dego ungum. Nanngo singila dena jeu tamo nanngo singila bunyqa keresai. Qotei a segi kere.

¹⁸ Ningi quiy. Tamo Koba Qotei a na tamo ungasari a qa ulaoqnsib aqa sorgomq di unub qaji nanngi taqatnjreqnu. Od, a na tamo ungasari aqa qalaqalaiyo kumbra qa tarineqnu qaji nanngi aqaryainjreqnu.

¹⁹ A na nanngi taqatnjreqnu deqa nanngi padalosaieqnu. Nanngi mamnjreq-naga a na ingi uyo anainjreqnu deqa nanngi morejosaieqnu.

²⁰ Iga Tamo Koba Qotei na aqaryaigwajqa deqa tarineqnum. A segi gago aqaryaigo tamo unu. A dumu bul sosisqa aqa areq di iga ulitgeqnu.

²¹ Qotei aqa ñam tulan bolequja getento unu deqa iga a qa gago areqalo singilatoqnsim a qa tulan areboleboleigeqnu.

²² O Tamo Koba Qotei, iga ni na aqaryaigwajqa deqa gago areqalo singilateqnum. Ni na gaigai iga qalaqalaigoqne.

34

Qotei na Devit boletej deqa a Qotei aqa ñam soqteqnu

¹ E bati gaigai Tamo Koba Qotei binjyoqnsiy aqa ñam soqtoqnqai.

² Od, e Tamo Koba Qotei qa areboleboleibimqa aqa ñam mare mare laqnqai. E degyitqa tamo ungasari gulbe qoboieqnu qaji nanngi Qotei aqa ñam qusib nanngi dego areboleboleinjrqs.

³ O tamo ungasari, ningi e ombla Tamo Koba Qotei aqa singila qa ti aqa rian qa ti saoqnsim aqa ñam soqtoqnqom.

⁴ Tamo Koba Qotei a na e aqaryaibqajqa deqa e a paillyem. Paillyonamqa a ijo pailyo qusiqqa ula kalil ijo are miligiq na taqal atetbej. Deqa e are lawo unum.

⁵ Tamo ungasari Qotei aqaq giloqnsib a qa nanngo areqalo singilateqnu qaji nanngi kalil tulan areboleboleinjreqnu. Deqa nanngi jemainjrqsai bole sai.

⁶ Tamo ingi ingi saiqoji unub qaji nanngi Tamo Koba Qotei pailyeqnu aqa nanngo pailyo quoqnsiqqa nanngi aqaryainjreqnu. Deqa gulbe bei na nanngi ugetnjrosaeqnu.

⁷ Tamo Koba Qotei aqa lan angro kobaquja a na tamo ungasari Qotei aqa sorgomq di unub qaji nanngo jojomq di sosisqa nanngi aqaryainjreqnu. Deqa nanngi padalosaieqnu.

⁸ Tamo a Qotei aqa areq di uliesqas di a tulan areboleboleiyqas. Ningi Tamo Koba Qotei a ingi uyo oneiyobuliy. Ningi degyqab di ningi qalieqab, Qotei a tulan boledamu.

⁹ O Tamo Koba Qotei aqa segi tamo ungasari bole, ningi Qotei qa ulaoqnsib aqa sorgomq di soqniy. Tamo ungasari degyeqnu qaji nanngi ingi bei qa truquosaieqnu.

¹⁰ Laion du du nanngi ingi uyo qa truquoqnsib mamnjreqnu. Ariya tamo ungasari Tamo Koba Qotei dauryeqnu qaji nanngi ingi bole bei qa truquo-saeqnu.

¹¹ O ijo angro, ningi bosib nunngo dabkala waqtiy. Waqtosib ijo anjam endi geregere quibqa e na ningi Tamo Koba Qotei aqa sorgomq di sqajqa gam osorngwai.

¹² Ningi mandamq endia ñambile sokobaiyosib areboleboleingwajqa are unu e?

¹³ Are sqas di ningi anjam uge bei maroqnaib. Ningi gisan anjam dego maroqnaib.

¹⁴ Ningi kumbra uge kalil qoreiyosib kumbra bole segi dauryoqniy. Ningi tamo ungasari nangi koba na geregere areqalo qujaitosib sqajqa singilaoqniy.

¹⁵ Tamo Koba Qotei a na tamo ungasari tintin nangi taqatnjroqnsiq a nango pailyo queqnu.

¹⁶ Ariya a na tamo uge nangi qoreinjreqnu. Nangi kumbra uge yeqnub deqa a na nangi kobotnjrim nango ñam mandamq endia torei lounqas.

¹⁷ Tamo ungasari tintin nangi Tamo Koba Qotei pailyeq nabqa a nango pailyo quoqnsiq nangi aqaryainjreqnu. Deqa gulbe bei na nangi ugetnjrosaieqnu.

¹⁸ Tamo Koba Qotei a tamo ungasari are gulbeinjreqnu qaji nango jojomq di unu. Nango areqalo Qotei qa singilateqnub qaji di ulonqas di a na nango areqalo di olo singilatetnjrqas.

¹⁹ Gulbe gargekoba tamo ungasari tintin nangoq di branteqnub. Ariya Tamo Koba Qotei a na nangi aqaryainjreqnu deqa gulbe dena nangi ugetnjro-saieqnub.

²⁰ Qotei na nangi geregere taqatnjreqnu deqa nangi bole unub. Nango tanu bei yala genqasai.

²¹ Ariya ma kobaquja na tamo uge nangi ñumim morenqab. Nangi na tamo ungasari tintin nangi jeutnjreqnub deqa Qotei na kamba nangi peginjrsim ñolawotnjrqas.

²² Tamo Koba Qotei a na aqa wau tamo nangi elenqnu deqa nangi ñambile unub. Tamo ungasari kalil Qotei aqa areq di ulieqnub qaji nangi bole sqab. Qotei na nangi ñolawotnjrqasai bole sai.

35

Mandor Devit a Qotei na aqaryaiyqajqa deqa pailyeqnu

¹ O Tamo Koba Qotei, ni na tamo kalil e ñirinbbeqnub qaji nangi kamba ñirinjnre. Ni na tamo kalil e qoto itbeqnub qaji nangi kamba qoto itjnre.

² O Abu Qotei, ni qoto qa ingi ingi dumu ti osi bosim e aqaryaibime.

³ Ni serie ti tapor ti ojsim bosim tamo kalil e teteibeqnub qaji nangi ñume. Ni na e endegsi merbe, “E ino aqaryaimo tamo unum deqa ni padalqasai.” Ni na e degsi merbe.

⁴ Jeu tamo nangi na e lubib moiqajqa laqnub. Deqa ni na nangi qoto itnjrsim bunjnre. Yim nangi jemainjqas. Tamo nangi dena e ugetbqajqa deqa anjam qoseqnub. Deqa ni na nangi teteinjrsim tulan niñaqnjre.

⁵ O Tamo Koba Qotei, ni marimqa ino lan angro kobaquja a na tamo uge nangi di taqal breinjreme. Jagwa a puyoqnsiq qalam jiri taqal waiyeqnu dego kere.

⁶ Ino lan angro kobaquja a na tamo uge nangi di teteinjrim nango gam ambruamqa nangi bisirenjrimqa mangalebe.

⁷ E tamo uge nangi di kumbra uge bei enjrosaioqnem. Ariya nangi na e ojsib ugetbqa maroqnsib kakan ulitoqnsib e sub miligiq aiqajqa deqa sub bogeqnub.

⁸ Deqa Qotei, bati nangi qaliesai qaji di brantimqa ni na kamba nangi ugeugeinjrim. Yim kakan nangi uliteqnub qaji dena nangi segi ojsim ugetnjrqas. Ni na nangi breinjrim sub nangi bogeb qaji deq aiyebi.

⁹ Tamo Koba Qotei a na tamo uge nangi degsi ñolawotnjrimqa e aqa kumbra di unsiyqa tulan areboleboleibqas. Od, Qotei na e aqaryaibimqa e are tulan boledamuibqas.

¹⁰ Bati deqa e Qotei tulan binjiyoqnsiy endegsi pailyoqnqai, “O Tamo Koba Qotei, ni segi qujai Qotei. Tamo dego bei sosai. Ni na tamo ingi ingi qa

truquoqnsib singila saiqoji unub qaji nangi aqaryainjreqnum. Ni degye-qnum deqa tamo singila ti unub qaji nangi na nango ingi ingi bajinqa yeqnab keresaiinjreqnu.” E Qotei degsi pailyoqnqai.

¹¹ Tamo uge nangi anjam pegiyo talq dia laña ijo jejamuq di une qametbe-qnub utru saiqoji. E kumbra uge bei yosaieqnum.

¹² E nangi kumbra bole enjreqnamqa nangi na olo e kumbra uge ebeqnub. Deqa e are tulan jaqatinjkoaibeqnu.

¹³ Od, e nangi kumbra uge bei nami enjrosaiioqnem. Nangi mainjreqnaqa e nangi qa duloqnsim pailyoqnsim qurienjoqnsim ijo segi ñam aguq atoqnsim are ugeo qaji gara jigoqnem.

¹⁴ E nango ma qa are tulan gulbekobaibeqnaqa akamugetoqnem. Tamo a aqa was kiyo aqa kadoi kiyo nango ma qa are gulbeiyeqnu dego kere. Tamo aqa ai moiym a akamkobaqas dego kere.

¹⁵ E gulbe itoqnem bati deqa tamo uge nangi ijo gulbe qa areboleboleinjreqnaqa korooqnsibqa e lubqajqa deqa anjam qosoneb. Tamo qudei e nangi qa qaliesai qaji nangi dego ijo jejamuq di anjam uge qametboqneb. Nangi kumbra uge di yqajqa aqaratosaioqneb.

¹⁶ Nangi e misilinjboqnsib jaqatinj eboqnsib e qa minjin oqetnjreqnaqa qalagei anjam atoqnej.

¹⁷ O Tamo Koba, ni bati gembub tamo uge nangi odnjroqnimqa nangi kumbra uge di yoqnqab? O Abu Qotei, ni na e aqaryaibimqa tamo uge nangi e ugetbqa yoqnib keresaiinjrqas. Nangi laion bul e lubib moiqaqqa laqnub deqa ni nango banq na e ame.

¹⁸ Ni degyqam di e tamo ungasari gargekoba nango koroq dia ino ñam soqtoqnqai. Od, tamo ungasari gargekoba nangi ino ñam qa koroesoqnibqa e nango ambleq di ni binjimoqnqai.

¹⁹ Tamo uge nangi laña e jeutbeqnub. Deqa Qotei, nangi ijo gulbe qa areboleboleinjrim e ugetbqa yoqnib ni na nangi saidnjre. Nangi laña e qa are ugeinjreqnu utru saiqoji. Deqa ni na nangi saidnjrimqa nangi olo ijo gulbe qa kikiqasai.

²⁰ Tamo uge nangi lawo anjam marosaieqnub. Nangi tamo ungasari lawo unub qaji nangi gisan anjam na ugetnjrqajqa deqa qaireqnub.

²¹ Tamo uge nangi dena nango medabu waqtoqnsib ijo jejamuq di une qametboqnsib endegsib merbeqnub, “Ni kumbra uge uge yeqnum di iga uneqnum.”

²² Ariya Tamo Koba Qotei, ni tamo uge nango une di uneqnum deqa ni ino medabu getentaim. Ni nangi njirinjnre. O Abu Qotei, ni ijo jojomq di soqne. Ni isaq di saim.

²³ Ni ijo Tamo Koba. Ni ijo Qotei dego. Deqa ni tigelosim bosim e qoto qa aqaryaibe. E anjam bole segi mareqnum deqa ni na e beterbosim endegsi merbe, “Ni tamo bole une saiqoji unum.”

²⁴ O ijo Tamo Koba Qotei, ni tulan tintin unum deqa ni na e aqaryaibimqa jeu tamo nangi qalieqab, e kumbra bole segi dauryeqnum. Ni na nangi saidnjrimqa nangi ijo gulbe qa areboleboleinjrqasai.

²⁵ Od, ni na nangi saidnjrimqa nangi e qa endegsib are qalqasai, “Bole! Jaqatinj iga a yqajqa arearetgeqnu qaji di iga a yekritonum.” O Abu Qotei, ni na nangi saidnjrimqa nangi e qa endegsib marqa keresai, “Iga a qalnum moiqa.”

²⁶ E gulbe qoboiyeqnum deqa tamo uge nangi di tulan areboleboleinjreqnu. Deqa ni na nangi kalil jema enjrsim nangi niñaqnjre. Nangi e ugetbqa

maroqnsib diqoqnsib nango segi ñam soqteqnub. Deqa ni na nanġi jemai enjrsim nango ñam olo aguq atoqne.

²⁷ O Abu Qotei, ni ijo kumbra pegiyosim e endegsi merbe, “Ni tamo bole une saiqoji unum.” Ni e degsi merbimqa ino segi tamo unġasari nanġi ino anjam deqa arearetnjrimqa lelenosib are tulañ boledamuinjrqas. Od, nanġi bati gaigai e qa endegsib maroqnqab, “Tamo Koba Qotei a sinġila koba ti unu. Aqa areqalo kobaquja agiende. Aqa wau tamo a bole soqneme.” Nanġi e qa degsib maroqnqab.

²⁸ Deqa Qotei, e ino kumbra bole tinġin qa maroqnsiy bati gaigai qolo ti qanam ti ino ñam soqtoqnqai.

36

Tamo nango kumbra uge

¹ Tamo uge nango are miligiq di une koba unu. Une dena nango are tigeltetnjreqnu deqa nanġi Qotei qa ulaosaieqnub. Sai bole sai. Nanġi Qotei aqa sorgomq di sosai.

² Nanġi diqoqnsib nango segi une qa endegsib are qaleqnub, “Qotei a gago kumbra unqasai. A gago kumbra qa iga kambatgwasai.” Nanġi degsib are qaleqnub.

³ Tamo deqaji nanġi gisañ anjam maroqnsib tamo unġasari nanġi ugeugeinjrqajqa deqa anjam qoseqnub. Nanġi powo saiqoji unub deqa nanġi kumbra bole yqajqa are qalosaieqnub.

⁴ Nanġi nango bijalq di ñeioqnsib kumbra uge yqajqa are qaleqnub. Nanġi gam uge segi dauryeqnub. Nanġi kumbra uge qoreiyosaieqnub.

Qotei aqa kumbra bole

⁵ O Tamo Koba Qotei, e qalie, ni na iga tulañ qalaqalaigeqnum. Ni gaigai ino segi anjam bole dauryeqnum. Ino kumbra aiyel di tulañ goge koba. Nanġi lan bunyosib tulañ goge oqeqnub.

⁶ O Qotei, ino kumbra bole tinġin a kobaquja. A mana bul tulañ goge koba. Ni na tamo unġasari nango une qa nanġi geregere peginjreqnum. Ino kumbra di aqa utru iga poigwa keresai. A yuwal bul tulañ robu koba. O Tamo Koba Qotei, e qalie, ni na tamo unġasari nanġi ti wagme nanġi ti taqatnjreqnum deqa nanġi bole unub.

⁷ O Abu Qotei, ino qalaqalaiyo kumbra a tulañ bolequja. Tamo unġasari nanġi ino kumbra deqa tulañ arearetnjreqnu. Nanġi inoq boqnsib ino areq di ulieqnub. Tuwe du du nanġi nango ai aqa bariq di ulieqnub dego kere.

⁸ Ino atra tal miligiq di inġi uyo koba sonaqa tamo unġasari nanġi inġi di uyeqnub. Deqa nanġi inġi qa truquosaieqnub. Ya koba deqnaqa ni ya dena nanġi ya anainjreqnam nanġi uyoqnsib areboleboleinjreqnu.

⁹ Ni segi ñambile qa utru. Ni suwañ aqa utru dego. Suwañ dena ni na iga suwantgeqnum deqa iga bole unum. Iga sawa ambruq di sosai.

¹⁰ O Abu Qotei, ni na tamo unġasari ni qa qalieeqnub qaji nanġi gaigai qalaqalainjroqne. Od, ni na tamo unġasari are bole ti unub qaji nanġi ino kumbra bole tinġin osornjroqne.

¹¹ Ariya ni na tamo diqeqnub qaji nanġi saidnjrim nanġi e ojsib ugetbqasai. Od, ni na tamo uge nanġi saidnjrim nanġi e wibqasai.

¹² Niñġi uniy. Tamo uge nanġi morenosib mandamq di ñeiejunub. Deqa nanġi olo tigelqa keresai.

37

Qotei na aqa segi tamo ungasari nanqi qoreinjrosaeqnu

¹ O tamo, ni tamo uge nanqi qa are koba qalaim. Tamo kumbra uge yeqnub qaji nanqi bole unub deqa are ugeimaiq.

² Sokiñala nanqi ñin qanqraño bul sosib koboosib padalqab. Od, nanqi ñam banqa bul sosib urur morenqab.

³ Ni Tamo Koba Qotei qa ino areqalo singilatosim kumbra bole yoqne. Ni degyqam di ni ino segi mandamq di bole sqam. Deqa ingi bei na ni ugetmq keresai.

⁴ Ni Tamo Koba Qotei qa areboleboleimeme. Yim a na ingi ingi ni tulan arearetmegnu qaji di emqas.

⁵ Ni ino walwel Tamo Koba Qotei aqa banq di atsim a qa ino areqalo singilateime. Ni degyqam di a na ni aqaryaimqas.

⁶ A na ino kumbra tintin kalil boleq atoqnim tamo nanqi unoqnqab. Sen a nobqolo oqsiq qanam jige tulan suwanegnu dego kere.

⁷ Ni Tamo Koba Qotei aqa jojomq di are lawo sosim a na ni aqaryaimqajqa deqa tarinoqne. Tamo qudei nanqi gam uge dauryoqnsib ingi bole bole eleneqne. Ni ingi deqa mamaulmai. Nanqi kumbra uge yqajqa anjam qoseqnub deqa are koba qalaim.

⁸ Ni ñirinoqnaim. Ni minjin oqoqnaiq. Ni are gulbeimoqnaiq. Kumbra dena ino are tigeltetmim ni une yo uge.

⁹ Tamo Koba Qotei na tamo ungasari kumbra uge yeqnub qaji nanqi torei padaltnjrqa. Ariya tamo ungasari Qotei qa tarinoqnsib a qa nanjo areqalo singilateqnub qaji nanqi bole sqab. Soqnib Qotei na nanjo segi mandam nanqi enjrqa.

¹⁰ Sokiñala tamo uge nanqi torei koboqab. Deqa ni nanqi qa ñamim ugeimqas. Ni nanqi itnjqasai.

¹¹ Ariya Qotei na tamo ungasari nanjo segi ñam aguq ateqnub qaji nanqi boletnjqas. A na nanjo segi mandam enjrim nanqi geregere lawo sosib tulan areboleboleinjqas.

¹² Tamo uge nanqi na tamo bole tintin nanqi ugetnjqajqa deqa anjam qosoqnsib nanqi qa minjin oqetnjqeqnaqa qalagei anjam ateqnu.

¹³ Tamo Koba a na tamo uge nanqi di misilinjroqnsiqa nanqi qa kiekeqnu. A qalie, bati bei brantimqa nanqi torei koboqab.

¹⁴ Tamo uge nanqi na tamo ungasari sougetejunub qaji nanqi ñumib morenqajqa deqa are qaloqnsib serie ti qaja ti ojeqnub. Od, nanqi na tamo ungasari kumbra bole dauryeqnub qaji nanqi ñumib morenqajqa laqnub.

¹⁵ Ariya nanjo serie dena olo nanqi ñumqas. Nango qaja gingenyelenqas.

¹⁶ Ingi ingi gargekoba tamo uge nanqi ejunub qaji di nanqi qa keresai. Ariya ingi quja quja tamo bole tintin nanqi ejunub qaji di nanqi qa kere.

¹⁷ Ni que. Tamo Koba Qotei a na tamo uge nanjo singila kobotqas. Ariya a na tamo bole tintin nanqi geregere taqatnjqas.

¹⁸ Tamo Koba Qotei a na tamo ungasari une saiqoji unub qaji nanqi geregere taqatnjqeqnu. A na nanjo segi mandam nanqi enjrqa deqa nanqi bati gaigai mandam di ojesqab.

¹⁹ Deqa bati uge brantqas di nanqi jemainjqasai. Mam aiyimqa nanqi ingi koba uyoqnqab. Nanqi ingi bei qa truquqasai.

²⁰ Ariya tamo uge nanqi na Tamo Koba Qotei a jeuteqnub deqa nanqi ñam so aqa wala bulosib koboosib padalougetqab. Od, nanqi ñam qurem bulosib sokiñalayosib urur koboqab.

²¹ Tamo uge nango kumbra agiende. Nangi tamo bei aqa silali ingi ingi yaiyosib olo kamba yqajqa minjsib ariya bunuqna nangi na olo ingi di yqajqa saidqab. Tamo bole tintin nangi degyosaieqnub. Nangi kumbra bole bole yoqnsib ingi ingi gargekoba tamo qudei nangi enjreqnub.

²² Qotei na tamo bole tintin nangi endegsi minjreqnu, “Ningi une saiqoji unub deqa ningi are lawo na soqniy.” Qotei na tamo nangi di nango segi mandam enjrqas. Ariya a na tamo kalil a jeuteqnub qaji nangi endegsi minjreqnu, “Ningi tamo uge unub deqa ningi padalqab.”

²³ Tamo Koba Qotei a na iga gam bole osorgeqnaqa iga geregere walweleqnum. Iga degyeqnum deqa Qotei a iga qa tulan areareteqnu.

²⁴ Iga gam dena walweloqnimqa ingi bei na gago singa qamqas di unqum. Iga manqalqasai. Tamo Koba Qotei a na gago ban ojqs.

²⁵ Nami e angro wala soqnem. Bini e qelionum. Qotei na tamo bole tintin nangi qoreinjreqnu di e nami unosaioqnem. Nango angro nangi bem qa nileqnub di dego e nami unosaioqnem.

²⁶ Tamo bole tintin aqa kumbra agiende. A bati gaigai tamo ungasari nangi ingi koba enjreqnu. Aqa angro nangi na aqa are boleteteqnub.

²⁷ O tamo, ni kumbra uge kalil qoreiyqnsim kumbra bole segi yoqne. Ni degyqam di Qotei na ino segi mandam eminqa ni mandam dia bati gaigai bole sqam.

²⁸ Tamo Koba Qotei a kumbra bole qa tulan areareteqnu. A na aqa segi tamo ungasari bole nangi uratnjrosaeqnu. A bati gaigai nangi taqatnjreqnu. Ariya a na tamo uge nango angro nangi torei winjrqas.

²⁹ Od, Qotei na tamo bole tintin nangi nango segi mandam enjrqas. Nangi mandam dia bati gaigai sqab.

³⁰ Tamo bole tintin nangi powo koba ti sosib anjam bole segi mareqnub.

³¹ Nango are miligiq di Qotei aqa dal anjam unu deqa nangi aqa gam dauryeqnub. Nangi gam di uratosaeqnub.

³² Tamo uge nango kumbra agiende. Nangi na tamo bole tintin nangi ñumib morenqajqa deqa ulioqnsib gamq dia nangi qa tariñeqnub.

³³ Ariya Tamo Koba Qotei a na tamo bole tintin nangi uratnjrosaeqnu. Deqa tamo uge nangi na tamo bole tintin nangi ñumib morenqajqa yoqñib keresaiinjrqas. Tamo uge nangi na tamo bole tintin nangi anjam pegiyo tamo aqa ulatamuq dia tigeltnjrqab di Qotei na tamo bole tintin nangi beternjrqas. Deqa une bei nango jejamuq di sqasai.

³⁴ O tamo, ni Tamo Koba Qotei qa ino areqalo singilatosim aqa kumbra bole dauryoqne. Ni degyqam di a ino ñam soqtosim ino segi mandam ni emqas. A na tamo uge nangi kobotnjrim ni unqam.

³⁵ E tamo qalo qaji nangi unjreqnum. Nangi tamo tulan uge. Nangi singila koba ti unub. Nangi ñam kokba mol mandam boledamuq di yago qaji di bul unub.

³⁶ Ariya bunuqna nangi torei koboqab. Nangi olo sqasai. Deqa e nangi qa ñamit ugeibqas. E nangi itnjrqasai.

³⁷ O tamo, ni na tamo bole une saiqoji unub qaji nangi unjre. Nangi are lawo na unub deqa nango angro ti nango moma ti nangi bati gaigai sqab.

³⁸ Ariya Tamo Koba a na tamo kalil aqa dal anjam gotranjyeqnub qaji nangi padalnjreqnu. Deqa nango angro ti nango moma ti nangi torei koboqab.

³⁹ Tamo Koba Qotei a tal singila koba bul sosiqa tamo bole tintin nangi padalo sawaq na eleñeqnu. Gulbe bei nangoq di brantimqa nangi Qotei aqaq babqa a na nangi taqatnjrqas.

⁴⁰ Nanŋi Tamo Koba Qotei aqa areq di ulieqnub deqa a na nanŋi aqaryain-jroqnsiqa tamo uge nanŋo banq na nanŋi eleŋeqnu. Deqa nanŋi bole unub.

38

Tamo gulbe ti unu qaji aqa pailyo

¹⁻² O Tamo Koba Qotei, ni ino an na e lubobuloqnsim ino ban na e ugeugeibeqnum deqa e ni mermonum, ni na e njirintbosim njolawotbaim. Ni e qa minjin oqaiq.

³ O Abu Qotei, ni e qa njirineqnum deqa e ma uge ejunum. E une ti unum deqa ijo jejamu aqa singila saieqnu.

⁴ Ijo une di kobaquja deqa e na qoboilyqa keresai. Une dena e tulan kabutbejunu.

⁵ Ni ijo nanari kumbra qa e njolawotbem deqa yu singila kokba tulan uge quleq ti ijo jejamuq di bumbranyleŋeb.

⁶ Deqa e are gulbe ti sosim padaleqnum. E qolo ti qanam ti are ugeibeqnaqa akameqnum.

⁷ Ijo jejamu njamyuwo bulosiq tulan kankaneqnu. E ma uge ejunum.

⁸ E tulan niŋaqosim sougetejunum. Tamo bei a singa na ijo jejamu sosqas dego kere. E are tulan ugeibeqnu deqa e ijo jaqatin qa lelenkobaeqnum.

⁹ O Tamo Koba, e inŋi kiye qa arearetbeqnu di ni qalie. Ijo are miligiq di e akamkobaeqnum di dego ni qalie. Ijo akam di ni qa uliesosai.

¹⁰ Ijo blom a waukobaeqnu. Ijo singila saiqa. Ijo njamdamu ambruibeqnaqa e sawa unqa keresaiibeqnu.

¹¹ Ijo kadoi nanŋi ijo yu unqa urateqnub deqa nanŋi e jojombosaieqnub. Ijo was ti ijo angro ti kalil nanŋi dego e qa isaq di unub.

¹² Jeu tamo nanŋi na e ojsib ugeugeibosib moiyoibqajqa deqa anjam qosiqnsib kakan waiyobuleqnub. Qolo ti qanam ti nanŋi e kumbra uge ebqajqa are qaleqnub. Nanŋi e qa anjam uge mareqnub.

¹³⁻¹⁴ Ariya e nanŋo anjam di quosaibuleqnum deqa e kamba nanŋi anjam bei minjrqsai. Od, e tamo men singilaiyo qaji bul unum deqa e ijo medabu waqtqasai. E tamo dabkala getenyo qaji bul unum deqa e nanŋo anjam quetnjqasai.

¹⁵ O Tamo Koba, ni ijo Qotei. Ni na e aqaryaibqajqa deqa e ni qa tarineqnum. E ni qa ijo areqalo singilateqnum. E qalie, e ni pailmitqa ni ijo pailyo quetbqam.

¹⁶ E endegsi ni pailmem, “O Abu Qotei, e gulbe ti soqnitqa ni na ijo jeu tamo nanŋi saidnjrim nanŋi e qa diqoqnsib areboleboleinjrqsai.” O Abu Qotei, e degsi ni pailmem.

¹⁷ Di kiyaa? E moiqa jojomoqnsim gaigai jaqatin ti unum deqa.

¹⁸ O Abu Qotei, e ijo une ni qa ubteqnum. E ijo une deqa are ugeibeqnu.

¹⁹ Ijo jeu tamo gargekoba unub. Nanŋi singila koba. Nanŋi na e lanja jeutbeqnub utru saiqoji.

²⁰ E na nanŋi kumbra bole enjreqnam nanŋi na olo e kumbra uge ebeqnub. E kumbra bole dauryeqnum deqa nanŋi ijo jejamuq di une qametbeqnub.

²¹ O Tamo Koba Qotei, ni na e uratbaim. O ijo Qotei, ni isaq di saim.

²² O Tamo Koba, ni ijo aqaryaibo tamo unum deqa ni urur e padalo sawaq na ame.

39

Tamo gulbe ti unu qaji aqa anjam

¹ E endegsi marem, “E ijo kumbra geregere taqatesqai. E tamo uge nanjo ambleq di sqai bati deqa e ijo medabu dego taqatoqnqai. E degyqai. Di kiyaqa? E ijo medabu na une bei ataim deqa.”

²⁻⁴ E degsi marem deqa e kiriesoqnem. E anjam bei marosai. Ariya e degyem bati deqa Qotei na e boletbosai. Ijo gulbe olo tulan kobaonaqa e are jaqatinugetbej. Namyuwo a kanjanosim tamo aqa jejamu koitqas dego kere. E ijo gulbe deqa are qalsim ijo medabu olo waqtosim Qotei endegsi nenemyem, “O Tamo Koba Qotei, e wausau gembub nambile sqai? Bati gembu e moiqai? E bati truquyala nambile sqai e? Ni e merbe.” E Qotei degsi nenemyem.

⁵ O Abu Qotei, ni na ijo nambile truqutem deqa e ino namgalaq di bati quja quja sosiy moiqai. E qalie, tamo ungasari kalil nanji me mondor bul unub deqa nanji urur koboqab.

⁶ Od, nanji sen qunun bul unub deqa nanji moiyoqujatqab. Nanji mandamq endia wau koba yeqnub. Ariya nango wau di torei ulonqas. Nanji ñoro koba koroieyqnub. Ariya bunuqna yai na kamba nanjo ñoro oqas di nanji qaliesai.

⁷ O Tamo Koba, bini e inji kiye qa tarinqai? E marqai. E ni qa qujai ijo areqalo singilatosiy ni na e aqaryaibqajqa deqa tarinqai.

⁸ O Abu Qotei, ni na ijo une kalil kobotetbe. Nanari tamo nanji na e misilinqba yoqnib ni na nanji saidnjre.

⁹ E qalie, ni segi na e gulbe ebem. Deqa e kiriesosim ijo medabu getenteqnum.

¹⁰ Od, ni na e ugeugeibem deqa e moiyeprateqnum. O Abu Qotei, ni na olo e ñolawotbaim.

¹¹ Tamo ungasari kalil nanji me mondor bul unub deqa nanji urur koboqab. E qalie, ni na tamo bei aqa une qa njirintqam di ni na ñoro kalil a deqa areareteqnu qaji di kobotqam. Sisimbij na gara ugeteqnub dego kere.

¹² O Tamo Koba Qotei, ni ijo pailyo que. E akamoqnitqa ni ijo akam dego quetbe. Ni ino dabkala getentaim. Ni qalie, e mandamq endia yaun tamo bul unum. Deqa e ni ombila sokiñalayqai. Ijo moma nanji nami degsib soqneb.

¹³ O Abu Qotei, ni na e ñolawotbaim. Ni na e odbimqa e moiyoaisosiy olo areboleboleibqas. Bunuqna e mandam endi uratqai.

40

Qotei aqa ñam soqtqajqa lou

¹ Tamo Koba Qotei a na e aqaryaibqajqa deqa e a pailyoqnsim tarinoqnem. E degyoqnem deqa Qotei a e qa are boleyonaqa ijo pailyo quej.

² E tamo subq aiyejunu qaji di bul sosimqa padalqa laqnam Qotei na olo e sawa boleq di atej. E tamo jagi miligiq di tigelejunu qaji di bul sonamqa Qotei na olo e menij gogeq di atnaqa e geregere walweloqnem.

³ Qotei na lou bunuj e ebej. Lou di gago Qotei aqa ñam soqtqajqa lou. E lou dena louoqnitqa tamo gargekoba nanji e nubsibqa Tamo Koba Qotei qa ulaosib a qa nanjo areqalo singilatqab.

⁴ Tamo a Tamo Koba Qotei qa aqa areqalo singilatqas di a tulan areboleboleiyqas. A na meqe meqem tamo nanji daurnjrqasai di a tulan areboleboleiyqas. Od, a na tamo ungasari Qotei uratoqnsib gisan qotei nanji qa loueqnub qaji nanji daurnjrqasai di a tulan areboleboleiyqas.

⁵ O ijo Tamo Koba Qotei, e qalie, ni na iga aqaryaigwajqa are unu. Ni segi qujai Qotei. Tamo dego bei sosai. Ni na tamo kalil nanji tulan bunjreqnum. Ni manwa tulan gargekoba babteqnum. Ino manwa di e sisiyqa keresai. Deqa e na tamo ungasari nanji ino manwa kalil qa sainjroqnqai.

6-8 O Abu Qotei, ni atraimqajqa wagme ingi ingi qa arearetmosaieqnu. Atra tamo nanqi na tamo ungasari nanqi une kobotqa maroqnsib wagme ingi ingi namyuwo na koitoqnsib ni atraimeqnu. Ni kumbra deqa tulan arearetmosaieqnu. Ariya ni ijo dabkala waqtetbonam e ino dal anjam qusim ni endegsi pailmem, “O ijo Qotei, e inoq bonum. E ino areqalo dauryqajqa tulan are unu. Ino dal anjam a ijo are miligiq di unu. Ino buk miligiq dia e qa anjam nami degsib nenjrenyeb.” O Abu Qotei, e ni degsi pailmem. Ni ijo kumbra deqa tulan arearetmeqnu.

9 O Tamo Koba Qotei, e ino anjam bole palontoqnsim tamo ungasari gargekoba louqa koroeqnu qaji nanqi endegsi minjreqnum, “Tamo Koba Qotei a iga padalo sawaq na elenqnu.” E degsi minjreqnum. O Tamo Koba, e ijo medabu getentosaieqnum. Di ni qalie.

10 Ni na e aqaryaibeqnum deqa e ino anjam bole mare mare laqnum. E ijo are miligiq di ino anjam bole ulitosaieqnum. Ino kumbra agiende. Ni iga padalo sawaq na elenqnum. Ni anjam bei marqam di ni dauryqam. Ni uratqasai. Ni na gaigai iga qalaqalaieqnum. E ino kumbra kalil deqa saqnsim tamo ungasari gargekoba louqa koroeqnu qaji nanqi minjreqnum. E anjam di ulitosaieqnum. E ubtosim mareqnum.

11 O Tamo Koba Qotei, e qalie, ni ino dulqajqa kumbra uratqa keresai. Ni gaigai e qa duloqnsim e qalaqalaieqnum. Ni anjam bei marqam di ni dauryqam. Ni uratqasai. Ni kumbra bole di gaigai dauryoqnsim e taqatboqnam.

Tamo a Qotei na aqaryaiyqajqa deqa pailyeqnu

12 Gulbe tulan gargekoba ijoq di branteqnu deqa e gulbe di sisiyqa keresai. E ijo kumbra uge kalil qa are ugeibeqnaqa nam atqa keresaiieqnu. Ijo kumbra uge di gate banqa bul tulan gargekoba. Deqa ijo are miligi tulan laesonaqa e singila saiieqnu.

13 O Tamo Koba Qotei, ni e padalo sawaq na oqajqa areimim urur bosim e aqaryaibe.

14 Tamo qudei nanqi na e lubib moiqajqa mareqnu. Deqa ni na nanqi jemai enjrsim niñaqnjre. Tamo qudei nanqi e jaqatin ebqajqa are qaleqnu. Deqa ni na nanqi winjrsim nanqi ñam aguq atime.

15 Tamo nanqi dena e misilinbeqnu. Deqa ni na nanqi jemai enjrimqa nanqi nanqi segi kumbra uge qa tulan prugosib torei mequmesqab.

16 O Abu Qotei, tamo ungasari ni daurmeqnu qaji nanqi ni qa areboleboleinjreme. Tamo ungasari ni padalo sawaq na elenqajqa arearetnjreqnu qaji nanqi bati gaigai endegsib maroqnebe, “Tamo Koba Qotei a segi qujai bolequja.” Nanqi degsib maroqnebe.

17 O Tamo Koba, e singila saiqoji unum. E sougetejunum. Ariya ni e qa are qaloqne. O ijo Qotei, ni urur e aqaryaibime. Ni tariñaim. E qalie, ni ijo aqaryaibo tamo unum deqa ni e padalo sawaq na eqnum.

41

Tamo a Qotei na aqa ma kobotetqajqa deqa pailyeqnu

1 Iga na tamo ungasari sougetejunub qaji nanqi aqaryainjrqom di iga tulan areboleboleigwas. Iga degyqom di gulbe bati brantimqa Tamo Koba Qotei na iga kamba aqaryaigwas.

2 Od, Tamo Koba Qotei na gago nambile singilatosim iga taqatgim iga gago segi mandamq di bole sqom. Qotei na gago jeu tamo nanqi saidnjrim nanqi iga ugeugeigwa yoqnib keresaiinjqas.

3 Iga maigimqa Tamo Koba Qotei na iga boletgim gago ma koboqas.

⁴ E endegsi pailyeqnum, “O Tamo Koba Qotei, e ino ñamgalaq di une atem deqa ni e qa dulosim ijo ma kobotetbime.” E degsi pailyeqnum.

⁵ Ijo jeu tamo nanngi e qa are ugeinjqeqnaqa e qa endegsib mareqnub, “A ma na moiyoqujateme. Yim aqa ñam toreï loumqas.” Nanngi e qa degsib mareqnub.

⁶ E maibqo deqa ijo jeu tamo qudei nanngi e nubqajqa beqnub. Ariya nanngi e bole sqajqa are sosai. Nanngi lanja boqnsib gisan na ijo are boletetboqnsib olo giloqnsib e qa anjam uge mare mare laqnub.

⁷ Ijo jeu tamo kalil nanngi na e yomuiboqnsib e qa endegsib are qaleqnub, “Gulbe kobaquja na a padalteme.”

⁸ Od, nanngi e qa endegsib mareqnub, “Ma tulan uge na a ojjo. Deqa a olo tigelqasai. A moiqas.” Nanngi e qa degsib mareqnub.

⁹ Ijo was bei unu. A nami e ombla gaigai ingi uyoqnem. A ijo was bolequja soqnej. Ariya bini a na e jeutboqnsiqa qoreibeqnu.

¹⁰ O Tamo Koba, ni e qa dulosim ijo ma kobotetbime. Yim e na ijo jeu tamo nanngo kumbra uge qa nanngi kambatnjrqai.

¹¹ E qalieonum, ni na e tulan qalaqalaiboqnsim ijo jeu tamo nanngo banq na e oqnsim taqal waibeqnum. Deqa qoto bati qa nanngi na e bunbosaieqnub.

¹² E ino gam bole dauryeqnum deqa e qalieonum, ni na e oqnsim ino areq di atoqnsim gaigai e taqatbeqnum.

¹³ Iga gaigai Tamo Koba aqa ñam soqtoqnqom. A Israel nanngo Qotei. Tamo ungasari kalil bunuqna brantqab qaji nanngi dego aqa ñam soqtoqnqab. Bole.

42

Tamo a aqa segi qure utru uratosiq sawa isaq di unu

¹ O Abu Qotei, e ni ombla sqajqa tulan arearetbeqnu. Wagme juwan a ya qaryeqnaqa yaq gileqnu dego kere.

² O ñambile Qotei, e tamo ya qaryeqnu qaji di bul sosimqa ni qa tulan arearetbeqnu. O Abu Qotei, bati gembu e ino areq gilsiy ni ombla sqai?

³ Bati gaigai jeu tamo nanngi na e endegsib nenembeqnub, “Ino Qotei a qabi unu?” Nanngi e degsib nenembeqnub deqa e qolo ti qanam ti akamkobaenqamqa ijo ñam ya aiyeqnaqa e ñam ya di uyobuleqnum.

⁴ Nami e tamo ungasari gargekoba nanngi koba na walweloqnsim e nanngi joqoqnsim Qotei aqa atra talq giloqnem. Bini e degyosaieqnum. Bati di iga lelen na ti arebolebole na ti walweloqnsim Qotei binjiyoqnsim a qa louoqnsim giloqnem. E deqa olo are qaloqnsim are gulbeibeqnu.

⁵ Ariya kiyaga e gaigai are prugbeqnu? Kiyaga e are gulbeibeqnu? Di ungum. E Qotei qa ijo areqalo singilatosiy aqa ñam olo soqtoqnqai. A ijo Qotei unu. A ijo aqaryaibo tamo unu deqa e padalqasai.

⁶ O Abu Qotei, e are tulan gulbeibeqnu deqa e ni qa are qaleqnum. Od, e Jordan Ya aqa sawa agi Hermon mana ti Misa mana ti utruq dia sosimqa ni qa are qaleqnum.

⁷ Ya a mana goge na aiyoqnsiqa qatronkobaoqnsiqa yuwal robuq dia bilenqnu. Jagwa a tigeloqnsiqa yuwal korkorteqnaqa yuwal a alile qaleqnu. Dego kere ni na e gulbe ebeqnamqa gulbe dena e kabutbeqnu.

⁸ Qanam gaigai Tamo Koba Qotei na e qalaqalaibeqnu. Qolo gaigai e a qa loueqnum. A na e ñambile ebeqnu deqa e a pailyeqnum.

⁹ Qotei a meniñ bul sosiqa e singila ebeqnu. E na Qotei endegsi minjeqnum, “Ni kiyaga e qa are walbeqnu? Kiyaga jeu tamo nanngi na e ugeugeiboqnsib are gulbetetbeqnub?” E na Qotei degsi minjeqnum.

¹⁰ Bati gaigai jeu tamo nan̄gi na e misilin̄boqnsib endegsib nenembeq̄nub, “Ino Qotei a qabi unu?” Nan̄go anjam dena e tulan̄ ugetbeq̄nu. Qaja na tamo bei aqa jejamu qamsim aqa tanu gingen̄yim a moiqas dego kere.

¹¹ Kiyaqa e gaigai are prugbeq̄nu? Kiyaqa e are gulbeibeq̄nu? Di un̄gum. E Qotei qa ijo areqalo singilatosiy aqa ñam olo soqtoqn̄qai. A ijo Qotei unu. A ijo aqaryaibo tamo unu deqa e padalqasai.

43

Tamo a aqa qure utru torei uratej

¹ O Abu Qotei, tamo un̄gasari ni qoreimeq̄nub qaji nan̄gi ijo jejamuq̄ di anjam uge qametbeq̄nub. Deqa ni na e aqaryaibosim nan̄go anjam di gent. Yim nan̄gi qalieqab, e kumbra bole segi yeq̄num. Nan̄gi gisan̄ anjam maro tamo unub. Nan̄go kumbra tulan̄ uge. Deqa ni na e aqaryaibosim nan̄go ban̄q na e ame.

² Ni ijo Qotei unum deqa e inoq boq̄nsim ino areq di ulieq̄num. Ariya ni kiyaga e qoreibeq̄num? Kiyaqa jeu tamo nan̄gi na e ugeugeiboq̄nsib are gulbetetbeq̄nub?

³ Ni na ino anjam bole ti ino suwan̄ ti qarinyim ijoq bosim gam osorbim e ino segi mana bolequja Saion deq oqwai. Oqsiy tal ni unum qaji di miligiq gilqai.

⁴ Od, Qotei, e ino atra bijalq gilqai. Ni na ijo are miligi tulan̄ boletetbeq̄num deqa e ni qa gilqai. Gilsiy gombin̄ na louoq̄nsiy ino ñam soqtoqn̄qai. O Qotei, ni ijo Qotei.

⁵ Kiyaga e gaigai are prugbeq̄nu? Kiyaqa e are gulbeibeq̄nu? Di un̄gum. E Qotei qa ijo areqalo singilatosiy aqa ñam olo soqtoqn̄qai. A ijo Qotei unu. A ijo aqaryaibo tamo unu deqa e padalqasai.

44

Tamo uge nan̄gi na Israel nan̄gi jeutnjreq̄nub

¹ O Abu Qotei, tulan̄ nami gago moma nan̄gi sonabqa ni man̄wa kokba babtoq̄nem. Bunuq̄na gago moma nan̄gi man̄wa deqa iga saigeq̄nab iga quoq̄nem.

² Ni ino segi ban̄ na sawa bei bei qaji nan̄gi ugeugein̄rsim winjrn̄amqa nan̄gi nan̄go mandam uratonab ni na olo mandam di gago moma nan̄gi en̄jrem. En̄jrsim nan̄gi singilatn̄jrn̄amqa nan̄gi gargekobae.

³ Gago moma nan̄gi na tamo un̄gasari mandam dia soq̄neb qaji nan̄gi qoto itn̄jrsib bun̄jrsib mandam di yain̄jreb. Nan̄go segi singila na ti serie na ti nan̄gi qoto bun̄yosib mandam di osai. Ni na nan̄gi qalaqalain̄jroq̄nem deqa ino singila na ti ino ulatamu aqa suwan̄ na ti nan̄gi qoto bun̄yoq̄neb.

⁴ Ni ijo Mandor. Ni ijo Qotei dego. Iga Jekop aqa len̄ unum deqa ni mareq̄namqa iga qoto bun̄yeq̄num.

⁵ Iga ino singila na jeu tamo nan̄gi winjreq̄num. Iga ino ñam na nan̄gi qoto itn̄jroq̄nsim bun̄jreq̄num.

⁶ E qaja ojeq̄num. Ariya e endegsi are qalqasai, qaja dena e aqaryaibqas. E serie dego ojeq̄num. Ariya e endegsi are qalqasai, serie dena e aqaryaibqas.

⁷ Ni segi na iga aqaryaigeq̄num. Utru deqa jeu tamo nan̄gi na iga ugeugeigosaieq̄nub. Jeu tamo nan̄gi iga qa are ugein̄jreq̄nu deqa ni na nan̄gi qoto itn̄jroq̄nsim bun̄jreq̄nam nan̄gi tulan̄ jemain̄jreq̄nu.

⁸ O Abu Qotei, iga gaigai ino ñam soqtoqn̄qom. Iga bati gaigai ni bin̄jimoqn̄qom.

⁹ Ariya Qotei, kiyaaqa ni na olo iga qoreigoqnsim jemaí egeqnum? Kiyaaqa ni na gago qoto tamo naní beternjrosaieqnum?

¹⁰ Ni na iga uratgem deqa jeu tamo naní na iga teteigoqnsib gago iní iní yaieqnum.

¹¹ Ni na iga ugetgem deqa iga kaja du du tamo qudei na ñumeqnum qaji naní bul unum. Ni na iga wigem deqa iga gago segi mandam uratosim sawa bei bei qaji naní ambleq di unum.

¹² Iga ino segi tamo ungasari unum. Deqa kiyaaqa ni na iga qaringsim dena awai kiñala segi em? Ni degyem deqa iga kangal tamo brantosim tamo qudei naní qa laña waueqnum.

¹³ Ni na iga deggem deqa tamo ungasari sawa jojomq di unub qaji naní na iga misilingoqnsib kikigoqnsib jemaí anjam mergeqnum.

¹⁴ Ni na sawa bei bei qaji naní are tigeltetnreqnamqa naní gago ñam ugetoqnsib gago gulbe unoqnsib iga kikieqnum.

¹⁵⁻¹⁶ O Abu Qotei, naní na e jeutboqnsib misilingboqnsib anjam uge merbeqnum. Naní tamo qalo qaji unub deqa naní e lubqa laqnum. Deqa e gaigai tulan jemaibeqnu.

¹⁷ O Abu Qotei, iga ni qa are walgosaieqnu. Iga ino dal anjam ni nami qosem qaji di dego gotranjosaieqnum. Ariya kiyaaqa gulbe uge uge gagoq di branteqnu?

¹⁸ Iga gago are miligiq di ni qoreimosai. Iga ino gam uratosai dego.

¹⁹ Ariya kiyaaqa ni na wagme juwan nango so sawaq di iga breigosim iga ugeugeigosim ambru na iga kabutgem?

²⁰⁻²¹ O gago Qotei, iga ino ñam qa are walgonaq gisan qotei pailyem qamu ni gago kumbra deqa qalieem qamu. Areqalo kalil gago are miligiq di uliejunu qaji di ni qalie.

²² Ariya Qotei, iga ino segi tamo ungasari unum deqa bati gaigai jeu tamo naní iga kaja du du bul degosib iga lugsib moiyoqgwajqa laqnum.

²³ O Tamo Koba, ni qutuosim tigelosim iga aqaryaige. Ni kiyaaqa ñeiejunum? Ni gaigai iga qoreigoqnaim.

²⁴ Ni kiyaaqa uliesonam iga ni numqa keresaiieqnu? Jeu tamo naní na iga ugeugeieqnum iga gulbe tulan kokba qoboiyeqnum. Ni kiyaaqa gago gulbe deqa are walmeqnu?

²⁵ Iga tulan sougetejunum. Tamo a ulonjosiq moisiq mandamq di ñeiejunu dego kere.

²⁶ O Abu Qotei, ni tigelosim bosim iga aqaryaigime. Ni ino qalaqalaiyo kumbra qa are qalsim iga elenam iga bole sqom.

45

Mandor a unja ej deqa tamo a loueqnu

¹ Anjam bole gargekoba ijo are miligiq di unu. O mandor, ijo men a nengren bul unu deqa e ijo medabu na ni qa loueqnum.

² O mandor, ni tamo bolequja. Ni anjam bole segi mareqnum. Deqa Qotei na gaigai ni boletmoqnqas.

³ Ni mandor singila koba. Ni gara wala boledamu jieqnum. Ino ñam tulan goge koba. Deqa ni ino serie ojsim qoto qa giloqne.

⁴ Ni ñam koba ti unum deqa ni hos quraq di awoosim gilsim qoto bunyoqne. Ni na jeu tamo naní ino singila osornjroqnm naní ino manwa kokba unoqnsib ni qa ulaoqnqab. Ni degyqam di tamo ungasari naní ino anjam bole uratqasai. Naní naní segi ñam aguq atoqnsib kumbra tiní dauryoqnqab.

⁵ O mandor, ino qaja tulan qalat. Qaja dena ni na jeu tamo nangi ñumoqne. Yim sawa bei bei qaji nangi ino singaq di ululonqab.

⁶ O Abu Qotei, e qalie, ni ino awo jaram kobaq di awesosim bati gaigai kumbra tintin na ino segi tamo ungasari nangi taqatnjreqnum.

⁷ O mandor, ni kumbra bole qa tulan arearetmeqnu. Ni kumbra uge qa arearetmosaieqnu. Deqa mandor, ino Qotei na ni giltmosiqa ino gateq di goren bilentosiq ñam kobaquja emej. A degyej deqa ni tulan areboleboleimeqnu. Ino arebolebole dena ino was nango arebolebole tulan bunyejunu.

⁸ Ino gara jugo olekokba kalil tulan quleqeqnu. Gara di goren ti meiwo ti na quleqeqnu. Tamo qudei nangi ingi bole bole elefan aqa qalagei na gereiyo qaji dena ino tal walateqnu. Nangi gombin na loueqnab ni quoqnsim areboleboleimeqnu.

⁹ Mandor kokba nango angro sebin nangi ti unja kokba nangi ti ino talq di unub. O mandor, ino unja bunuj a ino ban woq di tigelejunu. Aqa jejamu gol na walateb. Gol di Ofir sawa qaji.

¹⁰ O mandor aqa unja bunuj, ni ijo anjam endi qusim ino areqaloq di atime. Ni ino qure qujai nangi qa ti ino ai abu nangi qa ti are walmimqa ino are miligi torei mandor yekritime.

¹¹ Ni degyqam di mandor a ni numsim ni qa tulan arearetmim marqas, ni unja bolequja. A ino tamo koba unu deqa ni aqa anjam dauryoqne.

¹² Ni degyqam di tamo ungasari Tair qureq dia ñoro koba ti unub qaji nangi ingi bole bole osi bosib ni emqab. Ni nangi qa are boleimqajqa deqa are qalsib ingi bole bole ni emqab.

¹³ Mandor aqa unja bunuj a aqa segi warumq di unu. Aqa uno boledamu. Aqa gara gol na walateb.

¹⁴ Aqa gara nengren ti. Kangal tamo nangi na unja di osi gilsib mandor aqa areq di atqab. Dungenge qudei nangi a dauryosib koba na gilqab.

¹⁵ Nangi areboleboleinjrinqa mandor aqa tal kobaquja miligiq gilqab.

¹⁶ O mandor, ino angro mel nangi na kamba ino moma nami mandor soqneb qaji nango wau ojqab. Ni marimqa nangi mandor sosib tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangi taqatnjrqab.

¹⁷ O mandor, e ino ñam qa saoqnitqa tamo ungasari kalil bunuqna brantqab qaji nangi ni qa are qaloqnqab. Deqa sawa bei bei qaji nangi bati gaigai ino ñam soqtoqnqab.

46

Qotei a iga ombla unum

¹ Iga Qotei aqa areq di uliesonam a na iga taqatgeqnu. A gaigai iga singilatgeqnu. A gago jojomq di sosisqa gulbe batieqnaqa a na iga aqaryaigeqnu.

² Deqa gulbe bei bqas di iga ulaqasai. Mimin dosim mandam renjinyim mana kokba nangi yuwalq aiyelenqab di ungum. Iga ulaqasai.

³ Jagwa tulan koba tigelosim yuwal korkortosim mana utru renjinyqas di dego ungum. Iga ulaqasai.

⁴ Qotei Goge Koba a na aqa segi qure bole Jerusalem giltej. Aqa atra tal qure dia unu. Qure ambleq di ya kobaquja unu. Tamo ungasari nangi ya deqa tulan areboleboleinjqnu.

⁵ Qotei a qure dia unu. Deqa qure di a padalqa keresai. Bati gaigai nebeoqnimqa Qotei na qure di aqaryaiyoqnqas.

⁶ A leleneqnaqa mandam a niñaqoqnsiq ya buleqnu. Sawa bei beiq dia mandor kokba nanqi minjin oqetnjreqnaqa qoto tigelteqnaqba Qotei na nanqi bunjnreqnu. Deqa nanqi padaleqnu.

⁷ Tamo Koba Qotei a qoto tamo nanjo gate koba. A iga ombla unum. Jekop aqa Qotei a tal singila koba bul unu deqa iga aqa areq di ulieqnum.

⁸ Ningi bosib manwa kalil Tamo Koba Qotei a babteqnu qaji di uniy. Gulbe kalil Qotei a qarinyonaq mandamq aiyej qaji di ningi uniy.

⁹ Sawa sawa kalilq dia Qotei a qoto koboteqnu. A na serie ti qaja ti kalil paraparaiyoqnsiqa qoto tamo nanjo dumu koiteleqnu.

¹⁰ A endegsi mareqnu, “Ningi olo bunu qotoqnaib. Ningi e qa geregere qalieoiy. E segi Qotei bole. E tulan goge kobaq di unum deqa sawa bei bei qaji nanqi ijo ñam soqtoqnqab. Od, mandamq endia tamo ungasari kalil nanqi ijo ñam soqtoqnqab.” Qotei a degsi mareqnu.

¹¹ Tamo Koba Qotei a qoto tamo nanjo gate koba. A iga ombla unum. Jekop aqa Qotei a tal singila koba bul unu deqa iga aqa areq di ulieqnum.

47

Qotei a tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nanjo Mandor

¹ O tamo ungasari kalil, ningi ban qaloqnsib lelen na ti arebolebole na ti Qotei qa louoqniy.

² Iga Tamo Koba Qotei qa ulaoqnsim aqa sorgomq di sqom. A Qotei Goge Koba. A Mandor Koba sosiqa mandam kalil taqateqnu.

³⁻⁴ Iga Jekop aqa len. Qotei na tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanqi qoto itnjrsiqa nanqi bunjnrsiqa joqsiqa gago sorgomq di atej unub. Qotei na iga tulan qalaqalaigeqnu. A na gago segi mandam giltosiqa iga egej. Iga mandam deqa tulan arearetgeqnu.

⁵ Tamo Koba Qotei a aqa atra tal koba miligiq gileqnaqa tamo ungasari nanqi arebolebole na a dauryoqnsib lelenoqnsib gul anjameqnu.

⁶ Iga Qotei aqa ñam soqtoqnsim louoqnqom. Od, iga gago Mandor Koba aqa ñam soqtoqnqom.

⁷ Qotei a Mandor Koba sosiqa sawa sawa kalil taqateqnu deqa iga aqa ñam soqtoqnsim louoqnqom.

⁸ Qotei a Mandor Koba sosiqa sawa bei bei qaji nanqi taqatnjreqnu. A aqa awo jaram kobaq di awejunu. A tulan bolequja getento.

⁹ Mandor kalil sawa bei bei taqateqnu qaji nanqi ti tamo ungasari Abraham aqa Qotei dauryeqnu qaji nanqi ti korooqnsib aqa ñam soqteqnu. Qotei a tulan goge kobaq di unu deqa mandor kalil mandamq endi unub qaji nanqi aqa segi mandor.

48

Jerusalem qure a ñam koba ti wala bole ti unu

¹⁻² Tamo Koba Qotei a ñam koba ti unu deqa iga aqa qure koba Jerusalem miligiq dia aqa ñam tulan soqtoqom. Qure di Mandor Koba Qotei aqa segi qure. Iga gago Qotei aqa getento mana goge oqsim Jerusalem dia aqa ñam tulan soqtoqom. Mana di aqa ñam Saion. A tulan boledamu goge koba. A sawa bebenq di unu. Tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nanqi mana deqa tulan arearetnjreqnu.

³ Qotei a Jerusalem qureq dia tal singila koba bul sosiqa aqa segi tamo ungasari nanqi taqatnjreqnu.

⁴ Nami sawa bei bei qaji mandor kokba nanqi korooqnsib Jerusalem qure qoto itoqnsib qure jojomyoqneb.

⁵ Ariya nanġi qure unoqnsib tulaġ prugoqnsib ulaugetoqnsib jaraiyoqneb.

⁶ Nanġi ġinda ġindanoqnsib jaqatiġ koba ti soqneb. Uġa anġrotqa osiq jaqatiġ ti unu deġo kere.

⁷ O Abu Qotei, iġa qalie, ni na mandor kokba nanġi di padaltnjroqnem. Jagwa koba seġ oqo sawaq na boqnsiq Tarsis qure nanġo qobuġ paraparain-jreqnu deġo kere.

⁸ Gago Tamo Koba Qotei a qoto tamo nanġo gate koba. A nami aqa qure koba Jerusalem singilatoqnej di iġa quoqnem. Ariya bini iġa Jerusalem miligiq di sosimqa endegsi uneqnum, Qotei na qure di bati gaigai singilatoqnqas.

⁹ O Abu Qotei, iġa ino atra tal koba miligiq di sosimqa ino qalaqalaiyo kumbra qa are qaleqnum.

¹⁰⁻¹¹ Sawa sawa kalilq dia tamo uġgasari nanġi ino ñam soqteqnu. Od, ino ñam di sawa sawa kalil kereteqnu. Ni kumbra bole tiġtiġ na nanġi taqatnjroqnsim nanġo une qa nanġi ġeregere peginjreqnum. Saion Mana ti Juda nanġo qure qure ti nanġi na ino kumbra di unoqnsib tulaġ areboleboleinjreqnu.

¹² O tamo uġgasari, niġi Jerusalem qure miligiq di walwelosib aqa taqato tal olekokba sisiyoij.

¹³⁻¹⁴ Niġi qure aqa dadan ti aqa tal kalil ti ġeregere peleiyiy. Peleiyosib tamo uġgasari bunuqna brantqab qaji nanġi endegsib sainjroqniy, “Qotei a bati gaigai gago Qotei sqas. A na bati gaigai aqa gam bole iġa osorgoqnqas.”

49

Tamo a silali qa ti ñoro qa ti segi are qalqas di a nanari tamo sqas

¹ O tamo kalil mandamq endi unub qaji, niġi iġo anjam endi ġeregere quiy.

² O tamo ñam ti tamo laġaj ti tamo ñoro ti tamo sougetejunub qaji ti, niġi iġo anjam endi ġeregere quiy.

³ Iġo are miligiq di areqalo bole unu deqa e anjam palontosiy niġi powo enġwai.

⁴ E mati yawo anjam qudei palontqai. E gombiġ na louoqnsiy yawo anjam aqa utru palontit niġi quqwab.

⁵⁻⁶ Gulbe bati qa e kiyaaq ulaqai? Sai. Jeu tamo nanġi na e agutbosib ugeugeibqajqa anjam qosqab bati deqa e nanġi qa ulaqasai. Jeu tamo nanġi di nanġo ñoro qa tulaġ diqoqnsib endegsib mareqnu, “Iġa silali koba ti soqnim silali dena iġa keretgwas.” Nanġi degsib mareqnu.

⁷⁻⁹ Iġa qalie, iġa Qotei silali yqom dena iġa tamo bei aqa ñambile awaiyqa keresai. Tamo bei a silali na subq aiqa uratosim ñambile gaigai sqa keresai. Sai bole sai. Tamo nanġo ñambile aqa awai di tulaġ goge koba.

¹⁰ Niġi powo tamo nanġi unjriy. Nanġi moreneqnu. Nanari tamo nanġi deġo morenoqnsib nanġo silali iġi iġi kalil urateqnab tamo qudei nanġi na olo eqnu.

¹¹ Nanġi nanġo segi mandamq di bole unub. Ariya bunuqna nanġi morenabqa nanġo qusa sub atqab. Deqa sub di gaigai nanġo mandam sqas.

¹² Od, tamo qudei nanġi ñoro koba eleneqnu. Ariya nanġi moiyo gam uratqa keresai. Nanġi wagme bul sosib morenqab.

¹³ Ñoro tamo nanġi diqoqnsib nanġo segi singila qa are qaleqnab tamo uġgasari nanġi mareqnu, “Nanġo kumbra bole.” Di sai. Tamo nanġi di wagme bul sosib morenqab.

¹⁴ Qotei a nami nanġi qa endegsi marej, “Nanġi kaja du du bul morenosib moiyo qureq aisib torej padalqab.” Qotei a nanġi qa degsi marej deqa moiyo a nanġo mandor bul sqas. Nanġi morenosib nanġo tal uratib nanġo

jejamu qusaqas. Nango gulbe di tamo ungasari bole tintin nangi unsibqa tulan areboleboleinjrqas.

¹⁵ Ariya Qotei na e osim aqa areq di atim moiyo qure na e ojqaqqa singila saiqas.

¹⁶ Bole, tamo qudei nangi silali koba ti sosib tal kokba boledamu gereiyoqn-sib ñoro koba koroiyeqñub. Ariya di unqum. Ningi nangi qa are koba qalaib.

¹⁷ Ningi qalie, bunuqna nangi morenqab. Bati deqa nangi ingi bei o ti moiyo qureq aiqasai. Nangi nango tal ti ñoro ti ingi ingi ti elenqosib moiyo qureq aia keresai.

¹⁸ Bole, nangi mandamq endi sosibqa nango ingi ingi qa tulan areboleboleinjreqnu. Nangi ingi ingi di koroiyeqñabqa tamo ungasari nangi na unjroqnsib mareqñub, “Nangi tamo bole.”

¹⁹ Ariya di unqum. Tamo nangi di morenqosib moma namij nango so sawaq aiqab. Sawa dia nangi sen aqa suwan olo unqasai.

²⁰ Bole, bini nangi ñoro koba elenqñub. Ariya nangi powo saiqoji unub deqa nangi wagme bul sosib morenqab.

50

Qotei na tamo ungasari nangi peginjreqnu

¹ Gago Tamo Koba Qotei a singila koba ti unu. A aqa medabu waqtoqnsiqa tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nangi metnjreqnaqa nangi aqaq beqñub. A na tamo ungasari sen oqo sawa ti sen aiyo sawa ti di unub qaji nangi metnjreqnu.

² Qotei a Saion qureq di unu. Qure di tulan bolequja. Qotei aqa ñam koba ti aqa rian koba ti Saion qureq na branteqñu.

³ Gago Qotei a Saion qureq na beqñu. A lawo na bosaieqñu. A aqa medabu getentosaieqñu. Namyuwo a Qotei qa namooqnsiqa ingi ingi koitelenqñu. Jagwa ti awa koba ti nangi na Qotei kalilyeqñabqa a beqñu.

⁴ A lan ti mandam ti nango aiyel ñamgalaq di aqa segi tamo ungasari nangi peginjrqajqa deqa are qaloqnsiqa nangi aiyel metnjreqnaq beqñub.

⁵ Qotei a endegsi mareqñu, “O tamo ungasari e daurbegñub qaji, ningi bosib ijo areq di koroiy. Ningi nami e ombla ijo dal anjam qoseb. Ningi anjam di singilatqajqa deqa are qalsib wagme e atraibeb. Deqa bini ningi bosib ijo areq di koroiy.” Qotei a degsi mareqñu.

⁶ Iga lan koqyeqñum bati deqa iga Qotei aqa kumbra bole tintin uneqñum. Qotei aqa kumbra bole tintin agiende. A na tamo ungasari nango une qa nangi geregere peginjreqnu.

⁷ Qotei na Israel nangi endegsi minjreqnu, “O ijo tamo ungasari, e ningi anjam bei merngit ningi quiy. E nunqo une bei ubtqai. E segi qujai Qotei. E nunqo Qotei.

⁸ Ningi wagme ingi ingi e atraibegñub di kumbra bole. E deqa ningi ñirinñgwasai. Ningi na wagme oqnsib namyuwo na koitoqnsib e atraibegñub di dego kumbra bole. E deqa ningi ñirinñgwasai.

⁹ Od, ningi makau ti kaja ti nunqo talq dena osi boqnsib e atraibegñub di kumbra bole. Ariya wagme ingi ingi dena e aqaryaibegñub ningi degsib are qalaib. Wagme ingi ingi dena e yala aqaryaibosaieqñub. Sai bole sai.

¹⁰ Wagme juwan kalil nañuq di unub qaji ti makau kalil manaq di unub qaji ti di ijo segi.

¹¹ Qebari kalil mana goge dia laqñub qaji ti wagme kalil wadau sawaq di laqñub qaji ti di ijo segi.

¹²⁻¹³ Mandam ti ingi ingi kalil mandamq di unub qaji ti di ijo segi. Deqa e mambosaieqnu. E mambqo qamu e ningi merngosai qamu. Di kiyaga? Ningi na e aqaryaibqa keresai deqa. E makau aqa damu uyeqnum e? E kaja aqa len uyeqnum e? Sai.

¹⁴ “E Qotei Goge Koba unum. Ningi na e tulan biniboqnsib wagme ingi ingi e atraiboqniy. Wau kalil ningi nami e qa yqajqa merbeb qaji di yoqniy.

¹⁵ Gulbe bati brantoqnimqa ningi na e pailboqniy. Ningi degyibqa e na ningi aqaryaingonit ningi ijo ñam soqtoqnqab.” Qotei na Israel nangi degsi minjreqnu.

¹⁶ Ariya Qotei na tamo uge nangi endegsi minjreqnu, “Ningi kumbra uge yeqnub deqa ningi kiyaga ijo dal anjam ti ijo anjam e nami ningi ombla qoseb qaji ti palonteqnub? Ningi degaib.

¹⁷ E ningi qa qalie, ningi ijo dal anjam gotranjeqnu. Ningi e na tingitngwajqa torei urateqnu.

¹⁸ Ningi bajin tamo nangi ti sambala tamo nangi ti koba na laqnsib nangi beternjreqnu.

¹⁹⁻²⁰ “Ningi bati gaigai anjam uge ti gisan anjam ti marqajqa waukobaeqnu. Ningi nungo was nango jejamuq di lanja une qamoqnsib nangi yomuinjreqnu.

²¹ Ningi nami kumbra uge di yoqneb bati deqa e na ningi njirintngosai. E kiriesoqnem. Deqa ningi are qaleb, e ningi bul tamo uge unum. Di sai. Bini e na ningi njirintngosiy nungo jejamuq di une qametngwai.

²² “O tamo ungasari e qa are walngeqnu qaji, ningi quiy. Ningi nungo kumbra uge uratqasai di e na ningi torei ugeugeingwai. Yimqa ningi aqaryaingwajqa tamo bei sqasai.

²³ Tamo ungasari e binibeqnu qaji nangi kumbra tulan boledamu yeqnub. Nangi kumbra di e atraibobuloqnsib ijo ñam soqteqnu. Nangi ijo anjam geregere dauryeqnub deqa e na nangi elenitqa nangi bole sqab. Nangi padalqasai.” Qotei na tamo uge nangi degsi minjreqnu.

51

Qotei na Devit aqa une koboteqnu

¹ O Abu Qotei, ni dulqajqa utru. Ni qalaqalaiyo kumbra qa utru. Ni deqa are qalsimqa e qa are boleimim ijo kumbra uge kalil taqal waiyime.

² Od, ni na e torei yansbime. Ni degyqam di kumbra uge olo ijoq di sqasai. Ni ijo une taqal waiyimqa e milalo sqai.

³ E qalie, e ino dal anjam gotranjem. E ijo une deqa are walbqa keresai.

⁴ E ni qa qujai une atem. E ino ñamgalaq di kumbra uge yem. Deqa ni kere ijo jejamuq di anjam qameqnum. Ni kere ijo une qa e kambatbeqnum.

⁵ O Abu Qotei, e qalie, ijo ai na e ñambabtbonaqa bati deqa e kumbra uge yo qaji tamo brantem. E ijo ai miligiq di une tamo soqnem.

⁶ Ariya ino areqalo agiende. E ino anjam bole ijo are miligiq di atqai. Ino areqalo agide. Deqa ni na e powo ebimqa e powo di ijo are miligiq di atit sqas.

⁷ O Abu Qotei, ni ijo une taqal waiyimqa e ñamtan hisop bulosiy milalo sqai. Atra tamo nangi na hisop aqa dani oqnsib tamo ungasari nango gateq di atetnjreqnu. Kumbra dena tamo ungasari nangi milalo unub. Dego kere ni na e yansbimqa e lanbi tulan qat bulosiy torei milalo sqai.

⁸ Bole, ni ijo une qa e kambatbosim ijo jejamu ti ijo tanu ti ugeugeiyem. Ariya ni na olo ijo are boletetbimqa e tulan areboleboleibqas.

⁹ Ni ijo une qa olo bunu are qalaim. Ni ijo kumbra uge kalil kobotime.

¹⁰ O Abu Qotei, ni areqalo milalo ijo are miligiq di atime. Od, ni mondor bunuj ijo are miligiq di atime.

¹¹ Ni ino ulatamuq na e wibaim. Ino segi Mondor Bole a ijoq di unu deqa ni na Mondor di olo yaibaim.

¹² Nami ni e padalo sawaq na em deqa e tulan areboleboleibej. Arebolebole di ni na olo ebe. Ni na e singilatbosim ijo are miligi tigeltetbimqa e ino anjam dauryqai.

¹³ Ni degyqam di e na tamo ungasari ino dal anjam gotranjeqnu qaji nanqi gam bole osornjrit nanqi nango une uratosib inoq olo bqab.

¹⁴ O Abu Qotei, e tamo bei qalnam moiyej. Ni ijo une di kobotimqa e ino kumbra bole kalil qa mare mare laqnsiy louoqnqai. E qalie, ni e padalo sawaq na em.

¹⁵ O Tamo Koba, ni ijo medabu waqtetbimqa e ni qa saqnsiy ino ñam soqtoqnqai.

¹⁶ O Abu Qotei, e qalie, e wagme osi bosiy ni atraimqai di ni ijo kumbra deqa arearetmqasai. E wagme qalsiy atraimit atra tamo nanqi nanyuwo na koitqab di ni ijo kumbra deqa arearetmqasai. Ni arearetmej qamu e na wagme di ni atraimem qamu.

¹⁷ Ariya Qotei, e ijo are miligiq na ijo segi ñam aguq atoqnsiy ino sorgomq di sqai. Ijo kumbra di e ni atraimobulqai. Ni ijo kumbra deqa tulan arearetmqas. E qalie, tamo bei a aqa segi ñam aguq atsim aqa une qa are gulbeyqas di ni na tamo di qoreiyqasai.

¹⁸ O Abu Qotei, ni tamo ungasari Saion qureq di unub qaji nanqi qa are qalsim nanqi boletnjre. Ni na Jerusalem aqa dadan olo tigelttime.

¹⁹ Ni degyqam di iga wagme bole bole nanyuwo na koito qaji di atraimimqa ni ingi deqa tulan arearetmqas. Od, iga ino atra bijalq dia makau aqa damu ni atraimqom.

52

Nanari tamo nanqi kumbra uge qa areboleboleinjqnu

¹ O tamo singila, ni kiyaga diqoqnsim ino kumbra uge qa areboleboleimeqnu? Qotei a qolo ti qanam ti aqa qalaqalaiyo kumbra babteqnu. Di ni qaliesai kiyo?

² Ni gisan anjam maro tamo. Ino anjam di serie bul tulan qalat. Ni anjam dena tamo ungasari nanqi ugeugeinjqajqa are qaleqnum.

³ Ni kumbra bole qa arearetmosaieqnu. Ni kumbra uge qa arearetmeqnu. Ni anjam bole marqajqa arearetmosaieqnu. Ni gisan anjam marqajqa arearetmeqnu.

⁴ O gisan anjam maro tamo, e qalie, ni ino anjam na tamo ungasari nanqi ugeugeinjqnum. Ni ino anjam deqa arearetmeqnu.

⁵ Deqa ni que. Qotei na ni ugeugeimim ni torei padalqam. Ni ino talq di soqnm Qotei na ni taqal waimosim kobotmqas. A degyqas deqa ni olo mandamq endi sqasai.

⁶ Ni gulbe di itimqa tamo ungasari bole tintin nanqi ni numsib ulaosib olo ni kikimosib endegsib marqab,

⁷ “Ninji uniy. Tamo di a aqa segi silali ingi ingi qa are qaloqnej. A Qotei aqa areq di uliesqajqa asgiyoqnej. A are qalej, a kumbra uge yoqnqas dena a bole sqas. Di sai. A padalqas.” Tamo ungasari bole tintin nanqi degsib marqab.

⁸ Ariya e degsi sosai. E Qotei aqa atra tal miligiq di unum deqa e bole unum. E nam oliv bulosim singila na tigelejunum. Qotei na e tulan qalaqalaibeqnu deqa e a qa ijo areqalo gaigai singilatoqnqai.

⁹ O Abu Qotei, ni na e aqaryaibeqnum deqa e gaigai ino segi tamo ungasari bole nanngo namgalaq di ni binimoqnqai. Ino ñam tulan bolequja deqa e ino ñam qa are qaloqnsiy sqai.

53

Kumbra uge ti nanari kumbra ti

¹ Nanari tamo nanngi nanngo segi are miligi getentoqnsib mareqnub, “Qotei saiyoji.” Tamo nanngi di tamo uge. Nanngi kalil kumbra tulan ugedamu yeqnub. Bei a yala kumbra bole yosaieqnu.

² Qotei a lan qureq di sosiqa tiroqnsiq tamo nanngi unjreqnu. A tamo qudei powo ti unub qaji nanngi qa ñameqnu. Od, a tamo qudei aqa kumbra dauryeqnub qaji nanngi qa ñameqnu.

³ Ariya a tamo deqaji bei itosai. Tamo kalil nanngi gam bole uratekriteqnub. Nanngi kalil tamo uge. Bei a yala kumbra bole yosaieqnu. Sai bole sai.

⁴ Qotei a endegsi mareqnu, “Tamo kumbra uge yeqnub qaji nanngi powo ti unub e? Sai. Nanngo kumbra agiende. Nanngi na ijo segi tamo ungasari nanngi ñumoqnsib padaltnjreqnub. Tamo a bem uysim kobotqas dego kere. Nanngi e pailbosaieqnub.” Qotei a degsi mareqnu.

⁵ Tamo uge nanngi ulaugetoqnsib ginda gindaneqnub. Nanngo ula di tulan kobaquja. Nanngi nami degsib ulaosaioqneb. Nanngi na ningi jeutngeqnub deqa Qotei na kamba nanngi torei qoreinjroqnsiq nanngo tanu parapariyetnjroqnsiq nanngi breinjreqnu. A degyeqnu deqa ningi na nanngi jema enjreqnabqa nanngi ulaugeteqnub.

⁶ Ijo areqalo kobaquja agiende. Qotei na Saion qure qaji tamo bei qarinyim bosim Israel nanngi eleneme. Israel nanngi Qotei aqa segi tamo ungasari unub deqa a na nanngi aqaryainjrimqa nanngi olo boleabqa nanngi tulan areboleboleinjreme. Od, Jekop aqa len nanngi are tulan boledamuinjreme. Ijo areqalo kobaquja agide.

54

Tamo a Qotei na aqaryaiyqajqa deqa pailyeqnu

¹ O Abu Qotei, ni ino ñam qa are qalsim jeu tamo nanngo banq na e ame. Ni singila koba ti unum deqa ni na tamo uge nanngi ijo kumbra bole osornjre. Yim nanngi qalieqab, e une saiyoji unum.

² O Abu Qotei, ni ijo pailyo que. E ijo medabu waqtosiy pailmitqa ni ino dabkala na ijo anjam quetbe.

³ Tamo diqeqnub qaji nanngi e qoto itboqnsib e lubib moiqaqqa waueqnub. Tamo nanngi di tulan uge. Nanngi Qotei qa are qalosaieqnub.

⁴ Ariya Tamo Koba a na e aqaryaibeqnu. Od, a na e taqatbeqnu deqa e bole unum.

⁵ Qotei na ijo jeu tamo nanngi ñolawotnjrsim nanngo kumbra uge qa nanngi kambatnjrqas. O Abu Qotei, ni na e uratbosaieqnum deqa ni na ijo jeu tamo nanngi di torei kobotnjre.

⁶ O Tamo Koba Qotei, e na wagme ingi ingi ni atraimqaqqa arearetbeqnu. Ino ñam a tulan bolequja deqa e na ino ñam di binjiyoqnqai.

⁷ Gulbe bei bei ijoq beqnabqa ni na e aqaryaibeqnum deqa gulbe dena e ugeugeibosaieqnub. Ni na ijo jeu tamo nanngi qoto itnjroqnsim bunjnreqnam e uneqnum.

55

Tamo a Qotei na aqaryaiyqajqa deqa pailyeqnu

¹ O Abu Qotei, ni ijo pailyo endi que. E ni qa akamitqa ni ino dabkala waqtime. Ni ino dabkala getentaim.

² Ni ijo pailyo endi geregere que. Od, ni ijo anjam quetbe. E gulbe ti unum deqa e are tulan ugeibeqnu.

³ Jeu tamo nanqi na e ugeugeibqajqa deqa anjam qosiqnsib e jaqatin ebeqnu. Nanqi tamo uge unub deqa nanqi na e gulbe gargekoba eboqnsib njirntboqnsib e tulan ugetbeqnu.

⁴⁻⁵ E jeu tamo nanqi qa ulaugetoqnsim endegsi are qaleqnum, "E moiqa." E degsi are qaleqnum deqa e are gulbeibeqnaqa ginda gindaneqnum. Ula dena e tulan padaltbeqnu.

⁶ Ariya e endegsi marqai, "E binon bulosiy pururuosiy sawa beiq di aqaratqai.

⁷ Od, e isaq gilsiy wadau sawaq di sqai.

⁸ E giloqujatosiy sawa boleq di uliesqai. Sawa dia jagwa ti awa koba ti ijoq bqsai." E degsi marqai.

⁹ O Tamo Koba, tamo uge nanqi Jerusalem qure miligiq dia qotoqnsib tamo ñumeqnab e uneqnum. Nanqi kumbra uge yqajqa deqa anjam qoseqnu. Deqa ni na nanqi anjam di niñaqyetnjrsim nanqi torei kobotnjre.

¹⁰⁻¹¹ Qolo ti qanam ti nanqi Jerusalem qure aqa jen kobaquja goge dia walweleqnu. Qure miligiq di nanqi kumbra uge ti une gargekoba ti yoqnsib tamo ungasari nanqi ugeugeinjqnu. Nanqi ingi awaiyo sawaq dia tamo qudei nanqi silali ti nanqi ñoro ti gisan na yainjqnu.

¹² Jeu tamo bei na e misilinqas di unqum. E gulbe di qoboiyqai. Jeu tamo bei na e qoto itbqas di dego unqum. E uliesqai.

¹³ Ariya ni ijo was bole. Ni ijo kadoi. Deqa ni kiyaga e kumbra uge ebeqnum?

¹⁴ Nami aqo aiyel geregere sosim anjam bole qairoqnsim Qotei qa louoqnsim aqa atra talq giloqnm. Tamo qudei nanqi dego aqo aiyel koba na Qotei aqa atra talq giloqnm. Deqa kiyaga ni bini e kumbra uge ebeqnum?

¹⁵ O Abu Qotei, ijo jeu tamo nanqi are miligiq di kumbra uge uge na tulan maqejunu. Nanqi talq di dego kumbra uge gargekoba unub. Deqa ni marimqa nanqi jexamu korbi moiyo qureq urur aiyebe.

¹⁶ Ariya e tamo deqaji sai. E Tamo Koba Qotei na aqaryabqajqa deqa pailyeqnum. E degyeqnum deqa a e padalo sawaq na amqa e bole sqai.

¹⁷ Nobqolo ti qanam ti qolo ti e ijo gulbe qa akamoqnsim Qotei pailyeqnum. E degyeqnum deqa a ijo pailyo queqnu.

¹⁸ Tamo gargekoba nanqi na e qoto itbeqnu. Ariya Qotei na e taqatboqnsiq nanqi banq na e taqal waibeqnu. Deqa e padalosaieqnum.

¹⁹ Qotei a nami Mandor Koba soqnej agi bini a degsi unu. Deqa a ijo pailyo qusim tamo uge nanqi qoto itnjrsim bunjrim nanqi jemainjqas. Tamo nanqi di Qotei qa ulaosaieqnu. Nanqi are bulyqa keresai. Utru deqa nanqi jemainjqas.

²⁰ Ijo was bole e ugetbeqnu qaji a na aqa segi kadoi nanqi dego qoto itnjreqnu. A nami nanqi beternjrsiq nanqi ti anjam bole qosiqneb. Ariya bini a na anjam di olo gotranjeqnu.

²¹ Aqa medabu na a anjam bolequja mareqnu. Ariya aqa are miligiq di a na aqa kadoi nanqi jeutnjreqnu. A lanq gisan na nanqi are latetnjrqajqa deqa anjam minjqnu. Ariya aqa anjam di serie bul tulan qalat sosiq olo nanqi ñumeqnu.

²² O tamo ungasari, gulbe kalil ningi qoboiyejunub qaji di ningi Tamo Koba Qotei aqa banq di atiy. Yimqa a na ningi singilatngwas. Ningi qalie, Qotei

na tamo ungasari kumbra bole tintin yeqnub qaji nangi taqatnjreqnu. Deqa nangi singila na tigelesoqnib ingi bei na nangi ugetnjrqqa keresaiiyqas.

²³ O Abu Qotei, ni na tamo qalo qaji nangi ti gisan tamo nangi ti winjrimqa moiyo qureq aisib loumqab. Ni degyimqa nangi mandamq endi sqajqa bati truquamqa nangi urur padalqab. Ariya Qotei, e segi ni qa ijo areqalo singilatoqnqai.

56

Tamo a Qotei qa aqa areqalo singilateqnu

¹ O Abu Qotei, ni e qa dulame. Jeu tamo nangi na e teteiboqnsib qolo ti qanam ti e ugeugeibeqnub.

² Nebeeqnu dena gilsim gilsim bilaqteqnaqa jeu tamo gargekoba nangi na e qoto itbqajqa waukobaoqnsib tulan diqoqnsib e niñaqbeqnub.

³ O Abu Qotei, e ulaeqnum bati deqa e ni qa ijo areqalo singilateqnum.

⁴ Od, e ni qa ijo areqalo singilatoqnsim ino anjam binjiyeqnum. E degyeqnum deqa e ulaqasai. Mandam tamo bei na e kumbra uge ebqa yoqnim keresaiiyqas.

⁵ E anjam bole mareqnum bati deqa jeu tamo nangi ijo anjam di olo bubulyeqnub. Nangi qolo ti qanam ti degyeqnub. Nangi na e ugetbqajqa gam ngameqnub.

⁶ Tamo nangi dena e lubib moiqajqa deqa uli na korooqnsib anjam qosiqnsib ijo walwel tenemteqnub.

⁷ O Abu Qotei, ni nango kumbra uge deqa are walmaiq. Ni sawa bei bei qaji nangi qa minjin oqimqa nangi kambatnjrsim padaltnjre.

⁸ O Abu Qotei, e gulbe qoboioqnsim are jaqatinbeqnu. E akamkobaeqnam ijo nam ya aieqnu. Di ni qalie. Deqa ni ijo nam ya di osim ya nobuq di qamobulime. E qalie, ni ijo gulbe kalil ino buk miligiq di nengrenyem unub.

⁹ O Abu Qotei, e qalie, ni na e aqaryaibqajqa are unu. Deqa e ni pailmitqa ni na ijo jeu tamo nangi winjre. Yim nangi jaraiqab.

¹⁰⁻¹¹ E Qotei aqa anjam binjiyeqnum. Od, e Tamo Koba Qotei qa ijo areqalo singilatoqnsim aqa anjam binjiyeqnum. E degyeqnum deqa e ulaqasai. Mandam tamo bei na e kumbra uge ebqa keresai. Sai bole sai.

¹² O Abu Qotei, wau kalil e nami ni qa yqajqa mermem qaji di e yqai. E ni tulan binimeqnum deqa e wagme ingi ingi ni atraimoqnqai.

¹³ Ni na e osim sawa boleq di atem deqa e moiyoasai. Ni na e taqatbem deqa e gam bole uratosai. O Qotei, ni degyem deqa e gaigai ni ombla walweloqnsiy nambile sqai. E sawa ambru uratosiy ino suwanjoq di sqai.

57

Tamo a Qotei na aqaryaiyqajqa deqa pailyeqnu

¹ O Abu Qotei, e ino areq di ulieqnum deqa ni e qa dulame. Od, ni e qa dulame. Ni na e taqatbqajqa deqa e ino areq di ulieqnum. Tuwe du du nangi nango ai aqa bariq di ulieqnub dego kere. E ino areq di uliesoqnitqa ijo gulbe kalil koboamqa bati deqa e olo aqaratqai.

² Jeu tamo nangi na e ugeugeibeqnub deqa e Qotei Goge Koba meteqnam a nango kumbra uge qa nangi kambatnjreqnu.

³ A lan qureq di sosiqqa ijo pailyo quoqnsiqqa e aqaryaiboqnsiqqa tamo kalil e ugetbeqnub qaji nangi njirinjnreqnu. A gaigai e tulan qalaqalaibeqnu. A na e uratbosaieqnu. Sai bole sai.

⁴ Ijo jeu tamo nanngi laion bul unub. Nanngi tamo qalo qaji unub. E nanngo ambleq di unum. Nanngo qalagei qaja ti jarna ti bul tulan qalat. Nanngo men dego serie bul tulan qala uge.

⁵ O Abu Qotei, ni ino segi ñam lan goge dia boleq atime. Mandamq endia ni na tamo ungasari kalil nanngi ino singila ti ino rian ti osornjrime.

⁶ Jeu tamo nanngi na e ojqaqqa deqa kakan waiyeb. Deqa e are tulan gulbekobaibej. Nanngi gamq di sub bogeb. Di kiyaqa? E walwelosiy sub miligiq aiqaqqa deqa. Ariya e subq aiyosai. Nanngi segi sub miligiq aiye.

⁷ O Abu Qotei, ijo are miligiq di e ni qa ijo areqalo singilateqnum. Od, e torei ni qa ijo areqalo singilateqnum. Deqa e ni qa louoqnsiy ino ñam soqtoqnqai.

⁸ E nobqolo gaigai qutuoqnsiy gombin anjamoqnqai.

⁹ O Tamo Koba, e sawa bei bei qaji nanngo ambleq di ni binjimoqnqai. Od, e tamo ungasari kalil nanngo ambleq di ni qa louoqnsiy ino ñam soqtoqnqai.

¹⁰ E qalie, ni na iga tulan qalaqalaigeqnum. Ni gaigai ino segi anjam bole dauryeqnum. Ino kumbra aiyel di tulan goge koba. Nanngi lan bunyosib tulan goge oqeqnub.

¹¹ O Abu Qotei, ni ino segi ñam lan goge dia boleq atime. Mandamq endia ni na tamo ungasari kalil nanngi ino singila ti ino rian ti osornjrime.

58

Tamo a endegsi pailyeqnu, “O Abu Qotei, ni na tamo uge nanngi ñolawotnjre”

¹ O tamo kokba, ninngi tamo ungasari nanngo une qa nanngi geregere peginjre-qnub e? Ninngi kumbra tintin na nanngo jejamuq di anjam qameqnub e?

² Sai. Nungo are miligiq di ninngi kumbra uge uge yeqnub. Ninngi mandamq endia tamo ungasari nanngi ugetnjreqnub.

³ Tamo uge nanngo kumbra agiende. Nanngi gaigai gam bole uratoqnsib gisan anjam mare mare laqnub. Nanngi ñambabeb bati deqa nanngi une yqajqa utru ateb dena gilsib gilsib agi bini nanngi une yeqnub.

⁴⁻⁵ Nanngo anjam amal aqa ya isa bul. Ya isa di tamo nanngi moiyoqnsirqa kere. Amal qudei nanngo wau agiende. Quñam tamo nanngi gul anjameqnaqqa amal nanngi tigeloqnsib lou tueqnub. Amal nanngi dabkala getentqab di nanngi lou tuqwa keresai. Quñam tamo nanngi gul geregere anjamqab di ungum. Amal nanngi lou tuqwasai. Dego kere tamo uge nanngi anjam bole quqwa uratoqnsib nanngo dabkala getenteqnub.

⁶ O Abu Qotei, ni na tamo uge nanngi di padaltnjre. O Tamo Koba Qotei, nanngi laion bul unub deqa ni nanngo qalagei paratetnjrsim taqal waiyetnjre.

⁷ Ni marimqa tamo uge nanngi di torei loumqab. Ya a mandam miligiq aiyaoqnsiq loumeqnu dego kere. Ni marimqa tamo uge nanngo qaja a qalat sqasai. Deqa nanngi qaja dena tamo bei qalqa yoqnib keresaiinjrqa.

⁸ Ni marimqa tamo uge nanngi di padalougetqab. Sewei a moisim qusaqas dego kere. Ni marimqa tamo uge nanngi di morenqab. Angro a aqa ai miligiq di moisim bunuqna a sen unqa keresaiiyqas dego kere.

⁹ Qotei na tamo uge nanngi di ñumoqujateme. Iga ñam dani qatrentim a urur yuekritqas dego kere. Od, Qotei a tamo uge nanngi qa minjin ani oqimqa nanngi qalam jiri bul taqal breinjreme.

¹⁰ Mondon Qotei na tamo uge nanngi ñolawotnjrsim ñumim nanngo len aiyimqa bati deqa tamo ungasari bole tintin nanngi Qotei aqa manwa di unsibqa tulan areboleboleinjrime len dena nanngo singa yansqab.

¹¹ Nanngi degyibqa tamo ungasari kalil nanngi endegsib marqab, “Bole, Qotei a unu. A na tamo ungasari bole tintin nanngi awai bole enjreqnu. A mandamq endia une pegiyo wau yeqnu.” Tamo ungasari kalil nanngi degsib marqab.

59

Tamo a endegsi pailyeqnu, “O Abu Qotei, jeu tamo nanqi na e ugetbaib”

¹ O ijo Qotei, ni ijo jeu tamo nanqi banq na e osim taqatbe. Ni degyqam di nanqi na e ugetbqasai.

² Od, ni kumbra uge yo qaji tamo nanqi banq na e taqal waibimqa e bole sqai. Ni na e aqaryaibimqa tamo qalo qaji nanqi e lubqa yoqnib keresaiinjrqas.

³⁻⁴ O Abu Qotei, ni ijo jeu tamo nanqi unjre. Nanqi gamq di ulioqnsib e lubib moiqaqqa tariñeqnub. Nanqi njiriñ ani tamo unub. Nanqi e qoto itbqajqa deqa korooqnsib qaireqnub. O Tamo Koba Qotei, e une bei yosai. E ino dal anjam bei gotranjosai. Ijo jeu tamo nanqi lanja e qoto itbqajqa are prugnjqeqnu utru saiqoji. Deqa Qotei, ni ijo gulbe di unsim tigelosim e aqaryaibe.

⁵ O Tamo Koba Qotei, ni qoto tamo nanqi gate koba unum deqa ni urur e aqaryaibime. O Israel nanqi Qotei, ni boqujatosim sawa bei bei qaji kalil nanqi njolawotnjre. Ni nanqi qa dulaim. Nanqi qudei kumbra bole yqajqa maroqnsib olo beloqnsib kumbra uge yqajqa anjam qoseqnub. Ni nanqi une deqa nanqi kambatnjre.

⁶ Qoloeqnaqa tamo uge nanqi di boqnsib Jerusalem qure agutoqnsib baun bul kageqnub.

⁷ Ni que. Nanqi nanqi medabu waqtoqnsib anjam tulan uge mareqnub. Nanqi anjam di serie bul qalat. Nanqi tulan diqoqnsib endegsib are qaleqnub, “Yai a gago anjam endi quqwas? Sai.”

⁸ Ariya Tamo Koba Qotei, e qalie, ni tamo uge nanqi di kikinjqeqnum. Od, ni sawa bei bei qaji kalil nanqi misilinjreqnum.

⁹ O Abu Qotei, ni dadanj bul unum. Ni na e singilatboqnsim taqatbeqnum. Deqa e ni qa tariñeqnum.

¹⁰ Ijo Qotei na e tulan qalaqalaibeqnu deqa a na e beterbosim ijo jeu tamo nanqi bunjrim e di unsiyqa tulan areboleboleibqas.

¹¹ O Tamo Koba, ni dumu bul sosim iga geregere taqatgeqnum deqa ni ino singila kobaquja na jeu tamo nanqi winjrsim ugeugeinjre. Ariya ni nanqi moiyoqnjraim. Ni nanqi moiyoqnjqam di bunuqna ino segi tamo ungasari nanqi ni qa are walnjro uge.

¹² O Abu Qotei, jeu tamo nanqi gaigai diqoqnsib nanqi medabu na une atoqnsib ino ñam misilinyoqnsib gisan anjam mareqnub. Ni nanqi kumbra uge deqa nanqi njolawotnjre.

¹³ Ni nanqi qa minjin oqim nanqi padaltnjrsim torei kobotnjre. Ni degyqam di tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nanqi qalieqab, ni Israel nanqi Mandor Koba unum. Ni na nanqi geregere taqatnjreqnum.

¹⁴ Qoloeqnaqa jeu tamo nanqi boqnsib Jerusalem qure agutoqnsib baun bul kageqnub.

¹⁵ Nanqi gile beoqnsib ingi uyo qa ñameqnab keresaiinjreqnaqa are ugeinjreqnaqa lelenkobaeqnub.

¹⁶ Ariya Qotei, e ino singila qa are qaloqnsiy ni qa louoqnqai. Ni na e tulan qalaqalaibeqnum deqa e nobqolo gaigai ni qa louoqnqai. Nami gulbe bei bei ijoq di branteqnaqa ni na e geregere taqatboqnsim ni dadanj bul sosim e oqnsim ino areq di ulitboqnem. Utru deqa e ni qa louoqnqai.

¹⁷ O Abu Qotei, ni segi na e singilatbeqnum. Deqa e ino ñam soqtoqnsiy ni qa louoqnqai. Ni dadanj bul sosim e taqatbeqnum. Ni na e tulan qalaqalaibeqnum.

60

Tamo a Qotei na aqaryaiyqajqa deqa pailyeqnu

¹ O Abu Qotei, ni iga qa njirinosim iga qoreigem deqa jeu tamo nanği na iga qoto itgoqnsib bungeqnub. Deqa ni olo bosim iga aqaryaigime.

² Ni na mimiñ koba qarinyonam gago mandam a renğinosiq paraonaqa sub guma koba brantej. Ni degyem deqa gago mandam a torei ugeqa laqnu. O Abu Qotei, ni na gago mandam olo gereiyime.

³⁻⁴ Ni na iga gulbe gargekoba egsim wain singila koba anaigobulonam iga nanarioqnem. Ariya iga ni qa ulaosim ino sorgomq di unum deqa ni na olo iga aqaryaigime. Iga qalie, ni na iga aqaryaigwa osim toqor soqtosim iga egem. Deqa iga jaraiyosim toqor deq gilqom. Iga degyqom di jeu tamo nanği na iga lugwa keresaiinjrğas. O Abu Qotei, iga ino segi tamo unğasari unum.

⁵ Ni na iga tulañ qalaqalaigeqnum. Deqa ni gago pailyo endi qusim ino singila kobaquja na iga elename. Yim iga bole sqom.

⁶ Qotei a aqa segi atra tal miligiq di sosiqa endegsi mareqnu, “E qoto bunyem koboqo. Deqa e areboleboleibimqa Sekem qure nango mandam ti Sukot qure mana utruq di unu qaji nango mandam ti jeisiy ijo segi tamo unğasari nanği enjrğai.

⁷ Gileat sawa ti Manase sawa ti di ijo. Efraim sawa di ijo qotqajqa gate tatal bul. E Mandor Koba unum deqa Juda sawa di ijo bu toqon bul.

⁸ Moap sawa di ijo bañ yansqajqa taber bul. Idom sawa di ijo singa tatal atqajqa sawa bul. E Filistia sawa nanği qoto itnjrsiy nanği bunñrsiy areboleboleibim lelenoqnqai.” Qotei a degsi mareqnu.

⁹ O Abu Qotei, yai na e osim ombla jeu tamo nango qure miligiq gilsim nanği qoto itnjrqom? Qure di aqa dadan singila koba. Yai na e osim ombla Idom sawaq gilqom?

¹⁰ O Abu Qotei, ni segi qujai. Ariya ni na iga torei qoreigem e? Gago qoto tamo nanği qotqajqa gilqab di ni nanği koba na gilqasai e?

¹¹ O Abu Qotei, mandam tamo bei na iga aqaryaigwa keresai. Deqa ni na iga aqaryaigimqa iga jeu tamo nanği qoto itnjrqom.

¹² Od, Qotei na iga aqaryaigimqa iga qoto bunyqom. A segi na gago jeu tamo nanği ugetnjrqas. Tamo a ñiñ singa na sosqas dego kere.

61

Tamo a Qotei na taqatqajqa deqa pailyeqnu

¹ O Abu Qotei, ni ijo pailyo endi quime. E ni qa akamitqa ni ino dabkala waqtime. Ni ino dabkala getentaim.

² E sawa isaq di sosim ni pailmeqnum. E are tulañ gulbeibeqnu deqa ni na e osim meniñ gogeq di e ulitbe. Meniñ di goge koba. Meniñ dena e bunbosiq tulañ goge oqeqnu.

³ E qalie, ni na e geregere taqatbeqnum. Ni dadan bul sosim e singilatbeqnum. Deqa jeu tamo nanği na e padaltbqa keresai.

⁴ E ino atra talq di sqajqa tulañ arearetbeqnu. E dia gaigai sqai. E ino areq di uliesqajqa arearetbeqnu. Tuwe du du nanği nango ai aqa bariq di ulioqnsib bole unub dego kere.

⁵ O Abu Qotei, e qalie, wau kalil e nami ni qa yqajqa mermem qaji di ni quem. Ni na tamo unğasari ino ñam qa ulaeqnub qaji nanği nango segi mandam enjreqnum. E ino ñam qa ulaeqnum deqa ni na mandam di e dego ebem.

⁶ O Abu Qotei, ni marimqa ino mandor a wausau gargekoba sqas. Ni marimqa a mandamq endi sokobaiyqas.

⁷ Ni marimqa a gaigai ino ñamgalaq di mandor sqas. E qalie, ni na ino mandor a tulan qalaqalaiyeqnum. Ni na a uratosaiyeqnum. Ni ino kumbra deqa are qalsimqa mandor a geregere taqatoqne.

⁸ Ni degyqam di wau kalil e nami ni qa yqajqa mermem qaji di yoqnqai. Od, e bati gaigai wau di yoqnsiy ino ñam soqtoqnsiy louoqnqai.

62

Qotei a na iga taqatgeqnu

¹ E Qotei a segi qujai qa ijo areqalo singilateqnum. A padalo sawaq na e ej deqa ijo qunun a aqarateqnu.

² Qotei a segi qujai meniñ bul sosiqa e padalo sawaq na ej. A segi qujai tal singila bul sosiqa e taqatbeqnu. Deqa gulbe bei na e gotranbqa keresai. Sai bole sai.

³ O jeu tamo, bati gembub ningi na e ugeugeiboqnqab? Bati gembub ningi na e lubqa maroqnsib qoto itboqnqab? E dadan ulonosiqa paraparaej qaji di bul unum e? Sai.

⁴ Ningi e nubiy. E mandor. E ñam koba ti unum. Ariya kiyaaq ningi gisan anjam maroqnsib ijo ñam di misilinyqajqa arearetngeqnu? Nungo kumbra agiende. Ningi nungo medabu waqtoqnsib laña gisan na e endegsib merbeqnu, “Qotei na ni boletmeme.” Ariya nungo are miligiq di ningi e qa endegsib are qaleqnu, “Qotei na a ugeteme.”

⁵ E Qotei a segi qujai qa ijo areqalo singilateqnum deqa ijo qunun a aqarateqnu.

⁶ Qotei a segi qujai meniñ bul sosiqa e padalo sawaq na ej. A segi qujai tal singila bul sosiqa e taqatbeqnu. Deqa gulbe bei na e gotranbqa keresai. Sai bole sai.

⁷ Qotei a segi qujai na e padalo sawaq na ej. A na e ñam kobaquja ebeqnu. A meniñ bul sosiqa e ulitboqnsiqa singila na e taqatbeqnu.

⁸ A na iga geregere taqatgeqnu. Iga aqa areq di ulieqnum deqa iga bole unum. Deqa tamo ungasari, ningi gaigai Qotei qa nungo areqalo singilatoqniy. Ningi nungo are gulbe kalil ubtoqnsib Qotei minjoqniy.

⁹ Tamo ñam saiqoji unub qaji nanqi ti tamo ñam koba ejunub qaji nanqi ti me mondor bul sosib urur koboqab. Od, nanqi kalil koba na me mondor bul sokiñalayosib koboqab. Ningi qalie, me mondor a tulan oto deqa a urur saieqnu.

¹⁰ Deqa ningi endegsib are qalaib, “Iga tamo ungasari nanqi silali singila na yainjrqom. Iga nanqi ingi ingi bajinqom. Dena iga ñoro koba ti sqom.” Ningi deqsib are qalaib. Nungo silali ti ñoro ti tulan kobaqas di unqum. Ningi deqa nungo areqalo singilataib.

¹¹ Bati gargekoba Qotei a endegsi mareqnaqa e queqnum, “E segi Qotei. E singila koba ti unum.

¹² E gaigai qalaqalaiyo kumbra yeqnum.” Qotei a deqsi mareqnu. O Tamo Koba, e qalie, ni na tamo ungasari nanqi wau segi segi pegiyoqnsimqa awai keretoqnsim nanqi enjreqnum.

63

Tamo a Qotei ombla sqajqa deqa pailyeqnu

¹ O Abu Qotei, ni ijo Qotei. E ni daurmqaqqa are koba unu. Ijo qunun a ni ombla sqajqa tulan areareteqnu. Ijo jejamu a dego ni ombla sqajqa tulan areareteqnu. Tamo a sawa qanqranq di ya qaryeqnu dego kere.

² E ñam atoqnsim ino atra tal miligiq dia ni numeqnum. Tal dia e ino singila ti ino rian ti uneqnum.

³ Mandamq endia tamo ungasari nangi nambile unub di bolequja. Ariya ino qalaqalaiyo kumbra a olo tulan bolequja. Deqa e ino ñam soqtoqnqai.

⁴ E ino ñam qa are qaloqnsiy ijo ban soqtoqnsiy ni pailmoqnqai. E ni binjimoqnsiy dena gilsiy gilsiy e moiqa.

⁵ Ni na e tulan keretbeqnum deqa ijo qunun a bole unu. Tamo a ingi bole uyoqnsiqa meneteqnu dego kere. Deqa e areboleboleiboqnm ijo medabu waqtoqnsiy ino ñam soqtoqnqai.

⁶ E ijo bijalq di neioqnsimqa ni qa are qaleqnum. Od, qolo jige e ni qa segi are qaleqnum.

⁷ Di kiyaga? Ni gaigai e aqaryaibeqnum deqa. E ino jojomq di unum. Tuwe du du nangi nanjo ai aqa bariq di unub dego kere. Deqa e areboleboleibeqnaqa ni qa loueqnum.

⁸ Ijo qunun a ni betermesonaqa ni ino singila na e taqatbeqnum.

⁹ Ijo jeu tamo nangi e lubib moiqaajqa laqnub deqa Qotei na kamba nangi ñumim nangi moiyo qureq aiyelenqab. Moiyo qure a mandam sorgomq di unu.

¹⁰ Ijo jeu tamo nangi serie na moreñabqa baun juwan na nanjo qusa uyqab.

¹¹ Ariya Qotei, e mandor unum. E ni qa tulan areboleboleiboqnqas. Tamo ungasari ni qa nanjo areqalo singilateqnub qaji nangi dego ni qa tulan areboleboleinjroqnqas. Ariya ni na gisan anjam maro tamo nanjo medabu getentetnjrqam.

64

Tamo a Qotei na taqatqajqa deqa pailyeqnu

¹ O Abu Qotei, e gulbe kobaquja qoboieyunum deqa ni ijo pailyo endi que. E jeu tamo nangi qa ulaugeteqnum deqa ni na e aqaryaibimqa nangi e lubqa yoqnib ugeinjqas.

² Tamo uge nangi na e padaltbqajqa gam namoqnsib e lubqajqa are qaloqnsib koroeqnub. Deqa ni na e taqatbimqa nangi e ugetbqa yoqnib keresaiinjqas.

³ Tamo di nanjo men serie bul tulan qalat. Nanjo anjam qaja bul. Anjam dena nangi na tamo ungasari nanjo jejamu qametnjreqnub.

⁴ Nangi gam qalaq di ulioqnsib tamo ungasari une saiqoji unub qaji nangi ñumqajqa deqa an titeqnub. Nangi Qotei qa ulaosaieqnub deqa nangi qaja urur waiyoqujateqnub.

⁵ Nangi kumbra uge dauryqajqa tulan singilaeqnub. Nangi kakan ulitib kakan dena tamo qudei nanjo singa ojetnjrqajqa deqa qaireqnub. Nangi endegsib are qaleqnub, “Iga kumbra endi yqom di tamo bei na iga nugwasai.”

⁶ Tamo nangi di kumbra uge yqajqa deqa anjam qosoqnsib tulan diqoqnsib endegsib mareqnub, “Tamo bei a gago kumbra endi qalieqa keresai.” Nangi degsib mareqnub. E qalie, tamo ungasari nanjo areqalo ti nanjo are miligi ti gisan koba.

⁷ Deqa Qotei a qaja na tamo uge nangi ñumim yu kokba nanjo jejamuq di urur bumbranyelenqab.

⁸ Nanjo anjam na nangi tamo qudei nangi ugeugeinjqas deqa Qotei na kamba nangi ugeugeinjqas. Yimqa tamo ungasari qudei na nangi unjrsib gate gainyosib nangi kikinjqab.

⁹ Bati deqa tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nangi Qotei qa ulaosib aqa manwa kokba qa are qaloqnsib saonqab.

¹⁰ Tamo ungasari kumbra bole tintin dauryeqnub qaji nangi Tamo Koba Qotei qa tulan areboleboleinjrqas. Od, tamo ungasari kalil areqalo bole ti unub qaji nangi Qotei aqa areq di ulioqnsib aqa ñam soqtoqnqab.

65

Tamo ungasari nangi Qotei binjoqnsib areboleboleinjreqnu

¹ O Abu Qotei, iga Saion qureq gilsim dia ino ñam soqtqom. Wau kalil iga nami ni qa yqajqa mermem qaji di iga dauryosim keretqom.

² Ni gaigai tamo ungasari nanjo pailyo queqnum. Deqa tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nangi inoq boqnsib ino ñam soqtoqnqab.

³ Gago kumbra uge na iga ugetgeqnaqa ni na gago une kalil kobotetgeqnum.

⁴ Ni na tamo ungasari ni nami giltnjrem qaji nangi joqoqnsim ino atra talq gileqnum deqa nanjo tulan areboleboleinjreqnu. Ino atra tal miligiq dia ingi bole gargekoba unub. Tal di ino segi getento tal. Iga tal dia sqom di iga tulan kere na sqom.

⁵ O Abu Qotei, iga qalie, ni manwa kokba babtoqnsim gago pailyo quoqnsim iga padalqa laqnam ni na iga elenqnum. Od, ni kumbra tintin na tamo ungasari ni qa nanjo areqalo singilateqnub qaji nanjo pailyo queqnum. Tamo ungasari nanjo di sawa isaq di unub. Sawa di tulan isaq. Iga yuwal torei gentosim gilsim sawa dia brantqom.

⁶ O Abu Qotei, ni ino singila na mana kalil gereiyem unub. Ino singila di tulan kobaquja. Singila dena ni gara bul kabuejunum.

⁷ Ni mareqnamqa jagwa a laeqnaqa yuwal a manineqnu. Ni mareqnamqa sawa bei beiq dia qoto koboeqnu.

⁸ Tamo ungasari kalil nanjo ino manwa di unoqnsib ni qa ulaeqnub. Sen oqo sawa ti sen aiyo sawa ti dia nanjo ino manwa kalil qa areboleboleinjreqnaqa loueqnub.

⁹ Ni mandam endi geregere taqatoqnsim awa qarinyeqnum. Ni ingi wauq di namur bole ateqnam ingi koba oqoqnsiq melieqnu. O Abu Qotei, ni awa qarinyeqnum deqa sawa kalil ya na tulan maqeqnub. Ni mareqnum deqa ingi koba oqoqnsiq melieqnaqa tamo ungasari nanjo oqnsib uyeqnu.

¹⁰ Ni awa koba qarinyeqnamqa ingi wauq aiyoqnsiq mandam miligiq di maqeqnu. Mandam a jagi bulyeqnu deqa ingi bole oqelenqnu.

¹¹ Ni wausau gaigai iga tulan keretgeqnum. Ino singila na ingi koba oqelenqnu.

¹² Makau ti kaja ti nanjo wadau sawaq dia ñin koba uyoqnsib menetnjreqnu. Manaq di ingi wau gargekoba unub deqa mana nanjo areboleboleinjreqnu.

¹³ Kaja gargekoba nanjo ñin uyoqnsib menetnjreqnu. Mana utruq di bem so aqa sum a tulan maqeqnu. Deqa ingi ingi kalil nanjo lelenoqnsib tulan areboleboleinjreqnaqa loueqnub.

66

Tamo ungasari nangi Qotei qa louoqnsib areboleboleinjreqnu

¹ O tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji, ningi Qotei qa areboleboleingim lelenoqniy.

² Aqa ñam tulan goge oqeqnu deqa ningi louoqnsib aqa ñam kobaquja deqa saoqnsib a binjoqniy.

³ Ningi Qotei endegsib minjoqniy, “Manwa kalil ni babteqnum qaji di tulan bolequja. Ino singila tulan kobaquja unu deqa jeu tamo nanqi ni qa ulaugetoqnsib ino areq di singa puluteqnub.

⁴ Ni unime. Tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nanqi ni qa louoqnsib ino ñam soqteqnub.” Ningi Qotei degsib minjoqniy.

⁵ O tamo ungasari kalil, ningi bosib manwa kalil Qotei a yeqnu qaji di uniy. Aqa manwa kokba a nungo ambleq di babteqnu qaji di tulan bolequja.

⁶ A marnaqa yuwal a jeñonaqa Israel nanqi yuwal di gentosib mandam qanqranq aisib walwelosib gileb. Gilsib alile di brantosib Qotei qa areboleboleinjrej.

⁷ Qotei a singila koba ti unu deqa a bati gaigai Mandor Koba sqas. A ñam atoqnsiq tamo ungasari sawa bei beiq di unub qaji nanqi unjroqnsiq nanqo kumbra geregere tenemteqnu. Deqa anjam gotranjo qaji tamo nanqi diqoqnaib.

⁸ O sawa bei bei qaji, ningi gago Qotei aqa ñam soqtiy. Ningi degyibqa tamo ungasari kalil nanqi nunqo kakro quebe.

⁹ Qotei na iga taqatgeqnu deqa iga aqa gam bole uratosaietqnum. Deqa iga ñambile unum.

¹⁰ O Abu Qotei, e qalie, tamo nanqi ñamyuwo na silva koiteqnub dena nanqi endegsib qalieeqnub, silva di bole kiyo sai kiyo. Dego kere ni nami iga pegigosim gago wau bole kiyo sai kiyo di tenemtem.

¹¹ Bati deqa ni kakan bulosim iga ojsim gulbe kobaquja egem.

¹² Ni gago jeu tamo nanqi odnjrnamba nanqi na iga tulan ugeugeigeb. Ni degyem deqa iga ñamyuwo ti ya kokba ti miligiq dia walwelobulem. Ariya Qotei, ni na olo iga joqsim sawa boleq di atem deqa bini iga ingi uyo qa tulan kere na unum.

¹³⁻¹⁴ Nami gulbe bei ijoq di brantonaga e ni mermem, “E wagme ñamyuwo na koitnjro qaji di ni atraimqai.” E ijo anjam di singilatam deqa bini e wagme osi bosiy ino atra talq di ni atraimqai.

¹⁵ Od, e wagme nanqo jejamu didiqo qaji di atraimqai. E kaja ti makau ti ñamyuwo na koitnjro qaji di ni atraimitqa qurem quleq ti oqsim ino ulatamug di brantqas.

¹⁶ O tamo ungasari Qotei aqa sorgomq di unub qaji, ningi bosib ijo anjam endi quiy. E na wau bole kalil Qotei a e qa yeqnu qaji deqa ningi saingwai.

¹⁷ Nami e Qotei metoqnsim a pailyoqnsim aqa ñam soqtoqnem.

¹⁸ E ijo are miligiq di kumbra uge yqajqa arearetbej qamu Tamo Koba Qotei a ijo pailyo quosai qamu.

¹⁹ Ariya e degyosai deqa Qotei a ijo pailyo quoqnej. Od, a ijo pailyo quetboqnej.

²⁰ Qotei a ijo pailyo quqwjajqa asgiyosaieqnu. A na e qalaqalaibqajqa uratosaietqnu. Deqa e aqa ñam soqteqnum.

67

Tamo nanqi louoqnsibqa Qotei qa areboleboleinjreqnu

¹ O Abu Qotei, ni iga qa are boleimimqa iga boletgime. Ni ino ulatamu na iga suwantgime.

² Ni degyqam di tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nanqi ino kumbra bole kalil qa geregere qalieqab. Od, sawa bei bei qaji nanqi endegsi poinjrqas, ni nanqi padalo sawaq na elenqa kere.

³ O Abu Qotei, ijo areqalo agiende. Tamo ungasari kalil nanqi ino ñam soqtoqnebe.

⁴ Ni kumbra tintin na sawa bei bei qaji nangi peginjroqnsim nangi gam bole osornjreqnum. Deqa nangi areboleboleinjrim lou tuoqnebe.

⁵ O Abu Qotei, ijo areqalo agiende. Tamo ungasari kalil nangi ino ñam soqtoqnebe.

⁶ Mandamq endia ingi bole bole oqoqnsiq melieqnu. Gago Qotei na iga tulan boletgeqnu.

⁷ Od, Qotei na iga boletgoqnqas. Deqa tamo ungasari kalil sawa bei beiq di unub qaji nangi aqa sorgomq di soqnebe.

68

Qotei na Israel nangi aqaryainjrej deqa nangi areboleboleinjreqnu

¹ Qotei a na aqa jeu tamo nangi winjrim nangi segisegiosib jaraiqab. Od, Qotei na tamo ungasari a jeuteqnub qaji nangi urur winjrim jaraiqab.

² A na nangi torei winjrqas. Jagwa na qurem puyeqnaqa qurem a gileqnu dego kere. Tamo uge nangi Qotei aqa ñamgalaq di padalqab. Ñamyuwo na kandel aqa namur kanjanosim ya bulyqas dego kere.

³ Ariya tamo bole tintin nangi Qotei aqa ñamgalaq di areboleboleinjrqas. Od, nangi are tulan boledamuinjrqas.

⁴ Ningi louoqnsib Qotei aqa ñam soqtoqniy. Qotei a lanbi goge di awooqn-siqa walwelosiq gileqnu. Deqa ningi a binjiyoqniy. Aqa ñam Tamo Koba. Ningi aqa ñamgalaq di areboleboleingeme.

⁵ Qotei a aqa segi getento talq di sosiqa angro mandum nangi ti unja qobul nangi ti taqatnjreqnu.

⁶ A na tamo ungasari was saiqoji unub qaji nangi was gargekoba enjreqnu. A na tamo ungasari tonto talq di unub qaji nangi oqeq di ateqnaqa nangi bole unub. Ariya tamo diqeqnub qaji nangi sawa ugeq di unub.

⁷ O Abu Qotei, ni nami ino segi tamo ungasari nangi joqsim ni namoosim nangi babanjrnsim wadau sawaq di walweloqnem.

⁸ O Israel nango Qotei, ni ino singila babtonamqa Sainai manaq dia mimin donaqa awa koba aiyej.

⁹ O Abu Qotei, Kenan sawa a sougetesonaga ni awa koba qarinyem. Awa dena ni na Kenan sawa boletem. Sawa di ino sawa.

¹⁰ Ino segi tamo ungasari nangi walwelosib gilsib sawa dia awoeb. Nangi ingi saiqoji soqneb deqa ni na ino segi kumbra bole nangi enjrnsim nangi gereinjroqnem.

¹¹ Tamo Koba a na ungasari nangi anjam endegsi minjreqnu, "Israel nangi qoto bunyeqnub." Anjam di ungasari nangi saoqnsib laqnub. Ungasari nangi di tulan gargekoba.

¹² Israel nangi na jeu tamo nango ingi ingi yainjreqnub deqa ungasari nangi qureq dia ingi ingi di jei jeiyoqnsib endegsib louoqnsib mareqnub, "Mandor kokba ti nango qoto tamo nangi ti kalil jaraiyekriteqnub."

¹³ Ungasari nangi di wala bole bole nango gateq di jigoqnsib nango jejamu silva na ti gol na ti walateqnub. Nangi gara wala ti jigoqnsib qebari nango bari buloqnsib suwaneqnub. Nango gumbulun qudei nangi qoto qa gilqajqa asginjreqnaqa kaja nango jen miligiq di aqaratoqnsib nereneqnub.

¹⁴ Ariya di ungum. Qotei a singila koba ti sosiqa mandor kokba nangi winjreqnaqa nangi ais ongol Salmon manaq di unu qaji di bulosib segisegioqnsib jaraiyeqnub.

¹⁵ Basan mana a mana tulan kobaquja. Mana goge dia menin kokba qalat gargekoba unub.

¹⁶ O Basan mana, ni kiyaga Saion mana unoqnsim a qa ugeeqnum? Ni que. Tamo Koba Qotei a na Saion mana giltej. A mana dia gaigai awesqas.

¹⁷ Sainai a dego Tamo Koba Qotei aqa segi mana. Qotei a Sainai manaq dena aisiqa aqa atra talq di soqnej. A na aqa qoto tamo nanqi joqsiqa koba na aiyelenjeb. Qoto tamo nanqi di tulan gargekoba sisiyqa keresai. Nanqi karis goge di awesosibqa aiyelenjeb.

¹⁸ O Tamo Koba Qotei, ni Saion manaq oqem. Mana di tulan goge koba. Ni na tonto tamo gargekoba nanqi joqsimqa koba na oqem. Tamo nanqi dena ni jeutmoqneb deqa ni nanqi ingi ingi yainjrem. O Tamo Koba, ni Saion mana goge dia bati gaigai sqam.

¹⁹⁻²⁰ Tamo Koba Qotei a bati gaigai gago gulbe qoboiyetgeqnu. Iga moiqa laqnam gago Qotei na iga aqaryaigeqnu. Deqa iga aqa ñam soqtoqnqom.

²¹ Jeu tamo nanqi gaigai kumbra uge yeqnub deqa Qotei na nanqi torei padaltnjrqas.

²² Tamo Koba a na Israel nanqi endegsi minjreqnu, “E jeu tamo nanqi Basan manaq dena ti yuwalq dena ti joqsiy bqai.

²³ Botqa ningi na nanqi ñumib nanqi len aiyimqa ningi len dena nungo singa yansqab. Nungo baun nanqi jeu tamo nanqi len uysib menetnjqas.” Tamo Koba a na Israel nanqi degsi minjreqnu.

²⁴ Ningi uniy. Qotei a aqa atra tal miligiq gileqnu. O ijo Qotei, ni ijo Mandor Koba. Ni qoto bunyeqnum deqa tamo ungasari nanqi ni ombla ino atra tal miligiq gileqnub.

²⁵ Louo tamo nanqi ni qa namooqnsib gileqnub. Yumba qamo tamo nanqi ni qa bunuoqnsib gileqnub. Nanqi ambleq di dungenge nanqi giloqnsib gruma qameqnub.

²⁶ Nanqi kalil giloqnsib endegsib mareqnub, “Iga Israel tamo ungasari unum. Iga koro kobaq endia Tamo Koba Qotei aqa ñam soqteqnum.” Nanqi degsib mareqnub.

²⁷ Bensamin aqa len nanqi gargekoba sai. Ariya nanqi namooqnsib gileqnub. Gileqnab Juda tamo kokba ti Juda tamo ungasari kalil ti nanqi na Bensamin aqa len nanqi daurnjroqnsib gileqnub. Sebulun nanqi tamo kokba ti Naptali nanqi tamo kokba ti nanqi bunuoqnsib gileqnub.

²⁸ O Abu Qotei, ni ino singila kobaquja iga osorge. Nami ni ino singila dena iga aqaryaigoqnem.

²⁹ Ino atra tal kobaquja a Jerusalem qureq di unu. Deqa mandor nanqi ingi ingi osi boqnsib ino atra tal miligiq giloqnsib ingi ingi di ni emoqnqab.

³⁰ O Abu Qotei, ni na Isip nanqi mandor a njrintime. A wagme juwan silai aqa banga ambleq di laqnu qaji di bul unu. Ni na tamo kokba sawa bei bei taqatejunub qaji nanqi dego njrintnjre. Nanqi makau bul unub. Ni na nanqi njrintnjrimqa nanqi ino ulatamuq di singa pulutosib nanqi silali ni emqab. Ni na tamo ungasari qoto tigeltqajqa arearetnjreqnu qaji nanqi winjrimqa nanqi segisegiosib jaraiqab.

³¹ Ni degyimqa Isip nanqi mandor a na aqa gate kokba nanqi qarinnjrimqa nanqi ino anjam quqwjaja marsib Jerusalem qureq gilqab. Bati deqa Sudan nanqi nanqi ban soqtoqnsib ni pailmoqnqab.

³² O tamo ungasari sawa bei beiq di unub qaji, ningi Tamo Koba a qa louoqnsib aqa ñam soqtoqnij.

³³ Qotei a lan goge dia walweleqnu. Lan di tulan nami soqnej. Ningi quiy. Qotei aqa kakro a kola bul unu deqa a tulan leleneqnu.

³⁴ Qotei a Israel nanqi Mandor Koba. Aqa singila kobaquja lan goge di unu. Ningi aqa singila deqa saoqnsib laqniy.

³⁵ Israel nango Qotei a aqa atra tal miligiq di unu. Iga a qa ulaoqnqom. A na aqa segi tamo ungasari nanqi singila kobaquja enjreqnu deqa ninqi aqa ñam soqtoqniy.

69

Tamo a Qotei na aqaryaiyqajqa deqa pailyeqnu

¹ O Abu Qotei, ya a oqsiqa ijo kakroq di diñeqnu deqa ni na e aqaryaibime.
² E jagi miligiq aiyejunum. Mandam a singila sai deqa e tigelqa keresai. E ya robuq di unum deqa ya na e tuqtbeqnu.

³ O ijo Qotei, e ni metmqajqa waukobaeqnum deqa ijo singila saiqoqa ijo kakro jaqatinbeqnu. Ni na e aqaryaibqajqa deqa e tariñsokobaiyeqnum. Deqa ijo ñamdamu ambruibeqnu.

⁴ Tamo gargekoba nanqi na e lubib moiqajqa gam ñameqnu. Tamo nanqi di ijo gate banqa bul tulan gargekoba. Nanqi singila koba. Nanqi e laña jeutbeqnu utru saiqoji. E nango ingi bei bajinosa. Ariya nanqi gisan na ijo jemuq di une qamoqnsib ingi ingi e bajinosa qaji di olo e yaibeqnu.

⁵ O Abu Qotei, ni ijo nanari kumbra qa qalieonum. Ni ijo une dego uneqnum. Ijo une di ni qa uliesosai.

⁶ O Tamo Koba Qotei. O Israel nango Qotei. Ni qoto tamo nango gate koba unum deqa ni na e aqaryaibe. Yim e kumbra uge torei uratqai. Uratqasai di tamo ungasari ni qa nango areqalo singilateqnu qaji nanqi jemainjro uge. Uratqasai di jeu tamo nanqi na tamo ungasari ni qa loueqnu qaji nanqi misilinjro uge.

⁷ E ni daurmeqnum deqa jeu tamo nanqi na e yomuiboqnsib e jemai ebeqnu.

⁸ Ijo was nanqi dego e misilinboqnsib endegsib merbeqnu, “Ni sawa bei qaji tamo unum. Ni yaun tamo unum.”

⁹ O Abu Qotei, e ino atra tal qa tulan arearetbeqnu. Deqa e ino atra tal a bole sqajqa singilaeqnum. Tamo qudei ni qa anjam uge mareqnu qaji nanqi e qa dego anjam uge mareqnu.

¹⁰ Od, e ijo gulbe qa akamoqnsim ingi uratoqnsim qurieneqnam nanqi na e nuboqnsib e qa anjam uge mareqnu.

¹¹ E are ugeo qaji gara jigeqnam nanqi na e nuboqnsib misilinbeqnu.

¹² Tamo gate nanqi qure polomq di korooqnsibqa e yomuibeqnu. Ya uge uyo tamo nanqi dego e yomuibeqnu. Nanqi nanarioqnsib lou qudei bole sai di gereyoqnsib e qa laña gisan na loueqnu.

¹³ Ariya di ungum. E ni pailmitqa bati ni nami atem qaji di brantimqa ni ijo pailyo quetbe. Ni degye. Di kiyaga? Ni na e tulan qalaqalaibeqnum deqa. O Tamo Koba Qotei, ni nami marem, ni na e oqam. Ni gisanosaieqnum. Sai bole sai.

¹⁴ Deqa ni na e aqaryaibime. Ni degyqam di e jagi endi torei miligiq aiqasai. Ni na e taqatbimqa jeu tamo nanqi e ugetbqa yoqnib keresainjrqas. Ya robu endena e tuqtbqasai dego.

¹⁵ Ni marimqa ya koba dosim e padaltbqa laqnim e bole sqai. Deqa e yuwal robuq di loumqasai. Moiyo qure na e oqasai dego.

¹⁶ O Tamo Koba Qotei, ni gaigai e qalaqalaibeqnum. Ino kumbra di bolequja. Deqa ni ijo pailyo quetbe. Ni e qa tulan are boleimeqnu deqa ni ijoq bosim e aqaryaibime.

¹⁷ E ino wau tamo unum deqa ni ino ulatamu e qa ulitaim. E gulbe koba ti unum deqa ni ijo pailyo urur quetbe.

¹⁸ Ni bosim e jojombosim e aqaryaibosim ijo jeu tamo nango banq na e ame.

¹⁹ O Abu Qotei, ni qalie, ijo jeu tamo nanngi na e misilinboqnsib jemai eboqnsib ijo ñam ugetetbeqnub.

²⁰ Nanngo kumbra uge dena nanngi ijo are gulbetetbeqnub deqa ijo singila saiqo. E nami are qalem, tamo qudei nanngi e qa dulqab. Ariya tamo deqaji bei sosai. E are qalem, tamo qudei nanngi ijo are singilatetbqab. Ariya e tamo deqaji bei itosai.

²¹ E mambeqnaqa nanngi na e ingi isa koba anaibeqnub. E ya qarbeqnaqa nanngi na e wain uge anaibeqnub.

²² Ariya ijo areqalo agiende. Ijo jeu tamo nanngi ingi uyqa koroesoqnibqa bati deqa gulbe gargekoba nanngoq di branteme. Kakan na nanngi ojobuleme. Nanngi sub miligiq di ulonobulebe.

²³ Nanngo ñamdamu getenñrim sawa unqajqa keresaiñrim soqnebe. Soqnib Qotei na nanngo qore tanu pulutetñrim nanngi tingiq keresaiñreme. Nanngi gaigai degsib soqnebe.

²⁴ O Abu Qotei, ni na tamo uge nanngi di ñirinñrsim nanngi ñolawotñrsim nanngi qa minñin oqetmeme. Yim nanngi padalqab.

²⁵ Nanngo qure lanja soqneme. Tamo bei a olo nanngo talq di saiq.

²⁶ Ni nami e gulbe ebem. Ariya bini tamo uge nanngi na olo e ugeugeibeqnub. Ni nami ijo jejamu pupoiyetbosim e jaqatin ebem. Ariya bini tamo uge nanngi na olo e misilinbeqnub.

²⁷ Deqa ni nanngo kumbra uge di unsim nanngi tulan kambatñrsim nanngo jejamuq di une qamsim nanngi padaltñre.

²⁸ Ni nanngo ñam ñambile qa buk miligiq dena nuntime. Ni nanngo ñam ti tamo bole tinñin nanngo ñam ti turtosim nenñrenñaim.

²⁹ O Abu Qotei, e gulbe ti jaqatin ti qoboiyejunum deqa ni na e taqatbosim padalo sawaq na e olo ame.

³⁰ E louoqnsiy Qotei aqa ñam soqtoqnsiy a binñyoqnqai.

³¹ E degyitqa Tamo Koba Qotei a ijo kumbra deqa tulan arearetqas. Ijo kumbra di bolequja. Ijo kumbra dena makau atraio kumbra tulan bunñeyunu.

³² Tamo unñasari sougetejunub qaji nanngi ijo kumbra di unsibqa tulan areboleboleinñrqas. Tamo unñasari Qotei dauryeqnub qaji nanngi dego are boledamuinñrqas.

³³ Tamo Koba Qotei a tamo unñasari ingi ingi qa truqueqnub qaji nanngo pailyo queqnu. A na aqa segi tamo unñasari tonto talq di unub qaji nanngi qoreinñrosaiqnu.

³⁴ O lan ti mandam ti yuwal ti qe kalil yuwal miligiq di unub qaji ti, ninñgi Qotei aqa ñam soqtoqniy.

³⁵ Qotei a jeu tamo nanngo banq na tamo unñasari Saion qureq di unub qaji nanngi elenqas. A na Juda nanngo qure kalil olo gereiyqas. A degyimqa nanngi nanngo segi mandamq dia sqab.

³⁶ Mondonñ Qotei aqa wau tamo nanngo moma nanngi mandam di toreioqab. Od, tamo unñasari Qotei aqa ñam qalaqalaiyeqnub qaji nanngi nanngo segi mandamq dia sqab.

70

Tamo a Qotei na aqaryaiyqajqa deqa pailyeqnu

¹ O Tamo Koba Qotei, ni urur bosim e aqaryaibosim e padalo sawaq na ame.

² Tamo qudei nangi na e lubib moiqajqa are koba unu. Ni na nangi jema enjrsim niñaqnjre. Tamo qudei nangi e jaqatin ebqajqa are koba unu. Ni na nangi winjrsim nanjo ñam aguq atime.

³ Tamo nangi dena e misilinbeqnub. Ni na nangi jema enjrsim winjre.

⁴ Ariya Qotei, tamo kalil ni daurmeqnub qaji nangi ni qa arebolebolein-jreme. Tamo kalil ni padalo sawaq na elenqajqa arearetnjregnu qaji nangi bati gaigai endegsib maroqnebe, “Qotei a segi qujai bolequja.”

⁵ O Abu Qotei, e singila saiqoji unum. E sougetejunum. Deqa ni ijoq boqujat. O Tamo Koba Qotei, ni urur e aqaryaibime. Ni tariñaim. E qalie, ni ijo aqaryaibo tamo unum deqa ni e padalo sawaq na eqnum.

71

Tamo qeli aqa pailyo

¹ O Tamo Koba Qotei, e ino areq di ulieqnum deqa ni na e taqatbe. Ni degyqam di e jemaibqasai.

² Ni tulan une saiqoji unum deqa ni na e ame. Ni degyqam di e padalqa keresai. Ni ijo pailyo qusim e aqaryaibime.

³ Ni meniñ bul unum. Ni tal singila bul dego unum. Deqa ni marimqa e padalo gam uratqai. E inoq boqnsim ino areq di ulieqnum deqa ni na e taqatbimqa e bole sqai.

⁴ O ijo Qotei, ni tamo uge nanjo banq na e ame. Tamo uge nangi di singila koba. Nanjo kumbra tulan uge. Nangi na tamo ungasari nangi ugeugeinjqnub.

⁵ O Tamo Koba Qotei, e ni qa ijo areqalo singilatoqnsim ni na e aqaryaibqajqa deqa tariñeqnum. E angro wala sosimqa ni qa ijo areqalo singilatoqnem dena gilsim gilsim agi bini e degyeqnum.

⁶ E ñambabem bati deqa e ni betermesonamqa ni na e taqatboqnem dena gilsim gilsim agi bini ni na e taqatbeqnum. Deqa e ino ñam gaigai soqtoqnqai.

⁷ O Abu Qotei, e gulbe ti sonamqa tamo ungasari gargekoba nangi na e nuboqnsib ulaugeteqnub. Nangi endegsib qalieeqnub, ni singila na e taqatboqnsim ino areq di e ulitbeqnum.

⁸ Bati gaigai e ino ñam soqtoqnsim ino manwa ti ino rian ti deqa tamo ungasari nangi sainjqnub.

⁹ Bini e qelionum deqa ijo singila saiqo. Deqa Qotei, ni na e uratbosim qoreibaim.

¹⁰ Jeu tamo nangi na e misilinboqnsib korooqnsib e lubsib moiyoqbajqa deqa anjam qoseqnub.

¹¹ Nangi e qa endegsib mareqnub, “Qotei na a qoreiyej. Tamo bei na a aqaryaiyqa keresai. Deqa iga a teteiyosim ojgom.” Jeu tamo nangi e qa degsib mareqnub.

¹² Ariya Qotei, ni isaq di saim. O ijo Qotei, ni urur bosim e aqaryaibime.

¹³ Ni na tamo ungasari ijo jejamuq di une qameqnub qaji nangi padaltnjrsim kobotnjre. Nangi e ugetbqajqa mareqnub deqa ni na nangi niñaqnjrsim jema enjre.

¹⁴ Ariya Qotei, e gaigai ni qa ijo areqalo singilatoqnsiy ni na e aqaryaibqajqa deqa tariñoqnsiy ino ñam tulan soqtoqnqai.

¹⁵ E padalqa laqnam ni na e aqaryaibeqnum deqa e bati gaigai ni qa saoqnqai. Od, e na tamo ungasari nangi ino kumbra bole tintin kalil qa sainjqnqai. Ino kumbra di tulan gargekoba sisiyqa keresai.

¹⁶ O Tamo Koba Qotei, e ino manwa kokba qa saoqnsiy anjam endegs palontoqnqai, “Tamo Koba Qotei a segi qujai bole tintin unu.”

¹⁷ O Abu Qotei, e angro wala sonamqa ni na e gam bole osorboqnum dena gilsim gilsim agi bini ni degyeqnum. Deqa e ino manwa kokba qa mare mare laqajqa uratosaeqnum.

¹⁸ Bini e qelionum deqa ijo gate banga qatqo. Ariya Qotei, ni na e qoreibaim. Ni e ombla soqnimqa e na tamo ungasari bunuqna brantqab qaji nangi ino singila qa sainjroqnqai.

¹⁹ O Abu Qotei, ino kumbra bole tintin kalil tulan goge oqsiq lan ojgo. Ni manwa kokba babteleneqnum. Ni segi qujai bolequja. Tamo dego bei sosai.

²⁰ Ni na gulbe gargekoba e eboqnum. Ariya e qalieonum, ni na olo e singilatbqam. E moiyoqbuljunum deqa ni na olo e subq na tigeltbobulqam.

²¹ Od, ni na olo e ñam kobaquja ebsim ijo are latetbqam.

²² Deqa e gombin anjamoqnsiy ino ñam soqtoqnqai. O ijo Qotei, ni na e uratbosaieqnum. Ino anjam kalil bole. O Israel nango Qotei, ni segi qujai tulan bole getento unum. Deqa e gombin anjamoqnsiy louoqnsiy ino ñam soqtoqnqai.

²³ E ni qa louoqnsiy arebolebole na lelenoqnqai. Di kiyaqa? Ni na e osim sawa boleq di atem deqa.

²⁴ Ni na jeu tamo e ugetbqajqa waueqnub qaji nangi niñaqnjroqnsim jemai enjreqnum. Deqa e bati gaigai ino kumbra bole tintin kalil qa tamo ungasari nangi sainjroqnqai.

72

Qotei na mandor aqaryaiyqajqa deqa tamo a pailyeqnu

¹ O Abu Qotei, ni na ino segi kumbra tintin babtosis gago mandor a osoryime. Ni degyqam di mandor a kumbra tintin dena tamo ungasari nangi peginjrqas.

² Od, a kumbra tintin na tamo ungasari sougetejunub qaji nangi ti ino segi tamo ungasari nangi ti peginjrqas.

³ O Abu Qotei, ino segi tamo ungasari nangi kumbra tintin dauryoqnebe. Nangi degyqab di nango ingi wauq na ingi bole bole brantoqnqas.

⁴ Ni marimqa gago mandor a na tamo ungasari sougetejunub qaji nangi ti tamo ungasari ingi ingi qa truqueqnub qaji nangi ti nango gulbe gereiyet-njreme. Tamo qudei na nangi ugeugeinjribqa gago mandor a na kamba tamo nangi di nolaotnjreme.

⁵ Sen ti bai ti suwanjoqnimqa mandor a bole soqneme.

⁶ O Abu Qotei, ni marimqa gago mandor aqa kumbra tintin brantoqneme. Awa aiyeqnaqa ingi oqoqnsiq melieqnu dego kere.

⁷ Gago mandor aqa bati qa ino segi tamo ungasari nangi kumbra tintin dauryoqnebe. Bai aqa suwan koboosaisoqnimqa nangi bole soqnebe.

⁸ Ni marimqa gago mandor a na sawa tulan kobaquja taqatesoqneme. Sawa di yuwal qalaq jojomq dena aisim yuwal qalaq isaq di diñesoqneme. Gago mandor aqa sawa a Yufretis Yaq dena utru atsim sawa kalilq gileme.

⁹ Ni marimqa tamo ungasari wadau sawa ulul ti dia unub qaji nangi gago mandor aqa areq di singa pulutoqnebe. Gago mandor a na aqa jeu tamo nangi qoto bunyoqneme.

¹⁰ Nui nango mandor nangi ti Tarsis nango mandor a ti nangi na gago mandor a ñoro koba yoqnebe. Arabia nango mandor a ti Seba nango mandor a ti silali osi boqnsib gago mandor yoqnebe.

¹¹ Mandor kalil nangi gago mandor aqa ulatamuq di singa pulutoqnebe. Sawa bei bei qaji kalil nangi a wauetoqnebe.

¹² O Abu Qotei, e qalie, tamo ungasari sougetejunub qaji nangi gago mandor a metibqa a na nanngo gulbe gereiyetnjrqas. Od, a na tamo ungasari ingi ingi qa truqueqnub qaji nangi aqaryainjrqas. Nangi aqaryainjrqajqa tamo bei sosai.

¹³ Gago mandor a tamo ungasari singila saiqoji unub qaji nangi qa ti tamo ungasari sougetejunub qaji nangi qa ti dulqas. A na tamo ungasari ingi ingi qa truqueqnub qaji nangi elenjamqa nangi bole sqab. Nangi morenqasai.

¹⁴ Jeu tamo nangi na tamo ungasari nangi di ugeugeinjribqa gago mandor a nanngo banq na nangi elenqas. A degyqas. Di kiyaaqa? A na nangi tulan qalaqalainjreqnu deqa. Od, a nangi nambile sqajqa areareteqnu.

¹⁵ Gago mandor a sokobaiyeme! Arebia nangi na a gol yoqnebe. Israel nangi bati gaigai Qotei na mandor a boletqajqa deqa pailyoqnebe. Od, nangi Qotei na mandor a aqaryaiyqajqa deqa pailyoqnebe.

¹⁶ Mana goge dia rais so ti bem so ti gargekoba Israel nanngo wauq na brantoqneme. Lebanon sawaq dia ingi koba oqeleneqnu dego kere. Israel nangi qure qure kalilq dia gargekobaebe. Nin a ingi wauq di oqeleneqnu dego kere.

¹⁷ Israel nangi mandor aqa ñam qa are walnjrai. Nangi na gaigai a ñam koba yoqnebe. Sen a gaigai lanq di branteqnu dego kere. Gago mandor a na sawa bei bei qaji kalil nangi boletnjreme. A degyimqa nangi na kamba gago mandor a bole sqajqa deqa Qotei pailyoqnebe.

¹⁸ Iga Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqnqom. A Israel nanngo Tamo Koba. A segi qujai manwa kokba babteleneqnu.

¹⁹ Aqa ñam tulan bolequja. Aqa ñam di gaigai goge oqoqneme. Aqa rian ti aqa singila ti dena mandam kalil keretoqneme. Bole.

²⁰ Jesi aqa njiri Devit aqa pailyo kalil endi koboqo.

73

Qotei na tamo uge nangi njolawotnjrqas

¹ Qotei na Israel nangi boletnjreqnu. A na tamo ungasari nanngo are miligiq di jiga saiqoji unub qaji nangi geregereinjreqnu.

²⁻³ Tamo diqeqnub qaji nangi ñoro koba ti unub. E tamo uge nangi di unjrsimqa are ugeibonaqa nanngo ñoro qa mamaulbonaqa uneq di ulonqajqa jojomem. Tamo a walwelosiq bisirenyeqnaqa mangaleqnu dego kere.

⁴ Tamo uge nangi singila ti so bole ti unub. Nanngo jejamu jaqatinjrosaieqnu.

⁵ Tamo qudei nangi gulbe qoboieyqnub ariya kiyaaqa tamo uge nangi gulbe qoboiyosaieqnub? Tamo qudei nanngoq di ma uge branteqnu ariya kiyaaqa tamo uge nanngoq di ma uge brantosaieqnu?

⁶ Nangi deqsib bole unub deqa nangi tulan diqoqnsib laqnub. Nangi na tamo qudei nangi lanja lanja qoto itnjroqnsib ñumeqnub. Nanngo kumbra di kolilei bul. Nangi kolilei dena nanngo jejamu walatobuleqnub. Nangi kumbra dena gara bul kabuejunub.

⁷ Nanngo areqalo ti nanngo are miligi ti dena kumbra uge uge gargekoba branteqnub.

⁸ Nangi na tamo qudei nangi misilinjroqnsib ugeugeinjrqajqa deqa anjam qoseqnub. Nangi tulan diqoqnsib tamo qudei nangi jeutnjroqnsib ula enjreqnub.

⁹ Nangi Qotei lan qureq di unu qaji a misilinyoqnsib nanngo segi ñam soqtoqnsib anjam tulan uge mare mare laqnabqa anjam di sawa sawa kalil kereteqnu.

¹⁰ Yeqnabqa tamo qudei nangi anjam di quoqnsib bole degoqnsib anjam deqa arearetnjreqnu.

¹¹ Tamo uge nanği endegsib mareqñub, “Kumbra iga yeqnum qaji endi Qotei a qaliesai. Qotei Goge Koba a gago kumbra endeqa qalieqa keresai.”

¹² Tamo uge nanço kumbra endegsi unu. Nanği inği inği qa truquo-saieqñub. Nanği ñoro koba ti sosib olo ñoro tulañ koba oqajqa waukobae-qñub.

¹³⁻¹⁴ O Abu Qotei, ni qalie, e ijo are miligi geregere taqateqñum deqa e une ti sosai. E ijo bañ yansobuleqñum deqa e une bei yosaieqñum. Deqa ni kiyaga qolo ti qanam ti e jaqatın ebeqñum? Ni kiyaga nobqolo gaigai e ñolawotbeqñum? Kumbra bole e yeqnum qaji di laña lounqas kiyo?

¹⁵ O Abu Qotei, unğum, e anjam degsi marqasai. Degsi marqai di e na ino segi tamo unğasari nanço areqalo niñaqyetñuro uge.

¹⁶⁻¹⁷ Ariya e tamo uge nanço kumbra aqa utru itqa yeqnam ugeibeqnaqa e ino atra tal miligiq gilem. Gilsim bati deqa e endegsi poibej, bunuqna tamo uge nanği di tulañ padalougetqab.

¹⁸ O Abu Qotei, e qalie, ni na tamo uge nanği gam ugeq di breinjreqñum deqa nanği bisirenñrobuleqnaqa manğaloqñsib torei padaleqñub.

¹⁹ Nanği ulaugetoqñsib urur padaloqujatoqñsib moiyougeteqñub.

²⁰ O Tamo Koba, e qalie, ni na tamo uge nanği torei uratñreqñum deqa nanği urur koboeqñub. Tamo a qutuamqa ñeibilqei a olo aqa areqaloq na ulañqas dego kere.

²¹ Nami ijo areqalo niñaqesonaqa e are tulañ ugeiboqnej.

²² Ijo areqalo geteñesonaqa e ni qa poibosaioqnej. Deqa e ino ñamgalaq di nanariosim wagme juwañ bulem.

²³ Ariya e gaigai ni ombla unum deqa ni na e babañbeqñum.

²⁴ Ni na e anjam bole merboqñsim ijo walwel tingitetbeqñum. Bunuqna ni na e osi oqsimqa e lañ qureq dia ni ombla rian koba ti sqom.

²⁵ Yai a lañ qureq di sosaqa e taqatbeqñu? Tamo dego bei sosai. Ni segi qujai. O Abu Qotei, e na ni tulañ qalaqalaimeqñum. E na inği inği kalil mandamq endi unub qaji nanği degsim qalaqalainjrosaieqñum.

²⁶ Ijo jejamu ti ijo are miligi ti aqa singila saiamqa ni segi na ijo are miligi singilatetbqam. Ni e ombla unum deqa e gaigai tulañ kere na sqai.

²⁷ Tamo unğasari ni uratmeqñub qaji nanği torei lounqab. Tamo unğasari ni qoreimeqñub qaji nanği ni na padaltnjrqam.

²⁸ Ariya Tamo Koba Qotei, e degsi sqasai. E ino areq di uliejunum deqa ni na e taqatbeqñum. O Abu Qotei, e ino jojomq di unum di tulañ bolequja. Deqa e ino manwa kalil qa anjam mare mare laqnqai.

74

Tamo a Israel nanği qa Qotei pailyeqñu

¹ O Abu Qotei, ni kiyaga iga qoreigeqñum? Iga ino segi tamo unğasari unum. Iga ino kaja bul unum. Ni gaigai iga qa ñiriñoqñqam e?

² Iga ino segi tamo unğasari unum deqa ni iga qa olo are qale. Tulañ nami ni Saion Manaq di sosimqa bati deqa ni na gago moma nanği gıltnjrsm awainjrem. Ni deqa olo are qale.

³ O Abu Qotei, ni qalie, jeu tamo nanği ino atra tal aqa inği inği torei ugeugeiyeb. Deqa ni bosim inği inği ugeelenej qaji di unime.

⁴ Ino jeu tamo nanği tulañ diqosib areboleboleinjrnaqa laion bul lelenosib ino atra tal ni yaimosib nanço segi qa marsib taqateb.

⁵ Od, nanği ino atra tal di niñaqyekriteb. Tamo a nañuq di ñam qomeqñu dego kere.

⁶ Nanġi tapor ti serie ti ojsib dena ino atra tal aqa n̄ampan nengren bole na walato qaji di kalil paratelen̄eb.

⁷ Nanġi n̄amyuwo na ino atra tal qatrenteb. Atra tal di ino segi n̄am aqa so sawa. Nanġi tal di tulan̄ ugeugeiyosib jigatēb.

⁸ Nanġi endegsib are qaleb, “Iga Qotei aqa louqajqa tal kiñilala dego torei ugeugeiyelen̄qom.” Nanġi degsib are qalsib louqajqa tal kalil Israel sawaq di so qaji di n̄amyuwo na qatrentelen̄eb.

⁹ Mañwa kalil ni nami babtoqnm qaji di bini iga unosaieqnum. Ino medabu o tamo bei sosai. Deqa gago gulbe koboqa bati di iga qaliesai.

¹⁰ O Abu Qotei, bati gembub jeu tamo nanġi na ni misilin̄moqnqab? Nanġi gaigai ino n̄am ugetoqnqab e?

¹¹ Ni kiyāqa iga aqaryaigwajqa urateqnum? Ni kiyāqa ino singila iga osorgosaieqnum? Ni kiyāqa lan̄a unum? Ni ino ban̄ waiyosim gago jeu tamo nanġi n̄ume.

¹² Ariya Qotei, e qalie, nami ni ijo Mandor Koba soqnm agi bini ni degsi unum. Ni nami mandamq endia ino segi tamo un̄gasari nanġi aqaryainjroqnm deqa nanġi qoto na padalosaioqneb.

¹³ Ni ino singila babtōsim anjam marnamqa yuwal a qala bei beiq di tigelosiq jeñonaqa mandam bole brantej. Ni na qe kokba yuwal miligiq di soqneb qaji nanġi padaltnjrem.

¹⁴ Ni na wan̄gaim kobaquja aqa gate paratetosim aqa qusa osim wagme juwan̄ nanġi wadau sawaq dia anainjrem.

¹⁵ Ni marnamqa ya ti ya jumbum ti mandam miligiq na brantoqnsiq ururoqnsiq aiyoqnej. Aiyeqnaqa ni olo marnamqa ya kokba kalil jeñeleñej.

¹⁶ Tulan̄ nami ni qanam gereiyem. Ni qolo dego gereiyem. Ni sen̄ ti bai ti gereiyosim lan̄ goqe dia atem.

¹⁷ Ni mandam beli kalil atelen̄em. Ni awa aqa bati giltem. Ni sen̄ aqa bati dego giltem. Deqa wausau gaigai nanġi nan̄go bati dauryeqnub.

¹⁸ O Tamo Koba Qotei, jeu tamo nanġi tulan̄ nanari unub deqa nanġi na ni misilin̄moqnsib ino n̄am ugeteqnub. Ni nan̄go une deqa are walmaiq.

¹⁹ Iga ino segi tamo un̄gasari unum. Iga binon̄ bul singila saiqoji unum. Deqa ni na iga uratgaim. Jeu tamo nanġi baun̄ juwan̄ bul unub. Nanġi na iga ugeugeiqnub deqa ni iga qa are walmaiq. Ni gaigai iga qa are qaloqnsim aqaryaigoqne. Jeu tamo nanġi na iga padaltgo uge.

²⁰ Israel sawaq dia jeu tamo nanġi na ino segi tamo un̄gasari nanġi qoto itnjroqnsib n̄umeqnub. Nan̄go are miligi ambru koba. Deqa Qotei, anjam ni nami iga ti qosem qaji deqa olo are qalsim iga taqatgime.

²¹ Tamo uge nanġi na tamo un̄gasari qudei nanġi ugeugeinjreqnub. Deqa ni tamo uge nan̄go ban̄q na nanġi elen̄ame. Ni degyqam di nanġi jemainjr̄qasai. O Abu Qotei, tamo un̄gasari nanġi di sougetesosib ingi ingi qa truqueqnub. Deqa ni na nanġi aqaryainjre. Yim nanġi ino n̄am soqtoqnqab.

²² O Abu Qotei, jeu tamo nanġi ni qa anjam uge mareqnub deqa ni ino segi n̄am qa are qalsim tigelosim nan̄go anjam di gent. Od, jeu tamo nanġi nanarioqnsib diqoqnsib bati gaigai ni misilin̄meqnub deqa ni na nanġi n̄olawotnjre. Ni degyqam di nanġi qalieqab, ni ino segi kumbra bole tintin̄ dauryeqnum.

²³ O Abu Qotei, ino jeu tamo nanġi gaigai nan̄go medabu waqtoqnsib lelen̄kobaoqnsib ni qa anjam uge mareqnub. Ni nan̄go kumbra uge deqa are walmaiq.

75

Qotei na tamo uge nanngi ugetnjroqnsiqa olo tamo bole nanngi aqaryainjreqnu

¹ O Abu Qotei, ni gago jojomq di unum deqa iga gaigai ino ñam binjiyoqnsim ino manwa kalil qa saoqnsim laqnum.

² Qotei a endegsi mareqnu, “Tamo ungasari nanngi peginjrqajqa bati bran-timqa e kumbra tintin na nanngi peginjrqai.

³ Mandam a renjinamqa e na mandam aqa utru singilatit a bole sqas. Od, tamo ungasari kalil mandamq di unub qaji nanngi ginda gindanjabqa e na mandam aqa utru singilatqai.

⁴⁻⁵ Bini e na meqe meqem tamo nanngi endegsi minjreqnum, ‘Ninggi diqo-qnaib.’ Od, e na tamo uge nanngi endegsi minjreqnum, ‘Ninggi nunngo segi ñam soqtoqnaib. Ninggi nunngo medabu waqtoqnsib e misilinboqnaib.’” Qotei a degsi mareqnu.

⁶ Tamo bei na tamo bei pegiyqa keresai. Sen oqo sawa ti sen aiyo sawa ti wadau sawa ti dia tamo dego bei sosai.

⁷ Qotei a segi na iga pegigeqnu. A na qujai tamo qudei nanngo ñam aguq atoqnsiqa olo tamo qudei nanngo ñam soqtetnjreqnu.

⁸ Tamo Koba Qotei a ya gamban ojejunu. Gamban miligiq di wain bunuj singila koba ya ti bulyosai qaji di maqejunu. Qotei na wain di bilentimqa tamo uge kalil mandamq endi unub qaji nanngi uyekritqab.

⁹ Ariya e bati gaigai Jekop aqa Qotei aqa manwa kalil qa mare mare laqnsiy aqa ñam soqtoqnsiy louoqnqai.

¹⁰ Qotei a endegsi mareqnu, “E na tamo uge nanngo singila kobotetnjrqai. Ariya e na tamo bole nanngi singila kobaquja enjrqai.”

76

Qotei a qoto bunyeqnu

¹ Juda sawaq dia tamo ungasari nanngi Qotei qa qalie. Israel sawaq dia tamo ungasari nanngi Qotei aqa ñam kobaquja soqteqnu.

² Qotei aqa tal a Jerusalem qureq di unu. Od, aqa tal a Saion manaq di unu.

³ Dia Qotei na jeu tamo nanngo qoto qa ingi ingi paraparaiyeleneqnu. Od, a na nanngo qaja ti dumu ti serie ti paraparaiyeleneqnu.

⁴ O Abu Qotei, ni ñam koba ti rian koba ti unum. Ni tulan goge kobaq di unum. Ni na mana kalil nanngi bunjreqnum.

⁵ Ni na jeu tamo nanngo qoto qa ingi ingi yainjreqnum deqa nanngi olo qotqa keresai. Nanngi moreneqnu.

⁶ O Jekop aqa Qotei, ni na jeu tamo nanngi njirintnjreqnum. Ni degyeqnum deqa qoto bati qa nanngo hos nanngi ti tamo hos goge di awejunub qaji nanngi ti morenoqnsib mandamq di njereneqnu.

⁷ Ariya Qotei, iga ni segi qa ulaqom. Ni njirin ti soqnimqa tamo yai a ino ulatamuq di tigelesqa kere? Tamo dego bei sosai.

⁸⁻⁹ Nilan qureq di sosimqa une pegiyo wau yeqnamqa mandam tamo nanngi ni qa ulaqnsib kirieqnu. Ariya ni na tamo ungasari kalil nanngo segi ñam aguq ateqnu qaji nanngi aqaryainjreqnum. Deqa nanngi padalosaieqnu.

¹⁰ Jeu tamo nanngi ni qa minjin oqetnjreqnaqa ni na nanngi padaltnjreqnum. Ino segi tamo ungasari nanngi ino kumbra di unoqnsib ino ñam soqteqnu. Od, jeu tamo nanngo minjin dena ino ñam tulan goge oqeqnu.

¹¹ O Israel tamo ungasari, ningi Tamo Koba Qotei aqa wau bei yqajqa minjqab di ningi wau di yiy. Ningi urataib. O Abu Qotei, ni marimqa tamo ungasari kalil sawa jojomq di unub qaji nanngi ni qa ulaosib ingi bole bole osi bosib ni atraimebe.

¹² E qalie, mandor kokba mandamq endi unub qaji nanqi diqoqnsib laqnu deqa Qotei na nanqo ñam aguq atoqnsiqa nanqi ula enjreqnu.

77

Tamo gulbe ti unu qaji aqa pailyo

¹ E singila na Qotei pailyeqnum. E na a meteqnum deqa a ijo pailyo quetbqas.

² Ijo gulbe bati endeqa e Tamo Koba Qotei pailyeqnum. Qolo gaigai e pailyeqnum. E pailyaqajqa asgibosaieqnu. E gulbe ti unum deqa ijo are laosaieqnu.

³ O Abu Qotei, e ni qa are qaloqnsim ijo gulbe qa are jaqatinbeqnaqa akameqnum.

⁴ Qotei na e ñeio ñam gentbeqnu deqa e qambumtosaieqnum. E are tulan jaqatinbeqnu deqa e anjam bei marqa keresaiieqnu.

⁵ Nami e areboleboleiboqnej dena gilsiq gilsiq wausau qudei koboej. Bini e ijo arebolebole deqa olo are qaleqnum.

⁶ Nami e Qotei qa louoqnem. Bini e deqa olo are qaloqnsim qolo gaigai endegsi nenemeqnum,

⁷ “Tamo Koba a na e gaigai qoreiboqnqas e? A e qa olo bunu are boleiyqasai kiyo?

⁸ A na olo e qalaqalaibqasai e? A nami marej, a na e boletbqas. Aqa anjam di torej ulonej kiyo?

⁹ Qotei a e qa dulqajqa are walyeqnu kiyo? A e qa dulqajqa uratosiq e ñirinbeqnu kiyo?”

¹⁰ E degsi nenemoqnsim olo endegsi mareqnum, “Nami Qotei Goge Koba a wausau gargakoba aqa singila babtoqnsiqa e aqaryaiboqnej. Ariya bini a na e aqaryaibosaieqnu. Deqa e are tulan jaqatinbeqnu.” E degsi mareqnum.

¹¹ O Tamo Koba Qotei, e ino wau kokba ni nami yoqnem qaji deqa olo are qaloqnqai. Od, e ino manwa ni nami babtoqnem qaji deqa olo are qaloqnqai.

¹² E ino wau kalil qa olo are qaloqnqai. E manwa singila kokba ni nami yoqnem qaji deqa olo are qaloqnsiy sqai.

¹³ O Abu Qotei, ino kumbra kalil tulan bole getento unu. Ni segi qujai bole. Ni na gisan qotei kalil nanqi bunjreqnum.

¹⁴ O Abu Qotei, ni segi qujai manwa babteqnum. Nami ni ino singila kobaquja sawa bei bei qaji nanqi osornjroqnem.

¹⁵ Singila dena ni na ino segi tamo ungasari nanqi awainjrsim elenem. Tamo ungasari nanqi di Jekop Josep wo nango moma.

¹⁶ O Abu Qotei, nami ya kalil nanqi na ni numsibqa ulaugeteb. Yuwal a na dego ni numsiqa ginda gindanej. Yuwal di robu koba.

¹⁷ Bati deqa awa koba aiyeqnaqa kola tulan anjameqnaq minjal na lan suwantoqnej.

¹⁸ Ni marnamqa jagwa ambleq di kola anjameqnaq minjal na sawa sawa kalil suwanteqnaqa mandam a renjinoqnej.

¹⁹ Ni segi yuwal ambleq di walweloqnem. Od, ni ino segi gam dauryosim yuwal kobaquja miligiq di walweloqnem. Ariya tamo nanqi ino singa neñem yala unosaioqneb.

²⁰ Bati deqa ni kaja nanqo taqato tamo bul sosimqa ino segi tamo ungasari nanqi gam bole osornjroqnem. Ni na Moses Aron wo nanqi aiyeq wau enjrnamaq nanqi na ino segi tamo ungasari nanqi taqatnjroqneb.

78

Tamo ungasari nanngi Qotei aqa are gulbetetoqneb

¹ O ijo tamo ungasari, ningi ijo anjam endi geregere quiy. E ijo medabu waqtosiy anjam endi merngit ningi qusib didaboqniy.

² E yawo anjam marqai. Tulaŋ nami anjam endi aqa utru uliesoqnej agi bini uliejunu. Deqa e na ubtosiy marqai.

³ Nami gago moma nanngi na anjam endi mergonabqa iga qusim poigej.

⁴ Deqa iga na kamba anjam endi ubtosim gago moma nanngo len bunuqna brantqab qaji nanngi minjrqom. Iga anjam endi nanngi qa ulitqasai. Iga Tamo Koba Qotei aqa singila qa ti aqa wau kokba qa ti aqa manwa kalil a babtoqnej qaji deqa ti nanngi sainjrqom.

⁵ Gago moma nanngi tulaŋ nami soqneb. Nanngi Israel. Nanngi Jekop aqa len. Qotei na nanngi aqa dal anjam enjrej. Nanngi dal anjam di dauryqajqa deqa Qotei na enjrej. A na nanngi endegsi minjrej, "Ningi nungo angro nanngi ijo dal anjam osornjroqniy." Qotei na gago moma nanngi degsi minjrej.

⁶ Di kiyaaqa? Angro bunuqna nambabqab qaji nanngi aqa dal anjam qalieosib olo nanngo angro nanngi minjrqajqa deqa.

⁷ Nanngi degyqab di nanngo angro nanngi Qotei aqa manwa kalil qa are wal-njrqasai. Nanngi Qotei qa nanngo areqalo singilatosib aqa dal anjam dauryqab.

⁸ Nanngi nanngo moma nanngi bul sqasai. Nanngo moma nanngo kumbra agiende. Nanngi diqoqnsib Qotei aqa anjam gotranyoqneb. Nanngi Qotei qa nanngo areqalo singilatosiaoqneb. Nanngi aqa anjam dauryqajqa asginjroqnej.

⁹⁻¹⁰ O ijo tamo ungasari, ningi Efraim nanngi qa are qaliy. Nanngi nami Qotei ombla anjam qoseb. Ariya nanngi anjam di dauryosiaoqneb. Nanngi aqa dal anjam gotranyoqneb. Nanngo une agiende. Nanngi qaja ti serie ti ojesonabqa qoto brantonaqa nanngi olo ulaosib jaraiyeb.

¹¹ Nanngi manwa kalil Qotei na nanngi osornjroqnej qaji deqa ti aqa wau kalil qa ti are walnjroqnej.

¹² Qotei a nanngo moma nanngo nãngalaq di manwa kokba Soan mandamq di babtelenj. Soan mandam a Isip sawaq di unu.

¹³ Qotei a marnaqa yuwal a qala bei beiq di tigelosiq jenonaqa a na Israel nanngi joqsiqa nanngi yuwal di gentosib mandam qangranjoq aisib walwelosib gileb.

¹⁴ Qanam Qotei a lanbi miligiq di sosisqa nanngi qa namooqnsisqa nanngi gam osornjroqnej. Qolo a nãmyuwo miligiq di sosisqa nanngi qa namooqnsisqa nanngi gam osornjroqnej.

¹⁵ A wadau sawaq di menin paraparainjreanaqa menin miligiq na ya branteanaqa nanngi oqnsib uyoqneb. Ya di tulaŋ koba yuwal bul.

¹⁶ Od, Qotei a mareanaqa ya tulaŋ koba menin miligiq na brantoqnej. Ya a degnu dego kere.

¹⁷ Ariya Israel nanngi Qotei aqa manwa deqa yala are qalosai. Nanngi wadau sawaq dia Qotei Goge Koba aqa anjam gotranyoqnsib une yoqnsib laqneb.

¹⁸ Nanngi Qotei aqa singila laŋa tenemtoqnsib a na nanngi ingi anainjrqajqa deqa wainyoqneb. Nanngi ingi di uyqajqa tulaŋ arearetnjroqnej.

¹⁹ Nanngi endegsib Qotei yomuiyoqneb, "Qotei a wadau sawaq di iga ingi anaigwa kere e?"

²⁰ Bole, Qotei na menin qaleanaqa ya koba branteqnu. Ariya a na bem ti damu ti iga anaigwa kere e?" Nanngi degsib Qotei yomuiyoqneb.

²¹ Tamo Koba Qotei a Israel nanngo yomu anjam di qusiqa njirinj. Deqa a nãmyuwo qarinyonaqa nanngoq aiyej. Qotei aqa njirin di tulaŋ kobaej.

²² Di kiyaqa? Israel nangi Qotei qa nango areqalo singilatosai deqa. A na nangi aqaryainjrqa keresai deqsib are qaloqneb.

²³⁻²⁴ Ariya Qotei a nangi uratnjrosai. A lan minjnaqa lan a waqonaqa a lan qure qa bem qarinyonaqa mandamq ainaqa Israel nangi uyoqneb.

²⁵ Bati deqa nangi lan angro nango bem uyoqneb. Qotei na bem tulan koba nangi anainjreqnaqa nangi uyoqnsib menetnjroqnej.

²⁶⁻²⁷ A na aqa singila babtosiqa sawa guta ti sen oqo sawa ti dia jagwa tigeltonaqa jagwa dena qebari osi boqnej. Qebari di tulan gargekoba wi bul. Qebari di ulul bul. Qotei na qebari nangi di qarijnjrnaqa lan goge na belenosib tamo ungasari nanogoq aiyeleneb.

²⁸ Qotei a marnaqa qebari nangi di belenosib tamo ungasari nango tal meq di aiyeleneb.

²⁹ Deqa tamo ungasari nangi qebari di uyoqnsib menetnjroqnej. Nangi ingi di oqajqa tulan arearetnjroqnej deqa Qotei na nangi anainjroqnej.

³⁰⁻³¹ Israel nangi qunjan bolet deqa nangi ingi di uyoqnsib kobotosaison-abqa Qotei na nangi nirinjnrsiqa nango angro wala nangi nūmoqnej. Angro wala nangi di tamo singila.

³² Qotei a wadau sawaq dia manwa gargekoba babtelenoqnej. Ariya Israel nangi deqa poinjrosai. Nangi olo une tulan gargekoba yoqneb. Nangi Qotei qa nango areqalo singilatosaiyoqneb.

³³⁻³⁴ Deqa a na nangi urur kobotnjroqnej. Me mondor a urur koboeqnu dego kere. A na nangi nūmeqnaqa nangi ulaugetoqnsib moiyoqujatoqneb. Bati deqa nangi qudei are bulyosib Qotei aqaq olo bosib singila na pailyoqneb.

³⁵ Nangi qalieeb, Qotei Goge Koba a nango aqaryainjro tamo. A menin bul singila koba.

³⁶ Ariya bunuqna nangi olo Qotei qa lanja gisan na meiya atoqneb.

³⁷ Nangi Qotei qa nango areqalo singilatqa uratosib aqa anjam a nami nangi ti qoseb qaji di gotranjoqneb.

³⁸ Ariya Qotei a nangi uratnjrosai. A nangi qa are boleiyonaqa nango une kobotetnjrej. A na nangi padaltnjrosai. Bati gargekoba a na aqa segi nirin getentoqnej deqa a nangi qa minjin oqetosaiyoqnej.

³⁹ A qalieej, nangi mandam tamo soqneb. Mandam tamo nango so agiende. Nangi nambaboqnsib olo urur koboeqnub. Jagwa a brantoqnsiqa urur koboeqnu dego kere. Qotei a nangi qa degsi are qalej deqa a nangi padaltnjrosai.

⁴⁰ Ariya bati gargekoba Israel nangi wadau sawaq dia Qotei aqa anjam gotranjoqnsib aqa are gulbetetoqneb.

⁴¹ Qotei a segi qujai tulan bole getento unu. A Israel nango Qotei. Nangi deqa yala are qalosai. Nangi bati gaigai Qotei aqa singila lanja tenemtoqneb. Nangi aqa nirin tigeltob. Nangi kumbra di uratosaiyoqneb.

⁴² Nangi aqa singila qa are qalosaiyoqneb. A nami nangi jeu tamo nango banq na elenej. Nangi deqa are qalosaiyoqneb.

⁴³ Jeu tamo nangi di Isip sawa qaji. Qotei a Soan mandamq di manwa kokba babtelenoqnej. Soan mandam a Isip sawaq di unu. Manwa dena Qotei na Isip nangi njolawotnjroqnej.

⁴⁴ A ya bulyonaqa len babej deqa Isip nangi ya di uyqa keresai.

⁴⁵ A na nañag ti balum du du ti gargekoba qarijnjrnaqa Isip nanogoq aiyeleneb. Aiyelenosib nañag na Isip nangi uñinjroqneb. Balum du du nangi na Isip nango ingi ingi ugeugeiyoqneb.

⁴⁶ Qotei na sis nangi dego qarijnjrnaqa aiyelenosib Isip nango wauq di ingi uyekritoqneb.

⁴⁷ A na ais ongol qarinyonaqa aisiq wain sil ti qura ti ugeugeiyoqnej.

⁴⁸ A na ais ongol ti minjal ti qarinyonaqa aisiq Isip nango makau dego ñumnaq moreñeb.

⁴⁹ Qotei a nangi qa minjin ani oqetonaqa ñirinugetej deqa a na nangi degsi ñolawotnjroqnej. A na aqa lan angro nangi qarinnjrnaqa aisib Isip nangi gulbe tulan kokba enjreb.

⁵⁰ A Isip nangi qa minjin ani oqetej deqa a na nangi gereinjrosaioqnej. A na ma kobaquja nangi enjrnaqa nangi moreñoqneb.

⁵¹ Qotei na Isip nango angro matu kalil nangi dego ñumnaq moreñeb. Isip nango moma utru Ham a Noa aqa njiri.

⁵² Ariya Qotei a Israel nangi degsi ñolawotnjrosai. A kaja nango taqato tamo bul sosisqa aqa segi Israel tamo ungasari nangi qa namooqnsiq taqatnjroqnsiq wadau sawaq di nangi gam osornjroqnej.

⁵³ Yuwal a jeñonaqa Qotei na nangi joqsiqa nangi yuwal di gentosib gileb. Deqa nangi bole soqneb. Nangi ulaosai. Ariya nango jeu tamo nangi yuwal na kabutnjrsiq ñumej.

⁵⁴⁻⁵⁵ Qotei na Israel nangi joqsiqa aqa segi mandamq di branteb. A na aqa singila babtosisqa sawa bei bei qaji nangi mandam di yainjrsiq nangi winjrnaq jaraiyonabqa aqa segi tamo ungasari nangi mandam di enjrej. A na mandam mutu segi segi jeisiq Israel nangi enjrnaqa nangi nango segi talq di soqneb.

⁵⁶ Ariya Israel nangi diqoqnsib Qotei Goge Koba aqa singila lanja tenemtoqnsib a jeutoqneb. Nangi aqa dal anjam dauryosaioqneb.

⁵⁷ Nangi aqa anjam gotranjoqnsib nango moma nango kumbra uge dauryoqneb. Od, nangi Qotei torei uratoqneb. Qaja a grotosiq tinisq geregere gilosaieqnu dego kere.

⁵⁸ Nangi na sulum ti atra bijal uge ti gereiyoqneb deqa Qotei a nangi qa are ugeiyonaqa ñirinej.

⁵⁹ Qotei a Israel nango kumbra uge di unsiqa minjin ani oqetej. Deqa a na nangi torei qoreinjrej.

⁶⁰ A aqa segi atra tal Silo qureq di so qaji di uratej. A nami aqa atra tal di tigeltosiq tamo ungasari nango ambleq di soqnej.

⁶¹ Ariya bunuqna a na aqa jeu tamo nangi odnjrnaqa nangi aqa dal anjam so qaji ñam mongum Silo qureq dena osib nango segi sawaq gileb. Ñam mongum di Qotei aqa atra tal miligiq di soqnej. Ñam mongum miligiq dia Qotei aqa ulatamu suwanjoqnej deqa Israel nangi aqa singila unoqneb.

⁶²⁻⁶³ Qotei a aqa segi tamo ungasari nangi qa ñirinugetosiq jeu tamo nangi odnjrnaqa nangi serie na ti ñamyuwo na ti nangi ñumeqñab moreñoqneb. Nango angro wala nangi dego moreñeqñabqa dungenge nangi tamo bei oqajqa yeqñab ugeinjroqnej.

⁶⁴ Jeu tamo nangi serie na atra tamo nangi ñumeqñab moreñoqneb. Qoto kobaquja brantej deqa atra tamo nango unja qobul nangi ban yansqa bati saiinjroqnej. Deqa nangi akamqa keresai.

⁶⁵ Ariya bati deqa Tamo Koba a tigelej. Tamo a qutuosim aqa bijalq na tigelqas dego kere. Tamo a ya uge uysim nanariosim ñeism olo tigelqas dego kere.

⁶⁶ Qotei a tigelosiq aqa jeu tamo nangi qoto itnjrsiq nangi teteinjrsiq qoto bunyonaqa nangi jemainjrej. Deqa nangi olo qotqa keresai. Nangi gaigai jemainjrim sqab.

⁶⁷ Qotei na Josep aqa len nangi dego qoreinjrej. Josep aqa len nango ñam bei Efraim. Qotei na nangi giltnjrosai.

⁶⁸ A na Juda aqa len nangi ti Saion Mana ti giltjnrej. A na mana di tulan qalaqalaiyeqnu.

⁶⁹ Mana goge dia Qotei na aqa atra tal atsiqa singilatej. A nami lan ti mandam ti atsiq singilatej dego kere. Deqa tal di a gaigai sqas.

⁷⁰⁻⁷¹ Qotei na aqa wau tamo Devit giltej. Devit a kaja nango taqato tamo sonaqa bati deqa Qotei na a osiqa Israel nango mandor atej. Deqa Devit a Qotei aqa tamo ungasari nangi taqatnjroqnej.

⁷² Devit aqa are miligi bole tintinj soqnej deqa a Israel nangi geregere taqatnjroqnej. A nango mandor bole soqnej.

79

Israel nangi Qotei na aqaryainjrqaqqa deqa pailyeqnu

¹ O Abu Qotei, sawa bei bei qaji nangi ino mandamq bosib ino segi tamo ungasari nangi qoto itnjreb. Nangi ino atra tal getento di ugetosib Jerusalem qure tulan niñaqyekriteb.

² Nangi na ino wau tamo nangi ti ino segi tamo ungasari bole nangi ti ñumnab moreneb. Morenonab qebari ti wagme juwan ti bosib nango qusa uyekriteb.

³ Od, sawa bei bei qaji nangi na nangi ñumnab nango len aisiq ya bulosiq Jerusalem qureq di maqej. Nango qusa subq atqajqa tamo bei sosai.

⁴ Deqa bini tamo ungasari sawa jojomq di unub qaji nangi na iga misilingoqnsib kikigeqnu.

⁵ O Tamo Koba Qotei, bati gembub ni iga qa minjin oqetmoqnqas? Ni gaigai iga qa njirinoqnqam e? Ino njirin ñamyuwo bulosim pulonoqnqas kiyo?

⁶⁻⁷ O Abu Qotei, ni iga qa njirinaim. Ni sawa bei bei qaji nangi qa njiriname. Sawa bei bei qaji nangi ni qa qaliesai. Nangi ino ñam metosaieqnu. Nangi na Israel nangi ñumoqnsib nango mandam ugeugeiyoneb. Deqa ni nangi qa njiriname.

⁸ O Abu Qotei, ni gago moma nango une gago jejamuq di ataim. Ni iga qa urur are boleimeme. Di kiyaaq? Iga sougetejunum deqa.

⁹ O Abu Qotei, ni iga padalo sawaq na elenjo tamo. Deqa ni ino segi ñam qa are qalsim iga aqaryaigosim gago jeu tamo nango banq na iga osim gago une kobotime. Ni degyqam di ino ñam tulan goge oqwas.

¹⁰ Kiyaaq sawa bei bei qaji nangi na iga endegsib nenemgeqnu, “Nunjo Qotei a qabi unu?” O Abu Qotei, nangi na ino wau tamo nangi ñumnab morenonab nango len aiyej deqa ni na kamba nangi njolawotnjre. Yim iga ino kumbra di unqom.

¹¹ Jeu tamo nangi na ino segi tamo ungasari nangi ojsib tonto talq di breinjreb deqa ni nango akam quetnjre. Jeu tamo nangi dena tonto tamo nangi endegsib minjreqnu, “Ningi moiqaq.” Degsib minjreqnu deqa ni ino singila kobaquja na nangi elename. Ni degyqam di nangi moiqaqai.

¹² O Tamo Koba, tamo ungasari sawa jojomq di unub qaji nangi na ni misilingmeqnu. Ni nango kumbra uge deqa nangi kambatnjre. Kambatnjrsim olo nangi kambatnjre. Dena gilsim bati 7 nangi kambatnjroqne.

¹³ Ni degyqam di iga gaigai ni binimoqnqom. Gago moma bunuqna bran-tqab qaji nangi dego ino ñam soqtoqnqab. O Abu Qotei, iga ino segi tamo ungasari unum. Iga ino kaja bul dego unum.

80

Israel nangi Qotei na aqaryainjrqaqqa deqa pailyeqnu

¹ O Abu Qotei, ni gago pailyo endi quetgime. Iga ino kaja bul unum deqa iga qalie, ni na iga gam bole osorgoqnsim iga taqatgeqnum. Iga Israel tamo

ungasari unum. Iga Josep aqa len dego unum. Ni Mandor Koba unum. Ni ino awo jaram kobaq di awesonamqa lan angro nanqi na ino awo jaram di ambletejunub. Deqa Qotei, ni ino ñam koba ti ino rian koba ti boleq atime.

² Od, ni na Efraim, Bensamin, Manase nanqi qalub ino singila kobaquja osornjime. Ni gagoq bosim iga aqaryaigime. Ni degyqam di iga padalqasai.

³ O Abu Qotei, ni iga elenjosim ino ulatamu na iga suwantgime. Ni degyqam di iga sawa ambruq di sqasai. Iga bole sqom.

⁴ O Tamo Koba Qotei, ni qoto tamo nanjo gate koba unum. Iga ino segi tamo ungasari unum. Bati gembub ni gago pailyo quqwa uratoqnsim iga qa njirinonqam?

⁵ Ni iga qa njirineqnum deqa iga akamkobaeqnamqa gago nam ya aiyeqnaqa iga nam ya di uyobuleqnum.

⁶ Ni na tamo ungasari sawa jojomq di unub qaji nanqi odnjreqnamqa nanqi na iga qoto itgeqnum. Gago jeu tamo nanqi na iga misilingoqnsib kikigeqnum.

⁷ O Abu Qotei, ni qoto tamo nanjo gate koba unum. Deqa ni ino ulatamu na iga suwantgosim iga elename. Ni degyqam di iga sawa ambruq di sqasai. Iga bole sqom.

⁸ O Abu Qotei, nami ni wain sil bei Isip sawaq na osim gago mandam endeq bosim sawa bei bei qaji nanqi winjrsim wain sil yagem.

⁹ Ni mati mandam mutu bei koitosim wain sil yagem. Yagonam a mandam miligiq aisiq olo oqsiq sawa tulan kobaquja kabutej.

¹⁰ Wain sil dena bangatosiq mana kalil ti nam kokba ti waburnjroqnej.

¹¹ Wain sil aqa dani olekokbaosib Mediterenian Yuwal ti Yufretis Ya ti deq gileleñeb.

¹² Ariya Qotei, ni kiyaga wain sil wau aqa jen paratem? Ni degyem deqa tamo qudei nanqi gam na walweloqnsibqa wain sil aqa gei bajineqnum.

¹³ Bel juwan nanqi singa na wain sil soseqnum. Wagme juwan nanqi na gei uyeqnum.

¹⁴⁻¹⁵ O Abu Qotei, ni qoto tamo nanjo gate koba unum. Iga Israel. Iga ino wain sil bul unum. Ni na iga yagobulosim iga giltgosim singilatgem. Ariya bini iga sougetejunum. Deqa ni olo iga qa are qalsim lan qureq na tirosim iga nugsim bosim iga aqaryaigime.

¹⁶ Gago jeu tamo nanqi na iga tulan ugeugeigeb. Tamo a wain sil gentosim namyuwoq di waiyqas dego kere. Deqa ni na nanqi njirinjnrsim padaltnjre.

¹⁷ O Abu Qotei, iga ino segi tamo ungasari unum. Ni na nami iga giltgosim singilatgem deqa bini ni na olo iga aqaryaigosim taqatgime.

¹⁸ Ni degyqam di iga olo bunuqna ni qoreimqasai. Ni na iga nambile egimqa iga ino ñam metoqnqom.

¹⁹ O Tamo Koba Qotei, ni qoto tamo nanjo gate koba unum. Deqa ni ino ulatamu na iga suwantgosim iga elename. Ni degyqam di iga sawa ambruq di sqasai. Iga bole sqom.

81

Louo bati kobaquja

¹ O Israel tamo ungasari, Jekop aqa Qotei a na ningi singilatngeqnu deqa ningi a qa areboleboleingim louoqnsib lelenoqniy.

² Ningi lou bolequja yoqnsib gombin anjamoqnsib yumba qamoqniy.

³ Bai bunuj qa bati brantimqa ningi gul anjamoqniy. Bai amble qa bati brantimqa ningi olo gul anjamoqniy.

⁴ Ningi degyoqniy. Di kiyaga? Kumbra di Qotei aqa dal anjamq di unu. A Jekop aqa Qotei. Ningi Israel.

⁵ Nami Qotei na Isip nangi qoto itnjrsiqa bati deqa a na aqa dal anjam nungo moma nangi enjrej. Nungo moma nangi Josep aqa lenj.

E kakro quem. Kakro di tulanj bei. Di Qotei aqa kakro. A na nungo moma nangi endegsi minjrnaq e quem,

⁶ “Gulbe kalil ningi qoboiesoqneb qaji di e nungo qawarq dena yaingem. Od, e wauqajqa qun nungo banq na yaingem.

⁷ Ningi gulbe ti sosib e metbonabqa e na ningi aqaryaingonam ningi bole soqneb. E kola miligiq di sosimqa nungo pailyo quoqnem. Ningi Meriba ya agu qalaq di sonabqa e nungo kumbra tenemtoqnem. Ningi ijo dal anjam dauryqab kiyo sai kiyo di e qalieqajqa deqa e nungo kumbra tenemtoqnem.” Qotei na nungo moma nangi degsi minjrej.

⁸ Ariya bini Qotei na ningi endegsi merngeqnu, “O ijo tamo ungasari, e ningi anjam singila na merngit quiy. O Israel, ningi ijo anjam endi qusib didaboqniy.

⁹ Ningi gisanj qotei nangi daurnjraib. Ningi qotei bei qa louaib. Di sawa bei bei qaji nango qotei. Ningi e qa segi louoqniy.

¹⁰ E segi qujai nungo Tamo Koba Qotei. E nungo moma nangi Isip sawaq na elenjosim joqsim endeq bem. Ningi ijo kumbra deqa are qaloqnsib meanjoqniy. Ningi degyqab di e na ningi ingi anaingoqnit ningi uyoqnib menetngoqnqas.

¹¹ “Ningi qalie, nungo moma nangi ijo anjam dauryosaioqneb. Nangi Israel. Nangi ijo segi tamo ungasari soqneb. Ariya nangi ijo anjam quosaioqneb.

¹² Deqa e na nangi uratnjrnamba nangi diqoqnsib nango segi areqalo dauryoqneb.

¹³ Ijo areqalo agiende. Ijo segi tamo ungasari nangi ijo anjam quoqnebe. Israel nangi ijo kumbra dauryoqnebe.

¹⁴ Nangi degyqab di e na nango jeu tamo nangi urur ugetnjrsiy nangi qoto itnjrsiy bunjrqai.

¹⁵ E segi Tamo Koba Qotei. Tamo ungasari e tulanj qoreibeqnub qaji nangi lanj babanj na ijo ulatamuq di singa puluteqnub deqa e na nangi njolawotnjritqa nangi gaigai sougetesqab.

¹⁶ Ariya ningi ijo segi tamo ungasari unub deqa e na ningi bem sum bole engoqnsiy bisim qaq dego nañuq dena oqnsiy ningi anaingoqnit ningi uyoqnib menetngoqnqas.”

82

Qotei a Mandor Koba unu

¹ Gate kokba nangi koroesonabqa Qotei a nango koroq di sosisqa nangi peginjreqnu.

² A na nangi endegsi minjreqnu, “Bati gembub ningi gisanj kumbra na tamo ungasari nango jejamuq di une qametnjroqnqab? Bati gembub ningi tamo uge nangi areinjroqnsib olo tamo bole nangi qoreinjroqnqab? Ariya ningi degaib.

³ Ningi na tamo singila saiqoji unub qaji nangi ti angro mandum nangi ti beternjroqniy. Od, ningi na tamo gulbe qoboieqnub qaji nangi ti tamo mamnjreqnu qaji nangi ti pegiyo bati qa taqnjroqniy.

⁴ Ningi na tamo sougetejunub qaji nangi ti tamo ingi ingi qa truqueqnub qaji nangi ti aqaryainjroqnsib tamo uge nango banq na nangi elenjoqniy.” Qotei na gate kokba nangi degsi minjreqnu.

⁵ Gate kokba nangi powo saiqoji. Nangi tulanj nanari. Nangi ambruq di walweleqnub. Utru deqa tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nangi kumbra uge yeqnub.

⁶ Deqa e na gate kokba nanngi endegsi minjrem, “Ninggi qotei bul. Ningi Qotei Goge Koba aqa angro.

⁷ Ariya di ungum. Mandam tamo nanngi moreneqnu dego kere ningi morenqab. Mandor kokba nanngi moreneqnu dego kere ningi morenqab.” E na gate kokba nanngi degsi minjrem.

⁸ O Abu Qotei, ni tigelosim tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nanngi peginjre. Sawa sawa kalil di ino segi.

83

Qotei na Israel nanngo jeu tamo kalil nanngi kobotnjrqas

¹ O Abu Qotei, ni ino medabu getentaim. Ni kiriaim. Ni lanja saim. Ni tigelosim ino jeu tamo nanngi njirntjrsim ñume.

² Ni unime. Ino jeu tamo nanngi qoto tigeltqnsib ni tulan qoreimoqnsib diqoqnsib laqnu.

³ Nanngi ino segi tamo ungasari nanngi padaltnjrqajqa deqa korooqnsib lumu na anjam qoseqnu. Tamo ungasari nanngi di ni na tulan qalaqalainjre. Deqa ni na kamba ino jeu tamo nanngi padaltnjre.

⁴ Ni qalie, ino jeu tamo nanngi endegsib mareqnu, “Ninggi boiy. Iga Israel nanngi kobotnjrimqa nanngo ñam torei loumqas.”

⁵ O Abu Qotei, jeu tamo nanngi di are qujaitoqnsib ino ñam ugetetmqajqa deqa korooqnsib anjam qoseqnu.

⁶⁻⁷ Nanngi Idom, Ismael, Moap, Hakri, Gebal, Amon, Amalek qaji, Filistia sawa qaji, Tair qure qaji unub.

⁸ Siria sawa qaji nanngi na dego jeu tamo nanngi di beternjroqnsib Lot aqa len nanngi qoto qa aqaryainjre. Deqa ni na ino jeu tamo nanngi di gulbe kobaquja enjre. Ni nami Midian nanngi gulbe enjrem dego kere. Ni nami Endor qureq dia Sisera Jabin wo nanngi aiyel Kison ya kobaq di padaltnjrnamba nanngo qusa tulan quleqeje. Deqa Qotei, ni na ino jeu tamo nanngi dego degsim padaltnjre.

⁹⁻¹⁰ O Abu Qotei, ni na ino jeu tamo nanngi di gulbe kobaquja enjre. Ni nami Midian nanngi gulbe enjrem dego kere. Ni nami Endor qureq dia Sisera Jabin wo nanngi aiyel Kison ya kobaq di padaltnjrnamba nanngo qusa tulan quleqeje. Deqa Qotei, ni na ino jeu tamo nanngi dego degsim padaltnjre.

¹¹ Ni nami Orep Sep wo nanngi gulbe enjrem. Deqa ni na ino jeu tamo nanngo gate kokba nanngi dego degsim gulbe enjre. Ni nami Seba Salmuna wo nanngi gulbe enjrem. Deqa ni na ino jeu tamo nanngo tamo kokba nanngi dego degsim gulbe enjre.

¹² Seba Salmuna wo nanngi aiyel endegsib mareb, “Iga Qotei aqa mandam oqom. Mandam di gago segi mandam sqas.”

¹³ O ijo Qotei, ni na ino jeu tamo nanngi winjrimqa nanngi wi bul sosib segisegiqab. Jagwa a bem so aqa suwi puyoqnsiqa taqal waiyeqnu dego kere.

¹⁴ O Abu Qotei, mana goge dia tamo nanngi ñamyuwo kobaquja na liki koitekriteqnu.

¹⁵ Dego kere ni na awa ti jagwa ti qarinyosim dena ino jeu tamo nanngi teteinjrim nanngi segisegiosib ulaugetosib jaraiyosib padalqab.

¹⁶ Od, Tamo Koba Qotei, ni na ino jeu tamo nanngi njolawotnjre. Yim nanngi jemainjrqas. Ni degyqam di nanngi qudei are bulyosib ni daurmqa.

¹⁷ Ni na jeu tamo nanngi jemai enjrim nanngi gaigai ulaugetoqnebe. Od, ni na nanngo ñam ugetetnjrsim nanngi ñumim morenebe.

¹⁸ Ni degyqam di tamo qudei nanngi ino kumbra di unsib qalieqab, ino ñam Tamo Koba Qotei. Ni segi qujai Qotei Goge Koba. Ni na sawa sawa kalil taqateqnu.

84

Tamo a Qotei aqa atra tal qalaqalaiyeqnu

¹⁻² O n̄ambile Qotei, e ni qa louoqnsimqa areboleboleibeqnu. Od, e ijo jejamu ti ijo areqalo ti dena ni qa loueqnum. O Tamo Koba Qotei, ni qoto tamo nan̄go gate koba unum. Ino atra tal a tulan̄ bolequja. E tal dia sqajqa tulan̄ arearetbeqnu.

³ E segi sai. Qebari nan̄gi dego ino atra bijal jojomq di nan̄go tal kiñilala gereiyoqnsib nan̄go qebari du du nan̄gi taqatnjreqnub. O Tamo Koba Qotei, ni qoto tamo nan̄go gate koba unum. Ni ijo Mandor. Ni ijo Qotei dego.

⁴ Tamo un̄gasari ino atra talq di unub qaji nan̄gi tulan̄ areboleboleinjreqnu. Nan̄gi gaigai ni qa louoqnsibqa ino n̄am soqteqnu.

⁵ O Abu Qotei, ni na ino segi tamo un̄gasari nan̄gi singilatnjreqnum deqa nan̄gi tulan̄ areboleboleinjreqnu. Nan̄gi Saion qureq gilqajqa are koba unu.

⁶ Nan̄gi sawa qan̄gr̄año aqa n̄am Baka dia walweloqnsib Saion qureq gileqnu. Baka dia ya kuru awa na maqeqnu.

⁷ Nan̄gi dena walweloqnsib singila ti sosib Saion manaq dia brantoqnsib Qotei uneqnu.

⁸ O Tamo Koba Qotei, ni qoto tamo nan̄go gate koba unum. Deqa ni ijo pailyo que. O Jekop aqa Qotei, ni ino dabkala waqtosim ijo akam quetbime.

⁹ Ni gago mandor unime. A dumu bul sosiqa iga geregere taqatgeqnu. O Abu Qotei, ni segi na mandor di giltem deqa ni na a boletogne.

¹⁰ E bati qujai qa ino atra talq di sqai di bolequja. E tal beiq di bati 1,000 sqai di tulan̄ bole sai. E ijo Qotei aqa atra tal aqa siran̄ taqatqai di wau bolequja. E deqa tulan̄ arearetbqas. E tamo uge nan̄go talq di sqajqa arearetbqasai.

¹¹ Tamo Koba Qotei a sen̄ bul sosiqa iga suwantgeqnu. Deqa iga sawa ambruq di sosai. Iga n̄ambile unum. A na aqa gam bole iga osorgeqnu. A dumu bul sosiqa iga geregere taqatgeqnu. A iga qa are boleiyeqnaqa n̄am kobaquja egeqnu. A na tamo un̄gasari kumbra tintin̄ dauryeqnub qaji nan̄gi ingi bole bole enjrqajqa saidosaieqnu.

¹² O Tamo Koba Qotei, ni qoto tamo nan̄go gate koba unum. Tamo un̄gasari ni qa nan̄go areqalo singilateqnu qaji nan̄gi gaigai areboleboleinjroqnas.

85

Qotei na aqa segi tamo un̄gasari nan̄gi geregereinjqas

¹⁻² O Tamo Koba Qotei, ni na gago mandam endi olo boletem. Gago mandam endi ino segi mandam. Ni na iga aqaryaigem deqa iga bole unum. Iga ino segi tamo un̄gasari unum. Iga Israel. Deqa ni na gago une kobotetgosim kumbra uge uge iga yoqnem qaji di nuntem.

³ Ni iga qa njirin̄qajqa uratem. Od, ni iga qa minjin̄ oqwajqa torei uratem.

⁴ O Abu Qotei, ni gago aqaryaigo tamo unum deqa iga padalosaieqnum. Ariya ni na olo iga boletgime. Ni olo bunu iga qa are ugeimaiq.

⁵ Ni gaigai iga qa njirinoqnam e? Ni gago angro ti moma ti kalil bunuqna brantqab qaji nan̄gi qa dego njirinoqnam e?

⁶ Iga ino segi tamo un̄gasari unum deqa ni na olo iga singilatgimqa iga ni qa areboleboleigwas.

⁷ O Tamo Koba Qotei, ni na ino qalaqalaiyo kumbra iga osorgosim iga elen̄amqa iga bole sqom.

⁸ E ijo dabkala waqtitqa Tamo Koba Qotei a anjam bei marimqa e quqwai. A na aqa segi tamo un̄gasari bole nan̄gi anjam endegsi minjqas, “E nun̄go are latetngosiy nin̄gi boletngwai. Deqa nin̄gi nanari kumbra olo yoqnaib.” Qotei na nan̄gi degsi minjqas.

⁹ A na tamo un̄gasari aqa sorgomq di unub qaji nan̄gi elen̄amqa nan̄gi bole sqab. Yimqa aqa rian̄ ti aqa singila ti gago mandamq endi sqas.

¹⁰ Qotei na aqa qalaqalaiyo kumbra ti aqa anjam bole ti iga osorgeqnu. Od, a na aqa kumbra tɪntɪn ti aqa are lawo ti babteqnaqa iga uneqnum.

¹¹ Aqa kumbra tɪntɪn lan qureq na aiyeqnu. Mandamq endena aqa anjam bole a branteqnu.

¹² Tamo Koba Qotei a na iga boletgimqa gago ingi uyo oqoboledamuyosim gei gargekoba atqas.

¹³ A kumbra bole tɪntɪn yeqnu deqa a bqajqa gam waqesonaqa a iga qa beqnu.

86

Tamo a Qotei na aqaryaiyqajqa deqa pailyeqnu

¹⁻² O Tamo Koba Qotei, e sougetejunum deqa ni ijo pailyo endi qusim e aqaryaibosim taqatbe. Ni degyqam di e moiqasai. E bole sqai. O Abu, e ino wau tamo unum. Ni segi ijo Qotei. E ni daurmeqnum. E ni qa ijo areqalo singilateqnum. Deqa ni na e aqaryaibime.

³ O Tamo Koba, e bati gaigai qanam ti qolo ti ni pailmeqnum. Deqa ni e qa are boleimeme.

⁴ O Tamo Koba, e ino wau tamo unum. E ni segi pailmeqnum. Deqa ni na ijo are boletetbe.

⁵ O Tamo Koba, e qalie, ni ino segi kumbra bole yeqnum. Ni gago une kobotetgoqnsim tamo ungasari kalil ni pailmeqnub qaji nanqi qalaqalainjreqnum.

⁶ O Tamo Koba Qotei, ni ijo pailyo endi que. Ni e qa dulqajqa deqa e ni metmeqnum. Deqa ni ijo akam que.

⁷ E qalie, e ni metmeqnam ni na e aqaryaibeqnum. Deqa gulbe bati ijoq di branteqnaqa e ni pailmeqnum.

⁸ O Tamo Koba, ni segi qujai Qotei. Ni na qotei kalil nanqi bunjreqnum. Manwa kokba ni babteqnum qaji di tamo bei a babtqa keresai.

⁹ O Tamo Koba, ni na sawa bei bei qaji kalil nanqi gereinjrem deqa mondon nanqi boqnsib ino ulatamuq di singa pulutoqnsib ino ñam soqtoqnqab.

¹⁰ Di kiyaga? Ni segi qujai singila koba ti unum deqa. Ni segi qujai manwa bole bole babteqnum. Ni segi qujai Qotei.

¹¹ O Tamo Koba Qotei, ni na ino gam bole e osorbim e gam dena walwelosiy ino anjam bole dauryoqnqai. Od, ni na ijo are miligi tigeltetbimqa e ino ñam qa ulaoqnqai.

¹² O Tamo Koba. O ijo Qotei. E ijo are miligi ni emekritosiy ni tulan binjimoqnsiy gaigai ino ñam soqtoqnqai.

¹³ E qalie, ni na e qalaqalaibeqnum. Ino kumbra di tulan kobaquja. Ni na e aqaryaibem deqa e moiyo qureq aiyosai.

¹⁴ O Abu Qotei, tamo qudei nanqi diqoqnsib e qoto itbqajqa laqnub. Tamo uge nanqi di e qa dulosaiqnub. Nanqi e lubib moiqaqqa qaireqnub. Nanqi ni qa yala are qalosaieqnub.

¹⁵ Ariya Tamo Koba, dulqajqa kumbra ti are boleimqajqa kumbra ti inoq di tulan magejunu. Ni urur njirinosaieqnum. Ni na tamo ungasari nanqi tulan qalaqalainjreqnum. Ni ino anjam bole olo bubulyosaieqnum.

¹⁶ Deqa ni ijoq bosim e qa dulosim e singilatbosim e ame. Di kiyaga? E ino wau tamo unum deqa. Ijo ai a nami ino wau unja soqnej dego kere.

¹⁷ O Tamo Koba Qotei, ni na ino qalaqalaiyo kumbra e osorbimqa ijo jeu tamo nanqi ino kumbra di unsib poinjrqas, ni na e aqaryaiboqnsim singilatbeqnum. Nanqi degsi poinjrimqa tulan jemainjrqas.

87

Tamo ungasari nanqi Jerusalem qure qa tulan areboleboleinjreqnu

¹⁻² Tamo Koba Qotei a Saion mana goge dia Jerusalem qure atej unu. A na Israel nango qure kiñilala kalil qalaqalainjreqnu. Ariya a na Jerusalem qure olo tulan qalaqalaiyeqnu.

³ O Jerusalem qure, tamo ungasari nanqi na ni endegsib mermeqñub, “Ni Qotei aqa qure bolequja.”

⁴⁻⁶ Qotei Goge Koba a endegsi marqas, “E segi na Jerusalem qure torei singilatqai. Qure di sawa bei bei qaji nango qure sqas.” Od, Tamo Koba Qotei a na sawa bei bei qaji nango ñam nenngrenyosim marqas, “Nanqi Jerusalem qaji.” Agi a endegsi mareqnu, “Tamo ungasari e qa qalieonub qaji nango ñam e na nenngrenyqai. Tamo ungasari nanqi di Isip, Babilon, Filistia, Tair, Itiopia qaji. E nanqi qa marqai, ‘Nanqi Jerusalem qaji.’ ” Qotei a degsi mareqnu.

⁷ Deqa sawa bei bei qaji nanqi lou tuoqnsib areboleboleinjrim maroqnqab, “O Jerusalem qure, ingi bole bole iga ejunum qaji di ni segi utru.”

88

Tamo a Qotei na aqaryaiyqajqa deqa meteqnu

¹ O Tamo Koba Qotei, ni ijo aqaryaibo tamo unum deqa qolo ti qanam ti e ni metmeqñum.

² E ni pailmeqñum deqa ni ijo akam que.

³ Gulbe gargakoba ijoq beqñub deqa e moiyo qureq aiqajqa jojomeqñum.

⁴ E tamo sub guma kobaq aiyeqñub qaji nanqi bul unum. Ijo singila torei saieqnu.

⁵ E tamo moiyo qureq aiyeqñub qaji nanqi koba na sobulejunum. E tamo serie na ñumnab moreñonab subq ateb qaji nanqi bul unum. E tamo ni na qoreinjrsim nanqi qa torei are walmej qaji nanqi bul unum. Tamo nanqi di ni na aqaryainjrosaeqñum. E nanqi bul unum.

⁶ Ni na e waibonam e sub tulan guma kobaq aiyobulem. Deqa e sawa tulan ambruq di sobulejunum.

⁷ Ni ino minjin na e torei ugetbeqñum. Jagwa a tigelosiq yuwal tulan korkorteqnaqa yuwal na tamo nanqi kabutnjreqnu dego kere.

⁸ Ni na e ugetbeqñum deqa ijo kadoi nanqi e qa ulaugetoqnsib e qoreibeqñub. Deqa e tonto talq di sobulejunum. E tonto talq dena ulanqa keresai.

⁹ E akamkobaeqñum deqa e ñamdamu ambruibeqnaqa ñam atqa keresai-ibeqnu. O Tamo Koba Qotei, e bati gaigai ni na aqaryaibqajqa deqa ijo ban soqtoqnsim ni pailmeqñum.

¹⁰⁻¹¹ O Abu Qotei, e qalie, ni ino anjam bole gaigai dauryeqñum. Tamo padalo sawaq di unub qaji nanqi ino kumbra deqa saeqñub e? Tamo subq di unub qaji nanqi ino qalaqalaiyo kumbra qa anjam mare mare laqñub e? Ni na tamo ungasari nami moreñeb qaji nanqi ino manwa osornjreqñum e? Nanqi subq na olo tigeloqnsib ino ñam soqteqñub e?

¹² Tamo sawa ambruq di unub qaji nanqi ino manwa uneqñub e? Tamo sawa ugeq di unub qaji nanqi ino kumbra bole tintin uneqñub e? Sai. Tamo nanqi sawa dia unub qaji nango ñam torei loumej. O Abu Qotei, e tamo nanqi di bul unum.

¹³ O Tamo Koba Qotei, e ni na aqaryaibqajqa deqa metmeqñum. Nobqolo gaigai e ni pailmeqñum.

¹⁴ Ariya Tamo Koba Qotei, ni kiyaga e qoreibeqñum? Ni kiyaga ino ulatamu e qa uliteqñum?

¹⁵ E angro wala sosimqa bati deqa e jaqatin kobaibeqnaqa moiyo jojomognem agi bini e degsi unum. Ni na e njolawotbeqnum deqa e ulaugeteqnum. Ijo singila torei saieqnu.

¹⁶ Ino minjin kobaquja na e kabutbeqnu. Ni na e lubougetboqnsim torei niñaqbeqnum.

¹⁷ Qolo ti qanam ti ino minjin na e kalilboqnsiq agutbeqnu. Ya dosim mandam kalil keretqas dego kere.

¹⁸ Ni na e ugetbeqnum deqa ijo kadoi nanji na e uratboqnsib qoreibeqnub. Deqa ambru a segi ijo kadoi unu.

89

Israel nanji gulbe bati qa loueqnub

¹ O Tamo Koba Qotei, e qalie, ni na iga tulan qalaqalaigeqnum. Ino kumbra di bati gaigai sqas. A koboqasai. Deqa e ni qa louoqnqai. Ni gaigai ino segi anjam bole dauryeqnum. E ino kumbra deqa tamo ungasari kalil bunuqna brantqab qaji nanji sainjroqnqai.

² E marem, “Ni gaigai iga qalaqalaigeqnum. Ni gaigai ino segi anjam bole dauryeqnum. Ni ino anjam di lan qureq dia singilatem unu.” E degsi marem.

³ Ariya Qotei, ni marem, “E ijo wau tamo Devit giltosim a ombla anjam qosisim endegsi minjem,

⁴ ‘E na ino moma nanji singilatnjritqa nangoq dena mandor kokba gaigai brantoqnqab. E ijo anjam di uratqasai.’ ” O Abu Qotei, ni degsi marem.

⁵ O Tamo Koba Qotei, ni manwa kokba babteqnum. Ni gaigai ino segi anjam bole dauryeqnum. Ino lan angro nanji lan goge dia korooqnsibqa ino kumbra di binjiyoqnsib ino ñam soqteqnub.

⁶ O Tamo Koba Qotei, lan qureq dia ni segi qujai Qotei unum. Lan angro nanji ni ombla kerekere sai.

⁷ Ino lan angro nanjo koroq dia nanji ni qa ulaeqnub. Od, nanji na ni agutmoqnsib ni qa tulan ulaugeteqnub.

⁸ O Tamo Koba Qotei, ni qoto tamo nanjo gate koba unum. Ni segi qujai singila koba ti unum. Tamo dego bei sosai. Ni gaigai ino segi anjam bole dauryeqnum.

⁹ Ni na yuwal taqateqnum. Yuwal a korkorteqnaqa ni na saidyeqnamqa a olo manineqnu.

¹⁰ Ni nami Isip nango singila torei kobotonamqa nanji tamo moreño bulosib ululoneb. Ni ino singila kobaquja na ino jeu tamo nanji di winjrnqamqa nanji segisegiosib jaraiyeb.

¹¹ Lan ti mandam ti di ino segi. Ni na mandam ti ingi ingi kalil mandamq endi unub qaji ti di gereinjrem.

¹² Ni na sawa guma ti sawa guta ti atem unub. Tabor mana ti Hermon mana ti nanji aiyel areboleboleinjreqnaqa ni qa louoqnsib ino ñam soqteqnub.

¹³ Ni singila ti unum. Ino ban a singila koba. Ni ino ban wo soqteqnam a tulan goge oqeqnu.

¹⁴ Ni Mandor Koba sosimqa kumbra bole tintin na tamo ungasari nanji taqatnjreqnum. Ni na tamo ungasari nanji qalaqalainjroqnsim ino segi anjam bole gaigai dauryeqnum.

¹⁵ O Tamo Koba Qotei, ino segi tamo ungasari nanji ni qa louoqnsibqa ino ulatamu aqa suwanjoq dia walweleqnub. Deqa nanji tulan areboleboleinjreqnu.

¹⁶ Nanji qanam ti qolo ti ino kumbra bole tintin qa are qaloqnsib areboleboleinjreqnaqa ino ñam soqteqnub.

¹⁷ O Abu Qotei, e qalie, ni na ino segi tamo ungasari nanngi tulan singilatnjreqnum. Ni iga qa are boleimeqnu deqa iga qoto bunyeqnum.

¹⁸ Gago mandor a dumu bul sosiqa iga taqatgeqnu. A ino segi mandor ni na giltem qaji. O Israel nanngo Tamo Koba, ni segi qujai tulan bole getento unum.

Qotei na Devit anjam minjej

¹⁹ O Abu Qotei, nami Samuel Natan wo nanngi aiyel ino sorgomq di sosib ni daurmoqneb. Deqa ni na nanngi aiyel njeobilqei na anjam endegsi minjrem, “E Devit giltosim aqaryaiyem. A Israel tamo. A tamo singila. E na a ñam kobaquja yem.

²⁰ Devit a ijo wau tamo. E na Devit ijo segi qa giltosim goren aqa gateq di bilentosim a mandor atem.

²¹ Deqa e ijo ban na Devit gaigai singilatoqnit a singila ti sqas.

²² Aqa jeu tamo nanngi na a qoto itosib a bunyqa keresaiinjqas. Tamo uge nanngi na dego a ugetqa keresai.

²³ E segi na aqa jeu tamo nanngi ugeugeinjqai. Od, e na tamo ungasari a qoreiyeqnum qaji nanngi ñumit morenqab.

²⁴ Ijo qalaqalaiyo kumbra ti ijo anjam bole ti Devit aqaq di sqas. E ijo ñam na a singilatit a na aqa jeu tamo nanngi qoto itnjrsim bunjqas.

²⁵ E maritqa aqa sawa tulan kobaqujaosim Mediterenian Yuwalq dena aisim Yufretis Yaq di diñesqas.

²⁶ A na e endegsi metbqas, ‘Ni ijo Abu. Ni ijo Qotei. Ni gaigai menin bul sosim e aqaryaibeqnum. Deqa e padalqasai.’ A na e degsi metbqas.

²⁷ Ariya e na Devit singilatitqa a ijo angro matu sosim mandor kalil mandamq endi unub qaji nanngi bunjqas.

²⁸ E na gaigai a tulan qalaqalaiyoqnqai. Anjam e nami a ombla qosem qaji di e na singilatem unu deqa anjam di bati gaigai sqas.

²⁹ E na aqa moma nanngi singilatnjritqa nanngoq dena mandor kokba gaigai brantoqnqab. Lan a gaigai sqas dego kere.

³⁰⁻³² “Ariya Devit aqa moma nanngi ijo dal anjam gotranjqab di e na nanngi njlawotnjrqai. Od, nanngi ijo anjam dauryqa uratosib ijo anjam qoreiyqab di e nanngo une deqa nanngi kambatnjrqai.

³³ Ariya e Devit qalaqalaiyoqnsiy sqai. Anjam e nami Devit minjem qaji di e uratqasai.

³⁴ Anjam e nami a ombla qosem qaji di e dauryqai. Ijo anjam e nami minjem qaji di e olo bubulyqasai.

³⁵ “E ijo segi kumbra bole tintin yeqnum deqa e na Devit gisanjqas keresai. E Devit ombla anjam qosisim anjam di singilatem.

³⁶⁻³⁷ Anjam agiende. ‘O Devit, ino moma nanngi koboqasai. Nanngi gaigai sqab. Bati olekoba ino moma nanngi mandor kokba sqab. Sen a bati olekoba sqas dego kere. Bai a lan goge di gaigai sqas dego kere. Tamo ungasari nanngi bai unoqnsib endegsi poinjqas, e anjam bole segi mareqnum deqa e gisanjqas keresai. Nanngi degsi poinjqas.’ ”

Jeu tamo nanngi na mandor a qoto itosib bunyeb

³⁸⁻³⁹ Ariya Abu Qotei, ni kiyaga ino mandor a olo qoreiyoqnsim a qa njrineqnum? Ni nami a giltem. A ino wau tamo. Ni a ombla anjam qosem. Ni kiyaga anjam di dauryqa uratosim ino mandor aqa gate tatal mandamq di waiyonam a jigatej?

⁴⁰ Ni aqa qure dadan ti aqa tal singila ti kalil paraparainjrem.

⁴¹ Deqa tamo ungasari kalil gile beeqnum qaji nanngi aqa ingi ingi bajineqnum. Tamo ungasari sawa jojomq di unub qaji nanngi a misilinyeqnum.

⁴² Ni na ino mandor aqa jeu tamo nanngi singilatnjrem deqa nanngi a qoto itoqnsib bunyeqñub. Ni degyem deqa jeu tamo nanngi areboleboleinjreqñu.

⁴³ Ni na ino mandor aqa qoto tamo nanngi uratnjrem deqa nanngi qoto singilaosaieqñub. Od, ni na nanngi uratnjrem deqa nanngi na jeu tamo nanngi bunjñrqa yeqñab keresaiinjreqñu.

⁴⁴ Ni na ino mandor aqa singila kobotetem deqa a olo mandor sosai. Deqa a na olo iga taqatgosaieqñu.

⁴⁵ Ni na a uratonam a urur qeliej deqa a tulan jemaikobaiyeqñu.

Tamo ungasari nanngi Qotei na aqaryainjñraqjqa deqa pailyeqñub

⁴⁶ O Tamo Koba Qotei, bati gembub ni uliesqam? Ni gaigai uliesqam e? Bati gembub ino minjin ñamyuwo bulosim tulan kanñajoqñqas?

⁴⁷ O Tamo Koba, e qalie, e mandamq endi sokiñalayqai. Deqa ni e qa are qale. Ni kiyaaqa tamo ungasari nanngi gereinjrem? Nanngi moiyoqujatqajqa deqa kiyo ni na nanngi gereinjrem?

⁴⁸ Tamo yai a moiqa uratosim bati gaigai sqas? Tamo yai a singila ti unu deqa a moiyo qureq aiqasai? Tamo dego bei sosai.

⁴⁹ O Tamo Koba, ni nami ino qalaqalaiyo kumbra qa are qalsim Devit ombla anjam qosisim anjam di singilatem. E qalie, ni anjam bei marqam di ni dauryqam. Ariya bini ni ino anjam di urateqñum e?

⁵⁰ O Tamo Koba, e ino wau tamo unum deqa ni e qa are qale. Sawa bei bei qaji nanngi na e misilinboqnsib anjam uge merbeqñub deqa e are gulbe ti unum.

⁵¹ O Tamo Koba Qotei, jeu tamo nanngi na ino mandor a misilinyeqñub. Sawa kalil a walweleqñu qaji dia nanngi na a anjam uge minjeqñub. Deqa ni na a aqaryaiyime.

⁵² Iga gaigai Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqñqom. Bole.

90

Moses a anjam saej

¹ O Tamo Koba, ni gago tal bul unum. Iga ni ombla unum deqa ni na iga taqatgeqñum. Nami ni na gago moma nanngi taqatnjroqnsim nanngo tal bul soqñem.

² Ni bati gaigai Qotei sqam. Mana kalil brantosaisonabqa ni Qotei soqñem. Ni na mandam ti inji inji kalil ti gereiyosaisoqñem bati deqa ni Qotei soqñem. Bunuqna ni Qotei sqam.

³ Ni na tamo kalil nanngi endegsi minjreqñum, “Ninji mandam tamo unub deqa ninji moreñosib olo mandam bulyqab.”

⁴ O Abu Qotei, ino ñamgalaq di wausau 1,000 a bati truquyala deqa a urur koboeqñu. Sen a oqsiq olo aiyoqujateqñu dego kere.

⁵⁻⁶ Tamo kalil nanngi ñejobilqei bul unub deqa nanngi sokiñalayeñub. Ni na nanngi urur kobotnjreqñum. Ya a dosim iga osi sumsim moiyoqujatgwas dego kere. Ñin a nobqolo oqsim bilaq a qanñranqas dego kere.

⁷ Ni iga qa njirinoqnsim iga ugetgeqñum. Ni iga qa minjin oqetmeqñu deqa iga ulageteqñum.

⁸ Ni gago kumbra uge kalil uneqñum. Une kalil iga uli na yeqñum qaji di ni na olo boleq ateqñum.

⁹ Ni iga qa njirinoqnsim gago ñambile sqajqa bati truquteqñum. Od, gago so bati urur koboeqñu. Tamo a mondor titoujatqas dego kere.

¹⁰ Iga mandamq endia wausau 70 segi unum. Iga qudei singilaosim wausau 80 unum. Sosimqa bati deqa iga waukobaoqnsim gulbe iteqñum. Wausau di urur koboeqñu iga dego koboeqñum.

¹¹ O Abu Qotei, tamo yai a ino niriŋ aqa siŋgila qa poiyya kere? Tamo dego bei sosai. Ino minjiŋ a tulaŋ kobaquja deqa iga ni qa ulaugeteqnum.

¹² Ariya Qotei, ni na iga dalgime. Yim iga areqalo bole ti sosim endegsi qalieqom, “Bole, iga mandamq endi sokobaiyya keresai deqa iga gago walwel geregere taqatqom.”

¹³ O Tamo Koba Qotei, bati gembub ni iga qa minjiŋ oqwas? Iga ino wau tamo unum deqa ni iga qa olo dulame.

¹⁴ Ni nobqolo gaigai iga qalaqalaigoqne. Yimqa ino qalaqalaiyo kumbra dena iga tulaŋ keretgimqa bati kalil iga mandamq endi sqom di iga areboleboleigwas.

¹⁵ Ni na bati gargekoba iga gulbe egoqnem. Ariya ni na olo bati gargekoba gago are boletetgoqnime. Iga wausau gargekoba sougetesoqnem. Ariya ni na olo wausau gargekoba gago are boletetgoqnime.

¹⁶ Iga ino wau tamo unum deqa ni na ino maŋwa kalil iga osorgime. Od, ni na ino siŋgila kobaquja babtosiŋ gago aŋgro naŋgi osornjime.

¹⁷ O gago Tamo Koba Qotei, ni iga qa are boleimim gago wau kalil siŋgilatime. Od, ni gago wau kalil siŋgilatime.

91

Qotei a gago taqato tamo unu

¹ Qotei Goge Koba a siŋgila koba ti unu. A gago tal bul unu. Iga a ombla unum deqa a na iga waburtgosim taqatgwas.

² E Tamo Koba Qotei a endegsi minjqai, “Ni dadan bul unum deqa e ino areq di uliesonamqa ni na e geregereibeqnum. Ni ijo Qotei unum. E ni qa ijo areqalo siŋgilateqnum.”

³ Od, Qotei na ni geregere taqatmqas. Deqa iŋgi uge bei a kakan bulosiŋ ni ojqa keresaiyyqas. Ma uge a dego ni ugetmqas keresaiyyqas.

⁴ Tuwe du du naŋgi naŋgo ai aqa bariq di ulieqnub dego kere Qotei na ni taqatmqas. A dumu ti dadan ti bulosiŋ ni geregere taqatmqas. A ni uratmqasai.

⁵ Qolo ni iŋgi uge bei qa ulaqasai. Qanam gulbe bei urur brantqas di ni ulaqasai. Jeu tamo naŋgo qaja na ni lumqasai.

⁶ Ma uge a qolo jige brantqas di ni ulaqasai. Iŋgi uge bei a qanam jige brantosiŋ ni padaltmqas laqnim ni iŋgi uge di britqam. Deqa ni ulaqasai.

⁷ Tamo 1,000 naŋgi ino areq di moreŋqab di uŋgum. Tamo 10,000 naŋgi ino ban woq di moreŋqab di dego uŋgum. Iŋgi uge bei a ino jojomq di brantqasai.

⁸ Ariya tamo uge naŋgi gulbe itqab. Qotei na naŋgi ŋolawotnjrsim naŋgo une qa naŋgi kambatnjrqas. Yim ni unqam.

⁹⁻¹⁰ Ni Qotei Goge Koba aqa areq di uliesosiŋ mareqnum, “A ijo tal bul unu. A ijo taqato tamo.” Ni degsi mareqnum deqa iŋgi uge bei a inoq di brantqa keresai. Ma kobaquja bei dego ino tal jojomq di brantqa keresai.

¹¹ Qotei na aqa laŋ aŋgro naŋgi wau enjrimqa ni gam na walweloqnim naŋgi na ni taqatmqab.

¹² Naŋgi naŋgo ban na ni soqtmqab deqa ino siŋga meniŋ na qalqasai.

¹³ Ni laion ti amal uge ti naŋgo siŋgila tentoqnim naŋgi na ni ugetmqas keresaiinjqas.

¹⁴ Qotei a endegsi mareqnu, “E na tamo uŋgasari e tulaŋ qalaqalaibeqnub qaji naŋgi elenqai. Naŋgi ijo ñam qa qalieeqnub deqa e na naŋgi geregere taqatnjrqai.

¹⁵ Naŋgi e pailboqnibqa e naŋgo pailyo quoqnqai. Gulbe bei naŋgoq di brantoqnim e naŋgi koba na sosiyy naŋgi aqaryainjrsiy ñam kobaquja enjrqai.

¹⁶ E maritqa nanŋi mandamq di bati olekoba sqab. E nanŋi padalo sawaq na elenŋitqa nanŋi e ombla sqab.” Qotei a degsi mareqnu.

92

Tamo a Qotei aqa ñam soqteqnu

¹ O Tamo Koba, ni Qotei Goge Koba unum. Deqa e ni qa louoqnsiy ni biŋimoqnsiy ino ñam soqtoqnqai. E kumbra di yoqnqai di bolequja.

²⁻³ Ni na iga tulaŋ qalaqalaigeqnum. Nobqolo gaigai e ino kumbra deqa saoqnqai. Ni ino segi anjam bole dauryeqnum. Qolo gaigai e ino kumbra deqa saoqnsiy gombiŋ na louoqnsiy ino ñam soqtoqnqai.

⁴ Ni ijo are tigeltetbeqnum deqa e ino wau qa ti ino maŋwa kalil qa ti areboleboleibeqnaqa loueqnum.

⁵ O Tamo Koba Qotei, ni maŋwa kokba babteqnum. Ino areqalo kalil tulaŋ kokba unub deqa e ino areqalo di aqa utru qalieqa keresai.

⁶ Tamo uŋgasari powo saiŋoji unub qaji nanŋi ti nanari tamo nanŋi ti ni qa yala poinjrosaieqnu.

⁷ Bole, tamo uŋgasari kumbra uge yeqnub qaji nanŋi ñoro koba oqnsib geregere unub. Ñiŋ a bole oqeqnu dego kere. Ariya bunuqna ni na nanŋi torei padaltnjrqam.

⁸ O Tamo Koba Qotei, ino ñam bati gaigai goge oqoqnqas.

⁹ O Tamo Koba Qotei, e qalie, tamo uŋgasari ni jeutmeqnu qaji nanŋi padalqab. Ni na tamo uŋgasari kumbra uge yeqnub qaji nanŋi winjrimqa nanŋi segisegiosib jaraiqab.

¹⁰ O Abu Qotei, ni na e siŋgila ebeqnum. Makau a siŋgila ti unu dego kere. Ni na e tulaŋ boletbeqnum. Goren boledamu a tamo aqa gateq di bileŋeqnu dego kere.

¹¹ Ijo jeu tamo nanŋi qoto na moreŋeqnabqa e nango gulbe di uneqnum. Tamo uge nanŋi padaleqnabqa e nango lelen queqnum.

¹² Tamo uŋgasari bole tiŋtiŋ nanŋi ŋam gei bul. Nanŋi ŋam sida Lebanon sawaq di unu qaji a bulosib so bole ti unub.

¹³ Od, nanŋi gago Tamo Koba Qotei aqa atra tal miligiq di geregere awejunub. Ŋam a siŋgila ti unu dego kere.

¹⁴ Nanŋi bunuqna qeliqab di uŋgum. Nanŋi siŋgila ti sqab. Ŋam a gesgi sosiŋ gei bole atelenosiŋ siŋgila ti unu dego kere.

¹⁵ Deqa nanŋi endegsib saoqnqab, “Tamo Koba Qotei a tulaŋ bole tiŋtiŋ unu. A meniŋ bul sosiŋa iga aqaryaigeqnu. Aqaŋ di une bei saiŋoji. Sai bole sai.”

93

Qotei a Mandor unu

¹ Tamo Koba Qotei a Mandor sosiŋa iga taŋatgeqnu. A ñam koba ti unu. A siŋgila koba ti unu. Aqa siŋgila dena a gara bul kabuejunu. A na mandam endi torei siŋgilatej unu. Deqa mandam a loumqa keresai.

² O Tamo Koba, iŋgi iŋgi kalil brantosaisonabqa ni nami soqnem. Ni gaigai ino awo jaram kobaŋ di awesqam. Od, ni gaigai Mandor sqam.

³⁻⁴ O Tamo Koba, ni Qotei Goge Koba. Ni siŋgila koba ti unum. Ino siŋgila dena yuwal aqa siŋgila tulaŋ bunyeqnu. Iga qalie, jagwa a tigeloqnsiŋa yuwal korkortoqnsiŋa alile qaloqnsiŋ anjam ateqnu. Ariya yuwal aqa siŋgila ti ino siŋgila ti ombla kerekere sai.

⁵ O Tamo Koba Qotei, ino dal anjam a tulaŋ bole gisaŋ sai. A bati gaigai sqas. Ino atra tal a dego bati gaigai sqas. A bole tiŋtiŋ getento koba.

94

Qotei na tamo uge nanngi padaltnjrsim olo tamo bole nanngi aqaryainjrqas

¹ O Tamo Koba Qotei, ni ino njirin kobaquja boleq atsimqa tamo uge nanngo une qa nanngi njolawotnjre.

² Ni mandamq endia une pegiyo wau yeqnum deqa ni bosim tamo diqeqnub qaji nanngo kumbra uge qa nanngi kambatnjre.

³ O Tamo Koba Qotei, bati gembub tamo uge nanngi nanngo kumbra uge qa areboleboleinjroqnqas?

⁴ Bati gembub kumbra uge yo qaji tamo nanngi diqoqnsib anjam uge uge maroqnsib nanngo segi ñam soqtoqnqab?

⁵ O Tamo Koba Qotei, ni unime. Tamo uge nanngi na ino segi tamo ungasari nanngi ugeugeinjroqnsib gulbe enjreqnub.

⁶ Nanngi na unja qobul nanngi ti angro mandum nanngi ti yaun tamo nanngi ti ñumeqnub.

⁷ Nanngi endegsib mareqnub, “Tamo Koba Qotei a na iga nugosaieqnu. Kumbra iga yeqnum qaji endi Israel nanngo Qotei a qaliesai.” Nanngi degsib mareqnub.

⁸ O tamo ungasari powo saiqoji unub qaji, ningi nanariaib. Bati gembu ningi geregere poinqwas?

⁹ Qotei a nunngo kumbra kalil qa bole qalie. A nunngo dabkala gereiyej deqa a segi anjam quqwa keresai e? A nunngo ñamdamu gereiyej deqa a segi ñam atqa keresai e?

¹⁰ A na sawa bei bei qaji nanngi tingitnjreqnu deqa a segi na nanngi njolawotnjrqas keresai e? A na tamo ungasari nanngi powo enjreqnu deqa a segi powo saiqoji unu e?

¹¹ Sai. Tamo Koba Qotei a tamo ungasari nanngo areqalo kalil qalie bole. A qalie, wau kalil nanngi yqajqa are qaleqnub qaji di me mondor bul urur koboqab.

¹² O Tamo Koba Qotei, ni na ino dal anjam tamo bei osoryosim aqa walwel tingitetqam di a areboleboleiyqas.

¹³ Deqa gulbe bati brantimqa ni na a aqarato yim a bole sqas. Ariya kumbra uge yo qaji tamo nanngi moisib subq aiqab.

¹⁴ Tamo Koba Qotei a na aqa segi tamo ungasari nanngi uratnjrqas keresai. A na nanngi qoreinjrqas keresai dego.

¹⁵ A anjam tintin na jeu tamo nanngo une qa nanngi peginjqas. Yimqa tamo ungasari areqalo bole ti unub qaji nanngi aqa kumbra di unsib endegsib marqab, “Qotei aqa kumbra di bole.”

¹⁶ Tamo yai na e beterbosim tamo uge nanngo une qa nanngi kambatnjrqas? Tamo yai na e taqbosim kumbra uge yo qaji tamo nanngi gotranjqas? Tamo dego bei sosai.

¹⁷ Tamo Koba Qotei a segi na e aqaryaibeqnu. A na e aqaryaibosai qamu e moiyoqujatosim subq aiyem qamu.

¹⁸ E endegsi are qalem, “E uneq di ulonqai kiyo?” O Tamo Koba Qotei, ni na e tulan qalaqalaiboqnsim ijo ban ojeqnum deqa e uneq di ulonqasai.

¹⁹ E are gulbeibeqnu bati deqa ni na ijo are latetbeqnamqa e olo areboleboleibeqnu.

²⁰ O Abu Qotei, e qalie, ni na mandor uge nanngi beternjrosaieqnum. Mandor nanngi di nanngo segi dal anjam atoqnsib dal anjam dena tamo ungasari nanngi ugeugeinjreqnub.

²¹ Od, nangi koroqnsib tamo ungasari bole tintin nangi ugeugeinjrqaqqa deqa anjam qoseqnub. Nangi na tamo ungasari kumbra uge dauryosaieqnub qaji nango jejamuq di une laña qametnjroqnsib ñumeqnub.

²² Ijo Qotei a menin bul unu deqa e aqa areq di ulieqnum. Tamo Koba Qotei a tal singila koba bul sosiqa e taqatbeqnu.

²³ Ariya a na mandor uge nango une qa nangi kambatnjrqas. A nango kumbra uge qa nangi padaltnjrqas. Od, gago Tamo Koba Qotei a na nangi padaltougetnjrqas.

95

Iga Qotei qa louqom

¹ O Israel tamo ungasari, ningi bosib koroesoqnsibqa iga Tamo Koba Qotei qa louoqnqom. Qotei a menin bul sosiqa iga padalo sawaq na elenej deqa iga lelen na ti arebolebole na ti louoqnqom.

² Od, iga Qotei aqa areq gilsim a binjoqnsim lelen na ti arebolebole na ti louoqnsim aqa ñam soqtoqnqom.

³ Tamo Koba Qotei a singila ti unu. A Mandor Koba. Gisan qotei kalil nangi aqa sorgomq di unub.

⁴⁻⁵ A na yuwal ti mana ti mandam ti ingi ingi kalil mandam sorgomq di unub qaji ti gereinjrej. Deqa a na nangi geregere taqatnjreqnu. Nangi aqa segi ingi ingi.

⁶ Ningi bosib koroesoqnsibqa iga Qotei aqa ñam soqtoqnqom. Tamo Koba Qotei a na iga gereigej deqa iga aqa ulatamuq di singa pulutqom.

⁷ A segi gago Qotei unu. Iga aqa segi tamo ungasari unum. Iga kaja bul unum deqa a na iga taqatgoqnsiqa ingi anaieqnu. O Israel tamo ungasari, bini bati endeqa ningi Qotei aqa medabu quoqniy.

⁸⁻⁹ A marej, “Ningi nungo are miligi getentaib. Ningi nungo moma utru nangi bul saib. Nungo moma utru nangi nami wadau sawaq di sosibqa Meriba sawa ti Masa sawa ti dia ijo manwa kalil unoqneb. Ariya nangi deqa poinjrosaioqnej. Nangi ijo singila laña tenemtoqneb.

¹⁰ Deqa e nangi qa are ugeiboqnej dena gilsiq gilsiq wausau 40 koboej. E marem, ‘Nangi nango are miligiq di e daurbosaieqnub. Nangi gaigai ijo gam bole urateqnub.’ E degsi marem.

¹¹ Deqa e nangi qa minjin oqnaqa singila na marem, ‘Nangi ijo aqarato sawa miligiq gilqasai.’ ”

96

Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi kumbra bole enjreqnu

¹ Ningi lou bunuj na Tamo Koba Qotei a qa louoqniy.

O tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji, ningi Tamo Koba a qa louoqniy.

² Od, ningi Tamo Koba Qotei a qa louoqnsib aqa ñam soqtoqnsib a na tamo ungasari nangi eleneqnu deqa bati gaigai saoqniy.

³ Ningi Qotei aqa rian koba qa ti aqa manwa kalil qa ti sawa bei bei qaji nangi sainjroqniy.

⁴ Tamo Koba Qotei a segi qujai kobaquja. Deqa iga aqa ñam tulan soqtqom. Tamo Koba a na gisan qotei kalil nangi tulan bunjreqnu. Deqa iga gisan qotei nangi qa ulaqasai. Iga Tamo Koba a segi qa ulaqom.

⁵ Sawa bei bei qaji nango qotei di gisan. Nangi kalil bole sai. Ariya Tamo Koba Qotei a lan gereiyej.

⁶ A ñam koba ti unu. A Mandor Koba unu. A aqa atra tal miligiq di unu. Aqa singila ti aqa rian ti tal dia unu.

⁷ O tamo ungasari kalil, ningi endegsib maroqniy, “Tamo Koba Qotei a rian ti singila ti unu.

⁸ A segi qujai goge koba. Deqa iga aqa ñam tulan soqtqom.” Ningi degsib maroqnsib Qotei atraiyo ingi ingi oqnsib aqa atra tal miligiq giloqniy.

⁹ Tamo Koba Qotei aqa kumbra tulan bole getento. Aqa kumbra di wala boledamu bul. Ningi deqa are qaloqnsib Qotei qa louoqniy. O tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji, ningi Qotei qa ulaugetoqnsib ginda gindanoqniy.

¹⁰ Ningi sawa bei bei qaji nangi endegsib minjroqniy, “Tamo Koba Qotei a Mandor. A na mandam torei singilatej unu. Deqa mandam a loumqa keresai. Mondon Tamo Koba a anjam tintin na tamo ungasari kalil nangi peginjrqas.”

¹¹ O mandam ti lan ti, ningi areboleboleingeme. O yuwal, ni areboleboleimimqa anjam atoqne. O ingi ingi kalil yuwal miligiq di unub qaji, ningi dego areboleboleingeme.

¹²⁻¹³ O ingi wau kalil ti ingi ingi kalil wau miligiq di unub qaji ti, ningi areboleboleingeme. Mondon Tamo Koba Qotei a bosim sawa bei bei qaji nangi peginjrqas. A na aqa segi anjam bole dauryosim nangi peginjrqas. Od, a kumbra tintin na tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nangi peginjrqas. Bati deqa nam kalil nañuq di unub qaji nangi Qotei qa louoqnsib areboleboleinjrqas.

97

Qotei a Mandor unu

¹ O mandam, ni areboleboleimeme. O nui kalil, ningi dego areboleboleingeme. Ningi degyiy. Di kiyaga? Tamo Koba Qotei a Mandor unu deqa.

² Ambru ti lanbi tulu ti nangi na Qotei kalilyoqnsib unub. Qotei a aqa awo jaram kobaq di awesosiqa kumbra tintin na tamo ungasari nangi taqatnjreqnu.

³ Mandamq endia jeu tamo nangi na Qotei aguteqnab namyuwo a Qotei qa namooqnsiqa nangi koitnjreqnu.

⁴ Qotei a minjal qarinyeqnaqa minjal dena mandam suwanteqnaqa mandam a manwa di unoqnsiqa ginda gindaneqnu.

⁵ Qotei a sawa sawa kalil nanjo Tamo Koba unu. A mandamq aieqnaqa mana kalil nangi ulaugetoqnsib ya bulyeqnub.

⁶ Iga lan koqyeqnum bati deqa iga Qotei aqa kumbra bole tintin uneqnum. Od, tamo ungasari kalil nangi aqa rian ti aqa ñam koba ti uneqnub.

⁷ Tamo ungasari gisan qotei nanjo sulum binjyeqnub qaji nangi tulan jemainjreqnu. O gisan qotei, ningi Tamo Koba Qotei a segi binjiyoqniy!

⁸ O Tamo Koba Qotei, e qalie, ni na tamo uge nanjo une qa nangi peginjreqnum. Ni degyeqnum deqa Saion qure ti Juda nanjo qure kiñilala ti nangi areboleboleinjreqnu. Od, nangi ino pegiyo wau unoqnsib are bole na unub.

⁹ O Tamo Koba, ni Qotei Goge Koba. Ni sawa sawa kalil nanjo Mandor unum. Ni ñam koba ti sosim gisan qotei kalil nangi bunjreqnum.

¹⁰ O tamo ungasari Qotei qalaqalaiyeqnub qaji, ningi kumbra uge kalil uratiy. Ningi qalie, Tamo Koba Qotei a na aqa segi tamo ungasari bole nangi geregere taqatnjroqnsiqa tamo uge nanjo banq na nangi eleneqnu. Deqa nangi nambile unub.

¹¹ Qotei na tamo ungasari areqalo bole ti unub qaji nanjo are boletetnjreqnu. A na nangi suwantnjreqnu deqa nangi sawa ambruq di sosai.

¹² O tamo ungasari bole tintin, ningi Tamo Koba Qotei a qa areboleboleingim aqa ñam binjyoqniy. Aqa ñam di tulan getento koba.

98

Qotei a tamo ungasari kalil nanjo Mandor Koba unu

¹ Tamo Koba Qotei a manwa bole bole babteqnu deqa ningi lou bunuj na a qa louoqniy. Aqa singila kobaquja na ti aqa segi kumbra bole na ti a qoto bunyeqnu.

² Tamo Koba Qotei a jeu tamo nanjo banq na Israel nanji elenqnu. A na aqa wau di ubtoqnsiqa sawa bei bei qaji nanji osornjreqnu. A na aqa kumbra tintin dego nanji osornjreqnu.

³ A aqa qalaqalaiyo kumbra ti aqa anjam bole ti deqa are qaloqnsiqa Israel nanji qa duleqnu. Deqa a nanji uratnjrosaieqnu. Gago Qotei a qoto bunyoqnsiqa jeu tamo nanjo banq na iga elenqnu. Aqa kumbra di sawa bei bei qaji kalil nanji uneqnu.

⁴ O tamo ungasari mandamq endi unub qaji, ningi lelen na ti arebolebole na ti lou tigeltosib Tamo Koba aqa ñam soqtoqniy.

⁵ Od, ningi gombin na lou bolequja yoqnsib Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqniy.

⁶ Qotei a Mandor unu. A Tamo Koba Qotei. Deqa ningi gul anjamoqnsib yumba qamoqnsib lelenqnsib Qotei qa areboleboleingeme.

⁷ O yuwal ti qe kalil inoq di unub qaji ti mandam ti tamo ungasari kalil inoq di unub qaji ti, ningi Qotei qa louoqniy.

⁸ O ya kokba, ningi ban qaloqniy. O mana, ningi areboleboleingim Qotei aqa ñamgalaq di louoqniy.

⁹ Tamo Koba Qotei a bosim sawa bei bei qaji nanji peginjqas. Od, a kumbra tintin na tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nanji peginjqas. A anjam bole dauryosim nanji peginjqas.

99

Qotei a Mandor Koba unu

¹ Tamo Koba Qotei a Mandor unu. A aqa awo jaram kobaq di awesonaqa lan angro nanji na awo jaram di ambletejunub. O tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji, ningi Qotei qa ulagetosib ginda gindaniy. Mandam a dego renjeme.

² Saion qureq dia Tamo Koba Qotei a ñam koba ti sosiqa tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanji taqatnjreqnu.

³ Qotei a tulan getento koba unu. Deqa Qotei, ni marimqa tamo ungasari nanji ino ñam koba binjyosib ino ñam soqtosib ni qa ulaebe.

⁴ O Mandor singila ti unum qaji, ni kumbra bole qa tulan arearetmeqnu. Iga Israel tamo ungasari unum. Ni kumbra tintin na iga taqatgoqnsim kumbra bole na iga pegigeqnum.

⁵ Gago Tamo Koba Qotei a tulan getento koba unu. Deqa tamo ungasari, ningi Qotei aqa ñam soqtosib aqa singa atqajqa sawaq dia louoqniy.

⁶ Moses Aron wo nanji aiyel Tamo Koba Qotei aqa atra tamo soqneb. Samuel a dego Israel tamo ungasari nanji koba na Qotei aqa ñam metoqneb. Yeqnabqa Qotei a nanjo pailyo quoqnej.

⁷ Qotei a lanbi miligiq di sosiqa aqa dal anjam Moses Aron wo nanji aiyel enjrnaqa nanji dal anjam di dauryoqneb.

⁸ O gago Tamo Koba Qotei, bati deqa ni ino segi tamo ungasari nanjo kumbra uge qa nanji kambatnjroqnem. Ariya ni olo nanjo pailyo quoqnsim nanjo une kobotetnjroqnem.

⁹ Gago Tamo Koba Qotei a tulan getento koba unu. Deqa iga aqa ñam soqtosim Saion mana goqe dia louoqnqom. Mana di aqa segi mana.

100

Qotei aqa ñam soqtqajqa lou

¹ O tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji, ningi Tamo Koba Qotei qa areboleboleingim lelenjoqniy.

² Od, ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtosib arebolebole na ti lou na ti aqa areq giloqniy.

³ Tamo Koba a segi qujai Qotei bole. Ningi deqa qalieoiy. A na iga gereigej. Iga aqa segi tamo ungasari unum. Iga aqa kaja bul unum.

⁴ Ningi Qotei aqa atra tal miligiq gilsib a binijosib aqa ñam soqtiy. Od, ningi a binijosib aqa ñam soqtiy.

⁵ Tamo Koba Qotei a kumbra bole yeqnu. A na bati gaigai iga qalaqalaigo-qngas. A aqa segi anjam bole dauryeqnu. A aqa anjam di uratosaeqnu. Tamo ungasari bunuqna brantqab qaji nanji aqa kumbra di gaigai unoqnqab.

101

Mandor Devit a anjam mareqnu

¹⁻³ O Tamo Koba Qotei, ni na gaigai iga qalaqalaigeqnum. Ni kumbra bole tintin na tamo ungasari nanji peginjreqlum. E ino kumbra deqa are qaloqnsiy ni qa louoqnsiy kumbra bole segi dauryoqnqai. E areqalo bole tintin na ijo tal ti ijo angro nanji ti taqatnjrqai. E kumbra uge qa arearetbqasai. Sai bole sai. E tamo ungasari Qotei qoreiyeqnub qaji nanji koba na sqasai. E nanjo kumbra tulan urateqnum. O Tamo Koba, bati gembu ni bosim e aqaryaibqam?

⁴ Tamo qudei nanjo are miligi tulan uge. E na tamo nanji di winjritqa nanji isaq gilqab. E kumbra uge kalil torei uratqai.

⁵ Tamo bei na tamo bei lumu na misilinyimqa e aqa medabu getentetqai. E na tamo ungasari diqeqnub qaji nanji saidnjrqai.

⁶ Gago mandamq endia e na tamo ungasari Qotei dauryeqnub qaji nanji qalaqalainjqai. Deqa nanji e koba na ijo talq di sqa kere. Tamo ungasari kumbra bole yeqnub qaji nanji na e wauetbqa kere.

⁷ Tamo ungasari gisan kumbra yeqnub qaji nanji ijo talq di sqa keresai. Tamo ungasari gisan anjam mareqnub qaji nanji e koba na sqa keresai. Sai bole sai.

⁸ Gago mandamq endia e na bati gaigai tamo uge nanji ugeugeinjroqnqai. Od, e na tamo ungasari kalil kumbra uge yeqnub qaji nanji winjroqnqai. Deqa nanji olo Tamo Koba Qotei aqa qure koba Jerusalem dia sqa keresai.

102

Tamo gulbe ti unu qaji aqa pailyo

¹ O Tamo Koba Qotei, ni ijo pailyo endi qusim e aqaryaibe. Ni ijo akam quetbe.

² E gulbe ti soqnitqa ni na ino ulatamu e osorbe. Ni ino ulatamu e qa ulitaim. Ni ijo pailyo que. E ni metmitqa ni ijo akam urur qusim e aqaryaibe.

³ Ijo nambile nam qurem bul sokiñalayosiq urur koboeqnu. Ijo tanu kalil namyuwo bulosiq tulan kanjanjeqnu.

⁴ Qotei na ijo are tulan ugetetbeqnu. Ñin qangranamqa tamo bei a singa na sosqas dego kere. Deqa e ingi uyqajqa asgibeqnu.

⁵ E akamkobaeqnum. Ijo jejamu diqosaieqnu. Ijo tanu kalil boleq deqnu.

⁶ E tulan sougetejunum. Baira a sawa qangranjoq di laqnu dego kere. Qebari a wadau sawaq di laña unu dego kere.

⁷ E bijalq di ñeiesosimqa qambumtqa keresaiibeqnu. Qebari a tal gogeq di laña unu dego kere.

⁸ Qolo ti qanam ti jeu tamo nanqi na e misilinboqnsib ijo ñam ugetoqnsib e tamo uge qa merbeqnu.

⁹⁻¹⁰ O Abu Qotei, ni e qa tulan ñirineqnum deqa e ñam sum uyobuleqnum. Ni na e qalam jiri bul taqal waibem deqa ijo ñam ya aiyeqnaqa e ñam ya di uyobuleqnum.

¹¹ Ijo ñambile sokiñalayosiq urur koboeqnu. Sen qunun a qanam sosiqa olo bilaqteqnaqa a koboeqnu dego kere. Ñin a qangranjeqnu dego kere.

¹² O Tamo Koba Qotei, ni gaigai Mandor sqam. Tamo ungasari kalil bunuqna brantqab qaji nanqi ni qa bole qalieqab.

¹³⁻¹⁴ Ino wau tamo nanqi na Saion qure tulan qalaqalaiyeqnu. Nanqi qure di aqa gulbe unoqnsib are ugeinjeqnu. O Abu Qotei, ni Saion qure qa dulqajqa bati brantqo. Dulqajqa bati agi bini. Deqa e qalieonum, ni bosim Saion qure qa are boleimim aqaryaiyqam.

¹⁵⁻¹⁶ Tamo Koba Qotei a na Saion qure olo gereiyqas. Bati deqa a na aqa singila ti aqa rian ti boleq atim mandor kalil mandamq endi unub qaji nanqi unsib ulaqab. Od, sawa bei bei qaji kalil nanqi Qotei aqa ñam qa ulaqab.

¹⁷ Yimqa Qotei na tamo ungasari sougetejunub qaji nanjo pailyo quqwas. A nanjo pailyo quqwajqa asgiyqasai.

¹⁸ Tamo Koba Qotei aqa kumbra di iga buk miligiq di nengrenyimqa tamo ungasari bunuqna ñambabqab qaji nanqi sisiyosib aqa ñam soqtqab.

¹⁹ Iga buk miligiq di anjam endegsi nengrenyqom, “Tamo Koba Qotei a lan qureq dia aqa atra tal miligiq di sosiqa tiroqnsiqa mandam uneqnu.

²⁰ A endegsi uneqnu. Tamo nanqi tonto talq di sonabqa anjam pegiyo tamo nanqi na nanjo jejamuq di une laña qametnjroqnsib minjeqnu, ‘Ñingi moi qab.’ Qotei a degsi uneqnu deqa a are qaleqnu, ‘E tonto tamo nanjo akam qusiyya nanqi tonto talq dena oqeq atelenqai.’ ” Iga anjam degsi nengrenyqom.

²¹ Yimqa Jerusalem qureq dia tamo ungasari nanqi Tamo Koba Qotei aqa ñam qa saeqnsib a binjiyoqnqab.

²² Bati deqa sawa bei bei qaji nanqi ti nanjo mandor nanqi ti bosib Jerusalem qureq dia Tamo Koba Qotei a qa louqajqa korooqnqab.

²³ E angro wala sonamqa Tamo Koba a na ijo singila kobotej. A na ijo ñambile sqajqa bati truqutej.

²⁴ O ijo Qotei, ni bati gaigai sqam. E qeliosaisoqnitqa ni na e taqatbe. Ni ijo ñambile yaibaim.

²⁵ Ni nami mandam atem unu. Ni lan dego ino segi ban na gereiyem.

²⁶ Lan ti mandam ti koboqab. Ariya ni bati gaigai sqam. Lan ti mandam ti gara jugo bulosib sariosib ugeqab. Ni na lan ti mandam ti gara bul piqtosim taqal waiyqam.

²⁷ Ariya ni segi bulyqasai. Ni bati gaigai degsi sqam. Ino sqajqa bati koboqasai.

²⁸ O Abu Qotei, iga ino wau tamo unum. Iga qalie, ni na gago angro nanqi taqatnjrimqa nanqi bole sqab. Ni na nanjo moma bunuqna brantqab qaji nanqi aqaryainjrimqa nanqi ni ombla bati gaigai sqab.

103

Qotei na iga tulan qalaqalaigeqnu

¹ Tamo Koba Qotei aqa ñam tulan bolequja getento unu. Deqa e ijo qunun ti ijo jejamu ti ijo areqalo ti kalil dena Qotei aqa ñam soqteqnum.

²⁻³ Od, e ijo qunun na Tamo Koba Qotei aqa ñam soqteqnum. A na ijo une kalil kobotetboqnsiqa ijo ma kalil boletetbeqnu. E ingi bole bole a na ebeqnu qaji deqa are walbosaieqnu.

⁴ A na e aqaryaieqnu deqa e moiyo qureq aiyosai. A na gaigai e qalaqalaimboqnsiqa e qa tulan duleqnu.

⁵ Od, a na ingi bole bole e eboqnsiqa e tulan keretbeqnu. Deqa e angro wala bulosim singila ti unum. E baira kobaquja bulosim singila ti unum.

⁶ Tamo Koba Qotei a kumbra tintin yeqnu. Jeu tamo nangi na Qotei aqa tamo ungasari nangi ugeugeinjreqnab a na kamba tamo ungasari nangi di aqaryainjreqnu. Deqa nangi bole unub.

⁷⁻⁸ Tamo Koba Qotei na Moses a ti Israel nangi ti aqa kumbra bole nangi osornjrsiqa aqa manwa kokba nanqoq di babtej. Aqa kumbra bole agiende. A iga qa tulan duloqnsiqa gaigai iga qa are boleiyeqnu. A urur minjin oqetosaieqnu. A na iga tulan qalaqalaigeqnu.

⁹ A iga qa gaigai njirinoqnqasai. Aqa minjin sokobaiyqasai.

¹⁰ Bole, iga gago une aqa awai uge oqa kere. Ariya Qotei na awai uge di iga egosaieqnu. A gago kumbra uge qa iga kambatgwa kere. Ariya a degyosaieqnu.

¹¹ Qotei na tamo ungasari a qa ulaeqnub qaji nangi tulan qalaqalainjreqnu. Aqa kumbra di tulan goge koba. Lan a mandam bunyosiq tulan goge oqeqnu dego kere.

¹² Qotei na gago une taqal waiyonaqa tulan isaq gilej. Sen oqo sawa ti sen aiyo sawaq di unu dego kere.

¹³ Tamo Koba Qotei a tamo ungasari a qa ulaeqnub qaji nangi qa duleqnu. Abu nangi nanqo angro nangi qa duleqnub dego kere.

¹⁴ Qotei a qalie, a mandam na iga gereigej.

¹⁵ Iga ñin bul unum deqa iga bati olekoba sqasai. Iga balamtamo aqa so bulosim sokiñalayosim urur morenqom.

¹⁶ Jagwa na balamtamo aqa so piletimqa a torei koboqas deqa tamo nangi a olo unqasai. Dego kere iga urur morenqom.

¹⁷ Ariya Tamo Koba Qotei a na tamo ungasari a qa ulaeqnub qaji nangi gaigai qalaqalainjroqnqas. A na nanqo moma bunuqna brantqab qaji nangi aqa kumbra tintin osornjroqnqas.

¹⁸ Nangi aqa dal anjam a nami nangi ti qoseb qaji di dauryqab di a na nangi degsim boletnjroqnqas.

¹⁹ Tamo Koba Qotei a lan qureq di Mandor sosiqa ingi ingi kalil taqateqnu.

²⁰⁻²¹ O lan angro singila ti unub qaji, ningi Tamo Koba Qotei aqa kakro quoqnsib aqa anjam dauryeqnub deqa ningi aqa ñam soqtoqniy. Ningi Tamo Koba aqa areqalo dauryoqnsib aqa wau tamo unub deqa ningi aqa ñam soqtoqniy.

²² O ingi ingi kalil Tamo Koba Qotei na gereingej qaji, ningi aqa ñam soqtoqniy. E segi dego ijo qunun na aqa ñam soqtoqnqai. Qotei a Mandor sosiqa sawa sawa kalil taqateqnu.

104

Qotei na ingi ingi kalil gereiyej

¹ E ijo qunun na Tamo Koba aqa ñam soqtqai. O ijo Tamo Koba Qotei, ni tulan goge koba. Ni Mandor Koba unum. Ni ñam koba ti unum.

² Ni ambruq di sosai. Ni suwan na kabuejunum. Tamo a gara na kabuesqas dego kere. Ni gogeq dia lan atem. Tamo a jagwa tal tigeltqas dego kere.

³ Ni ino segi tal ya banqaq di gereiyem. Ya banqa di lan gogeq di unu. Lanbi kalil nanqi ino karis bul unub. Ni karis miligiq di awesonamqa jagwa na ni osi aiyeqnu.

⁴ Ni na jagwa qarinyeqnamqa a ino anjam osi gileqnu. Ni na minjal wau yeqnam a ino wau di ojeqnu.

⁵ Ni na mandam torei singilatem unu. Deqa mandam a loumqa keresai. Sai bole sai.

⁶ Ni marnamqa yuwal na mandam kabutej. Deqa mandam a yuwal gara bul jigsig soqnej. Yuwal na mana kalil kabutnjresoqnej.

⁷⁻⁸ Ariya bati bei ni na olo yuwal njrintosim kola bulosim lelenonamqa yuwal a ino kakro qusiqa mana kalil uratnjrsiqa sawa ni nami giltem qaji deq aiyej. Deqa bini yuwal a mana utruq di sonaqa mana kalil boleq degnu.

⁹ Ni na mandam beli atem deqa yuwal a beli di laqaiqa keresai. Yuwal a olo bunuqna mandam kabutqa keresai dego.

¹⁰ Ni mareqnamqa ya jumbumq na ya polyoqnsiqa mana ambleq na ururoqnsiq aiyeqnu.

¹¹ Wagme juwan nanqi ti donki juwan nanqi ti yaq dena ya uyeqnu. Deqa nanqi ya qarnjrosaieqnu.

¹² Ya qalaq di ñam unu deqa qebari nanqi na nanqo tal ñam gogeq di gereiyoqnsib ñam daniq di awooqnsib anjameqnu.

¹³ O Abu Qotei, ni lan goge dia ino segi talq di sosimqa awa qarinyeqnamqa manaq aiyeqnu. Ingi ingi kalil ni gereinjrem qaji dena mandam a tulan maqejunu.

¹⁴ Ni mareqnamqa ñin a oqeqlaqa makau nanqi uyeqnu. Ino singila na tamo nanqi ingi yageqnab melieqlaqa nanqi oqnsib uyeqnu.

¹⁵ Nanqi wain sil dego yagelenoqnsib wain gereiyoqnsib uyeqnab areboleboleinjreqnu. Nanqi ñam oliv aqa namur dego oqnsib dena nanqo ulatamu yanseqnab ulatamu suwaneqnu. Nanqi bem sum yagelenoqnsib bem gereiyoqnsib uyoqnsib dena nanqo are miligi singilateqnu.

¹⁶ Awa aiyeqlaqa ñam kalil Lebanon sawaq di unub qaji nanqi ya koba eqnu. Ñam di nanqo ñam sida. Ñam di Tamo Koba aqa segi ñam. A segi na ñam di yagelenej.

¹⁷ Ñam sida dia qebari nanqi na nanqo tal gereiyeqnu. Qebari qudei nanqo kakro olekokba. Nanqi ñam beiq di nanqo tal gereiyeqnu. Ñam di nanqo ñam pain.

¹⁸ Mana kokbaq dia kaja juwan nanqi walweleqnu. Mana goge dia ma gumaj nanqi menin miligiq di ulieqnu.

¹⁹ O Abu Qotei, ni lan goge dia bai gereiyem deqa wausau gaigai iga bai segi segi uneqnum. Sen a dego aqa bati dauryoqnsiqa gaigai aiyeqnu.

²⁰ Ni mareqnamqa sawa ambruoqnsiq qoloqlaqa wagme nanqi walweleqnu.

²¹ Laion nanqi anjamoqnsib wagme qa ñamooqnsib ñumoqnsib uyeqnu. Ni na ingi di laion nanqi anainjreqnum.

²²⁻²³ Sen oqeqlaqa laion nanqi nanqo sub miligiq giloqnsib ñereñeqnab tamo ungasari nanqi tigeloqnsib waueqnabqa sen olo aiyeqnu.

²⁴ O Tamo Koba Qotei, ni na ingi ingi gargekoba gereiyem deqa mandam a ingi ingi dena tulan maqejunu. Ni ino segi powo na ingi ingi di gereiyem.

²⁵ Yuwal a tulan kobaquja. Yuwal miligiq di qe gargekoba unab. Iga qe di sisiyqa keresai. Qe kokba ti qe kiñilala ti yuwal miligiq di unab.

²⁶ Qobun nanqi yuwalq di gile beeqnub. Ni na qe tulan kokba gereinjrem deqa nanqi yuwal miligiq di alaneqnub.

²⁷ Wagme ti tamo ti kalil nanqi mamnjreqnaqa bati deqa nanqi ni qa tarineqnub. Di kiyaaqa? Ni na nanqi ingi anainjrqaqqa deqa.

²⁸ Ni na nanqi ingi anainjreqnam nanqi uyeqnab menetnjreqnu. Ni na nanqi ñoro bole bole enjreqnam nanqi kere na unab.

²⁹⁻³⁰ Ni na nanqi me mondor enjreqnam nanqi ñambile sosib mandamq endia tulan gargekobaeqnub. Ariya ni ñno ulatamu nanqi qa ulitqam di nanqi ulaqab. Ni na nango me mondor yainjrqaq di nanqi moreñosib mandam olo bulyqab.

³¹ Tamo Koba Qotei aqa ñam ti aqa rian ti bati gaigai soqneme. A aqa wau kalil qa areboleboleiyeme.

³² Qotei na mandam koqyeqnaqa mandam a renjineqnu. A aqa ban manaq di ateqnaqa manaq dena ñam qurem oqeqnu.

³³ E ñambile sosisyqa bati deqa e Tamo Koba Qotei qa louoqnqai. E ijo Qotei qa louoqnsiy aqa ñam soqtoqnsiy dena gilsiy gilsiy e moiqai.

³⁴ E Tamo Koba Qotei qa tulan areboleboleibeqnu deqa a ijo lou kalil qa areareteme.

³⁵ O Tamo Koba Qotei, ni na tamo kalil une yeqnub qaji nanqi padaltnjre. Od, ni na tamo uge nanqi kobotnjre.

E ijo qunun na Tamo Koba aqa ñam soqtqai. Ningi Tamo Koba aqa ñam soqtoqniy!

105

Qotei aqa tamo ungasari nanjo lou

¹ Ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam metoqnsib a binjiyoqniy. Ningi aqa manwa kalil qa anjam saoqnib sawa bei bei qaji nanqi quoqnebe.

² Ningi Qotei qa louoqnsib aqa ñam soqtoqnsib kumbra bole bole a yeqnu qaji deqa mare mare laqniy.

³ Ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam binjiyoqniy. Aqa ñam di tulan bolequja getento. O tamo ungasari Qotei aqa areq gileqnub qaji, ningi tulan areboleboleingeme.

⁴ Ningi bati gaigai Tamo Koba Qotei aqa singila qa are qaloqnsib aqa areq giloqniy.

⁵⁻⁶ Ningi Abraham Jekop wo nango moma unab. Ningi Tamo Koba Qotei aqa wau tamo unab. A na ningi giltñgej. Deqa ningi aqa manwa qa ti aqa wau kokba qa ti are walñgaiq. A une pegiyo wau yoqnsiqa tamo ungasari nanqi endegsi minjreqnu, “Ningi une ti unab.” O Israel, ningi Qotei aqa une pegiyo wau deqa are qaloqniy.

⁷ Tamo Koba a gago Qotei unu. A na tamo ungasari kalil mandamq endi unab qaji nanqi peginjreqnu.

⁸ Aqa anjam a nami gago moma utru nanqi ti qoseb qaji di bati gaigai sqas. Qotei aqa anjam deqa are walyqasai. Tamo ungasari tulan gargekoba bunuqna brantqab qaji nanqi aqa anjam di dauryoqnqab.

⁹ Anjam di Tamo Koba a na Abraham minjej. A na Aisak dego anjam di minjsiqa singilatej.

¹⁰ Qotei na anjam di Jekop dego minjsiqa singilatej. Deqa anjam di bati gaigai sqas. Jekop a Israel nango moma utru.

¹¹ Tamo Koba Qotei na Jekop endegsi minjej, “E na Kenan sawa ni emqai. Deqa sawa di ino moma kalil nango mandam sqas.” Qotei na Jekop degsi minjej.

¹² Nami Israel nangi quja quja soqneb. Nangi gargekoba sai. Nangi yaun tamo soqneb. Bole, nangi Kenan sawaq di soqneb. Ariya sawa di nango mandam tintin sai.

¹³ Nangi sawa bei beiq dia laqnsibqa tamo ungasari Qotei qaliesai qaji nango ambleq di walweloqneb.

¹⁴ Tamo Koba a na tamo ungasari nangi di saidnjroqnej deqa nangi na Israel nangi ugetnjrosaiqneb. Sawa bei bei qaji nango mandor nangi na Israel nangi ugeugeinjrqa yeqnab Qotei na nangi nirinjnroqnej.

¹⁵ A na mandor nangi di endegsi minjroqnej, “E na Israel nangi ijo segi qa giltjnrem deqa ningi kumbra uge bei nangi enjraib. Ningi ijo medabu o qaji tamo nangi dego ugeugeinjrjaib.” Qotei na sawa bei bei qaji nango mandor nangi degsi minjroqnej.

¹⁶ Qotei na mam koba Kenan sawa nangoq qarinyonaqa Israel nango ingi saiekritej.

¹⁷ Bati deqa Qotei na Josep qarinyonaqa a Israel nangi qa namoosiq Isip sawaq sumej. Tamo qudei nangi na Josep awaiyeb deqa a nango kanjal tamo soqnej.

¹⁸ Tamo nangi dena Josep osib tonto talq di waiyosib namtan kobaquja na aqa singa gitantetonab a jaqatinkobaiyej. Nangi sil kokba na aqa kakroq di tonteb.

¹⁹ Josep a degsi sonaqa aqa anjam qudei a nami ubtej qaji di aqa damu brantej. Anjam di Tamo Koba Qotei na babtonaqa Josep a poiyej. Gam dena Qotei na Isip nango mandor endegsi osoryej, “Josep aqa anjam bole.”

²⁰ Deqa mandor a na qaja tamo qudei nangi qarijnjrnaqa gilsib Josep tonto talq dena oqeq ateb. Mandor di a len bei bei qaji nango mandor. A na Josep odyonaqa a tonto tal uratej.

²¹ Mandor dena Josep minjej, “Ni gate koba sqam.” Deqa Josep a na mandor aqa tal ti aqa ingi ingi kalil ti taqatoqnej.

²² Mandor a Josep wau yonaqa a na mandor aqa tamo kokba kalil nangi taqatnjroqnej. A powo koba ti soqnej deqa a na mandor aqa qalie tamo kalil nangi dalnjroqnej.

²³ Bunuqna Jekop a Isip sawaq sumsiq di soqnej. Od, a Noa aqa njiri Ham aqa sawaq sumsiq di soqnej.

²⁴ Sonaqa Tamo Koba Qotei a marnaqa Jekop aqa len nangi Isip sawaq dia tulan gargekobaeb. Deqa nango jeu tamo nangi na nango singila bunjyqa keresaiinjrej.

²⁵ Bati deqa Qotei na jeu tamo nango areqalo tigeltetnjrnaqa nangi Jekop aqa len nangi qa are ugeinjrnaqa nangi padaltnjrqaajqa deqa anjam qosoneb. Jekop aqa len nangi Qotei aqa wau tamo soqneb.

²⁶ Bati bei Tamo Koba a na aqa wau tamo aiyel Moses Aron wo nangi giltjnrsiq qarijnjrnaqa Isip sawaq aiyeb.

²⁷ Aisib Isip sawaq dia Qotei aqa wau singila ti aqa manwa kokba ti babtoqneb. Isip sawa di Noa aqa njiri Ham aqa sawa.

²⁸ Qotei aqa manwa agiende. Isip nangi aqa anjam gotranjyoqneb deqa a na ambru qarinyonaqa Isip nango sawa ambruekritej.

²⁹ A na nango ya kalil bulyonaqa len babonaq qe kalil moreneb.

³⁰ Balum du du nangi tulan gargekobaosib Isip sawaq di maqeleneb. Nangi mandor aqa talq di dego maqeb.

³¹ Qotei a marnaqa nañag ti añiñig ti tulan gargekobaosib Isip sawaq di maqelenjeb.

³² Qotei na awa bulyonaqa ais ongol minjal ti babosiq mandamq aiyej.

³³ Qotei a ais ongol dena Isip nango wain sil ti qura ti nam ti ugeugeinjroqnej.

³⁴ A marnaqa sis nangi brantosib tulan gargekobaeb deqa tamo nangi sisiyqa keresai.

³⁵ Sis nangi nam banga kalil uyekritosib ingi kalil Isip nango wauq di so qaji di dego uyekriteb.

³⁶ Bati deqa Qotei na Isip tamo ungasari nango angro matu kalil nangi ñumnaq moreñeb.

³⁷ Bunuqna Qotei na Israel nangi joqsiqa Isip sawa uratosib gileb. Nangi silva ti gol ti qoboiyosib gileb. Israel nango moma utru 12 nango len kalil nangi gileb. Nangi geregere walwelosib gileb deqa bei a padalosai.

³⁸ Isip nangi Israel nangi qa ulaeb deqa Israel nangi gilnabqa Isip nangi areboleboleinjrej.

³⁹ Israel nangi Isip sawa uratosib gileqnaabqa Qotei a lanbi plaltoqnsiqa dena nangi waburnjroqnej. Qolo a namyuwo na sawa suwanteqnaqa nangi gam unoqnsib walweloqneb.

⁴⁰ Nangi ingi uyo qa Qotei pailyeqnaabqa a na qebari qarinnjreqnaqa nangi oqnsib uyoqneb. Qotei na lan qure qa bem dego nangi anainjreqnaq uyeqnaab menetnjroqnej.

⁴¹ A na menin waqteqnaqa menin miligiq na ya brantoqnsiqa wadau sawaq di aiyoqnej. Ya koba a deqnu dego kere.

⁴² Qotei a degyej. Di kiyaga? A aqa anjam a nami aqa wau tamo Abraham minjsiq singilatej qaji deqa are qalsiqa anjam di dauryej. Anjam di Qotei aqa segi anjam bole getento.

⁴³ Utru deqa Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi joqsiqa Isip sawa uratosib gileb. Nangi areboleboleinjreqnaqa louoqnsib giloqneb. Tamo ungasari nangi di Qotei na aqa segi qa giltinjrej.

⁴⁴ A na sawa bei bei qaji nango mandam ti nango ingi wau ti kalil osiqa Israel nangi enjrej.

⁴⁵ Qotei a endegsi are qalej, "Israel nangi ijo dal anjam dauryoqnebe." Qotei a degsi are qalsiqa mandam di Israel nangi enjrej. O tamo ungasari, ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqniy!

106

Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi geregereinjreqnu

¹ Tamo Koba Qotei aqa kumbra kalil bole. A gaigai iga qalaqalaigeqnu. Deqa ningi aqa ñam soqtoqnsib a binjiyoqniy.

²⁻³ Tamo ungasari kumbra bole tintin gaigai yeqnub qaji nangi tulan areboleboleinjrqas. Tamo yai a Tamo Koba Qotei aqa manwa kokba kalil qa saekritqa kere? Tamo yai a Qotei aqa ñam qa torei marekritqa kere? Tamo dego bei sosai.

⁴ O Tamo Koba Qotei, ni ino segi tamo ungasari nangi qa are boleimim elenjosim bati deqa ni e qa dego are qalsim e ame.

⁵ Ijo areqalo agiende. Tamo ungasari ni nami giltinjrem qaji nangi bole soqnibqa e nangi unjritqa areboleboleibqas. Od, e nangi ti koba na tulan areboleboleigwas. Di kiyaga? Iga ino segi tamo ungasari unum deqa. Iga Israel.

⁶ Bole, iga ti gago moma namij nangi ti une yoqnsim kumbra uge dauryoqnem.

⁷ Gago moma nangi Isip sawaq dia ino manwa kokba unoqneb bati deqa nangi ni qa poinjrosaiognej. Ni bati gargekoba nangi qalaqalainjreqnam nangi ino kumbra deqa are walnjroqnej. Nangi Yuwal Lentq dia diqoqnsib ino anjam gotranjoqneb.

⁸ Ariya bati deqa Qotei a nangi uratnjrosai. A nangi qa are qalsiqa aqa singila kobaquja nangi osornjrsiqa nangi elenjej. A aqa segi ñam qa are qalsiqa degyej.

⁹ A na Yuwal Lent njirintonaga a jenej. Jenonaqa Qotei na gago moma nangi joqsiqa nangi yuwal di gentosib mandam qanjanjoq aisib walwelosib gileb. Tamo a wadau sawaq di walweleqnu dego kere.

¹⁰ Qotei na gago moma nangi aqaryainjrsiqa jeu tamo nanjo banq na nangi elenjej. Deqa jeu tamo nangi na nangi ugetnjrqajeresai.

¹¹ Yuwal na jeu tamo nangi di kabutnjrsiqa ñumej. Deqa bei a ñambile sosai. Nangi kalil padaleb.

¹² Qotei a kumbra degyonaqa aqa segi tamo ungasari nangi aqa kumbra di unsibqa aqa anjam qa nanjo areqalo singilatosib aqa ñam soqtosib a qa louoqneb.

¹³ Ariya sokiñalayonaqa nangi Qotei aqa manwa a babtoqnej qaji deqa olo are walnjrnaqa nanjo segi areqalo dauryoqneb. Nangi Qotei aqa anjam dauryqa asginjroqnej.

¹⁴ Nangi wadau sawaq dia ingi uyo qa are prugnjqreqnaqa Qotei aqa singila lanja tenemtoqneb.

¹⁵ Nangi ingi uyo qa Qotei wainjyeqnabqa a na nangi ingi anainjroqnej. Ariya a na ma uge dego nanjoq qarinyoqnej.

¹⁶⁻¹⁷ Aron a Tamo Koba Qotei aqa atra tamo soqnej. Wadau sawaq dia tamo qudei nangi Moses Aron wo nangi qa are ugeinjqreq deqa mandam a waqonaqa Datan Abiram wo Abiram aqa len nangi ti sub miligiq ainabqa mandam na nangi kabutnjreq.

¹⁸ Onaqa ñamyuwo aisiqa tamo uge qudei dia soqneb qaji nangi koitnjreq.

¹⁹ Gago moma nangi Horep manaq dia makau sigito gereiyosib aqa sulum gol na walatosib gisan qotei di binjyoqneb.

²⁰ Nangi Qotei qa louqajqa uratosib olo belosib makau sulum a qa louoqneb. Nanjo kumbra dena nangi Qotei aqa ñam ti aqa rian ti ugetoqneb. Makau di ñin uyo qaji.

²¹ Qotei a nami Isip sawaq dia manwa singila kokba babtoqnej. A na Israel nangi aqaryainjrsiqa Isip nanjo banq na nangi elenjej. Ariya Israel nangi deqa are qalosai. Nangi Qotei qa are walnjreq.

²² Qotei a Isip sawaq dia manwa kokba babtoqnsiqa Yuwal Lentq di wau singila yoqnej. Isip sawa di Noa aqa njiri Ham aqa sawa.

²³ Ariya Israel nangi Qotei aqa manwa deqa are qalosai. Nangi Qotei qa are walnjreq. Deqa Qotei a endegsi marej, “E nangi padaltnjrqai.” A degsi marnaqa Moses a Qotei aqa ñangalaq di tigelosiq Israel nangi beternjrsiqa Qotei aqa minjin getentetej. Deqa Qotei na Israel nangi padaltnjrosai. Moses agi Qotei na aqa segi qa giltej qaji.

²⁴ Ariya Israel nangi Qotei aqa anjam qa nanjo areqalo singilatosai. Nangi Qotei aqa mandam boledamuq gilqajqa arearetnjrosai.

²⁵ Nangi nanjo jagwa tal miligiq dia Tamo Koba Qotei a yomuiyoqneb. Nangi aqa anjam dauryosaioqneb.

²⁶ Deqa Qotei a marej, “Nangi wadau sawaq di morenqab.” Qotei a degsi marsiqa aqa anjam di singilatej.

²⁷ A olo marej, “Bunuqna e na nango moma nangi uratnjritqa nangi segisegiosib sawa bei beiq dia sosib morenqab.” Qotei a degsi marej.

²⁸ Ariya bati bei Israel nangi Peor sawaq di gisan qotei nangi qa louoqnsib gisan qotei atrainjro qaji ingi uyoqneb. Gisan qotei di nango ñam Bal. Nangi ñambile ti sosai.

²⁹ Israel nangi une di yoqneb deqa Tamo Koba a ñirinjugetosiq ma uge qarinyonaqa nanjoq aiyej.

³⁰ Ariya Finias a tigelosiq tamo uña wo une atoqneb deqa a na nangi ñolawotnjrej. Finias a kumbra degyej deqa ma uge di koboej.

³¹ Bati deqa Qotei na Finias minjej, “Ni tamo bole une saiqoji unum.” Qotei na Finias degsi minjej. Bunuqna tamo ungasari nangi Finias aqa kumbra deqa are qaloqnsib sqab.

³² Olo bati bei Israel nangi Meriba ya agu qalaq di une yonabqa Qotei a nangi qa ñirinjej. Nango une deqa Moses a gulbe itej.

³³ Nangi Moses aqa are ugeteteb deqa Moses a grotosiq anjam uge laña marej.

³⁴ Tamo Koba Qotei a nami Israel nangi endegsi minjrej, “Ñingi na sawa bei bei qaji nangi ñumib morenebe.” Ariya nangi Qotei aqa anjam di dauryosai.

³⁵ Nangi sawa bei bei qaji nango kumbra uge dauryoqneb. Nangi na nango uña oqnsib angro enjroqneb.

³⁶ Nangi sawa bei bei qaji nango gisan qotei nangi qa louoqneb. Nango une dena kakan bulosiq nangi singila na ojej.

³⁷ Nangi na nango segi angro mel ti angro sebiñ ti ñumoqnsib gisan qotei nangi atrainjroqneb.

³⁸ Nango angro nangi di une ti sosai. Nangi na nangi ñumoqnsib Kenan sawa nango gisan qotei nangi atrainjroqneb. Yeqnabqa nango angro nango len aiyeqnaqa dena mandam a jiga koba ti soqnej.

³⁹ Nangi kumbra uge di yoqneb deqa nangi jiga ti sosibqa Qotei qoreiyoqnsib a dauryqa uratoqneb.

⁴⁰⁻⁴¹ Bati deqa Tamo Koba Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi ñirinjnrej. A na nangi tulan qoreinjrsiq sawa bei bei qaji nango banq di uratnjrnaqa nangi na kamba nangi taqatnjroqneb. Deqa Israel nangi jeu tamo nango sorgomq di soqneb.

⁴² Jeu tamo nangi na Israel nangi gulbe gargekoba enjroqnsib singila na nangi taqatnjroqneb.

⁴³ Bati gargekoba Qotei na Israel nangi aqaryainjroqnej ariya nangi nango kumbra uge uratosai. Nangi nango segi areqalo dauryoqneb. Nangi diqoqnsib Qotei aqa anjam gotranjoqnsib une yoqnsib laqneb. Nangi kumbra uge di yoqneb deqa nangi tulan sougetesoqneb.

⁴⁴ Ariya bati bei nangi olo Tamo Koba pailyonabqa a nango pailyo qusiq nangi sougetesoqneb deqa nangi qa dulej.

⁴⁵ A na nangi tulan qalaqalainjrsiq aqa anjam a nami nango moma utru nangi ti qoseb qaji deqa olo are qalsiq nangi elenjej. A nangi padaltnjrosai.

⁴⁶ Jeu tamo nangi na Israel nangi tontnjrnabqa Qotei na jeu tamo nango areqalo tigeltetnjrnaqa nangi olo Israel nangi qa dulosib nangi geregereinjreb.

⁴⁷ O gago Tamo Koba Qotei, bini ni na iga elename. Iga sawa bei bei qaji nango ambleq di unum deqa ni na iga koroigosim iga joqsim gago mandamq olo bqom. Bosim iga ino ñam bolequja getento deqa are qalsim ni binimosim ni qa areboleboleigimqa ino ñam soqtqom.

⁴⁸ Iga Israel. Iga bati gaigai gago Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqnqom. Iga degyimqa Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nanngi endegsib maroqnqab, “Bole.” O tamo ungasari, ningi Tamo Koba aqa ñam soqtoqnny!

107

Iga Qotei qa areboleboleigeqnu

¹ Tamo Koba Qotei a na iga tulan boletgeqnu. A bati gaigai iga qalaqalaigeqnu. Deqa iga a binjiyqom.

²⁻³ Qotei na Israel nanngi aqaryainjrsiqa jeu tamo nango banq na nanngi elenosiqa sawa guta na guma na taun na beben na ti nanngi joqsiqa nango segi mandamq di atej. O Israel, ningi Tamo Koba Qotei aqa kumbra bole deqa saonny.

⁴ Israel tamo qudei nanngi wadau sawa ulul ti dia lana lana laqnsibqa nango segi qureq di sqajqa deqa namoqneb. Ariya nanngi qure itosai.

⁵ Nanngi mamnjreqnaqa ya qarnjreqnaqa moiyepratoqneb.

⁶ Nanngi degsib sougetesosibqa Tamo Koba Qotei a metonabqa a na nanngi aqaryainjrsiqa nango gulbe kobotetnjrej.

⁷ A na nanngi gam osornjrsiqa joqsiqa nanngi gilsib nango segi qure itosib di soqneb.

⁸ Tamo Koba Qotei a degyej deqa nanngi a binjiyebe. A na gaigai tamo ungasari nanngi qalaqalainjroqnsiqa manwa bolequja nanngi osornjreqnu.

⁹ Nanngi ya qarnjreqnaqa a na nanngi ya anainjreqnaq uyoqnsib kere na unub. Nanngi mamnjreqnaqa a na nanngi ingi anainjreqnaq uyeqnab menetnjreqnu.

¹⁰ Ariya Israel tamo qudei nanngi tonto talq di sonabqa jeu tamo nanngi sil kokba na nanngi tontnjrsib gulbe enjroqneb. Israel tamo nanngi di sawa ambru kobaq di awesoqneb.

¹¹⁻¹² Nanngi diqoqnsib Qotei Goge Koba aqa anjam gotranjoqneb deqa a na nanngi wau koba enjreqnaqa nango singila saioqnej. Nango singila torei koboej bati deqa tamo bei na yala nanngi aqaryainjrosaiioqnej.

¹³ Nanngi degsib sougetesosibqa Tamo Koba Qotei a metonabqa a na nanngi aqaryainjrsiqa nango gulbe kobotetnjrej.

¹⁴ Tamo Koba a na nanngi elenonaqa nanngi sawa ambru di urateb. A na sil kokba kukoqylenej deqa nanngi olo tonto talq dena oqedeb.

¹⁵ Tamo Koba Qotei a degyej deqa nanngi a binjiyebe. A na gaigai tamo ungasari nanngi qalaqalainjroqnsiqa manwa bolequja nanngi osornjreqnu.

¹⁶ A tonto tal aqa siran kokba bras na gereiyo qaji di paraparaiyeqnu. A tonto tal aqa dadan ain na gereiyo qaji di dego paraparaiyeqnu.

¹⁷ Israel tamo qudei nanngi une gargekoba yoqneb deqa nanngi nanarioqneb. Nanngi kumbra uge yoqneb deqa nanngi jaqatin koba oqneb.

¹⁸ Nanngi ingi uyqajqa asginjroqnej deqa nanngi ingi uratoqnsib moiqa jojomqneb.

¹⁹ Nanngi degsib sougetesosibqa Tamo Koba Qotei a metonabqa a na nanngi aqaryainjrsiqa nango gulbe kobotetnjrej.

²⁰ A na nanngi elenaj deqa nanngi moiyo qureq aiyosai. A marnaqa nango jejamu olo boleej.

²¹⁻²² Tamo Koba Qotei a degyej deqa nanngi a binjiyebe. Nanngi a binjiyqa marsibqa atraiyo ingi ingi osi bosib a atraiyosib binjiyebe. Nanngi louosib wau kalil Qotei na babteqnu qaji deqa saebe. Qotei na gaigai tamo ungasari nanngi qalaqalainjroqnsiqa manwa bolequja nanngi osornjreqnu.

²³⁻²⁴ Ariya Israel tamo qudei nanngi yuwalq di qobun kokba na laqnsibqa ingi ingi qarinyqajqa deqa osi giloqneb. Gileqnab Tamo Koba Qotei a yuwalq dia manwa kokba babteqnaqa nanngi unoqneb.

²⁵⁻²⁶ Qotei na jagwa koba tigeltonej deqa jagwa na yuwal korkorteqnaqa qobun nanngi goge oqoqnsib olo aguq aiyeqnab tamo nanngi padalqa jojomoqnsib ulaugetoqneb.

²⁷ Nanngi qobun miligiq di nanari tamo buloqnsib mangalepratoqneb. Ya uge uyo tamo a nanarieqnu dego kere. Nanngi qobun aqa kuñi ojoqnsib qobun tingitqa keresaiinjroqnej.

²⁸ Nanngi deqsib sougetesosibqa Tamo Koba Qotei a metonabqa a na nanngi aqaryainjrsiqa nanngo gulbe kobotetnjrej.

²⁹ A anjam marnaqa jagwa laonaqa yuwal dego maninej.

³⁰ Onaqa tamo nanngi nam atsib yuwal maninej di unsibqa tulan areboleboleinjrej. Bati deqa Tamo Koba a na nanngi joqsiqa qundun nanngi deq gilqajqa mareb qaji di branteb.

³¹⁻³² Tamo Koba Qotei a degyej deqa nanngi a binnyebe. Nanngi ti Israel gate kokba ti Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nanngi ti koro kobaq dia aqa nam soqtebe. Qotei na gaigai tamo ungasari nanngi qalaqalainjroqnsiqa manwa bolequja nanngi osornjreqnu.

³³ Tamo Koba a mareqnaqa ya kokba ti ya jumbum ti jeneqnu. Deqa sawa a tulan qangranqnu.

³⁴ Qotei a mareqnaqa mandam bole namur ti di ugeoqnsiqa olo bar koba ti unu. Deqa ingi bole olo oqosaieqnu. Tamo ungasari nanngi kumbra uge yeqnub deqa Tamo Koba a na nanngi gulbe di enjreqnu.

³⁵ Ariya bati bei Tamo Koba a olo mareqnaqa ya koba brantoqnsiq aiyeqnu. Sawa qangranqnu dia ya jumbum branteqnu.

³⁶ Qotei a mareqnaqa tamo ungasari ingi uyo qa truqueqnub qaji nanngi geregere awooqnsib nanngo segi qure gereiyoqnsib bole unub.

³⁷ Nanngi ingi ti wain sil ti tulan koba yageqnub.

³⁸ Tamo Koba a na aqa segi tamo ungasari nanngi tulan boletnjreqnu deqa nanngi angro gargekoba nambabtnjreqnub. Nanngo makau nanngi dego tulan gargekobaenqub.

³⁹⁻⁴⁰ Jeu tamo nanngi na Israel nanngi jaqatin ti gulbe ti are uge ti enjreqnabqa Tamo Koba a na kamba jeu tamo nanngo gate kokba nanngo nam ugetetnjreqnaqa nanngi wadau sawaq dia lanja lanja laqnu.

⁴¹ A na tamo ungasari sougetejunub qaji nanngi aqaryainjreqnu. A mareqnaqa nanngo angro nanngi kaja du du bul sosib tulan gargekobaenqub.

⁴² Tamo ungasari kumbra bole yeqnub qaji nanngi Qotei aqa manwa di unoqnsibqa tulan areboleboleinjreqnu. Ariya tamo uge nanngi Qotei aqa manwa di unoqnsibqa anjam bei marqa saiinjreqnaqa lanja mequmeqnub.

⁴³ O tamo ungasari powo bole ti unub qaji, ningi ijo anjam sa endi geregere qusib Tamo Koba Qotei na ningi tulan qalaqalaingeqnu deqa are qaloqniy.

108

Qotei na aqa segi tamo ungasari nanngi aqaryainjreqnu

¹ O Abu Qotei, e ni qa ijo areqalo tulan singilateqnum. Deqa e ijo jejamu ti ijo are miligi ti kalil dena ni qa louoqnqai.

² Nobqolo gaigai e qutuoqnsiy gombin anjamqnsiy ni qa louoqnqai.

³ O Tamo Koba Qotei, e sawa bei bei qaji nanngo ambleq di ino nam soqtoqnqai. Od, e tamo ungasari kalil nanngo ambleq di ni qa louoqnqai.

⁴ Ni na iga tulan qalaqalaigeqnum. Ni gaigai ino segi anjam bole dauryeqnum. Ino kumbra di lan bunyosiq tulan goge oqeqnu.

⁵ O Abu Qotei, ijo areqalo agiende. Ni sawa sawa kalilq dia ino singila kobaquja boleq atogne. Yim tamo ungasari kalil nangi ino singila di unsib ino ñam soqtoqnib ñam dena lan bunyosim tulan goge oqoqnqas. Ijo areqalo agide.

⁶ O Abu Qotei, ni na iga tulan qalaqalaigeqnum deqa ni ijo pailyo endi qusim ino singila kobaquja na iga elename. Yim iga bole sqom.

⁷ Qotei a aqa segi atra tal miligiq di sosisa endegsi mareqnu, “E qoto bunyem koboqo. Deqa e areboleboleibimqa Sekem qure nango mandam ti Sukot qure mana utruq di unu qaji nango mandam ti jeisiy ijo segi tamo ungasari nangi enjrqai.

⁸ Gileat sawa ti Manase sawa ti di ijo. Efraim sawa di ijo qotqajqa gate tatal bul. E Mandor Koba unum deqa Juda sawa di ijo bu toqon bul.

⁹ Moap sawa di ijo ban yansqajqa taber bul. Idom sawa di ijo singa tatal atqajqa sawa bul. E Filistia sawa nangi qoto itnjrsiy nangi bunjrsiy areboleboleibim lelenoqnqai.” Qotei a degsi mareqnu.

¹⁰ O Abu Qotei, yai na e osim ombla jeu tamo nango qure miligiq gilsim nangi qoto itnjrqom? Qure di aqa dadan singila koba. Yai na e osim ombla Idom sawaq gilqom?

¹¹ O Abu Qotei, ni segi qujai. Ariya ni na iga torei qoreigem e? Gago qoto tamo nangi qotqajqa gilqab di ni nangi koba na gilqasai e?

¹² O Abu Qotei, mandam tamo bei na iga aqaryaigwa keresai. Deqa ni na iga aqaryaigimqa iga jeu tamo nangi qoto itnjrqom.

¹³ Od, Qotei na iga aqaryaigimqa iga qoto bunyqom. A segi na gago jeu tamo nangi ugetnjrqas. Tamo a ñin singa na sosqas dego kere.

109

Tamo gulbe ti unu qaji aqa pailyo

¹⁻² O Abu Qotei, e ino ñam soqteqnum. Tamo uge nangi ti gisan tamo nangi ti e jeutboqnsib e qa yomu anjam mareqnub. Deqa ni mequmaim. Ni na nangi njirinjre.

³ Tamo nangi di e qa anjam tulan uge mare mare laqnub. Nango anjam di utru saiqoji.

⁴ E na nangi qalaqalainjroqnsim nangi qa pailyeqnum. Ariya nangi na kamba ijo jejamuq di une qametbeqnub.

⁵ E na nangi kumbra bole enjreqnum. Ariya nangi na kamba e kumbra uge ebeqnub. E na nangi tulan qalaqalainjreqnum. Ariya nangi kamba e qa are ugeinjreqnu.

⁶⁻⁷ O Abu Qotei, ijo jeu tamo bei unu. Deqa ni tamo uge bei gilmimqa a na ijo jeu tamo di aqa jejamuq di anjam qameteme. Yim une pegiyo tamo a anjam di qusim ijo jeu tamo aqa une ubtqas. Ijo jeu tamo a kamba anjam bei marsim aqa une kobotqa yim keresaiyqas.

⁸ Ijo areqalo agiende. Ijo jeu tamo aqa ñambile sqajqa bati truqueme. A moiyoqujatimqa tamo bei na kamba aqa gate wau ojeme.

⁹ Aqa angro nangi abu saijnjreme. Aqa ñaun a dego gumbulun saiiyeme.

¹⁰ Ijo areqalo agiende. Ijo jeu tamo aqa angro nangi tulan sougetesosib ingi uyo qa ñamoqnebe. Nango tal tulan ugeamqa tamo qudei na nangi winjrib nangi tal saiqoji soqnebe.

¹¹ Ijo areqalo agiende. Jeu tamo dena sawa bei qaji tamo qudei nango silali yainjrim nangi na a kamba olo nango silali enjrq minjib keresaiiyimqa

nanqi aqa mandam ti aqa ingi ingi kalil ti elenjebe. Ingi ingi di jeu tamo a nami waukobaosiq ej.

¹² Ijo areqalo agiende. Tamo kalil nanqi na jeu tamo di qalaqalaiyqa uratebe. Nanqi aqa angro nanqi qa dego dulqa uratebe.

¹³ Ijo areqalo agiende. Ijo jeu tamo aqa angro nanqi moiyeqritibqa aqa ñam torei loumeme. Deqa tamo ungasari bunuqna ñambabqab qaji nanqi aqa ñam qalieqasai.

¹⁴ Ijo areqalo agiende. Tamo Koba Qotei a jeu tamo di aqa moma utru nanjo kumbra uge nami yoqneb qaji deqa are walyaiq. A na aqa ai aqa une dego kobotaiq.

¹⁵ A gaigai nanjo une qa are qaloqneme. A nanjo ñam kobotimqa nanjo ñam mandamq endia torei loumeme.

¹⁶ Jeu tamo di a tamo ungasari nanqi qa are boleiyqajqa are qalosaiyoqnej. A na tamo sougetesoqneb qaji nanqi ti tamo ingi ingi qa truquoqneb qaji nanqi ti tamo are gulbeinjroqnej qaji nanqi ti ugeugeinjroqnsiq moiyoqnjroqnej.

¹⁷ Jeu tamo dena tamo qudei nanqi endegsi minjrqa arearetoqnej, “Gulbe uge nungoq di branteme.” Deqa gulbe uge aqaq di segi branteme. Jeu tamo dena tamo qudei nanqi endegsi minjrqa asgiyoqnej, “Ninji bole soqniy.” Deqa a segi bole sai.

¹⁸ A aqa kumbra uge di gara bul jigonoqnej. Deqa aqa kumbra uge di ya bulosim aqa jejamu miligiq aiyeme. Aqa kumbra uge di goreñ bulosim aqa tanu miligiq aiyeme.

¹⁹ A aqa kumbra uge dena gara olekoba bul kabuesoqneme. A aqa kumbra uge di alalag bul gaigai tigesoqneme.

²⁰ Tamo Koba Qotei a na tamo ungasari ijo jejamuq di anjam uge qametbeqñub qaji nanqi degsim ñolawotñjreme.

²¹ O ijo Tamo Koba Qotei, ni ino ñam qa are qalsim e aqaryaibime. Ino qalaqalaiyo kumbra a tulan bolequja. Ni ino kumbra deqa are qalsim e ame. Yim e bole sqai.

²² E tulan sougetesosimqa ingi qa truquoqnsim are jaqatinbeqnu.

²³ E moiqa jojomeqnum. Sen qunun a qanam sosiqa olo bilaqteqnaqa a koboeqnu dego kere. Jagwa na sis nanqi taqal breinjreqnu dego kere.

²⁴ E ingi uratoqnsim qurieneqnum deqa ijo singa tombol laejunu. Ijo jejamu dego laesonaqa ijo tanu kalil boleq dekriteqnu.

²⁵ Tamo ungasari ijo jejamuq di laña une qametbeqñub qaji nanqi na e nubsibqa e misilinboqnsib gate gainyoqnsib e kikibeqñub.

²⁶ O ijo Tamo Koba Qotei, ni gaigai e tulan qalaqalaibeqnum deqa ni na e aqaryaibosim e ame.

²⁷ Ni degyimqa ijo jeu tamo nanqi qalieqab, ni segi na e geregereibeqnum.

²⁸ O Abu Qotei, ijo jeu tamo nanqi na e tamo uge qa merbeqñub. Ariya ni na e tamo bole qa merboqnsim e boletboqne. Ijo areqalo agiende. E ino wau tamo unum deqa ijo jeu tamo nanqi na e ugetbqa yoqnib ni na kamba nanqi jemai enjre. Yim e areboleboleibqas.

²⁹ Ijo areqalo agiende. Ni na ijo jeu tamo nanjo ñam aguq atimqa nanqi tulan jemainjreme. Nanqi jemai di gara bul jigesoqnebe.

³⁰ Ariya e ijo medabu waqtosiy Tamo Koba Qotei a binjiyai. Tamo ungasari nanqi Qotei qa louqajqa koroesoqñibqa e nanjo ambleq di aqa ñam soqtqai.

³¹ Qotei na tamo ungasari sougetejunub qaji nanqi beternjreqnu. A na nanqi aqaryainjreqnu deqa tamo qudei na nanqi moiyoqnjrqa maroqnsib nanjo jejamuq di laña une qametnjrqa yeqnab keresaiinjreqnu.

110

Qotei na Mandor giltej

¹ Tamo Koba Qotei a na ijo Tamo Koba minjej, “Ni ijo ban woq endi awo. Awesoqnimqa e ino jeu tamo kalil nangi elenjosiy ino sorgomq di atitqa ni mandor sosim nangi singila na taqatnjrqam.” Degsi minjej.

² O ijo Tamo Koba, ni que. Tamo Koba Qotei a marimqa ni mandor sosim sawa bei bei qaji nangi singila na taqatnjrqam. Tamo Koba Qotei a Saion qureq di unu. A na ni mermqas, “Ni mandor sosim ino jeu tamo nangi singila na taqatnjre.” A na ni degsi mermqas.

³ Deqa ni ino jeu tamo nangi qoto itnjrq batiamqa ino qoto tamo nangi bosib ni betermqab. Qoto tamo nangi di angro wala singila ti sqab. Nobqolo ñin a ñunguoqnsiqa singilaeqnu dego kere. Nangi na ni betermosib Tamo Koba Qotei aqa gara boledamu jigsib ni ombla qotqab.

⁴ Tamo Koba Qotei a na ni endegsi mermej, “Ni bati gaigai atra tamo sqam. Melkisedek a atra tamo soqnej dego kere.” Tamo Koba Qotei a na ni degsi mermsiqa aqa anjam di singilatej. Deqa a olo aqa anjam di uratqa keresai.

⁵ O Tamo Koba Qotei, ijo Tamo Koba a ino ban woq di unu. A minjin oqwa batiamqa a na sawa bei bei qaji mandor nangi qoto itnjrsim qoto bunjosim nangi padaltnjrqas.

⁶ Od, a na sawa bei bei qaji nango une qa nangi kambatnjrsim nangi qoto itnjrsim ñumim morenqab. Deqa qoto sawaq dia tamo moreño qaji nango qusa maqesqas. Ijo Tamo Koba a na sawa sawa kalilq dia mandor nangi padaltnjrqas.

⁷ Gam qalaq dia ya bei soqnimqa ijo Tamo Koba a ya dena uysim singilaosim qoto bunjqas.

111

Iga Tamo Koba aqa ñam soqtqom

¹ Ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtiy! E ijo are miligi kalil Tamo Koba Qotei yekritqai. Aqa segi tamo ungasari bole nangi koroesoqnbqa e nango ambleq dia a binjyqai.

² Tamo Koba Qotei a manwa kokba babteqnu. Aqa segi tamo ungasari nangi aqa manwa deqa arearetnjreqnaqa manwa di aqa utru geregere qalieqajqa deqa peleiyeqnub.

³ Wau kalil Qotei a yeqnu qaji di tulan bolequja. A wau di yeqnu deqa aqa ñam tulan goge oqeqnu. Aqa kumbra bole tintin bati gaigai sqas.

⁴ Tamo Koba Qotei a na gago are tigeltetgeqnaqa iga aqa manwa kokba qa are qaleqnum. Iga aqa manwa deqa are walgosaieqnu. Qotei a iga qa duloqnsiqa are boleiyeqnu.

⁵ A na tamo ungasari a qa ulaeqnub qaji nangi ingi uyo anainjreqnu. A aqa anjam a nami nangi ti qoseb qaji deqa are walyosaieqnu. A gaigai aqa anjam deqa are qaleqnu.

⁶ A na sawa bei bei qaji nango mandam yainjroqnsiqa aqa segi tamo ungasari nangi enjreqnu. Aqa kumbra dena a na aqa singila nangi osornjreqnu.

⁷ Qotei aqa wau tulan bole tintin unu. Aqa dal anjam kalil bole gisan sai. Deqa iga aqa dal anjam qa gago areqalo singilatosim dauryqom.

⁸ Qotei a kumbra bole tintin na aqa dal anjam atej. A aqa dal anjam di uratqa keresai. Deqa aqa dal anjam di bati gaigai sqas.

⁹ A na aqa segi tamo ungasari nanngi elenosiqa boletnjrej. A na aqa anjam a nami nanngi ti qoseb qaji di singilatej. Deqa anjam di bati gaigai sqas. Qotei aqa ñam tulan bolequja getento unu. Iga aqa ñam deqa ulaqom.

¹⁰ Od, iga Tamo Koba Qotei qa ulaqom. Iga degyqom di iga powo bole ti sqom. Tamo ungasari kalil Qotei aqa anjam dauryeqnub qaji nanngi powo bole ti sqab. Qotei aqa ñam bati gaigai goge oqoqnqas.

112

Tamo kumbra bole yeqnub qaji nanngi areboleboleinjreqnu

¹ Ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqniy! Ningi aqa sorgomq di sosib aqa dal anjam qa tulan arearetnjgame. Tamo a degyqas di a areboleboleiyqas.

² Aqa angro nanngi ñoro koba ti ñam koba ti sqab. A tamo bole unu deqa Qotei na aqa moma kalil nanngi tulan boletnjrqas.

³ Aqa talq di ingi ingi koba sqas. Aqa kumbra bole tintin bati gaigai sqas.

⁴ Tamo di a kumbra bole tintin yeqnu. A are boleiyqajqa kumbra ti dulqajqa kumbra ti dauryeqnu. A degyeqnu deqa a gulbe osim sawa ambrug di sqas di unqum. Suwan olo aqaq di brantqas.

⁵ A aqa ingi ingi saiaoqnsiq aqa segi qa marosaieqnu deqa a bole sqas. Tamo qudei nanngi aqa silali yayiosib olo bunuqna yqajqa minjqab di a nanngi saidnjrqasai. A silali di nanngi enjqas. A kumbra tintin na aqa wau kalil yeqnu.

⁶ A tamo bole tintin unu deqa a singila na tigelesqas. Deqa gulbe bei na a yala gotranjqa keresai. Tamo ungasari nanngi aqa ñam qa are walnjrqasai. Nanngi aqa ñam qa gaigai are qaloqnsib sqab.

⁷ Tamo di a gulbe bei bam deqa qusimqa are lawo sqas. A ulaqasai. Gulbe bati qa aqa are miligiq di a Tamo Koba Qotei qa aqa areqalo singilatqas.

⁸ A gulbe kalil qa are koba qalosaieqnu. Qotei na aqa are miligi singilateteqnu deqa a ulaosaieqnu. A qalie, a qoto bunyosim aqa jeu tamo nanngi padalnjrqas.

⁹ A na aqa ingi ingi jeiyoqnsiq tamo ungasari sougetejunub qaji nanngi enjqnu. Aqa kumbra bole tintin di bati gaigai sqas. Tamo ungasari nanngi aqa kumbra bole di unoqnsib aqa ñam soqteqnub. Deqa a ñam koba ti unu.

¹⁰ Ariya tamo uge nanngi aqa kumbra bole di unoqnsib njirinoqnsib a qa are ugeinjreqnaqa qalagei anjam ateqnu. Bunuqna tamo uge nanngi di torei padalqab. Ingi bole bole nanngi oqajqa arearetnjreqnu qaji di nanngi oqa keresaiinjqas.

113

Qotei na tamo ungasari nanngi boletnjreqnu

¹ Ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqniy! Ningi aqa wau tamo unub deqa ningi aqa ñam soqtoqniy!

² Bati endeqa ti bunuq qa ti iga Tamo Koba Qotei aqa ñam binjiyoqnqom. Od, bati gaigai iga aqa ñam soqtoqnqom.

³ Sen ogo sawa ti sen aiyo sawa ti dia iga Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqnqom.

⁴ A goge kobaq di sosiqa sawa bei bei qaji nanngi taqatnjreqnu. Aqa rian ti aqa ñam ti lan qure tulan bunyejunu.

⁵⁻⁶ Gago Tamo Koba a segi qujai Qotei. Tamo dego bei sosai. A lan qureq dia Mandor Koba sosiqa tiroqnsiq lan ti mandam ti uneqnu.

⁷ A na tamo ungasari sougetejunub qaji nangi aqaryainjreqnaqa nangi bole unub. A na tamo ungasari ingi ingi qa truqueqnub qaji nangi geregereinjreqnaqa nangi kere na unub.

⁸ A na nango ñam soqtetnjreqnu deqa nangi Israel gate kokba nangi koba na awoqnsib ingi uyeqnab tamo ungasari nangi na nangi unjroqnsib bininjreqnub.

⁹ A na unja angro saiqoji unub qaji nangi boletnjreqnaqa nangi angro gargekoba oqnsib nango segi talq di geregere sosib areboleboleinjreqnu. Ninji Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqniy!

114

Qotei a Yuwal Lentq dia Israel nangi elenjej

¹ Nami Israel nangi Isip sawa uratosib gileb. Isip nangi anjam bei qaji. Israel nangi Jekop aqa lenj.

² Bati deqa Qotei na Juda aqa lenj nangi giltjnirnaqa nangi aqa atra tal bul soqneb. A na Israel nangi giltjnirnaqa nangi aqa segi tamo ungasari soqneb.

³ Nangi Isip sawa uratosib gileqnabqa Yuwal Lent a Qotei unsiq a ulanjej. Jordan Ya a tigelej deqa a olo aiyosaiognej.

⁴ Mana kokba ti mana kiñilala ti nangi kaja du du bulosib prugoqneb.

⁵ O Yuwal Lent, ni kiyaga ulanem? O Jordan Ya, ni kiyaga olo aiyosaiognem?

⁶ O mana kokba ti mana kiñilala ti, ningi kiyaga kaja du du bulosib prugoqneb?

⁷ O mandam, Tamo Koba a beqnu deqa ni renjiname. Od, Jekop aqa Qotei a beqnu deqa ni renjiname.

⁸ Wadau sawaq dia Qotei a menin bulyonaqa a ya kuru babej. Qotei a menin kobaquja bulyonaqa a ya jumbum kobaquja babej.

115

Qotei a segi qujai Qotei bole

¹ O Tamo Koba Qotei, ni gaigai iga tulan qalaqalaigeqnum. Ni ino segi anjam bole dauryeqnum. Ni iga uratgosaieqnum. Deqa iga ino ñam soqtqom. Iga gago segi ñam soqtqasai.

² Sawa bei bei qaji nangi na iga endegsib nenemgeqnub, “Nunjo Qotei a qabi unu?” Nangi na kiyaga iga degsib nenemgeqnub?

³ Gago Qotei a lan qureq di unu. A kumbra bei yqajqa are soqnim a yqas. A gaigai aqa segi areqalo dauryeqnu.

⁴ Sawa bei bei qaji nangi nango ban na gisan qotei gereinjreqnub. Nangi gol na ti silva na ti gisan qotei gereinjreqnub.

⁵ Gisan qotei nangi di medabu ti unub. Ariya nangi anjam marqa keresai. Nangi ñamdamu ti unub. Ariya nangi ñam atqa keresai.

⁶ Nangi dabkala ti unub. Ariya nangi anjam quqwa keresai. Nangi manaqobu ti unub. Ariya nangi ingi bei quleqnjrqa keresai.

⁷ Nangi ban ti unub. Ariya nangi ingi bei ojqa keresai. Nangi singa ti unub. Ariya nangi walwelqa keresai. Nangi kakro saiqoji unub deqa nangi anjam marqa keresai.

⁸ Gisan qotei gereinjro tamo nangi ti tamo ungasari gisan qotei qa nango areqalo singilateqnub qaji nangi ti qotei di bulosib singila saiqoji unub.

⁹ O Israel tamo ungasari, ningi Tamo Koba Qotei qa nunjo areqalo singilatoqniy. A na ningi aqaryaingeqnu. A dumu bul sosisqa ningi taqatngeqnu.

¹⁰ O Aron aqa len, ningi Tamo Koba Qotei aqa atra tamo unub deqa ningi a qa nungo areqalo singilatoqniy. A na ningi aqaryaingeqnu. A dumu bul sosiqa ningi taqatngeqnu.

¹¹ O tamo ungasari Tamo Koba Qotei qa ulaeqnub qaji, ningi a qa nungo areqalo singilatoqniy. A na ningi aqaryaingeqnu. A dumu bul sosiqa ningi taqatngeqnu.

¹² Tamo Koba Qotei a gaigai iga qa are qaleqnu. A iga qa are walyosaieqnu. Deqa a na iga ti Israel nanqi ti Aron aqa len nanqi ti boletgoqnqas.

¹³ A na tamo ungasari a qa ulaeqnub qaji nanqi boletnjroqnqas. Od, a na tamo ungasari ñam saiyoji unub qaji nanqi ti tamo ungasari ñam koba ejunub qaji nanqi ti boletnjroqnqas.

¹⁴ Tamo Koba Qotei a na ningi ti nungo moma bunuqna brantqab qaji nanqi ti angro gargekoba engeme.

¹⁵ Tamo Koba Qotei lan ti mandam ti gereiyej qaji a na ningi tulan boletngeme.

¹⁶ Lan qure a Tamo Koba Qotei aqa segi so sawa. A na mandam endi tamo ungasari nanqi enjrej.

¹⁷ Tamo ungasari moiyo qureq aiyeb qaji nanqi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtosaieqnu.

¹⁸ Ariya iga ñambile unum deqa iga Tamo Koba Qotei a binjiyoqnqom. Iga bati endeqa ti bunuq qa ti a binjiyoqnqom. Ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqniy!

116

Qotei na tamo aqaryaiyej

¹ E na Tamo Koba Qotei a pailyem. Di kiyaaqa? A e qa dulqajqa deqa. A ijo pailyo quej deqa e na a tulan qalaqalaiyeqnum.

² Od, a ijo pailyo quej. Deqa bati kalil e ñambile sqai di e a metoqnqai.

³ E moiyo qure qa ulaugetosim are tonjonbej. Moiyo a sil bulosiq e singila na ojej.

⁴ Deqa e Tamo Koba Qotei aqa ñam metosim endegsi pailyem, “O Tamo Koba Qotei, ni na e aqaryaibime. Yim e bole sqai.” E degsi pailyem.

⁵ Tamo Koba Qotei a kumbra bole tintin yoqnaiqa iga qa are boleiyeqnu. Gago Qotei a iga qa duleqnu.

⁶ Tamo ungasari nanqi na nanjo segi jejamu aqaryaiyqa keresai deqa Tamo Koba Qotei na nanqi taqatnjreqnu. Nami jeu tamo qudei nanqi e ugetbqa laqnabqa Qotei na nanjo banq na e taqal waibej.

⁷ Deqa bini e are lawo unum. Di kiyaaqa? Tamo Koba Qotei a na e tulan boletbej deqa.

⁸ O Tamo Koba Qotei, ni na e aqaryaibem deqa e moiyoai. Ni ijo ñam ya kalil nuntetbosim e taqatbem deqa e uneq di ulonjosi.

⁹ Deqa bati kalil e mandamq endi sqai di e Tamo Koba Qotei a ombla walweloqnqai.

¹⁰ E marem, “Gulbe tulan kobaquja na e kabutbejunu.” E degsi marsimqa bati deqa e Qotei qa ijo areqalo singilatem.

¹¹ E ijo gulbe deqa ulaosim endegsi marem, “Tamo kalil nanqi gisan tamo.” E degsi marem deqa Qotei na e aqaryaibej.

¹² Od, Tamo Koba Qotei a na e tulan boletbej. Deqa e kamba ingi bole kiye Qotei yqai?

¹³ Tamo Koba Qotei na e aqaryaibej deqa e padalosai. Deqa e wain gamban osi bosiy Qotei atraiyosiy a binjiyosiy aqa ñam metqai.

¹⁴ Aqa segi tamo ungasari kalil nangi koroesoqnibqa e nango ambleq di wain gamban atraiyitqa nangi unqab. E nami wain gamban di Tamo Koba Qotei atraiyqajqa minjem.

¹⁵ Tamo Koba Qotei na aqa segi tamo ungasari bole nangi tulan qalaqalain-jreqnu. A nangi nambile sqajqa areareteqnu.

¹⁶ O Tamo Koba Qotei, e ino wau tamo unum. E ino wau ojegnum. Ijo ai a nami ino wau ojoqnej dego kere. Sil kokba na e ojobulonabqa ni na sil di pamblonjem deqa e bole unum.

¹⁷ O Tamo Koba Qotei, e ni binimqa marsiyqa ingi ingi osi bosiy ni atraimosiy binimqai. Bati deqa e ino ñam metqai.

¹⁸ Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nangi koroesoqnibqa e nango ambleq di ingi ingi atraiyitqa nangi unqab. E nami ingi ingi di Tamo Koba Qotei atraiyqajqa minjem.

¹⁹ O Jerusalem qure, e Tamo Koba Qotei aqa atra tal miligiq dia ingi ingi di atraiyqai. Tal di inoq di unu. O tamo ungasari, ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqniy!

117

Ningi Tamo Koba aqa ñam soqtoqniy

¹ O tamo ungasari kalil, ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqniy. O sawa bei bei qaji kalil, ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam tulan soqtoqniy.

² Qotei na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu. A gaigai aqa segi anjam bole dauryeqnu. Deqa a na iga uratgwa keresai. Ningi Tamo Koba aqa ñam soqtoqniy!

118

Tamo nangi Qotei pailyeqnub

¹ Tamo Koba Qotei a na iga boletgeqnu. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu. Deqa iga a binijqom.

² Iga Israel tamo ungasari unum deqa iga endegsi marqom, “Qotei na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.”

³ Atra tamo nangi dego endegsib marebe, “Qotei na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.”

⁴ Tamo ungasari kalil Tamo Koba Qotei qa ulaeqnub qaji nangi dego endegsib marebe, “A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.”

⁵ E gulbe koba ti sosimqa Tamo Koba Qotei pailyonamqa a ijo pailyo qusiqa gulbe di kobotej.

⁶ Tamo Koba Qotei a na e beterbejunu deqa e ulaqasai. Qotei na e aqaryaibeqnu deqa tamo bei na e kumbra uge ebqa yoqnim keresaiyyas.

⁷ Od, Tamo Koba Qotei a na e beterbesosiqqa aqaryaibeqnu. Deqa a qoto bunyosim ijo jeu tamo nangi padaltnjrimqa e aqa kumbra di unqai.

⁸ Iga Tamo Koba Qotei aqa areq di uliqom di bolequja. Iga mandam tamo nangi qa gago areqalo singilatqom di bole sai.

⁹ Iga Tamo Koba Qotei aqa areq di uliqom di bolequja. Iga mandor kokba nangi qa gago areqalo singilatqom di bole sai.

¹⁰ Nami sawa bei bei qaji gargekoba nangi na e lubqa maroqnsib e kalilboqnsib agutbeqnabqa e Tamo Koba Qotei aqa ñam na nangi kobotnjroqnem.

¹¹ Od, nangi na e kalilboqnsib agutbeqnabqa e Tamo Koba Qotei aqa ñam na nangi kobotnjroqnem.

¹² Nanği sis bul e kalilboqnsib agutbeq nabqa e Tamo Koba Qotei aqa ñam na nanği kobotnjroqnem. Deqa nanği moiyoqujatoqneb. Namyuwo na liki urur koiteqnu dego kere.

¹³ Nanği njirin na e qoto itbeq nabqa e padalqa laqnem. Ariya Tamo Koba Qotei a na e aqaryaibeqnej.

¹⁴ Tamo Koba Qotei a na e singilatboqnsiqa aqaryaibeqnu deqa jeu tamo nanği na e padaltbosaieqnu. Deqa e Qotei qa loueqnum.

¹⁵ Tamo bole tintin nanği nanği jagwa tal miligiq dia Qotei qa loueqnub. Qotei na jeu tamo nanği banq na nanği elenqnu deqa nanği arebolebolein-jreqnaqa endegsib mareqnu, “Tamo Koba Qotei a aqa ban wo na manwa kokba babteqnu.

¹⁶ A aqa ban wo na iga aqaryaigeqnaqa iga qoto bunyeqnum. Od, a aqa ban wo na manwa kokba babteqnu.” Nanği degsib mareqnu.

¹⁷ Deqa e qalieonum, e mati moiqasai. E nambile sosiy kumbra kalil Tamo Koba Qotei a yeqnu qaji deqa saoqnqai.

¹⁸ Bole, Tamo Koba Qotei a na e tulan nolakotbosiq ugetbej. Ariya a na e moiyoibosai.

¹⁹⁻²⁰ E nungo mandor unum. Ningi siran waqtetbibqa e atra tal miligiq gilsiy Tamo Koba Qotei a binjiyoqnqai. Siran di Tamo Koba Qotei aqa segi siran. Tamo ungasari kumbra bole tintin yeqnu qaji nanği siran dena atra tal miligiq gilqa kere.

²¹ O Tamo Koba Qotei, e qalie, ni ijo pailyo qusimqa jeu tamo nanği banq na e taqal waibem deqa e bole unum. Deqa e ni binjimoqnqai.

²² Tal gereiyo qaji tamo nanği na tal ai arqsibqa uge qa marsib taqal waiyeb. Onaqa tal ai di Qotei na olo osiq tumaq di tigeltej unu.

²³ Tamo Koba Qotei a segi na tal ai di tigeltej deqa iga unsim mareqnum, “Tal ai di tulan bolequja.”

²⁴ Bini bati endeqa Tamo Koba Qotei a qoto bunyqo deqa iga tulan areboleboleigwas.

²⁵ O Tamo Koba Qotei, iga ni endegsi pailmeqnum, “Ni na iga elenqsim aqaryaigimqa gago wau kalil iga yeqnum qaji di tulan boleqas.” Iga ni degsi pailmeqnum.

²⁶ Tamo bei a Tamo Koba Qotei aqa ñam na beqnu deqa a tulan areboleboleiyeqnu. Iga Tamo Koba aqa atra tal miligiq dia tamo deqa tulan areboleboleiqnu.

²⁷ Tamo Koba a segi Qotei bole. A pulon bul sosiqa iga suwantgeqnu. Deqa tamo ungasari, ningi Qotei atraiyqa marsibqa nam banga qudei ojelenqsim atra bijal kalilyesqniy.

²⁸ O Abu, ni ijo Qotei unum deqa e ni binjimoqnqai. Ni ijo Qotei unum deqa e ino ñam soqtoqnqai.

²⁹ Tamo Koba Qotei a na iga boletgeqnu. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnqas. Deqa ningi na a binjiyoqnqai.

119

Qotei aqa dal anjam a tulan bolequja

¹⁻² Tamo ungasari gam boleq di walweloqnsib une saiqoji unub qaji nanği tulan areboleboleinjqas. Tamo ungasari nanği di Tamo Koba Qotei aqa dal anjam dauryoqnsib nanği are miligi kalil Qotei yekritoqnsib a pailyeqnu. Utru deqa nanği tulan areboleboleinjqas.

³ Nanği kumbra uge bei yosaieqnu. Nanği Tamo Koba aqa kumbraq di walweleqnu.

⁴ O Abu Qotei, e qalie, ni ino dal anjam atsim endegsi marem, “Ningi dal anjam di torei dauryiy.”

⁵ Ni degsi marem deqa e gaigai ino anjam dauryqajqa singilaoqnqai.

⁶ Od, e ino dal anjam kalil qa are qaloqnqai. E degyqai deqa e jemaibqasai.

⁷⁻⁸ O Abu Qotei, e ino dal anjam kalil qa geregere poibimqa bati deqa e are bole na ino ñam soqqtqai. Ino dal anjam di tulanj tintinj unu deqa e dauryoqnsiy sqai. O Abu Qotei, ni na e uratbaim.

Tamo a Qotei aqa dal anjam dauryeqnu

⁹ Angro wala a kiyersim gam boleq di walweloqnqas? O Abu Qotei, e marqai. A ino anjam dauryqas di a gam boleq di sqas.

¹⁰ O Abu, e ijo are miligi kalil ni emekritoqnsim ni pailmeqnum. E ino dal anjam uratqa yoqnit ni na e aqaryaibe. Ni degyqam di e ino dal anjam uratqasai. E anjam di dauryqai.

¹¹ E ino anjam ijo are miligiq di atem unu deqa e ni qa une bei yqasai.

¹² O Tamo Koba Qotei, e ino ñam soqteqnum. Ni na ino dal anjam e osorbimqa e geregere qalieqai.

¹³ Dal anjam kalil ni mareqnum qaji di e na kamba tamo ungasari nangi minjreqnum.

¹⁴ E ino anjam dauryqajqa tulanj areboleboleibeqnu. E silali qa ti ñoro qa ti degsi areboleboleibosaieqnu.

¹⁵ E ino dal anjam qa gaigai are qaleqnum. Od, e ino kumbra kalil geregere peleiyqnsim dauryeqnum.

¹⁶ E ino dal anjam qa tulanj arearetbeqnu. E ino anjam qa are walbqasai.

Tamo a Qotei aqa dal anjam qa areboleboleiyeqnu

¹⁷ O Abu Qotei, e ino wau tamo unum deqa ni na e boletbe. Yim e ñambile sosiy ino anjam dauryqai.

¹⁸ Ni ijo ñamdamu waqtetbimqa anjam bole kalil ino dal anjamq di unu qaji di e geregere unsiy qalieqai.

¹⁹ E mandamq endi sokobaiyqasai. Deqa ni ino dal anjam e qa ulitaim.

²⁰ E bati gaigai ijo are miligiq na ino anjam qalaqalaiyoqnsim anjam di dauryqajqa tulanj singilaeqnum.

²¹ Ariya tamo diqeqnub qaji nangi degyosaieqnub. Nangi ino dal anjam qoreiyqnsib nango segi areqalo dauryeqnub. E qalie, ni na tamo nangi di ñirinjnroqnsim endegsi minjreqnum, “Ningi tamo uge.”

²² Tamo nangi di e qa anjam uge maroqnsib e misilinbeqnub. E ino dal anjam dauryeqnum deqa ni na nangi saidnjre. Ni degyqam di nangi e qa olo anjam uge marqasai.

²³ Mandor uge nangi korooqnsibqa e lubib moiqajqa gam ñameqnub. Ariya di unqum. E ino wau tamo unum deqa e gaigai ino dal anjam qa are qaloqnqai.

²⁴ E ino anjam qa tulanj arearetbeqnu. Anjam dena e gam bole osorbeqnu.

Tamo a Qotei aqa dal anjam dauryqajqa singilaeqnu

²⁵ O Abu Qotei, e are tulanj gulbeibeqnaqa mandamq di ulonobuleqnum. Deqa ni ino anjam ni nami marem qaji deqa are qalsim e ñambile ebe.

²⁶ E ijo kumbra bei ni qa ulitosai. E ijo kumbra kalil ubtosim mermonam ni qusim kamba anjam bole merbem. Deqa Qotei, ni na ino dal anjam e osorbimqa e geregere qalieqai.

²⁷ Ni na e powo ebimqa e ino dal anjam qa geregere qalieosiy ino manjwa kalil qa are qaloqnqai.

²⁸ E are tulan gulbeibeqnu deqa ni ino anjam ni nami marem qaji di dauryosim e singilatboqne.

²⁹ Ni na e taqatbim e gisan kumbra torei uratqai. Ni e qa are boleimim ino dal anjam e osorbimqa e geregere qalieqai.

³⁰ E gaigai ino dal anjam qa are qaleqnum. E marem, e ino anjam bole dauryqai.

³¹ O Tamo Koba Qotei, e singila na ino dal anjam ojoqnsim dauryeqnum. Deqa tamo bei na e jemaibeqna laqnim ni na a saidye.

³² Ni na e powo koba ebeqnum deqa e ino dal anjam dauryqajqa singilaoqnqai.

Tamo a Qotei na powo yqajqa deqa pailyeqnu

³³ O Tamo Koba Qotei, ni na e gam osorbimqa e bati gaigai ino dal anjam dauryoqnqai.

³⁴ Ni na e powo ebimqa e ijo are miligi kalil ni emekritosiy ino dal anjam dauryqai.

³⁵ E ino dal anjam qa tulan arearetbeqnu deqa ni na e babanbimqa e ino dal anjam di dauryqai.

³⁶ E ñoro koba oqajqa mamaulbaim deqa ni na ijo are tigeltetbimqa e ino anjam dauryqai.

³⁷ Ni ino anjam ni nami marem qaji deqa are qalsim e ñambile ebimqa e kumbra uge qoreiyoqnqai.

³⁸ E ino wau tamo unum deqa ni ino anjam ni nami marem qaji di dauryosim e boletbime. Ni degyqam di tamo ungasari nanqi ino kumbra di unsib ino sorgomq di sqab.

³⁹ Jeu tamo nanqi e qa anjam uge mareqnub deqa e nanqi qa ulaugeteqnum. Deqa ni na e aqaryaibe. Ni degyqam di nanqi anjam dena e ugetbqasai. O Abu Qotei, ino dal anjam kalil bole.

⁴⁰ E ino dal anjam kalil dauryqajqa are koba unu. Ino kumbra kalil bole tintij unu deqa ni na e ñambile ebime.

Tamo a Qotei aqa dal anjam qa aqa areqalo singilateqnu

⁴¹ O Tamo Koba Qotei, e qalie, ino qalaqalaiyo kumbra a tulan kobaquja. Deqa ni na ino kumbra di e osorbosim ino anjam ni nami marem qaji di dauryosim e ame.

⁴² Ni degyimqa e ino anjam bati gaigai palontoqnsiy tamo ungasari e misilinqbeqnu qaji nanqi une osornjroqnqai. E degyqai. Di kiyaaqa? E ino anjam qa ijo areqalo singilateqnum deqa.

⁴³ Od, e ino dal anjam kalil qa ijo areqalo singilateqnum. Deqa ni ino anjam bole ijo medabuq na e yaibaim.

⁴⁴ O Abu Qotei, e ino dal anjam bati gaigai dauryoqnqai.

⁴⁵ E ino dal anjam dauryqajqa singilaeqnum deqa e gam boleq di walweloqnit kumbra uge bei na e ojqa keresaiiyqas.

⁴⁶ E ino anjam palontoqnsiy mandor kokba nanqi minjroqnqai. E kumbra degyqajqa jemaibqasai.

⁴⁷⁻⁴⁸ E ino dal anjam dauryqajqa areboleboleibeqnu. E ino dal anjam qa tulan arearetbeqnu. Od, e na ino dal anjam di qalaqalaiyeqnum. E bati gaigai ino anjam qa are qaloqnqai.

Qotei aqa dal anjam a tulan bolequja

⁴⁹ O Abu Qotei, e ino wau tamo unum. Ni ino anjam ni nami e merboqnem qaji deqa olo are qale. E ino anjam deqa ijo areqalo singilateqnum.

⁵⁰ Ni ino anjam dena e nambile ebeqnum deqa gulbe bei ijoq di brantqas di unqum. E are lawo sqai.

⁵¹ Tamo unqasari diqeqnub qaji nangi na e misilinbeqnub. Ariya di dego unqum. E ino dal anjam qoreiyosaieqnum.

⁵² O Tamo Koba Qotei, e ino dal anjam ni nami marem qaji deqa are qaleqnum. E qalie, ni ino dal anjam dena ijo are latetbeqnum.

⁵³ Tamo uge nangi ino dal anjam gotranyeqnub deqa e nangi qa nirin kobaeqnum.

⁵⁴ E mandamq endi sokobaiyqasai. Deqa e ino dal anjam qa are qaloqnsim lou gereiyognsim ni qa loueqnum.

⁵⁵ O Tamo Koba Qotei, qolo e ino nam qa are qaloqnsim ino dal anjam dauryeqnum.

⁵⁶ Od, e ino dal anjam kalil dauryeqnum deqa e areboleboleibeqnu.

Tamo a Qotei aqa dal anjam dauryqajqa tulan areareteqnu

⁵⁷ O Tamo Koba Qotei, ni e ombla unum deqa e tulan kere na unum. E ni mermeqnum, “E ino anjam dauryoqnqai.”

⁵⁸ O Abu Qotei, e ijo are miligi kalil ni emekritoqnsim endegsi pailmeqnum, “Ni ino anjam ni nami marem qaji di dauryosim e qa are boleimeme.”

⁵⁹ E ni degsi pailmoqnsim ijo walwel kalil qa geregere are qaloqnsim ino dal anjam dauryqajqa singilaeqnum.

⁶⁰ O Abu Qotei, e tarinqasai. E urur ino dal anjam dauryoqnqai.

⁶¹ Tamo uge nangi sil na e tontbobuloqnsib e nango kumbra uge dauryqajqa titbeqnub. Ariya e ino dal anjam qa are walbqasai.

⁶² Qolo jige e tigeloqnsim ino nam soqteqnum. E degyeqnum. Di kiyaaqa? Ino dal anjam a tulan bole tintin unu deqa.

⁶³ E tamo unqasari ni qa ulaqnsib ino dal anjam dauryeqnub qaji nangi koba na walweleqnum.

⁶⁴ O Tamo Koba Qotei, e qalie, ni na tamo unqasari kalil mandamq endi unub qaji nangi tulan qalaqalainjreqnum. Deqa ni na ino dal anjam e osorboqne.

Qotei aqa dal anjam a bolequja

⁶⁵ O Tamo Koba, e ino wau tamo unum. E qalie, ni ino anjam ni nami marem qaji di dauryoqnsim e boletbeqnum.

⁶⁶ O Abu Qotei, e ino dal anjam qa ijo areqalo singilateqnum deqa ni na powo bole ti qalie bole ti e eboqne.

⁶⁷ Nami ni na e gulbe ebosaisonamqa e ino gam bole uratoqnem. Ariya ni na e gulbe ebem deqa bini e ino anjam dauryeqnum.

⁶⁸ Ni Qotei bolequja. Ni ino segi kumbra bole yeqnum. Deqa ni ino dal anjam e osorboqne.

⁶⁹ Tamo unqasari diqeqnub qaji nangi gisan anjam gargekoba e qa mareqnub. Ariya e ijo are miligi kalil ni emekritoqnsim ino dal anjam dauryeqnum.

⁷⁰ Tamo unqasari nangi di areqalo bole ti sosai. Nangi nango are miligi getenteqnub. Ariya e ino dal anjam qa tulan arearetbeqnu.

⁷¹ Ni na e gulbe ebem di bolequja. E gulbe di qoboiyem deqa bini e ino dal anjam geregere qalieeqnum.

⁷² E ino dal anjam dauryqajqa tulan arearetbeqnu. E gol qa ti silva qa ti degsi arearetbosaieqnu.

Qotei aqa dal anjam a tulan bole tintin

⁷³ O Abu Qotei, ni ino segi ban na e gereibem deqa ni na powo ebimqa e ino dal anjam kalil qa geregere qalieqai.

⁷⁴ Tamo ungasari ni qa ulaoqnsib ino sorgomq di unub qaji nanqi e nubsibqa tulan areboleboleinjqas. Di kiyaga? E ino anjam qa ijo areqalo singilateqnum deqa.

⁷⁵ O Tamo Koba Qotei, e qalieonum, ino dal anjam kalil bole. Ni ino segi kumbra bole dauryosim e gulbe ebem.

⁷⁶ E ino wau tamo unum. Ni nami marem, ni bati gaigai e qalaqalaiboqnqam. O Abu Qotei, ni ino qalaqalaiyo kumbra dena ijo are latetboqne.

⁷⁷ E ino dal anjam qa tulan arearetbeqnu deqa ni e qa dulame. Yim e nambile sqai.

⁷⁸ Tamo ungasari diqeqnub qaji nanqi gisan anjam maroqnsib lanja lanja ijo jejamuq di une qametbeqnub. Ni nanjo kumbra uge deqa nanqi jemai enjre. Ariya e bati gaigai ino dal anjam qa are qaloqnqai.

⁷⁹ Tamo ungasari ni qa ulaoqnsib ino dal anjam qa qalieeqnub qaji nanqi ijoq boqnibqa e nanqi koba na walweloqnqai.

⁸⁰ Ni na e aqaryaibimqa e une saiqoji sosiy ijo are miligiq na ino dal anjam dauryoqnqai. E degyqai deqa e jemaibqasai.

Tamo a Qotei na aqaryaiyqajqa deqa pailyeqnu

⁸¹ O Abu Qotei, e ino anjam qa ijo areqalo singilateqnum. Deqa ni e padalo sawaq na ame. Ni na e degbqajqa deqa e ni qa tarijeqnum.

⁸² Ni nami merbem, ni na e aqaryaibqam. O Abu, e deqa ni qa tarijoqnsim nam ateqnum. E ni endegsi nenemmeqnum, “Bati gembu ni ijo are latetbqam?”

⁸³ O Abu, ni que. E tulan sougetejunum. Tamo nanqi wain nobu gaintibqa nam qurem na ugetqas dego kere. Ariya e ino dal anjam qa are walbosaieqnu.

⁸⁴ E bati gembub tarijoqnitqa ni na tamo ungasari e ugetbeqnub qaji nanqi njolawotnjrqam?

⁸⁵ Tamo ungasari nanqi di tulan diqeqnub. Nanqi ino dal anjam dauryosaieqnub. Nanqi e ojajqa deqa are qaloqnsib gamq di kakan waiyobuleqnub.

⁸⁶ O Abu Qotei, e qalie, ino dal anjam kalil bole. Ariya jeu tamo nanqi gisan anjam koba maroqnsib lanja lanja ijo jejamuq di une qametbeqnub. Deqa ni na e aqaryaibime.

⁸⁷ Tamo nanqi dena e moiyotheprateb. Ariya e ino dal anjam urato-saieqnum.

⁸⁸ Ni gaigai e qalaqalaibeqnum deqa ni na e nambile ebe. Yim e ino dal anjam kalil dauryoqnqai.

Tamo a Qotei aqa dal anjam qa aqa areqalo singilateqnu

⁸⁹ O Tamo Koba Qotei, ino anjam a bati gaigai sqas. Anjam di lan qureq di singila ti unu.

⁹⁰ O Abu Qotei, e qalie, ni ino segi anjam bole dauryeqnum. Ni gaigai degyoqnqam. Ni uratqasai. Ni na mandam torei singilatem deqa mandam a loumqa keresai.

⁹¹ Ingi ingi kalil ni gereinjrem qaji nanqi na ni wauetmeqnub. Ino dal anjam a nami singila ti soqnej agi bini a degsi unu.

⁹²⁻⁹³ O Abu Qotei, e ino dal anjam qa are walbqasai. Di kiyaga? Ni ino anjam dena e nambile ebeqnum deqa. E ino dal anjam qa arearetbosai qamu e gulbe koba ti sosim moiye qamu.

⁹⁴ O Abu, e ino segi tamo unum. E gaigai ino anjam dauryeqnum. Deqa ni na e amqa e padalo gam uratqai.

⁹⁵ Tamo uge nanqi gamq di ulioqnsib e lubib moiqaajqa tariñeqnub. Ariya e ino dal anjam kalil qa are qaleqnum.

⁹⁶ Inqi inqi kalil koboqab. Ariya ino anjam a koboqasai. A gaigai sqas. Ino anjam dena inqi inqi kalil bunñrejunu.

Tamo a Qotei aqa dal anjam qa areareteqnu

⁹⁷ O Abu Qotei, e ino dal anjam qa tulan arearetbeqnu. E qanam ti qolo ti ino dal anjam qa are qaleqnum.

⁹⁸ Ino dal anjam a gaigai e beterboqnsiqa e powo ebeqnu. Deqa ijo powo na ijo jeu tamo nanqi powo tulan bunñejunu.

⁹⁹ E gaigai ino anjam bole qa are qaleqnum. Deqa e na qalie tamo kalil nanqi bunñrsim qalie koba ti unum.

¹⁰⁰ Ijo powo na tamo qeli nanqi powo tulan bunñejunu. Di kiyaga? E ino dal anjam dauryeqnum deqa.

¹⁰¹ E kumbra uge kalil torei uratoqnsim ino dal anjam dauryeqnum.

¹⁰² Ni na ino anjam plaltoqnsim e merbeqnum deqa e anjam di urato-saieqnum.

¹⁰³ Bisim qaq a ijo medabuq di qaqatinbeqnu. Ariya ino anjam dena bisim qaq tulan bunyosiqa qaqatinugetbeqnu.

¹⁰⁴ Ino dal anjam na e powo bole ebeqnu deqa e kumbra uge kalil torei urateqnum.

Qotei aqa dal anjam na sawa suwanteqnu

¹⁰⁵ O Abu Qotei, ino anjam a wanjul bul unu deqa a na sawa suwantoqnsiqa gam bole e osorbeqnaqa e geregere walweleqnum.

¹⁰⁶ E marem, e ino dal anjam bole tintin kalil dauryoqnqai. E singila na degsi marem. E gisanosai.

¹⁰⁷ O Tamo Koba Qotei, e jaqatinkobai beqnu deqa ni ino anjam ni nami marem qaji di dauryosim e ñambile ebime.

¹⁰⁸ E ni pailmoqnsim ino ñam soqteqnum. Ijo pailyo di atraiyo inqi inqi bul. Ni ijo pailyo di qusimqa ino dal anjam plaltoqnsim e osorboqne.

¹⁰⁹ E ino anjam dauryeqnum deqa jeu tamo nanqi na e bati gaigai moiyo-tbqa laqnub. Ariya e ino dal anjam qa are walbosaieqnu.

¹¹⁰ Tamo uge nanqi na e ojqaajqa maroqnsib gamq di kakan waiyobuleqnub. Ariya e ino anjam uratosai qaleqnum.

¹¹¹ Ni ino anjam dena ijo are tulan boletetbeqnum. Anjam di gaigai ijo segi ñoro bole bul sqas.

¹¹² Deqa e ijo are miligiq di ino dal anjam kalil dauryoqnsiy dena gilsiy gilsiy e moiqa.

Iga Qotei aqa dal anjam dauryoqm di iga bole sqom

¹¹³ O Abu Qotei, tamo qudei nanqi areqalo aiyeltoqnsib laña gisan na ni daurmeqnub. Ariya e degyosaieqnum. E ino dal anjam qa tulan arearetbe-qnu.

¹¹⁴ Ni dadan bul sosimqa e geregere taqatbeqnum. Ni dumu bul dego sosimqa e ulitbeqnum. Deqa e ino anjam qa ijo areqalo singilateqnum.

¹¹⁵ O tamo ungasari kumbra uge yeqnub qaji, ningi na e uratbosib isaq giliy. Ariya e ijo Qotei aqa dal anjam dauryoqnqai.

¹¹⁶ O ijo Qotei, ni ino anjam ni nami marem qaji dena e singilatbimqa e ñambile sqai. Ni degyqam di e jemaibqasai. E ino anjam deqa are qaloqnsim ni qa tariñeqnum.

¹¹⁷ Ni ijo ban ojimqa e bole sosiy ino anjam gaigai quoqnsiy dauryoqnqai.

¹¹⁸ E qalie, ni na tamo ungasari kalil ino dal anjam gotranjeqnub qaji nanqi goreinjreqnum. Deqa nango gisan kumbra torei loumekritqas.

¹¹⁹ Ni na tamo ungasari uge nanqi qalam jiri bul taqal breinjreqnum. Ni degyeqnum deqa e ino anjam qa tulan arearetbeqnu.

¹²⁰ E ni qa ulaoqnsim ginda gindaneqnum. E ino dal anjam tulan binjyeqnum.

Tamo a Qotei aqa dal anjam dauryeqnu

¹²¹ O Abu Qotei, e kumbra bole tintin dauryeqnum deqa ni na e uratbaim. Jeu tamo nanqi e gulbe ebqa laqnib ni na nanqi saidnjre.

¹²² E ino wau tamo unum deqa ni na e aqaryaibimqa e bole sqai. Ni singila na mare, ni degyqam. O Abu Qotei, tamo ungasari diqeqnub qaji nanqi e gulbe ebqa laqnib ni na nanqi saidnjre.

¹²³ Od, ni e padalo sawaq na ame. Ni bole tintin unum deqa ni nami marem, ni na e oqam. Ni ino anjam di dauryqajqa deqa e tarinoqnsim nam ateqnum.

¹²⁴ E ino wau tamo unum deqa ni ino qalaqalaiyo kumbra qa are qalsim e boletbosim ino dal anjam e osorbime.

¹²⁵ E ino wau tamo unum deqa ni na e powo ebimqa e ino anjam qa geregere qalieqai.

¹²⁶ O Tamo Koba Qotei, tamo ungasari nanqi ino dal anjam gotranjeqnub. Ni na nanqi nolawotnjrqajqa bati brantqo deqa ni na nanqi nolawotnjre.

¹²⁷ E ino dal anjam tulan qalaqalaiyeqnum. E gol bolequja degsi qalaqalaiyosaieqnum.

¹²⁸ E qalie, ino anjam kalil bole. Deqa e gam uge kalil torei urateqnum.

Tamo a Qotei aqa gam dauryqajqa areareteqnu

¹²⁹ O Abu Qotei, ino anjam kalil tulan bolequja. Deqa e ino anjam di torei dauryeqnum.

¹³⁰ Tamo bei na tamo bei ino anjam osoryqas di anjam dena aqa are miligi suwantetqas. Od, anjam dena tamo powo saiqoji unub qaji nanqi qalie bole enjrqas.

¹³¹ Deqa e ino dal anjam qa tulan arearetbeqnu. E anjam di dauryqajqa are koba unu. Baun a ya qaryeqnu dego kere.

¹³² O Abu Qotei, ni ijoq bosim e qa are boleimeme. E qalie, ni tamo kalil ino nam qalaqalaiyeqnub qaji nanqi qa are boleimeqnu.

¹³³ Ni nami marem, ni na e taqatbqam. Deqa ni na ijo walwel geregere taqatosim kumbra uge kalil saidnjrimqa nanqi na e bunbqa keresaiinjrqas.

¹³⁴ Tamo qudei nanqi e gulbe ebqa laqnib ni nango banq na e ame. Yim e bole sosiy ino anjam dauryoqnqai.

¹³⁵ E ino wau tamo unum deqa ni ino ulatamu na e suwantbosim ino dal anjam e osorbe. Yim e ino anjam di geregere qalieqai.

¹³⁶ E akamkobaeqnamqa ijo nam ya aiyeqnu. Di kiyaqa? Tamo ungasari nanqi ino dal anjam dauryosaieqnub deqa.

Qotei aqa dal anjam a bole tintin unu

¹³⁷ O Tamo Koba Qotei, ni tulan bole tintin unum. Ino dal anjam a dego bole tintin unu.

¹³⁸ Od, dal anjam kalil ni nami atem qaji di tulan bole tintin. Tamo nanqi ino anjam deqa nango areqalo singilatqa kere.

¹³⁹ Ijo jeu tamo nanqi ino anjam qa are qalosaieqnub. Deqa e namyuwo kankan bulosim nanqi qa tulan njirineqnum.

¹⁴⁰ E ino anjam ni nami marem qaji di tenemtosim qalieonum, anjam di bole. E ino wau tamo unum deqa e ino anjam tulan qalaqalaiyeqnum.

¹⁴¹ E tamo lanaj. E ñam saiqoji unum. Deqa tamo qudei nanqi e qa are ugeinjreqnu. Ariya e ino dal anjam qa are walbosaieqnu.

¹⁴² O Abu Qotei, ino kumbra bole tintin kalil bati gaigai sqab. Ino dal anjam a bole. A gisan sai.

¹⁴³ Gulbe gargekoba ijoq di branteqnu deqa e are jaqatinbeqnu. Ariya e ino dal anjam qa tulan areboleboleibeqnu.

¹⁴⁴ Ino anjam a gaigai bole tintin sqas. O Abu Qotei, ni na e powo ebimqa e ñambile sqai.

Tamo a Qotei na oqajqa deqa pailyeqnu

¹⁴⁵ O Tamo Koba Qotei, e ijo are miligi kalil ni emekritoqnsim ni pailmeqnum. Deqa ni ijo pailyo que. Yim e ino anjam kalil dauryoqnqai.

¹⁴⁶ E ni metmoqnsim pailmeqnum. Deqa ni na e amqa e bole sosiy ino dal anjam dauryoqnqai.

¹⁴⁷ Nobqolo ambru e tigeloqnsim ni pailmeqnum. Ni na e aqaryaibqajqa deqa e ni pailmeqnum. E ino anjam qa ijo areqalo singilateqnum.

¹⁴⁸ Qolo jige e ino anjam ni nami marem qaji deqa are qaleqnum. Deqa e qambumtosaieqnum.

¹⁴⁹ O Tamo Koba Qotei, ni gaigai e qalaqalaiibeqnum deqa ni ijo pailyo que. Ni ino dal anjam qa are qalsim e ñambile ebime.

¹⁵⁰ Tamo ungasari e ugeugeibqajqa mareqnub qaji nanqi ijo jojomq di unub. Ariya ino dal anjam a nanqi qa isaq di unu.

¹⁵¹ O Tamo Koba Qotei, ni ijo jojomq di unum. Ino dal anjam kalil bole.

¹⁵² E ino anjam deqa nami qalieem agi bini e qalieonum. Anjam di ni na singilatem unu. Deqa anjam di bati gaigai sqas.

Tamo a Qotei na oqajqa deqa pailyeqnu

¹⁵³ O Abu Qotei, e gulbe kobaquja qoboieyunum. Ni ijo gulbe di unsim kobotetbime. Ni degye. Di kiyaga? E ino dal anjam qa are walbosaieqnu deqa.

¹⁵⁴ Jeu tamo nanqi ijo jejamuq di une qamibqa ni na e beterbe. Yim e bole sqai. Ni ino anjam ni nami marem qaji deqa are qalsim e ñambile ebime.

¹⁵⁵ E qalie, tamo uge nanqi ino dal anjam dauryqajqa are qalosaieqnub deqa ni na nanqi elenosaieqnum.

¹⁵⁶ O Tamo Koba Qotei, ni e qa tulan duleqnum deqa ni ino dal anjam qa are qalsim e ñambile ebime.

¹⁵⁷ Tamo gargekoba nanqi na e ugetboqnsib jeutbeqnub. Ariya e ino anjam uratosaieqnum.

¹⁵⁸ E na tamo ungasari ni qa nanjo areqalo singilatosaieqnub qaji nanqi unjroqnsim nanqi qa are ugeibeqnaqa njirineqnum. Di kiyaga? Nanqi ino anjam dauryosaieqnub deqa.

¹⁵⁹ O Tamo Koba Qotei, ni e nube. E ino anjam qa tulan arearetbeqnu. Deqa ni ino qalaqalaiyo kumbra qa are qalsim e ñambile ebime.

¹⁶⁰ Ino anjam kalil bole. Ino dal anjam kalil tulan tintin unub deqa nanqi bati gaigai sqab.

Tamo a Qotei aqa dal anjam dauryqajqa tulan areareteqnu

¹⁶¹ Mandor kokba nanqi na e ugetbeqnub. Nanqi lanja e ugetbeqnub utru saiqoji. Ariya Qotei, e ijo are miligiq dia ino anjam binjyeqnum.

¹⁶² E ino anjam ni nami marem qaji deqa tulan areboleboleibeqnu. Tamo a silali koba itosiq tulan areboleboleiyeqnu dego kere.

¹⁶³ E gisan kumbra kalil tulan uratoqnsim qoreiyeqnum. Ariya e ino dal anjam qa arearetbeqnu.

¹⁶⁴ Bati gaigai e ino ñam soqto 7 yeqnum. Di kiyaga? Ino dal anjam a tulan bole tintin unu deqa.

¹⁶⁵ Tamo ungasari ino dal anjam qa arearetnjreqnu qaji nanqi are lawo unub. Deqa ingi bei na nanqi uneq breinjrq keresai.

¹⁶⁶ O Tamo Koba Qotei, ni na e amqa e padalo gam uratqai. Ni degyqajqa deqa e ni qa tarinoqnsim ino dal anjam dauryeqnum.

¹⁶⁷⁻¹⁶⁸ E ino dal anjam kalil qa tulan arearetbeqnu. Deqa e ijo qunun na ino dal anjam kalil dauryeqnum. Od, e ino anjam kalil dauryeqnum. Di kiyaga? Ni ijo kumbra kalil qa qalieonum deqa.

Tamo a Qotei na aqaryaiyqajqa deqa pailyeqnu

¹⁶⁹ O Tamo Koba Qotei, e ni pailmitqa ni ijo pailyo quetbe. Ni ino anjam ni nami marem qaji deqa are qalsim e powo ebe.

¹⁷⁰ Od, ni ijo pailyo qusim ino anjam ni nami marem qaji deqa are qalsim e ame.

¹⁷¹ Ni na ino dal anjam e osorbeqnum deqa e gaigai ijo medabu na ino ñam soqtoqnqai.

¹⁷² E ino anjam qa are qaloqnsiy louoqnqai. Di kiyaga? Ino dal anjam kalil bole tintin unub deqa.

¹⁷³ E ino dal anjam dauryqajqa singilaeqnum. Deqa ni na e aqaryaibqajqa are soqneme.

¹⁷⁴ O Tamo Koba Qotei, e ino dal anjam qa tulan areboleboleibeqnu. Deqa ni na e amqa e padalo gam uratqai. Ni degyqajqa deqa e tarineqnum.

¹⁷⁵ Ni na e ñambile ebimqa e ino ñam soqtoqnqai. Ijo areqalo agiende. Ino anjam na e aqaryaibeme.

¹⁷⁶ O Abu Qotei, e bati qudei ino gam bole dauryqajqa urateqnum. Kaja du du nanqi aleleqnub dego kere. Ariya e ino wau tamo unum. E ino dal anjam qa are walbosaieqnu. Deqa ni e qa ñamosim e itbimqa e ino areq olo bqai.

120

Tamo a Qotei na aqaryaiyqajqa deqa pailyeqnu

¹ Gulbe ijoq di brantej deqa e Tamo Koba Qotei pailyonamqa a ijo pailyo quetbej.

² E endegsi pailjem, “O Tamo Koba Qotei, ni na e aqaryaibimqa jeu tamo nanqi gisan anjam na e ugetbqa yoqnib keresaiinjqas.”

³ O gisan anjam maro tamo, Qotei na ningi kiyerngwas? A gam kiye na ningi ñolawotngwas?

⁴ E marqai. A qoto tamo nanjo qaja qalat na ningi lungsim ñamyuwo kankan na ningi koitngwas.

⁵ O Abu Qotei, e tulan sougetejunum. E yaun tamo bul unum. E Mesek sawa ti Kedar nanjo tal ti dia sobulejunum.

⁶⁻⁷ E qoto kobotqajqa arearetbeqnu. Ariya e bati olekoba tamo qalo qaji nanjo ambleq di soqnem agi bini unum. Tamo nanqi di qoto kobotqajqa tulan urateqnub. Deqa e nanqi qa asgibeqnu. E na nanqi endegsi minjreqnum, “Ningi qoto kobotiy.” Degsi minjreqnamqa nanqi olo qotqajqa are prugnreqnu.

121

Tamo Koba a na iga taqatgeqnu

¹ E mana kalil koqyoqnsim endegsi nenemeqnum, “Ijo aqaryaibo tamo a qabe na bqas?”

² E marqai. Tamo Koba Qotei lan ti mandam ti gereiyej qaji a segi na e aqaryaibeqnu.

³ O tamo, ni que. Qotei a qambumtosaieqnu deqa a na ni geregere taqatmqas. A degyqas deqa ni aqa gam bole uratqa keresai.

⁴ A na Israel nanqi geregere taqatnjreqnu. A qambumtosaieqnu. Sai bole sai.

⁵ Tamo Koba Qotei a ino jojomq di tigelesosiq a ni waburtmoqnsiq a taqatmeqnu.

⁶ Deqa sen na ni qanam koitmqa keresai. Bai na dego ni qolo ugetmq a keresai.

⁷ Tamo Koba Qotei a na ni taqatmimqa ni njambile sqam. Deqa gulbe bei na ni ugetmq a keresai.

⁸ Ni ino tal uratosim walwelosim olo ino talq boqnim Tamo Koba Qotei a na ni taqatmoqnqas. Bati endeqa ti bunuq qa ti a na ni taqatmoqnqas.

122

Tamo a Jerusalem qure qa areboleboleieqnu

¹ Tamo qudei nanqi na e endegsib merbeb, “Ni au. Iga Tamo Koba Qotei aqa atra talq gilqom.” Nanqi e degsib merbonabqa e tulan areboleboleibej.

² Deqa e nanqi ti koba na walwelosim gilsim Jerusalem qureq di brantosim marem, “O Jerusalem, bini iga ino siran miligiq di tigelejunum.”

³ Nami tal gereiyo tamo nanqi na Jerusalem qure gereiyosib aqa utru singilateb deqa a tulan bole unu.

⁴ Bini Israel nango moma utru 12 nango len nanqi Tamo Koba Qotei aqa dal anjam dauryqajqa are qaloqnsib Jerusalem qureq giloqnsib Qotei aqa ñam binieqnu.

⁵ Jerusalem dia mandor nango awo jaram unub. Nanqi awo jaramq di awoqnsib tamo ungasari nango une qa nanqi peginjreqnu. Mandor nanqi di Devit aqa len.

⁶ Ningi endegsib Qotei pailyoqniy, “Tamo ungasari Jerusalem qalaqalaiyeqnu qaji nanqi bole soqnebe. Jerusalem a qoto saiyoji lawo soqneme.

⁷ Jerusalem a dadan ti unu. Aqa tal kokba miligiq dia tamo ungasari nanqi qoto saiyoji lawo soqnebe.” Ningi degsib Qotei pailyoqniy.

⁸ Od, e ijo was nanqi qa ti ijo kadoi nanqi qa ti are qaloqnsim endegsi Jerusalem minjeqnum, “Ni qoto saiyoji lawo soqne.”

⁹ E gago Tamo Koba Qotei aqa atra tal qa are qaloqnsim endegsi Jerusalem minjeqnum, “Ni bole soqnime.”

123

Qotei a iga qa duleqnu

¹ O Mandor Koba lan qureq dia ino awo jaramq di awejunum qaji, e taroqnsim ni pailmeqnum.

² Kanqal tamo a aqa tamo gate na boletqajqa deqa tarineqnu. Kanqal unja a dego aqa unja gate na boletqajqa deqa tarineqnu. Dego kere iga gago Tamo Koba Qotei na boletgwajqa deqa tarineqnum. Iga degyeqnum deqa Qotei a iga qa dulqas.

³ O Tamo Koba Qotei, jeu tamo nanqi na iga tulan ugeugeiqnu deqa ni iga qa dulame.

⁴ Bati gargekoba nanŋi diqoqnsib iga ugetgeqnub. Od, nanŋi na iga misilingoqnsib nanŋo segi ñam soqteqnub. Deqa ni iga qa dulame.

124

Qotei na aqa segi tamo unŋasari nanŋi aqaryainjreqnu

¹ E marem, “Tamo Koba Qotei na iga betergosai qamu iga bole sqa keresai qamu.” E degsi marem deqa Israel nanŋi kamba marqab,

²⁻³ “Od. Nami jeu tamo nanŋi na iga qoto itgoqneb. Bati deqa Tamo Koba Qotei na iga betergosai qamu nanŋi iga qa minjin oqetnjrnaqa iga padaltgeb qamu.

⁴ Qotei na iga betergosai qamu iga torei loumem qamu. Ya dosim tamo nanŋi osim aiqas dego kere.

⁵ Qotei na iga betergosai qamu iga morenem qamu. Ya koba dosim tamo nanŋi kabutnjrqas dego kere.” Israel nanŋi kamba degsib marqab.

⁶⁻⁷ Tamo Koba Qotei na jeu tamo nanŋi saidnjrej deqa nanŋi na iga kobotgosai. Iga nanŋo banq na jaraiyem. Kakan a branamqa qebari a kakan uratosim ulanqas dego kere. Qotei na iga degsi aqaryaigej deqa iga aqa ñam soqtqom.

⁸ Tamo Koba Qotei lan ti mandam ti gereiyej qaji a aqa segi ñam na iga aqaryaigeqnu.

125

Qotei na aqa segi tamo unŋasari nanŋi so bole enjreqnu

¹ Tamo unŋasari Tamo Koba Qotei qa nanŋo areqalo singilateqnub qaji nanŋi Saion Mana bul unub. Mana di singila koba. A renŋinqa keresai. A gaigai bole sqas.

² Bati endeqa ti bunuq qa ti Tamo Koba Qotei na aqa segi tamo unŋasari nanŋi agutnjroqnsim taqatnjroqnqas. Mana nanŋi Jerusalem qure aguteqnub dego kere.

³ Qotei na kumbra uge yo qaji mandor nanŋi saidnjrimqa nanŋi na tamo unŋasari tintin nanŋo mandam taqatqasai. Nanŋi na taqateb qamu tamo unŋasari tintin nanŋi dego kumbra uge yoqneb qamu.

⁴ O Tamo Koba Qotei, ni na tamo unŋasari kumbra bole yeqnub qaji nanŋi so bole enjime. Od, ni na tamo unŋasari areqalo bole ti unub qaji nanŋi so bole enjime.

⁵ O Israel, ninŋi lawo soqniy. Ninŋi qalie, Tamo Koba Qotei na tamo unŋasari gam uge dauryeqnub qaji nanŋi qoreinjqas. A na nanŋi ti tamo unŋasari kalil kumbra uge yeqnub qaji nanŋi ti qoreinjqas.

126

Israel nanŋi Qotei na aqaryainjqajqa deqa pailyeqnub

¹ Tamo Koba Qotei a na iga joqsiqa iga Babilon qure uratosim olo Saion qureq bem. Bosim bati deqa iga endegsi are qaloqnem, “Iga ñeiobilqieeqnum kiyo?”

² Iga degsi are qaloqnsim areboleboleigeqnaqa kikioqnsim louoqnem. Yeqnam sawa bei bei qaji nanŋi na iga nugoqnsib endegsib maroqneb, “Tamo Koba Qotei a Israel nanŋi qa manwa kokba babtelenqo.” Nanŋi degsib maroqneb.

³ Od, Tamo Koba Qotei a iga qa are qalsiqa manwa kokba babtelenej. Deqa bini iga tulan areboleboleigeqnu.

⁴⁻⁶ O Tamo Koba Qotei, ni na gago sawa endi olo boletimqa tamo unŋasari akameqnub qaji nanŋi tulan areboleboleinjqas. Sawa qanŋraŋo a olo ya na

maqeqnaqa mandam a boleeqnu dego kere. Od, ni na gago sawa endi olo boletimqa tamo ungasari nangi ingi yago osib nango wauq di yagsib bunuqna ingi meli otorosib arebolebole na ti lou na ti nango qureq olo bqab.

127

Qotei na iga boletgeqnu

¹ Tamo Koba Qotei a na tal gereiyqasai di tal gereiyo tamo nangi lanja wauqab. Qotei na qure taqatqasai di qure taqato tamo nangi lanja qure taqatqab.

² Qotei na gago ingi wau boletqasai di iga lanja nobqolo ambru tigelosim waukobaoqnm bilaqtoqnqas. Od, iga nes na ti jaqatin na ti lanja wauqom. Ariya tamo ungasari Qotei na qalaqalainjreqnu qaji nangi waueqnabqa a na nango ingi wau boletqnsiqa nangi aqarato enjreqnu.

³ Tamo Koba Qotei a na iga angro egeqnu. Angro nangi di gago awai boledamu bul.

⁴ Tamo singila bole a na angro mel nambabtnjqas di nangi qoto tamo aqa qaja bul sosib gaigai nango abu beteryoqnqab.

⁵ Tamo a angro mel gargekoba oqas di a tulan areboleboleiyqas. Jeu tamo nangi aqa jejamuq di une qametibqa a na anjam pegiyo sawaq dia nangi bunjqas. Deqa a jemaiyqasai.

128

Qotei na tamo kalil aqa anjam dauryeqnub qaji nangi boletnjreqnu

¹⁻² Tamo kalil Qotei qa ulaoqnsib aqa anjam dauryeqnub qaji nangi tulan areboleboleinjreqnu. O tamo, ni Tamo Koba Qotei aqa anjam dauryqam di a na ino ban singilatetmim ni wauoqnsim ingi uyoqnsim tulan bole sosim areboleboleimoqnqas.

³ Ino talq dia ino naun a angro gargekoba oqas. Nam oliv a gei bole ateleneqnu dego kere. Ino angro nangi nam oliv bul sosibqa ni ombla ingi uyoqnqab.

⁴ Od, Tamo Koba Qotei na tamo kalil aqa anjam dauryeqnub qaji nangi degsim boletnjroqnqas.

⁵ Tamo Koba Qotei a Saion qureq di unu. A na ni boletmoqnqas. Deqa bati kalil ni mandamq endi sqam di Qotei na Jerusalem qure tulan boletqnmqa ni unoqnqam.

⁶ Ijo areqalo agiende. Ni bati olekoba sosimqa ino moma nangi unjqam. O Israel, ningi lawo soqniy.

129

Israel nangi Qotei na jeu tamo nangi padaltnjqajqa deqa pailyeqnub

¹⁻² O Israel, ni endegsi mare, “E angro wala sonamqa jeu tamo nangi na e ugetboqneb. Ariya nangi na e bunbosaiqbne.

³ Nangi bu toqon na e kumbainbeqnabqa bu toqon dena ijo jejamu ugeugeiyeqnaqa ijo qoreq di yu kokba bumbranyoqneb. Tamo a ingi wauq di mandam qamsim bulyqas dego kere.

⁴ Tamo Koba Qotei a bole tintin unu deqa a na e aqaryaibosiqa tamo uge nango banq na e taqal waibej. A degyej deqa e olo nango sorgomq di sosai.” O Israel, ni degsi mare.

⁵ O Abu Qotei, ni na tamo kalil Saion qure jeuteqnub qaji nangi winjre. Ni degyqam di nangi tulan jemainjrim ni uratmosib isaq gilqab.

⁶ Ni na nangi urur moiyo tnjime. Ni degyqam di nangi ñin bul sqab. Iga qalie, ñin a tal gogeq di brantoqnsiq oqosaisosiq urur qanqaneqnu.

⁷ Ñin di torei ugeqo deqa tamo bei na koroiyosim aqa talq di atqa keresai.

⁸ Deqa tamo qudei nangi gamq di a turossib endegsib minjqa keresai, “Tamo Koba Qotei na ni boletmeme. Ni Qotei aqa ñam na bole soqnime.” Degsib minjqa keresai.

130

Tamo a Qotei na aqaryaiyqajqa deqa pailyeqnu

¹ O Tamo Koba Qotei, e are tulan gulbeibeqnu deqa e ni pailmeqnum.

² O Tamo Koba, e ni pailmitqa ni ino dabkala waqtosim ijo kakro qusim e aqaryaibime.

³⁻⁴ Ni na gago une kobotetgeqnum deqa iga ni binjimeqnum. Iga qalie, ni gago une qa are qalosaieqnum. Ni gago une kobotetgosai qamu iga ino pegiyo bati bunyqa keresai qamu.

⁵ E Tamo Koba Qotei aqa anjam qa ijo areqalo singilatoqnsim a na e aqaryaibqajqa deqa tariñeqnum.

⁶ Qure taqato tamo nangi suwan qa tariñeqnub. Ariya e na nangi tulan bunjrsim ijo are miligi kalil Tamo Koba Qotei yekritoqnsim a qa tariñeqnum.

⁷⁻⁸ O Israel tamo ungasari, ningi Tamo Koba Qotei qa nungo areqalo singilatoqniy. Ningi degyqab di a na ningi elenqosim nungo une kalil kobotetngwas. Ningi qalie, Tamo Koba a na gaigai ningi qalaqalaingeqnu. Ningi padalaib deqa a na ningi torei elenqas.

131

Tamo a Qotei qa aqa areqalo singilatoqnsiqa pailyeqnu

¹ O Tamo Koba Qotei, e diqwajqa kumbra urateqnum. E ijo segi ñam soqtosaieqnum. E ijo segi singila na wau kokba yqajqa are qalosaieqnum.

² E are lawo unum. E geregere awejunum. Angro mom a aqa ai aqa dobulq di ñeieqnu dego kere.

³ O Israel, ningi Tamo Koba Qotei qa nungo areqalo singilatoqniy. Bati endeqa ti bunuq qa ti ningi degyoqniy.

132

Tamo nangi Qotei aqa atra tal qa areboleboleinjreqnu

¹⁻² O Israel nango Tamo Koba Qotei, ni singila koba ti unum deqa ni gulbe kalil Devit a qoboiyoqnej qaji di unime. Ni aqa gulbe deqa are walmaiq. Devit a na nami ni anjam bei mermsiqa anjam di singilatej.

³ Devit a anjam endegsi marej, “E ijo tal miligiq gilqasai. E ñeiquasai.

⁴ E qambumtqasai dego.

⁵ Mati e Israel nango Tamo Koba Qotei singila ti unu qaji aqa atra tal gereiyitqa a tal dia soqnim bati deqa e olo ñeiquai.” Devit a anjam degsi marej.

⁶⁻⁷ Bethlehem qureq dia iga anjam endi quem, “Ningi boiy. Iga Tamo Koba aqa atra talq gilsim aqa singa atqajqa sawaq dia louoqnqom.” Iga anjam di quem. Ningi qalie, Israel nangi Kiriath Jearim nango mandamq di Qotei aqa dal anjam so qaji ñam mongum iteb.

⁸ O Tamo Koba Qotei, ni tigelosim ino dal anjam so qaji ñam mongum osim ino aqarato sawaq gilime. Aqarato sawa di ino atra tal. Ñam mongum miligiq dia iga ino singila kobaquja uneqnum.

⁹ O Abu Qotei, ijo areqalo agiende. Ino atra tamo nangi kumbra bole tintin gara bul jigesoqnebe. Ino segi tamo ungasari bole nangi areboleboleinjrim louoqnebe.

¹⁰ O Tamo Koba, ni ino wau tamo Devit a qa are qalime. Od, ni ino mandor ni segi na giltem qaji a aqaryaiyime. Ni na a qoreiyaim.

¹¹⁻¹² Tamo Koba Qotei na nami Devit endegsi minnej, “E ino angro mel bei gilititqa ni mandor koba unum dego kere a kamba ino sawa osim mandor koba sqas. E na ijo dal anjam e nami Israel nangi enjrem qaji di plaltosiy ino angro mel nangi minjroqnqai. Nangi ijo dal anjam dauryqab di nango angro mel nangi bati gaigai mandor kokba sqab. Ni mandor koba unum dego kere.” Qotei na Devit degsi minjsiqa anjam di singilatej. Deqa a anjam di olo bubulyqa keresai.

¹³⁻¹⁴ Tamo Koba Qotei na Saion qure giltej. A qure dia sqajqa are unu. A marej, “E qure dia bati gaigai aqaratosiy Mandor Koba sqai.

¹⁵ E na tamo ungasari Saion qureq di unub qaji nangi ingi ingi qa tulan keretnjrqai. E na tamo ungasari sougetejunub qaji nangi ingi uyo anainjritqa nangi uyib menetnjrqas.

¹⁶ E na atra tamo nangi wau enjritqa nangi anjam endegsib palontqab, ‘Qotei na tamo ungasari nangi elenjeqnu deqa nangi padalosaieqnu.’ Atra tamo nangi anjam di gara bul jigibqa tamo ungasari kumbra bole yeqnub qaji nangi areboleboleinjrim louoqnqab.

¹⁷ E Devit aqa lenq na tamo bei gilititqa a Saion qureq dia mandor koba sqas. Deqa a ti aqa lenq nangi ti mandor kokba sqab.

¹⁸ E na mandor di aqa jeu tamo nangi jemai enjritqa nangi jemai di gara bul jigwab. Ariya mandor a ñam bole ti sqas. Aqa gate tatal a rian ti suwan ti sqas.”

133

Iga qalaqalaiyo kumbra yoqnqom

¹ Tamo ungasari Qotei dauryeqnub qaji nangi are qujaitosib sqab di kumbra bolequja. Nangi degyqab di nangi are bole na sqab.

² Kumbra di ñam oliv aqa goren boledamu bul sqas. Goren di nami tamo qudei nangi na Aron aqa gateq di bilentonaga aqa me jungum ti aqa gara olekoba ti deq aiyej.

³ Are qujaitqa kumbra di ñin bul sqas. Ñin di qolo Hermon mana ti Saion mana ti dia ñunqeqnu. Saion dia Tamo Koba Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi tulan boletnjreqnu. Deqa nangi ñambile gaigai sqab.

134

Iga Qotei aqa ñam soqtqom

¹⁻² O Tamo Koba Qotei aqa wau tamo kalil, ningi aqa ñam soqtoqniy. Ningi qolo gaigai aqa atra tal miligiq di loueqnub deqa ningi aqa ñam soqtoqnsib aqa getento sawa miligiq dia nungo ban soqtoqnsib a binjiyoqniy.

³ Tamo Koba Qotei a lan ti mandam ti gereiyej. A Saion qureq di unu. A dia sosimqa ningi boletnjgeme.

135

Iga Tamo Koba Qotei qa areboleboleiqnaqa loueqnum

¹ Iga Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqnqom. O Qotei aqa wau tamo, ningi aqa ñam soqtoqniy. Od, ningi aqa ñam soqtoqniy.

² Ningi aqa atra tal miligiq di waueqñub deqa ningi aqa ñam soqtoqñiy. Agi ningi atra tal aqa dadanj miligiq di tigeloqñsib loueqñub.

³ Qotei na ningi tulan boletñgeqñu deqa ningi aqa ñam soqtoqñsib a qa louoqñsib areboleboleingeme.

⁴ Tamo Koba Qotei a aqa segi ñam qa are qalsiq Jekop giltej. Jekop aqa len nangi Israel. Nangi Qotei aqa segi tamo ungasari unub.

⁵ E qalie, Tamo Koba Qotei a ñam koba ti unu. Gago Tamo Koba a na gisan qotei kalil nangi tulan bunñreqñu.

⁶ A wau bei yqajqa are soqñim a yqas. Lan qureq di, mandamq di, yuwalq di, yuwal utruq di Tamo Koba Qotei a wau bei yqajqa are soqñim a yqas.

⁷ A mareqnaqa sawa sawa kalilq dia lanbi branteqnaqa awa ti minjal ti aiyeqñu. A na jagwa dego tigeltogñsiqa qarinyeqnaqa sawa sawaq gileqñu.

⁸ Qotei na Isip nango angro matu kalil nangi ñumekritñrej. A na wagme nango angro matu nangi dego ñumekritñrej.

⁹ Qotei na manwa kokba babtoqñsiqa Isip nango mandor aqa wau tamo nangi ti ñolawotñjroqñej.

¹⁰ A na sawa bei bei qaji nangi dego ugetñjroqñsiqa nango mandor nangi ñumeqnaq moreñoqñeb. Mandor nangi di ñam koba ti soqñeb.

¹¹ Qotei na Amor nango mandor Sihon a ti Basan sawa qaji nango mandor Ok a ti mandor kalil Kenan sawaq di soqñeb qaji nangi ti ñumeqnaq moreñoqñeb.

¹² Moreñeqñab a na nango mandam osiqa aqa segi Israel tamo ungasari nangi enjroqñej.

¹³ O Tamo Koba Qotei, ino ñam a bati gaigai sqas. Tamo ungasari bunuqna brantqab qaji nangi ino ñam qa gaigai are qaloqñqab.

¹⁴ Tamo Koba Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi endegsi minjrqas, "Nungo kumbra bole." Nangi aqa wau tamo unub deqa a nangi qa dulqas.

¹⁵ Ariya sawa bei bei qaji nangi gisan qotei silva na ti gol na ti gereinñreqñub. Nangi nango segi ban na gisan qotei nangi di gereinñreqñub.

¹⁶ Gisan qotei nangi di medabu ti unub. Ariya nangi anjam marqa keresai. Nangi ñamdamu ti unub. Ariya nangi ñam atqa keresai.

¹⁷ Nangi dabkala ti unub. Ariya nangi anjam quqwa keresai. Nangi mondor titqa keresai dego.

¹⁸ Gisan qotei gereinñro tamo nangi ti tamo ungasari gisan qotei qa nango areqalo singilateqñub qaji nangi ti qotei di bulosib singila saiqoji unub.

¹⁹ O Israel tamo ungasari, ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqñiy. O Aron aqa len, ningi Qotei aqa atra tamo unub deqa ningi aqa ñam soqtoqñiy.

²⁰ O Livai aqa len, ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqñiy. O tamo ungasari Tamo Koba Qotei qa ulaeqñub qaji, ningi aqa ñam soqtoqñiy.

²¹ O tamo ungasari Jerusalem qureq di unub qaji, ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqñiy. Jerusalem a Qotei aqa qure utru. Aqa ñam bei Saion. Ningi Tamo Koba aqa ñam soqtoqñiy!

136

Iga Qotei binñyeqñum

¹ Tamo Koba Qotei na iga boletgeqñu deqa iga a binñyoqñqom. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqñu.

² Qotei a na gisan qotei kalil nangi bunñreqñu deqa iga a binñyoqñqom. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqñu.

³ Tamo Koba a na tamo kokba kalil nangi tulan bunñreqñu deqa iga a binñyoqñqom. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqñu.

⁴ A segi qujai manwa kokba babteqnu. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.

⁵ Aqa segi powo na a lan gereiyej. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.

⁶ A ya gogeq di mandam atej. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.

⁷ A sen ti bai ti bongar ti gereinjrej. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.

⁸ A sen gereiyej deqa sen na qanam taqateqnu. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.

⁹ A bai ti bongar ti gereinjrej deqa nanqi na qolo taqateqnu. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.

¹⁰ A na Isip nango angro matu nanqi ñumnaq moreñeb. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.

¹¹ A na Israel nanqi joqsiqa Isip sawa uratosib gileb. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.

¹² A aqa segi singila kobaquja na Israel nanqi joqsiq gileb. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.

¹³ A marnaqa Yuwal Lent a poaiyelosiq qala bei beiq di tigelonaq jenej. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.

¹⁴ A na Israel nanqi joqsiqa yuwal di gentosib mandam qanqranqoq aisib walwelosib gileb. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.

¹⁵ A na Isip nango mandor aqa qoto tamo nanqi ti breinjrnaqa nanqi Yuwal Lent miligiq aisib moreñeb. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.

¹⁶ A aqa segi tamo ungasari nanqi qa namoosiq nanqi joqsiq wadau sawaq gileb. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.

¹⁷ A na mandor kokba nanqi ñumnaq moreñeb. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.

¹⁸ A na mandor ñam ti soqneb qaji nanqi ñumnaq moreñeb. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.

¹⁹ A na Amor nango mandor Sihon qalnaq moiyej. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.

²⁰ A na Basan sawa qaji nango mandor Ok dego qalnaq moiyej. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.

²¹ A na mandor kalil di nango mandam osiq aqa segi tamo ungasari nanqi enjrej. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.

²² Od, a na mandam di osiq aqa wau tamo Israel nanqi enjrej. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.

²³ Iga sougetesonamqa Qotei a iga qa are qaloqnej. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.

²⁴ A jeu tamo nango banq na iga elenjej. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.

²⁵ A na tamo ungasari kalil nanqi ti wagme kalil nanqi ti ingi anainjreqnu. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.

²⁶ Deqa iga Qotei lan qureq di unu qaji a binjiyoqnqom. A na gaigai iga tulan qalaqalaigeqnu.

137

Israel nanqi nango segi qure utruq olo gilqajqa are qaloqneb

¹ Iga Babilon ya qalaq di awesosimqa Saion qure qa are qaloqnsim akamkobaoqnem.

²⁻³ Tamo ungasari iga tontgeb qaji nanqi na iga kikigoqnsib endegsib mergoqneb, “Ningi Saion qure qa lou gereiyibqa iga quqwom. Ningi arebolebole qa lou gereiyiy.” Nanqi na iga degsib misilin anjam mergoqneb deqa iga

gago louqajqa gombin olo anjamosai. Iga gombin di osim nam dani gogeq di gaintem.

⁴ Iga Babilon sawaq di yaun tamo soqnem. Di gago sawa sai. Iga dia sosimqa endegsi maroqnem, “Iga kiyersim Tamo Koba Qotei qa louoqnqom? Di keresai.”

⁵ O Jerusalem qure, e ni qa are walbqas di e olo gombin anjamqajqa keresaiibeme.

⁶ O Jerusalem qure, e ni segi qujai qa areboleboleibqajqa asgibim ni qa are walbqas di ijo kakro ugeim ijo menj medabuq di geteneme. E olo louqajqa keresaiibeme.

⁷ O Tamo Koba Qotei, ni qalie, Babilon nangi na Jerusalem tamo ungasari nangi qoto itnjrnabqa bati deqa Idom nangi na Babilon nangi beternjrsib anjam endegsib minjreb, “Ningi Jerusalem aqa tal kalil konjekritosib qure di torei niñaqiy.” O Abu Qotei, ni Idom nango anjam deqa are qalsim nangi njolawotnjre.

⁸ O Babilon, ningi quiy. Ningi na iga tulan ugetgeb deqa ningi padalougetqab. Tamo bei na nungo une deqa ningi kambatngwas di a tulan areboleboleiyqas.

⁹ A nungo angro kiñilala nangi ojsim menin quraq di breinjrqas di a tulan areboleboleiyqas.

138

Tamo a Qotei binjiyeqnu

¹ O Tamo Koba Qotei, e ijo are miligi ni emekritosiy ni binjimoqnqai. E ino lan angro nango namgalaq di ni qa louoqnsiy ino ñam soqtoqnqai.

² Ni na gaigai e tulan qalaqalaibeqnum. Ni ino segi anjam bole dauryeqnum. Ni degyeqnum deqa e ino atra tal areq di singa pulutosiy ino ñam qa are qalsiy ni binjimoqnqai. Ni ino segi anjam ti ino segi ñam ti soqteqnam nangi aiyel na ingi ingi kalil bunyosib tulan goge oqeqnub.

³ O Abu Qotei, e ni pailmonamqa bati deqa ni ijo pailyo qusim e singila ebem. Deqa e singila koba ti unum.

⁴ O Tamo Koba Qotei, ijo areqalo agiende. Mandor kalil mandamq endi unub qaji nangi ino anjam quoqnsib ino ñam soqtoqnebe.

⁵ Tamo Koba Qotei aqa ñam ti aqa rian ti tulan goge kobaq di unub. Deqa mandor nangi aqa kumbra bole kalil qa are qaloqnsib a qa louoqnebe.

⁶ Od, Tamo Koba Qotei a tulan goge kobaq di unu. Aqa ñam kobaquja. Ariya a na tamo ungasari ñam saiqoji unub qaji nangi isaq na unjroqnsiq nangi qa are boleiyeqnu.

⁷ O Abu Qotei, e gulbe gargekoba iteqnamqa ni na e taqatbeqnum deqa e nambile unum. Jeu tamo nangi e qa njirineq nabqa ni na nangi qoto itnjroqnsim nango banq na e taqal waibeqnum.

⁸ O Tamo Koba Qotei, e qalie, ingi bole kalil ni nami e ebqajqa marem qaji di ni na e ebqam. Ni na gaigai e tulan qalaqalaibeqnum. O Abu Qotei, ni ino wau kalil yoqne. Ni wau di urataim.

139

Qotei a iga qa geregere qalieosiqa iga taqatgeqnu

¹ O Tamo Koba Qotei, ni e qa qalie bole. Ni ijo walwel geregere peleiyeqnum.

² Ni isaq na ijo areqalo kalil uneqnum. E tigeleqnamqa ni e nubeqnum. E awoeqnamqa ni e nubeqnum.

³ E waueqnamqa ni e nubeqnum. E ñeieqnamqa ni e nubeqnum. Ni ijo kumbra kalil qa qalieeqnum.

⁴ O Tamo Koba Qotei, e anjam bei marqa laqnit ni ijo anjam di nami qalieqam.

⁵ Ni gaigai e kalilboqnsim ino ban ijoq di atoqnsim e taqatbeqnum.

⁶ Ino powo goqe koba. Powo dena ijo powo tulan bunyeqnu. E ino powo di oqa keresai. Powo di tulan bolequja.

⁷ E qabitosiy ino Mondor uratosiy ulanqai? E sawa qabia ururosiy ni qa uliqai? Sawa deqaji bei sosai.

⁸ E lan qureq oqitqa ni dia sqam. E moiyo qureq aiyitqa ni dego dia sqam.

⁹ E pururuosiy sen oqo sawaq gilqai kiyo sen aiyo sawaq aisiy tulan isaq di sqai kiyo

¹⁰ ni sawa dia dego sqam. Sosimqa e gam osorbosim taqatbqam.

¹¹ E endegsi marqai, “Ambru na e ulitbqa kere. Suwan a ambruosim e agutbosim ulitbqa kere.”

¹² Sai. E degsi marqasai. Ambru a tulan ambru sai. Qolo a qanam bul suwanqnu. Ambru ti suwan ti nanqi ombla kerekere.

¹³ O Abu Qotei, e qalie, ni ijo jechamu ti ijo qunun ti gereiyem. Ni ijo ai miligiq di e gereibem.

¹⁴ Ni manwa kobaquja na e gereibem deqa e ni qa ulaoqnsim ino ñam soqteqnum. Ingi ingi kalil ni gereinjrem qaji di tulan boledamu. Di e bole qalieonum.

¹⁵ Ni ijo ai miligiq di e jinga na gereibeqnamqa ijo tanu kalil boleqneq. Bati deqa e ni qa uliesosai.

¹⁶ Ijo ai na e ñambabtboisasonaqa ni e nubem. E mandamq endi brantosaisonamqa ni ino buk miligiq di ijo ñambile sqajqa bati kalil nami nengrenyem.

¹⁷ O Abu Qotei, e ino areqalo kalil qa tulan arearetbeqnu. E ino areqalo di nango utru qalieqa keresai. Ino areqalo di tulan kokba.

¹⁸ Deqa e ino areqalo kalil sisiyqa keresai. Od, nanqi ulul bul deqa e sisiyqa keresai. Deqa e ino areqalo kalil sisiyqa keresaiibim tulan urnambim qambumtqai. Qambumtosiy olo qutuosiya ni ombla sqai.

¹⁹ O Abu Qotei, ni na tamo uge nanqi ñumim moreñebe. O tamo qalo qaji, ningi na e uratbosib jaraiyiy.

²⁰ O Abu Qotei, ni qalie, tamo nanqi dena ni misilinqmoqnsib ni jeutmoqnsib ino ñam qa anjam uge mareqnub.

²¹ O Tamo Koba Qotei, e na tamo kalil ni qoreimeqnub qaji nanqi kamba qoreinjreqnum. E na tamo kalil ni qa diqeqnub qaji nanqi qa are ugeibeqnu.

²² Od, e na tamo kalil nanqi di tulan qoreinjreqnum. E mareqnum, “Nanqi ijo jeu tamo unub.”

²³ O Abu Qotei, ni ijo walwel geregere peleiyosim ijo are miligi qalieame. Od, ni na e tenemtboisim ijo areqalo ti ijo are gulbe ti geregere qalieame.

²⁴ Ijo areqaloq di une bei unu kiyo sai kiyo di ni unime. Unsim e ñambile gaigai sqajqa gam osorbime.

140

Tamo a Qotei na taqatqajqa deqa pailyeqnu

¹ O Tamo Koba Qotei, ni na e aqaryaibime. Ni degyqam di tamo uge nanqi na e ugetbqa yoqnib keresaiinjqas. Ni na e geregere taqatbime. Ni degyqam di tamo qalo qaji nanqi na e jeutbqa yoqnib keresaiinjqas.

² Tamo nanqi di kumbra uge yqajqa are qaleqnub. Nanqi bati gaigai qoto tigelteqnub.

³ Nango anjam amal aqa qalagei bulosiq tulan qalat unu. Nango anjam di amal uge aqa ya isa bul.

⁴ O Tamo Koba Qotei, ni na e geregere taqatbosim tamo uge nango banq na e ame. Ni tamo qalo qaji nangi saidnjrimqa nangi na e ugetbqajqa anjam qosognib keresaiinjrqa.

⁵ Tamo diqeqnub qaji nangi na e ojqaqqa deqa kakan waiyobuleqnub. Nangi kakan di sil kokba na gereiyosib gamq di waiyobuleqnub.

⁶ E Tamo Koba Qotei endegsi minjeqnum, “Ni ijo Qotei.” E degsi minjeqnum. O Tamo Koba, ni ijo pailyo kalil quoqnsim e aqaryaiboqne.

⁷ O ijo Tamo Koba Qotei, e qalieonum, ni jeu tamo nango banq na e oqajqa singila ti unum. Deqa e jeu tamo nangi qoto itnjreqnamqa ni na e geregere taqatboqnsim singilatbeqnum.

⁸ O Tamo Koba Qotei, tamo uge nangi na e gulbe ebqajqa arearetnjreqnu. Deqa ni na nangi saidnjrimqa nangi e gulbe ebqajqa anjam qosognib keresaiinjrqa. Ni degyqam di nangi nango segi ñam soqtqasai. Nango ñam tulan aguq aiqas.

⁹ O Abu Qotei, ijo jeu tamo nangi tulan diqoqnsib e kobotbqajqa anjam qosognib ni na kamba nangi kobotnjre.

¹⁰ Ni na ñamyuwo metim lan goge na aisim nangi koitnjreme. Ni na nangi breinjrims sub guma kobaq aiyeye. Sub dia ñamyuwo unu. Nangi subq dena olo oqedqa keresai.

¹¹ Tamo qudei nangi une pegiyo talq dia tamo ungasari nango jejamuq di gisan anjam gametnjreqnub. Deqa ni na tamo nangi di winjrimsqa nangi ino segi mandam bole uratosib jaraiyeye. O Abu Qotei, ijo areqalo agiende. Gulbe uge na tamo qalo qaji nangoq di brantosim nangi kobotnjreme.

¹² O Tamo Koba Qotei, e qalieonum, tamo uge nangi na tamo ungasari sougetejunub qaji nangi gulbe enjreqnabqa ni na tamo ungasari nangi di beternjreqnum. Od, ni na tamo ungasari ingi ingi qa truqueqnub qaji nangi aqaryainjreqnum.

¹³ E qalie, tamo ungasari bole tintin nangi ino ñam soqtoqnsib bati gaigai ni ombla sqab.

141

Tamo a qolo Qotei pailyeqnu

¹ O Tamo Koba Qotei, e ni pailmeqnum. Ni ino dabkala waqtosim ijo pailyo qusim urur e aqaryaibime.

² Ijo areqalo agiende. Ijo pailyo a qurem quleq ti bul oqsim ino ulatamuq di branteme. E ijo ban soqtoqnsiy ni pailmoqnit ijo pailyo di atraiyo ingi ingi bul soqneme. Israel nangi na ingi ingi di qolo gaigai ni atraimeqnub.

³ O Tamo Koba Qotei, ni ijo medabu ti ijo anjam maro ti geregere taqatetbime.

⁴ Ni na e saidbimqa e kumbra uge yqajqa are prugbqasai. Od, ni na e saidbimqa e kumbra uge yo qaji tamo nangi koba na alan kobaoqnsiy une atoqnqasai.

⁵ Tamo bole bei na ijo walwel tingitetbqas di kumbra bole. E une bei yitqa tamo bole dena e njrintbqas di kumbra bole. Deqa e na a saidyqasai. Ariya e endegsi pailyqai, “O Abu Qotei, ni na tamo uge nango kumbra uge qa nangi kambatnjre.”

⁶ E degsi pailyitqa Qotei a ijo pailyo di qusimqa tamo uge nango gate kokba nangi ugeugeinjrqa. Yimqa tamo uge nangi e qa endegsi poinjrqa, ijo anjam kalil bole.

⁷ Qotei na tamo uge nan̄gi di tanu paraparaiyetn̄rsim breinjrim nan̄gi moiyo qureq aiqab. Tamo a ingi wauq di mandam qamsim bulyqas dego kere.

⁸ O Tamo Koba Qotei, e ni qa ijo areqalo singilatoqnsim ni na e aqaryaibqajqa deqa tariñeqnum. E ino areq di ulieqnum deqa ni na e geregere taqatbime. Ni degyqam di e moiqasai.

⁹ Ni tamo uge nan̄go ban̄q na e ame. Yim e bole sqai. Tamo nan̄gi dena e ojqajqa deqa gamq di kakan̄ waiyobuleqnum.

¹⁰ Ni marimqa nan̄go kakan̄ dena nan̄gi segi ojqas. Ariya e bole sosiy geregere walweloqnitqa kakan̄ na e ojqa keresaiiqqas.

142

Tamo a Qotei na aqaryaiyqajqa deqa pailyeqnu

¹ E singila na Tamo Koba Qotei pailyeqnum. A e qa dulqajqa deqa e na a waiñoqnsim pailyeqnum.

² E ijo are jaqatin̄ qa ti ijo gulbe qa ti akamoqnsim Qotei pailyeqnum.

³ O Abu Qotei, e gamq di walweleqnamqa tamo qudei nan̄gi na e ojqajqa deqa kakan̄ waiyobuleqnum. Od, e are gulbeibeqnaqa padalqa jojomeqnum. Ariya di un̄gum. Ni na e taqatbeqnum.

⁴ O Abu, tamo yai na e aqaryaibqas? Tamo dego bei sosai. E ñam ateqnum di e tamo deqaji bei unosaieqnum. Tamo yai na e taqatbqas? Tamo dego bei sosai. Tamo yai a e qa dulqas? Tamo dego bei sosai. O Abu, ni segi qujai na e aqaryaibeqnum.

⁵ Deqa Tamo Koba Qotei, e ni endegsi mermeqnum, “O Abu, e ino areq di ulieqnum. Ni na e taqatbeqnum. Deqa bati kalil e mandamq endi sqai di e ni ombla sqai.” E ni degsi mermeqnum.

⁶ O Abu Qotei, e are tulan̄ gulbeibeqnu deqa ni ijo pailyo que. Tamo un̄gasari e ugetbeqnum qaji nan̄gi singila ti unub. E na nan̄gi bun̄njrqqa keresai. Deqa ni nan̄go ban̄q na e ame.

⁷ E tonto talq di sobulejunum. Ni tonto talq dena e oqeq atime. Yim e bole sosiy ino ñam soqtoqn̄qai. O Abu, ni na e boletbimqa tamo un̄gasari bole tin̄tin̄ nan̄gi ino kumbra di unsibqa ijo areq di korooqn̄qab.

143

Tamo a Qotei na aqaryaiyqajqa deqa pailyeqnu

¹ O Tamo Koba Qotei, ni tulan̄ bole tin̄tin̄ unum. Ni anjam bei marqam di ni dauryqam. Ni uratqasai. Deqa e ni pailmitqa ni ino dabkala waqtosim ijo pailyo quetbe.

² E ino wau tamo unum deqa ni ijo jejamuq di une qametbaim. E qalie, tamo kalil nan̄gi une ti unub. Tamo qujai bei a ino ñamgalaq di une saiqoji sqa keresai.

³ O Abu Qotei, ijo jeu tamo nan̄gi na e teteiboqnsib e ugeugeiboqnsib e sawa ambruq di waibeqnum. Nan̄gi na e degbeqnum deqa e tamo un̄gasari nami moreñeb qaji nan̄gi bul unum.

⁴ E are gulbeibeqnaqa padalqa jojomeqnum deqa ijo areqalo tulan̄ niñaqejunu.

⁵ E man̄wa kokba kalil ni nami babtoqnm qaji deqa are qaleqnum. Od, e wau bole kalil ni nami yoqnm qaji deqa are walbosaieqnu.

⁶ E ino kumbra kalil deqa are qaloqnsim ijo ban̄ soqtoqnsim ni pailmeqnum. E ni ombla sqajqa tulan̄ arearetbeqnu. Tamo a sawa qan̄gran̄joq di ya qaryeqnu dego kere.

⁷ O Tamo Koba Qotei, e singila tulan saiibeqnu. Deqa ni endego ijo pailyo quetbe. Ni ino ulatamu e qa ulitaim. Ni ulitqam di e tamo ungasari moiyo qureq aiyeqnu qaji nangi bul so uge.

⁸ E ni qa ijo areqalo singilateqnum deqa ni na ijo are tigeltetbimqa e nobqolo gaigai ino qalaqalaiyo kumbra qa are qaloqnqai. E ni segi pailmeqnum deqa ni na e gam bole osorbe. Yim e gam di dauryqai.

⁹ O Tamo Koba Qotei, e ino areq di ulieqnum deqa ni ijo jeu tamo nanjo banq na e ame.

¹⁰ Ni ijo Qotei unum deqa ni na e dalbime. Ni degyqam di e ino areqalo geregere qalieosiy dauryqai. Od, ino Mondor bole a na e gam bole osorbim e gam di dauryqai.

¹¹ O Tamo Koba Qotei, ni ino segi ñam qa are qalsim e taqatbe. Yim e nambile sqai. Ni tulan bole tintin unum deqa e gulbe ti soqnitqa ni na e ame. Yim e bole sqai.

¹² E qalie, ni na e tulan qalaqalaibeqnum. O Abu Qotei, e ino wau tamo unum deqa ni na jeu tamo e ugeugeibeqnu qaji nangi ñumim morenebe.

144

Qotei na mandor Devit aqaryaiyonaqa a qoto bunyej

¹ E Tamo Koba Qotei aqa ñam soqteqnum. A menin bul sosiqa e singilatbeqnu deqa a na e qotqajqa wau osorbeqnu. Deqa e qotqajqa kumbra qa bole qalieonum.

² Qotei a tal singila koba bul sosiqa e qalaqalaibeqnu. A dadan bul sosiqa jeu tamo nanjo banq na e taqal waibeqnu. A dumu bul unu deqa e aqa areq di ulieqnum. A na sawa bei bei qaji nangi joqoqnsiya ijo sorgomq di ateqnu.

³ O Tamo Koba Qotei, ni kiyaga iga mandam tamo qa are qaleqnum? Kiyaga ni na iga geregere taqatgeqnum?

⁴ Iga me mondor bul unum deqa iga urur koboeqnum. Gago nambile sokiñalaye qnu. Sen qunun a qanam sosiqa olo bilaqteqnaqa a koboeqnu dego kere.

⁵ O Tamo Koba Qotei, ni na lan waqtosim mandamq aiye. Aisim mana kalil ojim manaq dena qurem koba oqoqnqas.

⁶ Ni na minjal qarinyim aisim jeu tamo nangi teteinjrim nangi segisegiqab. Ni ino qaja waiyoqnm jeu tamo nanjoq aiyoqnm nangi jaraiyoqngab.

⁷ Ni lan goge na ino ban waiyim e ya robu miligiq di so bulitqa ni na e osim sawa boleq di atime. Ni degyqam di ya dena e kabutbqasai. Ni sawa bei bei qaji tamo nanjo banq na e ame.

⁸ Tamo nangi di anjam bole marosaieqnu. Nangi gisan anjam maroqnsib nanjo anjam di singilateqnu.

⁹ O Abu Qotei, e lou bunuj na ni qa louoqnqai. E gombin anjamognsiy ni qa louoqnqai.

¹⁰ E qalie, ni na mandor kokba nangi aqaryainjreqnum deqa nangi qoto bunyeqnu. Ni na e dego aqaryaiboqnsim jeu tamo serie ti unub qaji nanjo banq na e taqal waibeqnum. O Abu, e ino wau tamo Devit.

¹¹ Deqa ni sawa bei bei qaji tamo nanjo banq na e ame. Tamo nangi di anjam bole marosaieqnu. Nangi gisan anjam maroqnsib nanjo anjam di singilateqnu.

¹² Ijo areqalo agiende. Gago angro mel nangi namtan bulosib singila ti soqnebe. Gago angro sebin nangi mandor nanjo tal aqa wala boledamu bul soqnebe.

¹³ Gago wauq di ingi oqoboledamuyebe. Gago ingi atqajqa tal tulan maqesoqnebe. Kaja nanjo angro nanji tulan gargekobaebe.

¹⁴ Makau nanjo angro nanji dego tulan gargekobaebe. Nanji bati grotosib angro ougetaib. Nango angro bei a moiyaig dego. Gago qureq endia tamo ungasari nanji gulbe ti jaqatin ti akam ti saib.

¹⁵ Tamo ungasari nanji degsib bole sqab di nanji tulan areboleboleinjrqas. Nanji marqab, "Gago Qotei a segi Tamo Koba." Nanji degsib marsibqa tulan areboleboleinjrqas.

145

Tamo a Qotei qa louoqnsiqa aqa ñam soqteqnu

¹⁻² O Tamo Koba, ni ijo Qotei. Ni ijo Mandor. Deqa e ni qa mare mare laqnsiy bati gaigai ni binimoqnsiy ino ñam soqtoqnqai.

³ Tamo Koba Qotei a ñam koba ti unu. Deqa e aqa ñam tulan soqtoqnqai. A goge kobaq di unu deqa e aqa ñam aqa utru geregere qalieqa keresai. Ijo powo tulan truquibeqnu.

⁴ O Abu Qotei, tamo ungasari bini unub qaji nanji na tamo ungasari bunuqna brantqab qaji nanji ni qa sainjroqnqab. Od, nanji ino manwa kokba qa saoqnqab.

⁵⁻⁷ Nanji ino singila qa ti ino manwa qa ti ino kumbra bole qa ti saoqnqab. Ni Mandor Koba rian ti unum deqa nanji ni qa mare mare laqnqab. Nanji ino kumbra tintin qa are qaloqnsib lou bunuj gereiyoqnqab. E segi dego ino wau bole kalil qa are qaloqnqai.

⁸ Tamo Koba Qotei a iga qa are boleiyeqnu. A na iga tulan qalaqalaigoqnsiqa iga qa duleqnu. A urur njirinqsaieqnu.

⁹ A na tamo ungasari kalil nanji kumbra bole enjreqnu. A nanji qa ti ingi ingi kalil a na gereinjrej qaji nanji qa ti duleqnu.

¹⁰ O Tamo Koba Qotei, ingi ingi kalil ni gereinjrem qaji nanji na ni binimeqnu. Ino segi tamo ungasari bole nanji dego ino ñam soqteqnu.

¹¹⁻¹² Ni Mandor Koba rian ti sosim sawa sawa kalil taqateqnum. Ino segi tamo ungasari nanji ino kumbra deqa ti ino singila koba qa ti mare mare laqnab tamo kalil nanji anjam di quoqnsib ino manwa kokba qa poinjreqnu. Ni Mandor Koba rian ti unum deqa tamo kalil nanji ni qa qalieeqnub.

¹³ O Abu Qotei, ni gaigai Mandor Koba sosim tamo ungasari kalil bunuqna brantqab qaji nanji taqatnjroqnqam.

Anjam kalil Qotei a nami marej qaji di a dauryeqnu. A aqa anjam di uratosaieqnu. A gaigai iga qa are qaloqnsiqa kumbra bole bole iga egeqnu.

¹⁴ Tamo Koba Qotei a na tamo ungasari kalil gulbe ti unub qaji nanji singilatnjreqnu. A na tamo ungasari kalil jeu tamo nanji na ugeugeinjreqnub qaji nanji olo boletnjreqnu.

¹⁵ O Abu Qotei, e qalie, tamo ungasari kalil nanji mamnjreqnaqa ni qa tarineqnaq ingi uyo batieqnaqa ni na nanji ingi anainjreqnum.

¹⁶ Od, ni na tamo ti wagme ti kalil nanji ingi uyo qa tulan keretnjreqnamqa nanji bole unub.

¹⁷ Tamo Koba Qotei aqa kumbra kalil bole tintin unub. A gaigai iga qa are qaloqnsiqa kumbra bole bole iga egeqnu.

¹⁸ Tamo ungasari kalil are bole na Tamo Koba Qotei pailieqnub qaji nanji aqa jojomq di unub.

¹⁹ Qotei na tamo ungasari a qa ulaeqnub qaji nanji ingi bole bole enjreqnu. Nanji ingi di oqajqa arearetnjreqnu. Qotei a nanjo pailyo quoqnsiqa nanji padalo sawaq na elenqnu.

²⁰ A na tamo ungasari a qalaqalaiyeqnu qaji nangi geregere taqatnjreqnu. Ariya a na tamo ungasari kumbra uge yeqnu qaji nangi padaltnjrqas.

²¹ E ijo medabu waqtoqnsiy Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqnqai. O ingi ingi kalil Qotei na gereingej qaji, ningi gaigai aqa ñam soqtoqnai. Aqa ñam di tulan bolequja getento.

146

Qotei na iga aqaryaigeqnu deqa iga aqa ñam soqteqnum

¹ Ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqnai. E segi dego ijo qunun na aqa ñam soqtoqnai.

² Bati kalil e mandamq endi sqai di e ijo Qotei aqa ñam soqtoqnai. E Tamo Koba Qotei qa louoqnsiy aqa ñam soqtoqnsiy dena gilsiy gilsiy e moi qai.

³⁻⁴ Ningi mandam tamo nangi qa ti mandor kokba nangi qa ti nungo areqalo singilataib. Tamo nangi dena ningi aqaryaingwa keresai. Od, nangi jeu tamo nango banq na ningi elenqa keresai. Nangi morenosib mandam olo buliybqa nango wau kalil toreiloumqas. Deqa ningi nangi qa nungo areqalo singilataib.

⁵ Ningi Tamo Koba Qotei a segi qa nungo areqalo singilatiy. Ningi degyqab di a na ningi aqaryaingimqa ningi tulan areboleboleingwas. Tamo Koba a Jekop aqa Qotei.

⁶ A na lan ti mandam ti yuwal ti ingi ingi kalil ti gereiyelennej. A gaigai aqa anjam a nami marej qaji di dauryeqnu.

⁷ A na tamo ungasari jeu tamo nangi na ugeugeinjreqnub qaji nangi beternjreqnu. A na tamo ungasari mamnjreqnu qaji nangi ingi anainjreqnu.

Tamo Koba Qotei a na tamo ungasari tonto talq di unub qaji nangi oqeq di ateqnu.

⁸ A na tamo nam qandimnjro qaji nangi boletnjreqnaqa nangi olo nam poinjreqnu. A na tamo ungasari jeu tamo nangi na ugeugeinjreqnub qaji nangi olo boletnjreqnu. A na tamo ungasari kumbra bole tintin dauryeqnub qaji nangi tulan qalaqalainjreqnu.

⁹ A na tamo ungasari sawa isaq na bosib gago sawaq endi unub qaji nangi taqatnjreqnu. A na unja qobul nangi ti angro mandum nangi ti aqaryainjreqnu. Ariya a na tamo uge nango wau kalil niñaqyetnjreqnu.

¹⁰ O Saion qure qaji, ningi quiy. Nungo Qotei a gaigai Mandor Koba sqas. A tamo ungasari kalil bunuqna brantqab qaji nango Mandor Koba sosim nangi taqatnjroqnas.

Deqa ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqnai!

147

Gago Tamo Koba a ñam koba ti unu

¹ Ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqnai! Iga gago Qotei qa louoqnsim aqa ñam soqtoqnqom di bolequja. Iga aqa ñam soqtoqnqom di kumbra bole.

² Jeu tamo nangi na Israel nangi tontosib joqsib Babilon sawaq gilsib di soqneb. Sonabqa Tamo Koba Qotei na nangi olo joqoqnsiq Jerusalem qureq beqnu. Boqnsiqa Jerusalem qure olo gereiyeqnu.

³ A na Israel nango are jaqatin kobotoqnsiqa nango yu qosetnjreqnu.

⁴ Bongar gembub unub di Qotei a qalieosiqa bongar nango ñam segi segi waiyetnjreqnu.

⁵ Gago Tamo Koba a ñam koba ti singila koba ti unu. Iga aqa powo aqa utru geregere ubtosim marqa keresai.

⁶ A na tamo ungasari nango segi ñam aguq ateqnub qaji nangi olo ñam soqtetnjreqnu. Ariya a na tamo ungasari uge nangi mandamq di breinjreqnu.

⁷ Ningi gago Tamo Koba Qotei a binjiyoqnsib a qa louoqnsib gombin anjamoqniy.

⁸ Qotei na lan goge dia lanbi ateqnu. A na awa qarinyeqnaqa ñin a oqoqnsiq mana kabuteqnu.

⁹ A na wagme kalil nangi ingi anainjreqnu. Qebari du du nangi anjameqnaqqa Qotei na nangi ingi anainjreqnu.

¹⁰ Tamo Koba Qotei a hos singila ti unub qaji nangi qa areboleboleiyo-saieqnu. A qoto tamo singila ti unub qaji nangi qa dego areboleboleiyo-saieqnu.

¹¹ A na tamo ungasari a qa ulaeqnub qaji nangi areinjreqnu. Od, a na tamo ungasari aqa qalaqalaiyo kumbra qa tarineqnub qaji nangi areinjreqnu. Aqa qalaqalaiyo kumbra di tulan kobaquja.

¹² O Jerusalem tamo ungasari, ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqniy! O Saion tamo ungasari, ningi nungo Qotei aqa ñam soqtoqniy.

¹³ O Jerusalem qure, ni Qotei aqa ñam soqtoqne. Di kiyaaqa? A na ino siran ti ino dadan ti singilateqnu deqa. Od, a na tamo ungasari ino miligiq di unub qaji nangi tulan boletnjreqnu.

¹⁴ O Israel tamo ungasari, Qotei a nungo sawa geregere taqateqnu deqa qoto bei a brantosaieqnu. A nungo ingi wau kalil boleteqnaqa bem so a bole oqoqnsiq geiteqnu. Deqa ningi ingi koba uyoqnsib menetngeqnu.

¹⁵ Qotei a anjam mareqnaqa anjam di aqa damu lan goge na brantoqnsiq urur mandamq aiyeqnu.

¹⁶ Qotei na ais ongol tulan qat qarinyeqnaqa aiyoqnsiqa mandam kabuteqnu. Ñam sum a mandam kabutqas dego kere.

¹⁷ Ais ongol di menin kiñilala bul unub. Qotei na ais ongol di qarinyeqnaqa sawa a tulan ulilieqnu. Tamo bei na ulili di gotranyqa keresai.

¹⁸ Ariya Qotei a olo anjam mareqnaqa ais ongol di ya bulyeqnu. A na jagwa tigelteqnaqa jagwa na ya puyeqnaqa ya ururoqnsiq aiyeqnu.

¹⁹ Qotei na aqa dal anjam ubtosiq Jekop minjej. Od, a na Israel nangi aqa dal anjam enjrej.

²⁰ A na sawa bei bei qaji nangi aqa dal anjam ubtosiq minjrosaiqnej. Deqa nangi aqa dal anjam qaliesai.

O tamo ungasari, ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqniy!

148

Ingi ingi kalil lan ti mandam ti di unub qaji nangi Qotei aqa ñam soqteqnub

¹ Ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqniy! O ingi ingi kalil lan goge di unub qaji, ningi Tamo Koba aqa ñam soqtoqniy!

² O lan angro kalil, ningi Qotei aqa ñam soqtoqniy! O qoto tamo kalil lan qureq di unub qaji, ningi Qotei aqa ñam soqtoqniy!

³ O sen ti bai ti, ningi aiyele Qotei aqa ñam soqtoqniy! O bongar kalil tulan suwaneqnub qaji, ningi Qotei aqa ñam soqtoqniy!

⁴ O lan goge koba, ni Qotei aqa ñam soqtoqne! O ya kalil lan goge di unub qaji, ningi Qotei aqa ñam soqtoqniy!

⁵⁻⁶ O ingi ingi kalil, ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqniy. Ningi degyoqniy. Di kiyaaqa? Qotei a anjam segi marnaqa ningi kalil brantelenjeb deqa. Aqa anjam di koboqa keresai. A na ningi kalil gereingsiqa nungo segi so sawaq di atej. Deqa ningi bati gaigai sawa dia sqab.

⁷ O mandam ti qe kokba ti ingi ingi kalil yuwal robuq di unub qaji ti, ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqniy.

⁸ O minjal ti ais ongol ti lanbi ti jagwa ti, ningi Qotei aqa ñam soqtoqniy. Jagwa di singila koba. Jagwa dena Qotei aqa anjam dauryoqnsiq puyeqnu.

⁹ O mana kokba ti mana kiñilala ti ñam kalil gei ateqnub qaji ti ñam kalil nañuq di unub qaji ti, ningi Tamo Koba aqa ñam soqtoqniy!

¹⁰ O wagme kalil tamo qudei nangi na taqatngeqnub qaji ti wagme juwan ti wagme kiñilala ti qebari ti, ningi dego Qotei aqa ñam soqtoqniy!

¹¹ O mandor kokba ti gate kokba ti mandam taqato tamo ti tamo ungasari sawa bei beiq di unub qaji ti, ningi Tamo Koba aqa ñam soqtoqniy!

¹² O angro wala, dungenge, tamo qeli, angro du du ningi ti Qotei aqa ñam soqtoqniy!

¹³ Nangi kalil Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqnebe. Qotei aqa ñam di tulan goge koba. Ñam dena tamo ungasari kalil nango ñam tulan bunyeqnu. Od, ñam dena lan ti mandam ti tulan bunyeqnu.

¹⁴ Qotei na Israel nangi singila koba enjreqnu. Israel nangi Qotei aqa segi tamo ungasari bole unub. Nangi aqa jojomq di sosib aqa ñam soqteqnub.

O tamo ungasari, ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqniy!

149

Iga Qotei qa areboleboleigimqa louoqnqom

¹ Ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqnsib lou bunuj na a qa louoqniy. O tamo ungasari Qotei dauryeqnub qaji, ningi louqajqa koroqnsibqa aqa ñam soqtoqniy.

² O Israel, Qotei na ningi gereingej deqa ningi a qa are boleingeme. O tamo ungasari Saion qureq di unub qaji, ningi nungo Mandor Koba a qa areboleboleingeme.

³ Ningi lou tuoqnsib wagam qamoqnsib gombin anjamoqnsib Qotei aqa ñam soqtoqniy.

⁴ Tamo Koba Qotei a na aqa segi tamo ungasari nangi tulan areinjreqnu. A na tamo ungasari nango segi ñam aguq ateqnub qaji nangi elenqnu. Deqa nangi qoto bunyeqnub.

⁵ Tamo ungasari Qotei dauryeqnub qaji nangi tulan areboleboleinjreme. Od, nangi nango bijalq dia louoqnsib areboleboleinjreme. Di kiyaa? Qotei na nangi ñam kobaquja enjreqnu deqa.

⁶ Nangi nango medabu waqtoqnsib Qotei aqa ñam soqtoqnebe. Nangi nango ban na serie olekokba ojesoqnebe. Serie di tulan qalat qala aiyel.

⁷ Serie dena nangi na sawa bei bei qaji nango kumbra uge qa nangi kambatnjrsib ñolawotnjrebe.

⁸ Nangi sil kokba ain na gereiyo qaji dena jeu tamo nango mandor kokba ti gate kokba ti nangi tontnjrebe.

⁹ Qotei a nami jeu tamo nango une qa peginjrqajqa bati atej. Ariya bati di brantimqa aqa segi tamo ungasari nangi qoto bunyosib jeu tamo nangi di ñolawotnjrqab. Nango kumbra dena nangi ñam bole ti sqab.

O tamo ungasari, ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqniy!

150

Ningi Tamo Koba aqa ñam soqtoqniy

¹⁻² Ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqniy. Ningi aqa atra tal miligiq dia aqa ñam soqtoqniy. Ningi aqa manwa kokba qa are qaloqnsib aqa ñam soqtoqniy. Ningi lan qureq dia aqa ñam soqtoqniy. Lan qure a Qotei aqa so sawa singila koba. A segi qujai Qotei bole. Aqa ñam tulan goge koba. Deqa ningi aqa ñam soqtoqniy.

³⁻⁴ Ningi gul anjamoqnsib Qotei aqa ñam soqtoqniy. Ningi gombin na louoqnsib aqa ñam soqtoqniy. Ningi wagam qamoqnsib lou tuoqnsib aqa ñam soqtoqniy. Ningi yumba anjamoqnsib aqa ñam soqtoqniy.

⁵ Ningi taber bras na gereiyo qaji di qaloqnib taber a anjam atoqnim dena ningi Qotei aqa ñam soqtoqniy. Od, ningi singila na taber qaloqnib taber a tulan anjam atoqnim dena ningi Qotei aqa ñam soqtoqniy.

⁶ O ingi ingi kalil me mondor ti unub qaji, ningi Tamo Koba aqa ñam soqtoqniy!

O tamo ungasari, ningi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqniy!

MATYU

Yesus Kristus aqa moma nanngo ñam kalil

¹ Endi Yesus Kristus aqa moma nanngo ñam kalil. Yesus Kristus a Devit aqa lenj na ñambabej. Devit a Abraham aqa lenj na ñambabej.

² Abraham a Aisak aqa abu. Aisak a Jekop aqa abu. Jekop a Juda aqa was nanngi ti nanngo abu.

³ Juda a Peres Sera wo nanngo abu. Nanngo ai Tamar. Peres a Hesron aqa abu. Hesron a Ram aqa abu.

⁴ Ram a Aminadap aqa abu. Aminadap a Nason aqa abu. Nason a Salmon aqa abu.

⁵ Salmon a Boas aqa abu. Boas aqa ai Rahap. Boas a Obet aqa abu. Obet aqa ai Rut. Obet a Jesi aqa abu.

⁶ Jesi a Mandor Koba Devit aqa abu.

Devit a Solomon aqa abu. Solomon aqa ai a nami Uria aqa ñaun soqnej.

⁷ Solomon a Rehoboam aqa abu. Rehoboam a Abiya aqa abu. Abiya a Asa aqa abu.

⁸ Asa a Jehosafat aqa abu. Jehosafat a Jehoram aqa abu. Jehoram a Usia aqa abu.

⁹ Usia a Jotam aqa abu. Jotam a Ahas aqa abu. Ahas a Hesekia aqa abu.

¹⁰ Hesekia a Manase aqa abu. Manase a Emon aqa abu. Emon a Josaia aqa abu.

¹¹ Josaia a Jehoiakin aqa was nanngi ti nanngo abu. Aqa bati qa jeu tamo nanngi na Israel nanngi tontnjrsib joqsib Babilon qureq di taqatnjresoqneb.

¹² Babilon qureq di nanngi tontnjrnab sonabqa Jehoiakin aqa angro Sealtiel a ñambabej. Sealtiel a Serubabel aqa abu.

¹³ Serubabel a Abiut aqa abu. Abiut a Eliakim aqa abu. Eliakim a Asor aqa abu.

¹⁴ Asor a Sadok aqa abu. Sadok a Akim aqa abu. Akim a Eliut aqa abu.

¹⁵ Eliut a Eleasar aqa abu. Eleasar a Matan aqa abu. Matan a Jekop aqa abu.

¹⁶ Jekop a Josep aqa abu. Josep a Maria aqa gumbulun.

Maria aqa miligiq na Yesus a ñambabej. Nanngi a qa mareqñub, a Kristus.

¹⁷ Deqa Abraham aqaq dena bosiq bosiq Devit a ñambabej di moma 14. Devit aqaq dena bosiq bosiq Israel nanngi Babilon qureq di soqneb di dego moma 14. Nanngi Babilon qureq di soqneb dena bosiq bosiq Kristus a ñambabej di dego moma 14.

Yesus Kristus a ñambabej

¹⁸ Yesus Kristus a endegsi ñambabej. Aqa ai Maria Josep na oqajqa saga gameb. Ariya Josep a Maria ombla ñerenjosaizonabqa Mondor Bole a Maria aqaq ainaqa a gumannej.

¹⁹ Onaqa Maria aqa gumbulun Josep a endegsi quej, “Maria a gumanqo.” Josep aqa kumbra tulan boledamu deqa a endegsi are qalej, “E lumu na Maria uratqai. E boleq di uratqasai. Maria a jemaiyo uge.”

²⁰ Degsi are qaleqnaqa Tamo Koba aqa lan angro bei a Josep aqaq ainaqa ñeiobilqei na unej. Unnaqa lan angro na minnej, “O Josep, Devit aqa moma, ni Maria ame. Ni ulaaaim. Ni que. Mondor Bole a Maria aqaq aiqoqa a gumanqo.

²¹ Deqa a angro mel oqas. Amqa bunuqna angro dena aqa segi tamo ungasari nanngo une kobotetnjrsim nanngi elenqas. Deqa ni aqa ñam Yesus waiyqam.”

²² Kumbra kalil di brantej deqa anjam bei Tamo Koba aqa medabu o tamo bei nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej,

²³ “Ningi quiy. Bunuqna dungenge bei a tamo ombla nerenosaisosimqa a gumanosim angro mel oqas. Amqa nangi aqa ñam Emanuel waiyqab.” Ñam di aqa damu, “Qotei a iga koba na unum.”

²⁴ Onaqa Josep a qutuosiq Tamo Koba aqa lan angro na anjam minjej qaji di dauryosiq Maria ej.

²⁵ Bati deqa a Maria ombla nerenosaiqneq. Gilsil gilsiq Maria a angro mel ej. Onaqa Josep na angro di aqa ñam Yesus waiyej.

2

Bongar sisiyo qaji tamo nangi Yesus unqajqa beb

¹ Yesus a Betlehem qureq di ñambabej. Qure di Judia sawaq di unu. Bati deqa Mandor Herot a Judia sawa taqatesoqnej. Yesus a ñambabonaqa bongar sisiyo qaji tamo qudei nangi sen oqo sawaq na walwelosib gilsib Jerusalem qureq di brantosib tamo qudei nangi endegsib nenemnjroqneq,

² “Juda nango mandor koba ñambabej qaji a qabi unu? Iga sen oqo sawaq di aqa bongar unsimqa dauryosim bonum. Iga a qa louqajqa deqa bonum.”

³ Onaqa Mandor Herot a nango anjam di qusiq a are koba qaloqnej. Tamo ungasari kalil Jerusalem di soqneq qaji nangi dego are koba qaloqneq.

⁴ Deqa Herot a Israel nango atra tamo kokba ti nango dal anjam qalie tamo nangi ti kalil metnjrnaqa nangi bosib koroonaqqa a na nangi endegsi nenemnjrej, “Kristus a qabia ñambabqas?”

⁵ Onaqa nangi na kamba minjeb, “Kristus a Betlehem qureq di ñambabqas. Qure di agi Judia sawaq di unu. Qotei aqa medabu o qaji tamo bei a nami endegsi nenjrenjey,

⁶ ‘O Betlehem tamo ungasari, nungo qure Judia sawaq di unu. Qure kokba kalil Judia sawaq di unub qaji nangi na nungo qure bunyqasai. Di kiyaa? Nungo qureq dena gate koba bei tigelosimqa a na ijo segi Israel tamo ungasari nangi taqatnjrqas.’ ”

⁷ Onaqa Herot a anjam di qusiq bongar sisiyo qaji tamo nangi lumu na metnjrnaqa nangi aqa areq bonabqa nenemnjrej, “Bati gembu bongar di brantej?”

⁸ Onaqa nangi bongar brantej qaji aqa bati di ubtosib Herot minjnabqa a na kamba minjrej, “Ningi Betlehem aisib angro deqa geregere ñamoiy. Namosib a tal qabi unu di unsib bosib e merbiy. Yim e kamba aisiy a qa louqai.”

⁹ Onaqa nangi Mandor Herot aqa anjam di qusib Betlehem aiyeq. Aisib ñam atsibqa bongar nami sen oqo sawaq di uneb qaji di namo aisiq angro soqnej qaji tal di tinji sonaq uneb.

¹⁰ Unsib nangi tulan areboleboleinjrej.

¹¹ Onaqa nangi tal miligiq gilsib angro aqa ai Maria wo sonab unjrsibqa angro aqa areq di singa pulutosib a qa loueb. Osib nango qasan ingi ingi qudei ti gol ti goren ti qa ti walaqajqa quleq bole bole di elenosib angro atraiyeq. Ingi ingi di nangi nami silali kokba na awaiyelenjeb.

¹² Ariya nangi tal uratosib olo puluqa laqnabqa Qotei a ñeibilqei na minjrej, “Ningi olo Herot aqaq di brantaib.” Degsi minjrnaqa nangi gam bei dauryosib nango segi qure utruq aiyeq.

Josep na Yesus aqa ai wo joqsiq Isip sumeb

¹³ Nangi ainabqa bati di Tamo Koba aqa lan angro bei a Josep aqaq gilsiq ñeibilqei na minjej, “Herot a bosim angro Yesus qalsim moiyotqajqa ñamqas.

Deqa ni tigelosim angro aqa ai wo joqsim Isip sawaq sumiy. Sumsib di soqnibqa bunuqna e ni mermitqa sawa endeq olo bqab.”

¹⁴ Onaqa Josep a qolo tigelosiq angro aqa ai wo joqsiq Isip sawaq sumeb.

¹⁵ Sumsib di sonabqa bunuqna Herot a moiyej. Josep a kumbra di yej deqa anjam bei Tamo Koba aqa medabu o tamo nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, “Ijo angro mel a Isip sawaq di soqnimqa e dena metit a Isip sawa uratosim ijoq bqas.”

Qaja tamo nanqi na angro mel nanqi ñumelenjeb

¹⁶ Herot a bongar sisiyo qaji tamo nanqi qa tarinonaq ugeiyonaq qalieej, nanqi a gisanjeb. Deqa a minjin ani oqetonaqa aqa qaja tamo qudei nanqi qarijnirnaqa aisib Betlehem qureq di angro mel kiñilala wausau aiyel osaisoqneb qaji nanqi kalil ñumelenjosib moiyojnreb. Qure qure Betlehem jojomq di soqneb qaji dia dego angro mel kiñilala wausau aiyel osaisoqneb qaji nanqi kalil moiyojnreb. Herot a bongar brantej qaji aqa bati dauryosiq kumbra degyej.

¹⁷ Deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Jeremaia nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej,

¹⁸ “Rama qureq di Resel a akamkobaoqnsiq pailoqnej. Aqa angro kalil nanqi ñumnab morejeb deqa akameqnaqa tamo ungasari nanqi aqa are latetqa yeqnab a nango anjam quqwa uratoqnej. Di kiyaga? Aqa angro kalil nanqi morejekriteb deqa.”

Josep na Yesus aqa ai Maria wo joqsiq olo Israel sawaq beb

¹⁹ Bati Herot a moinaqa Tamo Koba aqa lan angro bei a Isip sawaq di Josep aqaq di brantosiqa nejobilqei na minjej,

²⁰ “Ni tigelosim angro kiñala Yesus aqa ai Maria wo joqsim olo Israel sawaq gile. Tamo nanqi Yesus qalsib moiyojqa maroqneb qaji nanqi morejekriteb deqa ni olo gile.”

²¹ Onaqa Josep a tigelosiq Yesus aqa ai Maria wo joqsiq olo Israel sawaq gilej.

²² Bati deqa Arkelaus a na aqa abu Herot aqa sawa osiq Judia sawa taqatesoqnej. Deqa Josep a anjam di qusiqa Judia sawaq gilqa ulaej. Onaqa Qotei a Josep nejobilqei na minjej, “Ni Galili sawaq gile.”

²³ Onaqa Josep a Qotei aqa anjam di dauryosiq Galili sawaq gilej. Gilsiq qure bei aqa ñam Nasaret di soqnej. A di soqnej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo qudei nanqi nami maroqneb qaji di aqa damu brantej. Nanqi endegsib maroqneb, “Nanqi a qa maroqnqab, ‘A Nasaret tamo.’ ”

3

Jon yansnjro qaji a Qotei aqa anjam palontoqnej

¹ Bunuqna Jon yansnjro qaji a Judia nango wadau sawaq di brantej. Brantosiqa dia tamo ungasari nanqi Qotei aqa anjam palontosiqa endegsi minroqnej,

² “Qotei lan qureq di unu qaji a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwajqa bati jojomqo. Deqa ningi are buliyi.”

³ Jon a kumbra degyej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia nami marej qaji di aqa damu brantej. A Jon qa endegsi marej, “Tamo bei a wadau sawaq di tigelosimqa a tulan lelenjoqnsim tamo ungasari nanqi endegsim minjroqnqas, ‘Tamo Koba a bqajqa gam gereiyeti. Gam tingiteti.’ ”

⁴ Jon a wadau sawaq di sosisa a gara jugo kamel aqa jungum na gereiyo qaji di jugoqnsiq alalag na singilatosiq laqnej. A ingi uyo saiqoji deqa a sis ti bisim qaq ti uyoqnej.

⁵ Bati deqa tamo ungasari Jerusalem di soqneb qaji nangi ti Judia sawaq di soqneb qaji nangi ti qure kalil Jordan ya qalaq di soqneb qaji nangi ti tigelosib Jon aqa areq boqneb.

⁶ Boqnsibqa nanjo une kalil babteqnaq Jon na Jordan yaq di yansnjroqnej.

⁷ Bati deqa Farisi tamo ti Sadyusi tamo ti tulan gargekoba nangi Jon na yansnjrqqa marsibqa aqa areq beqnaqqa unjrjsiq nangi endegsi minjroqnej, “Ningi kumbra uge yo qaji tamo. Ningi amal uge bul. Ningi yai na merngwoqa mondon Qotei aqa minjin nunjoq aiyaime deqa ulaosib ijoq bonub?”

⁸ Ningi are bulyosib nunjo kumbra uge kalil uratosib kumbra bole bole yoqniy. Yim e unsiy marqai, ‘Bole, ningi are bulyonub.’ Osiy ningi yansngwai.

⁹ Ningi endegsib are qalaib, ‘Abraham a gago moma utru unu deqa iga Qotei aqa namgalaq di tamo bole.’ Ningi degsib are qalaib. Ningi quiy. Qotei na marimqa menin kalil endi dego tamo bulyosib tigelosib Abraham aqa moma brantqab.

¹⁰ Qotei na tapor qalat ojsiqqa nam qomqajqa utruq di atej unu. Deqa nam kalil gei bole atosai eqnub qaji di Qotei na tapor dena qomelenosim namyuwoq di breinjrqas.

¹¹ “Ningi are bulyqajqa deqa e ya na ningi yansngeqnum. Ariya Tamo Koba a bunuqna ijo qoreq na bqas. A tamo singila koba. Ijo singila aqa singila ti keresai. Deqa e a kangalyqajqa e tamo bolesai. A bosimqa Mondor Bole aqa singila na ti namyuwo na ti ningi yansngwas.

¹² A bem sum ñoqoryosim damu elenjosim aqa talq di atqas. Osim a bem sum aqa suwi breinjrjm namyuwo gaigai yuejunu qaji dia yuekriticab.”

Jon na Yesu yansej

¹³ Bati deqa Yesu a Galili sawaq dena tigelosiq walwelosiq Jordan yaq gilej. A Jon na yansqa marsiqqa aqa areq gilej.

¹⁴ Gilnaqa Jon na saidyosiq minnej, “Ni e yansbqam di kere. Kiyaga e ni yansmqqa marsim ijoq bonum?”

¹⁵ Onaqa Yesu na kamba minnej, “Unjum. Ni ijo anjam dauryosim e yansbe. Yimqa kumbra dena iga Qotei aqa areqalo kalil keretosim dauryom.” Onaqa Jon a Yesu aqa anjam di dauryosiq a yansej.

¹⁶ Yesu a yanso osiq a yaq na tigelosiq tarosiq lan goge koqyonaqa lan waqej. Lan waqonaqa Qotei aqa Mondor a binon bulosiq aisiq Yesu aqa jejamuq di awoonaq unej.

¹⁷ Unnaqa lan goge dena Qotei aqa anjam bei endegsi brantej, “Endi ijo angro qujai. E a tulan qalaqalaiyeqnum. E a qa tulan areboleboleibeqnu.”

4

Satan a bosiq Yesu walawalaiyoqnej

¹ Onaqa bati deqa Mondor a Yesu wadau sawaq osi gilsiq di uratonaga Satan bosiq Yesu a une bei atqa marsiqqa walawalaiyoqnej.

² Qanam 40 qolo 40 Yesu a wadau sawaq di soqnej. Sosisa ingi uratoqnsiq qurien ti soqnej. Deqa bati 40 di koboonaqa a mamyej.

³ Onaqa walawalaiyo tamo Satan a Yesu aqa areq bosiq minnej, “Ni Qotei aqa Niriamqa menin kalil endi minjrjm bem bulyibqa ni uye.”

⁴ Degsi minjnaqa Yesu na kamba minnej, “Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘Tamo nangi ingi uyo na segi nambile sqasai. Anjam kalil Qotei aqa medabuq na branteqnu qaji dena nangi nambile sqab.’ ”

⁵ Onaqa Satan na Yesus olo osiqa Qotei aqa qure koba Jerusalem gilsiq atra tal quraq oqsiq goge dia Yesus atsiqa minjej,

⁶ “Ni Qotei aqa Niriamqa endena prugosim mandamq aiye. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘Qotei na aqa lan angro nanngi minjrimqa bosib ni taqatmqab.’ Anjam bei dego nengrenq di unu. Anjam agiende, ‘Lan angro nanngi bosib ban na ni soqtmibqa ino singa menin na qalqasai.’ ”

⁷ Onaqa Yesus na kamba Satan minjej, “Qotei aqa anjam bei dego nengrenq di unu. Anjam agiende, ‘Ni ino Tamo Koba Qotei aqa singila lana tenemtqa osim a gisanjaim.’ ”

⁸ Degsi minjnaqa Satan a Yesus olo osiqa mana goge kobaq oqsiq dia Yesus tigeltosiqa sawa sawa kalil mandor kokba nanngi na taqatejunub qaji nanngo singila ti ñoro ti di Yesus osoryosiqa minjej,

⁹ “Ni ijo ulatamuq endi singa pulutosim e qa louimqa sawa sawa kalil di nanngo singila ti ñoro ti ni emqai.”

¹⁰ Onaqa Yesus na minjej, “Satan, ni ulan. Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘Ino Tamo Koba Qotei a segi qa louoqnsimqa aqa sorgomq di soqne.’ ”

¹¹ Degsi minjnaqa Satan a Yesus uratosiq ulanej. Onaqa Qotei aqa lan angro nanngi bosib Yesus singilatoqneb.

Yesus a olo Galili sawaq gilej

¹² Bati bei Jon a tonto talq di waiyonab sonaqa Yesus a di qusiqa olo tigelosiq Galili sawaq gilej.

¹³ Gilsiq Nasaret qureq di brantej. Dena walwelosiq Kaperneam qureq gilsiq di soqnej. Kaperneam qure agi Galili ya agu kobaquja qalaqsi unu. Ya agu jojomq di Sebulun sawa ti Naptali sawa ti unub.

¹⁴ Yesus a Kaperneam qureq gilej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej,

¹⁵ “Gam kobaquja Jordan ya qalaq dena aiyejunu qaji di Galili sawa ambleq na aiyejunu. Aisiq yuwalq di diñejunu. Gam qalaq di Sebulun ti Naptali ti unub. Sawa bei bei qaji nanngi belenjosib Galili di unub.

¹⁶ Deqa tamo ungasari ambruq di unub qaji nanngi pulon kobaquja unqab. Tamo ungasari padalo gam dauryosib ambruq di unub qaji nanngi pulon dena suwantnjrqas.”

Yesus na tamo qolqe nanngi metnjrnaq a dauryeb

¹⁷ Bati deqa Yesus na aqa wau utru atsiqa Qotei aqa anjam palontoqnsiq tamo ungasari nanngi endegsi minjroqnej, “Qotei lan qureq di unu qaji a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwajqa bati jojomqo. Deqa ningi are buliyi.”

¹⁸ Osiqa a Galili ya agu qalaq aisiq alile dia walweloqnsiq nam atej di Saimon aqa ñam bei Pita aqa was Andru wo sonab unjrej. Nanngi aiye qe o qaji tamo soqneb deqa nanngi kakan waiyeq nab unjrsiq minjrej,

¹⁹ “Ningi e daurbij. Ningi qe o qaji tamo unub deqa ningi qe eqnub. Dego kere e wau engitqa ningi olo tamo oqnqab.”

²⁰ Yesus a nanngi degsi minjrnaqa nanngi nanngo kakan uratosib Yesus dauryeb.

²¹ Onaqa Yesus a olo walwelosiq aisiqa Sebedi aqa niri Jems aqa was Jon wo nanngi aiye qobun miligiq di nanngo abu ti kakan brano qandimeq nabqa unjrsiq metnjrej.

²² Metnjrnaqa nanngo abu Sebedi a qobun miligiq di sonaqa uratosib Yesus dauryeb.

Yesus a Qotei aqa anjam palontoqnsiqa ma tamo nanngi boletnjroqnej

²³ Yesus a dena walwelosiqa Galili sawa keretoqnsiqa Juda nanngi Qotei tal miligiq giloqnsiqa dia Qotei aqa anjam palontoqnej. Qotei na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngi Mandor Koba sqas anjam bole di Yesus na palontoqnej. Osiqa tamo ma utru segi segi kalil nanngi boletnjroqnej.

²⁴ Yeqnaqa tamo ungasari kalil Siria sawaq di soqneb qaji nanngi Yesus qa quoqnsib deqa tamo ma utru segi segi joqsib aqa areq boqneb. Tamo jejamu jaqatinjro qaji nanngi ti tamo mondor uge uge na ojelenjo qaji nanngi ti tamo nanarioqnsib mangaloqneb qaji nanngi ti tamo jejamu lainjro qaji nanngi ti kalil joqsib beqnab Yesus na boletnjroqnej.

²⁵ Bati deqa tamo ungasari tulan gargekoba nanngi Yesus dauryoqnsib laqneb. Galili sawa nanngi ti Dekapolis sawa nanngi ti Jerusalem qure nanngi ti Judia sawa nanngi ti qure qure Jordan ya taqal beiq di soqneb qaji nanngi ti kalil Yesus dauryoqnsib laqneb.

5

Yesus a manaq oqsiq dia anjam palonteq

¹ Onaqa Yesus na tamo ungasari kalil nanngi di unjrsiqa a manaq oqsiq di awesonaga aqa segi angro nanngi aqa areq beb.

² Bonabqa a Qotei aqa anjam palontosiqa endegsi minjrej,

³ “Tamo ungasari qudei nanngi poinjrqa, nanngi Qotei aqa namgalaq di sougete-junub. Tamo ungasari nanngi di areboleboleinjreme. Qotei lan qureq di unu qaji a nanngi Mandor Koba sosim nanngi taqatnjrqas.

⁴ “Tamo ungasari akam ti unub qaji nanngi dego areboleboleinjreme. Qotei na nanngi are olo boletetnjrqas.

⁵ “Tamo ungasari lawo na sosib nanngi segi nam aguq ateqnub qaji nanngi dego areboleboleinjreme. Qotei na mandam kalil osim nanngi enjrqas.

⁶ “Tamo ungasari kumbra bole dauryqajqa arearetnjreqnu qaji nanngi dego areboleboleinjreme. Nanngi tulan kere na sqab. Iga ingi ti ya ti uyqajqa arearetgeqnu dego kere.

⁷ “Tamo ungasari duleqnub qaji nanngi dego areboleboleinjreme. Qotei a kamba nanngi qa duloqnqas.

⁸ “Tamo ungasari nanngi are miligiq di jiga bei saiqoji unub qaji nanngi dego areboleboleinjreme. Nanngi Qotei aqa ulatamu unqab.

⁹ “Tamo ungasari jeu turyeqnub qaji nanngi dego areboleboleinjreme. Qotei a nanngi qa marqas, ‘Nanngi ijo segi angro bole.’

¹⁰ “Tamo ungasari qudei nanngi kumbra bole dauryeqnub deqa jeu tamo nanngi na nanngi gulbe enjreqnub. Tamo ungasari nanngi di dego areboleboleinjreme. Qotei lan qureq di unu qaji a nanngi Mandor Koba sosim nanngi taqatnjrqas.

¹¹ “Ninggi ijo nam ti unub deqa bunuqna tamo qudei na ninggi misilingoqnsib ugeugeingoqnsib nungo jejamu lanja gisanjoqnqab. Di ungum. Ninggi areboleboleingeme.

¹² Od, nungo are tulan boleingim soqniy. Nungo awai bole agi lan goge di unu. Nami jeu tamo nanngi na Qotei aqa medabu o qaji tamo nanngi dego degsib ugeugeinjroqneb.”

Ninggi bar ti pulon ti bul soqniy

¹³ Osiqa Yesus a olo marej, “Ninggi mandamq endi bar bul soqniy. Ariya bar aqa qajarara koboqas di ingi kiye na olo qajararatqas? Di keresai. Bar aqa qajarara koboqas di a ugeqas. Deqa bar di mandamq di waiyibqa tamo qudei nanngi bosib singa na sosqab.

14 “Ningi mandamq endi pulon bul soqniy. Ningi are qaliy. Qure kobaquja a mana gogeqsi sqas di a boleq di sqas. A uliesqa keresai.

15 Tamo bei a lam qatrentosim guwe na kabutqasai. Boleq di gaintim warum suwanamqa tamo kalil tal miligiq di unub qaji nangi warum geregere unqab.

16 Dego kere ningi pulon bul sosib boleq di kumbra bole bole yoqniy. Yoqnibqa tamo unqasari nangi na nungo kumbra di unoqnsib nungo Abu lan qureq di unu qaji aqa ñam soqtoqnqab.”

Yesus a dal anjam qa marej

17 Osiqa Yesus a olo marej, “E Moses aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nango anjam ti kalil dauryosiy keretqajqa deqa mandamq aiyem. Ningi endegsib are qalaib, ‘Yesus a dal anjam di taqal waiyqajqa bej.’ Di sai.

18 E bole merngwai. Lan ti mandam ti koboosaisoqnimqa dal anjam mutu kiñala bei koboqasai bole sai. Dal anjam soqnim soqnim Qotei na aqa wau kalil keretqas.

19 Deqa ningi quiy. Tamo bei a dal anjam mutu kiñala bei uge qa marsim tamo unqasari nangi dego titnjroqnim nangi uge qa marqab tamo di aqa ñam tulan aguq aiqas. Deqa Qotei lan qureq di unu qaji a na tamo di taqatqasai. Osim aqa Mandor Koba sqasai dego. Ariya tamo bei a dal anjam kalil dauryosim tamo unqasari nangi dego dauryqa minjroqnqas tamo di aqa ñam tulan kobaqas. Deqa Qotei na tamo di taqatosim aqa Mandor Koba sqas.

20 E ningi endegsi merngwai. Ningi kumbra tulan bolequja yoqniy. Yoqnib nungo kumbra bole dena dal anjam qalie tamo nangi ti Farisi ti nango kumbra bole bunyoqneme. Bunyqasai di Qotei lan qureq di unu qaji a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwasai.

Yesus a ñirin kumbra qa anjam palontej

21 “Ningi dal anjam endegsib queb, ‘Ningi tamo bei moiyoitaib. Ningi tamo bei moiyoitqab di ningi une ti sqab.’ Dal anjam di nungo moma nangi nami minjreb.

22 Ariya e dal anjam di bunyosiy ningi endegsi merngwai. Tamo bei na aqa was ñirin tqas di a une ti sqas. Tamo bei na aqa was misilinyqas di une kobaquja aqa jejamuq di sqas. Deqa a ojsib anjam pegiyo talq di tigeltosib aqa une ubtetqab di kere. Tamo bei na aqa was minjqas, ‘Ni tulan nanari, areqalo saiqoji,’ degyqas di aqa une deqa Qotei na a osim ñamyuwoq waiyqas di kere.

23-24 “Deqa ni Qotei atraiyqa marsimqa ino was bei a ni qa ñirin ti soqnimqa ni deqa are qalsim atraiyo ingi ingi mati atra bijal qalaq di uratosim ino was aqaq gile. Gilsim a ombla anjam gereiyekritosim dena bosim Qotei atraiyqam.

25 “Deqa tamo bei a ni qa anjam bei soqnimqa ningi ombla walwelosib anjam pegiyo talq giloqnsibqa gamq di ningi segi aiyel na anjam urur gereiyoguqatij. Yosib anjam moiyoitosib a ni osim anjam pegiyo talq gilqasai. Ariya ningi gamq di anjam gereiyqasai di a na ni osi gilsimqa anjam pegiyo tamo aqa ulatamuq di tigeltmimqa anjam pegiyo tamo a ni osim qaja tamo nango banq di atqas. Yimqa nangi na ni osib tonto talq di waimqab.

26 Deqa e bole mermqai. Ni tonto talq dena olo oqedqasai. Ni mati ino une aqa awai kalil keretimqa qaja tamo nangi na ni uratmib oqedqam.

Yesus a unja jejamu ojetqajqa kumbra qa anjam palontej

27 “Ningi dal anjam endegsib queb, ‘Ningi tamo bei aqa unja jejamu ojetaib.’

²⁸ Ariya e dal anjam di bunyosiy ningi endegsi merngwai. Tamo bei a uña bei laña kokoqyosiq are prugyqo di aqa are miligiq na a uña di aqa jejamu ojetqo.

²⁹ “Ino nãdamu wo na ni titmosim uneq waimqa laqnimqa nãdamu di otorosim waiy. Ni degye. Di kiyaga? Ino nãdamu qujai lousimqa ni une yqasai di kere. Ariya ni nãdamu aiyel ti soqnimqa Qotei na ni nãmyuwoq waimqas di keresai.

³⁰ Ino ban wo na ni titmosim uneq waimqa laqnimqa ban di gentosim waiy. Ni degye. Di kiyaga? Ino ban qujai lousimqa ni une yqasai di kere. Ariya ni ban aiyel ti soqnimqa Qotei na ni nãmyuwoq waimqas di keresai.

Yesus a uña uratqajqa kumbra qa anjam palontej

³¹ “Nami nanji dal anjam endegsib mareb, ‘Tamo bei na aqa uña uratqa osimqa pepa bei nengrenyosim yosim di a uratqas.’

³² Ariya e dal anjam di bunyosiy ningi endegsi merngwai. Tamo bei na aqa nãun laña uratim a olo tamo bei oqas di tamo dena aqa nãun kumbra ugeq waiyqo. Tamo bunuj a dego une atqo. Di kiyaga? Uña di a nami tamo bei ombla une atosai deqa.

Ningi anjam bei marqa osibqa ingi bei na singilataib

³³ “Ningi dal anjam endegsib queb, ‘Ni anjam bei singilatosim Tamo Koba minjqam di ni na olo urataim. Ni anjam di dauryosim ye.’ Dal anjam di nunjo moma nanji nami minjreb.

³⁴ Ariya e dal anjam di bunyosiy ningi endegsi merngwai. Ningi anjam bei singilataib. Ningi anjam bei marqa osibqa ingi bei na singilataib. Lan qure a Qotei aqa awo jaram koba. Deqa ningi lan qure aqa ñam na anjam bei singilataib.

³⁵ Mandam a Qotei aqa singa atqajqa sawa. Deqa ningi mandam aqa ñam na anjam bei singilataib. Jerusalem a Mandor Koba aqa segi qure koba. Deqa ningi Jerusalem aqa ñam na anjam bei singilataib.

³⁶ Ni anjam bei marqa osimqa ino gate na anjam singilataim. Ni segi na marimqa ino gate banga sara qat bei oqwa keresai. Tulu bei dego oqwa keresai. Deqa ni ino gate na anjam singilataim.

³⁷ Ningi od qa segi marsib said qa dego segi mariy. Ningi anjam bei totoryosib marqab di ningi Satan aqa areqalo dauryqab.

Tamo bei na ni kumbra uge emimqa ni kamba a kumbra uge yaim

³⁸ “Ningi dal anjam endegsib queb, ‘Tamo bei na tamo bei aqa nãdamu ugetetqas di ningi kamba aqa nãdamu ugetetiy. Tamo bei na tamo bei aqa qalagei ugetetqas di ningi kamba aqa qalagei ugetetiy.’

³⁹ Ariya e dal anjam di bunyosiy ningi endegsi merngwai. Tamo bei na ni kumbra uge emimqa ni kamba a kumbra uge yaim. Tamo bei na ula ponmimqa belosim waliñe bei osoryimqa ponyem.

⁴⁰ Tamo bei a ni qa anjam bei soqnim ino gara jugo yaimqajqa mermimqa ni na saidyaim. Olo ino gara olekoba dego ye.

⁴¹ Qaja tamo bei na ni ojsim singila na mermqas, ‘Ni ijo ingi ingi qoboiyet-bosim e daurbosim gam truquyala endeq gile.’ A degsi mermimqa ni aqa anjam di bunyosim aqa ingi ingi qoboiyetosim dauryosim gam olekobaq osi gilete.

⁴² Tamo bei na ino ingi bei yaimqajqa mermimqa ye. Tamo bei na ino ingi bei yaimosim bunuqna a kamba olo ni emqajqa mermimqa ingi di ye. A saidyaim.

Ningi na jeu tamo nanji geregereinjroqniy

⁴³ “Ningi dal anjam endegsib queb, ‘Ni ino was nangi qalaqalainjroqne. Osim ino jeu tamo nangi qoreinjroqne.’

⁴⁴ Ariya e dal anjam di bunyosiy ningi endegsi merngwai. Ningi nungo jeu tamo nangi dego qalaqalainjroqniy. Tamo qudei na ningi ugeugeingibqa ningi olo nangi qa Qotei pailyoqniy.

⁴⁵ Ningi kumbra degyqab di ningi nungo Abu lan qureq di unu qaji aqa angro bole sqab. Ningi qalie, Qotei a dego tamo bole ti tamo uge ti nangi turtnjroqnsiq kumbra bole bole enjreqnu. Agi a na aqa sen qarinyeqnaqa tamo bole ti tamo uge ti nangoq aiyeqnu. Awa dego qarinyeqnaqa tamo bole ti tamo uge ti nangoq aiyeqnu.

⁴⁶ Tamo ungasari ningi qalaqalaingeqnu qaji nangi segi ningi kumba qalaqalainjroqnqab di kumbra tulan bolesai. Nungo kumbra deqa Qotei a ningi awai bole engwasai. Takis o qaji tamo nangi dego kumbra degyeqnu.

⁴⁷ Ningi nungo was nangi segi gereinjroqnqab di kumbra tulan bolesai. Nungo kumbra dena ningi na tamo qudei bunjrqasai. Tamo nangi Qotei qaliesai qaji nangi dego nango segi was nangi gereinjreqnu.

⁴⁸ Nungo Abu lan qureq di unu qaji a gaigai kumbra bole bole keretoqnsiq yeqnu. Deqa ningi dego nungo Abu aqa kumbra di dauryosib kumbra bole bole keretoqnsib yoqniy.

6

Ningi lanja baban na kumbra bole yaim

¹ “Tamo qudei nangi endegsib are qaleqnu, ‘E lanja baban na kumbra bole yoqnit tamo nangi e nuboqnsib ijo ñam soqtetboqnqab.’ Ariya ningi degyaib. Ningi degyqab di nungo Abu lan qureq di unu qaji a ningi awai bole engwasai.

² “Ningi gisan tamo nango kumbra dauryaib. Gisan tamo nango kumbra agiende. Nangi na tamo ingi ingi saiqoji nangi aqaryainjrqa oqnsib tamo qudei qarijnjreqnab nangi qa namooqnsib gul anjameqnu. Gul anjameqnu tamo ungasari nangi na gisan tamo nangi di unjroqnsib nango ñam soqtetnjreqnu. Gisan tamo nangi di Qotei tal miligiq di, gam kokbaq di kumbra degyeqnu. Deqa e bole merngwai. Qotei a tamo nangi di awai bole enjrqasai. Nango awai agi tamo ungasari nangi na nango ñam soqtetnjreqnu di kere.

³ Deqa ni degyaim. Ni tamo ingi ingi saiqoji nangi aqaryainjrqa osimqa ban qonan a uli na aqaryainjrimqa ban wo a qalieqasai.

⁴ Di yawo anjam. Aqa damu endegsi unu. Ni uli na tamo ingi ingi saiqoji nangi aqaryainjrimqa tamo ungasari kalil nangi qalieqasai. Ni kumbra di uli na yoqnim ino Abu a segi unoqnqas. Deqa a segi na ino ñam soqtetmosim ni awai bole emoqnqas.”

Yesus a pailyo kumbra qa anjam palontej

⁵ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi Qotei pailyqa osibqa gisan tamo nangi palyeqnu degsib palyaib. Gisan tamo nangi Qotei pailyqa oqnsib tamo ungasari kalil nango ñamdamuq di tigeleqnu unjroqnsib nango ñam soqtetnjreqnu. Tamo nangi di Qotei tal miligiq di, qure ambleq di, gam kokba qalaq di kumbra degyeqnu. Deqa e bole merngwai. Qotei a nangi awai bole enjrqasai. Nango awai agi tamo ungasari nangi na nango ñam soqtetnjreqnu di kere.

⁶ Deqa ni degsi palyaim. Ni Qotei pailyqa osimqa ino segi warum miligiq gilsim siran qandimtosim ino Abu uliejunu qaji a palyimqa tamo kalil nangi ni numqasai. Ni kumbra di uli na yoqnim ino Abu a segi unoqnqas. Deqa a segi na ino ñam soqtetmosim ni awai bole emoqnqas.

⁷ “Tamo nanngi Qotei qaliesai qaji nanngi lanja lanja pailyo olekokba yoqnsibqa endegsib are qaleqnub, ‘Iga pailyo olekokba yoqnmqa Qotei a gago pailyo quqwas.’ Di gisanj. Deqa ningi Qotei pailyoqa osibqa degsib pailyaib.

⁸ Ningi nanngo kumbra di dauryaib. Ningi ingi bei qa truquosib nungo Abu pailyosaisoqnibqa a nami qaliego.

⁹ “Deqa ningi endegsib Qotei pailyoqniy, ‘O gago Abu, ni lanj qureq di unum. Ino ñam tulanj getento.

¹⁰ Ni bosim gago Mandor Koba sosim iga taqatgoqnime. Lanj qureq di nanngi ino areqalo dauryeqnub dego kere iga mandamq endi ino areqalo dauryoqnqom.

¹¹ O Abu, gago ingi uyo bati gaigai keretgoqnime.

¹² Tamo nanngi iga qa une ateqnub qaji nanngo une kalil iga na kobotetnjre-qnum deqa ni kamba gago une kalil dego kobotetgime.

¹³ Gulbe bei na iga walawalaigosim uneq waigwa laqnmqa ni iga aqaryaigime.

Yim Satan na iga ugetgwasai.’

¹⁴ “O ijo angro, ningi degsib Qotei pailyoqniy. Ningi quiy. Ningi tamo bei qa anjam soqnmqa ningi na aqa une kobotiy. Yimqa nungo Abu lanj qureq di unu qaji a na kamba nungo une kalil kobotetngwas.

¹⁵ Ningi aqa une kobotetqasai di nungo Abu a dego nungo une kobotetngwasai.”

Yesus a qurienj qa anjam palontej

¹⁶ Osika Yesus a olo marej, “Ningi qurienjqa marsibqa gisanj tamo nanngi qurienjeqnub ningi degsib qurienjaib. Gisanj tamo nanngi qurienjoqnsibqa ulatamu ugeinjreqnu. Tamo ungasari kalil nanngi na unjrsib nanngo ñam soqtetnjrqajqa deqa nanngi kumbra degyeqnub. Deqa e bole merngwai. Tamo nanngi di Qotei na awai bole enjrqasai. Nanngo awai agi tamo ungasari nanngi na nanngo ñam soqtetnjreqnub di kere.

¹⁷ Ariya ni kumbra degyaim. Ni qurienjqa osimqa ino ulatamu geregere yansoqnsim ino gate banga pranjoqnsim ino jejamu gereiyosim laqne.

¹⁸ Yimqa tamo ungasari kalil nanngi ni numoqnsib ni qurienj ti unum di nanngi qalieqasai. Ni kumbra di uli na yoqnm ino Abu a segi na unoqnqas. Deqa a segi na ino ñam soqtetmosim awai bole emoqnqas.”

Ningi mandam qa ingi ingi koroiyaib

¹⁹ Osika Yesus a olo marej, “Ningi mandam qa ingi ingi koroiyaib. Di sisimbij na ugetqab. Baisuwi ojqas. Bajinj tamo nanngi tal paratosib oqab.

²⁰ Deqa ningi lanj qure qa ingi ingi koroiyiy. Di sisimbij na ugetqasai. Baisuwi ojqasai. Bajinj tamo nanngi tal paratosib oqasai dego.

²¹ Sawa qabia ino ñoro bole unu dia ino are miligi dego singilatim sqas.”

Ino ñamdamu a ino jejamu qa pulonj bul

²² Osika Yesus a olo marej, “Ino ñamdamu a ino jejamu qa pulonj bul. Deqa ino ñamdamu boleqas di ino jejamu kalil suwanesqas.

²³ Ariya ino ñamdamu ugeqas di ino jejamu kalil ambruesqas. Deqa pulonj ino are miligiq di unu qaji a olo ambruqas di ino are miligi kalil ambruekritqas.”

Ni tamo kokba aiyel nanngi wauetnjrqqa keresai

²⁴ Osika Yesus a olo marej, “Tamo qujai a tamo kokba aiyel nanngi wauet-njrqqa keresai. A tamo kobaquja bei qalaqalaiyosim olo tamo kobaquja bei

jeutqas. Bei aqa anjam dauryosim olo bei qoreiyqas. Dego kere ningi silali ti Qotei ti turtnjrsib nanngi wauetnjrqas keresai.”

Ningi bole sqajqa deqa areqalo kobaiyaib

²⁵ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi mandamq endi bole sqajqa deqa areqalo kobaiyaib. Osib endegsib maraib, ‘Iga ingi ti ya ti qabe na osim uyqom? Gara qabe na osim gago jejamu kabutqom?’ Ningi degsib maraib. Ningi ingi uyo na segi nambile oqasai. Ningi gara jugoqnqab dena segi nunngo jejamu bole sqasai.

²⁶ Ningi qebari nanngi unjriy. Nanngi ingi yagosaieqnub. Ingi otorosib talq di atosaieqnub. Ariya nunngo Abu lan qureq di unu qaji a na qebari nanngi ingi anainjreqnu. Ningi qalie, qebari nanngi qunun saiqoji. Ningi tamo qunun ti. Ningi na qebari nanngi tulan bunnjrejunub.

²⁷ Ningi mandamq endi sokobaiyqajqa deqa are koba qalaib. Ningi are koba qalqab dena ningi nunngo segi sqajqa bati olo yala totoryqa keresai. Sai bole sai.

²⁸ “Deqa ningi kiyaaqas gara qabe na osib jejamu kabutqajqa are koba qaleqnub? Ningi nam so unjriy. Nango wala kiyersib branteqnub di ningi qaliesai. Nanngi segi wauosaieqnub. Nango segi wala gereiyosaieqnub.

²⁹ Deqa e ningi endegsi merngwai. Nami Solomon a gara wala boledamu jugoqnej. Ariya nam so aqa wala dena Solomon aqa wala tulan bunyejunu.

³⁰ Man lanaj a bini oqwas nebe tamo nanngi na gingenyosib namyuwoq waiyqab. Man lanaj di Qotei na wala enjreqnu. Deqa ningi kiyaaqas Qotei qa nunngo areqalo singilatqa yonub keresaingw? Ningi man lanaj sai. Ningi tamo qunun ti. Deqa ningi endegsi poingem, Qotei a ningi dego gara engoqnqas.

³¹ Ningi areqalo kobaiyosib endegsib maraib, ‘Iga ingi ti ya ti qabe na osim uyqom? Gara qabe na osim gago jejamu kabutqom?’ Ningi degsib maraib.

³² Tamo ungasari Qotei qaliesai qaji nanngi ingi ingi deqa are koba qaleqnub. Ariya ningi deqa are koba qalaib. Nunngo Abu lan qureq di unu qaji a qalie, ningi lanja sqa keresai. Ningi ingi ingi deqaji oqnsib sqab.

³³ Deqa ningi kumbra qujai endi yoqniy. Ningi Qotei na taqatngosim nunngo Mandor Koba sqajqa ti aqa kumbra bole bole dauryqajqa ti singilaoqniy. Ningi degyqab di Qotei na kamba ingi uyo ti gara ti dego engoqnqas.

³⁴ Deqa nebe kumbra kiye nunngoq di brantqas ningi deqa are koba qalaib. Nebe a bati bei. Nebe qa gulbe di aqa segi gulbe. Bati segi segi aqa gulbe di nanngo segi segi. Deqa ningi are koba qalaib.”

7

Ningi na tamo qudei nanngi peginjraib

¹ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi na tamo qudei nanngi peginjraib. Ningi peginjrqasai di Qotei a kamba dego ningi pegingwasai.

² Ariya ningi na tamo nanngi peginjrqab kere dego Qotei a kamba ningi pegingwas. Ningi na tamo nanngo jejamuq di une qametnjrqab kere dego Qotei a kamba nunngo jejamuq di une qametngwas.

³ Kiyaaqas ni ino was aqa namdamuq di nam ñenngi kiñala unu di unsimqa ino segi namdamuq di nampan kobaquja unu di ni unosai?

⁴ Kiyaaqas ino segi namdamuq di nampan kobaquja soqnimqa ni na tentosim ino was minjam, ‘Was, e ino namdamuq di nam ñenngi kiñala unonum di osiy taqal waiyetmqai?’

⁵ Ni gisan tamo. Ni mati nampan kobaquja ino segi namdamuq di unu qaji di taqal waiyosim namdamu suwanmimqa ariya degam nam ñenngi kiñala ino was aqa namdamuq di unu qaji di geregere unsim taqal waiyete.

6 “Ningi ñoro bole bole oqnsib baun nangi enjroqnaib. Enjrqab di nangi ñoro di taqal waiyosib bosib ningi uñingwab. Ningi kolilei bole bole oqnsib bel nangi enjroqnaib. Enjrqab di nangi kolilei di mandamq di waiyosib nanjo singa na soselenqab.”

Ningi Qotei pailyqab di a na ningi aqaryaingwas

7 Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi ingi bei qa Qotei pailyqab di a na engwas. Ningi ingi bei oqa marsibqa ñamqab di itqab. Ningi siranme kindokindonjabqa Qotei na siran waqtetngwas.

8 Tamo kalil Qotei pailyeqnub qaji nangi ingi eqnub. Tamo kalil ingi qa ñameqnub qaji nangi iteqnub. Tamo kalil siranme kindokindoneqnub qaji nangi Qotei na siran waqtetnjreqnu.

9 “Tamo bei aqa angro a mamyim ingi qa minjimqa a ingi yqas. A menin yqasai.

10 A na qe qa minjimqa a qe yqas. A amal yqasai.

11 Deqa ningi quiy. Ningi tamo bolesai. Ariya ningi nungo angro nangi ingi bole bole enjreqnub. Ningi nangi saidnjrosaieqnub. Nungo kumbra dena ningi endegsi poingem, nungo Abu lan qureq di unu qaji a dego ningi saidngosaieqnu. Ningi pailyqab di a na ingi bole bole ningi engoqnqas. A na ningi saidngwasai bole sai.

12 “Kumbra bole bole tamo nangi na ningi engwajqa arearetnggeqnu qaji di ningi na olo nangi enjroqniy. Ningi degyqab di ningi Moses aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nanjo anjam ti kalil keretosib dauryqab.”

Ningi siranme kiñala miligiq giliy

13 Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi siranme kiñala miligiq giliy. Ningi siranme kobaquja miligiq gilqab di ningi padalo sawaq aiqab. Gam di kobaquja. Tamo gargekoba nangi gam di dauryeqnub.

14 Ningi siranme kiñala miligiq gilqab di ningi gam kiñala dauryosib ñambile gaigai sqajqa sawaq di brantqab. Tamo quja quja segi gam di itosib dauryeqnub.”

Ningi gisan anjam maro tamo nangi qa ñam atoqniy

15 Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi geregere ñam atoqniy. Tamo qudei na bosib gisanosib merngwab, ‘Iga Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.’ Di sai. Tamo nangi di kaja bul lawo na boqnsib ningi walawalaingqnsib anjam merngeqnub. Ariya nanjo are miligiq di nangi tamo uge. Nangi baun juwan kaja nangi ñumeqnub dego bul.

16 Ningi nanjo kumbra di geregere tenemtosib poingwas, nangi Qotei aqa medabu o qaji tamo bolesai. Ningi are qaliy. Tamo nangi sil luwit marinq dena wain gei osib uyeqnub e? Sai. Man luwit marinq dena qura gei osib uyeqnub e? Sai.

17 Ningi qalie, ñam bole nangi gei bole ateqnub. Nam uge nangi gei uge ateqnub.

18 Nam bole nangi gei uge atosaeqnub. Nam uge nangi gei bole atosaeqnub.

19 Nam kalil gei bole atosaeqnub qaji di tamo nangi na qomelenjoqnsib ñamyuwoq di breinjreqnub.

20 Dego kere ningi gisan tamo nanjo kumbra geregere tenemtosib poingwas, nangi Qotei aqa medabu o qaji tamo bolesai.

21 “Ningi endegsib are qalaib. Tamo ungasari nangi ‘O Tamo Koba, O Tamo Koba’ e degsib metbqab di Qotei na nangi taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqas. Di sai. Tamo ungasari ijo Abu aqa areqalo dauryeqnub qaji nangi segi Qotei na taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqas. Qotei agi lan qureq di unu.

²² Mondon diño bati bamqa tamo ungasari gargekoba nangi ijo ulatamuq di tigelosib endegsib merbqab, ‘O Tamo Koba, iga ino ñam na anjam mare mare laqnem. Iga ino ñam na mondor uge uge winjroqnsimqa manwa gargekoba yoqnem.’ Nangi e degsib merbqab.

²³ Merbibqa e kamba minjrqi, ‘Ningi tal qabe? E ningi qaliesai. Deqa ningi jaraiyyi. Ningi kumbra uge yo qaji tamo.’ ”

Yesus a tal gereiyo kumbra qa yawo anjam marej

²⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Tamo a ijo anjam kalil endi qusim dauryqas di a tamo bei meniñ quraq di aqa tal atej a bul sqas.

²⁵ Bunuqna awa jagwa ti bosimqa ya meli dosim tal di qamsim putqasai. Singila na tigelesqas. Di kiyaqa? A meniñ quraq di tal atej deqa.

²⁶ Ariya tamo a ijo anjam kalil endi qusim olo dauryqa uratqas di a nanari tamo bei laña sub gogeq di aqa tal atej qaji a bul sqas.

²⁷ Tal atnaq sonaqa awa jagwa ti bosiq ya meli dosiq tal di qamsiq rengintosi putonaq aisiq tulan niñaqej. Od, tal di a torei padalej.”

²⁸ Yesus a anjam kalil di marsiq koboonaqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi queb. Qusib nangi prugugeteb.

²⁹ Di kiyaqa? Yesus aqa anjam maroqnej di singila ti. Dal anjam qalie tamo nango anjam maroqneb de ti keresai. Yesus a segi anjam di aqa abu.

8

Yesus a tamo yu na aqa jejamu ugeelenej qaji di boletej

¹ Yesus a manaq dena aiyeqnaqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi a dauryosib aiyebe.

² Onaqa tamo bei yu na aqa jejamu ugeelenej qaji a Yesus aqa areq bosiq aqa singaq di singa pulutosiq minnej, “O Tamo Koba, ni e boletbqa are soqnimqa e boletbe.”

³ Degsi minjnaqa Yesus a ban waiyosiq tamo di ojsiq minnej, “E ni boletmqas are unu. Deqa ino jejamu olo boleeme.” Onaqa bati qujai deqa aqa yu kalil mosoosiq aqa jejamu boleelj.

⁴ Onaqa Yesus na olo minnej, “Ni que. Ino jejamu boleqo deqa ni tamo qudei nangi minjraim. Ni gilsim ino jejamu atra tamo osoryosim atraiyqajqa ingi ingi Moses a nami marej qaji di osim Qotei atraiyime. Yimqa tamo ungasari nangi ni numsiq marqab, ‘Bole, ino jejamu boleqo.’ ”

Yesus na qaja tamo gate aqa kanqal tamo boletej

⁵ Onaqa Yesus a walwelosiq Kaperneam qureq di brantej. Dia qaja tamo gate bei soqnej. A Rom tamo. A Yesus aqa areq bosiq pailyosiq minnej,

⁶ “O Tamo Koba, ijo kanqal tamo a makobaiyqo. Aqa tanu kalil laiyosiq jejamu tulan jaqatinyqoqa talq di ñeiejunu.”

⁷ Onaqa Yesus na minnej, “E gilsiy boletqai.”

⁸ Degsi minjnaqa qaja tamo gate na olo minnej, “O Tamo Koba, e tamo bolesai deqa ni ijo talq baim. Ni anjam segi marimqa ijo kanqal tamo a boleqas.

⁹ E dego tamo kokba qudei nango sorgomq di unum. Ijo qaja tamo nangi ijo sorgomq di unub. E bei minjqai, ‘Ni gile.’ Yimqa a gilqas. Bei minjqai, ‘Ni au.’ Yimqa a bqas. Ijo kanqal tamo bei minjqai, ‘Wau di ye.’ Degsi minjitqa a ijo anjam dauryqas.”

¹⁰ Onaqa Yesus a qaja tamo gate aqa anjam di qusiqa tulan prugugetej. Osiqa bulosiq tamo ungasari gargekoba a dauryoqneb qaji nangi minjrej, “E

bole merngwai. Qaja tamo gate endi a e qa aqa areqalo tulan singilatqo. Israel tamo nami e qa degsi aqa areqalo singilato qaji bei unosai.

¹¹ “Deqa e ninji endegsi merngwai. Tamo ungasari gargekoba nanji sawa guta na guma na ti bosib koroosib Abraham, Aisak, Jekop nanji koba na awoosib inji uyoqnqab. Yimqa Qotei lan qureq di unu qaji a nanjo Mandor Koba sosim nanji taqatnjrqas.

¹² Ariya tamo qudei Qotei a nami taqatnjrqas osiq metnjrej qaji nanji a qa nanjo areqalo singilatosai deqa a nanjo Mandor Koba sosim nanji taqatnjrqasai. A na nanji osim qalaq di breinjrimqa nanji sawa ambruq di sqab. Sawa dia nanji akamkobaoqnsib pailoqnsib nango jaqatin qa qalagei anjam atognqas.”

¹³ Osiqa Yesus a qaja tamo gate di minjej, “Ni gile. Ni e qa ino areqalo singilatunum deqa ni gilsim unime. Ino kanjal tamo a boleosiq unu.” Degsi minjnaqa bati qujai deqa aqa kanjal tamo aqa ma koboonaqa a boleej.

Yesus na Pita aqa mimibe boletej

¹⁴ Onaqa Yesus a Pita aqa tal gogetosiq Pita aqa mimibe makobaiyonaqa jejamu kanjanyonaq bijalq di neiesonaq unej.

¹⁵ Unsiqa aqa ban ojsiq tigeltonaqa aqa jejamu kanjan di koboonaqa a tigelosiq inji goiyetej.

Yesus a tamo ungasari gargekoba nanji boletnjroqnej

¹⁶ Sen aiqa laqnaqa tamo ungasari mondor uge uge na ojelenjo qaji nanjo was nanji na joqsib Yesus aqa areq osi boqneb. Osi beqnabqa Yesus a anjam segi minjreqlaqa mondor uge nanji aqa anjam quoqnsib jaraiyoqneb. Tamo ma utru segi segi so qaji nanji dego osi beqnab Yesus na boletnjroqnej.

¹⁷ A kumbra di yoqnej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, “Kristus a gago ma utru segi segi kalil yaayetgoqnsiq taqal waiyeqnu.”

Tamo qudei nanji Yesus dauryqajqa minjeb

¹⁸ Bati deqa Yesus a nam atej di tamo ungasari tulan gargekoba nanji aqa areq di koroesonab unjrej. Deqa a na aqa angro nanji minjrej, “Iga qobun gogetosim jaraiyosim ya agu taqal beiq gilqom.”

¹⁹ Degsi minjrsiq nanji joqsib koba na gilqa laqnabqa dal anjam qalie tamo bei a Yesus aqa areq bosiq minjej, “O Qalie Tamo, ni sawa sawaq giloqnimqa e ni daurmoqnqai.”

²⁰ Onaqa Yesus na minjej, “Baun juwan nanji tal ti. Agi sub miligiq di nereneqnub. Qebari nanji simi ti. Deqa nanji simiq di nereneqnub. Ariya e Tamo Angro neiqajqa tal saiqoji. Deqa ni e daurbqajqa gulbe koba.”

²¹ Onaqa Yesus aqa angro bei na minjej, “O Tamo Koba, ni e odbimqa e mati aisiy ijo abu qa tarinoqnqai. A moiymqa subq atsiy di e ni daurmqa.”

²² Onaqa Yesus na minjej, “Unqum. Tamo moiyo qaji nanji segi na tamo moiyo qaji nanji subq atelenjoqnqab. Ariya ni bosim e daurbe.”

Yesus a jagwa ti ya korkor ti anjam minjrnaq laeb

²³ Osiqa Yesus a qobun gogetonaqa aqa angro nanji a dauryosib koba na qobun gogetosib gileb.

²⁴ Nanji gileqnabqa Yesus a qobun miligiq di neisiq qambumtej. Onaqa jagwa tulan koba tigelosiq ya korkortosiq qobun qaloqnsiq morman miligiq aiyeqnaqa ya maqej.

²⁵ Deqa Yesus aqa angro nanji tulan ulaugetosib aqa areq bosib dudumyosib minjeb, “O Tamo Koba, ni iga aqaryaige. Iga padalqa laqnum.”

²⁶ Onaqa Yesus a tigelosiq minjrej, “Ningi e qa nungo areqalo singilatqa yonub tulan keresaiingwo. Ningi kiyaaq ulaonub?” Degsi minjrjsiq jagwa ti ya ti niriñtnjrnaqa nanqi laeb.

²⁷ Onaqa Yesus aqa angro nanqi are koba qalsib segi segi maroqneb, “Yesus a tamo kiyero deqa jagwa ti ya ti minjrqaqa aqa anjam qusib laonub?”

Yesus a tamo aiyel nango jejamuq na mondor uge gargekoba winjrej

²⁸ Onaqa Yesus aqa angro nanqi ti qobun na gilsib ya agu taqal beiq di brantosib Gadara nango sawaq di tiryeb. Tiryonabqa tamo aiyel nanqi tamo sub ato sawaq dena brantosib walwelosib Yesus aqa areq beb. Tamo nanqi di mondor uge uge na ojeleno qaji. Nanqi aiyel qaja ani. Deqa tamo kalil nanqi gam dena walwelqa keresai.

²⁹ Nanqi aiyel Yesus aqa areq bosib lelenkobaosib minjeb, “O Qotei aqa Niri, ni iga kiyergwajqa bonum? Iga padalqajqa bati bosaisonaqa ni laña ambleq di iga jaqatin egwa bonum e?”

³⁰ Bati deqa isaq yala dia bel tulan gargekoba nanqi suwaroqneb.

³¹ Deqa mondor uge nanqi singila na pailosib Yesus minjeb, “Ni iga qarinqimqa iga bel nango jejamuq gilelenqom.”

³² Onaqa Yesus na minjrej, “Di kere. Ningi jaraiyosibqa bel nango jejamuq gilelenoiy.” Degsi minjrnaqa mondor uge nanqi na tamo aiyel di uratnjrsib bel nango jejamuq gilelenjeb. Gilnabqa bel kalil nanqi gurgurosib botau dena prugelenosib yaq aisib ya uysib morenejeb.

³³ Onaqa bel taqatoqneb qaji tamo nanqi kumbra di unsibqa jaraiyosib qure miligiq aiyeb. Aisib bel qa ti tamo aiyel mondor uge uge na ojeleno qaji nanqi qa ti saoqnsib laqneb.

³⁴ Onaqa qure deqaji kalil nanqi qusibqa Yesus unqajqa aqa areq beb. Bosib Yesus unsib minjeb, “Ni gago sawa endi uratosim sawa beiq gile.”

9

Yesus a tamo bei jejamu laiyej qaji di boletej

¹ Onaqa Yesus aqa angro nanqi ti olo qobun gogetosibqa ya agu taqal beiq aisib Yesus aqa segi qureq di branteb.

² Brantosib sonabqa tamo qudei na tamo bei jejamu laiyej qaji a saperaq di atsib Yesus aqa areq osi beb. Onaqa Yesus a nango areqalo unej di nango areqalo qujai Yesus na tamo jejamu laiyej qaji di boletqa kere. Degsi unsiq deqa tamo di minjej, “O ijo angro, ni areboleimeme. Ino une kalil e na kobotetmonum.”

³ Onaqa dal anjam qalie tamo qudei nanqi Yesus aqa anjam di qusibqa nango areqalo na mareb, “Yesus a Qotei misilinyqo.”

⁴ Nanqi degsib are qaleqnabqa Yesus a nango areqalo di qalieosiq minjrej, “Ningi kiyaaq areqalo uge di onub?”

⁵ Anjam kiye e na tamo jejamu laiyyo qaji di minjit ningi qusib e qa poingwas? ‘Ino une kalil e na kobotetmonum,’ anjam de kiyo, ‘Ni tigelosim walwel,’ anjam de kiyo?

⁶ Ariya e segi Tamo Angro. E mandamq endi singila ti unum deqa e na tamo nango une kobotetnrqa kere. Ningi degsi poingwajqa deqa e na tamo di boletqai.” Yesus a nanqi degsi minjrjsiq tamo jejamu laiyej qaji di koqyosiq minjej, “Ni tigelosim ino sapera osim ino talq gile.”

⁷ Degsi minjnaqa aqa jejamu boleonaqa a tigelosiq aqa talq gilej.

⁸ Onaqa tamo ungasari kalil nanqi Yesus aqa manwa di unsibqa nanqi tulan ulaosib Qotei aqa ñam soqtoqneb. Di kiyaaq? Qotei na singila kobaquja Yesus yej deqa.

Yesus na Matyu minjej, “Ni e daurbe”

⁹ Onaqa Yesus a dena walwelosiqa takis o qaji tamo bei aqa ñam Matyu a takis o talq di awesonaq gilsiq itej. Osiqa minjej, “Ni e daurbe.” Degsi minjnaqa a tigelosiq Yesus dauryej.

¹⁰ Onaqa bati bei Yesus aqa angro nanngi ti Matyu aqa talq gilsib awoosib ingi uyoqneb. Nanngi segi sai. Takis o qaji tamo ti une tamo ti tulan garggekoba nanngi dego bosib awoosib Yesus aqa angro nanngi ti ingi uyoqneb.

¹¹ Onaqa Farisi qudei nanngi bosib Yesus a takis o qaji tamo ti une tamo ti nanngi koba na ingi uyeqnab unjrsibqa Yesus aqa angro nanngi nenemnreb, “Nunngo Qalie Tamo a kiyaa takis o qaji tamo ti une tamo ti nanngi koba na awoosib ingi uyeqnub?”

¹² Onaqa Yesus a Farisi nanngo anjam di qusiqa minjrej, “Tamo ma saiqoji nanngi yu qangra tamo aqaq gilosaieqnub. Tamo ma ti nanngi segi yu qangra tamo aqaq gileqnub.

¹³ Qotei aqa anjam bei nami nengrenyeb qaji di ningi sisiyosib geregere poingem. Agi endegsib nengrenyeb, ‘Ningi e laña atraibeqnub. E nunngo kumbra deqa arearetbosaieqnu. Ariya ningi tamo nanngi qa duloqnsib kumbra bole bole enjroqngab di e tulan arearetbqas.’” Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Tamo bei a marqas, ‘E tamo bole. E une saiqoji.’ E tamo deqaji nanngi metnjrit ijoq bqajqa deqa mandamq aiyosai. Tamo a marqas, ‘E une ti.’ E tamo deqaji nanngi metnjrit ijoq bqajqa deqa mandamq aiyem.”

Yesus a qurien qa anjam marej

¹⁴ Bati bei Jon aqa angro nanngi Yesus aqa areq bosib minjeb, “Iga ti Farisi nanngi ti ingi uratoqnsim qurieneqnum. Kiyaa ino angro nanngi qurienosaieqnub?”

¹⁵ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Tamo bei a unja ban ojqa bati qa aqa was nanngi ti soqnibqa nanngi are gulbeinjqas e? Sai. Bunuqna nanngo was a nanngi uratnjrimqa bati deqa nanngi qurienoqnsib sqab.

¹⁶ “Tamo bei a gara jugo bunuj osim dena mutu gentosim gara jugo sari branjoq di qandimqa keresai. Degsi qandimqas di bunuqna a na gara jugo sari di yansimqa gara mutu bunuj a kiñalaosim gara jugo sari di uratim bran qelikobaqas.

¹⁷ Tamo bei a wain bunuj osim ya nobu sariq di qamqa keresai. Ya nobu sari di nami kangranjosiq singilaej deqa tamo dena wain bunuj qamimqa wain a didiqosim ya nobu sari paratosimqa wain bilenjosim mandamq aiqas. Ya nobu a dego ugeqas. A wain bunuj osim ya nobu bunujq di qamqas di nanngi ombla bole sqab.”

Unja bei a Yesus aqa gara ojnaq boletosiq olo angro moiyej qaji a tigeltej

¹⁸ Yesus na Jon aqa angro nanngi yawo anjam degsi minjrsiq koboonaqa Qotei tal taqato tamo bei a walwelosiq Yesus aqa areq bosiq singa pulutosiq minjej, “O Tamo Koba, ijo angro sebin a endego moiyo. Deqa ni bosim ino ban aqa jejamuq di atimqa a olo nambile sqas.”

¹⁹ Onaqa Yesus na tamo di odyosiqa tigelosiq a dauryosiqa gileqnaqa aqa angro nanngi dego nanngi aiyele daurnjrsib gileb.

²⁰ Nanngi gileqnabqa unja bei ma ti soqnej qaji a Yesus aqa qoreq na dadauryosiqa ban waiyosiq Yesus aqa gara mutu ojej. Unja di a nami bai na unej len aiyoqnsiq degsi soqnej wausau 12 uratej.

²¹ A endegsi are qalej, “E Yesus aqa gara mutu segi ban na ojitqa ijo ma koboaqas.” Degsi are qalsiq ban waiyosiq Yesus aqa gara mutu ojej.

²² Ojnaqa Yesus a bulosiqa unja di unsiqa minjej, “O ijo angro, ni are lawo soqnime. Ni ino areqalo e qa singilatosim ijoq bonum deqa ino ma agi koboqo.” Onaqa bati qujai deqa aqa len aiyoqnej qaji di koboej.

²³ Yesus a dena walwelosiq Qotei tal taqato tamo aqa talq di brantosiqa nam atej di tamo ungasari nangi yumba anjamoqnsib akam murqumyeq nab unjrej.

²⁴ Unjrsiqa minjrej, “Ningi sasaloiy. Angro sebin di a moiynosai. A lanja neisiq qambumtejunu.” Degsi minjrnaqa nangi Yesus kikiyeb.

²⁵ Osib nangi sasalosib tal uratonabqa Yesus a angro moiyej qaji aqa warum miligiq gilsiq angro aqa ban ojsiq soqtonaqa a olo nambile osiq tigelosiq awoej.

²⁶ Onaqa bunuqna sawa sawa kalilq di tamo ungasari nangi Yesus aqa manwa deqa saoqnsib laqneb.

Yesus a tamo qudei nangi boletnjrej

²⁷ Onaqa Yesus a qure di uratosiq walwelosiq gileqnaqa tamo aiyel nam qandimnjro qaji nangi gam na Yesus dauryosib giloqneb. Nangi giloqnsib lelenoqnsib Yesus minjoqneb, “O Devit aqa Njiri, ni iga qa are ugeimeme.”

²⁸ Degsib Yesus minjeq nabqa a tal bei gogetej. Tal gogetosiq sonaqa nangi aiyel Yesus aqa areq bonabqa minjrej, “E ningi boletngwa kere ningi degsib are qalonub e?” Onaqa nangi aiyel na minjeb, “Od, Tamo Koba.”

²⁹ Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi e qa nungo areqalo singilatosib ijoq bonub deqa e ningi boletngwai.” Osiqa aqa ban waiyosiq nango namdamu ojej.

³⁰ Ojnaqa nango namdamu poinjrnaqa nangi sawa uneb. Onaqa Yesus a singila na minjrej, “Nunگو namdamu boleqo deqa ningi tamo qudei nangi ubtosib minjraib.”

³¹ Onaqa nangi Yesus aqa anjam di dauryosai. Yesus a nangi aiyel boletnjrej deqa nangi gilsib mare mare laq nab sawa deqaji tamo ungasari kalil nangi quekriteb.

³² Nangi aiyel gileq nabqa tamo bei mondor uge na ojnaq medabu getenyej qaji a tamo qudei na osib Yesus aqa areq beb.

³³ Bonabqa Yesus na mondor uge di wiyetonaga aqa men otyonaqa medabu waqtosiqa anjam maroqnej. Onaqa tamo ungasari kalil nangi manwa di unsibqa are koba qaloqnsib maroqneb, “Israel sawaq endi tamo bei na kumbra deqaji bei yeqnaq iga nami unosaioqnem.”

³⁴ Onaqa Farisi nangi maroqneb, “Mondor uge nango gate koba Satan a Yesus aqa jejamuq di unu. Singila dena Yesus na mondor uge nangi winjreqnu.”

Yesus a tamo ungasari nangi qa dulej

³⁵ Yesus a dena walwelosiq qure kokba ti qure kiñilala ti dia brantoqnsiq Juda nango Qotei tal miligiq giloqnsiq Qotei aqa anjam palontoqnsiq minjroqnej. Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas anjam bole di Yesus na palontoqnsiq Juda nangi minjroqnej. Osiqa tamo ma utru segi segi so qaji nangi boletnjroqnej.

³⁶ Tamo ungasari tulan gargekoba nangi Yesus aqa areq beq nabqa unjroqnsiq a nangi qa duloqnej. Di kiyaaq? Nangi tulan sougetesoqneb deqa. Nangi kaja bul mandor saiqoji.

³⁷ Deqa Yesus na aqa angro nangi yawo anjam bei endegsi minjrej, “Wauq di ingi gargekoba melionub. Ariya ingi meli bunuj otorqajqa wau tamo gargekoba sai.

³⁸ Deqa ningi wau lanja minjibqa a na wau tamo nangi qarinjrimqa nangi aqa wauq gilsib ingi meli bunuj otorelenqab.”

10

Yesus aqa angro 12 nanngo ñam

¹ Onaqa Yesus na aqa angro 12 nangi metnjrnaqa aqa areq beb. Bonabqa a na nangi singila enjrej. Nangi na tamo ungasari nanngo jejamuq dena mondor uge uge winjrqajqa ti tamo ungasari nanngo ma utru segi segi kalil kobotetnjrqajqa ti deqa marsiq nangi singila enjrej.

² Aqa anjam maro tamo 12 singila enjrej qaji nanngo ñam agiende. Bei Saimon. Yesus na aqa ñam bei Pita waiyej. Nangi aqa was Andru wo. Bei Sebedi aqa niri Jems aqa was Jon wo.

³ Ariya Filip Bartolomyu wo. Bei Tomas nangi takis o qaji tamo Matyu wo. Bei Alfias aqa niri Jems nangi Tadius wo.

⁴ Bei Saimon agi Rom nangi winjrqajqa maroqnej qaji. Ariya bei Judas Iskariot agi bunuqna Yesus osiqa jeu tamo nanngo banq di atej qaji.

Yesus na aqa angro 12 nangi wau enjrej

⁵ Osiqa Yesus na aqa angro 12 nangi di qarinjnrqa osiqa minjrej, “Ningi qure qureq giloqniy. Ningi sawa bei bei qaji nanngoq giloqnaib. Samaria nanngo qureq dego giloqnaib.

⁶ Ningi Israel nanngo segiq giloqniy. Israel nangi sougetejunub. Nangi kaja bul mandor saiqoji.

⁷ Deqa ningi giloqnsibqa anjam endegsib minjroqniy, ‘Qotei lan qureq di unu qaji a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwajqa bati jojomqo.’

⁸ O ijo angro, ningi na Israel nangi degsib minjroqnsibqa nanngo ma tamo nangi boletnjroqniy. Tamo morenoqnsibqa olo tigeltnjroqniy. Tamo nanngo jejamu yu na ugeeleno qaji nangi olo gereinjroqniy. Mondor uge uge nangi dego tamo ungasari nanngo jejamuq dena winjroqniy. E singila engonum qaji di ningi awaiyosai. E lanja engonum. Deqa ningi dego tamo nangi lanja gereinjroqniy. Nangi awai bei yainjraib.

⁹ “Ningi menin silali agi gol ti silva ti kapa ti di osib gilaib.

¹⁰ Ningi walwelosib nungo qaquñ aib. Gara jugo aiye aiyel aib. Singa tatal aiye aiyel aib. Walwelqajqa toqon ojaib. Ningi Qotei aqa wau tamo unub deqa ningi qure qureq giloqnsibqa nangi na ingi ingi deqaji ningi engoqnqab.

¹¹ “Ningi qure bei beiq di brantoqnsibqa tamo bole bei itoqnsib aqa talq di soqniy. Dia sosib dena tigeloqnsib olo qure beiq giloqniy.

¹² Ningi tal bei gogetoqnsibqa tamo ungasari tal miligiq di unub qaji nangi endegsib minjroqniy, ‘Ningi lawo na soqniy.’

¹³ Degsib minjroqnsibqa nangi ningi joqsib gereingibqa nungo lawo anjam di nanngoq di uratib soqnem. Ariya nangi ningi gereingosaiabqa nungo lawo anjam di olo puluosim nungoq bem.

¹⁴ Tamo bei a ningi gereingwa uratimqa kiyo nungo anjam quqwa asgiyimqa kiyo ningi qure di uratqa oqnsib nungo singa tumbrum butuyoqniy.

¹⁵ E bole merngwai. Mondonj Qotei a tamo ungasari nanngo une qa peginjrqabatiamaq Qotei na qure deqaji nangi tulan padaltnjrougetqas. Sodom qure ti Gomora qure ti nangi Qotei na mondonj degsim padaltnjrqasai. A nangi gulbe kiñala enjrqas.”

Gulbe bei bei brantoqnqab

¹⁶ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi quiy. Ningi kaja du du bul unub deqa e na ningi qarinqitqa gilsib baun juwan nanngo ambleq di wauoqnqab. Deqa ningi

amal nango kumbra dauryiy. Agi amal nangi gaigai nam atoqnsib laqnu. Ningi binon nango kumbra dego dauryiy. Agi binon nangi kumbra bole segi yeqnub. Nangi kumbra uge yosaieqnu.

¹⁷ Deqa ningi tamo nangi qa geregere nam atoqniy. Nangi bosib ningi ojelenosib anjam pegiyo talq di ningi tigeltngoqnaq. Osib nango Qotei tal miligiq di ningi kumbaingoqnaq.

¹⁸ Osib ningi olo joqoqnsib Rom nango gate ti nango mandor ti nango ulatamuq di ningi tigeltngoqnaq. Yimqa ningi ijo anjam bole palontoqnsib nangi minjroqnaq. Osib sawa bei bei qaji nangi dego ijo anjam minjroqnaq.

¹⁹ Nangi na ningi ojoqnsib anjam pegiyo talq di tigeltngoqnaq ningi ulaaib. Osib endegsib are qalaib, 'Iga na kamba anjam kiyersim minjrqom?' Ningi degaib. Bati deqa Qotei na powo engimqa ningi kamba anjam minjrqab.

²⁰ Ningi segi na anjam minjrqasai. Nungo Abu aqa Mondor na nungo medabu singilatetngim ningi anjam marqab.

²¹ "Bati deqa kumbra uge endeqaji brantelenqas. Tamo qudei na nango segi was nangi ojoqnsib jeu tamo nango banq di atoqnibqa nangi na nangi nūmoqnaq morengoqnaq. Tamo qudei na nango segi angro nangi dego degsib ojoqnaq. Angro qudei na nango segi ai abu nangi ojoqnsib jeu tamo nango banq di atoqnibqa nangi na nangi nūmoqnaq morengoqnaq.

²² Ningi ijo nam ejunub deqa tamo ungasari kalil nangi ningi qa tulan ugeoqnsib jeutngoqnaq. Ariya ningi ijo nam singila na ojsib gilsib diño bati itqab di Qotei na ningi elenqas.

²³ Ningi qure bei beiq di brantoqnibqa tamo ungasari nangi na ningi ugeugeingonibqa ningi nango qure di uratoqnsib olo qure beiq giloqniy. E bole merngwai. Ningi Israel nango qure kalil keretosaisoqnibqa e Tamo Angro olo bñai.

²⁴ "Skul angro na aqa qalie tamo a bunyqa keresai. Kangal tamo na aqa tamo koba a bunyqa keresai.

²⁵ Skul angro a kobaqujaosimqa di aqa qalie tamo ombla kerekereqab. Kangal tamo a powo koba osimqa di aqa tamo koba ombla kerekereqab. E tal aqa abu bul. Jeu tamo nangi na e merbeqnu, 'Ni Satan.' Degsib nam merbeqnu. Ningi ijo talq di unub deqa jeu tamo nangi na ningi dego nam tulan ugedamu merngoqnaq."

Ningi Qotei segi ulaiyiy

²⁶ Osiqa Yesus a olo marej, "Ningi jeu tamo nangi di ulainjraib. Kumbra kalil kabuejunu qaji di boleq dqas. Anjam kalil uliejunu qaji di tamo nangi qusib poinjrqas.

²⁷ Deqa anjam e ambruq di merngeqnum qaji di ningi olo suwanq di maroqniy. Anjam ningi lumu na queqnu qaji di ningi olo bijal goqeq di tigelosib palontoqniy.

²⁸ Ningi jeu tamo nangi ulainjraib. Nangi nungo qunun moyotqa keresai. Nangi nungo jejamu segi moyotqa kere. Deqa ningi nangi ulainjraib. Qotei a segi ulaiyiy. A na qujai tamo nango qunun ti jejamu ti turtnjrsim namyuwoq di breinjrq kere.

²⁹ "Ningi qalie. Tamo nangi qebari sinjir silali kobaquja na awaiyo-saieqnu. Silali kiñala na awaiyeqnu. 10 toea dego. Ariya nungo Abu a na qebari sinjir nangi geregere taqatnjreqnu. A na marimqa bei a ulonjosim mandamq aiqa keresai.

³⁰ Dego kere Qotei a nungo gate banga segi segi sisiyoqnsiq geregere taqateqnu.

³¹ Deqa ningi ulaaib. Ningi qebari kalil nangi tulan bunjrejunub."

Ningi Yesus aqa ñam marqajqa ulaaib

³² Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi mandam tamo nanngo ulatamuq di ijo ñam boleq atsib marqab di mondon e kamba ijo Abu lan qureq di unu qaji aqa ulatamuq di nungo ñam boleq atsiy marqai.

³³ Ariya ningi mandam tamo nanngo ulatamuq di ijo ñam marqajqa as-gingwas di mondon e kamba ijo Abu lan qureq di unu qaji aqa ulatamuq di nungo ñam marqajqa asgibqas.”

Iga Yesus tulan qalaqalaiyoqnqom

³⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi kiyersib are qalonub? E na qaja kobotitqa tamo ungasari nangi geregere lawo na sqajqa e deqa bem kiyo? Sai. E na qaja kobotqajqa bosai. E na tamo ungasari nangi pupoinjritqa nangi jeu jeu sqajqa deqa bem.

³⁵ Od, e jeu kumbra tigeltqa bem. Deqa angro mel nangi na nanngo segi abu nangi jeutnjroqnqab. Angro sebin nangi na nanngo segi ai nangi jeutnjroqnqab. Ain yala nangi na nanngo segi ain qeli nangi jeutnjroqnqab.

³⁶ Tamo ungasari tal qujaiq di unub qaji nangi jeu jeu sqab.

³⁷ “Deqa ningi quiy. Tamo bei na aqa ai abu nangi tulan qalaqalainjrsimqa ariya di bunyosim e tulan qalaqalaibqasai di a e ombla wauqa keresai. Tamo bei na aqa angro mel nangi ti aqa angro sebin nangi ti tulan qalaqalainjrsimqa ariya di bunyosim e tulan qalaqalaibqasai di a e ombla wauqa keresai.

³⁸ Tamo bei na aqa segi namburbas qoboiosim e daurbqasai di a e ombla wauqa keresai.

³⁹ Tamo bei a aqa segi nambile taqatqajqa arearetqas di a padalqas. Ariya tamo bei a e qa are qalsimqa aqa segi nambile uratqas di a olo nambile bole oqas.”

Tamo bei na Yesus aqa angro gereiyqas di Qotei na a awai bole yqas

⁴⁰ Osiqa Yesus a olo marej, “Tamo bei na ningi osim geregereingwas di a na e dego osim geregereibqas. Tamo a e oqas di a na ijo Abu e qarinqej qaji di dego oqas.

⁴¹ Tamo bei a endegsi are qalqas, ‘Tamo di a Qotei aqa medabu o qaji tamo.’ A degsi are qalsimqa tamo di osim gereiyqas di Qotei na kamba awai bole yqas. Di kiyaga? A na Qotei aqa medabu o qaji tamo di gereiyqo deqa. Tamo bei a endegsi are qalqas, ‘Tamo di a Qotei aqa anjam dauryeqnu qaji tamo.’ A degsi are qalsimqa tamo di osim gereiyqas di Qotei na kamba awai bole yqas. Di kiyaga? A na Qotei aqa anjam dauryeqnu qaji tamo di gereiyqo deqa.

⁴² Tamo bei a ijo angro bei unsim endegsi are qalqas, ‘Tamo di a Yesus aqa angro.’ A degsi are qalsimqa ijo angro di osim ya ulili tigsim anaiyqas di Qotei na kamba awai bole yqas. E bole merngwai. A ijo segi angro gereiyqo deqa aqa awai bole Qotei na yqas qaji di tamo bei na olo yaiyqa keresai.”

11

Jon yansnjro qaji aqa angro qudei nangi anjam bei Yesus nenemyeb

¹ Yesus na aqa angro 12 nangi anjam degsi minjrsiq koboonaqa a sawa di uratosiqa qure qureq giloqnsiqa tamo ungasari nangi Qotei aqa anjam plaltosiq minjroqnej.

² Bati deqa Jon yansnjro qaji a tonto talq di soqnej. Sonaqa wau kalil Kristus a yoqnej qaji di tamo qudei nangi unsib deqa mare mare laqnab Jon a quej. Qusiqa aqa angro qudei nangi qarinqjrnaq Yesus aqa areq gilsib endegsib nenemyeb,

³ “Kristus agi Qotei na nami qarinyim bqajqa marej qaji di ni kiyo? Ni saiamqa iga tamo bei qa tarinqom kiyo?”

⁴ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi aisib anjam ningi queqnub qaji deqa ti kumbra ningi uneqnub qaji deqa ti Jon saiyosib minjiy.

⁵ Endegsib minjiy, ‘Tamo nam qandimnjro qaji nangi olo nam poinjreqnaqa sawa uneqnub. Tamo jejamu lainjro qaji nangi olo walweleqnub. Tamo nanjo jejamu yu na ugeelenjo qaji nanjo yu kalil koboeqnu. Tamo dabkala getenjro qaji nanjo dabkala olo waqeqnu. Tamo moreno qaji nangi olo tigeleqnub. Tamo sougetejunub qaji nangi Qotei aqa anjam bole queqnub.

⁶ Tamo nangi e qa nanjo areqalo singilatoqnsib olo ijo nam ulontosaieqnub qaji nangi tulan areboleboleinjreqnu.’ ”

⁷ Onaqa Jon aqa angro nangi Yesus aqa anjam di qusibqa olo puluosib Jon minjqajqa aiyeb. Aiyeqnabqa Yesus na tamo ungasari gargekoba a ombla soqneb qaji nangi Jon qa endegsi minjrej, “Ningi tamo kiyero unqajqa wadau sawaq gileb? Ningi tamo silai aqa banqa bul jagwa na pileteqnaqa di unqajqa gileb kiyo? Sai. Jon a tamo deqaji sai.

⁸ Deqa ningi tamo kiyero unqajqa wadau sawaq gileb? Ningi tamo gara bole walaosi laqnu qaji di unqajqa gileb kiyo? Di dego sai. Tamo gara bole walaeqnub qaji nangi mandor kokba nanjo talq di unub.

⁹ Deqa ningi kiyaa wadau sawaq gileb? Ningi Qotei aqa medabu o qaji tamo bei unqajqa gileb kiyo? Od. Agide. Ningi deqa unqa gileb. Deqa e ningi endegsi merngwai. Jon a Qotei aqa medabu o qaji tamo kobaquja. A na Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nangi tulan bunjrejunu.

¹⁰ Agi nami e mandamq aiyosaisanamqa Qotei a Jon qa endegsi merbej, ‘Ni que. E na ijo anjam maro tamo qarinyitqa a ni qa namoosim ino gam gereiyetmqas.’ Tamo di agi Jon. Anjam di Qotei aqa nengrenq di unu.

¹¹ Deqa e bole merngwai. Jon yansnjro qaji a na tamo kalil mandamq endi unub qaji nangi tulan bunjrejunu. Ariya tamo qudei nam saiqoji unub qaji nangi Qotei na taqatnjroqnsiqa nanjo Mandor Koba unu deqa nangi olo Jon tulan bunyejunub.

¹²⁻¹³ “Nami Moses aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nanjo anjam ti maroqneb dena bosiq Jon yansnjro qaji aqa bati brantej. Dena bosiq bini tamo ungasari nangi Qotei na taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqajqa tulan singilaeqnub. Qotei agi lan qureq di unu.

¹⁴ Ningi quiy. Qotei aqa medabu o qaji tamo Elaija a olo bqas. Anjam di nengrenq di unu. Elaija agi bej. E Jon qa merngwa osimqa Elaija aqa nam na yawo anjam merngeqnum. Ningi ijo anjam di quqwa are soqnimqa quiy.

¹⁵ Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam di geregere quem.

¹⁶ “Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanjo kumbra qa e yawo anjam kiyersiy marqai? E nanjo kumbra qa endegsi marqai. Nangi angro du du bul qure ambleq di alanoqnsib angro qudei na qudei minjreqnub,

¹⁷ ‘Iga yumba anjamonumqa ningi lou tuosai. Iga are uge qa louonumqa ningi akamosai.’ ”

¹⁸ Osika Yesus a olo marej, “Jon a bosika ingi ti wain ti uratosiq sonaqa tamo nangi a qa maroqneb, ‘A mondor uge ti unu.’

¹⁹ Ariya e Tamo Angro bosimqa ingi ti wain ti uyeqnamqa tamo nangi e nubeqnsib mareqnub, ‘Ningi uniy. Yesus a qunjan ani. A wain uyo ani. A takis o qaji tamo ti une tamo ti nangi koba na walweleqnub.’ ” Osika Yesus a olo marej, “Qotei aqa tamo ungasari nangi aqa wau kalil unoqnsib dena nangi bole qalieeqnub, aqa powo tulan kobaquja.”

Yesus na tamo ungasari are bulyosai qaji nangi njirintjrej

²⁰ Qure qudei Yesus a dia manwa gargekoba yoqnej qaji nangi are bulyosai deqa a nangi qa niriñej.

²¹ Osiqa minjrej, “O Korasin qure ti Betsaida qure ti, ningi tulan padalougetqab. Di kiyaga? Manwa e nungoq di yoqnem qaji di Tair qure ti Saidon qure ti nangoq di brantej qamu nangi nami are bulyosib are uge qa gara jigsib nam sumq di awoeb qamu.

²² Deqa e ningi endegsi merngwai. Mondon Qotei a tamo ungasari nango une qa peginjraqa batiamqa a na ningi tulan padaltngougetqas. Qotei na Tair qure ti Saidon qure ti nangi degsim padaltnjrqasai. A nangi gulbe kiñala enjrqas.

²³ O Kaperneam tamo ungasari, ningi lan qureq oqwa kere e? Keresai. Qotei na ningi breingimqa moiyo qureq aiqab. Di kiyaga? Manwa e nungoq di yoqnem qaji di Sodom qure nangoq di brantej qamu nangi bini unub qamu. Nangi padalosai qamu.

²⁴ Deqa e ningi endegsi merngwai. Mondon Qotei a tamo ungasari nango une qa peginjraqa batiamqa a na ningi tulan padaltngougetqas. Qotei na Sodom qure nangi degsim padaltnjrqasai. A nangi gulbe kiñala enjrqas.”

Yesus na ningi aqaryainjimqa ningi aqaratqab

²⁵ Bati deqa Yesus a endegsi Qotei pailiej, “O Abu, ni segi lan qa ti mandam qa ti Koba. E ino ñam soqteqnum. Di kiyaga? Ni ijo anjam kalil powo tamo nangi qa ulitoqnsimqa tamo nangi angro du du bul unub qaji nangi segi qa babteqnam nangi poinjreqnu.

²⁶ Od, Abu, ni ino segi areqalo dauryosim agi degyeqnum.”

²⁷ Yesus a degsi Qotei pailiej. Osiqa marej, “Ijo Abu na ingi ingi kalil ijo banq di ateleñej unu. E segi Qotei aqa Niri. Tamo bei a e qa qaliesai. Ijo Abu a segi e qa qalie. Tamo bei a ijo Abu qa qaliesai dego. E segi ijo Abu qa qalie. E na tamo qudei nangi ijo Abu osornjraqa areibqas di osornjrqai. Yim nangi dego ijo Abu qa qalieqab.

²⁸ “Ningi gulbe qoboiyoqnsib waukobaeqñub qaji ningi kalil ijoq babqa e na aqaryaingitqa ningi aqaratqab.

²⁹ E ijo segi ñam aguq atoqnsim tamo nangi lawo kumbra enjreqnum. Deqa ningi e qa geregere qalieosib ijo anjam dauryoqñiy. Yim ningi aqaratqab.

³⁰ Ningi ijo anjam dauryqajqa di gulbe sai. Di oto. Wau e na ningi engeqnum qaji di dego gulbe sai. Di oto.”

12

Yesus a segi yori bati aqa Tamo Koba

¹ Yori bati bei Yesus aqa angro nangi ti wau ambleq na giloqnsibqa aqa angro nangi mamnjrnaqa bem sum gei elenjoqnsib uye uye giloqñeb.

² Nangi degsib gileqñabqa Farisi qudei nangi bosib nangi unjrsib Yesus minjeb, “Ni une. Ino angro nangi gago dal anjam groteqñub. Yori bati qa kumbra degyo di getento koba.”

³ Onaqa Yesus na kamba Farisi nangi minjrej, “Nami Devit aqa wau tamo nangi ti mamnjrnaqa kumbra yeb qaji di ningi buk miligiq di sisiyosai kiyo?

⁴ Devit a atra tal miligiq gilsiqqa Qotei atraiyqajqa bem osiqa aqa wau tamo nangi koba na uyeb. Bem di getento. Di atra tamo nango segi uyqajqa bem. Devit a degyej di a dal anjam grotej. Ariya a Qotei aqa namgalaq di une saiqoji.

⁵ Dal anjam bei dego nengrenq di unu. Anjam agiende. Atra tamo nangi yori bati gaigai atra tal miligiq di waueqñub. Nango kumbra dena nangi dal anjam groteqñub. Ariya nangi Qotei aqa namgalaq di une saiqoji. Ningi anjam di nami buk miligiq di sisiyosai kiyo?

⁶ Ariya e ningi endegsi merngwai. Bini tamo bei atra tal tulan bunyejunu qaji a nungo ambleq di unu.

⁷ Qotei aqa anjam bei dego nami endegsib nengrenyeb unu, 'Ningi e laña atraibeqnub. E nungo kumbra deqa arearetbosaieqnu. Ningi tamo nangi qa duloqnsib kumbra bole bole enjroqnqab di e tulan arearetbqas.' O Farisi, ningi Qotei aqa anjam di sisiyosib poingo qamu ningi tamo une saiqoji nangi gulbe enjrosai qamu.

⁸ E Tamo Angro. Deqa e segi na yori bati taqatejunum. E segi yori bati aqa Tamo Koba."

Yori bati qa Yesus a tamo ban qandamyej qaji di boletej

⁹ Onaqa Yesus a dena walwelosiqa qure beiq di brantosiqa Juda nango Qotei tal miligiq gilej.

¹⁰ Qotei tal miligiq di tamo bei ban qandamyej qaji a soqnej. Deqa tamo qudei nangi Yesus aqa jejamuq di anjam laña qametqa marsibqa endegsib nenemyeb, "Iga yori bati qa tamo boletqom di kere kiyo? Dal anjam a kiyersi marqo?"

¹¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, "Tamo bei aqa kaja a yori bati qa ulonjosim subq aiymqa a uratqasai. A na aqaryaiyosim olo subq dena osim goge atqas. Di ningi qalie.

¹² Ariya tamo nangi kaja sai. Nangi tamo qunun ti. Deqa iga yori bati qa tamo aqaryaiyim a bole sqas di kumbra bole."

¹³ Yesus a nangi degsi minjrsiqa tamo ban qandamyej qaji di minjej, "Ni ino ban waiy." Degsi minjnaqa aqa ban waiyonaq boleej. Aqa ban bei ombla na kerekereeb.

¹⁴ Onaqa Farisi nangi Qotei talq dena oqedosib nangi gam kiyersib Yesus qalib moiqaqqa deqa qairoqneb.

Yesus a segi qujai Qotei aqa wau tamo bole

¹⁵ Farisi nangi Yesus qalqajqa qairoqneb di qalieosiqa qure di uratosiq walwelosiqa gilej. A gileqnaqa tamo ungasari gargekoba nangi a dauryeqnab a nango ma tamo kalil nangi boletnjroqnej.

¹⁶ Osiqa a na nangi saidnjroqnej, "Ningi ijo ñam ubtosib maraib."

¹⁷ Yesus a kumbra di yej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia nami marej qaji di aqa damu brantej. A anjam endegsi marej,

¹⁸ "Endi ijo wau tamo e segi na giltem qaji. E a tulan qalaqalaiyeqnum. E a qa areboleboleibeqnu. E ijo Mondor aqaq di atitqa a na sawa bei bei qaji nangi endegsim minjroqnqas, 'Ningi kumbra bole dauryiy.'

¹⁹ A njrin anjam maroqnqasai. A lelenkobaoqnqasai. Gamq di tamo ungasari nangi aqa kakro quoqnqasai.

²⁰ Silai aqa banqa genqa laqnimqa a na torei gentqasai. Wanjal aqa pulon kiñalaamqa a na torei mosotqasai. A degsim lawo na wauoqnsim gilsim gilsim kumbra bole torei singilatqas.

²¹ Yimqa sawa bei bei qaji nangi a qa nango areqalo singilatosib a na nangi aqaryainjrqaqqa deqa tarinoqnsib sqab."

Tamo qudei nangi maroqneb, "Yesus a Belsebul aqa singila na waueqnu"

²² Onaqa bati di tamo bei mondor uge na medabu getentosiq nam qandimyej qaji a soqnej. Sonaqa tamo qudei na a osib Yesus aqa areq beb. Bonabqa Yesus na mondor uge di wiyetonaqa aqa men otyonaqa aqa namdamu boleosiqa a sawa unsiqa anjam bole maroqnej. ²³ Onaqa tamo ungasari kalil nangi Yesus aqa marwa di unsibqa tulan prugugetosib maroqneb, "Tamo di a Devit aqa Njiri kiyo?"

²⁴ Onaqa Farisi nangi nango anjam di qusibqa maroqneb, “Sai. Mondor uge nango gate koba Belsebul a Yesus aqa jejamuq di unu. Singila dena a na mondor uge nangi winjreqnu.”

²⁵ Onaqa Yesus a nango areqalo di qalieosiqa yawo anjam bei endegsi minjrej, “Tamo nangi sawa qujaiq di unub qaji nangi segi poaiyelosib qotqab di nangi koba na geregere sqa keresai. Nangi niñaqosib koboqab. Tamo nangi qure qujai kiyo tal qujai kiyo di unub qaji nangi segi poaiyelosib qotqab di nangi dego koba na geregere sqa keresai.

²⁶ Dego kere Satan na aqa segi mondor uge nangi winjrqas di nangi poaiyelqab. Deqa Satan a kiyersim aqa mondor uge nangi olo taqatnjrqas? Di keresai.

²⁷ Ningi mareqnub, ‘Yesus a Belsebul aqa singila na mondor uge nangi winjreqnu.’ Di sai. E Belsebul aqa singila na mondor uge nangi winjrqai di yai aqa singila na nungo angro nangi mondor uge winjrqab? Deqa nangi segi na merngwab, ningi anjam groteqnub.

²⁸ Ariya e Qotei aqa Mondor aqa singila na mondor uge nangi winjrqai di ningi endegsi poingwas, ‘Bole, Qotei a gago Mandor Koba sosim iga taqatgwa-jqa bati brantqo.’ Ningi degsi poingwas.

²⁹ “Tamo bei a kiyersim tamo singila koba bei aqa tal gogetosim aqa ingi ingi kalil bajinqas? E marqai. A mati tamo di sil na tontim soqnimqa di aqa ingi ingi kalil bajinqas. Tontqasai di aqa ingi ingi bajinqa keresai.

³⁰ “Tamo bei na e beterbqasai di a na e jeutbqas. Tamo bei a e ombla wauqasai di a na ijo wau ugetetbqas.

³¹ “Deqa e ningi endegsi merngwai. Tamo ungasari nango une kalil Qotei na kobotetnjrqas. Nango misilin anjam mareqnub qaji une di dego Qotei na kobotetnjrqas. Ariya nangi Qotei aqa Mondor misilinyqab une di Qotei na kobotetnjrqasai.

³² E Tamo Angro. Tamo a e misilinqbas une di Qotei na kobotqas. Ariya tamo a Mondor Bole misilinyqas une di Qotei na kobotqasai. Bini bati endeqa Qotei na kobotqasai. Mondon dego Qotei na kobotqasai.”

Nam uge nangi gei uge ateqnub

³³ Osika Yesus a olo marej, “Nam bole nangi gei bole ateqnub. Nam uge nangi gei uge ateqnub. Deqa tamo nangi nam aqa gei unsibqa dena poinjrqas, ‘Nam di bole. Nam di uge.’

³⁴ Ningi amal uge bul. Ningi tamo uge. Deqa ningi kiyersib anjam bole maroqnqab? Tamo nango areqalo kalil nango are miligiq na oqoqnsiq medabuq na branteqnu.

³⁵ Tamo bole nango are miligi di areqalo bole na maqejunu. Deqa nangi kumbra bole yeqnub. Ariya tamo uge nango are miligi di areqalo uge na maqejunu. Deqa nangi kumbra uge yeqnub.

³⁶ “Deqa e ningi endegsi merngwai. Mondon Qotei a tamo ungasari nangi peginjrqabatiama nango anjam kalil nangi laja laja mareqnub qaji di Qotei na nango jejamuq di qametnjrqas.

³⁷ Ino anjam boleanqa Qotei na mermqas, ‘Ni tamo bole.’ Ino anjam ugeamqa Qotei na mermqas, ‘Ni tamo uge.’ ”

Tamo qudei nangi Yesus aqa manwa unqajqa minjeb

³⁸ Onaqa dal anjam qalie tamo qudei ti Farisi qudei ti nangi na kamba Yesus minjeb, “O Qalie Tamo, ni Qotei aqa manwa bei babtima iga unqom.”

³⁹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nango kumbra tulan ugedamu. Nangi Qotei areiyosaieqnub. Nangi gaigai ijo manwa laja unqajqa metbeqnub. Deqa e na ijo manwa bei nangi

osornjrqasai. Qotei aqa medabu o tamo Jona aqa manwa segi osornjritqa nanngi unqab.

⁴⁰ Agi Jona a bati qalub qolo qalub qe ani aqa miligiq di soqnej. Dego kere e Tamo Angro bati qalub qolo qalub sub miligiq di sqai.

⁴¹ Mondonj Qotei na tamo ungasari nanngi peginjrqqa batiamqa Ninive tamo nanngi tigelqab. Tigelosibqa tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanngo kumbra uge babetnjrqab. Nanngi degyqab. Di kiyaaqa? Ninive tamo nanngi nami Jona aqa anjam qusib are bulyeb deqa. Ariya bini tamo bei Jona tulan bunyejunu qaji a nungo ambleq di unu.

⁴² Mondonj Qotei na tamo ungasari nanngi peginjrqqa batiamqa unja mandor nami guta di sawa taqatoqnej qaji a dego tigelqas. Tigelosimqa tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanngo kumbra uge babetnjrqas. A degyqas. Di kiyaaqa? Unja di a nami Solomon aqa powo kobaquja unqa marsiqa sawa isaq na walwelosi bej deqa. Ariya bini tamo bei Solomon tulan bunyejunu qaji a nungo ambleq di unu.”

Mondor uge a tamo aqa jejamu uratosim olo bqas

⁴³ Osiqa Yesus a olo marej, “Mondor uge a tamo bei aqa jejamuq dena ulanjosim sawa kangranjoq gilqas. Gilsim dia laqnsimqa aqaratqajqa sawa njamam ugeiyim marqas,

⁴⁴⁻⁴⁵ ‘E olo puluosiy ijo tal uratem qaji deq olo aiqai.’ A degsi marsimqa aisim tal di lanja unu degsim unqas. Tal di nami manj solsib ingi ingi kalil gereiyeb milalejunu di unsimqa olo puluosim gilsim mondor uge 7 tulan ugedamu nanngi joqsim bosim koba na tal dia sqab. Soqnibqa tamo di aqa so tulan ugeqas. Aqa so uge namij degwasai. Aqa so olo tulan ugedamuqas. Dego kere tamo ungasari bini bati endeqa kumbra uge uge yeqnub qaji nanngi degsib sougetesqab.”

Yesus a marej, “Ijo ai ijo was nanngi tal qabe?”

⁴⁶ Yesus na tamo ungasari gargekoba nanngi anjam degsi minjreqnaqa aqa was nanngi aqa ai koba na Yesus qa bosib talq di iteb. Yesus a warum miligiq di sonaqa nanngi na anjam bei minjqajqa deqa oqeq di tigelesoqneb.

⁴⁷ Onaqa tamo bei na Yesus minnej, “Ni que. Ino was nanngi ino ai ombla na ni anjam bei mermqa bonub agi oqeq di tigelejunub.”

⁴⁸ Onaqa Yesus na kamba minnej, “Ijo ai ijo was nanngi tal qabe?”

⁴⁹ Degsi minjsiqa aqa ban na aqa segi angro nanngi osoryosiqa minnej, “Ni une. Ijo ai ijo was nanngi agide.

⁵⁰ Tamo a ijo Abu lan qureq di unu qaji aqa areqalo dauryoqnqas di a ijo was bole. A ijo jaja. A ijo ai.”

13

Yesus a saga yago qa yawo anjam marej

¹ Bati deqa Yesus a tal uratosiqa alile aisiq ya agu qalaq di awoej.

² Onaqa tamo ungasari tulan gargekoba nanngi bosib aqa areq di koroonaqqa a sasalosiqqa qobun gogetosiq di awoej. Awesonaqa tamo ungasari kalil nanngi alile di tigelesoqneb.

³ Tigelesonabqa a na yawo anjam gargekoba nanngi minjroqnej. Yawo anjam bei endegsi minjrej, “Ninngi quiy. Tamo bei a gilsiqqa aqa ingi wauq di saga yago breiyelennej.

⁴ Breiyonaqa saga yago qudei gam qalaq aiyelennej. Ainabqa qebari nanngi bosib uyekriteb.

⁵ Saga yago qudei mandam lanjaq di aiyelenëb. Mandam di guma menin ti. Gogeq di mandam kiñala. Deqa saga yago aiyelenëosib urur oqoqujateb.

⁶ Nanjo jirim tulan guma aiyosai deqa sen oqsiq kanjanonaqa nanji laosib moreñeb.

⁷ Saga yago qudei sil luwit ambleq di aiyelenëb. Dena oqeb qaji sil luwit na dego dauryosiq oqsiq kabutnjrnaq geitosai.

⁸ Saga yago qudei mol mandam boledamuq di aiyeb. Di aisib oqoboledamuyosib gei tulan gargekoba atelenëb. Qudei 100. Qudei 60. Qudei 30.

⁹ Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam endi geregere quem.”

Yesus a kiyaaqa tamo ungasari nanji yawo anjam minjroqnej?

¹⁰ Onaqa Yesus aqa angro nanji aqa yawo anjam di qusibqa nanji aqa areq bosib nenemyeb, “Ni kiyaaqa tamo ungasari nanji yawo anjam minjreqnum?”

¹¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanji taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqas. Anjam di aqa utru uliejunu. Di Qotei na babtinqa ijo angro ningi segi utru qalieqab. Ariya a na tamo ungasari lanaj nanji yawo anjam aqa utru osornjrqsai.

¹² Tamo a powo ti sqas di Qotei na powo olo yimqa a powo koba oqas. Ariya tamo a powo ti sqasai di powo kiñala aqaq di unu qaji di Qotei na olo yaiyimqa a lanja sqas.

¹³ Tamo ungasari nanji di nam atoqnsib ijo anjam aqa damu unosaieqñub. Nanji dab atoqnsib ijo anjam aqa utru quosaieqñub. Osib poinjrosaieqñu. Deqa e na nanji yawo anjam segi minjreqnum.

¹⁴ Nanjo kumbra dena anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia nami marej qaji di aqa damu branteqñu. A endegsi marej, ‘Ningi dab atoqnqab di ijo anjam aqa utru poinjwasai. Ningi nam atoqnqab di ijo anjam aqa damu dego poinjwasai.

¹⁵ Tamo ungasari di nanjo are miligi getenñrejunu. Nanjo dabkala na ijo anjam quqwajqa asginjreqñu. Nanji nam brunejunub. Deqa nanjo namdamu na ijo kumbra unqasai. Nanjo dabkala na ijo anjam qusib utru poinjrqsai. Nanji are bulyosib ijoq bqasai dego. Deqa e na nanji boletnjrqsai.’ Qotei a nami degsi marej.

¹⁶ “O ijo angro, ningi nunjo namdamu na ijo kumbra uneqñub. Nunjo dabkala na ijo anjam queqñub. Deqa ningi tulan areboleboleingem.

¹⁷ E bole merngwai. Nami Qotei aqa medabu o tamo nanji ti tamo bole bole nanji ti gargekoba kumbra ningi bini uneqñub qaji di unqajqa are koba soqnej. Ariya nanji unosaioqñeb. Anjam ningi bini queqñub qaji di dego nanji quqwajqa are koba soqnej. Ariya nanji quosaioqñeb.”

Saga yago qa yawo anjam aqa utru Yesus na babtej

¹⁸ Osiqa Yesus a olo marej, “Saga yago qa yawo anjam e maronum di aqa utru e na babbittqa ningi quiy.

¹⁹ Saga yago qudei gam qalaq ainabqa qebari nanji bosib uyekriteb di aqa utru endegsi unu. Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanji taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqas. Anjam di tamo qudei nanji qusibqa ariya nanji geregere poinjrosai. Deqa Satan a bosim anjam di olo yainjrqsas. Qotei na nanjo are miligiq di anjam di atej ariya Satan a bosim olo yainjrqsas.

²⁰ Saga yago qudei mandam lanjaq di aiyeb qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanji Qotei aqa anjam qusib tulan areboleboleinjrimqa anjam di oqujatosib nanjo areq atqab.

²¹ Ariya anjam di nanjo are miligiq tulan guma aiyosai. Deqa sokiñala Qotei aqa anjam gotranjo qaji tamo qudei na bosib nanji gulbe enjrsib ugeugeinjqab. Yimqa nanjo areqalo Yesus qa singilateqnub qaji di nanji olo ulontqab.

²² Saga yago qudei sil luwit ambleq di aiyebe qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanji Qotei aqa anjam qusibqa ariya bunuqna nanji olo mandam qa ingi ingi qa are koba qaloqnsib ñoro koba oqajqa are prugnjqoqnas. Yimqa kumbra dena nanji gisanjrsim Qotei aqa anjam nanjo are miligiq di tentim loumqas. Saga yago uge nanji gei bole atosaietqub dego kere.

²³ Saga yago qudei mol mandam boledamuq di aiyebe qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanji Qotei aqa anjam qusib geregere poinjrimqa nanjo are miligiq di singilatqab. Deqa Qotei aqa anjam di nanjo are miligiq di saga bul tulan kobaqas. Qudei 100. Qudei 60. Qudei 30.”

Pilagin yago breiyqajqa yawo anjam

²⁴ Osiqa Yesus a olo yawo anjam bei tamo ungasari nanji endegsi minjrej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanji taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqas. Kumbra di tamo bei a gilsika aqa ingi wauq di bem sum yagelenqej dego kere.

²⁵ Bem sum yagelenonaqa qolo tamo ungasari nanji ñerenesonabqa jeu tamo bei a bosika bem sum yago ambleq di pilagin yago dego breiyej. Breiyosiq ulanej.

²⁶ Ariya bunuqna bem sum oqsib geitelenonabqa pilagin na dego dauryosiq oqej.

²⁷ Deqa kanjal tamo nanji na bosib unsibqa wau lanja minjeb, ‘O Tamo Koba, ni bem sum segi yagem. Deqa kiyaga bem sum oqsib geitonubqa pilagin dego dauryosib oqonub?’

²⁸ “Onaga wau lanja na kamba minjrej, ‘Jeu tamo bei a bosiq pilagin yago breiyej.’ Degsi minjrnaqa nanji na kamba minjeb, ‘O Tamo Koba, ni marimqa iga pilagin di otorelenqom.’

²⁹ Onaga minjrej, ‘Ningi pilagin otoraib. Ningi otorqab di bem sum ti turtosib otero uge.

³⁰ Deqa ningi uratib soqneb. Bem sum ti pilagin ti koba na oqsib geitelenabqa e na ijo wau tamo qudei nanji endegsi minjrqai, “Ningi pilagin otorosib ruwoelenosib ñamyuwoq di koitiy. Koitosib bem sum olo osib ijo talq di atelenqej.” ’ ’

Sis yago qa yawo anjam

³¹ Osiqa Yesus a olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanji taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqas. Kumbra di tamo bei na sis yago osiq aqa wauq di yagej dego kere.

³² Sis yago nanji tulan kiñilala kas yago bul. Ingi ingi qudei nango yago kokba yala. Sis yago nanji tulan kiñilala. Ariya sis yago di tamo bei na osim aqa wauq di yagimqa bunuqna a oqsim tulan kobaqujaqas. Osim ñam qudei bunjrsim dani kokba atelenqas. Amqa qebari nanji bosib aqa daniq di simi atelenqab.”

Bem tiyeqnu qaji sum aqa yawo anjam

³³ Osiqa Yesus a olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanji taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqas. Kumbra di bem tiyeqnu qaji sum bul. Unja bei a bem tiyeqnu qaji sum kiñala osiqa bem sum lanaj ti turtosiq web kobaqujaq di bulyonaqa bem kalil tiyekritej.”

Yesus a yawo anjam gargekoba maroqnej

³⁴ Yesus a na tamo ungasari nangi yawo anjam gargekoba deqaji minjroqnej. A anjam bei minjrosaiognej. Yawo anjam segi minjroqnej.

³⁵ A kumbra di yej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo bei nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, “E yawo anjam tamo ungasari nangi minjroqnej. Tulan nami yawo anjam di aqa utru uliesoqnej. Sosi qagi bini uliejunu. Deqa e na ubtosiy maroqnej.”

Pilagin yago breiyqajqa yawo anjam aqa utru

³⁶ Osiqa Yesus na tamo ungasari nangi uratnjrsiqa tal gogetosiq di sonaqa aqa angro nangi aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, ni na pilagin qa yawo anjam di aqa utru geregere plaltosim merge.”

³⁷ Onaqa Yesus na minjrej, “Tamo bem sum yagej qaji di agi e segi. E Tamo Angro.

³⁸ Bem sum aqa wau di mandam endi. Bem sum yago di tamo ungasari Qotei na taqatnjreqnu qaji nangi. Pilagin yago di Satan aqa segi tamo ungasari nangi.

³⁹ Jeu tamo pilagin yago breiyej qaji di Satan. Bem sum geiteleno bati di diño bati. Wau tamo bem sum otoreleneb qaji di lan angro nangi.

⁴⁰ Deqa ningi quiy. Wau tamo nangi bosib pilagin otorosib namyuwoq di koiteleneb dego kere lan angro nangi diño bati qa kumbra degyqab.

⁴¹ Bati deqa e Tamo Angro na ijo lan angro nangi qarinnjritqa aisib ingi uge uge kalil tamo nangi uneq breinjreqnub qaji nangi ti tamo kalil kumbra uge uge yeqnub qaji nangi ti pilagin bul breinjrib namyuwo kobaq aqab. Deqa Qotei a nango Mandor Koba sqasai. Osim nangi taqatnjrqasai dego.

⁴² Nangi namyuwo kobaq aisib dia akamkobaoqnsib pailoqnsib nango jaqatin qa qalagei anjam atoqnqas.

⁴³ Bati deqa tamo ungasari kumbra bole bole yeqnub qaji nango Abu Qotei na nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas. Deqa nangi sen bul tulana suwanesqab. Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam endi geregere quem.”

Silali ulitqajqa yawo anjam

⁴⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas. Kumbra di tamo qudei na silali kobaquja osib nam monqum miligiq di ateb dego kere. Atsib nañu agu beiq di sub bogsib sub miligiq di nam monqum uliteb. Onaqa tamo bei na bosiq nam monqum di itosiq tulana areboleboleiyej. Deqa a nam monqum di olo subq di mororyosiq gilsiq aqa ingi ingi kalil qarinyosiq dena silali osiq nañu agu di awaiyej.”

Kolilei qa yawo anjam

⁴⁵ Osiqa Yesus a olo marej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas. Kumbra di ingi ingi qarinyo tamo bei a kolilei qa namoqnej dego kere.

⁴⁶ A gilsiq kolilei tulana boledamu bei itosiq olo puluosi bosiq aqa ingi ingi kalil qarinyosiq dena silali osiq kolilei di awaiyej.”

Kakan waiyqa yawo anjam

⁴⁷ Osiqa Yesus a olo marej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas. Kumbra di tamo nangi yuwalq di kakan waiyosib qe gargekoba utru segi segi eleneb dego kere.

⁴⁸ Kakan maqonaqa tamo nanngi na titosib bosib ululq di goge atsib awoosib qe bole bole gumbaq di jigelenjeb. Osib qe uge uge uratosib qalaq di breinjreb.

⁴⁹⁻⁵⁰ Kumbra deqaji diño bati qa brantqas. Lan angro nanngi bosib tamo bole bole nanngi elenqab. Osib tamo uge uge nanngi breinjribqa namyuwoq aiqab. Namyuwo koba dia nanngi akamkobaoqnsib pailoqnsib nanngo jaqatin qa qalagei anjam atoqnqas.”

⁵¹ Osiqa Yesus na aqa angro nanngi endegsi nenemnjurej, “Yawo anjam kalil merngonum qaji endi ninngi utru poinngwo e?” Onaqa nanngi na minjeb, “Od.”

⁵² Onaqa Yesus na olo minjreb, “Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas. Anjam di dal anjam qalie tamo qudei nanngi poinjreqnu. Poinjreqnu qaji nanngi tal aqa abu bul sqab. Deqa nanngi nanngo talq dena ñoro bunuj ti ñoro namij ti elenjoqnsib oqeq atoqnqab.”

Yesus aqa qure utru nanngi aqa anjam quetosai

⁵³ Yesus a yawo anjam di kalil marsiq koboonaqa a sawa di uratej.

⁵⁴ Osiqa aqa segi qure utruq gilsiq di sonaqa yori batiej. Deqa a Juda nanngo Qotei tal miligiq gilsiq tamo ungasari gargekoba sonab tigelosiq Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej. Minjreqnaqa tamo ungasari nanngi aqa anjam qusibqa tulan prugugetosib maroqneb, “Yesus a powo qabe na osiqa anjam singila deqaji palontosiq mergeqnu? A kiyersiq manwa deqaji babtelenjeqnu?”

⁵⁵ Aqa abu a lanja tal gereiyo qaji tamo. A Maria aqa njiri. A Jems na Josep na Saimon na Judas na nanngo was.

⁵⁶ Aqa jaja kalil nanngi agi iga koba na endi unum. Deqa a kiyersiq manwa deqaji babtelenjeqnu?”

⁵⁷ Nanngi degsib yomu anjam marsib Yesus qa ugeeb. Onaqa a na minjreb, “Qotei aqa medabu o qaji tamo bei aqa segi qure utruq gilsim anjam minjroqnaqas di nanngi aqa anjam quetqa asginjrqas. Deqa a ñam saiqoji sqas. Aqa segi talq di dego a ñam saiqoji sqas. Ariya a qure bei beiq giloqnsim anjam minjroqnaqas di nanngi aqa anjam quetoqnsib aqa ñam soqtoqnqab.”

⁵⁸ Yesus na tamo ungasari nanngi degsi minjreb. Aqa segi qure utruq di a manwa gargekoba yosai. Di kiyaaq? Nanngi a qa nanngo areqalo singilatosa deqa.

14

Herot a are qalej, “Yesus a Jon yansnjro qaji”

¹ Bati deqa tamo ungasari nanngi Yesus qa saosib laqnaqqa Mandor Herot a quej.

² Qusiqa aqa wau tamo nanngi minjreb, “Tamo di a Jon yansnjro qaji. A moisiq olo subq na tigelqo. A deqa singila osiqa manwa babtelenjeqnu.”

³⁻⁴ Herot a nami aqa was Filip aqa naun Herodias yaayosiq ej. Deqa Jon na Herot minjoqnej, “Ni ino segi was aqa unja em di kumbra bolesai. Ni kumbra ugeteqnum.” Jon na Herot degsi minjoqnej. Deqa Herot a Jon qa minjin oqetonaqa aqa qaja tamo qudei qarinnjrnaqa gilsib Jon ojsib sil na qosisib tonto talq di waiyeb.

⁵ Jon a tonto talq di sonaqa Herot a endegsi are qaloqnej, “E Jon qalit moiqaqas.” Ariya tamo ungasari kalil nanngi maroqneb, “Jon a Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.” Nanngi degsib maroqneb deqa Herot a nanngi ulainjrsiq Jon qalqa uratej.

⁶ Ariya bati bei Herot a Jon qalim moiqaqqa gam endegsi itej. Aqa nambabonationaqa a na maruro atsiqa tamo qudei nanngi metnjrnaq bosib aqa talq di koroeb. Koroosib inngi uyeqnaqqa Herot aqa naun aqa angro sebinj a

warum miligiq bosiqa nangi lou tuetnjroqnej. Onaqa Herot a di unsiqa tulan areboleboleiyej.

⁷ Deqa a na angro sebin di minjej, “Ni ijo ingi kiye oqajqa merbqam e ni emqai.” Osiqa aqa anjam di olo singilatosiq minjej, “Ijo anjam di e bole dauryqai. E uratqasai bole sai.”

⁸ Onaqa angro sebin aqa ai na minjej, “Ni Jon aqa gate qa Herot minje.” Onaqa angro sebin na Herot minjej, “Ni Jon yansnjro qaji aqa gate tabirq di atsim ebe.”

⁹ Onaqa Herot a Jon qalim moiqaajqa are sosai deqa a are tulan gul-bekobaiyej. Ariya aqa segi anjam tamo kalil nango ulatamuq di marsiq singilatej qaji deqa are qalsiqa angro sebin di minjej, “Di kere.”

¹⁰ Osiqa aqa qaja tamo bei qarinyonaq gilsiq tonto talq di Jon aqa kakro gentetej.

¹¹ Osiqa aqa gate tabirq di atsiqa osi bosiqa angro sebin di yonaqa a na osi gilsiq aqa ai yej.

¹² Onaqa bunuqna Jon aqa angro nangi deqa qusibqa bosib Jon aqa qusa osi gilsib subq ateb. Osib Yesus aqa areq gilsib minjeb, “Herot na Jon qalnaq moiyej.”

Yesus a tamo 5,000 nangi ingi anainjrej

¹³ Onaqa Yesus a anjam di qusiqa a sawa di uratosiq qobun bei gogetosiq wadau sawaq gilej. Aqa angro nangi ti gileb. A gileqnaqa tamo ungasari kalil nangi deqa qusibqa nango segi segi qureq na tigelosib singa na gurgurosib Yesus namqajqa gileb.

¹⁴ Onaqa Yesus a qobun na gilsiq tiryosiq nam atej di tamo ungasari tulan gargekoba nangi nami tiryqa sawaq di tarinesonab unjrej. Unjrsiq a nangi qa are ugeiyej. Deqa a nango areq aisiqa nango ma tamo kalil boletnjroqnej.

¹⁵ Onaqa sen aisiq bilaqtonaqa Yesus aqa angro nangi aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, endi wadau sawa. Sen aiqo. Qoloqas. Deqa ni na tamo ungasari nangi minjrimqa qure qureq gilsib di ingi awaiyosib uyqab.”

¹⁶ Onaqa Yesus na minjrej, “Nangi kiyaa qure qureq gilqab? Ningi segi na ingi anainjriy.”

¹⁷ Degsi minjrnaqa nangi na kamba minjeb, “Iga ingi sai. Iga bem 5 qe aiyela segi unu.”

¹⁸ Onaqa Yesus na minjrej, “Bem ti qe ti di ijoq osib boiy.”

¹⁹ Onaqa nangi bem ti qe ti di osi bosib Yesus yonabqa a na tamo ungasari kalil nangi minjrej, “Ningi kalil ñinq di awoelenjoiy.” Onaqa nangi kalil awoonabqa Yesus na bem 5 ti qe aiyel ti di osiqa lan goge tarosiq Qotei pailyej. Pailyo koboonaqa bem ti qe ti gingenyosiq aqa angro nangi enjrnaqa nangi na osi giloqnsibqa tamo ungasari nangi jeisib enjreqnab uyoqneb.

²⁰ Uynab kalil menetnjrej. Onaqa ingi oto urateleneb qaji di Yesus aqa angro nangi na koroiyosib gumba kokba 12 di jignab maqelenej.

²¹ Tamo kalil bem ti qe ti uyeb qaji nangi sisiyeb 5,000. Ariya ungasari ti angro du du ti nangi sisiyosai.

Yesus a ya banqaa na walwelej

²² Onaqa Yesus na aqa angro nangi endegsi minjrej, “Ningi qobun gogetosib namoosib gilsib ya agu taqal beiq di tiryosib soqniy. E na tamo ungasari nangi minjritqa nango qure qureq jaraiyoqneb e bqai.”

²³ Onaqa Yesus aqa angro nangi namoosib qobun na gileqnabqa Yesus na tamo ungasari nangi minjrnaq jaraiyeqnabqa a segi Qotei pailyya marsiq manaq oqej. Oqsiq a segi mana goge di sonaqa bilaqtej.

²⁴ Onaqa aqa angro nangi qobun na gileqnabqa ya agu ambleq di jagwa koba tigelosiqa ya korkortosiqa nangi pulutnjrej.

²⁵ Nobqolo ambru Yesus a aqa angro nanqoq bosiqa ya bangaq na walweloşiqa nangi daurnjrşiq gilej.

²⁶ Onaqa nangi nam ateb di Yesus a ya bangaq na walweloşiq nanqo areq beqnaqa unsib mareb, “Di buga beqnu.” Osib nangi tulan ulaugetosib lelenkobaeb.

²⁷ Onaqa Yesus na minjrej, “Nunqo are şingilatiy. Endi e beqnum. Ulaaib.”

²⁸ Onaqa Pita na minjej, “O Tamo Koba, ni kiyo beqnum? Ni degam e odbimqa e kamba ya bangaq na walweloşiy ino areq bqai.”

²⁹ Onaqa Yesus na Pita minjej, “Od, endi e. Ni au.” Degsi minjnaqa Pita a qobun uratosiqa ya bangaq na walweloşi gilsiq Yesus jojomyej.

³⁰ Yesus jojomyoşiqa nam atşiq jagwa unşiq ulaej. Ulaosiq tuqoqnşiq maosiq Yesus minjej, “O Tamo Koba, e tuqeqnum. Deqa ni e aqaryaibe.”

³¹ Onaqa Yesus na aqa ban waiyoşiqa Pita oşiq soqtej. Soqtosiq minjej, “Kiyaqa ni areqalo aiyeltonum? Ni e qa ino areqalo şingilatqa yonum keresaiimqo.”

³² Degsi minjşiq nangi aiyel qobun gogetonabqa jagwa laej.

³³ Onaqa tamo qobunq di soqneb qaji nangi Yesus aqa manwa di unsibqa nangi aqa nam soqtosib minjeb, “Bole, ni Qotei aqa Niri.”

Tamo unqasari nangi Yesus aqa gara mutu ojeqnab nanqo ma kobooqnej

³⁴ Yesus aqa angro nangi koba na qobun na gilsib ya agu taqal beiq di brantosib Genesaret sawaq di tiryeş.

³⁵ Tiryonabqa qure deqaji nangi na Yesus unsibqa aqa ulatamu poinjrej. Poinjrnaqa anjam qarinyonab qure qure kalil jojom di soqneb nangi quoqnşib nanqo ma tamo nangi joqoqnşib Yesus aqa areq oş belenjoqneb.

³⁶ Belenjoqnşib Yesus endegşib minjoqneb, “Nangi ino gara mutu segi ojibqa nanqo ma kobooqnqas.” Onaqa Yesus na odnjrnaqa tamo unqasari kalil ma ti soqneb qaji nangi aqa gara mutu ojoqneb. Ojoqneb qaji kalil nanqo ma kobooqnej.

15

Yesus a Qotei aqa dal anjam ti moma nanqo kumbra qa ti marej

¹ Onaqa bati deqa Farisi nangi ti dal anjam qalie tamo qudei ti nangi Jerusalem dena bosibqa Yesus aqa areq di koroeb. Koroosib minjeb,

² “Ino angro nangi kiyaqa gago moma nanqo kumbra gotranyeqnub? Agi nangi ingi uyqa oqnşib mati ban yansosaisosib laqa uyeqnub.”

³ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi kiyaqa Qotei aqa dal anjam gotranyoqnşibqa olo nunqo segi moma nanqo kumbra dauryeqnub?”

⁴ Qotei a nami marej, ‘Ni ino ai abu nanqo sorgomq di geregere sosimqa nanqo anjam dauryoqne. Tamo bei na aqa ai abu nangi misilinjrşimqa a qalib moiym.’ Qotei a nami degsi marej.

⁵ Ariya ningi mareqnub, “Tamo bei aqa ai kiyo aqa abu kiyo ingi qa truquamqa a na minjqas, “Ijo ingi ingi ejunum endi e ni emqa kere. Eo. E ni emqasai. E nami Qotei atraiyqa giltem deqa e ni aqaryaimqasai.”

⁶ A degsi minjqas di ningi marqab, ‘A keretqo. A na aqa ai abu nangi aqaryainjrai.’ Ningi degşib marqab. Nunqo kumbra dena ningi Qotei aqa anjam gotranyoqnşibqa olo nunqo segi moma nanqo kumbra dauryeqnub.

⁷ “Ningi gisaş tamo. Ningi anjam maro aiyelteqnub. Qotei aqa medabu o qaji tamo Aisaia a kere ningi qa anjam endegşib marej,

⁸ “Tamo nangi di nango medabu na ijo ñam soqteqñub. Ariya nango are miligi e qa sosai. Isaq di unu.

⁹ Nangi laña baban na e qa loueqñub. Osib mandam tamo nango dal anjam palontoqñsib olo beltoqñsib mareqñub, “Anjam endi Qotei aqa anjam.” ’ ’ ”

Ingi kiye na tamo a jiga yeqnu?

¹⁰ Yesus a Farisi nangi anjam degsi minjrsiqa olo tamo ungasari kalil nangi metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Ningi ijo anjam endi geregere qusib poingem.

¹¹ Tamo bei a ingi uyimqa aqa miligiq aigas dena tamo jiga yqasai. Ingi uge uge tamo aqa medabuq na branteqñu qaji dena tamo jiga yeqnu.”

¹² Yesus na tamo ungasari nangi anjam degsi minjrsiq koboonaga aqa angro nangi aqa areq bosib minjeb, “Farisi nangi ino anjam di qusib ni qa are ugeinjrqo. Di ni qalie e?”

¹³ Onaqa Yesus na minjrej, “Ijo Abu lan qureq di unu qaji a ingi yagobuleqñu. Ingi kalil a yagosai qaji di a na jirim qoji otorosim taqal breinjrqas.

¹⁴ Deqa ningi Farisi nangi uratnjrib soqneb. Nangi tamo nam qandimo bul unub deqa nangi na tamo bei gam osoryqa keresai. Ningi qalie, tamo nam qandimo bei na tamo nam qandimo bei aqa ban ojsim ombla walwelqab di ombla mangalsib subq aiqab. Farisi nangi tamo deqaji bul.”

¹⁵ Onaqa Pita na Yesus minjej, “O Tamo Koba, ingi jiga qa yawo anjam ni maronum di aqa utru geregere plaltosim mergim iga quqwom.”

¹⁶ Onaqa Yesus na kamba aqa angro nangi endegsi minjrej, “Ningi dego ijo yawo anjam di aqa utru poingosai e?”

¹⁷ Tamo nangi ingi uyeqñabqa aisiq meneq di unu. Meneq dena bi talq di waiyeqñub. Ningi di poingosai kiyo?

¹⁸ Ingi uge uge tamo aqa are miligiq na oqoqñsiq medabuq na branteqñu qaji dena tamo jiga yeqnu.

¹⁹ Ingi uge uge di agi ubtosiy merngwai. Areqalo uge uge, tamo qaloqa, uña qa laoqa, was aqa ñaun anjamyoga, bajinoqa, was aqa jejamu laña gisanjoqa, was yomuiyoqa.

²⁰ Kumbra uge uge dena tamo jiga yeqnu. Tamo a ban yansosaisosim laña ingi uyqas dena a jiga yqasai.”

Kenan qaji uña a Yesus qa aqa areqalo singilatej

²¹ Onaqa Yesus a dena tigelosiq walwelosiq Tair qure ti Saidon qure ti nango sawaq gilej.

²² Gilsiq di sonaqa Kenan qaji uña bei a sawa dena brantosiqa Yesus aqa areq bosiqa singila na pailyosiq minjej, “O Tamo Koba, Devit aqa Niri, ni e qa are ugeimeme. Mondor uge na ijo angro sebin a tulan ugeugeiyoqñsiq jaqatin koba yeqnu.”

²³ Onaqa Yesus a uña di aqa anjam qusiq quosaibulosiq anjam bei kamba minjosai. A mequmej. Deqa Yesus aqa angro nangi aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, uña di a singila na iga pailgoqñsiqa daurgeqñu. Deqa ni na saidyimqa a puluosim ulanqas.”

²⁴ Onaqa Yesus na minjrej, “Israel nangi sougetejunub. Nangi kaja bul mandor saiqoji. Qotei na e qarinqbonaq nango segiq bem.”

²⁵ Onaqa uña di a Yesus aqa areq di singa pulutosiq pailyosiq minjej, “O Tamo Koba, ni e aqaryaibe.”

²⁶ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Iga angro du du nango ingi yainjrsim olo baun nangi anainjrqom di kumbra bolesai.”

²⁷ Onaqa unja dena olo Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni kere maronum. Ariya e kamba anjam bei mermit ni que. Angro du du nanji ingi uyeq nabqa ingi ñengi ululoneqnaqa baun nanji dego uyeq nub.”

²⁸ Onaqa Yesus a anjam di qusiqa minjej, “O unja, ni e qa ino areqalo tulan singilatonum. Osim agi ni na anjam degsi merbonum. Deqa ni gilime. Ino anjam di e na dauryosiy ino angro boletqai.” Degsi minjnaqa bati qujai deqa mondor uge na aqa angro di uratonaga a boleej.

Yesus a tamo ungasari gargekoba nanji boletnjroqnej

²⁹ Onaqa Yesus a sawa di uratosiqa walwelosiqa Galili ya aguq di brantej. Brantosiq dena manaq oqsiq dia awesoqnej.

³⁰ Awesonaga tamo ungasari tulan gargekoba nanji na tamo singa qandamnjo qaji ti tamo nam qandimnjro qaji ti tamo jejamu lainjro qaji ti tamo menj singilainjro qaji ti tamo ma utru segi segi so qaji nanji ti joqsib boqnsib Yesus aqa areq di atoqneb. Ateq nabqa a na nanji kalil boletnjroqnej.

³¹ Deqa tamo menj singilainjro qaji nanji olo anjam bole maroqneb. Tamo jejamu lainjro qaji nanjo jejamu olo singilaoqnej. Tamo singa qandamnjo qaji nanji olo tigelosib walweloqneb. Tamo nam qandimnjro qaji nanji olo nam poinjreqnaqa sawa unoqneb. Deqa tamo ungasari kalil nanji Yesus aqa manwa di unoqnsib tulan prugoqnsib Israel nanjo Qotei aqa ñam soqtoqneb.

Yesus a tamo 4,000 nanji ingi anainjrej

³² Onaqa Yesus na aqa angro nanji olo metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Tamo ungasari nanji bati qalub e koba na soqneb nanji ingi saiqoji. Deqa e nanji qa are ugeibqo. E nanji mam ti suweinjitqa gamq di nanji mam na lao uge.”

³³ Degsi minjrnaqa nanji na kamba minjeb, “Sawa endi wadau. Deqa iga ingi qabe na osimqa tamo ungasari gargekoba endi anainjronam kereqas?”

³⁴ Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi bem gembub unu?” Onaqa minjeb, “Bem 7 unu. Qe kiñilala quja quja dego unu.”

³⁵ Onaqa Yesus na tamo ungasari nanji minjrej, “Ningi kalil mandamq di awoelenjoiy.”

³⁶ Degsi minjrnaqa nanji kalil mandamq di awoonabqa Yesus na bem 7 ti qe ti di osiqa Qotei pailyej. Pailyosiqa bem ti qe ti gingenjyosiqa aqa angro nanji enjreqnaqa nanji na osi giloqnsibqa tamo ungasari nanji anainjreqnab uyoqneb.

³⁷ Uynab kalil menetnjrej. Onaqa ingi oto uratelenjeb qaji di Yesus aqa angro nanji na koroiyosib gumba kokba 7 di jignab maqelenjeb.

³⁸ Tamo kalil ingi uyeb qaji nanji sisiyeb 4,000. Ariya ungasari ti angro du du ti nanji sisiyosai.

³⁹ Onaqa Yesus na tamo ungasari kalil nanji suweinjrnaqa nanjo qure qureq gileq nabqa a qobun gogetosiqa Magadan sawaq gilej.

16

Farisi nanji Qotei aqa manwa bei unqajqa mareb

¹ Onaqa Farisi ti Sadyusi ti nanji Yesus aqa areq bosibqa a anjam bei grotimqa qusib a ojajqa deqa gisanjyosib minjeb, “Ni endego Qotei aqa manwa bei babt看 iga unqom.”

² Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Bilaqteqnaqa ningi mareqnub, ‘Sen lentqo. Lanbi usriñqo. Deqa sawa boleqas.’

³ Nebeeqnaqa ningi mareqnub, 'Lanbi tuluqo. Sen lentqo. Deqa jagwa awa ti bqas.' Od, ningi lan unoqnsib geregere pegiyeqnub. Ariya Qotei aqa manwa bini branteqnu qaji di ningi kiyaaq utru poingosaieqnu?

⁴ Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanqo kumbra tulan ugedamu. Nanqi Qotei areiyosaieqnub. Nanqi gaigai Qotei aqa manwa lana unqajqa metbeqnub. Deqa e na Qotei aqa manwa bei nanqi osornjrqasai. Jona aqa manwa segi osornjritqa nanqi unqab." Yesus na Farisi ti Sadyusi ti nanqi degsi minjrsiq uratnjrsiq gilej.

Bem tiyeqnu qaji sum qa yawo anjam

⁵ Osiqa Yesus na aqa angro nanqi joqsiqa koba na olo qobun gogetosibqa ya agu taqal beiq di branteb. Bati deqa aqa angro nanqi bem oqajqa are walnjrej.

⁶ Onaqa Yesus a nanqi endegsi minjrej, "Ningi geregere nam atsib soqniy. Bem tiyeqnu qaji sum Farisi nanqo bem ti bulyimqa bem dena tiyekritosim tulan kobaqujaqas. Sadyusi nanqo bem dego tiyekritosim tulan kobaqujaqas."

⁷ Onaqa Yesus aqa angro nanqi aqa yawo anjam di qusibqa segi segi maroqneb, "Iga bem osai deqa kiyo mergwo?"

⁸ Onaqa Yesus a nanqo anjam di qalieosiqa minjrej, "Nungo areqalo e qa singilatqa yonub tulan keresaiingwo. Ningi kiyaaq bem osai deqa mareqnub?"

⁹ Ningi e qa poingosai unu kiyo? E nami bem 5 gingenjyosimqa tamo 5,000 anainjronam uynab menetnjrnaqa ningi ingi oto koroiyosib gumba kokba 12 di jignab maqelenej. Ningi deqa are walngwo kiyo?

¹⁰ E bati bei bem 7 dego gingenjyosimqa tamo 4,000 anainjronam uynab menetnjrnaqa ningi ingi oto koroiyosib gumba kokba 7 di jignab maqelenej. Ningi deqa are walngwo kiyo?

¹¹ O ijo angro, e ningi bem tiyeqnu qaji sum qa merngonum di e ningi yawo anjam merngonum. E ningi bem bole qa merngosai. Ningi kiyaaq deqa poingosai? Ningi quiy. Bem tiyeqnu qaji sum Farisi ti Sadyusi ti nanqo bem ti bulyimqa bem dena tiyekritosim tulan kobaqujaqas. Ningi deqa geregere nam atsib soqniy."

¹² Yesus na aqa angro nanqi degsi minjrnaqa nanqi qusib poinjrej, "Bole, Yesus a bem bole tiyosim kobaqujaqas deqa iga mergosai. Farisi ti Sadyusi ti nanqo gisan anjam bem bul tulan kobaqas deqa iga mergwo."

Pita a Yesus qa poiyoanaqa aqa nam ubtej

¹³ Onaqa bati bei Yesus na aqa angro nanqi olo joqsiqa koba na walwelosib Sisaria Filipai qure nanqo sawaq di branteb. Brantosib Yesus na aqa angro nanqi endegsi nenemnjrej, "Tamo ungasari nanqi e Tamo Angro e qa kiyersib mareqnub?"

¹⁴ Onaqa nanqi na minjeb, "Tamo qudei nanqi mareqnub, ni Jon yansnjro qaji. Qudei nanqi mareqnub, ni Elaija. Qudei nanqi mareqnub, ni Jeremaia kiyo Qotei aqa medabu o tamo nanqi nami soqneb deqaji bei kiyo?"

¹⁵ Onaqa Yesus a nanqi olo nenemnjrej, "Ningi segi e qa kiyersib mareqnub?"

¹⁶ Onaqa Saimon Pita na minjej, "Ni Kristus. Ni Qotei nambile gaigai unu qaji aqa Niri."

¹⁷ Pita a kamba Yesus degsi minjnaqa a na minjej, "O Saimon, Jona aqa njiri, ni tulan areboleboleimeme. Di kiyaaq? Ino anjam merbonum di mandam tamo bei na babtosiq mermosai. Ijo Abu lan qureq di unu qaji a segi na anjam di babtosiq mermqo.

¹⁸ Deqa e ni endegsi mermqai. Ni Pita. Ni menin bul. Menin quraq di e na ijo segi tamo ungasari kalil nanqi koroinjrqi. Koroinjritqa Moiyo Qure aqa singila na nanqi ugetnjrq keresai.

¹⁹ O Pita, ni que. Qotei a lan qureq di Mandor Koba unu deqa e ni singila emqai. Emitqa ni mandamq endi gam getentqam di Qotei a dego lan qureq di gam getentqas. Ni mandamq endi gam waqtqam di Qotei a dego lan qureq di gam waqtqas.”

²⁰ Yesus na Pita degsi minjsiqa olo aqa angro nanqi endegsi minjrej, “E Kristus. Ningi ijo ñam di ubtosib tamo qudei minjraib.”

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai”

²¹ Bati deqa Yesus na aqa angro nanqi endegsi minjrej, “E Jerusalem aiyeqnum. Dia Juda gate nanqi ti atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanqi ti e jaqatin koba ebsib lubsib moiyoqbqab. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.” Yesus a anjam di ubtosiq minjrej.

²² Onaqa Pita a anjam di qusiqa Yesus osiqa qalaq gilsiq nirinatosiq minjej, “O Tamo Koba, kumbra di inoq di degsi brantqa maraim.”

²³ Onaqa Yesus a bulosiqa Pita koqyosiqa nirinatosiq minjej, “Ni Satan bul. Deqa ni ijo qoreq gile. Ni e uneq waibaim. Ni Qotei aqa areqalo dauryosai. Ni mandam tamo nanjo areqalo dauryonum. Dauryosim agi ni na anjam di merbonum.”

²⁴ Osika Yesus na aqa angro kalil nanqi endegsi minjrej, “Tamo bei na e daurbqa osimqa a aqa segi areqalo kalil uratekritosim aqa segi namburbas qoboyosim e daurbem.

²⁵ Tamo bei na aqa segi nambile taqatqajqa arearetqas di a padalqas. Ariya tamo bei a e qa are qalsimqa aqa segi nambile uratqas di a olo nambile bole oqas.

²⁶ Tamo bei a mandam qa ñoro kalil koroiosim ariya mondon aqa segi qunun padalqas di ñoro dena a kiyersim aqaryaiyqas? Di keresai. Aqa qunun padalqas di a awai kiye atsim dena aqa qunun olo aqaryaiosim a nambile sqas? Di keresai.

²⁷ E Tamo Angro. Mondon e ijo Abu aqa rian na ti aqa lan angro nanjo rian na ti bqai. Bosiy tamo ungasari kalil nanjo kumbra qa peginjrsiy awai keretosi enjrqai.

²⁸ E bole merngwai. Tamo qudei ijo areq endi tigelejunub qaji nanqi morenosaisoqnbqa e Tamo Angro bqai. Bosiy nanqi taqatnjrsiy nanjo Mandor Koba soqnit nanqi e nubqab.”

17

Yesus aqa jejamu bulyonaq aqa angro qalub nanqi unobeiteb

¹ Osika bati 6 onaqa Yesus a tigelosiq Pita na Jems na aqa was Jon na nanqi segi qalub joqsiqa koba na mana goge kobaq oqsib di soqneb.

² Sosibqa Yesus aqa jejamu bulyonaq nanqi unobeiteb. Aqa ulatamu sen bul tulan suwanjoqnej. Aqa gara dego tulan pulonosiq qatekritej.

³⁻⁴ Onaqa Moses Elaija wo nanqi brantosib Yesus koba na anjam maroqneb. Mareqnabqa Yesus aqa angro nanqi na nanqi aiyel unjrsibqa Pita a Yesus minjej, “O Tamo Koba, Moses Elaija wo nanqi bosib iga koba na endi unum di bolequja. Deqa ni na e odbimqa e tal kiñilala qalub gereiyqai. Bei ino. Bei Moses aqa. Bei Elaija aqa.”

⁵ Pita a degsi mareqnaqa lanbi tulan suwanosiq aisiqa nanqi kabutnjrej. Onaqa lanbi miligiq dena anjam bei endegsi brantonaq nanqi queb, “Endi

ijo Angro qujai e na tulan qalaqalaiyeqnum qaji. E a qa areboleboleibeqnu. Deqa ningi aqa anjam quetoqniy.”

⁶ Onaqa Yesus aqa angro nangi anjam di qusibqa tulan ulaugeteb. Osib singa pulutosib mandamq di nam quosib nerenjeb.

⁷ Onaqa Yesus a nango areq gilsiq a nango gateq di aqa ban atsiqa minjrej, “Ningi tigeliy. Ningi ulaaib.”

⁸ Degsi minjrnaqa nangi tigelosib nam ateb di Yesus a segi nangi koba na sonab uneb. Nangi tamo bei unosai.

⁹ Nangi Yesus ombla manaq dena olo aiyoqnsibqa Yesus a singila na minjrej, “Manwa ningi mana goge di unonub qaji di ubtosib tamo gudei minjraib. Bunuqna e Tamo Angro moisiy olo subq na tigelotqa bati deqa ningi na ubtosib minjroqnqab.”

¹⁰ Onaqa nangi Yesus aqa anjam di qusib kamba minjeb, “Dal anjam qalie tamo nangi mareqnub, ‘Elaija a namo bamqa Kristus a bunuqna bqas.’ Anjam di kiyaga degsib mareqnub?”

¹¹ Onaqa Yesus na minjrej, “Nango anjam di bole. Elaija a namo bosim tamo ungasari kalil nango areqalo gereiyetnjrsim soqnimqa bunuqna Kristus a bqas.

¹² Ariya e ningi endegsi merngwai. Elaija agi bej. Bonaqa tamo nangi a qa poinjrosai. Deqa gulbe kalil nangi a yqajqa are soqnej qaji agi yeb. E Tamo Angro dego degsib jaqatin ebqab.”

¹³ Onaqa nangi Yesus aqa anjam di qusib endegsi poinjrej, “Bole, Yesus a Elaija qa bole marosai. A Jon yansnjro qaji qa marqa osiqa Elaija aqa ñam na yawo anjam marqo.”

Yesus a angro mel aqa jejamuq na mondor uge wiyetej

¹⁴ Onaqa Yesus na aqa angro qalub nangi di joqsiqa koba na aisib tamo ungasari tulan gargekoba mana utruq di tariñesonab itnjreb. Onaqa tamo bei a bosiqa Yesus aqa areq di singa pulutosiqa minjej,

¹⁵ “O Tamo Koba, ni ijo angro mel qa are ugeimimqa aqaryaiye. A bati gaigai nanarioqnsiqa dena aqa jejamu tulan ugeeqnu. Bati gargekoba a ulonjoqnsiqa ñamyuwoq o yaq aiyeqnu.

¹⁶ Deqa e a osim ino angro nangoq osi bonumqa nangi na boletqa yonub keresaiinjroqo.”

¹⁷ Onaqa Yesus a anjam di qusiqa endegsi marej, “Ningi tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nungo areqalo e qa singilatosai bole sai. Nungo kumbra tulan uge. Bati gembub e ningi koba na sosiyqa nungo gulbe di qoboiyoqnqai? Angro mel di ijo areq osib boiy.”

¹⁸ Onaqa osi bonabqa Yesus na mondor uge di ñirintosiqa minjej, “Ni angro di uratosim ulan.” Degsi minjnaqa mondor uge na angro di uratosiqa ulanej. Ulanonaqa bati qujai deqa angro a boleej.

¹⁹ Onaqa Yesus aqa angro nangi aqa areq lumu bosib nenemyeb, “Iga kiyaga mondor uge di wiyqa yonum keresaiigwo?”

²⁰ Onaqa Yesus na minjrej, “Utru agiende. Ningi e qa nungo areqalo singilatqa yonub ningi tulan truquonub. E bole merngwai. Nungo areqalo e qa singilato qaji di sis yago bul kiñala sqas di kereqas. Degesqas di ningi mana kobaquja endi minjibqa a nungo anjam dauryosim tigelosim sawa beiq gilqas. Nungo areqalo e qa singilato qaji degesqas di ningi kumbra kalil yqa kereingwas.

²¹ Deqa ningi mondor uge deqaji winjrqa osibqa ningi mati ingi uratosib quriñosib Qotei pailyoqniy. Dena qujai ningi na mondor uge winjrib jaraiqab.”

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai”

²² Onaqa Yesus na aqa angro nangi olo joqsiqa koba na sawa di uratosib Galili sawaq gilsib dia sosibqa Yesus na minjrej, “E Tamo Angro. Jeu tamo nangi na e ojsib tamo qudei nango banq di e atqab.

²³ Atib lubib moiqai. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.” Onaqa Yesus aqa angro nangi anjam di qusib utru poinjrosai. Deqa nangi are tulan gulbekobainjrej.

Yesus a atra tal takis waiyej

²⁴ Onaqa bati bei Yesus aqa angro nangi koba na walwelosib Kaperneam qureq gileb. Gilsib di sonabqa atra tal takis o tamo nangi Pita aqa areq bosib nenemyeb, “Nunqo Qalie Tamo a atra tal takis oqnsiq ateqnu e?”

²⁵ Onaqa Pita na minjrej, “Od, a ateqnu.”

Osiqa Pita a tal gogetosiqa takis o tamo nango anjam di Yesus minjqa laqnaqa Yesus a nami qalieosiq deqa minjoqujatej, “O Saimon, ni kiyersi are qalonum? Mandam endeqaji mandor nangi yai nangoq dena takis eqnub? Nango segi angro nangoq dena eqnub kiyo tamo lanaj nangoq dena eqnub kiyo?”

²⁶ Onaqa Pita na kamba minjej, “Tamo lanaj nangoq dena eqnub. Nango segi angro nangoq dena osaieqnub.” Onaqa Yesus na minjej, “Ni kere maronum. E Qotei aqa Angro unum deqa e atra tal takis atqa uratqai di kere.

²⁷ Ungum. Iga takis o tamo nango are ugetetnjrqasai. Deqa ni alile aisim yima waiyosim qe namoqna oqam qaji di aqa medabu waqtosimqa aqa medabu miligiq di silali bei soqnim unqam. Unsim silali di osi gilsim gago aiyel qa takis atqa osimqa takis o tamo nangi enjre.”

18

Ningi angro kiñilala bul soqniye

¹ Bati deqa Yesus aqa angro nangi aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, Qotei lan qureq di unu qaji a na iga taqatgosim gago Mandor Koba soqnim bati deqa ino angro yai a iga kalil bunqosim ñam ti sqas?”

² Onaqa Yesus na angro kiñala bei metonaq aqa areq bonaqa nango ambleq di tigeltosiqa osornjrej.

³ Osornjrsiqa minjrej, “E bole mernqwai. Ningi are bulyosib angro kiñala endeqaji bulqasai di Qotei lan qureq di unu qaji a na ningi taqatngwasai. Osim a nunqo Mandor Koba sqasai dego.

⁴ Tamo bei na aqa segi ñam aguq atsim angro kiñala endeqaji bulqas di Qotei na tamo di aqa ñam olo soqtetimqa a tamo kalil nangi bunjrsim a ñam ti sqas. Deqa Qotei na a taqatosim aqa Mandor Koba sqas.

⁵ “Tamo bei a e qa are qalsimqa angro kiñala endeqaji bei osim geregereiyqas di a e dego osim geregereibqas.”

Ningi une torei uratiy

⁶ Osiqa Yesus a olo marej, “Tamo bei na angro kiñala endeqaji bei e qa aqa areqalo singilateqnu qaji di osim uneq waiyqas di a kumbra tulan ugedamu yqo. Iga tamo di ojsim meniñ kobaquja osim sil na aqa kakroq di tontosim waiyim ya robuq aisim moiqas di kere.

⁷ “Bunuqna tamo qudei nangi tamo qudei uneq breinjroqngab. Bole, kumbra di brantoqngas. Ariya tamo nangi kumbra di yoqngab qaji nangi tulan padalougetqab.

⁸ Ino ban na kiyo ino singa na kiyo ni titmosim uneq waimqa laqnimqa di gentosim waiy. Ni degye. Di kiyaya? Ni ban genjo kiyo singa genjo kiyo

sosimqa une bei yqasai di kere. Di ni nambile gaigai sqam. Ariya ni ban aiyel ti kiyo singa aiyel ti kiyo sosimqa une yqam di keresai. Di Qotei na ni namyuwoq waimqas. Namyuwo di gaigai yuoqnsim sqas.

⁹Ino namdamu na ni titmosim uneq waimqa laqnimqa namdamu di otorosim waiy. Ni degye. Di kiyaga? Ni namdamu qujai ti sosimqa une bei yqasai di kere. Di ni nambile gaigai sqam. Ariya ni namdamu aiyel ti sosimqa une yqam di keresai. Di Qotei na ni namyuwoq waimqas.

¹⁰“Deqa ningi angro kiñilala endeqaji nangi qa ugeaib. E merngwai. Nanjo lan angro nangi na ijo Abu lan qureq di unu qaji aqa ulatamu gaigai koqye-qnub.

¹¹E segi Tamo Angro. E na tamo ungasari padalo gamq di unub qaji nangi elenqnum. E deqa mandamq aiyem.

Kaja du alelqo qaji aqa yawo anjam

¹²“Ningi kiyersib are qalonub? Tamo bei aqa kaja 100 nangi manaq di soqnibqa qujai bei alelamqa a kiyerqas? E merngwai. A na kaja 99 nangi uratnjrsim qujai alelqo qaji di namosim gilsim itqas.

¹³E bole merngwai. A na kaja qujai di itosim tulan areboleboleiyqas. A kaja du du 99 alelosai qaji nangi qa tulan areboleboleiyqasai. Qujai alelqo qaji a qa tulan areboleboleiyqas.

¹⁴Dego kere nunjo Abu lan qureq di unu qaji a angro kiñala endeqaji bei padalqajqa a deqa are sosai.”

Ningi nunjo was aqa une olo gereiyeti

¹⁵Osiqa Yesus a olo marej, “Ino Kristen was bei na ni une bei emimqa ningi segi aiyel ombla awoosib aqa une ni emqo qaji di ubtosim minje. Minjimqa a ino anjam qusim are bulyqas di ni na ino was olo onum.

¹⁶Ariya a ino anjam quetmosaiamqa ni na Kristen tamo qujai kiyo aiyel kiyo joqsimqa nangi ni taqmosib ino was aqa une di olo ubtosib minjqab.

¹⁷Ariya a nanjo anjam dego quetnjrosaiamqa ni na Kristen tamo ungasari kalil nangi metnjrim koroosib ni taqmosib ino was aqa une di olo ubtosib minjqab. Ariya a nanjo anjam dego quetnjrosaiamqa ni na a qoreiye. Ni na une tamo ti takis o qaji tamo ti nangi qoreinjreqnum dego kere ni na ino was di qoreiye.

¹⁸“E bole merngwai. Ningi mandamq endi gam getentqab di Qotei a dego lan qureq di gam getentqas. Ningi mandamq endi gam waqtqab di Qotei a dego lan qureq di gam waqtqas.

¹⁹“E olo merngwai. Mandamq endi ijo angro aiyel nangi ingi bei oqa marsibqa areqalo qujaitosib ijo Abu lan qureq di unu qaji a pailyqab di a na ingi di enjrqas.

²⁰Tamo aiyel kiyo qalub kiyo ijo ñam qa are qalsib koroqab di e nanjo ambleq di sqai.”

Gago Kristen was aqa une kobotqajqa yawo anjam

²¹Onaqa bati deqa Pita a Yesus aqa areq bosiq nenemyej, “O Tamo Koba, ijo Kristen was bei na e une gembub ebimqa e aqa une di moiyoqai? E endegyqai kiyo? A na une 7 ebimqa aqa une di moiyoqai. Ariya a olo une bei ebimqa e moiyoqasai. Degyqai kiyo?”

²²Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ino was bei na ni une 7 emimqa aqa une di segi moiyoqam di keresai. A na une gargekoba emoqnsim soqnm ni aqa une kalil di dego moiyoqone. A ni une 7 emoqnm une di moiyoqone. Olo une 7 emoqnm moiyoqone. Degsim giloqnm.

²³ “Ningi quiy. Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqas. Kumbra di mandor bei aqa kumbra sigitejunu. Mandor dena aqa kanjal tamo qudei nami silali yaiyeb qaji di kamba olo yqajqa minjrej.

²⁴ Aqa kanjal tamo bei 10 milion kina yaiyeb qaji di osib aqa ulatamuq di tigelteb.

²⁵ Tigeltonabqa a na silali di kamba olo yqajqa keresaiyey. Deqa mandor a na minjej, ‘Ni silali di kamba olo e ebqa keresaimqo deqa e ni ino nau wo ino angro nangi ti osiy tamo bei aqa banq di uratngitqa tamo dena silali ebimqa ningi a lanja wauetoqnqab. Ino ingi ingi kalil dego e ni yaimosiy tamo qudei nangi enjritqa nangi na kamba silali ebqab. Gam dena ni silali nami yaibem qaji di kobotqam.’

²⁶ Degsi minjnaq qusiqa aqa areq di singa pulutosiqa pailyosiq minjej, ‘O Tamo Koba, ni e kumbra degbaim. Ni e qa dulosim mati e qa tarinoqnime. E silali nami yaimem qaji di kalil itosiy e kamba emekritqai.’

²⁷ Onaqa mandor a kanjal tamo deqa dulosiqa silali kalil nami yaiyeb qaji di lanja kobotej. Osiqa a uratonaq gilej.

²⁸ “Gilsika kanjal tamo bei ombla wauo qaji a itosiqa ojsiq kakro apiyetosiq minjej, ‘Ni nami 10 kina yaibem qaji di kamba olo ebe.’

²⁹ “Degsi minjnaq qusiqa aqa areq di singa pulutosiqa pailyosiq minjej, ‘Ni e qa dulosim mati e qa tarinoqnime. E 10 kina nami yaimem qaji di itosiy e kamba emekritqai.’

³⁰ Degsi minjnaqa a aqa anjam di quetqa asgiyonaqa a osi gilsika tonto talq di waiyosiq minjej, ‘Ni tonto talq endi soqne. Bunuqna ni 10 kina nami yaibem qaji di kamba ebekritimqa e ni olo uratmit oqedqam.’

³¹ “A degyonaqa kanjal tamo qudei a koba na wauo qaji nangi unsibqa are ugeinjrnaqa aisib nanjo mandor a deqa saiyosib minjeb.

³² Minjnab qusiqa kanjal tamo di metonaq bonaqa minjej, ‘Ni kanjal tamo uge. Ni e pailbonumqa silali ni nami yaibem qaji di e na kobotonum.

³³ E ni qa dulosim silali di kobotonum. Ariya kiyaga ni olo gilsim kanjal tamo bei ni ombla wauo qaji a qa dulosai? Osim silali a na nami yaimej qaji di ni kobotosai?’

³⁴ Degsi minjsiqa a qa tulan minjin oqetonaqa osiq qaja tamo nango banq di atsiqa minjrej, ‘Ningi a wau koba yibqa a jaqatin ti wauosim gilsim gilsim silali kalil nami yaibej qaji di kamba ebekritimqa ningi a olo uratib gilqas.’

³⁵ “O ijo angro, dego kere ningi nungo are miligiq na nungo Kristen was nango une kobotetnjrqasai di ijo Abu lan qureq di unu qaji a dego nungo une kobotetngwasai.”

19

Yesus a unja uratqajqa anjam marej

¹ Yesus a anjam degsi marsiq koboonaqa a Galili sawa uratosiqa Judia sawaq gilsiq Jordan ya taqal beiq di soqnej.

² A di sonaqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi a dauryosib aqa areq di koroonaabqa a na nango ma tamo kalil nangi boletnjroqnej.

³ Onaqa Farisi nangi olo Yesus aqa areq bosibqa a anjam bei grotimqa qusib nangi a ojajqa deqa gisanjosib endegsib nenemyeb, “Tamo bei aqa nau aqa jejamuq di une kinala bei soqnimqa tamo dena a uratqa kere e? Gago dal anjam a kiyersi marqo?”

⁴ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Qotei aqa anjam bei nengrenq di so qaji di ningi nami sisiyosai kiyo? Anjam endegsi unu, ‘Tulan nami Qotei

a mandam ti ingi ingi kalil ti gereiyosiq a bati deqa a tamo unja wo dego gereinjrej.

⁵ Gereinjrsiq a marej, “Tamo bei na aqa ai abu nanngi uratnjrsimqa aqa njaun wo beterosib jejamu qujaitosib sqab.”

⁶ Qotei aqa anjam di agi nengrenq di unu. Deqa tamo unja wo nanngi jejamu qujai sqab. Nanngi olo jejamu aiyel sqasai. Qotei na nanngi aiyel turtnjrej deqa tamo bei na olo potnjrai.

⁷ Onaqa Farisi nanngi na kamba Yesus minjeb, “Ni anjam degsi mergonum deqa Moses a kiyaga dal anjam endegsi marej, ‘Tamo bei na aqa njaun uratqa osimqa pepa bei nengrenyosim yosim di a uratqa?’”

⁸ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Nunjo are getengejunu deqa Moses a ningi unja uratqa merngej. Ariya tulan nami kumbra degsi sosai.

⁹ Ningi quiy. Tamo bei na aqa njaun laja uratosim olo unja bei oqas di a na aqa njaun kumbra ugeq waiyqo. Di kiyaga? Unja di a nami tamo bei ombla une atosai deqa.”

¹⁰ Onaqa Yesus aqa angro nanngi na minjeb, “Tamo unja ti unub qaji nanngi gulbe deqaji oqab deqa ungum. Nanngi unja aib. Nanngi laja soqneb.”

¹¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ning anjam maronub di tamo kalil nanngi dauryqa keresai. Tamo nanngi Qotei na singila enjreqnu qaji nanngi segi anjam di dauryqa kere.

¹² Tamo qudei nanngo jejamu bolesai. Nanngi degsib ai miligiq na nambabeb. Deqa nanngi unja oqa keresai. Tamo qudei nanngi tamo qudei na welum etnjreb deqa nanngi angrotqa keresai. Deqa nanngi dego unja oqa keresai. Nanngi laja unub. Ariya tamo qudei nanngo segi areqalo na Qotei aqa wau ojqa marsibqa unja oqa urateqnub. Tamo nanngi ijo anjam endi dauryqa kereamqa nanngi dauryebe.”

Angro du du nanngi Yesus aqa areq beb

¹³ Onaqa tamo ungasari qudei nanngi nanngo angro du du joqsib Yesus na aqa ban nanngo gateq di atetnjrsim nanngi qa Qotei pailyqajqa deqa marsib Yesus aqa areq beb. Beqnabqa Yesus aqa angro nanngi na saidnjrsib minjreb, “Nunjo angro du du nanngi joqsib endeq baib.”

¹⁴ Degsib saidnjrnabqa Yesus na aqa angro nanngi minjrej, “Angro du du nanngi uratnjrib ijo areq beb. Nanngi saidnjraib. Tamo ungasari nanngi angro du du bul sqab di Qotei lan qureq di unu qaji a nanngo Mandor Koba sosim nanngi taqatnjrqas.”

¹⁵ Osiqa Yesus na angro du du nanngo gateq di aqa ban atetnjrsiq a sawa di uratosiq gilej.

Noro tamo bei a Yesus ombla anjam mareb

¹⁶ Onaqa tamo bei a Yesus aqa areq bosiqa nenemyej, “O Qalie Tamo, e kumbra bole kiye dauryosiy dena e nambile gaigai sqai?”

¹⁷ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni kiyaga e kumbra bole qa nenem-bonum? Qotei a segi qujai tamo bole. Ariya ni nambile gaigai sqajqa osimqa ni Qotei aqa dal anjam daurye.”

¹⁸ Onaqa tamo dena olo Yesus nenemyej, “E dal anjam kiye dauryqai?” Onaqa Yesus na minjej, “Ni tamo bei qalsim moiyoaim. Ni tamo bei aqa unja jejamu ojetaim. Ni bajinaim. Ni tamo bei aqa jejamu laja gisanjaim.

¹⁹ Ni ino ai abu nanngo sorgomq di geregere sosimqa nanngo anjam dauryoqne. Ni ino segi jejamu gereiyeqnum dego kere ino was nanngi degsim gereinjroqne.”

²⁰ Onaqa angro wala dena olo Yesus minjej, “E dal anjam kalil di nami dauryosim boqnem agi bini degsi unum. Deqa e Qotei aqa kumbra kiye keretosai unum?”

²¹ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni Qotei aqa kumbra kalil keretqa osimqa endegye. Ni gilsim ino ingi ingi kalil qarinyosim silali osim tamo ingi ingi saiyoji nangi jeisim enjre. Degsim enjrsim bosim e daurbe. Osim bunuqna ni lan qureq di awai bole itqam.”

²² Yesus na tamo di degsi minjnaq qusiqa are tulan gulbeiyej. A ingi ingi koba ti soqnej deqa ulatamu ugeiyonaqa ulanej.

²³ Onaqa Yesus na aqa angro nangi minjrej, “E bole merngwai. Tamo ungasari ingi ingi koba ti unub qaji nangi Qotei na taqatnjrsim nango Mandor Koba sqa marsibqa lan qureq oqwajqa tulan bangi koba.”

²⁴ E ningi olo merngwai. Kamel a yumba miligiq gilqajqa bangi koba. Dego kere tamo ungasari ingi ingi koba ti unub qaji nangi Qotei na taqatnjrsim nango Mandor Koba sqa marsibqa lan qureq oqwajqa tulan bangi koba.”

²⁵ Onaqa Yesus aqa angro nangi anjam di qusibqa tulan prugugetosib minjeb, “Ni anjam degsi mergonum deqa tamo yai nangi Qotei na elenamqa nangi nambile gaigai sqa kere?”

²⁶ Onaqa Yesus a nangi koqnjrsiqa minjrej, “Tamo nangi segi nambile sqa keresai. Ariya Qotei na nangi elenqa kere. Di kiyaga? Qotei a kumbra kalil yqa kere.”

²⁷ Onaqa Pita na Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni une. Iga gago ingi ingi kalil uratosim ni daurmeqnum. Deqa iga awai kiye oqom?”

²⁸ Onaqa Yesus na minjrej, “E bole merngwai. Mondon Qotei a lan bunuj ti mandam bunuj ti atimqa bati deqa e Tamo Angro nam kobaquja osiy ijo segi awo jaram kobaq di awesqai. Awesosiyqa ningi tamo e daurbegnub qaji metngitqa ningi dego awo jaram kokba 12 di awoelenqab. Awoosib Jekop aqa angro 12 nango moma kalil nangi taqatnjroqnqab.

²⁹ Deqa tamo nangi ijo nam qa are qaloqnsib nango segi tal, nango was nangi, nango jaja nangi, nango ai abu nangi, nango angro nangi ti nango wau kalil dego uratnjrsib e daurbqab di Qotei na olo ingi bole bole tulan gargekoba nangi enjrqas. Yimqa mondon nangi nambile gaigai sqab.

³⁰ Deqa ningi quiy. Tamo gargekoba bini nam ti unub qaji nangi mondon nam saiyoji sqab. Ariya tamo gargekoba bini nam saiyoji unub qaji nangi mondon nam ti sqab.”

20

Yesus a ingi wauqa yawo anjam marej

¹ Osiqa Yesus a olo aqa angro nangi endegsi minjrej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas. Kumbra di wau lanja bei aqa kumbra sigitejunu. Wau lanja dena nobqolo ambu tigelosiqa aisiq tamo qudei nangi aqa ingi wauq di wauetqajqa itnjrej.

² Itnjrsiqa minjrej, ‘Ningi ijo ingi wauq di wauoqnib wau qa bati koboamqa e na silali qurunjo quja quja engwai.’ Degsi minjrsiq qarinnjnaqa nangi gilsib aqa ingi wauq di wauoqneb.

³ Sen kiñala goge oqnaqa wau lanja a koro sawaq aisiqa dia tamo qudei nangi lanja tigelesonab unjrsiqa minjrej,

⁴ ‘Ningi dego gilsib ijo wauq di wauoiy. Wauab kere dego awai engwai.’

⁵ Degsi minjrnaqa nangi gilsib aqa ingi wauq di wauoqneb. Qanam jige tamo qudei nangi dego lanja tigelesonab unjrsiqa minjrej, ‘Ningi dego gilsib ijo wauq di wauoiy. Wauab kere dego awai engwai.’ Degsi minjrnaqa nangi

gilsib aqa wauq di wauoqneb. Sen kelintonaga olo tamo qudei dego degsi minjrnaqa nanqi gilsib wauoqneb.

⁶ “Sen bilaqtonaga wau lanja a aisiqa gamq di tamo qudei nanqi lanja tigelesonab unjrsiqa nenemnjrej, ‘Ningi kiyaga lanja tigelesonab sen bilaqtqo?’

⁷ Onaga nanqi na minjeb, ‘Tamo bei na iga wau egosai deqa iga lanja tigelejunum.’ Onaga wau lanja na minjrej, ‘Ningi dego gilsib ijo ingi wauq di wauoiy.’

⁸ “Ariya wau qa bati koboonaqa wau lanja na aqa wau taqato tamo bei qarinyosiq minjeb, ‘Ni gilsim wau tamo nanqi di metnjrim ino areq di koroabqa nango awai enjre. Enjrqa osimqa tamo nanqi bilaq bosib wauonub qaji nango awai namo enjrsimqa ariya tamo nanqi nobqolo ambru bosib wauosib bilaqtonub qaji nango awai bunuqna enjre.’

⁹ Degsi minjnaq qusiqa tamo nanqi bilaq bosib waueb qaji nanqi namo metnjrnaq aqa areq bonabqa silali qurunjo quja quja enjrej.

¹⁰ Onaga tamo nanqi nobqolo ambru bosib wauosib bilaqteb qaji nanqi degsib unsibqa are qaleb, ‘Iga nobqolo ambru bosim wauosim bilaqtonum. Deqa iga silali kobaquja oqom.’ Degsib are qalnabqa wau taqato tamo na nanqi metnjrnaq aqa areq bonabqa nanqi dego silali qurunjo quja quja enjrej.

¹¹ Onaga nanqi degsib unsibqa nanqi na wau lanja njirintosis minjeb,

¹² ‘Tamo nanqi di bilaq bosib waukiñalayonubqa silali ni na iga egonum qaji dego kere nanqi enjronum. Iga nobqolo ambru waueqnam sen oqsiq gago jejamu tulan kanjanjeqnaqa bilaqtqo. Iga silali koba osai.’

¹³ “Onaga wau lanja a nango anjam di qusiqa bei endegsi minjeb, ‘O was, e ni kumbra uge emosai. Aqo ombla bini nobqolo anjam keretosimqa e ni silali qurunjo qujai emqa mermonum.

¹⁴ Deqa ni ino silali qurunjo qujai osim aiye. E ni silali qurunjo qujai emonum dego kere tamo nanqi bunuqna bosib wauonub qaji nanqi silali qurunjo quja quja enjronum. E ijo segi areqalo na degyonum.

¹⁵ Silali di ijo segi silali. Deqa e ijo segi areqalo dauryosiy ijo silali jeiqa kere. E na tamo nanqi bunu bonub qaji nanqi kumbra bole enjrqa areibqas enjrqai. Deqa ni kiyaga e qa are ugeimqo?”

¹⁶ Yesus a yawo anjam degsi marsiqa olo marej, “Dego kere tamo bini ñam ti unub qaji nanqi mondon ñam saiqoji sqab. Ariya tamo bini ñam saiqoji unub qaji nanqi mondon ñam ti sqab.”

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai”

¹⁷ Osiqa Yesus na aqa angro 12 nanqi joqsiqa koba na walwelosib Jerusalem aiyoqneb. Aiyoqnsibqa Yesus na nanqi segitnjrsiqa endegsi minjrej,

¹⁸ “Ningi quiy. E Tamo Angro. Iga Jerusalem aiyeqnum. Dia tamo qudei na e ojsib atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo ti nango banq di e atqab. Yimqa nanqi na ijo jejamuq di une qamsib merbqab, ‘Ni une ti. Deqa ni moiqam.’

¹⁹ Nanqi e degsib merbosib tamo nanqi Qotei qaliesai qaji nango banq di e atqab. Yimqa nanqi na e misilinboqnsib bu toqon na kumbainboqnsib namburbasq di lubsib moiyoqbqab. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.”

Jems Jon wo nanqi aiyel tamo kokba sqajqa mareb

²⁰ Onaga Sebedi aqa njiri aiyel nango ai ombla na Yesus aqa areq bosibqa nango ai a singa pulutosiqa Yesus minjeb, “O Tamo Koba, e ni anjam bei mermitqa ni ijo anjam dauryqa kere kiyo?”

²¹ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni ingi kiye qa merbqam?” Onaqa a na Yesus minjej, “Mondon ni gago Mandor Koba sosimqa bati deqa ni marimqa ijo angro aiyel endi nangi ino ban woq ino ban qonanq di awoqab.”

²² Onaqa Yesus na kamba nangi aiyel endegsi minjrej, “Anjam ningi merbonub di aqa utru ningi geregere poingosai. E jaqatin koba oqai. Jaqatin di ya uge uyo bul. Jaqatin e oqai di ningi aiyel dego oqa kere e?” Onaqa nangi na minjeb, “Od, aqo aiyel oqa kere.”

²³ Onaqa Yesus na olo nangi aiyel minjrej, “Bole, jaqatin e oqai di ningi dego oqab. Ariya tamo yai nangi ijo ban woq ijo ban qonanq di awoqab di e na marqa keresai. Di ijo wau sai. Tamo nangi ijo Abu na giltnjrej qaji nangi segi ijo ban woq ijo ban qonanq di awoqab.”

²⁴ Yesus aqa angro 10 nanggo nmandamuq di was aiyel nangi na anjam di Yesus minjeb deqa qusib nangi aiyel qa njirineb.

²⁵ Onaqa Yesus na aqa angro 10 nangi metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Ningi qalie, mandor kokba sawa sawa kalil taqateqnuq qaji nangi nanggo segi nam soqtoqnsib tamo ungasari nangi njirin na taqatnjreqnub.

²⁶ Ariya kumbra di nungoq di saiq. Nungo ambleq di angro bei a nam ti sqa marsimqa a mati nungo wau tamo soqnem. Osim a nam ti sqas.

²⁷ Nungo ambleq di angro bei a tamo kobaquja sqa marsimqa a mati nungo kangal tamo soqnem. Osimqa a olo tamo kobaqujaqas.

²⁸ E Tamo Angro. Ningi ijo kumbra qalieosib degsib dauryoqniy. Ijo kumbra agiende. E na tamo ungasari nangi wauetnjreqnum. E deqa bem. Tamo ungasari nangi e wauetbqajqa e deqa bosai. Bunuqna e ijo segi nambile uratosiy tamo ungasari gargekoba nangi elenqai.”

Yesus na tamo aiyel nam qandimnjro qaji nangi boletnjrej

²⁹ Osiqa Yesus na aqa angro nangi joqsiqa koba na walwelosib aisib Jeriko qureq di branteb. Brantosib Jeriko qure ambleq na walwelosib olo Jeriko uratosib aiyeq nabqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi Yesus dauryosib koba na aiyoqneq.

³⁰ Aiyeq nabqa tamo aiyel nam qandimnjro qaji nangi gam qalaq di awe-sosibqa anjam endegsib queb, “Yesus a beqnu.” Nangi degsib qusibqa tulan lelenosib mareb, “O Tamo Koba, Devit aqa Niri, ni aqo aiyel qa dulame.”

³¹ Onaqa tamo ungasari gargekoba Yesus dauryosib aiyoqneq qaji nangi na nangi aiyel njirintjrsib minjreb, “Ningi lelenkobaaib. Kirioiy.” Degsib minjrnabqa nangi aiyel kiriosai. Nangi olo tulan lelenoqnsib Yesus minjoqneq, “O Tamo Koba, Devit aqa Niri, ni aqo aiyel qa dulame.”

³² Onaqa Yesus a tigelosiq nangi aiyel metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “E ningi aiyel kiyerngwajqa deqa ningi e qa lelenoq nab?”

³³ Onaqa nangi aiyel na minjeb, “O Tamo Koba, aqo aiyel olo nam poigim sawa unqajqa deqa iga ni qa lelenoqnam.”

³⁴ Onaqa Yesus a nangi aiyel qa dulosisqa aqa ban waiyosiq nanggo nmandamu ojetnjrej. Ojetnjrnaqa nangi aiyel nam poinjrnaqa sawa unsibqa tigelosib Yesus dauryosib aiyeb.

21

Yesus a donki aqa quraq di awoosiq Jerusalem aiyej

¹ Onaqa Yesus aqa angro nangi koba na walwelosib aisib Jerusalem jomyosib Betfage qureq di branteb. Betfage qure agi Oliv mana utruq di unu. Di brantosib Yesus na aqa angro aiyel qarintjrsiq minjrej,

² “Ningi aisib qure bei jojom di unu di brantosib donki bei aqa du wo tontnjronub unub di unjrqab. Unjrsib sil palontosib titnjrsib joqsib boiy.

³ Ningi sil palonteqnibqa tamo bei na nenemngwas kiyo, ‘Ningi kiyaqa donki aiyel nango sil palonteqnub?’ Degsi nenemngimqa ningi na minjiy, ‘Tamo Koba a wau ti deqa donki aqa du wo qa mergwo.’ Yimqa a na donki aqa du wo nangi qarinjrim ijoq bqab.”

⁴ Yesus a kumbra di yej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo bei nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej,

⁵ “Ningi na Saion qure nangi endegsib minjriy, ‘Ningi uniy. Nungo Mandor Koba a nungoq beqnu. A lawo na beqnu. A areqalo minjin saiqoji. Deqa a donki quraq di awoosiq beqnu. Od, a donki aqa du quraq di awoosiq beqnu.’ ”

⁶ Onaqa Yesus aqa angro aiyel nangi aisib anjam Yesus na minjrej qaji di dauryeb.

⁷ Osib nangi donki aqa du wo Yesus aqa areq joqsib beb. Bosib nango segi gara jugo piqtosib donki aiyel nango quraq di tunabqa Yesus a segi donki gogetosiq quraq di awoej.

⁸ Awoonaqa donki aiyel nangi walwelosib aiyeq nabqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi belenosib nango segi gara jugo piqtelenosib gamq di tuelenoqneb. Tamo qudei nangi nañuq dena nam banga gingenjosibqa osi bosib di dego gamq di tuelenoqneb.

⁹ Onaqa Yesus a donki quraq di awoosiq walweleqnaqa tamo ungasari namooqneb qaji nangi ti bunuoqneb qaji nangi ti tulan lelenoqnsibqa maroqneb, “O Devit aqa Niri, iga ni qa tulan areboleboleiqe qnu. Ni Tamo Koba aqa ñam na bonum deqa a ni tulan geregereime qnu. Deqa iga Qotei lan goge di unu qaji aqa ñam tulan soqtoqnqom.” Tamo ungasari nangi degoqnsib lelen ti Yesus dauryoqneb.

¹⁰ Onaqa Yesus a walwelosi aisiq Jerusalem di brantonaqa tamo ungasari kalil nangi a unsibqa tulan prugugetosib segi segi maroqneb, “Tamo endi yaiyo?”

¹¹ Degsib mareq nabqa tamo ungasari qudei Yesus dauryosib aiyoqneb qaji nangi na kamba minjreb, “Tamo endi Yesus. A Qotei aqa medabu o qaji tamo bole. Aqa qure utru Nasaret. Qure di Galili sawaq di unu.”

Yesus na tamo ungasari nangi atra talq dena winjrej

¹² Onaqa Yesus a walwelosi aisiqa atra tal koba miligiq gilej. Gilsiqqa nam atej di tamo ungasari gargekoba nangi ingi ingi qarinyoqnsibqa dena silali eqnab unjrsiqa nangi winjrnaq jaraiyeb. Tamo qudei nangi silali piloqneb. Qudei nangi binon qarinyoqnsib dena silali oqneb. Deqa Yesus a nango jar ti jaram ti bilbelyosiq nangi dego winjrnaq jaraiyeb.

¹³ Nangi kalil jaraiyeq nabqa Yesus na minjrej, “Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘Ijo tal endi pailyqajqa tal.’ Ariya ningi na olo tal endi ugetonubqa a bajin tamo nango tal bulqo.”

¹⁴ Yesus a atra tal miligiq di sonaqa tamo nam qandimnjro qaji ti tamo singa qandamnjro qaji ti nangi aqa areq beq nabqa a na nangi kalil boletnjroqnej.

¹⁵ Onaqa angro du du atra tal miligiq di soqneb qaji nangi Yesus aqa manwa di unsibqa tulan lelenoqnsib minjoqneb, “O Devit aqa Niri, iga ni qa tulan areboleboleiqe qnu.” Onaqa dal anjam qalie tamo nangi ti atra tamo kokba ti nangi angro du du nango anjam di qusibqa Yesus qa ugeeb.

¹⁶ Osib Yesus minjeb, “Angro du du nangi lelenoqnsib anjam mareqnub di ni queqnum e?” Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Od, e nango anjam queqnum. Ariya anjam bei nengrenq di unu qaji di ningi nami sisiyosai kiyo? Anjam agiende, ‘O Abu, angro du du ti angro mom ti nangi ino ñam soqteqnub.’ ”

¹⁷ Yesus a nanɣi degsi minjrsiq koboonaqa a tigelosiq Jerusalem uratosiq Betani qureq gilej. Gilsiq qoloonaq di njeij.

Yesus a qura minjej, “Ni olo bunu geitqasai”

¹⁸ Nebeonaqa Yesus a olo tigelosiq Jerusalem aiyonnsiq gamq di a mamyej.

¹⁹ Mamyonaga nam atsiqa qura banga ti gam qalaq di tigelesonaq unsiqa aqa gei unqajqa utruq gilej. Gilsiq unej qura gei bei saiqoji. Banga segi sonab unej. Unsiqa qura di minjej, “Ni olo bunu geitqasai.” Degsi minjnaqa bati qujai deqa qura di utru ti kalil laosiq moiyej.

²⁰ Onaga Yesus aqa angro nanɣi aqa kumbra di unsibqa tulan prugugetosib Yesus nenemyeb, “Qura di kiyersi urur laosiq moiqo?”

²¹ Onaga Yesus na kamba minjrej, “E bole merɣwai. Ningi Qotei qa nunɣo areqalo singilatosib nunɣo areqalo aiyeltqasai di ningi dego qura minjibqa a laosim moiqa. Qura segi sai. Ningi mana kobaquja endi dego minjqab, ‘Ni tigelosim yuwalq aiye.’ Minjibqa a nunɣo anjam di dauryosim tigelosim yuwalq aiqa.

²² Deqa ningi Qotei qa nunɣo areqalo singilatosib ingi bei qa pailyqab di ningi ingi di oqab.”

Juda nanɣi na Yesus nenemyeb, “Ni singila qabe na osimqa kumbra endi yeqnum?”

²³ Osiqa Yesus a olo atra tal miligiq gilsiq dia Qotei aqa anjam palontoqnej. Onaga Israel nango gate nanɣi ti atra tamo kokba ti nanɣi na Yesus aqa areq bosib nenemyeb, “Ni iga merge. Ni singila qabe na osimqa kumbra endi yeqnum? Yai na ni qarinqej deqa ni bosim wau endi yeqnum?”

²⁴ Onaga Yesus na minjrej, “E kamba anjam bei ningi nenemɣwai. Nenemɣitqa ningi e merbibqa e yai na qarinqbonaq bosim wau endi yeqnum di ubtosiy merɣwai.

²⁵ Ningi na merbiy. Yai na Jon qarinqyonaq bosiq tamo ungasari nanɣi yansjroqnej? Qotei na kiyo? Tamo bei na kiyo?”

Onaga nanɣi Yesus aqa anjam di qusibqa segi segi qairosib mareb, “Iga Yesus minjqom, ‘Qotei na Jon qarinqej,’ degsi minjqom di a iga mergwas, ‘Kiyaqa ningi Jon aqa anjam quetosai?’

²⁶ Ariya iga minjqom, ‘Tamo bei na Jon qarinqej,’ degsi minjqom di dego keresai. Tamo ungasari nanɣi mareqnu, ‘Jon a Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.’ Deqa iga nanɣi ulainironum.”

²⁷ Nanɣi degsib qairosib olo Yesus minjeb, “Yai na kiyo Jon qarinqej di iga qaliesai.” Onaga Yesus na kamba minjrej, “Ningi degsib merbonub deqa e dego yai na qarinqbonaq bosim wau endi yeqnum di ningi merɣwasai.”

Yesus a yawo anjam bei marej

²⁸ Osiqa Yesus a olo Juda gate nanɣi ti atra tamo kokba ti nanɣi endegsi minjrej, “Ningi kiyersib are qalonub? Tamo bei aqa niri aiyel soqneb. Bati bei a aqa niri matu aqaq bosiq minjej, ‘O ijo angro, ni gilsim ijo ingi wauq di wauame.’

²⁹ Onaga aqa niri matu na minjej, ‘Sai. E wauqa uratonum.’ Degsi aqa abu saidyosiq bunuqna areqalo bei osiq gilsiq wauetej.

³⁰ Onaga abu a aqa niri yala aqaq bosiq minjej, ‘O ijo angro, ni gilsim ijo ingi wauq di wauame.’ Onaga aqa niri yala na minjej, ‘Od, Abu, e wauqai.’ Degsi aqa abu odyosiq ariya a wauosai. A laɲa talq di soqnej.

³¹ Deqa ningi na merbiy. Angro yai na aqa abu aqa anjam dauryej?” Onaga nanɣi na kamba Yesus minjeb, “Niri matu a na aqa abu aqa anjam dauryej.”

Nangi degsib Yesus minjnabqa a na olo minjrej, “E bole merngwai. Takis o qaji tamo ti gam qaji unja ti nangi na ningi bungosib namoosib Qotei aqaq oqibqa a nangi elenjosim nango Mandor Koba sosim nangi taqatnjrqas.

³² Di kiyaaqa? Jon yansnjro qaji a nungoq bosiqqa Qotei aqa kumbra bole ningi osornjgonaga ningi Jon aqa anjam quetosai. Ariya takis o qaji tamo ti gam qaji unja ti nangi Jon aqa anjam geregere queteb. Quetonab ningi di unsibqa ariya ningi olo are bulyosai. Osib ningi Jon aqa anjam quetosai dego.”

Wain wau qa yawo anjam

³³ Yesus a Juda tamo kokba nangi degsi minjrsiqa olo endegsi minjrej, “E ningi yawo anjam bei merngit ningi quiy. Tamo bei a tigelosiqqa aqa wauq gilej. Gilsiqqa wain sil yagelenjosiqqa jen qosej. Qoso koboonaqa menin qura gogeq di tabir kuru bul gereiyej. Wain sil geitimqa wain gei koroiyosib paraparaayosib aqa ya dia bilentqajqa deqa gereiyej. Osiqa wauq di tal atsiqa wau taqato tamo qudei nango banq di aqa wau uratetnjrsiqa sawa isaq gilsiq di soqnej.

³⁴ Sonaqa wain gei melionaqa a na aqa kangal tamo qudei nangi qarinnjrnaqa wau taqato tamo nangoq aisib minjreb, ‘Wau lanja a na iga qarinqwo bonum. Deqa ningi wain gei egibqa iga na osi gilqom.’

³⁵ Degsi minjrnabqa nangi na nangi ojelenjosib bei qalougeteb. Bei qalnab moiyej. Bei menin na qalnab moiyej.

³⁶ Onaqa wau lanja a di qusiqa olo aqa kangal tamo gargekoba nangi qarinnjroqnej. Qarinnjreqnaqa aiyeqnab nangi dego ñumoqneb.

³⁷ “Onaqa wau lanja a endegsi are qalej, ‘E ijo segi angro qujai qarinyit aigas di nangi a qalqasai. Nangi aqa anjam quetqab.’ Degsi are qalsiqa aqa segi njiri qarinyonaq aiyej.

³⁸ Aiyeqnaqa wau taqato tamo nangi a unsibqa segi segi qairosib mareb, ‘Tamo a bqo endi wau lanja aqa segi njiri. A na aqa abu aqa ingi ingi kalil oqas. Deqa iga a qalsim moiotosimqa wau endi iga na oqom.’

³⁹ Degsib marsibqa wau lanja aqa njiri ojsib osi gilsib wau qalaq di qalnab moiyej.

⁴⁰ Deqa ningi kiyersib are qalonub? Wau lanja a bosimqa wau taqato tamo uge nangi di kiyernjrqas? Ningi na merbiy.”

⁴¹ Onaqa nangi na minjeb, “Wau lanja a bosimqa tamo uge nangi di tulan ugeugeinjsim padaltnjrougetqas. Osim aqa wau di olo yainjsim tamo qudei nango banq di uratetnjrimqa nangi na kamba wau taqatosib wain gei melioqnmqa koroiyoqnsib wau lanja yoqnqab.”

⁴² Nangi degsib Yesus minjnabqa a na olo minjrej, “Qotei aqa anjam bei unu. Ningi anjam di nami sisiyosai kiyo? Anjam agiende, ‘Tal gereiyo qaji tamo nangi na tal ai arqsibqa uge qa marsib taqal waiyeb. Onaqa tal ai di Qotei na olo osiq tumaq di tigeltej unu. Tal ai di tal singilatqajqa deqa tigeltej.

Tamo Koba a segi na tal ai di tigeltej deqa iga unsim mareqnum, “Tal ai di tulan bolequja.” ’

⁴³ Deqa e ningi endegsi merngwai. Qotei a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwajqa uratosim ningi taqal breingwas. Osim olo tamo ungasari qudei aqa kumbra bole dauryeqnub qaji nangi elenjosim nango Mandor Koba sosim nangi taqatnjrqas. Nangi gei bole atobuleqnub deqa Qotei na nangi taqatnjrqas.

⁴⁴ Tamo ungasari ululonjosib tal ai quraq aiqab qaji nangi di tal ai dena nango tanu ginjenyqas. Ariya tal ai di ulonjosim tamo ungasari qudei nangoq aisim jejamu ti tanu ti torei paraparaainjrqas.”

⁴⁵ Onaqa atra tamo kokba ti Farisi nanngi ti yawo anjam di qusib endegsib qalieeb, Yesus a yawo anjam dena nanngo jejamuq di une qametnjrej.

⁴⁶ Nanngi degsib qalieosib deqa nanngi Yesus ojqa mareb. Ariya nanngi tamo ungasari nanngi ulainjrsib deqa Yesus ojqa urateb. Di kiyaaqa? Tamo ungasari kalil nanngi maroqneb, “Yesus a Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.”

22

Yesus a maruro qa yawo anjam marej

¹ Onaqa Yesus a olo Juda tamo kokba nanngi yawo anjam bei endegsi minjrej,

² “Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas. Kumbra di mandor bei aqa njiri unja ban ojqa bationaqa maruro atej dego kere.

³ A maruro atsiqa aqa kangal tamo qudei qarijnjrnaqa nanngi gilsib tamo ungasari nami aqa maruro unqa minjrej qaji nanngi metnjreb, ‘Ninggi boiy.’ Onaqa nanngi bqa asginjrej.

⁴ Asginjrnaqa mandor a deqa qusiqa aqa kangal tamo qudei olo qarijnjrnsiqa minjrej, ‘Ninggi gilsib tamo ungasari e ijo maruro unqa minjrem qaji nanngi olo endegsib minjriy, “Ninggi quiy. Mandor a ingi ingi kalil gereiyosiq atqo unu. Makau ti wagme namur bole bole ñumsiqa goiqo. Deqa ningi asgingaiq. Ningi bosib aqa maruro uniy.” O kangal tamo, ningi gilsib nanngi degsib minjriy.’

⁵ “Onaqa nanngi gilsib tamo ungasari nanngi di minjreb, ‘Ninggi boiy.’ Minjrnabqa nanngi kalil bqa asginjrej. Bei a ulanjosiqa aqa ingi wauq gilej. Bei a ulanjosiqa aqa silali wauq gilej.

⁶ Qudei na kangal tamo nanngi di ojelenosib ugeugeinjrnsib ñumnab moreneb.

⁷ Onaqa mandor a deqa qusiqa minjin oqetonaqa aqa qaja tamo nanngi qarijnjrnaqa gilsib tamo nanngi kangal tamo ñumeb qaji nanngi kamba ñumekriteb. Osib nanngo tal ingi ingi kalil qatrentonab yuekriteb.

⁸ “Onaqa mandor a olo aqa kangal tamo qudei qarijnjrnsiqa minjrej, ‘Ijo angro aqa unja ban ojqa bati kereqo deqa e na maruro atonum unu. Tamo ungasari e nami ijo maruro unqa minjrem qaji nanngi bqa asginjrej. Nanngi tamo ungasari bolesai deqa nanngi ijo maruro unqa keresai.

⁹ Deqa ningi gilsib gamq di tamo ungasari lanja lanaj nanngi turosib metnjrib ijo maruro unqa beb.’

¹⁰ Onaqa nanngi gilsib gamq di tamo ungasari gargekoba bole ti uge ti nanngi turosib metnjrnabqa nanngi kalil maruro unqajqa bosib koroonaqa tal tamo na mapej.

¹¹ “Onaqa mandor a na tamo ungasari nanngi di unjrqa marsiqa tal miligiq gilej. Gilsiq nam atej di tamo bei a maruro qa gara wala jugosai di unsiqa minjej,

¹² ‘O was, ni kiyaaqa maruro qa gara wala jugosai? Ni degsim maruro unqa baim.’ Degsi minjnaqa tamo di a na kamba olo anjam bei minjqa keresaiyonaqa lanja kiriesoqnej.

¹³ Onaqa mandor a na aqa kangal tamo nanngi minjrej, ‘Ninggi na tamo di singa ti ban ti tontetosib oqeq waiyibqa sawa ambruq di soqnem. Sawa dia tamo nanngi akamkobaoqnsib pailoqnsib nanngo jaqatin qa qalagei anjam atognqas.’ ”

¹⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Ninggi quiy. Qotei a tamo tulan gargekoba nanngi metnjreqnu. Ariya a tamo quja quja segi giltnjreqnu.”

“Iga Sisar takis yqom e?”

¹⁵ Onaqa Farisi nangi gilsib nangi anjam kiye Yesus nenemyib a anjam grotim qusib a ojqajqa deqa qairoqneb.

¹⁶ Qairosib anjam kereonaq nango angro qudei Herot aqa wau tamo qudei ti qarinnjrnab Yesus aqa areq bosib minjeb, “O Qalie Tamo, iga qalie, ni anjam bole maro qaji tamo. Ni anjam bole segi tamo ungasari nangi minjroqnsim Qotei aqa kumbra osornjreqnum. Ni tamo bei ulaiyosaieqnum. Ni tamo ñam ti nangi anjam bei minjroqnsim olo tamo ñam saiqoji nangi anjam bei minjrosaieqnum. Ni anjam qujai tamo kalil nangi minjreqnum.

¹⁷ Deqa ni iga merge. Iga Sisar takis yqom e? Yqasai e? Ni kiyersi are qalonum?”

¹⁸ Onaqa Yesus a nango areqalo uge di poiynaqa minjrej, “Ningi gisan tamo. Kiyaqa ningi e anjam bei grotitqa qusib e ojqajqa deqa gisanbeqneb?

¹⁹ Ningi menin silali bei osorbiy.” Degsi minjrnaqa nangi menin silali bei osi bosib osoryonab unsiqa minjrej,

²⁰ “Menin silali quraq endi tamo yai aqa ulatamu ti ñam ti unu?”

²¹ Onaqa nangi na minjeb, “Di Sisar aqa.” Onaqa a na minjrej, “Deqa Sisar aqa ingi ingi a qa olo yiy. Qotei aqa ingi ingi a qa olo yiy.”

²² Onaqa nangi Yesus aqa anjam di qusibqa tulan prugugeteb. Osib nangi Yesus uratosib jaraiyeb.

Tamo moreño qaji nangi olo subq na tigelqab

²³ Onaqa bati deqa Sadyusi tamo qudei nangi Yesus aqa areq beb. Sadyusi nangi mareqneb, “Tamo moreño qaji nangi olo subq na tigelqasai.” Deqa nangi bosib Yesus endegsib minjeb,

²⁴ “O Qalie Tamo, ni que. Moses a nami endegsi marej, ‘Tamo bei a moiymqa aqa ñaun angro saiqoji soqnimqa aqa was bei na olo unja qobul di osim aqa was moiyej qaji aqa angro ñambabtetqas.’ Moses a nami degsi marej.

²⁵ Deqa ni que. Was 7 nangi soqneb. Nango was matu a unja osiqa moiyej. A angro saiqoji. Onaqa aqa was yala na olo unja qujai di ej.

²⁶ Osiqa a dego moiyej. A angro saiqoji. Onaqa aqa was yala na olo unja qobul di osiqa a dego moiyej. A angro saiqoji. Was 7 kalil nangi unja qujai di osib moreneb. Nangi angro saiqoji.

²⁷ Nangi kalil morenonabqa ariya bunuqna unja di a dego moiyej.

²⁸ Deqa ni iga merge. Mondon subq na tigelo batiamqa tamo kalil nangi subq na tigelabqa unja di a yai aqa ñaun tintin sqas? Ni qalie, was 7 kalil nangi unja qujai di eb.”

²⁹ Onaqa Yesus na minjrej, “Qotei aqa anjam nengrenq di unu qaji di aqa damu ningi poingosai. Qotei aqa singila dego ningi poingosai. Deqa ningi anjam grotonub. Grotosib agi nenembonub.

³⁰ Mondon tamo ungasari nangi subq na tigelosibqa nangi unjatqasai. Nangi tamotqasai. Nangi lan angro bul lanja sqab.

³¹ “Ningi quiy. Tamo nangi moisib olo subq na tigelqab anjam di aqa utru Qotei a nami babtosiqa ningi merngej. Di ningi sisiyosai kiyo? Qotei a endegsi marej,

³² ‘E Abraham aqa Qotei. E Aisak aqa Qotei. E Jekop aqa Qotei.’ Qotei a degsi marej deqa iga qalieonum, Qotei a tamo moreño qaji nango Qotei sai. A tamo ñambile so qaji nango Qotei.”

³³ Onaqa tamo ungasari kalil nangi Yesus aqa anjam di qusibqa tulan prugugeteb.

Dal anjam kiye a tulan bolequja?

³⁴ Yesus a Sadyusi nangi anjam degsi minjrnaqa nangi na kamba olo anjam bei minjqa keresaiinjrej. Onaqa Farisi nangi deqa qusib olo Yesus aqa areq beb.

³⁵ Nango ambleq dena dal anjam qalie tamo bei a tigelosiqqa Yesus gisanjosiq nenemyej,

³⁶ “O Qalie Tamo, ni mare. Qotei aqa dal anjam kiye a segi qujai tulan bolequja? Dal anjam kiye a dal anjam kalil bunjrejunu?”

³⁷ Onaqa Yesus na minnej, “Dal anjam tulan bolequja agi mermqai. Dal anjam agiende. ‘Ni ino Tamo Koba Qotei a tulan qalaqalaiyime. Qalaqalaiyosim ino are miligi ti ino qunun ti ino areqalo ti kalil a yekritime.’

³⁸ Dal anjam di a segi qujai tulan bolequja. A na dal anjam kalil bunjrejunu.

³⁹ Ariya dal anjam deqaji bei dego mermqai. Dal anjam agiende. ‘Ni ino segi jejamu gereiyeqnum dego kere ino was nangi degsim geregereinjroqnumime.’ Dal anjam boledamu aiyel agi e na mermonum.

⁴⁰ Ni dal anjam aiyel di dauryqam di ni Moses aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nango anjam ti kalil keretosim dauryqam.”

Kristus a kiyersim Devit aqa njiri sqas?

⁴¹ Onaqa Farisi nangi olo Yesus aqa areq di koroesonabqa a na nenemnjrej,

⁴² “Ningi Kristus qa kiyersib are qalonub? A yai aqa njiri?” Onaqa nangi na kamba minjeb, “Kristus a Devit aqa njiri.”

⁴³ Onaqa Yesus na olo minjrej, “Devit a nami marej, ‘Kristus a ijo Tamo Koba.’ Agi Qotei aqa Mondor na Devit aqa medabu singilatetonaqa a endegsi marej,

⁴⁴ ‘Tamo Koba a na ijo Tamo Koba minnej,

“Ni ijo ban woq endi awo.

Awesoqninqa e ino jeu tamo kalil nangi elenjosiy ino sorgomq di atitqa ni na nangi taqatnjroqnqam.” ’

⁴⁵ Ningi uniy. Devit a marej, ‘Kristus a ijo Tamo Koba.’ Deqa Kristus a kiyersim Devit aqa njiri sqas?”

⁴⁶ Yesus a Farisi nangi anjam degsi minjrnaqa tamo bei na kamba anjam bei minjqa keresai. Deqa tamo nangi olo bunuqna anjam bei Yesus nene-myqajqa ulaeb.

23

Juda tamo kokba nangi kumbra uge uge yoqneb

¹ Onaqa Yesus na olo aqa angro nangi ti tamo ungasari kalil nangi ti endegsi minjrej,

² “Dal anjam qalie tamo nangi ti Farisi nangi ti Moses aqa ñam osib dal anjam plaltoqnsib ningi merngeqnub.

³ Deqa anjam kalil nangi na merngeqnub qaji di ningi qusib dauryoqniy. Ariya kumbra nangi yeqnub qaji di ningi dauryaib. Nangi anjam maroqnsib ariya nangi segi anjam di dauryosaieqnub.

⁴ Nangi gulbe kokba tamo ungasari nangi enjreqnab qoboiyoqnsib unub. Ariya nangi olo tamo ungasari nango gulbe di qoboiyetnjrosaieqnub.

⁵ Kumbra kalil nangi yeqnub qaji di tamo ungasari nangi unoqnsib nango ñam soqtetnjrqajqa deqa yeqnub. Nango kumbra bei agiende. Nangi Qotei aqa dal anjam mutu qudei pepa kiñilalaq di nengrenyoqnsibqa lopo miligiq di jigelenoqnsib nango lanjaq di gara ñengi na qoseqnub. Osib nango gara jugo mutuq di gara burbur nengren ti wala bole bole tonteqnub.

⁶ Nangi goiyo kokbaq di, Qotei tal miligiq di sosibqa tamo ñam ti nango awo jaramq di awoqajqa tulan areboleboleinjreqnu.

⁷ Nangi koro sawaq di tamo ungasari nangi na nanngo ñam soqtoqnsib ban ojetnjrqajqa deqa areboleboleinjreqnu. Tamo ungasari nangi na 'O Qalie Tamo Koba' degsib minjroqnqajqa deqa ti nangi areboleboleinjreqnu.

⁸ "O ijo angro, tamo qudei na ningi 'O Qalie Tamo Koba' degsib merngaib. Tamo qujai a segi nungo Qalie Tamo. Ningi kalil was.

⁹ Mandamq endi ningi na tamo bei endegsib minjaib, 'O Abu.' Tamo qujai a segi nungo Abu. Agi a lan qureq di unu.

¹⁰ Tamo qudei na ningi endegsib merngaib, 'O Gate Koba.' Tamo qujai a segi nungo Gate Koba. Agi e Kristus.

¹¹ Nungo ambleq di angro bei a ñam ti sqa marsimqa a mati nungo wau tamo soqnem. Osimqa a ñam ti sqas.

¹² Tamo kalil nanngo segi ñam soqteqnub qaji nangi Qotei na olo ñam aguq atetnjrqas. Ariya tamo kalil nanngo segi ñam aguq ateqnub qaji nangi Qotei na olo ñam soqtetnjrqas."

Yesus a Juda tamo kokba nanngo kumbra uge qa marej

¹³ Osiqa Yesus a olo marej, "O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti, ningi gisan tamo. Deqa ningi tulan padalougetqab. Ningi anjam maro aiyelteqnub. Agi tamo ungasari nangi lan qureq oqwajqa gam itqa mareqnabqa ningi na olo gam getentetnjreqnub. Ningi segi lan qureq oqwajqa gam itqa keresai. Deqa tamo ungasari nangi dego lan qureq oqwajqa gam itqa yeqnab ningi na gam getentetnjreqnub.

¹⁴ O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti, ningi gisan tamo. Deqa ningi tulan padalougetqab. Ningi anjam maro aiyelteqnub. Agi ningi unja qobul nangi gisanjroqnsibqa nanngo tal ti ingi ingi ti laña yainjreqnub. Osib tamo ungasari nangi na ningi nungsib nungo ñam soqtetngwajqa deqa pailyo olekokba yeqnub. Deqa mondonj Qotei na tamo nangi peginjrqab batiamqa a na ningi awai tulan uge engwas.

¹⁵ "O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti, ningi gisan tamo. Deqa ningi tulan padalougetqab. Ningi anjam maro aiyelteqnub. Agi ningi na tamo qujai segi ningi daurngwa maroqnsib singa na kiyo qobun na kiyo sawa sawa kalil keretoqnsib laqnub. Ariya tamo qujai di a ningi daurngwas di a na ningi bungosim tamo tulan ugedamu sqas. Deqa a ningi qa namoosim torei namyuwoq aiqas.

¹⁶ "Ningi tamo ñam qandimo bul unub. Deqa ningi tamo nangi gam osornjrqab keresai. Agi ningi mareqnub, 'Tamo bei a anjam singilatqa osimqa atra tal aqa ñam na singilatqas di aqa anjam singilaqasai. Deqa a na anjam di uratqas di kere. Ariya a gol atra tal miligiq di unu qaji aqa ñam na anjam singilatqas di aqa anjam bole singilaqas. Deqa a anjam di urataiq.' Ningi degsib mareqnub.

¹⁷ Ningi tamo ñam qandimo bul unub. Ningi tulan nanari. Ningi na merbiy. Ingi kiye a Qotei aqa ñamgalaq di tulan bole? Atra tal a tulan bole kiyo atra tal aqa gol a tulan bole kiyo? Od, atra tal a tulan bole. Ariya gol atra tal miligiq di unu qaji a dego ingi bole.

¹⁸ Ningi endegsib mareqnub, 'Tamo bei a anjam singilatqa osimqa atra bijal aqa ñam na singilatqas di aqa anjam singilaqasai. Deqa a na anjam di uratqas di kere. Ariya a atraiyo ingi ingi atra bijal gogeq di unub qaji nanngo ñam na anjam singilatqas di aqa anjam bole singilaqas. Deqa a anjam di urataiq.' Ningi degsib mareqnub.

¹⁹ Ningi tamo ñam qandimo bul unub. Ningi na merbiy. Ingi kiye a Qotei aqa ñamgalaq di tulan bole? Atra bijal a tulan bole kiyo atraiyo ingi ingi atra bijal

gogeq di unub qaji nangi tulan bole kiyo? Od, atra bijal a tulan bole. Ariya atraiyo ingi ingi atra bijal gogeq di unub qaji nangi dego bole kalil.

²⁰ Deqa ningi quiy. Tamo bei a atra bijal aqa ñam na anjam singilatqas di a atra bijal ti ingi ingi kalil atra bijal gogeq di unub qaji nangi ti nango ñam na anjam singilatqas.

²¹ Tamo bei a atra tal aqa ñam na anjam singilatqas di a atra tal ti Qotei agi atra tal miligiq di unu qaji a ti nango ñam na anjam singilatqas.

²² Tamo bei a lan qure aqa ñam na anjam singilatqas di a Qotei ti aqa awo jaram ti nango ñam na dego anjam singilatqas.

²³ “O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti, ningi gisan tamo. Deqa ningi tulan padalougetqab. Ningi anjam maro aiyelteqñub. Agi ningi dal anjam kiñilala segi dauryeqñub. Ningi lei ti lombo ti saga ti oqnsib poto 10 yoqnsib oto qujai Qotei atraiyeqñub. Ariya ningi Qotei aqa dal anjam kokba dauryqajqa urateqñub. Agi ningi kumbra bole bole dauryqa asgingeqnu. Ningi tamo nangi qa dulosaieqñub. Ningi Qotei qa nungo areqalo singilatosaieqñub. Ningi dal anjam kiñilala segi dauryeqñub. Deqa e ningi endegsi merngwai. Ningi are bulyosib dal anjam kokba dauryosib laqniy. Ningi dal anjam kiñilala dego dauryqa urataib.

²⁴ Ningi tamo ñam qandimo bul unub. Deqa ningi tamo nangi gam os-ornjrqa keresai. Agi ningi qui uyqa oqnsib añiñig kiñala quiq di sonaqa unoqnsib taqal ateqñub. Ariya kamel a quiq di sonaqa ningi unosaieqñub. Qoji uyeqñub.

²⁵ “O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti, ningi gisan tamo. Deqa ningi tulan padalougetqab. Ningi anjam maro aiyelteqñub. Agi ningi ya gamban ti tabir ti qore segi yanseqñub. Ningi miligi yansosaieqñub. Dego kere ningi baban na tamo bole. Ariya nungo are miligi bajin kumbra ti jechamu qa kumbra uge ti dena maqejunu.

²⁶ O Farisi ningi tamo ñam qandimo bul unub. Deqa ningi endegyi. Ningi mati ya gamban ti tabir ti miligi yansi. Yansib milalamqa qore dego milalqas.

²⁷ “O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti, ningi gisan tamo. Deqa ningi tulan padalougetqab. Ningi anjam maro aiyelteqñub. Agi ningi tamo moiyo qaji sub bul unub. Sub gogeq di wala boledamu. Ñam qaq na liyeb. Ariya sub miligiq di tamo aqa qusa ti tanu ti dena maqejunu.

²⁸ Ningi sub di bul. Deqa tamo ungasari nangi na ningi nungoqnsib mareqñub, ningi tamo bole. Ariya nungo are miligi gisan kumbra ti dal anjam gotranqajqa kumbra ti dena maqejunu.”

²⁹ Osiqa Yesus a olo marej, “O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti, ningi gisan tamo. Deqa ningi tulan padalougetqab. Ningi anjam maro aiyelteqñub. Bole, ningi Qotei aqa medabu o tamo nango sub gereiyoqnsib tamo ungasari nami kumbra bole bole yoqneb qaji nango sub walateqñub.

³⁰ Ariya ningi olo endegsib mareqñub, ‘Iga nami soqnem qamu iga gago moma nangi ti beterosim Qotei aqa medabu o tamo nangi ñumosai qamu.’ Di gisan koba. Ningi nungo moma nangi ti areqalo qujai.

³¹ Ningi mareqñub, ‘Gago moma.’ Nungo anjam dena ningi segi qa ubtosib endegsib marobuleqñub, ‘Tamo nangi na Qotei aqa medabu o tamo nangi ñumoqneb qaji nango angro agi iga.’

³² Ningi degsib marobuleqñub. Deqa ungum. Nungo moma nango kumbra uge di ningi na olo keretosib yoqniy.

³³ Ningi amal uge bul. Deqa mondon Qotei a nungo une qa merngsim ningi ñamyuwoq di breingwas. Yimqa ningi kiyersib olo bole sqab? Keresai.

³⁴ “Deqa ningi quiy. E na Qotei aqa medabu o tamo nangi ti Qotei aqa powo tamo nangi ti Qotei aqa dal anjam qalie tamo nangi ti qarinjroqnit nunqoq boqnqab. Boqnibqa ningi na nangi qudei ñumoqnsib moiyojnroqnqab. Osib nangi qudei ñamburbasq di gaintnjrqab. Osib nangi qudei ojelenjosib nunqo Qotei tal miligiq di kumbainjroqnqab. Osib nangi qudei teteinjribqa nangi jaraiyosib qure bei beiq giloqnqab.

³⁵ Ningi nangi degnjroqnibqa bati deqa Qotei a nunqo moma nangi une kalil osim nunqo jejamuq di atelenqas. Nunqo moma nangi une agiende. Nangi na tamo ungasari kumbra bole bole yoqneb qaji nangi ñumoqneb. Nangi une di agi nangi nami yqajqa utru atsib Kein na Abel qalnaq moiyej. Dena bosi bosib Berekia aqa ñiri Sekaraia atra bijal ti atra tal ti ambleq di qalnab moiyej. Une kalil di Qotei na osim nunqo jejamuq di atelenqas.

³⁶ E bole merngwai. Une kalil di aqa awai uge Qotei na osim tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nangi enjrqas.”

Yesus a Jerusalem nangi qa dulej

³⁷ Osiqa Yesus a olo marej, “O Jerusalem qure, O Jerusalem qure, ni na Qotei aqa medabu o tamo nangi ñumoqnsim moiyojnreqnum. Osim tamo ungasari Qotei na inoq qarinjreqnu qaji nangi menin na ñumeqnam moreneqnum. Bati gargekoba e ino angro nangi tuwe du du bul koroinjrqajqa yeqnam ningi saideqnum.

³⁸ Deqa ningi quiy. Qotei a nunqo atra tal koba uratetngimqa a lanja sqas.

³⁹ Deqa e ningi endegsi merngwai. Ningi olo e nubqasai. Degsim gilsim mondon e olo lanj qureq na boqnitqa ningi e nubsib marqab, “Tamo a bqo endi Tamo Koba aqa ñam na bqo. Deqa Qotei na a tulan geregereiyeqnu.”

24

Bunuqna jeu tamo nangi na atra tal niñaqyqab

¹ Osiqa Yesus a atra tal koba uratosiq gileqnaqa aqa angro nangi na aqa areq bosib atra tal osoryeb.

² Osoryonab Yesus na minjrej, “E bole merngwai. Atra tal ningi unonub endi bunuqna jeu tamo nangi na bosib tulan niñaqyosib aqa menin kalil paraparainjsibqa taqal breinjrqab. Yimqa menin bei menin bei aqa quraq di sqasai. Menin kalil segi segiqab.”

Gulbe kobaquja bunuqna brantqas

³ Yesus na aqa angro nangi degsi minjrsiqa Oliv manaq oqsiq goge di awes-onaqa aqa angro nangi aqa areq bosib lumu nenemyeb, “Ni iga merge. Bati gembu jeu tamo nangi bosib atra tal endi niñaqyqab? Mandam endi koboqa laqnimqa ni olo lanj qureq na boqnim kumbra kiye namoqna brantim iga unsim poigwas, ‘Bati di jojomqo?’”

⁴ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi geregere ñam atoqniy. Tamo qudei na ningi gisanqo uge.

⁵ Bunuqna gisanq tamo gargekoba nangi ijo ñam na boqnsib tamo ungasari nangi endegsib minjroqnqab, ‘E Kristus.’ Degsib tamo ungasari tulan gargekoba nangi gisanjroqnqab.

⁶ Bunuqna sawa bei bei qaji nangi an na qotokobaoqnqab. Ningi deqa qusib ulaaib. Qotei a nami marej, ‘Kumbra di brantqas.’ Deqa brantem. Ariya kumbra di brantimqa diño bati urur brantqasai. Soboleiyosim brantqas.

niñaqyetnjroqñqab. Osib Qotei aqa segi tamo ungasari nami giltñjrej qaji nangi dego areqalo niñaqyetnjrqajqa wauoqñqab.

²⁵ “Ningi quiy. Kumbra kalil di brantosaisonaqa e namoqna merngonum.

²⁶ Deqa tamo qudei na ningi endegsib merngwab, ‘Ningi uniy. Kristus bqo agi wadau sawaq di unu.’ Degsib merngibqa ningi nango anjam di dauryosib wadau sawaq gilaib. Tamo qudei na ningi merngwab, ‘Kristus bqo agi talq di unu.’ Degsib merngibqa ningi nango anjam quetñjraib.

²⁷ Ningi qalie, kola minjaleqnaqa lan kalil suwaneqnu. Dego kere e Tamo Angro lan qureq na boqñitqa tamo ungasari kalil nangi e nubqab.

²⁸ “Tamo nango jejamu qusaqñu qaji sawa dia qal nangi koroqab.”

Tamo Angro a singila ti rian ti bqas

²⁹ Osiqa Yesus a olo marej, “Gulbe kalil di nango bati koboamqa sen ambruqas. Bai dego suwanqasai. Bongar nangi lan goge na ululonjosib mandamq aiyelenqab. Lan goge dia ingi ingi kalil renginyelenqab.

³⁰ Bati deqa e Tamo Angro bqai. Ijo toqor a lan goge dia brantimqa tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangi e qa akamugetqab. E singila ti rian ti lanbiq na boqñit tamo ungasari kalil nangi e nubqab.

³¹ Yimqa e singila na gul anjamosiy ijo lan angro nangi qarinjñritqa nangi sawa sawa kalil keretosib Qotei aqa segi tamo ungasari nami giltñjrej qaji nangi lan utru utruq na koroinjraqab.”

Ningi qura qa yawo anjam dena poinjem

³² Osiqa Yesus a olo marej, “E na qura qa yawo anjam ningi merngitqa dena poinjwas. Qura banga qalsim olo ñalguyoqñimqa ningi unsib qalieqab, ‘Sen aqa bati jojomqo.’

³³ Dego kere kumbra kalil e ubtosim merngonum qaji endi brantimqa ningi unsib endegsib qalieoiy, ‘Bole, Kristus bqajqa bati jojomqo. A siranjmeq di tigelejunu.’

³⁴ E bole merngwai. Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nangi kalil moreñosaisoqñibqa kumbra kalil endi brantelenqas.

³⁵ Lan ti mandam ti koboqab. Ariya ijo anjam koboqa keresai.”

Yesus bqajqa bati di tamo bei a qaliesai

³⁶ Osiqa Yesus a olo marej, “Ijo bqajqa bati tamo qujai bei a qaliesai. Lan angro nangi qaliesai. E Qotei aqa Niri e segi dego qaliesai. Ijo Abu a segi qalie.

³⁷ Noa aqa bati qa tamo ungasari nangi kumbra yoqneb dego kere e Tamo Angro bqajqa bati qa tamo ungasari nangi kumbra degyoqñqab.

³⁸ Agi Noa aqa bati qa mandam ya maqosaisonaqa tamo ungasari nangi ingi ti ya ti uyoqñsib unja ban ojelenjoqñsib sonabqa Noa a qobun miligiq gilej.

³⁹ Mandam ya maqosim nangi padaltñjrqas nangi deqa qaliesai. Nangi lanja nanari soqneb. Sonabqa gulbe di nangoq di brantej. Dego kere e Tamo Angro bqajqa bati qa tamo ungasari nangi nanari degsib sqab.

⁴⁰ Tamo aiyel wau qujaiq di ingi yagoqñibqa Qotei na bei lan qureq osi oqsimqa bei uratim sqas.

⁴¹ Unja aiyel tal qujaiq di saplan gereiyoqñibqa Qotei na bei lan qureq osi oqsimqa bei uratim sqas.

⁴² Deqa ningi geregere ñam atiy. E nungo Tamo Koba. E bati gembu bqai di ningi qaliesai.

⁴³ Ningi are qaliy. Bati gembu bajin tamo a bosim tal paratqas di tal lanja a qalieqasai. A nami qalieosiq sonaq qamu bajin tamo bosiq tal paratqa yonaq unsiq wiyej qamu.

⁴⁴ Dego kere e Tamo Angro bqajqa bati ningi qaliesai. E bosiy ningi prugtngaim deqa ningi geregere nam atoqnsib e qa tarinjoqnsib soqniy.”

Tamo yai a kangal tamo bole?

⁴⁵ Osiqa Yesus a olo marej, “Kangal tamo yai a areqalo bole ti sosiqa gaigai wau bole yeqnu? Kangal tamo di tal lanja na endegsi minjqas, ‘Ni na ijo kangal tamo kalil nangi geregere taqatnjroqnsimqa nango ingi uyqajqa batioqnmqa ingi anainjroqnsim soqne.’

⁴⁶ Degsi minjsimqa sawa beiq gilsim di sqas. Olo puluosim wau kalil a na aqa kangal tamo yey qaji di kalil keretosim soqnmqa a bosim unimqa kangal tamo di a tulan areboleboleiyqas.

⁴⁷ Deqa e bole merngwai. Kangal tamo di a wau boledamu yey deqa tal lanja na aqa ingi ingi kalil osim aqa banq di atim a na taqatetoqnqas.

⁴⁸ Ariya kangal tamo di a tamo uge sqas di a endegsi are qalqas, ‘Ijo tamo koba a urur bqasai.’

⁴⁹ Degsi are qalsimqa a na kangal tamo qudei a ombla wauo qaji nangi lanja lanja kumbainjroqnqas. Osim wain uyo tamo qudei nangi joqsim koba na ingi ti wain ti uyoqnsib nanarioqnqab.

⁵⁰ Aqa tamo koba bqajqa bati a qaliesai deqa a kumbra degsim yoqnmqa aqa tamo koba brantoqujatosim unimqa a tulan prugugetqas.

⁵¹ Deqa aqa tamo koba a na qalougetosim gisan tamo nango so sawaq waiyim aiqas. Sawa dia tamo nangi tulan akamkobaoqnsib pailoqnsib nango jaqatin qa qalagei anjam atoqnqas.”

25

Dungenge 10 nango yawo anjam

¹ Osiqa Yesus a olo marej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas. Kumbra di dungenge 10 nango kumbra sigitejunu. E deqa ningi saingwai. Tamo bei a unja ban ojej. A unja ban ojqa sawaq gilqa laqnaqa dungenge 10 nangi a ombla gilqa marsib nango segi segi lam osib walwelosib aisib gamq di a qa tarinjoqneb.

² Dungenge 5 nangi nanari. Dungenge 5 nangi powo ti.

³ Dungenge nanari nango lam miligiq di ya kiñala segi soqnej. Nangi lam ya bei o ti aiyosai.

⁴ Dungenge powo ti nangi nango lam osibqa lam ya jalinraq di qamsib o ti aiyeb.

⁵ Ariya tamo a unja ban ojqa sawaq urur gilosai. A sokobaiyey. Deqa dungenge 10 nangi gamq di a qa tarinjosib sonabqa urnamnjrnaqa nereneb.

⁶ “Nerenesonabqa qolo jige tamo qudei nangi maosib mareb, ‘Tamo unja ban ojqa qaji agi gileqnu. Deqa ningi tigelosib walwelosib gamq di a turoiy.’

⁷ Onaqa dungenge 10 nangi tigelosib nango lam gereiyeb.

⁸ Gereiyosibqa dungenge nanari nangi na dungenge powo ti nangi minjreb, ‘Ningi lam ya kiñala egii. Gago lam ya saiqo deqa mosoqa laqnu.’

⁹ Onaqa dungenge powo ti nangi na kamba minjreb, ‘Lam ya endi gago segi qa kere. Iga ningi qa ti keresai. Deqa ningi olo sumsib nungo segi lam ya awaiyiy.’

¹⁰ Onaqa dungenge nanari 5 nangi tigelosib lam ya awaiyqajqa sumeqnabqa tamo di a unja ban ojqa sawaq giloqnej. Gileqnaqa dungenge powo ti nangi nami nango lam gereiyosib soqneb deqa nangi na tamo di dauryosib unja ban ojqa sawaq gileb. Gilsib tal miligiq gilekritisib siran kabuteb.

¹¹ “Sokiñalayonaq dungenge nanari nangi tal meq di brantosib maosib tamo di minjreb, ‘O Tamo Koba, iga bonum. Ni na siranme waqtetgime.’

¹² Onaqa a na kamba minjrej, 'E bole merngwai. E ningi qaliesai.' "

¹³ Osiqa Yesus a olo marej, "Dego kere ningi geregere nam atsib soqniy. Di kiyaga? Ijo bqajqa bati ningi qaliesai deqa."

Silali taqatqajqa yawo anjam

¹⁴ Osiqa Yesus a olo marej, "Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi taqat-njrsim nanjo Mandor Koba sqas. Kumbra di tamo bei a sawa isaq gilsiq di soqnej dego kere. A gilqa osiqa aqa kanjal tamo nangi koroinjrsiqa nangi na aqa silali taqatqa minjrsiq nanjo banq di uratetnjrej.

¹⁵ A na aqa kanjal tamo nanjo segi segi singila pegiyetnjrsiqa nangi wau yqajqa kere dego silali pupoiyosiqa enjrej. Bei 5,000 kina yej. Bei 2,000 kina yej. Bei 1,000 kina yej. Osiqa a sawa isaq gilsiq di soqnej.

¹⁶ Sonaqa kanjal tamo 5,000 kina ej qaji a silali dena wauosiqa olo 5,000 kina bei ej.

¹⁷ Kanjal tamo 2,000 kina ej qaji a dego silali dena wauosiqa olo 2,000 kina bei ej.

¹⁸ Ariya kanjal tamo 1,000 kina ej qaji a silali dena wauosai. A silali di osi gilsiq mandamq di sub bogsiqa sub miligiq di ulitonaq soqnej.

¹⁹ "Bati olekoba yala koboonaga tamo koba a olo puluosi bosiqa aqa kanjal tamo nangi wauqa silali enjrej qaji di metnjrej. Metnjrnaqa nangi aqa areq bonabqa a na minjrej, 'E nami silali engem qaji dena ningi waueb olo silali di osorbiy.'

²⁰ Onaqa kanjal tamo 5,000 kina ej qaji a na 5,000 kina bei osi bosiqa aqa tamo koba minjej, 'O Tamo Koba, ni unime. Ino 5,000 kina nami ebem qaji dena e wauonamqa olo 5,000 kina bei brantej agiende.'

²¹ Onaqa aqa tamo koba a na minjej, 'Ni kanjal tamo bolequja. Ni wau kiñala geregere taqatonum deqa e wau gargekoba olo ino banq di uratitqa ni na taqatoqnqam. Deqa ni bosim e ombla areboleboleigim sqom.'

²² "Onaqa kanjal tamo 2,000 kina ej qaji a bosiqa aqa tamo koba minjej, 'O Tamo Koba, ni unime. Ino 2,000 kina ebem qaji dena e wauonamqa olo 2,000 kina bei brantej agiende.'

²³ Onaqa aqa tamo koba a na minjej, 'Ni dego kanjal tamo bolequja. Ni wau kiñala geregere taqatonum deqa e wau gargekoba olo ino banq di uratitqa ni na taqatoqnqam. Deqa ni bosim e ombla areboleboleigim sqom.'

²⁴ "Onaqa kanjal tamo 1,000 kina ej qaji a bosiqa aqa tamo koba minjej, 'O Tamo Koba, ni que. E nami qalieem, ni tamo njirin ani. Tamo qudei nangi ingi yageqnab melieqnaga ni segi na otorosim uyeqnum. Tamo qudei nangi saga yago breiyeqnab boleeqnaq ni segi na koroioqnsim uyeqnum.

²⁵ Deqa e ni qa ulaosim ino 1,000 kina ebem qaji di osi gilsimqa mandamq di sub bogsim sub miligiq di ulitonam soqnej agiende.'

²⁶ "Onaqa aqa tamo koba a na minjej, 'Ni kanjal tamo uge. Ni lola ani. Ni nami qalieem, tamo qudei nangi ingi yageqnab melieqnaga e segi na otorosim uyeqnum. Tamo qudei nangi saga yago breiyeqnab boleeqnaq e segi na koroioqnsim uyeqnum. Ni nami e qa degsim qalieem.

²⁷ Deqa ni kiyaga ijo silali di osi gilsim silali talq atosai? Ni di atem qamu e bosimqa silali talq dena ijo silali aqa oto kobaqa qamu turtosim onum qamu.'

²⁸ Degsi minjsiqa aqa kanjal tamo qudei nangi minjrej, 'Ningi 1,000 kina di yayiosibqa kanjal tamo nami wauosiqa 10,000 kina ejunu qaji di olo yiy.

²⁹ Ningi degyiy. Di kiyaga? Tamo a wau geregere taqatoqnqas di Qotei na olo wau yimqa a wau gargekoba taqatoqnqas. Ariya tamo a wau geregere taqatqasai di wau kiñala a na taqatejunu qaji di a olo bunu taqatqasai. Qotei na a kobotimqa a laña sqas.

³⁰ Deqa ningi na kangal tamo uge di qalaq di waiyibqa sawa ambrug di soqnem. Sawa dia nanngi akamkobaoqnsib pailoqnsib nanngo jaqatin qalagei anjam atoqnqas.’ ”

Mondon Tamo Angro a bosim tamo ungasari kalil nanngi peginjrqas

³¹ Osiqa Yesus a olo marej, “Mondon e Tamo Angro ñam kobaquja oqai. Osiy lan angro kalil nanngi joqsiy mandamq aisiy ijo segi awo jaram kobaq di awesqai.

³²⁻³³ Awesoqnit sawa bei bei qaji kalil nanngi bosib ijo ulatamuq di koroabqa e na nanngi peginjrqai. E na nanngi qudei ijo ban woq di atelenjosiy olo nanngi qudei ijo ban qonanq di atelenqai. Wagme taqato tamo nanngi na kaja ti meme ti nanngi peginjregnub dego kere.

³⁴ Osiy tamo ungasari ijo ban woq di unub qaji nanngi endegsi minjrqai, ‘Ijo Abu a ningi qa tulan areboleboleiyeqnu. Nami a mandam atej bati deqa a nunngo Mandor Koba sosim ningi taqatngwajqa gam gereiyetngej. Deqa ningi ijoq babqa ijo Abu na ningi taqatngwas.

³⁵ Di kiyaga? E mambonaqa ningi na e ingi anaibeb. E ya qarbonaqa ningi na e ya anaibeb. E yaun tamo sonamqa ningi na e osib nunngo talq di gereibeb.

³⁶ E gara saiqoji sonamqa ningi na gara tigetbeb. E maibonaqa ningi na e taqatbeb. E tonto talq di sonamqa ningi na bosib e gereibeb.’

³⁷ “E na tamo ungasari ijo ban woq di unub qaji nanngi degsi minjritqa nanngi e kamba nenembqab, ‘O Tamo Koba, bati gembu ni mammonaqa iga na ingi anaimem? Bati gembu ni ya qarmonaqa iga na ya anaimem?

³⁸ Bati gembu ni yaun tamo sonamqa iga ni osim gago talq di gereimem? Bati gembu ni gara saiqoji sonamqa iga na gara tigetmem?

³⁹ Bati gembu ni maimonaqa iga na taqatmem? Bati gembu ni tonto talq di sonamqa iga bosim ni gereimem?”

⁴⁰ “Nanngi e degsib nenembibqa e na kamba minjrqai, ‘E bole merngwai. Ningi na ijo was ñam saiqoji unub qaji nanngi geregereinjroqneb di agi ningi e dego gereiboqneb.’

⁴¹ “Ariya e na tamo ungasari ijo ban qonanq di unub qaji nanngi endegsi minjrqai, ‘Ningi tamo ungasari tulan ugedamu. Deqa ningi jaraiyiy. Jaraiyosib aisib namyuwo gaigai yuejunu qaji dia soqniy. Satan aqa lan angro nanngi ti dia sqab. Qotei a nami namyuwo di nanngi gereiyetnjrej.

⁴² Deqa ningi namyuwo deq aiyiy. Di kiyaga? E mambonaqa ningi na e ingi anaibosai. E ya qarbonaqa ningi na e ya anaibosai.

⁴³ E yaun tamo sonamqa ningi na e osib nunngo talq di gereibosai. E gara saiqoji sonamqa ningi na gara tigetbosai. E maibonaqa ningi na e taqatbosai. E tonto talq di sonamqa ningi na bosib e gereibosai.’

⁴⁴ “E na tamo ungasari ijo ban qonanq di unub qaji nanngi degsi minjritqa nanngi e kamba nenembqab, ‘O Tamo Koba, bati gembu ni mammej? Bati gembu ni ya qarme? Bati gembu ni yaun tamo soqnem? Bati gembu ni gara saiqoji soqnem? Bati gembu ni maime? Bati gembu ni tonto talq di soqnem? O Tamo Koba, bati gembu ni degsi sonamqa iga ni numsim gereimosai?”

⁴⁵ “Nanngi e degsib nenembibqa e na kamba minjrqai, ‘E bole merngwai. Ningi na ijo was ñam saiqoji unub qaji nanngi gereinjrosaiioqneb di agi ningi e dego gereibosaiioqneb.’

⁴⁶ E na nanngi degsi minjrsiyqa nanngo awai uge enjrsiy breinjrit namyuwoq aigab. Dia nanngi bati gaigai jaqatin oqnsib sqab. Ariya tamo ungasari kumbra bole yeqnub qaji nanngi nambile gaigai sqab.”

26

Juda tamo kokba nanği Yesus qalib moiğajğa gam ıamogneb

¹ Yesus a anjam kalil di marsiq koboonağa a na ağa anğro nanği endegsi minjrej,

² “Ninği qalie, yori bati koba jojomo. Bati aiyel unu. Yori bati di brantimğa Juda tamo kokba nanği na e Tamo Anğro ojsib jeu tamo nanğobanğ di atqab. Atibğa nanği na e ıamburbasq di lubib moiğai.” Yesus na ağa anğro nanği degsi minjrej. Yori bati di Qotei a nami Israel nanği Isip sawaq di padalğa laqnabğa aqaryainjrej değa olo are qalğajğa bati.

³ Yori bati di jojomej değa atra tamo kokba ti Israel nanğogate nanği ti gilsib atra tamo gate ağa ıam Kaiafas ağa talğ di koroeb.

⁴ Koroosib endegsib nenemoqneb, “Iğa kiyersim Yesus lumu na ojsim qalsim moiğotqom?”

⁵ Osib mareb, “Iğa yori bati qa Yesus ojğasai. Ojğom di tamo unğasari nanği iğa nugsib ıirinösib qoto tigelto uge.”

Unğa bei a gorenğ quleğ ti osiq Yesus ağa gateğ di bilentej

⁶ Onağa Yesus a Betani qureğ gilsiq tamo bei nami yu na ağa jejamu ugeelenğej qaji ağa ıam Saimon ağa talğ di soqnej.

⁷ Sosisğa inği uyeğnağa unğa bei a gorenğ quleğ ti tulanğ boledamu silali kobağuja na awaiyeğ qaji di jalinağ jigsiq osi bosiq Yesus ağa gateğ di bilentej.

⁸ Onağa Yesus ağa anğro nanği unğa di ağa kumbra unsibğa ıirinösib segi maroqneb, “Unğa di a kiyaga gorenğ di lanğa ıanğuiyqo?”

⁹ A gorenğ di osiq tamo qudei enjrqo qamu silali kobağuja yonub qamu gilsiq tamo inği inği saiqoji nanği jeisi enjrqo qamu di kere.”

¹⁰ Onağa Yesus a nanğoareğalo di qalieosisğa minjrej, “Ninği kiyaga unğa di gulbe yeğnub? A kumbra bole ebqo.

¹¹ Tamo inği inği saiqoji nanği bati gaigai ninği ti sqab. Ariya e bati gaigai ninği ti sqasai.

¹² E moiğai. Moiğitğa e subğ atqab. Unğa di a e qa are qalsiq iğojejamuğ di gorenğ bilentosiq dena iğojejamu subğ atğajğa gereiyetbqo.

¹³ E bole mernğwai. Bunuğna iğowau tamo nanği sawa sawa kalilğ di iğojanjam bole mare mare lağnsibğa unğa endena kumbra ebqo qaji değa are qaloğnsib a qa saogñqab.”

Judas a Yesus osim atra tamo kokba nanğobanğ di atqas

¹⁴ Onağa Judas Iskariot a tigelosiq atra tamo kokba nanğogilej. Judas a Yesus ağa anğro 12 nanği değaji bei.

¹⁵ A nanğog gilsiq minjrej, “Ninği na awai kiye ebibğa e Yesus osiy nunğobanğ di atğai?” Onağa nanği na meninğ silali 30 yeb.

¹⁶ Yonab a gilsiq a Yesus osim nanğobanğ di atğajğa gam ıamognej.

Yesus ağa anğro nanği ti yori bati ağa inği uyeb

¹⁷ Ariya Bem Tiyosai Qaji Uyğajğa Bati brantonağa Yesus ağa anğro nanği ağa areğ bosib minjeb, “O Tamo Koba, ni iğa merge. Iğa aisim tal qabia yori bati ağa inği inği gereiyetmonamğa ni inği uyğam?”

¹⁸ Onağa Yesus na kamba minjrej, “Ninği aisib qure ambleğ di tamo bei itqab. Itosib minjiy, ‘Qalie Tamo a marğo, ‘Iğobati jojomo. Değa e iğojanğro nanği koba na ino talğ di awoosim yori bati ağa inği uyğom.” ’ ’

¹⁹ Onağa Yesus ağa anğro nanği qure miligiq aisib anjam kalil Yesus na minjrej qaji degsib brantonab dauryosib inği inği kalil gereiyelenğeb.

20-21 Onaqa bilaqtonaqa Yesus aqa angro 12 nangi ti koba na aisib tal gogetosib awoosib ingi uyoqnsibqa Yesus na nangi endegsi minjrej, “E bole merngwai. Ningi ijo angro 12. Nungo ambleq dena angro bei a tigelosim e osim tamo qudei nango banq di atqas.”

22 Degsi minjrnaq qusibqa are tulan gulbeinjrnaqa segi segi Yesus nenemy-oqneb, “O Tamo Koba, ni e qa kiyo maronum?”

23 Onaqa minjrej, “Angro aqo ombla endego tabir qujaiq di bem quiq di tugteqnum qaji a na e osim tamo qudei nango banq di atqas.”

24 Ningi quiy. E Tamo Angro moiqai. Nami Qotei aqa anjam degsib e qa nengrenyeb. Deqa ungum. E anjam di dauryosiy moiqai. Ariya angro e osim tamo qudei nango banq di atqas qaji a tulan padalougetqas. A nami nambabosai qamu di kere.”

25 Onaqa Judas agi Yesus osim jeu tamo nango banq di atqas qaji a na Yesus nenemyej, “O Tamo Koba, ni e qa kiyo ubtosim maronum?” Onaqa Yesus na kamba minjej, “Od. Anjam agi ni na maronum.”

Yesus na aqa angro nangi bem ti wain ti anainjrej

26 Osiqa Yesus aqa angro nangi koba na ingi uyoqnsibqa Yesus a Qotei pailiyosiqqa bem bei osiq gingenyosiqqa aqa angro nangi enjrsiqqa endegsi minjrej, “Endi ijo jejamu. Osib uyyi.”

27 Osiqa wain osiqa gambanq di bilentosiqqa Qotei pailiyosiqqa aqa angro nangi enjrsiqqa minjrej, “Ningi kalil wain endi uyyi.”

28 Endi ijo len. Tamo ungasari gargekoba nango une kobotetnjrqajqa deqa ijo len aiqas. Aisim Qotei aqa anjam bunuj nami gereiyej qaji di singilatqas.

29 E ningi merngwai. E wain endi olo uyqasai. Degsi gilsiy mondon diño batiamqa ijo Abu a nungo Mandor Koba soqnimqa e ningi koba na awoosiy olo wain bunuj uyqai.”

30 Yesus na aqa angro nangi degsi minjrsiqqa nangi koba na louosib koboonaqa qure uratosib Oliv manaq oqeb.

Yesus na aqa angro nangi minjrej, “Ningi kalil e uratbosib jaraiqab”

31 Yesus aqa angro nangi ti manaq oqoqnsibqa Yesus na minjrej, “Qolo qujai endeqa ningi kalil ijo ñam ulontosib e uratbosib jaraiqab. Nungo kumbra deqa Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb, ‘E na kaja nango mandor qalitqa kaja nangi segi segi jaraiqab.’ Qotei aqa anjam nami degsib nengrenyeb.”

32 Ariya bati qalub koboamqa e olo subq na tigelosiy ningi qa namoosiy Galili sawaq gilitqa ningi bunuqna e daurbosib dia e itbqab.”

33 Onaqa Pita na minjej, “Angro kalil nangi ino ñam ulontosib jaraiqab e segi ino ñam ulontqasai.”

34 Onaqa Yesus na kamba minjej, “E bole mermqai. Qolo qujai endeqa ni ijo ñam ulitqam. Tuwe anjamosaisoqnimqa ni gisanjoqalubtosim marqam, ‘E Yesus qaliesai.’ ”

35 Onaqa Pita a tulan saidosiq minjej, “Sai. E ni ombla moiqa marimqa, ungum, e ino ñam ulitqasai bole sai.” Onaqa Yesus aqa angro kalil nangi anjam qujai di minjoqneb.

Yesus a Getsemani nañu aguq di aqa Abu pailyej

36 Yesus aqa angro nangi koba na walwelosib nañu agu beiq di branteb. Nañu agu di aqa ñam Getsemani. Di brantosib Yesus na aqa angro nangi minjrej, “Ningi endi awesoqniy. E kiñala sasalosiy ijo Abu pailiyosiy bqai.”

³⁷ Degsi minjrsiqa aqa angro qalub agi Sebedi aqa njiri aiyel nanqi Pita koba na joqsiqa pailyqajqa sasalej. Sasalosiqa pailyoqnsiqa a are tulan gulbekobaiyej.

³⁸ Osiqa aqa angro qalub nanqi minjrej, “E are tulan gulbekobaibqo. Gulbe dena e moiyepratonum. Deqa ningi e ombla endi sosimqa nam atoqniy.”

³⁹ Degsi minjrsiqa olo kiñala sasalosiqa mandamq di nam quosiqa Qotei pailyosiq minjej, “O ijo Abu, gam bei soqnimqa ni na marimqa gulbe endi ijoq baiq. Gulbe endi ya uge uyo bul. Ungum, ni ijo areqalo dauryaim. Ni ino segi areqalo dauryosim ye.”

⁴⁰ Yesus a degsi Qotei pailyosiq olo tigelosiq aqa angro nanqo areq aisiq nam atej di nanqi are gulbe na nerenesonab unjrej. Deqa Yesus na Pita minjej, “Ningi e ombla na nam sokiñalayqa keresai e?”

⁴¹ Ningi nerenai. Ningi nam sosib pailyoqniy. Yim gulbe bei nunqoq bqas di gulbe dena ningi uneq wainqwasai. Bole, nunqo are miligiq di ningi e daurbqajqa are unu. Ariya ningi segi gulbe di oqajqa singila saiqoji.”

⁴² Osiqa Yesus a olo puluosi sasalosiq endegsi pailyej, “O ijo Abu, gam bei saiamqa, ungum, ni ino segi areqalo dauryosim marimqa e gulbe endi oqai.”

⁴³ Degsi pailyosiq bosiqa aqa angro qalub nanqi urnamnjrnaqa nerenesonab unjrej.

⁴⁴ Unjrsiqa olo nanqi uratnjrsiq puluosi gilsiq a nami pailyej qaji degsi olo pailyej.

⁴⁵ Osiqa a olo aqa angro nanqo areq aisiq minjrej, “Ningi aqaratosib geregere nerenjunub e? Ungum. Bati koboqo. Ningi uniy. E Tamo Angro osib une tamo nanqo banq di atqajqa bati bqo.

⁴⁶ Ningi tigelab gilqom. Tamo e osim nanqo banq di atqajqa agi brantqo.”

Judas a Yesus osiq jeu tamo nanqo banq di atej

⁴⁷ Onaqa Yesus aqa angro 12 nanqi deqaji bei agi Judas a na tamo garggekoba nanqi sebru ti torom ti elenonab joqsiqa Yesus aqa areq di branteb. Israel nanqo gate nanqi ti atra tamo kokba ti nanqi na nanqi qarinnjrnab Yesus ojqa beb.

⁴⁸ Judas a nami nanqi ti qairosib anjam gereiyosib a na endegsi minjrej, “E tamo kundoqyqai agide. A ojsib osib giliy.”

⁴⁹ Onaqa Judas a Yesus aqa areq bosiq minjej, “O Tamo Koba, qolo bole.” Degsi minjsiq kundoqyej.

⁵⁰ Kundoqyonaqa Yesus na minjej, “O was, ni kumbra kiye e ebqa bonum ni degye.” Degsi minjnaqa tamo nanqi di brantosib ban waiyosib Yesus ojeb.

⁵¹ Onaqa Yesus aqa angro bei na aqa sebru osiq atra tamo gate aqa kangal tamo gateq di qalqajqa sebru waiyej grotosiqa dabkala segi gentetej.

⁵² Onaqa Yesus na aqa angro di minjej, “Ino sebru olo ate. Tamo kalil sebru na qotqab qaji nanqi sebru na morenqab.

⁵³ Ni que. E ijo Abu minjqai di a na lan angro 72,000 nanqi qarinnjrimqa bosib e aqaryaibqab. Ni di qaliesai kiyo?”

⁵⁴ Ariya e ijo Abu degsi minjqasai. Minjqai di aqa anjam nengrenq di unu qaji di aqa damu brantqasai. Agi nami endegsib nengrenyeb, ‘Kristus a moiqas.’ ”

⁵⁵ Osiqa bati deqa Yesus na tamo nanqi di minjrej, “E len ojo tamo unum deqa kiyo ningi sebru ti torom ti elenosis e ojqa bonub e? E bati gaigai atra tal miligiq di sosimqa Qotei aqa anjam plaltoqnem. Bati deqa ningi yala ban waiyosib e ojsai.

⁵⁶ Ningi kumbra degyeb deqa Qotei aqa medabu o tamo nango anjam nenqrenq di unu qaji di aqa damu agi brantej.” Yesus a nangi degsi minjrnaqa aqa angro kalil nangi a uratosib jaraiyeb.

Juda tamo kokba nangi Yesus aqa jejamuq di une qametqa marsib koroeb

⁵⁷ Onaqa tamo Yesus oheb qaji nangi na a osib atra tamo gate aqa ñam Kaiafas aqa talq osi gileb. Dia Juda gate nangi ti dal anjam qalie tamo nangi ti kalil koroesoqneb. Koroesonabqa tamo nangi na Yesus osi gilsib nango ulatamuq di tigelteb.

⁵⁸ Nangi Yesus osi gileqnabqa Pita a kiñala isa isaq na Yesus dauryosiq uli uliosiq gilsiq torei atra tamo gate aqa tal meq di brantej. Brantosiqa nangi Yesus kiyeryib unqajqa deqa are qalsiq qaja tamo qudei nango ambleq di awesoqnej.

⁵⁹ Onaqa atra tamo kokba ti Juda gate nangi ti kalil koroesosibqa nangi gisan anjam na Yesus aqa jejamuq di une qametqa are qalsib anjam namoqneb. Di kiyaaqa? Anjam dena nangi Yesus qalib moiqaajqa deqa.

⁶⁰ Anjam namonab namonab ugeinjrej. Deqa nangi tamo gargekoba met-njreqnab boqnsib gisan anjam Yesus aqa jejamuq di qamelenjoqneb. Nango ambleq dena tamo aiyel tigelosib Yesus aqa jejamu lanja gisanjosib mareb,

⁶¹ “Tamo endi a endegsi marnaq iga quem, ‘E Qotei aqa atra tal koba endi kongrontosiyqa bati qalub qa olo tigeltqai.’ ”

⁶² Onaqa atra tamo gate a nango anjam di qusiqa a tigelosiq Yesus aqa areq bosiq nenemyej, “Tamo nangi endi une gargekoba ino jejamuq di qameqnub. Di ni kamba anjam bei marqasai e?”

⁶³ Onaqa Yesus a torei mequmej. A anjam bei yala marosai. Deqa atra tamo gate na olo nenemyej, “Qotei nambile gaigai unu qaji aqa ñam na e ni nenemmqai, ni Kristus e? Ni Qotei aqa Niri e? Ni e merbe.”

⁶⁴ Onaqa Yesus na minnej, “Od. Anjam ni maronum di kere. Ni que. E Tamo Angro. Bunuqna e lan qureq oqsiy Qotei singila koba ti unu qaji aqa ban woq di awesosiy olo lanbiq na boqnit ningi e nubqab.”

⁶⁵ Onaqa atra tamo gate a Yesus aqa anjam di qusiqa a tulan minjin oqetonaqa aqa segi gara jugo bumbranyosiq marej, “Aqa une agi a segi babtqo iga quonum. Deqa iga kiyaaqa tamo bei olo metonam bosim aqa une marqas? Aqa misilin anjam ningi quonub.

⁶⁶ Deqa ningi kiyersib marqab?” Onaqa nangi kalil mareb, “A bole une ti. Deqa qalib moiym.”

⁶⁷⁻⁶⁸ Nangi kalil degsib marnabqa nango ambleq dena tamo qudei nangi tigelosib Yesus aqa ulatamuq di miselyoqnsib ban na qaloqneb. Osib aqa namdamu gara na qosetosib ula ponjoqnsib minjoqneb, “Ni Kristus amqa ni ubtosim mare, yai na ni lumqo?”

Pita a gisanjoqalubtosiq marej, “E Yesus qaliesai”

⁶⁹ Ariya Pita a tal meq di awesonaqa kangal unja bei na aqa areq bosiq minnej, “Ni dego Yesus Galili qaji aqa angro bei. Ni nami a dauryosim laqnem.”

⁷⁰ Onaqa Pita a tamo kalil nango namdamuq di tulan saidosiq unja di minnej, “Ni anjam merbonum di e qaliesai.”

⁷¹ Degsi minjsiq tigelosiq tal qala beiq gilsiq di soqnej. Sonaqa kangal unja bei na Pita unsiqa tamo nangi Pita aqa areq di tigelesoqneb qaji nangi minjrej, “Tamo di a dego Yesus Nasaret qaji aqa angro bei. A nami Yesus dauryosiq laqnej.”

⁷² Onaqa Pita a olo tulan saidosiq marej, “E tamo di qaliesai bole sai. E bole maronum.”

⁷³ Olo kiñala soboleiyonaq tamo qudei jojom di tigelesoqneb qaji nanqi Pita aqa areq bosib minjeb, “Iga ino anjam maro na qalieonum, ni Galili qaji tamo. Dena iga poigwo, ni Yesus aqa angro bei.”

⁷⁴ Onaqa Pita a olo tulan singila na saidosiq marej, “E tamo di qaliesai bole sai. E bole maronum. E gisanjot Qotei na e lubem.” A degsi marnaqa tuwe anjamej.

⁷⁵ Tuwe anjamonaqa Pita a qusiqa anjam nami Yesus na minjej qaji, “Tuwe anjamosaisoqnimqa ni gisanjoqalubtosim marqam, ‘E Yesus qaliesai,’ ” anjam deqa olo are qalsiqa poiyoonaqa oqedosiq tulan akamugetej.

27

Juda tamo kokba nanqi Yesus osib Pailat aqa banq di ateb

¹⁻² Onaqa nobqolo malu gameqnaq atra tamo kokba ti Israel nanjo gate nanqi ti kalil koroesosibqa Yesus qalib moiqaqqa anjam keretoqneb. Anjam kereonaq nanqi Yesus aqa banq tontetosib osi gilsib Rom nanjo gate Pailat aqa banq di ateb.

Judas na aqa segi jejamu qalsiq moiyej

³⁻⁴ Atra tamo kokba ti Juda gate nanqi ti Yesus qalib moiqaqqa anjam keretonabqa Judas a qusiqa olo areqalo bei osiqa nanjo areq bosiq minjrej, “E une kobaquja yonum. Tamo e nunjo banq di atonum qaji a une saiqoji. Ningi a lanja qalsib moiyoqab. Deqa menin silali 30 ningi na ebeb qaji endi olo oi.” Degsi minjrnaqa nanqi na kamba minjeb, “Di gago gulbe sai. Di ino segi gulbe.”

⁵ Onaqa Judas a silali di olo osi gilsiqqa atra tal meq di breiyosiq aisiq a segi na aqa kakroq di sil waiyosiq gainosiq moiyej.

⁶ Onaqa atra tamo kokba nanqi mareb, “Silali endi tamo qalib moiqaqqa aqa awai. Deqa iga silali endi atra tal aqa silali ti turtqasai.”

⁷ Nanqi degsib marsibqa silali di olo osib web gereiyo qaji tamo bei aqa mandam mutu bei awaiyeb. Yaun tamo nanqi morenoqribqa mandam mutu dia subq atelenqajqa deqa awaiyeb.

⁸ Mandam mutu di “Len Aiyo Qaji Mandam” ñam degsib waiyeb. Ñam di bini mareqnub.

⁹⁻¹⁰ Deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Jeremaia a nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, “Israel nanqi Kristus aqa jejamu awaiyqa marsib menin silali 30 atqab. Atsib silali di olo osib web gereiyo qaji tamo bei aqa mandam mutu bei awaiyqab. Tamo Koba a na anjam degsi merbqo.” Jeremaia a nami degsi marej.

Pailat na Yesus nenemyej, “Ni Juda nanjo Mandor Koba e?”

¹¹ Onaqa Yesus a Pailat aqa ulatamuq di tigelonaqa Pailat na nenemyej, “Ni Juda nanjo Mandor Koba e?” Onaqa Yesus na minjej, “Od. Anjam ni maronum di kere.”

¹² Onaqa atra tamo kokba ti Juda gate nanqi ti Yesus aqa anjam di qusib minjin oqetnrnaqa Yesus gisanjoqnsib aqa jejamuq di une gargekoba qamelenoqneb. Onaqa Yesus a torei mequmej. A anjam bei kamba yala marosai.

¹³ Deqa Pailat na olo Yesus nenemyej, “Nanqi une gargekoba ino jejamuq di gameqnub. Di ni queqnum e?”

¹⁴ Onaqa Yesus a kamba anjam bei marosai. Deqa Pailat a tulan prugugetej.

Pailat a marej, “Ningi Yesus a namburbasq di qamiy”

¹⁵ Pailat aqa kumbra agiende. Wausau gaigai yori bati koba brantoqnimqa Juda tamo ungasari nanngi tamo qujai aqa ñam maroqnibqa Pailat na tamo di tonto talq dena uratoqnsim enjroqnqas.

¹⁶ Bati deqa tamo bei aqa ñam Barabas a tonto talq di soqnej. A len ojo tamo.

¹⁷ Deqa tamo ungasari kalil nanngi Pailat aqa areq di koroonabqa a na nenemnrej, “E tamo yai tonto talq dena uratosiy engwai? E Barabas uratosiy engwai kiyo Yesus agi ningi Kristus qa mareqnub qaji a uratosiy engwai kiyo? Ningi na merbiy.”

¹⁸ Pailat a nanngi degsi nenemnrej. Di kiyaqa? A qalieej, atra tamo kokba nanngi Yesus qa ugeosib deqa a ojsib Pailat aqa banq di ateb.

¹⁹ Bati di Pailat a une pegiyo qaji awo jaramq di awesonaga aqa ñaun na anjam bei pepa mutu kiñalaq di nengrenyosiq Pailat aqaq qarinyej. A endegsi nengrenyey, “Yesus aqa jejamuq di une saiqoji. Deqa ni a kumbra uge bei yaim. Qolo e ñeibilqeiosim Yesus unonum. Deqa e are tulan gulbekobaibqo.”

²⁰ Onaga Juda gate nanngi ti atra tamo kokba ti nanngi na tamo ungasari nango areqalo tigeltetnjreb. Tamo ungasari nanngi Pailat minjibqa a na Barabas uratosim enjrsim olo Yesus qalim moiqaqqa deqa nango areqalo tigeltetnjreb.

²¹ Onaga Pailat na olo tamo ungasari nanngi nenemnrej, “E tamo yai uratosiy engwai? Barabas kiyo Yesus kiyo? Ningi na merbiy.” Onaga nanngi na kamba minjeb, “Ni Barabas uratosim ege.”

²² Onaga Pailat na olo minjrej, “E ningi Barabas engwajqa merbonub deqa e Yesus kiyeryqai? Agi ningi a qa mareqnub. ‘A Kristus.’” Onaga nanngi kalil murqumyosib minjeb, “Ni Yesus osim namburbasq di game.”

²³ Onaga minjrej, “Kiyaqa Yesus qalit moiqaq? A une kiye yqo deqa a namburbasq di qamqai?” Degsi minjrnaqa nanngi olo tulan murqumyoqnsib wainyoqnsib minjoqneb, “Ni a namburbasq di game.”

²⁴ Onaga Pailat a nango anjam di qusiqa endegsi poiyej, “Tamo ungasari nanngi ijo anjam quetbqasai. E nanngi saidnjrqai di nanngi ñirinosis qoto tigeltqab.” Pailat a degsi poiyej deqa a tamo ungasari nango ulatamuq di ya bei tabirq di qamsiq ya dena aqa ban yansosiq minjrej, “Yesus a moiqaq di nungo une. Di ijo une sai.”

²⁵ Onaga tamo ungasari nanngi na minjeb, “Di kere. Unqum. Yesus a moiqaq di gago une. Di gago angro nango une dego.”

²⁶ Nanngi Pailat degsib minjnabqa a nango anjam di dauryosiq Barabas tonto talq dena oqeq atsiqa nanngi enjrej. Enjrsiqa olo Yesus osiq qaja tamo nango banq di atsiqa minjrej, “Ningi Yesus bu toqon na kumbainyiy.” Degsi minjrnaqa nanngi na Yesus osib kumbainyeb. Kumbainyosib koboonaqa Pailat na olo minjrej, “Ningi Yesus namburbasq di qamqajqa osib giliy.”

Qaja tamo nanngi Yesus misilinyoqneb

²⁷ Pailat na qaja tamo nanngi degsi minjrnaqa nanngi Yesus osib Rom nango tal kobaqujaq osi gileb. Osi gilsib qaja tamo kalil nanngi metnjrnab bosib tal dia koroeb.

²⁸ Koroosib Yesus aqa gara piqtetosib gara jugo olekoba lent mandor kokba nanngi gaigai jigeqnub deqaji bei osib Yesus jigeteb.

²⁹ Osib sil luwit osib lulumosib sil dena mandor nango gate tatal bul gereiyosib aqa gateq di atetosib singila na teqiyeb. Osib bu toqon kaneno osib Yesus aqa ban woq di yonab a mandor koba bul ojsiq tigelesoqnej. Osib aqa areq di singa pulutosib a gisan na binjoqnsib minjoqneb, “O Juda nango Mandor Koba, kaiye.”

³⁰ Degsib Yesus minjoqnsib a miselyoqnsib bu toqon esoqnej qaji di taturiyosib dena aqa gateq di qaloqneb.

³¹ Nanği degsib Yesus misilinyosib koboonaqa gara lent di piqtetosib aqa segi gara olo jigetosib aqa qawarq di namburbas atetosib a ban ojsib gaintqa sawaq osi gileb.

Nanği Yesus osib namburbasq di qameb

³² Nanği Yesus osi giloqnsibqa gamq di tamo bei walwelosiq aiyeqnaqa a turosib ojsib Yesus aqa qawarq dena namburbas yaiyosib tamo di yonabqa a kamba qoboiyosiq gam na Yesus dauryosiq giloqnej. Tamo di aqa ñam Saimon. A Sairini qure qaji.

³³ Nanği Yesus osi gilsib sawa agu kiñala bei aqa ñam Golgota di branteb. Ñam di aqa damu, “Tamo gate tanu.”

³⁴ Di brantosib qaja tamo nanği na wain ya ti kial aqa ya isa koba de ti bulyosib Yesus anaiyonab uyo oneiyonaq ugeiyonaq uratej.

³⁵ Onaqa qaja tamo nanği na Yesus osib namburbasq di qameb. Qamsib Yesus aqa gara elenqa marsib gilteleneb. Osib menin silali alaneb. Tamo yai aqa menin na bunjrqa di a na gara oqas. Degsib marsib menin silali alajosib gara eleneb.

³⁶ Onaqa Yesus a namburbas goge di gainesonaca qaja tamo nanği namburbas utruq di awoosib Yesus taqatesoqneb.

³⁷ Osib namburbas mutu gogeq di anjam endegsib nenqrenyeb, “Tamo endi Yesus. A Juda nanço Mandor Koba.” Yesus a nami maroqnej, “E Juda nanço Mandor Koba.” Yesus aqa une deqa osib anjam di nenqrenyeb.

³⁸ Bati deqa bajin tamo aiyel dego namburbasq di gaintnjrsib ñumeb. Bei Yesus aqa ban woq di qameb. Bei Yesus aqa ban qonanq di qameb.

³⁹ Yesus a namburbas goge di sonaca tamo ungasari nanği aqa ulatamuq dena walwelosib gile beoqnsib a misilinyoqnsib gate gainyoqnsib minjoqneb,

⁴⁰ “Ni nami marem, ‘E atra tal koba kongrontosiyqa bati qalub qa olo tigeltqai.’ Ni degsi marem deqa ni ino segi jejamu aqaryaiye. Ni Qotei aqa Niriamqa ni namburbas uratosim mandamq aiye.”

⁴¹⁻⁴² Atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanği ti Juda gate nanği ti dego Yesus degsib misilinyoqneb. Osib segi segi maroqneb, “A na tamo ungasari gargekoba nanği aqaryainjroqnej. Ariya a na aqa segi jejamu aqaryaiyqa keresai. A Israel nanço Mandor Koba boleamqa a namburbas uratosim mandamq aiymqa iga unsim marqom, ‘Bole.’

⁴³ A segi mareqnu, ‘E Qotei qa ijo areqalo singilatejunum. E segi Qotei aqa Niri.’ Aqa anjam di boleamqa Qotei na endego aqaryaiyem.”

⁴⁴ Onaqa bajin tamo aiyel Yesus ombla gaintnjreb qaji nanği dego Yesus degsib misilin anjam minjoqneb.

Yesus a moiyej

⁴⁵ Qanam jige sen bati 12 onaqa sawa kalil tulan ambruosi sonaq gilsiq sen bati 3 onaq bilaqtej.

⁴⁶ Onaqa Yesus a tulan lelenosiq marej, “Eloi, Eloi, lema sabaktani?” Di Hibu anjam. Anjam di aqa damu, “O ijo Qotei, O ijo Qotei. Ni kiyaca e qoreibonum?”

⁴⁷ Onaqa tamo qudei Yesus aqa areq di tigelesoqneb qaji nanği aqa anjam di qusib mareb, “A Elaija meteqnu.”

⁴⁸ Degsib marnabqa tamo bei a urur ti gilsiq gara ñengi bei osiq wain isa kobaq di tuqtosiq soruq di qosisiqa osi bosiq Yesus anaiyqajqa soqtosiq aqa medabuq di atej.

⁴⁹ Onaqa tamo qudei nanġi mareb, “Iga mati tariġosim koqyesqom. Elaija a bosim Yesus ġamburbasq dena osim mandamq atqas kiyo?”

⁵⁰ Onaqa Yesus a olo tulaġ leleġosiq a mondor titosiq aqa ġambile uratosiq moiyej.

⁵¹ Bati qujai deqa gara kobaquja atra tal miligiq di ġaiġesoqnej qaji a goge na branosiġ aisiġ poaiyelej. Onaqa mimin kobaquja dego dosiq mandam renġinjon aqa menin kokba paraparaelenjeb.

⁵²⁻⁵³ Bati deqa Qotei aqa segi tamo unġasari gargekoba nami moreġeb qaji nango sub waqelenjonabqa nanġi olo subq na tigeleb. Bunuqna Yesus a dego subq na tigelonaqa tamo unġasari nanġi di Qotei aqa qure koba Jerusalem miligiq gileb. Gilnabqa tamo gargekoba nanġi na unjreb.

⁵⁴ Ariya qaja tamo nanġi ġamburbas utruq di Yesus taqatesoqneb qaji nango gate ombla na mimin dosiq mandam renġinjon aqa menin kokba paraparaelenjonab unsibqa nanġi tulaġ ulaugetosib mareb, “Bole. Tamo endi a Qotei aqa Niri.”

⁵⁵⁻⁵⁶ Unġasari gargekoba nanġi isaq di tigelesosib Yesus koqyoqneb. Bei Maria Makdala qure qaji. Maria bei aġi Jems Josep wo nanġo ai. Ariya uġa bei Sebedi aqa ġiri aiyel nanġo ai. Yesus a nami Galili sawaq di sonaqa unġasari nanġi dena a dauryosib laqnsib kaġgalyoqneb. Bati Yesus a Galili sawa uratosiq a na nanġi joqsiqa koba na Jerusalem beleġeb.

Josep a Yesus aqa jejamu osiq subq atej

⁵⁷⁻⁵⁸ Onaqa bilaqtonaqa ñoro tamo bei aqa ñam Josep a Yesus aqa jejamu osim subq atqa marsiq Pailat a nenemyqa gilej. Josep a Arimatea qure qaji. A dego Yesus dauryoqnej qaji. Deqa a Pailat aqa talq gilsiq nenemyej, “Ni e odbimqa e Yesus aqa jejamu osiy subq atqa kere e?” Onaqa Pailat na odyosiq aqa qaja tamo qudei nanġi minjrej, “Ninġi Yesus aqa jejamu osib Josep yiy.”

⁵⁹⁻⁶⁰ Onaqa Josep na Yesus aqa jejamu osi gilsiq gara qat omu na dalaosiq aqa segi sub bunuj nami menin miligiq di gereiyej qaji dia atej. Atsiqa menin kobaquja belbeltosiq dena sub me getentej. Osiqa olo aiyej.

⁶¹ Onaqa Maria Makdala qure qaji wo Maria bei wo bosib sub areq di awoosib taqatesoqneb.

Qaja tamo nanġi sub me taqatesoqneb

⁶² Juda nanġo yori bati brantqa laqnej deqa yori bati aqa inġi inġi kalil gereiyosib atnab soqnej. Deqa atra tamo kokba ti Farisi nanġi ti Pailat aqa talq gilsib minjeb,

⁶³ “O Tamo Koba, Yesus a gisaġ tamo. Deqa a moiyosaisosiq endegsi marnaq iga quem, ‘Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.’ A degsi marnaq iga quem.

⁶⁴ Deqa ni ino qaja tamo qudei qarinnjrimqa nanġi gilsib sub me geregere getentosib taqatesoqnibqa bati qalub koboqas. Ni degye. Ni degyqasai di Yesus aqa anġro nanġi gilsib aqa jejamu bajinosis gisaġosib tamo unġasari nanġi minjrqab, ‘Yesus a subq na tigelqo.’ Yimqa nanġo gisaġ anjam di tulaġ kobaosim Yesus aqa gisaġ anjam nami marej qaji di tulaġ bunyqas.”

⁶⁵ Onaqa Pailat na minjrej, “Ninġi nunġo segi qaja tamo qudei joqsisib gilibqa nanġi sub me geregere getentosib taqatesqab.”

⁶⁶ Pailat a nanġi degsi minjrnaqa nanġi na qaja tamo qudei nanġi joqsisib gilsib minjreb, “Ninġi na sub me geregere taqatesoqniy.” Degsisib minjrsib menin kobaquja nami sub me getentesoqnej qaji di olo geregere sinġilatosib sub meq di saga waiyeb. Nanġi degyeb. Di kiyaaq? Yesus aqa anġro nanġi

bunuqna bosib saga olo taqal atqab di tamo kalil nangi poinjrqas, Yesus aqa angro nangi aqa jejamu bajinonub.

28

Yesus a olo subq na tigelej

¹ Yori bati koboonaqa nebeonaq nobqolo ambru Maria Makdala qure qaji wo Maria bei wo tigelosib Yesus aqa sub unqajqa gileb.

² Nanggi gileq nabqa Tamo Koba aqa lan angro bei a lan goge na aisiqa menin kobaquja sub me getentesoqnej qaji di belbeltosiq qalaq di atsiqa menin quraq di awesoqnej. Awesonaqa mimin kobaquja dej.

³ Lan angro di aqa ulatamu kola bul tulan minjalej. Aqa gara lanbi bul tulan qat.

⁴ Onaqa qaja tamo sub me taqatesoqneb qaji nangi na lan angro di unsi-bqa nangi tulan ulaugetosib gindagindanosib mandamq di ululonjosib tamo moreno bul tindanesoqneb.

⁵ Onaqa lan angro na unja aiyel di minjrej, “Ningi ulaaib. E qalie, ningi Yesus namburbasq di qameb qaji a qa nameqnub. ⁶ A endi sosai. A subq na tigelqo. Agi a nami ningi endegsi merngej, ‘E subq na tigelqai.’ Deqa ningi aiyel bosib sub miligi uniy. A neioteb qaji lume agi unu.

⁷ Ningi unsibqa olo puluosib gurgur ti aisib Yesus aqa angro nangi endegsib minjriy, ‘Yesus a subq na tigelqo. Tigelosiq ningi qa namoosiq Galili sawaq gilqo. Ningi dego Galili sawaq gilsib dia a itqab.’ O unja aiyel, e ningi anjam di merngwa bonum.”

⁸ Onaqa unja aiyel di nangi tulan ulaugeteb. Osib nangi olo arebolebolein-jrej. Deqa nangi subq dena olo puluosib lan angro na anjam minjrej qaji di Yesus aqa angro nangi minjrqajqa gurgur ti aiyeb.

⁹ Aiyeq nabqa gamq di Yesus a segi nangi aiyel turosiqa minjrej, “Nobqolo bole.” Degsi minjrnaqa nangi aiyel aqa areq bosibqa aqa singa ojsib a binjyeb.

¹⁰ Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi ulaaib. Ningi aisib ijo was nangi endegsib minjriy, ‘Ningi Galili sawaq giliy. Gilsib dia Yesus itqab.’ ”

Qaja tamo nanjo gisan anjam

¹¹ Unja aiyel aiyeq nabqa qaja tamo qudei sub taqatesoqneb qaji nangi tigelosib qure miligiq aiyeb. Aisib kumbra kalil subq di brantonaq uneb qaji di atra tamo kokba nangi sainjreb.

¹² Sainjrnab qusibqa Juda gate kalil nangi metnjrnab bosib koroosib anjam qosisib qaja tamo nangi di silali kobaquja enjreb. Osib minjreb,

¹³ “Ningi na tamo ungasari nangi anjam endegsib minjroqniy, ‘Iga sub taqatosim nerenesonamqa Yesus aqa angro nangi qolo bosib subq dena Yesus aqa jejamu bajinosib jaraiyeb.’

¹⁴ Yimqa Pailat a nungo anjam di qusim ningi qa njirinamqa iga na aqa are olo latetosim anjam gereiyonamqa a ningi gulbe bei engwasai.”

¹⁵ Onaqa qaja tamo nangi silali di osib atra tamo kokba nanjo anjam dauryosib Yesus aqa angro nangi na aqa jejamu subq dena bajineb anjam di mare mare laqneb. Laqnab Juda tamo ungasari tulan gargekoba nangi anjam di quelenjosib nangi kamba saoqneb agi bini saoqnsib unub.

Yesus na aqa angro nangi wau enjrej

¹⁶ Onaqa Yesus aqa angro 11 nangi Galili sawaq gilsib mana bei Yesus a nami nangi deq oqwajqa minjrej qaji deq oqeb.

¹⁷ Oqsib dia Yesus itosib a binjyosib aqa nam soqteb. Ariya nangi qudei areqalo aiyelteb.

¹⁸ Onaqa Yesus a nango areq gilsiq a minjrej, “Ijo Abu na singila kalil ijo banq di atej deqa e mandam ti lan ti taqatejunum.

¹⁹ Deqa ningi walwelosib sawa sawa kalil keretoqnsibqa tamo ungasari nangi ijo anjam minjre minjre laqniy. Yim nangi e daurbqajqa deqa. Ningi ijo Abu aqa ñam na ti e Qotei aqa Niri ijo segi ñam na ti Mondor Bole aqa ñam na ti nangi yansnjroqniy.

²⁰ O ijo angro, anjam kalil e nami merngoqnem qaji di ningi walwelosib tamo ungasari nangi minjroqniy. Yim nangi anjam di dauryqajqa deqa. Ningi quiy. E bati gaigai ningi koba na wauoqnsiy sqai. Degsim soqnim soqnim diño bati brantqas.”

MAK

Jon yansnjro qaji a anjam palontoqnej

¹ Qotei aqa Niri Yesus Kristus aqa anjam bole e utruq na saqai.

² Nami Qotei na aqa Niri Yesus endegsi minjej, “Ni que. E na ijo anjam maro tamo qarinyitqa a ni qa namoosim ino gam gereiyetmqas.

³ A wadau sawaq di tulan lelenoqnsim tamo ungasari nangi endegsi minjroqnas, “Tamo Koba a bqajqa gam gereiyetiy. Aqa gam tingiteti.” Qotei a nami aqa Niri degsi minjej. Onaqa aqa medabu o qaji tamo Aisaia a anjam di nenngrenyonaq soqnej.

⁴⁻⁵ Bunuqna Jon yansnjro qaji a wadau sawaq di brantej. Brantosiq dia tamo ungasari nangi Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej. Tamo ungasari Judia sawaq di soqneb qaji nangi ti Jerusalem qureq di soqneb qaji nangi ti kalil Jon aqa areq gileqnabqa a na nangi endegsi minjroqnej, “Ningi are buliyibqa Qotei na nungo une kalil kobotetngwas. Amqa e na ningi yansngwai.” Degsi minjreqnaqa nangi na nango une kalil babteqnabqa Jordan yaq di yansnjroqnej.

⁶ Jon a wadau sawaq di soqnej di a ingi ingi saiqoji. Deqa a gara jugo kamel aqa jungum na gereiyo qaji di jugoqnsiq alalag na singilatosiq laqnej. A ingi uyo saiqoji deqa a sis ti bisim qaq ti uyoqnej.

⁷ A Qotei aqa anjam palontoqnsiq tamo ungasari nangi endegsi minjroqnej, “Tamo Koba a bunuqna ijo qoreq na bqas. A tamo singila koba. Ijo singila aqa singila ti keresai. Deqa e a kangalyqajqa e tamo bolesai.

⁸ E ya na ningi yansngeqnum. Ariya Tamo Koba a bosimqa Mondor Bole aqa singila na ningi yansngwas.” Jon na tamo ungasari nangi anjam degsi minjroqnej.

Jon na Yesus yansej

⁹ Bati bei Yesus a Jon na yansqa marsiq Nasaret qureq dena tigelosiq Galili sawa uratosiq Jon aqa areq bej. Bonaqa Jon na Jordan yaq di yansej.

¹⁰ Yansonaga a yaq na tigelosiq tarosiq lan goge kogyonaga lan waqej. Lan waqonaqa Qotei aqa Mondor a binon bulosiq aisiq Yesus aqa jejamuq di awoej.

¹¹ Awoonaqa lan goge dena Qotei na Yesus metonaqa aqa kakro quej. A endegsi minjnaq quej, “Ni ijo Angro qujai. E ni tulan qalaqalaimeqnum. E ni qa tulan areboleboleibeqnu.”

Satan a bosiq Yesus walawalaiyoqnej

¹²⁻¹³ Onaqa Mondor a Yesus wadau sawaq osi gilsiq di uratonaga bati 40 a di laqnej. Di laqnaqa Satan bosiq Yesus a une bei atqa marsiq walawalaiyoqnej. Yesus a wagme juwan nangi ti soqneb. Sonabqa Qotei aqa lan angro nangi bosib Yesus singilatoqneb.

Yesus a Galili sawaq di aqa wau utru atej

¹⁴ Bati bei Jon a tonto talq di waiyonab sonaga Yesus a olo Galili sawaq aiyej. Aisiq dia Qotei aqa anjam bole palontoqnej.

¹⁵ A endegsi maroqnej, “Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqajqa bati jojomqo. Deqa ningi are buliyosib Qotei aqa anjam bole nungo areqaloq di singilatiy.”

Yesus na tamo qolqe nangi metnjrnaq a dauryeb

¹⁶ Osiqa Yesus a Galili ya agu kobaqujaq gilej. Gilsiq alile dia walweloqn-siqa nam atej di Saimon aqa was Andru wo nangi qe o qaji tamo soqneb deqa nangi kakan waiyeq nab unjrej.

¹⁷ Unjr siqa minjrej, “Ningi aiyel e daurbij. Ningi qe o qaji tamo unub deqa ningi qe eqnub. Dego kere e wau engitqa ningi olo tamo oqnqab.”

¹⁸ Yesus a nangi degsi minjr naqa nangi nango kakan uratosib Yesus dauryeb.

¹⁹ Onaqa Yesus a olo walwelosiq gilokiñalayosiqa Sebedi aqa niri Jems aqa was Jon wo nangi aiyel qobun miligiq di kakan brano qandimeq nabqa unjr siqa metnjrej.

²⁰ Metnjr naqa nango abu Sebedi wau tamo ti qobun miligiq di sonabqa nangi uratnjrsib Yesus dauryeb.

Yesus a tamo bei aqaq dena mondor uge wiyetej

²¹ Onaqa Yesus aqa angro nangi ti walwelosib gilsib Kaperneam qureq di branteb. Brantosib sonabqa Juda nango yori batiej. Deqa Yesus a Juda nango Qotei tal miligiq gilsiq Qotei aqa anjam palontosiqa minjroqnej.

²² Aqa anjam palontej di singila ti. Dal anjam qalie tamo nango anjam maroqneb de ti keresai. Yesus a segi anjam di aqa abu. Aqa anjam dena dal anjam qalie tamo nango anjam tulan bunyoqnej. Deqa tamo ungasari nangi Yesus aqa anjam di qusib tulan prugeb.

²³ Bati di tamo bei mondor uge na ojej qaji a Qotei tal miligiq di awesoqnej. Deqa a Yesus unsiqa tulan lelenosiqa minjej,

²⁴ “O Yesus Nasaret qaji tamo, ni iga kiyergwajqa bonum? Ni iga padaltgwa bonum e? E ni qalie. Ni Qotei aqa Tamo Boledamu. Ino jejamuq di une bei saiqoji.”

²⁵ Onaqa Yesus na mondor uge di njrintosiqa minjej, “Ni medabu getentosim tamo di uratosim ulan.”

²⁶ Degsi minj naqa mondor uge dena tamo di kunjimyosiqa tulan lelenosiqa a uratosiq ulanjej.

²⁷ Onaqa tamo ungasari nangi Yesus aqa manwa di unsibqa nangi tulan prugosib segi segi maroqneb, “Yesus a tamo kiyero? A anjam bunuj mareqnu. Aqa anjam bunuj di singila ti mareqnu. A segi anjam di aqa abu. Agi a na mondor uge nangi minjre naqa nangi aqa anjam dauryosib jaraiyeq nub.”

²⁸ Tamo ungasari nangi degsib maroqneb. Osib nangi walwelosib Galili sawa keretosib Yesus aqa manwa deqa saqnsib laqneb.

Yesus na Pita aqa mimibe boletej

²⁹ Onaqa Yesus aqa angro nangi ti Qotei tal uratosib Saimon Andru wo nango tal gogeteb. Jems Jon wo nangi koba na tal gogeteb.

³⁰ Tal gogetosibqa Saimon aqa mimibe makobaiyonaq jejamu tulan kanjanyonaqa neiesonaq uneb. Deqa Yesus aqa angro nangi na Yesus minjeb, “Ni na unja di boletqa kere e?” Onaqa minjrej, “Od, e na boletqa kere.”

³¹ Degsi minjr siqa unja maiyej qaji aqa areq gilsiq ban ojsiq tigeltej. Tigeltonaqa aqa jejamu kanjan di koboonaqa a tigelosiq nangi inji goiyetnjrej.

Yesus a tamo ungasari gargekoba nangi boletnjroqnej

³² Sen aiyeq naqa qure deqaji tamo ungasari ma utru segi segi so qaji nangi ti mondor uge uge na ojeleno qaji nangi ti nango was nangi na joqoqnsib Yesus aqa areq boqneb.

³³ Boqnsib Yesus soqnej qaji tal meq di korooqneb.

³⁴ Onaqa Yesus na tamo ungasari kalil ma ti soqneb qaji nangi boletnjroqnej. Osiqa mondor uge nangi dego winjroqnej. Mondor uge nangi di Yesus qa qalieeb deqa nangi aqa ñam ubtqa mareqnab a na nangi saidnjroqnej.

Yesus a Galili sawaq di Qotei aqa anjam mare mare laqnej

³⁵ Onaqa nobqolo ambru Yesus na tamo ungasari nangi alelnjrsiqa wadau sawaq gilsiq dia Qotei pailyoqnej.

³⁶⁻³⁷ Pailyeqnaqa aqa angro nangi Saimon koba na a qa ñamosib gilsib itosib minjeb, “Tamo ungasari kalil nangi ni qa ñameqnub.”

³⁸ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi tigelabqa iga qure qureq giloqn-simqa dia Qotei aqa anjam palontoqnsim tamo ungasari nangi minjroqnqom. E wau di yqajqa deqa mandamq aiyem.”

³⁹ Degsi minjrsiqa walweloqnsiqa qure qure kalil Galili sawaq di brant-qnsiqa Juda nango Qotei tal miligiq giloqnsiqa Qotei aqa anjam palontoqnsiq minjroqnej. Osiqa mondor uge uge nangi winjreqnaqa nangi na tamo ungasari nangoq dena jaraiyoqneb.

Yesus a tamo yu na aqa jejamu ugeelenj qaji di boletej

⁴⁰ Onaqa tamo bei yu na aqa jejamu ugeelenj qaji a Yesus aqa areq bosiq aqa singaq di singa pulutosiqa pailyosiq minjej, “O Tamo Koba, ni e boletbqa are soqnimqa e boletbe.”

⁴¹ Onaqa Yesus na tamo di aqa yu unsiqa a qa dulosiqa ban waiyosiq ojej. Ojsiqa minjej, “E ni boletmq are unu. Deqa ino jejamu olo boleeme.”

⁴² Onaqa bati qujai deqa aqa yu kalil mosoosiq aqa jejamu boleej.

⁴³ Onaqa Yesus a singila na minjej, “Ni tigelosim gile.

⁴⁴ Ino jejamu boleqo deqa ni tamo qudei nangi minjraim. Ni gilsim ino jejamu atra tamo osoryosim atraiyqajqa ingi ingi Moses a nami marej qaji di osim Qotei atraiye. Yimqa tamo ungasari nangi ni numsib marqab, ‘Bole, ino jejamu boleqo.’”

⁴⁵ Onaqa a gilsiq ariya a Yesus aqa anjam di dauryosai. Yesus na boletej deqa a anjam mare mare laqnaqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi quekriteb. Deqa Yesus a segitosiqa gilsiq wadau sawaq di soqnej. Tamo ungasari nangi a jujuñyaib deqa a qure beiq di brantosaijoqnej. A wadau sawaq di sonaqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi qure qure kalilq dena tigeloqnsib aqa areq belenjoqneb.

2

Yesus a tamo bei jejamu laiyej qaji di boletej

¹ Bati bei Yesus a olo Kaperneam gilsiq di sonaqa qure deqaji nangi endegsib queb, “Yesus a gago qureq olo bqo. A talq di unu.”

² Deqa tamo ungasari gargekoba nangi bosib siranmeq di jujuñonabqa Yesus a Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej.

³ Onaqa tamo qolqe nangi na tamo bei jejamu laiyej qaji a saperaq di atsibqa qoboiosib Yesus aqa talq osi beb.

⁴ Osi bosib ñam ateb di tamo ungasari gargekoba nangi siranme juñonab unjreb. Deqa nangi Yesus aqa areq gilqa keresaijnnaqa tal quraq oqsib goge na waqtosibqa tamo sapera qoji gulaintosib ura uratonab Yesus aqa areq aiyej.

⁵ Onaqa Yesus a nango areqalo unej di nango areqalo qujai Yesus na tamo jejamu laiyej qaji di boletqa kere. Degsi unsiq deqa tamo di minjej, “O ijo angro, ino une kalil e na kobotetmonum.”

⁶ Onaqa dal anjam qalie tamo qudei warum dia awesoqneb qaji nanği Yesus aqa anjam di qusibqa nanço areqalo na mareb,

⁷ “Yesus a kiyaga anjam degsi marqo? A Qotei misilinyqo. Yai na tamo nanço une kobotqa kere? Qotei a segi qujai.”

⁸ Nanği degsib are qaleqnabqa Yesus a nanço areqalo di qalieosiq minjrej, “Ninği kiyaga areqalo di onub?”

⁹ Anjam kiye e na tamo jejamu laiyyo qaji di minjitqa ninği qusib e qa poingwas? ‘Ino une kalil e na kobotetmonum,’ anjam de kiyo, ‘Ni tigelosim ino sapera osim walwel,’ anjam de kiyo?

¹⁰ Ariya e segi Tamo Angro. E mandamq endi singila ti unum deqa e na tamo nanço une kobotetnjrq kere. Ninği degsi poingwajqa deqa e na tamo di boletqai.” Yesus a nanği degsi minjrsiq tamo jejamu laiyej qaji di koqyosiq minjej,

¹¹ “E ni mermqai. Ni tigelosim ino sapera osim ino talq gile.”

¹² Degsi minjnaqa aqa jejamu boleonaqa a tigelosiq aqa sapera osiq tamo ungasari kalil nanço nıamdamuq di walwelosiq gilej. Onaqa tamo ungasari kalil nanği Yesus aqa manwa di unsibqa nanği tulan prugugetosib Qotei aqa nıam soqtosib mareb, “Manwa iga endego unonum di kumbra tulan bei. Tamo bei na manwa deqaji bei yeqnaq iga nami unosaioqnem.”

Yesus na Livai minjej, “Ni e daurbe”

¹³ Onaqa Yesus a olo alile ainaqa tamo ungasari gargekoba nanği bosib aqa areq di koroonaqqa a na Qotei aqa anjam palonteqnaq nanği quoqneb.

¹⁴ Dena walwelosiq takis o qaji tamo bei aqa nıam Livai a takis o talq di awesonaq gilsiq itej. A Alfias aqa nıiri. A itosiq minjej, “Ni e daurbe.” Degsi minjnaqa a tigelosiq Yesus dauryej.

¹⁵ Onaqa bati bei Yesus aqa angro nanği ti Livai aqa talq gilsib awoosib inği uyoqneb. Nanği segi sai. Une tamo ti takis o qaji tamo ti gargekoba nanği dego koba na Yesus dauryosib Livai aqa talq di awoosib Yesus aqa angro nanği ti inği uyoqneb.

¹⁶ Onaqa Farisi qudei nanği bosib Yesus a une tamo ti takis o qaji tamo ti nanği koba na inği uyeqnab unjrsibqa Yesus aqa angro nanği minjreb, “Yesus a kiyaga une tamo ti takis o qaji tamo ti nanği koba na inği uyeqnub?”

¹⁷ Onaqa Yesus a Farisi nanço anjam di qusiq minjrej, “Tamo ma saiqoji nanği yu qangra tamo aqaq gilosaeqnub. Tamo ma ti nanği segi yu qangra tamo aqaq gileqnub. Tamo bei a marqas, ‘E tamo bole. E une saiqoji.’ E tamo deqaji nanği metnjrit ijoq bqajqa deqa mandamq aiyosai. Tamo a marqas, ‘E une ti.’ E tamo deqaji nanği metnjrit ijoq bqajqa deqa mandamq aiyem.”

Yesus a qurien qa anjam marej

¹⁸ Bati bei Jon aqa angro nanği ti Farisi nanği ti inği uratoqnsib qurienjoqneb. Deqa nanği Yesus aqa areq bosib minjeb, “Jon aqa angro nanği inği uratoqnsib qurienjeqnub. Farisi nanço angro nanği dego inği uratoqnsib qurienjeqnub. Ariya ino angro nanği kiyaga qurienosaieqnub?”

¹⁹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Tamo bei a unıa ban ojqa bati qa aqa was nanği ti soqnibqa nanği qurienqab e? Sai.

²⁰ Bunuqna nanço was a nanği uratnjrimqa bati deqa nanği qurienjoqnsib sqab.

²¹ “Tamo bei a gara jugo bunuj osim dena mutu gentosim gara jugo sari branq di qandimqa keresai. Degsi qandimqas di bunuqna a na gara jugo sari di yansimqa gara mutu bunuj a kiñalaosim gara jugo sari di uratim branq qelikobaqas.

²² Tamo bei a wain bunuj osim ya nobu sariq di qamqa keresai. Ya nobu sari di nami kangrajosiq singilaej deqa a wain bunuj qamimqa wain a didiqosim ya nobu sari paratosimqa wain bilenjosim mandamq aiqas. Ya nobu a dego ugeqas. A wain bunuj osim ya nobu bunujq di qamqas di kere.”

Yesus a segi yori bati aqa Tamo Koba

²³ Yori bati bei Yesus aqa angro nanqi ti wau ambleq na giloqnsibqa aqa angro nanqi bem sum gei elenjoqnsib uye uye giloqneb.

²⁴ Nanqi degsib gileqnabqa Farisi qudei nanqi bosib unjrsibqa Yesus minjeb, “Ino angro nanqi kiyaaq kumbra degyeqneb? Yori bati qa kumbra degyo di getento koba.”

²⁵ Onaqa Yesus na kamba Farisi nanqi minjrej, “Nami Devit aqa wau tamo ti nanqi mamnjrnaqa kumbra yeb qaji di ninqi buk miligiq di sisiyosai kiyo?”

²⁶ Abiatar a atra tamo gate sonaqa bati deqa Devit a atra tal miligiq gilsiqqa Qotei atraiyqajqa bem uysiqqa aqa wau tamo nanqi dego anainjrnaq uye. Bem di getento. Di atra tamo nanjo segi uyqajqa bem. Devit a degyej di a dal anjam grotej. Ariya a Qotei aqa nangalaq di une saiqoji. Ninqi anjam di sisiyosai kiyo?”

²⁷ Osiqa minjrej, “Qotei a yori bati qa are qalsiq tamo nanqi atosai. A tamo nanqi qa are qalsiq yori bati atej.

²⁸ E Tamo Angro. Deqa e segi na yori bati taqatejunum. E segi yori bati aqa Tamo Koba.”

3

Yori bati qa Yesus a tamo ban qandamyej qaji di boletej

¹ Olo yori bati bei Yesus a Juda nanjo Qotei tal miligiq gilsiqqa tamo bei ban qandamyej qaji a di sonaq unej.

² Onaqa Farisi nanqi Yesus koqyoqneb. Nanqi are qaleb, “Yesus a yori bati qa tamo di boletqas kiyo? Yimqa minjqom, ‘Ni na yori bati grotonum.’ ” Deqa nanqi Yesus koqyoqneb.

³ Onaqa Yesus a tamo ban qandamyej qaji di minjej, “Ni tigelosim au.”

⁴ Degsi minjnaqa a tigelosiqqa Yesus aqa areq gileqnaqa Yesus na Farisi nanqi nenemnrej, “Iga yori bati qa kumbra bole yqom kiyo kumbra uge yqom kiyo? Tamo bei a padalqa laqnimqa iga na aqaryaiyonam a bole sqas di kere kiyo iga na uratonam a padalqas di kere kiyo? Dal anjam a kiyersi marqo? Ninqi na merbiy.” Onaqa Farisi nanqi kamba olo anjam bei Yesus minjosai. Nanqi mequmesoqneb.

⁵ Nango are getenjnresoqnej deqa Yesus a nanqi koqnjrej. Osiqa nanqi qa minjin oqetonaqa tamo ban qandamyej qaji di minjej, “Ni ino ban waiy.” Degsi minjnaqa aqa ban waiyonaq boleej.

⁶ Onaqa Farisi nanqi Qotei talq dena oqedosib Herot aqa wau tamo nanqi ti koba na koroosib nanqi kiyersib Yesus qalib moiqaqqa deqa qairoqneb.

Tamo ungasari gargekoba nanqi Yesus dauryoqneb

⁷⁻⁸ Onaqa Yesus aqa angro nanqi ti tigelosib tamo ungasari kalil nanqi uratnjrsib alile aisib di soqneb. Bati deqa tamo ungasari tulan gargekoba nanqi endegsib queb, “Yesus a manwa gargekoba yeleneqnu.” Degsib qusibqa Yesus dauryosib alile aisib aqaq di korooqneb. Galili sawa nanqi ti Judia sawa nanqi ti Jerusalem qure nanqi ti Idumia sawa nanqi ti qure kalil Jordan ya taqal beiq di soqneb qaji nanqi ti Tair qure ti Saidon qure ti nanqi kalil belenosib Yesus aqaq di korooqneb.

⁹ Onaqa Yesus na aqa angro nangi endegsi minjrej, “Qobun bei atib soqnem. Tamo ungasari nangi bosib e jujunbaib deqa e qobun gogetosiy di awoqai.” Onaqa aqa angro nangi qobun bei atnab soqnej. Nangi degyeb. Di kiyaaqa?

¹⁰ Yesus a nami tamo ungasari gargekoba nangi boletnjroqnej. Deqa tamo ma ti kalil nangi aqa areq boqnsibqa nango ban aqa jejamuq di atqa maroqnsib a jujunyoqneb.

¹¹ Tamo mondor uge uge na ojeleno qaji nangi dego Yesus aqa areq boqneb. Boqnsibqa mondor uge nangi na Yesus unoqnsib aqa singaq di singa pulutoqnsib lelenoqnsib minjoqneb, “Ni Qotei aqa Niri.”

¹² Degsib minjeqnabqa a nangi singila na saidnjroqnsiq minjroqnej, “Ningi ijo ñam ubtosib maraib.”

Yesus a tamo 12 nangi giltanjrej

¹³ Onaqa Yesus a dena walwelosiqa manaq oqej. A endegsi are qalej, “E na tamo qudei giltanjritqa nangi e koba na laqnsibqa ijo wau ojoqnqab.” A degsi are qalsiqa manaq oqsiq dia tamo qudei nangi metnjrnaqa aqa areq beb.

¹⁴ Bonabqa a na tamo 12 nangi giltanjrej. Nangi a ombla sqajqa deqa ti a na nangi qarijnjrimqa nangi aqa anjam mare mare laqajqa deqa ti nangi giltanjrej.

¹⁵ Nangi na mondor uge uge tamo ungasari nango jejamuq dena winjrqajqa deqa ti nangi giltanjrej.

¹⁶ Tamo 12 giltanjrej qaji nango ñam agiende. Bei Saimon. Yesus na aqa ñam bei Pita waiyej.

¹⁷ Bei Sebedi aqa niri Jems aqa was Jon wo. Nango ñam bei Yesus na Boanerges wainjrej. Ñam di aqa damu, “Tamo kola bul.”

¹⁸ Ariya Andru Filip wo. Bei Bartolomyu Matyu wo. Bei Tomas. Bei Alfias aqa niri Jems. Bei Tadius. Bei Saimon agi Rom nangi winjrqajqa maroqnej qaji.

¹⁹ Ariya bei Judas Iskariot agi bunuqna Yesus osiqa jeu tamo nango banq di atej qaji.

Tamo qudei nangi maroqneb, “Yesus a Belsebul aqa singila na waueqnu”

²⁰ Onaqa Yesus a tal bei gogetosiq di sonaqa tamo ungasari gargekoba nangi olo bosib korooqneb. Deqa aqa angro nangi ti ingi uyqa bati saiinjrej.

²¹ Yesus aqa was nangi aqa ai koba na degsib qusibqa Yesus oqajqa marsib qure deq gileb. Nangi maroqneb, “Yesus a nanariqo kiyo?”

²² Onaqa dal anjam qalie tamo qudei Jerusalem dena beb qaji nangi Yesus yomuiyoqnsib maroqneb, “Mondor uge nango gate koba Belsebul a Yesus aqa jejamuq di unu. Singila dena Yesus na mondor uge nangi winjreqnu.”

²³ Onaqa Yesus a nangi metnjrnaqa aqa areq bonabqa yawo anjam bei endegsi minjrej, “Satan na aqa segi mondor uge nangi kiyersim winjrqas? Di keresai.

²⁴ Tamo nangi qure qujaiq di unub qaji nangi segi poaiyelosib qotqab di nangi koba na geregere sqa keresai.

²⁵ Tamo nangi tal qujaiq di unub qaji nangi segi poaiyelosib qotqab di nangi dego koba na geregere sqa keresai.

²⁶ Dego kere Satan na aqa segi mondor uge nangi jeutnjrsim winjrqas di aqa singila koboosim aqa wau ulonqas.

²⁷ “Tamo bei a tamo singila koba bei aqa tal gogetosim aqa ingi ingi kalil bajinqa keresai. A mati tamo singila di sil na tontim soqnimqa di aqa ingi ingi kalil bajinqas. Tontqasai di aqa ingi ingi bajinqa keresai.

²⁸ “E bole merngwai. Tamo ungasari nanjo une kalil Qotei na kobotetnjrqas. Tamo ungasari nanji misilin anjam mareqneb une di dego Qotei na kobotetnjrqas.

²⁹ Ariya tamo a Mondor Bole misilinyqas une di Qotei na kobotqasai. Une di tamo aqa jejamuq di gaigai sqas.”

³⁰ Yesus na dal anjam qalie tamo nanji anjam degsi minjrej. Di kiyaaq? Nanji maroqneb, “Yesus a mondor uge ti.”

Yesus a marej, “Ijo ai ijo was nanji tal qabe?”

³¹ Onaqa Yesus aqa was nanji aqa ai koba na bosib tal oqeq di tigeleb. Yesus a warum miligiq di sonaqa nanji oqeq di tigelosib tamo qudei minjreb, “Iga Yesus qa bonum. Deqa ningi a minjib endeq bem.”

³² Onaqa tamo ungasari Yesus aqa areq di awesoqneb qaji nanji na Yesus minjeb, “Ino was nanji ino ai ombla na ni qa bonub agi oqeq di tigelejunub.”

³³ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ijo ai ijo was nanji tal qabe?”

³⁴ Degsi minjrsiqa tamo ungasari aqa areq di awesoqneb qaji nanji koqnjrsiqa minjrej, “Ningi segi ijo ai ijo was nanji.

³⁵ Ningi quiy. Tamo a Qotei aqa areqalo dauryoqnqas di a ijo was bole. A ijo aja bole. A ijo ai bole.”

4

Yesus a saga yago qa yawo anjam marej

¹⁻² Onaqa Yesus a olo alile ainaqa tamo ungasari tulan gargekoba nanji bosib aqaq di koroonabqa a sasalosiq qobun bei gogetosiq di awoej. Awoosiqa tamo ungasari kalil nanji alile di sonabqa a na yawo anjam gargekoba minjroqnej.

A na yawo anjam bei endegsi minjrej,

³ “Ningi quiy. Tamo bei a gilsiq aqa ingi wauq di saga yago breiyelenej.

⁴ Breiyonaqa jagwa na saga yago qudei puyonaqa gam qalaq aiyeleneb. Ainabqa qebari nanji bosib uyekriteb.

⁵ Saga yago qudei mandam lanjaq di aiyeleneb. Mandam di guma menin ti. Gogeq di mandam kiñala. Deqa saga yago aiyelenosib urur oqoqujateb.

⁶ Nanjo jirim tulan guma aiyosai deqa sen oqsiq kanjanonaqa nanji laosib moreneb.

⁷ Saga yago qudei sil luwit ambleq di aiyeleneb. Dena oqeb qaji sil luwit na dego dauryosiq oqsiq kabutnjrnaq geitosai.

⁸ Saga yago qudei mol mandam boledamuq di aiyeb. Di aisib oqoboledamuyosib gei tulan gargekoba ateleneb. Qudei 30. Qudei 60. Qudei 100.”

⁹ Yesus na tamo ungasari nanji yawo anjam degsi minjrsiq koboonaqa olo endegsi minjrej, “Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam endi geregere quem.”

Yesus a kiyaaq tamo ungasari nanji yawo anjam minjroqnej?

¹⁰ Onaqa Yesus na tamo ungasari nanji uratnjrsiqa a kiñala qalaq gilsiq a segi sonaqa aqa angro 12 nanji ti tamo qudei a dauryosib laqneb qaji nanji ti aqa areq bosibqa aqa yawo anjam di aqa utru geregere qalieqajqa deqa nenemyeb.

¹¹ Nenemyonabqa a na kamba endegsi minjrej, “Qotei na aqa segi tamo ungasari nanji taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqas. Anjam di aqa utru uliejunu. Di Qotei na babtinqa ijo angro ningi segi utru qalieqab. Ariya tamo ungasari qala qalaq di unub qaji nanji yawo anjam segi minjroqnqai.

¹² Deqa nan̄gi ɲam atoqn̄qab di ijo anjam aqa damu unsib poin̄jr̄qasai. Nan̄gi dab atoqn̄qab di ijo anjam aqa utru quqwasai. Osib poin̄jr̄qasai dego. Deqa nan̄gi are bulyosib Qotei aqaq bqa keresai. Deqa Qotei a nan̄go une kobotetn̄jr̄qasai.”

Saga yago qa yawo anjam aqa utru Yesus na babtej

¹³ Osiqa Yesus a olo aqa an̄gro nan̄gi endegsi min̄jrej, “Saga yago qa yawo anjam maronum di aqa utru ɲingi poin̄gosai e? Dego di ɲingi kiyersib ijo yawo anjam kalil qa poin̄gwas?

¹⁴ Tamo a saga yago breiyej di a Qotei aqa anjam breiyej.

¹⁵ Saga yago qudei gam qalaq ainabqa qebari nan̄gi bosib uyekriteb di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nan̄gi Qotei aqa anjam quqwab. Ariya anjam di nan̄go are miligiq di soqnimqa Satan a urur bosim anjam di olo yain̄jr̄qas. Qotei na nan̄go are miligiq di anjam di atej ariya Satan a bosim olo yain̄jr̄qas.

¹⁶ Saga yago qudei mandam lan̄jaq di aiye b qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nan̄gi Qotei aqa anjam qusib tulaɲ arebolebolein̄jrimqa anjam di oqujatosib nan̄go areq atqab.

¹⁷ Ariya anjam di nan̄go are miligiq tulaɲ guma aiyosai. Deqa sokiɲala Qotei aqa anjam gotraɲyo qaji tamo qudei na bosib nan̄gi gulbe en̄jrsib ugeugein̄jr̄qab. Yimqa nan̄go areqalo Yesus qa singilateqnub qaji di nan̄gi olo ulontqab.

¹⁸⁻¹⁹ Saga yago qudei sil luwit ambleq di aiye b qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nan̄gi Qotei aqa anjam qusibqa ariya bunuqna nan̄gi olo mandam qa ɲingi ɲingi qa are koba qaloqnsib ɲoro koba oqn̄qajqa are prugn̄jroqn̄qas. Yimqa kumbra dena nan̄gi gisaɲɲrsim Qotei aqa anjam nan̄go are miligiq di tentim loumqas. Saga yago uge nan̄gi gei bole atosai eqnub dego kere.

²⁰ Saga yago qudei mol mandam boledamuq di aiye b qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nan̄gi Qotei aqa anjam qusib nan̄go are miligiq di geregere ojsib singilatqab. Deqa Qotei aqa anjam di nan̄go are miligiq di saga bul tulaɲ kobaqas. Qudei 30. Qudei 60. Qudei 100.”

Tamo bei a lam qatrentosim pulon̄amqa guwe na kabutqasai

²¹ Osiqa Yesus a olo min̄jrej, “Tamo bei a lam qatrentosim pulon̄amqa guwe na kabutqasai. Bijal surumq di atqasai. Boleq di gaintim warum suwan̄esqas.

²² Dego kere kumbra kalil uliejunu qaji di Qotei na boleq atqas. Kumbra kalil kabuejunu qaji di dego Qotei na babtqas.

²³ Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam endi geregere quem.”

²⁴ Osiqa Yesus a olo min̄jrej, “Anjam ɲingi queqnub qaji di geregere quoqniy. ɲingi geregere quoqn̄qab kere dego Qotei a kamba powo en̄goqn̄qas. Osim olo powo tulaɲ koba en̄goqn̄qas.

²⁵ Tamo a powo ti sqas di Qotei na powo olo yimqa a powo koba oqas. Ariya tamo a powo ti sqasai di powo kiɲala aqaq di unu qaji di Qotei na olo ya iyim a lan̄a sqas.”

Saga yago nan̄gi segi oqelen̄eqnub

²⁶ Osiqa Yesus a olo marej, “Qotei na aqa segi tamo un̄gasari nan̄gi taqatn̄jr̄sim nan̄go Mandor Koba sqas. Kumbra di tamo bei a saga yago breiyeqnu dego kere.

²⁷ Tamo di a qolo ɲeioqnsiqa nobqolo a olo tigeloqnsiqa walweleqnu. A kumbra degyeqnaqa saga yago nan̄gi segi kokitoqnsibqa oqelen̄eqnub. Saga yago nan̄gi kiyersib oqelen̄eqnub di tamo a qaliesai.

²⁸ Mandam a segi waueqnaqa saga yago nanngi kokitoqnsibqa bangateqneb. Dena sotoqnsibqa geitoqnsibqa melieqneb.

²⁹ Meli sau bqo deqa tamo di a bosim serie na gingenjosim oqas.”

Sis yago qa yawo anjam

³⁰ Osiqa Yesus a olo marej, “Qotei na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas. Kumbra di aqa utru ningi geregere poingwajqa deqa yawo anjam bei endegsi merngwai.

³¹⁻³² Kumbra di tamo bei na sis yago osiq aqa wauq di yagej dego kere. Sis yago nanngi tulan kiñilala kas yago bul. Ingi ingi qudei nanngo yago kokba yala. Sis yago nanngi tulan kiñilala. Ariya sis yago di tamo bei na osim aqa wauq di yagimqa bunuqna a oqsim tulan kobaqujaqas. Osim nam qudei bunjrsim dani kokba atelenqas. Amqa qebari nanngi bosib aqa waburq di awoelenqab.”

Yesus a yawo anjam gargekoba maroqnej

³³ Yesus na tamo ungasari nanngi yawo anjam gargekoba deqaji minjroqnej. Nanngi aqa yawo anjam quqwa kere deqa a degsi minjroqnej.

³⁴ A anjam bei minjrosaiqnej. Yawo anjam segi minjroqnej. Olo segitoqnsiqa aqa segi angro nanngi yawo anjam aqa utru geregere plaltosiq minjroqnej.

Yesus a jagwa ti ya korkor ti anjam minjrnaq laeb

³⁵ Onaqa bilaqtonaqa Yesus na aqa angro nanngi endegsi minjrej, “Iga gilsim ya agu taqal beiq di brantqom.”

³⁶ Degsi minjrsiqa nanngi koba na tamo ungasari kalil nanngi uratnjrsibqa qobun na gileqnaqba tamo qudei nanngi dego nanngo qobun osib Yesus dau-ryosib giloqneb.

³⁷ Yesus aqa angro nanngi ti qobun na gileqnaqba jagwa tulan koba tigelosiq ya korkortosiqa qobun qaloqnsiqa morman miligiq aiyeqnaqa ya maqej.

³⁸ Yesus a nami qobun bunuq di gate kulun atsiqa neisiq qambumtej. Deqa aqa angro nanngi tulan ulaugetosib aqa areq bosib dudumyosib minjeb, “O Qalie Tamo, iga padalqa laqnum. Ni deqa are qalosai kiyo?”

³⁹ Onaqa Yesus a tigelosiq jagwa ti ya ti singila na minjrej, “Ningi laoiy.” Minjrnaqa jagwa laej. Ya dego maninej.

⁴⁰ Onaqa Yesus na aqa angro nanngi endegsi minjrej, “Ningi kiyaqa ulaosib e qa yala poingosai?”

⁴¹ Onaqa aqa angro nanngi olo tulan ulaugetosib segi segi maroqneb, “Yesus a tamo kiyero deqa jagwa ti ya ti minjrnaqa aqa anjam qusib laonub?”

5

Yesus a tamo bei aqa jejamuq na mondor uge gargekoba winjretej

¹ Onaqa Yesus aqa angro nanngi ti qobun na gilsib ya agu taqal beiq di brantosib Gerasa sawaq di tiryej.

² Tiryosib Yesus a qobun uratosiq mandamq ainaqa tamo bei a tamo sub ato sawaq dena brantosiq Yesus aqa areq bej. Tamo di a mondor uge uge na ojeleno qaji.

³ A bati gaigai tamo sub ato sawaq di neioqnej. A tamo singila koba. Tamo bei na a ojqa keresai. Sil kokba na a tontqa keresai dego.

⁴ Bati gargekoba tamo qudei nanngi aqa singa ti ban ti sil kokba na tonteqnabqa a olo kukoqyoqnej. Tamo bei na a ojqa keresai bole sai.

⁵ A bati gaigai qolo ti qanam ti tamo sub ato sawaq di tulan lelenoqnsiqa aqa segi jejamu menin na pupoiyoqnej. A manaq di dego kumbra di yoqnej.

⁶⁻⁸ Deqa a isaq na ñam atsiqa Yesus unsiqa urur ti aqa areq bosiqa aqa singaq di singa pulutej. Onaqa Yesus na mondor uge di minnej, “O mondor uge, ni tamo di uratosim ulan.” Degsi minjnaqa mondor uge dena tulan lelenjosika singila na pailosiq Yesus minnej, “O Yesus, Qotei Goge Koba aqa Niri, ni e kiyerbqajqa bonum? E Qotei aqa ñam na ni mermqai, ni e jaqatin ebaim.”

⁹ Onaqa Yesus na mondor uge di nenemyej, “Ino ñam yai?” Degsi nenemyonaqa minnej, “Ijo ñam Qoto Tamo Gargekoba. Iga mondor tulan gargekoba tamo endi aqa jejamuq di unum.”

¹⁰ Osiqa singila na pailosiq Yesus minnej, “Ni iga sawaq beiq waigaim.”

¹¹ Bati deqa bel tulan gargekoba nanqi mana goge dia suwaroqneb.

¹² Deqa mondor uge nanqi na Yesus minjeb, “Ni iga qarinqimqa iga bel nanjo jejamuq gilelenqom.”

¹³ Mondor uge nanqi degsib Yesus minjnabqa a na nanqi odnjrnaqa tamo di uratosibqa bel nanjo jejamuq gilelenjeb. Gilnabqa bel kalil nanqi gurgurosib botau dena prugelenosib yaq aisib ya uysib morenejeb. Bel morenejeb qaji nanqi sisiyeb 2,000.

¹⁴ Onaqa bel taqatoqneb qaji tamo nanqi kumbra di unsibqa jaraiyosib qure miligiq aisib tamo ungasari kalil nanqi sainjroqnsib laqneb. Gamq di dego sainjroqnsib laqneb. Onaqa tamo ungasari nanqi kumbra di unqajqa beb.

¹⁵ Bosib Yesus aqa areq di koroosib ñam ateb di tamo nami mondor uge ti soqnej qaji aqa areqalo boleosiqa gara tigsig awesonaq uneb. Unsib tulan ulaugeteb. Di kiyaaqa? Mondor uge tulan gargekoba nami tamo di aqa jejamuq di soqneb deqa.

¹⁶ Onaqa tamo nanjo ñamdamu na Yesus a mondor uge di winjrnaq uneb qaji nanqi bel qa ti mondor uge qa ti tamo ungasari nanqi sainjrnab queb.

¹⁷ Qusibqa Yesus minjeb, “Ni gago sawa endi uratosim sawa beiq gile.”

¹⁸ Onaqa Yesus a qobun gogetosiq gilqa laqnaqa tamo aqaq na Yesus na mondor uge uge winjretej qaji a singila na pailosiq minnej, “E ni daurmqai.”

¹⁹ Onaqa Yesus na saidyosiq minnej, “Ni olo ino segi qureq gile. Gilsim Tamo Koba a ni qa dulosiqa kumbra tulan boledamu emqo deqa ino was nanqi sainjre.”

²⁰ Onaqa a puluosiq aqa qureq gilsig Yesus na a kumbra tulan boledamu yej deqa Dekapolis sawa (ñam di aqa damu, Qure 10) dia tamo ungasari kalil nanqi sainjroqnsiq laqnej. Sainjreqlaqa nanqi aqa anjam quoqnsib tulan prugoqneb.

Unja bei a Yesus aqa gara ojnaq boletosiq olo angro moiyej qaji a tigeltej

²¹ Onaqa Yesus a olo qobun gogetosiq ya agu taqal beiq gilej. Gilsig qobun tiryonaq mandamq aisiq alile di sonaqa tamo ungasari tulan gargekoba bosib aqaq di korooqneb.

²²⁻²³ Koroosib sonabqa Qotei tal taqato tamo bei aqa ñam Jairus a wal-welosiq Yesus unsiqa aqa areq bosiqa singa pulutosiq singila na pailyosiq minnej, “O Tamo Koba, ijo angro sebiñ a moiqa laqnu. Deqa ni bosim ino ban aqa jejamuq di atimqa a olo boleosis ñambile sqas.”

²⁴ Onaqa Yesus na Jairus odyosiq a dauryosiq gileqnaqa tamo ungasari tulan gargekoba nanqi dego nanqi aiyel daurnjrsib jujunosib giloqneb.

²⁵ Gileqnabqa nanjo ambleq di unja bei ma ti soqnej qaji a nanqi daurnjrsiq giloqnej. Unja di a nami bai na unej len aiyoqnsiq degsi soqnej wausau 12 uratej.

²⁶ Yu qangra tamo gargekoba nanngi nami a boletqa yeqnab a jaqatin kobaiyoqnej. A ma gereiyo talq giloqnsiq silali koba urateqnaqa nanngi aqa jejamu gereiyeqnaqqa a boleosaioqnej. Aqa ma olo kobaqujaoqnej.

²⁷⁻²⁸ Deqa a Yesus aqa ñam qusiqa are qalej, “E aqa gara mutu segi ban na ojitqa ijo ma koboqas.” Degsi are qalsiqqa Yesus aqa qoreq na dadauryosiqqa ban waiyosiq aqa gara mutu ojej.

²⁹ Ojnaqa aqa len aiyognej qaji di koboej. Koboonaqa a aqa segi jejamu qalieosiqqa marej, “Bole, ijo ma saiqo.”

³⁰ Onaqa Yesus a poiyej, “Singila qudei ijo jejamu uratosiq gilqo.” Degsi poiyoonaqa bulosiq tamo ungasari tulan gargekoba soqneb qaji nanngi unjrsiqqa nenemnrej, “Yai na ijo gara ojjo?”

³¹ Degsi nenemnjrnaqa aqa angro nanngi na minjeb, “Ni kiyaaqqa degsi nenemonum? Ni une. Tamo ungasari tulan gargekoba nanngi ni daurmosib jujunmejunub.”

³² Onaqa Yesus a uña gara mutu ojej qaji di unqajqa nam atoqnej.

³³ Onaqa uña di a endegsi qalieej, “Ijo ma saiqo deqa Yesus a e nubqajqa nam ateqnu.” A degsi qalieosiqqa tulan ulaugetosiq are tonthonyoonaqa jinga na bosiq Yesus aqa areq di singa pulutosiq a segi qa ubtosiq minnej, “E na ino gara mutu ojonum.”

³⁴ Onaqa Yesus na minnej, “O uña, ni ino areqalo e qa singilatosim ijoq bonum deqa ino ma agi koboqo. Deqa ni are lawo na gilsim bole soqnime.”

³⁵ Yesus a uña degsi minjeqnaqa tamo qudei nanngi Jairus aqa talq dena bosibqa gamq di Jairus Yesus wo turosib nanngi na Jairus minjeb, “Unqum. Ino angro a nami moiqa. Deqa ni na Qalie Tamo a laña wau koba yaim. Uratim aiyem.”

³⁶ Onaqa Yesus a nanggo anjam di qusiqa Jairus minnej, “Ni ulaaaim. Ni e qa ino areqalo singilatiime.”

³⁷⁻³⁹ Degsi minjsiqqa tamo ungasari kalil nanngi a dauryqa saidnjrsiqqa Jems aqa was Jon wo Pita ombla nanngi segi joqsiqa Jairus koba na gilsib aqa talq di branteb. Brantosib Yesus a nam atej di tamo ungasari gargekoba nanngi qatron koba yoqnsib akam murqumyeqnaq unjrej. Unjrsiqqa tal gogetosiqqa minjrej, “Ningi kiyaaqqa qatron koba yoqnsib akameqnub? Angro di a moiyoasai. A laña neisiq qambumtejunu.”

⁴⁰ Degsi minjrnaqa nanngi Yesus kikiyeb. Nanngi qalieeb, “Angro a nami moiyoqboletqo.” Degsib qalieosib deqa Yesus kikiyeb. Onaqa Yesus a nanngi kalil minjrej, “Ningi sasaloiy.” Degsi minjrnaqa nanngi sasalonabqa Yesus a angro moiyej qaji aqa ai abu osiqqa aqa segi angro qalub nanngi dego joqsiqa angro aqa warum miligiq gilej.

⁴¹ Gilsiq angro aqa ban titosiqqa minnej, “Talita, kum.” Di Hibru anjam. Anjam di aqa damu, “O angro, ni tigel.”

⁴² Degsi minjnaqa angro di a olo nambile osiqqa urur tigelej. Tigelosiq walwelej. Angro aqa wausau 12. Onaqa nanngi kalil Yesus aqa manwa di unsibqa tulan prugeb.

⁴³ Onaqa Yesus a nanngi singila na endegsi minjrej, “Ningi ijo manwa endi unonub deqa tamo qudei minjraib.” Osiqa marej, “Ningi angro endi ingi anaiyiy.”

6

Yesus aqa qure utru nanngi aqa anjam quetosai

¹ Onaqa Yesus a sawa di uratosiqqa aqa angro nanngi joqsiqa aqa segi qure utruq gilej.

² Gilsiq di sonaqa yori batiej. Deqa a Juda nango Qotei tal miligiq gilsiq tamona ungasari gargakoba sonabqa tigelosiq Qotei aqa anjam palontosi minjroqnej. Minjreqnaqa tamona ungasari nangi aqa anjam qusibqa tulan pruguetosib maroqneb, "Yesu a powo qabe na osiq anjam singila endeqaji palontosi mergeqnu? A kiyersiq manwa endeqaji babteleneqnu?"

³ Iga qalie, a lana tal gereiyo qaji tamona. A Maria aqa niri. A Jems na Joses na Judas na Saimon na nango was. Aqa jaja kalil nangi agi iga koba na endi unum." Tamona ungasari nangi degsib yomu anjam marsib Yesu qa ugeeb.

⁴ Onaqa Yesu na kamba minjrej, "Qotei aqa medabu o qaji tamona bei aqa segi qure utruq gilsim anjam minjroqnas di nangi aqa anjam quetqa asginjqas. Deqa a nam saiqoji sqas. Aqa segi talq di dego a nam saiqoji sqas. Ariya a qure bei beiq giloqnsim anjam minjroqnas di nangi aqa anjam quetoqnsib aqa nam soqtoqnaqab."

⁵ Yesu a nangi degsi minjrsiq aqa segi qure utruq di manwa bei yqajqa keresaiyej. A tamona quja quja segi nango gateq di aqa ban atnaqa nango ma koboej.

⁶ Aqa segi qure utru nangi a qa nango areqalo singilatosai deqa a are gulbeiyej.

Yesu na aqa angro 12 nangi wau enjrej

Onaqa Yesu a walwelosiq qure bei beiq giloqnsiq Qotei aqa anjam palontoqnej.

⁷ Osiqa bati bei a na aqa angro 12 nangi metnjrnaqa aqa areq bonabqa nangi tamona ungasari nango jemuq na mondor uge uge winjroqnaqajqa deqa singila enjrej. Osiqa minjrej, "Ningi aiye aiyel giloqnsibqa qure qureq di ijo anjam palontoqnsib laqniy.

⁸ Ningi ingi ingi osib gilaib. Ingi uyo bei aib. Nungo qaqun aib. Silali osib gilaib. Toqon segi osib walweliy.

⁹ Singa tatal dego jigsib giliy. Gara jugo aiye aiyel aib."

¹⁰ Osiqa minjrej, "Ningi qure bei beiq di brantoqnsibqa tal qujaiq di soqniy. Dia sosib dena olo tigelosib qure beiq giloqniy.

¹¹ Tamona bei na ningi gereingwa uratimqa kiyo nungo anjam quqwa asgiyimqa kiyo ningi qure di uratqa oqnsib nungo singa tatal tumbum butuy-oqniy. Yimqa nangi nungo kumbra di unsib poinjqas, 'Bole, iga kumbra ugetonum.'"

¹² Yesu na aqa angro 12 nangi degsi minjrsiq qarinnjrnaqa nangi qure qureq giloqnsibqa Qotei aqa anjam palontoqnsib tamona ungasari nangi endegsib minjroqneb, "Ningi are buliyi."

¹³ Osib mondor uge uge nangi winjroqnsibqa tamona ungasari nango gateq di gorej bilenteqnaqqa nango ma saioqnej.

Herot a are qalej, "Yesu a Jon yansnjro qaji"

¹⁴ Yesu aqa angro nangi aqa nam mare mare laqnaqqa Mandor Herot a quej. Tamona ungasari gargakoba nangi dego qusib maroqneb, "Tamona di a Jon yansnjro qaji. A moisiq olo subq na tigelqo. A deqa singila osiq manwa endeqaji babteleneqnu."

¹⁵ Onaqa tamona qudei nangi maroqneb, "Tamona di a Elaija olo bqo." Onaqa qudei nangi maroqneb, "Tamona di a Qotei aqa medabu o tamona nangi nami soqneb deqaji bei."

¹⁶ Ariya Herot a segi Yesu aqa nam qusiqqa marej, "Tamona di a Jon e nami kakro gentetem qaji. A moisiq olo subq na tigelqo."

¹⁷⁻¹⁸ Herot a nami aqa was Filip aqa naun Herodias yaayosiq ej. Deqa Jon yansnjro qaji a na Herot minjoqnej, “Ni ino segi was aqa unja em di kumbra bolesai. Ni kumbra ugeteqnum.” Jon na Herot degsi minjoqnej. Deqa Herot a Jon qa minjin oqetonaqa aqa qaja tamo qudei nangi qarijnjrnaqa gilsib Jon ojsib sil na qosisib tonto talq di waiyeb.

¹⁹ Bati deqa Herot aqa naun a Jon qa tulan niriugetej deqa a na Herot wainyosiq minjoqnej, “Ni na Jon qalim moyem.” Yeqnaqa Herot na saidy-oqnej.

²⁰ Di kiyaaqa? A Jon qa ulaoqnej deqa. Deqa a Jon geregere taqatoqnej. A endegsi qalieej, “Jon a tamo bole. Aqa jejamuq di une bei saiqoji. A Qotei aqa tamo tintin.” Herot a degsi qalieosiq deqa a Jon taqatoqnsiqa aqa anjam quoqnej. Quoqnsiqa are koba qaloqnej. A Jon aqa anjam quqwajqa tulan arearetoqnej.

²¹ Ariya bati bei Herot aqa naun a Jon qalim moiqajqa gam endegsi itej. Herot aqa nambabo bationaqa Herot na maruro atsiqa aqa tamo kokba ti aqa qaja tamo nango gate kokba ti Galili sawa taqato tamo nangi ti metnjrnaq bosib aqa talq di koroeb.

²² Koroosib ingi uyeqnabqa Herot aqa naun aqa angro sebin a warum miligiq bosiq nangi lou tuetnjreqnaqa nangi a unsibqa tulan arebolebolein-jrej. Deqa Herot na angro sebin di minjej, “Ni ijo ingi kiye oqajqa merbqam e ni emqai.”

²³ Osiqa aqa anjam di olo singilatosiqa minjej, “Ni ijo ñoro kalil ambleq na potosim oqajqa marqam emqai. E ijo anjam di uratqasai bole sai.”

²⁴ Onaqa angro sebin a gilsiq aqa ai nenemyej, “E ingi kiye qa Herot minjqai?” Onaqa minjej, “Ni Jon yansnjro qaji aqa gate qa mare.”

²⁵ Onaqa a olo urur ti warum miligiq gilsiq Herot minjej, “Ni Jon yansnjro qaji aqa gate tabirq di atsim ebe.”

²⁶ Onaqa Herot a Jon qalim moiqajqa are sosai deqa a are tulan gul-bekobaiyej. Ariya aqa segi anjam tamo kalil nango ulatamuq di marsiq singilatej qaji deqa are qalsiq angro sebin di saidyqa uratej.

²⁷⁻²⁸ Osiqa aqa qaja tamo bei qarinyosiqa minjej, “Ni gilsim Jon aqa kakro gentosim aqa gate osau.” Degsi minjnaqa a gilsiq tonto talq di Jon aqa kakro gentosiqa aqa gate tabirq di atsiqa osi bosiq angro sebin di yej. Yonaqa a na osi gilsiq aqa ai yej.

²⁹ Onaqa bunuqna Jon aqa angro nangi deqa qusibqa bosib Jon aqa qusa osi gilsib subq ateb.

Yesus a tamo 5,000 nangi ingi anainjrej

³⁰ Bati bei Yesus aqa anjam maro tamo nangi olo aqa areq di koroosib kumbra kalil nangi yoqneb qaji deqa ti anjam kalil nangi palontoqneb qaji deqa ti Yesus saiyoneb.

³¹ Bati deqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi gile be eqnab Yesus aqa angro nangi ti ingi uyqa bati saiinjrej. Deqa a na nangi endegsi minjrej, “Ningi tigeliy. Iga tamo ungasari nangi uratnjrsim segitosim wadau sawaq di kiñala aqaratqom.”

³² Degsi minjrsiqa aqa angro nangi joqsiqa koba na qobun gogetosib wadau sawaq gileb.

³³ Nangi qobun na gileqnabqa tamo ungasari kalil nangi Yesus unsibqa aqa ulatamu poinjrnaqa nango qure qureq na tigelosib singa na gurgurosib gilsib Yesus tiryqajqa sawaq di namoqna branteb.

³⁴ Onaqa Yesus a qobun na gilsiq tiryosiqa nam atej di tamo ungasari tulan gargekoba nangi nami tiryqa sawaq di tarinjesonab unjrej. Nangi kaja bul

mandor saiqoji. Deqa Yesus a nangi qa dulosiqa Qotei aqa anjam gargekoba minjroqnej.

³⁵ Onaqa sen aisiq bilaqtonaqa Yesus aqa angro nangi aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, endi wadau sawa. Sen aigo. Qoloqas.

³⁶ Deqa ni na tamo ungasari nangi minjrimqa qure qureq gilsib dia ingi uysib nerenqab.”

³⁷ Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi na ingi anainjriy.” Degsi minjrnaqa nangi na kamba minjeb, “Iga kiyersim ingi anainjrcom? Iga 200 kina qabe na osimqa ingi awaiyosim nangi anainjrcom?”

³⁸ Onaqa Yesus na nenemnrej, “Ningi ingi gembub unu? Ningi gilsib uniy.” Onaqa nangi gilsib unsib minjeb, “Iga bem 5 qe aiyela segi unu.”

³⁹ Onaqa Yesus na tamo ungasari kalil nangi minjrej, “Ningi qur segi segi yosibqa ñinq di awoelenoiy.”

⁴⁰ Onaqa nangi kalil dedegsib awoeb. Qudei nangi qur segi segi 100 awoeleneb. Qudei nangi qur segi segi 50 awoeleneb.

⁴¹ Awoonabqa Yesus na bem 5 ti qe aiyel ti di osiqa lan goge tarosiq Qotei pailyej. Pailyo koboonaqa bem gingenyosiq aqa angro nangi enjrsiq minjrej, “Bem endi jeisib tamo ungasari nangi anainjriy.” Osiqa qe aiyel dego gingenyosiq aqa angro nangi enjrsiq minjrej, “Qe endi dego jeisib tamo ungasari nangi anainjriy.” Degsi minjrnaqa nangi bem ti qe ti osi giloqnsibqa tamo ungasari nangi jeisib anainjreqnab uyoqneb.

⁴² Uynab kalil menetnrej.

⁴³ Onaqa ingi oto urateleneb qaji di Yesus aqa angro nangi na koroiyosib gumba kokba 12 di jignab maqeleneb.

⁴⁴ Tamo kalil bem ti qe ti uyeq qaji nangi sisiyeb 5,000.

Yesus a ya bangaq na walwelej

⁴⁵ Onaqa Yesus na aqa angro nangi endegsi minjrej, “Ningi qobun gogetosib namoosib gilsib Betsaida qureq di tiryosib soqniy. E na tamo ungasari nangi minjritqa nango qure qureq jaraiyoqnib e bqai.”

⁴⁶ Onaqa Yesus aqa angro nangi namoosib qobun na gileq nabqa Yesus na tamo ungasari nangi minjrnaq jaraiyeq nabqa a segi Qotei pailyqa marsiq manaq oqej.

⁴⁷⁻⁵⁰ Oqsiq a segi mana goge di sonaqa bilaqtej. Onaqa aqa angro nangi qobun na gileq nabqa ya agu ambleq di jagwa koba tigelosiq ya korkortosiq nangi pulutnrej. Nobqolo ambru Yesus a ya bangaq na walwelosiq aqa angro nangi daurnjrsiq gilej. Gilsiq nangi jojomnjrsiq bunjrqa laqnaqa nam ateb di Yesus a ya bangaq na walwelosiq nangoq beqnaqa unsib mareb, “Di buga beqnu.” Osib tulan ulaugetosib lelenkobaeb. Onaqa Yesus na minjrej, “Nungo are singilatiy. Endi e beqnum. Ulaaib.”

⁵¹⁻⁵² Degsi minjrsiq qobun gogetonaqa jagwa laej. Onaqa Yesus aqa angro nangi tulan prugugeteb. Di kiyaaq? Nangi Yesus aqa manwa di unsib utru geregere poinjrosai deqa. Nami Yesus na tamo 5,000 nangi ingi anainjrej manwa di dego aqa angro nangi unsib poinjrosai. Nango are getenjnresonej.

Yesus a Genesaret sawaq di ma tamo gargekoba nangi boletnjroqnej

⁵³ Ariya Yesus aqa angro nangi koba na qobun na gilsib ya agu taqal beiq di brantosib Genesaret sawaq di tiryeb.

⁵⁴⁻⁵⁵ Tiryonabqa qure deqaji nangi na Yesus unsibqa aqa ulatamu poinjrnaqa gurgur ti qure qureq giloqnsibqa Yesus tiryej qaji sawa di ubtosib tamo ungasari nangi minjroqneb. Minjreqnab quoqnsib nango ma tamo nangi

saperaq di atelenoqnsib qoboiyoqnsib Yesus aqa areq osi beleneqnaq a na nangi boletnjroqnej.

⁵⁶ A qure kiñilala ti qure kokba ti ga gamq di dego branteqnaqa tamo ungasari nangi a unoqnsibqa tamo ma ti nangi joqoqnsib nango qure ambleq di atoqnsib endegsib minjoqneb, “O Tamo Koba, nangi ino gara mutu segi ojibqa nango ma saioqnqas.” Onaqa Yesus a nangi odnjreqnaqa ma tamo kalil nangi aqa gara mutu ojoqneb. Ojeqnaq nango ma kalil kobooqnej.

7

Yesus a Qotei aqa dal anjam ti moma nango kumbra qa ti marej

¹ Onaqa Farisi nangi ti dal anjam qalie tamo qudei ti nangi Jerusalem dena bosibqa Yesus aqa areq di koroeb.

² Koroosib ñam ateb di Yesus aqa angro qudei nangi ban yansosaisosib laña ingi uyeqnaq unjreb.

³ Farisi nango kumbra agiende. Bati gaigai nangi ingi uyqa oqnsib mati ban yanseqnub. Nangi ban yansqasai di nangi ingi uyqasai. Juda kalil nangi kumbra degyeqnub. Di nango moma nango kumbra dauryeqnub.

⁴ Nangi ingi qarinyo sawaq dena boqnsibqa ingi uyqa oqnsib mati nango jejamu geregere yanseqnub. Nangi nango jejamu yansqasai di nangi ingi uyqasai. Nangi kumbra deqaji gargekoba yeqnub. Nango ya gamban, ya nobu, web dego mati geregere yanselenoqnsib ingi uyeqnaq. Kumbra di nango moma nangoq dena elenqnsib dauryeqnub.

⁵ Deqa bati di Farisi nangi ti dal anjam qalie tamo nangi ti Yesus nenemyeb, “Ino angro nangi kiyaa gago moma nango kumbra gotranjeqnaq? Agi nangi ingi uyqa oqnsib mati ban yansosaisosib laña uyeqnaq.”

⁶ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi gisan tamo. Ningi anjam maro aiyelteqnaq. Qotei aqa medabu o qaji tamo Aisaia a kere ningi qa anjam endegsi nengrenyej, ‘Tamo nangi di nango medabu na ijo ñam soqteqnaq. Ariya nango are miligi e qa sosai. Isaq di unu.’

⁷ Nangi laña baban na e qa loueqnaq. Osib mandam tamo nango dal anjam palontoqnsib olo beltoqnsib mareqnaq, “Anjam endi Qotei aqa anjam.” ’

⁸ Aisaia a anjam degsi nengrenyej. Aqa anjam di bole. Agi ningi Qotei aqa dal anjam gotranjoqnsibqa olo mandam tamo nango dal anjam dauryqajqa tulan singilaeqnaq.”

⁹ Yesus na Farisi nangi anjam degsi minjrsiqa olo minjrej, “Ningi Qotei aqa dal anjam gotranjoqnsibqa olo nungo segi moma nango kumbra dauryeqnaq.

¹⁰ Moses a marej, ‘Ni ino ai abu nango sorgomq di geregere sosimqa nango anjam dauryoqne. Tamo bei na aqa ai abu nangi misilinjrinqa a qalib moiym.’ Moses a degsi marej.

¹¹ Ariya ningi mareqnaq, “Tamo bei aqa ai kiyo aqa abu kiyo ingi qa truquamqa a na minjqas, “Ijo ingi ingi ejunum endi e ni emqa kere. Eo. E ni emqasai. E nami Qotei atraiyqa giltem deqa e ni aqaryaimqasai.” ’

¹² A degsi minjqas di ningi marqab, ‘A keretqo. A na aqa ai abu nangi aqaryainjrai.’ Ningi degsib marqab.

¹³ Nungo kumbra dena ningi Qotei aqa anjam gotranjoqnsibqa olo nungo segi moma nango kumbra dauryeqnaq. Ningi kumbra deqaji gargekoba yeqnaq.”

Ingi kiye na tamo a jiga yeqnu?

¹⁴ Yesus a Farisi nangi anjam degsi minjrsiqa olo tamo ungasari kalil nangi metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Ningi kalil ijo anjam endi geregere qusib poingem.

¹⁵ Tamo bei a ingi uyimqa aqa miligiq aigas dena tamo jiga yqasai. Ingi uge uge tamo aqa miligiq na oqoqnsiq branteqnu qaji dena tamo jiga yeqnu.

¹⁶ Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam endi geregere quem.”

¹⁷ Yesus na tamo ungasari nangi anjam degsi minjrsiq koboonaqa a nangi uratnjrsiq tal miligiq gilej. A tal miligiq gilsiq di sonaqa aqa angro nangi na aqa yawo anjam di aqa utru qa nenemyeb.

¹⁸⁻¹⁹ Nenemyonabqa minjrej, “Ningi dego ijo yawo anjam di aqa utru poingosai e? Ningi quiy. Tamo nangi ingi uyeq nabqa aisiq meneq di unu. Meneq dena bi talq di waiyeq nub. Ingi di tamo aqa are miligiq aiyosai. Aqa bi aniq aigo koboqo. Deqa ingi dena tamo jiga yqa keresai.” Yesus aqa anjam dena a ingi uyo kalil jiga saiqoji qa marej.

²⁰ Osiqa aqa angro nangi olo minjrej, “Ingi uge uge tamo aqa miligiq na oqoqnsiq branteqnu qaji dena tamo jiga yeqnu.

²¹ Di kiyaaq? Ingi uge uge di tamo aqa are miligiq na branteqnu. Ingi uge uge di agi ubtosiy merngwai. Areqalo uge uge, unja qa laoqa, bajinoqa, tamo qaloqa,

²² was aqa naun anjamyoga, was aqa ñoro qa maulyoga, kumbra uge uge yoga, gisañoqa, laña laña laoqa, was qa ugeoga, was yomuiyoga, aqa segi ñam soqtoqa, nanari kumbra yoga.

²³ Kumbra uge uge deqaji tamo aqa are miligiq na brantoqnsiq dena tamo jiga yeqnu.”

Fonisia qure qaji unja a Yesus qa aqa areqalo singilatej

²⁴ Onaqa Yesus a dena tigelosiq walwelosiq Tair qure nango sawaq gilej. Tamo nangi a qa qalieaib deqa a uliosiq gilej. Gilsiq tal bei gogetosiq sosiq a uliesqa keresai. Tamo qudei nangi a unsib mareb, “Yesus a gago sawaq bqo. A talq di unu.”

²⁵ Degsib marnabqa unja bei a qusiq aqa angro sebin a mondor uge ti soqnej deqa a Yesus aqa talq giloqujatosiq aqa areq di singa pulutej.

²⁶ Unja di a Grik qaji. A Juda unja sai. A Siria sawaq di nambabej. A Fonisia qure qaji. A Yesus aqa areq di singa pulutosiq a wainyoqnsiq minjoqnej, “Ni na mondor uge di wiyimqa a ijo angro uratosim ulanqas.”

²⁷ Onaqa Yesus na minjej, “Iga angro du du nangi mati ingi anainjrim uyib menetnjrqas di kumbra bole. Iga angro du du nango ingi yainjrsim olo baun nangi anainjrqom di kumbra bolesai.”

²⁸ Onaqa unja dena olo Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni kere maronum. Ariya e kamba anjam bei mermit ni que. Angro du du nangi ingi uyeq nabqa ingi ñengi ululoneqnaqa baun nangi dego uyeq nub.”

²⁹ Onaqa Yesus na minjej, “O unja, ni kere maronum. Ni degsi maronum deqa ni gilime. Mondor uge a ino angro uratosiq ulanqo.”

³⁰ Degsi minjnaqa a aqa talq gilsiq nam atej di mondor uge a nami aqa angro uratonaqa a bijalq di neiesonaq unej.

Tamo bei dabkala getenjo menj singilaej qaji di Yesus na boletej

³¹ Onaqa Yesus a Tair qure nango sawa uratosiq Saidon qure ambleq na walwelosiq Dekapolis sawaq gilsiq Galili ya aguq di brantej.

³² Di brantosiq sonaqa tamo qudei na tamo bei dabkala getenjo menj singilaej qaji a osi bosibqa Yesus pailyosib minjeb, “O Tamo Koba, ni ino ban aqa gateq di atimqa a boleqas.”

³³ Onaqa Yesus a tamo di osiq tamo ungasari nangi uratnjrsiq a segi sosiq aqa ban gei aiyel tamo di aqa dabkalaq jigej. Jigsiq aqa segi maul osiq tamo di aqa menj tonyetej.

³⁴ Osiqa lan tarosiqa are tulan gulbekobaiyonaqa jagwa titosiq marej, “Efata.” Di Hibu anjam. Anjam di aqa damu, “Dabkala waqeme.”

³⁵ A degsi marnaqa tamo di aqa dabkala waqej. Aqa men dego boleej. Boleonaqa a anjam bole maroqnej.

³⁶ Onaqa Yesus na tamo ungasari nangi endegsi minjrej, “Ningi kumbra unonub endi tamo qudei nangi ubtosib minjraib.” Degsi minjrnaqa nangi aqa anjam di quetosai. Nangi giloqnsibqa Yesus aqa manwa deqa mare mare laqneb.

³⁷ Mare mare laqnabqa tamo gargekoba nangi quoqnsib tulan prugoqnsib maroqneb, “Manwa kalil Yesus a yeqnu qaji di a geregere yeqnu. Agi a na tamo dabkala getenjnro qaji nangi boletnjreqnaqa nango dabkala olo waqeqnaqa nangi anjam queqneb. Tamo men singilainjro qaji nangi dego gereinjreqnaqa nangi anjam bole mareqneb.”

8

Yesus a tamo 4,000 nangi ingi anainjrej

¹ Onaqa bati bei Yesus a wadau sawaq di sonaqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi olo aqa areq di korooqneb. Nangi ingi saiqoji. Deqa Yesus na aqa angro nangi metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej,

² “Tamo ungasari nangi bati qalub e koba na soqneb nangi ingi saiqoji. Deqa e nangi qa are ugeibqo.

³ Nangi qudei isaq na beb. Deqa e nangi mam ti suweinjitqa gamq di nangi mam na lao uge.”

⁴ Degsi minjrnaqa nangi na kamba minjeb, “Sawa endi wadau. Deqa iga qabe na ingi osimqa tamo ungasari gargekoba endi anainjronam kereqas?”

⁵ Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi bem gembub unu?” Onaqa minjeb, “Bem 7 unu.”

⁶ Onaqa Yesus na tamo ungasari nangi minjrej, “Ningi kalil mandamq di awoelenjoiy.” Degsi minjrnaqa nangi kalil mandamq di awoonabqa Yesus na bem 7 di osiqa Qotei pailyej. Pailyosiqa bem gingenyosiqa aqa angro nangi enjreqnaqa nangi na osi giloqnsibqa tamo ungasari nangi anainjreqnab uyoqneb.

⁷ Qe kiñilala qudei dego soqneb. Deqa Yesus na qe di osiqa Qotei pailyosiqa aqa angro nangi minjrej, “Qe endi dego tamo ungasari nangi anainjriy.” Degsi minjrnaqa nangi na qe di osib tamo ungasari nangi jeisib anainjreqnab uyoqneb.

⁸ Uynab kalil menetnjrej. Onaqa ingi oto uratelenjeb qaji di Yesus aqa angro nangi na koroiyosib gumba kokba 7 di jignab maqelenjeb.

⁹ Tamo kalil ingi uyeb qaji nangi sisiyeb 4,000.

Onaqa Yesus na tamo ungasari kalil nangi suweinjrnaqa nango qure qureq giloqneb.

¹⁰ Nangi gileqnabqa Yesus na aqa angro nangi olo joqsiqa koba na qobun gogetosib Dalmanuta sawaq gileb.

Farisi nangi Qotei aqa manwa bei unqajqa mareb

¹¹ Onaqa Farisi nangi Yesus aqa areq bosibqa a anjam bei grotimqa qusib a ojqajqa deqa a ombla anjam na qoteb. Osib gisanjyosib minjeb, “Ni Qotei aqa manwa bei babt看 unqom.”

¹² Degsib Yesus minjnabqa a nangi qa are tulan gulbeiyonaqa jagwa titosiqa minjrej, “Ningi tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji kiyaga e Qotei aqa manwa bei lanja babbat ningi unqajqa metbeqneb? Ningi quiy. E Qotei aqa manwa bei ningi osornjwasai.”

¹³ Yesus a Farisi nanŋi degsi minjrsiqa nanŋi uratnjrsiqa olo qobun gogetosiq ya agu taqal beiq gilej.

Bem tiyeqnu qaji sum qa yawo anjam

¹⁴ Bati deqa Yesus aqa angro nanŋi bem oqajqa are walnjrej. Bem qujai bole qujai qobun miligiq di soqnej.

¹⁵ Onaqa Yesus a yawo anjam bei endegsi minjrej, “Ninŋi geregere nam atsib soqniy. Bem tiyeqnu qaji sum Farisi nanŋo bem ti bulyimqa bem dena tiyekritosim tulan kobaqujaqas. Herot aqa bem dego tiyekritosim tulan kobaqujaqas.”

¹⁶ Onaqa Yesus aqa angro nanŋi aqa yawo anjam di qusibqa segi segi maroqneb, “Iga bem osai deqa kiyo mergwo?”

¹⁷ Onaqa Yesus a nanŋo anjam di qalieosiqa nenemnjrej, “Ninŋi kiyaaq bem osai deqa mareqnub? Kiyaaq ninŋi e qa poiŋgosai unu? Nunŋo are getenŋejunu kiyo?”

¹⁸ Ninŋi ijo singila unoqnsib unosaibuleqnub. Ninŋi ijo anjam quoqnsib quosaibuleqnub.

¹⁹ E nami bem 5 ginŋenjosimqa tamo 5,000 anainjronam uynab menetnjrnaqa ninŋi inŋi oto koroiyosib gumba kokba gembub jignab maqelenŋej?” Onaqa nanŋi na Yesus minjeb, “Gumba 12.”

²⁰ Onaqa olo minjrej, “Bati bei e bem 7 dego ginŋenjosimqa tamo 4,000 anainjronam uynab menetnjrnaqa ninŋi inŋi oto koroiyosib gumba kokba gembub jignab maqelenŋej?” Onaqa minjeb, “Gumba 7.”

²¹ Onaqa minjrej, “Ninŋi kiyaaq e qa poiŋgosai unu?”

Yesus a tamo nam qandimyej qaji boletej

²² Yesus na aqa angro nanŋi degsi minjrsiqa koba na qobun na gilsib Betsaida qureq di tiryeb. Tiryosib mandamq ainabqa tamo qudei na tamo bei nam qandimyej qaji a Yesus aqa areq osi bosib minjeb, “Ni ino ban aqa gateq di atimqa a olo boleosiqa nam poiyyas.”

²³ Onaqa Yesus a tamo di aqa ban ojsiqa qure polomq osi gilsiq aqa namdamuq di misel atetej. Osiqa aqa gateq di aqa ban atsiqa nenemyej, “Ni sawa unqa kere e?”

²⁴ Onaqa a nam atsiqa marej, “E tamo nanŋi unjronum nanŋi namtan bul anjileqnub.”

²⁵ Onaqa Yesus a olo tamo di aqa namdamuq di aqa ban atnaqa a nam atej namdamu bole suwanŋej. A sawa kalil geregere unej.

²⁶ Onaqa Yesus na minjej, “Ni ino talq gilime. Ni qure miligiq gilaim.”

Pita a Yesus qa poiyyonaqa aqa nam ubtej

²⁷ Onaqa Yesus na aqa angro nanŋi olo joqsiqa koba na walwelosib Sisaria Filipai qure nanŋo sawaq di brantosib gamq di Yesus na aqa angro nanŋi endegsi nenemnjrej, “Tamo unŋasari nanŋi e qa kiyersib mareqnub?”

²⁸ Onaqa nanŋi na minjeb, “Tamo qudei nanŋi mareqnub, ni Jon yansnjro qaji. Qudei nanŋi mareqnub, ni Elaija. Qudei nanŋi mareqnub, ni Qotei aqa medabu o tamo nanŋi nami soqneb deqaji bei.”

²⁹ Onaqa Yesus na olo nenemnjrej, “Ninŋi segi e qa kiyersib mareqnub?” Onaqa Pita na minjej, “Ni Kristus.”

³⁰ Pita a anjam degsi ubtonaqa Yesus na aqa angro nanŋi singila na getentnjrsiqa minjrej, “Ninŋi anjam di olo tamo qudei minjraib.”

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai”

³¹ Osiqa Yesus na aqa angro nanngi endegsi minjrej, “E Tamo Angro. Bunuqna e jaqatin koba oqai. Juda gate nanngi ti atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanngi ti e qoreibosib lubsib moiyoqbqab. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.”

³² Yesus a anjam degsi ubtosiq marnaqa Pita na Yesus osiqa qalaq gilsiq niringtej.

³³ Onaqa Yesus a bulosiqa aqa angro nanngi koqnjrnsiq Pita niringtosiq minnej, “Ni Satan bul. Deqa ni ijo qoreq gile. Ni Qotei aqa areqalo dauryosai. Ni mandam tamo nanngo areqalo dauryonum. Dauryosim agi ni na anjam di merbonum.”

³⁴ Osiqa Yesus na tamo ungasari kalil nanngi ti aqa segi angro nanngi ti metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Tamo bei na e daurbqa osimqa a aqa segi areqalo kalil uratekritosim aqa segi namburbas qoboiosim e daurbem.

³⁵ Tamo bei na aqa segi nambile taqatqajqa arearetqas di a padalqas. Ariya tamo bei a e qa ti ijo anjam bole qa ti are qalsimqa aqa segi nambile uratqas di a olo nambile bole oqas.

³⁶ Tamo bei a mandam qa ñoro kalil koroiosim ariya mondon aqa segi qunun padalqas di ñoro dena a kiyersim aqaryaiyqas? Di keresai.

³⁷ Aqa qunun padalqas di a awai kiye atsim dena aqa qunun olo aqaryaiyosim a nambile sqas? Di keresai.

³⁸ E Tamo Angro. Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanngi Qotei torei qoreiyosib une atoqnsib laqnub. Deqa bini bati endi tamo bei a e qa ti ijo anjam qa ti jemaikyqas di mondon e ijo Abu aqa rian na ti aqa lan angro nanngo rian na ti bosiyqa e kamba tamo deqa jemaibqas.”

9

¹ Osiqa Yesus a olo aqa angro nanngi endegsi minjrej, “E bole merngwai. Tamo qudei ijo areq endi tigelejunub qaji nanngi morenosaisoqnibqa Qotei a singila ti bqas. Bosim nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba soqnim nanngi unqab.”

Yesus aqa jejamu bulyonaq aqa angro qalub nanngi unobeiteb

² Osiqa bati 6 onaqa Yesus a tigelosiq Pita na Jems na Jon na nanngi segi qalub joqsiqa koba na mana goge kobaq oqsib di soqneb. Sosibqa Yesus aqa jejamu bulyonaq nanngi unobeiteb.

³ Aqa gara dego tulan pulonosi qatekritej. Tamo bei na gara yansqas degsim qatqa keresai.

⁴⁻⁵ Onaqa Moses Elaija wo nanngi brantosib Yesus koba na anjam maroqneb. Mareqnabqa Yesus aqa angro nanngi na nanngi aiyel unjrsibqa Pita a Yesus minnej, “O Tamo Koba, Moses Elaija wo nanngi bosib iga koba na endi unum di bolequja. Deqa ni marimqa iga tal kiñilala qalub gereiyqom. Bei ino. Bei Moses aqa. Bei Elaija aqa.”

⁶ Yesus aqa angro nanngi tulan ulaugeteb deqa Pita a anjam bei marqa saiiyonaqa anjam di lanja marej.

⁷ Onaqa lanbi aisiqa nanngi kabutnjrnaqa lanbi miligiq dena anjam bei endegsi brantonaq nanngi queb, “Endi ijo Angro qujai e na tulan qalaqalaiye-qnum qaji. Ningi aqa anjam quetoqniy.”

⁸ Onaqa Yesus aqa angro nanngi bulosib nam ateb di Yesus a segi nanngi koba na sonab uneb. Nanngi tamo bei unosai.

⁹ Onaqa nanngi Yesus ombla manaq dena olo aiyoqnsibqa Yesus na minjrej, “Manjwa ningi mana goge di unonub qaji di ubtosib tamo qudei minjraib.

Bunuqna e Tamo Angro moisiy olo subq na tiglotqa bati deqa ningi na ubtosib minjroqnqab.”

¹⁰ Onaqa nanngi Yesus aqa anjam di qusib segi segi maroqneb, “Yesus a kiyaaq subq na tiglotqa marqo? Anjam di aqa utru iga poigosai.” Degsib maroqnsib Yesus aqa anjam di nanngo areqaloq di atnab soqnej.

¹¹ Osib nanngi Yesus minjeb, “Dal anjam qalie tamo nanngi mareqnub, ‘Elaija a namo bamqa Kristus a bunuqna bqas.’ Anjam di kiyaaq degsib mareqnub?”

¹² Onaqa Yesus na minjrej, “Nanngo anjam di bole. Elaija a namo bosim tamo ungasari kalil nanngo areqalo gereiyetnjrsim soqnim bunuqna Kristus a bqas. Ariya anjam kiye nengrenq di unu? Anjam agiende. Jeu tamo nanngi na e Tamo Angro kumbra uge ebibqa e jaqatin koba oqai.

¹³ E ningi olo merngwai. Elaija agi bej. Bonaqa gulbe kalil nanngi a yqajqa are soqnej qaji agi yeb. Anjam di nami a qa nengrenyeb unu.”

Yesus a angro mel aqa jejamuq na mondor uge wiyetej

¹⁴ Onaqa Yesus na aqa angro qalub nanngi di joqsiqa koba na aisib mana utruq di branteb. Brantosib nam ateb di Yesus aqa angro qudei nanngi ti dal anjam qalie tamo qudei ti anjam na qoteqnab unjreb. Tamo ungasari gargekoba nanngi dego Yesus aqa angro nanngi kainjnresonab unjreb.

¹⁵ Onaqa tamo ungasari kalil nanngi Yesus unsibqa tulan prugugetosib gurgur ti aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, bilaq bole.”

¹⁶ Degsib minjnabqa Yesus na aqa angro nanngi nenemnrej, “Ningi nanngi ti anjam kiye na qoteqnub?”

¹⁷ Onaqa tamo ungasari nanngo ambleq dena tamo bei brantosiqa Yesus minnej, “O Qalie Tamo, e ijo angro mel osi bonum agiende. Ni na a boletqajqa deqa osi bonum. A mondor uge ti. Deqa aqa medabu getenyejunu.

¹⁸ Mondor uge dena aqa jejamu ojoqnsiqa mandamq waiyeqnaqa ara gijiriqtoqnsiqa tindaneqnu. Oqnsiqa maul aiyeqnu. Deqa e na ino angro nanngi minjronum, ‘Ningi mondor uge di wiyiy.’ Minjronumqa nanngi na wiyqa yonub keresaiinjrco.”

¹⁹ Onaqa Yesus a anjam di qusiqa marej, “Ningi tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nungo areqalo e qa singilatosai bole sai. Bati gembub e ningi koba na sosiyqa nungo gulbe di qoboioqnqai? Angro mel di ijo areq osi boiy.”

²⁰ Onaqa osi bonabqa mondor uge dena Yesus unsiqa angro di qunjimyon-aqa a mandamq aisiqa belbelonaqa aqa medabuq na maul aiyoqnej.

²¹ Onaqa Yesus na angro di aqa abu nenemyej, “Bati gembub a degesoqnej?” Onaqa minnej, “A angro kiñala qa degesoqnej agi bini unu.

²² Mondor uge na a qalsim moiyoqqa oqnsiqa bati gaigai a namyuwoq o yaq waiyeqnu. Deqa ni na iga aqaryaigwa kereamqa aqaryaige.”

²³ Onaqa Yesus na minnej, “‘Kereamqa’ degsi merbaim. Tamo bei a e qa aqa areqalo singilatqas di a kumbra kalil yqa kere.”

²⁴ Onaqa tamo dena lelenosiqa Yesus minnej, “E ni qa ijo areqalo singilatonum. Ariya ijo areqalo olo gulbeibeqnu. Deqa ni na aqaryaibimqa e geregere ijo areqalo ni qa singilatqai.”

²⁵ Onaqa tamo ungasari gargekoba nanngi gurgur ti bosib Yesus aqa areq di koroeqnabqa Yesus a nanngi unjrsiqa mondor uge di njrintosiq minnej, “Ni mondor uge. Ni na angro di aqa dabkala getentonum. Ni aqa medabu dego getentonum. Deqa ni angro di uratosim olo aqa jejamuq gilaim.”

²⁶ Degsi minjnaqa mondor uge a lelenkobaosiq angro di singila na qunjimyosiq a uratosiq ulanej. Ulanonaqa angro di a moiyoobulosiq njeiesonaqa tamo qudei nangi unsib mareb, “A moiqo.”

²⁷ Onaqa Yesus na angro di aqa ban titonaqa a boleosiq tigelej.

²⁸ Onaqa Yesus aqa angro nangi aqa areq lumu bosib nenemyeb, “Iga kiyaga mondor uge di wiyqa yonumqa keresaiigwo?”

²⁹ Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi mondor uge deqaji winjrqa osibqa Qotei pailyoqniy. Dena qujai ningi na mondor uge winjrib jaraiqab. Gam bei na sai.”

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai”

³⁰ Onaqa Yesus na aqa angro nangi olo joqsqa koba na sawa di uratosib Galili sawa ambleq na walwelosib giloqneb. Tamo ungasari nangi a qa qalieaib deqa nangi uliosib giloqneb.

³¹ Giloqnsibqa gamq di Yesus na aqa angro nangi anjam endegsi minjrej, “E Tamo Angro. Jeu tamo nangi na e ojsibqa tamo qudei nango banq di atib lubib moiqai. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.”

³² Onaqa Yesus aqa angro nangi aqa anjam di geregere poinjrosai. Deqa nangi a olo nenemyqajqa ulaeb.

Yesus aqa angro yai a ñam ti sqas?

³³ Onaqa Yesus aqa angro nangi ti gilsib Kaperneam qureq di branteb. Brantosib tal bei gogetosib di sosibqa Yesus na aqa angro nangi endegsi nenemnrej, “Ningi gamq di anjam kiye na qotoqnab?”

³⁴ Onaqa nangi mequmosib soqneb. Di kiyaga? Nangi gamq di Yesus aqa angro yai a nangi kalil bunjrsim ñam ti sqas deqa anjam na qotoqneb.

³⁵ Onaqa Yesus a awoosiq aqa angro 12 nangi metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Tamo bei a ñam ti sqa marsimqa a mati tamo kalil nango kanjal tamo soqnem. Osimqa a ñam ti sqas.”

³⁶ Yesus a nangi degsi minjrsiq angro kiñala bei osiq nango ambleq di tigeltosiq olo soqonyosiq nangi minjrej,

³⁷ “Tamo bei a ijo ñam qa are qalsimqa angro kiñala endeqaji bei osim geregereiyqas di a e dego osim geregereibqas. Tamo a e osim geregereibqas di a na e segi geregereibqasai. A na ijo Abu e qarinqej qaji di dego osim geregereiyqas.”

Tamo nangi iga jeutgosaieqnub di nangi iga koba na wau qujai

³⁸ Onaqa Jon na Yesus minjej, “O Qalie Tamo, ni que. Iga tamo bei unem. A ino ñam na mondor uge nangi winjreqnaqa iga na unsim saidyem. Di kiyaga? A iga koba na wauosaieqnu deqa.”

³⁹ Onaqa Yesus na minjej, “Ningi a saidyaib. A ijo ñam na manwa bei babtqas di a urur olo e misilinqba keresai.

⁴⁰ Tamo nangi iga jeutgosaieqnub di nangi iga koba na wau qujai.

⁴¹ Tamo bei a endegsi are qalqas, “Tamo di a Kristus dauryeqnu qaji tamo.’ A degsi are qalsimqa tamo di osim ya tigsim anaiyqas di Qotei na kamba awai bole yqas. Yimqa aqa awai bole di tamo bei na olo yaiyqa keresai.”

Ningi une torei uratiy

⁴² Osqa Yesus a olo marej, “Tamo bei na angro kiñala bei e qa aqa areqalo singilateqnu qaji di osim uneq waiyqas di a kumbra tulan ugedamu yqo. Iga tamo di ojsim menin kobaquja osim sil na aqa kakroq di tontosim waiyim ya robuq aiqas di kere.

⁴³⁻⁴⁴ Ino ban na ni titmosim uneq waimqa laqnimqa ban di gentosim waiy. Ni degye. Di kiyaga? Ni ban genjo sosimqa une bei yqasai di kere. Di ni nambile

gaigai sqam. Ariya ni ban aiyel ti sosimqa une yqam di keresai. Di Qotei na ni namyuwoq waimqas. Namyuwo di mosoqasai. Gaigai yuoqnqas.

⁴⁵⁻⁴⁶ Ino singa na ni titmosim uneq waimqa laqnimqa singa di gentosim waiy. Ni degye. Di kiyaaq? Ni singa genjo sosimqa une bei yqasai di kere. Di ni nambile gaigai sqam. Ariya ni singa aiyel ti sosimqa une yqam di keresai. Di Qotei na ni namyuwoq waimqas.

⁴⁷ Ino namdamu na ni titmosim uneq waimqa laqnimqa namdamu di otorosim waiy. Ni degye. Di kiyaaq? Ni namdamu qujai ti sosimqa une bei yqasai di kere. Di Qotei a ino Mandor Koba sosim ni taqatmqas. Ariya ni namdamu aiyel ti sosimqa une yqam di keresai. Di Qotei na ni namyuwoq waimqas.

⁴⁸ Namyuwo di mosoqasai. Gaigai yuoqnqas. Namyuwoq di tamo nanjo ambli bati gaigai sqab. Nangi morenqa keresai.”

⁴⁹ Osiqa Yesus a olo marej, “Ijo angro kalil nangi jaqatin oqnsib sqab. Atraiyo ingiq di bar atoqnsib namyuwo na koiteqnub dego kere.

⁵⁰ “Bar a bole. A qajarara koba. Ariya bar aqa qajarara koboqas di ingi kiye na olo qajararatqas? Di keresai. Dego kere ningi bar bul sosibqa nunjo was nangi koba na geregere lawo na laqniy.”

10

Yesus a unja uratqajqa anjam marej

¹ Osiqa Yesus a sawa di uratosiqa Judia sawaq gilsiq Jordan ya taqal beiq di soqnej. A di sonaqa tamo ungasari gargekoba nangi bosib aqaq di koroonaqqa aqa kumbra gaigai yoqnej qaji di olo dauryosiqa Qotei aqa anjam plaltosiq minjroqnej.

² Onaqa Farisi nangi olo Yesus aqa areq bosibqa a anjam bei grotimqa qusib nangi a ojqaqqa deqa laja gisanjosib endegsib nenemyeb, “Tamo bei na aqa unja uratqa kere e? Gago dal anjam degsi unu e?”

³ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Moses a dal anjam kiyersi marej?”

⁴ Onaqa nangi na minjeb, “Moses a marej, ‘Tamo bei na aqa njaun uratqa osimqa pepa bei nengrenjosim yosim di a uratqas.’ ”

⁵ Onaqa Yesus na minjrej, “Nunjo are getenjejunu deqa Moses a dal anjam degsi nengrenjosiq ningi engej.

⁶ Ariya ningi quiy. ‘Tulan nami Qotei a mandam ti ingi ingi kalil ti gereiyosiqa a tamo unja wo dego gereinjrej.

⁷⁻⁸ Deqa tamo bei na aqa ai abu nangi uratnjrsimqa aqa njaun wo beterosib jejamu qujaitosib sqab.’ Qotei aqa anjam di nengrenq di unu. Deqa tamo unja wo nangi jejamu qujai sqab. Nangi olo jejamu aiyel sqasai.

⁹ Qotei na nangi aiyel turtnjrej deqa tamo bei na olo potnjrai.”

¹⁰ Osiqa Yesus a tal bei gogetosiq di sonaqa aqa angro nangi aqa areq bosib aqa anjam deqa nenemyeb.

¹¹ Nenemyonabqa minjrej, “Tamo bei na aqa njaun uratosim olo unja bei oqas di a na aqa njaun kumbra ugeq waiyqo.

¹² Unja a dego aqa gumbulun uratosimqa olo tamo bei oqas di a na aqa gumbulun kumbra ugeq waiyqo.”

Angro du du nangi Yesus aqa areq beb

¹³ Onaqa tamo ungasari qudei nangi nanjo angro du du joqsib Yesus na aqa ban nanjo gateq di atetnjrqa marsib Yesus aqa areq beb. Beqnabqa Yesus aqa angro nangi na saidnjrsib minjreb, “Nunjo angro du du nangi joqsib endeq baib.”

¹⁴ Degsib saidnjrnabqa Yesus na aqa angro nangi niringtnjrsiqa minjrej, “Angro du du nangi uratnjrib ijo areq beb. Nangi saidnjraib. Tamo ungasari nangi angro du du deqaji bul sqab di Qotei a nango Mandor Koba sosim nangi taqatnjrqas.

¹⁵ E bole merngwai. Tamo nangi angro du du bul sqasai di Qotei na nangi osim taqatnjrqasai. Deqa a nango Mandor Koba sqasai dego.”

¹⁶ Osiqa Yesus na angro du du nangi di soqonjrsiqa aqa ban nango gateq di atetnjrsiqa nangi qa Qotei pailiej.

Noro tamo bei a Yesus ombla anjam mareb

¹⁷ Osiqa Yesus a dena tigelosiq gam dauryosiq gileqnaqa tamo bei urur ti aqa areq bosiqa aqa singaq di singa pulutosiq nenemyej, “O Qalie Tamo Bole, e kumbra bole kiye dauryosiy dena e nambile gaigai sqai?”

¹⁸ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni kiyaga e tamo bole qa merbonum? Qotei a segi qujai tamo bole.

¹⁹ Ariya ni Qotei aqa dal anjam qalie. Anjam agiende. ‘Ni tamo bei qalsim moiyoaim. Ni tamo bei aqa unja jejamu ojetaim. Ni bajinaim. Ni tamo bei aqa jejamu lanja gisanjaim. Ni was bei aqa ingi ingi lanja gisan na yaiyaim. Ni ino ai abu nango sorgomq di geregere sosimqa nango anjam dauryoqne.’ ”

²⁰ Onaqa tamo dena olo Yesus minjej, “O Qalie Tamo, e angro kiñala qa dal anjam kalil di dauryosim boqnem agi bini degsi unum.”

²¹ Onaqa Yesus a tamo di koqyosiq qalaiyosiq minjej, “Ni dal anjam kalil di dauryosim keretonum. Ariya kumbra qujai ni keretosai. Deqa e ni mermqai. Ni gilsim ino ingi ingi kalil qarinyosim silali osim tamo ingi ingi saiqoji nangi jeisim enjre. Degsim enjrsim bosim e daurbe. Yimqa bunuqna ni lan qureq di awai bole itqam.”

²² Yesus na tamo di degsi minjnaq qusiqa are tulan gulbekobaiiej. A ingi ingi koba ti soqnej deqa ulatamu ugeiyonaqa ulanej.

²³ Onaqa Yesus na aqa angro nangi koqnjrsiqa endegsi minjrej, “Tamo ungasari ingi ingi koba ti unub qaji nangi Qotei na taqatnjrsim nango Mandor Koba sqa marsibqa lan qureq oqwajqa bangi koba.”

²⁴ Onaqa Yesus aqa angro nangi aqa anjam di qusibqa tulan prugeb. Onaqa Yesus na olo minjrej, “O ijo angro, ningi quiy. Tamo ungasari nangi Qotei na taqatnjrsim nango Mandor Koba sqa marsibqa lan qureq oqwajqa tulan bangi koba.

²⁵ Kamel a yumba miligiq gilqajqa bangi koba. Dego kere tamo ungasari ingi ingi koba ti unub qaji nangi Qotei na taqatnjrsim nango Mandor Koba sqa marsibqa lan qureq oqwajqa tulan bangi koba.”

²⁶ Onaqa Yesus aqa angro nangi aqa anjam di qusibqa olo tulan prugugetosib segi segi maroqneb, “Yesus a anjam degsi mergwo deqa tamo yai nangi Qotei na elenjamqa nangi nambile gaigai sqa kere?”

²⁷ Onaqa Yesus a nangi koqnjrsiqa minjrej, “Tamo nangi segi nambile sqa keresai. Ariya Qotei na nangi elenqa kere. Di kiyaga? Qotei a kumbra kalil yqa kere.”

²⁸ Onaqa Pita na Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni une. Iga gago ingi ingi kalil uratosim ni daurmeqnum.”

²⁹⁻³⁰ Onaqa Yesus na minjrej, “E bole merngwai. Tamo nangi e qa ti ijo anjam bole qa ti are qaloqnsib nango segi tal, nango was nangi, nango jaja nangi, nango ai abu nangi, nango angro nangi ti nango wau kalil dego uratnjrsib e daurbqab di Qotei na olo tal, was, jaja, ai, angro, wau gargekoba nangi enjrqas. Yimqa jeu tamo nangi dego bosib nangi gulbe enjroqnqab. Ariya mondon nangi nambile gaigai sqab.

³¹ Deqa ningi quiy. Tamo gargekoba bini ñam koba ti unub qaji nanġi mondon ñam saiqoji sqab. Ariya tamo gargekoba bini ñam saiqoji unub qaji nanġi mondon ñam koba ti sqab.”

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai”

³² Osiqa Yesus na aqa angro nanġi joqsiqa koba na gam dauryosib Jerusalem aiyogqneb. Aiyogqnsibqa Yesus a namoeqnaqa aqa angro nanġi bunuqna dauryogqnsibqa are ton-tonjroqnej. Tamo unġasari qudei gam na dauryogqneb qaji nanġi dego ulaosib aiyogqneb. Onaqa Yesus na aqa angro 12 nanġi segitnjrsiqa a une kiye turqas deqa nanġi sainjroqnej.

³³⁻³⁴ A na nanġi endegsi minjrej, “Ningi quiy. E Tamo Angro. Iga Jerusalem aiyeqnum. Dia tamo qudei na e ojsib dal anjam qalie tamo nanġi ti atra tamo kokba ti nanġo banq di e atqab. Yimqa nanġi na ijo jejamu laña gisanġosib merbqab, ‘Ni une ti. Deqa ni moiġam.’ Nanġi e degsib gisanġosib e olo ojsib tamo nanġi Qotei qaliesai qaji nanġo banq di e atqab. Yimqa nanġi na e misilinjboqnsib miselboqnsib bu toqon na e kumbainjboqnaqab. Osib e namburbasq di lubsib moiġotbqab. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.”

Jems Jon wo nanġi aiyel tamo kokba sqajqa mareb

³⁵ Onaqa Sebedi aqa njiri aiyel Jems Jon wo nanġi Yesus aqa areq bosib minjeb, “O Qalie Tamo, aqo aiyel anjam bei mermonam ni gago anjam dauryqa kere kiyo?”

³⁶ Onaqa Yesus na nanġi aiyel nenemnjrej, “E ningi kiyernġwajqa deqa ningi ijoq bonub?”

³⁷ Onaqa nanġi aiyel na Yesus minjeb, “Mondon ni rian koba ti lan goge na bosim gago Mandor Koba sosimqa bati deqa ni marimqa aqo aiyel ino ban woq ino ban qonanq di awoqom.”

³⁸ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Anjam ningi merbonub di aqa utru ningi geregere poingosai. E jaqatin koba oqai. Jaqatin di ya uge uyo bul. E gulbe koba dego oqai. Gulbe di tamo nanġi ya tuqtjnro bul. Jaqatin ti gulbe ti e oqai di ningi aiyel dego oqa kere e?”

³⁹ Onaqa nanġi na minjeb, “Od, aqo aiyel oqa kere.”

Onaqa Yesus na olo nanġi aiyel minjrej, “Bole, jaqatin e oqai di ningi dego oqab. Gulbe e oqai di ningi dego oqab.

⁴⁰ Ariya tamo yai nanġi ijo ban woq ijo ban qonanq di awoqab di e na marqa keresai. Di ijo wau sai. Tamo nanġi Qotei na giltjnrej qaji nanġi segi ijo ban woq ijo ban qonanq di awoqab.”

⁴¹ Yesus aqa angro 10 nanġo nãdamuq di Jems Jon wo nanġi na anjam di Yesus minjeb deqa qusib nanġi aiyel qa njirneb.

⁴² Onaqa Yesus na aqa angro 10 nanġi metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Ningi qalie, mandor kokba sawa sawa kalil taqateqñub qaji nanġi nanġo segi ñam soqtoqnsib tamo unġasari nanġi njirin na taqatnjreqñub.

⁴³ Ariya kumbra di nunġoq di saiq. Nunġo ambleq di angro bei a ñam ti sqa marsimqa a mati nunġo wau tamo soqñem. Osim a ñam ti sqas.

⁴⁴ Nunġo ambleq di angro bei a tamo kobaquja sqa marsimqa a mati nunġo kanġal tamo soqñem. Osimqa a olo tamo kobaqujaqas.

⁴⁵ E Tamo Angro. Ningi ijo kumbra qalieosib degsib dauryoqñiy. Ijo kumbra agiende. E na tamo unġasari nanġi wauetnjreqñum. E deqa bem. Tamo unġasari nanġi e wauetbqajqa e deqa bosai. Bunuqna e ijo segi nãmbile uratosiy tamo unġasari garkekoba nanġi elenqai.”

Yesus na tamo nã qandimo boletej

⁴⁶ Osiqa Yesus na aqa angro nangi joqsiqa koba na walwelosib aisib Jeriko qureq di branteb. Brantosib Jeriko qure ambleq na walwelosib olo Jeriko uratosib aiyeqnabqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi Yesus dauryosib koba na aiyoqneb. Aiyeqnabqa tamo bei nam qandimyej qaji aqa ñam Bartimeus a gam qalaq di awesosiqa tamo ungasari nangi silali qa nilnjroqnej. Bartimeus a Timeus aqa niri.

⁴⁷ A gam qalaq di awesosiqa anjam endegsi quej, “Yesus Nasaret qaji a begnu.” A degsi qusiqa tulan lelenosiq marej, “O Yesus, Devit aqa Niri, ni e qa dulame.”

⁴⁸ Onaqa tamo ungasari gargekoba Yesus dauryosib aiyoqneb qaji nangi na Bartimeus nirinjosib minjeb, “Ni lelenkobaaaim. Kiri.” Degsib minjeqnabqa a nango anjam quetnjrosai. A olo tulan lelenoqnsiq Yesus minjoqnej, “O Devit aqa Niri, ni e qa dulame.”

⁴⁹ Onaqa Yesus a tigelosiq tamo ungasari nangi minjrej, “Tamo di metib ijo areq bem.” Onaqa nangi na tamo nam qandimyej qaji di metosib minjeb, “Ni are singilat. Ni tigel. Yesus a ni metmeqnu.”

⁵⁰ Degsib minjnab qusiqa aqa gara jugo taqal atsiqa urur tigelosiq Yesus aqa areq bej.

⁵¹ Bonaqa Yesus na nenemyej, “E ni kiyermqajqa deqa ni e qa lelenoqnam?” Onaqa minjej, “O Tamo Koba, e olo nam poibim sawa unqajqa deqa e ni qa lelenoqnam.”

⁵² Onaqa Yesus na minjej, “Ni e qa ino areqalo singilatonum deqa e ni boletmqai. Deqa ino namdamu olo poimimqa ni aiye.” Degsi minjnaqa aqa namdamu poiyoonaqa sawa unsiq tigelosiq Yesus dauryosiq aiyej.

11

Yesus a donki aqa quraq di awoosiq Jerusalem aiyej

¹ Onaqa Yesus aqa angro nangi koba na walwelosib aisib Jerusalem jomyosib Betfage qure ti Betani qure ti dia branteb. Qure aiyel di agi Oliv mana utruq di unu. Di brantosib Yesus na aqa angro aiyel qarinjrsiq minjrej,

² “Ningi aisib qure bei jojom di unu di brantosib donki bei tontonub unu di unqab. Donki di bunuj tamo bei nami aqa quraq di awoosaioqnej qaji. Ningi donki di unsib sil palontosib titosib osi boiy.

³ Ningi sil palontoqnibqa tamo bei na nenemngwas kiyo, ‘Ningi kiyaaq donki aqa sil palonteqnub?’ Degsi nenemngimqa ningi na minjiy, ‘Tamo Koba a wau ti deqa donki qa mergwo.’ Yimqa a na donki qarinyim ijoq bqas.”

⁴⁻⁵ Yesus a nangi aiyel degsi minjrsiq qarijnjrnaqa aisib gam jojomq di donki uneb. Donki di tal meq di tontonab sonaq uneb. Unsib sil palonteqnabqa tamo qudei gamq di tigelesoqneb qaji nangi na nangi aiyel nenemnjb, “Ningi kiyaaq donki aqa sil palonteqnub?”

⁶ Onaqa nangi aiyel na anjam Yesus a minjrej qaji di tamo nangi di minjrnab odnjrnabqa donki di osib Yesus aqa areq osi beb.

⁷ Bosib nango aiyel gara jugo piqtosib donki aqa quraq di tunabqa Yesus a segi donki gogetosiqa quraq di awoej.

⁸ Awoonaqa donki a walwelosi aiyeqnaqa tamo ungasari gargekoba nangi belenosib nango segi gara jugo piqtelenosib gamq di tuelenoqneb. Tamo qudei nangi nañuq dena nam banja gingeñyosibqa osi bosib di dego gamq di tuelenoqneb.

⁹ Onaqa Yesus a donki quraq di awoosiq walweleqnaqa tamo ungasari namooqneb qaji nanqi ti bunuoqneb qaji nanqi ti tulan lelenoqnsibqa maroqneb, “Iga ni qa tulan areboleboleiqe qnu. Ni Tamo Koba aqa ñam na bonum deqa a ni tulan geregereimeqnu.

¹⁰ Ni gago moma Devit aqa wau osimqa ni kamba gago Mandor Koba sosim iga taqatgwajqa bonum. Deqa iga Qotei lan goge di unu qaji aqa ñam soqtoqnqom!” Tamo ungasari nanqi degoqnsib lelen ti Yesus dauryoqneb.

¹¹ Onaqa Yesus a walwelosi aisiq Jerusalem di brantosiq atra tal koba miligiq gilej. Gilsiq ingi ingi kalil atra tal miligiq di soqnej qaji di koqyoqnej. Osiq bilaqtonaqa a olo atra tal koba uratosiq aqa segi angro 12 nanqi joqsiqua koba na puluosib Betani qureq gileb.

Yesus a qura minjej, “Ni olo bunu geitqasai”

¹² Nebeonaqa Yesus aqa angro nanqi ti olo tigelosib Betani qure uratosib aiye. Nanqi aiyooqnsibqa gamq di Yesus a mamyej.

¹³ Onaqa a isaq na ñam atsiqa qura banga ti sonaq unsiqa aqa gei unqajqa utruq gilej. Gilsiq unej qura gei bei saiqoji. Geitqa bati sai deqa banga segi sonab unej.

¹⁴ Unsiqa qura di minjej, “Ni olo bunu geitqasai. Tamo bei a bosim ino gei bei oqasai.” Degsi minjnaqa aqa angro nanqi queb.

Yesus na tamo ungasari nanqi atra talq dena winjrej

¹⁵ Onaqa Yesus aqa angro nanqi ti walwelosi aisib Jerusalem di branteb. Brantosib Yesus a atra tal koba miligiq gilsiqua ñam atej di tamo ungasari gargakoba nanqi ingi ingi qarinyoqnsibqa dena silali eqnab unjrsiqa nanqi winjrnaq jaraiye. Tamo qudei nanqi silali piloqneb. Qudei nanqi binon qarinyoqnsib dena silali oqneb. Deqa Yesus a nanjo jar ti jaram ti bilbelyosiqua nanqi dego winjrnaq jaraiye.

¹⁶ Osiqa tamo ungasari atra tal miligiq di ingi ingi osi laqneb qaji nanqi dego saidnjrsiqa winjrnaq jaraiye.

¹⁷ Nanqi kalil jaraiyeqnabqa Yesus na minjrej, “Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenye unu, ‘Ijo tal endi tamo ungasari kalil nanjo pailyqajqa tal.’ Qotei aqa anjam degsi unu. Ariya ningi na olo tal endi ugetonubqa a bajin tamo nanjo tal bulqo.”

¹⁸ Onaqa atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanqi ti Yesus aqa anjam di qusibqa nanqi a qa ulaosib a qalib moiqajqa gam ñamoqneb. Di kiyaaqa? Tamo ungasari kalil nanqi Yesus aqa anjam quqwajqa tulan arearetnjroqnej deqa.

¹⁹ Ariya bilaqtonaqa Yesus aqa angro nanqi koba na olo Jerusalem uratosib gileb.

Qura a laosiq moiyej

²⁰ Nebeonaqa Yesus aqa angro nanqi ti olo tigelosib gam dauryosib aiyooqnsib qura di olo uneb utru ti kalil laosiq moiyej.

²¹ Onaqa Pita a Yesus aqa anjam nami qura minjej qaji deqa olo are qalsiqa Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni unime. Qura ni ya njrintem qaji agi laosiq moiyo.”

²² Onaqa Yesus na aqa angro nanqi endegsi minjrej, “Ningi Qotei qa nunjo areqalo singilatiy.

²³ E bole merngwai. Tamo bei a areqalo aiyeltqasai di a mana kobaquja endi minjqas, ‘Ni tigelosim yuwalq aiye.’ Aqa are miligiq di a endegsi are qalqas, ‘Bole, mana di a ijo anjam dauryqas.’ Degsi are qalqas di mana a aqa anjam dauryosim tigelosim yuwalq aiqas.

²⁴ Deqa ningi quiy. Ningi ingi bei qa Qotei pailyqa osibqa endegsib are qaliy, 'Ingi di Qotei na egwas.' Degsib are qalsib pailyqab di a na engwas.

²⁵ Deqa ningi Qotei pailyqa osibqa tamo bei qa anjam soqnimqa ningi na aqa une kobotosib Qotei pailyiy. Yimqa nungo Abu lan qureq di unu qaji a kamba nungo une kalil kobotetngwas.

²⁶ Ariya ningi tamo di aqa une kobotetqasai di nungo Abu lan qureq di unu qaji a dego nungo une kobotetngwasai."

Juda nangi na Yesus nenemyeb, "Ni singila qabe na osimqa kumbra endi yeqnum?"

²⁷ Osiqa Yesus a aqa angro nangi koba na walwelosib aisib olo Jerusalem di branteb. Brantosib Yesus a atra tal koba miligiq gilsiq dia walweleqnaqa atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nangi ti Juda gate nangi ti Yesus aqa areq bosib nenemyeb,

²⁸ "Ni iga merge. Ni singila qabe na osimqa kumbra endi yeqnum? Yai na ni qarinqmej deqa ni bosim wau endi yeqnum?"

²⁹ Onaqa Yesus na minjrej, "E kamba anjam bei ningi nenemngwai. Nenemngitqa ningi e merbibqa e yai na qarinqbonaq bosim wau endi yeqnum di ubtosiy merngwai.

³⁰ Ningi na merbiy. Yai na Jon qarinyonaqa bosiqa tamo ungasari nangi yansnjroqnej? Qotei na kiyo? Tamo bei na kiyo?"

³¹ Onaqa nangi Yesus aqa anjam di qusibqa segi segi qairosib mareb, "Iga Yesus minjqom, 'Qotei na Jon qarinyej,' degsi minjqom di a iga mergwas, 'Kiyaqa ningi Jon aqa anjam quetosai?'"

³² Ariya iga minjqom, 'Tamo bei na Jon qarinyej,' degsi minjqom di dego keresai." Nangi tamo ungasari nangi ulainjrsib deqa degsib qaireb. Di kiyaga? Tamo ungasari nangi maroqneb, "Jon a Qotei aqa medabu o qaji tamo bole."

³³ Nangi degsib qairosib olo Yesus minjeb, "Yai na kiyo Jon qarinyej di iga qaliesai." Onaqa Yesus na kamba minjrej, "Ningi degsib merbonub deqa e dego yai na qarinqbonaq bosim wau endi yeqnum di ningi merngwasai."

12

Wain wau qa yawo anjam

¹ Yesus na Juda tamo kokba nangi degsi minjrsiqa olo yawo anjam bei endegsi minjrej, "Tamo bei a tigelosiqqa aqa wauq gilej. Gilsiqqa wain sil yagelenosiqa jen qosej. Qoso koboonaqa menin qura gogeq di tabir kuru bul gereiyej. Wain sil geitimqa wain gei koroiyosib paraparaiyosib aqa ya dia bilentqajqa deqa gereiyej. Osiqa wauq di tal atsiqa wau taqato tamo qudei nango banq di aqa wau uratetnjrsiqa sawa isaq gilsiq di soqnej.

² Sonaqa wain gei melionaqa a na aqa kangal tamo bei qarinyonaqa wau taqato tamo nangoq aisiqa minjrej, 'Wau lanja na e qarinqbqo bonum. Deqa ningi wain gei ebibqa e na osi gilqai.'

³ Degsi minjrnaqa nangi na a ojsib qalougetosib wiyonab lanja puluosiq gilej.

⁴ Gilnaqa wau lanja na olo kangal tamo bei qarinyonaqa ainaqa a dego ojsib aqa gate paratetosib tulan ugeugeiyeb.

⁵ Onaqa wau lanja na olo kangal tamo bei qarinyonaqa ainaqa a dego qalougetosib moiyyoteb. Olo kangal tamo gargekoba nangi qarinqjreqnaqa aieyqnaq qudei ñumougetoqneb. Qudei moiyyotnjroqneb.

⁶ Onaqa wau lanja a endegsi are qalej, 'Ijo segi angro qujai e na tulan qalaqalaiyeqnum qaji di qarinyit aiqas di nangi a qalqasai. Nangi aqa anjam quetqab.'

⁷ Degsi are qalsiqa aqa segi niri qarinyonaq aiyej. Aiyeqnaqa wau taqato tamo nanqi a unsibqa segi segi qairosib mareb, ‘Tamo a bqo endi wau lanja aqa segi niri. A na aqa abu aqa ingi ingi kalil oqas. Deqa iga a qalsim moiotosimqa wau endi iga na oqom.’

⁸ Degsib marsibqa wau lanja aqa niri ojsib qalnab moinaqa aqa jejamu osib wau qalaq di waiyeb.

⁹ “Deqa ningi kiyersib are qalonub? Wau lanja a bosimqa wau taqato tamo uge nanqi di kiyernjrqas? E ningi merngwai. A bosim nanqi ñumsim moiynjrqas. Osim aqa wau di olo yainjrsim tamo qudei nango banq di uratetnjrimqa nanqi na kamba taqatesqab.

¹⁰ “Qotei aqa anjam bei unu. Ningi anjam di nami sisiyosai kiyo? Anjam agiende,

‘Tal gereiyo qaji tamo nanqi na tal ai arqsibqa uge qa marsib taqal waiyeb.

Onaqa tal ai di Qotei na olo osiq tumaq di tigeltej unu.

Tal ai di tal singilatqajqa deqa tigeltej.

¹¹ Tamo Koba a segi na tal ai di tigeltej deqa iga unsim mareqnum,

“Tal ai di tulan bolequja.” ’ ’ ”

¹² Onaqa Juda tamo kokba nanqi yawo anjam di qusib endegsib qalieeb, Yesus a yawo anjam dena nango jejamuq di une qametnjrej. Nanqi degsib qalieosib deqa Yesus ojqa mareb. Ariya nanqi tamo ungasari nanqi ulainjrsib deqa nanqi Yesus ojqa uratosib jaraiyeb.

“Iga Sisar takis yqom e?”

¹³⁻¹⁴ Juda tamo kokba nanqi jaraiyosib Farisi nanqi ti Herot aqa wau tamo qudei ti nangoq aisib minjreb, “Ningi Yesus aqaq gilsib anjam bei nenemyibqa a anjam grotim iga qusim ojgom.” Degsib minjrsib nanqi qarinyonab Yesus aqa areq gilsib minjeb, “O Qalie Tamo, iga qalie, ni anjam bole maro qaji tamo. Ni anjam bole segi tamo ungasari nanqi minjroqnsim Qotei aqa kumbra osornjreqnum. Ni tamo bei ulaiyosaieqnum. Ni tamo ñam ti nanqi anjam bei minjroqnsim olo tamo ñam saiqoji nanqi anjam bei minjrosaieqnum. Ni anjam qujai tamo kalil nanqi minjreqnum. Deqa ni iga merge. Iga Sisar takis yqom e? Yqasai e? Ni kiyersi are qalonum?”

¹⁵ Onaqa Yesus a nango gisan anjam di poiyoanaqa minjrej, “Kiyaga ningi e anjam bei grotitqa qusib e ojqaqqa deqa gisanbeqnum? Menin silali bei osi boiy. Osabab e unqai.”

¹⁶ Degsi minjrnaqa nanqi menin silali bei osi bosib osoryonab unsiqa minjrej, “Menin silali quraq endi tamo yai aqa ulatamu ti ñam ti unu?” Onaqa nanqi na minjeb, “Di Sisar aqa.”

¹⁷ Onaqa a na minjrej, “Deqa Sisar aqa ingi ingi a qa olo yiy. Qotei aqa ingi ingi a qa olo yiy.” Onaqa nanqi Yesus aqa anjam di qusibqa tulan prugugeteb.

Tamo moreño qaji nanqi olo subq na tigelqab

¹⁸ Onaqa bati deqa Sadyusi tamo qudei nanqi Yesus aqa areq beb. Sadyusi nanqi mareqnum, “Tamo moreño qaji nanqi olo subq na tigelqasai.” Deqa nanqi bosib Yesus endegsib minjeb,

¹⁹ “O Qalie Tamo, ni que. Moses a nami dal anjam endegsi nengrenyej, ‘Tamo bei a moiymqa aqa ñaun angro saiqoji soqnimqa aqa was bei na olo unq qobul di osim aqa was moiyej qaji aqa angro ñambabtetqas.’ Moses a nami dal anjam degsi nengrenyej.

²⁰ Deqa ni que. Was 7 nanqi soqneb. Nango was matu a unq osiqa moiyej. A angro saiqoji.

²¹ Onaqa aqa was yala na olo uña qujai di osiqa a dego moiyej. A angro saiwoji. Onaqa aqa was yala na olo uña di ej. Osiqa a dego moiyej. A angro saiwoji.

²² Was 7 kalil nangi uña qujai di osib moreñeb. Nangi angro saiwoji. Nangi kalil moreñonabqa ariya bunuqna uña di a dego moiyej.

²³ Deqa ni iga merge. Mondon subq na tigelo batiamqa tamo kalil nangi subq na tigelabqa uña di a yai aqa ñaun tinton sqas? Ni qalie, was 7 kalil nangi uña qujai di eb.”

²⁴ Onaqa Yesus na minjrej, “Qotei aqa anjam nengrenq di unu qaji di aqa damu ningi poingosai e? Qotei aqa singila dego ningi poingosai e? Od, ningi poingosai. Utru deqa ningi anjam grotonub. Grotosib agi nenembonub.

²⁵ Mondon tamo ungasari nangi subq na tigelosibqa nangi unatqasai. Nangi tamotqasai. Nangi lan angro bul lan sqab.

²⁶ “Ningi quiy. Tamo nangi moisib olo subq na tigelqab anjam di aqa utru Moses a nami babtosiq nengrenyej. Di ningi sisiyosai kiyo? Nam marin miligiq di puloneqnaqa Qotei a ñam pulonq di sosiqa Moses metosiq endegsi minjej, ‘E Abraham aqa Qotei. E Aisak aqa Qotei. E Jekop aqa Qotei.’

²⁷ Qotei na Moses degsi minjej deqa iga qalieonum, Qotei a tamo moreño qaji nango Qotei sai. A tamo ñambile so qaji nango Qotei. Anjam di ningi tulan grotonub!”

Dal anjam kiye a tulan bolequja?

²⁸ Onaqa dal anjam qalie tamo bei a bosiqa Yesus a Sadyusi nangi ti anjam na qoteqnaq unjrej. Yesus a geregere Sadyusi nangi kamba anjam minjrnaqa qusiqa Yesus nenemyej, “Qotei aqa dal anjam kiye a segi qujai tulan bolequja? Dal anjam kiye a dal anjam kalil bunnjrejunu?”

²⁹ Onaqa Yesus na minjej, “Dal anjam tulan bolequja agi mermqai. ‘O Israel ningi quiy. Gago Tamo Koba Qotei a segi qujai Tamo Koba.

³⁰ Deqa ni ino Tamo Koba Qotei a tulan qalaqalaiyime. Qalaqalaiyosim ino are miligi ti ino qunun ti ino areqalo ti ino singila ti kalil a yekritime.’ Dal anjam di a segi qujai tulan bolequja. A na dal anjam kalil bunnjrejunu.

³¹ Ariya dal anjam deqaji bei dego mermqai. Dal anjam agiende. ‘Ni ino segi jejamu gereiyeqnum dego kere ino was nangi degsim geregereinjroqnum.’ Dal anjam boledamu aiyel agi e na mermonum. Dal anjam deqaji bei saiwoji.”

³² Onaqa dal anjam qalie tamo dena kamba Yesus minjej, “O Qalie Tamo, ni bole maronum. Qotei a segi qujai. Qotei bei saiwoji.

³³ Iga a tulan qalaqalaiyosim gago are miligi ti gago powo ti gago singila ti kalil a yekritqom di kumbra bolequja. Iga gago segi jejamu gereiyeqnum dego kere gago was nangi degsim geregereinjroqnum di dego kumbra bolequja. Dal anjam aiyel di tulan boledamu. Iga ingi ingi Qotei atraiyqom di lan kiñala. Iga ingi bei ñamyuwo na koitosim Qotei atraiyqom di dego lan kiñala. Ariya iga dal anjam aiyel di dauryqom di tulan bolequja.”

³⁴ Dal anjam qalie tamo di a tulan poiyoanaqa anjam degsi marnaqa Yesus a qusiqa minjej, “Ni anjam tulan boledamu maronum. Deqa sokiñala Qotei na ni taqatmosim ino Mandor Koba sqas.”

Onaqa tamo ungasari nangi olo anjam bei Yesus nenemyqajqa ulaeb.

Kristus a kiyersim Devit aqa ñiri sqas?

³⁵ Onaqa Yesus a atra tal koba miligiq di sosiqa Qotei aqa anjam plaltoqnej. Osiqa tamo ungasari nangi anjam bei endegsi minjrej, “Dal anjam qalie tamo nangi kiyaqa mareqnum, ‘Kristus a Devit aqa ñiri’?”

³⁶ Devit a nami marej, 'Kristus a ijo Tamo Koba.' Agi Mondor Bole na Devit aqa medabu singilatetonaqa a endegsi marej, 'Tamo Koba a na ijo Tamo Koba minjej, "Ni ijo ban woq endi awo.

Awesoqnimqa e ino jeu tamo nanqi elenjosiy ino sorgomq di atitqa ni na nanqi taqatnjroqnqam." '

³⁷ Ningi uniy. Devit a marej, 'Kristus a ijo Tamo Koba.' Deqa Kristus a kiyersim Devit aqa njiri sqas?"

Dal anjam qalie tamo nanqi kumbra uge uge yoqneb

Tamo ungasari gargekoba nanqi sosibqa Yesus aqa anjam quqwajqa tulan arearetnjroqnej.

³⁸ Yesus a anjam bei endegsi plaltosiq minjrej, "Ningi dal anjam qalie tamo nango kumbra uge geregere tenemtoqniy. Nanqi koro sawaq di tamo ungasari nanqi na nango ñam soqtetnjrsib ban ojetnjrqajqa deqa gara olekokba jugoqnsib laqnub.

³⁹ Nanqi Qotei tal miligiq di, goiyo kokbaq di sosibqa tamo ñam ti nango awo jaramq di awoqnqajqa deqa areboleboleinjreqnu.

⁴⁰ Nanqi unja qobul nanqi gisanjroqnsibqa nango tal ti ingi ingi ti laña yainjreqnub. Osib tamo ungasari nanqi na unjrsib nango ñam soqtetnjrqajqa deqa pailyo olekokba yeqnub. Deqa mondon Qotei na nanqi awai tulan ugedamu enjrqas."

Unja qobul aqa silali kiñala soqnej di Qotei yekritej

⁴¹ Osiqa Yesus a atra tal miligiq di sosisqa silali ato qaji kulum jojomq di awoej. Awoosiqqa ñam atej di tamo ungasari nanqi boqnsib silali ateqnab unjroqnej. Ñoro tamo gargekoba nanqi boqnsib silali tulan kokba ateqneb.

⁴² Onaqa unja qobul bei ñoro tulan saiqoji a dego bosisqa menin silali kiñilala aiyel segi atej.

⁴³ Atnaqa Yesus na unsiqqa aqa angro nanqi metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, "E bole merngwai. Unja qobul endi a ñoro tulan saiqoji. Deqa a na ñoro tamo kalil nanqi bunjrsiqa silali kobaquja atqo.

⁴⁴ Ñoro tamo nanqi silali koba ejunub. Nanqi oto kiñala segi ateqnub. Ariya unja qobul endi a silali tulan sai bole sai. Aqa menin silali kiñilala aiyel segi naj agi atekritqo."

13

Bunuqna jeu tamo nanqi na atra tal niñaqyqab

¹ Osiqa Yesus na aqa angro nanqi joqsiqa koba na atra tal koba uratosib giloqnsibqa aqa angro bei na minjej, "O Qalie Tamo, ni unime. Atra tal endi tulan bolequja. Atra tal walato qaji menin di tulan boledamu!"

² Onaqa Yesus na kamba minjej, "Atra tal ni unonum endi bunuqna jeu tamo nanqi na bosib tulan niñaqyosib aqa menin kalil paraparainjrsibqa taqal breinjrqab. Yimqa menin bei menin bei aqa quraq di sqasai. Menin kalil segi segiqab."

Gulbe kobaquja bunuqna brantqas

³ Osiqa Yesus a Oliv manaq oqsiq atra tal areiyosiq awesonaqa Pita na Jems na Jon na nanqi qalub Yesus aqa areq bosib lumu nenemyeb,

⁴ "Ni iga merge. Bati gembu jeu tamo nanqi bosib atra tal endi niñaqyqab? Niñaqyqa osibqa kumbra kiye namoqna brantim iga unsim poigwas, 'Bati di jojomq?'"

⁵ Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi geregere nam atoqniy. Tamo qudei na ningi gisanjo uge.

⁶ Bunuqna gisanj tamo gargekoba nanji ijo ñam na bosib tamo ungasari nanji minjroqnaqab, ‘E Kristus.’ Degsib tamo ungasari tulanj gargekoba nanji gisa gisanjroqnaqab.

⁷ “Bunuqna sawa bei bei qaji nanji an na qotokobaoqnaqab. Ningi deqa qusib ulaaib. Qotei a nami marej, ‘Kumbra di brantqas.’ Deqa brantem. Ariya kumbra di brantimqa diño bati urur brantqasai. Soboleiyosim brantqas.

⁸ Bati deqa sawa bei ti sawa bei ti qotoqnaqab. Mandor qudei nanji tigeloqnsibqa mandor qudei nanji qoto itnjroqnaqab. Sawa bei beiq di miminj kokba ti mam ti ingi saio bati brantelenqas. Kumbra kalil di unja angrotqa osiqa mati jaqatinj kiñala eqnu dego kere.

⁹ “Deqa ningi geregere nam atoqniy. Kumbra kalil di brantosaisoqnimqa Juda nanji na bosib ningi ojelenosib anjam pegiyo talq di ningi tigeltngoqnaqab. Osib nanjo Qotei tal miligiq di ningi kumbaingoqnsib olo ningi joqoqnsib Rom nanjo gate ti nanjo mandor ti nanjo ulatamuq di ningi tigeltngoqnaqab. Yimqa ningi ijo anjam bole palontoqnsib nanji minjroqnaqab.

¹⁰ Sawa sawa kalilq di dego ningi ijo anjam bole ubtosib mare mare laqnaqab tamo ungasari nanji quoqnaqab. Amqa diño bati brantqas.

¹¹ Nanji na ningi ojoqnsib anjam pegiyo talq di tigeltngoqnaqab ningi endegsib are qalaib, ‘Iga na kamba anjam kiyersi minjrqom?’ Ningi degaib. Bati deqa Qotei na powo engoqnimqa ningi kamba anjam minjroqnaqab. Ningi segi na anjam minjrqasai. Mondor Bole na nunjo medabu singilatetngim ningi anjam marqab.

¹² Bati deqa kumbra uge endeqaji brantqas. Tamo qudei na nanjo segi was nanji ojoqnsib qaja tamo nanjo banq di atoqnaqab nanji na nanji ñumoqnaqab moreñoqnaqab. Tamo qudei na nanjo segi angro nanji dego degsib ojoqnaqab. Angro qudei na nanjo segi ai abu nanji jeutnjroqnsib ojoqnsib qaja tamo nanjo banq di atoqnaqab nanji na nanji ñumoqnaqab moreñoqnaqab.

¹³ Ningi ijo ñam ejunub deqa tamo kalil nanji ningi qa are tulanj ugeinjroqnaqas. Ariya ningi ijo ñam singila na ojsib gilsib diño bati itqab di Qotei na ningi elenqas.”

Ingi tulanj ugedamu brantqas

¹⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Diño batiamqa ingi tulanj ugedamu a Qotei aqa getento warum miligiq di tigelesoqnim ningi unqab.” E Mak. Tamo ungasari ijo anjam endi sisiyeqnaqab qaji nanji geregere sisiyosib poinjrem. Poinjrim marqab, bole. Osiqa Yesus na aqa angro nanji olo endegsi minjrej, “Ningi ingi ugedamu di unsibqa bati deqa tamo ungasari Judia sawaq di unub qaji nanji jaraiyosib manaq oqoqujatebe.

¹⁵ Tamo ungasari tal meq di unub qaji nanji jaraiqa oqnsib ingi ingi oqa osibqa olo warum miligiq gilaib. Nanji jaraiyoqujatebe.

¹⁶ Tamo ungasari wauq di unub qaji nanji jaraiqa oqnsib nanjo gara jugo oqa osibqa olo puluosib qureq baib. Nanji toreidena jaraiyoqujatebe.

¹⁷ Bati deqa unja gumanj ti unja angro mom ti nanji jaraiyo bangioqnsib gulbe koba oqab.

¹⁸ Deqa ningi endegsib pailyoqniy, ‘Gulbe di awa bati qa brantaiq.’

¹⁹ Ningi degsib pailyoqniy. Di kiyaza? Bati deqa tamo ungasari nanji gulbe tulanj kobaquja oqab. Gulbe deqaji nami brantosaioqnej. Qotei na mandam atejbati deqa gulbe deqaji brantosai dena bosi bosiq agi bini unum. Bunuqna lanja ambleq di dego brantqasai. Agi bati qujai deqa brantqas.

²⁰ Gulbe di aqa bati Tamo Koba a na truqutqas. A na truqutqasai di tamo ungasari kalil nanngi padalekritqab. Aqa segi tamo ungasari nami giltinrej qaji nanngi padalaib deqa a na gulbe di aqa bati truqutqas.

²¹ “Bati deqa tamo qudei na merngwab, ‘Ningi uniy. Kristus a bqo agiende’ o ‘Kristus a bqo agide.’ Degsib merngibqa ningi nango anjam quetnraib.

²² Tamo qudei nanngi bosib gisanosib maroqnqab, ‘E Kristus.’ Qudei nanngi maroqnqab, ‘E Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.’ Degsib maroqnsib manwa kokba gargakoba babtoqnqab. Nango manwa dena nanngi na tamo ungasari kalil areqalo niñaqyetnjroqnqab. Osib Qotei aqa segi tamo ungasari nami giltinrej qaji nango areqalo dego niñaqyetnjrqajqa wauoqnqab.

²³ Deqa ningi geregere nam atsib soqniy. Kumbra kalil di brantosaisonaqa e namoqna merngonum.”

Tamo Angro a singila ti rian ti bqas

²⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Gulbe kalil di nango bati koboamqa sen ambruqas. Bai dego suwanqasai.

²⁵ Bongar nanngi lan goge na ululonjosib mandamq aiyelenqab. Lan goge dia ingi ingi kalil renjinjyelenqab.

²⁶ Bati deqa e Tamo Angro singila ti rian koba ti lanbiq na mandamq aiyognit tamo ungasari nanngi tarosib e nubqab.

²⁷ Yimqa bati deqa e na ijo lan angro nanngi qarinnjritqa nanngi sawa sawa kalil keretosib Qotei aqa segi tamo ungasari nami giltinrej qaji nanngi lan utru utruq na koroinjrqab.”

Ningi qura qa yawo anjam dena poingem

²⁸ Osiqa Yesus a olo marej, “E na qura qa yawo anjam ningi merngitqa dena geregere poingem. Qura banga qalsim olo ñalguyoqnimqa ningi unsib qalieqab, ‘Sen aqa bati jojomqo.’

²⁹ Dego kere kumbra kalil e ubtosim merngonum qaji endi brantimqa ningi unsib endegsib qalieoiy, ‘Bole, Kristus bqajqa bati jojomqo. A siranmeq di tigelejunu.’

³⁰ E bole merngwai. Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanngi kalil morenosaisoqnbqa kumbra kalil endi brantqas.

³¹ Lan ti mandam ti koboqab. Ariya ijo anjam koboqa keresai.”

Yesus bqajqa bati di tamo bei a qaliesai

³² Osiqa Yesus a olo marej, “Ijo bqajqa bati tamo qujai bei a qaliesai. Lan angro nanngi qaliesai. E Qotei aqa Niri e segi dego qaliesai. Ijo Abu a segi qalie.

³³ “Ningi ijo bqajqa bati qaliesai deqa ningi geregere nam atsib soqniy.

³⁴ Ijo bqajqa bati di tamo bei a sawa isaq gilej dego kere. A gilqa osiqa aqa kanqal tamo nango banq di aqa tal ti ingi ingi ti uratetnjrsiqa nanngi wau segi segi enjrej. Aqa kanqal tamo bei minjej, ‘Ni siranmeq di tigelesosim geregere nam atoqne.’

³⁵ Degsi minjej. Dego kere ningi geregere nam atsib soqniy. Di kiyaaq? Tal lanja a olo bqajqa bati ningi qaliesai. A bilaq kiyo, qolo kiyo, tuwe anjamogqimqa kiyo, nobqolo kiyo bqas.

³⁶ A boqujatosim ningi nerenesoqnb nungaim deqa ningi geregere nam atsib soqniy.

³⁷ E anjam merngonum qaji endi tamo kalil nanngi dego minjreqnum. Ijo anjam agiende, ‘Ningi geregere nam atsib soqniy.’ ” Yesus na aqa angro nanngi degsi minjrej.

14

Juda tamo kokba nanŋi Yesus qalib moiŋajqa gam ŋamoqneb

¹ Onaqa Juda nanŋo yori bati koba jojomej. Yori bati di aqa ñam Bem Tiyosai Qaji Uyqajqa Bati. Qotei a nami Israel nanŋi Isip sawaq di padalqa laqnabqa aqaryainjrej. Deqa olo are qalqajqa bati jojomej. Bati aiyel soqnej. Deqa atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanŋi ti endegsib nenemoqneb, “Iga kiyersim Yesus lumu na ojsim qalsim moiŋotqom?”

² Osib mareb, “Iga yori bati qa Yesus ojŋasai. Ojŋom di tamo unŋasari nanŋi iga nugsib ŋiriŋosib qoto tigelto uge.”

Unŋa bei a gorenŋ quleq ti osiq Yesus aqa gateq di bilentej

³ Onaqa Yesus a Betani qureq gilsiq tamo bei nami yu na aqa jejamu ugeelenej qaji aqa ñam Saimon aqa talq di soqnej. Sosiqa inŋi uyeqnaqa unŋa bei a gorenŋ quleq ti tulaŋ boledamu silali kobaquja na awaiyej qaji di jaliŋaq jigsisaq osi bosiqa aqa medabu paratosiqa Yesus aqa gateq di bilentej.

⁴ Onaqa tamo qudei tal miligiq di awesoqneb qaji nanŋi unŋa di aqa kumbra unsibqa ŋiriŋosib segi segi maroqneb, “Unŋa di a kiyaaqa gorenŋ di laŋa ñanŋuiyqo?”

⁵ A gorenŋ di osiq tamo qudei enjrqo qamu meniŋ silali 300 yonub qamu gilsiq tamo inŋi inŋi saiŋoji nanŋi jeisi enjrqo qamu di kere.” Osib nanŋi unŋa di ŋiriŋteb.

⁶ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Niŋgi kiyaaqa unŋa di gulbe yeqnub? A kumbra bole ebqo.

⁷ Tamo inŋi inŋi saiŋoji nanŋi bati gaigai niŋgi ti sqab. Deqa niŋgi na nanŋi aqaryainjrqa are soqnimqa aqaryainjroqniy. Ariya e bati gaigai niŋgi ti sqasai.

⁸ E moiŋai. Moiŋitqa e subq atqab. Unŋa di a e qa are qalsiqa ijo jejamuq di gorenŋ bilentosiq dena ijo jejamu subq atqajqa gereiyetbqo. A na kumbra di e qa yqa kere agi yqo.

⁹ E bole mernŋwai. Bunuqna ijo wau tamo nanŋi sawa sawa kalilq di ijo anjam bole mare mare laqnsibqa unŋa endena kumbra ebqo qaji deqa are qaloqnsib a qa saoqnqab.”

Judas a Yesus osim atra tamo kokba nanŋo banŋ di atqas

¹⁰ Onaqa Judas Iskariot a tigelosiq atra tamo kokba nanŋoq gilej. Judas a Yesus aqa anŋro 12 nanŋi deqaji bei. A nanŋoq gilsiq minjrej, “E Yesus osiŋ nungo banŋ di atqai.”

¹¹ Degsi minjrnaqa nanŋi qusib tulaŋ areboleboleinjrnaqa minjeb, “Ni Yesus osim gago banŋ di atimqa iga ni silali emqom.” Degsib minjnabqa a gilsiq a Yesus osim nanŋo banŋ di atqajqa gam ŋamoqnej.

Yesus aqa anŋro nanŋi ti yori bati aqa inŋi uyeb

¹² Ariya Bem Tiyosai Qaji Uyqajqa Bati brantej. Qotei a nami Israel nanŋi endegsi minjrej, “Niŋgi kaja du du nanŋi ñumelenŋosib siranmeq di leŋ liyibqa e na unsiy niŋgi uratŋŋwai. E niŋgi padaltŋŋwasai.” Qotei a nami Israel nanŋi degsi minjrej. Kumbra deqa olo are qalqajqa yori bati brantonaqa Juda nanŋi mareb, “Iga kaja du du nanŋi ñumelenŋosim Qotei atraiyqom.” Onaqa bati deqa Yesus aqa anŋro nanŋi na endegsib nenemyeb, “Ni iga merge. Iga aisim tal qabia yori bati aqa inŋi inŋi gereiyetmonamqa ni inŋi uyqam?”

¹³ Onaqa Yesus na aqa anŋro aiyel qariniŋrsiqa minjrej, “Niŋgi aiyel aisib qure ambleq di tamo bei ya nobu qoboŋyosim giloqnim gamq di itosib dauryiy.

¹⁴ Ningi a dauryosib tal a gogetqas qaji di miligiq gilsib tal lanja endegsib minjiy, ‘Qalie Tamo a marqo, “E ijo angro nanqi koba na awoosim yori bati aqa ingi uyqajqa warum a qabi unu?”’

¹⁵ Ningi degsib minjibqa a na warum kobaquja bei gogeqsi unu di ningi osorngwas. Warum dia nami jar ti awo jaram ti ateleneb unu. Ningi aiyel aisib warum dia gago ingi ingi gereiyelenoiy.”

¹⁶ Onaqa nanqi aiyel qure miligiq aisib anjam kalil Yesus na minjrej qaji degsi brantonab unsibqa ingi ingi kalil warum dia gereiyeleneb.

¹⁷⁻¹⁸ Onaqa bilaqtonaqa Yesus aqa angro 12 nanqi ti koba na aisib tal gogetosib awoosib ingi uyoqnsibqa Yesus a nanqi endegsi minjrej, “E bole merngwai. Ningi ijo angro 12. Nungo ambleq dena angro bei a tigelosim e osim tamo qudei nango banq di atqas. Angro di agi iga koba na ingi uyeqnum.”

¹⁹ Degsi minjrnaq qusibqa are tulan gulbekobainjrnaqa segi segi Yesus nenemyoqneb, “O Tamo Koba, ni e qa kiyo maronum?”

²⁰ Onaqa minjrej, “Angro aqo ombla endego tabir qujaiq di bem quiq di tuqteqnum qaji a na e osim tamo qudei nango banq di atqas. A dego ijo angro 12 ningi deqaji bei.

²¹ Ningi quiy. E Tamo Angro moiqai. Nami Qotei aqa anjam e qa degsib nenngrenyeb. Deqa ungum. E anjam di dauryosiy moiqai. Ariya angro e osim tamo qudei nango banq di atqas qaji a tulan padalougetqas. A nami nambabosai gamu di kere.”

Yesus na aqa angro nanqi bem ti wain ti anainjrej

²² Osiqa Yesus aqa angro nanqi koba na ingi uyoqnsibqa Yesus a Qotei pailyosiqa bem bei osiq ginjenyosiqa nanqi enjrsiqa endegsi minjrej, “Endi ijo jejamu. Osib uyi.”

²³ Osiqa wain osiqa gambanq di bilentosiq Qotei pailyosiqa aqa angro nanqi enjrnaqa nanqi kalil osib uyeb.

²⁴ Onaqa Yesus na minjrej, “Wain gambanq endi ijo len. Tamo ungasari gargakoba nango une kobotetnrqajqa deqa ijo len aigas. Aisim Qotei aqa anjam bunuj nami gereiyej qaji di singilatqas.

²⁵ E bole merngwai. E wain endi olo uyqasai. Degsi gilsiy mondon dijo batiamqa Qotei a nungo Mandor Koba soqnmqa e olo wain bunuj uyqai.”

²⁶ Yesus na aqa angro nanqi degsi minjrsiqa nanqi koba na louosib koboon-aqa qure uratosib Oliv manaq oqeb.

Yesus na aqa angro nanqi minjrej, “Ningi kalil e uratbosib jaraiqab”

²⁷ Yesus aqa angro nanqi ti manaq oqoqnsibqa Yesus na minjrej, “Ningi kalil ijo ñam ulontosib e uratbosib jaraiqab. Nungo kumbra deqa Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, ‘E na kaja nango mandor qalitqa kaja nanqi segi segi jaraiqab.’ Qotei aqa anjam nami degsib nenngrenyeb.

²⁸ Ariya bati qalub koboamqa e olo subq na tigelosiy ningi qa namoosiy Galili sawaq gilitqa ningi bunuqna e daurbosib dia e itbqab.”

²⁹ Onaqa Pita na minjej, “Angro kalil nanqi ino ñam ulontosib jaraiqab e segi ino ñam ulontqasai.”

³⁰ Onaqa Yesus na kamba Pita minjej, “E bole mermqai. Qolo qujai endeqa ni ijo ñam ulitqam. Tuwe anjamoiyeltosaisoqnmqa ni gisanjoqalubtosim marqam, ‘E Yesus qaliesai.’ ”

³¹ Onaqa Pita a tulan saidosiq minjej, “Sai. E ni ombla moiqa marimqa, ungum, e ino ñam ulitqasai bole sai.” Onaqa Yesus aqa angro kalil nanqi anjam qujai di minjoqneb.

Yesus a Getsemani nañu aguq di aqa Abu pailyej

³² Yesus aqa angro nangi koba na walwelosib nañu agu beiq di branteb. Nañu agu di aqa ñam Getsemani. Di brantosib Yesus na aqa angro nangi minjrej, “Ningi endi awesoqniy. E kiñala sasalosiy ijo Abu pailyosiy bqai.”

³³ Degsi minjrsiqa aqa angro qalub agi Pita na Jems na Jon na nangi segi joqsiqa pailyqajqa sasalej. Sasalosiq pailyoqnsiqa a are tulan gulbekobaiyej.

³⁴ Osiqa aqa angro qalub nangi di minjrej, “E are tulan gulbekobaibqo. Gulbe dena e moiyepratonum. Deqa ningi e ombla endi sosimqa ñam atoqniy.”

³⁵⁻³⁶ Degsi minjrsiqa olo kiñala sasalosiq mandamq di ñam quosiqa endegsi pailyej, “O Aba. (Di Hibru anjam. Aqa damu, “O Abu.”) Gam bei soqniq ni na marimqa gulbe aqa bati bqo endi e bunbosim gilem. Ni kumbra kalil yqa kere. Deqa ni marimqa gulbe endi ijoq baiq. Gulbe endi ya uge uyo bul. Ungum, ni ijo areqalo dauryaim. Ni ino segi areqalo dauryosim ye.”

³⁷ Yesus a degsi Qotei pailyosiq olo tigelosiq aqa angro nango areq aisiq ñam atej di nangi are gulbe na ñereñesonab unjrej. Deqa Yesus na Pita minjej, “O Saimon, ni ñeiejunum e? Ni ñam sokiñalayqa keresai e?”

³⁸ Ningi ñereñaib. Ningi ñam sosib pailyoqniy. Yim gulbe bei nungoq bqas di gulbe dena ningi uneq waingwasai. Bole, nungo are miligiq di ningi e daurbqajqa are unu. Ariya ningi segi gulbe di oqajqa singila saiqoji.”

³⁹⁻⁴⁰ Osiqa Yesus a olo puluosi sasalosiq a nami pailyej qaji degsi olo pailyosiq bosiqa aqa angro qalub nangi urnamnjrnaqa ñereñesonab unjrej. Unjrnaqa nangi Yesus anjam bei minjqa keresaiinjrej.

⁴¹ Olo gilsiq Qotei pailyosiq bosiq aqa angro nangi itnjrsiq minjrej, “Ningi aqaratosib geregere ñereñejunub e? Ungum. Bati koboqo. Ningi uniy. E Tamo Angro osib une tamo nango banq di atqajqa bati bqo.

⁴² Ningi tigelab gilqom. Tamo e osim une tamo nango banq di atqajqa agi brantqo.”

Judas a Yesus osiq jeu tamo nango banq di atej

⁴³ Onaqa Yesus aqa angro 12 nangi deqaji bei agi Judas a na tamo gargekoba nangi sebru ti torom ti elenonab joqsiqa Yesus aqa areq di branteb. Juda gate nangi ti dal anjam qalie tamo nangi ti atra tamo kokba ti nangi na nangi qarinnjrnab Yesus ojqa beb.

⁴⁴ Judas a nami nangi ti qairosib anjam gereiyosib a na endegsi minjrej, “E na tamo kundoqyqai agide. A ojsib geregere taqatosib osib giliy.”

⁴⁵ Onaqa Judas a Yesus aqa areq bosiq minjej, “O Tamo Koba.” Degsi minjsiq kundoqyej.

⁴⁶ Kundoqyonaka tamo nangi brantosib ban waiyosib Yesus ojeb.

⁴⁷ Onaqa Yesus aqa angro bei jojom di tigelesoqnej qaji a na aqa sebru osiq atra tamo gate aqa kanqal tamo gateq di qalqajqa sebru waiyej grotosiqa dabkala segi gentetej.

⁴⁸ Onaqa Yesus na tamo nangi di minjrej, “E len ojo tamo unum deqa kiyo ningi sebru ti torom ti elenosis e ojqa bonub e?”

⁴⁹ E bati gaigai atra tal miligiq di ningi koba na sosimqa Qotei aqa anjam plaltoqnem. Bati deqa ningi yala ban waiyosib e ojsai. Ningi kumbra degyeb deqa Qotei aqa anjam nengrenq di so qaji di aqa damu brantej.”

⁵⁰ Yesus a nangi degsi minjrnaka aqa angro kalil nangi a uratosib jaraiyeb.

Angro wala bei a yosi ulanej

⁵¹ Bati deqa angro wala bei a ñeio gara segi na kabuosiq Yesus dauryej. Onaqa tamo nangi na angro di ojeb.

⁵² Oj nabqa a ñeio gara segi nanjo banq di uratosiqa yosi ulañej.

Juda tamo kokba nanji Yesus aqa jejamuq di une qametqa marsib koroeb

⁵³ Onaqa tamo nanji na Yesus osib atra tamo gate aqa talq osi gileb. Dia atra tamo kokba ti Juda gate nanji ti dal anjam qalie tamo nanji ti kalil koroesoqneb. Koroesonabqa tamo nanji na Yesus osi gilsib nanjo ulatamuq di tigelteb.

⁵⁴ Nanji Yesus osi gileq nabqa Pita a kiñala isa isaq na Yesus dauryosiq uli uliosiq gilsiq torei atra tamo gate aqa tal meq di brantej. Brantosiqa nanji Yesus kiyeryib unqajqa deqa are qalsiq qaja tamo qudei nanji tal meq di ñam tunqyosib awesonabqa bosiq nanji koba na ñam yoroqneb.

⁵⁵ Onaqa atra tamo kokba ti Juda gate nanji ti kalil koroesosibqa nanji Yesus aqa jejamuq di une qametqa are qalsib anjam ñamoqneb. Di kiyaaqa? Anjam dena nanji Yesus qalib moiqajqa deqa. Anjam ñamonab ñamonab ugeinrej.

⁵⁶ Deqa nanji tamo gargekoba metnjreqnab boqnsib gisan anjam Yesus aqa jejamuq di qamelenjoqneb. Nanji anjam laña laña maroqneb. Nanjo anjam di qujaiosai.

⁵⁷ Onaqa nanjo ambleq dena tamo qudei nanji tigelosib Yesus aqa jejamu laña gisanjosib mareb,

⁵⁸ “Tamo endi a endegsi marnaq iga quem, ‘E atra tal koba endi tamo na gereiyo qaji di kongrontosiyqa bati qalub qa olo atra tal bei tamo na gereiyosai qaji di tigeltqai.’ ”

⁵⁹ Ariya nanjo anjam di dego qujaiosai. Nanji anjam laña laña maroqneb.

⁶⁰ Onaqa atra tamo gate a nanjo anjam di qusiqa a tigelosiq Yesus aqa areq bosiq nenemyej, “Tamo nanji endi une gargekoba ino jejamuq di qameqneb. Di ni kamba anjam bei marqasai e?”

⁶¹ Onaqa Yesus a torei mequmej. A anjam bei yala marosai.

Deqa atra tamo gate na olo nenemyej, “Ni Kristus e? Ni Qotei Goge Koba aqa Ñiri e? Ni e merbe.”

⁶² Onaqa Yesus na minjej, “Od. Agi e segi. Ni que. E Tamo Angro. Bunuqna e lañ qureq oqsiy Qotei singila koba ti unu qaji aqa ban woq di awesosiy olo lañbiq na boqnit ñinji e nubqab.”

⁶³ Onaqa atra tamo gate a Yesus aqa anjam di qusiqa a tulañ minjin oqetonaqa aqa segi gara jugo bumbranjosiq marej, “Aqa une agi a segi na babtqo iga quonum. Deqa iga kiyaaqa tamo bei olo metonam bosim aqa une marqas?”

⁶⁴ Aqa misilin anjam ñinji quonub. Deqa ñinji kiyersib marqab?” Onaqa nanji kalil mareb, “A bole une ti. Deqa qalib moiym.”

⁶⁵ Nanji kalil deqsib marnabqa nanjo ambleq dena tamo qudei nanji tigelosib Yesus miselyoqneb. Osib aqa ñamdamu gara na qosetosib ban na qaloqnsib minjoqneb, “Ni Kristus amqa ni ubtosim mare, yai na ni lumqo?” Onaqa qaja tamo qudei nanji Yesus aqa areq boqnsib a ula ponjoqneb.

Pita a gisanjoqalubtosiq marej, “E Yesus qaliesai”

⁶⁶⁻⁶⁷ Ariya Pita a tal meq di awesosiq ñam yoreqnaqa atra tamo gate aqa kanjal uña bei a bosiq Pita unsiqa koqyosiq minjej, “Ni dego Yesus Nasaret qaji aqa angro bei. Ni nami a dauryosim laqnem.”

⁶⁸ Onaqa Pita a tulañ saidosiq minjej, “Ni anjam merbonum di e qaliesai.” Degsi minjsiq tigelosiq tal qala beiq gilsiq di soqnej.

⁶⁹ Sonaqa kangal unja dena olo Pita unsiqqa tamo nanngi jojom di tigelesoqneq qaji nanngi minjrej, “Tamo di a dego Yesus aqa angro bei.”

⁷⁰ Onaqa Pita a olo tulan saidej.

Olo kiñala soboleiyonaq tamo qudei Pita aqa areq di tigelesoqneq qaji nanngi Pita koqyosib minjeb, “Ni Galili qaji tamo. Deqa iga qalieonum, ni Yesus aqa angro bei.”

⁷¹ Onaqa Pita a olo tulan singila na saidosiq marej, “E tamo di qaliesai bole sai. E bole maronum. E gisanjot Qotei na e lubem.”

⁷² A degsi marnaqa tuwe anjamej. Tuwe anjamonaka Pita a qusiqa anjam nami Yesus na minnej qaji, “Tuwe anjamoaiyeltosaisoqnimqa ni gisanjoqalubtosim marqam, ‘E Yesus qaliesai,’ ” anjam deqa olo are qalsiqa poiyaonaqa tulan akamugetej.

15

Juda tamo kokba nanngi Yesus osib Pailat aqa banq di ateb

¹ Onaqa nobqolo malu qameqnaq atra tamo kokba ti Juda gate nanngi ti dal anjam qalie tamo nanngi ti kalil koroesosibqa Yesus qalib moiqaqqa anjam keretoqneq. Anjam kereonaq nanngi Yesus aqa banq tontetosib osi gilsib Rom nango gate Pailat aqa banq di ateb.

² Onaqa Pailat na Yesus nenemyej, “Ni Juda nango Mandor Koba e?” Onaqa Yesus na minnej, “Od. Anjam ni maronum di kere.”

³ Onaqa atra tamo kokba nanngi Yesus aqa anjam di qusib minjin oqetnjrinaqa aqa jejamuq di une gargekoba qametoqneq.

⁴ Deqa Pailat na olo Yesus minnej, “Nanngi une gargekoba ino jejamuq di qamelenjeqnub. Ni kamba anjam bei marqasai e?”

⁵ Onaqa Yesus a torei mequmej. A anjam bei yala marosai. Deqa Pailat a tulan prugugetej.

Pailat a marej, “Ninngi Yesus a namburbasq di qamiy”

⁶ Pailat aqa kumbra agiende. Wausau gaigai yori bati koba brantoqnimqa Juda tamo ungasari nanngi tamo qujai aqa ñam maroqnibqa Pailat na tamo di tonto talq dena uratoqnsim enjroqnaq.

⁷ Bati deqa tamo bei aqa ñam Barabas a tonto talq di soqnej. A nami tamo qudei joqsiqa Rom nanngi ti qotsib tamo qudei ñumnab morenej. Deqa a ojsib tonto talq di waiyeb.

⁸ Waiyonab sonaqa tamo ungasari kalil nanngi Pailat aqa areq gilsibqa a nango yori bati qa kumbra gaigai yoqnej qaji di olo yqajqa minjeb.

⁹ Minjnabqa a na nenemnjrej, “E Juda nango Mandor Koba uratosiy engwai e? Ninngi na merbiy.”

¹⁰ Pailat a nanngi degsi nenemnjrej? Di kiyaqa? A qalieej, atra tamo kokba nanngi Yesus qa ugeosib deqa a ojsib Pailat aqa banq di ateb.

¹¹ Onaqa atra tamo kokba nanngi na tamo ungasari kalil nango areqalo tigeltetnjreb. Tamo ungasari nanngi Pailat minjibqa a na Barabas uratosim enjrsimqa olo Yesus qalim moiqaqqa deqa nango areqalo tigeltetnjreb.

¹² Onaqa Pailat na olo minjrej, “E ninngi Barabas engwajqa merbonub deqa e Yesus kiyeryqai? Agi ninngi a qa mareqnub, ‘A Juda nango Mandor Koba.’ ”

¹³ Onaqa nanngi kalil murqumyosib minjeb, “Ni a namburbasq di qame.”

¹⁴ Onaqa minjrej, “Kiyaqa Yesus qalit moiqaq? A une kiye yqo deqa a namburbasq di qamqai?” Degsi minjrinaqa nanngi olo tulan murqumyoqnsib wainyoqnsib minjoqneq, “Ni a namburbasq di qame.”

¹⁵ Onaqa Pailat a nango are latetnjrqa osiqa nango anjam di dauryosiqa Barabas tonto talq dena oqeq atsiqa nanngi enjrej. Enjrsiqa olo Yesus osiq qaja

tamo nango banq di atsiqa minjrej, “Ningi Yesus bu toqon na kumbainyiy.” Degsi minjrnaqa nangi na Yesus osib kumbainyeb. Kumbainyosib koboonaqa Pailat na olo minjrej, “Ningi Yesus namburbasq di qamqajqa osib giliy.”

Qaja tamo nangi Yesus misilinyoqneb

¹⁶⁻¹⁷ Pailat na qaja tamo nangi degsi minjrnaqa nangi Yesus ban ojsib Rom nango tal kobaqujaq osi gileb. Osi gilsib qaja tamo kalil nangi metnjrnab bosib tal dia koroeb. Koroosib gara jugo olekoba lent mandor kokba nangi gaigai jigeq nub deqaji bei osib Yesus jigete b. Osib sil luwit osib lulumosib sil dena mandor nango gate tatal bul gereiyosib aqa gateq di atetosib singila na teqiyeb.

¹⁸ Osib gisan na Yesus binjyoqnsib minjoqneb, “O Juda nango Mandor Koba, kaiye!”

¹⁹ Degsib Yesus minjoqnsib bu toqon na aqa gateq di qaloqnsib miselyoqnsib aqa areq di singa pulutoqneb.

²⁰ Nangi degsib Yesus misilinyosib koboonaqa gara lent di piqtetosib aqa segi gara olo jigetosib aqa qawarq di aqa segi namburbas atetosib a ban ojsib gaintqa sawaq osi gileb.

Nangi Yesus osib namburbasq di qameb

²¹ Nangi Yesus osi giloqnsibqa gamq di tamo bei walwelosiq Jerusalem ayeqnaqa a tuosib ojsib Yesus aqa qawarq dena namburbas yayosib tamo di yonabqa a kamba qoboyosiqqa gam na Yesus dauryosiq giloqnej. Tamo di aqa ñam Saimon. A Sairini qure qaji. A Aleksander Rufus wo nango abu.

²² Nangi Yesus osi gilsib sawa agu kiñala bei aqa ñam Golgota di brante b. Ñam di aqa damu, “Tamo gate tanu.”

²³ Di brantosib qaja tamo nangi na wain ti kial aqa ya isa koba de ti bulyosib Yesus anaiyonab uyo oneiyonaq ugeiyonaq uratej.

²⁴ Onaqa qaja tamo nangi na Yesus osib namburbasq di qameb. Qamsib Yesus aqa gara elenqa marsib gilteleneb. Osib meniñ silali alañeb. Tamo yai aqa meniñ na bunjrqas di a na gara oqas. Degsib marsib meniñ silali alañosib gara eleneb.

²⁵ Sej bati 9 onaqa nobqolo nangi Yesus namburbasq di qameb.

²⁶ Qamsib namburbas mutu goqeq di anjam endegsib nenngrenyeb, “Tamo endi a Juda nango Mandor Koba.” Yesus a nami maroqnej, “E Juda nango Mandor Koba.” Yesus aqa une deqa osib anjam di nenngrenyeb.

²⁷ Bati deqa bajin tamo aiyel dego namburbasq di gaintnjrsib ñumeb. Bei Yesus aqa ban woq di qameb. Bei Yesus aqa ban qonanq di qameb.

²⁸ Kumbra dena Qotei aqa anjam bei nenngrenq di so qaji di aqa damu brantej. Agi endegsib nenngrenyeb, “Tamo ungasari nangi marqab, ‘Kristus a dego une tamo.’ ”

²⁹ Yesus a namburbas goge di sonaqa tamo ungasari nangi aqa ulatamuq dena walwelosib gile beoqnsib a misilinyoqnsib gate gainyoqnsib minjoqneb, “Ni nami marem, ‘E atra tal koba kongrontosiyqa bati qalub qa olo tigeltqai.’ Ni nami degsi marem.

³⁰ Ino anjam di boleamqa ni ino segi jejamu aqaryaiyosim namburbas uratosim mandamq aiye.”

³¹ Atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nangi ti dego Yesus degsib misilinyoqneb. Osib segi segi maroqneb, “A na tamo ungasari gargekoba nangi aqaryainjroqnej. Ariya a na aqa segi jejamu aqaryaiyqa keresai.

³² A maroqnej, ‘E segi Kristus. E Israel nango Mandor Koba.’ Aqa anjam di boleamqa a namburbas uratosim mandamq aiyimqa iga unsim marqom,

‘Bole.’ ” Onaqa bajin tamo aiyel Yesus ombla gaintnjreb qaji nanqi dego Yesus degsib misilin anjam minjoqneb.

Yesus a moiyej

³³ Qanam jige sen bati 12 onaqa sawa kalil tulan ambruosi sonaq gilsiq sen bati 3 onaq bilaqtej.

³⁴ Onaqa Yesus a tulan lelenosiq marej, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” Di Hibu anjam. Anjam di aqa damu, “O ijo Qotei. O ijo Qotei. Ni kiyaqa e qoreibonum?”

³⁵ Onaqa tamo qudei Yesus aqa areq di tigelesoqneb qaji nanqi aqa anjam di qusib mareb, “Ninji quiy. A Elaija meteqnu.”

³⁶ Degsib marnabqa tamo bei a urur ti gilsiq gara ñengi bei osiq wain isa kobaq di tuqtosiq soruq di qosisiqa osi bosiqa Yesus anaiyqajqa soqtosiq aqa medabuq di atej. Osiqa marej, “Iga mati tarinosim koqyesqom. Elaija a bosim Yesus namburbasq dena osim mandamq atqas kiyo?”

³⁷ Onaqa Yesus a olo tulan lelenosiq mondor titosiq aqa nambile uratosiq moiyej.

³⁸ Bati qujai deqa gara kobaquja atra tal miligiq di gainesoqnej qaji a goge na branosiqa aisiq poaiyelej.

³⁹ Yesus a degsi mondor titosiq moiyej deqa qaja tamo nango gate Yesus aqa areq di tigelesoqnej qaji a unsiq marej, “Bole. Tamo endi a Qotei aqa Niri.”

⁴⁰ Unqasari qudei nanqi isaq di tigelesosib Yesus koqyoqneb. Bei Maria Makdala qure qaji. Maria bei agi Jems yala Joses wo nango ai. Unja bei Salome.

⁴¹ Yesus a nami Galili sawaq di sonaqa unqasari nanqi dena a dauryosib laqnsib kanqalyoqneb. Bunuqna Yesus a Galili sawa uratosiq a na nanqi qalub unqasari qudei ti joqsiqa koba na Jerusalem beleneb.

Josep a Yesus aqa jejamu osiq subq atej

⁴² Juda nango yori bati brantqa laqnej deqa yori bati aqa ingi ingi kalil gereiyosib atnab soqnej.

⁴³ Onaqa bilaqtonaqa tamo bei aqa ñam Josep a Yesus aqa jejamu osim subq atqa marsiq Pailat nenemyqa gilej. Josep a Juda nango gate bei. A Arimatea qure qaji. Aqa kumbra tulan boledamu. Deqa tamo unqasari kalil nanqi a qa maroqneb, “A tamo bolequja.” A endegsi are qaloqnej, “Bunuqna Qotei a bosim gago Mandor Koba sosim iga taqatgwas.” A degsi are qaloqnsiq Qotei qa tarinoqnsiq soqnej. A Pailat aqa talq gilsiq aqa areq di tigelej. A ulaosai. Osiqa Pailat nenemyej, “Ni e odbimqa e Yesus aqa jejamu osiy subq atqa kere e?”

⁴⁴ Onaqa Pailat a tulan prugugetosiq marej, “Yesus a urur moiqa e?” Osiqa qaja tamo nango gate a metonaq bonaq nenemyej, “Yesus a bole moiqa e?”

⁴⁵ Onaqa minnej, “Od, a moiqa.” Onaqa Pailat a anjam di qusiqa Josep odyosiq minnej, “Di kere. Ni Yesus aqa jejamu am. Osim subq ate.”

⁴⁶ Onaqa Josep a gilsiq gara qat awaiyosiq Yesus aqa jejamu namburbasq dena osiq gara qat na dalaosiq osi gilej. Osi gilsiq subq bei nami menin miligiq di gereiyeb qaji dia atsiqa menin kobaquja belbeltosiq dena subq me getentej.

⁴⁷ Josep na Yesus subq ateqnaqa Maria Makdala qure qaji wo Maria bei agi Joses aqa ai wo bosib koqyesoqneb.

16

Yesus a olo subq na tigelej

¹ Onaqa yori bati koboonaqa Salome na Maria Makdala qure qaji na Jems aqa ai Maria na nanqi qalub nam so aqa ya quleq tulan boledamu awaiyeb. Nam so aqa ya di Yesus aqa jejamuq di liyqajqa deqa awaiyeb.

²⁻³ Osib nobqolo ambru nanqi tigelosib Yesus aqa jejamuq di liyqajqa deqa subq giloqnsib gamq di segi segi maroqneb, “Yai na menin kobaquja sub me getentejunu qaji di beltosim taqal atetgwas?”

⁴ Deksib maroqnsib gilsib nam ateb di menin kobaquja waqosiq taqal di sonaq uneb. Menin di tulan kobaquja.

⁵ Onaqa nanqi sub miligiq aisib angro wala bei ban woq di awesonaq unsib ulaugeteb. Angro wala di aqa gara tulan qat.

⁶ Onaqa angro wala na minjrej, “Ningi ulaaib. E qalie, ningi Nasaret tamo Yesus namburbasq di qameb qaji a qa nameqnub. A endi sosai. A subq na tigelqo. Ningi bosib sub miligi uniy. A nejoteb qaji lume agi unu.

⁷ Ningi unsibqa olo puluosib aisib Yesus aqa angro qudei nanqi Pita ombla endegsib minjriy, ‘Yesus a subq na tigelqo. Tigelosiq ningi qa namoosiq Galili sawaq gilqo. Agi a nami ningi endegsi merngej, “E ningi qa namoosiy Galili sawaq gilqai.” Deqa ningi dego Galili sawaq gilsib dia a itqab.’ ”

⁸ Onaqa nanqi qalub tulan ulaugetosib are ton-tonjrnana sub uratosib olo puluosib aiyeb. Aiyoqnsibqa gamq di tamo ungasari nanqi turoqnsib anjam bei minjrosai oqneb. Nanqi lana aiyoqneb. Di kiyaaqa? Nanqi tulan ulaugeteb deqa.

Maria Makdala qure qaji a Yesus unej

⁹ Yori bati koboonaqa nobqolo ambru Yesus a subq na tigelosiq mati Maria Makdala qure qaji aqaq di brantonaq unej. Maria agi nami Yesus na mondor uge 7 nanqi aqaq dena winjretej qaji.

¹⁰⁻¹¹ A Yesus unsiqa olo puluosi gilsiq Yesus aqa angro qudei nami Yesus dauryosib laqneb qaji nanqi are ugeinjrnaqa akameqnabqa itnjrsiqa minjrej, “E Yesus unonum. A nambile unu.” Onaqa nanqi Maria aqa anjam di qunab ugeinjrej. Nanqi aqa anjam deqa poinjrosai.

Yesus aqa angro aiye nanqi gamq di Yesus uneb

¹² Olo bati bei Yesus aqa angro aiye nanqi nanu gam bei dauryosib gileqnabqa Yesus aqa jejamu bulyosiqa nangoq di brantonaq uneb.

¹³ Unsibqa nanqi olo puluosib aisib Yesus aqa angro qudei nanqi minjreb, “Yesus a gagoq di brantqoqa iga unonum.” Deksib minjrnabqa nanqi dego qunab ugeinjrej. Nanqi anjam deqa poinjrosai.

Yesus na aqa angro nanqi wau enjrej

¹⁴ Olo bati bei Yesus aqa angro 11 nanqi tal miligiq di awoosib ingi uyeqnabqa Yesus a nangoq di brantej. A nami subq na tigelonaqa tamo qudei na unsib nanqi sainjrnab qunab ugeinjrej. Nango are getenjnresoqnej. Deqa Yesus a segi nangoq di brantosiqa nanqi njirntnjrej.

¹⁵ Osiqa minjrej, “Ningi tigelosib sawa sawa kalil keretoqnsib tamo ungasari kalil nanqi ijo anjam bole minjre minjre laqniy.

¹⁶ Tamo ungasari nanqi e qa nango areqalo singilatosib yanso oqab di Qotei na nanqi elenqas. Ariya tamo ungasari nanqi e qa nango areqalo singilatqasai di Qotei na nanqi elenqasai. A na nango une qa peginjrsim awai uge enjrqas.

¹⁷ Tamo ungasari e qa nango areqalo singilatqab qaji nanqi manwa gargekoba endeqaji babtoqnqab. Nanqi ijo nam na mondor uge uge winjroqnqab. Qotei na nango men bulyetnjroqnimqa nanqi qure utru bei bei nango anjam bunuj maroqnqab.

¹⁸ Nangi ban waiyosib amal uge ojoqnqab. Nangi ya isa koba qaja ti di uyoqnib dena morenqasai. Nangi ma tamo nango gateq di ban atoqnib nangi olo boleqnqab.”

Yesus a lan qureq oqej

¹⁹ Tamo Koba Yesus na aqa angro nangi degsi minjrnaqa Qotei a Yesus lan qureq osi oqsiqa aqa ban woq di awotej.

²⁰ Onaqa aqa angro nangi jaraiyosib sawa sawa kalil keretoqnsib Qotei aqa anjam palontoqneb. Palonteqnabqa Tamo Koba a nangi koba na wauoqnsiqa manwa gargekoba babtoqnsiqa dena nango anjam singilatoqnej.

LUK

Luk a anjam endi nengrenyosiq Tiofilus aqaq qarinyej

¹⁻² O Tamo Koba Tiofilus, kumbra kalil Qotei a nami gago ambleq di yoqnej qaji di aqa wau tamo nanqi unoqnsib deqa iga saigoqneb. Nanjo anjam di tamo gargekoba nanqi quoqnsib nengrenyoqneb.

³ Deqa e dego anjam di nengrenyosiy inoq qarinyqa are qalem. Are qalsimqa anjam aqa damu geregere qalieqajqa deqa nenemosim laqnem. Nenemosim laqnsimqa anjam di utruq na nengrenyosim agi inoq qarinyonum.

⁴ Deqa ni sisiyosim qalieqam, anjam ni nami mermoqneb qaji di bole kalil.

Sekaraia aqa njaun Elisabet a gumannej

⁵ Herot a Judia sawa nanjo mandor sonaqa bati deqa atra tamo bei aqa ñam Sekaraia a soqnej. A atra tamo Abiya aqa moma. Sekaraia aqa njaun a atra tamo gate Aron aqa moma. Aqa ñam Elisabet.

⁶ Sekaraia aqa njaun wo nanjo kumbra tulan boledamu. Nanqi Qotei aqa dal anjam kalil geregere dauryoqnsib soqneb. Nanqi Tamo Koba aqa ñamgalaq di une saiyoji.

⁷ Elisabet aqa miligi ugee deqa aqa gumbulun wo angro saiyoji sosibqa qelib.

⁸ Bati bei Sekaraia aqa wau qujai nanqi ti Qotei atraiyqa marsibqa Jerusalem gileb. ⁹ Nanjo ambleq dena tamo bei gilitibqa a Tamo Koba aqa atra tal miligiq gilsim ñam qaq koitim quleqamqa Qotei atraiyqajqa deqa Jerusalem gileb. Gilsib nanqi tamo yai gilitqab di qalieqajqa deqa nanqi menin alaño bubuneb. Menin alaño nabqa Sekaraia aqa menin na bunyej. Deqa nanqi Sekaraia giltonabqa a atra tal miligiq gilsika Qotei atraiyej.

¹⁰ Qotei atraiyeqnaqa tamo ungasari tulan gargekoba nanqi atra tal oqeq di koroosib Qotei pailiosib soqneb.

¹¹⁻¹² Onaqa Tamo Koba aqa lan angro bei aisiq Sekaraia aqa ulatamuq di brantosika atra bijal ñam qaq koitoqnej qaji ban woq di tigelonaq unsika tulan ulagetej.

¹³ Onaqa lan angro na minnej, “Sekaraia, ni ulaaim. Qotei a ino pailyo quetmqo. Deqa ino njaun Elisabet a gumanosim angro mel oqas. Yim ni aqa ñam Jon waiyqam.

¹⁴ Angro di a ñambabimqa ni tulan areboleboleimqas. Tamo ungasari gargekoba nanqi dego a unsibqa tulan areboleboleinjqas.

¹⁵ Angro di a Tamo Koba aqa ñamgalaq di ñam koba ti sqas. A wain ti ya singila ti uyoqnqasai. A aqa ai miligiq di soqnimqa Mondor Bole na a singilatoqnqas.

¹⁶ Bunuqna a na Israel gargekoba nanqi are bulyetnjroqnm nanqi nanjo Tamo Koba Qotei areiyoqnqab.

¹⁷ Kristus a bqa laqnmqa Jon a namoosim Qotei aqa medabu o tamo Elaija aqa kumbra ti singila ti osim Kristus aqa gam gereiyetqas. A Kristus aqa gam endegsi gereiyetqas. Abu nanjo angro nanqi ti jeu jeu soqnibqa a na nanqi are bulyetnjroqnm nanqi are qujaitosib sqab. Tamo ungasari Qotei aqa anjam gotranyeqneb qaji nanqi dego a na are bulyetnjroqnm nanqi kumbra bole bole dauryoqnqab. Jon na degsim tamo ungasari nanjo areqalo gereiyetnjrim soqnibqa Tamo Koba a bqas.”

¹⁸ Onaqa Sekaraia na kamba lan angro di minnej, “E tulan qelionum. Ijo njaun a dego qeligo. Deqa e kiyersiy qalieqai, ino anjam di bole?”

¹⁹ Onaqa lan angro na Sekaraia minjej, “Ijo ñam Gebriel. E Qotei aqa ulatamuq di tigelejunum. Qotei a segi na e qarinqboqa bosim anjam bole endi ni mermonum.

²⁰ Deqa ni que. Ni ijo anjam poimosai deqa bini medabu getenmimqa sqam. Bunuqna anjam e ni mermonum qaji aqa damu kalil brantimqa ino medabu olo waqtosim anjam maroqnqam. Bati Qotei na giltqo qaji batiamqa ijo anjam aqa damu kalil brantim ni unqam.” Lan angro na degsiqa Sekaraia minjej.

²¹ Tamo ungasari nanji Sekaraia a olo atra talq dena oqedqajqa deqa tarinqneq. Osib maroqneq, “Sekaraia a kiyaga atra tal miligiq di sokobaiyqo?”

²² Onaqa Sekaraia a oqedosiqa nanji anjam minjrqa yonaq keresaiyej. Deqa nanji mareb, “Qotei aqa manwa bei atra tal miligiq di brantqoqa Sekaraia a unqo. Deqa a anjam marqa keresai.” Sekaraia aqa medabu getenyej deqa a ban na segi nanji anjam minjroqnej.

²³ Ariya bunuqna aqa atraiyo wauqa bati koboonaqa a olo puluosiqa aqa qureq oqej.

²⁴ Bati bei aqa ñaun Elisabet a gumanej. Deqa a bai 5 aqa talq di soqnej. A boleq di walwelosaiqnej. Osiqa marej,

²⁵ “Bini Tamo Koba a kumbra tulan boledamu e ebsiqa tamo ungasari nanjo ñamgalaq di ijo gulbe kobotetbqo.”

Lan angro Gebriel a Maria aqaq di brantej

²⁶ Onaqa bai 5 di koboonaqa Qotei na aqa lan angro Gebriel olo qarinqyonaqa Galili sawa nanjo qure bei ñam Nasaret deq aiyej.

²⁷ Aisiq dia dungege bei aqa ñam Maria aqaq di brantej. Tamo bei aqa ñam Josep a na Maria oqajqa saga qameb. Josep a Mandor Koba Devit aqa moma.

²⁸ Gebriel a Maria aqaq di brantosiqa minjej, “O Maria, kaiye. Tamo Koba a ni ombla unub. A ni kumbra tulan boledamu emqo.”

²⁹ Onaqa Maria a anjam di qusiqa tulan prugugetej. Osiqa are qalej, “Lan angro di aqa anjam e poibosai.”

³⁰ Onaqa lan angro na minjej, “Maria, ni ulaaim. Qotei a ni qa are tulan boledamuiyqo.

³¹ Deqa ni gumanosim angro mel oqam. Osim aqa ñam Yesus waiyqam.

³² A ñam tulan kobaquja oqas. Nanji a qa maroqnqab, ‘A Qotei Goge Koba aqa Niri.’ Qotei na a gilmqa a Mandor Koba sqas. A na aqa moma Devit nami mandor koba soqnej qaji aqa wau osim a kamba Mandor Koba sqas.

³³ Deqa a Jekop aqa moma kalil nanjo Mandor Koba sosimqa nanji bati gaigai taqatnjroqnqas. Aqa wau di koboqa keresai.”

³⁴ Onaqa Maria na lan angro di minjej, “Kumbra di kiyersi brantqas? E tamo osaiunum.”

³⁵ Onaqa lan angro na minjej, “Mondor Bole a inoq aisim Qotei Goge Koba aqa singila emimqa ni angro oqam. Deqa nanji a qa maroqnqab, ‘A Qotei aqa Niri.’ A Qotei aqa segi kumbra ti sqas.

³⁶ “Ni que. Ino gagai Elisabet a dego angro mel oqas. A qeliosiq gumanqo. Nanji nami a qa maroqneq, ‘A angro oqa keresai.’ Ariya bini a gumanqo bai 6 gilqo.

³⁷ Qotei a kumbra kalil yqa kere. Kumbra bei a yqa keresai di sosai.”

³⁸ Onaqa Maria na lan angro di minjej, “E Tamo Koba Qotei aqa kangal unja. Anjam ni e merbonum qaji di Qotei na dauryosim kumbra degsi ebem.” Onaqa lan angro a Maria uratosiqa gilej.

Maria a Elisabet unqajqa gilej

³⁹ Bati deqa Maria a tigelosiq urur ti Sekaraia aqa qureq oqej. Qure di yamban. A Judia sawaq di unu.

⁴⁰ Oqsiq Sekaraia aqa talq di brantosiqa Elisabet itosiq metej, “O gagai Elisabet, kaiye.”

⁴¹⁻⁴² Metonaqa Elisabet a Maria aqa anjam di qunaqa angro a Elisabet aqa meneq di annilej. Onaqa Mondor Bole a Elisabet aqaq aisiq singila yonaqa a tulan maosiqa Maria minjej, “Qotei a kumbra tulan boledamu ni emqo. Kumbra deqaji Qotei a nami ungasari qudei nanqi enjrosaioqnej. Angro ino meneq di unu qaji a dego Qotei na kumbra tulan boledamu yqo.

⁴³ O Maria, ni ijo Tamo Koba aqa ai. E unja kiyero deqa ni ijo talq bonum?

⁴⁴ Ni que. Ni e metbonum e ino anjam quonumqa angro ijo meneq di unu qaji a areboleboleiyqoqa annilqo.

⁴⁵ Tamo Koba a na ni kumbra boledamu emqas anjam di mermonaqa ni qusim marem, ‘Bole, Qotei aqa anjam di aqa damu brantqas.’ Ni degsi marem deqa ni tulan areboleboleimim sqam.” Elisabet na degsiqa Maria minjej.

Maria a Qotei aqa ñam soqtej

⁴⁶ Onaqa Maria a kamba medabu waqtosiqa marej, “Ijo are na e Tamo Koba aqa ñam soqtosim a binjiyeqnum.

⁴⁷ E Qotei qa tulan areboleboleibeqnu. Agi a na iga padalo sawaq na elenjej.

⁴⁸ E aqa kanjal unja. E ñam saiqoji. Di ungum. Qotei na e uratbosai. A na e nubsiqua areibqo.

Deqa bati endeqa ti bunuq qa ti tamo ungasari kalil nanqi e qa endegsib maroqnqab, ‘Qotei na Maria kumbra tulan boledamu yej.’

⁴⁹ Qotei singila koba ti unu qaji a na e aqaryaibeqnu.

Qotei aqa ñam getento koba. Une bei aqaq di sosai.

⁵⁰ Qotei a tamo ungasari kalil aqa sorgomq di unub qaji nanqi qa tulan duleqnu. Bati endeqa ti bunuq qa ti Qotei a nanqi qa duloqnsim sqas.

⁵¹ Qotei a wau singila koba yeqnu.

Tamo ungasari nango segi ñam soqtqa are qaleqnub qaji nanqi Qotei na olo winjreqnaq jaraiyeqnub.

⁵² A na mandor kokba nanqi kobotnjroqnsiqa tamo ungasari nango segi ñam aguq ateqnub qaji nanqi olo ñam soqtetnjreqnu.

⁵³ Tamo ungasari mam unub qaji nanqi Qotei na ingi anainjreqnaq nanqi kere na unub.

Ariya tamo ungasari ingi koba ti unub qaji nanqi a na uratnjreqnaqa nanqi ingi saiinjreqnu.

⁵⁴⁻⁵⁵ A na aqa wau tamo Israel nanqi aqaryainjreqnu.

A nami marej, ‘E Israel nanqi qa gaigai duloqnqai.’

A aqa anjam deqa are qaloqnsiqa agi bini Israel nanqi aqaryainjreqnu.

Qotei aqa anjam di a na nami gago moma utru nanqi minjrej.

Agi a na anjam di Abraham aqa moma kalil nanqi ti minjrej.”

Maria a medabu waqtosiqa anjam degsi marej.

⁵⁶ Bai qalub Maria a Elisabet aqa talq di soqnej. Di koboonaqa a olo puluosiqa aqa qureq gilej.

Elisabet a aqaratonaq Jon a ñambabej

⁵⁷ Onaqa Elisabet aqa bati kereonaqa a aqaratej. Aqaratonaqa aqa angro mel ñambabej.

⁵⁸ Nambabonaqa aqa qure qujai nanqi ti aqa len nanqi ti kalil endegsi poinjrej, “Tamo Koba a Elisabet qa tulan dulosiqa aqa miligi gereiyqoqa

angro mel oqo.” Nangi degsi poinjrej deqa nangi Elisabet koba na arebole-boleinjrej.

⁵⁹⁻⁶⁰ Bati 8 koboonaqa nangi angro di mulun waiyqa marsib koroeb. Ko-roosib aqa ñam Sekaraia waiyqa laqnabqa aqa ai na saidnjrsiqa minjrej, “Iga aqa ñam Jon waiyqom.”

⁶¹ Onaqa nangi na minjeb, “Ñam di ino len nangoq di sosai.”

⁶² Degsi minjsib ban na Sekaraia nenemyeb, “Ni ino angro ñam yai waiyqam?”

⁶³ Onaqa a ban na minjrej, “Pepa bei osbabqa e aqa ñam nengrenyit ningi unqab.” Pepa osi bonabqa endegsi nengrenyej, “Aqa ñam Jon waiyqom.” Degsi nengrenyonaqa nangi kalil tulan prugeb.

⁶⁴ Onaqa bati qujai deqa Sekaraia aqa men otyonaqa medabu waqtosiqa anjam maroqnsiqa Qotei aqa ñam soqtoqnej.

⁶⁵ Bati deqa tamo ungasari kalil qure dia soqneb qaji nangi kumbra deqa qusib ulaeb. Ulaosib kumbra deqa mare mare laqnabqa nango anjam di tulan kobaonaqa qure kalil Judia sawaq di so qaji nangi quekriteb.

⁶⁶ Tamo ungasari anjam di queb qaji nangi kalil maroqneb, “Angro di a tamo kiyero sqas?” Nangi degsi maroqneb. Di kiyaa? Qotei aqa singila angro di aqaq di sonaq uneb deqa.

Sekaraia a Qotei aqa medabu osiqa anjam marej

⁶⁷ Onaqa Mondor Bole a Jon aqa abu Sekaraia aqaq aisiq singila yonaqa medabu waqtosiqa anjam endegsi marej,

⁶⁸ “Iga Tamo Koba Qotei aqa ñam tulan soqtoqnqom. A Israel gago Qotei. Iga aqa segi tamo ungasari unum deqa a na bosim iga awaigim iga padalqasai.

⁶⁹ Aqa wau tamo Devit aqa len na tamo singila koba bei nambabqas. Qotei na tamo di giltej deqa a na iga elenqas.

⁷⁰ Qotei aqa kumbra deqa nami aqa segi medabu o qaji tamo nangi anjam palontoqneb.

⁷¹ Nangi anjam endegsib palontoqneb, ‘Qotei a gago jeu tamo nango banq dena iga elenqas. Osim tamo kalil iga qa ugeeqnub qaji nango banq na dego iga elenqas.’ Nangi anjam degsib palontoqneb.

⁷² Qotei a gago moma utru nangi qa dulosiqa aqaryainjrej. Aqa segi anjam nami singilatej qaji deqa are qalsiqa nangi aqaryainjrej.

⁷³ Aqa anjam di a singilatosiq gago moma utru Abraham minjej.

⁷⁴ Deqa a na gago jeu tamo nango banq dena iga elenqamqa iga aqa wau ojoqnqom. Iga ulaqasai.

⁷⁵ Iga bati gaigai Qotei aqa namgalaq di aqa segi kumbra bole tintin dauryoqnqom.

⁷⁶ O ijo angro Jon, bunuqna ni Qotei Goge Koba aqa medabu o qaji tamo sqam. Tamo ungasari nangi degsib ni qa maroqnqab. Tamo Koba a bqa laqnimqa ni namoosim aqa gam gereiyetosim soqnim a bqas.

⁷⁷⁻⁷⁸ Ni na Qotei aqa segi tamo ungasari nangi anjam minjroqnimqa nangi quoqnsib endegsi poinjroqnqas, ‘Bole, Qotei a iga qa dulej deqa a na gago une kobotetgosim iga elenqas.’ Gago Qotei a lan goge na suwan qarinyim gagoq bqas.

⁷⁹ Tamo ungasari ambruq di sosib morenqa ulaeqnub qaji nangi Qotei na suwantnjroqnqas. Osim a na iga gam osorgoqnimqa iga lawo kumbra dauryoqnqom.” Sekaraia a anjam degsi marej.

⁸⁰ Onaqa Jon a kobaqujaeqnaqa Qotei aqa Mondor na singila yoqnej. A wadau sawaq di sosisqa a na Israel tamo ungasari nangi Qotei aqa anjam minjrqajqa bati qa tarinoqnej.

2

Maria a aqaratonaga Yesus a nambabej

¹ Bati deqa Rom nango mandor koba Sisar Ogastus a marej, “Iga sawa sawa kalilq di tamo ungasari nango ñam sisiyqom.”

² Degsi marnaqa Kwirinius a Siria sawaq di gate sonaqa nangi na ñam sisiyeb. Nangi nami ñam sisiyosaiqneq.

³ Deqa tamo ungasari kalil nangi na nango ñam atelenqajqa marsibqa nango segi segi qure utruq gileleneb.

⁴ Josep a Nasaret qureq dena tigelosiqqa Devit aqa qure utruq oqej. Nasaret qure a Galili sawaq di unu. Devit aqa qure utru aqa ñam Betlehem. Betlehem a Judia sawaq di unu. Josep a deq oqej. Di kiyaaqa? A Devit aqa len na nambabej deqa.

⁵ Maria a Josep aqa ñaun soqnej deqa nangi aiyel ombla na nango ñam atqa marsibqa Betlehem oqeb. Bati deqa Maria a guman ti.

⁶⁻⁷ Nangi Betlehem di sonabqa Maria aqa bati kereonaqa a angro ej. Nereño tal koba qaji tamo na maqej deqa aqa angro matu mel nambabonaqa gara na dalaosiq makau nango ingi uyo tabirq di ñeiotej.

Lan angro nangi na kaja taqato tamo nangi Qotei aqa anjam minjreb

⁸ Qolo qujai deqa qure qalaq di tamo qudei nango kaja ñin uyeq nabqa taqatnjresoqneq.

⁹ Onaqa Tamo Koba aqa lan angro bei aisiqa nango areq di tigelonaq uneb. Aqa rian na nangi suwantnjrnaqa nangi unsib tulan ulaugeteq.

¹⁰ Onaqa lan angro dena nangi minjrej, “Ningi ulaaib. E ningi anjam bole merngwajqa bonum. Merngitqa ningi qusib tulan areboleboleingwas. Tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangi dego tulan areboleboleinjrqas.

¹¹ Anjam bole agiende. Bini Tamo Koba Kristus a Devit aqa qure utruq di nambabqo. A na qujai tamo ungasari nangi elenjamqa nangi padalqasai.

¹² Angro mom di gara na dalaosib makau nango ingi uyo tabirq di ñeiotonub unu. Ningi aisib unsib poingwas.”

¹³ Degsi minjreqnaqa lan angro tulan gargekoba nangi lan goge na bosib lan angro nami bej qaji a ombla tigelosibqa Qotei aqa ñam soqtoqnsib endegsib maroqneq.

¹⁴ “Lan goge di Qotei a ñam kobaquja oqo. Mandamq endi tamo ungasari nangi lawo na soqnebe. Qotei a nangi qa are tulan boleiyeqnu.”

Kaja taqato tamo nangi Yesus unqajqa marsib Betlehem qureq aiyeb

¹⁵ Lan angro nangi olo puluosib lan qureq oqeq nabqa kaja taqato tamo nangi qairosib mareb, “Iga tigelosim Betlehem aisim Tamo Koba a iga kumbra deqa mergwo qaji di unqom.”

¹⁶ Degsib marsibqa gurgur ti aisib Maria Josep wo nango angro mom a makau nango ingi uyo tabirq di ñeiotosib sonab unjreb. ¹⁷ Unjrsibqa angro deqa anjam lan angro na minjrej qaji di kalil ubtosib saoqneq.

¹⁸ Saegnab tamo ungasari kalil anjam di queq qaji nangi prugugetosib are koba qaloqneq.

¹⁹ Ariya Maria a anjam di qusiqa aqa areqaloq di atsiq soqnej.

²⁰ Onaqa kaja taqato tamo nangi olo puluosib gileb. Anjam kalil lan angro na minjrnaq queq qaji deqa ti kumbra kalil nangi uneb qaji deqa ti nangi tulan areboleboleinjrnaqa Qotei aqa ñam soqtoqnsib giloqneq.

Nangi angro aqa ñam Yesus waiyeb

²¹ Ariya Yesus a nambabosiq sonaqa bati 8 kereonaqa a mulun waiyeb. Osib aqa ñam Yesus waiyeb. Ñam di nami lan angro na Maria gumanosaisonaq minjej qaji.

Simeon Ana wo nanngi atra talq di Yesus uneb

²² Juda nango dal anjam bei agiende. Un a angrotimqa bati 40 koboamqa nanngi un a aqa jejamu yansetqab. Dal anjam di Moses a nami marej. Deqa Maria aqa jejamu yansetqa bati kereonaqa aqa gumbulun wo Jerusalem gilsibqa atra tal miligiq di Maria aqa jejamu yansetosib Yesus osib Tamo Koba aqa banq di ateb.

²³ Agi Moses a nami Tamo Koba aqa dal anjam endegsi nenngrenyej, “Angro matu mel nambabamqa ningi Tamo Koba Qotei aqa banq di atiy. Atibqa a Qotei aqa segi tamo sqas.”

²⁴ Nanngi aiyel Tamo Koba Qotei aqa dal anjam di dauryosib wagme bei osib Qotei atraiyeb. Agi dal anjam endegsi unu, “Binon aiyel kiyo qebari bunuj aiyel kiyo osib Qotei atraiyiy.”

²⁵ Jerusalem dia tamo bei soqnej aqa ñam Simeon. Aqa kumbra tulan boledamu. A Qotei aqa sorgomq di geregere soqnej. Mondor Bole na a singilatonaq soqnej. A endegsi are qaloqnej, “Bati brantimqa Qotei na Israel tamo ungasari nango are boletetnjqas.” A degsi are qaloqnsiq deqa bati di brantqajqa tarinqnsiq soqnej.

²⁶ Mondor Bole na nami Simeon minjej, “Ni mati moiqasai. Ni moiynosaisoqnimqa Tamo Koba a na aqa Kristus qarinyim bamqa ni unsim moiqam.”

²⁷ Onaqa bati bei Qotei aqa Mondor na Simeon aqa are tigeltetonaqa atra tal miligiq gilej. Gilsiq di sonaqa Maria Josep wo nanngi dal anjam dauryosib nango angro Yesus osib Qotei aqa banq di atqa marsibqa atra tal miligiq gileb.

²⁸ Onaqa Simeon a Yesus unsiq a osiq soqonje. Soqonyosiq Qotei aqa ñam soqtosiq endegsi pailyej,

²⁹ “O Tamo Koba, e ino wau tamo. Ino anjam ni nami e merbem qaji di ni uratosai. Deqa e lawo na moiqai.

³⁰ Ni na ino segi tamo ungasari nanngi elenjam nanngi padalaib deqa ino Kristus qarinyem agi e unonum.

³¹ Tamo ungasari kalil nango nandamuq di ni kumbra di yqajqa gam gereiyem.

³² Kristus aqa rian na sawa bei bei qaji nanngi suwantnjroqnqas.

Osim ino segi tamo ungasari Israel nanngi dego suwantnjrimqa nango ñam kobaqas.”

³³ Simeon a Yesus qa anjam degsi marnaqa Yesus aqa ai abu nanngi qusib tulan prugeb.

³⁴ Onaqa Simeon a nanngi aiyel qa Qotei pailyosiq Yesus aqa ai Maria minjej, “Ni que. Qotei na angro endi giltej deqa Israel gargekoba nanngi ulonjosib padalqab. Gargekoba dego olo tigelosib nambile bole oqab. Angro endi a toqor bul soqnimqa gargekoba nanngi na a jeutoqnqab.

³⁵ Deqa gargekoba nango areqalo uliejunu qaji di olo boleq dqas. Yimqa serie na ino are qametmo bul are jaqatin oqnqam.”

³⁶ Bati deqa Qotei aqa medabu o qaji un a bei soqnej aqa ñam Ana. A Fanuel aqa angro. A Aser aqa moma. A tulan qeliej. A nami tamo osiq gumbulun wo wausau 7 soqneb.

³⁷ Aqa gumbulun moinaqa a segi qobul soqnej. Aqa wausau kalil 84. A qobul sosiq a bati gaigai qolo ti qanam ti atra tal miligiq giloqnsiq ingi ti ya ti uratoqnsiq Qotei pailyoqnej. A atra tal uratosai oqnej.

³⁸ Simeon a anjam marsiq koboonaqa Ana a bosiq angro kiñala di unsiq Qotei aqa ñam soqtej. Osiqa Jerusalem tamo ungasari kalil Qotei na awainjrqa marsib tarinoqneb qaji nanqi Yesus qa sainjroqnej.

Maria Josep wo nanqi olo Nasaret qureq gileb

³⁹ Maria Josep wo nanqi Jerusalem dia Tamo Koba aqa dal anjam kalil dauryekritosib nanqi olo puluosib Galili sawaq gilsib nanqo segi qure utru Nasaret di soqneb.

⁴⁰ Di sosibqa nanqo angro kiñala Yesus a boleqnsiq singilaoqnsiq powo qelikoba oqnej. Qotei a Yesus qa are tulan boleiyqnej.

Yesus aqa wausau 12 kereonaqa a Jerusalem aiyej

⁴¹ Yesus aqa ai abu nanqi wausau gaigai Juda nanqo yori bati koba ñam Pasova di unqajqa maroqnsib Jerusalem aiyoqneb.

⁴² Deqa Yesus aqa wausau 12 kereonaqa a na aqa ai abu nanqi daurnjrnsiq yori bati di unqajqa koba na Jerusalem aiyej.

⁴³ Aisib yori bati di unsib koboonaqa tamo ungasari kalil nanqi puluosib nanqo segi segi qureq olo gileq nabqa angro wala Yesus a segi Jerusalem di soqnej. Aqa ai abu nanqi deqa qaliesai.

⁴⁴ Nanqi are qaleb, “Yesus a tamo qudei nanqi daurnjrnsiq nami gilqo kiyo?” Degsib are qalsibqa qanam qujai nanqi walwelosib gileb. Gilsib gamq di Yesus unosai deqa nanqi na nanqo segi kadoi nanqi ti nanqo segi len nanqi ti Yesus qa nene nenemnjroqneb.

⁴⁵ Onaqa ugeinjrnaqa nanqi aiyej olo puluosib Jerusalem aisib dia Yesus qa ñamoqneb.

⁴⁶ Bati qalub nanqi Yesus qa ñamoqneb. Namosib gilsib atra tal miligiq di ñam atsib Yesus a di awesonaq uneb. A dal anjam qalie tamo nanqo ambleq di awesosiqa nanqo anjam quoqnsiq anjam qudei nanqi nenemnjroqnej.

⁴⁷ Aqa powo tulan kobaquja deqa a dal anjam qalie tamo nanqi kamba anjam bole bole minjrewnaqa tamo kalil aqa anjam di quoqneb qaji nanqi prugoqneb.

⁴⁸ Onaqa aqa ai abu nanqi a unsib prugugetosib aqa ai na minnej, “O ijo angro, ni kiyaga aqo ino abu wo kumbra deggonum? Ni que. Aqo aiyej are tulan gulbeigwoqa ni qa ñamoqnam.”

⁴⁹ Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi kiyaga e qa ñamoq nab? E ijo Abu aqa talq endi sqai. Ningi di qaliesai kiyo?”

⁵⁰ Onaqa aqa ai abu nanqi aqa anjam di qusib poinjrosai.

⁵¹ Onaqa Yesus a tigelosiq aqa ai abu nanqi daurnjrnsiq Nasaret qureq gileb. Gilsib dia a nanqo aiyej anjam geregere dauryoqnsiq nanqo sorgomq di soqnej. Aqa kumbra kalil di aqa ai na unoqnsiq tulan areboleboleiyeq-naqa aqa areqaloq di atnaq soqnej.

⁵² Yesus a Nasaret qureq di sosisqa a tamo kobaqujaoqnsiq aqa powo dego qelikobaoqnej. Qotei a Yesus qa are boleiyqnej. Tamo ungasari nanqi dego Yesus qa are boleijnroqnej.

3

Jon yansnjro qaji a wadau sawaq di Qotei aqa anjam palontoqnej

¹⁻² Bunuqna Sekaraia aqa njiri Jon a wadau sawaq di sonaqa Qotei na aqa anjam minjnaq quej. Bati deqa Sisar Taiberius a wausau 15 Rom nanqo mandor koba soqnej. Pontius Pailat a Judia sawa nanqo gate soqnej. Herot a Galili sawa taqatoqnej. Herot aqa was Filip a Ituria sawa ti Trakonitis sawa ti

taqatoqnej. Lisantias a Abilene sawa taqatoqnej. Anas Kaiafas wo nangi aiyel atra tamo gate soqneb.

³ Jon a sawa kalil Jordan ya qalaq di soqneb qaji deq giloqnsiqa Qotei aqa anjam palontoqnsiq tamo ungasari nangi endegsi minjroqnej, “Ningi are bulyibqa e na ningi yansngwai. Amqa Qotei a nungo une kalil kobotetngwas.”

⁴ Jon a kumbra degyej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia nami nengrenyej qaji di aqa damu brantej. A Jon qa anjam endegsi nengrenyej, “Tamo bei a wadau sawaq di tigelosimqa a tulan lelenoqnsim tamo ungasari nangi endegsim minjroqngas, “Tamo Koba a bqajqa gam gereiyeti. Gam tingiteti.

⁵ Botau kalil mororyiy. Mana kokba ti mana kiñilala ti kalil gingenjrsib taqal atiy. Gam kanenjo kalil tingitiy. Gam niñaqejunub qaji kalil di dego gereiyiy.

⁶ Yimqa tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangi Qotei na padalo sawaq dena elenjam unqab.’ ”

⁷ Tamo ungasari tulan gargekoba nangi Jon na yansnjrqa marsibqa aqa areq beq nabqa singila na endegsi minjroqnej, “Ningi kumbra uge yo qaji tamo. Ningi amal uge bul. Ningi yai na merngwoqa mondon Qotei aqa minjin nungoq aiyaim deqa ulaosib ijoq bonub?

⁸ Ningi are bulyiy. Osib nungo kumbra uge kalil uratosib kumbra bole bole yoqniy. Yim e unsiy marqai, ‘Bole, ningi are bulyonub.’ Osiy ningi yansngwai. Ningi endegsib are qalaib, ‘Abraham a gago moma utru unu deqa iga Qotei aqa namgalaq di tamo bole.’ Ningi degsib are qalaib. Ningi quiy. Qotei na marimqa menin kalil endi dego tamo bulyosib tigelosib Abraham aqa moma brantqab.

⁹ Qotei na tapor qalat ojsiqa nam qomqajqa utruq di atej unu. Deqa nam kalil gei bole atosaeqnub qaji di Qotei na tapor dena qomelenosim namyuwoq di breinjrqa.”

¹⁰ Jon a tamo ungasari nangi anjam degsi minjrnaqa nangi na kamba nenemyeb, “Ni anjam degsi mergonum deqa iga kumbra kiyeryqom?”

¹¹ Onaqa Jon na minjrej, “Ni gara aiyel soqnimqa bei osim tamo gara saiqoji di ye. Ni ingi uyo soqnimqa qudei osim tamo ingi saiqoji di anaiye.”

¹² Onaqa takis o qaji tamo qudei nangi Jon na yansnjrqa marsibqa aqa areq bosib nenemyeb, “O Qalie Tamo, ni mare. Iga takis o qaji tamo. Deqa iga kumbra kiyeryqom?”

¹³ Onaqa Jon na minjrej, “Nungo gate kokba nangi takis silali gembub ningi oqajqa merngonub kere dego oqniy. Silali bei laja goge ataib.”

¹⁴ Onaqa qaja tamo qudei nangi Jon aqa areq gilsib nenemyeb, “Ni mare. Iga kumbra kiyeryqom?” Onaqa Jon na minjrej, “Ningi tamo nangi ugeugein-jraib. Osib nango silali bajinoqnaib. Ningi tamo qudei gisan na nango jejamuq di une qametnjraib. Ningi endegsib are qaloqniy, ‘Gago awai iga eqnum di iga qa kere.’ ”

¹⁵ Bati di tamo ungasari nangi Kristus bqajqa tarinoqnsib soqneb. Deqa nangi Jon aqa anjam quoqnsib are qaloqneb, “Jon a Kristus kiyo?”

¹⁶ Onaqa Jon a nango areqalo di qalieosiqa minjrej, “Tamo Koba a bunuqna ijo qoreq na bqas. A tamo singila koba. Ijo singila aqa singila ti keresai. Deqa e a kangalyqajqa e tamo bolesai. E ya na laja yansngeqnum. Ariya Tamo Koba a bosimqa Mondor Bole aqa singila na ti namyuwo na ti ningi yansngwas.

¹⁷ A bem sum ñoqoryosim damu elenosim aqa talq di atqas. Osim a bem sum aqa suwi breinjrjm namyuwo gaigai yuejunu qaji dia yuekritqab.”

¹⁸ Jon na tamo ungasari nango are qametnjqra osiq deqa anjam gargekoba nanqi minjroqnej. A Qotei aqa anjam bole nanqi minjroqnej.

Herot na Jon ojsiqa tonto talq di waiyej

¹⁹ Bati bei Jon na mandor Herot aqa une qa niringtej. Aqa une agi a na aqa segi was aqa nauj Herodias yaiyosiq ej. Une deqa ti kumbra uge uge kalil Herot a yoqnej qaji deqa ti Jon na niringtej.

²⁰ Deqa Herot a olo kumbra uge bei dego yej. Aqa kumbra uge bei agiende. A Jon ojsiqa tonto talq di waiyej.

²¹ Ariya tamo ungasari kalil nanqi yanso eqnabqa Yesus a dego yanso ej. Yanso osiqa bati deqa a tarosiq lan goge koqyosiq Qotei pailyeqnaqa lan wagej.

²² Lan waqonaqa Mondor Bole a binon bulosiq aisiqa Yesus aqa jejamuq di awoej. Awoonaga lan goge na Qotei aqa anjam bei endegsi brantej, “Ni ijo segi angro qujai. E ni tulan qalaqalaimeqnum. E ni qa tulan areboleboleibeqnu.”

Yesus aqa moma nango ñam kalil

²³ Yesus aqa wausau 30 kereonaga aqa wau utru atej. Nanqi Yesus qa endegsib maroqneb, “A Josep aqa niri.” Yesus aqa moma nango ñam kalil agi marqai. Josep a Heli aqa niri.

²⁴ Heli a Matat aqa niri. Matat a Livai aqa niri. Livai a Melki aqa niri. Melki a Janai aqa niri. Janai a Josep aqa niri.

²⁵ Josep a Matatias aqa niri. Matatias a Amos aqa niri. Amos a Nahum aqa niri. Nahum a Esli aqa niri. Esli a Nagai aqa niri.

²⁶ Nagai a Mat aqa niri. Mat a Matatias aqa niri. Matatias a Semen aqa niri. Semen a Josek aqa niri. Josek a Joda aqa niri.

²⁷ Joda a Joanan aqa niri. Joanan a Resa aqa niri. Resa a Serubabel aqa niri. Serubabel a Sealtiel aqa niri. Sealtiel a Neri aqa niri.

²⁸ Neri a Melki aqa niri. Melki a Adi aqa niri. Adi a Kosam aqa niri. Kosam a Elmadam aqa niri. Elmadam a Er aqa niri.

²⁹ Er a Josua aqa niri. Josua a Elieser aqa niri. Elieser a Jorim aqa niri. Jorim a Matat aqa niri. Matat a Livai aqa niri.

³⁰ Livai a Simeon aqa niri. Simeon a Juda aqa niri. Juda a Josep aqa niri. Josep a Jonam aqa niri. Jonam a Eliakim aqa niri.

³¹ Eliakim a Melea aqa niri. Melea a Mena aqa niri. Mena a Matata aqa niri. Matata a Natan aqa niri. Natan a Devit aqa niri.

³² Devit a Jesi aqa niri. Jesi a Obet aqa niri. Obet a Boas aqa niri. Boas a Salmon aqa niri. Salmon a Nason aqa niri.

³³ Nason a Aminadap aqa niri. Aminadap a Atmin aqa niri. Atmin a Arni aqa niri. Arni a Hesron aqa niri. Hesron a Peres aqa niri. Peres a Juda aqa niri.

³⁴ Juda a Jekop aqa niri. Jekop a Aisak aqa niri. Aisak a Abraham aqa niri. Abraham a Tera aqa niri. Tera a Nahor aqa niri.

³⁵ Nahor a Seruk aqa niri. Seruk a Reu aqa niri. Reu a Pelek aqa niri. Pelek a Eber aqa niri. Eber a Sela aqa niri.

³⁶ Sela a Kainan aqa niri. Kainan a Arpaksat aqa niri. Arpaksat a Siem aqa niri. Siem a Noa aqa niri. Noa a Lamek aqa niri.

³⁷ Lamek a Metusela aqa niri. Metusela a Enok aqa niri. Enok a Jaret aqa niri. Jaret a Mahalalel aqa niri. Mahalalel a Kenan aqa niri.

³⁸ Kenan a Enos aqa niri. Enos a Set aqa niri. Set a Adam aqa niri. Adam a Qotei aqa niri.

4

Satan a bosiq Yesus walawalaiyoqnej

¹⁻² Mondor Bole a Yesus aqa jejamuq di awoonaqa a Jordan yaq dena olo pulueqnaqa Mondor na a wadau sawaq osi gilej. Osi gilsiq uratonaqa bati 40 a di laqnej. Di laqnaqa Satan bosiq a Yesus a une bei atqa marsiqa walawalaiyoqnej.

Bati deqa Yesus a ingi uratoqnsiqa qurien ti soqnej. Bati 40 koboonaqa a mamyej.

³ Onaqa Satan na minjej, “Ni Qotei aqa Niriamqa menin kalil endi minjrim bem buliyibqa ni uye.”

⁴ Degsi minjnaqa Yesus na kamba minjej, “Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘Tamo nangi ingi uyo na segi nambile sqasai.’ ”

⁵ Onaqa Satan a Yesus olo osiqa mana goge kobaq oqsiiq dia Yesus tigeltosiqa sawa sawa kalil mandor kokba nangi na taqatejunub qaji di Yesus osoryej.

⁶ Osoryosiqa minjej, “Sawa sawa kalil di nango singila ti ñoro ti ni emqai. Sawa sawa kalil di ijo. Qotei na nami ebej. Deqa e na tamo bei yqa are soqnim yqai.

⁷ Deqa ni ijo ulatamuq endi singa pulutosim e qa louimqa sawa sawa kalil di ni emqai.”

⁸ Onaqa Yesus na minjej, “Nami Qotei aqa anjam bei endegsib nengrenyeb unu, ‘Ino Tamo Koba Qotei a segi qa louoqnsimqa aqa sorgomq di soqne.’ ”

⁹ Onaqa Satan na Yesus olo osiqa Jerusalem gilsiq atra tal quraq oqsiiq goge dia Yesus atsiqa minjej, “Ni Qotei aqa Niriamqa endena prugosim mandamq aiye.

¹⁰ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘Qotei na aqa lan angro nangi minjrimqa bosib ni taqatmqab.’

¹¹ Anjam bei dego nengrenq di unu. Anjam agiende, ‘Lan angro nangi bosib ban na ni soqtmibqa ino singa menin na qalqasai.’ ”

¹² Onaqa Yesus na kamba Satan minjej, “Qotei aqa anjam bei dego nengrenq di unu. Anjam agiende, ‘Ni ino Tamo Koba Qotei aqa singila lanja tenemtqa osim a gisanym.’ ”

¹³ Satan a kumbra kalil dena Yesus uneq waiyqa yonaq ugeiyonaqa a uratosiq ulañej. Bunuqna a na olo Yesus walawalaiyqa marsiqa tarinjosiq soqnej.

Yesus a Galili sawaq di aqa wau utru atej

¹⁴ Qotei aqa Mondor aqa singila Yesus aqaq di soqnej deqa a olo puluosiq Galili sawaq aiyej. Aisiq di sonaqa qure kalilq di tamo ungasari nangi a qa saoqnsib laqneb.

¹⁵ A bati gaigai Juda nango Qotei tal miligiq giloqnsiqa tamo ungasari nangi Qotei aqa anjam minjreqnaqa nangi quoqnsib aqa ñam soqtoqneb.

Nasaret qureq di nangi Yesus qa minjin oqetnjrej

¹⁶ Onaqa Yesus a dena walwelosiq Nasaret qureq aiyej. Di aqa qure utru. A dia boleej. Aisiq di sosisqa yori bationaqa aqa kumbra gaigai yoqnej qaji di dauryosiqa Juda nango Qotei tal miligiq gilsiq Qotei aqa anjam sisiyqa osiq tigelej.

¹⁷ Onaqa buk Baibel yonabqa a na waqtosiqa Qotei aqa medabu o tamo Aisaia aqa anjam nami nengrenyeb qaji mutu bei itosiq endegsi sisiyej,

¹⁸ “Tamo Koba aqa Mondor ijoq di unu deqa a na e giltbosiqa merbej, ‘Ni na tamo ungasari sougetejunub qaji nangi ijo anjam bole minjroqne.’ Osiqa a

na e qarinqbosiq merbej, 'Ni na tamo ungasari nam qandimo unub qaji nanqi boletnjroqne. Osim tamo ungasari nanqo segi une na ojejunu qaji nanqi gereinjroqne. Osim tamo ungasari jeu tamo nanqi na ugeugeinjreknub qaji nanqi aqaryainjroqne.

¹⁹ Osim anjam endegsi palontoqne, "Tamo Koba a na tamo ungasari nanqi boletnjrqajqa bati brantqo." ' ' "

²⁰ Yesus a anjam degsi sisiyosiq koboonaqa buk Baibel kabutosiqa Qotei tal taqato tamo yosiq a olo awoej. Onaqa tamo ungasari kalil Qotei tal miligiq di soqneb qaji nanqi Yesus koqyesoqneb.

²¹ Onaqa Yesus na nanqi minjrej, "Qotei aqa anjam e endego sisiyonum ningi quonub qaji di aqa damu agi bini brantqo."

²² Degsi minjrnaqa nanqi kalil aqa anjam di qusib mareb, "Yesus aqa anjam di bolequja." Osib olo areqalo kobaiyoqnsib maroqneb, "Yesus a Josep aqa niri. Deqa a powo qabe na osiqa anjam bole endeqaji palontosiq mergeqnu?"

²³ Onaqa Yesus na minjrej, "Ningi yawo anjam endegsib merbqab kiyo, 'O yu qangra tamo, ni ino segi jejamu gereiye.' Osib ningi endegsib merbqab, 'Kaperneam qureq di ni manwa babteqnam iga deqa queqnum. Manwa kere dego ni ino segi qure utruq endi babtini iga unqom.' "

²⁴ Osiqa Yesus a olo endegsi minjrej, "E bole merngwai. Qotei aqa medabu o tamo bei aqa segi qure utruq gilsim anjam minjroqngas di nanqi aqa anjam quetqa asginjqas. Deqa a nam saiqoji sqas.

²⁵ E bole merngwai. Elaija aqa bati qa lan getenjesonaqa wausau qalub bai 6 gilsiq awa bosaioqnej. Deqa sawa sawa kalilq di nanqi mam koba eb. Bati deqa Israel sawaq di una qobul gargekoba soqneb.

²⁶ Sonabqa Qotei na Elaija nanqoq qarinyosai. A na Elaija qarinyonaqa Saidon sawaq gilsiq Sarefat qureq di una qobul bei aqaq di segi brantosiq aqaryaijej.

²⁷ Qotei aqa medabu o tamo Elisa dego aqa bati qa tamo gargekoba nanqo jejamu yu na ugeelennej qaji nanqi Israel sawaq di soqneb. Ariya Elisa a nanqi boletnjrosai. A Siria sawaq gilsiq dia tamo bei yu na aqa jejamu ugeelennej qaji aqa nam Naman a segi boletej."

²⁸⁻²⁹ Yesus na tamo ungasari Qotei tal miligiq di soqneb qaji nanqi anjam degsi minjrnaqa nanqi kalil qusibqa minjin ani oqetnjrnaqa tigelosib Yesus ojsib tututosib qure qalaq osi gileb. Nanqo qure mana goge di soqnej deqa nanqi Yesus mana goge dena waiyqa mareb.

³⁰ Onaqa a nanqo ambleq na loumosiq ulanej.

Yesus a tamo bei aqaq dena mondor uge wiyetej

³¹ Onaqa Yesus a Kaperneam qureq gilej. Qure di Galili sawaq di unu. Gilsiq di sosiqa yori batieqnaqa tamo ungasari nanqi Qotei aqa anjam plaltoqnsiq minjroqnej.

³² Yesus aqa anjam maroqnej di singila ti. A segi anjam di aqa Abu. Deqa tamo ungasari kalil nanqi aqa anjam di quoqnsib tulan prugugetoqneb.

³³ Yori bati bei tamo mondor uge na ojej qaji a Qotei tal miligiq di soqnej. Deqa a tulan lelenosiqa Yesus minnej,

³⁴ "O Yesus Nasaret qaji tamo, ni iga kiyergwajqa bonum? Ni iga padaltgwa bonum e? E ni qalie. Ni Qotei aqa segi Niri bolequja. Ino jejamuq di une bei saiqoji."

³⁵ Mondor uge dena Yesus degsi minjnaqa a singila na nirinatosiq minnej, "Ni medabu getentosim tamo di uratosim ulan." Onaqa mondor uge dena tamo di uratqa osiqa tamo ungasari nanqo ambleq di a waiyonaq mandamq di neiesonaqa uratosiq ulanej. Tamo di aqa jejamu yala ugetosai. A bole soqnej.

³⁶ Onaqa tamo ungasari kalil nanqi Yesus aqa manwa di unsibqa nanqi tulan prugugetosib segi segi maroqneb, “Yesus a anjam bunuj mareqnu. Aqa anjam bunuj di singila ti mareqnu. Agi a na mondor uge nanqi anjam minjreqlaqa nanqi aqa anjam dauryoqnsib jaraiyeqnub.”

³⁷ Tamo ungasari nanqi deqsib maroqnsib olo walwelosib sawa sawa kalilq di Yesus aqa manwa deqa saoqnsib laqneb.

Yesus na Pita aqa mimibe boletej

³⁸ Onaqa Yesus a tigelosiq Qotei tal uratosiq Saimon aqa ñam bei Pita aqa tal gogetej. Tal gogetosiq Saimon aqa mimibe makobaiyonaqa jejamu kanjanyonaq unej. Deqa Yesus aqa angro nanqi na minjeb, “Ni a boletime.”

³⁹ Onaqa Yesus a gilsiq unja maiyej qaji aqa areq di tigelosiq anjam segi minjnaqa aqa jejamu kanjan di koboej. Onaqa unja a tigelosiq nanqi ingi goiyetnjrej.

Yesus a tamo ungasari gargekoba nanqi boletnjroqnej

⁴⁰ Sen aiqa laqnaqa tamo ungasari ma utru segi segi so qaji nanjo was nanqi na joqoqnsib Yesus aqa areq boqneb. Beqnabqa Yesus na aqa ban nanjo gateq di ateqnaqa nanjo ma koboeqnaqa nanqi jaraiyoqneb.

⁴¹ Mondor uge gargekoba dego Yesus na winjreqlaqa nanqi olo tamo ungasari nanqi uratnjroqnsib jaraiyoqneb. Jaraiyoqnsib tulan lelenoqnsib Yesus minjoqneb, “Ni Qotei aqa Niri.” Yeqnabqa Yesus a singila na saidnjroqnej, “Ningi ijo ñam ubtosib maraib.” Degsi saidnjroqnej. Di kiyaaq? Nanqi qalie, Yesus a Kristus.

Yesus a qure qureq giloqnsiq Qotei aqa anjam plaltosiq minjroqnej

⁴² Onaqa nobqolo ambru Yesus na tamo ungasari nanqi alelnjrsiq qure di uratosiq wadau sawaq gilej. Gilsiq di sonaqa nanqi a qa njamosib gilsib itosib minjeb, “Ni iga uratgaim.”

⁴³ Onaqa Yesus na minjrej, “E qure bei beiq dego giloqnsiyqa Qotei aqa anjam bole endegsi minjroqnqai, ‘Ningi are buliybqa Qotei a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwas.’ Degsi minjroqnqai. Qotei a deqa e qarinqbonaq mandamq aiyem.”

⁴⁴ Yesus na tamo ungasari nanqi degsi minjrsiq nanqi uratnjrsiq gilsiq Judia sawaq di walweloqnsiq Juda nanjo Qotei tal miligiq giloqnsiq Qotei aqa anjam palontoqnej.

5

Yesus na Pita minjnaqa a kakan waiyosiq qe ani ej

¹ Bati bei Yesus a Genesaret ya agu kobaqujaq gilsiq alile dia tigelesonaqa tamo ungasari tulan gargekoba nanqi Qotei aqa anjam quqwajqa are qalsibqa Yesus aqa areq bosib koroeb.

² Koroesonabqa Yesus a njam atsiqa qobun aiyel alile di tiryosib sonab unjrej. Qe o qaji tamo nanqi qobun dena mandamq aisib nanjo kakan yansoqneb.

³ Qobun bei Saimon aqa qobun. Yesus a Saimon aqa qobun gogetosiq di awoosiq Saimon minjej, “Qobun tututim kiñala sasalem.” Onaqa Saimon na qobun tututonaq sasalonaqa Yesus a qobun miligiq di awoosiq tamo ungasari kalil nanqi alile di sonabqa Qotei aqa anjam plaltosiq minjroqnej.

⁴ Anjam minjrsiq koboonaqa a na Saimon minjej, “Ningi qobun oyoosib ya robuq oqsib nunjo kakan waiyqab qe oqab.”

⁵ Onaqa Saimon na kamba minjej, “O Tamo Koba, iga qolo waukobaonum gilsiq nebeqo. Iga qe bei yala osai. Di unqum. Ni maronum deqa e kakanj olo waiyqai.”

⁶⁻⁷ Onaqa qe o qaji tamo nanji ya robuq oqsib kakanj olo waiyosib qe tulan ani eb. Qe ani onabqa nango kakanj qe na maqej deqa branqa laqnaqa titqa keresaiinjrej. Deqa nanji na nango was qudei qobun beiq di soqneb qaji nanji metnjrnab bosib koba na kakanj titosib qe osib qobun aiyel miligiq di jugonab maqosib tugwa laqneb.

⁸ Onaqa Saimon aqa ñam bei Pita a Yesus aqa manwa di unsiqa aqa singaq di singa pulutosiq minjej, “O Tamo Koba, e une tamo. Deqa ni e uratbosim gile.”

⁹ Saimon na Yesus degsi minjej. Di kiyaqa? Aqa was nanji ti qe tulan koba elenqosib prugugeteb deqa.

¹⁰ Sebedi aqa njiri aiyel Jems Jon wo nanji Saimon ombla wau qujai. Nanji dego Yesus aqa manwa di unsibqa tulan prugeb. Onaqa Yesus na Saimon minjej, “Ni ulaaim. Ni qe o tamo unum deqa ni qe eqnum. Bunuqna ni degsim olo tamo oqnqam.”

¹¹ Onaqa nanji nango qobun alile dia atsib nango ai abu nanji uratnjrsib nango ñoro ti ingi ingi kalil ti uratosib Yesus dauryeb.

Yesus a tamo yu na aqa jejamu ugeelenej qaji di boletej

¹² Nanji Yesus dauryosib bati bei nanji koba na qure beiq gileb. Dia tamo bei yu na aqa jejamu ugeelenej qaji a Yesus unsiqa aqa areq bosiq singa pulutosiq mandamq di ñam quosiqa Yesus pailyosiq minjej, “O Tamo Koba, ni e boletbqa are soqnim e boletbe. E qalie, ni e boletbqa kere.”

¹³ Degsi minjnaqa Yesus a ban waiyosiq tamo di aqa jejamu ojej. Ojsiq minjej, “E ni boletmq are unu. Deqa ino jejamu olo boleeme.” Onaqa bati qujai deqa aqa yu uge kalil mosoosiq aqa jejamu boleelj.

¹⁴ Onaqa Yesus na minjej, “Ino jejamu boleqo deqa ni tigelosim gile. Ni tamo qudei nanji ijo ñam ubtosim minjraim. Ni gilsim ino jejamu atra tamo osoryosim atraiyqajqa ingi ingi Moses a nami marej qaji di osim Qotei atraiyime. Yimqa tamo unqasari nanji ni numsis marqab, ‘Bole, ino jejamu boleqo.’ ”

¹⁵ Onaqa a gilsiq ariya a Yesus aqa anjam di dauryosai. Yesus na a boletej deqa mare mare laqnaqa aqa anjam tulan kobaosiq sawa sawa kalil keretej. Deqa tamo unqasari tulan gargekoba nanji Yesus aqa anjam quqwjqa ti a na nango ma boletetnjrqajqa ti are qalsibqa boqnsib aqa areq di korooqneb.

¹⁶ Ariya bati gargekoba Yesus a tamo unqasari nanji alelnjroqnsiq wadau sawaq giloqnsiq dia a segi sosiq Qotei pailyoqnej.

Yesus a tamo bei jejamu laiyej qaji di boletej

¹⁷⁻¹⁸ Bati bei tamo unqasari nanji olo koroesonabqa Yesus a Qotei aqa anjam palontoqnsiq minjroqnej. Minjreqnaqa bati di Farisi nanji ti dal anjam qalie tamo nanji ti bosib Yesus aqa areq di awesoqneb. Nanji Galili sawa ti Judia sawa ti nango qure qureq dena beleneb. Nanji Jerusalem dena dego beleneb. Tamo Koba Qotei aqa singila Yesus aqaq di soqnej deqa a na tamo unqasari nango ma boletetnjrqajqa wauoqnej. Onaqa tamo qudei nanji tamo bei jejamu laiyej qaji a saperaq di nejotosib Yesus aqa areq di atqa marsibqa qoboiyosib beb.

¹⁹ Bosib ñam ateb di tamo tulan gargekoba siranmeq di jujuneb. Deqa nanji Yesus aqa areq gilqa keresaiinjrnaqa tal quraq oqsib goge na waqtosibqa tamo sapera qoji gulaintosib ura uratonab Yesus aqa areq aiyej.

²⁰ Onaqa Yesus a nango areqalo unej di nango areqalo qujai Yesus na tamo jejamu laiyej qaji di boletqa kere. Deqa a na tamo di minjej, “O ijo was, ino une kalil e na kobotetmonum.”

²¹ Onaqa dal anjam qalie tamo nangi ti Farisi nangi ti tal dia awesoqneb qaji nangi Yesus aqa anjam di qusibqa nango areqalo na mareb, “Yesus a Qotei misilinyqo. Yai na tamo nango une kobotqa kere? Qotei a segi qujai.”

²² Nangi degsib are qaleqnabqa Yesus a nango areqalo di qalieosiq minjrej, “Ningi kiyaa degsib are qaleqnub?”

²³ Anjam kiye e na tamo jejamu laiyo qaji di minjit ningi qusib e qa poingwas? ‘Ino une kalil e na kobotetmonum,’ anjam de kiyo, ‘Ni tigelosim walwel,’ anjam de kiyo?

²⁴ E segi Tamo Angro. E mandamq endi singila ti unum deqa e na tamo nango une kobotetnjrqa kere. Ningi degsi poingwajqa deqa e na tamo di boletqai.” Yesus a nangi degsi minjrsiq tamo jejamu laiyej qaji di koqyosiq minjej, “E ni mermqai. Ni tigelosim ino sapera osim ino talq gile.”

²⁵ Degsi minjnaqa a tamo ungasari kalil nangi Qotei aqa ñam soqtosiq aqa sapera ñeiesoqnej qaji di qoboiyosiq Qotei aqa ñam soqtosiq walwelosiqa aqa talq gilej.

²⁶ Onaqa tamo ungasari kalil nangi Qotei aqa manwa di unsibqa nangi tulan prugugetosib Qotei aqa ñam soqtosib a binjyeb. Osib nangi ulaosib mareb, “Manwa iga endego unonum di kumbra bei. Tamo qudei na manwa deqaji yeqnab iga nami unosaioqnem.”

Yesus na Livai minjej, “Ni e daurbe”

²⁷ Yesus a dena walwelosiqa takis o qaji tamo bei aqa ñam Livai a takis o talq di awesonaq gilsiq itej. Itosiq minjej, “Ni e daurbe.”

²⁸ Onaqa a na aqa ingi ingi kalil uratosiq tigelosiq Yesus dauryej.

²⁹ Osqa bati bei Livai a maruro atsiqa takis o qaji tamo tulan gargekoba nangi ti Yesus aqa segi angro nangi ti tamo lanja lanaj nangi ti metnjrnaq bosib koba na awoosib ingi uyoqneb.

³⁰ Onaqa Farisi nangi ti dal anjam qalie tamo nangi ti bosib kumbra di unsibqa Yesus aqa angro nangi njirintjrsib minjreb, “Ningi kiyaa takis o qaji tamo ti une tamo ti nangi koba na awoosib ingi ti ya ti uyeqnub?”

³¹ Onaqa Yesus a nango anjam di qusiq minjrej, “Tamo ma saiqoji nangi yu qangra tamo aqaq gilosaieqnub. Tamo ma ti nangi segi yu qangra tamo aqaq gileqnub.

³² Tamo bei a marqas, ‘E tamo bole. E une saiqoji.’ E tamo deqaji nangi metnjrit ijoq bqajqa deqa mandamq aiyosai. Tamo a marqas, ‘E une ti.’ E tamo deqaji nangi metnjrit ijoq bqajqa deqa mandamq aiyem.”

Yesus a qurien qa anjam marej

³³ Onaqa Farisi nangi na olo Yesus minjeb, “Jon aqa angro nangi bati gaigai ingi uratoqnsib qurienqnsib Qotei pailyoqnsib unub. Farisi nango angro nangi dego kumbra degyeqnub. Ariya ino angro nangi kiyaa qurienosaieqnub? Agi nangi bati gaigai ingi ti ya ti uyoqnsib unub.”

³⁴ Onaqa Yesus a nango anjam di qusiq a kamba yawo anjam bei endegsi minjrej, “Tamo bei a unja ban ojqa bati qa aqa was nangi ti soqnbqa nangi qurienqab e? Sai.

³⁵ Bunuqna nango was a nangi uratnjrimqa bati deqa nangi qurienqnsib sqab.”

³⁶ Osqa Yesus a olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Tamo bei a gara jugo bunuj osim dena mutu gentosim gara jugo sari branjoq di qandimqa keresai.

Degsi qandimqas di a na gara jugo bunuj di ugeugeiyqas. Amqa gara sari aqa uno bolesaiqas. Di kiyaaqa? Gara sari ti gara bunuj ti kerekereqasai.

³⁷ Tamo bei a wain bunuj osim ya nobu sariq di qamqa keresai. Ya nobu sari di nami kanqrañosiq singilaej. Deqa a wain bunuj qamimqa wain a didiqosim ya nobu sari paratosimqa wain bilenjosim mandamq aiqas. Ya nobu a dego ugeqas.

³⁸ A ya nobu bunujq di wain bunuj qamimqa ombla bole sqab.

³⁹ Tamo bei a wain namij uysimqa a olo wain bunuj uyqasai. Di kiyaaqa? A marqas, ‘Namij di bole.’ ”

6

Yesus a segi yori bati aqa Tamo Koba

¹ Yori bati bei Yesus aqa anqro nanqi ti wau ambleq na giloqnsibqa aqa anqro nanqi bem sum gei elenqnsib ban na ñoqoryoqnsib uye uye giloqneb.

² Nanqi degsib gileqnabqa Farisi qudei nanqi bosib nanqi unjrsib minjreb, “Ninqi kiyaaqa kumbra degyeqneb? Yori bati qa kumbra degyo di getento koba.”

³ Onaqa Yesus na kamba Farisi nanqi minjrej, “Nami Devit aqa wau tamo nanqi ti mamnjrnaqa kumbra yeb qaji di ninqi buk miligiq di sisiyosai kiyo?”

⁴ Devit a atra tal miligiq gilsiqqa Qotei atraiyqajqa bem uysiqqa aqa wau tamo nanqi dego anainjrnaq uye. Bem di getento. Di atra tamo nanqo segi uyqajqa bem. Devit a degyej di a dal anjam grotej. Ariya a Qotei aqa ñamgalaq di une saiyoji. Ninqi anjam di sisiyosai kiyo?”

⁵ Osiqa minjrej, “E Tamo Anqro. Deqa e segi na yori bati taqatejunum. E segi yori bati aqa Tamo Koba.”

Yori bati qa Yesus a tamo ban qandamyej qaji di boletej

⁶ Olo yori bati bei Yesus a Juda nanqo Qotei tal miligiq gilsiqqa Qotei aqa anjam plaltosiq minjroqnej. Qotei tal miligiq di tamo bei ban wo qandamyej qaji a soqnej.

⁷ Onaqa dal anjam qalie tamo nanqi ti Farisi nanqi ti Yesus koqyoqneb. Nanqi are qaleb, “Yesus a yori bati qa tamo di boletqas kiyo? Yimqa minjqom, ‘Ni na yori bati grotonum.’ ” Deqa nanqi Yesus koqyoqneb.

⁸⁻⁹ Onaqa Yesus a nanqo areqalo di qalieosiqa tamo ban qandamyej qaji di minjej, “Ni tigelosim gago ambleq au.” Degsi minjnaqa a tigelosiq nanqo ambleq bonaqa Yesus na Farisi nanqi minjrej, “E ninqi anjam bei nenemngwai. Iga yori bati qa kumbra bole yqom kiyo kumbra uge yqom kiyo? Tamo bei a padalqa laqnimqa iga na aqaryaiyonam bole sqas di kere kiyo? Dal anjam a kiyersi marqo?”

¹⁰ Yesus na nanqi kalil degsi minjrsiq koqnjrsiqqa tamo ban qandamyej qaji di minjej, “Ni ino ban waiy.” Degsi minjnaqa aqa ban waiyonaq boleej.

¹¹ Onaqa Farisi nanqi Yesus aqa kumbra di unsibqa minjin oqetnjrnaqa nanqi Yesus kiyeryqajqa deqa qairoqneb.

Yesus na aqa anqro 12 nanqi giltnjrej

¹² Bati deqa Yesus a segi Qotei pailyqa marsiq manaq oqej. Manaq oqsiiq dia Qotei pailyeqnaqa nebeej. ¹³ Nebeonaqa Yesus na tamo kalil a dauryosib laqneb qaji nanqi metnjrnaqa aqa areq bonabqa nanqo ambleq dena anqro 12 giltnjrej. Nanqi a ombla sosib aqa anjam mare mare laqajqa deqa giltnjrej.

¹⁴ Nanqo ñam agiende. Bei Saimon. Yesus na aqa ñam bei Pita waiyej. Nanqi aqa was Andru wo. Bei Jems. Nanqi aqa was Jon wo. Bei Filip. Bei Bartolomyu.

¹⁵ Ariya Matyu Tomas wo. Bei Alfias aqa niri Jems. Bei Saimon agi Rom nangi winjrqaqqa maroqnej qaji.

¹⁶ Ariya bei Jems aqa niri Judas. Bei Judas Iskariot agi bunuqna Yesus osiqa jeu tamo nango banq di atej qaji.

Yesus na tamo ungasari gargekoba nangi boletnjroqnej

¹⁷⁻¹⁸ Onaqa Yesus na aqa angro nangi di joqsiqa koba na manaq dena olo aiyebe. Aisib sawa gun dia sonabqa tamo ungasari gargekoba a dauryosib laqneb qaji nangi bosib aqa anjam quqwajqa ti a nango ma boletetnjrqajqa ti koroeb. Tamo ungasari lanja lanaj gargekoba dego Judia sawa nango qure qureq dena ti Jerusalem dena ti Tair qure wo Saidon qure wo nango sawa alile jojom dena ti beleneb. Bonabqa Yesus a tamo kalil mondor uge uge na ojeleno qaji nangi boletnjroqnej.

¹⁹ Aqa jejamuq na singila gileqnaqa tamo ma ti kalil nango ma kobooqnej. Deqa nangi kalil aqa jejamuq di nango ban atqa maroqnsib ban waiyoqnsib ojoqneb.

Tamo yai nangi tulan areboleboleinjras?

²⁰ Onaqa Yesus a bulosiqa aqa angro nangi koqnjrasiqa endegsi minjrej, “Ningi bini sougetejunub qaji bunuqna Qotei a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwas. Deqa ningi tulan areboleboleingwas.

²¹ “Ningi bini mam unub qaji bunuqna kere na sqab. Deqa ningi tulan areboleboleingwas.

“Ningi bini akam ti unub qaji bunuqna akam uratosib olo kikiqab. Deqa ningi tulan areboleboleingwas.

²²⁻²³ “Ningi e Tamo Angro daurbegnub deqa bunuqna tamo qudei na ningi jeutngoqnsib misilingoqnsib nungo ñam ugeugeiyoqnqab. Nami nango moma nangi na Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi degsib ugeugeinjroqneb. Nangi ningi ugeugeingibqa, di ungum, ningi tulan areboleboleingem. Ningi quiy. Nungo awai bole agi lan goge di unu. Bunuqna ningi oqsib awai di itqab.

²⁴ “Ariya ningi bini ñoro koba ti unub qaji ningi ñam atoqniy. Nungo are boletetngwajqa ingi ingi agi ningi mandamq endi ekritonub deqa bunuqna ningi gulbe koba oqab.

²⁵ “Ningi bini ingi qa kere na unub qaji ningi dego ñam atoqniy. Bunuqna ningi mam oqab.

“Ningi bini kikiqenub qaji ningi dego ñam atoqniy. Bunuqna ningi are ugeingim akam ti sqab.

²⁶ “Tamo kalil nangi na nungo ñam soqtetngwab di uge. Deqa ningi ñam atoqniy. Nami nango moma nangi na dego gisan anjam maro tamo nango ñam soqtetnjroqneb.

Ningi nungo jeu tamo nangi qa boleqnsib gereinjroqniy

²⁷ “Ningi ijo anjam endi queqnub qaji e na olo endegsi merngwai. Tamo qudei na ningi jeutngoqnibqa ningi kamba olo nangi jeutnjraib. Ningi nangi qa boleqnsib qalaqalainjroqniy.

²⁸ Tamo qudei na ningi misilingoqnibqa ningi kamba olo nangi misilijnjraib. Ningi anjam bole bole minjroqniy. Tamo qudei na ningi ugeugeinggoqnibqa ningi kamba olo nangi ugeugeinjraib. Ningi nangi qa Qotei pailyoqniy.

²⁹ Tamo bei na ula ponmimqa belosim waliqe bei osoryimqa ponjem. Tamo bei a ino gara jugo yaimimqa ni na saidyaim. Olo ino gara jugo bei dego ye.

³⁰ Tamo bei na ino ingi bei yaimqajqa mermimqa ye. Yosim a na kamba olo ni emqajqa minjaim.

³¹ Kumbra bole bole tamo nangi na ningi engwajqa arearetngeqnu qaji di ningi na olo nangi enjroqniy.

³² “Tamo ungasari ningi qa boleeqnub qaji nangi qa segi ningi kamba boleoqnqab di kumbra bolesai. Dal anjam gotranjo qaji tamo nangi dego kumbra degyeqnub.

³³ Tamo ungasari ningi geregereingeqnub qaji nangi segi ningi na kamba geregereinjroqnqab di kumbra bolesai. Dal anjam gotranjo qaji tamo nangi dego kumbra degyeqnub.

³⁴ Ningi na tamo qudei nangi ingi bei enjrqa osibqa nangi kamba olo ningi engwajqa minjrsib ingi enjrqab di kumbra tulan bolesai. Dal anjam gotranjo qaji tamo nangi dego kumbra degyeqnub.

³⁵ Deqa ningi ijo anjam endi quiy. Tamo qudei na ningi jeutngoqnbqa ningi kamba olo nangi jeutnjraib. Ningi nangi qa boleoqnsib nangi qalaqalainjroqniy. Osib ingi bole bole enjroqnsib nangi na kamba olo ningi engwajqa minjroqnaib. Ningi kumbra degyqab di ningi Qotei Goge Koba aqa angro bole sosib awai tulan boledamu oqab. Ningi qalie, tamo ungasari kumbra uge uge yoqnsib Qotei binjyqa urateqnub qaji nangi di Qotei na kamba kumbra uge uge enjrosaieqnu. A na nangi olo kumbra bole bole enjreqnu. Deqa ningi dego Qotei aqa kumbra di dauryosib tamo bole ti tamo uge ti nangi turtnjroqnsib kumbra bole bole enjroqniy. Ningi kumbra degyqab di ningi Qotei aqa angro bole sqab.

³⁶ Nunjo Abu a tamo nangi qa duleqnu deqa ningi dego Qotei aqa kumbra di dauryosib tamo nangi qa duloqniy.

Ningi na tamo qudei nangi peginjraib

³⁷ “Ningi na tamo qudei nangi peginjraib. Ningi peginjrqasai di Qotei a kamba dego ningi pegingwasai. Ningi na tamo qudei nango jejamuq di une qametnjraib. Yimqa Qotei a kamba dego nunjo jejamuq di une qametngwasai. Ningi na tamo nango une kalil taqal atetnjroqniy. Yimqa Qotei a dego nunjo une kalil taqal atetngoqnqas.

³⁸ Ningi na tamo nangi lueinjroqnsib ingi ingi enjroqniy. Yimqa Qotei a kamba dego ningi lueingoqnsim ingi ingi engoqnqas. Osim ingi ingi tulan koba engoqnsim nunjo mogomq di bilentoqnmq ojqqa keresaiingoqnmqa bilenqnsib dobulq aiyoqnqab. Ningi tamo nangi kumbra enjroqnqab kere dego Qotei a kamba ningi kumbra engoqnqas.” Yesus na aqa angro nangi anjam degsi minjrej.

³⁹ Osiqa Yesus a olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Tamo bei nam qandimo unu qaji a na tamo bei dego nam qandimo unu qaji di gam osoryqa keresai. A na aqa ban ojsim ombla walwelqab di ombla mangalsib subq aiqab.

⁴⁰ Skul angro na aqa qalie tamo a bunyqa keresai. A kobaqujaosimqa di aqa qalie tamo ombla kerekereqab.

⁴¹ “Kiyaqa ni ino was aqa namdamuq di nam ñengi kiñala unu di unsimqa ino segi namdamuq di nampan kobaquja unu di ni unosai?

⁴² Kiyaqa ino segi namdamuq di nampan kobaquja soqnmq ni na tentosim ino was minjam, ‘Was, e ino namdamuq di nam ñengi kiñala unonum di osiy taqal waiyetmqai?’ Kiyaqa ni degsi minjam? Kiyaqa nampan kobaquja ino segi namdamuq di unu qaji di ni unosai? Ni gisan tamo. Ni mati nampan kobaquja ino segi namdamuq di unu qaji di taqal waiyosim namdamu suwanmimqa ariya degam nam ñengi kiñala ino was aqa namdamuq di unu qaji di geregere unsim taqal waiyete.”

Nam uge nanngi gei uge ateqnub

⁴³ Osiqa Yesus a olo marej, “Nam bole nanngi gei bole ateqnub. Nanngi gei uge atosaeqnu. Nam uge nanngi gei uge ateqnub. Nanngi gei bole atosaeqnu.

⁴⁴ Deqa tamo nanngi nam aqa gei unsibqa dena nanngi poinjqas, ‘Nam di bole. Nam di uge.’ Ningi manj luwit marinq dena qura gei osib uyosaieqnu. Sil luwit marinq dena wain gei osib uyosaieqnu.

⁴⁵ Dego kere tamo bole nanngo are miligiq di areqalo bole na magejunu. Deqa nanngi kumbra bole yeqnu. Ariya tamo uge nanngo are miligiq di areqalo uge na magejunu. Deqa nanngi kumbra uge yeqnu. Tamo nanngo areqalo kalil nanngo are miligiq na oqoqnsiq medabuq na branteqnu.”

Yesus a tal gereiyo kumbra qa yawo anjam marej

⁴⁶ Osiqa Yesus a olo marej, “Kiyaqa ningi ‘O Tamo Koba, O Tamo Koba’ e degsib metboqnsib olo ijo anjam dauryosaieqnu?

⁴⁷⁻⁴⁸ Ningi quiy. Tamo ungasari nanngi ijoq bosib ijo anjam qusib dauryqab di nanngi tal gereiyo tamo bul sqab. Tal gereiyo tamo di a tal utru atqa osiqa tal ai sub bogelenosiq guma koba aiyelenosiq menin itelenej. Bunuqna awa koba bosimqa ya meli dosim tal di qamsim putqasai. Singila na tigelesqas. Di kiyaqa? A menin quraq di tal atej deqa.

⁴⁹ Ariya tamo ungasari nanngi ijo anjam qusib olo dauryqa uratqab di nanngi tamo bei lanja sub gogeq di aqa tal atej qaji a bul sqas. Tal atnaq sonaqa awa koba bosiq ya meli dosiq tal di qamsiq rengintosi putonaq aisiq tulan niñaqej.”

7

Yesus na qaja tamo gate bei aqa kanqal tamo boletej

¹ Yesus a anjam kalil degsi marnaqa tamo ungasari nanngi qunabqa a nanngi uratnjrsiq Kaperneam qureq aiyej.

² Dia qaja tamo gate bei soqnej. A Rom tamo. Aqa kanqal tamo a tulan qalaqalaiyoqnej qaji di makobaiyosiqa moiqa laqnej.

³ Deqa tamo qudei na qaja tamo gate di minjeb, “Yesus a bqo Kaperneam endi unu.” Degsi minjnab quej. Qusiqa Juda gate qudei nanngi Yesus minjib bosim aqa kanqal tamo boletqajqa deqa qarinnjrnac gileb.

⁴ Gilsib Yesus itosib singila na pailiosib minjeb, “O Tamo Koba, ni iga uratgaim. Qaja tamo gate di a tamo bolequja.

⁵ A Juda kalil nanngi qa tulan boleqnsiq gaigai geregereinjreqnu. Agi a na gago Qotei tal gereiyej.”

⁶ Nanngi degsib Yesus minjnab qusiqa tigelosiq nanngi daurnjrsiq koba na aiyej. Aisib tal jojomyqa laqnabqa qaja tamo gate dena aqa was qudei nanngi olo qarinnjrnac gilsib gamq di Yesus turossib minjeb, “O Tamo Koba, gago was a marqo, ‘Ungum, ni lanja waukobaaim. E tamo bolesai deqa ni ijo talq baim.

⁷ E dego ino areq bqa keresai. Deqa ni anjam segi marimqa ijo kanqal tamo a boleqas.

⁸ E dego tamo kokba qudei nanngo sorgomq di unum. Ijo qaja tamo nanngi ijo sorgomq di unub. E bei minjqai, “Ni gile.” Yimqa a gilqas. Bei minjqai, “Ni au.” Yimqa a bqas. Ijo kanqal tamo bei minjqai, “Wau di ye.” Degsi minjitqa a ijo anjam dauryqas.”

⁹ Onaqa Yesus a anjam di qusiqa tulan prugugetej. Osiqa bulosiq tamo ungasari gargekoba a dauryoqneb qaji nanngi minjrej, “E ningi endegsi merngwai. Qaja tamo gate di a e qa aqa areqalo tulan singilatqo. Israel tamo nami e qa degsi aqa areqalo singilato qaji bei unosai.”

¹⁰ Onaqa qaja tamo gate aqa was nangi a na qarinnjrej qaji nangi olo puluosib aqa talq gilsib kangal tamo di a boleosiq sonaq uneb.

Yesus a unja qobul bei aqa niri moiyej qaji di olo tigeltej

¹¹ Olo bati bei Yesus a qure beiq aiyej. Qure di aqa ñam Nain. Tamo ungasari gargekoba nangi Yesus aqa angro ti koba na aiyej.

¹² Yesus a qure polomq di branteqnaqa tamo bei nami moiyej qaji a subq atqajqa qoboiyosib giloqneb. Tamo di aqa ai qobulej. Aqa angro qujai bole qujai agi a segi. Angro di qoboiyosib gileqnaqqa tamo ungasari tulan gargekoba qure dia soqneb qaji nangi unja di koba na walwelosib giloqneb.

¹³ Onaqa Tamo Koba a unja di unsiq a qa tulan dulosiq minjej, “Ni akamaim.”

¹⁴ Degsi minjsiq walwelosiq ban waiyosiq kulum angro jigeb qaji di ojnaqa tamo nangi a qoboiyosib giloqneb qaji tigeleb. Onaqa Yesus na angro moiyej qaji di minjej, “O angro, e ni mermqai, ni tigel.”

¹⁵ Degsi minjnaqa a tigelosiq awoosiq anjam maroqnej. Onaqa Yesus na a ban ojsiq osi gilsiq aqa ai yej.

¹⁶ Onaqa tamo ungasari kalil qure dia soqneb qaji nangi Qotei aqa manwa di unsibqa nangi tulan prugugetosib Qotei aqa ñam soqtosib maroqneb, “Bole, bini Qotei aqa medabu o qaji tamo kobaquja a gago ambleq endi brantqo. Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi aqaryainjrqaqqa deqa tamo di qarinyqo bqo.”

¹⁷ Yesus a manwa di yonaqa tamo ungasari nangi unsib deqa mare mare laqnaq Judia sawaq di, sawa bei beiq di nangi quekriteb.

Jon yansnjro qaji aqa angro aiyej nangi anjam bei Yesus nenemyeb

¹⁸ Jon aqa angro nangi manwa kalil Yesus a yoqnej qaji deqa Jon saiyej.

¹⁹ Saiyonab Jon na aqa angro aiyej nangi metnjrnaq aqa areq bonabqa minjrej, “Ningi Tamo Koba aqa areq gilsib endegsib nenemyiy, ‘Kristus agi Qotei na nami qarinyim bqajqa marej qaji di ni kiyo? Ni saiamqa iga tamo bei qa tarinqom kiyo?’ ”

²⁰ Jon na nangi aiyej degsi minjrsiq qarinnjrnaqa Yesus aqa areq gilsib minjeb, “Jon yansnjro qaji a na iga qarinqwoqa inoq bonum. A ni endegsi nenemmqa, ‘Kristus agi Qotei na nami qarinyim bqajqa marej qaji di ni kiyo? Ni saiamqa iga tamo bei qa tarinqom kiyo?’ ”

²¹ Bati deqa Yesus na tamo ungasari tulan gargekoba ma utru segi segi nangi ti tamo nango jejamu mondor uge uge na ojeleno qaji nangi ti boletnjroqnej. Tamo nam qandimo gargekoba dego boletnjreqnaqa nam poinjroqnej.

²² Deqa Yesus a tamo aiyej Jon na qarinnjrej qaji nangi di minjrej, “Ningi aisib kumbra ningi uneqnub qaji deqa ti anjam ningi queqnub qaji deqa ti Jon saiyosib minjiy. Endegsib minjiy, ‘Tamo nam qandimnjro qaji nangi olo nam poinjreqnaqa sawa uneqnub. Tamo jejamu lainjro qaji nangi olo walweleqnub. Tamo nango jejamu yu na ugeeleno qaji nango yu kalil koboeqnu. Tamo dabkala getennjro qaji nango dabkala olo waqeqnu. Tamo moreno qaji nangi olo tigeleqnub. Tamo sougetejunub qaji nangi Qotei aqa anjam bole queqnub.’ ”

²³ Tamo nangi e qa nango areqalo singilatoqnsib olo ijo ñam ulontosaieqnub qaji nangi tulan areboleboleinjqnu.”

²⁴ Onaqa Jon aqa angro aiyej nangi Yesus aqa anjam di qusibqa nangi olo puluosib Jon minjqajqa aiyej. Aiyeqnaqqa Yesus na tamo ungasari gargekoba a ombla soqneb qaji nangi Jon qa endegsi minjrej, “Ningi tamo kiyero unqajqa wadau sawaq gileb? Ningi tamo silai aqa banqa bul jagwa na pileteqnaqa di unqajqa gileb kiyo? Sai. Jon a tamo deqaji sai.

²⁵ Deqa ningi tamo kiyero unqajqa wadau sawaq gileb? Ningi tamo gara bole walaosi laqnu qaji di unqajqa gileb kiyo? Di dego sai. Tamo gara bole walaoqnsib ñoro koba ti unub qaji nangi mandor kokba nango talq di unub.

²⁶ Deqa ningi tamo kiyero unqajqa wadau sawaq gileb? Ningi Qotei aqa medabu o qaji tamo bei unqajqa gileb kiyo? Od. Agide. Ningi deqa unqa gileb. Deqa e ningi endegsi merngwai. Jon a Qotei aqa medabu o qaji tamo kobaquja. A na Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nangi tulan bunnjrejunu.

²⁷ Agi nami e mandamq aiyosaisonamqa Qotei a Jon qa endegsi merbej, 'Ni que. E na ijo anjam maro tamo qarinyitqa a ni qa namoosim ino gam gereiyetmqas.' Tamo di agi Jon. Anjam di Qotei aqa nengrenq di unu.

²⁸ Deqa e bole merngwai. Jon yansnjro qaji a na tamo kalil mandamq endi unub qaji nangi tulan bunnjrejunu. Ariya tamo qudei ñam saiqoji unub qaji nangi Qotei na taqatnjroqnsiqa nango Mandor Koba unu deqa nangi olo Jon tulan bunnejunub."

²⁹ Onaqa tamo ungasari nangi ti takis o qaji tamo nangi ti anjam di qusib mareb, "Bole. Qotei aqa kumbra kalil di bole tintin." Nangi degsib mareb. Di kiyaqa? Nangi nami are bulyonab Jon na yansnjrej deqa.

³⁰ Ariya Farisi nangi ti dal anjam qalie tamo nangi ti Jon na yansnjrq urateb deqa nangi gam bole Qotei na osornjrej qaji di qoreiyeb.

³¹ Onaqa Yesus a olo marej, "Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nango kumbra qa e yawo anjam kiyersiy marqai?

³² E nango kumbra qa endegsi marqai. Nangi angro du du bul qure ambleq di alanoqnsib angro qudei na qudei minjreqnub, 'Iga yumba anjamonumqa ningi lou tuosai. Iga are uge qa louonumqa ningi akamosai.' "

³³ Osiqa Yesus a olo marej, "Jon yansnjro qaji a bosiq ingi ti wain ti uratosiq sonaqa ningi a qa mareqnub, 'A mondor uge ti unu.'

³⁴ Ariya e Tamo Angro bosimqa ingi ti wain ti uyeqnamqa ningi e nuboqnsib mareqnub, 'Ningi uniy. Yesus a qunjan ani. A wain uyo ani. A takis o qaji tamo ti une tamo ti nangi koba na walweleqnub.' "

³⁵ Osiqa Yesus a olo marej, "Qotei aqa tamo ungasari nangi bole qalieeqnub, aqa powo tulan kobaquja."

Unja bei a gorenj quleq ti osiq Yesus aqa singa liyoqnej

³⁶ Bati bei Farisi tamo bei aqa ñam Saimon a Yesus minjej, "Ni ijo talq bamqa aqo ombla ingi uyqom." Onaqa Yesus a Saimon odyosiqa aqa talq gilsiq Saimon ombla awoosib ingi uyoqneb.

³⁷⁻³⁸ Onaqa sambala unja bei qure dia soqnej qaji a anjam endegsi quej, "Yesus a Saimon aqa talq di sosisqa ingi uyeqnu." A anjam degsi qusiqa gorenj jalinja quleq ti osiq Saimon aqa tal miligiq gilsiq Yesus aqa qoreq na bosiq aqa singa jojomq di tigelosiq akamej. Akamonaqa aqa ñam ya Yesus aqa singaq ainaqa singa tombol na awoosiq aqa ñam ya singaq aiyej qaji di aqa segi gate banja na piyoqnsiqa Yesus aqa singa kundoqyoqnsiqa gorenj quleq ti dena Yesus aqa singa liyoqnej.

³⁹ Unja a kumbra di yonaqa Saimon a unsiqa are qalej, "Yesus a Qotei aqa medabu o tamo unu qamu unja endi bosiq aqa jejamu ojjo qaji di sambala unja a degsi poiyyo qamu."

⁴⁰ Onaqa Yesus a Saimon aqa areqalo di qalieosiqa minjej, "Saimon, e ni anjam bei mermqai." Onaqa Saimon na minjej, "O Qalie Tamo, ni mare."

⁴¹ Onaqa Yesus na yawo anjam endegsi Saimon minjej, "Tamo aiyel na tamo bei silali yaiyeb. Bei na 100 kina yaiyej. Bei na 10 kina yaiyej. Yaiyonabqa minjrej, 'Bunuqna ningi na kamba silali di olo e ebqab.'

⁴² Ariya bunuqna nanği aiyel na kamba silali di a olo yqa keresai deqa a na nanği aiyel minjrej, 'Ungum, nıngi na silali di olo ebaib. Uratiy.' Degsi minjrej. Deqa Saimon, ni merbe, tamo yai a tamo deqa tulan are boledamuiyqas? Tamo 100 kina yaiyej qaji a kiyo tamo 10 kina yaiyej qaji a kiyo?"

⁴³ Onaqa Saimon na minjej, "E are qalonum, tamo 100 kina ej qaji a tamo deqa tulan are boledamuiyqas." Onaqa Yesus na Saimon minjej, "Ni kere maronum."

⁴⁴ Osiq bulosiq sambala unja di areiyosiq Saimon minjej, "Ni unja endi unime. E ino tal miligiq gilonumqa ni ijo singa yansetbosai. Ariya unja endi a bosiq aqa nam ya na ijo singa yansetbosiq aqa gate banja na ijo singa piyqo.

⁴⁵ E ino tal miligiq gilonumqa ni e kundoqbosai. Ariya unja endi a bosiq ijo singa kundoqyoqnaj agi kundoqyoqnsiq unu.

⁴⁶ Ni na ijo gate goren na liyosai. Ariya unja endi a goren boledamu quleq ti osi bosiq dena ijo singa liyqo.

⁴⁷ Deqa Saimon, e ni mermqai. Sambala unja endi aqa une tulan gargekoba. E na aqa une kalil kobotetonum deqa a e qa are tulan boledamuiyqo. Ariya e na tamo bei aqa une quja quja segi kobotetqai di a e qa are bolekiñalayqas."

⁴⁸ Osiqa unja di minjej, "Ino une kalil e na kobotetmonum."

⁴⁹ Onaqa tamo nanği Yesus koba na awoosib ingi uyoqneb qaji nanği aqa anjam di qusibqa segi segi maroqneb, "Yesus a tamo kihero deqa a na tamo nanjo une kobotetnjreqnu?"

⁵⁰ Onaqa Yesus na unja di minjej, "Ni ino areqalo e qa singilatonum deqa Qotei na ni oqo. Deqa ni are lawo na gilime."

8

Ungasari qudei nanği Yesus dauryosib koba na walweloqneb

¹ Bati bei Yesus a walweloqsiqa qure kokba ti qure kiñilala ti dia brantonsiq Qotei a tamo ungasari nanjo Mandor Koba sosim nanği taqatnjrqas anjam bole di minjre minjre laqnej. Tamo 12 Yesus na giltanjrej qaji nanği a ti walweloqneb.

² Ungasari qudei nami nanjo jejamuq dena Yesus na mondor uge uge winjrej qaji nanği ti unja qudei nami mainjrnaqa Yesus na boletnjrej qaji nanği ti Yesus dauryosib koba na walweloqneb. Unja bei aqa ñam Maria. A Makdala qure qaji. Nami mondor uge 7 nanği aqa jejamuq di sonabqa Yesus na winjretej.

³ Unja bei aqa ñam Joana. A Kusa aqa ñaun. Kusa a Mandor Herot aqa tal taqatoqnej qaji. Unja bei aqa ñam Susana. Ungasari gargekoba nanği dego Yesus dauryoqneb. Nanği nanjo segi silali na Yesus aqa angro nanği ti ingi awaiyetnjroqneb.

Yesus a saga yago qa yawo anjam marej

⁴ Bati deqa tamo ungasari tulan gargekoba nanği qure qure kalilq dena bosib Yesus aqa areq di koroonaqqa a tigelosiqqa yawo anjam endegsi minjrej.

⁵ "Tamo bei a saga yago osiq aqa ingi wauq di breiyej. Breiyonaqa saga yago qudei gam qalaq aiyeleneb. Ainabqa tamo qudei nanği walwelosib saga yago di soselenonabqa qebari nanği bosib uyekriteb.

⁶ Saga yago qudei mandam lanjaq di aiyeleneb. Mandam di guma menin ti. Gogeq di mandam kiñala. Deqa saga yago aiyelenosib urur oqoqujateb. Onaqa mandam olo kangrañonaq saga yago laosib moreneb.

⁷ Saga yago qudei sil luwit ambleq di aiyeleneb. Dena oqeb qaji sil luwit na dego dauryosiq oqsiiq kabutnjrnaq geitosai.

⁸ Saga yago qudei mol mandam boledamuq di aiyeb. Di aisib oqoboledamuyosib gei tulan gargekoba ateb. 100 dego.” Yesus na tamon ungasari nanngi yawo anjam degsi minjrsiq koboonaqa a tulan lelenjosiq marej, “Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam endi geregere quem.”

Yesus a kiyaqa tamon ungasari nanngi yawo anjam minjroqnej?

⁹ Onaqa Yesus aqa angro nanngi aqa yawo anjam di qusibqa nanngi anjam aqa utru geregere qalieqajqa deqa Yesus nenemyeb.

¹⁰ Nenemyonabqa a na kamba endegsi minjrej, “Qotei na aqa segi tamon ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas. Anjam di aqa utru uliejunu. Di Qotei na babtinqa ijo angro nanngi segi utru qalieqab. Ariya tamon ungasari lanaj nanngi yawo anjam segi minjroqnqai. Deqa nanngi nam atoqnqab di nanngi ijo anjam aqa damu unqasai. Nanngi dab atoqnqab di nanngi ijo anjam aqa utru poinjqasai.”

Saga yago qa yawo anjam aqa utru Yesus na babtej

¹¹ Osiqa Yesus a olo marej, “Saga yago qa yawo anjam maronum di aqa utru e na babbittqa nanngi quiy. Saga yago di Qotei aqa anjam.

¹² Saga yago qudei gam qalaq aiyeb qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanngi Qotei aqa anjam qusib nanngo are miligiq di atib soqninqa Satan a bosim anjam di olo yainjqas. Yim nanngi Qotei aqa anjam nanngo areqaloq di singilatqa keresai. Deqa Qotei a nanngi elenqasai.

¹³ Saga yago qudei mandam lanjaq di aiyeb qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanngi Qotei aqa anjam qusib tulan areboleboleinjqimqa anjam di oqujatosib nanngo areq atqab. Ariya anjam di nanngo are miligiq tulan guma aiyosai. Deqa sokiñala gulbe bei bei nanngoq bamqa nanngo areqalo Yesus qa singilateqnub qaji di nanngi olo ulontqab.

¹⁴ Saga yago qudei sil luwit ambleq di aiyeb qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanngi Qotei aqa anjam quqwab. Ariya bunuqna nanngo segi jejamu qa ulaqajqa ti ñoro koba oqajqa ti mandam qa ingi ingi qa areboleboleinjqajqa ti kumbra dena anjam bole nanngo are miligiq di unu qaji di tentim loumqas. Saga yago uge nanngi gei bole atosaiqnub dego kere.

¹⁵ Saga yago qudei mol mandam boledamuq di aiyeb qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanngi Qotei aqa anjam qusib ojsib dauryoqnqab. Nanngo are miligi bolequja deqa nanngi singila na tigelesosib gulbe qoboiyoqnqab. Saga yago bole nanngi gei bole atelenqnub dego kere.”

Tamo bei a lam qatrentosim kulum miligiq jugwasai

¹⁶ Osiqa Yesus a olo marej, “Tamo bei a lam qatrentosim web na kabutqasai. A bijal surumq di atqasai. Boleq di gaintim warum suwanamqa tamon ungasari nanngi tal miligiq gilsib warum geregere unqab.

¹⁷ Dego kere kumbra kalil uliejunu qaji di olo boleq dqas. Ingi ingi kalil kabuejunu qaji di dego olo boleq dimqa tamon ungasari nanngi unsib utru qalieqab.

¹⁸ “Deqa nanngi ijo anjam geregere qusib poingem. Tamo a powo ti sqas di Qotei na powo olo yimqa a powo koba oqas. Ariya tamon a powo ti sqasai di powo kiñala aqaq di unu qaji di Qotei na olo yaiyimqa a lanja sqas. Tamo di a marqas, ‘E powo ti.’ Di sai. A powo saiqoji.”

Tamo yai nanngi Yesus aqa was bole? Tamo yai nanngi Yesus aqa ai bole?

¹⁹ Onaqa Yesus aqa was nanngi aqa ai koba na Yesus aqaq bosib talq di iteb. Itosib tamon ungasari gargekoba siranmeq di jujunqeb deqa nanngi aqa areq gilqa keresaiinjqrej.

²⁰ Deqa tamo qudei na Yesus minjeb, “Ino was nangi ino ai ombla na ni numqa bonub agi oqeq di tigelejunub.”

²¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Tamo ungasari Qotei aqa anjam qusib dauryeqnub qaji nangi ijo ai bole. Nangi ijo was bole dego.”

Yesus a jagwa ti ya korkor ti anjam minjrnaq laeb

²²⁻²³ Bati bei Yesus aqa angro nangi ti qobun bei gogetosibqa Yesus na minjrej, “Iga ya agu taqal beiq gilqom.” Degsi minjrsiqa nangi koba na qobun na gileqnabqa Yesus a urnamyonaqa qobun miligiq di nejsiq qambumtej. Onaqa jagwa koba tigelosiq ya korkortosiqa qobun qaloqnsiqa morman miligiq aiyeqnaqa ya maqonaqa qobun tugwa laqnej.

²⁴ Deqa Yesus aqa angro nangi tulan ulaugetosib aqa areq bosib dudumyosib minjeb, “O Tamo Koba, iga padalqa laqnum.” Degsi minjnabqa Yesus a nango anjam di qusiqa qutuosiqa tigelej. Tigelosiq jagwa ti ya ti singila na minjrej, “Ningi laoiy.” Onaqa jagwa ti ya ti laosib tulan maninej.

²⁵ Onaqa Yesus na aqa angro nangi minjrej, “Ningi kiyaa e qa nunjo areqalo singilatosai?” Degsi minjrnaqa nangi tulan ulaugetosib segi segi maroqneb, “Yesus a tamo kiyero deqa jagwa ti ya ti minjrqaqa aqa anjam qusib laonub?”

Yesus a tamo bei aqa jejamuq na mondor uge gargekoba winjretej

²⁶ Onaqa Yesus aqa angro nangi ti Galili sawa uratosib ya agu ambleq na potosib qobun na gilsib Gerasa sawaq di tiryeb.

²⁷ Tiriyosib Yesus a mandamq ainaqa qure deqaji tamo bei a bosiqqa Yesus itej. Tamo di a mondor uge uge na ojelenjo qaji. A bati gaigai yosi laqnej. A nami koba degsi soqnej. A talq di nejsaioqnej. A gaigai tamo sub ato sawaq di nejsiqnej.

²⁸ Deqa a Yesus unsiqa tulan lelenosiqa bosiq Yesus aqa areq di singa pulutosiqa minnej, “O Yesus, Qotei Goge Koba aqa Niri, ni e kiyerbqa bonum? E ni endegsi mermqai, ni e jaqatin ebaim.”

²⁹ Mondor uge dena Yesus degsi minnej. Di kiyaaqa? Yesus na singila na minjoqnej, “Ni tamo di uratosim ulan.” Mondor uge dena bati gargekoba tamo di aqa jejamu ugeugeiyeteqnaqa tamo qudei na ojoqnsib sil kokba na aqa singa ti ban ti tontoqnsib geregere taqatoqneb. Yeqnaqa mondor uge dena sil kokba kukoqyelenjoqnsiqa tamo di oqnsiqa wadau sawaq osi giloqnej.

³⁰ Deqa Yesus na mondor uge di nenemyej, “Ino ñam yai?” Onaqa minnej, “Ijo ñam Qoto Tamo Gargekoba.” A na Yesus degsi minnej. Di kiyaaqa? Mondor uge tulan gargekoba tamo di aqa jejamuq di soqneb deqa.

³¹ Onaqa mondor uge nangi singila na pailosib Yesus minjeb, “Ni iga sub guma kobaq di waigaim.”

³²⁻³³ Bati deqa bel tulan gargekoba nangi mana goge dia suwaroqneb. Deqa mondor uge nangi na Yesus minjeb, “Ni iga qarinqimqa iga bel nango jejamuq gilelenqom.” Onaqa Yesus a mondor uge nangi odnjrnaqa nangi na tamo di uratosibqa segi segi bel nango jejamuq gileleneb. Gilnabqa bel kalil nangi gurgurosib botau dena prugelenosib yaq aisib ya uysib moreneb.

³⁴ Onaqa bel taqatoqneb qaji tamo nangi kumbra di unsibqa jaraiyosib qure miligiq aisib tamo ungasari kalil nangi sainjroqnsib laqneb. Gamq di dego sainjroqnsib laqneb.

³⁵ Onaqa tamo ungasari nangi kumbra di unqajqa beb. Bosib Yesus aqa areq di koroosib nam ateb di tamo nami mondor uge ti sosiq yosi laqnej qaji aqa areqalo boleosiqa gara tigsig Yesus aqa singa jojomq di awesonaq uneb. Unsib ulaugeteb.

³⁶ Onaqa tamo nangi Yesus aqa manwa di uneb qaji nangi na tamo ungasari nangi sainjreb. Yesus na mondor uge winjrnaq tamo a boleej deqa sainjreb.

³⁷ Yesus a manwa di babtej deqa tamo ungasari kalil Gerasa sawaq di soqneb qaji nangi tulan ulagetosib minjeb, “Ni iga uratgosim ulan.” Onaqa Yesus a qobun gogetosiq nangi uratnjrsiq aiyej.

³⁸ Aiqa laqnaqa tamo Yesus na mondor uge winjretej qaji a singila na pailosiq minjej, “E ni daurmqai.” Onaqa Yesus na saidyosiq minjej,

³⁹ “Ni olo ino segi qureq gilsim Qotei na kumbra tulan boledamu emqo deqa nangi sainjre.” Onaqa a puluosiq aqa qureq gilsiq Yesus na kumbra tulan boledamu yej deqa tamo ungasari kalil nangi sainjroqnsiq laqnej.

Unja bei a Yesus aqa gara ojnaq boletosiq olo angro moiyej qaji a tigeltej

⁴⁰ Onaqa Yesus a olo qobun gogetosiq Galili sawaq gilej. Gilsiq qobun tiry-onaq mandamq aisiq nam atej di tamo ungasari tulan gargekoba nangi nami bosib a qa tarijesonab unjrej. Deqa nangi a unsibqa tulan areboleboleinjrej.

⁴¹ Onaqa Qotei tal taqato tamo bei aqa nam Jairus a bosiq Yesus aqa areq di singa pulutosiq pailyosiq minjej, “Ni ijo talq au.”

⁴² Degsi minjej. Di kiyaaqa? Aqa angro sebin qujai bole qujai moiqa laqnej deqa. Angro aqa wausau 12.

Onaqa Yesus na Jairus odyosiq tigelosiq a dauryosiq gileqnaqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi dego nangi aiye daurnjrsib jujunjosib giloqneb.

⁴³ Gileqnabqa nangi ambleq di unja bei ma ti soqnej qaji a nangi daurnjrsiq giloqnej. Unja di nami bai na unej len aiyoqnsiq degsi soqnej wausau 12 uratej. Tamo gargekoba nangi nami a boletqa yeqnab nangi keresaiinjroqnej.

⁴⁴ Deqa a Yesus aqa qoreq na dadauryosiq ban waiyosiq Yesus aqa gara mutu ojej. Ojnaqa aqa len aiyoqnej qaji di koboej.

⁴⁵ Onaqa Yesus a marej, “Yai na ijo gara ojjo?” Onaqa tamo ungasari kalil nangi saidonabqa Pita na Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni unime. Tamo ungasari tulan gargekoba nangi ni daurmosib jujunmejunub.”

⁴⁶ Onaqa Yesus a kamba marej, “E qalieonum, bei na ijo gara ojjoqa singila qudei ijo jejamu uratosiq aqaq gilqo.”

⁴⁷ Onaqa unja di a are qalej, “E Yesus aqa gara ojonum ijo ma kobogo di ulitqa keresai.” A degsi are qalsiq are tonjtonyonaqa jinga na bosiq Yesus aqa areq di singa pulutosiq tamo ungasari kalil nangi namdamuq di aqa kumbra yej qaji di ubtekratej. A Yesus aqa gara ojej deqa ti aqa ma urur koboej deqa ti ubtej.

⁴⁸ Onaqa Yesus na minjej, “O unja, ni ino areqalo e qa singilatosim ijoq bonum deqa ino ma agi kobogo. Deqa ni are lawo na gilsim bole soqnime.”

⁴⁹ Yesus na unja degsi minjeqnaqa tamo bei a Jairus aqa talq dena bosiq Jairus minjej, “Unjum. Ino angro nami moiqa. Deqa ni Qalie Tamo a lanja wau koba yaim. Uratim aiye.”

⁵⁰ Degsi minjnaqa Yesus a anjam di qusiq Jairus minjej, “Ni ulaaaim. Ni e qa ino areqalo singilatimqa ino angro a boleosisim nambile sqas.”

⁵¹ Osiqa Jairus ombla gilsib Jairus aqa talq di branteb. Brantosib Yesus na tamo ungasari kalil nangi tal gogetqa saidnjrsiq angro moiyej qaji aqa ai abu aqa angro qalub agi Pita na Jon na Jems na nangi segi joqsiqa tal gogeteb.

⁵² Tamo ungasari kalil nangi na angro moiyej qaji a akamkobatoqneb. Deqa Yesus na minjrej, “Ningi akamaib. Angro di a moiysai. A lanja neisiq qambumtejunu.”

⁵³ Degsi minjrnaqa nangi Yesus kikiyeb. Nangi qalieeb, “Angro a nami moiyoletqo.” Degsib qalieosib deqa Yesus kikiyeb.

⁵⁴ Onaqa Yesus a warum miligiq gilsika angro aqa ban ojsika soqtosiq minjej, “O Angro, ni tigel.”

⁵⁵ Degsi minjnaqa a olo nambile osika urur tigelej. Onaqa Yesus na aqa ai abu nangi minjrej, “Ningi ingi osib a anaiyiy.”

⁵⁶ Aqa ai abu nangi Yesus aqa manwa di unsib deqa nangi tulan prugugeteb. Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi ijo manwa endi unonub deqa ningi ijo ñam ubtosib tamo qudei minjraib.”

9

Yesus na aqa angro 12 nangi wau enjrej

¹ Bati bei Yesus na aqa angro 12 nangi koroinjrnsika singila enjrej. Nangi tamo ungasari nango jejamuq dena mondor uge uge winjrqajqa ti tamo nango ma kobotetnrqajqa ti deqa singila enjrej.

² Osika nangi qarinnjrnsika minjrej, “Ningi giloqnsibqa Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas anjam di minjre minjre laqnsibqa nango ma kobotetnjroqniy.”

³ Osika olo minjrej, “Ningi ingi ingi osib gilaib. Toqon ojaib. Nungo qaquq aib. Ingi uyo bei osib gilaib. Silali osib gilaib. Gara jugo aiye aiyel aib.

⁴ Ningi qure bei beiq di brantoqnsibqa tal qujaiq di soqniy. Dena olo tigeloqnsib qure beiq giloqniy.

⁵ Tamo nangi ningi gereingosaiabqa ningi qure di uratqa oqnsib nungo singa tumburum butuyoqniy. Yimqa nangi nungo kumbra di unsib poinjrqaq, ‘Bole, iga kumbra ugetonum.’ ”

⁶ Onaqa Yesus aqa angro 12 nangi tigelosib qure qureq giloqnsibqa Yesus aqa anjam bole tamo ungasari nangi minjre minjre laqnsib nango ma kobotetnjroqneb.

Herot a qalieqajqa, “Yesus a tamo yai?”

⁷ Mandor Herot a manwa kalil Yesus a yoqnej qaji deqa quej. Qusika areqalo kobaiyej. Di kiyaya? Tamo qudei nangi maroqneb, “Tamo di a Jon yansnjro qaji. A moisiq olo subq na tigelqo.”

⁸ Onaqa qudei nangi maroqneb, “Tamo di a Elaija kiyo olo bqo?” Olo qudei nangi maroqneb, “Tamo di a Qotei aqa medabu o tamo nangi nami soqneb deqaji bei. A olo subq na tigelqo.”

⁹ Ariya Herot a segi marej, “Tamo di a Jon sai. Jon agi e na kakro gentem moiyej koboej. Di tamo yai olo bqo? E a qa anjam gargekoba queqnum.” Herot a degsi marsika Yesus unqajqa are qalsiq soqnej.

Yesus a tamo 5,000 nangi ingi anainjrej

¹⁰ Onaqa Yesus aqa anjam maro tamo 12 nangi olo bosib aqa areq di koroosibqa kumbra kalil nangi yoqneb qaji deqa saiyosib minjoqneb. Minjnabqa Yesus a qusika nangi joqsiq qure bei ñam Betsaida gileb.

¹¹ Gileqnabqa tamo ungasari nangi endegsib queb, “Yesus a Betsaida gileqnu.” Degsib qusibqa Yesus dauryosib gileb. Dauryosib gileqnabqa unjrnsika Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas anjam di minjroqnej. Tamo ungasari ma ti so qaji nangi dego Yesus dauryosib gileqnabqa a na nangi kalil boletnjroqnej.

¹² Onaqa sen aisiq bilaqtonaqa Yesus aqa angro 12 nangi aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, ni na tamo ungasari nangi minjrimqa qure qureq gilsib dia ingi uysib nerenqab. Endi wadau sawa. Ingi saiqoji.”

¹³ Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi na ingi anainjriy.” Degsi minjrnaqa nanngi na kamba minjeb, “Iga ingi sai. Iga bem 5 qe aiyela segi unu. Di keresai. Iga aisim ingi tulan koba awaiyosim tamo ungasari kalil endi nanngi anainjrcom di dego kereqasai.”

¹⁴ Nanngi degsib mareb. Di kiyaaqa? Tamo 5,000 soqneb deqa.

Onaqa Yesus a kamba aqa angro nanngi endegsi minjrej, “Ningi na tamo ungasari nanngi minjribqa qur segi segi 50 awoelenqab.”

¹⁵ Onaqa Yesus aqa angro nanngi na tamo ungasari nanngi minjrnab dedegsib awoelenqab.

¹⁶ Awoonabqa Yesus na bem 5 ti qe aiyel ti di osiqa lan goge tarosiqa Qotei pailyej. Pailyo koboonaqa bem ti qe ti gingenyosiqa aqa angro nanngi enjreqnaqa nanngi na osi giloqnsibqa tamo ungasari nanngi jeisib enjreqnab uyoqneb.

¹⁷ Uynab kalil menetnjrej. Onaqa ingi oto uratelenqab qaji di Yesus aqa angro nanngi na koroiosib gumba kokba 12 di jignab maqelenqej.

Pita a Yesus qa poiyonaqa aqa ñam ubtej

¹⁸ Bati bei Yesus aqa angro nanngi ti sasalosib nanngi segi sosibqa Yesus a Qotei pailyoqnej. Pailyo koboonaqa a na aqa angro nanngi endegsi nenemnjrej, “Tamo ungasari nanngi e qa kiyersib mareqnub?”

¹⁹ Onaqa aqa angro nanngi na minjeb, “Tamo qudei nanngi mareqnub, ni Jon yansnjro qaji. Qudei nanngi mareqnub, ni Elaija. Qudei nanngi mareqnub, ni Qotei aqa medabu o tamo nanngi nami soqneb deqaji bei agi subq na tigelqai.”

²⁰ Onaqa Yesus a nanngi olo nenemnjrej, “Ningi segi e qa kiyersib mareqnub?” Onaqa Pita na minnej, “Ni Qotei aqa Kristus.”

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai”

²¹ Pita a anjam degsi marnaqa Yesus na aqa angro nanngi singila na getentnjrsiqa minjrej, “Ningi anjam di ubtosib tamo qudei minjraib.”

²² Osiqa minjrej, “E Tamo Angro. Bunuqna e jaqatin koba oqai. Juda gate nanngi ti atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanngi ti e qoreibosib lubsib moiyoqbqab. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.”

²³ Osiqa aqa angro kalil nanngi endegsi minjrej, “Tamo bei na e daurbqa osimqa aqa segi areqalo kalil uratekritosim bati gaigai aqa segi namburbas qoboiyosim e daurboqnem.

²⁴ Tamo bei na aqa segi nambile taqatqajqa arearetqas di a padalqas. Ariya tamo bei a e qa are qalsimqa aqa segi nambile uratqas di a olo nambile bole oqas.

²⁵ Tamo bei a mandam qa ñoro kalil koroiosim ariya mondon aqa segi qunun padalqas di ñoro dena a kiyersim olo aqaryaiyqas? Di keresai.

²⁶ E Tamo Angro. Tamo bei a e qa ti ijo anjam qa ti jemaikyqas di mondon e bosiyqa e kamba tamo deqa jemaibqas. Bati di e ijo segi rian na ti ijo Abu aqa rian na ti ijo Abu aqa lan angro nanngo rian na ti bqai.

²⁷ E bole merngwai. Tamo qudei ijo areq endi tigelejunub qaji nanngi morenosaisoqnibqa Qotei na nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba soqnimqa nanngi unqab.”

Yesus aqa angro qalub nanngi mana goge di Yesus aqa jejamu bulyonaq unobeiteb

²⁸ Yesus a anjam degsi marsiq koboonaqa bati 8 onaqa a Qotei pailyqa marsiqa Pita na Jon na Jems na nanngi qalub joqsiqa koba na manaq oqeb.

²⁹ Manaq oqsib dia Yesus a Qotei pailyeqnaqa aqa ulatamu bulyonaq nanngi unobeiteb. Aqa gara dego tulan pulonosi qatekritej.

³⁰ Onaqa tamo aiyel brantosib Yesus ombla anjam maroqneb. Tamo aiyel di Moses Elaija wo.

³¹ Nanği aiyel rian koba ti Qotei aqa singila ti beb. Bosibqa Yesus a bunuqna Jerusalem dia aqa wau kobotosim moisis mandam uratqas anjam deqa Yesus ombla qairoqneb.

³² Yesus aqa angro qalub nanği tulan urnamnırnaqa nerenesoqneb deqa olo qutuosibqa nam poinırnaqa Yesus aqa rian koba de ti tamo aiyel a ombla tigelesoqneb qaji nanği ti unjreb.

³³ Onaqa Moses Elaija wo nanği olo Yesus urateqnabqa Pita na minjej, “O Tamo Koba, Moses Elaija wo bosib iga koba na endi unum di bolequja. Deqa iga tal kiñilala qalub gereiyqom. Bei ino. Bei Moses aqa. Bei Elaija aqa.” Pita a anjam bei marqa saiiyonaqa anjam di lanja marej.

³⁴ Mareqnaqa lanbi aisiqa nanği kabutnırnaqa nanği ulaugeteb.

³⁵ Onaqa lanbi miligiq dena anjam bei endegsi brantonaq nanği queb, “Endi ijo Angro qujai e segi na giltem qaji. Ningi aqa anjam quetoqnıy.”

³⁶ Onaqa Yesus aqa angro nanği anjam di qusib nam ateb di Yesus a segi nanği koba na sonab uneb. Nanği tamo bei unosai. Bati deqa nanği kumbra uneb qaji di ubtosib tamo qudei nanği minjrosaiogneb. Nanği mequmosib soqneb.

Yesus a angro mel aqa jejamuq na mondor uge wiyetej

³⁷ Nebeonaqa nanği manaq dena olo aisib tamo unğasari tulan gargekoba mana utruq di tarınesonab itnjreb.

³⁸ Onaqa tamo unğasari nanğo ambleq dena tamo bei a brantosıqa tulan maosiq Yesus minjej, “O Qalie Tamo, ni ijo angro mel unime. A ijo angro qujai bole qujai.

³⁹ Mondor uge na aqa jejamu ojoqnsıqa mandamq waiyeqnaqa a tulan lelenoqnsıqa aqa medabuq na maul aiyeqnu. Mondor uge dena a qunjimy-oqnsıqa aqa jejamu tulan ugeugeiyeqnu. A olo uratosaiyeqnu.

⁴⁰ Deqa e na ino angro nanği minjronum, ‘Ningi mondor uge di wiyiy.’ Minjronumqa nanği na wiyqa yonub keresaiınjrıqo.”

⁴¹ Onaqa Yesus a anjam di qusıqa marej, “Ningi tamo unğasari bini bati endeqa unub qaji nunğo areqalo e qa singilatosai bole sai. Nunğo areqalo ti kumbra ti tulan uge. Bati gembub e ningi koba na sosiyqa nunğo gulbe di qoboıyoqnqai?” Degsi marsıqa angro di aqa abu minjej, “Ino angro mel di osau.”

⁴² Onaqa osi beqnaqa mondor uge dena aqa jejamu ojsiq mandamq waiyosiq qunjimyognej. Yeğnaqa Yesus na mondor uge di nırıntosiq wiyonaq angro aqa jejamu uratonaq boleej. Boleonaqa Yesus na angro di ban ojsiq osi gilsıqa aqa abu yej.

⁴³ Onaqa tamo unğasari kalil mana utruq di soqneb qaji nanği Qotei aqa manwa di unsibqa tulan prugugeteb.

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai”

Tamo unğasari nanği manwa kalil Yesus a yoqnej qaji deqa are koba qaleqnabqa a na aqa angro nanği endegsi minjrej,

⁴⁴ “Ningi ijo anjam endi geregere quiy. E Tamo Angro. Jeu tamo nanği na e ojsib tamo qudei nanğo banq di atqab.”

⁴⁵ Onaqa Yesus aqa angro nanği aqa anjam di qusib anjam aqa utru Qotei na ulitej deqa nanği poinjrosai. Deqa nanği Yesus nenemyqajqa ulaeb.

Yesus aqa angro yai a ñam ti sqas?

⁴⁶ Bati bei Yesus aqa angro nanngi segi segi niringosib angro yai a nanngi kalil bunjrsim ñam ti sqas deqa anjam na qotoqneb.

⁴⁷⁻⁴⁸ Onaqa Yesus a nanngo areqalo di qalieosiq a angro kiñala bei osiq aqa areq di tigeltosiq a nanngi osornjrej. Osornjrsiq a minjrej, “Tamo bei a ijo ñam qa are qalsimqa angro kiñala endeqaji bei osim gegerereiyqas di a e dego osim gegerereibqas. Tamo a e osim gegerereibqas di a na ijo Abu e qarinqej qaji di dego osim gegerereiyqas. Nungo ambleq di tamo bei a aqa segi ñam soqtqa uratqas di tamo dena ninngi kalil bungosim ñam ti sqas.”

Tamo nanngi ninngi jeutngosaieqnu di nanngi ninngi koba na wau qujai

⁴⁹ Onaqa Jon na Yesus minnej, “O Tamo Koba, ni que. Iga tamo bei unem. A ino ñam na mondor uge nanngi winjreqnaqa iga na unsim saidyem. Di kiyaaqa? A iga koba na wauosaieqnu deqa.”

⁵⁰ Onaqa Yesus na minnej, “Ninngi a saidyaib. Tamo nanngi ninngi jeutngosaieqnu di nanngi ninngi koba na wau qujai.”

Samaria tamo nanngi na Yesus qoreiyeb

⁵¹ Onaqa Yesus a mandam uratosim lan qureq oqwajqa bati jojomonaqa a Jerusalem aqajqa areqalo qujaitosiq a Jerusalem areiyosiq walwelej.

⁵²⁻⁵³ Walweloqnsiq aqa angro qudei nanngi qarinqjernaqa nanngi namo aisib Samaria nanngo qure beiq di brantosib Yesus a di nejajqa minjrnabqa nanngi na saideb. Di kiyaaqa? A Jerusalem aiyooqnej deqa.

⁵⁴ Onaqa Yesus aqa angro aiyel Jems Jon wo nanngi kumbra di unsibqa minjin oqetnjernaqa Yesus minneb, “O Tamo Koba, ni marimqa iga namyuwo metonam lan goge na aisim tamo nanngi di koitnjrqas.”

⁵⁵ Onaqa Yesus a bulosiq a nanngi aiyel njirintnjrej.

⁵⁶ Osiqa aqa angro kalil nanngi joqsiqa koba na qure beiq aiyeb.

Tamo qudei nanngi Yesus dauryqajqa mareb

⁵⁷ Nanngi gam dauryosib aieqnaabqa tamo bei na Yesus minnej, “Ni sawa sawaq giloqnmqa e ni daurmoqnqai.”

⁵⁸ Onaqa Yesus na minnej, “Baun juwan nanngi tal ti. Agi sub miligiq di nereneqnub. Qebari nanngi simi ti. Deqa nanngi simiq di nereneqnub. Ariya e Tamo Angro nejajqa tal saiqoji. Deqa ni e daurbqajqa gulbe koba.”

⁵⁹ Osiqa tamo bei minnej, “Ni e daurbe.” Degsi minjnaqa tamo dena minnej, “O Tamo Koba, ni e odbimqa e mati aisiy ijo abu qa tarinqoqnqai. A moiymqa subq atsiy di e ni daurmqa.”

⁶⁰ Onaqa Yesus na minnej, “Ungum. Tamo moiyo qaji nanngi segi na tamo moiyo qaji nanngi subq atelenoqnqab. Ariya ni sawa sawaq giloqnsimqa Qotei na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas anjam di minjre minjre laqne.”

⁶¹ Onaqa tamo bei na Yesus minnej, “O Tamo Koba, ni marimqa e mati gilsiy ijo was nanngi ban ojelenosiy bosiy ni daurmqa.”

⁶² Onaqa Yesus na minnej, “Qotei na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas anjam di ni mare mare laqne. Ni que. Tamo bei a kuñi ojsimqa a bulosim qoreq nam atoqnqas di a Qotei aqa wau ojqa keresai.”

10

Tamo 72 nanngi Yesus aqa anjam mare mare laqneb

¹ Bati bei Tamo Koba a na tamo kalil a dauryoqneb qaji nanngi metnjernaqa aqa areq bonabqa nanngo ambleq dena tamo 72 nanngi giltnjrej. Nanngi aqa anjam mare mare laqajqa deqa giltnjrej. Giltnjrsiq a nanngi aiye aiyel

namoosib qure kalil a segi bunuqna walwelosim aiqas qaji nangi deq aiqajqa minjrsiqa qarinqjrnaq aiyeb.

² A nangi qarinqjrqa osiqa yawo anjam endegsi minjrej, “Wauq di ingi gargekoba melionub. Ariya ingi meli bunuj otorqajqa wau tamo gargekoba sai. Deqa nangi wau lanja minjibqa a na wau tamo nangi qarinqjrimqa nangi aqa wauq gilsib ingi meli bunuj otorelenqab.

³ “Deqa nangi aiyiy. Nangi kaja du du bul unub deqa e na nangi qarinqitqa aisib baun juwan nango ambleq di wauoqnqab.

⁴ Nangi silali osib aiyab. Nungo qaqun aib. Singa tatal jigaib. Nangi aiyqnsibqa gamq di tamo qudei turoqnsibqa nangi anjam bei minjraib.

⁵ Nangi tal bei gogetoqnsibqa tamo ungasari tal miligiq di unub qaji nangi endegsib minjroqniy, ‘Ningi lawo na soqniy.’

⁶ Degsib minjroqnsibqa lawo tamo bei sqas di a nungo lawo anjam di oqas. Ariya lawo tamo bei sqasai di nungo lawo anjam di olo puluosim nungoq bqas.

⁷ Nangi qure bei beiq di brantoqnsibqa tal qujaiq di soqniy. Olo tal bei bei gogetoqnaib. Nangi na nangi joqsib ingi ti ya ti anaingoqnsibqa uyoqniy. Nangi Qotei aqa wau tamo unub deqa nungo awai agi oqniy.

⁸ “Ningi qure beiq di brantoqnsibqa nangi nangi joqoqnsib ingi anaingoqnsibqa uyoqniy.

⁹ Nangi qure dia sosibqa tamo ungasari ma ti unub qaji nangi boletnjroqnsib endegsib minjroqniy, ‘Qotei a nungo Mandor Koba sosim nangi taqatngwajqa bati jojomqo.’

¹⁰ Ariya nangi qure beiq di brantoqnsibqa nangi nangi gereingosaiabqa nangi nangi uratnjrqa oqnsib nango qure ambleq di tigeloqnsibqa endegsib minjroqniy,

¹¹ ‘Ningi Qotei qoreiyonub deqa nungo qure qa tumbrum gago singa qandratqo qaji agi butuyetngonum. Ariya nangi endegsib qalieoiy, Qotei a nungo Mandor Koba sosim nangi taqatngwajqa bati jojomqo.’ O ijo angro, nangi degsib minjroqniy.

¹² E nangi merngwai. Mondon Qotei a tamo ungasari nango une qa peginjrrqa batiamqa a na qure deqaji nangi tulan padaltnjrougetqas. A na Sodom qure nangi degsim padaltnjrrqasai. A nangi gulbe kiñala enjrrqas.

Tamo ungasari are bulyosai qaji nangi mondon tulan padalougetqab

¹³ “O Korasin qure ti Betsaida qure ti, nangi tulan padalougetqab. Di kiyaa? Manwa e nungoq di yoqnem qaji di Tair qure ti Saidon qure ti nangoq di brantej qamu nangi nami are bulyosib are uge qa gara jigsib nam sumq di awoeb qamu.

¹⁴ Deqa e nangi endegsi merngwai. Mondon Qotei a tamo ungasari nango une qa peginjrrqa batiamqa a na nangi tulan padaltnjrougetqas. A na Tair qure ti Saidon qure ti nangi degsim padaltnjrrqasai. A nangi gulbe kiñala enjrrqas.

¹⁵ O Kaperneam tamo ungasari, nangi lan qureq oqwa kere e? Keresai. Qotei na nangi breingimqa moiyo qureq aiqab.”

¹⁶ Osiqa Yesus na aqa angro nangi endegsi minjrej, “Tamo bei a nungo anjam qusim dauryqas di a ijo anjam dego qusim dauryqas. Ariya tamo a nangi qoreingwas di a na e dego qoreibqas. Tamo a e qoreibqas di a na ijo Abu e qarinqbej qaji di dego qoreiyqas.”

Tamo 72 Yesus na qarinqjrej qaji nangi olo aqa areq beb

¹⁷ Yesus na tamo 72 nangi di qarinqjrnaq aisib aqa anjam mare mare laqneb. Onaqa bunuqna nango wau di koboonaqa nangi olo puluosib Yesus aqa areq

bosib areboleboleinjrnaqa minjeb, “O Tamo Koba, iga ino ñam na mondor uge uge nanɣi winjreqnamqa nanɣi gago anjam dauryoqnsib jaraiyoqneɓ.”

¹⁸ Onaqa Yesus na minjrej, “Kola minjal urur mandamq aiyeqnu dego kere Satan a urur lan goge na ulonɔsiq aiyeqnaq e unonum.

¹⁹ Ningi quiy. E na Qotei aqa singila ningi engonum. Deqa ningi singila di osib amal uge ti deɣi ti nanɣo singila tentoqnsib laɣnqab. Gago jeu tamo Satan aqa singila kalil dego ningi na kobotoqnqab. Deqa ingi bei na yala ningi ugeugeingwa keresai.

²⁰ Mondor uge nanɣi nunɣo anjam dauryoqnsib jaraiyeqnub di bolequja. Ariya ningi deqa tulan areboleboleingaiq. Qotei a nunɣo ñam lan qureq di nenɣrenyej unu. Ningi deqa tulan areboleboleingem.”

Yesus a tulan areboleboleiyonaqa Qotei pailyej

²¹ Bati deqa Mondor Bole a Yesus aqaq aisiq areqalo singilatetonaqa a tulan areboleboleiyonaqa Qotei endegsi pailyej, “O Abu, ni segi lan qa ti mandam qa ti Koba. E ino ñam soqteqnum. Di kiyaa? Ni ijo anjam kalil powo tamo nanɣi qa ulitoqnsimqa tamo nanɣi anɣro du du bul unub qaji nanɣi segi qa babteqnam nanɣi poinjreqnu. Od, Abu, ni ino segi areqalo dauryosim agi degyeqnum.”

²² Yesus a degsi Qotei pailyej. Osiqa marej, “Ijo Abu na ingi ingi kalil ijo banɣ di ateleney unu. E segi Qotei aqa Niri. Tamo bei a e qa qaliesai. Ijo Abu a segi e qa qalie. Tamo bei a ijo Abu qa qaliesai dego. E segi ijo Abu qa qalie. E na tamo qudei nanɣi ijo Abu osornjrqa areibqas di osornjrqi. Yim nanɣi dego ijo Abu qa qalieqab.”

²³ Yesus a degsi marsiqa aqa anɣro nanɣi joqsiqa nanɣi segi sasalosib a na minjrej, “Ningi nunɣo ñamdamu na ijo kumbra uneqnub deqa ningi tulan areboleboleingem.

²⁴ Ningi quiy. Nami mandor kokba ti Qotei aqa medabu o tamo nanɣi ti gargekoba kumbra ningi bini uneqnub qaji di unqajqa are koba soqnej. Ariya nanɣi unosaioqneɓ. Anjam ningi bini queqnub qaji di dego nanɣi quqwajqa are koba soqnej. Ariya nanɣi quosaioqneɓ.”

Samaria tamo bei a kumbra bole yej

²⁵ Onaqa dal anjam qalie tamo bei a Yesus aqa singila lan tenemtqa osiqa endegsi nenemyej, “O Qalie Tamo, e kumbra bole kiye dauryosiy dena e ñambile gaigai sqai?”

²⁶ Onaqa Yesus na kamba minnej, “Dal anjam nenɣrenq di kiyersi unu? Ni gaigai sisiyeqnum. Deqa ni segi na mare.”

²⁷ Onaqa tamo dena minnej, “Dal anjam endegsi unu, ‘Ni ino Tamo Koba Qotei a tulan qalaqalaiyime. Qalaqalaiyosim ino are miligi ti ino qunun ti ino singila ti ino areqalo ti kalil a yekritime. Osim ni ino segi jejamu gereiyeqnum dego kere ino was nanɣi degsim geregereinjroqnime.’ ”

²⁸ Onaqa Yesus na minnej, “Ni kere maronum. Deqa ni kumbra di yoqnqam dena ni ñambile oqam.”

²⁹ Onaqa tamo di a diqosiqa aqa segi powo babtqa are qalsiq deqa olo Yesus nenemyej, “Tamo yai a ijo was unu deqa e na gereiyqai?”

³⁰ Onaqa Yesus na kamba yawo anjam endegsi minnej, “Tamo bei a Jerusalem dena tigelosiq gam dauryosiq Jeriko qureq aiyeqnaqa gamq di baji tamo qudei nanɣi na a ojsib aqa ingi ingi kalil yaiyekriteɓ. Osib aqa gara palontetosib qalougetonab a moiqa jojomonaqa gam qalaq di a uratosib jaraiyeɓ. ³¹ A gam qalaq di ñeiesonaqa atra tamo bei a gam dena

walwelosiq gilsiq tamo di unej. Unsiqa a aqaryaiyqa uratosiqa gam qala beiq na bunyosiqa gilej.

³² Onaqa sokiñalayonaq tamo bei a dego gam dena walwelosiq gilej. A Livai tamo. A atra tal taqatoqnej qaji. A gam dena walwelosiq tamo di gam qalaq di ñeiesonaq unsiqa a dego tamo di aqaryaiyqa uratosiqa gam qala beiq na bunyosiqa walwelosiq gilej.

³³⁻³⁴ “Ariya olo sokiñalayonaq Samaria tamo bei a dego gam dena walwelosiq gilej. Gilsiq tamo di unsiqa a qa tulan dulosiqa aqa areq bosiq goren ti wain ti osiq aqa jejamu pupoiyeleneb qaji di yanselenosiqa qoselenetej. Osiqa a soqtosiqa aqa donki quraq di atsiqa osi gilsiq tamo ñerenjo qaji talq di gereiyosiq taqatoqnej.

³⁵ Onaqa nebeonaqa Samaria tamo di aqa segi qureq gilqa osiq ñerenjo qaji tal taqato tamo aqa banq di silali banqa qudei atsiqa minjej, ‘Ni silali endena tamo di gegerereiyogne. E bosiy ino segi silali banqa gembub ni olo uratqam di ni kamba emqai.’ ”

³⁶ Yesus na dal anjam qalie tamo di yawo anjam degsi minjsiqa olo minjej, “Tamo qalub nanqi gam dena walwelosib gileb. Deqa ni merbe. Tamo yai a tamo gam qalaq di qalnab ñeiesoqnej qaji aqa was bole?”

³⁷ Onaqa dal anjam qalie tamo na kamba Yesus minjej, “Samaria tamo agi tamo deqa dulej qaji di aqa was bole.” Onaqa Yesus na minjej, “Ni kere maronum. Deqa ni gilsim kumbra degsim yoqne.”

Yesus a Marta Maria wo nanjo talq di soqnej

³⁸ Onaqa bati bei Yesus aqa angro nanqi koba na walwelosib aisib qure beiq di branteb. Qure dia uña bei soqnej aqa ñam Marta. A nanqi joqsiq koba na aqa tal gogeteb.

³⁹ Marta aqa jaja bei soqnej aqa ñam Maria. A Tamo Koba aqa singa jojomq di awoosiqa aqa anjam quoqnej.

⁴⁰ Ariya Marta a nanjo ingi goiyetnjrq marsiqa wau koba yoqnej. Osiqa Yesus aqa areq bosiq minjej, “O Tamo Koba, ijo jaja na e uratbqoqa e segi ingi goiyognsim ingi ingi kalil gereiyeqnum. A na e yala aqaryaibosai. Deqa ni na minjimqa a e aqaryaibem.”

⁴¹ Onaqa Tamo Koba a na kamba Marta minjej, “O Marta, ni ingi ingi kalil qa are koba qaleqnum. Ni ingi ingi deqa are kobaimaiq.

⁴² Ingi qujai qa are qalqam di kere. Maria a ingi qujai di oqo. Ingi di tulan boledamu. Ingi di tamo bei na olo yaiyqa keresai.”

11

Yesus a pailyo kumbra qa anjam palontej

¹ Onaqa bati bei Yesus a sawa beiq gilsiq dia Qotei pailyosiq sonaqa aqa angro bei na minjej, “O Tamo Koba, Jon a nami aqa angro nanqi pailyqajqa gam osornjroqnej dego kere ni na iga dego pailyqajqa gam osorge.”

² Onaqa Yesus na aqa angro nanqi endegsi minjrej, “Ningi Qotei pailyqa osibqa endegsib pailyoqniy, ‘O Abu, ino ñam tulan getento.

Ni bosim gago Mandor Koba sosim iga taqatgoqnime.

³ Gago ingi uyo bati gaigai keretgoqnime.

⁴ Tamo nanqi iga qa une ateqnub qaji nanjo une kalil iga na kobotetnjreqnum deqa ni kamba gago une kalil dego kobotetgoqnime.

Gulbe bei na iga walawalaigosim uneq waigwa laqnimqa ni iga aqaryaigoqnime.’ ”

⁵⁻⁶ Osiqa Yesus na olo minjrej, “Ino kadoi bei a qolo jige ino talq bosimqa oqeq di tigelosim mermqas, ‘O kadoi, ijo was a sawa isaq na walwelosiq ijo talq bqoqa e ingi bei anaiyqajqa di saiqoji. Deqa ni bem qalub ebimqa e anaiyqai.’

⁷ A degsi mermimqa ni na kamba minjqam, ‘Ni e njeio nam gentbaim. E siran qandimtonum. E ijo angro nanqi ti njeijunum. Deqa e ni bem emqa keresai.’

⁸ Ni na ino kadoi degsi minjimqa a ni tulan wainmqas. Wainmimqa ni tigelosim bem yqam. A ino kadoi unu ni deqa are qalsim bem yqasai. A ni tulan wainmqo deqa ni tigelosim ingi keretosim yqam.

⁹ Deqa e ningi endegsi merngwai. Ningi ingi bei qa Qotei pailqab di a na engwas. Ningi ingi bei oqa marsibqa namqab di itqab. Ningi siranme kindokindonabqa Qotei na siran waqtetngwas.

¹⁰ Tamo kalil Qotei pailyeqnub qaji nanqi ingi eqnub. Tamo kalil ingi qa nameqnub qaji nanqi iteqnub. Tamo kalil siranme kindokindoneqnub qaji nanqi Qotei na siran waqtetnjreqnu.

¹¹ “Tamo bei aqa angro a mamyim qe qa minjimqa a qe yqas. A amal uge yqasai.

¹² A na tuwe tawel qa minjimqa a tuwe tawel yqas. A degin yqasai.

¹³ Deqa ningi quiy. Ningi tamo bolesai. Ariya ningi nungo angro nanqi ingi bole bole enjreqnub. Ningi nanqi saidnjrosaeqnub. Nungo kumbra dena ningi endegsi poingem, nungo Abu lan qureq di unu qaji a dego ningi saidngosaieqnu. Ningi pailqab di a na aqa Mondor Bole engwas. A na ningi saidngwasai bole sai.”

Tamo qudei nanqi maroqneb, “Belsebul a Yesus aqa jejamuq di unu”

¹⁴ Onaqa Yesus a tamo bei mondor uge na medabu getentesoqnej qaji di mondor uge wiyetej. Wiyetonaqa a olo boleosiqa anjam maroqnej. Deqa tamo ungasari nanqi Yesus aqa manwa di unsibqa tulan prugugeteb.

¹⁵ Onaqa tamo qudei nanqi dego Yesus aqa manwa di unsib Yesus yomuiyosib maroqneb, “Mondor uge nango gate koba Belsebul a Yesus aqa jejamuq di unu. Singila dena a na mondor uge nanqi winjreqnu.”

¹⁶ Onaqa tamo qudei nanqi Yesus aqa singila lan tenemtqa osib gisanoyosib minjeb, “Ni Qotei lan goge di unu qaji aqa singila bei babtım iga unqom.”

¹⁷ Onaqa Yesus a nango areqalo di qalieosiqa yawo anjam endegsi minjrej, “Tamo nanqi sawa qujaiq di unub qaji nanqi segi poaiyelosib qotqab di nanqi koba na geregere sqa keresai. Nanqi niñaqosib koboqab. Tamo nanqi tal qujaiq di unub qaji nanqi segi poaiyelosib qotqab di nanqi dego koba na geregere sqa keresai.

¹⁸ Dego kere Satan na aqa segi mondor uge nanqi winjrqas di nanqi poaiyelqab. Deqa Satan a kiyersim aqa mondor uge nanqi olo taqatnjrqas? Di keresai. Ningi mareqnub, ‘Yesus a Belsebul aqa singila na mondor uge nanqi winjreqnu.’

¹⁹ Di sai. E Belsebul aqa singila na mondor uge nanqi winjrqai di yai aqa singila na nungo angro nanqi mondor uge winjrqab? Deqa nanqi segi na merngwab, ningi anjam groteqnub.

²⁰ Ariya e Qotei aqa singila na mondor uge nanqi winjrqai di ningi endegsi poingwas, ‘Bole, Qotei a gago Mandor Koba sosım iga taqatgwajqa bati brantqo.’ Ningi degsi poingwas.

²¹ “Tamo singila koba bei a an ti qaja ti ojelenosım aqa segi tal geregere taqatqas di aqa ingi ingi kalil bole sqab.

²² Ariya tamo bei tulan singila koba a bosim tamo di ombla qotsim singilaqas di a na qaja ti an ti tal aqa abu a dena singilaoqnej qaji di yaiyelenosim aqa ingi ingi kalil elenqas. Osim ingi ingi di tamo qudei nanjo banq di olo atelenqas.

²³ “Tamo bei na e beterbqasai di a na e jeutbqas. Tamo bei a e ombla wauqasai di a na ijo wau ugetetbqas.”

Mondor uge a tamo aqa jejamu uratosim olo bqas

²⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Mondor uge a tamo bei aqa jejamuq dena ulanosim sawa kangranjoq gilqas. Gilsim dia laqnsimqa aqaratqajqa sawa namam ugeiyim marqas, ‘E olo puluosiy ijo tal uratem qaji deq olo aiquai.’

²⁵⁻²⁶ A degsi marsimqa aisim tal di nami manj solsib ingi ingi kalil gereiyeb milalejunu di unsimqa olo puluosim gilsim mondor uge 7 tulan ugedamu nanqi joqsim bosim koba na tal dia sqab. Soqnibqa tamo di aqa so tulan ugeqas. Aqa so uge namij degwasai. Aqa so olo tulan ugedamuqas.”

Tamo yai nanqi tulan areboleboleinjrim sqab?

²⁷ Yesus a anjam degsi marnaqa tamo ungasari nanjo ambleq dena unja bei a brantosika tulan lelenosika Yesus minjej, “Ino ai agi ni nami nambabtmosika munqum anaimoqnej qaji a Qotei aqa namgalaq di unja tulan bolequja. Deqa a tulan areboleboleiyim sqas.”

²⁸ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ijo ai a segi areboleboleiyqasai. Tamo nanqi Qotei aqa anjam quoqnsib dauryeqnub qaji nanqi dego tulan areboleboleinjrim sqab.”

Tamo qudei nanqi Yesus aqa manwa unqajqa minjeb

²⁹ Onaqa tamo ungasari tulan gargekoba nanqi Yesus aqa areq di koroeqnabqa a na nanqi endegsi minjroqnej, “Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanjo kumbra tulan ugedamu. Nanqi gaigai Qotei aqa manwa lanja unqajqa metbeqnub. Deqa e na Qotei aqa manwa bei nanqi osornjrqasai. Jona aqa manwa segi osornjritqa nanqi unqab.

³⁰ Agi Jona a segi manwa bul sonaqa tamo ungasari Ninive qureq di soqneb qaji nanqi manwa di uneb. Dego kere e Tamo Angro manwa bul soqnit tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanqi manwa di unqab.

³¹ Mondonj Qotei na tamo ungasari nanqi peginjrqqa batiamqa unja mandor nami guta di sawa taqatoqnej qaji a tigelqas. Tigelosimqa tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanjo kumbra uge babtetnjrqas. A degyqas. Di kiyaga? Unja di a nami Solomon aqa powo kobaquja unqa marsika sawa isaq na walwelosi bej deqa. Ariya bini tamo bei Solomon tulan bunyejunu qaji a nungo ambleq di unu.

³² Mondonj Qotei na tamo ungasari nanqi peginjrqqa batiamqa Ninive tamo nanqi dego tigelqab. Tigelosibqa tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanjo kumbra uge babtetnjrqab. Nanqi degyqab. Di kiyaga? Ninive tamo nanqi nami Jona aqa anjam qusib are bulyeb deqa. Ariya bini tamo bei Jona tulan bunyejunu qaji a nungo ambleq di unu.”

Ino namdamu a ino jejamu qa pulon bul

³³ Osiqa Yesus a olo marej, “Tamo bei a lam qatrentosim tal surumq di atqasai. Kulum miligiq jugwasai. Boleq di gaintim warum suwanamqa tamo ungasari nanqi tal miligiq gilsib warum geregere unqab.

³⁴ Ino namdamu a ino jejamu qa pulon bul. Deqa ino namdamu boleqas di ino jejamu kalil suwanesqas. Ariya ino namdamu ugeqas di ino jejamu kalil ambruesqas.

³⁵ Deqa ningi geregere unoqniy. Nungo jejamu suwaneyunu qaji di olo ambruo uge.

³⁶ Ino jejamu kalil suwanekritqas di taqal bei ambruqa keresai. Deqa ino jejamu kalil suwanjoq di soqneme. Lam pulonjosiq ni suwantmeqnu dego kere.”

Farisi ti dal anjam qalie tamo nanqi ti kumbra uge uge yeqnub

³⁷ Yesus a anjam degsi marsiq koboonaqa Farisi tamo bei a Yesus aqa areq bosiq minjej, “Aqo ombla ijo talq gilsim ingi uyqom.” Osiqa nanqi ombla aqa talq gilsib awoeb.

³⁸ Awoosib Yesus a ingi uyqa osiqa a mati ban yansosaisosiq lana uyej. Deqa Farisi tamo a Yesus aqa kumbra di unsiqa tulan prugugetej.

³⁹ Onaqa Tamo Koba a na minjej, “Ningi Farisi nungo kumbra uge agi ubtosiy merngwai. Ningi ya gamban ti tabir ti qore segi yanseqnub. Ningi miligi yansosaieqnub. Di yawo anjam. Aqa damu agiende. Ningi baban na tamo bole. Ariya nungo are miligi kumbra uge ti bajin kumbra ti dena maqejunu.

⁴⁰ Ningi nanari tamo! Qotei a nungo jejamu gereiyosiqqa nungo are miligi dego gereiyej. Di ningi qaliesai kiyoy?

⁴¹ Deqa ingi ingi kalil nungo are miligiq di unu qaji di ningi elenjosib tamo ingi saiqoji nanqi enjroqniy. Ningi kumbra degyibqa nungo ingi ingi kalil milalesqas.

⁴² “O Farisi tamo, ningi tulan padalougetqab. Di kiyayaqa? Ningi dal anjam kiñilala segi dauryeqnub. Agi ningi lei ti lombo ti saga ti oqnsib poto 10 yoqnsib oto qujai Qotei atraiyeqnub. Ariya ningi Qotei aqa dal anjam kokba dauryqajqa urateqnub. Agi ningi kumbra bole bole dauryosaieqnub. Ningi Qotei qalaqalaiyosaieqnub. Ningi dal anjam kiñilala segi dauryeqnub. Deqa e ningi endegsi merngwai. Ningi are buljosib dal anjam kokba dauryosib laqniy. Ningi dal anjam kiñilala dego dauryqa urataib.

⁴³ “O Farisi tamo, ningi tulan padalougetqab. Di kiyayaqa? Ningi Qotei tal miligiq di tamo ñam ti nanjo awo jaramq di awoqajqa tulan areboleboleingeqnu. Ningi koro sawaq di dego tamo ungasari nanqi na nungo ñam soqtetngosib ban ojetngwajqa deqa areboleboleingeqnu.

⁴⁴ “O Farisi tamo, ningi tulan padalougetqab. Di kiyayaqa? Ningi tamo moiyo qaji sub bul unub. Sub gogeq di marin na kabutqo. Deqa tamo ungasari nanqi quraq na walweloqnqab di nanqi qalieqasai.”

⁴⁵ Yesus a anjam degsi marnaqa dal anjam qalie tamo bei a Yesus aqa anjam di qusiqa minjej, “O Qalie Tamo, ni Farisi nanqi anjam degsi minjronum deqa ni gago ñam dego ugetoiyonum.”

⁴⁶ Onaqa Yesus na kamba minjej, “O dal anjam qalie tamo, ningi dego tulan padalougetqab. Di kiyayaqa? Ningi tamo ungasari nanqi gulbe kokba enjreqnab qoboiyoqnsib unub. Ariya ningi na olo nanjo gulbe di qoboiyetnjrosaieqnub.

⁴⁷ “Ningi tulan padalougetqab. Di kiyayaqa? Nunjo moma nanqi nami Qotei aqa medabu o qaji tamo nanqi ñumeqnab moreñoqneb. Ariya ningi na olo nanjo sub gereiyeqnub.

⁴⁸ Nunjo kumbra dena ningi endegsib marobuleqnub, ‘Gago moma nanjo kumbra bole.’ Ningi degsib marobuleqnub. Agi nunjo moma nanqi Qotei aqa medabu o qaji tamo nanqi ñumoqneb. Ariya ningi na olo nanjo sub gereiyeqnub.

⁴⁹ “Utru deqa Qotei powo koba ti unu qaji a endegsi marej, ‘E ijo medabu o tamo nanqi ti ijo anjam maro tamo nanqi ti qarinnjritqa tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanjoq giloqnibqa nanqi na nanqi jeutnjroqnsib tulan ugeugeinjroqnqab. Osib qudei ñumoqnib moreñoqnqab.’

⁵⁰⁻⁵¹ O dal anjam qalie tamo, Qotei a nungo moma nanngo une kalil osim tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanngo jejamuq di atelenqas. Nungo moma nanngo une di agi nanngi nami yqajqa utru atsib Kein na Abel qalnaq moiyej. Qotei a mandam atej bati deqa nanngi une di yqajqa utru ateb. Dena bosib bosib Sekaraia atra bijal ti atra tal ti ambleq di qalnab moiyej. E bole merngwai. Une kalil di aqa awai uge Qotei na osim tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanngi enjrqas.

⁵² “O dal anjam qalie tamo, ningi tulan padalougetqab. Di kiyaaq? Tamo ungasari nanngi Qotei qalieqajqa gam itqa mareqnabqa ningi na olo gam getentetnjreqnub. Ningi segi Qotei qalieqajqa gam itqa keresai. Deqa tamo ungasari nanngi dego gam di itqa yeqnab ningi na olo gam getentetnjreqnub.”

⁵³ Osiqa Yesus a tigelosiq tal di uratosiq gilej. Bati deqa dal anjam qalie tamo nanngi ti Farisi nanngi ti a qa minjin oqetnjrnaqa anjam gargekoba nenemyoqneb.

⁵⁴ A anjam bei grotimqa nanngi a ojqajqa deqa anjam gargekoba nenemyoqnsib a dadauryoqneb.

12

Yesus a Farisi nanngo kumbra uge qa anjam marej

¹ Onaqa tamo ungasari tulan gargekoba nanngi Yesus unqajqa bosib koroosib jujunqobaeb. Singa waiyosib walwelqa keresai. Deqa tamo qudei na tamo qudei nanngo singa sosetnjroqneb. Bati deqa Yesus a aqa angro nanngi joqsiqa nanngi sasalosib a na minjrej, “Ningi geregere nam atoqniy. Farisi nanngi gisan tamo. Nanngi anjam maro aiyelteqneb. Bem tiyeqnu qaji sum Farisi nanngo bem ti bulyimqa bem dena tiyekritosim tulan kobaqujaqas.

² Deqa ningi quiy. Kumbra kalil kabuejunu qaji di boleq dqas. Anjam kalil uliejunu qaji di tamo nanngi qusib poinjrqas.

³ Deqa anjam kalil ningi ambruq di mareqnub qaji di suwanamqa tamo nanngi quqwab. Anjam kalil ningi warum miligiq di mareqnub qaji di tamo nanngi bijal gogeq di tigelosib palontqab.”

Ningi Qotei segi ulaiyyi

⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “O ijo angro, ningi quiy. Ningi jeu tamo nanngi ulainjraib. Nanngi nungo jejamu segi qalsib moiyyotqa kere. Nanngi ningi gulbe bei engwa keresai. Deqa ningi nanngi ulainjraib.

⁵ Tamo ningi ulaiyqab qaji agi deqa merngwai. Qotei a segi nungo jejamu moiyyotosim bunuqna nungo qunun dego namyuwoq waiyqa kere. Deqa ningi a segi ulaiyyi.

⁶ “Ningi qalie. Tamo nanngi qebari sinjir silali kobaquja na awaiyosaieqnub. Silali kiñala na awaiyeqnub. Ariya Qotei na qebari sinjir nanngi geregere taqatnjreqnu. A na nanngi uratnjrosaieqnu.

⁷ Dego kere Qotei a nungo gate banqa segi segi sisiyoqnsiq geregere taqateqnu. Deqa ningi ulaaib. Ningi qebari kalil nanngi tulan bunnjrejunub.”

Iga Yesus aqa ñam marqajqa jemaigwasai

⁸ Osiqa Yesus a olo marej, “E Tamo Angro. Ningi mandam tamo nanngo ulatamuq di ijo ñam boleq atsib marqab di mondon e na kamba Qotei aqa lan angro nanngo ulatamuq di nungo ñam boleq atsiy marqai.

⁹ Ariya ningi mandam tamo nanngo ulatamuq di ijo ñam marqajqa asgingwas di mondon e kamba dego Qotei aqa lan angro nanngo ulatamuq di nungo ñam marqajqa asgibqas.

10 “E Tamo Angro. Tamo bei na e misilinqbas une di Qotei na kobotqas. Ariya tamo bei na Mondor Bole misilinyqas une di Qotei na kobotqasai.

11 “Bunuqna Juda tamo kokba nangi ningi ojsib nango Qotei tal miligiq di tigeltngosib nenemngibqa ningi na kamba anjam kiye minjrqajqa deqa are koba qalaib. Rom nango gate ti nango mandor ti nango ulatamuq di dego ningi tigeltngibqa ningi na kamba anjam minjrqajqa ulaaib.

12 Bati deqa Mondor Bole na areqalo engimqa ningi anjam marqab.”

Noro tamo qa yawo anjam

13 Onaqa tamo ungasari koroesoqneb qaji nango ambleq dena tamo bei a tigelosiqqa Yesus minjej, “O Qalie Tamo, ni ijo was minjimqa a na gago abu moiyej qaji aqa ñoro kalil ambleq na potosim taqal bei ebqas.”

14 Onaqa Yesus na minjej, “Tamo yai na e giltbqo deqa e nungo gulbe di gereiyqai?”

15 Degsi minjsiqqa tamo ungasari kalil nangi endegsi minjrej, “Ningi ñoro koba oqajqa mamaulngaiq. Ningi ñoro koba ti sqab dena ningi ñambile bole oqa keresai. Ningi ijo anjam deqa geregere are qaloqniy.”

16 Osiqa yawo anjam bei endegsi minjrej, “Ñoro tamo bei soqnej. Aqa wauq di ingi tulan koba melioqnej.

17 Deqa a endegsi are qalej, ‘E kiyerqai? Ijo ingi tulan koba melielenqo. Deqa e ingi di atqajqa tal keresaiibqo.’

18 Osiqa marej, ‘E endegyqai. E ijo tal kalil konelenosiy olo tal kokba atelenqai. Osiy ijo ingi meli kalil tal kokbaq di jugwai. Ijo ñoro kalil dego dia jugelenqai.

19 Jugelenosiy marqai, “Ijo ingi ingi tulan koba agi atonum unu. Deqa e aqaratosiy lanja awesqai. Sosiy ingi ti ya ti uyoqnsiy areboleboleiboqnqas. Wausau gargekoba gilqas ijo ingi ingi di koboqasai.”

20 Tamo di a degsi marnaqa Qotei na minjej, ‘Ni nanari tamo. Qolo qujai endeqa e ino qunun yaimitqa ni moiqam. Yimqa ingi ingi kalil ni na gereiyosim atonum qaji di tamo yai na olo oqas?’ Qotei na degsi minjej.

21 Dego kere tamo nangi ñoro koba koroijejunub qaji nango ñoro qoji padalqab. Nangi lan qure qa ñoro saiqoji unub deqa nangi Qotei aqa ñamgalaq di sougetesosib morenqab.”

Ningi bole sqajqa deqa areqalo kobaiyaib

22 Osiqa Yesus na aqa angro nangi endegsi minjrej, “Ningi mandamq endi bole sqajqa deqa areqalo kobaiyaib. Osib endegsib maraib, ‘Iga ingi qabe na osim uyqom? Gara qabe na osim gago jejamu kabutqom?’ Ningi degsib maraib.

23 Ningi ingi uyo na segi ñambile oqasai. Ningi gara jugoqnqab dena segi nungo jejamu bole sqasai.

24 Ningi qebari nangi unjriy. Nangi ingi yagosaieqnub. Ingi otorosib talq di atosaeqnub. Ariya Qotei na qebari nangi ingi anainjreqnu. Ningi qalie, qebari nangi qunun saiqoji. Ningi tamo qunun ti. Ningi qebari nangi tulan bunjrejunub.

25 Ningi mandamq endi sokobaiyqajqa deqa are koba qalaib. Ningi are koba qalqab dena ningi nungo segi sqajqa bati olo yala totoryqa keresai. Sai bole sai.

26 Ningi wau kiñala deqaji yqa keresai deqa ningi kiyaga ingi qudei qa are koba qaleqnub?

27 “Ningi ñam so unjriy. Nango wala kiyersib branteqnub di ningi qaliesai. Nangi segi wauosaieqnub. Nango segi wala gereiyosaieqnub. Deqa e ningi

endegsi merngwai. Nami Solomon a gara wala boledamu jugoqnej. Ariya nam so aqa wala dena Solomon aqa wala tulan bunyejunu.

²⁸ Man lanaj a bini oqwas nebe tamo nangi na gingenyosib namyuwoq waiyqab. Man lanaj di Qotei na wala enjreqnu. Deqa ningi kiyaga Qotei qa nungo areqalo singilatqa yonub keresaiingwo? Ningi man lanaj sai. Ningi tamo qunun ti. Deqa ningi endegsi poingem, Qotei a ningi dego gara engoqnqas.

²⁹ Ningi areqalo kobaiyosib endegsib maraib, 'Iga ingi ti ya ti qabe na osim uyqom?' Ningi degsib maraib.

³⁰ Tamo ungasari Qotei qaliesai qaji nangi ingi ingi deqa are koba qaleqnu. Ariya ningi deqa are koba qalaib. Nungo Abu a qalie, ningi lanja sqa keresai. Ningi ingi ingi deqaji oqnsib sqab.

³¹ Deqa ningi Qotei na taqatngosim nungo Mandor Koba sqajqa singilaoqniy. Ningi degyqab di Qotei na kamba ingi uyo ti gara ti dego engoqnqas."

Ningi lan qure qa ingi ingi oqajqa deqa are qaloqniy

³² Osiqa Yesus a olo marej, "O ijo kaja du du ningi ulaaib. Nungo Abu a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwajqa areareteqnu.

³³ Deqa ningi kumbra endegiy. Ningi nungo ñoro kalil qarinyosib silali osib tamo ingi ingi saiqoji nangi di jeisib enjriy. Osib silali jugwajqa qun ugeosaieqnu qaji di gereiyosib lan qure qa ingi ingi elenosib di jugelenoiy. Ingi ingi di koboqa keresai. Bajin tamo nangi bosib oqasai. Sisimbij na ugetqasai. Ingi ingi di gaigai sqas.

³⁴ Sawa qabia ino ñoro bole unu dia ino are miligi dego singilatim sqas."

Kangal tamo bole a tal lanja olo bqajqa bati qa tarineqnu

³⁵ Osiqa Yesus a olo marej, "Ningi nungo gara tigelenosib nungo ingi ingi kalil gereiyosib wanal qatrentosib ijo bqajqa bati qa tarinosib soqniy.

³⁶ Tamo bei a goiyo kobaq dena olo bosim aqa talq di brantosim siranme kindokindonamqa aqa kangal tamo nangi a qa tarinejunub qaji nangi siranme waqtoqujatqab. Dego kere ningi ijo bqajqa bati qa tarinosib soqniy.

³⁷ Tal lanja aqa kangal tamo nangi a qa tarinosib nam atoqnbqa bosim degsi unjrimqa nangi tulan areboleboleinjrqas. Deqa a na nangi metnjrim awoelenabqa ingi anainjroqnqas.

³⁸ A qolo jige kiyo nebeqa laqnmqa kiyo bosim aqa kangal tamo nangi a qa tarinosib nam atoqnbqa degsi unjrimqa nangi tulan areboleboleinjrqas.

³⁹ "Ningi are qaliy. Bati gembu bajin tamo a bosim tal paratqas di tal lanja a qalieqasai. A nami qalieosiq sonaq qamu bajin tamo a bosiq tal paratqa yonaq unsiq wiyej qamu.

⁴⁰ Dego kere e Tamo Angro bqajqa bati ningi qaliesai. E bosiy ningi prugtngaim deqa ningi geregere nam atoqnsib e qa tarinoqnsib soqniy."

Tamo yai a wau tamo bole?

⁴¹ Onaqa Pita na Yesus minjej, "O Tamo Koba, ni yawo anjam maronum di iga segi quqwajqa kiyo tamo ungasari kalil nangi dego quqwajqa kiyo?"

⁴² Onaqa Tamo Koba a na minjej, "Kangal tamo yai a areqalo bole ti sosisa gaigai wau bole yeqnu? Kangal tamo di tal lanja na endegsi minjqas, 'Ni na ijo kangal tamo kalil nangi geregere taqatnjroqnsimqa nango ingi uyqajqa batioqnmqa ingi anainjroqne.'

⁴³ Degsi minjsimqa sawa beiq gilsim di sqas. Olo puluosim wau kalil a na aqa kangal tamo yej qaji di kalil keretosim soqnmqa a bosim unimqa kangal tamo di a tulan areboleboleiyqas.

⁴⁴ Deqa e bole merngwai. Kangal tamo di a wau boledamu yej deqa tal lanja na aqa ingi ingi kalil osim aqa banq di atim a na taqatetoqnqas.

⁴⁵ Ariya kanğal tamo di a endegsi are qalqas, ‘Ijo tamo koba a urur bqasai.’ Degsi are qalsimqa a na kanğal tamo ti kanğal unja ti nanği lanja lanja kumbainjroqnqas. Osim ingi ti wain ti uyoqnsim nanarioqnqas.

⁴⁶ Aqa tamo koba bqajqa bati a qaliesai deqa a kumbra degsim yoqn-imqa aqa tamo koba brantoqujatosim unimqa a tulan prugugetqas. Deqa aqa tamo koba na a qalougetosim tamo nanği Qotei qa nanço areqalo singilatosaieqnub qaji nanço so sawaq waiyim aiqas.

⁴⁷ “Tal lanja na aqa kanğal tamo bei minjqas, ‘Ni wau di ye.’ Yimqa a geregere qusim ariya a olo asgimosim wau di yosaiaimqa tal lanja na a kumbainyogargekobatqas.

⁴⁸ Ariya tal lanja na aqa kanğal tamo bei minjqas, ‘Ni wau di ye.’ Yimqa a geregere quosai deqa a wau di yosaiaimqa tal lanja na a jinga na kumbainyoqujaitqas. Ningi quiy. Qotei na tamo bei wau koba yimqa a wau di ojsim olo wau tulan koba dego ojeme. Qotei na tamo bei aqa banq di wau koba atimqa a wau di taqatosim olo wau tulan koba dego taqateme.”

Yesus na tamo unğasari nanği pupoinjrimqa nanği jeu jeu sqab

⁴⁹ Osiqa Yesus a olo marej, “E nıamyuwo waiyit mandamq aiqas. E deqa bem. Deqa e Qotei endegsi pailyeqnum, ‘O Abu, nıamyuwo di urur puloneme.’

⁵⁰ Ningi quiy. E yanso bei oqai. E yanso di osaiunum deqa e are tulan gulbekobaibeqnu.

⁵¹ O ijo angro, ningi kiyersib are qalonub? E na qaja kobotitqa tamo unğasari nanği geregere lawo na sqajqa e deqa bem kiyo? Sai. E na qaja kobotqajqa bosai. E na tamo unğasari nanği pupoinjritqa nanği jeu jeu sqajqa deqa bem.

⁵² Bini bati endeqa ti bunuq qa ti tamo 5 tal qujaiq di unub qaji nanği ijo ñam qa jeu jeu sqab. Tamo qalub nanği na tamo aiyel jeutnjroqnqab. Tamo aiyel nanği na tamo qalub jeutnjroqnqab.

⁵³ Abu nanği na nanço segi angro mel nanği jeutnjroqnqab. Angro mel nanği na nanço segi abu nanği jeutnjroqnqab. Ai nanği na nanço segi angro sebin nanği jeutnjroqnqab. Angro sebin nanği na nanço segi ai nanği jeutnjroqnqab. Ain qeli nanği na nanço segi ain yala nanği jeutnjroqnqab. Ain yala nanği na nanço segi ain qeli nanği jeutnjroqnqab.”

Kumbra bini branteqnu qaji di tamo nanği utru poinjrosaieqnu

⁵⁴ Osiqa Yesus na tamo unğasari kalil nanği endegsi minjrej, “Sen aiyuq dena lanbi tigelamqa ningi unsib marqab, ‘Awa bqas.’ Degsib marqab awa bqas.

⁵⁵ Meli jagwa bamqa ningi unsib marqab, ‘Sawa kanğanqas.’ Degsib marqab sawa kanğanqas.

⁵⁶ Ningi gisan ani. Ningi mandam ti lan ti unoqnsib geregere pegiyeqnub. Ariya kiyaga kumbra bini branteqnu qaji di ningi unoqnsib utru poinjgosaieqnu?”

Tamo bei a ni qa anjam soqnimqa ningi segi aiyel anjam urur gereiyoqujatiy

⁵⁷ Osiqa Yesus a olo marej, “Kumbra bole ti kumbra uge ti di ningi kiyaga geregere pegiyosaieqnub?

⁵⁸ Tamo bei a ni qa anjam soqnimqa ningi ombla walwelosib anjam pegiyo talq giloqnsibqa gamq di ningi segi aiyel anjam urur gereiyoqujatiy. Yosib anjam moiotosib a ni osim anjam pegiyo talq gilqasai. Ariya ningi gamq di anjam gereiyqasai di a na ni osi gilsimqa anjam pegiyo tamo aqa ulatamuq di tigeltmimqa anjam pegiyo tamo a ni osim qaja tamo nanço banq di atqas. Yimqa nanği na ni osib tonto talq di waimqab.

⁵⁹ Deqa e ni mermqai. Ni tonto talq dena olo oqedqasai. Ni mati ino une aqa awai kalil keretinqa di ni uratmib oqedqam.”

13

Tamo a are bulyqasai di a padalqas

¹ Onaqa bati deqa tamo qudei nangi Yesus aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, Galili tamo qudei nangi wagme osib Qotei atraiyeq nabqa Pailat na aqa qaja tamo nangi qarinqj rnaq gilsib nangi ñumnab nango len aisiq wagme nango len ti tuturej.”

² Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi kiyersib are qalonub? Galili tamo nangi di une gargekoba yoqneb deqa gulbe di nangoq di brantej. Galili tamo qudei nangi une gargekoba yosaieqnub. Ningi deqsib are qalonub kiyo?

³ Di sai. E ningi merngwai. Ningi are bulyqasai di ningi kalil dego padalqab.

⁴ Jerusalem dia tal olekoba aqa ñam Siloam di puosiq tamo 18 nangi ñumnaq moreñeb. Deqa ningi kiyersib are qalonub? Tamo 18 moreñeb qaji nangi une gargekoba yoqneb deqa nangi deqsib moreñeb. Tamo qudei Jerusalem di unub qaji nangi une gargekoba yosaieqnub. Ningi deqsib are qalonub kiyo?

⁵ Di sai. E ningi merngwai. Ningi are bulyqasai di ningi kalil dego padalqab.”

Qura geitosai qaji aqa yawo anjam

⁶ Osiqa Yesus a yawo anjam bei endegsi marej, “Tamo bei a aqa wauq di qura yagej. Bunuqna a qura gei oqajqa marsiq bej. Bosiq unej qura geitosai.

⁷ Deqa a na aqa wau taqato tamo minjej, ‘Ni que. Wausau qalub gilqo e boqnsim ñam atoqnem qura geitosai. Deqa unqum. Qomsim waiy. A kiyaaq mandam aqa namur laña saitqas?’

⁸ Onaqa wau taqato tamo na minjej, ‘O Tamo Koba, ni mati uratim soqnem. Wausau qujai endeqa e na qura utruq di moror qamsiy namur atsiy unqai.

⁹ Degyitqa wausau bei qa geitqas kiyo sai kiyo? Saiaqna ni marim e qomsiy waiyqai.’ ” Yesus a yawo anjam degsi marej.

Yori bati qa Yesus na unja bei boletej

¹⁰⁻¹¹ Onaqa yori bationaqa Yesus a Juda nango Qotei tal miligiq gilsiq Qotei aqa anjam minjroqnej. Minjroqnsiq ñam atej unja bei sonaq unej. Unja di a maiyej. Mondor uge na ma yonaqa wausau 18 a groñosiq laqnej. A tintin tigelqa keresai.

¹² Deqa Yesus na unja di unsiq metonaqa aqa areq bonaqa minjej, “O unja, ni que. Endego ino ma di ni uratmqas.”

¹³ Degsi minjsiq unja aqa jejamuq di ban atnaqa aqa ma koboonaqa a tintin tigelosiq Qotei aqa ñam soqtoqnej.

¹⁴ Onaqa Qotei tal taqato tamo a Yesus aqa manwa di unsiqa minjin oqetej. Di kiyaaq? Yesus a yori bati qa unja di boletej deqa. Deqa Qotei tal taqato tamo na tamo unqasari nangi endegsi minjrej, “Bati 6 iga waueqnum. Deqa wau qa bati segi nungo ma boletqajqa boqniy. Yori bati qa nungo ma boletqajqa baib.”

¹⁵ Onaqa Tamo Koba a na kamba minjej, “Ningi gisan tamo. Ningi yori bati gaigai nungo makau ti donki ti tontonub unub di sil palontoqnsib joqoqnsib ya anainjreqnub.

¹⁶ Ariya unja endi a Abraham aqa moma. Satan na ma yonaqa wausau 18 ma ti soqnej. Deqa e kiyaaq yori bati qa aqa ma di uratit sqas? Sai. E boletqai.”

¹⁷ Yesus a degsi marnaqa aqa jeu tamo kalil nanngi aqa anjam di qusibqa jemainjrej. Kumbra kalil Yesus a yoqnej qaji di tulan bolequja deqa tamo ungasari kalil nanngi tulan areboleboleinjroqnej.

Sis yago qa yawo anjam

¹⁸ Onaqa Yesus a olo marej, “Qotei na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas. Yawo anjam kiye ningi merngitqa Qotei aqa kumbra di aqa utru ningi geregere poingwas?

¹⁹ Od, e qalieonum. Qotei aqa kumbra di tamo bei na sis yago osiq aqa wauq di yagej dego kere. Bunuqna sis a oqsiq tulan kobaqujaonaqa qebari nanngi bosib aqa daniq di simi ateleneb.”

Bem tiyeqnu qaji sum aqa yawo anjam

²⁰ Osiqa Yesus a olo marej, “Qotei na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas. Yawo anjam kiye ningi merngitqa Qotei aqa kumbra di aqa utru ningi geregere poingwas?

²¹ Od, e qalieonum. Qotei aqa kumbra di bem tiyeqnu qaji sum bul. Unja bei a bem tiyeqnu qaji sum kiñala osiqa bem sum lanaj ti turtosiq web kobaqujaq di bulyonaqa bem kalil tiyekritej.”

Ningi siranme kiñala miligiq gilqajqa singilaoiy

²² Yesus a dena tigelosiq Jerusalem aiqajqa gam dauryosiq qure kokba ti qure kiñilala ti dia Qotei aqa anjam minjre minjre aiyoqnej.

²³ Aiyeqnaqa tamo bei na minjej, “O Tamo Koba, Qotei na tamo quja quja segi elenqas kiyo? Ni iga geregere merge.” Onaqa Yesus na kamba minjrej,

²⁴ “Ningi siranme kiñala miligiq gilqajqa singilaoiy. E ningi merngwai. Tamo gargekoba nanngi siranme kiñala miligiq gilqajqa singilaoqnib ugeinjroqnqas.

²⁵ Tal aqa abu a tigelosim siranme kabutimqa ningi oqeq di tigelosibqa siranme kindokindonjosib minjoqnqab, ‘O Tamo Koba, ni na siranme waqtet-gime.’ Amqa a na kamba merngwas, ‘Ningi tal qabe? E ningi qaliesai.’

²⁶ Degsi merngimqa ningi na minjqab, ‘O Tamo Koba, iga ni ombla ingi ti ya ti uyoqnem. Ni gago qureq di Qotei aqa anjam plaltosim mergoqnem.’

²⁷ Degsib minjibqa a na kamba merngwas, ‘Ningi tal qabe? E ningi qaliesai. Deqa ningi kalil jaraiyyi. Ningi kumbra uge yo qaji tamo.’

²⁸ A na ningi degsim merngsim ningi qalaq di breingwas. Yimqa Abraham, Aisak, Jekop, Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nanngi ti Qotei na taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas. Soqnimqa ningi nanngi unjrsibqa akamkobaoqnsib pailoqnsib nungo jaqatin qa qalagei anjam atoqnqas.

²⁹ Tamo ungasari gargekoba nanngi sawa guta na guma na tauj na beben na ti bosib Qotei aqa singaq di koroelenabqa Qotei a nanngo Mandor Koba sosim nanngi taqatnjrqas. Yimqa nanngi Qotei ombla awoosib ingi uyoqnqab.

³⁰ Deqa ningi quiy. Tamo qudei bini ñam ti unub qaji nanngi mondon ñam saiqoji sqab. Ariya tamo qudei bini ñam saiqoji unub qaji nanngi mondon ñam ti sqab.”

Yesus a Jerusalem nanngi qa dulej

³¹ Onaqa bati deqa Farisi qudei nanngi Yesus aqa areq bosib minjeb, “Mandor Herot a ni lumsim moiyoqmqa mareqnu. Deqa ni sawa endi uratosim ulan.”

³² Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi gilsib gisan tamo Herot a endegsib minjiy, ‘Yesus a marqo, ‘Bini e mondor uge uge nanngi winjroqnsiyqa tamo ma ti nanngi boletnjroqnqai. Nebe dego e wau di yoqnqai. Ariya alieb e ijo wau di kobotqai.’” Ningi gilsib Herot degsib minjiy.

³³ Bini e walwelosi aisiy nebe olo tigelosiy aisiy ariya alieb e Jerusalem di brantqai. E degyqai. Di kiyaq? Jerusalem dia qujai jeu tamo nanqi na Qotei aqa medabu o tamo nanqi ñumeqñab moreñeqñub. Nanqi qure beiq di nanqi ñumosaieqñub.

³⁴ “O Jerusalem qure, O Jerusalem qure, ni na Qotei aqa medabu o tamo nanqi ñumoqñsim moiyoñjreqñum. Osim tamo ungasari Qotei na inoq qariñjreqñu qaji nanqi meniñ na ñumeqñam moreñeqñub. Bati gargekoba e ino angro nanqi tuwe du du bul koroinjraqja yeqñam ni saideqñum.

³⁵ Deqa ningi quiy. Qotei a nungo atra tal koba uratetñgimqa a lanja sqas. Deqa e ningi endegsi merngwai. Ningi olo e nubqasai. Degsim gilsim mondon e olo lan qureq na boqñitqa ningi e nubsib marqab, ‘Tamo a bqo endi Tamo Koba aqa ñam na bqo. Deqa Qotei na a tulan geregereiyeqñu.’ ”

14

Tamo bei jejamu sunyeleney qaji di Yesus na boletej

¹ Yori bati bei Yesus a Farisi gate bei aqa talq gilsiq a ombla ingi uyoqñeb. Ingi uyeqñabqa tamo qudei tal dia soqñeb qaji nanqi Yesus koqyoqñeb.

² Yesus aqa areq di tamo bei jejamu sunyeleney qaji a awesoqñej.

³ Deqa Yesus na tamo di unsiq dal anjam qalie tamo nanqi ti Farisi nanqi ti endegsi nenemñrej, “Ningi mariy. Yori bati qa tamo boletqajqa di kere kiyo? Dal anjam a kiyersi marqo?”

⁴ Onaqa nanqi na kamba anjam bei Yesus minjosai. Nanqi mequmesoqñeb. Deqa Yesus na tamo di aqa jejamu ojsiq aqa ma boletej. Osiqa qariñyonaq gilej.

⁵ Onaqa Yesus na Farisi nanqi olo nenemñrej, “Nungo angro kiyo nungo makau kiyo yori bati qa ulonñsim subq aiymimqa ningi na aqaryaiyosib subq dena osib goge atqab e? Ningi na merbiy.”

⁶ Onaqa nanqi na kamba olo anjam bei Yesus minjq yonab keresaiñrej.

Ningi na nungo segi ñam soqtaib

⁷ Bati deqa Yesus a ñam atej di tamo qudei nanqi ingi uyo qa marsib talq bosib tamo ñam ti nanjo awo jaramq di awoosib ingi uyeqñab unñrej. Deqa a na nanqi yawo anjam endegsi minñrej,

⁸⁻⁹ “Tamo bei na maruro atsim ni metmimqa ni tamo ñam ti nanjo awo jaramq di namo awoaim. Ni tamo ñam ti nanjo awo jaramq di awoqam di goiyo lanja na tamo ñam ti bei metim bam ni mermqas, ‘Ni awo jaram di uratosim tamo endi yim awoqas.’ Yim ni jemaimim tamo lanaj nanjo awo jaramq di awoqam.

¹⁰ Deqa tamo bei na maruro atsim metmimqa ni tamo lanaj nanjo awo jaramq di awo. Yimqa goiyo lanja na bosim mermqas, ‘O was, ni bosim tamo ñam ti nanjo awo jaramq endi awo.’ Yim tamo kalil ingi uyeqñub qaji nanjo ñamgalaq di ni ñam ti sqam.

¹¹ Tamo kalil nanjo segi ñam soqteqñub qaji nanqi Qotei na olo ñam aguq atetñjqas. Ariya tamo nanjo segi ñam aguq ateqñub qaji nanqi Qotei na olo ñam soqtetñjqas.”

Ningi na tamo sougetejunub qaji nanqi gereinñriy

¹² Osiqa Yesus na goiyo lanja minñej, “Ni maruro atsimqa ino segi was nanqi ti ino segi kadoi nanqi ti tamo ungasari ñoro koba ejunub qaji nanqi ti metñjraim. Ni degyqam di ni endegsi are qalqam, ‘Nanqi na kamba maruro atsib e metbib gilit ingi anaibqab.’

¹³ Ni degyaim. Ni maruro atsimqa tamo ñoro saiyoji nanngi ti tamo jejamu lainjro qaji nanngi ti tamo singa uge nanngi ti tamo ñam qandimo nanngi ti metnjrim bab ingi anainjre.

¹⁴ Amqa ni tulan areboleboleimqas. Di kiyaaqa? Nanngi ni kamba ingi anaimqa keresai. Deqa mondon tamo bole bole nanngi olo subq na tigelo batiamqa Qotei na kamba awai tulan boledamu ni emqas.”

Yesus a maruro qa yawo anjam marej

¹⁵ Yesus a anjam degsi marnaqa tamo bei Yesus ombla awoosib ingi uyoqneba qaji a qusiqa minnej, “Mondon Qotei na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas. Sosimqa a na nanngi ingi anainjrim awoosib koba na ingi uyoqnqab. Deqa nanngi tulan areboleboleinjrim sqab.”

¹⁶ Onaqa Yesus na kamba yawo anjam bei endegsi minnej, “Tamo bei a maruro atqa osiqa tamo gargekoba nanngi aqa maruro unqa metnjrej.

¹⁷ Aqa maruro bati brantonaa a na aqa kangal tamo bei qarinyonaq gilsika tamo nanngi di minnej, ‘Ningi boiy. Ingi ingi kalil gereiyosib atonub unu.’

¹⁸ Degsi minjrnaqa nanngi kalil bqa urateb. Osib minjoqneba, ‘Iga bqa keresai.’ Bei na minnej, ‘E mandam bunuj awaiyonum. Di unqajqa aiqai. Deqa ni goiyo lanja minje, “E bqa keresai.”’

¹⁹ Bei na minnej, ‘E makau bunuj 10 awaiyem. Deqa bini e nanngi wau enjrqai. Deqa ni goiyo lanja minje, “E bqa keresai.”’

²⁰ Bei na minnej, ‘E bini unja bunuj onum. Deqa e dego bqa keresai.’

²¹ “Onaqa kangal tamo a olo puluosiq aisiq anjam kalil nanngi na minjeb qaji di aqa tamo koba minjnaqa a minjin oqetonaqa olo qarinyosika minnej, ‘Ni urur gilsimqa gam kokbaq di gam kiñilalaq di tamo ingi ingi saiyoji nanngi ti tamo jejamu lainjro qaji nanngi ti tamo ñam qandimnjro qaji nanngi ti tamo singa ugeinjro qaji nanngi ti itnjrsimqa joqsim ijo talq boiy.’

²² Onaqa kangal tamo a olo gilsika tamo nanngi di kalil joqsi bosika aqa tamo koba minnej, ‘O Tamo Koba, e ino anjam dauryosim agi nanngi kalil joqsi bonum. Ariya ino tal tamo na maqosai unu.’

²³ “Onaqa goiyo lanja na olo aqa kangal tamo qarinyosika minnej, ‘Ni gilsim gam kalilq dena ti nañuq dena ti tamo nanngi joqsim boiy. Nanngi kalil babqa ijo tal magwas.

²⁴ E ni mermqai. Tamo nanngi e nami metnjronum bqa uratonub qaji nanngi ijo maruro unqasai.’ ”

Tamo a Yesus dauryqa marsimqa a mati geregere are qalsim Yesus dauryem

²⁵ Yesus a dena tigelosika walwelosiq aiyeqnaqa tamo ungasari tulan gargekoba nanngi a dauryosib aiyoqneba. Deqa a bulosika nanngi endegsi minnej,

²⁶ “Tamo bei a e daurbqa osimqa aqa abu, aqa ai, aqa ñaun, aqa angro nanngi, aqa was nanngi, aqa jaja nanngi, aqa segi jejamu dego jeutnjrqasai di a ijo angro sqa keresai.

²⁷ Tamo bei na aqa segi ñamburbas qoboiosim e daurbqasai di a ijo angro sqa keresai.”

²⁸ Osiqa nanngi endegsi minnej, “Tamo bei a tal atqa osimqa a mati awoosim tal kobotqajqa aqa awai geregere are qalsim aqa silali sisiyqas. Aqa silali kereqas kiyo sai kiyo degsi are qalqas.

²⁹⁻³⁰ A mati degsi are qalqasai di a tal aqa utru atsim bati amble di aqa silali saiamqa tal kobotqa keresaiiyimqa tamo nanngi unsib a kikiyosib minjqab, ‘Ni tal aqa utru atem di ni kobotqa keresai.’ Yim a jemaiyqas.

³¹ “Mandor bei na mandor bei qoto itqa marsimqa a mati awoosim geregere endegsi are qalqas, ‘Ijo qaja tamo 10 tausen nanği na mandor di aqa qaja tamo 20 tausen nanği ñumsib winjrqa kere kiyo?’

³² A degsi are qalsim marqas, ‘E na mandor di qoto bunyqa keresai.’ Degsi marsimqa aqa wau tamo qudei nanği qarinnjrim gilsib mandor di minjqab, ‘Ungum, iga qotqa uratonum.’

³³ “Dego kere tamo bei na e daurbqa osimqa a mati aqa segi ingi ingi kalil uratqasai di a ijo angro sqa keresai.”

Bar qa yawo anjam

³⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Bar a bole. Ingiq di bar atoqnib aqa uyo boledamuqas. Ariya bar aqa qajarara koboqas di ingi kiye na olo qajararatqas? Di keresai.

³⁵ Bar aqa qajarara koboqas di a ugeqas. Iga bar di mandam ti bulyonamqa mandam namuryqa keresai. Deqa iga bar di uratosim waiyqom. Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam endi geregere quem.”

15

Kaja du alelqo qaji aqa yawo anjam

¹ Bati bei takis o qaji tamo nanği ti une tamo nanği ti kalil Yesus aqa anjam quqwa marsibqa aqa areq bosib koroeb.

² Koroonabqa Farisi nanği ti dal anjam qalie tamo nanği ti Yesus yomuiyosib mareb, “Yesus a une tamo nanği joqoqnsiqa koba na ingi uye-qnub.”

³ Degsib marnabqa Yesus a nanžo anjam di qusiqa yawo anjam endegsi minjrej,

⁴ “Tamo bei aqa kaja 100 nanği ñin uyoqnibqa qujai bei alelamqa a na kaja 99 nanği uratnjrsim qujai alelqo qaji di ñamosim gilsim itqas.

⁵ Itosim areboleboleiyim soqtosim qoboiyqas.

⁶ Qoboiyosim aisim aqa qureq di brantosim aqa was nanği ti aqa qure qujai nanği ti kalil koroinjrsimqa minjrqas, ‘Ningi uniy. Ijo kaja alelqo qaji agi olo itonum! Deqa ningi e ombla areboleboleigim sqom!’ ”

⁷ Osiqa Yesus a olo marej, “Dego kere une tamo qujai a are bulyqas di lan goge dia nanği a qa tulan areboleboleinjrqa. Tamo 99 nanği mareqnub, ‘Iga tamo bole une saiqoji. Deqa iga are bulyqasai.’ Nanği qa lan goge dia nanği areboleboleinjrqa. Ariya une tamo qujai a are bulyqas di nanği a qa tulan areboleboleinjrqa.”

Silali loumqo qaji aqa yawo anjam

⁸ Osiqa Yesus a olo marej, “Unja bei aqa menin silali 10 soqnimqa menin silali qujai loumimqa a wanjal qatrentosim aqa talq di manj solsim ñamosim itqas.

⁹ Itosim gilsim aqa was nanği ti aqa qure qujai nanği ti kalil koroinjrsimqa minjrqas, ‘Ijo menin silali qujai loumqo qaji agi olo itonum! Deqa ningi e ombla areboleboleigim sqom!’ ”

¹⁰ Osiqa Yesus a olo marej, “Dego kere une tamo qujai a are bulyqas di Qotei aqa lan angro nanği a qa tulan areboleboleinjrqa.”

Tamo bei aqa njiri aiyel qa yawo anjam

¹¹ Osiqa Yesus a olo marej, “Tamo bei aqa njiri aiyel soqneb.

¹² Bati bei njiri yala na aqa abu minjej, ‘O Abu, ni ino ñoro kalil ambleq na potosim taqal bei e ebe.’ Degsi minjnaqa abu na aqa ñoro ambleq na potosiqa taqal bei aqa njiri yala yej. Taqal bei aqa njiri koba yej.

¹³ Onaqa bati bei niri yala na aqa ñoro kalil qarinyosiq silali osiq tigelosiq sawa beiq gilej. Gilsiq dia diqosi laqnsiq aqa silali kalil uyekritej.

¹⁴ Onaqa sawa dia mam koba aiyej deqa niri yala a ingi tulan saiiyej.

¹⁵ Deqa a sawa deqaji tamo bei aqaq gilnaqa minjej, 'Ni ijo bel taqatnjroqnsim ingi anainjroqne.'

¹⁶ Onaqa a bel nanqi taqatnjroqnsiq ingi anainjroqnej. Osiqa are qaloqnej, 'E mam koba unum. Deqa e endegyqai. Bel nanqi ingi oto uratoqnibqa di oqnsiy uyoqnitqa dena e kereoqnqas.' A degsi are qalsiq soqnej. Di kiyaaq? Tamo bei na ingi anaiyosaiqnej deqa.

¹⁷ "Osiqa olo are qalej, 'E kumbra grotonum deqa e mam na moiqa laqnum. Ijo abu aqa wau tamo nanqi ingi koba uyeqnub. E segi qujai mam na moiqa laqnum.

¹⁸ Deqa e olo puluosiy ijo abu aqaq aisiy minjqai, "O Abu, e Qotei aqa ñamgalaq di une kobaquja atonum. Ino ñamgalaq di dego e une kobaquja atonum.

¹⁹ Deqa e ino angro sqa keresai. Deqa ni marimqa e ino wau tamo sosiy ni wauetmoqnqai."

²⁰ Degsi are qalsiq tigelosiq aqa abu aqaq olo aiyej.

"Aiyeqnaqa aqa abu ñam atsiqa isaq di unsiq a qa tulan dulosiq urur ti gilsiq a soqonyosiq qalaqalaiyoqnsiq kundoqyoqnej.

²¹ Onaqa minjej, 'O Abu, e Qotei aqa ñamgalaq di une kobaquja atonum. Ino ñamgalaq di dego e une kobaquja atonum. Deqa e ino angro sqa keresai.'

²² Degsi minjnaqa aqa abu na aqa kanqal tamo qudei nanqi minjrej, 'Ningi urur ti gilsib gara jugo tulan boledamu olekoba di osi bosib jigeti. Banqin dego osi bosib aqa ban duq di jigeti. Singa tatal dego osib aqa singaq di jigelenjey.

²³ Makau meli bunuj didiqo di qalsib goiyiy. Goisib osib babqa iga koba na uysim areboleboleigim sqom.

²⁴ Iga degyqom. Di kiyaaq? Ijo angro yala a moiyoqbulosiq olo ñambile sosiq bqo deqa. A loumej agi gagoq di olo brantqo.' Degsi minjrnaqa nanqi aqa anjam kalil di dauryosib makau goisib koba na awoosib areboleboleinjrnaq soqneb.

²⁵⁻²⁶ "Ariya niri koba a wauq di sosiq dena puluosi bosiq tal jojomyosiq nanqi areboleboleinjqretnaq lou tueqnab qusiqa kanqal angro bei metonaq aqa areq bonaqa nenemyej, 'Nangi kiyaaq lou tueqnub?'

²⁷ Degsi nenemyonaqa kanqal angro dena minjej, 'Ino was yala a olo bqo. Deqa ino abu na makau meli bunuj didiqo di qalqo nanqi uyoqnsib areboleboleinjqretnaq lou tueqnub. Aqa angro a bole sosiq olo brantqo deqa lou tueqnub.'

²⁸ Degsi minjnaq qusiqa niriñosi qudalej. Osiqa tal miligiq gilqa uratej. Deqa aqa abu a talq dena oqedosiq minjej, 'O ijo angro, ni tal miligiq au. Bamqa iga koba na awoosim ingi uysim areboleboleigim sqom.'

²⁹ Onaqa niri koba a na kamba aqa abu minjej, 'O Abu, ni que. E wasau gargakoba ino anjam dauryosim ni wauetmoqnem. E ino anjam bei gotranjyosaiqnem. Ni deqa e qa are qalsim kaja du bei qalsim goiyosaieqnu. E ijo kadoi nanqi ti koba na areboleboleigosaieqnu.

³⁰ Ariya ino angro yala a na ino ñoro osiq gam qaji unja nanqi ombla sambalaoqnsiq silali kalil uyekritej. Osiq olo bqoqa ni a qa tulan areboleboleimqoqa makau meli bunuj didiqo di agi qaletonum.'

³¹ "Degsi minjnaqa aqa abu na kamba minjej, 'O ijo angro, ni gaigai e ombla unum. Ijo ingi ingi kalil di ino dego.

³² Ariya bini iga maruro atsimqa areboleboleigqnu. Di kiyaga? Ino was a moi-yobulosiq olo n̄ambile sosiq b̄qo. A loumej agi gagoq di olo brantqo.' ”

16

Yesus a ñoro taqato tamo qa yawo anjam marej

¹ Osiqa Yesus a olo aqa an̄gro nan̄gi endegsi minjrej, “Ñoro tamo bei soqnej. Aqa ñoro kalil aqa wau tamo bei na taqatoqnej. Bati bei tamo qudei na ñoro tamo di minjeb, ‘Ino ñoro taqato tamo a ino ñoro kalil laña uyeqnu.’

² Degsi minjnabqa a na ñoro taqato tamo di metonaq aqa areq bonaqa minjej, ‘Ni qa anjam degsi merbonubqa e quonum. Ni kiyaga kumbra degyonum? Deqa ijo ñoro kalil ni uyonum qaji di sisiyosim merbimqa e geregere qalieosiy ni kobotmqai. Yim ni ijo ñoro olo bunu taqatqasai.’

³ “Onaqa ñoro taqato tamo di a segi are qalej, ‘E kiyerqai? Ijo tamo koba a na e kobotbqa marqo. E singila saiqoji deqa e wau bei yqa keresai. E tamo qudei nan̄gi minjrit silali laña ebqab di e jemaibqas.

⁴ Deqa e kiyerqai? E qalieonum. Tamo qudei nami ijo tamo koba aqaq dena ñoro osib nan̄gi a kamba olo yqajqa minjeb qaji nan̄gi di metnjrqai. Metnjrit ijoq babqa ñoro nami eb qaji di e na aguq atitqa nan̄gi e qa tulan areboleboleinjqas. Deqa ijo tamo koba a na e wibimqa tamo nan̄gi dena e osib nan̄go talq di e geregereiboqnqab.’

⁵ A degsi are qalsiqa tamo kalil nami aqa tamo koba aqaq dena ñoro eb qaji nan̄gi metnjrnaq bonabqa tamo namo bej qaji di nenemyej, ‘Ni ñoro gembub ijo tamo koba aqaq dena em?’

⁶ Onaqa minjej, ‘E goren̄ kulum 100 em.’ Degsi minjnaqa ñoro taqato tamo na minjej, ‘Ni olo goren̄ kulum 50 segi nen̄gren̄ye.’

⁷ Osiqa tamo bei nenemyej, ‘Ni ñoro gembub ijo tamo koba aqaq dena em?’ Onaqa minjej, ‘E bem sum aqa qun̄ 100 em.’ Degsi minjnaqa ñoro taqato tamo na minjej, ‘Ni olo bem sum aqa qun̄ 80 segi nen̄gren̄ye.’

⁸ “Onaqa ñoro tamo a aqa ñoro taqato tamo aqa kumbra gisan̄ di poi-yonaqa aqa ñam soqtosiq minjej, ‘Ni keretonum.’ Degsi minjej. Di kiyaga? Ñoro taqato tamo uge di a powo ti sosiq deqa kumbra gisan̄ di yej. Deqa nin̄gi quiy. Mandam endeqa tamo un̄gasari nan̄gi mandam qaji powo koba ti unub. Ariya suwan̄qa tamo un̄gasari nan̄gi mandam qaji powo kiñala ti unub.

⁹ “Deqa e nin̄gi endegsi mern̄gwai. Nin̄gi mandam qaji ñoro uge oqnsib dena tamo un̄gasari nan̄gi kumbra bole en̄jroqñib nan̄gi nin̄gi qa tulan̄ arebolebolein̄jroqn̄qas. Yim bunuqna nin̄gi moisib mandam qaji ñoro uge kalil uratibqa Qotei na nin̄gi joqsim tal gaigai sqas qaji dia nin̄gi geregerein̄gwas.

¹⁰ “Nin̄gi ñoro kiñala geregere taqatqab di nin̄gi ñoro qelikoba dego geregere taqatqab. Ariya nin̄gi ñoro kiñala geregere taqatqasai di nin̄gi ñoro qelikoba dego geregere taqatqasai.

¹¹ Nin̄gi mandam qaji ñoro uge geregere taqatqasai di nin̄gi lan̄ qure qaji ñoro dego geregere taqatqasai. Deqa tamo yai na lan̄ qure qaji ñoro nun̄go ban̄q di atqas? Tamo dego bei sosai.

¹² Nin̄gi tamo bei aqa ñoro geregere taqatqasai di nin̄gi nun̄go segi ñoro dego geregere taqatqasai. Deqa tamo yai na ñoro bei nun̄go ban̄q di atqas? Tamo dego bei sosai.

¹³ “Tamo qujai a tamo kokba aiyel nan̄gi wauetnjrqqa keresai. A tamo kobaquja bei qalaqalaiyosim olo tamo kobaquja bei jeutqas. Bei aqa anjam dauryosim olo bei qoreiyqas. Dego kere nin̄gi silali ti Qotei ti turtnjrsib nan̄gi wauetnjrqqa keresai.”

Yesus a dal anjam qa ti Mandor Koba Qotei qa ti anjam palontej

¹⁴ Onaqa Farisi nanji Yesus aqa anjam di qusib a yomuiyeb. Farisi nanji bati gaigai silali oqnqajqa are koba soqnej. Utru deqa nanji Yesus yomuiyeb.

¹⁵ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi are qaleqnub, ‘Iga kumbra bole bole lanja baban na yoqnim tamo ungasari nanji na iga nugoqnsib iga tamo bole qa mergwab.’ Ningi degsib are qaleqnub. Di gisan. Nunjo are miligi di Qotei a segi qalie. Kumbra qudei tamo nanji deqa arearetnjreqnu qaji di Qotei aqa namgalaq di kumbra tulan ugedamu.

¹⁶ “Nami Moses aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nanjo anjam ti maroqneb dena bosiq bosiq Jon aqa bati brantej. Jon aqa bati brantej dena bosiq bini ijo anjam maro tamo nanji Qotei aqa anjam bole palonteqnub. Palonteqnab tamo ungasari kalil nanji Qotei na taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqajqa tulan singilaeqnub.

¹⁷ “Lan ti mandam ti koboqab. Ariya Qotei aqa dal anjam mutu kiñala bei koboqasai bole sai.”

Tamo bei na aqa ñaun uratqa anjam

¹⁸ Osiqa Yesus a olo marej, “Tamo bei na aqa ñaun uratosim olo unja bei oqas di a na aqa ñaun kumbra ugeq waiyqo. Unja bei dego aqa gumbulun na a uratimqa bunuqna tamo bei na olo oqas di tamo bunuj dena unja di kumbra ugeq waiyqo.”

Ñoro tamo Lasarus wo nanjo sa anjam

¹⁹ Osiqa Yesus a olo marej, “Ñoro tamo bei soqnej. A bati gaigai gara wala bole jugoqnsiqa tulan areboleboleiyeqnaqa ingi bole bole uyoqnsiq soqnej.

²⁰ Aqa tal meq di tamo bei ingi tulan saiyoji aqa ñam Lasarus a bati gaigai awoqnsiq ñeioqnsiq soqnej. Aqa jejamu kalil yu na ugetej.

²¹ Deqa a tal meq di awesonaqa ñoro tamo a ingi uyeqnaqa ñengi ulu-loneqnaqa osiq uyoqnej. Aqa yuq dena len aieqnaqa baun nanji boqnsib nanjo men na yu bilgetoqneb.

²² “Bati bei Lasarus a moiyej. Moinaqa Qotei aqa lan angro nanji bosib aqa qunun osib Abraham aqa areq di awoteb. Bunuqna ñoro tamo a dego moinaqa subq ateb.

²³⁻²⁴ Subq atnabqa aqa qunun aisiq moiyo qureq di soqnej. Sosiqa jaqatin kobaiyeqnaqa tarosiqa Abraham isaq di sonaq unej. Lasarus a Abraham aqa areq di awesonaq unsiqa tulan maosiqa Abraham minjej, ‘O Abu Abraham, e ñamyuwoq endi sosimqa tulan kanjanjoqnsim jaqatin koba eqnum. Deqa ni e qa are ugeimimqa Lasarus minjim aqa ban gei yaq di tuqtosim bosim ijo menq di atimqa kiñala ulilibqas.’

²⁵ “Onaqa Abraham na minjej, ‘O angro, ni are qale. Ni nami mandamq di sosimqa ni ingi bole bole uyoqnem. Ariya Lasarus a ingi uge uge uyoqnej. Deqa bini Lasarus a sawa boleq endi sosiqa a tulan areboleboleiyeqnu. Ariya ni ñamyuwoq di sosimqa jaqatin koba eqnum.

²⁶ Ni ñam atsim une. Ni iga ti ambleq di sub guma koba unu. Deqa iga sub di laqaiosim nunjoq bqa keresai. Ningi dego sub di laqaiosib gagoq bqa keresai.’

²⁷⁻²⁸ “Onaqa ñoro tamo dena kamba Abraham minjej, ‘O Abraham, ni na Lasarus minjimqa olo puluosim ijo abu aqa talq gilsim ijo was 5 nanji saidnjrimqa nanji sawa uge endeq bqasai.’

²⁹ Onaqa Abraham na minjej, ‘Ino was nanji Moses aqa dal anjam qalieonub. Nanji Qotei aqa medabu o qaji tamo nanjo anjam dego qalieonub. Nanji anjam di dauryqab di kere.’

³⁰ Onaqa ñoro tamo dena olo minjej, 'O Abu Abraham, di keresai. Ariya tamo moiyej qaji a subq na tigelosim anjam minjrqas di nanqi qusib are bulyosib dauryqab.'

³¹ "Onaqa Abraham na minjej, 'Tamo nanqi Moses aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nango anjam ti qusib are bulyqasai di tamo bei a subq na tigelosim nanqi anjam minjrqas di dego nanqi qusib are bulyqasai.' "

17

Tamo a Yesus aqa angro kiñala bei uneq waiyqas di a tulan padalougetqas

¹ Osiqa Yesus na aqa angro nanqi olo endegsi minjrej, "Bunuqna tamo qudei na tamo qudei uneq breinjroqnaqab. Bole, kumbra di brantoqnaqas. Ariya tamo nanqi kumbra di yoqnaqab qaji nanqi tulan padalougetqab.

² Iga tamo deqaji nanqi ojsim menin kobaquja osim sil na nango kakroq di tontosim breinjrim ya robuq aiqab di kere. Yim nanqi bunuqna angro kiñala bei uneq waiyqasai.

³ "Deqa ningi geregere ñam atoqniy. Ino was bei a une bei atimqa ni na minje, 'Une di urat.' Yim a ino anjam di qusim are bulyqas di ni aqa une di torei moiyoime.

⁴ Ariya a bati qujai qa une 7 ni emoqnsim olo boqnsim ni mermoqnaqas, 'O was, e kumbra grotonum.' Degsi mermo 7 yimqa ni aqa une kalil di torei moiyoime."

Iga Yesus qa gago areqalo singilatqajqa anjam

⁵ Onaqa Yesus aqa anjam maro tamo nanqi na minjeb, "O Tamo Koba, gago areqalo ni qa singilateqnum qaji di ni na olo kobaqujatime."

⁶ Onaqa Tamo Koba a na kamba minjrej, "Nunqo areqalo e qa singilato qaji di sis yago bul kiñala sqas di kereqas. Degesqas di ningi subar endi minjibqa a nunqo anjam dauryosim jirim qoji waqosim aisim yuwalq di tigelqas."

Yesus a kanqal tamo aqa kumbra qa anjam marej

⁷ Osiqa Yesus a olo marej, "Tamo bei na aqa kanqal tamo qarinyonaqa gilsika aqa ingi wauq di mandam qamsiq bulyej. Osiqa aqa kaja nanqi dego taqatnjrej. Ariya a wau di kobotimqa aqa tamo koba a na kiyersi minjqas? 'Ni namo ingi uye' degsi minjqas e? Sai.

⁸ A minjqas, 'Ni ijo ingi goiyetbosim gara tigsim ingi suweiyosim ebimqa ingi ti ya ti uyqai. Uytit menetbimqa bunu ni kamba ingi ti ya ti uyqam.' A na aqa kanqal tamo degsi minjqas. Di kiyaga? A kanqal tamo lanaj deqa.

⁹ Kanqal tamo dena aqa tamo koba aqa anjam dauryimqa a na kamba aqa ñam soqtetqasai. Osim 'Ni keretonum' degsi minjqasai. Di kiyaga? A kanqal tamo lanaj deqa.

¹⁰ Dego kere ningi Qotei aqa kanqal tamo sosibqa wau kalil a na ningi engoqnaqas qaji di yoqniy. Yoqnsib maroqniy, 'Iga kanqal tamo lanaj. Deqa wau kalil Qotei na iga egeqnu qaji di agi yeqnum.' "

Yesus a tamo 10 nanqo jejamu yu na ugeelenej qaji nanqi boletnjrej

¹¹ Yesus a dena tigelosika Jerusalem aiqajqa gam dauryosika Samaria sawa ti Galili sawa ti ambleq na walwelosiq aiyoqnej.

¹²⁻¹³ Aiyoqnsiq qure beiq di brantej. Onaqa tamo 10 nango jejamu yu na ugeelenej qaji nanqi bosib Yesus itosibqa nanqi kiñala isaq di tigelosib tulan maosib minjeb, "O Tamo Koba, ni iga qa dulosim aqaryaige."

¹⁴ Onaqa Yesus a nanqi unjriska minjrej, "Ningi olo puluosib aisib nunqo jejamu atra tamo nanqi osornjriy." Degsi minjrnaqa nanqi aiyoqnsibqa gamq di nango yu kalil mosoonaga nango jejamu boleonaq uneb.

¹⁵ Onaqa nanngo ambleq dena qujai a segi olo puluosiqa Yesus aqa areq gilej. A lelenj ti Qotei aqa ñam soqtoqnsiq giloqnej.

¹⁶ Gilsiq Yesus aqa singaq di singa pulutosiqa binjyosiq minnej, “O Tamo Koba, ni keretosim ijo jejamu boletonum.” Tamo di a Samaria qaji.

¹⁷ Onaqa Yesus a tamo di unsiqa marej, “E na tamo 10 nanngo jejamu boletetnjronumqa ariya qujai a segi ijoq bqo. Tamo 9 nanngi qabi unub?”

¹⁸ Nanngi olo ijoq bosai. Nanngi Qotei aqa ñam soqtosai dego. Sawa bei qaji tamo endi a segi qujai olo bosiq Qotei aqa ñam soqtqo.”

¹⁹ Yesus a degsi marsiqa tamo di minnej, “Ni tigelosim aiye. Ni ino areqalo e qa singilatonum deqa ino jejamu boleqo.”

Mondonj Tamo Angro a lanj qureq na bqas

²⁰ Bati bei Farisi nanngi Yesus endegsib nenemyeb, “Bati gembu Qotei a bosim aqa segi tamo ungasari nanngo Mandor Koba sosim nanngi taqatnjrqas?” Onaqa Yesus na minjrej, “Qotei a Mandor Koba sqajqa bati brantqonimqa manwa bei namoqna bam ningi unqasai.

²¹ Tamo bei na endegsi mernjwasai, ‘Ningi uniy, Mandor Koba a bqo agiende,’ o ‘Mandor Koba a bqo agide.’ Degyqasai. Ningi quiy. Bini Qotei a nunngo ambleq endi Mandor Koba unu.”

²² Osiqa Yesus na aqa angro nanngi endegsi minjrej, “E Tamo Angro. Bati bei brantimqa ningi ijo bqajqa bati unqa maroqnsib unqasai.

²³ Tamo gudei na ningi gisanqoqnsib merngoqnqab, ‘Ningi uniy. Tamo Angro bqo agide,’ o ‘Tamo Angro bqo agiende.’ Degsib merngoqnibqa ningi nanngi daurnjraib.

²⁴ Kola minjaleqnaqa lanj kalil suwanjenu dego kere mondonj e Tamo Angro brantitqa tamo ungasari kalil nanngi e nubqab.

²⁵ Ariya e brantosaisoqnitqa tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanngi na e qoreibosib jaqatinj koba ebqab.

²⁶ “Noa aqa bati qa tamo ungasari nanngi kumbra yoqneb dego kere e Tamo Angro bqajqa bati qa nanngi kumbra degyoqnqab.

²⁷ Agi Noa aqa bati qa tamo ungasari kalil nanngi ingi ti ya ti uyoqnsib unja ban ojelenjoqnsib sonabqa Noa a qobun miligiq gilnaqa awa koba aisiqa mandam ya maqonaqa nanngi kalil morenjekriteb.

²⁸⁻²⁹ Lot aqa bati qa dego tamo ungasari nanngi ingi ti ya ti uyoqnsib ingi ingi awaiyoqnsib silali oqnsib ingi yagoqnsib tal atoqneb. Nanngi kumbra degyoqnsib sonabqa Lot a Sodom qure uratosiq ulaneqnaqa njamyuwo ti meninj pulonj ti lanj goge na awa bul aisiqa Sodom tamo ungasari kalil nanngi padaltnjrej.

³⁰ Dego kere bunuqna tamo ungasari nanngi kumbra degyoqnsib soqnibqa e Tamo Angro brantqai.

³¹ “Bati deqa tamo ungasari tal meq di unub qaji nanngi jaraiqa oqnsib ingi ingi oqa osibqa olo warum miligiq gilaib. Nanngi jaraiyoqujatebe. Tamo ungasari wauq di unub qaji nanngi jaraiqa oqnsib ingi ingi oqa osibqa olo puluosib qureq baib. Nanngi torei dena jaraiyoqujatebe.

³² Kumbra nami Lot aqa njanj aqaq di brantej qaji ningi deqa are qaliy.

³³ Tamo bei a aqa segi nambile taqatqajqa areqalo kobaityqas di a padalqas. Ariya tamo bei a aqa segi nambile uratqas di a olo nambile bole oqas.

³⁴ “E ningi endegsi mernjwai. Ijo bqajqa bati brantimqa qolo deqa tamo aiyel warum qujaiq di nerenesoqnibqa Qotei na bei lanj qureq osi oqsimqa bei uratim sqas.

³⁵ Unja aiyel tal qujaiq di saplan gereiyoqnibqa Qotei na bei lanj qureq osi oqsimqa bei uratim sqas.

³⁶ Tamo aiyel wau qujaiq di ingi yagoqñibqa Qotei na bei lañ qureq osi oqsimqa bei uratim sqas.” Yesus na aqa angro nanği anjam degsi minjrej.

³⁷ Onaqa nanği na kamba nenemyeb, “O Tamo Koba, kumbra kalil di sawa qabia brantqas?” Onaqa Yesus a nanği yawo anjam endegsi minjrej, “Tamo nanço jejamu qusaegnu qaji sawa dia qal nanği koroqab.”

18

Iga Qotei pailyqajqa asgigwasai

¹⁻² Yesus aqa angro nanği bati gaigai Qotei pailyoqñib asginjraim deqa a na yawo anjam bei endegsi minjrej, “Qure beiq di anjam pegiyo tamo soqnej. Tamo di aqa kumbra bolesai. A Qotei ulaiyosaioqnej. A tamo unğasari nanği qa dego are qalosaioqnej.

³ Qure dia unğa qobul soqnej. A bati gaigai anjam pegiyo tamo di aqa areq giloqñsiqa minjoqnej, ‘Tamo bei na e gulbe ebeqnu. Deqa ni na aqaryaibosim gago aiyel anjam pegiyetgimqa tamo dena e olo gulbe ebqasai.’

⁴ A degsi minjeqnaqa a aqaryaiyqa uratoqnej. Bunuqna a areqalo bei osiqa marej, ‘Bole, e Qotei ulaiyosaieqnum. E tamo unğasari nanği qa are qalosaieqnum.

⁵ Ariya unğa qobul di a bati gaigai e wainboqñsiqa merbeqnu, “Ni aqaryaibe.” A merbo gaigai yeqnu deqa unğum e aqa anjam gereiyetqai. E aqa anjam gereiyetqasai di a bati gaigai ijo areq boqñsim sqas. Yim e tulañ asgibo uge.’ ”

⁶ Osiqa Tamo Koba a olo marej, “Anjam pegiyo tamo uge aqa anjam marej qaji di ninği quiy.

⁷ Qusib are qaliy. Qotei a tamo bole. A anjam pegiyo tamo di bul sai. Deqa tamo unğasari a na gıltnjrej qaji nanği qolo ti qanam ti pailyoqñqab di a nanço pailyo qusimqa tarıñsokobaiyqasai. A nanği urur aqaryainjrğas.

⁸ E ninği mernğwai. Qotei na nanği urur aqaryainjroqujatqas. Ariya mondon e Tamo Angro bosiyqa tamo unğasari mandamq endi unub qaji nanği e qa nanço areqalo singilatosib soqñib degsi unqai e?”

Farisi tamo bei takis o qaji tamo bei wo nanği aiyel Qotei pailyeb

⁹ Tamo qudei nanği mareqñub, “Iga tamo bole. Iga tamo qudei nanği unub dego sai.” Yesus na tamo deqaji nanği yawo anjam bei endegsi minjrej,

¹⁰ “Tamo aiyel nanği Qotei pailyqa marsibqa atra tal miligiq gileb. Bei Farisi tamo. Bei takis o qaji tamo.

¹¹ Nanği atra tal miligiq gilsibqa Farisi tamo a namo tigelosiq endegsi pailyej, ‘O Qotei, e tamo qudei nanği unub dego sai. E gisañ na tamo unğasari nanği silali yainjrosaieqnum. E sambala kumbra yosaieqnum. E kumbra uge bei dego yosaieqnum. E takis o qaji tamo di bul sai.

¹² E gaigai ni pailmqa oqñsim ingi ti ya ti urateqnum. E ijo segi ingi ingi kalil potelenjoqñsim oto bei ni atraimeqnum.’

¹³ Farisi tamo a degsiqa Qotei pailyej. Onaqa takis o qaji tamo a kiñala isaq di tigelesosiq lañ goge koqyosim pailyqajqa jemaionaqa turuosiq are soqonjyosiq marej, ‘O Qotei, e une ti. Deqa ni e qa dulosim ijo une kalil kobotetbime.’ Takis o qaji tamo a degsiqa Qotei pailyej.”

¹⁴ Yesus a yawo anjam degsi minjrşiq olo minjrej, “E ninği mernğwai. Takis o qaji tamo di aqa une kalil Qotei na kobotetonaqa a olo puluosiq aqa talq aiyej. Ariya Farisi tamo di aqa une Qotei na kobotetosai. Di kiyaya? Tamo kalil nanço segi ñam soqteqñub qaji nanği Qotei na olo ñam aguq atetnrğas. Ariya tamo nanço segi ñam aguq ateqñub qaji nanği Qotei na olo ñam soqtetnrğas.”

Yesus a marej, “Angro du du nanği ijo areq bqajqa saidnjraib”

¹⁵ Onaqa tamo unğasari qudei nanği nanğro angro du du ti angro mom ti joqsib Yesus na aqa ban nanğro gateq di atetnjrqa marsib aqa areq beb. Beqnabqa Yesus aqa angro nanği na saidnjrsib minjreb, “Nunğo angro du du nanği joqsib endeq baib.”

¹⁶ Deksib saidnjrnabqa Yesus na angro du du nanği di metnjrej. Osiqa aqa angro nanği minjrej, “Angro du du nanği uratnjrib ijo areq beb. Nanği saidnjraib. Tamo unğasari nanği angro du du bul sqab di Qotei a nanğro Mandor Koba sosim nanği taqatnjrqas.

¹⁷ E bole mernğwai. Ningi angro du du nanği bul sqasai di Qotei a ningi osim taqatnğwasai. Deqa a nunğo Mandor Koba sqasai dego.”

Ñoro tamo bei a Yesus ombla na anjam mareb

¹⁸ Onaqa Juda gate bei na Yesus endegsi nenemyej, “O Qalie Tamo Bole, e kiyersiyqa nambile gaigai sqai?”

¹⁹ Onaqa Yesus na kamba minnej, “Ni kiyaca e tamo bole qa merbonum? Qotei a segi qujai tamo bole.

²⁰ Ariya ni Qotei aqa dal anjam kalil qalie unum. ‘Ni tamo bei aqa uña jejamu ojetaim. Ni tamo bei qalsim moiyoaim. Ni bajiñaim. Ni tamo bei aqa jejamu laña gisanıyaim. Ni ino ai abu nanğro sorgomq di geregere sosimqa nanğro anjam dauryoqne.’ ”

²¹ Onaqa Juda gate dena olo Yesus minnej, “E angro kiñala qa dal anjam kalil di dauryosim boqnem agi bini degsi unum.”

²² Degsi minjnaq qusiqa kamba minnej, “Ni dal anjam kalil di dauryosim keretonum. Ariya kumbra qujai ni keretosai. Deqa e ni mermqai. Ni gilsim ino ingi ingi kalil qarinyosim silali osim tamo ingi ingi saiyoji nanği jeisim enjre. Degsim enjrsim bosim e daurbe. Osim bunuqna ni lan qureq di awai bole itqam.”

²³ Yesus na tamo di degsi minjnaq qusiqa are gulbekobaiyej. Di kiyaca? A ingi ingi koba ti soqnej deqa.

²⁴ Onaqa Yesus a tamo di koqyosiqa marej, “Tamo unğasari ingi ingi koba ti unub qaji nanği Qotei na taqatnjrsim nanğro Mandor Koba sqa marsibqa lan qureq oqwajqa tulan banği koba.

²⁵ Kamel a yumba miligiq gilqajqa banği koba. Dego kere tamo unğasari ingi ingi koba ti unub qaji nanği Qotei na taqatnjrsim nanğro Mandor Koba sqa marsibqa lan qureq oqwajqa tulan banği koba.”

²⁶ Onaqa tamo qudei Yesus aqa anjam di queb qaji nanği na minjeb, “Ni anjam degsi maronum deqa tamo yai nanği Qotei na elenamqa nanği nambile gaigai sqa kere?”

²⁷ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Tamo nanği segi nambile sqa keresai. Ariya Qotei na nanği elenqa kere. Di kiyaca? Qotei a kumbra kalil yqa kere.”

²⁸ Yesus a nanği degsi minjrnaca Pita na minnej, “O Tamo Koba, ni une. Iga gago ingi ingi kalil uratosim ni daurmeqnum.”

²⁹⁻³⁰ Onaqa Yesus na minjrej, “E bole mernğwai. Tamo bei a Qotei na taqatosim aqa Mandor Koba sqa marsimqa aqa segi qure, aqa ñaun, aqa was nanği, aqa ai abu nanği, aqa angro nanği ti kalil uratnjrsim e daurbqas tamo di Qotei na ingi ingi gargekoba olo yelenqas. Yimqa mondon a nambile gaigai sqas.”

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai”

³¹ Yesus na aqa angro 12 nanği anjam degsi minjrsiq koboonaqa nanği joqsıqa segitnjrsıqa endegsi minjrej, “Ningi quiy. E Tamo Angro. Iga Jerusalem

aiyeqnum. Dia anjam kalil Qotei aqa medabu o tamo nanqi nami e qa nenqrenyeb qaji di aqa damu brantqas.

³² Agi tamo qudei na e ojgab. E ojsib tamo nanqi Qotei qaliesai qaji nanqo banq di e atgab. Yimqa nanqi na e misilinboqnsib miselboqnsib ugeugeiboqnqab.

³³ Osib e kumbainbosib lubsib moiyoqbqab. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.”

³⁴ Yesus na aqa angro nanqi anjam degsi minjrnaq qusibqa anjam di aqa utru Qotei na ulitej deqa nanqi geregere poinjrosai.

Yesus na tamo bei nam qandimyej qaji di boletej

³⁵ Onaqa Yesus a walwelosi aisiq Jeriko qure jojomyeqnaqa tamo bei nam qandimyej qaji a gam qalaq di awesosiqqa tamo unqasari nanqi silali qa nilnjroqnej.

³⁶ Tamo unqasari tulan gargekoba nanqi Yesus dauryosib qatronoqnsib aiyeqnaq tamo dena qusiqa nenemnrej, “Ningi kiyaaqa qatroneqnub?”

³⁷ Onaqa nanqi na minjeb, “Yesus Nasaret qaji a aiyeqnu.”

³⁸ Degsi minjnabqa a tulan lelenosiqqa marej, “O Yesus, Devit aqa Niri, ni e qa dulame.”

³⁹ Onaqa tamo unqasari namoeb qaji nanqi na tamo di nirinjosib minjeb, “Ni lelenkobaaam. Kiri.” Degsi minjnabqa a nanqo anjam quetnjrosai. A olo tulan lelenoqnsiq Yesus minjoqnej, “O Devit aqa Niri, ni e qa dulame.”

⁴⁰ Onaqa Yesus a tigelosiqqa tamo unqasari nanqi minjrej, “Tamo di osib ijo areq osi boiy.” Onaqa nanqi na a osib Yesus aqa areq osi beb. Osi bonabqa nenemyej,

⁴¹ “E ni kiyermqajqa deqa ni e qa lelenoqnam?” Onaqa minjej, “O Tamo Koba, e olo nam poibim sawa unqajqa deqa e ni qa lelenoqnam.”

⁴² Onaqa Yesus na minjej, “Ni e qa ino areqalo singilatunum deqa e ni boletmqai. Deqa ino namdamu olo poimeme.”

⁴³ Degsi minjnaqa aqa namdamu poiyoonaqa sawa unsiqa Qotei aqa nam soqtosiqqa tigelosiq Yesus dauryosiq aiyej. Onaqa tamo unqasari kalil nanqi Yesus aqa manwa di unsibqa nanqi dego Qotei aqa nam soqtoqneb.

19

Yesus a Sakius aqa talq gilej

¹⁻³ Onaqa Yesus a aisiqa Jeriko qureq di brantosiqa qure ambleq na walweleqnaqa tamo bei aqa nam Sakius a Yesus tamo kiyero degosiqa unqajqa dauryej. Sakius a takis o qaji tamo nanqo gate. A ñoro koba ti soqnej. A tamo truquyala deqa a Yesus dauryosiq unqajqa yonaq ugeiyej. Di kiyaaqa? Tamo gargekoba nanqi na sawa getenteb deqa.

⁴ Deqa Sakius a urur ti aisiqa tamo unqasari kalil nanqi bunjrsiqqa namoosiqa gam qalaq di nam bei oqsiqa nam atej. Nam atsiqa are qalej, “Yesus a gam endena bamqa e geregere unqai.”

⁵ Onaqa Yesus a gam dena walwelosi aisiqa nam utruq di tigelosiq tarosiqa Sakius unsiqa minjej, “O Sakius, ni mandamq aiyoqujat. Bini e ino talq di sqai.” ⁶ Degsi minjnaqa a qusiqa mandamq aiyoqujatosiqqa tulan areboleboleiyonaqa Yesus osiqa ombla na aqa talq gileb.

⁷ Gileqnaqqa tamo unqasari kalil nanqi di unsib nirinjosib mareb, “Ningi uniy. Yesus a une tamo aqa talq gileqnu.”

⁸ Onaqa talq di Sakius a tigelosiqqa Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni que. E ijo ingi ingi kalil ambleq na potosiy tamo ingi ingi saiqoji nanqi jeisi enjrqai.

E nami tamo bei gisanjosim silali dala qujai yaiyem kiyo? Degamqa e kamba silali dala qolqe olo yqai.”

⁹ Onaqa Yesus a Sakius aqa anjam di qusiqa tamo ungasari nanngi minjrej, “Bini Sakius a dego Abraham aqa angro tintinqo. Deqa Qotei na a ti tamo kalil aqa talq endi unub qaji nanngi ti elenqo.

¹⁰ E segi Tamo Angro. E na tamo ungasari padalo gamq di unub qaji nanngi njamqnsim elenjeqnum. E deqa mandamq aiyem.”

Silali taqatqajqa yawo anjam

¹¹ Onaqa tamo ungasari nanngi Yesus aqa anjam di qusib are qaleb, “Bini kiyo Qotei a gago Mandor Koba sosim iga taqatgwajqa bati brantqas?”

¹² Nanngi degsib are qaleb. Di kiyaga? Yesus a Jerusalem jojomyej deqa. Onaqa Yesus a yawo anjam bei endegsi minjrej, “Tamo kobaquja bei a sawa isaq gilej. Tamo di a are qalej, ‘E sawa deq gilitqa sawa deqaji nanngi na e mandor atqab. Yibqa e olo puluosiy bosiy ijo segi qure qujai nango mandor sosiy nanngi taqatnjrqai.’ A degsi are qalsiqa sawa isaq gilej.

¹³ A gilqa osiqa aqa kangal tamo 10 nanngi metnjrnaqa aqa areq bonabqa nanngi segi segi 20 kina enjrsiqa minjrej, ‘Silali endena wauosib silali aqa oto dego oiy. Bunuqna e olo bosiy unqai.’

¹⁴ “Tamo kobaquja a degsi minjrsiqa sawa isaq gilsiq di sonaqa aqa qure qujai nanngi a qa tulan ugeosib are qaleb, ‘A gago mandor sqasai.’ Degsib are qalsibqa tamo qudei nanngi qarinqjrnab sawa deq gilsib sawa deqaji nanngi minjreb, ‘Tamo di a gago mandor ataib. A na iga taqatgwajqa iga uratonum.’

¹⁵ Ariya sawa deqaji nanngi na tamo di mandor ateb. Onaqa bunuqna a olo puluosiq aqa segi qureq aisiqa kangal tamo nanngi wau qa silali enjrej qaji nanngi metnjrej. Metnjrnaqa nanngi aqa areq bonabqa a na minjrej, ‘E nami silali engem qaji dena ninqi wauoqneb olo silali di osorbiy.’

¹⁶ “Onaqa kangal tamo deqaji bei a bosiq minnej, ‘O Tamo Koba, ino 20 kina ebem qaji dena e waueqnamqa olo 200 kina brantej agiende.’

¹⁷ Onaqa aqa tamo koba a na minnej, ‘Ni kangal tamo bolequja. Ni wau kiñala geregere taqatonum deqa e qure kokba 10 ino banq di uratitqa ni na taqatnjroqnam.’

¹⁸ “Onaqa kangal tamo bei a bosiq aqa tamo koba minnej, ‘O Tamo Koba, ino 20 kina ebem qaji dena e waueqnamqa olo 100 kina brantej agiende.’

¹⁹ Onaqa aqa tamo koba a na minnej, ‘E qure kokba 5 ino banq di uratitqa ni na taqatnjroqnam.’

²⁰ “Onaqa kangal tamo bei a bosiq aqa tamo koba minnej, ‘O Tamo Koba, ni unime. Ino 20 kina ebem qaji agi olo osibetmonum. E gara ñengi na dalaosim atnam soqnej.

²¹ E kumbra degyem. Di kiyaga? E ni qa ulaem deqa. E qalieem, ni tamo njrin ani. Tamo qudei nanngi waueqnab silali branteqnaqa ni segi na eqnum. Tamo qudei nanngi ingi yageqnab melieqnaqa ni segi na otorosim uyeqnum.’

²² “Onaqa tamo koba dena kamba endegsi minnej, ‘Ni kangal tamo uge. Ino segi anjam dena e ino une ubtosiy ni pegimqai. Ni nami qalieem, e tamo njrin ani. Tamo qudei nanngi waueqnab silali branteqnaqa e segi na eqnum. Tamo qudei nanngi ingi yageqnab melieqnaqa e segi na otorosim uyeqnum. Ni nami e qa degsim qalieem.

²³ Deqa ni kiyaga ijo silali di osi gilsim silali talq di atosai? Ni di atem qamu e bosimqa silali talq dena ijo silali aqa oto kobaqo qamu turtosim onum qamu.’

²⁴ Degsi minjsiqa tamo qudei aqa areq di tigelesoqneb qaji nangi minjrej, 'Ningi aqa 20 kina di yaayosibqa kanjal tamo nami wauosiqa 200 kina ej qaji di olo yiy.'

²⁵ Onaqa nangi na minjeb, 'O Tamo Koba, a 200 kina ejunu. Deqa ni kiyaqa 20 kina olo yqa maronum?'

²⁶ "Onaqa tamo koba a na minjrej, 'E ningi merngwai. Tamo a wau geregere taqatoqnqas di Qotei na olo wau koba yimqa a na taqatoqnqas. Ariya tamo a wau geregere taqatqasai di wau kiñala a na taqatejunu qaji di a olo bunu taqatqasai. Qotei na a kobotimqa a lanja sqas.'

²⁷ Osiqa minjrej, 'Tamo nangi e qa jeu ateb qaji nangi di joqsib boiy. Nangi e qa mareb, "Tamo di a gago mandor ataib." Deqa tamo nangi di joqsib bosib ijo ulatamuq endi nangi ñumib moreñqab.' "

²⁸ Yesus a yawo anjam degsi marsiqa a Jerusalem aiqajqa gam dauryosiq aiyoqnej.

Mandor Koba Yesus a Jerusalem aiyej

²⁹⁻³⁰ Yesus a aisiqa Betfage qure ti Betani qure ti Oliv mana utruq di jojomyosiqa aqa angro aiyeq qarinjrsiqa minjrej, "Ningi aisib qure bei jom di unu di brantosib donki bei tontonub unu di unqab. Donki di bunuj tamo bei nami aqa quraq di awoosaioqnej qaji. Ningi donki di unsibqa sil palontosib titosib osib boiy.

³¹ Ningi sil palonteqnibqa tamo bei na nenemngwas kiyo, 'Ningi kiyaqa donki aqa sil palonteqnub?' Degsi nenemngimqa ningi na minjiy, 'Tamo Koba a wau ti. Deqa a donki qa mergwo.'

³² Yesus a nangi aiyeq degsi minjrsiq qarinjrnaqa aisib anjam Yesus na minjrej qaji di dauryosib donki di uneb.

³³ Unsib sil palonteqnabqa donki aqa abu nangi na nangi aiyeq nenemnjreb, "Ningi kiyaqa donki aqa sil palonteqnub?"

³⁴ Degsi nenemnjrnabqa nangi aiyeq na kamba minjreb, "Tamo Koba a wau ti. Deqa a donki qa mergwo."

³⁵ Degsi minjrnab odnjrnab nangi aiyeq donki di osib Yesus aqa areq osi gileb. Osi gilsib nango segi gara jugo piqtosib donki aqa quraq di tusib Yesus soqtosib donki aqa quraq di awotob.

³⁶ Yesus a donki aqa quraq di awoonaqa donki a walwelosi aiyeqnaqa tamo ungasari nangi nango gara jugo piqtelenosib gamq di tuelenjoqneb.

³⁷ Onaqa Yesus a Oliv mana utru jojomyeqnaqa aqa angro gargekoba nangi tulan areboleboleinjreqnaqa lelenjoqneb. Yesus a nami manwa gargekoba yeqnaqa nangi unoqneb deqa nangi Qotei aqa ñam soqtoqnsib endegsib maroqneb,

³⁸ "Ni Tamo Koba aqa ñam na bonum deqa a ni tulan geregereimeqnu. Ni gago Mandor Koba. Iga Qotei Goge Koba aqa ñam tulan soqtoqnqom! Lan qureq di lawo kumbra gaigai sqas."

³⁹ Onaqa tamo ungasari nango ambleq dena Farisi qudei nangi tigelosib Yesus minjeb, "O Qalie Tamo, ni ino angro nango medabu getentetnjrime."

⁴⁰ Onaqa Yesus na minjrej, "Ijo angro nango medabu getentqab di menin nangi tamo bulyosib tulan murqumyoqnsib Qotei aqa ñam soqtoqnqab."

Yesus a Jerusalem nangi qa akamej

⁴¹ Osiqa Yesus a Jerusalem jojomyosiq unsiqa akamej.

⁴² Akamosiq marej, "O Jerusalem tamo ungasari, bini bati endeqa ningi Qotei aqa kumbra qalieeb qamu ningi geregere lawo na unub qamu. Ariya kumbra di ningi qa uliejunu deqa ningi qalieqa keresai.

43-44 Deqa ningi quiy. Bati bei brantimqa tamo qudei na bosib ningi jeutngosib nungo qure koba endi agutibqa ningi jaraiqa keresaiingwas. Amqa nanngi na ningi qoto itngosib tulan ugeugeingosib nungo qure koba endi niñaqyekritqab. Osib qure aqa menin kalil paraparainjrsib breinjribqa menin bei menin bei aqa quraq di sqasai. Menin kalil segisegiqab. Jeu tamo nanngi bosib ningi degngwab. Di kiyaaqa? Qotei na ningi aqaryaingwajqa bati brantqo di ningi poingosai deqa.”

Tamo ungasari nanngi atra tal miligiq di ingi ingi qarinyoqneb

45 Osiqa Yesus a atra tal koba miligiq gilsika nam atej di tamo ungasari gargekoba nanngi ingi ingi qarinyoqnsibqa dena silali eqnab unjrsika nanngi winjrnaq jaraiyeb.

46 Nanngi jaraiyeqnabqa Yesus na minjrej, “Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘Ijo tal endi pailyqajqa tal.’ Qotei aqa anjam degsi unu. Ariya ningi na olo tal endi ugetonubqa a bajin tamo nanngo tal bulqo.”

47 Yesus a bati gaigai atra tal miligiq giloqnsiq dia tamo ungasari nanngi Qotei aqa anjam palontosi minjroqnej. Bati deqa atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanngi ti Juda gate nanngi ti Yesus qalib moiqaqqa gam namoqneb.

48 Ariya tamo ungasari kalil nanngi Yesus aqa anjam quqwajqa tulan arearet-njroqnej. Deqa Juda gate nanngi Yesus qalib moiqaqqa gam namonab ugeinjrej.

20

Juda nanngi na Yesus nenemyeb, “Ni singila qabe na osimqa kumbra endi yeqnum?”

1-2 Bati bei Yesus a atra tal koba miligiq gilsiq dia tamo ungasari nanngi Qotei aqa anjam bole palontosi minjroqnej. Onaqa atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanngi ti Juda gate nanngi ti bosib nenemyeb, “Ni iga merge. Ni singila qabe na osimqa kumbra endi yeqnum? Yai na ni qarinyej deqa ni wau endi yeqnum?”

3 Onaqa Yesus na minjrej, “E kamba anjam bei ningi nenemngitqa ningi e merbiy.

4 Yai na Jon qarinyonaqa bosiqa tamo ungasari nanngi yansnjroqnej? Qotei na kiyo? Tamo bei na kiyo? Ningi na merbiy.”

5 Onaqa nanngi Yesus aqa anjam di qusibqa segi segi qairosib maroqneb, “Iga Yesus minjqom, ‘Qotei na Jon qarinyej’ degsi minjqom di a iga mergwas, ‘Kiyaaqa ningi Jon aqa anjam quetosai?’

6 Ariya iga minjqom, ‘Tamo bei na Jon qarinyej’ degsi minjqom di tamo ungasari nanngi njirinosib bosib iga menin na lugwab. Di kiyaaqa? Nanngi mareqnub, ‘Jon a Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.’ ”

7 Nanngi degsib qairosib olo Yesus minjeb, “Yai na kiyo Jon qarinyej di iga qaliesai.”

8 Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi degsib merbonub deqa e dego yai na qarinqbonaqa bosim wau endi yeqnum di ningi merngwasai.”

Wain wau qa yawo anjam

9 Osiqa Yesus a olo tamo ungasari nanngi yawo anjam bei endegsi minjrej, “Tamo bei a tigelosika aqa wauq gilej. Gilsika wain sil yagelenosika wau taqato tamo qudei nanngo banq di aqa wau uratetnjrsika sawa isaq gilsiq dia sokobaiyej.

10 Sonaqa wain gei melionaqa a na aqa kangal tamo bei qarinyonaqa wau taqato tamo nanngoq aisiq minjrej, ‘Wau lanja na e qarinqbqo bonum. Deqa

ningi wain gei ebibqa e na osi gilqai.’ Degsi minjrnaqa nangi na a ojsib qalougetosib wiyonab lanja puluosiq gilej.

¹¹ Gilnaqa wau lanja na olo kangal tamo bei qarinyonaq ainaqa a dego qalougetosib ugeugeiyosib wiyonabqa a lanja puluosiq gilej.

¹² Onaqa wau lanja na olo kangal tamo bei qarinyonaq ainaqa a dego qalougetosib ugeugeiyosib wiyonab gilej.

¹³ Onaqa wau lanja a are qalej, ‘E kiyerqai? E endegyqai. E ijo segi angro qujai e na tulan qalaqalaiyeqnum qaji di qarinyit aiqas nangi aqa anjam quetqab.’

¹⁴ Degsi are qalsiqa aqa segi niri qarinyonaq aiyej. Aiyeqnaqa wau taqato tamo nangi a unsibqa segi segi qairosib mareb, ‘Tamo a bqo endi wau lanja aqa segi niri. A na aqa abu aqa ingi ingi kalil oqas. Deqa iga a qalsim moiotosimqa wau endi iga na oqom.’

¹⁵ Degsib marsibqa wau lanja aqa niri ojsib wau qalaq osi gilsib dia qalnab moiyej.

“Deqa ningi kiyersib are qalonub? Wau lanja a bosimqa wau taqato tamo uge nangi di kiyernjrqas?

¹⁶ E ningi merngwai. A bosim nangi ñumsim moiyojnjrqas. Osim aqa wau di olo yainjrsim tamo qudei nango banq di uratetnjrimqa nangi na kamba taqatesqab.” Yesus na tamo ungasari nangi yawo anjam degsi minjrnaqa nangi qusib minjeb, “Wau taqato tamo nangi kumbra uge di yaib.”

¹⁷ Onaqa Yesus na nangi koqnjrsiqa minjrej, “Qotei aqa anjam bei nengrenq di unu. Aqa damu ningi poinqwo e? Anjam agiende,

“Tal gereiyo qaji tamo nangi na tal ai arqsibqa uge qa marsib taqal waiyeb. Onaqa tal ai di Qotei na olo osiq tumaq di tigeltej unu. Tal ai di tal singilatqajqa deqa tigeltej.’

¹⁸ Ningi quiy. Tamo ungasari ululonqosib tal ai quraq aiqab qaji nangi di tal ai dena nango tanu gingenyqas. Ariya tal ai di ulonqosim tamo ungasari qudei nanqoq aisim jejamu ti tanu ti torei paraparainjrqas.”

¹⁹ Onaqa atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nangi ti yawo anjam di qusib endegsib qalieeb, Yesus a yawo anjam dena nango jejamuq di une qametnjrej. Nangi degsib qalieosib deqa minjin oqetnjrnaqa Yesus ojqa mareb. Ariya nangi tamo ungasari nangi ulainjrsib deqa nangi Yesus ojqa uratosib jaraiyeb.

“Iga Sisar takis yqom e?”

²⁰ Ariya atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nangi ti Yesus koqyesoqneb. Osib endegsib are qaleb, “Iga tamo qudei qarijnjrnab nangi Yesus aqa areq gilsib gisanqosib anjam bei nenemyibqa a nangi tamo bole edegwas. Osim anjam grotimqa iga qusim ojsim Rom nango gate aqa banq di atqom.” Nangi degsib are qalsibqa tamo qudei qarijnjrnab nangi Yesus aqa areq gileb.

²¹ Gilsib minjeb, “O Qalie Tamo, iga qalie, ni anjam bole maro qaji tamo. Ni anjam bole segi tamo ungasari nangi minjroqnsim Qotei aqa kumbra osornjreqnum. Ni tamo bei ulaiyosaieqnum. Ni tamo ñam ti nangi anjam bei minjroqnsim olo tamo ñam saiqoji nangi anjam bei minjrosaieqnum. Ni anjam qujai tamo kalil nangi minjreqnum.

²² Deqa ni iga merge. Iga Sisar takis yqom e? Yqasai e? Ni kiyersi are qalonum?”

²³ Onaqa Yesus a nango areqalo uge di poiyoonaqa minjrej,

²⁴ “Ningi menin silali bei osorbiy.” Degsi minjrnaqa nangi menin silali bei osi bosib osoryonab unsiqa minjrej, “Menin silali quraq endi tamo yai aqa ulatamu ti ñam ti unu?” Onaqa nangi na minjeb, “Di Sisar aqa.”

²⁵ Onaqa a na minjrej, “Deqa Sisar aqa ingi ingi a qa olo yiy. Qotei aqa ingi ingi a qa olo yiy.”

²⁶ Onaqa nanŋi Yesus aqa anjam di qusibqa tulaŋ prugugetosib mequmosib soqneb. Tamo unŋasari nanŋo ŋamdamuq di nanŋi Yesus gisanyib a anjam bei grotqa yonab ugeinjrej.

Tamo moreŋo qaji nanŋi olo subq na tigelqab

²⁷ Onaqa Sadyusi tamo qudei nanŋi Yesus aqa areq beb. Sadyusi nanŋi mareqnub, “Tamo moreŋo qaji nanŋi olo subq na tigelqasai.”

²⁸ Deqa nanŋi bosib Yesus endegsib minjeb, “O Qalie Tamo, ni que. Moses a nami dal anjam endegsi nenŋrenyej, ‘Tamo bei a moiymqa aqa ŋauŋ anŋro saiŋoji soqnimqa aqa was bei na olo uŋa qobul di osim aqa was moiyej qaji aqa anŋro ŋambabtetqas.’ Moses a nami dal anjam degsi nenŋrenyej.

²⁹ Deqa ni que. Was 7 nanŋi soqneb. Nanŋo was matu a uŋa osiqa moiyej. A anŋro saiŋoji.

³⁰ Onaqa aqa was yala na olo uŋa qujai di osiqa a dego moiyej. A anŋro saiŋoji.

³¹ Onaqa aqa was yala na olo uŋa qobul di osiqa a dego moiyej. A anŋro saiŋoji. Was 7 kalil nanŋi uŋa qujai di osib moreŋeb. Nanŋi anŋro saiŋoji.

³² Nanŋi kalil moreŋonabqa ariya bunuqna uŋa di a dego moiyej.

³³ Deqa ni iga merge. Mondon subq na tigelo batiamqa tamo kalil nanŋi subq na tigelabqa uŋa di a yai aqa ŋauŋ tintin sqas? Ni qalie, was 7 kalil nanŋi uŋa qujai di eb.”

³⁴ Onaqa Yesus na minjrej, “Mandamq endi tamo nanŋi unŋateqnub. Uŋa nanŋi tamoteqnub.

³⁵ Ariya mondon tamo unŋasari Qotei na subq na tigelqa giltnjrej qaji nanŋi subq na tigelosibqa nanŋi tamotqasai. Nanŋi unŋatqasai.

³⁶ Nanŋi lan anŋro bul laŋa sqab. Qotei na nanŋi subq na tigelnjrimqa nanŋi aqa segi anŋro bole sqab. Deqa nanŋi olo moreŋqa keresai.

³⁷ Ningi quiy. Tamo nanŋi moisib olo subq na tigelqab anjam di aqa utru Moses a nami babtosiŋ endegsi nenŋrenyej, ‘Ŋam marin miligiq di puloneqnaqa Qotei a ŋam pulonŋ di sosiqa Moses metosiŋ minjej, “E Abraham aqa Qotei. E Aisak aqa Qotei. E Jekop aqa Qotei.” ’

³⁸ Qotei na Moses degsi minjej deqa iga qalieonum, Qotei a tamo moreŋo qaji nanŋo Qotei sai. A tamo ŋambile so qaji nanŋo Qotei. Deqa tamo kalil nanŋi Qotei aqa ŋamgalaq di ŋambile unub.”

³⁹⁻⁴⁰ Onaqa dal anjam qalie tamo nanŋi Yesus aqa anjam di qusibqa nanŋi olo anjam bei nenemyqajqa ulaeb. Deqa nanŋi na minjeb, “O Qalie Tamo, ino anjam di bole.”

Kristus a kiyersim Devit aqa ŋiri sqas?

⁴¹ Onaqa Yesus a olo nanŋi endegsi minjrej, “Dal anjam qalie tamo nanŋi kiyaa mareqnub, ‘Kristus a Devit aqa ŋiri’?

⁴²⁻⁴³ Devit a nami marej, ‘Kristus a ijo Tamo Koba.’ Agi louqa buk miligiq di Devit a anjam endegsi nenŋrenyej,

‘Tamo Koba a na ijo Tamo Koba minjej,

“Ni ijo baŋ woq endi awo.

Awesoqnimqa e ino jeu tamo kalil nanŋi elenosiŋ ino sorgomq di atitqa ni na nanŋi taŋatnjroqnqam.” ’

⁴⁴ Ningi uniy. Devit a marej, ‘Kristus a ijo Tamo Koba.’ Deqa Kristus a kiyersim Devit aqa ŋiri sqas?”

Dal anjam qalie tamo nanŋi kumbra uge uge yeqnub

⁴⁵ Tamo ungasari kalil nangi Yesus aqa anjam di queqnabqa a na aqa angro nangi endegsi minjrej,

⁴⁶ “Ningi dal anjam qalie tamo nanjo kumbra uge geregere tenemtoqniy. Nangi koro sawaq di tamo ungasari nangi na nanjo ñam soqtetnjrsib ban ojetnjrqajqa deqa gara jugo olekokba jugoqnsib laqnub. Nangi Qotei tal miligiq di, goiyo kokbaq di sosibqa tamo ñam ti nanjo awo jaramq di awoqajqa tulan areboleboleinjreqnu.

⁴⁷ Nangi unja qobul nangi gisanjroqnsibqa nanjo tal ti ingi ingi ti lanja yainjreqnub. Osib tamo ungasari nangi na unjrsib nanjo ñam soqtetnjrqajqa deqa pailyo olekokba yeqnub. Deqa mondon Qotei na nangi awai tulan ugedamu enjrqas.”

21

Unja qobul aqa silali kiñala soqnej di Qotei yekritej

¹ Yesus a atra tal miligiq di sosisqa ñam atej di ñoro tamo nangi boqnsib silali ato qaji kulumq di silali ateqnab unjroqnej.

² Onaqa unja qobul bei ñoro tulan saiqoji a dego bosiqqa menin silali kiñilala aiyel segi atej. Atnaqa Yesus na unsiqqa aqa angro nangi minjrej,

³ “E bole merngwai. Unja qobul endi a ñoro tulan saiqoji. Deqa a na ñoro tamo kalil nangi bunjrsiqa silali kobaquja atqo.

⁴ Ñoro tamo nangi silali koba ti unub. Nangi oto kiñala segi ateqnub. Ariya unja qobul endi a silali tulan sai bole sai. Aqa menin silali kiñilala aiyel segi naj agi atekritqo.”

Bunuqna jeu tamo nangi na atra tal niñaqyqab

⁵ Onaqa Yesus aqa angro qudei nangi atra tal di koqyosibqa Yesus minjeb, “O Tamo Koba, ni unime. Atra tal walato qaji menin di tulan boledamu. Qotei atraiyqajqa ingi ingi ti menin ti turtosib atra tal endi walateb.” Onaqa Yesus na kamba minjrej,

⁶ “Atra tal ningi unonub endi bunuqna jeu tamo nangi na bosib tulan niñaqyosib aqa menin kalil paraparainjrsibqa taqal breinjrqab. Yimqa menin bei menin bei aqa quraq di sqasai. Menin kalil segisegiqab.”

Gulbe kobaquja bunuqna brantqas

⁷ Onaqa Yesus aqa angro nangi na kamba nenemyeb, “O Qalie Tamo, bati gembu jeu tamo nangi bosib atra tal endi niñaqyqab? Niñaqyqa osibqa kumbra kiye namoqna brantim iga unsim poigwas, ‘Bati di jojomqo?’”

⁸ Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi geregere ñam atoqniy. Tamo qudei na ningi gisanjo uge. Bunuqna gisan tamo gargekoba nangi ijo ñam na boqnsib maroqnqab, ‘E Kristus.’ Qudei maroqnqab, ‘Kristus bqajqa bati agi jojomqo.’ Degsib gisanjosib maroqnibqa ningi nangi daurnjraib.

⁹ Bunuqna sawa bei bei qaji nangi an na qotokobaoqnqab. Ningi deqa qusib ulaaib. Qotei a nami marej, ‘Kumbra di brantqas.’ Deqa brantem. Ariya kumbra di brantimqa diño bati urur brantqasai. Soboleiyosim brantqas.”

¹⁰ Yesus a nangi degsi minjrsiqa olo minjrej, “Bati deqa sawa bei ti sawa bei ti qotoqnqab. Mandor kokba qudei nangi dego tigeloqnsibqa mandor kokba qudei nangi qoto itnjroqnqab.

¹¹ Sawa bei beiq di mimin kokba ti ma uge ti mam ti ingi saio bati brantelenqas. Lan goge di manwa bei bei brantoqnibqa tamo ungasari nangi unoqnsib ulaugetoqnqab.

¹² “Ariya kumbra kalil di brantosaisoqnmq Juda nangi na bosib ningi jeutngoqnsib ugeugeingoqnsib ojelenoqnsib. Ojelenoqnsib anjam pegiyo talq di ningi tigeltngoqnsib tonto talq di breingoqnsib. Osib ijo ñam ugetqa are qaloqnsib ningi joqoqnsib Rom nango mandor ti nango gate ti nango ulatamuq di ningi tigeltngoqnsib.

¹³ Yimqa gam dena ningi ijo anjam bole palontoqnsib nangi minjroqnsib.

¹⁴ Deqa ningi na kamba anjam kiye minjrqajqa deqa nami are koba qalaib.

¹⁵ E segi na nungo medabu singilatetngosiy powo engitqa ningi kamba anjam minjroqnsib. Minjroqnsib nangi nungo anjam di gotranyqa yoqnsib ugeinjroqnsib.

¹⁶ “Bati deqa nungo ai abu nangi ti nungo was nangi ti nungo len nangi ti nungo kadoi nangi ti tigeloqnsib ningi ojelenoqnsib jeu tamo nango banq di atelenoqnsib. Osib ningi qudei lungonib morenoqnsib.

¹⁷ Ningi ijo ñam ejunub deqa tamo ungasari kalil nangi ningi qa tulan ugeoqnsib jeutngoqnsib.

¹⁸ Ariya Qotei na ningi geregere taqatngoqnsib deqa ijo angro bei padalqasai. Ningi kalil bole sqab. Nungo gate banqa bei dego ugeqasai.

¹⁹ Deqa ningi gulbe di qoboioqnsib singila na tigelesoqniy. Sosib dena ningi ñambile bole oqab.

Bunuqna qaja tamo nangi Jerusalem qure niñaqyqab

²⁰ “Bunuqna qaja tamo nangi bosib Jerusalem agutesqab. Agutesoqnsib ningi unsibqa endegsib qalieqab, ‘Bole, Jerusalem padalqajqa bati brantqo.’

²¹ Bati deqa tamo ungasari Judia sawaq di unub qaji nangi jaraiyosib manaq oqoqujatebe. Tamo ungasari Jerusalem di unub qaji nangi qure uratosib jaraiyoqujatebe. Tamo ungasari wauq di, gamq di unub qaji nangi olo puluosib qureq baib. Nangi torei dena jaraiyoqujatebe.

²² Bati deqa Qotei na tamo ungasari nango une qa kambatnjrougetqas. Yimqa aqa anjam kalil nami nenngrenyeb qaji di aqa damu brantqas.

²³ O aiyo! Bati deqa Qotei aqa minjin Juda nangoq aiymq gulbe tulan kobaquja nango mandamq di brantqas. Deqa unja guman ti unja angro mom ti nangi jaraiyo bangioqnsib gulbe gargekoba oqnsib.

²⁴ Jeu tamo nangi bosib Juda nangi serie na ñumoqnsib morenoqnsib. Osib qudei ojelenosib joqnsib sawa bei beiq di uratnjroqnsib. Tamo Juda sai nangi bosib Jerusalem tulan niñaqyosib singila na taqatesqab. Taqatesoqnsib bati Qotei a nami giltej qaji di kereamqa a na nangi olo taqal breinjrqas.

Tamo Angro a singila ti rian ti lanbiq na mandamq aiqas

²⁵ “Bati deqa sen ambruqas. Bai dego suwanqasai. Bongar nangi ululonosib mandamq aiyeleqab. Yuwal dego korkortosim anjam atoqnsib. Yimqa sawa bei bei qaji nangi quoqnsib areqalo niñaqyetnjroqnmq nangi tulan ulaugetoqnsib.

²⁶ Lan goge di ingi ingi kalil renginyelenamqa tamo ungasari nangi unsib maroqnsib, ‘Bole, gulbe oqa batiqo.’ Nangi degsib maroqnsib ulaugetoqnsib ñam eririjnroqnsib.

²⁷ Bati deqa e Tamo Angro singila ti rian koba ti lanbiq na mandamq aiyoqnit tamo ungasari nangi tarosib e nubqab.

²⁸ Kumbra kalil di brantqa utru atoqnmq ningi ulaaib. Ningi tigelosib tarosib ñam atoqniy. Di kiyaca? Qotei na ningi awaingim ningi bole sqajqa bati jojomqo deqa.”

Ningi qura qa yawo anjam dena poingem

²⁹ Osiqa Yesus a yawo anjam endegsi minjrej, “Ningi qura ti nam kalil ti unjriy.

³⁰ Nam banga qalsim olo ñalguyoqnimqa ningi unsib qalieqab, ‘Sen aqa bati jojomqo.’

³¹ Dego kere kumbra kalil e ubtosim merngonum qaji endi brantimqa ningi unsib endegsib qalieoiy, ‘Bole, Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqajqa bati jojomqo.’

³² “E bole merngwai. Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nangi kalil moreñosaisoqñibqa kumbra kalil e ubtosim merngonum qaji endi brantelenqas.

³³ Lan ti mandam ti koboqab. Ariya ijo anjam koboqa keresai.”

Ningi geregere nam atsib soqniye

³⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi geregere nam atsib soqniy. Ningi ya uge uyoqnsib nanarioqnaib. Nungo segi jejamu qa ingi ingi qa areqalo kobaiyoqnaib. Aliem urur bel qaleqnu dego kere bati uge di bosim ningi prugtngo uge.

³⁵ Od, bati uge di bosim tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanjoq di brantoqumatqas.

³⁶ Deqa ningi gaigai nam atoqnsib Qotei pailyoqnsib soqniy. Yimqa Qotei a singila engoqñimqa kumbra kalil brantelenqas qaji di ningi na britosib e Tamo Angro ijo ulatamuq di tigelesqab.” Yesus a degsi marej.

³⁷ Bati gaigai qanam Yesus a atra tal miligiq di sosiqa tamo ungasari nangi Qotei aqa anjam palontoqnsiq minjroqnej. Qoloeqnaqa a olo qure uratoqnsiqa mana ñam Oliv di ñeioqnej.

³⁸ Tamo ungasari kalil nangi Yesus aqa anjam quqwa maroqnsib nobqolo ambru tigeloqnsibqa atra tal miligiq giloqneb.

22

Judas a Yesus osim jeu tamo nanjo banq di atqas

¹ Onaqa Juda nanjo yori bati koba jojomej. Yori bati di aqa ñam Bem Tiyosai Qaji Uyoqajqa Bati. Qotei a nami Israel nangi Isip sawaq di padalqa laqñabqa aqaryainjrej. Deqa olo are qalqajqa yori bati jojomej.

² Yori bati jojomonaqa atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nangi ti Yesus qalsib moiyoqajqa gam namoqneb. Di kiyaga? Nangi tamo ungasari nangi ulainjreb deqa.

³ Onaqa Satan a Judas aqa miligiq aiyej. Judas aqa ñam bei Iskariot. A dego Yesus aqa angro 12 nangi deqaji bei.

⁴ Satan a Judas aqa miligiq aisiq walawalaiyonaqa tigelosiqqa atra tamo kokba ti atra tal taqato tamo nangi ti nanjoq gilsiqqa minjrej, “E Yesus osiy nungo banq di atqai.”

⁵ Degsi minjrnaqa nangi areboleboleinjrnaqa minjeb, “Ni Yesus osim gago banq di atimqa iga ni silali emqom.”

⁶ Degsi minjnabqa a nanjo anjam di qusiqa minjrej, “Di kere.” Osiqa Judas a gilsiq a na Yesus osim nanjo banq di atqajqa gam namoqnej. A are qalej, “Yesus a tamo ungasari nangi uratnjrsim a segi soqñimqa e na osiy Juda tamo kokba nanjo banq di atqai.”

Pita Jon wo nangi yori bati aqa ingi ingi gereiyeb

⁷ Onaqa Bem Tiyosai Qaji Uyoqajqa Bati brantej. Qotei a nami Israel nangi endegsi minjrej, “Ningi kaja du du nangi ñumelenjosib siranmeq di len liyibqa e na unsiy ningi uratngwai. E ningi padaltngwasai.” Qotei a nami Israel nangi

degsi minjrej. Kumbra deqa olo are qalqajqa yori bati brantonaqa Juda nanği mareb, “İga kaja du du nanği ñumelenjosim Qotei atraiyqom.”

⁸ Onaqa bati deqa Yesus na Pita Jon wo nanği minjrej, “Bini yori bati koba. Deqa ninği aiyel aisib gago inği inği gereiyetgibqa iga koba na inği uyqom.”

⁹ Onaqa nanği aiyel na minjeb, “Ni iga merge. İga aisim tal qabia inği inği gereiyqom?”

¹⁰⁻¹¹ Onaqa Yesus na nanği aiyel qarınjrsıqa minjrej, “Ninği aiyel aisib qure ambleq di tamo bei ya nobu qoboıyosim giloqnım gamq di itosib dauryiy. Ninği a dauryosib tal a gogetqas qaji di miligiq gilsib tal lanja endegsib minjiy, ‘Qalie Tamo a marqo, “E ijo anğro nanği koba na awoosim yori bati aqa inği uyqajqa warum a qabi unu?”’

¹² Ninği degsib minjibqa a na warum kobaquja bei gogeqsi unu di ninği osorıgwas. Warum dia nami jar ti awo jaram ti atelenjeb unu. Ninği aiyel aisib warum dia gago inği inği gereiyelenjoiy.”

¹³ Onaqa nanği aiyel aisib anjam kalil Yesus na minjrej qaji degsi brantonab unsibqa inği inği kalil gereiyelenjeb.

Yesus na aqa anğro nanği bem ti wain ti anainjrej

¹⁴ Onaqa inği uyqa bati brantonaqa Yesus aqa anjam maro tamo nanği ti koba na awoosib inği uyoqneb.

¹⁵ Nanği inği uyoqnsibqa Yesus na nanği endegsi minjrej, “E jaqatin osaiunum. Deqa e ninği koba na awoosim yori bati aqa inği uyqajqa tulan areboleboleibqo.

¹⁶ E ninği mernğwai. E inği endi olo uyqasai. Degsi gilsiy mondon Qotei na ninği taqatıgıosim a nunğo Mandor Koba soqnımqa inği endi aqa utru e na geregere babtosiıy olo uyqai.”

¹⁷ Osiqa a wain osiq gambanq di bilentosiqa Qotei pailyosiqa aqa anğro nanği endegsi minjrej, “Ninği wain gamban endi osib uıyiy.

¹⁸ E ninği mernğwai. E wain endi olo uyqasai. Degsi gilsiy mondon Qotei na ninği taqatıgıosim a nunğo Mandor Koba soqnımqa e olo uyqai.”

¹⁹ Osiqa Yesus a olo Qotei pailyosiqa bem osiq gıngenıyosiqa nanği enjrsıqa minjrej, “Endi ijo jejamu. E ninği aqaryainğwa osim deqa enğonum. Deqa ninği osib uıyiy. Bunuqna ninği gaigai uyoqnsib e qa are qaloqniy.”

²⁰ Onaqa nanği bem uynabqa Yesus na olo wain gamban osiq Qotei pailyosiqa minjrej, “Wain gamban endi ijo len. Nunğo une kobotqajqa deqa ijo len aisim Qotei aqa anjam bunuj nami gereiyej qaji di singilatqas.

²¹ Ariya ninği quıy. İjo anğro bei na e osim tamo qudei nanğo banq di atqas. Anğro di agi iga koba na endego awoosim inği uyeqnum.

²² E Tamo Anğro. Deqa Qotei na nami merbej, ‘Ni moiıam.’ A degsi merbej deqa e aqa anjam di dauryosiıy moiıai. Ariya anğro e osim tamo qudei nanğo banq di atqas qaji a tulan padalougetqas.”

²³ Yesus na aqa anğro nanği degsi minjrnaq qusibqa segi segi maroqneb, “Anğro yai a kumbra di yqas?”

Yesus aqa anğro nanği njirinjosib anjam na qotoqneb

²⁴ Onaqa Yesus aqa anğro nanği segi segi njirinjosib yai a anğro kalil bunjnrsim ñam ti sqas deqa anjam na qotoqneb.

²⁵ Onaqa Yesus na minjrej, “Mandor kokba sawa sawa kalil taqateqnub qaji nanği njirin na sawa taqateqnub. Yeqnab tamo unğasari nanği na nanğo ñam soqtoqnsib mareqnub, ‘Nanği sawa taqato tamo bole.’

²⁶ Ariya kumbra di nunğoq di saiıq. Nunğo ambleq di anğro bei a tamo kobaquja sqa marsımqa a mati tamo lanaj bul soqnem. Osim a tamo

kobaquja sqas. Nungo ambleq di angro bei a ñam ti sqa marsimqa a mati nungo wau tamo soqnem. Osimqa a ñam ti sqas.

²⁷ Ningi are qaliy. Tamo yai a tamo kobaquja? Tamo awoosiq ingi uyeqnu a kiyo? Tamo wauosiq ingi suweiyeqnu a kiyo? Tamo agi awoosiq ingi uyeqnu qaji a tamo kobaquja. Ariya ijo kumbra degsi sosai. E nungo ambleq endi sosim ningi wauetngeqnum.

²⁸ “O ijo angro, e gulbe qoboiyeqnam ningi e uratbosaieqnum. Ningi e beterbeqnum.

²⁹ Ijo Abu na e Mandor Koba atej dego kere e kamba ningi mandor atelenqai.

³⁰ Osiy mondon e nungo Mandor Koba sosiy ningi koba na ingi ti ya ti uyoqngom. Yimqa ningi awo jaram kokbaq di awoosib Jekop aqa angro 12 nanjo moma kalil nanjo taqatnjroqngab.”

Pita a gisañoqalubtosim marqas, “E Yesus qaliesai”

³¹ Osiqa Yesus a olo marej, “O ijo angro kalil Saimon ombla ningi quiy. Satan na ningi uneq wainqwa marqo. Ningi singila na tigelesosib e daurbqab kiyo e uratbosib jaraiqab kiyo di Satan a nungo areqalo tenemtosim qalieqajqa deqa ningi uneq wainqwa marqo. Agi tamo nanjo bem sum ñoqoryoqnsib damu elenqnum dego kere.

³² O Pita, e ni qa gaigai endegsim pailyeqnum, ‘O Abu, ni na Pita aqa areqalo singilatetimqa a e uratbqasai.’ E ni qa degsim pailyeqnum. Bole, ni mati ulonqam. Ariya bunuqna ni olo are bulyosim ijoq bqam. Bosim ino was nanjo singilatnjroqngam.”

³³ Onaqa Pita na Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni na marimqa aqo ombla tonto talq aisim morenqom. E ulaqasai.”

³⁴ Onaqa Yesus na minjej, “O Pita, ni que. Bini tuwe anjamosaisoqngimqa ni gisañoqalubtosim marqam, ‘E Yesus qaliesai.’ ”

Yesus aqa angro nanjo silali ti qaqun ti sebru ti oqab

³⁵ Osiqa Yesus na aqa angro nanjo endegsi minjrej, “E ningi nami qaringsosim merngem, ‘Ningi gilsib ijo anjam mare mare laqniy. Ningi silali ti gilaib. Nunjo qaqun aib. Singa taqal jigaib.’ Degsi merngonamqa ningi ingi bei qa truqueb e?” Onaqa nanjo na minjeb, “Sai. Iga ingi bei qa truquosai.”

³⁶ Onaqa a na minjrej, “Ariya bini e anjam di beltosiy olo endegsi merngwai. Nunjo silali bei soqngim oiy. Nunjo qaqun bei soqngim di dego oiy. Ningi sebru saiamqa nunjo gara jugo bei qarinyosib silali osib dena sebru awaiyiy.

³⁷ E ningi merngwai. Anjam e qa nami nengrenyeb qaji di aqa damu brantqas. Anjam agiende, ‘Tamo ungasari nanjo marqab, “Kristus a une tamo.”’ ”

³⁸ Onaqa Yesus aqa angro nanjo na minjeb, “O Tamo Koba, ni unime. Iga sebru aiyel ejunum.” Onaqa Yesus na minjrej, “Di kere.”

Yesus a Oliv manaq oqsiq dia Qotei pailyej

³⁹ Yesus aqa kumbra gaigai yoqnej qaji di dauryosiq Jerusalem uratosiq Oliv manaq oqej. Aqa angro nanjo dego a dauryosib oqeb.

⁴⁰ Oqsib nañu agu beiq di brantosib Yesus na aqa angro nanjo minjrej, “Ningi endegsib pailiy, ‘O Abu, gulbe bei na iga uneq waigaiq.’ ”

⁴¹ Yesus a degsi minjrsiq nanjo uratnjrsiq kiñala sasalej. Tamo bei na meniñ waiyim isaq yala gilqas dego kere a sasalosiq singa pulutosiq Qotei pailyej.

⁴² A endegsi pailyej, “O Abu, ni marimqa gulbe endi ijoq baiq. Gulbe endi ya uge uyo bul. Ungum, ni ijo areqalo dauryaim. Ni ino segi areqalo dauryosim ye.”

⁴³⁻⁴⁴ Yesus a degsi singila na Qotei pailyoqnsiqa a are tulan gulbekobaiyej. Onaqa a neskobaiyosiqa aqa nes len ti mandamq aiyoqnej. Bati deqa lan angro bei aisiqa Yesus taqyosiqa singilatej.

⁴⁵⁻⁴⁶ Yesus a pailyo koboonaqa a olo tigelosiqa aqa angro nango areq aisiq nam atej di nangi are gulbe na nerenesonab unjrej. Unjrnaqa minjrej, “Ningi kiyaa nerenjunub? Ningi tigelosib Qotei pailyoqniy. Yim gulbe bei nungoq bqas di gulbe dena ningi uneq waingwasai.”

Judas a Yesus osiq jeu tamo nango banq di atej

⁴⁷ Yesus a anjam degsi mareqnaqa aqa angro 12 nangi deqaji bei agi Judas a na tamo gargekoba nangi joqsiqa Yesus aqa areq di branteb. Brantonabqa Judas a Yesus aqa areq bosiq kundoqyej.

⁴⁸ Kundoqyonaqa minjej, “O Judas, e Tamo Angro. Tamo nangi endi e ojqaqqa deqa ni na e kundoqbonum e?”

⁴⁹ Onaqa tamo nangi di Yesus ojqa laqnabqa aqa angro nangi unsibqa Yesus minjeb, “O Tamo Koba, ni marimqa iga gago sebru osim tamo nangi di ñumnam morenqab.”

⁵⁰ Degsi minjsibqa aqa angro bei na aqa sebru osiq atra tamo gate aqa kangal tamo bei gateq di qalqajqa sebru waiyej grotosiqa dabkala wo segi gentetej.

⁵¹ Onaqa Yesus na aqa angro nangi minjrej, “Kumbra degyaib. Uratiy.” Degsi minjrsiqa tamo di aqa dabkala ojnaqa olo boleej.

⁵² Onaqa Yesus na atra tamo kokba ti atra tal taqato tamo nangi ti Juda gate nangi ti minjrej, “E len ojo tamo unum deqa kiyo ningi sebru ti torom ti elenjosib e ojqa bonub e?”

⁵³ E bati gaigai atra tal miligiq di ningi koba na soqnem. Bati deqa ningi yala ban waiyosib e ojsai. Ariya bati uge nungoq di brantqo deqa ningi e ojonub. Endego ambru aqa singila agi brantqo.”

Pita a marej, “E Yesus qaliesai”

⁵⁴⁻⁵⁵ Onaqa nangi Yesus ojsib walwelosib atra tamo gate aqa talq osi gileb. Nangi Yesus osi gileqnabqa Pita a kiñala isa isaq na nangi daurnjrsiq gilej. Gilsiq atra tamo gate aqa tal meq di brantej. Brantosiqa qaja tamo qudei nangi tal meq di nam tunguyosib awesonabqa bosiq nangi koba na nam yoroqnej.

⁵⁶ Pita a namyuwo areq di awesonaqa kangal uña bei na unsiqa koqyosiq qaja tamo nangi minjrej, “Tamo endi Yesus ombla soqneb.”

⁵⁷ Onaqa Pita a saidosiq minjej, “Uña, e tamo di qaliesai.”

⁵⁸ Sokiñalayonaq tamo bei na olo Pita unsiqa minjej, “Ni dego Yesus aqa angro bei.” Onaqa Pita na minjej, “E aqa angro sai.”

⁵⁹ Olo kiñala soboleiyonaq tamo bei na Pita koqyosiqa singila na marej, “Tamo endi a dego Galili qaji tamo. Deqa e qalieonum, a Yesus ombla soqneb.”

⁶⁰ Onaqa Pita na minjej, “Ni anjam maronum di e poibosai bole sai.” Degsi minjnaqa tuwe anjamej.

⁶¹⁻⁶² Tuwe anjamonaaq Tamo Koba a bulosiqa Pita koqyej. Koqyon-aqa anjam nami Yesus na minjej qaji, “Bini tuwe anjamosaisoqnimqa ni gisañoqalubtosim marqam, ‘E Yesus qaliesai,’ ” anjam deqa olo are qalsiqa poiyoonaqa tal qalaq gilsiq tulan akamugetej.

Nangi na Yesus misilinyoqnsib ban na qaloqneb

⁶³ Tamo Yesus ojob qaji nangi a misilinyoqnsibqa ban na qaloqneb.

⁶⁴ Qaloqnsibqa aqa namdamu gara na qosetosib minjoqneb, “Ni Kristus amqa ni ubtosim mare, yai na ni lumqo?”

⁶⁵ Degsib minjoqnsib olo misilin anjam gargekoba minjoqneb.

Yesus a Juda tamo kokba nanjo ulatamuq di tigelej

⁶⁶ Onaqa nobqolo malu qameqnaq Juda gate nanji ti atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanji ti koroosib Yesus osib tigeltosib nenemyeb,

⁶⁷ “Ni Kristus amqa geregere merge.” Onaqa a na minjrej, “E kamba anjam merngwai di ningi ijo anjam quetbqasai.

⁶⁸ E anjam bei nenemngwai di ningi olo anjam merbqasai.

⁶⁹ Deqa e ningi endegsi merngwai. E Tamo Angro. Bini bati endeqa ti bunuq qa ti e Qotei singila koba ti unu qaji aqa ban woq di awesqai.”

⁷⁰ Yesus a nanji degsi minjrnaqa nanji na minjeb, “Deqa ni Qotei aqa Niri e?” Onaqa a na minjrej, “Od. Anjam ningi maronub di kere.”

⁷¹ Onaqa nanji Yesus aqa anjam di qusib tulan minjin oqetnrnaqa segi segi maroqneb, “Aqa une agi a segi babtqo iga quonum. Deqa iga kiyaga tamo bei olo metonam bosim aqa une marqas?”

23

Juda tamo kokba nanji Yesus osib Pailat aqa ulatamuq di tigelteb

¹ Juda tamo kokba nanji degsib marsibqa Yesus osi gilsib Rom nanjo gate Pailat aqa ulatamuq di tigelteb.

² Tigeltosib Pailat minjeb, “Iga Yesus uneqnum, a na Juda tamo ungasari nanji kumbra ugeq breinjreqnu. Osiqa nanji mandor koba Sisar takis yqajqa saidnjroqnsiqa minjreqnu, ‘E segi nungo Mandor Koba. E segi Kristus.’ ” Juda tamo kokba nanji degsib Yesus aqa jejamuq di une qamete.

³ Onaqa Pailat a nanjo anjam di qusiqa Yesus nenemyej, “Ni Juda nanjo Mandor Koba e?” Onaqa Yesus na minjej, “Od. Anjam ni maronum di kere.”

⁴ Onaqa Pailat na atra tamo kokba ti tamo ungasari kalil nanji ti minjrej, “E segi are qalonum, Yesus aqa jejamuq di une bei saiqoji.”

⁵ Degsi minjrnaqa nanji na kamba minjeb, “Yesus a tamo ungasari nanji kumbra uge dauryqajqa are tigeltetnjreqnu. Agi a Galili sawaq di aqa wau utru atsiqa dena Judia sawaq aisiq qure qure kalilq di walweloqnsiqa dena bosiq gago qure endia dego kumbra degyeqnu.”

Pailat na Yesus qarinyonaqa Herot aqaq gilej

⁶ Onaqa Pailat a nanjo anjam di qusiqa nenemnjrej, “Yesus a Galili qaji tamo e?”

⁷ Degsi nenemnjrnaqa nanji na minjeb, “Od, a Galili qaji tamo.” Onaqa Pailat a nanjo anjam di qusiqa minjrej, “Mandor Herot a Galili sawa taqatejunu. Bini a Jerusalem endi unu. Deqa e Yesus qarinyitqa a Herot aqaq gilinga a kamba Yesus aqa anjam quqwas.” Degsi minjrnaqa Yesus qarinyonaqa Herot aqaq gilej.

⁸ Herot a nami Yesus qa anjam quoqnej deqa a Yesus itqajqa arearetoqnej. Yesus a bosim Herot aqa ulatamuq di manwa bei yim unqajqa deqa are qaloqnej. Deqa a Yesus aqa ulatamuq unsiq tulan areboleboleiyej.

⁹ Onaqa a na Yesus anjam gargekoba nenemyoqnej. Nenemyeqnaqa Yesus a kamba anjam bei marosai. A torei mequmesoqnej.

¹⁰ Deqa atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanji ti bosib Herot aqa ulatamuq di tigelosib Yesus aqa jejamuq di une gargekoba qamelenjoqneb.

¹¹ Onaqa Herot aqa qaja tamo qudei nangi ti Yesus tulan ugeugeiyosib misilinyoqneb. Osib gara jugo olekoba mandor kokba nangi gaigai jigeqneb deqaji bei osib jigetosib qarinyonab olo Pailat aqaq aiyej.

¹² Bati qujai deqa Herot Pailat wo nangi jeu turyeb. Nami nangi ombla jeu soqneb.

Pailat a marej, “Ningi Yesus a namburbasq di qamiy”

¹³⁻¹⁴ Onaqa Pailat na atra tamo kokba ti Juda gate nangi ti tamo ungasari kalil nangi ti metnjrnaqa aqa areq bosib koroonabqa endegsi minjrej, “Ningi Yesus osib ijo areq di tigeltosib merbonub, ‘Tamo endi a tamo ungasari nangi kumbra ugeq breinjreqnu.’ Merbonubqa e segi Yesus geregere nenemy-onum ningi quonub. Une kalil ningi aqa jejamuq di qameqneb qaji di e quonum ugeibqo. E aqa jejamuq di une bei itosai.

¹⁵ Herot a dego Yesus aqa jejamuq di une bei itosai. Deqa a na Yesus olo qarinyoqa ijoq bqo. Deqa ningi quiy. Ningi Yesus aqa une bei babtosai. Deqa e a laña moiyoqta keresai.

¹⁶⁻¹⁷ Deqa e ijo qaja tamo nangi minjrit nangi bu toqon na kumbainyosib a uratib gilqas.”

¹⁸ Onaqa tamo ungasari kalil nangi Pailat aqa anjam di qusibqa nangi tulan murqumyosib minjeb, “Ni Yesus urataim. Ni a moiyoqtime. Osim Barabas ogeq atsim iga ege.”

¹⁹ Barabas a nami tamo qudei nangi joqsiqa Rom nangi ti qotsib tamo qudei ñumeb deqa qaja tamo nangi Barabas osib tonto talq di waiyeb.

²⁰ Ariya Pailat a Yesus uratim ogedqajqa are soqnej deqa a na tamo ungasari nangi olo minjrej, “Ningi marib e Yesus uratit gilqas.”

²¹ Onaqa nangi olo tulan murqumyoqnsib wainyoqnsib minjoqneb, “Ni Yesus urataim. Ni a namburbasq di qame! Ni a namburbasq di qame!”

²² Onaqa olo minjrej, “Kiyaga Yesus qalit moiqa? A une kiye yej deqa a namburbasq di qamqai? Ningi Yesus aqa une bei babtosai. Deqa e a laña moiyoqta keresai. Deqa e ijo qaja tamo nangi minjrit nangi bu toqon na kumbainyosib a uratib gilqas.”

²³⁻²⁴ Onaqa tamo ungasari nangi olo tulan murqumyoqnsib singila na Pailat saidyoqnsibqa wainyoqnsib minjoqneb, “Ni Yesus namburbasq di qame!” Degsib singila na Pailat minjeqneb nango anjam dena Pailat aqa anjam qalotoqnej. Deqa a nango anjam di dauryosiqa minjrej, “Di kere. Ungum. E na ijo qaja tamo nangi minjrit Yesus osi gilsib namburbasq di qamib moiqa.”

²⁵ Degsi minjrasiqa Barabas tonto talq dena ogeq atsiqa nangi enjrej. Osiqa tamo ungasari nango areqalo dauryosiqa Yesus osiqa qaja tamo nango banq di atnaqa nangi na aqa qawarq di aqa segi namburbasq atetosib a osib gileb.

Nangi Yesus osib namburbasq di qameb

²⁶ Nangi Yesus osi giloqnsibqa gamq di tamo bei walwelosiq Jerusalem aiyeqnaqa a tuosib ojsib Yesus aqa qawarq dena namburbasq yayosib tamo di yonabqa a kamba qoboysiqa gam na Yesus dauryosiqa giloqnej. Tamo di aqa ñam Saimon. A Sairini qure qaji.

²⁷ Tamo ungasari tulan gargekoba nangi Yesus gam na dauryosib giloqneb. Giloqnsibqa nango ambleq di una qudei nangi are tulan gulbeinjrnaqa Yesus qa akamoqnsib lou ti giloqneb.

²⁸ Gileqnaqa Yesus a qusiqa bulosiqa nangi minjrej, “O Jerusalem ungasari, ningi e qa akamaib. Ningi nungo angro nangi qa ti ningi segi qa ti akamoiy.

²⁹ Ningi quiy. Bati bei brantimqa tamo nangi endegsib marqab, ‘Una nango miligi ugee qaji nangi ti una angrotosaieqneb qaji nangi ti areboleboleinjraqas.

Un̄a angro mun̄gum anainjrosaieqnub qaji nan̄gi dego areboleboleinjrqas.’ Tamo nan̄gi degsib marqab.

³⁰ Osib mana nan̄gi minjrqab, ‘Ningi bosib iga kabutgosib ulitgiy.’

³¹ O un̄gasari, e nam̄ gesgi bul. Tamo nan̄gi na e kumbra uge ebeqnub. Tamo nan̄gi di nam̄ moiyo bul. Deqa kumbra tulan̄ ugedamu nan̄goq di brantqas.”

³² Bajin̄ tamo aiyel dego namburbasq di ñumib moren̄qajqa marsib Yesus koba na joqsib giloqneb.

³³ Nan̄gi giloqnsib sawa agu kiñala bei aqa ñam̄ Tamo Gate Tanu di brantosib dia Yesus namburbasq di qameb. Qamsib bajin̄ tamo aiyel nan̄gi dego namburbasq di ñumeb. Bei Yesus aqa ban̄ woq di qameb. Bei Yesus aqa ban̄ qonan̄q di qameb.

³⁴ Yesus a namburbas goge di sosisa a endegsi pailiej, “O Abu, ni na tamo nan̄gi e gaintbonub qaji nan̄go une di kobotime. Nan̄gi une yonub di nan̄gi qaliesai.” Bati deqa qaja tamo nan̄gi Yesus aqa gara elen̄qa marsib giltelen̄eb. Osib menin̄ silali alan̄eb. Tamo yai aqa menin̄ na bun̄njrqas di a na gara oqas. Degsib marsib menin̄ silali alan̄osib gara elen̄eb.

³⁵ Onaqa tamo un̄gasari kalil nan̄gi tigelesosib Yesus koqyeqnabqa Juda gate nan̄gi na Yesus misilin̄yoqnsib endegsib maroqneb, “A na tamo un̄gasari nan̄gi aqaryainjroqnej. Ariya a na aqa segi jejamu aqaryaiyqa keresai. A maroqnej, ‘E Qotei aqa Kristus. A na e giltbej.’ Anjam di bolearna a na aqa segi jejamu aqaryaiyosim namburbas uratosim mandamq aiyem.”

³⁶⁻³⁷ Qaja tamo nan̄gi dego Yesus degsib misilin̄yoqneb. Osib aqa areq gilsib wain isa koba anaiyosib min̄ej, “Ni Juda nan̄go Mandor Koba bolearna ni ino segi jejamu aqaryaiyosim namburbas urat.”

³⁸ Osib namburbas mutu gogeq di anjam endegsib nengren̄yeb, “Tamo endi a Juda nan̄go Mandor Koba.”

³⁹ Onaqa bajin̄ tamo bei namburbasq di qameb qaji a na Yesus misilin̄yosiq min̄ej, “Ni Kristus am̄qa ni ino segi jejamu aqaryaiyosim aqo aiyel dego aqaryaige.”

⁴⁰ Onaqa bajin̄ tamo bei na aqa anjam di qusiq n̄irintosi min̄ej, “Gulbe Yesus a oqo endi ni dego onum. Deqa ni kiyaa Qotei ulaiyosai?”

⁴¹ Aqo aiyel une tamo. Deqa iga kere moren̄qom. Ariya Yesus aqa jejamuq di une bei saiqoji.”

⁴² Osiqa Yesus min̄ej, “O Yesus, mondon̄ ni olo bosim Mandor Koba sosim̄qa ni e qa are qalsim e ame.”

⁴³ Onaqa Yesus na min̄ej, “Bini qujai ni e ombla lan̄ qureq di sqom. E bole mermonum.”

Yesus a moiyej

⁴⁴⁻⁴⁵ Qanam jige sen̄ bati 12 onaqa sawa kalil tulan̄ ambruosi sonaq gilsiq sen̄ bati 3 onaq bilaqtej. Bati qujai deqa gara kobaquja atra tal miligiq di gain̄esoqnej qaji a goge na bran̄osiq aisiq poaiyelej.

⁴⁶ Onaqa Yesus a tulan̄ lelen̄osiq marej, “O Abu, e na ijo qunun̄ osim ino ban̄q di atonum.” Degsi marsiqa mondor titosiq moiyej.

⁴⁷ Onaqa qaja tamo nan̄go gate a Yesus degsi mondor titosiq moiyej di unsiq Qotei aqa ñam̄ soqtosiq marej, “Bole, Yesus aqa jejamuq di une bei saiqoji.”

⁴⁸ Onaqa tamo un̄gasari kalil Yesus un̄qa belen̄eb qaji nan̄gi dego Yesus degsi moiyej di unsibqa a qa are tulan̄ gulbeinjrnaqa are soqon̄yeb. Osib jaraiyosib nan̄go segi segi talq gilelen̄eb.

⁴⁹ Yesus aqa kadoi kalil nanngi ti unngasari qudei nami Yesus dauryosib Galili sawa uratosib Jerusalem beleneb qaji nanngi ti isaq di tigelesosibqa Yesus a namburbasq di gainjosiq moinaq koqyoqneb.

Josep a Yesus aqa jejamu osiq subq atej

⁵⁰ Tamo bei aqa ñam Josep a soqnej. A Juda nango gate bei. A Arimatea qure qaji. Arimatea a Judia sawaq di unu. Josep a tamo bolequja. Aqa kumbra tulan boledamu.

⁵¹ A endegsi are qaloqnej, “Bunuqna Qotei a bosim gago Mandor Koba sosim iga taqatgwas.” A degsi are qaloqnsiq Qotei qa tarinoqnsiq soqnej. Juda gate kokba nanngi Yesus qalib moiqaqqa anjam qoseb bati deqa Josep a nanngi koba na anjam qososai. A nango anjam di uratoqnej.

⁵² Tamo di a Pailat aqa areq bosiq nenemyej, “Ni e odbimqa e Yesus aqa jejamu osiy subq atqa kere e?”

⁵³ Onaqa Pailat na odyonaqa gilsiq Yesus aqa jejamu namburbasq dena osiq gara qat na dalaosiq osi gilsiq sub bei nami meniñ miligiq di gereiyeb qaji dia atej. Sub di bunuj. Sub dia nami tamo bei jugosaioqneb.

⁵⁴ Juda nango yori bati brantqa laqnej deqa yori bati aqa ingi ingi kalil gereiyosib atnab soqnej.

⁵⁵ Bati di unngasari qudei nami Yesus dauryosib Galili sawaq dena beleneb qaji nanngi Josep koba na subq gileb. Gilsib Josep na Yesus subq atnaq uneb.

⁵⁶ Unsib olo puluosib nango talq aisib ñam so aqa ya quleq tulan boledamu di gereiyosib atnab soqnej. Ñam so aqa ya di Yesus aqa jejamuq di liyqajqa marsib deqa gereiyeb. Onaqa yori bati brantonaqa nanngi Qotei aqa dal anjam dauryosib wau getentosib aqaratosib soqneb.

24

Yesus a olo subq na tigelej

¹ Yori bati koboonaqa nebeonaq nobqolo ambru unngasari nanngi olo tigelosib ñam so aqa ya quleq boledamu nami gereiyeb qaji di osib Yesus aqa jejamuq di liyqajqa deqa subq gileb.

² Nanngi gilsib ñam ateb di meniñ kobaquja sub me getentesoqnej qaji di waqosiq taqal di sonaq uneb.

³ Unsib sub miligiq aiye di nanngi Tamo Koba Yesus aqa jejamu unosai.

⁴⁻⁵ Deqa nanngi are tulan kobainjreb. Onaqa tamo aiyel nanngi brantosib unngasari nango areq di tigelesonab unjrsib tulan ulaugetosib turuosib mandamq di ñam queb. Tamo aiyel di nango gara tulan minjalo. Onaqa nanngi na unngasari nanngi minjreb, “Ningi kiyaqa tamo moiyo sawaq endi tamo nambile unu qaji a qa ñameqnub?”

⁶ Yesus a endi sosai. A olo subq na tigelqo. Nami a Galili sawaq di sosisqa bati deqa a na ningi endegsi merngej, ‘E olo subq na tigelqai.’ Ningi aqa anjam deqa olo are walngwo kiyo?

⁷ Agi a ningi endegsi merngej, ‘E Tamo Angro ojsibqa une tamo nango banq di atib lubib moiqa. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.’ ”

⁸⁻⁹ Onaqa unngasari nanngi Yesus aqa anjam deqa olo are qalsibqa subq dena puluosib aisib anjam kalil tamo aiyel na minjreb qaji di Yesus aqa angro 11 nanngi tamo qudei ti sainjreb. ¹⁰ Unja bei aqa ñam Maria. A Makdala qure qaji. Bei Joana. Bei Maria. A Jems aqa ai. Unngasari qudei dego tamo aiyel nango anjam di qusib aisib Yesus aqa anjam maro tamo nanngi sainjreb.

¹¹ Sainjrnab qunab ugeinjrnaq mareb, “Unngasari nango anjam di lanja sa anjam.”

¹² Onaqa Pita a tigelosiq urur ti gilsiq sub miligiq di tirosiq nam atej di Yesus dalaeb qaji gara di segi sonaq unej. Unsiqa olo puluosiq aqa talq aisiq kumbra deqa are koba qaloqnej.

Yesus aqa angro aiyel nangi Emeus gamq di Yesus tureb

¹³ Bati qujai deqa Yesus aqa angro aiyel nangi Jerusalem uratosib qure bei aqa nam Emeus deq giloqneb. Jerusalem dena tigelosib Emeus qureq gilqajqa kiñala isaq 11 kilomita dego.

¹⁴ Nangi aiyel giloqnsibqa kumbra kalil jeu tamo nangi na Yesus yoqneb qaji deqa ombla maroqnsib giloqneb.

¹⁵ Gileqnabqa Yesus a segi nanjoq di brantosiqa nangi koba na walwelosib giloqneb.

¹⁶ Nangi Yesus uneb ariya nangi a qa poinjrosai.

¹⁷ Deqa a na nangi aiyel endegsi nenemnjurej, “Ningi anjam kiye maroqnsib gileqnub?” Degsi nenemnjrnaqa nangi tigeleb. Yesus a moiyej deqa nangi aiyel ulatamu tulan ugeinjrej.

¹⁸ Onaqa bei aqa nam Kliopas a na kamba Yesus minjej, “Tamo gargekoba nangi Jerusalem endi unub. Ni segi kiyo kumbra brantej qaji deqa qaliesai?”

¹⁹ Onaqa Yesus na kamba nenemnjurej, “Kumbra kiye brantej?”

Onaqa nangi aiyel na minjeb, “Kumbra kalil Nasaret tamo Yesus aqaq di brantej qaji iga deqa mareqnum. A Qotei aqa medabu o qaji tamo bole soqnej. A Qotei ti tamo ungasari kalil ti nanjo namdamuq di manwa kokba yoqnej. Osiqa anjam singila ti dego maroqnej.

²⁰ Ariya a kumbra degyeqnaqa gago gate nangi ti atra tamo kokba ti nangi na a ojsib Rom nanjo banq di ateb. Atnabqa nangi na a osib tigeltosib minjeb, ‘Ni une tamo. Deqa ni moiqam.’ Degsib minjsib a osib namburbasq di qalnab moiyej.

²¹ Iga are qalem, ‘Yesus a na qujai iga Israel tamo ungasari awaigim iga bole sqom.’

“Anjam bei dego unu. Yesus a moiyej bati qalub gilqo.

²²⁻²³ Yqoqa nobqolo ambru gago ungasari qudei nangi Yesus aqa subq gilonub nangi aqa jejamu unosai. Dena puluosib bosib iga mergonub, ‘Iga subq di lan angro qudei unjronumqa nangi na mergonub, “Yesus a subq na tigelqo. Deqa a nambile unu.” ’ Ungasari nangi na iga degsi mergonubqa iga tulan prugugetonum.

²⁴ Tamo qudei nangi iga koba na sonam nangi dego subq gilonub. Gilsib kumbra kalil ungasari nangi na unsib saigonub qaji di unonub. Ariya nangi Yesus aqa jejamu unosai.”

²⁵ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Nunjo areqalo tulan truqingwo. Qotei aqa medabu o tamo nanjo anjam nami maroqneb qaji di ningi poinjosai.

²⁶ Anjam agiende. Kristus a jaqatin koba osim moisim lan qureq oqimqa Qotei na nam kobaquja yqas.”

²⁷ Osiqa Yesus a segi qa anjam kalil nengrenq di so qaji di nangi sainjrej. A Qotei aqa medabu o tamo kalil nangi Moses ombla nanjo anjam nengrenq di so qaji dena utru atsiq anjam geregere plaltosiq minjroqnej.

²⁸⁻²⁹ Ariya nangi qalub koba na walwelosib qure nangi gilqa mareb qaji di jojomysib Yesus a nangi uratnjrsim gam bei dauryqa laqnaqa nangi aiyel na saidyosib minjeb, “Ni iga uratgaim. Qoloqas. Deqa ni iga koba na sqom.” Degsi minjnabqa a nangi aiyel daurnjrsiqa nanjo tal gogetosib koba na soqneb.

³⁰ Sosib awoosib ingi uyoqnsib Yesus a bem osiq Qotei pailyosiqa bem gingenyosiqa nangi aiyel anainjrej.

³¹ Anainjrnaqa bati deqa nanği Yesus qa poinjrnaqa mareb, “Bole, tamo endi Yesus.” Degsib marnabqa Yesus a nanço ambleq na loumosiq ulañej.

³² Ulanonaq nanği mareb, “Bole, aqo aiyel gamq di walweleqnamqa Yesus a Qotei aqa anjam nengrenq di so qaji di aqa utru geregere plaltosiq mergeq-naqa iga quoqnsim tulan arearetgoqnaj.”

³³ Nanği aiyel degsib marsib bati qujai deqa nanği tigelosib olo puluosib Jerusalem aisib Yesus aqa angro 11 nanği tamo qudei ti koroesonab itnjreb.

³⁴ Onaqa nanği na nanği aiyel endegsib minjreb, “Tamo Koba a bole subq na tigelqo. Agi a subq na tigelosiq Saimon aqaq di brantqoqa a bole unqo.”

³⁵ Degsib minjrnabqa nanği aiyel kamba anjam kalil gamq di Yesus na minjrej qaji deqa ti a na bem gingenjyosiq anainjrnaqa nanği a qa poinjrej deqa ti nanği sainjreb.

Yesus aqa angro nanği a uneb

³⁶ Degsib sainjreqnabqa Yesus a segi nanço ambleq di brantosiq minjrej, “Ninği are lawo soqniy.”

³⁷ Degsi minjrnaqa nanği kalil ulaosib tulan prugugetosib are qaleb, “Iga buga bei unonum kiyo?”

³⁸ Onaqa Yesus na minjrej, “Ninği kiyaqa e buga qa marsib ulaosib prugonub?”

³⁹ Endi e di. Ninği ijo ban bile unsib ijo singa unsib ban waiyosib ijo jejamu ojsib poingwas, e damu ti tanu ti. Buga a damu ti tanu ti saiqoji.”

⁴⁰⁻⁴¹ Yesus na nanği degsi minjrsiqa aqa ban ti singa ti nanği osornjrnaqa nanği unsib tulan areboleboleinjrej. Onaqa nanği olo areqalo aiyeltoqnsib are koba qaloqneb. Yeqnaqa Yesus na minjrej, “Ninği ingi bei unu e?”

⁴²⁻⁴³ Onaqa nanği qe bei koiteb qaji di gentosib mutu bei Yesus yonab osiq nanço namdamuq di uyej.

⁴⁴ Uysiqa minjrej, “E nami ninği koba na sosimqa endegsi merngoqnem, ‘Dal anjam kalil Moses a e qa nengrenyej qaji di aqa damu brantqas. Anjam kalil Qotei aqa medabu o tamo nanği e qa nengrenyeb qaji di dego aqa damu brantqas. Anjam kalil louqa buk miligiq di e qa nengrenyeb qaji di dego aqa damu brantqas.’ E nami ninği degsi merngoqnem.”

⁴⁵ Osiqa Yesus a nanço areqalo waqtetnjrnaqa nanği Qotei aqa anjam nengrenq di so qaji di aqa utru geregere poinjrej.

⁴⁶ Onaqa Yesus na olo minjrej, “Kristus a jaqatin koba osim moisim bati qalub koboamqa a olo subq na tigelqas anjam di nengrenq di unu.

⁴⁷⁻⁴⁸ Deqa ijo anjam maro tamo nanği sawa sawa kalilq giloqnsibqa dia ijo anjam palontoqnqab. Palontoqnib tamo ungasari nanği quoqnsib are bulyoqnqab. Yimqa Qotei a ijo ñam na nanço une kobotetnjroqnqas. O ijo angro, ninği segi ijo anjam maro tamo unub deqa kumbra kalil e nami nunço namdamuq di yoqnem qaji deqa tamo ungasari nanği sainjroqniy. Ninği Jerusalem endia wau di utru atsib laqniy.

⁴⁹ Ninği quiy. Mondor Bole ijo Abu a nami nunçoq qarinyqa marej qaji di e na qarinyit nunçoq bqas. Deqa ninği qure endia tarinoqniy. Tarinosib soqnibqa lan goge na Qotei aqa singila nunçoq bqas.”

Qotei na Yesus osiq lan qureq oqej

⁵⁰ Osiqa Yesus na aqa angro nanği joqsiqa Jerusalem uratosib Betani qureq gileb. Gilsib dia aqa ban soqtosiqa nanği qa pailyej.

⁵¹ Pailyeqnaqa Qotei na a metonaq nanği uratnjrsiqa lan qureq oqej.

⁵² A lan qureq oqeqnaqa nanği singa pulutosibqa a qa louosib tulan areboleboleinjrej. Onaqa nanği olo puluosib Jerusalem aiyeb.

⁵³ Aisib bati gaigai atra tal miligiq di sosibqa Qotei aqa ñam soqtoqneb.

JON

Qotei a tamo bulyosiqa gago ambleq di soqnej

¹ Tulaŋ nami ingi ingi kalil brantosaisonabqa Anjam a soqnej. Anjam a Qotei ombla soqneb. Anjam a segi Qotei.

² Tulaŋ nami Anjam a Qotei ombla soqneb.

³ Anjam a singila ti soqnej. Singila dena Qotei na ingi ingi kalil gereiyej. Ingi bei gam bei na brantosai. Ingi ingi kalil branteleneb qaji di Anjam a segi na gereiyej.

⁴ Anjam a segi nambile qa utru. Nambile di puloŋ bul. Nambile dena tamo ungasari nangi suwantnjreqnu.

⁵ Puloŋ di ambruq di suwanjeqnu. Ambru na puloŋ di mosotqa keresai.

⁶ Tamo bei brantej aqa ñam Jon. Qotei na a qarinyonaq bej.

⁷ A bosiqa puloŋ qa anjam palontoqnej. Di kiyaqa? Tamo ungasari kalil nangi aqa anjam qusib puloŋ qa nango areqalo singilatqajqa deqa.

⁸ Jon a puloŋ sai. A puloŋ qa anjam palontqajqa bej.

⁹ Puloŋ di puloŋ bole. A mandamq aisiqa tamo ungasari kalil nangi suwantnjreqnu.

¹⁰ Anjam a mandamq di soqnej. Aqa singila na Qotei a mandam atej. Ariya tamo ungasari mandamq di soqneb qaji nangi a qa poinjrosai.

¹¹ A aqa segi qure utruq ainaqa aqa leŋ qujai nangi a areiyosai.

¹² Ariya tamo ungasari a areiyosib aqa ñam qa nango areqalo singilateb qaji nangi a na giltjnirnaqa nangi Qotei aqa angro tintin branteb.

¹³ Ai abu na nambabtnjro qaji nangoq dena nangi Qotei aqa angro brantosai. Nango segi areqalo na nangi Qotei aqa angro brantosai. Tamo bei aqa areqalo na dego nangi Qotei aqa angro brantosai. Qotei a segi na marnaqa nangi aqa angro tintin branteb.

¹⁴ Anjam di a tamo bulyosiqa gago ambleq di soqnej. Sonaqa iga aqa ñam koba ti aqa singila koba ti unem. A segi qujai Qotei aqa Niri. A iga qa are tulaŋ boleiyeqnu. A segi anjam bole qa utru.

¹⁵ A qa nami Jon a anjam palontoqnsiqa endegsi lelenjoqnej, “E nami maroqnem, ‘Tamo di a ijo qoreq na bqas. E nambabosaisonamqa a nami soqnej. Deqa a na e tulaŋ bunbejunu.’ ”

¹⁶ Qotei aqa Niri a iga kalil qa are tulaŋ boleiyeqnu. Aqa kumbra dena a na iga tulaŋ geregereigeqnu.

¹⁷ Bole, nami Qotei a Moses aqa wau na iga dal anjam egej. Ariya Yesus Kristus aqa wau na Qotei a iga qa are boleiyosiqa anjam bole egej.

¹⁸ Tamo bei na Qotei aqa ulatamu unosai. Qotei aqa Niri a na qujai iga Qotei osorgej. Qotei aqa Niri a segi Qotei. A aqa Abu aqa areq di sosisq beteryejunu.

Jon yansnjro qaji a anjam palontoqnej

¹⁹ Bati bei Juda tamo kokba nangi na atra tamo ti Livai nangi ti qarijnjrnabqa Jerusalem qure uratosib Jon aqa areq gilsib nenemyeb, “Ni tamo yai?”

²⁰ Ariya Jon a anjam ulitosai. A segi qa ubtosiqa minjrej, “E Kristus sai.”

²¹ Onaqa nangi na olo nenemyeb, “Deqa ni tamo yai? Ni Elaija kiyo?” Onaqa a na minjrej, “Sai.” Onaqa nangi na olo nenemyeb, “Ni Qotei aqa medabu o tamo iga a qa tariŋeqnum qaji tamo de kiyo?” Onaqa a na kamba minjrej, “Sai. E a sai.”

²² Deqa olo nenemyeb, “Ni tamo yai? Ni segi qa kiyersi mareqnum di geregere mergimqa iga olo aisim tamo nanqi iga qarinqonub qaji di minjrqom.”

²³ Onaqa Jon na minjrej, “Nami Qotei aqa medabu o qaji tamo Aisaia a anjam endegsi nengrenyej, “Tamo bei a wadau sawaq di tulan lelenjoqnsim tamo ungasari nanqi minjroqnqas, “Tamo Koba a bqajqa gam gereiyeti.” ’ Aisaia a nami anjam degsi nengrenyej. Gam gereiyqa tamo agi e segi.”

²⁴ Tamo nanqi di Farisi nanqi na qarinqnrnab Jon aqaq gileb.

²⁵ Deqa nanqi olo Jon nenemyeb, “Ni Kristus sai. Ni Elaija sai. Ni Qotei aqa medabu o qaji tamo di sai. Deqa ni kiyqaqa tamo ungasari nanqi yansnjreqnum?”

²⁶ Onaqa Jon na kamba minjrej, “E ya na nanqi yansnjreqnum. Ariya nunjo ambleq di tamo bei unu. Ningi a qa qaliesai.

²⁷ A ijo qoreq na bqas. A ñam ti unu. E ñam saiqoji. Deqa e na a kangalyqajqa e tamo bolesai.”

²⁸ Jon a Betani qureq di nanqi anjam degsi minjroqnej. Betani qure di Jordan ya taqal beiq di unu. Dia Jon na tamo ungasari nanqi yansnjroqnej.

Yesus a Qotei aqa Kaja Du

²⁹ Nebeonaqa Yesus a walwelosiq Jon aqa areq beqnaqa unsiq marej, “Ningi uniy. Tamo di a Qotei aqa Kaja Du. A na qujai tamo ungasari mandamq endi unub qaji nanjo une kobotetnrqas.

³⁰ E tamo deqa nami endegsi merngoqnem, ‘A ijo qoreq na bqas. E ñambabosaisonamqa a nami soqnej. Deqa a na e tulan bunbejunu.’

³¹ E nami a qa qaliesai. Ariya Israel nanqi a qa qalieqajqa deqa e bosim ya na tamo ungasari nanqi yansnjreqnum.”

³² Jon a nanqi degsi minjrnsiq olo minjrej, “Qotei aqa Mondor a lan qure uratosiq binon bulosiq mandamq aisiqa Yesus aqa gateq di awoonaq e unem.

³³ E nami Yesus qa qaliesai. Ariya Qotei agi e ya na tamo ungasari nanqi yansnjrqajqa qarinqej qaji a na merbej, ‘Ijo Mondor Bole a aisim tamo bei aqa gateq di awoamqa ni unqam. A na qujai Mondor aqa singila na tamo ungasari nanqi yansnjroqnqas.’

³⁴ Qotei na e degsi merbonaqa e tamo di unsim marem, ‘Bole, a Qotei aqa Niri.’ ”

Tamo qalub nanqi Yesus dauryeb

³⁵⁻³⁶ Olo nebeonaqa Jon aqa angro aiyel nanqi ti koba na tigelesonabqa Yesus a walwelosiq gileqnaqa Jon na unsiqa nanqi aiyel minjrej, “Ningi uniy. Tamo di a Qotei aqa Kaja Du.”

³⁷ Degsi minjrnaqa nanqi aiyel Jon dauryqa uratosib olo Yesus dauryosib gileb.

³⁸ Onaqa Yesus a bulosiq nanqi aiyel a dauryosib beqnabqa unjrnsiq nenemnrej, “Ningi aiyel kiyqaqa e daurbegnub?” Onaqa minjeb, “Rabai, ni tal qabia unum?” Ñam “Rabai” di Hibru anjam. Gago anjam, “Qalie Tamo Koba.”

³⁹ Onaqa Yesus na nanqi aiyel minjrej, “Ningi bosib ijo tal uniy.” Onaqa nanqi Yesus dauryosib gilsib tal a soqnej qaji di uneb. Unsib sen bati 4 onaqa bilaqtej deqa nanqi a ombla soqneb.

⁴⁰ Tamo aiyel Jon aqa anjam qusib Yesus dauryeb qaji bei aqa ñam Andru. A Saimon Pita aqa was.

⁴¹ A Yesus uratosiq walwelosiq aqa was Saimon itosiq minjej, “Iga Mesaia unonum.” Ñam “Mesaia” di Hibru anjam. Gago anjam, “Kristus.”

⁴² Degsi minjsiqa Saimon osiq Yesus aqa areq osi gilej. Onaqa Yesus na Saimon unsiqa minjej, “Ni Saimon. Ni Jon aqa njiri. Bunuqna ino ñam Sifas mermoqngab.” Ñam “Sifas” di Hibru anjam. Gago anjam, “Pita.” Aqa damu, “Menin.”

Yesus a Filip Nataniel wo nanji metnjrej

⁴³ Olo nebeonaqa Yesus a Galili sawaq gilqa osiqa tamo bei aqa ñam Filip itosiq minjej, “Ni e daurbe.”

⁴⁴ Filip a Betsaida qure qaji. Di Andru Pita wo nango qure utru.

⁴⁵ Onaqa Filip a aisiqa tamo bei aqa ñam Nataniel itosiq minjej, “Ni au. Iga tamo a qa nami Moses marsiq dal anjamq di nengrenyej qaji a unonum. Qotei aqa medabu o qaji tamo nanji dego a qa maroqnsib nengrenyoqneb. Tamo di Yesus Nasaret qure qaji. A Josep aqa njiri.”

⁴⁶ Onaqa Nataniel na kamba Filip minjej, “Nasaret di qure kiñala. Di qure kobaquja sai. Tamo bole bei a qure dena brantqa kere kiyo?” Onaqa Filip na minjej, “Ni bosim tamo di unime.”

⁴⁷ Onaqa Nataniel a walwelosiq Yesus aqa areq beqnaqa unsiqa a qa marej, “Ningi uniy. Tamo di a Israel tamo bolequja. A gisan anjam marosaieqnu.”

⁴⁸ Onaqa Nataniel na Yesus nenemyej, “Ni kiyersi e qa qalieonum?” Onaqa Yesus na kamba minjej, “Filip a ni metmosaisonaqa ni qura utruq di awesonamqa e ni numonum.”

⁴⁹ Onaqa Nataniel a Yesus aqa anjam di qusiqa minjej, “O Qalie Tamo Koba, ni degsi maronum deqa e poibqo, ni Qotei aqa Njiri. Ni Israel nango Mandor Koba.”

⁵⁰ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni qura utruq di awesonam e ni numonum e degsi ubtosim mermonumqa ni qusim ino areqalo e qa singilatunum e? Di ijo singila kiñala segi e babtonum. Bunuqna e ijo singila kokba babtoqnit ni unoqngam.”

⁵¹ Osiqa nanji kalil minjrej, “Ningi quiy. E bole merngwai. E segi Tamo Angro. Deqa bunuqna lan waqamqa Qotei aqa lan angro nanji ijo jejamuq na lan qureq oqoqnsib olo mandamq aiyoqnb ningi unjrqb.”

2

Tamo bei uña ban ojqa bati brantej

¹ Bati aiyel koboonaqa Kana qure agi Galili sawaq di unu dia tamo bei uña ban ojqa bati brantej. Deqa tamo ungasari nanji koroosib ingi goiyeb. Anjam qarinyonab Yesus aqa ai a koro deq gilej.

² Yesus aqa angro nanji ti dego metnjrnab koro deq gileb.

³ Koroosib ingi uyeqnbqa wain saiinjrnaqa Yesus aqa ai na minjej, “Nanji wain saiinjrqo.”

⁴ Onaqa Yesus na minjej, “Ai, di ino wau. Di ijo wau sai. Ijo wauqa bati brantosaiunu.”

⁵ Onaqa aqa ai na kangal tamo nanji endegsi minjrej, “Yesus a anjam kiye merngimqa di dauryiy.”

⁶ Tal dia ya nobu 6 kokba menin na gereiyo qaji atelenonab soqneb. Juda nanji Qotei pailyqa oqnsib ya nobu dena ya tigoqnsib nango ban ti jejamu ti yansoqneb. Deqa ya nobu di atelenonab soqneb. Ya nobu quja quja 100 lita.

⁷ Ariya Yesus na kangal tamo nanji minjrej, “Ya nobu di maqteleniy.” Onaqa nanji ya nobuq di ya qamelenonab maqej.

⁸ Onaqa Yesus na olo minjrej, “Ya bei tigsib osi gilsib goiyo lanja a yiy.” Onaqa kangal tamo nanji Yesus aqa anjam di dauryosib ya bei tigsib osi gilsib goiyo lanja a yeb.

⁹ Ya di Yesus na bulyonaq wain babej. Wain babonaqa goiyo lanja a uyo oneiyosiq marej, “Endi wain bolequja.” Wain di qabe na bej di a qaliesai. Kanjal tamo ya tige b qaji nanqi segi qalie. Onaqa goiyo lanja a na tamo unja ban oje b qaji di metonaq aqa areq bonaq minjej,

¹⁰ “Bati gaigai tamo nanqi ingi goiyoqnsib wain qa qatin bole namo tamo nanqi anainjreqnab uyeqnub. Uyeqnab olo bunu wain qa qatin bolesai di anainjreqnub. Ariya ni degyosai. Ni wain qa qatin bole tentosim namo wain qa qatin bolesai anainjronum uyonub olo bunu wain qa qatin bole anainjronum.”

¹¹ Yesus a Kana qureq di manwa di babtej. Kana qure agi Galili sawaq di unu. A nami manwa bei babtosaioqnej. Bati di qujai a na manwa babtqa utru atej. Manwa dena a na aqa segi nam koba ti aqa singila koba ti boleq atej. Onaqa aqa angro nanqi manwa di unsibqa a qa nanjo areqalo singilateb.

¹² Ariya unja ban ojqa bati di koboonaqa Yesus aqa was nanqi ti aqa angro nanqi ti aqa ai koba na Kana qure uratosib Kaperneam qureq gileb. Gilsib dia bati qudei soqneb.

Tamo nanqi atra tal miligiq di ingi ingi qarinyoqneb

¹³ Qotei a nami Israel nanqi Isip sawaq di padalqa laqnabqa nanqi elenej. Deqa olo are qalqajqa yori bati jojomonaqa Yesus a Jerusalem aiyej.

¹⁴ Aisiq atra tal kobaquja miligiq gilej. Gilsiq nam atej di tamo nanqi na makau ti kaja ti binon ti qarinyeqnabqa tamo qudei na awaiyeqnab unjrej. Silali piloqneb qaji tamo nanqi nanjo awo jaramq di awesosib silali pileqnabqa nanqi dego Yesus na unjrej.

¹⁵ Unjrsiqa raunga osiq dena toqon gereiyosiq ganinyoqnsiq nanqi kalil nanjo kaja ti nanjo makau ti winjrnaqa atra tal uratosib jaraiyeb. Silali piloqneb qaji tamo nanqi dego winjrsiq nanjo awo jaram bilbelyosiq silali bimblenjetnjrej.

¹⁶ Osiqa tamo nanqi binon qarinyoqnsibqa dena silali oqneb qaji nanqi endegsi minjrej, “Ningi binon di elenosib jaraiyiy. Ningi na ijo Abu aqa tal endi ingi qarinyo tal bulyaib.”

¹⁷ Onaqa Yesus aqa angro nanqi aqa kumbra di unsibqa Qotei aqa anjam bei nengrenq di so qaji deqa olo are qaleb. Agi nami endegsib nengrenyeb, “O Abu, e ino tal qa tulan arearetbqo. Deqa e ino tal bole sqajqa singilaeqnum.”

¹⁸ Yesus na tamo nanqi di winjrnaqa Juda tamo kokba nanqi unsibqa deqa nenemyeb, “Ni manwa kiye babtım dena iga poigwas, ni Qotei aqa nam na kumbra endi yeqnum?”

¹⁹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi na atra tal kobaquja endi kongrontibqa bati qalub qa e olo tigeltqai.”

²⁰ Onaqa nanqi na minjeb, “Atra tal endi gereiyeqnab wausau 46 koboej. Ni kiyaga bati qalub qa olo tigeltqa maronum? Keresai.”

²¹ Yesus a atra tal qa marej di aqa segi jėjamu sigitosiq yawo anjam marej.

²² Deqa bunuqna a subq na tigelonaqa aqa angro nanqi aqa anjam deqa olo are qalsibqa Qotei aqa anjam nami nengrenyeb qaji deqa poinjrnaqa Yesus qa nanjo areqalo singilateb.

Yesus a tamo kalil nanjo kumbra qa qalie bole

²³ Qotei a nami Israel nanqi Isip sawaq di padalqa laqnabqa nanqi elenej. Deqa olo are qalqajqa yori bati brantonaqa Yesus a Jerusalem di sosiqa manwa babteqnaqa tamo ungasari tulan gargəkoba nanqi unoqnsib aqa nam qa nanjo areqalo singilatoqneb.

²⁴ Ariya Yesus a nanqi areinjrosai. A tamo kalil nanqi qa qalie bole.

²⁵ A powo bei qa truquosaieqnu. Deqa tamo bei na tamo nangi qa ubtosim Yesus minjaiq. A segi tamo nanngo areqalo qalie bole.

3

Nikodemus a qolo Yesus ombla anjam qaireb

¹ Jerusalem dia tamo bei soqnej aqa ñam Nikodemus. A Farisi tamo. A Juda nanngo gate bei.

² A qolo Yesus aqa areq bosiqa minnej, “O Qalie Tamo Koba, iga qalieonum, ni powo tamo bole. Ni Qotei aqaq na bem. Qotei a ni singila emosai qamu manwa ni yeqnum qaji di ni babtqa keresai qamu.”

³ Onaqa Yesus na kamba minnej, “E bole mermqai. Tamo bei a angro mom bunuj bulosim ñambabqasai di Qotei na a taqatosim aqa Mandor Koba sqasai. Deqa a Qotei unqa keresai.”

⁴ Onaqa Nikodemus na nenemyej, “Tamo a qeliqo di a kiyersim olo aqa ai miligiq aisim angro mom bulosim ñambabqas?”

⁵ Onaqa Yesus na kamba minnej, “E bole mermqai. Tamo bei a ya na ti Qotei aqa Mondor na ti angro mom bunuj bulosim ñambabqasai di Qotei na a taqatosim aqa Mandor Koba sqasai.

⁶ Ningi nunngo ai abu nanngo jejamuq dena ñambabeqnub deqa ningi mandam tamo unub. Ariya Qotei aqa Mondor na tamo bei ñambabtqas di a mondor ti sqas.

⁷ E ni mermonum, ‘Ningi angro mom bunuj bulosib ñambaboij.’ Ni ijo anjam di qusim prugugetaim.

⁸ Jagwa a segi puyoqnsiqa sawa sawaq gileqnaqa ni aqa anjam ato queqnum. Ariya a qabe na kiyo boqnsiq qabiteqnu di ni qaliesai. Tamo kalil Qotei aqa Mondor aqa singila na angro mom bunuj bulosib ñambabeqnub qaji nangi kere dego.”

⁹ Onaqa Nikodemus na olo Yesus nenemyej, “Kumbra di kiyersi brantqas?”

¹⁰ Onaqa Yesus na kamba minnej, “Ni Israel nanngo qalie tamo koba. Ni kiyaya ijo anjam endeqa poimosai?

¹¹ E bole mermqai. Anjam iga qalieonum qaji deqa mareqnum. Kumbra iga uneqnum qaji deqa saeqnum. Ariya ningi gago anjam endi ojosaieqnub.

¹² Endego e mandam qa anjam merngonumqa ningi qusib nunngo areqaloq di singilatqab. Deqa e lan qure qa anjam dego merngit ningi kiyersib nunngo areqaloq di singilatqab?

¹³ Tamo bei a lan qureq oqosai. E Tamo Angro e segi qujai lan qureq dena mandamq aiyem.

¹⁴ Nami Moses a wadau sawaq di sosiqa a amal sigitosiq soqtosiqa gaintej. Dego kere e Tamo Angro soqtbosib gaintbqab.

¹⁵ Amqa tamo kalil e qa nanngo areqalo singilatqab qaji nangi ñambile gaigai sqab.

¹⁶ “Qotei aqa Niri qujai unu. Qotei na tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nangi tulan qalaqalainrsiq deqa aqa segi Niri qujai di nangi enjrej. A endegsi are qalej, ‘Tamo ungasari nangi ijo Angro qa nanngo areqalo singilatqab di nangi padalqasai. Nangi ñambile gaigai sqab.’ Qotei a degsi are qalsiq deqa aqa segi Niri qujai nangi enjrej.

¹⁷ Qotei a tamo ungasari mandamq endi unub qaji nanngo une qa peginjrqqa marsiq aqa Niri qarinyosai. A nangi elenjam nangi padalaib deqa osiq aqa Niri qarinyonaq mandamq aiyej.

¹⁸ Tamo ungasari Yesus qa nanngo areqalo singilateqnub qaji nangi Qotei na peginjrqasai. Ariya tamo ungasari Yesus qa nanngo areqalo singilatosaieqnub

qaji nangi Qotei na peginjrqas. Di kiyaaq? Nangi aqa segi Niri qujai aqa ñam qa nango areqalo singilatosai deqa.

¹⁹ Qotei na tamo ungasari nangi di peginjrqas di aqa utru agiende. Pulon a mandamq ainaqa nangi ambru qa arearetnjroqnej. Nangi pulon qa arearet-njrosaiognej. Di kiyaaq? Nangi kumbra uge yoqneb deqa.

²⁰ Tamo ungasari kalil kumbra uge yeqnub qaji nangi pulon jeuteqnub. Nango kumbra uge di pulon na boleq ataim deqa nangi pulon aqaq bo-saieqnub.

²¹ Ariya tamo ungasari anjam bole dauryeqnub qaji nangi pulon aqaq beqnub. Boqnsib wau bole bole yeqnabqa tamo nangi unoqnsib mareqnub, 'Bole, nangi Qotei aqa singila na wau di yeqnub.' "

Jon yansnjro qaji a Yesus qa anjam palontoqnej

²² Bati bei Yesus aqa angro nangi ti walwelosib Judia sawaq gileb. Gilsib dia sosibqa Yesus na tamo ungasari nangi yansnjroqnej.

²³ Jon yansnjro qaji a Ainon qureq di sosiqa a dego tamo ungasari nangi yansnjroqnej. Ainon qure di Salim qure jojomq di unu. Dia ya koba soqnej deqa tamo ungasari nangi Jon aqa areq beqnabqa a na yansnjroqnej.

²⁴ Herot na Jon tonto talq di waiyosaisoqnej deqa Jon a kumbra di yoqnej.

²⁵ Bati bei Jon aqa angro qudei nangi Juda tamo bei ti jejamu yanso kumbra qa anjam na qotoqneb.

²⁶ Osib nangi Jon aqa areq gilsib minjeb, "O Qalie Tamo, nami tamo ni ombla Jordan ya taqal beiq di sosibqa ni a qa anjam maroqnem qaji bini tamo ungasari kalil nangi aqa areq gileqnabqa a na yansnjreqnu. Nangi inoq bosaieqnub."

²⁷ Onaqa Jon na kamba minjrej, "Qotei lan qureq di unu qaji a na iga ingi bei egwasai di iga ingi bei oqa keresai.

²⁸ Ningi segi ijo anjam bei quoqneb. Agi e merngoqnem, 'E Kristus sai. Qotei na e namoqna qarinqbonaq e Kristus bqajqa gam gereiyetem.'

²⁹ Tamo unja ban ojqaq qaji a segi na unja di oqas. Aqa was a lanja qalaq di tigelesosimqa tamo unja ban ojqa qaji aqa anjam quoqnqas. Qusimqa tulan areboleboleiyqas. Dego kere e bini tulan areboleboleibqo.

³⁰ Kristus aqa ñam tulan kobaqas. Ijo ñam aguq aiqas." Jon na aqa angro nangi degsi minjrej.

³¹ Tamo lan qureq di sosiqa dena mandamq aiyej qaji a na ingi ingi kalil tulan bunjrejunu. Mandam qaji tamo ungasari nangi mandam endeqa kumbra yoqnsib anjam mareqnub. Ariya tamo lan qureq di sosiqa dena mandamq aiyej qaji a na ingi ingi kalil tulan bunjrejunu.

³² Kumbra a uneqnu qaji a deqa saeqnu. Anjam a queqnu qaji di a na babtosiq mareqnu. Ariya mandam qaji tamo ungasari nangi aqa anjam di ojosaieqnub.

³³ Tamo ungasari Yesus aqa anjam di ojeqnub qaji nangi a qa nango areqalo singilatoqnsib mareqnub, "Bole, Qotei a anjam bole qa utru." Nangi degsib mareqnub.

³⁴ Tamo Qotei na qarinyej qaji a Qotei aqa anjam babtosiq mareqnu. Di kiyaaq? Qotei na aqa Mondor a torei yekritej deqa. A na aqa Mondor potosiq taqal bei segi Yesus yosai.

³⁵ Abu na aqa segi Niri qalaqalaiyeqnu deqa a na ingi ingi kalil aqa banq di atelenej.

³⁶ Tamo ungasari Qotei aqa Niri qa nango areqalo singilateqnub qaji nangi nambile gaigai sqab. Ariya tamo ungasari Qotei aqa Niri aqa anjam dauryqa urateqnub qaji nangi nambile itqasai. Qotei aqa minjin nangoq di sqas.

4

Yesus a Samaria uña bei wo anjam maroqneb

¹⁻³ Farisi nanği endegsib queb, “Yesus a Jon bunyosiqqa tamo unğasari tulan gargekoba yansnjreqnaqa nanği a dauryeqnub. Jon a tamo gargekoba yansnjrosaieqnu.” Farisi nanği degsib queb. Bole, Yesus a segi na tamo unğasari nanği yansnjrosaioqnej. Aqa anğro nanği na yansnjroqneb. Tamo Koba Yesus a qalieej, Farisi nanği degsib queb. Deqa a Judia sawa uratosiqqa olo Galili sawaq gilej.

⁴ A gam dauryosiqqa Samaria sawa amble potosiqqa walwelosiq gilej.

⁵ Gilsiq Samaria nanço qure kiñala bei aqa ñam Sikar di brantej. Qure qalaq di mandam mutu bei soqnej. Mandam mutu di Jekop a nami aqa njiri Josep yej.

⁶ Ya uyqajqa sub dia soqnej. Ya sub di Jekop a nami bogej qaji. Yesus a walwelosiq qanam jige seņ bati 12 onaqa aqa jejamu asgiyonaqa aqaratqa osiqqa ya sub qalaq di awoej.

⁷⁻⁸ Onaqa aqa anğro nanği inği awaiyqa marsib qure miligiq aiyeb. Aiyeqn-abqa Samaria uña bei a ya tugwajqa bej. Bonaqa Yesus na minnej, “Ya gamban tigsim e anaibe.”

⁹ Onaqa Samaria uña dena Yesus kamba minnej, “Ni Juda tamo. E Samaria uña. Deqa ni kiyaga e merbonum, ‘Ya gamban tigsim e anaibe?’” Uña na degsiqa Yesus minnej. Di kiyaga? Juda nanği Samaria nanği ti koba na anjam marosaieqnub.

¹⁰ Onaqa Yesus na uña di minnej, “Ni inği bole Qotei na laņa emqajqa di qalieosim qamu tamo ni na ya tigsim anaıyqajqa mermqo qaji a qa poımqo qamu ni e merbımqa ñambile gaigai sqajqa ya anaımonum qamu.”

¹¹ Onaqa uña dena minnej, “O Tamo Koba, ni ya tugwajqa gamban saıqoji. Ya sub endi tulan guma koba. Deqa ni qabe na ñambile gaigai sqajqa ya di oqam?”

¹² Gago moma utru Jekop a nami ya sub endi bogsiqa gago moma nanği enjrej. A sub endena ya uyoqnej. Aqa anğro nanği ti aqa makau ti aqa kaja ti nanği dego sub endena ya uyoqneb. Ni na gago moma utru Jekop bunyqam kiyo?”

¹³ Onaqa Yesus na kamba minnej, “Tamo nanği sub endena ya uyoqnqab di nanği olo bunu ya qarnjroqnqas.

¹⁴ Ariya e na tamo nanği ya anainjrqai di nanği bunu ya qarnjrqsai. Ya e na anainjrqai di nanği uyibqa nanço are miligiq di ya ani bul polyoqnımqa nanği ñambile gaigai sqab.”

¹⁵ Onaqa uña dena Yesus minnej, “O Tamo Koba, ni na ya di anaıbımqa e olo ya qarboqnqsai. Amqa e olo bosiy sub endena ya tugoqnqsai.”

¹⁶ Onaqa Yesus na minnej, “Ni mati aisim ino gumbulun metosim ninği ombla endeq boiy.”

¹⁷ Onaqa uña na minnej, “E gumbulun saıqoji.” Onaqa Yesus na minnej, “Ni gumbulun saıqoji di kere maronum.

¹⁸ Ni nami gumbulun 5 osim uratnjrem. Ariya tamo ni bini ombla unum qaji di ino gumbulun sai. Deqa ino anjam di bole.”

¹⁹ Onaqa uña dena minnej, “O Tamo Koba, ni anjam di ubtosim merbonum deqa e poıbqo, ni Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.

²⁰ Gago moma nanği nami manaq endi korooqnsib Qotei qa louoqneb. Ariya Juda nanği mareqnub, ‘Qotei qa louqajqa sawa qujai agi Jerusalem.’ ”

²¹ Onaqa Yesus na olo minjej, “O uña, e ni anjam bei mermit ni qusim poimeme. Anjam agiende. Bati bei brantimqa manaq endi ningi Abu qa louoqnqasai. Jerusalem dia dego ningi Abu qa louoqnqasai.

²² Ningi Samaria qaji. Deqa ningi Abu qa loueqnub qaji a qa geregere poingosai. Ariya iga Juda qaji. Deqa iga Abu qa loueqnum qaji a qa geregere poiqeqnu. Di kiyaa? Abu na tamo ungasari nangi elenqajqa utru agi Juda iga segi.

²³ Ariya bati bei brantimqa tamo nangi Mondor na ti anjam bole na ti Abu qa louoqnqab. Osib nango lou dena nangi Abu qa bole louoqnqab. Yim Abu a nangi qa tulan areboleboleiyqas. Bati di agi brantqo.

²⁴ Qotei a segi Mondor. Deqa tamo nangi Qotei qa louqa oqnsib Mondor na ti anjam bole na ti louoqnqab di nangi Qotei qa bole louoqnqab.”

²⁵ Onaqa uña dena Yesus minjej, “E qalie, Mesaia a bqas.” “Mesaia” di Hibru anjam. Gago anjam, “Kristus.” Osiqa Yesus minjej, “Mesaia a bosimqa Qotei aqa anjam kalil ubtosim mergekritqas.”

²⁶ Onaqa Yesus na minjej, “Mesaia agi e segi. Aqo ombla anjam mareqnum.”

²⁷ Yesus a uña degsi minjnaqa aqa angro nangi olo qureq na bosibqa a uña de wo anjam mareqnab unsibqa tulan prugugeteb. Ariya nangi Yesus nenemyosai, “Ni kiyaa uña de wo anjam mareqnub?” Degyosai.

²⁸ Onaqa uña dena aqa ya nobu uratosiqa olo qure miligiq aisiqa tamo ungasari nangi minjrej,

²⁹ “Ningi bosib tamo di uniy. E kumbra nami yoqnem qaji di a na ubtekritqo. Tamo di a Kristus kiyo?”

³⁰ Degsi minjrnaqa nangi qure uratosib Yesus unqajqa beb.

³¹ Beqnabqa Yesus aqa angro nangi na minjeb, “O Qalie Tamo Koba, ni bosim ingi uye.”

³² Onaqa Yesus na minjrej, “Ijo ingi uyo bei unu di ningi qaliesai.”

³³ Onaqa aqa angro nangi aqa anjam di qusibqa segi segi maroqneb, “Tamo bei na ingi bei osi bosiq anaiyqo kiyo?”

³⁴ Onaqa Yesus na minjrej, “Qotei e qarinqej qaji aqa areqalo e dauryosiy aqa wau kobotqai. Ijo ingi uyo bole agide.

³⁵ “Ningi mareqnub, ‘Bai qolqe koboeqnaqa ingi melieqnu.’ Ningi degsib mareqnub. Ariya e na ningi yawo anjam bei endegsi merngwai. Ningi ingi wauq di nam atsib ingi meliosiq unu di unqab.

³⁶ Tamo ingi meli gentoqnsib koroieqneb qaji nangi awai eqnub. Nango awai agi nangi nambile gaigai sqab. Deqa tamo nangi ingi yageqnub qaji ti tamo nangi ingi meli genteqnub qaji ti koba na areboleboleinjrqas.

³⁷ Deqa anjam endi bole, “Tamo bei na ingi yagwas. Olo tamo bei na ingi meli gentqas.”

³⁸ E ningi qarinqonumqa gilsib wau ningi na wauosai qaji dena ingi elenqneb. Tamo qudei nangi nami waukobaeb. Ariya ningi laña gilsib ingi elenqneb.”

³⁹ Uña dena Samaria tamo ungasari gargekoba qure dia soqneb qaji nangi Yesus qa sainjrnaq qusibqa Yesus qa nango areqalo singilateb. Di kiyaa? Uña na minjrej, “Kumbra kalil e nami yoqnem qaji di tamo dena ubtekritqo.”

⁴⁰ Degsi minjrnaq qusibqa Yesus aqa areq bosib minjeb, “Ni gago qureq endi iga koba na sqom.” Degsi minjnabqa Yesus a bati aiyel nango qureq di soqnej.

⁴¹ Sosiqa Qotei aqa anjam palonteqnaqa tamo ungasari gargekoba nangi aqa anjam quoqnsib poinjreqnaqa a qa nango areqalo singilatoqneb.

⁴² Deqa nanġi na uña di minjeb, “Ni Yesus qa anjam mergonam qusim gago areqaloq di sinġilatem. Sinġilatosim sonamqa a segi na olo anjam mergwo qusim turtosim gago areqalo a qa torei sinġilatonum. Osim deqa iga endegsi poigwo, ‘Bole, Yesus a na qujai tamo unġasari mandamq endi unub qaji nanġi elenqas.’ ”

Yesus na Rom nanġo tamo gate aqa nġiri boletej

⁴³ Onaqa bati aiyel koboonaqa Yesus a qure di uratosiq walwelosiq Galili sawaq gilej.

⁴⁴ A segi nami endegsi marej, “Qotei aqa medabu o qaji tamo bei aqa segi qure utruq gilsim anjam minjroqnaq di nanġi aqa anjam quetqa asġinjqas. Deqa a qure dia ñam saiqoji sqas.”

⁴⁵ Yesus a Galili sawaq di brantonaqa tamo unġasari sawa dia soqneb qaji nanġi a qa tulañ areboleboleinjrej. Di kiyaaqa? Nami Juda nanġo yori bati koba qa Yesus a Jerusalem dia mañwa babteqnaq nanġi unoqneb deqa.

⁴⁶ Ariya Yesus a olo Kana qureq aiyej. Qure di aġi Galili sawaq di unu. Qure dia nami Yesus a ya bulyonaqa wain babej. Aisiq di sonaqa Kaperneam qureq di Rom nanġo mandor aqa tamo gate bei aqa nġiri makobaiyonaq nġeiesoqnej.

⁴⁷ Deqa tamo gate di Yesus a Judia sawa uratosiq bosiq Galili sawaq di soqnej di qusiqa walwelosiq aqa areq aisiq pailyosiq minnej, “O Tamo Koba, ijo anġro a moiqa laqnu. Deqa ni bosim a boletime.”

⁴⁸ Onaqa Yesus na tamo di minnej, “Niñġi ijo mañwa bei nuñġo nġamdamu na unqasai di niñġi e qa nuñġo areqalo sinġilatqasai.”

⁴⁹ Onaqa tamo dena olo Yesus minnej, “O Tamo Koba, ni boqujat. Ijo anġro a moiyo uge.”

⁵⁰ Onaqa Yesus na minnej, “Ni gile. Endego ino anġro a boleqo nġambile unu. A moiqasai.” Onaqa a Yesus aqa anjam di qusiqa bole qa marsiq gilej.

⁵¹ A gileqnaqa aqa kanġal tamo qudei nanġi aqa talq dena bosib ġamq di turosib minjeb, “Ino anġro a boleosiġ nġambile unu.”

⁵² Onaqa a na nenemnġrej, “Señ bati ġembu a boleqo?” Onaqa minjeb, “Ya qanam seña bosiq inġi uyo bati tiñyonaqa aqa jejamu kanġan koboonaqa a boleej.”

⁵³ Degsi minjnabqa a qalieej, seña bati deqa tiñtiñ Yesus na minnej, “Endego ino anġro a boleqo nġambile unu. A moiqasai.” A degsi qalieosiġ deqa a Yesus qa aqa areqalo sinġilatej. Tamo kalil a ombla tal qujaiq di soqneb qaji nanġi dego Yesus qa nanġo areqalo sinġilateb.

⁵⁴ Yesus a Judia sawa uratosiq bosiq Galili sawaq di sosiqa bati deqa a mañwa di yej. A nami Galili sawaq di mañwa bei yosaioqnej. Aqa mañwa qujai nami yej qaji a ya bulyonaq wain babej.

5

Yesus a ma tamo bei boletej

¹ Bati bei Yesus a Juda nanġo yori bati koba unqa marsiq Jerusalem aiyej.

² Jerusalem dia ya kuru bei soqnej. Ya kuru di kaja nanġo siranme qalaq di soqnej. Ya kuru di aqa ñam Betesda. Di Hibru anjam na mareqnu. Ya kuru areqsi jagwa oqajqa tal kiñilala 5 soqneb.

³ Tal dia tamo ma ti, tamo nġam qandimo, tamo sinġa uge, tamo jejamu lainjro qaji tulañ ġargekoba soqneb. Nanġi ya anñilqajqa tariñoqneb.

⁴ Bati qudei Tamo Koba aqa lañ anġro ya kuru miligiq aiyooqnsiq ya enteenaqa anñiloqnej. Ya anñiloqnimqa tamo a namo yaq aiqas qaji aqa ma koboqas. Utru deqa nanġi ya anñilqajqa tariñoqneb.

⁵ Ariya bati deqa tamo bei wausau 38 ma ti soqnej qaji a dia tarinjoqnej.

⁶ Onaqa Yesus na tamo di neiesonaq unsiqa a bati olekoba ma de ti soqnej di qalieosiq nenemyej, “Ni boleqajqa are unu e?”

⁷ Onaqa minnej, “O Tamo Koba, ya anjiloqnimqa tamo yai na e aqaryaibosim urur yaq osi aiqas? Tamo dego bei sosai. E aiqa yeqnam ma tamo qudei nangi e bunboqnsib namo yaq aiyeqnum.”

⁸ Onaqa Yesus na minnej, “Ni tigelosim ino sapera qoboiosim walwel.”

⁹ Degsi minjnaqa bati qujai deqa aqa jejamu boleonaqa a tigeloqujatosiq aqa sapera qoboiosiq walwelosiq gilej.

Bati di Juda nango yori bati.

¹⁰ Deqa Juda tamo kokba nangi na tamo boleej qaji di unsib minjeb, “Bini yori bati. Iga wauqa getento. Deqa ni ino sapera qoboioaim.”

¹¹ Onaqa a na kamba minjrej, “Tamo e boletbqo qaji a na merbqo, ‘Ni ino sapera qoboiosim walwel.’”

¹² Degsi minjrnaqa nangi na nenemyeb, “Tamo yai na ni mermqo, ‘Ni ino sapera qoboiosim walwel?’”

¹³ Onaqa a na minjrej, “Tamo e boletbqo qaji aqa ñam di e qaliesai.” A nangi degsi minjrej. Di kiyaga? Tamo gargekoba sonab Yesus a nango ambleq na ulanej.

¹⁴ Onaqa nebeonaqa Yesus a atra tal miligiq gilsiq tamo di itosiq minnej, “Ni que. E ni boletmonum deqa ni olo une bei ataim. Gulbe kobaquja bei ino jejamuq di olo branto uge.”

¹⁵ Onaqa tamo di aisiqa Juda tamo kokba nangi minjrej, “Tamo e boletbej qaji agi Yesus.”

¹⁶ Onaqa Juda tamo kokba nangi Yesus ugeugeiyqajqa maroqneb. Di kiyaga? A manwa di yori bati qa yoqnej deqa.

¹⁷ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ijo Abu a nami gaigai wauoqnej agi bini wauoqnsiq unu. Deqa e dego waueqnum.”

¹⁸ Onaqa Juda tamo kokba nangi Yesus aqa anjam di qusibqa nangi a qalib moiqajqa torei singilaoqneb. Di kiyaga? A yori bati segi gentosai. A dego marej, “Qotei a ijo Abu.” Aqa anjam dena a segi qa marej, “Aqo Qotei wo ombla kerekere.”

Yesus a Qotei aqa Niri

¹⁹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole merngwai. E Qotei aqa Niri. E ijo segi areqalo na kumbra bei yqa keresai. Kumbra ijo Abu na yeqnaq e uneqnum qaji di e dego yeqnum.”

²⁰ E ijo Abu aqa Niri. Deqa a na e qalaqalaiboqnsiq kumbra kalil a yeqnu qaji di e olo osorbeqnu. Bunuqna a kumbra tulan singila kokba dego osorboqngas. Yim nangi unsib tulan prugwab.

²¹ Ijo Abu na tamo moreno qaji nangi olo nambile enjroqnsiq subq na tigeltjreqnu. Deqa e Qotei aqa Niri e kamba dego ijo segi areqalo na tamo nangi nambile enjreqnum.

²² Ijo Abu na tamo nango une qa nangi peginjrosaieqnu. Wau di a na e ebej. E Qotei aqa Niri deqa e na tamo nango une qa nangi peginjreqnum.

²³ E wau di yeqnum. Di kiyaga? Tamo kalil nangi ijo ñam soqtetboqnqajqa deqa. Agi nangi ijo Abu aqa ñam soqtetqnum dego kere. Tamo a ijo ñam soqtetbosaieqnu di a ijo Abu e qarinqej qaji aqa ñam dego soqtosaieqnu.

²⁴ “E bole merngwai. Tamo a ijo anjam qusim ijo Abu e qarinqej qaji aqa areqalo singilatqas di a nambile gaigai sqas. Deqa e aqa une qa pegiyqasai. A moiyo gam uratosim olo nambile oqas.”

25 “E bole merngwai. E Qotei aqa Niri. Bati bei brantimqa tamo ungasari moreño qaji nanngi ijo kakro qusib nambile oqab. Bati di agi brantqo.

26 Ijo Abu a segi nambile qa utru. E aqa Niri. A na e singila ebej deqa e dego nambile qa utru.

27 E Tamo Angro unum deqa ijo Abu na e singila ebej. Singila dena e na tamo ungasari nanngo une qa peginjreqnum.

28 Ningi ijo anjam di qusib tulan prugaib. Bati bei brantimqa tamo ungasari kalil subq di unub qaji nanngi ijo kakro quqwab.

29 Qusib olo sub uratosib tigelqab. Tamo ungasari kumbra bole bole yeqnub qaji nanngi tigelosib nambile sqab. Tamo ungasari kumbra uge uge yeqnub qaji nanngi tigelabqa e na nanngi peginjrsiy padaltnjrqi.”

Tamo qudei na Yesus aqa ñam ubteqnub

30 Osiqa Yesus a olo marej, “E ijo segi areqalo na wau bei yqa keresai. Ijo Abu na e anjam merbeqnaq quoqnsim tamo ungasari nanngi peginjreqnum. E kumbra tintin na nanngi peginjreqnum. E ijo segi areqalo dauryosaieqnum. Ijo Abu e qarinqbej qaji aqa areqalo dauryeqnum.

31 “E segi na ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosiy marqai di tamo nanngi bole qa maraib.

32 Tamo bei unu agi Qotei. A dego ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosiq mareqnu. E qalieonum, anjam a mareqnu qaji di bole.

33 “Ningi na tamo qudei qarinqjnab Jon aqaq gilnabqa a anjam bole ubtosiq minjroqnej.

34 Bole, mandam tamo bei na ijo kumbra ti ijo wau ti ubtqa keresai. Ariya Qotei na ningi elenqajqa deqa e ningi Jon qa merngonum.

35 Jon a nam pulon bul sosiqa tamo ungasari nanngi suwantnjreqnaqa ningi aqa suwanjoq di sokiñalayoqnsib areboleboleinqoqnej.

36 “Ijo anjam e ubtosim mareqnum qaji di anjam kobaquja. Anjam dena Jon aqa anjam tulan bunyejunu. Di kiyaga? Wau kalil ijo Abu na ebej qaji di e yeqnam tamo ungasari nanngi unoqnsib endegsi poinjreqnu, bole, ijo Abu na e qarinqbonaqa bem.

37 Ijo Abu e qarinqbej qaji a e qa anjam ubtosiq mareqnu. Ariya ningi aqa kakro nami quosaioqneb. Aqa ulatamu dego ningi nami unosaioqneb.

38 Qotei aqa anjam dego nungo are miligiq di sosai. Tamo Qotei na qarinyonaq mandamq aiyej qaji aqa anjam ningi nungo areqaloq di singilatosaieqnub.

39 “Bole, ningi Qotei aqa anjam nengrenq di unu qaji di sisiyoqnsib peleieyqnub. Ningi are qaleqnub, anjam dena ningi nambile gaigai sqab. Ariya anjam di e ubtosiq mareqnu.

40 Ningi kiyaga nambile oqajqa are qaloqnsib olo ijoq bqajqa urateqnub?

41 “E mandam tamo nanngoq dena ñam koba osaieqnum.

42 Ariya e ningi qa qalieonum. Nungo are miligiq di ningi Qotei qalaqalaiyosaieqnub.

43 E ijo Abu aqa ñam na bonamqa ningi ijo anjam osai. Tamo bei aqa segi ñam na bqas di ningi aqa anjam oqujatqab.

44 Ningi nungo segi was nanngoq dena ñam koba oqajqa are qaleqnub. Ariya ningi Qotei aqaq dena ñam koba oqajqa are qalosaieqnub. Qotei agi a segi qujai Qotei bole. Ningi kumbra degyeqnub deqa ningi kiyersib e qa nungo areqalo singilatqab? Di keresai.

45 “E ijo Abu aqa namdamuq di nungo une qa merngwai edegaib. Nungo une qa merngwajqa tamo qujai agi Moses. Ningi are qaleqnub, Moses a na ningi aqaryaingwas. Di sai.

⁴⁶ Ningi Moses aqa anjam nungo areqaloq di singilateqñub qamu ijo anjam dego nungo areqaloq di singilateqñub qamu. Di kiyaaqa? Moses a nami e qa anjam nenngrenyej.

⁴⁷ Ningi Moses aqa anjam nami nenngrenyej qaji di nungo areqaloq di singilatosaieqñub deqa ningi kiyersib ijo anjam dego nungo areqaloq di singilatqab? Di keresai.”

6

Yesus a tamo 5,000 nanngi ingi anainjrej

¹ Bati bei Yesus a Galili ya agu taqal beiq gilej. Ya agu di yuwal bul tulan kobaquja. Ya agu di aqa ñam bei Taiberias ya agu.

² Yesus a tamo mainjro qaji nanngoq di manwa babteqnaqa tamo ungasari tulan gargekoba nanngi unoqñeb. Deqa a ya agu taqal beiq gileqnaqa nanngi a dauryosib giloqñeb.

³ Bati di Yesus na aqa angro nanngi joqsiqa koba na manaq oqsibqa mana goge dia awesoqñeb.

⁴ Qotei a nami Israel nanngi Isip sawaq di padalqa laqnabqa nanngi elenjej. Deqa olo are qalqajqa yori bati jojomej.

⁵ Deqa Yesus a ñam atsiqa tamo ungasari tulan gargekoba a dauryosib aqa areq beqnabqa unjrsiqa Filip nenemyej, “Iga qabe na ingi awaiyosim tamo ungasari kalil di anainjronam kereqas?”

⁶ Filip a kamba Yesus kiyersi minjim quqwajqa deqa Yesus na lanja nene-myej. Yesus a kumbra kiye yqas di a segi nami qalieej.

⁷ Onaqa Filip na kamba Yesus minnej, “Tamo ungasari nanngi di tulan gargekoba. Iga 200 kina osim dena ingi awaiyosim ingi kiñala kiñala anainjrqom di tulan kereqasai.”

⁸ Onaqa Yesus aqa angro bei Andru di Saimon Pita aqa was a na Yesus minnej,

⁹ “Angro wala bei unu. A bem 5 qe kiñilala aiyej ojejunu. Ingi di dego tamo ungasari gargekoba endi anainjrqom di tulan kereqasai.”

¹⁰ Onaqa Yesus na aqa angro nanngi minjrej, “Ningi na tamo ungasari kalil nanngi minjribqa mandamq di awoeleneb.” Sawa dia ñin koba soqnej deqa Yesus aqa angro nanngi na tamo ungasari minjrnabqa kalil ñinq di awoeleneb. Tamo awoeleneb qaji sisiyeb 5,000.

¹¹ Awoonabqa Yesus na bem ti qe ti di osiqa Qotei pailyosiqa tamo ungasari awoeleneb qaji nanngi jeisi anainjretnaq uyoqñeb. Uynab kalil menetnrej.

¹² Menetnrejnaqa Yesus na aqa angro nanngi minjrej, “Ningi ingi oto kalil koroiyiy. Oto bei urataib.”

¹³ Degsi minjrnaqa nanngi bem 5 aqa oto kalil tamo ungasari nanngi urateleneb qaji di koroiyosib gumba kokba 12 di jignab maqelenej.

¹⁴ Onaqa tamo ungasari kalil nanngi Yesus aqa manwa di unsib maroqñeb, “Bole, Qotei aqa medabu o tamo nami Qotei na qarinyim mandamq aiqajqa marej qaji agi a di.”

¹⁵ Onaqa Yesus a nanngo anjam di qusiqa endegsi qalieej, “Nangi bosib e ojsib e nanngo Mandor Koba atqajqa are qaleqñub.” A degsi qalieosiq deqa a sawa di uratosiqa a segi manaq oqsiq di soqnej.

Yesus a ya bangaq na walwelej

¹⁶ Ariya bilaqtonaqa Yesus aqa angro nanngi alile aiyej.

¹⁷ Alile aisib qobun bei gogetosib qobun suweiyosib gileb. Nanngi mareb, “Iga ya agu taqal beiq gilsim Kaperneam qureq di tiryqom.” Nanngi degsib marsib gileb. Qoloonaga Yesus a nanngoq bosaisoqnej.

¹⁸ Nanngi ya agu ambleq di gileq nabqa jagwa koba tigelosiq ya korkor-tosiq nanngi pulutnjrej.

¹⁹ Nanngi 5 o 6 kilomita oyoosib gileq nabqa Yesus a ya bangaq na wal-welosiq nanngi daurnjrsiq gilej. Gilsiq qobun jojomyonaqa nam ateb di a ya bangaq na walwelosiq beqnaqa unsib ulakobaeb.

²⁰ Deqa a na minjrej, “Endi e beqnum. Ulaaib.”

²¹ Degsi minjrnaqa nanngi areboleboleinjrnaqa a metonab qobun gogetej. Onaqa qobun a ururosik sawa nanngi gilqajqa mareb qaji di tiryej.

Tamo ungasari nanngi Yesus qa namoqneb

²² Nebeonaqa tamo ungasari qudei nanngi ya agu taqal beiq di soqneb. Nanngi qalie, ya bilaq qobun qujai segi dia tiryosiq soqnej. Yesus aqa angro nanngi qobun di gogetosib gileb. Yesus a nanngi koba na qobun di gogetosai.

²³ Ariya tamo ungasari nanngi alile di sonabqa qobun qudei Taiberias qureq dena beb. Bosib sawa Tamo Koba Yesus a pailyosiq nanngi ingi anainjrej qaji sawa jojomq di tiryej.

²⁴ Yesus aqa angro nanngi ti di sosai. Tamo ungasari nanngi degsi unsibqa qobun di gogetosib gilsib Kaperneam qureq di Yesus qa namoqneb.

Yesus a segi nambile qa bem uyo bole

²⁵ Ariya nanngi ya agu taqal beiq di Yesus itosib nenemyeb, “O Qalie Tamo Koba, ni sej bati gembu endeq bem?”

²⁶ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole merngwai. E manwa babteqnam ningi unoqneb ningi deqa are qalsib e qa namosai. E ningi bem anaingonam uynab menetngej ningi deqa are qalsib e qa nameqnub.

²⁷ Jjamu qa ingi a koboqas. Ningi ingi deqa wauaib. Nambile gaigai sqajqa ingi deqa ningi wauoqniy. Ingi di e na ningi anaingit uyqab. E Tamo Angro. Ijo Abu Qotei na e giltbej.”

²⁸ Onaqa nanngi na kamba Yesus nenemyeb, “Iga Qotei aqa wau kiye yoqnqom?”

²⁹ Onaqa Yesus na minjrej, “Qotei aqa wau agi merngwai. Ningi tamo Qotei na qarinyej qaji a qa nungo areqalo singilatiy. Tamo di agi e segi.”

³⁰⁻³¹ Onaqa nanngi Yesus aqa anjam di qusibqa olo nenemyeb, “Ni manwa kiye babtum iga unsim ni qa gago areqalo singilatqom? Nami gago moma nanngi wadau sawaq di sosibqa bem uyoqneb. Agi Qotei aqa anjam bei endegsi unu, ‘Moses a lan qure qa bem tamo ungasari nanngi anainjreqnaq uyoqneb.’ Deqa ni wau kiye yim iga unsim ni qa poigim gago areqalo ni qa singilatqom?”

³² Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole merngwai. Bem Moses na tamo ungasari nanngi anainjrej qaji di lan qure qa bem bolesai. Bem Ijo Abu na ningi anaingoqnqas qaji di lan qure qa bem bole.

³³ Bem di Qotei aqa segi bem. Bem di lan qureq dena mandamq aisiq tamo ungasari mandamq endi unub qaji nanngi nambile enjreqnu.”

³⁴ Onaqa nanngi na Yesus minjrej, “O Tamo Koba, bati gaigai bem di anaigo-qne.”

³⁵ Onaqa Yesus na minjrej, “E segi nambile qa bem uyo bole. Deqa tamo bei a ijoq bqas di a bunu mamyqasai. Tamo bei a e qa aqa areqalo singilatqas di a bunu ya qaryqasai dego.

³⁶ “Ningi nungo namdamu na e nubeqnub. Ariya ningi e qa nungo areqalo singilatosaieqnub. E nami degsi merngem.

³⁷ Ningi quiy. Tamo ungasari kalil Qotei na e ebej qaji nanngi ijoq boqnqab. Tamo ungasari ijoq bqab qaji nanngi di e na olo winjrqa keresai.

³⁸ E ijo segi areqalo dauryqajqa deqa e lan qure uratosim mandamq aiyosai. Abu e qarınbej qaji aqa areqalo dauryqajqa deqa e lan qure uratosim mandamq aiyem.

³⁹ Abu e qarınbej qaji aqa areqalo agiende. Tamo ungasari a na ebej qaji bei e uratit padalqasai. E nangi kalil diño bati qa olo subq na tigeltınjrqi.

⁴⁰ Od, ijo Abu aqa areqalo agiende. Tamo ungasari kalil e nuboqnsib e qa nango areqalo singilateqnub qaji nangi nambile gaigai sqab. Diño bati qa e na nangi olo subq na tigeltınjrqi. E Qotei aqa Niri unum deqa e kumbra di yqai.”

⁴¹ Onaqa Juda nangi Yesus aqa anjam di qusibqa nangi a qa ugeosib yomuoqneb. Di kiyaaqa? A marej, “E segi bem bole lan qure uratosim mandamq aiyem qaji.”

⁴² Nangi a qa yomuoqnsib maroqneb, “Tamo di Yesus. A Josep aqa niri. Aqa ai abu nangi qa iga qalie bole. A kiyaaqa marqo, ‘E lan qure uratosim mandamq aiyem?’”

⁴³ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi e qa lan̄a lan̄a niriñoqnaib.

⁴⁴ Tamo bei aqa segi areqalo na ijoq bqa keresai. Ijo Abu e qarınbej qaji a na tamo bei aqa are tigeltetim ijoq bqas. Yim diño bati qa e na olo subq na tigeltqi.

⁴⁵ Agi Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi nami anjam endegsib nengrenyeb, ‘Qotei na tamo kalil nangi anjam plaltosim minjroqnqas.’ Anjam degsib nengrenyeb. Deqa tamo kalil ijo Abu aqa anjam quoqnsib a qa poinjreqnu qaji nangi ijoq boqnqab.

⁴⁶ “Tamo bei a ijo Abu aqa ulatamu unosai bole sai. E segi qujai ijo Abu aqa ulatamu unem. Agi e nami Qotei aqaq dena mandamq aiyem.

⁴⁷ E bole mern̄gwai. Tamo a e qa aqa areqalo singilatqas di a nambile gaigai sqas.

⁴⁸ E segi nambile qa bem uyo bole.

⁴⁹ Nami nun̄go moma nangi wadau sawaq di sosibqa bem uyoqneb. Bunuqna nangi kalil moren̄ekriteb.

⁵⁰ Ariya e segi qujai bem bole lan qure uratosim mandamq aiyem qaji. Tamo ungasari nangi bem di uyqab di nangi moren̄qasai.

⁵¹ E segi nambile qa bem bole lan qure uratosim mandamq aiyem qaji. Tamo bei a bem di uyqas di a nambile gaigai sqas. Bem di agi ijo jejamu. E na tamo ungasari mandamq endi unub qaji nangi ijo jejamu anainjrit uyqab. Uysib nangi nambile sqab.”

⁵² Onaqa Juda nangi Yesus aqa anjam di qusib segi segi anjam na qotoqnsib maroqneb, “Tamo di a kiyersim aqa jejamu iga anaigim uyqom?”

⁵³ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole mern̄gwai. E Tamo An̄gro. Deqa ningi ijo jejamu ti ijo len̄ ti uyqasai di ningi nambile sqasai.

⁵⁴ Tamo nangi ijo jejamu ti ijo len̄ ti uyqab di nangi nambile gaigai sqab. Deqa diño bati qa e na nangi olo subq na tigeltınjrqi.

⁵⁵ Ijo jejamu di ingi uyo bole. Ijo len̄ di ya uyo bole.

⁵⁶ Tamo nangi ijo jejamu ti ijo len̄ ti uyqab di nangi e beterbesqab. E dego nangi betern̄jresqai.

⁵⁷ Ijo Abu nambile unu qaji a na e qarınbej deqa aqa singila na e dego nambile unum. Dego kere tamo nangi ijo jejamu ti ijo len̄ ti uyqab di nangi ijo singila na nambile sqab.

⁵⁸ E segi bem bole lan qure uratosim mandamq aiyem qaji. Nun̄go moma nangi nami bem uyoqneb dego sai. Nangi bem uyoqnsib olo moren̄oqneb. E segi bem uyo bole. Deqa tamo nangi bem bole di uyqab di nangi moren̄qasai. Nangi nambile gaigai sqab.”

⁵⁹ Yesus a Kaperneam qureq Juda nango Qotei tal miligiq di sosisa Qotei aqa anjam di palontosiq tamo ungasari nangi minjroqnej.

Yesus a segi nambile gaigai sqajqa utru

⁶⁰ Onaqa tamo ungasari Yesus dauryoqneb qaji nangi aqa anjam di qusibqa nangi gargekoba endegsib maroqneb, “Anjam di gulbe koba. Tamo yai nangi anjam di poinjrqa kere?”

⁶¹ Degsib maroqnsib Yesus qa yomueq nabqa di qalieosiq minjrej, “Ijo anjam dena nungo areqalo ugetetngwoqa ningi ijo ñam ulontonub e?”

⁶² E Tamo Angro. Qure e nami soqnem qaji deq olo oqoqnitqa ningi e nubsibqa kiyersib are qalqab?

⁶³ Qotei aqa Mondor a segi na tamo ungasari nangi nambile enjreqnu. Nungo jejamu na ningi aqaryaingwa keresai. Ijo anjam kalil e ningi merngeqnum qaji endi Mondor aqa anjam. Anjam dena ningi nambile oqab.

⁶⁴ Ariya ningi qudei e qa nungo areqalo singilatosaeqneb.” Yesus a nangi degsi minjrej. Di kiyaaqa? Tamo yai nangi a qa nango areqalo singilatqasai di a nami qalieej. Bunuqna aqa angro bei na a osim jeu tamo nango banq di atqas di dego a nami qalieej.

⁶⁵ Osiqa minjrej, “Utru deqa e ningi merngonum, ‘Qotei na tamo bei aqa are tigeltetqasai di a ijoq bqa keresai.’”

⁶⁶ Yesus a anjam degsi marnaqa tamo ungasari gargekoba a nami dauryoqneb qaji nangi a dauryqa uratosib jaraiyeb.

⁶⁷ Onaqa Yesus na aqa angro 12 nangi nenemnjrej, “Ningi dego e uratbosib jaraiqab e?”

⁶⁸ Onaqa Saimon Pita na minjej, “O Tamo Koba, iga ni uratmosim tamo yai aqaq gilqom? Tamo dego bei sosai. Ni segi qujai nambile gaigai sqajqa anjam mergeqnum.

⁶⁹ Iga ni qa gago areqalo singilatosim endegsi qalieonum, Qotei aqa segi Tamo Bole a na nami giltej qaji agi ni qujai.”

⁷⁰ Onaqa Yesus na minjrej, “E segi na ijo angro 12 ningi giltngem. Ariya nungo ambleq di angro bei a mondor uge ti unu.”

⁷¹ Yesus a Saimon Iskariot aqa njiri Judas a qa degsi marej. Yesus aqa angro 12 nangi deqaji bei agi Judas. A na bunuqna Yesus osiq jeu tamo nango banq di atej qaji.

7

Yesus a Jerusalem aiyej

¹ Bati bei Yesus a Judia sawaq di laqajqa uratosiq walwelosiq Galili sawaq di laqnej. Di kiyaaqa? Juda tamo kokba nangi a qalib moiqaajqa maroqneb deqa.

² Ariya Juda nango yori bati koba jojomej. Yori bati di aqa utru agiende. Juda nango moma nangi nami jagwa oqajqa tal gereiyeqnsib osi laqneb.

³ Deqa Yesus aqa was nangi na minjeb, “Ni Galili sawaq endi saim. Ni tigelosim Judia sawaq aiye. Aisim dia ino manwa babtoqnmqa ino angro nangi unoqnaqab.

⁴ Ni ino manwa boleq atqajqa are soqnm ni uli na yaim. Ni tamo ungasari kalil nango namdamuq di yoqne.”

⁵ Yesus aqa was nangi a qa nango areqalo singilatosai deqa nangi degsib misilin anjam minjeb.

⁶ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ijo bati kereosaiunu. Ariya bati kalil di nungo bati.

⁷ Mandam tamo nanği nĩngi jeutngwa keresai. Ariya nanği e jeutbeqnub. Di kiyaqa? E nanžo kumbra uge uge babetnjreqnum deqa.

⁸ Nĩngi segi aisib yori bati di uniy. Ijo bati kereosai unu deqa e aiqasai.”

⁹ Yesus na aqa was nanği degsi minjrsiqa a Galili sawaq di soqnej.

¹⁰ Ariya aqa was nanği yori bati di unqajqa ainabqa a dego aiyej. A boleq di aiyosai. Tamo nanği a unaib deqa a loumosiq aiyej.

¹¹ Yori bati di brantonaqa Juda tamo kokba nanği Yesus qa nãmoqneb. Nãmoqnsib maroqneb, “Yesus a qabi unu?”

¹² Onaqa tamo ungasari gargekoba nanği segi segi njirĩnoqnsib anjam laña laña Yesus qa maroqneb. Qudei nanği maroqneb, “Yesus a tamo bolequja.” Qudei nanği maroqneb, “Sai. A na tamo ungasari nanği gisa gisanjreqnu.”

¹³ Nanği degsib maroqneb. Ariya nanği Juda tamo kokba nanği ulainjrsib deqa nanği Yesus qa boleq di anjam marosaioqneb.

¹⁴ Ariya yori bati gilsiq ambleqyonaqa Yesus a segi brantosiqa atra tal miligiq gilsiq dia tamo ungasari nanği Qotei aqa anjam palontosiqa minjroqnej.

¹⁵ Onaqa Juda tamo kokba nanği Yesus aqa anjam di qusibqa nanği tulan prugugetosib segi segi maroqneb, “Yesus aqa powo kobaquja di qabe na osiqa anjam mareqnu? A nami skul beiq gilosai.”

¹⁶ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Anjam e mareqnum endi ijo anjam sai. Anjam endi ijo Abu e qarĩnbej qaji aqa anjam.

¹⁷ Tamo bei a Qotei aqa areqalo dauryqajqa are soqnimqa anjam e mareqnum qaji endi aqa utru a geregere poiyyas. Osim qalieqas, ijo anjam endi Qotei aqaq na bej. E ijo segi areqalo na marosaieqnum. A degsim qalieqas.

¹⁸ Tamo bei aqa segi areqalo na anjam marqas di a aqa segi ñam soqtqa osim deqa anjam marqas. Ariya e Qotei aqa ñam soqtqa are qaleqnum. Agi a na e qarĩnbej. Deqa e tamo bole. E gisan tamo sai.

¹⁹ “Nami Moses na nĩngi dal anjam engej. Ariya nĩngi dal anjam di dauryosaieqnub. Kiyaqa nĩngi e lubsib moiyyotbqa mareqnub?”

²⁰ Onaqa tamo ungasari nanği na kamba Yesus minjeb, “Mondor uge inoq di unu. Yai na ni lumsim moiyyotmqa mareqnu?”

²¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E manwa qujai babtem deqa nĩngi kalil prugugeteqnub.

²² Ariya nĩngi are qaliy. Moses a nĩngi mulun engej deqa nunžo angro mel nanžo mulun waiyya bati bosiq yori bati tinĩneqnu di nĩngi yori bati qa nanği mulun breinjreqnub. Bole, Moses a mulun qa utru sai. Nunžo moma nanği mulun qa utru.

²³ Nĩngi Moses aqa dal anjam dauryqa maroqnsib yori bati qa nunžo angro mel nanği mulun breinjreqnub. Ariya e yori bati qa tamo qujai aqa jejamu boletonamqa nĩngi unsibqa kiyaqa e qa njirĩneqnub?

²⁴ Nĩngi laña nãmdamu na ijo kumbra tenemtaib. Geregere ijo kumbra tenemtosib bole qa maroqniy.”

Yesus a tamo yai?

²⁵ Bati deqa tamo ungasari qudei Jerusalem di soqneb qaji nanği segi segi endegsib maroqneb, “Yesus a kiyo Juda gate nanği na qalib moiqajqa laqnub?

²⁶ Nĩngi uniy. A boleq di anjam palonteqnaqa nanği a anjam bei minjosaieqnub. Nanği qalie kiyo, a Kristus?

²⁷ Kristus a qabe na bqas di tamo bei a qalieqasai. Ariya tamo endi aqa qure utru di iga qalie bole.”

²⁸ Onaqa Yesus a atra tal miligiq di sosiqa a lelenosiqa Qotei aqa anjam palontosiqa tamo ungasari nanği endegsi minjrej, “Nĩngi e qa qalie e? E qabe

na bem di dego ningi qalie e? Ariya e ijo segi areqalo na bosai. Ijo Abu na e qarinqbonaq bem. Ijo Abu a segi anjam bole qa utru. Ningi a qa qaliesai.

²⁹ E a qa qalie bole. E aqaaq na bem. A na e qarinqbej.”

³⁰ Onaqa Juda tamo kokba nangi Yesus aqa anjam di qusibqa nangi a ojsib tonto talq di waiyqa maroqneb. Ariya a ojqa bati kereosaisoqnej deqa tamo bei na a ojsai.

³¹ Bati deqa tamo ungasari gargekoba nangi Yesus qa nanggo areqalo singilatoqneb. Osib maroqneb, “Tamo endi a manwa gargekoba babteqnu. Kristus a bosim tamo endi bunyqa keresai.”

Farisi nangi Yesus ojqa mareb

³² Tamo ungasari nangi Yesus qa anjam degsib mareqnab Farisi nangi qusibqa atra tamo kokba ti koroosib qaja tamo qudei qarinqnrnab Yesus ojqa gileb.

³³ Deqa Yesus a endegsi marej, “E ningi koba na sokiñalayosiy ijo Abu e qarinqbej qaji aqaaq olo oqwai.

³⁴ Oqitqa ningi e qa namqab e nubqasai. Qure e sqai di ningi oqwa keresai.”

³⁵ Onaqa Juda tamo kokba nangi segi segi maroqneb, “Yesus a qabitimqa iga a unqasai? A Grik nanggo sawaq oqsim dia Juda tamo qudei ti sosib Grik nangi anjam plaltosim minjroqnqas kiyo?

³⁶ A marqo, ‘Ningi e qa namqab di ningi e nubqasai. Qure e sqai di ningi oqwa keresai.’ Utru kiyaqa a degsi marqo?”

Yesus a nambile gaigai sqajqa ya qa marej

³⁷ Ariya yori bati gilsiq koboqa laqnaqa yori kobaquja brantonaga Yesus a tigelosiq lelenosiq marej, “Tamo bei a ya qaryimqa ijoq bosim ya uyem.

³⁸ Tamo bei a e qa aqa areqalo singilatqas di aqa are miligiq na nambile gaigai sqajqa ya oqoqnsim ya ani bul polyoqnqas. Nami Qotei aqa anjam degsib nengrenyeb unu.”

³⁹ Yesus a ya qa marej di a Mondor Bole sigitosiq yawo anjam marej. A lan qureq oqosaisosiq deqa a ñam koba osaisoqnej. Deqa bati di tamo nangi a qa nanggo areqalo singilateb qaji nangi Mondor Bole di osaisoqneb.

Tamo ungasari nangi Yesus aqa anjam qusib poaiyeleb

⁴⁰ Onaqa tamo ungasari qudei nangi Yesus aqa anjam di qusib maroqneb, “Bole, Qotei aqa medabu o tamo nami Qotei na qarinyim bqajqa marej qaji agi a endi.”

⁴¹ Onaqa qudei maroqneb, “Tamo endi a bole Kristus.” Onaqa qudei maroqneb, “Sai. Kristus a bqas di a Galili sawaq dena bqasai.

⁴² Kristus a Devit aqa len na nambabosim aqa qure utru Betlehem dena bqas. Nami Qotei aqa anjam degsib nengrenyeb unu.”

⁴³ Tamo ungasari nangi degsib Yesus qa anjam tititosib niriñosib poaiyeleb.

⁴⁴ Osib nangi qudei Yesus ojqa mareb. Mareb di tamo bei na a ojsai.

Juda tamo kokba nangi Yesus qa nanggo areqalo singilatosai

⁴⁵ Onaqa qaja tamo nangi olo puluosib atra tamo kokba ti Farisi ti nanggoq ainabqa minjreb, “Ningi kiyaqa Yesus ojsib osi bosai?”

⁴⁶ Onaqa qaja tamo nangi na kamba minjreb, “Iga Yesus aqa anjam quonum di anjam bolequja maroqnaj. Tamo bei nami anjam deqaji maro-saioqnej. Deqa iga a ojsai.”

⁴⁷ Onaqa Farisi nangi na minjreb, “Yesus a ningi dego gisangwo e?

⁴⁸ Ningi uniy. Juda gate bei Yesus qa aqa areqalo singilatosai. Farisi tamo bei dego Yesus qa aqa areqalo singilatosai. Sai bole sai.

⁴⁹ Ariya tamo ungasari laña lanaj nangi dal anjam qaliesai deqa nangi Yesus qa nanjo areqalo singilateqñub. Tamo ungasari nangi di Qotei na torei qoreinjrim padalqab.”

⁵⁰ Onaqa Juda gate Nikodemus agi nami Yesus aqaq gilsiq anjam minnej qaji a Farisi nanjo ambleq di tigelosiq minjrej,

⁵¹ “Gago dal anjam kiyersi unu? Iga tamo bei laña ojsim aqa une qa pegiyqom e? Sai. Gago dal anjam degsi sosai. Iga mati aqa anjam qusim aqa kumbra geregere qalieqom.”

⁵² Onaqa Farisi nangi na kamba minjeb, “Ni dego Galili qaji tamo kiyo? Qotei aqa anjam nengrenq di unu qaji di geregere peleiy. Peleiyim endegsi poimqas, Qotei aqa medabu o qaji tamo bei a Galili sawaq dena bqasai.”

Unja bei une atej qaji a ojsib Yesus aqa areq osi beb

⁵³ Onaqa koro koboonaqa tamo ungasari kalil nangi jaraiyosibqa nanjo segi segi talq gilelenjeb.

8

¹ Ariya Yesus a Oliv manaq oqej.

² Nobqolo ambru a olo tigelosiq atra tal miligiq gilej. Gilsiq di sonaqa tamo ungasari kalil nangi aqa areq beqñabqa a awoosiq Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej.

³ Ariya unja bei a tamo bei wo une ateqñab tamo qudei na uneb. Unsibqa dal anjam qalie tamo nangi ti Farisi nangi ti minjrnab qusibqa unja di ojsib osi bosib tamo ungasari nanjo namdamuq di tigelteb.

⁴ Osib Yesus minjeb, “O Qalie Tamo Koba, unja endi a tamo bei wo une ateqñab tamo qudei na unjronub.

⁵ Ni qalie, Moses a nami dal anjam endegsi nengrenyej, ‘Unja bei a tamo bei wo une atibqa meniñ na a qalib moiym.’ Deqa ni kiyersi marqam?”

⁶ Nanji Yesus degsib nenemyeb. Di kiyaa? Nanji a laña are qametib a anjam bei grotimqa qusib a ojñajqa deqa. Onaqa Yesus a kamba nangi anjam bei minjrosai. A mana qamsiq turuosiq bañ gei na mandamq di nengrenjoqnej.

⁷ Onaqa nangi na olo anjam di Yesus nenemyonabqa a tigelosiq minjrej, “Nunjo ambleq di tamo bei une saiqoji unu kiyo? Soqnimqa ningi na minjib a namo meniñ osim unja di qalem.”

⁸ Osiaq olo turuosiq mandamq di nengrenjoqnej.

⁹ Onaqa nangi Yesus aqa anjam di qusibqa segi segi oqedosib jaraiyeb. Tamo qeli nangi namoosib jaraiyonab qudei bunueb. Osib nangi kalil Yesus uratonab a segi soqnej. Unja di a Yesus aqa ulatamuq di tigelesoqnej.

¹⁰ Onaqa Yesus a olo tigelosiq unja di minnej, “Unja, tamo nangi qabitonub? Ni unime. Tamo bei na ino une qa olo ni mermosai.”

¹¹ Onaqa unja dena Yesus minnej, “Od, Tamo Koba, tamo bei na ijo une qa olo merbosai.” Onaqa Yesus na minnej, “E dego ino une qa mermqasai. Deqa ni gile. Olo une bei ataim.”

Yesus a pulonj bulosiq tamo nanji suwantnjreqnu

¹² Osiaq Yesus na tamo ungasari nangi olo endegsi minjrej, “E mandamq endi pulonj bul unum. Tamo a e daurbqas di a ambruq di walwelqasai. A suwanjoq di walweloqñsim namibile gaigai sqas.”

¹³ Onaqa Farisi nangi Yesus aqa anjam di qusib minjeb, “Ni segi ino kumbra ti ino wau ti ubtosim mareqñum. Deqa iga bole qa marqasai.”

¹⁴ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E segi ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosiy marqai di ningi bole qa marqa kere. Di kiyaa? E qabe na bem di e segi qalie

bole. E puluosiy olo qabitqai di dego e qalie. Ariya e qabe na bem di ningi qaliesai. E puluosiy olo qabitqai di dego ningi qaliesai.

¹⁵ Ningi mandam qa kumbra na tamo nangi peginjreqnub. E tamo nangi peginjrosaieqnum.

¹⁶ Ariya e tamo nangi peginjrqai di e kumbra tintin na peginjrqai. Di kiyaa? E segi na tamo nangi peginjrosaieqnum. Ijo Abu e qarinqej qaji a ombla na tamo nangi peginjreqnum.

¹⁷ Nungo dal anjam bei endegsib nengrenyeb unu, "Tamo aiyel nangi anjam qujai marqab di nango anjam bole brantqas."

¹⁸ Deqa e segi ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosim mareqnum. Ijo Abu e qarinqej qaji a dego e ombla ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosim mareqnum."

¹⁹ Onaqa Farisi nangi na Yesus nenemyeb, "Ino Abu a qabi unu?"

Onaqa Yesus na kamba minjrej, "Ningi e qa qaliesai deqa ningi ijo Abu qa dego qaliesai. Ningi e qa qalie qamu ningi ijo Abu qa dego qalie qamu."

²⁰ Yesus a atra tal miligiq di sosisa anjam degsi plaltosiq marej. A silali ato qaji warum jojomq di awesoqnej. Warum dia tamo nangi Qotei atraiyoqnsibqa silali atoqneb. Yesus ojqa bati kereosaisoqnej deqa tamo bei na a ojasai.

Yesus a marej, "Qure e oqwai di ningi oqwa keresai"

²¹ Onaqa Yesus na tamo ungasari nangi olo endegsi minjrej, "E ningi uratngitqa ningi e qa namqab e nubqasai. Ningi nungo une ti sosib morenqab. Qure e oqwai di ningi oqwa keresai."

²² Onaqa Juda nangi Yesus aqa anjam di qusibqa segi segi endegsib maroqneb, "Yesus a kiyaa marqo, 'Qure e oqwai di ningi oqwa keresai'? A na aqa segi jejamu qalim moiqa kiyo?"

²³ Onaqa Yesus na olo minjrej, "Ningi mandam endena branteb. E lan goge na bem. Ningi mandam qaji tamo. E mandam qaji tamo sai.

²⁴ Deqa ningi e qa nungo areqalo singilatiy. Osib poingem, e segi qujai gaigai degsi unum. Ningi degyqasai di ningi nungo une ti sosib morenqab. Agi e nami ningi degsi merngonum."

²⁵ Onaqa nangi na Yesus nenemyeb, "Ni tamo yai?" Onaqa Yesus na minjrej, "E nami ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosim merngoqnsim agi bini merngeqnum.

²⁶ E anjam gargekoba merngsiy nungo une qa pegingwajqa ijo areqaloq di unu. Ariya ijo Abu e qarinqej qaji a anjam bole qa utru. Deqa anjam kalil a na merbeqnu qaji di e quoqnsim tamo ungasari mandamq endi unub qaji nangi minjreqnum." Yesus a nangi degsi minjrej.

²⁷ Juda nangi qaliesai, Yesus a Abu qa nangi minjrej.

²⁸ Deqa a na olo minjrej, "Ningi e Tamo Angro soqtbosib gaintbibqa bati deqa ningi poingwas, e segi qujai gaigai degsi unum. Osib qalieqab, e ijo segi areqalo na kumbra bei yosaieqnum. Anjam kalil ijo Abu na merbeqnaq queqnum qaji di segi e mareqnum.

²⁹ Ijo Abu e qarinqej qaji a e ombla sosisa taqbejunu. E gaigai kumbra kalil a tulan areareteqnu qaji di dauryeqnum. Deqa a na e uratbosaieqnu."

³⁰ Yesus a anjam degsi marnaqa tamo ungasari nangi qusibqa nangi gargekoba a qa nango areqalo singilateb.

Yesus na iga aqaryaigimqa gago une na iga taqatgwa keresai

³¹ Juda nangi Yesus qa nango areqalo singilateb qaji nangi a na endegsi minjrej, "Ningi ijo anjam singila na dauryoqniy. Ningi degyqab di ningi ijo angro tintin sqab.

³² Sosibqa ningi anjam bole geregere qalieqab. Yimqa anjam bole dena ningi aqaryaingimqa ingi bei na ningi ojsim taqatngwa keresai.”

³³ Onaqa nangi na kamba minjeb, “Iga Abraham aqa moma. Iga nami tamo bei aqa kangal tamo sosai. Deqa ni kiyaga mergonum, ‘Ingi bei na ningi ojsim taqatngwa keresai?’”

³⁴ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole merngwai. Tamo kalil une yeqnub qaji nangi une aqa kangal tamo bul unub.

³⁵ Kangal tamo nangi laja wau tamo unub deqa nangi abu saiqoji. Ariya angro nangi abu ti unub deqa nangi gaigai nango abu ombla sqab.

³⁶ E Qotei aqa Niri deqa e Abu ti unum. Deqa e na ningi aqaryaingitqa nungo une na ningi ojsim taqatngwa keresai bole sai.

³⁷ “E qalie, ningi Abraham aqa moma unub. Ariya ijo anjam nungo are miligiq di sosai. Utru deqa ningi e lubsib moiyoqbqa mareqnub.

³⁸ Kumbra kalil ijo Abu na e osorbeqnu qaji deqa e saeqnum. Ningi dego kumbra kalil nungo abu na osorbeqnu qaji di dauryeqnub.”

³⁹ Onaqa Juda nangi Yesus aqa anjam di qusibqa olo kamba minjeb, “Gago abu bole agi Abraham.” Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi Abraham aqa angro unub qamu kumbra Abraham a yoqnej qaji di ningi dego dauryeqnub qamu.

⁴⁰ Ariya ningi dauryosaieqnub. Anjam bole kalil Qotei na e merbeqnaq queqnum qaji di e ningi olo merngeqnam ningi e lubsib moiyoqbqa mareqnub. Abraham a kumbra deqaji yosaioqnej.

⁴¹ Ningi nungo abu aqa kumbra dauryeqnub.” Onaqa nangi na minjeb, “Gago ai nangi laja laja laosib iga nambabtgosai. Gago Abu qujai agi Qotei.”

⁴² Onaqa Yesus na minjrej, “Qotei a nungo Abu qamu ningi e qalaqalai-bonub qamu. Di kiyaga? E Qotei aqag na bem deqa. E ijo segi areqalo na bosai. Qotei na e qarinqbonaq bem.

⁴³ “Kiyaga ningi ijo anjam endi poingosai? E merngwai. Ningi ijo anjam quqwa keresai deqa.

⁴⁴ Ningi nungo abu Satan aqa angro sosib aqa areqalo dauryqajqa tulan singilaeqnub. Satan a nami lej ojo tamo soqnej agi a bini degsi unu. A kumbra bole dauryosaieqnu. A kumbra bole dauryqajqa torei urateqnu. A gisan tamo. A anjam marqas di a gisan anjam segi marqas. A gisan anjam qa utru. A gisan anjam kalil qa abu.

⁴⁵ Ariya e anjam bole palonteqnam ningi ijo anjam nungo areqaloq di singilatosaieqnub.

⁴⁶ Ningi ijo jejamuq di une qametbeqnub e? E anjam bole maritqa ningi kiyaga ijo anjam nungo areqaloq di singilatqasai?

⁴⁷ Tamo ungasari Qotei aqag na beb qaji nangi aqa anjam queqnub. Ningi Qotei aqag na bosai deqa ningi aqa anjam quosaieqnub.”

Yesus a segi qujai gaigai degsi unu

⁴⁸ Onaqa Juda nangi Yesus aqa anjam di qusibqa minjeb, “Iga bole maronum, ni Samaria qaji tamo. Mondor uge inoq di unu.”

⁴⁹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Mondor uge ijoq di sosai. E ijo Abu aqa ñam soqteqnam ningi na olo ijo ñam ugetetbeqnub.

⁵⁰ E ijo segi ñam soqtqa are qalosaieqnum. Ijo Abu a segi na ijo ñam soqtetbqa are qaleqnu. Agi a na qujai nungo une qa ningi peginqeqnu.

⁵¹ E bole merngwai. Tamo bei na ijo anjam qusim dauryqas di a moiqa keresai. Sai bole sai.”

⁵² Onaqa Juda nangi na minjeb, “Endego iga qalieonum, mondor uge inoq di unu. Abraham a moiyej. Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nangi dego

moreñekriteb. Ariya ni maronum, ‘Tamo bei na ijo anjam qusim dauryqas di a moiqa keresai.’

⁵³ Ni gago moma utru Abraham bunyqam kiyo? A moiyej. Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nangi dego moreñeb. Deqa ni segi qa kiyersi marqam?”

⁵⁴ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E ijo segi ñam soqteqnum qamu e laña soqteqnum qamu. Ariya ijo Abu na ijo ñam soqtetbeqnu. Agi ningi a qa mareqnub, ‘A gago Qotei.’

⁵⁵ Ningi a qa qaliesai. E segi a qa qalie. E a qa qaliesai degsi marqai di e ningi bul gisan tamo sqai. E a qa qalieosim deqa agi aqa anjam dauryeqnum.

⁵⁶ “Nunjo moma utru Abraham a nami ijo bqajqa bati unqa marsiqa areboleboleiyonaq soqnej. A unsiqa tulan areboleboleiyej.”

⁵⁷ Onaqa Juda nangi Yesus aqa anjam di qusibqa minjeb, “Ino wausau 50 osaiunu. Ni Abraham unem e?”

⁵⁸ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole merngwai. Abraham a ñambabosaisonaqa e segi qujai gaigai degsi unum.”

⁵⁹ Onaqa nangi Yesus aqa anjam di qusibqa minjin oqetnjrnaqa menin elenjosib Yesus menin na qalsib moiyoqta yonab a loumosiq atra tal uratosiq ulanej.

9

Yesus a tamo ñam qandimo boletej

¹ Yesus a walweloq gilsiq gam qalaq di tamo bei ai miligiq na ñam qandimo ñambabej qaji di awesonaq unej.

² Onaqa Yesus aqa angro nangi na nenemyeb, “O Qalie Tamo Koba, yai aqa une na tamo di a ñam qandimo ñambabej? Aqa segi une na kiyo aqa ai abu nanjo une na kiyo?”

³ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Tamo di aqa une na sai. Aqa ai abu nanjo une na sai dego. A ñam qandimo ñambabej di aqa utru agiende. Qotei na a boletimqa tamo ungasari nangi Qotei aqa wau unsib aqa ñam soqtqab. ⁴Sawa suwanesoqnimqa ijo Abu e qarinqej qaji aqa wau yoqnqom. Ambruamqa tamo nanjo wauqa keresai.

⁵ E mandamq endi sosimqa e mandam endeqa pulon bul unum.”

⁶ Yesus na aqa angro nangi degsi minjrsiqa mandamq di miselosiq aqa misel mandam ti ojnaq jagi bulonaq osiqa tamo di aqa ñamdamuq di atej.

⁷ Atsiqa qarinyosiq minjej, “Ni gilsim ya bei ñam Siloam di yal.” “Siloam” di Hibru anjam. Aqa damu, “Qarinyqo.” Onaqa tamo di a gilsiq yalonaqa ñam poiyoonaqa sawa unej. Sawa unsiqa olo puluosi bej.

⁸ Bonaqa aqa qure qujai nangi ti tamo nangi a nami ñam qandimo sosisiqa silali qa ñilnjoqnej qaji nangi ti a unsibqa mareb, “Tamo nami silali qa ñilgoqnej qaji agiende kiyo?”

⁹ Onaqa tamo qudei nangi mareb, “Od, agi a qujai.” Onaqa tamo qudei nangi mareb, “A sai. Endi tamo bei. Aqa ulatamu tamo ñam qandimo aqa ulatamu bul.” Onaqa a segi na minjrej, “Agi e segi.”

¹⁰ Onaqa tamo ungasari nangi na nenemyeb, “Ni ñamdamu kiyersi poimqoqa sawa unonum?”

¹¹ Onaqa a na kamba minjrej, “Tamo bei aqa ñam Yesus a na jagi gereiyosiq ijo ñamdamuq di atsiqa merbqo, ‘Ni gilsim Siloam yaq di yal.’ Degsi merbqoqa e gilsim yalonumqa ñam poibqoqa sawa unonum.”

¹² Onaqa tamo ungasari nangi na olo nenemyeb, “Tamo ni boletmqo qaji a qabi unu?” Onaqa a na minjrej, “A qabitqo kiyo di e qaliesai.”

¹³ Onaqa tamo ungasari nanği na tamo nami nam qandimyesoqnej qaji di osib Farisi nanğoq osi gileb.

¹⁴ Bati Yesus na jagi gereiyosiq tamo di boletej di Juda nanğo yori bati.

¹⁵ Deqa Farisi nanği na tamo di endegsib nenemyeb, “Ni namdamu kiyersi poimqoqa sawa unonum?” Onaqa a na minjrej, “Tamo bei aqa ñam Yesus a jagi misel ti bulyosiq ijo namdamuq di atqoqa e yalonum nam poibqoqa sawa unonum.”

¹⁶ Onaqa Farisi qudei nanği mareb, “Yesus a yori bati grotqo deqa iga qalieonum, Qotei na a qarinyosai.” Ariya Farisi qudei nanği mareb, “Sai. Une tamo a kiyersim manwa deqaji babtqas?” Farisi nanği anjam deqa njirinosib poaiyeleb.

¹⁷ Onaqa nanği na tamo di olo nenemyeb, “Yesus a ino namdamu boletqo deqa ni a qa kiyersi are qalonum?” Onaqa a na minjrej, “E are qalonum, a Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.”

¹⁸ Tamo di a nami nam qandimo sosisa olo nam poiyej deqa Juda tamo kokba nanği areqalo kobaiyeb. Osib aqa ai abu nanği metnjrnab beb.

¹⁹ Bonabqa endegsib nenemnjreb, “Tamo endi nunğo angro e? A bole nam qandimo nambabej e? Boleamqa ninği na mergibqa iga quqwom. A kiyersi bini nam poiyoqqa sawa uneqnu?”

²⁰ Onaqa aqa ai abu nanği na kamba minjreb, “Di bole, a gago angro. A nam qandimo nambabej di iga qalie.

²¹ Ariya a kiyersi bini nam poiyoqqa sawa uneqnu di iga qaliesai. Tamo yai na aqa namdamu boletqo di dego iga qaliesai. A tamo boleqo. A segi nenemyibqa a segi na marqas.”

²² Aqa ai abu nanği Juda tamo kokba nanği ulainjrsib deqa anjam degsib minjreb. Juda tamo kokba nanği nami maroqneb, “Tamo bei a marqas, ‘Yesus a bole Kristus,’ degsi marimqa tamo di iga taqal waiyonam a bunu olo Qotei tal miligiq gilqasai.”

²³ Deqa nanği aiyel Juda tamo kokba nanği ulainjrsib minjreb, “A tamo boleqo. A segi nenemyiy.”

²⁴ Onaqa tamo nami nam qandimyesoqnej qaji di Farisi nanği na olo metonab bonaq minjeb, “Ni Qotei aqa ñam soqtosim anjam bole merge. Iga qalieonum, Yesus a une tamo. Ni degsi merge.”

²⁵ Onaqa a na kamba minjrej, “A une tamo kiyo sai kiyo di e qaliesai. Ariya e nami nam qandimo soqnem bini e olo nam poibqoqa sawa uneqnum di e qalieonum.”

²⁶ Onaqa nanği na olo nenemyeb, “Yesus a ni kiyermqo? A kiyersi ino namdamu boletqoqa ni sawa uneqnum?”

²⁷ Onaqa a na kamba minjrej, “E nami merngonum ninği ijo anjam quetbosai. Kiyaga ololo merngit quqwab? Ninği dego Yesus aqa angro sqajqa are unu e?”

²⁸ Onaqa Farisi nanği na tamo di misilinyosib minjeb, “Ni Yesus aqa angro. Iga Moses aqa angro.

²⁹ Iga qalie, Qotei a bole Moses anjam minjoqnej. Ariya Yesus a qabe na kiyo bej di iga qaliesai.”

³⁰ Onaqa tamo dena kamba minjrej, “E nunğo anjam di quonum ugeibqo. Ninği mareqnub, ‘Yesus a qabe na kiyo bej di iga qaliesai.’ Ariya Yesus a ijo namdamu boletqoqa e sawa uneqnum.

³¹ Iga qalie, tamo nanği une ateqnub qaji nanği Qotei pailyqab di a nanğo pailyo quqwasai. Ariya tamo nanği Qotei qa ulaoqnsib aqa areqalo dauryeqnub qaji nanği pailyqab di a nanğo pailyo quqwas.

³² Tamo ai miligiq na nam qandimo nambabo qaji di tamo bei na nami boletonaq iga quosaioqnem.

³³ Qotei na Yesus qarinyosai qamu a manwa bei babtqa keresai qamu.”

³⁴ Onaqa Farisi nangi na kamba minjeb, “Une aqa kumbra inoq di betere-junu. Ni une ti sosim nambabem agi bini ni degsi unum. Deqa ni Qotei aqa anjam iga mergaim.” Degsib minjsib a taqal waiyosib a olo Qotei tal miligiq gilqajqa saidyeb.

Farisi nangi tamo nam qandimo bul unub

³⁵ Farisi nangi na tamo di taqal waiyonab Yesus a di qusiqa a qa namosiq itosiq nenemyej, “Ni Tamo Angro qa ino areqalo singilatonum e?”

³⁶ Onaqa a na kamba Yesus minjej, “O Tamo Koba, Tamo Angro di yai? Ni merbimqa e qusiy ijo areqalo a qa singilatqai.”

³⁷ Onaqa Yesus na minjej, “Ni na Tamo Angro agi itonum. Endego aqo ombla anjam mareqnum.”

³⁸ Onaqa a na Yesus minjej, “Od, Tamo Koba, e ni qa ijo areqalo singilatonum.” A degsi Yesus minjsiqa aqa areq di singa pulutosiqa a binijej.

³⁹ Onaqa Yesus a marej, “E tamo ungasari nangi peginjrqaqqa deqa mandamq aiyem. Deqa tamo nam qandimo unub qaji nangi olo namdamu bole ateqnqab. Tamo namdamu bole ateqnub qaji nangi olo nam qandimnjresqas.”

⁴⁰ Onaqa Farisi qudei Yesus aqa jojomq di tigelesoqneb qaji nangi aqa anjam di qusib nenemyeb, “Iga dego nam qandimgejunu kiyo?”

⁴¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi nam qandimgejunu qamu ningi une saiqoji unub qamu. Ariya ningi mareqnum, ‘Iga namdamu bole ateqnum.’ Dego di ningi une ti unub.”

10

Yesus a kaja nango mandor bole

¹ Osiqa Yesus a olo marej, “E bole merngwai. Tamo bei a kaja nango jen miligiq gilqa osimqa a siranmeq na gilqa uratosim qalaq na jen prugosim miligiq gilqas di a bajin tamo.

² Tamo a siranmeq na jen miligiq gilqas di a kaja nango mandor bole.

³ Deqa siranme taqato tamo na siran waqtetoqnim miligiq giloqnsim aqa segi kaja nango nam metnjroqnqas. Metnjroqnim nangi aqa kakro qusib boqneb joqsim oqedoqnqas.

⁴ A na aqa segi kaja kalil nangi joqsim oqedoqnsim a nangi qa namoosim giloqnimqa nangi aqa kakro qa poinjrim deqa nangi a dauryoqnqab.

⁵ Tamo lanaj bei na nangi metnjrqas di nangi aqa kakro qalieqasai deqa nangi a dauryqasai. Nangi a uratosib jaraiqab.”

⁶ Yesus na yawo anjam degsi minjrnaqa nangi qusib utru poinjrosai.

⁷ Deqa Yesus a damu ubtosiqa endegsi minjrej, “E bole merngwai. Kaja nangi di ijo segi tamo ungasari nangi sigitnjrejunub. Jen miligiq gilqajqa siranme agi e segi.

⁸ Anjam plalto tamo kalil e bosaisonam nami beb qaji nangi bajin tamo bul. Deqa kaja nangi nango medabu dauryosaioqneb.

⁹ E segi siranme. Tamo ungasari nangi ijoq na jen miligiq giloqnqab di Qotei na nangi elenqas. Amqa nangi miligiq gile oqede oqnsib ingi bole uyoqnqab.

¹⁰ “Ningi qalie, bajin tamo nangi kaja bajinjosib ugeugeinjsib numqajqa deqa beqneb. Ariya e degyqa bosai. E na kaja nangi nambile enjritqa nangi nambile tulan boledamu oqajqa e deqa bem.

¹¹ E kaja nango mandor bole. Mandor bole aqa kumbra agiende. A kaja nangi aqaryainjrqa marsimqa aqa segi nambile uratosim moiqa.

¹² Ariya tamo lanaj aqa kumbra degosai. A silali qa segi wauqas deqa a kaja nangi geregere taqatnjrqasai. A kaja nango mandor bolesai. Kaja nangi aqa sai. Deqa baun juwan bamqa unsim kaja nangi uratnjrsim ulanqas. Yimqa baun juwan na kaja qudei ñumim kalil segisegiosib jaraiqab.

¹³ A silali qa segi wauqas deqa a kaja nangi geregere taqatnjrqasai. A kaja nangi qa are qalosai. Baun juwan bamqa a kaja nangi uratnjrsim ulanqas.

¹⁴ “E kaja nango mandor bole. E ijo segi kaja nangi qa qalie bole. Ijo segi kaja nangi e qa dego qalie bole.

¹⁵ Ijo Abu a e qa qalie bole. E ijo Abu qa qalie bole. Dego kere e ijo segi kaja nangi qa qalie bole. Nangi dego e qa qalie bole. Deqa e na ijo kaja nangi aqaryainjrqa marsiy ijo segi nambile uratosiy moiqai.

¹⁶ Ijo kaja qudei dego jen oqeq di unub. Nangi jen miligiq di sosai. Deqa e nangi dego joqsiy bosiy ijo kaja jen miligiq di unub qaji nangi ti turtnjrsiy jen qujaiq di breinjrit nangi mandor qujai ti sqab. Sosib ijo medabu quoqnqab.

¹⁷ Ijo Abu na e tulan qalaqalaibeqnu. Di kiyaa? E ijo segi nambile uratosiy moisiy olo subq na tigelqai.

¹⁸ Tamo bei na ijo nambile yaibqa keresai. E ijo segi areqalo na ijo nambile uratosiy moiqai. E singila ti unum deqa e na ijo nambile uratqa kere. Osiy olo ijo nambile oqa kere. Ijo Abu a nami merbej, ‘Ni degye.’ Deqa e degyqai.”

¹⁹ Onaqa Juda nangi Yesus aqa anjam deqa njirinosib poaiyeleb.

²⁰ Osib nangi gargekoba endegsib maroqneb, “Yesus a mondor uge ti unu deqa a tulan nanariqo. Kiyaa ningi aqa anjam queteqnub?”

²¹ Onaqa nangi qudei maroqneb, “Tamo a mondor uge ti sqas di a anjam bole deqaji marqa keresai. Mondor uge na tamo nam qandimo boletqa kere e? Sai.”

Juda tamo kokba nangi Yesus qa minjin oqetnjrej

²² Nami Juda nango moma nangi atra tal bunuj siran waqteb. Deqa olo are qalqajqa yori bati Jerusalem dia brantej. Bati di ulili aiqa bati.

²³ Onaqa Yesus a atra tal miligiq gilsiqqa tal me ñam Solomon dia walweloqnej.

²⁴ Walweleqnaqa Juda tamo kokba nangi aqa areq di koroosib minjeb, “Bati gembub koboamqa ni na ino kumbra ti ino wau ti ubtosim geregere mergwam? Ni Kristus amqa geregere merge.”

²⁵ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E nami ningi merngem, ‘E Kristus.’ Merngonam ningi qunab ugeinje. Wau kalil e ijo Abu aqa ñam na yeqnum qaji di ningi geregere tenemtoqniy. Tenemtosib endegsi poingwas, bole, e Qotei aqa Niri.

²⁶ Ningi ijo kaja sai deqa ningi e qa nungo areqalo singilatosaieqnub.

²⁷ Ijo kaja nangi ijo medabu queqnub. E nangi qa qalie bole. Nangi e daurbeqnub.

²⁸ E nangi nambile enjreqnum deqa nangi nambile gaigai sqab. Nangi padalqasai. Sai bole sai. Tamo bei na nangi ijo banq dena yaibqa keresai.

²⁹ Ijo Abu na nangi e ebej. A segi qujai ingi ingi kalil tulan bunnjrejunu. Deqa tamo bei na ijo kaja nangi ijo Abu aqa banq dena yayyqa keresai bole sai.

³⁰ Aqo ijo Abu wo tamo qujai.”

³¹ Onaqa Juda tamo kokba nangi Yesus aqa anjam di qusibqa nangi a qalib moiqajqa marsib menin elenjb.

³² Osib Yesus qalqa laqnab endegsi minjrej, “E na Abu aqa wau bole gargekoba ningi osorngoqnem. Wau bole kiye qa ningi e lubsib moiyoṭṭbqa meniṇ eḷeṇonub?”

³³ Onaqa Juda tamo kokba nangi na kamba endegsib minjeb, “Wau bole bei qa iga ni meniṇ na lumqasai. Ni Qotei misilinyonum deqa lumqom. Agi ni segi qa maronum, ni Qotei. Ni degsi maraim. Ni mandam tamo. Deqa ni lumqom.”

³⁴ Onaqa Yesus na kamba nangi minjrej, “Nunḡo dal anjam bei nami endegsib nengrenyeb, ‘E ningi merngonum, “Ningi qotei.” ’

³⁵ Agi Qotei na tamo qudei nangi minjrej, ‘Ningi qotei.’ A na nangi degsi minjrej. Ningi qalie, iga Qotei aqa nengren bei gentqa keresai.

³⁶ Abu a segi na e giltbosiqa qarinqbonaq mandamq aiyem deqa e maronum, ‘E Qotei aqa Niri.’ E degsi maronum deqa ningi kiyaga merbonub, ‘Ni Qotei misilinyonum’?

³⁷ “E ijo Abu aqa wau yosaiotqa ningi ijo anjam quetbaib.

³⁸ Ariya e Abu aqa wau yitqa ningi ijo anjam quib ugeingim olo ijo wau unsib dena geregere poingem, bole, Abu na e beterbesonaqa e kamba Abu beteryejunum.”

³⁹ Onaqa nangi Yesus aqa anjam di qusib a ojqa yonab a nangi qa loumosiq ulaṇej.

⁴⁰ Ulaṇosiqa olo Jordan ya taqal beiq gilej. Gilsiq Jon na nami tamo unḡasari nangi yansnjroqnej qaji sawaq di soqnej.

⁴¹ Sonaqa tamo unḡasari gargekoba nangi aqaq giloqnsib segi segi maroqneb, “Jon a maṇwa bei babtosaioqnej. Ariya anjam kalil Jon a Yesus qa maroqnej qaji di bole.”

⁴² Nangi degsib maroqneb deqa Yesus a sawa dia sonaqa tamo unḡasari gargekoba nangi a qa naṇḡo areqalo singilateb.

11

Lasarus a makobaiyosiq moiyej

¹ Tamo bei aqa ñam Lasarus a maiyej. Lasarus aqa qure utru Betani. Qure di Maria aqa jaja Marta wo naṇḡo qure utru.

² Maria agi bunuqna Tamo Koba Yesus aqa singaq di goren bilentosiq aqa gate baṇḡa na piyej qaji a di. Aqa jaja Lasarus a maiyej.

³ Deqa Maria Marta wo nangi na tamo qudei qarinqjrnab Yesus aqaq gilsib minjeb, “O Tamo Koba, tamo ni tulaṇ qalaqalaiyeqnum qaji a maiyqo.”

⁴ Onaqa Yesus a naṇḡo anjam di qusiqa minjrej, “Ma di moiḡajqa ma sai. A maiyqo di aqa utru agiende. Qotei aqa singila boleq dimqa tamo unḡasari nangi unsib Qotei aqa ñam soqtqajqa deqa a ma di oqo. E Qotei aqa Niri deḡo ñam koba oqai.”

⁵ Yesus a Marta aqa jaja Maria wo nangi aiyel qalaqalainjrej. A Lasarus deḡo qalaqalaiyej.

⁶ Lasarus a maiyej anjam di qusiqa quosaibulosiq sawa a soqnej qaji dia bati aiyel olo soqnej.

⁷ Sosiqa aqa anḡro nangi minjrej, “Iga olo Judia sawaq aiqom.”

⁸ Onaqa nangi na Yesus minjeb, “O Qalie Tamo Koba, nami yala Juda nangi meniṇ na ni lumqa mareb. Di ni olo deḡ aiqam e?”

⁹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Seṇ oqsiq qanam jigeqo sawa suwaṇqo. Deqa tamo nangi walwelqa kere. Maṇḡalqasai.

¹⁰ Ariya seṇ aisiq qoloqo sawa ambruqo. Deqa tamo nangi walwelqa keresai. Maṇḡalqab.”

¹¹ Yesus a anjam degsi marsiqa olo minjrej, “Gago was Lasarus a ñeiejunu. E aisiy dudumyqai.”

¹² Onaqa Yesus aqa angro nanngi aqa anjam di qusibqa minjeb, “O Tamo Koba, a ñeiejunu degam aqa ma saiqas.”

¹³ Nanngi Lasarus a bole ñeiejunu edegeb. Di sai. A bole moiyej. Yesus a Lasarus aqa moiyo sigitosiqa ñeio qa marej.

¹⁴ Deqa a na ubtosiq minjrej, “Lasarus a bole moiyej.

¹⁵ Ningi ijo singila unsib e qa nungo areqalo singilatqajqa deqa e aqaq aiyosaisoqneq. E ningi qa are qalsim kumbra degyem. E ijo kumbra deqa areboleboleibeqnu. Ningi tigelab iga Lasarus aqaq aiqom.”

¹⁶ Onaqa Tomas aqa ñam bei Didimus a na Yesus aqa angro qudei nanngi minjrej, “Unqum. Iga kalil aisim Yesus a koba na moiqom.”

Yesus a marej, “E segi subq na tigelo qa utru”

¹⁷ Onaqa Yesus aqa angro nanngi koba na aisib Betani qure jojomyosib anjam endegsib queb, “Lasarus a nami moiyej subq ateb. Bati qolqe koboqo.”

¹⁸ Betani qure di Jerusalem jojom. Kilomita qalub.

¹⁹ Deqa Juda tamo unqasari gargekoba nanngi Betani qureq bosib Marta Maria wo nanngo jaja moiyej deqa are latetnjrqajqa koroosib soqneq.

²⁰ Onaqa Marta a anjam endegsi quej, “Yesus a beqnu.” A degsi qusiqa walwelosiqa gamq di Yesus turqajqa gilej. Maria a talq di awesoqneq.

²¹ Marta a gilsiq gamq di Yesus turosiq minnej, “O Tamo Koba, ni nami endi so qamu ijo jaja a moiyoqai qamu.

²² E qalieonum, ni ingi kiye qa Qotei pailyqam a ni emqas.”

²³ Onaqa Yesus na Marta minnej, “Ino jaja a olo subq na tigelqas.”

²⁴ Onaqa Marta na kamba minnej, “E qalie, diño bati qa tamo unqasari kalil nanngi subq na tigelabqa ijo jaja dego ombla tigelqab.”

²⁵ Onaqa Yesus na minnej, “E segi subq na tigelo qa utru. E segi ñambile sqajqa utru. Tamo a e qa aqa areqalo singilatosim moiqas di unqum. A ñambile sqas.

²⁶ Tamo kalil ñambile sosib e qa nanngo areqalo singilateqneq qaji nanngi olo bunu moiqasai. O Marta, ni ijo anjam di qusim ino areqaloq di singilatonum e?”

²⁷ Onaqa Marta na Yesus minnej, “Od, Tamo Koba. E qalieonum, ni Kristus, Qotei aqa Niri. Ni qujai Qotei na qarinqmonaqa mandamq aiyem qaji. Deqa e ni qa ijo areqalo singilatonum.”

Yesus a Lasarus qa are ugeiyonaqa akamej

²⁸ Marta a anjam degsi marsiqa olo puluosi aisiq aqa jaja Maria metonaq aqa areq bonaq ombla sasalosibqa minnej, “Qalie Tamo Koba a bqo. A ni qa marqo.”

²⁹ Onaqa Maria a Marta aqa anjam di qusiqa tigeloqujatosiq Yesus unqa gilej.

³⁰ Yesus a qure miligiq aiyosaisoqneq. A Marta wo anjam mareb qaji sawaq di soqneq.

³¹ Sonaqa Juda tamo unqasari talq di Maria are latetoqneq qaji nanngi Maria a tigeloqujatosiq tal uratosiq gileqnaqa unsib are qaleb, “A Lasarus aqa subq di akamtqajqa gileqnu kiyo.” Nanngi degsib are qalsib tigelosib Maria dauryosib gileb.

³² Maria a gilsiq Yesus soqneq qaji sawaq di brantosiqa Yesus unsiqa aqa areq di singa pulutosiqa minnej, “O Tamo Koba, ni nami endi so qamu ijo jaja a moiyoqai qamu.”

³³ Onaqa Yesus a Juda tamo ungasari Maria dauryosib beb qaji nanngi Maria ombla akamoqneb di unsiqa nanngi qa are gulbeyonaqa nenemnjrej,

³⁴ “Ninggi Lasarus qabia subq ateb?” Onaqa nanngi na minjeb, “O Tamo Koba, ni bosim aqa sub une.”

³⁵ Degsi minjnabqa Yesus a dego akamej.

³⁶ A akamonaqa Juda nanngi di unsibqa mareb, “Ninggi uniy. Yesus a Lasarus tulan qalaqalaiyoqnej deqa akamqo.”

³⁷ Onaqa nanngi qudei Yesus qa yomuosis mareb, “Yesus a nami tamo nam qandimo boletej. A kiyaga Lasarus boletosai? Yim a moiqasai.”

Yesus a Lasarus subq na tigeltej

³⁸ Onaqa Yesus a nanngo yomu anjam di qusiqa are gulbeyonaqa walweloq Lasarus aqa subq gilej. Sub di mana miligiq di bogeb. Lasarus nami subq atsib menin kobaquja na sub me getenteb.

³⁹ Deqa Yesus na tamo qudei minjrej, “Ninggi menin kobaquja di taqal atiy.” Onaqa tamo moiyej qaji aqa jaja Marta na Yesus minjej, “O Tamo Koba, a nami moiyej bati qolqe gilqo. Iga menin taqal atqom di aqa qusa quleqwas.”

⁴⁰ Onaqa Yesus na kamba minjej, “E nami mermonum, ni e qa ino areqalo singilatqam di ni Qotei aqa singila unqam.”

⁴¹ Degsi minjnaqa nanngi menin kobaquja di taqal atnabqa Yesus a lan goge tarosiqa Qotei endegsi pailyej, “O Abu, ni ijo pail endi quonum deqa e ni qa tulan areboleboleibqo.

⁴² E qalieonum, ni gaigai ijo pail queqnum. Ariya tamo ungasari ijo areq endi tigelejunub qaji nanngi e qa nanngo areqalo singilatqajqa deqa e ni pailmonum. Yim nanngi qalieqab, ni na e qarinqbonam bem.”

⁴³ Yesus a degsi Qotei pailyosi koboonaqa a tulan maosiqa marej, “O Lasarus, ni subq dena tigelosim au.”

⁴⁴ Degsi marnaqa tamo moiyej qaji a subq dena tigelosiq oqedej. Aqa singa ti ban ti ulatamu ti nami gara na dalaeb. Deqa Yesus na minjrej, “Aqa gara di pamloniyib walwelosim gilem.”

Juda tamo kokba nanngi koroosis Yesus qalib moiqajqa maroqneb

⁴⁵ Bati deqa Juda tamo ungasari Maria aqa are latetqa beb qaji nanngi Yesus aqa manwa di unsibqa nanngi gargekoba Yesus qa nanngo areqalo singilateb.

⁴⁶ Ariya nanngi qudei tigelosib Farisi nanngo gilsib kumbra Yesus yej qaji deqa sainjreb.

⁴⁷ Sainjrnab qusibqa atra tamo kokba ti Juda tamo kokba ti metnjrnab nanngo areq bosib koba na koroosis mareb, “Iga kiyerqom? Yesus a manwa gargekoba yeleqneqnu.

⁴⁸ Iga a uratonam degsi kumbra yoqnqas di tamo ungasari kalil nanngi a qa nanngo areqalo singilatqab. Yim Rom nanngi bosib gago atra tal niñaqyosib iga dego kobotgwab.”

⁴⁹ Wausau deqa tamo bei aqa nam Kaiafas a Juda nanngo atra tamo gate soqnej. Deqa a nanngo ambleq di tigelosiq minjrej, “Ninggi tulan nanarionub. Anjam lala lala mareqnu.

⁵⁰ Ninggi are qaliy. Tamo qujai a tamo ungasari kalil nanngi qa moiqas di kere. Amqa iga padalqasai.”

⁵¹ Kaiafas aqa segi areqalo na anjam di marosai. A wausau deqa atra tamo gate soqnej deqa a Qotei aqa medabu osiqa anjam di marej. Yesus a Juda nanngi qa moiqas anjam di ubtosiq marej.

⁵² Bole, Yesus a Juda nanġi segi qa moiġasai. Qotei aqa anġro kalil sawa bei beiq di unub qaji nanġi qa ti moiġas. Moisiġ nanġi kalil koroinjrimqa nanġi aqa segi tamo unġasari sqab. Kaiafas a anġam di ubtosiq marej.

⁵³ Bati qujai deqa Juda tamo kokba nanġi Yesus qalib moiġajqa anġam gereiyqa utru ateb.

⁵⁴ Yesus a di qalieosiq deqa a Juda nanġo ambleq di walwelosaioqnej. A segitosiq qure kiġala bei wadau sawa jojom deq gilsiq aqa anġro nanġi koba na dia soqneb. Qure di aqa ñam Efraim.

⁵⁵ Qotei a nami Israel nanġi Isip sawaq di padalqa laqnabqa nanġi elenej. Deqa olo are qalqajqa yori bati jojomej. Yori bati jojomonaqa Juda tulan ġargekoba nanġo qure qureq dena tigelosib yori bati di unqajqa deqa Jerusalem beb. Juda nanġo kumbra agiende. Yori bati di brantosaisoqnimqa nanġi Jerusalem bosib nanġo segi jejamu yansosib yori bati qa tarinqab. Utru deqa nanġi Jerusalem beb.

⁵⁶ Ariya nanġi Jerusalem bosib Yesus qa ñamoqneb. Ñamoqnsib atra tal miligiq bosib segi segi maroqneb, “Niġi kiyersib are qalonub? Yesus a yori bati unqajqa Jerusalem bqas kiyo sai kiyo?”

⁵⁷ Nanġi degsib maroqneb. Di kiyafa? Atra tamo kokba ti Farisi ti nanġi na tamo unġasari nanġi nami endegsib minjreb, “Tamo bei a Yesus qabi soqnimqa unsim bosim iġa mergim iġa na ojgom.”

12

Maria a goren ġuleq tulan boledamu Yesus aqa sinġaq di bilentej

¹ Ariya Juda nanġo yori bati koba jojomej. Bati 6 amqa brantqas. Deqa Yesus a tigelosiq Betani qureq ġilej. Qure di Lasarus aġi Yesus na subq na tigeltej qaji aqa qure utru.

² Ġilnaqa qure deqaji tamo unġasari nanġi a unsibqa areboleboleinjrnaga inġi goiyeteb. Marta a inġi suweiyosiq Lasarus Yesus wo tamo qudei ti metnjrnaq bosib koba na awoosib inġi uyoqneb.

³ Onaqa Maria a goren ġuleq tulan boledamu silali kobaquja na awaiyej qaji di ġaliġaq ġigsiaq osi bosiq a Yesus aqa sinġaq di bilentosiq aqa segi gate banga na piyetej. Onaqa goren aqa ġuleq na tal keretej.

⁴ Onaqa Yesus aqa anġro bei Judas Iskariot aġi bunuqna Yesus osiq ġeu tamo nanġo banq di atej qaji a Maria aqa kumbra di unsiq ġirinjosiq marej,

⁵ “A kiyafa goren di qarinyosiq meniġ silali 300 osiq dena tamo inġi inġi saiqoji nanġi aqaryainjrosai?”

⁶ Judas a tamo inġi inġi saiqoji nanġi qa are qalsiq anġam di marosai. A bajin tamo. A Yesus aqa anġro nanġo silali ġugwajqa quġ taqatoqnej. Deqa nanġi quġ miligiq di silali ateqnab a na olo bajinoqnej. A deqa are qalsiq anġam di marej.

⁷ Onaqa Yesus a Judas aqa anġam di qusiqa minnej, “Unġa di urat. A goren di ojesoqnem. A ijo jejamu subq atqajqa are qalsiq nami gereiyqo.

⁸ Tamo inġi inġi saiqoji nanġi bati ġaigai niġi ti sqab. Ariya e bati ġaigai niġi ti sqasai.”

Atra tamo kokba nanġi Lasarus qalsib moiġotqa maroqneb

⁹ Juda tulan ġargekoba nanġi qalieeb, Yesus a Betani qureq gilsiq di soqnej. Deqa nanġi a unqa beleneb. Nanġi Yesus segi unqajqa bosai. Yesus a nami Lasarus subq na tigeltej deqa nanġi a dego unqa beb.

¹⁰ Atra tamo kokba nanġi Lasarus dego qalsib moiġotqa qairoqneb.

¹¹ Di kiyafa? Yesus a Lasarus subq na tigeltonaqa Juda ġargekoba nanġi atra tamo kokba nanġi uratnjrsib olo Yesus qa nanġo areqalo sinġilatoqneb.

Mandor Koba Yesus a Jerusalem bej

¹² Tamo ungasari tulan gargekoba nanngi yori bati unqajqa marsib Jerusalem beleneb. Belenosib nebeonaqa nanngi endegsib queb, “Yesus a Jerusalem bqas.”

¹³ Nanngi degsib qusib deqa nanngi tuwom banqa elenosib Yesus gamq di turqajqa aiyeb. Aisib Yesus beqnaqa unsib tulan lelenoqnsib endegsib minjoqneb, “Iga ni qa tulan areboleboleigegnu. Ni Tamo Koba aqa ñam na bonum deqa a ni tulan geregereimegnu. Ni Israel nanngo Mandor Koba.”

¹⁴ Onaqa Yesus a donki osiqa quraq di awoej. Aqa kumbra deqa nami Qotei aqa anjam bei endegsib nengrenyeb unu,

¹⁵ “O Saion tamo ungasari, nanngi ulaaib. Nanngi uniy. Nungo Mandor Koba a donki bunuj quraq di awoosiq beqnu.”

¹⁶ Bati deqa Yesus aqa angro nanngi anjam di aqa utru poinjrosai. Bunuqna Yesus a moisiq ñam koba onaqa nanngi anjam deqa olo are qalsib endegsib mareb, “Bole, anjam di Yesus qa nengrenyeb deqa tamo ungasari nanngi lelenoqnsib a binjyoqneb.”

¹⁷ Ariya tamo ungasari Yesus a Lasarus metosiq subq na tigeltanaq uneb qaji nanngi manwa deqa saoqnsib laqneb.

¹⁸ Laqnab tamo ungasari tulan gargekoba nanngi quoqneb. Deqa Yesus a donki bunuj quraq di awoosiq Jerusalem beqnaqa nanngi a gamq di turqajqa aiyeleneb.

¹⁹ Ainabqa Farisi nanngi na unjrsibqa segi segi maroqneb, “Iga Yesus singila na saidyeqnamqa keresaiigegnu. Nanngi uniy. Tamo ungasari kalil nanngi a dauryeqnub.”

Grik tamo qudei nanngi Filip minjeb, “Iga Yesus unqom”

²⁰ Tamo ungasari Qotei louqa marsib yori bati unqajqa Jerusalem aiyeleneb qaji nanngo ambleq di Grik tamo qudei soqneb.

²¹ Grik tamo nanngi di Filip aqaq di branteb. Di kiyaaq? Filip a dego Grik tamo. Filip aqa qure utru Betsaida. Qure di Galili sawaq di unu. Nanngi Filip aqaq di brantosib nenemyeb, “O gago was, iga Yesus unqa kere e?”

²² Onaqa Filip a aisiqa nanngo anjam di Andru minjsiqa Andru ombla gilsib olo Yesus minjeb.

²³ Minjnab qusiqa nanngi kamba minjrej, “E Tamo Angro. Deqa e ñam koba oqajqa bati brantqo.

²⁴ E bole merngwai. Kurgus yago breiyibqa mandamq aisim moiqtasai di a lanq sqas. Moiqas di a olo qoqi oqsim gei gargekoba atelenqas.

²⁵ Dego kere tamo bei na aqa segi nambile tulan qalaqalaiyqas di a padalqas. Ariya a mandamq endi aqa segi nambile qoreiyqas di a nambile gaigai sqas.

²⁶ Tamo bei na e wauetbqa osimqa a e daurbem. Yimqa qure e sqai di a dego e ombla sqom. A ijo wau yoqnqas di ijo Abu na a ñam kobaquja yqas.”

Jeu tamo nanngi na Yesus soqtosib goge gaintqab

²⁷ Osiqa Yesus a olo anjam endegsi marej, “Endego e are tulan gulbekobaibqo. Deqa e endegsi Qotei pailyqai kiyo, ‘O ijo Abu, ni na marimqa bati uge endi ijoq baiq?’ Ungum, e degsi pailyqtasai. Bati uge endi branteme. E deqa mandamq aiyem.

²⁸ O ijo Abu, ni na ino ñam tulan kobaqujatime.” Yesus a degsi marnaqa lanq goge dena anjam endegsi brantej, “E ijo ñam kobaqujatunum. Ololo kobaqujatqai.”

²⁹ Anjam degsi brantonaqa tamo ungasari Yesus aqa areq di tigelesoqneb qaji nanngi qusibqa segi segi maroqneb, “Kola anjam atqo kiyo?” Onaqa tamo qudei nanngi mareb, “Sai. Lan angro bei na Yesus anjam minjqo.”

³⁰ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Anjam ningi quonub qaji di e aqaryaibqajqa brantosai. Di ningi aqaryaingwajqa brantqo.

³¹ Ningi quiy. Qotei na tamo ungasari mandamq endi unub qaji nanngi peginjraqajqa bati bqo. A na mandam endeqa gate koba Satan taqal waiyqajqa bati dego bqo.

³² E bini mandamq endi unum. Ariya bunuqna jeu tamo nanngi na e soqtbosib goge gaintbqab. Yimqa bati deqa e na tamo ungasari kalil nanngi are tigeltetnjritqa ijoq bqab.”

³³ Yesus a aqa segi moiqajqa gam boleq atqa osiqa deqa degsi marej.

³⁴ Onaqa tamo ungasari nanngi na kamba Yesus minjeb, “Kristus a bati gaigai sqas. Dal anjam nami degsib marnab iga quem. Deqa ni kiyaga maronum, ‘E Tamo Angro soqtbosib goge gaintbqab’? Tamo Angro di tamo yai?”

³⁵ Onaqa Yesus na minjrej, “Pulon a nungo ambleq di sokiñalayosim ningi olo uratngwas. Deqa ningi pulon ti sosib pulonq na laqniy. Yimqa ningi ambruingwasai. Tamo ambruq na laqnu qaji a qabiteqnu kiyo di a qalieqasai.

³⁶ Ningi pulon ti sosib pulon qa nungo areqalo singilatiy. Ningi degyqab di ningi pulon aqa angro sqab.”

Juda tamo gargekoba nanngi Yesus qa nanngo areqalo singilatosai

Yesus na tamo ungasari nanngi anjam degsi minjrsiqa nanngi uratnjrnaq nanngi a olo unosai.

³⁷ A Qotei aqa manwa gargekoba nanngo namdamuq di yeqnaqa nanngi unoqneb. Unoqnsib ariya nanngi Yesus qa nanngo areqalo singilatosai oqneb.

³⁸ Nanngi kumbra di yeb deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia a nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, “O Tamo Koba, tamo yai a gago anjam endi qusiqa aqa areqaloq di singilatqo? Tamo yai a Tamo Koba aqa singila unsiq poiyoq? Tamo dego bei sosai.” Aisaia a nami anjam degsi marej.

³⁹ Deqa nanngi Yesus qa nanngo areqalo singilatqa keresai. Utru deqa Aisaia a anjam bei dego endegsi nengrenyej,

⁴⁰ “Qotei a nanngo namdamu getentetnjrej. A nanngo are miligi dego getentetnjrej. Deqa nanngi nanngo namdamu na Qotei aqa kumbra bei unqa keresai. Nanngi nanngo are miligiq na Qotei aqa anjam dego poinjraqa keresai. Deqa nanngi are bulyosib ijoq bqa keresai. Deqa e na nanngi boletnjrqasai.”

⁴¹ Aisaia a nami Yesus aqa singila unsiq deqa anjam degsi marej.

⁴² Bole, Juda gate gargekoba nanngi are bulyosib Yesus qa nanngo areqalo singilateb. Ariya nanngi Farisi nanngi ulainjrsib deqa nanngi boleq di Yesus aqa ñam marosaioqneb. Nanngi are qaleb, “Iga boleq di Yesus aqa ñam marqom di Farisi nanngi iga Qotei tal miligiq gilqa saidgwab.”

⁴³ Nanngi degsib are qaleb. Di kiyaga? Nanngi Qotei na nanngo ñam soqtqajqa arearetnjrosai oqnej. Tamo nanngi na nanngo ñam soqtqajqa deqa arearetnjroqnej.

Yesus aqa anjam a tamo sigitosim tamo ungasari nanngi peginjraqas

⁴⁴ Onaqa Yesus a tulan lelenosiq marej, “Tamo bei a e qa aqa areqalo singilatqas di a e qa segi aqa areqalo singilatqasai. Ijo Abu e qarinqej qaji a qa dego aqa areqalo singilatqas.

⁴⁵ Tamo bei a e nubqas di a ijo Abu e qarinqej qaji di dego unqas.

⁴⁶ E pulon bulosim mandamq aiyem. Deqa tamo ungasari kalil e qa nanjo areqalo singilateqnub qaji nanngi ambruq di sqasai.

⁴⁷ Tamo bei a ijo anjam qusimqa ariya a dauryqasai di e na a pegiyqasai. E tamo ungasari nanngi peginjrqqa bosai. E nanngi elenqajqa bem.

⁴⁸ Tamo ungasari nanngi e qoreibosib ijo anjam quqwa uratqab di nanngi peginjrqajqa tamo bei unu. Anjam e mareqnum qaji a segi tamo sigitosim tamo ungasari nanngi peginjrqas. Diño batiamqa anjam dena nanngi peginjrqas.

⁴⁹ E ijo segi areqalo na anjam marosaieqnum. Ijo Abu e qarınbej qaji a na anjam merbeqnaqa quoqnsim agi mareqnum.

⁵⁰ E qalieonum, ijo Abu aqa anjam di nambile gaigai sqajqa anjam. Deqa anjam kalil e mareqnum qaji di ijo Abu na e merbeqnaq quoqnsim agi mareqnum.”

13

Yesus na aqa angro nanjo singa yansetnjrej

¹ Juda nanjo yori bati koba jojomonaqa Yesus a endegsi qalieej, “E mandamq endi so bati koboqo. E moisiy ijo Abu aqaq olo oqwa bati brantqo.” Yesus na aqa segi angro mandamq di soqneb qaji nanngi tulan qalaqalainjroqnsiq gilsiq gilsiq aqa moiqa bati itej.

² Deqa a nanngi koba na awoosib ingi uyoqneb. Di bilaq. Ingi uyeq nabqa Satan a Judas Iskariot aqaq aiyej. Aisiqa Judas na Yesus osim jeu tamo nanjo banq di atqajqa deqa are tigeltetej. Judas a Saimon Iskariot aqa njiri.

³ Yesus a qalieej, aqa Abu na ingi ingi kalil aqa banq di atelenej. A Qotei aqaq na bej puluosim Qotei aqaq olo oqwas di dego qalieej.

⁴ Deqa a aqa angro nanngi koba na ingi uyoqnsibqa a tigelosiqqa aqa gara olekoba piqtosiq jejamu piyo qaji gara osiqqa tigej.

⁵ Tigsiiqa kangal tamo bulosiqqa tabirq di ya qamsiq aqa angro nanjo singa yansetnjroqnsiq jejamu piyo qaji gara dena piyetnjroqnej.

⁶ Osiqa Pita aqa singa yansetqa laqnaqa minnej, “O Tamo Koba, ni ijo singa yansetbqam e?”

⁷ Onaqa Yesus na kamba minnej, “Kumbra e endego yeqnum endi ni utru poimosai unu. Bunuqna ni poimqas.”

⁸ Onaqa Pita na Yesus saidyosiq minnej, “Ni ijo singa yansqasai. Sai bole sai.” Onaqa Yesus na minnej, “E ni yansmqasai di ni e ombila sqa keresai.”

⁹ Onaqa Saimon Pita na minnej, “O Tamo Koba, ni ijo singa segi yansaim. Ijo banq ti gate ti dego yansetbe.”

¹⁰ Onaqa Yesus na minnej, “Tamo a yalqo a olo yalqasai. Aqa singa segi yansqas di kere. Dena a torei milalo sqas. Ningi milalo unub. Ariya ningi kalil milalo sosai.”

¹¹ Yesus a qalieej, aqa angro bei agi Judas a na Yesus osim jeu tamo nanjo banq di atqas. Deqa a na minnej, “Ningi kalil milalo sosai.”

¹² Yesus a nanjo singa yansetnjrsiq koboonaqa aqa segi gara olekoba olo jigsiiqa awoosiq nenemnjrej, “Kumbra e endego ningi engonum qaji di ningi utru poingwo e?”

¹³ Ningi e merbeqnub, ‘O Qalie Tamo Koba. O gago Tamo Koba.’ Ningi kere e merbeqnub. Agi e segi qujai.

¹⁴ E nunjo Tamo Koba. E nunjo Qalie Tamo Koba dego. Ariya e nunjo singa yansetngonum deqa ningi dego segi segi qa kumbra degyoqniy.

¹⁵ Kumbra e endego ningi osorngonum qaji di ningi kamba dego degsib yoqniy.

¹⁶ E bole merngwai. Kangal tamo na aqa tamo koba bunyqa keresai. Tamo a wau qa gilqas di a na tamo a qarinyqo qaji di bunyqa keresai.

¹⁷ Kumbra e yeqnum endi aqa utru ningi poinjim dauryiy. Yimqa ningi tulan areboleboleingwas.

¹⁸ “Ijo anjam endi e ningi kalil qa marosai. E na ningi giltngem deqa e ningi qa qalie bole. Ariya Qotei aqa anjam bei nengrenq di unu qaji di aqa damu brantqas. Anjam agiende, ‘Tamo e ombla bem quiq di tuqtosim uyqas qaji a na e jeutbqas.’

¹⁹ Kumbra di brantosaisonaqa e nami merngonum. Deqa kumbra di brantimqa ningi e qa nungo areqalo singilatosib marqab, ‘Bole, Yesus a segi qujai gaigai degsi unu.’

²⁰ E bole merngwai. Tamo bei na tamo ungasari e qarinyironum qaji nanqi osim geregereinjrqas di a e dego osim gereibqas. A e osim gereibqas di a na ijo Abu e qarinqbej qaji a dego osim gereiyqas.”

Judas a Yesus osim jeu tamo nango banq di atqas

²¹ Yesus a degsi marsiqa are tulan gulbekobaiyonaqa olo marej, “E bole merngwai. Ijo angro bei na e osim jeu tamo nango banq di atqas.”

²² Onaqa Yesus aqa angro nanqi segi segi kokoqoqneb. Yesus a angro yai qa degsi marej di nanqi qaliesai deqa nanqi degyoqneb.

²³ Yesus aqa angro bei agi Yesus na tulan qalaqalaiyoqnej qaji a Yesus aqa areq di awesoqnej.

²⁴ Deqa Saimon Pita a ban na angro di minjej, “Ni na Yesus nenemyimqa a angro yai qa degsi marqo di mermqas.”

²⁵ Onaqa angro dena Yesus beteryosiqa nenemyej, “O Tamo Koba, ni angro yai qa degsi maronum?”

²⁶ Onaqa Yesus na minjej, “Angro e endego bem osiy quiq di tuqtosiy anaiyqai qaji a na e osim jeu tamo nango banq di atqas.” Degsi minjsiqa bem quiq di tuqtosiq Saimon Iskariot aqa niri Judas anaiyej.

²⁷ Anaiyonaq Satan a Judas aqa are miligiq ainaqa Yesus na minjej, “Ni kumbra yqam qaji di endego yoqujat.”

²⁸ Yesus a Judas degsi minjnaqa aqa angro kalil awesoqneb qaji nanqi qusibqa Yesus na Judas kiyaga anjam di minjej nanqi deqa poinjrosai.

²⁹ Judas a nango silali jugwajqa qun taqatoqnej deqa nanqi qudei are qaleb, Judas a gilsim yori bati aqa ingi ingi awaiyqajqa deqa kiyo Yesus na degsi minjej. Nanqi qudei are qaleb, Judas a gilsim ingi awaiyosim tamo sougetejunub qaji nanqi anainjrqas.

³⁰ Onaqa Judas a bem di uysiq warum uratosiq oqedej. Di qolo.

Yesus na aqa angro nanqi dal anjam bunuj enjrej

³¹ Judas a oqedonaqa Yesus a endegsi marej, “Bini e Tamo Angro ñam koba oqai. E ñam koba otqa Qotei a dego ñam koba oqas.

³² Qotei a ñam koba osimqa a na e dego ñam koba ebqas. A urur ñam koba ebqas.

³³ O ijo angro ningi quiy. E ningi koba na sokiñalayosiy uratngitqa ningi e qa ñamoqnqab. Qure e oqwai di ningi oqwa keresai. E nami Juda tamo kokba nanqi degsi minjroqnem agi bini ningi dego olo merngonum.

³⁴ Endego e dal anjam bunuj engwai. Dal anjam bunuj agiende. Ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqnii. E ningi qalaqalaingeqnum dego kere ningi kamba dego segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqnii.

³⁵ Ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqnibqa tamo kalil nanqi nungo kumbra di unoqnsib dena qalieoqnqab, ningi ijo angro bole.”

Yesus na Pita minjej, “Ni maroqalubtqam, ‘E Yesus qaliesai’ ”

³⁶ Onaqa Saimon Pita na Yesus nenemyej, “O Tamo Koba, ni qabitqam?” Onaqa Yesus na minjej, “Qure e oqwai di ni mati oqwa keresai. Bunuqna ni e daurbosim qure deq oqwam.”

³⁷ Onaqa Pita na olo Yesus nenemyej, “O Tamo Koba, kiyaga e bini ni daurmqa keresai? Ni marimqa e ni qa ijo nambile uratosiy moiqai.”

³⁸ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni e qa ino nambile uratosim moiqam e? E bole mermqai. Tuwe anjamosaisoqnimqa ni maroqalubtqam, ‘E Yesus qaliesai.’ ”

14

Iga Qotei aqaq oqwajqa gam agi Yesus a segi qujai

¹ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi are gulbeingaiq. Ningi Qotei qa nungo areqalo singilateqnub ariya ningi e qa dego nungo areqalo singilatoqniy.

² Ijo Abu aqa talq di warum gargekoba unub. E oqsiy nungo segi segi warum gereiyetngwai. Ijo anjam di bolesai qamu e ningi merngosai qamu.

³ E nungo segi segi warum gereiyetngsiy olo bosiy ningi joqsiy qure e sqai di ningi dego e ombla sqab.

⁴ Qure e sqai deq oqwajqa gam di ningi qalie.”

⁵ Onaqa Tomas na Yesus minjej, “O Tamo Koba, qure ni oqwam di iga qaliesai. Deqa iga kiyersim qure deq oqwajqa gam qalieqom?”

⁶ Onaqa Yesus na minjej, “E segi gam. E segi anjam bole qa utru. E segi nambile qa utru dego. Tamo bei a gam bei na ijo Abu aqaq oqwa keresai. Ijo Abu aqaq oqwajqa gam agi e segi qujai.

⁷ Ningi e qa qalieonub qamu ningi ijo Abu qa dego qalieonub qamu. Agi endego ningi ijo Abu qa qalieqa utru atonub. Osib ningi a unonub.”

⁸ Onaqa Filip na Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni na ino Abu osorgimqa di iga qa kereqas.”

⁹ Onaqa Yesus na minjej, “O Filip, e bati olekoba ningi koba na soqnem. Ni e qa qalieosai unum e? Tamo a e nubqo di a ijo Abu dego unqo. Deqa ni kiyaga e merbonum, ‘Ni na ino Abu iga osorge’?

¹⁰ E ijo Abu beteryesonam a e dego beterbejunu di ni poimosai kiyo? Anjam e na ningi merngeqnum qaji endi ijo segi areqalo na merngosai. Ijo Abu na e beterbesosiq aqa wau ojeqnu.

¹¹ E ijo Abu beteryesonam a e dego beterbejunu. Ningi ijo anjam di qusib e qa nungo areqalo singilatiy. Saiamqa wau kalil e nungo namdamuq di yeqnum qaji di ningi unsib e qa nungo areqalo singilatiy.

¹² “E bole merngwai. Tamo bei a e qa aqa areqalo singilatqas di wau kalil e yeqnum qaji a dego yoqnqas. Osim ijo wau di bunyosim wau tulan kokba yoqnqas. Di kiyaga? E ijo Abu aqaq olo oqwai deqa.

¹³ E Qotei aqa Niri unum deqa ningi ijo ñam na ingi bei qa Qotei pailyqab di e na ingi di engwai. Yim dena ijo Abu a ñam koba oqas.

¹⁴ Ningi ijo ñam na ingi bei qa Qotei pailyqab di e na ingi di engwai.”

Yesus a aqa Abu minjim a na aqa Mondor Bole qarinyqas

¹⁵ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi e qalaqalaibqab di ningi ijo anjam dauryoqnqab.

¹⁶ Amqa e ijo Abu minjitqa a na Aqaryaingo Tamo qarinyim nungoq bosim singilatngwas. Osim a bati gaigai ningi koba na sqas.

¹⁷ Aqaryaingo Tamo di a anjam bole qa Mondor. Tamo ungasari mandamq endi unub qaji nangi Mondor di oqa keresai. Nangi a unosaieqnub. Nangi a

qa qaliesai dego. Ariya ningi a qa qalie. A ningi koba na unub. Bunuqna a bosim nungo are miligiq di sqas.

¹⁸ “E ningi mandum angro bul uratngwasai. E nungoq olo bqai.

¹⁹ Sokiñala tamo ungasari mandamq endi unub qaji nangi e olo nubqasai. Ariya ningi e nubqab. E nambile unum deqa ningi dego nambile sqab.

²⁰ Sosibqa bati deqa ningi endegsib qalieqab, e na ijo Abu beteryesonam ningi kamba e beterbesonab e ningi beterngejunum.

²¹ Ningi quiy. Tamo bei na e qalaqalaibqas di a ijo dal anjam dego qusim dauryoqnqas. Yim ijo Abu na kamba tamo di qalaqalaiyqas. E na dego tamo di qalaqalaiyoqnsiy aqaq di brantoqnsiyqa e segi qa babtoqnqai.”

²² Onaqa Judas bei Judas Iskariot sai a na Yesus endegsi nenemyej, “O Tamo Koba, kiyaya ni tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nanngoq di brantqa saidosim gago segiq di brantoqnsim ni segi qa babtoqnqam?”

²³ Onaqa Yesus na minnej, “Tamo bei na e qalaqalaibqas di a ijo anjam dauryoqnqas. Yim ijo Abu na kamba tamo di qalaqalaiyimqa aqo ijo Abu wo aqaq bosim a ombla gaigai sqom.

²⁴ Tamo bei a e qalaqalaibqasai di a ijo anjam dauryqasai. Anjam e na ningi merngeqnum qaji endi ijo anjam sai. Anjam endi ijo Abu e qarinqej qaji aqa anjam.

²⁵ “Anjam endi e ningi koba na sosim merngeqnum.

²⁶ Bunuqna Aqaryaingo Tamo a nungoq bosim singilatngwas. A Mondor Bole. Ijo Abu na a qarinyim ijo ñam na bosim anjam kalil ningi merngekritqas. Osim nungo areqalo tigeltetngimqa anjam kalil e ningi merngeqnum qaji deqa olo are qaloqnqab.

²⁷ “E ningi uratngwa osiy nungo are latetngwai. E segi are lawo unum deqa e nungo are latetngwai. Mandam tamo bei na degsim nungo are latetngwa keresai. Deqa ningi are gulbeingaiq. Osib ulaaib.

²⁸ E ningi endegsim merngonum quonub, ‘E ningi uratngsiy olo nungoq bqai.’ Ningi e qalaqalaibonub qamu ningi ijo anjam deqa areboleboleingwo qamu. Di kiyaya? E ijo Abu aqaq olo oqwai deqa. Ijo Abu agi a na e tulan bunbejunu.

²⁹ E ijo Abu aqaq oqosaisosim anjam endi merngonum. Deqa bunuqna e ijo Abu aqaq oqitqa ningi e qa nungo areqalo torei singilatqab.

³⁰ “Mandam endeqa gate koba Satan a beqnu. A na e gulbe bei ebqa keresai. Deqa e olo anjam olekoba totoryosiy merngwasai.

³¹ Ijo are koba endegsi unu. Mandam qaji tamo ungasari nangi qalieqab, e ijo Abu qalaqalaiyeqnum deqa anjam a na merbeqnu qaji di e dauryeqnum. Ariya ningi tigelab iga gilqom.”

15

Yesus a wain namtan bole

¹ Osiqa Yesus a olo marej, “E segi wain namtan bole. Ijo Abu a wain wau qa lanja.

² Ijo dani qudei nangi gei bole atqasai di ijo Abu na nangi gingenjrsim taqal breinjrqas. Ijo dani nangi gei bole atelenqab di ijo Abu na gereinjrimqa nangi olo gei koba atelenqab.

³ Anjam kalil e nami merngoqnem qaji dena ningi gereingej koboej.

⁴ Ningi e beterbesoqniy. Yimqa e dego ningi beterngesqai. Nam dani a segi sqas di a geitqa keresai. Qoboq di beteresqas di a geitqas. Dego kere ningi e beterbesqasai di ningi gei bole atqa keresai.

⁵ “E segi wain namtan bole. Ningi ijo dani bul. Tamo bei a e beterbesqas di e dego a beteryesqai. Yimqa a gei koba atelenqas. Ningi e uratbqab di ningi wau bei yqa keresai.

⁶ Tamo bei a e beterbesqasai di a nam dani uge bul gingenyosib taqal breiyib kangranamqa koroiyosib namyuwoq di breiyib yugwas.

⁷ “Ningi e beterbesosib ijo anjam nungoq di soqnimqa ningi ingi bei qa Qotei pailyqab di a na ingi di engwas.

⁸ Ningi gei koba atelenosib ijo angro bole soqniy. Yimqa ijo Abu aqa nam tulan kobaqas.

⁹ Ijo Abu na e qalaqalaibeqnu dego kere e na ningi qalaqalaingeqnum. Deqa ningi gaigai ijo qalaqalaiyo kumbraq di soqniy.

¹⁰ Ningi ijo dal anjam kalil dauryoqnqab di ningi ijo qalaqalaiyo kumbraq di sqab. E ijo Abu aqa dal anjam dauryoqnsimqa aqa qalaqalaiyo kumbraq di unum dego kere.

¹¹ E segi areboleboleibeqnu deqa ningi dego areboleboleingoqnem. Ijo arebolebole di nungoq di tulan kobaoqnem. Utru deqa e na anjam endi ningi merngonum.

¹² Ijo dal anjam agiende. E na ningi qalaqalaingeqnum dego kere ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniy.

¹³ Qalaqalaiyo kumbra tulan bolequja bei agiende. Tamo bei na aqa was nangi aqaryainjrqa osimqa aqa segi nambile uratosim moiqas. Qalaqalaiyo kumbra dena qalaqalaiyo kumbra kalil tulan bunjrejunu.

¹⁴ Ningi ijo anjam kalil e na merngeqnum qaji endi dauryqab di ningi ijo segi was bole sqab.

¹⁵ Anjam kalil ijo Abu na e merbeqnaq queqnum qaji di e ubtosim ningi merngeqnum. Deqa e ningi ‘was’ merngeqnum. E ningi ‘kangal tamo’ merngosaieqnum. Kangal tamo a aqa tamo koba aqa wau qaliesai.

¹⁶ “Ningi na e giltbosai. E na ningi giltngem. Osim ningi wau engem. Ningi gilsib gei koba atelenoqnibqa nungo gei gaigai sqajqa deqa e na ningi wau engem. Deqa ningi ijo nam na ingi bei qa ijo Abu pailyqab di a na ingi di engwas.

¹⁷ E na ningi dal anjam endegsi merngwai. Ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniy.”

*Mandam qaji tamo ungasari nangi na
Yesus aqa angro nangi jeutnjreqnub*

¹⁸ Osiqa Yesus a olo marej, “Mandam qaji tamo ungasari nangi na ningi jeutngeqnum. Deqa ningi endegsi poingem, nangi namoqna e dego jeutboqneb.

¹⁹ Ningi mandam qaji tamo unub qamu mandam qaji tamo ungasari nangi na ningi qalaqalaingeqnum qamu. Agi nangi na nango segi was nangi qalaqalainjreqnub dego kere. Ariya ningi mandam qaji tamo sai. E na ningi giltngem deqa ningi mandam qaji kumbra urateb. Utru deqa mandam qaji tamo ungasari nangi na ningi jeutngeqnum.

²⁰ E nami merngonum, kangal tamo na aqa tamo koba bunyqa keresai. Ningi anjam deqa are qaliy. Jeu tamo nangi na e ugeugeiboqneb dego kere nangi na ningi ugeugeingoqnqab. Nangi ijo anjam dauryoqneb qamu nangi nungo anjam dego dauryeqnub qamu.

²¹ Ariya nangi ijo Abu e qarinqej qaji a qa qaliesai. Deqa nangi ningi ugeugeingoqnqab. Di kiyaga? Ningi ijo nam ejunub deqa.

²² “E bosim nangi anjam minjrosai qamu nangi une saiqoji unub qamu. Ariya e nangi anjam minjrem deqa nangi nango une ulitqa gam saiqoji.

²³ Tamo bei na e jeutbqas di a na ijo Abu dego jeutqas.

²⁴ E manwa qudei tamo bei na nami yosaiognej qaji di nango ambleq di babtosai qamu nanqi une saiqoji unub qamu. Ariya e nango ambleq di manwa qudei babteqnamqa nanqi unoqnsib aqo ijo Abu wo jeutgeqnub.

²⁵ Nango kumbra dena dal anjam bei nengrenq di unu qaji di aqa damu brantej. Anjam agiende, ‘Tamo nanqi e laña jeutbeqnub.’

²⁶ “Aqaryaingo Tamo a ijo Abu ombla unub. E na a qarinyit nungoq bqas. A anjam bole qa Mondor. A ijo Abu aqaq dena bqas. Bosim ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosim marqas.

²⁷ Ningi dego ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosib marqab. Di kiyaga? Nami e ijo wau utru atem bati deqa ningi e ombla sosib ijo wau unoqneb dena bosi bosib agi bini ningi e ombla unum.

16

¹ “Ningi ijo ñam uratosib ulonjaib deqa e na anjam endi merngeqnum.

² Bunuqna jeu tamo nanqi na ningi taqal breingosib ningi olo Qotei tal miligiq gilqa saidngwab. Osib bati bei bamqa nanqi na ningi moiyojnngoqngab. Osib endegsib are qaloqngab, ‘Iga Qotei aqa wau ojeqnum deqa iga na nanqi moiyojnngreqnum.’

³ O ijo angro, jeu tamo nanqi aqo ijo Abu wo qa qaliesai deqa nanqi ningi degngwab.

⁴ Nanqi ningi degngibqa ningi ijo anjam e bini merngeqnum qaji endeqa olo are qaliy.”

Yesus a Mondor Bole qa anjam marej

Osiqa Yesus a olo marej, “Nami e ningi koba na soqnem bati deqa e na anjam endi ningi merngosaiognem.

⁵ Sokiñala e ningi uratngsiy ijo Abu e qarinqej qaji aqaq olo oqwai deqa bini e anjam endi ningi merngeqnum. Ariya ningi kamba e nenembosaieqnub, ‘Ni qabitqam?’ degbosai.

⁶ E ningi anjam endi merngeqnum deqa ningi are gulbeingeqnu.

⁷ E bole merngwai. E ningi uratngsiy oqwai. E oqwasai di Aqaryaingo Tamo agi Mondor Bole a nungoq bqasai. Utru deqa e ningi uratngsiy oqwai. E oqsiy Mondor qarinyitqa a nungoq bqas.

⁸ Bosimqa mandam qaji tamo ungasari nango une babetnjroqnm nanqi poinjroqngas. Kumbra bole qa utru dego a na osornjroqnm nanqi qalieoqngab. Qotei a tamo ungasari nanqi peginjrqas kumbra di dego nanqi qalieqajqa deqa Mondor na nanqi osornjroqngas.

⁹ A na mandam qaji tamo ungasari nango une babetnjroqngas. Di kiyaga? Nanqi e qa nango areqalo singilatosaieqnub deqa.

¹⁰ Kumbra bole qa utru dego a na nanqi osornjroqngas. Di kiyaga? E ijo Abu aqaq oqitqa ningi e olo nubqasai.

¹¹ Qotei a tamo ungasari nanqi peginjrqas kumbra di dego Mondor na nanqi osornjroqngas. Di kiyaga? Qotei na mandam endeqa gate koba Satan pegiyosim ñamyuwoq waiyqas.

¹² “E anjam gargekoba ningi merngwajqa ijo areqaloq di unu. Bini e merngwasai. Di kiyaga? Nungo areqalo na ojqa keresai deqa.

¹³ Ariya anjam bole qa Mondor a bosimqa nungo areqalo gereiyetngimqa ningi anjam bole kalil poingekritqas. Aqa segi areqalo na anjam merngwasai. A anjam quoqnsim di segi ningi merngoqngas. Osim kumbra mondonj brantelenqas qaji di dego ubtoqnsim merngoqngas.

¹⁴ A ijo anjam osim ningi merngoqngas. Kumbra dena a na ijo ñam koba ti ijo singila koba ti boleq atqas.

¹⁵ Ijo Abu aqa ingi ingi kalil di ijo ingi ingi dego. Deqa e ningi merngonum, Qotei aqa Mondor na ijo anjam osim ningi merngoqnqas.”

*Yesus aqa angro nangi are gulbeinjrinqa
olo bunuqna nangi areboleboleinjrinqas*

¹⁶ Osiqa Yesus a olo marej, “Sokiñala ningi e nubqasai. Olo sokiñala ningi e nubqab.”

¹⁷ Onaqa Yesus aqa angro nangi segi segi maroqneb, “Yesus a marqo, ‘Sokiñala ningi e nubqasai. Olo sokiñala ningi e nubqab.’ A dego marqo, ‘E ijo Abu aqaq olo oqwai.’ A kiyaaq degsi marqo?”

¹⁸ Nangi degsib maroqnsib olo maroqneb, “Yesus a kiyaaq marqo, ‘Sokiñala’? Anjam di aqa utru iga poigosai.”

¹⁹ Nangi Yesus aqa anjam deqa nenemyqa laqnab di qalieosiqa endegsi minjrej, “E ningi merngonum, ‘Sokiñala ningi e nubqasai. Olo sokiñala ningi e nubqab.’ Ijo anjam di aqa utru ningi poingosai deqa ningi segi segi qaireqnub.

²⁰ O ijo angro, e bole merngwai. Ningi akam ti sosib are tulan gulbeingwas. Amqa mandam qaji tamo ungasari nangi areboleboleinjrinqas. Ariya nungo are gulbe di olo koboamqa ningi tulan areboleboleinjrinqas.

²¹ Unja a angro oqajqa batieqnaqa aqa jejamu tulan jaqatinyeqnaqa a are gulbekobaiyeqnu. Ariya a angro osim aqa jaqatin koboamqa a aqa jaqatin deqa olo are qalqasai. A angro osim deqa tulan areboleboleinjrinqas.

²² Dego kere bini ningi are gulbeingwo. Ariya bunuqna e ningi olo ningitqa ningi are gulbe di uratosib tulan areboleboleinjrinqas. Nungo arebolebole di tamo bei na olo yaingwa keresai.

²³ Bati deqa ningi olo e anjam bei nenembqasai. E bole merngwai. Ningi ijo ñam na ingi bei qa Abu pailyqab di a na ingi di engwas.

²⁴ Ningi nami ijo ñam na Qotei pailyosaioqneb. Ariya bini ningi ingi bei oqajqa are soqnmqa ningi ijo ñam na Qotei pailyoqniy. Osib deqa ningi ingi di osib tulan areboleboleinjrinqas.”

Yesus a mandam endeqa singila kalil gotranjosiq tigelejunu

²⁵ Osiqa Yesus a olo marej, “E ningi yawo anjam merngoqnam. Bunuqna e olo yawo anjam bei ningi merngwasai. Anjam aqa damu geregere plaltosiy ijo Abu qa merngoqnqai.

²⁶ Bati deqa e segi ningi qa Abu pailyqasai. Ningi ijo ñam na Abu pailyoqnqab.

²⁷ Ijo Abu a segi na ningi qalaqalaingeqnu. Di kiyaaq? Ningi e qalaqalaibonqnsib e Qotei aqaq na bem degsi poingeqnu deqa.

²⁸ Nami e ijo Abu aqaq na bosim mandamq aiyem. Sokiñala e olo mandam uratosiy aqaq olo oqwai.”

²⁹ Onaqa Yesus aqa angro nangi aqa anjam di qusib minjeb, “Od, endego ni boleq di anjam ubtosim mergonum. Ni yawo anjam mergosai.

³⁰ Deqa bini iga poigwo, ni kumbra kalil qa qalieonum. Deqa iga ni anjam bei nenemmqasai. Ni namoqna gago nenem qalieonum. Utru deqa iga ni qa gago areqalo singilatosim maronum, bole, ni Qotei aqaq na bem.”

³¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi e qa nungo areqalo singilatonub e? Di keretonub.

³² Ningi quiy. Bati bei bqas agi bqo. Sokiñala jeu tamo nangi na ningi teteingibqa ningi kalil segisegiosib nungo qureq jaraiqab. Jaraiyibqa e segi sqai. Bole, e segi sqasai. Ijo Abu a e ombla sqom.

³³ E anjam endi ningi merngeqnum. Di kiyaaq? Ningi na e beterbosib are lawo sqajqa deqa. Bole, ningi mandamq endi gulbe koba oqnqab. Di unqum.

E segi na mandam endeqa singila kalil gotranyosim tigelejunum. Deqa nangi are singilatosib soqniy.”

17

Yesus a aqa angro nangi qa pailyej

¹ Yesus a anjam degsi marsiq koboonaqa lan goge tarosiq Qotei endegsi pailyej, “O Abu, bati brantqo. E ino segi Angro qujai unum deqa ni ijo ñam kobaqujatimqa e kamba dego ino ñam kobaqujatqai.

² Ni e singila ebem. Singila dena e na tamo ungasari kalil nangi taqatnjroqñqai. Osiy tamo kalil ni na ebem qaji nangi ñambile enjritqa nangi ñambile gaigai sqab.

³ Ñambile gaigai sqajqa kumbra agiende. Tamo e na ñambile enjreqnum qaji nangi ni qa bole qalieeqnub. Agi ni segi Qotei bole. Nangi e Yesus Kristus qa dego bole qalieeqnub. Agi ni na e qarınbonam mandamq aiyem. Ñambile gaigai sqajqa kumbra agide.

⁴⁻⁵ “O Abu, e mandamq endi ino ñam koba ti ino singila koba ti babtoqñem. Osim wau kalil ni na ebem qaji di yekritem. Nami mandam a brantosaison-aqa e ni ombla ñam koba ti soqñem. Ñam di ni na olo ebimqa aqo ombla ñam koba ti sqom.

⁶ “Tamo kalil ni na ebem qaji nangi di e na ino ñam osornjroqñem. Deqa nangi ino anjam dauryoqñeb. Nangi ino segi tamo soqñeb deqa ni na nangi mandamq endena elenjosim e ebem.

⁷ Bini nangi qalieonub, ingi ingi kalil ni na e ebem qaji di inoq dena branteb.

⁸ Nangi degsib qalieonub. Di kiyaaqa? Anjam kalil ni na e merbem qaji di e kamba nangi minjrnang nangi queb. Qusib ni na e qarınbonam bem anjam di nango areqaloq di singilateb. Osib endegsi poinjrej, e inoq dena bem.

⁹ “E nangi qa ni pailmonum. E mandam qaji tamo ungasari nangi qa ni pailmosai. Tamo ni na ebem qaji nangi qa segi e ni pailmonum. Di kiyaaqa? Nangi ino tamo unub deqa.

¹⁰ Ijo tamo kalil nangi di ino dego. Ino tamo kalil nangi di ijo dego. Nanqoq dena e ñam kobaquja eqnum.

¹¹ “E inoq olo bqai. Deqa e mandamq endi olo sqasai. Ariya tamo ni na ebem qaji nangi mandamq endi sqab. O Abu, ino kumbra kalil tulan boledamu. Ni segi qujai une saıqoji. Ino ñam koba ni na ebem qaji ñam dena ni na ijo tamo nangi taqatnjroqñime. Amqa aqo aiyel are qujaitosim unum dego kere nangi kamba are qujaitosib sqab.

¹² E nangi koba na sosimqa ino ñam kobaquja ni na ebem qaji ñam dena nangi taqatnjroqñem. Deqa ijo angro bei padalosai. Angro qujai agi ni nami padalqajqa giltem qaji a segi padalqas. A padalamqa ino anjam nengrenq di unu qaji di aqa damu brantqas.

¹³ E olo inoq bqai. Ijo segi arebolebole tulan kobaosim tamo ni na ebem qaji nanqoq di gaigai sqajqa deqa e mandamq endi sosimqa anjam endi mareqnum.

¹⁴ “E na nangi ino anjam minjroqñem. Utru deqa mandam qaji tamo ungasari nangi na nangi jeutnjreqnub. Nangi mandam qaji tamo sai. Agi e dego mandam qaji tamo sai.

¹⁵ Ni na nangi joqsim nangi mandam uratosib lan qureq oqwajqa deqa e ni pailmosai. Nangi mandamq endi soqñib ni na nangi taqatnjroqñim tamo uge Satan na nangi ugeugeinjraim deqa e ni pailmonum.

¹⁶ Nangi mandam qaji tamo sai. Agi e dego mandam qaji tamo sai.

¹⁷ Ino anjam kalil bole. Ni ino anjam bole di nangi minjroqne. Yimqa anjam di nango are miligiq di wauoqnimqa nangi ino segi tamo tintin sqab.

¹⁸ Nami ni na e qarinqbonam mandamq aisim tamo ungasari nango ambleq di soqnem. Deqa e kamba tamo ni na ebem qaji nangi qarinqnjritqa mandam qaji tamo ungasari nango ambleq di sqab.

¹⁹ E nangi qa are qalsiy ijo segi jejamu ni emekritqai. Ijo kumbra dena nangi ino segi tamo tintin sosib ino anjam bole dauryoqnqab.

²⁰ “E ijo angro 11 nangi qa segi ni pailmosai. Bunuqna nangi ijo anjam mare mare laqnibqa tamo ungasari gargekoba nangi nango anjam quoqnsib e qa nango areqalo singilatoqnqab. E nangi qa dego ni pailmonum.

²¹ O Abu, ni ijoq di unum. E dego inoq di unum. Aqo aiyel are qujaitosim unum. Ijo segi tamo ungasari kalil nangi dego aqo aiyel koba na are qujaitosim sqajqa deqa e ni pailmonum. Yimqa mandam qaji tamo ungasari nangi qalieqab, ni na e qarinqbonam bem.

²² Aqo aiyel are qujaitosim unum. Ñam koba ni na ebem qaji di e kamba olo ijo segi tamo ungasari nangi enjrem. Di kiyaaqa? Nangi dego aqo aiyel koba na are qujaitosim sqajqa deqa.

²³ E ijo segi tamo ungasari nangoq di unum. Ni ijoq di unum. Kumbra dena nangi kalil dego aqo aiyel koba na are qujaitosim sqom. Soqnimqa mandam qaji tamo ungasari nangi na nangi unjrsibqa qalieqab, ni na e qarinqbonam bem. Osib qalieqab, ni e qalaqalaibeqnum dego kere ni ijo segi tamo ungasari nangi qalaqalainjreqnum.

²⁴ “O Abu, tamo ungasari ni na ebem qaji qure e sqai di nangi dego e ombla qure dia sqom. E deqa ni pailmonum. Nangi e ombla sosibqa ñam koba ni na ebem qaji di unqajqa deqa ti e ni pailmonum. Nami ni mandam atosaisosimqa ñam koba di e ebem. Di kiyaaqa? Ni na e qalaqalaiboqnem deqa.

²⁵ O Abu, ino kumbra kalil tulan bole tintin. Mandam qaji tamo ungasari nangi ni qa qaliesai. Ariya e ni qa qalie bole. Ijo segi tamo ungasari nangi dego ni qa qalie bole. Deqa nangi qalieonub, ni na e qarinqbonam bem.

²⁶ E ino ñam nangi osornjroqnem. Nangi olo osornjrqi. Yimqa ni na e qalaqalaibeqnum dego kere nangi ino qalaqalaiyo kumbraq di sqab. Amqa e segi nangi koba na sqom.”

18

Judas a Yesus osiq jeu tamo nango banq di atej

¹ Yesus a degsi Qotei pailyosiq koboonaaqa a na aqa angro nangi joqsiqa koba na walwelosib Kidron ya dosib taqal beiq aisib nañu agu beiq di soqneb.

² Bati gaigai Yesus aqa angro nangi koba na nañu agu dia korooqneb. Deqa Yesus aqa angro Judas agi Yesus osim jeu tamo nango banq di atqas qaji a nañu agu di qaliesoqnej.

³ Deqa a na qaja tamo gargekoba nangi wanal ti lam ti sebru ti elenjonab joqsiqa nañu agu deq gileb. Atra tamo kokba ti Farisi ti nangi na nangi qarinqjrnab Yesus ojqa gileb. Rom nango qaja tamo qudei dego nangi koba na gileb.

⁴ Gulbe kalil Yesus aqaq di brantqas qaji di a nami qaliesoqnej. Deqa qaja tamo nangi aqaq bonabqa a nango areq aisiqa nenemnrej, “Ningi yai qa bonub?”

⁵ Onaqa nangi na kamba minjeb, “Iga Yesus Nasaret qaji a qa bonum.” Onaqa Yesus na minjrej, “E agiende.” Judas agi Yesus osiqqa qaja tamo nango banq di atej qaji a nangi koba na tigelesoqneb.

⁶ Onaqa nangi Yesus aqa anjam di qusibqa qore na ululon^osib neren^eb.

⁷ Onaqa Yesus na olo nenemn^jrej, “Ningi yai qa bonub?” Onaqa nangi na minjeb, “Iga Yesus Nasaret qaji a qa bonum.”

⁸ Onaqa Yesus na minjrej, “E nami mern^ogonum, e agiende. Ningi e qa bonub di e segi ojiy. Ijo angro nangi uratn^jrib gileb.”

⁹ Yesus a nangi degsi minjrej deqa aqa anjam bei nami marej qaji di aqa damu brantej. Agi a nami endegsi marej, “O Abu, tamo nangi ni na ebem qaji bei e uratit padalqasai.”

¹⁰ Onaqa jeu tamo nangi Yesus ojeqnab Saimon Pita na aqa sebru osiqa atra tamo gate aqa kan^ogal tamo bei gateq di qalqajqa waiyej grotosiqa dabkala segi gentetej. Kan^ogal tamo di aqa ñam Malkus.

¹¹ Onaqa Yesus na Pita minjej, “Ino sebru olo ate. E jaqatin koba oqai. Jaqatin di ya uge uyo bul. Di uyqai. Ijo Abu na merbej, ‘Ni jaqatin di oqam.’ ”

Qaja tamo nangi Yesus ojsib Anas aqa talq osib aiye^b

¹² Onaqa qaja tamo nangi ti nan^ogo gate koba a ombla na Yesus ojsib aqa ban tonteteb.

¹³ Osib Kaiafas aqa sou Anas aqa talq osib aiye^b. Kaiafas a wausau deqa Juda nan^ogo atra tamo gate soqnej.

¹⁴ Agi a nami Juda tamo kokba nangi minjrej, “Tamo qujai a tamo un^ogasari kalil nangi qa moi^oqas di kere.”

Pita a marej, “E Yesus aqa angro sai”

¹⁵ Qaja tamo nangi Yesus osi aiyeqnabqa Saimon Pita a qoreq na Yesus dauryosiq aiyej. Yesus aqa angro bei dego a dauryosiq aiyej. Angro di atra tamo gate a qalie. Deqa a Yesus dauryosiq torei jen miligiq gilsiq atra tamo gate aqa talq di brantej.

¹⁶ Ariya Pita a siran^ome qala oqeq di tigelesoqnej. Onaqa Yesus aqa angro agi atra tamo gate a qaliesoqnej qaji a na siran^ome taqato un^oa minjnaqa odyonaqa Pita osiq ombla na jen miligiq gilsib tal qalaq di tigelesoqneb.

¹⁷ Onaqa siran^ome taqato un^oa a na Pita nenemyej, “Ni Yesus aqa angro kiyo?” Onaqa Pita na kamba minjej, “Eo. E aqa angro sai.”

¹⁸ Kan^ogal tamo nangi ti tal taqato tamo nangi ti yornjrnaqa nam tunguyosib namyuwo areq di tigelesosib nam yoroqneb. Onaqa Pita a dego bosiq nangi koba na tigelesosib nam yoroqneb.

Atra tamo gate a anjam gargekoba Yesus nenemyoqnej

¹⁹ Bati deqa atra tamo gate a anjam gargekoba Yesus nenemyoqnej. Yesus aqa angro nangi qa ti aqa anjam a na tamo un^ogasari nangi minjroqnej qaji deqa ti nenemyoqnej.

²⁰ Onaqa Yesus na kamba minjej, “E boleq di tamo un^ogasari nangi anjam minjroqnem. E bati gaigai Qotei tal miligiq di, atra tal miligiq di, Juda nan^ogo koro sawaq di anjam palontoqnsim minjroqnem. E uliosim anjam minjrosaiognem.

²¹ Deqa ni kiyaga e nenemkobaibegnum? Tamo un^ogasari ijo anjam quoqneb qaji nangi segi nenemn^jrimqa nangi na mermqab. E anjam minjroqnem qaji di nangi qalie.”

²² Yesus a atra tamo gate degsi minjnaqa qaja tamo bei Yesus aqa areq di tigelesoqnej qaji a ban lubtosiqa Yesus aqa ulatamuq di qalej. Osiqa minjej, “Ni kiyaga atra tamo gate aqa medabu ojonum?”

²³ Onaqa Yesus na kamba minjej, “E anjam maronum endi gisan^oamqa ubtosim merbe. Ariya ijo anjam boleanqa ni kiyaga e lubonum?”

²⁴ Onaqa Anas na aqa qaja tamo nanġi minjrnaga Yesus osib atra tamo gate Kaiafas aqaq gileb. Yesus aqa baŋ tonto qorbi sonaq osi gileb.

Pita a olo marej, “E Yesus aqa anġro sai”

²⁵ Saimon Pita a ŋamyuwo areq di tigelesosiq ŋam yoreqnaqa tamo qudei na minjeb, “Ni dego Yesus aqa anġro bei kiyo?” Onaqa Pita a saidosiq minjrej, “Eo. E aqa anġro sai.”

²⁶ Onaqa atra tamo gate aqa kanġal tamo bei na Pita minjej, “E ni kiyo Yesus ombla nañu aguq di sonam numonum?” Tamo di agi Pita na tamo dabkala gentetej qaji aqa was.

²⁷ Onaqa Pita a olo saidosiq minjej, “Di e sai.” Pita a degsi gisaŋoqalubtonaqa tuwe anjamej.

Juda tamo kokba nanġi na Yesus osib Pailat aqa talq gileb

²⁸ Onaqa nobqolo malu qameqnaq Juda tamo kokba nanġi na Kaiafas aqa talq dena Yesus osib Rom nanġo mandor Pailat aqa tal kobaqujaq gileb. Nanġi tal miligiq gilosai. Nanġi endegsib are qaleb, “Pailat a Juda tamo sai. A sawa bei qaji tamo. Deqa iga aqa tal miligiq gilqa getento. Gago dal anjam degsi unu. Iga aqa tal miligiq gilqom di iga une ti sqom. Deqa gago yori bati koba brantimqa iga inġi uyqa keresaiigwas.” Nanġi degsib are qalsib deqa nanġi Pailat aqa tal miligiq gilosai.

²⁹ Nanġi oqeq di tigelesonabqa Pailat a segi oqedosiq nanġoq di brantej. Brantosiqa nenemnrej, “Tamo endi aqa une kiye qa nġi a osib ijoq bonub?”

³⁰ Onaqa nanġi na Pailat minjeb, “Tamo endi a kumbra uge yosai qamu iga inoq osi bosai qamu.”

³¹ Onaqa Pailat na olo minjrej, “Nġi a olo osi aisib nunġo segi dal anjam na aqa une qa pegiyi.” Onaqa nanġi na kamba Pailat minjeb, “Iga Juda tamo. Deqa iga na tamo moiyoŋta keresai.”

³² Nanġi Pailat degsib minjeb deqa anjam bei Yesus a nami marej qaji di aqa damu brantej. Agi Yesus a gam kiye na moiŋas di a segi nami ubtej.

³³ Onaqa Pailat a olo puluosiq aqa tal miligiq gilsiq aqa qaja tamo nanġi minjrnaga nanġi na Yesus osib aqa areq beb. Bonabqa Pailat na nenemyej, “Ni Juda nanġo Mandor Koba e?”

³⁴ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni ino segi areqalo na anjam di merbonum kiyo tamo qudei na e qa saimonub qusim anjam di merbonum kiyo? Ni e merbe.”

³⁵ Onaqa Pailat na olo minjej, “E Juda tamo e? Sai. Ni que. Ino segi len agi Juda nanġi ti atra tamo kokba ti nanġi na ni osib ijoq bonub. Deqa ni merbe. Ni une kiye yonum deqa ni osi bonub?”

³⁶ Onaqa Yesus na minjej, “E mandam qaji mandor sosai. Degsi so qamu Juda nanġi na e ojeqnab ijo wau tamo nanġi niriŋosib qoto itnjreb qamu.”

³⁷ Onaqa Pailat na olo Yesus nenemyej, “Ni bole mandor e?” Onaqa Yesus na minjej, “Od, ni kere merbonum. E mandor. E anjam bole ubtqajqa deqa mandamq aisim ŋambabem. Tamo kalil anjam bole dauryeqnub qaji nanġi ijo anjam queqnub.”

³⁸ Onaqa Pailat na nenemyej, “Anjam bole di kiye?”

Juda nanġi na Pailat minjeb, “Ni Yesus ŋamburbasq di qame!”

Pailat a degsi marsiq a olo oqedosiqa Juda tamo kokba nanġoq gilsiq minjrej, “E tamo endi aqa jejamuq di une bei unosai.

³⁹ Deqa e nunġo kumbra bei dauryqai. Wausau gaigai nunġo yori bati koba branteqnaqa e na tamo qujai tonto talq dena uratoqnsim engeqnum. Deqa

ningi na merbiy. Wausau endeqa e tamo yai uratosiy engwai? E Juda nango mandor endi uratosiy engwai e?”

⁴⁰ Onaqa Juda tamo kokba nangi olo tulan saidosib minjeb, “Ni a uratim oqedaig. Tonto tamo Barabas a uratim oqedem.” Nangi Pailat degsib minjeb. Barabas a len ojo tamo.

19

¹ Onaqa Pailat a Yesus osiqa aqa qaja tamo nango banq di atsiqa minjrej, “Ningi Yesus bu toqon na kumbainyiy.” Degsi minjrnaqa nangi na Yesus osib bu toqon na kumbainyeb.

² Kumbainyosib koboonaqa nangi na sil luwit osib lulumosib dena mandor kokba nango gate tatal bul gereiyosib aqa gateq di atetosib singila na teqiyeb. Osib gara jugo olekoba lent mandor kokba nangi gaigai jigeqnub deqaji bei osib Yesus jigete. A segi qa Mandor Koba maroqnej deqa nangi na kumbra degyeb.

³ Osib nangi Yesus aqa areq bosib a misilinyoqnsib gisan na binjyoqnsib minjoqneb, “O Juda nango Mandor Koba, kaiye.” Nangi degsib Yesus misilinyoqnsib ban lubtosib aqa ulatamuq di qaloqneb.

⁴ Onaqa Pailat a olo aqa talq dena oqedosiqa Juda tamo kokba nangi minjrej, “Ningi uniy. E Yesus aqa jejamuq di une bei yala unosai bole sai. Ningi di qalieqajqa deqa e Yesus olo nungoq osi bonum.”

⁵ Degsi minjrnaqa Yesus a oqedej. Gate tatal sil luwit na gereiyosib aqa gateq di ateteb qaji de ti gara lent a jigete qaji de ti qorbi oqedej. Onaqa Pailat na minjrej, “Ningi tamo endi uniy.”

⁶ Degsi minjrnaqa atra tamo kokba ti nango qaja tamo nangi ti Yesus unsi-bqa nangi murqumyoqnsib Pailat wainyoqnsib minjoqneb, “Ni a namburbasq di qame! Ni a namburbasq di qame!” Onaqa Pailat na minjrej, “Ningi segi na Yesus osib namburbasq di qamiy. E aqa jejamuq di une bei unosai.”

⁷ Onaqa Juda tamo kokba nangi na olo Pailat minjeb, “Yesus a segi qa marqo, ‘E Qotei aqa Niri.’ Aqa une deqa a moiym. Gago dal anjam degsi unu.”

⁸ Onaqa Pailat a nango anjam di qusiqa a tulan ulaugetej.

⁹ Osiqa a olo Yesus osiq tal miligiq gilsiq nenemyej, “Ni sawa qabe qaji? Ni e merbe.” Onaqa Yesus a mequmesoqnej. A na kamba anjam bei Pailat minjosai.

¹⁰ Deqa Pailat na olo minjej, “Ni anjam bei merbqasai e? Ni que. E tamo kobaquja. Deqa e ni uratmit ni gilqam. E ni uratmqasai di ni namburbasq di gainosim moiham. Ni degsi poimosai e?”

¹¹ Onaqa Yesus na Pailat minjej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na ni singila emosai qamu ni e gulbe bei ebqa keresai qamu. Deqa ino une kiñala. Ariya atra tamo gate agi e ojsiq ino banq di atqo qaji aqa une kobaquja.”

¹² Yesus na Pailat degsi minjnaq qusiqa olo oqedosiqa Juda tamo kokba nangi minjrej, “Ungum. E Yesus uratit gilqas.” A nangi degsi minjreqnaqa nangi na olo tulan saidoqnsib murqumyoqnsib minjoqneb, “Ni Yesus uratim gilaiq. Ni a uratqam di ni mandor koba Sisar aqa wau tamo bolesai. Yesus a marqo, ‘E segi mandor koba.’ A degsi marqo deqa a na Sisar jeu atqo.”

¹³ Nangi na Pailat degsib minjeqnab qusiqa a olo Yesus osiq oqedosiqa aqa awo jaram kobaq di awoej. Pailat a gaigai tamo nango une qa peginjraqa oqnsiq dia awoqnej. Jaram so qaji sawa di aqa ñam Menin Bijal. Hibru anjam na “Gabata” mareqnub.

¹⁴ Juda nango yori bati koba brantqa laqnej deqa yori bati aqa ingi ingi kalil gereiyosib atnab soqnej. Sen bati 12 onaqa qanam jigeej. Deqa Pailat na Yesus osiqa Juda tamo kokba nangi minjrej, “Ningi nungo mandor koba uniy.”

¹⁵ Onaqa nanġi tulaġ lelejoqnsib minjoqneb, “Ni a taqal waiy! Osim ħamburbasq di qame!” Onaqa Pailat na nenemnjrej, “E nuġo mandor koba osiy ħamburbasq di qamqai e?” Onaqa atra tamo kokba nanġi na kamba minjeb, “Gago mandor bei saiqoji. Gago mandor qujai agi Sisar.”

¹⁶ Onaqa Pailat a nanġo areqalo dauryosiqqa Yesus osiq nanġo baġq di atsiqa minjrej, “Niġi na Yesus osib ħamburbasq di qamiy.”

Yesus a ħamburbasq di ġainej

¹⁷ Pailat a Juda tamo kokba nanġi degsi minjrnaqa qaja tamo nanġi Yesus osib aqa qawarq di aqa segi ħamburbasq atetosib a baġ ojsib Jerusalem uratosib osi ġilsib sawa agu kiġala bei aqa ñam Tamo Gate Tanu di branteb. Ñam di Hibru anjam na “Golgota” mareqnuh.

¹⁸ Di brantosib Yesus osib ħamburbasq di qameb. Tamo aiyel dego ħamburbasq di qamelenjeb. Yesus a ambleq di tigeltosib tamo bei aqa baġ qonanq di tigeltib. Bei aqa baġ woq di tigeltib.

¹⁹ Onaqa Pailat a anjam bei nengrenjyosiq ħamburbasq mutu gogeq di atej. A endegsi nengrenjey, “Yesus Nasaret qaji a Juda nanġo Mandor Koba.”

²⁰ Sawa agu Yesus ħamburbasq di ġainteb qaji di Jerusalem jojom. Deqa Juda tamo uġasari gargekoba nanġi ġile beoqnsib anjam Pailat na nengrenjey qaji di sisiyoqneb. Anjam di Hibru anjam na ti Rom nanġo anjam na ti Griek nanġo anjam na ti turtosiq nengrenjey.

²¹ Onaqa Juda nanġo atra tamo kokba nanġi na Pailat minjeb, “‘Yesus a Juda nanġo Mandor Koba’ anjam degsi nengrenjyaim. ‘A marej, ‘E Juda nanġo Mandor Koba,’ ’ anjam degsi nengrenjey.”

²² Onaqa Pailat na minjrej, “Uġum. E anjam nengrenjyonum degesoqnem.”

²³ Ariya qaja tamo nanġi na Yesus ħamburbasq di qamsibqa aqa gara elenqa marsib ġiltelenjeb. Ġiltelenjosib tumbol qolqe ateb. Aqa gara jugo olekoba di gara baġa qujai na gereiyeb. Gara baġa bei na totoryosai. Gara di tulaġ boledamu.

²⁴ Deqa qaja tamo nanġi segi segi qairosib mareb, “Iga gara di bum-branjyasai. Iga meniġ silali alaġonam tamo yai aqa meniġ na buġnjrqas a na gara di oqas.” Degsib marsib meniġ silali alaġeb. Nanġi kumbra di yeb deqa Qotei aqa anjam bei nengrenq di unu qaji di aqa damu brantej. Anjam agiende, “Nanġi ijo gara elenqa marsib ġiltelenqab. Ġiltelenjosib meniġ silali alaġqab.”

²⁵ Yesus aqa ai wo aqa ai yala wo ħamburbasq utruq di tigelesoqneb. Maria Makdala qure qaji wo Klopas aqa ġaun Maria wo nanġi aiyel dego bosib koba na tigelesoqneb.

²⁶ Onaqa Yesus a tirosiqa aqa ai wo aqa anġro agi a tulaġ qalaqalaiyoqnej qaji de wo ħamburbasq utruq di tigelesonab unjrsiqqa aqa ai metosiq minnej, “O ai, di ino anġro.”

²⁷ Osiqa anġro di minnej, “Di ino ai.” Onaqa bati qujai deqa anġro dena Yesus aqa ai osiqqa aqa segi talq di ombla sosibqa taqatoqnej.

Yesus a moiyej

²⁸ Yesus a qalieej, wau kalil aqa Abu na yej qaji di kobotej. Osiqa marej, “E ya qarbo.” A degsi marej. Di kiyaga? Qotei aqa anjam bei nengrenq di so qaji di aqa damu brantqajqa deqa.

²⁹ Onaqa qaja tamo nanġi Yesus aqa anjam di qusibqa gara ñenġi bei osib wain isa kobaq di tuqteb. Tuqtosib ħamtan bei aqa dani osib mutuq di gara ñenġi qosisib osib Yesus anaiyqajqa soqtosib aqa medabuq di ateb. Wain

di ya nobu bei namburbas utruq di nami atnab soqnej qaji dena tigsib Yesus anaiyeb.

³⁰ Onaqa Yesus a wain isa koba di uysiq marej, “Bini e ijo wau kobotonum.” Degsi marsiq aqa gate gulainosiq mondor titosiq moiyej.

Qaja tamo bei na Yesus aqa jar banqaq di qamej

³¹ Juda nango yori bati koba brantqa laqnej deqa yori bati aqa ingi ingi kalil gereiyosib atnab soqnej. Nebe yori bati. Deqa Juda nangi mareb, “Iga yori bati qa tamo nangi namburbasq di uratnjrim sqasai.” Osib nangi Pailat aqa areq bosib minjeb, “Ni ino qaja tamo nangi minjrimqa gilsib tamo namburbasq di gainjejunub qaji nango singa gentetnjribqa urur morenabqa osib subq atqab.”

³² Onaqa Pailat a nango anjam di qusiq odosiq aqa qaja tamo qudei qarijnrnaq gilsib tamo aiyel Yesus koba na namburbasq di gainesoqneb qaji nango singa gentetnjreb.

³³ Osib Yesus aqa areq gilsib uneb a nami moiyej. Deqa nangi aqa singa gentosai.

³⁴ Onaqa qaja tamo bei na aqa qaja osiq Yesus aqa jar banqaq di qamnaq len ti ya ti aiyej.

³⁵ Nangi kumbra di yonabqa e ijo segi namdamu na unem. E kumbra deqa saqnsim laqnum. E segi qalieonum, ijo anjam bole. Deqa nangi qusib nunjo areqaloq di singilatiy.

³⁶ Qaja tamo nangi kumbra di yeb deqa Qotei aqa anjam bei nengrenq di so qaji di aqa damu brantej. Agi endegsib nengrenyeb, “Nangi aqa tanu bei gentqasai.”

³⁷ Qotei aqa anjam bei dego aqa damu brantej. Anjam agiende, “Nangi qaja na aqa jar banqaq di qamsibqa a koqyesqab.”

Tamo aiyel na Yesus aqa jejamu osib sub bunujq di ateb

³⁸ Onaqa tamo bei aqa ñam Josep a Yesus aqa jejamu osim subq atqa marsiq Pailat a nenemyqa gilej. Josep a Arimatea qure qaji. A Yesus dauryoqnej qaji. A Juda tamo kokba nangi ulainjrsiq deqa uliosiq Yesus dauryoqnej. A boleq di dauryosaioqnej. Ariya a Pailat aqa areq gilsiq nenemyej, “Ni e odbimqa e Yesus aqa jejamu osiy subq atqa kere e?” Onaqa Pailat na Josep odyonaqa a Yesus aqa jejamu osiq subq atqa gilej.

³⁹ Nikodemus agi nami qolo Yesus aqaq gilej qaji a dego Josep ombla na Yesus aqa jejamu osib subq atqa gileb. Nikodemus a gilqa osiq aqa nam so aqa ya quleq ti utru aiyela turtosiq gereiyosiq osi gilej. Nam so aqa ya di aqa gulbe 30 kilogram.

⁴⁰ Onaqa nangi aiyel Yesus aqa jejamu osib gara boledamu na dalaosib nam so aqa ya di osib aqa jejamuq di liyeb. Juda nangi na tamo subq atqa oqnsib degyeqneb.

⁴¹ Sawa Yesus namburbasq di qameb qaji qalaq di nañu agu bei soqnej. Nañu agu dia sub bunuj bei soqnej. Sub dia nami tamo bei atosaisoqneb.

⁴² Sub di isaq di sosai. A jojom di soqnej. Juda nango yori bati aqa ingi ingi kalil gereiyqa bati brantej deqa nangi aiyel na Yesus aqa jejamu osib sub miligiq di jugeb.

20

Yesus a subq na tigelej

¹ Yesus a subq di sonaq yori batiej. Olo nebeonaqa nobqolo ambru Maria Makdala qure qaji a tigelosiqqa Yesus aqa subq gilej. Gilsiq nam atej menin kobaquja sub me getenteb qaji di waqosiq taqal di sonaq unej.

² Unsiqa olo puluosiq urur ti aisiq Saimon Pita wo Yesus aqa angro agi a tulan qalaqalaiyoqnej qaji de wo nangi aiyel itnjrsiqa minjrej, “Gago Tamo Koba aqa jejamu subq dena osib jaraiyonub. Qabia kiyo atonub di iga qaliesai.”

³ Degsi minjrnaqa Pita angro de wo nangi anjam di qusibqa Yesus aqa sub unqajqa gileb.

⁴ Nangi aiyel gurgurosib giloqnsib angro dena Pita bunyosiqqa namoosi gilsiq subq di brantej.

⁵ Osiq sub meq di tigelosiqqa miligi tirosiq gara Yesus dalaeb qaji di sonaq unej. A sub miligiq aiyosai.

⁶ Onaqa Saimon Pita a bunuqna bosiq torei sub miligiq aiyej. Aisiq a dego gara Yesus dalaeb qaji di unej.

⁷ Gara mutu bei Yesus aqa gate qoseteb qaji di lubosiq taqal beiq di sonaq unej. Gara mutu di gara qudei ti turtosiq sosai. A segiq di soqnej.

⁸ Onaqa angro namo subq di brantej qaji a dego sub miligiq aiyej. Aisiq gara di unsiq marej, “Bole.”

⁹ Bati deqa nangi aiyel Qotei aqa anjam bei nengrenq di so qaji di aqa utru geregere poinjrosaisoqnej. Anjam agiende, “Kristus a olo subq na tigelqas.”

¹⁰ Ariya nangi olo puluosib nango qureq aiyej.

Maria Makdala qaji a Yesus unej

¹¹ Onaqa Maria a sub qalaq di tigelesosiqqa akamoqnej. Akamoqnsiqa sub miligi tirej.

¹² Tirosiqqa lan angro aiyel sub miligiq di sonab unjrej. Nangi gara qat jigsib Yesus nejoteb qaji lumeq di awesoqneb. Bei gateqsi bei singaqsi awesoqneb.

¹³ Awesosibqa Maria minjeb, “Un̄a, ni kiyaga akameqnum?” Onaqa minjrej, “Nangi ijo Tamo Koba osib jaraiyonub. Qabia kiyo atonub di e qaliesai.”

¹⁴ Maria a nangi degsi minjrsiq bulosiqqa aqa qoreq di Yesus a tigelesonaq unej. A qaliesai, di Yesus.

¹⁵ Onaqa Yesus na Maria minjej, “O un̄a, ni kiyaga akameqnum? Ni yai unqa bonum?” Onaqa Maria a are qalej, “Tamo endi a nañu agu taqateqnu kiyo?” Degsi are qalsiq minjej, “Ni na kiyo ijo Tamo Koba osim sawa qabia atonum di merbimqa e gilsiy oqai.”

¹⁶ Onaqa Yesus na minjej, “O Maria.” Degsi minjnaqa Maria a Yesus qa poiyoonaqa areiyosiq minjej, “O Rabonai.” Di Hibru anjam. Aqa damu, “O Qalie Tamo Koba.”

¹⁷ Onaqa Yesus na Maria minjej, “E ijo Abu aqaq oqosaiunum deqa ni e ojaim. Ni ijo was nangoq gilsim endegsi minjre, ‘Yesus a marqo, “E ijo Abu aqaq olo oqwai. Ijo Abu agi nungo Abu dego. Ijo Qotei agi nungo Qotei dego.”’ Ni gilsim nangi degsi minjre.”

¹⁸ Onaqa Maria Makdala qaji a Yesus aqa anjam di qusiqa gilsiq Yesus aqa angro nangi itnjrsiqa minjrej, “E gago Tamo Koba a unonum.” Osiqa anjam kalil Yesus na minjej qaji di olo nangi sainjrej.

Yesus aqa angro nangi na a uneb

¹⁹ Yori bati koboosiq bilaqtonaqa Yesus aqa angro nangi tal bei gogetosib siranme kalil qandimtelenosib warum miligiq di soqneb. Nangi Juda tamo kokba nangi ulainjrsib deqa degyeb. Onaqa bati qujai deqa Yesus a tal miligiq

di brantosiqa nango ambleq di tigelosiq minjrej, “O ijo angro, ningi are lawo soqniy.”

²⁰ Osiqa aqa ban ti jar banga ti nangi osornjrej. Onaqa nangi kalil Tamo Koba a unsibqa tulan areboleboleinjrej.

²¹ Onaqa Yesus na olo minjrej, “Ningi are lawo soqniy. Ijo Abu na e qarinqej dego kere e ningi qarinqeqnum.”

²² Yesus na aqa angro nangi anjam degsi minjrjsiqa aqa mondor puynjrjsiqa minjrej, “Ningi Qotei aqa Mondor Bole oiy.

²³ Ningi tamo ungasari nango une kobotetnjrqab di Qotei a dego nango une kobotetnjrqas. Ariya ningi tamo ungasari nango une kobotetnjrqasai di Qotei a dego nango une kobotetnjrqasai.”

Tomas a Yesus unej

²⁴ Yesus a nangoq di brantej di Tomas a nangi koba na sosai. Tomas a Yesus aqa angro 12 deqaji bei. Aqa ñam bei Didimus.

²⁵ Onaqa Yesus aqa angro nangi gilsib Tomas itosib minjeb, “Iga gago Tamo Koba a unonum.” Degsi minjnabqa a nango anjam di qunaq ugeiyonaq minjrej, “E ijo ñamdamu na Yesus aqa ban bile tutu na qameb qaji pirigi di unsiy ojcai di e marqai, ‘Bole.’ E aqa jar banga qaja na qameb qaji pirigi di dego unsiy ojcai di e marqai, ‘Bole.’ E unqasai di e bole qa marqasai.”

²⁶ Ariya bati 7 koboonaqa Yesus aqa angro nangi olo tal miligiq di soqneb. Tomas a dego nangi koba na soqneb. Siranme kalil qandimesonabqa Yesus a tal miligiq di brantosiqa nango ambleq di tigelosiq minjrej, “O ijo angro, ningi are lawo soqniy.”

²⁷ Osiqa Tomas minjej, “O Tomas, ni ino ban gei na ijo ban bile qameb qaji pirigi ojsim unime. Ino ban waiyosim ijo jar banga qameb qaji pirigi dego oje. Areqalo aiyeltaim. Areqalo qujaitosim e qa ino areqalo singilat.”

²⁸ Onaqa Tomas na Yesus minjej, “O Yesus, ni ijo Tamo Koba. Ni ijo Qotei dego.”

²⁹ Onaqa Yesus na olo Tomas minjej, “Ni ino ñamdamu na e nubsim deqa ino areqalo e qa singilatonum e? Ariya tamo ungasari nango ñamdamu na e nubosaieqnum qaji nangi e qa nango areqalo singilatqab di nangi tulan areboleboleinjrqas.”

Jon a anjam endi nengrenyej di aqa utru

³⁰ Yesus a Qotei aqa manwa tulan gargekoba aqa angro nango ñamdamuq di yoqnej. E aqa manwa quja quja segi buk miligiq endi nengrenyonum.

³¹ E anjam endi nengrenyonum. Di kiyaaq? Ningi sisiyosib Yesus qa nungo areqalo singilatosib a bole Kristus Qotei aqa Niri degsi poingwajqa deqa. Osib ningi Yesus aqa ñam na ñambile gaigai sqajqa deqa.

21

Yesus aqa angro 7 nangi na Yesus uneb

¹ Onaqa bati bei Yesus a Taiberias ya agu qalaq di sosiqa aqa angro nangoq di olo brantej. E deqa kiñala saqai.

² Ya agu qalaq di Yesus aqa angro 7 nangi soqneb. Angro bei Saimon Pita. Bei Tomas aqa ñam bei Didimus. Bei Nataniel. Nataniel aqa qure utru Kana. Kana a Galili sawaq di unu. Sebedi aqa niri aiyel nangi dego ya agu qalaq di soqneb. Ariya Yesus aqa angro aiyel dego nangi koba na soqneb.

³ Onaqa Saimon Pita na nangi minjrej, “E qe oqajqa deqa kakan waiyqa aiyeqnum.” Onaqa nangi na minjeb, “Iga kalil koba na aiqom.” Degsi minjsib

nanɣi koba na aisib qobun gogetosib ya robuq oqsib kakan waiyoqneb. Di qolo. Waiyeq nab nebeej. Nanɣi qe bei osai bole sai.

⁴ Nobqolo ambru nanɣi qobun miligiq di sosib nam ateb Yesus a alile di tigelesonaq uneb. Nanɣi qaliesai, di Yesus.

⁵ Deqa a na nenemnjrej, “O ijo angro, nɣi qe onub e?” Onaqa nanɣi na minjeb, “Eo. Iga qe osai.”

⁶ Onaqa minjrej, “Nɣi qobun aqa qala bei ban woq di kakan waiyi. Waiyosib nɣi qe oqab.” Onaqa nanɣi Yesus aqa anjam di dauryosib ban woq di kakan waiyeb qe tulan ani eb. Qe di tulan gargekoba deqa nanɣi na soqtosib qobun goge di atqa keresaiinjrej.

⁷ Onaqa Yesus aqa angro agi a tulan qalaqalaiyoqnej qaji a na Pita minjej, “Tamo di gago Tamo Koba.” Onaqa Saimon Pita a anjam di qusiqa aqa gara jugo wauqa osiq piqtej qaji di olo jigsiqu qobun dena prugosiq yaq aisiq qawainosiq Yesus aqa areq gilej.

⁸ Yesus aqa angro qobun miligiq di soqneb qaji nanɣi alile jojom 100 mita. Deqa kakan qe na maqesonaq nanɣi qobun na titosib aisib alile di tiryeb.

⁹ Alile di tiryosib nam ateb di Yesus a nami nam tunguyosiq qe koitonaq namyuwoq di sonaq uneb. Bem qudei dego sonaq uneb.

¹⁰ Deqa Yesus na minjrej, “Nɣi qe onub di qudei osi boiy.”

¹¹ Onaqa Pita a olo qobun gogetosiqu kakan qe ti titosiq alile di atej. Qe di kokba. Qe kalil sisiyeb 153. Di qe gargekoba. Ariya kakan yala branosai.

¹² Onaqa Yesus na minjrej, “Nɣi bosib ingi uyi.” Angro bei na yala nenemyosai, “Ni tamo yai?” Degosai. Nanɣi qalie, di nango Tamo Koba.

¹³ Onaqa Yesus a namyuwo jojomysiqu bem ti qe ti di osiq nanɣi anainjronaq uye.

¹⁴ Yesus a subq na tigelosiqu aqa angro nangoq di brantoaiyeltej. Bini qalubqo.

Yesus na Pita minjej, “Ni ijo kaja du du nanɣi gereinjri.”

¹⁵ Nanɣi ingi uynab koboonaqa Yesus na Saimon Pita nenemyej, “O Saimon, Jon aqa niri, ni ijo angro kalil nanɣi bunjrsimqa ni segi e tulan qalaqalaibeqnum e?” Onaqa Pita na minjej, “Od, Tamo Koba, ni qalieonum, e ni qalaqalaimeqnum.” Onaqa Yesus na minjej, “Ni ijo kaja du du nanɣi gereinjri.”

¹⁶ Osiqu olo Pita nenemyej, “O Saimon, Jon aqa niri, ni e tulan qalaqalaibeqnum e?” Onaqa Pita na minjej, “Od, Tamo Koba, ni qalieonum, e ni qalaqalaimeqnum.” Onaqa Yesus na minjej, “Ni ijo kaja nanɣi taqatnjri.”

¹⁷ Osiqu olo nenemyej, “O Saimon, Jon aqa niri, ni e qalaqalaibeqnum e?” Yesus na Pita anjam di nenemyoqalubtej deqa Pita a are gulbeyonaq minjej, “O Tamo Koba, ni kumbra kalil qa qalie. Deqa ni qalieonum, e ni qalaqalaimeqnum.” Onaqa Yesus na olo minjej, “Ni ijo kaja nanɣi gereinjri.”

¹⁸ “O Pita, e bole mermqai. Ni angro wala sosimqa ni ino segi areqalo dauryoqnsim sawa ni gilqajqa are soqnej qaji deq giloqnem. Ariya bunuqna ni qeliosimqa ino ban aiyel soqtim tamo bei na ni tontmosim sawa ni gilqajqa asgimqas qaji deq osi gilqas.”

¹⁹ Pita aqa moiqajqa gam di Yesus na ubtosiqu degsi minjej. Pita a gam dena moiym Qotei aqa nam goge oqwas. Pita a di qalieqajqa deqa Yesus na degsi minjej. Osiqu Pita minjej, “Ni e daurbe.”

Anjam getento

²⁰ Osiqa Yesus a Pita ombla walweloqnsibqa Pita a bulosiqa angro Yesus na tulan qalaqalaiyoqnej qaji a nanqi aiye daurnjreqnaq unej. Angro di agi nami Yesus aqa angro nanqi koba na ingi uyoqnsibqa a Yesus beteryosiq nenemyej, “O Tamo Koba, angro yai na ni osim jeu tamo nanqo banq di atqas?”

²¹ Deqa Pita a angro di unsiqa Yesus nenemyej, “O Tamo Koba, bunuqna ino angro di a kumbra kiye turqas?”

²² Onaqa Yesus na Pita minjej, “Angro di a moiyoaisoqnmqa e olo bqai degsi minjitqa ni deqa are koba qalaim. Di ino wau sai. Di ijo wau. Ni e daurbe.”

²³ Yesus na Pita degsi minjej. Deqa angro di a moiqasai anjam di sawa sawaq gileqnaqa Kristen was kalil nanqi quoqneb. Angro di a moiqasai Yesus na Pita degsi minjosai. A na minjej, “Angro di a moiyoaisoqnmqa e olo bqai degsi minjitqa ni deqa are koba qalaim.”

²⁴ Yesus aqa angro di agi e segi. E na anjam endi nengrenyonum. E ijo segi namdamu na Yesus aqa kumbra kalil endi unsim deqa nengrenyonum. Iga qalieonum, ijo anjam endi bole.

²⁵ Yesus a mandamq endi sosiqa a kumbra tulan gargekoba yoqnej. Deqa e are qalonum, Yesus aqa kumbra kalil deqa nengrenyqom di buk tulan tumbol kobaosim sawa sawa kalilq di maqosim sawa atqa keresaiqas.

YESUS AQA ANJAM MARO TAMO NANGI

Yesus na aqa Mondor qarinyim aqa angro nanjoq aiqas

¹ O Tiofilus, e nami anjam bei nengrenyosim inoq qarinyem. Kumbra kalil Yesus a yoqnej qaji deqa ti anjam kalil a na tamo ungasari nangi minjroqnej qaji deqa ti utruq na nengrenyem.

² Nengrenyosim gilsimqa Qotei na Yesus osiq lan qureq oqej di patem. Yesus a lan qureq oqosaisosiq aqa segi angro giltnej qaji nangi koroinjrnaqa Mondor Bole na aqa medabu singilatetonaqa minjrej, “Ningi ijo wau ojoqnsib ijo anjam mare mare laqniy.”

³ Yesus a jaqatinj osiq moisiq olo nambile sosiq aqa angro nanjoq di brantoqnsiq manwa gargekoba yeqnaqa nangi unoqneb. Unoqnsib maroqneb, “Bole.” Bati 40 qa a nanjoq di brantoqnej. Brantoqnsiq Qotei a tamo ungasari nango Mandor Koba sosim nangi taqatnjrqas anjam di minjroqnej.

⁴ Onaqa bati bei Yesus na aqa angro nangi di olo koroinjrnsiq minjrej, “Ningi Jerusalem urataib. Ijo Abu aqa Mondor ningi nami engwa marej qaji deqa tarinoqnsib soqniy. E nami ningi deqa merngoqnem.

⁵ Jon a ya na tamo ungasari nangi yansnjroqnej. Ariya bati qudei koboamqa e Mondor Bole aqa singila na ningi yansngwai.”

⁶ Onaqa bati bei Yesus a olo aqa angro nangi koroinjrnaqa nangi na endegsib nenemyeb, “O Tamo Koba, bini bati endeqa kiyo ni na Rom nango singila kobotosim iga Israel tamo ungasari singila egimqa iga kamba mandam endi taqatqom?”

⁷ Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi bati di qalieqa maraib. Di nungo wau sai. Di ijo Abu aqa wau. A segi na bati di giltej unu.

⁸ Ariya Mondor Bole a nungoq bamqa ningi singila osib e qa anjam mare mare laqniy. Ningi Jerusalem endia, Judia sawaq di, Samaria sawaq di, sawa sawa kalil keretosib e qa anjam mare mare laqniy.”

Yesus a lan qureq oqej

⁹ Yesus na aqa angro nangi anjam degsi minjrnsiq a mandam uratosiq lan goge oqeqnaqa nangi a koqyesoqneb. Onaqa lanbi na a kabutonaqa nangi a olo unosai.

¹⁰⁻¹¹ Nangi lan goge tarosib nam ateqnabqa tamo aiyel gara qat jigeb qaji nangi bosib nango areq di tigelosib minjreb, “O Galili tamo, ningi kiyaaq lan goge tarosib nam ateqnub? Yesus a ningi uratngsiqa lan goge oqeqnaq ningi unonub mondon a degsim olo bqas.”

Yesus aqa angro nangi na tamo bei giltonab a Judas aqa sawa ej

¹²⁻¹³ Mana nangi soqneb qaji aqa nam Oliv mana. Mana di Jerusalem jojomq di unu. Nangi dena olo puluosib Jerusalem aisib tal gogetosib nango warum bei gogeqsi nangi gaigai soqneb qaji deq gileb. Yesus aqa angro warum deq gileb qaji nango nam agiende. Pita, Jon, Jems, Andru, Filip, Tomas, Bartolomyu, Matyu, Alfius aqa niri Jems, Jems bei aqa niri Judas, Saimon agi nami Rom nangi winjrqaqqa maroqnej qaji. Yesus aqa angro 11 nangi di warum deq gileb.

¹⁴ Nangi ti ungasari qudei ti Yesus aqa was nangi ti aqa ai Maria dego nangi koba na gaigai warum dia korooqnsibqa are qujaitoqnsib Qotei pailyoqneb.

¹⁵ Bati bei tamo ungasari 120 Yesus qa nango areqalo singilateb qaji nangi koroosib sonabqa Pita a nango ambleq di tigelosiq minjrej,

16-17 “O ijo was ningi quiy. Qotei aqa anjam bei nengrenq di unu qaji di aqa damu bini brantqo. Anjam di aqa damu Qotei a nami brantqa marej deqa agi brantqo. Anjam di Qotei aqa Mondor na Devit minjnaq qusiqa nengrenjonaq soqnej. A Judas qa nengrenyej. Judas agi iga koba na sosimqa Yesus aqa wau ojoqnem. Ningi qalie, bunuqna a na jeu tamo nangi gam osornjrnaqa Yesus oheb.” Pita a nangi anjam degsi minjrej.

18 Judas aqa kumbra tulan uge. Aqa kumbra uge agiende. Juda tamo kokba nangi na a silali yonabqa Yesus osiqa nango banq di atej. A silali di osiqa mandam taqal bei awaiyej. Awaiyosiqa a mandam dia ulonjosiqa aqa mene paraonaqa bi bileney.

19 Bunuqna tamo ungasari kalil Jerusalem di soqneb qaji nangi deqa qusi-bqa mandam di aqa ñam “Akeldama” waiyeb. Di nango segi anjam na ñam waiyeb. Ñam di aqa damu, “Len Aiqajqa Mandam.”

20 Ariya Pita a olo marej, “Devit a nami Qotei louqa buk miligiq di Judas qa endegsi nengrenyej, ‘Aqa tal lanja sqas. Tamo bei na olo aqa tal oqasai.’ Osiqa olo Judas qa endegsi nengrenyej, ‘Tamo bei na kamba aqa wau ojqs.’

21 “Deqa ijo was ningi quiy. Iga tamo bei giltonamqa a na Judas aqa sawa osim iga ti Yesus aqa wau ojgom. Iga nami Tamo Koba Yesus dauryosim laqnamqa bati deqa tamo nangi iga koba na soqnem deqaji bei giltqom.

22 Jon yansnjro qaji aqa bati qa Yesus na aqa wau utru atej dena bosibosiq Qotei a Yesus yaigosiq lan qureq oqej. Bati deqa tamo nangi iga koba na soqnem deqaji bei giltonamqa a iga ti Yesus aqa wau ojgom. Ojsimqa Yesus a moisiq olo subq na tigelej deqa mare mare laqnqom.”

23 Pita a nangi anjam degsi minjrnaqa nangi na tamo aiyel giltonjreb. Josep Matias wo giltonjreb. Josep aqa ñam bei Barsabas. Aqa ñam bei Jastas.

24 Nangi aiyel giltonjrsibqa endegsib pailyeb, “O Tamo Koba, ni tamo kalil nango areqalo qalie. Deqa tamo aiyel endi ni yai giltqam di iga osorgimqa tamo dena Judas aqa sawa osim aqa wau ojqs.

25 Judas a wau di uratosiq moisiq sawa uge ni nami a aiqajqa giltem qaji deq aiyej.”

26 Nangi degsib pailyosib koboonaqa tamo yai na kamba Judas aqa wau ojqs deqa marsibqa meniñ silali alaney. Alanonabqa Matias aqa meniñ na bunyej. Deqa nangi Matias giltonabqa a Yesus aqa anjam maro tamo 11 nangi koba na sosib wauoqneb.

2

Qotei aqa Mondor a mandamq aiyej

1-2 Onaqa Juda nango yori bati koba ñam Pentikos di brantej. Juda nango moma nangi nami ingi meli bunuj otoreleney. Deqa olo are qalqajqa yori bati brantonaqa Yesus aqa tamo ungasari nangi tal qujaiq di koroosib soqneb. Sonabqa lan goge na jagwa koba anjam ato bulosiq tal nangi awesoqneb qaji deq aiyej. Aisiq tal keretej.

3 Onaqa ingi bei a ñam pulon bulosiq aisiq segi segiosiq nango gateq di awoelenonaq uney.

4 Bati deqa Mondor Bole a nango segi segi are miligiq aisiq men bulyetnjrnaqa nangi kalil qure utru segi segi nango anjam marelenjoqneb.

5 Bati deqa Juda tulan gargekoba sawa sawa kalilq di ñambabeb qaji nangi Jerusalem di soqneb. Nangi kalil Qotei qa louoqneb qaji.

6-7 Jagwa koba di anjam ato bulonaqa nangi kalil queb. Qusibqa manwa di unqajqa bosib koroeb. Koroosib nango segi segi qure utru anjam Yesus aqa

tamo ungasari nanği na mareqnab qusibqa prugugetoqneb. Osib maroqneb, “Tamo ungasari kalil endi Galili qaji.

⁸ Nanği kiyersib gago segi segi qure utru anjam mareqnab iga queqnum?

⁹ Iga qudei Partia, Midia, Elam, Mesopotemia, Judia, Kapadosia, Pontus, Esia qaji.

¹⁰ Iga qudei Frigia, Pamfilia, Isip qaji. Iga qudei Libia sawa agi Sairini sawa jojom deqaji. Iga qudei Rom qaji.

¹¹ Iga qudei Juda tamo tıntın. Iga qudei Juda nanço lou dauryqa marsim nanço miligiq aiyem. Iga qudei Krit. Iga qudei Arebia qaji. Nanği kiyersib gago segi segi qure utru anjam na Qotei aqa manwa kalil qa saeqnab iga queqnum?”

¹² Juda kalil nanği anjam degsib marsibqa prugugetoqnsib segi segi maroqneb, “Endi kumbra kiyero?”

¹³ Onaqa nanği qudei yomuoqnsib maroqneb, “Nanği wain bunuj uysib deqa nanariosib anjam laña laña mareqnub.”

Pita a anjam palontej

¹⁴ Onaqa Yesus aqa angro 11 nanği Pita ombla tigelosibqa Pita na aqa medabu waqtosıqa endegsi marej, “Nıngi Juda ti tamo kalil Jerusalem endi unub qaji nıngi ti ijo anjam endi qusib poıngem.

¹⁵ Nıngi maronub, ‘Tamo ungasari nanği di wain uysib nanarionub.’ Di sai. Endego nobqolo koba. Wain uyqa bati sai.

¹⁶ Manwa nıngi bini unonub qaji endeqa Qotei aqa medabu o tamo Joel a nami marej. Agi a endegsi marej,

¹⁷ ‘Qotei a março, “Dıno bati jojomonımqa e na ijo Mondor qarınıytqa tamo ungasari kalil nançoq aıqas. Aısım nunço angro mel ti nunço angro sebin ti nanği sıngila enjrimqa nanği ijo medabu osib anjam maroqnqab. Nunço angro wala nanği ti nunço tamo bole bole nanği ti areqalo waqtetnjroqnımqa neio buloqnsibqa ijo kumbra gargekoba unoqnqab.

¹⁸ Bati deqa e na ijo Mondor qarınıytqa ijo wau tamo ti ijo wau unıa ti nançoq aısım sıngila enjroqnımqa nanği ijo medabu osib anjam maroqnqab.

¹⁹ Lan goqe dia e manwa gargekoba yoqnqai. Mandamq di dego manwa gargekoba yoqnqai. Len ti nınyuwo ti qurem koba ti qarınıyt mandamq aıqas.

²⁰ Sen ambruqas. Bai lentosim len bulqas. Amqa Tamo Koba a rıan koba ti sıngila koba ti bıqas.

²¹ Bati deqa tamo ungasari gargekoba nanği Tamo Koba aqa ñam metosib pailıybqa a na nanço pailıyo qusım nanği kalil elenımqa nanği so bole gaıgai sqab.” ‘Qotei aqa medabu o qaji tamo Joel a nami anjam degsi marej.

²² “Deqa Israel tamo ungasari, nıngi ijo anjam endi quıy. Nıngi qalıe, Qotei a Yesus Nasaret qaji aqa sıngila na manwa gargekoba nunço ambleq di yoqnej. A degyoqnej. Di kıyaqa? Nıngi poıngwajqa, Qotei na a qarınıyonaq bej.

²³ Bunuqna Qotei na Yesus olo osıq nunço banq di atej. A nami kumbra degyqa marsıq aqa segi areqalo dauryosıq degyej. Degyonaqa nıngi na Yesus ojsib tamo uge nanço banq di atnabqa nanği a osib namburbasq di qalnab moiyej. Nunço kumbra dena nıngi segi na Yesus qalsib moiyyoteb.

²⁴ Onaqa Qotei na Yesus olo subq na tigeltosıqa moiyo aqa gulbe kobotej. Deqa moiyo na Yesus a olo ojqa keresai.

²⁵ Agi Devit a nami Yesus qa endegsi marej, ‘Tamo Koba a bati gaıgai ijo ulatamuq di sonaq e uneqnum. A ijo ban woq di unu deqa e padalqasai.

²⁶ Deqa e tulan areboleboleıbeqnu. E arebolebole na anjam mareqnum.

O Qotei, ingi bole bole ni na e ebqajqa marem qaji di e oqajqa tarinjoqnsim unum.

²⁷ Ni ijo qunun uratim moiyo qureq aiqasai.

Ni ino segi angro bolequja ni na giltem qaji aqa jejamu dego subq di uratim qusaqasai.

²⁸ Nambile sqajqa gam di ni na e osorbeqnum.

Ni e ombla sqam deqa e tulan areboleboleibegnu.'

Devit a nami anjam degsi marej.

²⁹ "O ijo was, e bole merngwai. Gago moma Devit a moinaqa subq ateb. Aqa sub agi bini unu iga gaigai uneqnum.

³⁰⁻³¹ Nami Qotei na Devit minjej, 'Mondon ino moma nanqi paraosibqa len dena tamo bei a nambabqas. Amqa e na tamo di gilititqa ni mandor koba unum dego kere a kamba ino sawa osim Mandor Koba sqas.' Qotei a nami Devit anjam degsi minjsiqa aqa anjam di singilatosiqa olo minjej, 'E ijo anjam di uratqasai. E dauryqai.' Devit a Qotei aqa medabu o tamo soqnej deqa kumbra Qotei na mondon yqas qaji di Devit a nami qalieej. Osiqa Kristus qa endegsi marej, 'Bunuqna a subq na tigelqas.' Osiqa olo marej, 'Qotei na Kristus moiyo qureq di uratqasai. Aqa jejamu dego subq di uratim qusaqasai.'

³² O ijo was, Yesus qujai di Qotei a subq na tigeltonaqa iga kalil namdamu na unem. Deqa bini iga a qa mare mare laqnum.

³³ A lan qureq oqsiq nam kobaquja osiq Qotei aqa ban woq di awoej. Osiqa Mondor Bole ningi nami engwa marej qaji di aqa Abu aqaq dena yayyosiq qarinyo aiqoqa ningi unsib nunjo dabkala na dego quonub.

³⁴ Devit a subq na tigelosiq lan qureq oqosai. Ariya a Kristus qa endegsi marej,

'Tamo Koba a na ijo Tamo Koba minjej,

"Ni ijo ban woq endi awo.

³⁵ Awesoqnimqa e ino jeu tamo kalil nanqi elenosiyo ino sorgomq di atitqa ni na nanqi taqatnjrqam."'

Devit a nami Kristus qa degsi marej.

³⁶ "Deqa Israel tamo ungasari, ningi kalil endegsi poingem. Yesus agi ningi na namburbasq di qalnab moiyej qaji a Qotei na olo giltosiqa a gago Tamo Koba Kristus nam waiyej."

Tamo ungasari gargekoba nanqi are bulyosib yanso eb

³⁷ Onaqa tamo ungasari nanqi Pita aqa anjam di qunabqa anjam dena nanjo are qametnjrej. Deqa nanqi na Yesus aqa angro nanqi Pita ombla minjreb, "O gago was ningi na mergiy. Iga kiyeronamqa Qotei na iga elenjamqa iga padalqasai?"

³⁸ Onaqa Pita na kamba minjrej, "Ningi segi segi are bulyosib Qotei aqaq boiy. Babqa iga Yesus Kristus aqa nam na ningi yansngonam Qotei na nunjo une kalil kobotetngwas. Osim aqa Mondor Bole ningi lana engwas. Awai saiqoji.

³⁹ Qotei a nami marej, 'E na ningi ti nunjo angro ti tamo kalil isa isaq di unub qaji nanqi ti ijo Mondor engwai.' Qotei a nami degsi marej. Deqa ningi quiy. Gago Tamo Koba Qotei aqa anjam di uratqasai. Tamo ungasari kalil a na metnjrim aqaq bqab qaji nanqi aqa Mondor enjrqas."

⁴⁰ Pita a anjam deqaji gargekoba singila na nanqi minjroqnej. Osiqa olo endegsi minjrej, "Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanqi kumbra uge uge yoqnsib laqnub. Ningi nanqi ti Qotei na padaltngaim deqa ningi geregere nam atoqniy."

⁴¹ Pita a anjam degsi marnaqa bati deqa tamo ungasari 3,000 nanngi aqa anjam di qusib nanngo are miligiq di ateb. Osib nanngi yanso eb. Nanngi Yesus qa nanngo areqalo singilateb deqa nanngi tamo ungasari nami Yesus qa nanngo areqalo singilateb qaji nanngo miligiq aisib koba na soqneb.

Yesus aqa tamo ungasari kalil nanngi are qujaitoqnsib soqneb

⁴² Tamo ungasari Yesus qa nanngo areqalo singilateb qaji nanngi bati gaigai aqa anjam maro tamo nanngo anjam quoqnsib dauryoqneb. Nanngi are qujaitoqnsib bem gentoqnsib uyoqnsibqa Qotei pailyoqnsib soqneb.

⁴³ Qotei na Yesus aqa anjam maro tamo nanngi di singila enjreqnaqa nanngi manwa gargekoba yoqneb. Yeqnab Yesus aqa tamo ungasari kalil nanngi manwa di unoqnsib Qotei aqa ñam soqtoqneb.

⁴⁴ Tamo ungasari kalil Yesus qa nanngo areqalo singilateb qaji nanngi bati gaigai korooqnsibqa are qujaitoqnsib soqneb. Nango ingi ingi kalil di koba qaji degsib maroqnsib segi segi qa jei jeiyoqneb.

⁴⁵ Nanngo mandam ti ingi ingi ti qarinyeleneqnab tamo qudei na awaiyoqnsib silali enjreqnab oqnsib Yesus aqa tamo ungasari ingi ingi saiqoji nanngi jeisib enjroqneb.

⁴⁶⁻⁴⁷ Nanngi bati gaigai are qujaitoqnsib sosibqa atra tal miligiq di korooqnsib louoqneb. Nango segi segi talq di dego korooqnsibqa bem gentoqnsib uyoqneb. Nanngi arebolebole ti lawo na sosibqa Qotei aqa ñam soqtoqnsib koba na ingi uyoqneb. Degyeqnabqa tamo ungasari kalil nanngi nanngo kumbra di unoqnsib nanngi qa tulan areboleboleinjroqnej. Bati gaigai tamo ungasari qudei nanngi are bulyeqnab Tamo Koba a na nanngi eleneqnaqa nanngi boqnsib tamo ungasari nami Yesus qa nanngo areqalo singilateb qaji nanngo miligiq aiyooqnsib koba na soqneb.

3

Pita Jon wo nanngi na tamo singa qandamo boleteb

¹⁻² Bati gaigai bilaq sen kelinjteqnaqa Juda tamo ungasari nanngi atra tal miligiq giloqnsib dia Qotei pailyoqneb. Pailyo bati bei Pita Jon wo nanngi aiyel pailyqa marsib atra tal miligiq gilqa laqnabqa tamo bei ai miligiq na singa qandamo ñambabej qaji a atra tal siranme jojomq di awesoqnej. Bati gaigai aqa was nanngi a qoboioqnsib boqnsib siranme jojomq di ateqnabqa awooqnsiqa tamo ungasari atra tal miligiq gileqnabqa silali qa ñilnjroqnej. Siranme di aqa ñam Siranme Boledamu.

³ Bati deqa Pita Jon wo nanngi atra tal miligiq gilqa laqnabqa unjrnsiqa silali qa ñilnjrej.

⁴ Onaqa nanngi aiyel na tamo di koqyosibqa Pita na minnej, “Ni aqo nige.”

⁵ Degsi minjnaqa a are qalej, “Nanngi aiyel silali bei ebqab.” Degsi are qalsiqa nanngi aiyel koqnjresoqnej.

⁶ Onaqa Pita na minnej, “E silali saiqoji. Ijo ingi bei unu di ni emqai. Yesus Kristus Nasaret qaji aqa ñam na e ni mermonum, ‘Ni tigelosim walwel.’ ”

⁷⁻⁸ Degsi minjsiqa aqa ban woq di ojsiq tigeltonaqa aqa singa tombol singilaonab tigeloqujatosiq walwelej. Osiqa Pita Jon wo nanngi aiyel daurnjr-siqa atra tal miligiq gilsiq tulan areboleboleiyeqnaqa pruprugoqnsiq Qotei aqa ñam soqtoqnej.

⁹⁻¹⁰ A degyeqnaqa tamo ungasari kalil nanngi a unsibqa are koba qaloqneb. Osib maroqneb, “Tamo singa qandamo bati gaigai atra tal siranme jojomq di awooqnsiqa silali qa ñileqnu qaji agi a di.”

Pita a atra tal miligiq di anjam palontej

¹¹ Tamo di a Pita Jon wo nanngi aiyel daurnjrsiq laqnaqa tamo ungasari kalil nanngi a unoqnsib are koba qaloqneb. Deqa nanngi gurgur ti bosib atra tal meq di Pita Jon wo sonabqa koba na korooqneb. Atra tal me di aqa ñam Solomon aqa Tal Me.

¹² Tamo ungasari nanngi bosib koroeqneb Pita a nanngi unjrsiqa endegsi minjrej, “O Israel tamo ungasari, ningi kiyaaq aqo aiyel tamo di boletonum unsibqa are koba qaleqnub? Ningi kiyaaq aqo aiyel nugsibqa endegsib mareqnub, ‘Nango segi singila na ti kumbra bole na ti tamo di boletonub walwelqo’? Ningi degsib maraib.

¹³ Qotei aqa wau tamo Yesus aqa singila na tamo di boleosiqa walwelqo. Qotei a Abraham, Aisak, Jekop, gago moma kalil nanngi ti nango Qotei. A na Yesus lan qureq osi oqsiq ñam kobaquja yej. Yesus qujai di ningi na osib jeu tamo nango banq di ateb. Onaqa Pailat a olo Yesus tonto talq dena oqeq atqajqa marnaqa ningi na saideb.

¹⁴ Yesus a Qotei aqa segi Tamo Boledamu. A une saiqoji. Ariya ningi na Yesus qoreiyosib saidosib Pailat minjeb, ‘Tonto tamo bei oqeq atsim ege.’ Ningi na Pailat degsib minjnabqa a nungo anjam di dauryosiqa len ojo tamo osiqa oqeq atsiq engej.

¹⁵ Ariya Yesus a segi nambile qa utru. Di ningi na qalnab moiyej. Moinaqa Qotei na olo subq na tigeltonaqa iga gago namdamu na unem. Deqa bini iga a qa mare mare laqnum.

¹⁶ Aqo aiyel Yesus qa gago areqalo singilateqnum deqa iga aqa ñam na tamo singa qandamo di boletonum a singilaqo. Tamo singa qandamo di ningi qalie. Ningi gaigai a unoqneb. Yesus a segi na aqo aiyel singila egwoqa a qa gago areqalo singilatosim tamo di boletonumqa nungo namdamuq di walwelqo.

¹⁷ “O gago was, e qalieonum, ningi ti nungo gate nanngi ti une kobaquja ateb di ningi poingosai.

¹⁸ Ningi kumbra di yeb deqa Qotei aqa medabu o tamo kalil nango anjam nami maroqneb qaji di aqa damu Qotei na babtej. Agi Qotei na nango medabu singilatetnjreqnaqa nanngi endegsib maroqneb, ‘Qotei aqa Kristus a jaqatin koba osim moiqa.’

¹⁹⁻²⁰ “Deqa ijo was kalil, ningi are bulyosib Tamo Koba aqaq boiy. Babqa a na nungo une kobotetngsim ningi singila bunuj engwas. Osim mondon a na Yesus olo qarinyim nungoq bqas. Tamo di agi Kristus Qotei a nami ningi qa osiq giltej qaji.

²¹ A lan qureq oqej di unu. A di soqnimqa Qotei na mandam bunuj ti lan bunuj ti atqa bati brantimqa a olo bqas. Qotei a nami aqa kumbra deqa anjam marej. Osiqa aqa anjam di aqa medabu o qaji tamo nanngi minjreqnaqa nanngi na nenjrenjoqneb.

²² “Nami Moses a Yesus qa endegsi marej, ‘Mondon Tamo Koba Qotei na aqa medabu o qaji tamo bei e bul nungo ambleq dena tigeltimqa a anjam merngoqnqas. Anjam merngoqnimqa ningi aqa anjam kalil qusib dauryoqniy.

²³ Tamo ungasari kalil aqa anjam quqwa uratqab qaji nanngi Qotei na ñumim morenqab. Deqa nanngi olo Qotei aqa tamo ungasari nango ambleq di sqasai.’ Moses a nami Yesus qa degsi marej.

²⁴ Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nanngi dego nami Yesus qa anjam degsib maroqneb. Agi Samuel a utru atsiqa a Yesus bqajqa bati qalieosiqa deqa Yesus qa anjam maroqnej. Samuel a moinaqa Qotei aqa medabu o tamo kalil bunuqna brantelenjeb qaji nanngi dego Yesus bqajqa bati qalieosiqa deqa anjam maroqneb.

²⁵ “Qotei a ningi elenqa osiq deqa aqa medabu o qaji tamo nangi qarinyreqnaqa aqa anjam mare mare laqneb. A nami nungo moma utru nangi ti koba na anjam qosisibqa Abraham endegsi minjej, ‘Mondon ino moma nangi paraosibqa len dena tamo bei nambabqas. Nambabosim tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangi boletnjrqas.’ Qotei a ningi elenqa osiq deqa anjam di Abraham minjej.

²⁶ Osiqa bunuqna aqa wau tamo Yesus a qarinyonaq nungoq aiyej. Qotei a are qalej, a Yesus qarinyim a ningi kalil boletngimqa ningi nungo kumbra uge uge kalil uratqab. Qotei a degsi are qalsiq Yesus qarinyonaq nungoq aiyej.”

4

Nangi na Pita Jon wo ojelenosib tonto talq di breinjreb

¹⁻³ Pita Jon wo nangi na tamo ungasari nangi Qotei aqa anjam minjreqnabqa atra tamo nangi ti Sadyusi nangi ti atra tal taqato tamo nango gate ombla na tulan minjin oqetnjrnaqa bosib nangi aiyel ojelenosib tonto talq di breinjreb. Di kiyaga? Nangi aiyel maroqneb, “Yesus a moisiq olo subq na tigelej deqa tamo kalil nangi dego moisiq olo subq na tigelqab.” Deqa nangi aiyel tonto talq di breinjreb. Bilaqtej deqa nangi aiyel tonto talq di uratnjrnab sonab nebeej.

⁴ Bati deqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi Qotei aqa anjam quoqnsib Yesus qa nango areqalo singilatoqneb. Nangi kalil turteb 5,000.

Pita Jon wo nangi Juda gate kokba nanngo ulatamuq di tigeleb

⁵ Nebeonaqa Juda nanngo tamo kokba ti gate nangi ti dal anjam qalie tamo nangi ti Jerusalem di koroeb.

⁶ Atra tamo gate Anas aqa len kalil nangi ti dego koroeb. Bei Kaiafas. Bei Jon. Bei Aleksanda.

⁷ Koroosib Pita Jon wo nangi metnjrnab bonab nanngo ambleq di tigeltjreb. Tamo singa qandamyonaq olo boleej qaji a dego osi bosib tigelteb. Osib Pita Jon wo nenemnjreb, “Ningi singila qabe na osib tamo endi boleteb? Ningi yai aqa ñam na boleteb?”

⁸⁻⁹ Onaqa Mondor Bole a Pita aqa miligiq aisiq medabu singilatetonaqa a na nangi endegsi minjrej, “O Israel tamo kokba ti gate ningi ti ijo anjam endi quiy. Aqo aiyel na tamo singa qandamo endi boletem deqa ningi iga osib nungo ñamdamuq di tigeltgonub. Tamo endi a kiyersi boleej deqa ningi qalieqa osib nenemgonub.

¹⁰ Deqa ningi ti Israel tamo ungasari kalil ti ijo anjam endi qusib poinjem. Nasaret tamo Yesus Kristus agi ningi na ñamburbasq di qalnab Qotei a olo subq na tigeltej qaji aqa ñam na tamo endi a boleqo. Boleosiq nungo ulatamuq endi tigelesonaq ningi unonub.

¹¹ Yesus a tal ai bul. Ningi tal gereiyo qaji tamo bul. Ningi na tal ai di arqsibqa uge qa marsib taqal waiyeb. Onaqa Qotei na olo tal ai di osiqa tal singilatqajqa deqa tumaq di tigeltej unu.

¹² Ningi quiy. Tamo bei aqa ñam na Qotei na iga elenqasai. Yesus aqa ñam na qujai Qotei na iga elenqas. Amqa iga padalqasai. Iga elenqajqa tamo bei saiqoji. Sawa bei beiq di Qotei na tamo bei iga osorgosai bole sai.”

¹³ Pita Jon wo nangi singila na anjam di maroqneb nangi ulaosai. Deqa Juda tamo kokba nangi tulan prugeb. Di kiyaga? Nangi qalieeb, nangi aiyel nami skul beiq gilosai. Nangi tamo lanaj. Degsib qalieosib poinjrej, nangi aiyel nami Yesus ombla laqneb.

¹⁴ Tamo singa qandamyonaq olo boleej qaji a Pita Jon wo nango areq di tigelesonaq Juda tamo kokba nanqi unsibqa anjam bei kamba marqa keresaiinjrej.

¹⁵ Deqa nanqi na Pita Jon wo minjrnabqa taqal beiq gilnabqa nanqi segi qairosib mareb,

¹⁶ “Iga nanqi aiyel kiyernjrqom? Nanqi aiyel manwa kobaquja yonubqa Jerusalem tamo ungasari kalil nanqi quekritonub. Deqa iga gisan qa marqa keresai.

¹⁷ Ungum, iga na nanqi aiyel Yesus aqa ñam mare mare laqajqa saidnjrqom. Yimqa nango anjam kobaqasai.”

¹⁸ Juda tamo kokba nanqi degsib qairosib nanqi aiyel olo metnjrnab bonabqa singila na saidnjrsib minjreb, “Ningi aiyel olo Yesus aqa ñam maroqnaib. Medabu getentiy.”

¹⁹ Onaqa Pita Jon wo nanqi na kamba minjreb, “Aqo aiyel Qotei aqa anjam dauryqa uratosim olo nungo anjam dauryqom di Qotei aqa ñamgalaq di kumbra bole e? Ningi segi mariy.

²⁰ Aqo aiyel medabu getentqa keresai. Qotei aqa manwa kalil gago ñamdamu na unoqnem qaji deqa iga mare mare laqnqom. Aqa anjam kalil gago dabkala na quoqnem qaji di dego iga mare mare laqnqom. Iga uratqa keresai.”

²¹ Onaqa Juda tamo kokba nanqi na olo nanqi aiyel Yesus aqa ñam marqajqa singila na saidnjrsib uratnjrnab gileb. Nanqi aiyel na tamo singa qandamo boletonabqa tamo ungasari tulan gargekoba nanqi unsibqa Qotei aqa ñam soqtoqneb. Deqa Juda tamo kokba nanqi tamo ungasari nanqi ulainjreb. Nanqi nango aiyel jejamuq di une bei babtosai deqa nanqi ñumqa keresai. Utru deqa nanqi tamo ungasari nanqi ulainjrsib nanqi aiyel uratnjrnab gileb.

²² Tamo singa qandamo nanqi aiyel na boleteb qaji di aqa wausau 40.

Yesus aqa wau tamo nanqi Qotei pailyeb

²³ Juda tamo kokba nanqi na nanqi aiyel uratnjrnab gilsib tamo ungasari Yesus qa nango areqalo singilateb qaji nanqoq di branteb. Brantosib anjam kalil atra tamo kokba ti tamo gate ti nanqi na minjreb qaji deqa sainjreb.

²⁴ Sainjrnab qusibqa tulan areboleboleinjrej. Deqa nanqi kalil medabu qujaitosib Qotei endegsib pailyeb, “O Tamo Koba, ni na lan ti mandam ti yuwal ti ingi ingi kalil ti atem unub.

²⁵ Nami ni na Mondor Bole qarinyonamqa aisiq ino wau tamo agi gago moma Devit aqa medabu singilatetonaqa endegsi marej,

‘Kiyaqa sawa bei bei qaji nanqi minjin oqetnjreqnu?

Kiyaqa nango areqalo tulan nanarieqnaq nanqi Qotei ti qotqajqa qaireqnub?

²⁶ Sawa bei beiq di mandor kokba nanqi tigeloqnsib Kristus qalib moiqaajqa deqa singilaeqnub.

Gate kokba nanqi na Tamo Koba aqa Kristus wo qoto itnjrqajqa deqa koroeqnub.’

²⁷ “O Qotei, Devit aqa anjam di aqa damu gam endena brantej. Herot wo Pontius Pailat wo Israel nanqi ti sawa bei bei qaji nanqi ti kalil qure endia koroosibqa ino segi wau tamo bole Yesus ni nami giltem qaji a ugeugeiyqa marsibqa anjam kereteb.

²⁸ O Qotei, ni nami marem, ‘Nangi Yesus qalib moiqa.’ Ino anjam di agi nanqi dauryosib Yesus qalnab moiyej. Nango segi areqalo na nanqi Yesus qalosai. Ino singila na ti ino areqalo na ti nanqi Yesus qalnab moiyej.

²⁹ O Tamo Koba, Juda tamo kokba nanɣi minjin oqetnjrqoqa iga ula egwajqa anjam mergonub di ni unime. Iga ino wau tamo unum. Deqa ni iga singila egoqnmqa iga ino anjam maroqnqom. Iga ulaqasai.

³⁰ Ni iga singila egoqnmqa iga ino wau tamo bole Yesus aqa ñam na tamo ungasari nanɣi boletnjroqnqom. Osim ino manwa kokba babtoqnqom.”

³¹ Nanɣi deɣsib Qotei pailiyosib koboonaqa tal nanɣi koroesoqneb qaji di renɣinej. Onaqa Mondor Bole aisiqa nanɣi singila enjrnaqa nanɣi Qotei aqa anjam mare mare laqneb. Nanɣi ulaosai.

Yesus aqa tamo ungasari nanɣi na nanɣo Kristen was nanɣi aqaryainjroqneb

³² Bati deqa tamo ungasari Yesus qa nanɣo areqalo singilateb qaji nanɣi kalil are qujaitoqnsib soqneb. Tamo bei na aqa ingi ingi saiaosiq aqa segi qa marosaioqnej. Nanɣo ingi ingi kalil di koba qaji deɣsib maroqnsib segi segi qa jei jeiyogneb.

³³ Tamo Koba Yesus aqa anjam maro tamo kalil nanɣi aqa wau ojoqneb. A subq na tigelej anjam di nanɣi mare mare laqneb. Nanɣo anjam di singila ti. Nanɣi mare mare laqneb Qotei a nanɣi qa are tulan boleyogneb.

³⁴⁻³⁵ Tamo ungasari Yesus qa nanɣo areqalo singilateb qaji nanɣi kalil ingi kere soqneb. Bei a ingi qa truquosaioqnej. Di kiyaaqa? Nanɣi nanɣo segi mandam ti tal ti qarinyeqnabqa tamo qudei na awaiyoqnsib silali enjroqneb. Enjreqnab silali di osi boqnsib Yesus aqa anjam maro tamo nanɣo banq di ateqnab nanɣi na tamo ingi ingi saiqoji nanɣi jeisib enjroqneb.

³⁶ Nanɣo ambleq di tamo bei soqnej aqa ñam Josep. Aqa ñam bei Barnabas. Yesus aqa anjam maro tamo nanɣi na ñam di waiyeb. Aqa ñam di aqa damu, “Tamo are singilatetnjro qaji.” Barnabas a Livai aqa len. A Saiprus nui qaji.

³⁷ Aqa mandam bei soqnej di tamo qudei na awaiyosib silali yonab osi gilsiq Yesus aqa anjam maro tamo nanɣo banq di atej.

5

Ananaias aqa ñaun Safaira wo nanɣi Qotei gisanɣeb

¹⁻² Ariya tamo bei soqnej aqa ñam Ananaias. Aqa ñaun aqa ñam Safaira. Ananaias aqa mandam bei tamo qudei na awaiyosib silali yonabqa a silali di osiqa aqa ñaun wo anjam keretosib silali oto aqa segi qa ulitosiq oto bei osi gilsiq Yesus aqa anjam maro tamo nanɣo banq di atej.

³ Onaqa Pita na minnej, “Ananaias, kiyaaqa Satan a ino are miligiq aiqoqa ni Mondor Bole a gisanɣonum? Ino mandam awaiyonub silali osim kiyaaqa oto bei ino segi qa marsim ulitonum?”

⁴ Nami ino mandam awaiyosaisanabqa di ino segi mandam. Ariya bunuqna mandam awaiyosib silali emonub di ino segi silali. Ni segi na silali di taqatosim ni wau kiye yqa osim ye. Ni kiyaaqa gisanɣosim maronum, ‘Silali kalil agi osi bonum?’ Ni kiyaaqa kumbra uge di yqajqa are qalonum? Ni que. Ino gisan anjam di ni na tamo nanɣi minjrosai. Ni Qotei gisanɣyqa osim minjonum.”

⁵⁻⁶ Pita a deɣsi marnaqa Ananaias a anjam di qusiqa moiyoqujatosiq mandamq di ulonej. Onaqa anɣro wala nanɣi bosib aqa jejamu gara na dalaosib osi gilsib subq ateb. Subq atnabqa tamo ungasari kumbra deqa queb qaji nanɣi tulan ulaugeteb.

⁷ Sokiñalayonaq Ananaias aqa ñaun bej. Aqa gumbulun moiyej di a qaliesai.

⁸ A bonaqa Pita na minnej, “Ni mare. Ni ino gumbulun wo nunɣo mandam bei tamo qudei na awaiyosib silali enɣonub qaji agi ino gumbulun na osi bosiq ebqo endi segi e?” Onaqa minnej, “Od. Silali kalil agide.”

⁹ Degsi minjnaqa Pita na minnej, “Kiyaqa ni ino gumbulun wo anjam keretosib kumbra uge di yonub? Ningi are qalonub, Tamo Koba aqa Mondor a nungo kumbra di unqasai. Degosib ningi yonub. Ni que. Angro wala ino gumbulun subq atonub qaji nangi bosib siranmeq di tigelonub. Nangi ni dego qoboimosib gilsib subq atqab.”

¹⁰ Degsi minjnaqa a dego moiyoqujatosiq Pita aqa singaq di ulonej. Onaqa angro wala nangi bosib a moiyej di unsib qoboiosib gilsib aqa gumbulun aqa areq di subq ateb.

¹¹ Onaqa tamo ungasari kalil kumbra deqa queb qaji nangi tulan ulaugete. Kristen kalil nangi dego ulaugete.

Yesus aqa anjam maro tamo nangi manwa gargekoba babtoqneb

¹² Bati deqa Qotei na Yesus aqa anjam maro tamo nangi singila enjreqnaqa nangi manwa gargekoba yeqnabqa tamo ungasari nangi unoqneb. Tamo ungasari Yesus qa nango areqalo singilateb qaji nangi kalil are qujaitoqnsibqa atra tal meq di koroqnsibqa Qotei qa louoqneb. Tal me di aqa ñam Solomon aqa Tal Me.

¹³ Jerusalem dia tamo ungasari lanja lanaj kalil nangi na tamo ungasari Yesus qa nango areqalo singilateb qaji nango ñam soqtetnjroqnsibqa nangi ti koba na koroqajqa ulaoqneb.

¹⁴ Tamo ti unja ti tulan gargekoba nangi Tamo Koba Yesus qa nango areqalo singilatoqnsib boqnsib tamo ungasari nami Yesus qa nango areqalo singilateb qaji nango miligiq aiyeq nab nangi tulan kobaoqneb.

¹⁵ Kobaoqnsib nango ma tamo nangi saperaq di ñeiotnjroqnsib qoboinjroqnsib gam qalaq di atelenoqneb. Di kiyaqa? Pita a gam na walwelosim giloqnimqa aqa sen qunun na nangi waburnjroqnmqa nango ma kobooqnqajqa deqa.

¹⁶ Qure kiñilala kalil Jerusalem jojomq di soqneb qaji dena dego tamo mainjro qaji nangi ti tamo mondor uge uge na ojeleno qaji nangi ti joqsib boqneb. Joqsib beqnab nangi kalil boleqneb.

Lan angro na Yesus aqa anjam maro tamo nangi tonto talq dena oqeq atej

¹⁷⁻¹⁸ Yesus aqa anjam maro tamo nangi kumbra degyeq nabqa atra tamo gate aqa wau qujai agi Sadyusi nangi ti koba na unsib minjin oqetnjrnaqa nangi ojelenosib tonto talq di breinjnab soqneb.

¹⁹ Sonabqa qoloej. Onaqa Tamo Koba aqa lan angro bei aisiqa tonto tal siranme waqtosiq nangi joqsiaq oqede. Oqedonabqa lan angro na minjrej,

²⁰ “Ningi gilsib atra tal miligiq di tigelosib tamo ungasari nangi ñambile gaigai sqajqa anjam palontosib minjroqniy.”

²¹ Onaqa nangi lan angro aqa anjam di dauryosib nobqolo malu qameqnaqa atra tal miligiq gilsib dia tigelosib tamo ungasari nangi Qotei aqa anjam palontosib minjroqneb.

Bati deqa atra tamo gate aqa wau qujai ti nangi na Juda tamo kokba ti Israel tamo gate ti nangi metnjrnab bosib koroeb. Koroosib anjam keretosib nango qaja tamo nangi minjreb, “Ningi aisib Yesus aqa anjam maro tamo nangi tonto talq dena joqsib boiy.”

²² Onaqa qaja tamo nangi aisib tonto talq di brantosib ñam ateb Yesus aqa anjam maro tamo nangi di sosai. Nangi degsi unsib deqa olo puluosib bosib Juda tamo kokba nangi minjreb,

²³ “Iga aiyonum di tonto tal siranme qandimesonaq unonum. Tal taqato tamo nanqi an ti siranmeq di tigelenab. Ariya iga siran waqtosim miligiq gilonum di iga tamo bei unosai.”

²⁴ Degsib minjrnabqa atra tamo kokba ti atra tal taqato tamo nango gate ombla na anjam di qusib are koba qalsib maroqneb, “Tamo nanqi di kiyersib tonto tal uratosib jaraiyonub?”

²⁵ Onaqa tamo bei bosiq nanqi minjrej, “Ningi quiy. Tamo ningi na tonto talq di breinjreb qaji nanqi atra tal miligiq di sosibqa anjam plalteqneb tamo ungasari nanqi queqnub.”

²⁶ Degsi minjrnaqa qaja tamo nanqi ti atra tal taqato tamo nango gate ombla na atra tal miligiq gileb. Gilsib Yesus aqa anjam maro tamo nanqi di sonab unjrsib ojelenosib joqsib gileb. Singila na ojsib gilosai. Lawo na joqsib gileb. Tamo ungasari nanqi njirinosib menin osib nanqi numaib deqa ulaosib lawo na joqsib gileb.

Yesus aqa anjam maro tamo nanqi aqa anjam marqajqa ulaosai

²⁷ Joqsib gilsib Juda tamo kokba nango ulatamuq di tigeltjnreb. Tigelonabqa atra tamo gate na nanqi njirintjrsiq minjrej,

²⁸ “Ningi Yesus aqa nam mare mare laqajqa iga singila na saidngem. Di ningi na olo mare mare laqnabqa tamo ungasari kalil Jerusalem endi unub qaji nanqi quekriteqnub. Di segi sai. Ningi gago jejamuq di une qamoqnsib mareqnub, iga na Yesus njamburbasq di qalnam moiyej.”

²⁹ Atra tamo gate na Yesus aqa anjam maro tamo nanqi degsi minjrnaqa nanqi Pita ombla na kamba minjeb, “Iga Qotei aqa anjam segi dauryqom di kere. Iga tamo nango anjam dauryqasai.

³⁰ Di bole, ningi na Yesus njamburbasq di qalnab moiyej. Moinaqa gago moma utru nango Qotei na olo subq na tigeltej.

³¹ Yesus qujai di Qotei na lan qureq osi oqsiqu aqa ban woq di awotej. Deqa Yesus a gago Tamo Koba. A na qujai iga elenamqa iga padalqasai. Yesus qujai dena iga Israel tamo ungasari are bulyetgoqnsiqu gago une kobotetgeqnu.

³² Iga gago segi namdamu na Yesus aqa kumbra di unoqnem deqa mare mare laqnum. Mondor Bole a dego Yesus aqa kumbra di ubtosiq mareqnu. Mondor di agi Qotei na tamo ungasari aqa anjam dauryeqnub qaji nanqi enjreqnu.”

Gamaliel a Juda tamo kokba nanqi dalnjrej

³³ Onaqa Juda tamo kokba nanqi Yesus aqa anjam maro tamo nango anjam di qusibqa minjin ani oqetnjrnaqa nanqi numib morenqajqa maroqneb.

³⁴ Onaqa nango ambleq dena Farisi tamo bei aqa nam Gamaliel a tigelej. A dal anjam qalie tamo kobaquja. Tamo kalil nanqi bati gaigai a qa maroqneb, “A tamo bolequja.” A tigelosiqu Juda tamo kokba nanqi minjrej, “Ningi mati tamo nanqi endi minjrib taqal beiq gileb.”

³⁵ Onaqa nanqi taqal beiq glnabqa Gamaliel na olo Juda tamo kokba nanqi minjrej, “O Israel tamo, ningi na tamo nanqi endi gulbe enjrqa osibqa mati geregere are qaliy.

³⁶ Ningi qalie, nami yala tamo bei aqa nam Teudas a tigelosiqu aqa segi nam soqtoqnsiqu maroqnej, ‘E tamo kobaquja.’ Degsi mareqnaqa tamo 400 a dauryoqneb. Onaqa Rom nanqi na bosib a qalnab moinaqa tamo kalil a dauryoqneb qaji nanqi segi segi jaraiyonab aqa wau koboej.

³⁷ Bunuqna tamo ungasari nango nam sisiyo bati qa Galili qaji tamo bei aqa nam Judas a dego tigelosiqu Rom nanqi ti qotqajqa maroqnsiqu tamo nango

are tigeltetnjreqnaqa nanngi a dauryoqnebe. Onaqa Rom nanngi na a qalnab moinaqa tamo kalil a dauryoqnebe qaji nanngi segi segi jaraiyeb.

³⁸ Deqa nanngi quiy. Nanngi tamo nanngi endi uratnjrib nanngo wau yoqnebe. Nanngi nanngo segi areqalo na wau endi tigeltqab di nanngo wau koboqas.

³⁹ Ariya nanngi Qotei aqa areqalo na wau endi tigeltqab di nanngi na nanngi kobotnjrqqa keresai. Nanngi nanngi ñumqab di nanngi Qotei ti qotqab.”

Gamaliel na Juda tamo kokba nanngi degsi minjrnaqa nanngi aqa anjam di dauryosib Yesus aqa anjam maro tamo nanngi ñumqa urateb.

⁴⁰ Osib nanngi metnjrnabqa nanngi olo bonabqa bu toqon na nanngi kumbainjrsib nanngi Yesus aqa ñam olo marqajqa singila na saidnjrsib nanngi uratnjreb.

⁴¹ Onaqa nanngi koro sawa di uratosib gileb. Qotei a are qalej, nanngi Yesus aqa ñam qa jaqatin ti jemai ti oqa kere. Deqa nanngi areboleboleinjrnaq gileb.

⁴² Nanngi Yesus aqa anjam mare mare laqajqa uratosaiqnebe. Nanngi bati gaigai Yesus aqa anjam plaltoqnsib maroqnebe. Atra tal miligiq di, tamo ungasari nanngo segi segi talq di nanngi anjam endegsib maroqnebe, “Yesus a bole Kristus.”

6

Tamo 7 nanngi ingi jeiyo wau ojqaqqa giltnjreb

¹ Bati deqa Juda tulan gargekoba nanngi are bulyoqnsib Yesus qa nanngo areqalo singilatoqnebe. Juda qudei nanngi Grik qaji. Deqa nanngi Grik anjam qalie. Juda qudei nanngi Hibru qaji. Deqa nanngi Hibru anjam qalie. Bati bei Grik qaji Juda nanngi tigelosib Hibru qaji Juda nanngi qa njrineb. Di kiyaa? Ingi jeiyo batieqnaqa Hibru qaji Juda nanngi na Grik qaji Juda nanngo unja qobul nanngi uratnjroqnsib nanngo segi unja qobul nanngi ingi jeisib enjroqnebe.

² Deqa Yesus aqa anjam maro tamo 12 nanngi na tamo ungasari kalil Yesus dauryoqnebe qaji nanngi koroinjrsib minjreb, “Iga Yesus aqa anjam maro tamo unum. Gago wau qujai agi iga Qotei aqa anjam mare mare laqnum. Iga gago wau di uratosim ingi jei jeiyoqnqasai.

³ Deqa ijo was, nanngi tamo 7 nungo ambleq dena giltnjriy. Tamo endeqaji giltnjriy. Nanngo kumbra tulan boledamu. Qotei aqa Mondor a nanngoq di sosisqa nanngi singilatnjreqnu. Nanngi powo koba ti unub. Nanngi tamo deqaji giltnjrsib wau enjribqa nanngi na ingi jeyetngoqnqab.

⁴ Iga Yesus aqa anjam maro tamo unum deqa iga bati gaigai Qotei pailyoqnsim Yesus aqa anjam mare mare laqnqom. Gago wau bole agide.”

⁵ Onaqa Kristen nanngi kalil anjam di qusib odosib tamo 7 nanngi giltnjreb. Bei aqa ñam Stiven. Stiven aqa areqalo kalil Yesus qa singilatoqnej. A areqalo aiyeltosaioqnej. Mondor Bole a Stiven aqa are miligiq aiyeqnsiq singilatoqnej. Bei aqa ñam Filip. Bei Prokorus. Bei Nikanor. Bei Timon. Bei Parmenas. Bei Nikolas. Nikolas aqa qure utru Antiok. A Juda tamo sai. A nami Jerusalem bosisqa Juda nanngo lou dauryqa marsiq nanngo miligiq aiyej.

⁶ Kristen nanngi na tamo 7 nanngi di giltnjrsib Yesus aqa anjam maro tamo nanngo ulatamuq di tigeltnjrnab nanngo gateq di ban atsib nanngi qa Qotei pailyeb.

⁷ Bati deqa Qotei aqa anjam tulan kobaoqnej. Jerusalem dia tamo ungasari tulan gargekoba nanngi Yesus qa nanngo areqalo singilatoqnebe. Atra tamo gargekoba nanngi dego Qotei aqa anjam dauryoqnsibqa Yesus qa nanngo areqalo singilatoqnebe.

Stiven a Juda tamo kokba nanngo ulatamuq di tigelej

⁸ Qotei a Stiven qa are tulan boleiyocnsiq a singila yeqnaqa a na tamo ungasari kalil Jerusalem di soqneb qaji nanjo namdamuq di manwa gargekoba yoqnej.

⁹ Onaqa bati bei Juda tamo qudei nangi tigelosib Stiven ombla anjam na qotoqneb. Tamo nangi di Juda nanjo Qotei tal beiq di gaigai louoqneb. Nangi nami kangal tamo sosibqa olo bunuqna nanjo segi wau ojoqneb deqa nangi Qotei tal dia louoqneb. Qotei tal di aqa ñam endegsib waiyeb, “Tamo Nanjo Segi Wau Ojo Qaji Nanjo Qotei Tal.” Tamo nangi di Stiven ombla anjam na qotoqneb. Nangi nami Sairini qure ti Aleksandria qure ti Silisia sawa ti Esia sawaq dena ti beleneb.

¹⁰ Nangi Stiven ombla anjam na qoteqnaq Qotei aqa Mondor na Stiven powo koba yoqnej deqa nangi aqa anjam qalotqa keresai.

¹¹ Deqa nangi lumu na tamo qudei nangi metnjrnab bonab minjreb, “Ningi Stiven aqa jejamu lanja gisanjiy.” Degyosib silali enjreb. Silali enjrnab nangi gisanjosib mareb, “Stiven a Moses Qotei wo qa misilin anjam mareqnaq iga quoqnem.”

¹² Nangi anjam degsib marnabqa Juda tamo ungasari nangi ti Juda gate nangi ti dal anjam qalie tamo nangi ti qusibqa Stiven qa minjin oqetnjrnaqa a ojob. A ojsib koro sawaq osi gilsib Juda tamo kokba nanjo ulatamuq di tigelteb.

¹³ Tigeltosib tamo qudei nangi dego osi bonab nangi Stiven aqa jejamu lanja gisanjosib mareb, “Tamo endi a bati gaigai Qotei aqa atra tal qa ti Moses aqa dal anjam qa ti misilin anjam mareqnu.

¹⁴ Bati bei a endegsi marnaq iga quem, ‘Nasaret tamo Yesus a na atra tal endi niñaqyosim Moses aqa dal anjam iga nami egej qaji di dego kobotosim dal anjam bunuj egwas.’ ”

¹⁵ Onaqa tamo kalil koro sawaq di awesoqneb qaji nangi Stiven koqyoqneb. Koqyoqnsib aqa ulatamu lan angro aqa ulatamu bulonaq uneb.

7

Stiven a Qotei aqa anjam plaltej

¹ Onaqa atra tamo gate a na Stiven nenemyej, “Nanjo anjam maronub di bole e?”

²⁻³ Onaqa Stiven a kamba marej, “O ijo was ijo abu ti ningi ijo anjam endi quiy. Nami gago moma utru Abraham a Mesopotemia sawaq di sosisqa Haran qureq gilosaisonaqa gago Qotei lan qureq di unu qaji a Abraham aqa ulatamuq di brantosisqa minjej, ‘O Abraham, ni ino sawa ti ino was nangi ti uratnjrsimqa mandam mutu bei e na osormitqa deq gilime.’

⁴ Qotei na Abraham degsi minjnaqa a tigelosiq Kaldia sawa uratosiq Haran qureq gilsiq di soqnej. Bunuqna aqa abu moinaqa Qotei na a qarinyonaq mandam mutu iga bini unum qaji endeq bosiq soqnej.

⁵ Sonaqa Qotei na mandam mutu endi a yosai. A angro saiqoji sonaqa Qotei na minjej, ‘Bunuqna e na ni ti ino moma kalil nambabqab qaji nangi ti mandam mutu endi enjwai.’

⁶ Osiqa minjej, ‘Mati ino moma kalil nangi sawa beiq di yaun tamo soqribqa sawa deqaji tamo nangi na wau koba enjroqnsib ugeugeinjroqribqa wausau 400 gilqas.

⁷ Yimqa e na kamba sawa deqaji tamo nangi peginjrsiy ñumitqa ino moma nangi sawa di uratosib bosib mandam mutu endia sosib e qa louoqnqab.’ Qotei na nami Abraham degsi minjej.

⁸ Osiqa Abraham ombla anjam qosisiqa minjej, 'Ni mulun unqam.' Degsi minjnaqa Abraham aqa angro Aisak a nambabonaqa bati 8 qa mulun waiyej. Bunuqna Aisak aqa angro Jekop a nambabeb. Olo bunuqna Jekop aqa angro 12 nanqi dego nambabeb. Di gago moma utru 12.

⁹⁻¹⁰ "Onaqa bati bei Jekop aqa angro 11 nanqi nanjo was Josep qa ugeosib a ojsib tamo qudei nanjo banq di atnabqa nanqi na silali enjrsib Josep osi sumsib Isip sawaq di uratonab soqnej. Josep a Isip sawaq di gulbe ti sonaqa Qotei na aqaryaiyoqnsiqa geregereiyoqnej. Osiqa Josep powo koba yeqnaqa Isip nanjo mandor a di unoqnsiqa Josep qa are boleiyonaq soqnej. Deqa a na Josep minjej, 'Ni gate koba sosim Isip sawa taqatqam.' Degsi minjej deqa Josep a Isip sawa taqatoqnej. A mandor aqa tal dego taqatoqnej.

¹¹ "Bunuqna Isip sawa ti Kenan sawa ti nanqi mam koba osib gulbe kobaquja iteb. Gago moma utru nanqi dego ingi saiinjrej.

¹² Onaqa Jekop a endegsi quej, 'Isip sawaq di ingi unu.' Qusiqa gago moma utru nanqi qarijnjrnaq ingi awaiyqajqa Isip sumeb. Sumsib ingi awaiyosib olo puluosib beb.

¹³ Bunuqna Jekop na gago moma utru nanqi olo ingi awaiyqa qarijnjrnaq Isip sumeb. Sumsib nanjo was Josep aqa ulatamuq di tigelonab a segi qa babtonaq nanqi a qa poinjrej. Josep a aqa abu qa ti aqa was nanqi qa ti dego babtonaq Isip nanjo mandor a nanqi qa poinjrej.

¹⁴ Deqa Josep na aqa was nanqi olo qarijnjrnaq aisib Josep aqa len kalil aqa abu Jekop ombla joqsib Isip sumeb. Tamo ti unja ti kalil turtonab 75.

¹⁵ Bati deqa Jekop a Isip sumsiqua dia sosiq moiyej. Gago moma utru nanqi dego dia moreneb.

¹⁶ Onaqa nanjo qusa osi bosib Sekem qureq di subq ateleneb. Sub di nami Abraham a Hamor aqa angro nanjoq dena awaiyej.

¹⁷ "Ariya Israel nanqi Isip uratosib mandam mutu iga bini unum qaji endeq bqajqa bati jojomej. Bati jojomonaqa Israel nanqi tulan gargekobaeb. Agi nami Qotei na Abraham minjej, 'Bunuqna e na ni ti ino moma nanqi ti mandam mutu endi engwai.'

¹⁸ Bati deqa Isip nanjo mandor bei tigelej. A Josep qa poiynosai.

¹⁹ Deqa a na gago moma nanqi gisa gisanjroqnsiq ugeugeinjroqnej. Nanjo angro nambabeqnab a na nanqi minjreqnaq osi giloqnsib nañuq di uratnjreqnab morenoqneb.

²⁰ Bati deqa Moses a nambabeb. Qotei a Moses qa are tulan boleiyonaq soqnej. Bai qalub qa Moses aqa ai abu nanjo talq di a ulitosib geregereiyoqneb.

²¹ Bunuqna nanqi Moses osib yaq di uratonab sonaqa Isip nanjo mandor aqa angro sebin na itosiq aqa segi qa marsiq a boletonaq tamo kobaqujaej.

²² A Isip nanjo skul kobaq giloqnsiq powo koba oqnej. Deqa a tamo singila koba soqnej. A singila na wauoqnsiqa anjam maroqnej.

²³⁻²⁴ "Moses aqa wausau 40 kereonaqa a na aqa was Israel nanqi unjrqaqqa marsiqa gilsiq nanjoq di brantej. Brantonaga Isip tamo bei na Israel tamo bei qalougeteqnaq unsiqa a kamba Israel tamo di aqaryaiyosiq Isip tamo qalnaq moiyej.

²⁵ Osiqa are qalej, 'Ijo was Israel nanqi ijo kumbra di unsib endegsi poinjrqaq, "Bole, Qotei a Moses giltimqa a na iga joqsim Isip sawa uratqom." 'Nanqi degsi poinjrosai.

²⁶ Nebeonaqa Moses a olo walwelosi gilsiq Israel tamo aiyel qoteqnab unjrsiqa nanqi aiyel potnjrsiq minjrej, 'Ninji aiyel was wo. Kiyaga ninji qoteqnu?'

²⁷ Degsi minjrnaqa tamo aqa was qaloqnej qaji a na tigelosiqqa Moses aqa ban gotranjetosiqqa minnej, 'Yai na ni gago gate koba atqoqa iga taqatgosim gago une gereiyqa bonum?

²⁸ Ya ni na Isip tamo bei qalnam moiyej degsim e olo lubsim moiyoqbam e?'

²⁹ Onaqa Moses a anjam di qusiqqa a ulanosiq gilsiq Midian sawaq di yaunej. Di sosisqa unqa osiqqa angro mel aiyel nambabtnej.

³⁰ "A di sosisqa wausau 40 koboonaqa Sainai mana aqa wadau sawaq di nam luwit yusiq puloneqnaqa Qotei aqa lan angro bei nam pulonq di sonaq unej.

³¹⁻³² Unsiqa are koba qalsiqqa olo geregere unqa osiqqa nam luwit utruq gilej. Gilnaqa nam pulonq miligiq di Tamo Koba a na anjam endegsi minnej, 'O Moses, e ino moma nanjo Qotei. E Abraham aqa Qotei. E Aisak aqa Qotei. E Jekop aqa Qotei.' Degsi minjnaqa Moses a qusiqqa ulaugetosiq gindagindanej. Osiqa nam pulonq di unqa uratosiqqa turuej.

³³ Onaqa Tamo Koba a na olo minnej, 'Mandam mutu kiñala ni tigelejunum endi getento koba. Deqa ino singa tatal piqt.

³⁴ Ni que. Ijo segi tamo ungasari nanqi Isip sawaq di gulbe koba ti sonab e unjreqnum. Nanqi akamkobaeqnab e queqnum. Deqa e na nanqi Isip nanjo mandor aqa banq dena elenqai. E deqa ni mermqa bonum. Deqa ni tigel. E ni qarinqmitqa Isip aiqam.' Qotei na Moses degsi minnej.

³⁵ "O ijo was, Moses qujai di nami Israel nanqi na qoreiyosib minjeb, 'Yai na ni gago gate koba atqoqa iga taqatgosim gago une gereiyqa bonum?' Agi a qujai Qotei na gate koba atsiqa qarinyonaqa a Israel nanjoq aisiqa aqaryainnej. Lan angro nam luwitq di sosisqa Moses aqaq di brantej qaji a Moses singilatonaq a kumbra di yej.

³⁶ Moses qujai dena Isip aisiq dia manwa garggekoba yoqnej. Osiqa Israel nanqi joqsisa Isip uratosib gilsib wadau sawaq di, Yuwal Lentq di Moses na manwa garggekoba yeqnaqa wausau 40 koboej.

³⁷ Moses qujai dena Israel nanqi minjrej, 'Bunuqna Qotei na aqa medabu o qaji tamo bei e bul nunjo ambleq dena tigeltimqa a na ningi anjam merngoqnqas.'

³⁸ Moses qujai dena Israel nanqi joqsia wadau sawaq di korooqneb. Di gago moma nanqi. Moses qujai di Sainai manaq oqsia dia lan angro bei na anjam minjnaqa a ombla soqneb. Sosibqa Moses a anjam nambile unu qaji di Qotei aqaq dena yaiyosiqqa gago moma nanqi enjrej.

³⁹ "Ariya Moses a Sainai mana goge di sonaqa gago moma nanqi na aqa anjam dauryqa uratosib a qoreiyosib olo puluosib Isip aiqajqa maroqneb.

⁴⁰ Osib atra tamo gate Aron endegsib minjeb, 'Ni gago qotei qudei gereiyet-gimqa nanqi na iga joqsib puluosim Isip olo aiqom. Moses agi iga Isip dena joqsi bej qaji bini a qabitqo kiyo di iga qaliesai.' Nanqi na Aron degsib minjeb.

⁴¹ Minjsib bati deqa nanqi na makau sigitosib aqa sulum gereiyosib gisan qotei di atraiyosib areboleboleinjroqnej.

⁴² Nanqi kumbra degyeb deqa Qotei na nanqi qoreinjrnaqa nanqi sen ti bai ti bongar ti binjroqneb. Nango kumbra deqa Qotei aqa medabu o qaji tamo nanqi bunuqna endegsib nenjrenjeb, 'O Israel tamo ungasari, ningi wausau 40 wadau sawaq di sosibqa makau ti kaja ti ñumoqnqas gisan qotei nanqi atrainjroqneb. Ningi e atraibosaioqneb.

⁴³ Ningi gisan qotei Molek aqa tal ti gisan qotei Refan aqa bongar ti sigitosib nango sulum gereiyosib wadau sawaq di osi laqnqas nanqi binjroqneb. Nunjo une deqa e ningi winjgitqa ningi sawa endi uratosib Babilon qure taqal

beiq gilsib di sqab.’ Qotei aqa medabu o qaji tamo nanqi anjam degsib nenngrenjeb.

⁴⁴ “Gago moma nanqi wadau sawaq di sosibqa Qotei aqa tal gara na gereiyo qaji di osi laqneb. Tal di Qotei na nami sigitosiqa Moses osoryonaqa degsi gereiyej. Tal dia Qotei na aqa anjam bole babtoqnej.

⁴⁵ Bunuqna gago moma nanqi tal di onabqa Josua na nanqi joqsi bosiq mandam mutu endia soqneb. Sonabqa Qotei a Josua minjnaqa a na sawa bei bei qaji nanqi winjrnaq jaraiyonabqa Qotei a gago moma nanqi mandam mutu endi enjrej. Bati deqa gago moma nanqi Qotei aqa tal di osi bosib mandam mutu endia atnab soqnej gilsig qileq Devit aqa batiej.

⁴⁶ Qotei a Devit qa are boleiyonaq soqnej deqa Devit a endegsi pailiej, ‘O Jekop aqa Qotei, ni e odbimqa e ni sqajqa tal kobaquja gereiyetmqai.’

⁴⁷ Ariya a tal gereiyosai. Bunuqna Devit aqa niri Solomon a na tal di Qotei gereiyetej.

⁴⁸ “O was ningi quiy. Qotei Goge Koba a tal tamo na gereiyo qaji dia sqasai. Aqa medabu o qaji tamo bei a nami anjam endegsi marej,

⁴⁹ ‘Tamo Koba a marqo, “Lan qure a ijo awo jaram koba. Mandam a ijo singa atqajqa sawa. Deqa e sqajqa tal ningi na gereiyetbqa keresai. E aqaratqajqa sawa bei sosai.

⁵⁰ E ijo segi ban na ingi ingi kalil di gereiyem unu.” ’ ’ ”

⁵¹ Stiven a anjam kalil di marekritisig olo Juda tamo kokba nanqi singila na endegsi minjrej, “Ningi anjam gotranyo ani tamo. Nungo are Qotei aqaq di sosai. Ningi sawa bei bei qaji nanqi bul. Ningi Qotei aqa anjam quqwa urateqnub. Ningi bati gaigai Mondor Bole aqa anjam dego quqwa urateqnub. Nungo moma nanqi kumbra deqaji yoqneb agi ningi na olo yeqnub.

⁵² Qotei aqa medabu o qaji tamo nanqi na nungo moma nanqi anjam endegsib minjroqneb, ‘Kumbra Bole Yeqnu Qaji Tamo a bqas.’ Degsib minjreknab nanqi quqwa uratoqneb. Osib Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nanqi ugeugeinjroqnsib ñumoqneb. Bei uratosaiogneb. Ariya tamo di a bonaqa ningi na nungo moma nanqi kumbra uge di dauryosib agi tamo di ojsib jeu tamo nanqi banq di ateb. Atnabqa nanqi na qalnab moiyej. Tamo di agi Yesus.

⁵³ Moses a lan angro nanqi banq dena dal anjam yainjrej. Dal anjam di ningi na osib olo dauryqa urateqnub.” Stiven a Juda tamo kokba nanqi degsi minjrej.

Nanqi Stiven menin na qalsib moiyyoteb

⁵⁴ Onaqa Juda tamo kokba nanqi Stiven aqa anjam di qunab are qametnjrnaga minjin ani oqetnjrnaga qalagei anjam atoqnej.

⁵⁵ Bati qujai deqa Mondor Bole na Stiven singila yonaqa a lan goge tarosiqa Qotei aqa rian koba unej. Unsiqa Yesus a dego Qotei aqa ban woq di tigelesonaq unej.

⁵⁶ Osiqa Juda tamo kokba nanqi minjrej, “Ningi quiy. Lan waqwoqa Tamo Angro a Qotei aqa ban woq di tigelesonaq e unonum.”

⁵⁷ Stiven a nanqi degsi minjrnaga nanqi kalil aqa anjam di quqwa uratosib tulan murqumyosib nanqi dabkala ban na getentosib gurgur ti gilsib singila na Stiven ojeb.

⁵⁸ Ojsib menin na qalib moiqajqa titosib qure polomq osi gileb. Osi gilsib menin na qaloqneb. Tamo nanqi nami Stiven aqa jejamu lan gisanyeb qaji nanqi na nanqi gara jugo piqtelenosib angro wala bei aqa ñam Sol aqa singaq di koroiyeb.

⁵⁹ Tamo kalil nanġi menin na Stiven qaleqnabqa a moiqa osiqa endegsi pailyej, “O Tamo Koba Yesus, ni na ijo qunuġ ame.”

⁶⁰ Degsi pailyosiqa sinġa tombol na awoosiq tulaġ maosiq marej, “O Tamo Koba, nanġi e lubonub nanġo une deqa ni na kambatnjraime.” A degsi pailyosiqa moiyej.

8

¹⁻² Nanġi Stiven qalnab moinaqa Sol a di unsiqa tulaġ areboleboleiyej. Osiqa marej, “Keretosib Stiven qalnub moiġo.” Onaqa tamo qudei Qotei aqa kumbra dauryoqneb qaji nanġi Stiven moiyej deqa akamkobaoqnsib bosib aqa jejamu osib subq ateb.

Sol a Kristen nanġi ugeugeinjroqnej

Bati deqa Jerusalem dia Juda tamo kokba nanġi Kristen nanġi qa minjin oqetnjrnaqa ugeugeinjroqneb. Deqa Kristen nanġi segi segi jaraiyosib Judia sawa ti Samaria sawa ti deq giloqneb. Yesus aqa anjam maro tamo nanġi segi Jerusalem di soqneb. Nanġi jaraiyosai.

³ Sol a dego Kristen nanġi qa minjin oqeqnaqa ugeugeinjroqnej. A nanġo segi segi talq giloqnsiqa tamo ti uġa ti ojelenjoqnsiqa nanġi joqoqnsiq aiyoqnsiqa tonto talq di breinjroqnej.

Samaria qureq di nanġi Qotei aqa anjam mare mare laqneb

⁴ Yesus aqa tamo uġasari jaraiyeb qaji nanġi sawa bei beiq di Qotei aqa anjam bole palontoqnsib laqneb.

⁵ Filip a Samaria nanġo qure kobaqujaq gilsiq dia nanġi Kristus aqa anjam minjroqnej.

⁶ Minjroqnsiqa maġwa gargekoba yeqnaqa nanġi unoqnsib Filip aqa anjam dauryoqneb.

⁷ Tamo uġasari gargekoba nanġi mondor uge ti sonabqa Filip na mondor uge wiyetnjreqnaqa mondor uge nanġi nanġo jejamu uratoqnsib tulaġ lelenjoqnsib jaraiyoqneb. Tamo uġasari jejamu lainjro qaji ti sinġa qandamn-jro qaji ti gargekoba Filip na boletnjroqnej.

⁸ Deqa qure dia tamo uġasari nanġi tulaġ areboleboleinjroqnej.

⁹ Qure dia quġam tamo bei soqnej aqa ñam Saimon. A nami quġam gargekoba yoqnsiqa aqa segi ñam soqtoqnsiqa maroqnej, “E tamo kobaquja.” Degyeqnaqa tamo uġasari qure dia soqneb qaji nanġi a ulaiyoqnsibqa binjiyoqneb.

¹⁰ Deqa tamo ñam ti tamo lanaj ti kalil qure dia soqneb qaji nanġi Saimon aqa anjam quoqnsib dauryoqneb. Osib aqa ñam soqtoqnsib maroqneb, “Tamo endi a sinġila koba. A Qotei aqa sinġila na waueqnu.”

¹¹ Nanġi degyoqneb. Di kiyafa? Saimon a nami quġam qaloqnsiq maġwa gargekoba yoqnej deqa. Degsi yonaq yonaq nanġi a unoqnsib binjiyoqneb.

¹² Ariya Qotei na aqa segi tamo uġasari nanġi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas anjam bole di Filip a palontoqnsiqa Yesus Kristus aqa ñam mare mare laqnej. Laqnaqa tamo uġasari gargekoba nanġi quoqnsib are bulyoqnsib Yesus qa nanġo areqalo sinġilatoqneb. Degyeqnaqqa Filip na nanġi yansnjroqnej.

¹³ Onaqa Saimon a dego Filip aqa anjam di qusiqa quġam uratosiq are bulyosiq aqa areqalo Yesus qa sinġilatej. Deqa Filip na Saimon dego osiq yansej. Yansonaqa Saimon a Filip dauryosiq laqnsiqa Qotei na Filip aqa baġ na maġwa gargekoba yeqnaq unoqnsiqa tulaġ prugoqnej.

¹⁴⁻¹⁵ Bati deqa Samaria tamo uġasari gargekoba nanġi Qotei aqa anjam osib Yesus qa nanġo areqalo sinġilatoqneb. Deqa Yesus aqa anjam maro

tamo Jerusalem di soqneb qaji nanngi degsi qusibqa Pita Jon wo qarinnjrnab Samaria nanngoq gileb. Gilsib Samaria nanngi qa endegsib Qotei pailyeb, “O Abu, ni na Samaria nanngi ino Mondor Bole enjime.” Degsib Qotei pailyeb.

¹⁶ Di kiyaaqa? Bati di Qotei aqa Mondor nanngoq aiyosaisoqnej deqa. Nanngi Tamo Koba Yesus aqa ñam na segi yanso eb.

¹⁷ Ariya nanngi aiyel Samaria nanngi qa pailyoqnsibqa nanngo gateq di ban ateqnab nanngi Qotei aqa Mondor oqneb.

¹⁸ Pita Jon wo nanngi degyeq nabqa Saimon a unsiqa silali osi bosiq nanngi aiyel silali enjrqa osiqa minjrej,

¹⁹ “Ninggi e dego singila ebibqa e kamba tamo qudei nanngo gateq di ban ateqnabqa nanngi Mondor Bole oq nab.”

²⁰ Degsi minjrnaga Pita na minjej, “Qotei aqa singila endi a na iga laña egwo. Iga silali na awaiyosai. Deqa ni silali na awaiyqa maraim. Ni kumbra ugetonum. Deqa ni ino silali qoji padalqam.

²¹ Ino are miligi Qotei na unqo bolesai. Deqa ni iga ombla wau endi ojqa keresai.

²²⁻²³ E ni numonum ino are miligi tulan uge. Ino kumbra uge dena ni singila na ojejunu. Deqa ni are bulyosim ino kumbra uge di urat. Osim Tamo Koba pailyimqa a ino are uge di taqal waiyetmqas. Yim a ni qa olo are boleiyqas.”

²⁴ Onaqa Saimon na minjrej, “Ninggi segi aiyel e qa Tamo Koba pailyiy. Yimqa e padalqa merbonub di e padalqasai.”

²⁵ Ariya Pita Jon wo nanngi qure dia Tamo Koba aqa anjam bole palontoqnsib aqa kumbra kalil qa saqneb. Osib bati bei olo puluosib Jerusalem aiyooqnsib Samaria nanngo qure qure kalilq di brantoqnsib Yesus aqa anjam bole minjre minjre aiyeq nab quoqneb.

Filip a Itiopia tamo bei itosiq Yesus qa saiyooqnej

²⁶ Onaqa Tamo Koba aqa lan angro bei a Filip aqaq aisiqa minjej, “Ni tigelosim gam Jerusalem dena Gas a qureq aiyeejunu deq aye.” Gam di wadau sawaq di unu.

²⁷ Onaqa Filip a lan angro aqa anjam di qusiqa tigelosiq gam deq aiyey. Aisiqa ñam atej di Itiopia tamo bei a Qotei louqajqa Jerusalem gilsiq dena puluosiq Itiopia sawaq olo aiyeqnaqa gamq di turej. Tamo di a tamo kobaquja. A Itiopia nanngo mandor aqa ñoro taqatoqnej. Mandor di aqa ñam Kandasi. A uña. Aqa ñoro ti silali ti kalil tamo dena taqatoqnej.

²⁸ Aqa karis goge di awoosiqa Qotei aqa medabu o tamo Aisaia aqa anjam nenngrenq di so qaji di sisiyoqnsiq aiyooqnej.

²⁹ Onaqa Mondor na Filip minjej, “Ni gilsim karis di jojomye.”

³⁰ Degsi minjnaqa Filip a ururosiq karis jojomyosiqa tamo di a Aisaia aqa anjam sisiyeqnaqa qusiqa nenemyej, “Ni anjam sisiyeqnum di aqa damu poimqo e?”

³¹ Onaqa tamo dena minjej, “E kiyersiy anjam endi aqa damu poibqas? Tamo bei na anjam endi aqa damu plaltosim merbimqa e poibqas.” Osiqa Filip metonaqa a karis gogetosiqa ombla awoeb.

³² Tamo di a Qotei aqa anjam endegsi sisiyoqnej, “A kaja du bul qalib moiqaqqa osi gileb. Kaja nanngi jungum joqetnjreq nab mequmosib unub dego kere a mequmesoqnej.

³³ Nanngi a tulan ugeugeiyosib gisan anjam gargekoba aqa jejamuq di laña qametoqneb. Deqa a mandamq endi olo sqasai. A angro saiqoji unu deqa tamo qudei na aqa angro bei qa marqa keresai.”

³⁴ Itiopia tamo dena anjam di sisiyekritosiq Filip minjej, “Ni e merbe. Qotei aqa medabu o qaji tamo aqa anjam endi yai qa nengrenyej? A segi qa kiyo tamo bei qa kiyo nengrenyej?”

³⁵ Onaqa Filip a anjam dena utru atsiq Qotei aqa anjam qudei ti turtosiq Yesus qa saiyognej.

³⁶ Onaqa nanji gam dauryosib aiyognsib gam qalaq di ya bei sonaq unsibqa Itiopia tamo dena Filip minjej, “Ni une. Ya agide. Ingi bei na e getentbqa keresai. Deqa ni e yansbe.”

³⁷ Onaqa Filip na minjej, “Ni are bulyosim ino areqalo kalil Yesus qa singilatqam di e ni yansmqai.” Onaqa minjej, “E ijo areqalo Yesus Kristus qa singilatosim poibqo, a Qotei aqa Niri.”

³⁸ Degsi minjsiqa aqa karis tigeltosiq nanji aiyel mandamq aisib Filip na a osiq yaq aisiq yansej.

³⁹ Onaqa nanji aiyel yaq dena tigelonabqa Tamo Koba aqa Mondor na Filip loumtosiq osi gilsiq sawa beiq di atnaqa Itiopia tamo a olo Filip unosai. A yanso ej deqa a tulan areboleboleiyonaqa gam dauryosiq aiyej.

⁴⁰ Onaqa Filip a Asdot qureq di brantosiq dena walweloqnsiqa qure qureq di Yesus aqa anjam bole tamo ungasari nanji minjroqnsiq gilsiq Sisaria qureq di brantej.

9

Sol a are bulyosiq Yesus qa aqa areqalo singilatej

¹ Bati deqa Sol na tamo ungasari Tamo Koba Yesus dauryoqneb qaji nanji ugeugeinjsim moyotnjqajqa singila na maroqnej. Deqa a atra tamo gate aqaq gilsiq minjej,

² “Ni anjam bei nengrenyosim ebimqa e anjam di osiy gilsiy Damaskus qureq di Juda tamo kokba nanji enjqai. Enjritqa nanji na anjam di sisiyosib e odbibqa tamo ungasari Damaskus qureq di Yesus aqa gam dauryeqnub qaji nanji tontnjrsiy joqsiy Jerusalem bqai.”

³⁻⁴ Degsi minjnaqa anjam di nengrenyosiq yonaqa walwelosi gilsiq Damaskus qure jojomyeqnaqa gamq di pulon singila koba minjal ti lan goge na aqaq aisiq tulan rianonaqa a ulonosiq mandamq di neiej. Neiesosiqa Yesus aqa kakro quej. Yesus na minjej, “O Sol, ni kiyaga e ugeugeibeqnum?”

⁵ Onaqa Sol na minjej, “O Tamo Koba, ni yai?” Onaqa minjej, “E Yesus agi ni na ugeugeibeqnum.

⁶ Deqa ni tigelosim Damaskus qureq gile. Gilsim dia tamo bei itqam. A na ni wau kiye yqam di mermqas.”

⁷ Onaqa tamo nanji Sol ombla walweloqneb qaji nanji Yesus aqa kakro qusib nam ateb nanji tamo bei unosai. Deqa nanji ulaosib mequmosib lana tigelesoqneb.

⁸ Onaqa Sol a mandamq dena tigelosiq nam plaltej a sawa unqa keresai. Deqa nanji a babanyosib Damaskus qureq osi gileb.

⁹ Sol a bati qalub nam qandimyonaq soqnej. Deqa a ingi bei uyosai. A ya uyosai dego.

¹⁰ Damaskus qureq di tamo bei aqa nam Ananias a soqnej. A Yesus dauryoqnej qaji. Tamo Koba a na aqa areqalo waqtetosiq neibilqi na minjej, “O Ananias.” Onaqa minjej, “Tamo Koba, e agiende.”

¹¹ Onaqa Tamo Koba a na minjej, “Ni tigelosimqa gam bei aqa nam Tintin di dauryosim gilsim Judas aqa talq di brantqam. Tarsus tamo bei aqa nam Sol a dia pailyoqnsiq unu di unqam.

¹² E na Sol aqa areqalo waqtetonumqa a ñeibilqei na kumbra endegsi unqo. Tamo bei aqa ñam Ananaias a bosim Sol aqaq di ban atimqa ñam poiym sawa unqas.”

¹³⁻¹⁴ Onaqa Ananaias na kamba minjej, “O Tamo Koba, Sol a Jerusalem dia ino tamo ungasari nangi tulan ugeugeinjreqnu. Atra tamo kokba nangi na a qarinyonab Damaskus qure endeq bej. A qure endia tamo ungasari ino ñam metoqnsib pailmeqnub qaji nangi tontnjrsim joqsim Jerusalem aiqajqa deqa bej. Tamo gargekoba nangi degsib mareqnab e queqnum.”

¹⁵ Onaqa Tamo Koba a na Ananaias minjej, “Ni ijo anjam dauryosim Sol aqaq gile. Sol a ijo wau tamo. E na a giltem deqa a ijo ñam osi walwelosim sawa sawa kalilq di tamo ungasari Qotei qaliesai qaji nangi ti mandor kokba ti Israel nangi ti ijo ñam ubtosim minjroqngas.

¹⁶ A ijo ñam qa gulbe gargekoba itoqngas. Gulbe di e na osoryoqnit itoqngas.”

¹⁷ Onaqa Ananaias na minjej, “Od, Tamo Koba, e ino anjam dauryqai.” Osiqa tigelosiq gilsiq Sol soqnej qaji tal di gogetosiq Sol aqaq di ban atsiqa minjej, “O ijo was Sol, Tamo Koba Yesus agi gamq di a segi qa babtonaq ni unem qaji a na e endegsi merbqo, ‘Ni gilsim Sol boletimqa aqa ñamdamu olo poiymqas. Yimqa Mondor Bole a Sol aqa are miligiq aisim a singilatqas.’ O Sol, Yesus na e degsi merbosiq qarinqbqoqa agi e inoq bonum.”

¹⁸ Ananaias na Sol degsi minjnaqa bati qujai deqa ingi bei qe gajige bul Sol aqa ñamdamuq dena ulononaq ñam poiymonaqa sawa unej. Sawa unsiq tigelonag Ananaias na Yesus aqa ñam na yansej.

¹⁹⁻²⁰ Yansonaqa a ingi uynaqa jexamu singilaej.

Sol a Damaskus qureq di maroqnej, “Yesus a Qotei aqa Niri”

Sol a bati qudei Damaskus qureq di tamo ungasari Yesus dauryoqneb qaji nangi koba na korooqneb. A Juda nango Qotei tal dego miligiq giloqnsiq nangi endegsi minjroqnej, “Yesus a Qotei aqa Niri.”

²¹ Yeqnaqa tamo ungasari aqa anjam quoqneb qaji nangi tulan prugoqnsib maroqneb, “Ningi uniy. Sol a Yesus aqa anjam mare mare laqnu. A nami Jerusalem dia tamo ungasari Yesus aqa ñam metoqnsib pailyeqnub qaji nangi ugeugeinjroqnej. Osiqa Damaskus endia dego nangi tontnjrsim atra tamo kokba nangooq olo joqsim aiqajqa bej.” Tamo ungasari nangi degsib maroqnsib tulan prugoqneb.

²² Sol a singila na Qotei aqa wau yeqnaqa aqa singila ti powo ti tulan kobaoqnej. Deqa a Qotei aqa anjam geregere plaltoqnsiq endegsi maroqnej, “Yesus a bole Kristus Qotei na qarinyej qaji.” Degsi mareqnaqa Juda tamo kokba Damaskus di soqneb qaji nangi aqa anjam qalotqa keresaiinjroqnej.

Juda tamo kokba nangi Sol qalsib moiyoqajqa maroqneb

²³ Onaqa bati gargekoba yala koboonaga Juda tamo kokba nangi koroosib mareb, “Iga Sol qalsim moiyoqom.”

²⁴⁻²⁵ Nangi degsib marsibqa Sol a ulanaim deqa nangi qolo ti qanam ti qure aqa siranme kalil taqatesoqneb. Taqatesonabqa tamo ungasari Sol dauryoqneb qaji nangi na qolo a osib gumbaq di jigsib qure aqa jen gogetosib sil na gumba tontosib goge na ura uratonab jen qalaq aiyej.

Sol a Jerusalem aisiq di soqnej

²⁶ Bunuqna Sol a walwelosiq Jerusalem di brantosiqa tamo ungasari Yesus dauryoqneb qaji nangooq gilsiq minjrej, “E ningi koba na Qotei aqa wau ojgom.” Degsi minjrnaqa nangi a ulaiyosib saidyeb. Di kiyaga? A Yesus dauryoqnej di nangi poinjrosai deqa.

²⁷ Onaqa Barnabas na Sol osiqa Yesus aqa anjam maro tamo nangoq gilsiq a Sol a nami gamq di Tamo Koba unnaqa anjam minjej qaji deqa nangi sainjrej. Sol a Damaskus dia Yesus aqa ñam na anjam mare mare laqnej a ulaosaioqnej deqa ti Barnabas na nangi sainjrej.

²⁸ Deqa nangi Sol osib koba na soqneb. Sosibqa Sol a Jerusalem dia Tamo Koba aqa ñam na anjam mare mare laqnej. A ulaosaioqnej.

²⁹ Bati bei Sol a Juda tamo qudei ti anjam na qotoqneb. Tamo nangi di Grik anjam maro qaji. Nangi Sol ombla anjam na qotsibqa nangi a qa ugeosib mareb, “Iga Sol qalsim moiyoqom.”

³⁰ Onaqa Yesus aqa tamo ungasari nangi deqa qusibqa Sol osib Sisaria qureq osi gileb. Gilsib dena Sol qarinyonabqa Tarsus qureq gileb.

³¹ Bati deqa Judia sawaq di, Galili sawaq di, Samaria sawaq di dego tamo ungasari Yesus qa nango areqalo singilateb qaji nangi geregere lawo na soqneb. Nangi bati gaigai Tamo Koba aqa sorgomq di sonabqa Mondor Bole na are singilatetnjroqnej. Tamo ungasari gargekoba nangi are bulyoqnsib Kristen nango miligiq aiyeqnab nangi tulan kobaoqneb.

Pita na Ainias boletej

³² Ariya Pita a sawa bei beiq di laqnsiqa gilsiq Lida qureq di brantej. Brantosiqa Qotei aqa segi tamo ungasari qure dia soqneb qaji nangi itnjrej.

³³⁻³⁴ Dia tamo bei soqnej aqa ñam Ainias. A jejamu laiyoqnaq soqnej. Wausau 8 a bijalq di ñeiesoqnej. Onaqa Pita na unsiqa minjej, “Ainias, Yesus Kristus na ni boletmqo. Deqa ni tigelosim ino bijal qale.” Degsi minjnaqa aqa jejamu singilaonaq a tigelej.

³⁵ Onaqa tamo ungasari kalil Lida qure ti Saron sawa ti dia soqneb qaji nangi tamo di boleonaq unsibqa nangi are bulyosib Tamo Koba qa nango areqalo singilateb.

Pita na Tabita tigeltej

³⁶ Jopa qureq di uña bei soqnej aqa ñam Tabita. A Yesus dauryoqnej qaji. Grik anjam na aqa ñam Dorkas. A uña bolequja. A gaigai kumbra tulan bolequja yoqnsiqa tamo ungasari ingi ingi saiqoji nangi lueinjroqnsiq ingi anainjroqnej.

³⁷ Bati bei a maiyosiq moiyej. Moinaqa uña qudei na aqa jejamu yansosib warum bei goge di atnab soqnej.

³⁸ Lida qure di Jopa qure jojom. Deqa Jopa qureq di tamo ungasari Yesus dauryoqneb qaji nangi Pita a Lida qureq di soqnej di qusibqa tamo aiyel qarinyonab aisib Pita minjeb, “Ni urur au. Ni iga daurgosim koba na Jopa qureq gilqom.”

³⁹ Onaqa Pita a tigelosiqa nangi daurnjrsiqa koba na gilsib Jopa qureq di branteb. Brantonabqa nangi Pita osib uña moiyej qaji aqa warum miligiq gileb. Gilnabqa uña qobul kalil nangi Pita aqa areq di koroosib akamoqneb. Osib gara jugo ti gara tugo ti nami Dorkas a nangi koba na sosibqa gereiyelenej qaji di Pita osoryeb.

⁴⁰ Onaqa Pita a nangi minjrej, “Ningi kalil oqediy.” Degsi minjrnaqa nangi oqedonab singa pulutosiq Qotei pailyej. Pailyosiq koboonaqa uña moiyej qaji aqa areq gilsiq minjej, “O Tabita, ni tigel.” Degsi minjnaqa a ñam plaltosiqa Pita unsiq tigelosiq awoej.

⁴¹ Onaqa Pita na aqa ban ojsiq tigeltej. Tigeltosiqa Qotei aqa segi tamo ungasari nangi ti uña qobul nangi ti metnjrnaqa nangi warum miligiq bosib Tabita uneb a ñambile soqnej.

⁴² Onaqa Jopa qureq di tamo ungasari kalil nanngi manwa deqa qusibqa nanngi gargekoba Tamo Koba qa nanngo areqalo singilateb.

⁴³ Onaqa Pita a bati gargekoba yala Jopa qureq di soqnej. Tamo bei wagme aqa jegara na ingi ingi gereiyo qaji aqa ñam Saimon aqa talq di a ombla soqneb.

10

Lan angro bei na Kornilius anjam minjej

¹ Sisaria qureq di tamo bei soqnej aqa ñam Kornilius. A Rom tamo. A qaja tamo nanngo gate. A na qaja tamo 100 nanngi taqatnjroqnej. Qaja tamo nanngi di Itali sawa qaji.

² Kornilius a Qotei aqa kumbra dauryoqnej qaji. Deqa tamo ungasari kalil a ombla tal qujaiq di soqneb qaji nanngi a ti Qotei aqa sorgomq di soqneb. Juda nanngi ingi ingi saiinjreqnaqa a nanngi silali qa aqaryainjroqnej. A bati gaigai Qotei pailyoqnej.

³ Ariya bati bei sen kelin-tonaqa Qotei na Kornilius aqa areqalo waqtetonaqa ñeio bulosiqa Qotei aqa lan angro bei aqaq bonaq unej. Unnaqa lan angro dena minjej, “O Kornilius.”

⁴ Onaqa Kornilius na lan angro di koqyosiqa tulan ulaugetosiq minjej, “O Tamo Koba, ni kiyaaq ijoq bonum?”

Onaqa lan angro dena minjej, “Qotei a gaigai ino pailyo queqnu. Juda nanngi ingi ingi saiinjreqnaqa ni na nanngi aqaryainjreqnum. Ino kumbra di Qotei a unoqnsiq deqa a ni qa tulan areboleboleiyeqnu.

⁵ Deqa ni que. Ni na tamo qudei nanngi qarijnrimqa Jopa qureq aisib dia tamo bei aqa ñam Saimon ñam bei Pita a itqab. A itosib osib babqa a na anjam bei ni mermqas.

⁶ A tamo bei wagme aqa jegara na ingi ingi gereiyo qaji aqa ñam Saimon aqa talq di unu. Aqa tal agi alile qalaq di unu.”

⁷ Lan angro dena Kornilius anjam degsi minjsiq olo ulanonaqa Kornilius na aqa kangal tamo aiyel metnjrnaqa aqa areq beb. Qaja tamo qujai dego metonaq aqa areq bej. Qaja tamo di a Qotei aqa kumbra dauryoqnej qaji. A bati gaigai Kornilius ombla sosiqa wauetoqnej.

⁸ Onaqa Kornilius na anjam kalil lan angro a marej qaji di nanngi qalub minjrsiqa qarijnjrnaq Jopa qureq aiyeb.

Pita a ñeio bulej

⁹ Nanngi walwelosi aisib gamq di qoloinjrnaqa ñereñeb. Olo nebeonaqa tigelosib aisib Jopa qure jojomyeqnaq bati qujai deqa Pita a Qotei pailyqa osiqa warum bei gogeqsi deq oqej. Di qanam jige.

¹⁰⁻¹¹ Oqsiq warum dia sonaqa a mamyonaaq una qudei nanngi minjrnaqa ingi goiyeteb. Ingi goiyeqnaq bati na Pita aqa areqalo waqtetonaqa a ñeio bulej. A ñeio bulosiqa lan waqonaq ingi bei gara kobaquja bul plalosiq mutu qolqeq di ojelenosib lan goge dena ura uratonab aiyeqnaq unej.

¹² Gara miligiq di wagme utru segi segi soqneb. Bel ti baun ti amal ti bagu ti qebari ti sonab unjrej.

¹³ Unjrsiqa kakro bei quej. A marej, “Pita, ni tigelosim wagme bei qalsim uye.”

¹⁴ Onaqa Pita na minjej, “O Tamo Koba, e uyqasai! Wagme uge uge deqaji e nami uyosaiognem. Wagme deqaji uyqajqa di getento koba.”

¹⁵ Osiqa Pita a kakro di olo quej. A marej, “Ingi ingi e jiga saiqoji qa maronum di ni olo uge qa maraim.”

¹⁶ Gara di degsi aiyoqalubtosiq olo torei oqej.

¹⁷ Neio di aqa utru Pita a poiynosai. Deqa a are koba qalsiq soqnej. Onaqa tamo qalub Kornilius na qarinqrej qaji nangi Jopa qureq di brantosib tamo qudei nangi endegsib nenemnjreb, “Saimon aqa tal qabi unu?” Degsib nenemnjrnabqa nangi na minjreb, “Saimon aqa tal agide.” Onaqa nangi walwelosib Saimon aqa tal meq di tigeleb.

¹⁸ Tigelosib maosib mareb, “Saimon ñam bei Pita a tal endi unu e?”

¹⁹ Pita a ñeio deqa are koba qaleqnaqa Qotei aqa Mondor na minjej, “Ni que. Tamo qalub bosib ni qa maronub.

²⁰ Deqa ni tigelosim nangi daurnjrsim gile. Ni are gulbeimaiq. E na nangi qarinqronum bonub.”

²¹ Onaqa Pita a tal uratosiq mandamq aisiq nango areq di brantosiq minjrej, “Ningi tamo ñameqnub qaji agi e di. Ningi kiyaaq bonub?”

²² Onaqa nangi na minjeb, “Qaja tamo gate aqa ñam Kornilius a tamo bolequja. A Qotei aqa sorgomq di sosisa kumbra bole dauryeqnu. Juda kalil nangi a qa mareqnub, ‘A tamo bolequja.’ Ni que. Ya bilaq Qotei aqa lan angro bei a Kornilius aqaq di brantosiq minjej, ‘Ni tamo qudei nangi qarinqrimqa aisib Pita minjib ino talq bosim anjam bei mermim quqwm.’”

²³ Onaqa Pita a nango anjam di qusiq nangi joqsiaq tal a soqnej qaji dia koba na soqneb. Nerenjosib nebeonaqa Pita a nangi koba na tigelosib gileb. Jopa tamo qudei Yesus dauryoqneb qaji nangi dego koba na gileb.

Pita a Kornilius aqa talq gilej

²⁴ Nangi gilsib gamq di qoloinjrnaqa nerenjeb. Olo nebeonaqa nangi tigelosib gilsib Sisaria qureq di branteb. Kornilius a nangi qa tarinqnsiq ñam ataqnej. A na aqa tamo si nangi ti aqa segi len nangi ti kalil minjrnaq bosib a ti koroosib tarinqneb.

²⁵ Onaqa Pita a gilsiaq Kornilius aqa talq di brantej. Brantosiaq tal gogetonaqa Kornilius a bosiqa Pita aqa singaq di singa pulutosiaq a binjiyej.

²⁶ Onaqa Pita na Kornilius tigeltosiq minjej, “Ni tigel. Ni e binjibaim. Aqo ombla mandam tamo.”

²⁷ Degsi minjsiaq nangi ombla anjam qairosib warum bei miligiq gileb. Warum miligiq di tamo ungasari gargekoba nangi koroesonab unjrej.

²⁸ Unjrnsiaq minjrej, “Ningi qalie, e Juda tamo. Ningi Juda tamo sai. Ningi sawa bei qaji. Deqa gago Juda kumbra agiende. Iga nungo tal gogetqajqa getento koba. Iga ningi koba na laqajqa dego getento koba. Moses aqa dal anjam nami degsi nenjrenjey unu. Ariya Qotei na e endegsi merbej, ‘Sawa bei bei qaji nangi ijo ñamgalaq di tamo uge edegaim.’ Qotei na e degsi merbej.

²⁹ Deqa ningi e qa anjam qarinyonab e nungo anjam gotranyosai. E nungo anjam dauryosim bosim nungo tal gogetonum. Deqa ningi merbiy, ningi kiyaaq e qa anjam qarinyeb?”

³⁰⁻³¹ Onaqa Kornilius na Pita minjej, “Ya ya endi bati qolqe gilqo sen bati kere endego sen kelinqtonaqa e pailyeqnamqa tamo bei gara tulan qat jigsiaq bosiq ijo ulatamuq di tigelosiaq merbej, ‘O Kornilius, Qotei a gaigai ino pailyo queqnu. Juda nangi ingi ingi saiinqreanaqa ni na nangi aqaryainjreqnum. Ino kumbra di Qotei a unoqnsiq deqa a ni qa tulan areboleboleiyeqnu.

³² Deqa ni que. Ni na tamo qudei nangi qarinqrimqa Jopa qureq aisib dia tamo bei aqa ñam Saimon ñam bei Pita a itqab. A itosib osib babqa a na anjam bei ni mermqas. A tamo bei wagme aqa jegara na ingi ingi gereiyo qaji aqa ñam Saimon aqa talq di unu. Aqa tal agi alile qalaq di unu.’

³³ Lan angro na e degsi merbonaqa e tamo qudei nangi urur qarinqjrnab Jopa qureq aisib inoq di branteb. Brantonabqa ni na nangi daurnjrsim agi ijo talq bonum. Deqa e ni qa tulan areboleboleibqo. Endego iga kalil endia

koroosimqa Qotei aqa ñamgalaq di awejunum. Deqa anjam kalil Tamo Koba a na ni mermej qaji di mergimqa iga quqwom.” Kornilius na Pita degsi minjej.

Pita a anjam bole palontej

³⁴ Onaqa Pita a tigelosiq naangi endegsi minjrej, “Endego e qalieonum, Qotei a tamo qudei bole qa maroqnsiq olo tamo qudei uge qa marosaieqnu. Aqa ñamgalaq di tamo kalil kerekere unub.

³⁵ Deqa sawa sawa kalilq di tamo ungasari kumbra bole bole yoqnsib Qotei aqa sorgomq di unub qaji naangi Qotei na tulan areinjreqnu.

³⁶ Bole, nami Qotei na aqa anjam bole qarinyonaqa Israel nango segiq aiyej. Anjam bole di aqa damu endegsi unu. Tamo ungasari naangi Qotei ti ombla jeu atoqnsib sonabqa Yesus Kristus na jeu kobotej. Yesus a tamo kalil nango Tamo Koba.

³⁷ Ningi qalie, Jon a bosiq tamo ungasari naangi yanso qa anjam minjroqnej. Bati deqa Yesus Nasaret qaji a Galili sawaq di aqa wau utru atsiqa walweloqnsiq Judia sawa nango qure kalil keretoqnsiq wauoqnej.

³⁸ Qotei na aqa Mondor Bole ti aqa singila ti Yesus yonaqa a walweloqnsiq kumbra bole bole yoqnej. Yoqnsiq tamo ungasari Satan na ugetnjro qaji naangi kalil boletnjroqnej. Qotei a Yesus ombla soqneb deqa a singila ti wauoqnej.

³⁹ Yesus a Juda nango sawa ti Jerusalem qure ti dia manwa gargekoba yeqnaqa iga gago ñamdamu na unoqnem. Iga deqa bini saoqnsim laqnum. Ariya naangi na Yesus osib ñamburbasq di qalsib moiyoqneb.

⁴⁰ Bati qalub koboonaqa Qotei na Yesus olo subq na tigeltonaqa a tigelosiq gago ñamdamuq di branteqnaqa iga unoqnem.

⁴¹ A Juda kalil nango ñamdamuq di brantosaiyoqnej. Iga Qotei na aqa anjam mare mare laqajqa giltgej qaji gagoq di segi brantoqnej. Agi a subq na tigelosiq iga koba na awooqnsimqa ingi ti ya ti uyoqnem.

⁴² A na mergej, ‘E segi qujai Qotei na giltbej qaji. Deqa mondon e na tamo ñambile so qaji ti tamo moreño qaji ti naangi peginjqai. Ningi na tamo ungasari naangi e qa degsib minjroqniy.’ Yesus na iga degsi mergej.

⁴³ O ijo was, Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil naangi nami endegsib maroqneb, ‘Qotei na tamo ungasari kalil Kristus qa nango areqalo singilatqab qaji naangi aqa ñam na nango une kobotetnjrqas.’ ”

Qotei na sawa bei bei qaji naangi aqa Mondor Bole enjrej

⁴⁴⁻⁴⁶ Pita a anjam degsi mareqnaqa bati qujai deqa Mondor Bole aisiqa tamo kalil Pita aqa anjam quoqneb qaji nango men bulyetnjrnaqa naangi qure utru segi segi nango anjam poinjrnaqa marelenjoqneb. Maroqnsib Qotei aqa ñam soqteqnaqba Juda Kristen Pita koba na beb qaji naangi di qusibqa tulan prugeb. Di kiyaga? Bati di Qotei na sawa bei bei qaji naangi dego aqa Mondor enjrej deqa. Onaqa Pita a endegsi marej,

⁴⁷ “Iga Juda tamo unum. Iga nami Qotei aqa Mondor em. Dego kere bini sawa bei bei qaji naangi aqa Mondor onub. Deqa tamo bei na iga naangi yansnjrqajqa saidgwa keresai.”

⁴⁸ Osiqa naangi minjrej, “Ningi Yesus Kristus aqa ñam na yanso oiy.” Degsi minjrnaqa naangi na yanso osib Pita minjeb, “Ni bati qudei iga koba na endi sqom.” Degsi minjnabqa a naangi koba na soqneb.

11

Pita a Jerusalem aiyej

¹ Yesus aqa anjam maro tamo nanngi ti Yesus aqa tamo ungasari kalil Judia sawaq di soqneb qaji nanngi ti anjam endegsib queb, “Sawa bei bei qaji nanngi dego Qotei aqa anjam osib nanngo areqaloq di singilateb.”

² Onaqa bati bei Pita a Jerusalem aisiq di sonaqa Juda tamo qudei Yesus dauryoqneb qaji nanngi na Pita nrintosib minjeb,

³ “Sawa bei bei qaji nanngi mulun unosaieqnub. Deqa ni kiyaaq nanngo tal gogetosim nanngi ti awoosim ingi uyoqnem?”

⁴ Onaqa Pita a nanngo anjam di qusiqa utruq na anjam endegsi sainjrej,

⁵ “E Jopa qureq di pailyeqnamqa Qotei na ijo areqalo waqtetbonaqa e njeio bulem. E njeio bulosimqa ingi bei gara kobaquja bul plalosiq mutu qolqeq di ojelenosib lan goge na ura uratonab ijo ulatamuq ainaq unem.

⁶ Unsim geregere gara miligi peleiyosim wagme utru segi segi unjrem. Wagme juwan ti amal ti bagu ti qebari ti gara miligi di sonab unjrem.

⁷ Unjrsimqa kakro bei quem. A merbej, ‘O Pita, ni tigelosim wagme bei qalsim uye.’

⁸ Onaqa e marem, ‘O Tamo Koba, e uyqasai! Wagme uge uge deqaji e nami uyosaiqnem. Wagme uge deqaji uyqajqa di getento koba.’

⁹ Onaqa kakro di a olo lan goge na brantej. A marej, ‘Ingi ingi e jiga saiqoji qa maronum di ni olo uge qa maraim.’

¹⁰ Gara di degsi aiyoqalubtosiqa wagme kalil gara ti olo torei goge oqej.

¹¹ “Bati qujai deqa tamo qalub nanngi bosib e soqnem qaji tal meq di tigeleb. Tamo bei na nanngi Sisaria qureq dena qarinnjrnaq ijoq beb.

¹² Bonab Qotei aqa Mondor na e merbej, ‘Ni tigelosim nanngi qalub daurnjrsim gile. Ni are gulbeimaiq.’ Degsi merbonaqa e tigelosim nanngi qalub daurnjrsim Yesus aqa tamo 6 agi endia tigelejunub qaji nanngi koba na gilem. Gilsim Sisaria qureq di brantosim tamo di aqa tal gogetem.

¹³⁻¹⁴ Gogetonamqa tamo dena iga endegsi saigej, ‘Lan angro bei a bosiq a ijo talq endi tigelesonaq e unem. Unnamqa merbej, “Ni na tamo qudei nanngi qarinnjrnaq Jopa qureq aisib dia tamo bei aqa ñam Saimon ñam bei Pita a itqab. A itosib osib babqa a na ni Qotei aqa anjam mermimqa anjam dena Qotei na ni oqas. Osim tamo ungasari kalil ni ombla tal qujaiq endi unub qaji nanngi dego elenqas.”’

¹⁵ O ijo was, tamo dena iga degsi saigonaqa e kamba anjam marka yeqnamqa Mondor Bole a tamo kalil tal dia koroesoqneb qaji nanngoq aiyej. Mondor a nami iga Juda gagoq aiyej dego kere nanngoq aiyej.

¹⁶ Nanngoq ainaqa e unsimqa Tamo Koba aqa anjam nami marej qaji deqa olo are qalem. Agi a endegsi marej, ‘Jon a ya na tamo ungasari nanngi yansnjroqnej. Ariya e Mondor Bole aqa singila na ningi yansngwai.’

¹⁷ O ijo was ningi quiy. Iga nami Tamo Koba Yesus Kristus qa gago areqalo singilatonamqa Qotei na aqa Mondor Bole iga egej. Bini sawa bei bei qaji nanngi dego Yesus qa nanngo areqalo singilateqnabqa Qotei na aqa Mondor nanngi enjreqnu. Deqa Qotei aqa wau di e na getentqa keresai.”

¹⁸ Onaqa Juda tamo Pita nrinteb qaji nanngi aqa anjam di qunabqa nanngo nrint koboej. Deqa nanngi Qotei aqa ñam soqtosib mareb, “Bole, Qotei a sawa bei bei qaji nanngi dego are bulyetnjreqnu. Deqa nanngi dego nambile gaigai sqab.”

Antiok qureq di tamo ungasari gargekoba nanngi are bulyoqneb

¹⁹ Ariya Juda tamo Stiven qaleb qaji nanngi na Kristen nanngi ugeugeinjreqnab segi segi jaraiyosib Fonisia sawa ti Saiprus nui ti Antiok qure ti deq gileleheb. Gilsib dia Qotei aqa anjam mare mare laqneb. Laqnabqa Juda

nangi segi Qotei aqa anjam minjroqneb. Sawa bei bei qaji nangi Qotei aqa anjam minjroaioqneb.

²⁰ Ariya Kristen qudei nangi Saiprus ti Sairini ti dena tigelosib Antiok qureq aisib Grik nangi dego Tamo Koba Yesus aqa anjam bole minjroqneb.

²¹ Kristen nangi di Tamo Koba aqa singila ti wauoqneb deqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi Yesus qa nango areqalo singilatoqnsib are bulyoqneb.

²² Onaqa Yesus aqa tamo ungasari Jerusalem di soqneb qaji nangi kumbra deqa qusibqa Barnabas qarinyonab Antiok gilej.

²³ Antiok gilsika Qotei a Grik nangi qa dego are boleiyuqnsika aqaryainjroqnej di unej. Unsiqa tulan areboleboleiyej. Deqa a na nangi kalil are singilatetnjroqnsika minjroqnej, “Ningi Tamo Koba a gaigai dauryoqnsib soqniy.”

²⁴ Barnabas a tamo bolequja. Mondor Bole aqaq di sonaqa a singila ti wauoqnej. Aqa areqalo kalil Tamo Koba Yesus qa singilatosiq soqnej. Deqa a Yesus aqa anjam mareqnaqa tamo ungasari gargekoba nangi quoqnsib Yesus aqaq boqneb.

²⁵ Ariya bati bei Barnabas a Sol namqajqa marsiq Tarsus qureq gilej.

²⁶ Gilsiq Sol namosiq itosiq ombla puluosib Antiok olo aiyeb. Aisib dia wausau qujai Yesus aqa tamo ungasari nangi koba na wauoqneb. Wauoqnsibqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi Qotei aqa anjam minjroqneb. Antiok dia tamo ungasari Yesus dauryoqneb qaji nango nam Kristen wainjreb.

²⁷ Onaqa bati bei Qotei aqa medabu o qaji tamo qudei nangi Jerusalem dena walwelosib Antiok beb.

²⁸ Bei aqa nam Agabus. Nangi Antiok bonabqa Qotei aqa Mondor na Agabus medabu singilatetonaqa a tigelosika marej, “Sawa sawa kalilq di nangi mam koba oqab.” Agabus a degsi marej. Mam di bunuqna Mandor Koba Klodius aqa bati qa brantej.

²⁹ Yesus aqa tamo ungasari nangi Agabus aqa anjam di qusibqa nangi nango segi segi silali soqnej di koroiyeb. Koroiyosib nango Kristen was Judia sawaq di soqneb qaji nangi aqaryainjrqa marsib silali qarinyonab nangoq aiyej.

³⁰ Silali di nangi Barnabas Sol wo enjrnabqa nangi na osi aisib Kristen gate Judia sawaq di soqneb qaji nango banq di ateb.

12

Herot na Pita ojsika tonto talq di waiyej

¹ Bati deqa Mandor Herot na Yesus aqa tamo ungasari qudei nangi ojelenosika ugeugeinjroqnej.

² Osiqa a na qaja tamo bei qarinyonaqa gilsiq Jon aqa was Jems serie na qalnaq moiyej.

³ A degyonaqa Juda tamo kokba nangi areboleboleinjrej di qalieosiq deqa Pita dego oje. Bati di Bem Tiyosai Qaji Uyyajqa Yori Bati Koba.

⁴ Herot a Pita ojsika tonto talq di waiyosika qaja tamo 16 nangi minjrnaqa nangi Pita taqatesoqneb. Herot a endegsi are qalej, “Yori bati koba nam Pasova di koboamqa e Pita osiy Juda nango ulatamuq di tigeltqai.”

⁵ Pita a tonto talq di sonaqa Yesus aqa tamo ungasari nangi singila na Pita qa pailyoqneb.

Lan angro bei a bosika Pita tonto talq dena oqeq atej

⁶ Herot a marej, “Nebeamqa e na Pita osiy Juda nango ulatamuq di tigeltqai.” Qolo deqa qaja tamo aiyel na Pita osib tonto tal miligiq di warum beiq waiyosib ambletosib sil kokba aiyel na tontonab neiesoqnej. Qaja tamo qudei nangi tonto tal siranme jojomq di tigelesosib taqatoqneb.

⁷ Onaqa qolo qujai deqa Tamo Koba aqa lan angro bei a warum miligiq di brantoqujatej. Aqa rian na warum di tulan suwantej. Onaqa lan angro dena Pita jar banq di kontosiq dudumyej. Dudumyosiq minjej, “Ni tigeloqujat.” Degsi minjnaqa sil kokba aiyel Pita aqa ban qoseb qaji di pamblonjosib uloneb.

⁸ Onaqa lan angro na olo Pita minjej, “Ino gara tigsim ino singa tatal jige.” Onaqa Pita a degyonaqa olo minjej, “Ino gara jugo dego jigsim e daurbe.”

⁹ Degsi minjnaqa Pita a warum di uratosiq lan angro dauryosiq gilej. Lan angro a bole Pita oqeq atej di Pita a poiynosai. A are qalej, “E nejobilqeionum kiyo?”

¹⁰ Nanqi walwelosib qaja tamo bei tonto tal taqatesoqnej qaji di bunyosib gilsib olo qaja tamo bei bunyosib siranme kobaquja ain na gereiyo qaji di brantonab siran a segi waqonaqa nanqi aiyel oqedeb. Siranme di tonto talq dena oqedosim qureq aqajqa siranme. Nanqi siranme dena oqedosib gam dauryosib giloqnsib lan angro na Pita uratosiq ulanej.

¹¹ Onaqa Pita a poiynaqa marej, “Bole. Endego e qalieonum, Juda nanqi e lubqa laqnabqa Tamo Koba a na aqa lan angro qarinyqoqa bosiq e aqaryaibosiq Herot aqa banq dena e oqo.”

¹² Pita a degsi poiynaqa walwelosi gilsiq Jon aqa nam bei Mak aqa ai Maria aqa talq di brantej. Tal miligiq di Kristen gargekoba nanqi koroesosib Pita qa pailyoqneb.

¹³⁻¹⁴ Onaqa Pita a tal meq di brantosiq siranmeq di tigelosiq kindokindonosiq maeqnaqa kangal unja bei aqa nam Roda a bosiq siran waqtqa osiq Pita aqa kakro qusiq tulan areboleboleiyej. Onaqa a siran waqtqa uratosiq olo urur ti warum miligiq gilsiq nanqi minjrej, “Pita bqo agi tal meq di tigelejunu!”

¹⁵ Onaqa nanqi na minjeb, “Ni nanarionum. Di Pita sai.” Degsi minjnabqa a tulan singilaosiq minjrej, “E nanariosai. E bole maronum. Pita a bqo aqa kakro quonum.” Onaqa nanqi na minjeb, “Di Pita sai. Di aqa lan angro kiyo?”

¹⁶ Onaqa Pita a siranmeq di tigelesosiq kindokindoneqnaqa nanqi kalil bosib siran waqtosib Pita unsib tulan prugeb.

¹⁷ Onaqa Pita a aqa ban soqtonaqa nanqi kirionabqa Tamo Koba a na tonto talq dena oqeq atej deqa nanqi sainjrej. Osiqa minjrej, “Ningi gilsib Yesus aqa tamo ungasari kalil Jems ombla endegsib minjriy, ‘Pita a tonto talq dena oqedqo.’ ” Pita a nanqi degsi minjrnsiq nanqi uratnjrsiq tal beiq gilej.

¹⁸ Nebeonaqa qaja tamo tonto tal taqatesoqneb qaji nanqi nam ateb Pita a tonto talq di sosai. Nanqi degsi unsibqa tulan ulaugetosib are koba qaloqnsib maroqneb, “Pita a qabitqo?”

¹⁹ Onaqa Herot na aqa qaja tamo qudei nanqi minjrej, “Ningi tonto talq gilsib Pita osib boiy.” Degsi minjrnaqa nanqi tonto talq gilsib Pita qa namonab ugeinjrej. Ugeinjrnaqa olo puluosib aisib Herot minjeb, “Pita a tonto talq di sosai.” Degsib Herot minjnabqa a segi gilsiq qaja tamo tonto tal taqatesoqneb qaji nanqi nenemnjrnaqa minjeb, “Pita a qabitqo kiyo di iga qaliesai.” Nanqi degsib Herot minjnabqa a na aqa qaja tamo qudei nanqi minjrej, “Nangi Pita geregere taqatosai deqa ningi na nanqi numib morenqab.” Osiqa bunuqna Herot a Judia sawa uratosiq Sisaria qureq gilsiq di soqnej.

Herot a moiyej

²⁰ Herot a nami Tair qure ti Saidon qure ti nanqi qa njirinugetej. Deqa tamo ungasari qure aiyel dia soqneb qaji nanqi koroosib mareb, “Iga tamo qudei qarijnjrimqa nanqi Sisaria qureq aisib Herot aqa are latetqab. Yim aqa njirinj koboqas.” Nanqi degsib marsib tamo qudei qarijnjnabqa nanqi aisib Herot aqa talq di brantosib tal taqato tamo aqa nam Blastus endegsib minjeb, “Ni

na Herot minjim a odimqa iga a ombla qairqom. Yim aqa nirin koboqas." Sawa kalil Herot a taqatoqnej qaji nanqoq dena Tair ti Saidon ti nanqi na ingi awaiyoqneb. Utru deqa nanqi Herot aqa nirin kobotqajqa mareb. Onaqa Blastus a nanqo anjam di qusiqa gilsiq Herot minjej.

²¹ Minjnaqa Herot a qusiqa odosiqa nanqi koba na qairqajqa bati atej. Bati brantonaqa nanqi koroonaqqa Herot a nanqi anjam bei minjrqa osiqa mandor kokba nanqo wala gaigai jigeqnub deqaji bei jigsiqua aqa awo jaram kobaq di awoosiq nanqi anjam minjroqnej.

²² Minjreqnaqa tamo ungasari koroosoqneb qaji nanqi aqa anjam di quoqn-sib tulan areboleboleinjrnaqa lelenosib maroqneb, "Herot a mandam tamo sai. A dego qotei bei. Deqa a anjam degsi mareqnu."

²³ Herot a Qotei bole aqa ñam soqtosai. A aqa segi ñam soqtoqnsiqua anjam maroqnej. Deqa Tamo Koba aqa lan angro bei urur aisiq Herot a ma uge yonaqa aqa bi ani ambli na uynab a moiyej.

²⁴ Bati deqa Tamo Koba aqa anjam tulan kobaoqnsiqua qure qure kalil keretoqnej.

²⁵ Onaqa Barnabas Sol wo nanqi Jerusalem dia nanqo wau kobotosib olo puluqa laqnsib Jon aqa ñam bei Mak a osib koba na Antiok qureq gileb.

13

Antiok qureq di Kristen nanqi na Barnabas Sol wo giltjnreb

¹ Antiok dia Qotei aqa medabu o tamo nanqi ti Qotei aqa anjam plalto tamo nanqi ti Kristen nanqo ambleq di soqneb. Nanqo ñam agiende. Bei Barnabas. Bei Simeon aqa ñam bei Niger. Bei Lusius. A Sairini qaji. Bei Manain. A nami Mandor Herot ombla tal qujaiq di angro kiñilala sosib boleeb. Bei Sol.

² Nanqi Tamo Koba a qa louoqnsib ingi ti ya ti uratosib sonabqa Mondor Bole na nanqi minjrej, "Ningi Barnabas Sol wo nanqi aiyel giltjnrsib qarinqjribqa nanqi gilsib wau e na enjronum qaji di ojgab."

³ Onaqa nanqi ingi ti ya ti uratosib pailiosib nanqo aiyel gateq di ban atsib qarinqjrnab gileb.

Saiprus nuiq di Barnabas Sol wo nanqi Yesus aqa anjam bole maroqneb

⁴ Mondor Bole na nanqi aiyel qarinqjrnaq gilsib Selusia qureq di brantosib dia qobun bei gogetosib qobun na gilsib Saiprus nuiq di branteb. ⁵ Brantosib Salamis qureq di tiryosib dena nanqi singa na walweloqnsib Juda nanqo Qotei tal qudei miligiq giloqnsib Qotei aqa anjam minjre minjre laqneb. Jon aqa ñam bei Mak a nanqi aiyel daurnjrsiq aqaryainjroqnej.

⁶ Nanqi Saiprus nui aqa qure kalil keretosib Pafos qureq di branteb. Osib qure dia quñam tamo bei aqa ñam Barjisas iteb. A Juda tamo. A na tamo ungasari nanqi gisa gisanjroqnsiqua endegsi minjroqnej, "E Qotei aqa medabu o qaji tamo bole."

⁷⁻⁸ Rom nanqo gate koba bei aqa ñam Sergius Paulus a Pafos qureq di soqnej. Barjisas a gaigai Sergius Paulus dauryosiq laqnej. Sergius Paulus a qalie tamo kobaquja. A na Barnabas Sol wo nanqi metjnrnaqa aqa areq bosib Qotei aqa anjam minjoqneb. Onaqa Barjisas (Grik anjam na aqa ñam Elimas) a are qalej, "E na Barnabas Sol wo nanqo anjam gegentoqnqai. Sergius Paulus a Yesus qa aqa areqalo singilato uge."

⁹⁻¹⁰ Sol aqa ñam bei Pol. Mondor Bole a Pol aqa miligiq aisiq singila yonaqa a na Elimas koqyosiq minjej, "Ni Satan aqa angro. Ni kumbra bole kalil jeutosim laqnum. Ni gisan anjam marqajqa ino areqaloq di magejunu. Ni gisan kumbra yqajqa tulan singilaeqnum. Ni Tamo Koba aqa anjam bole

beltoqnsimqa olo gisan anjam segi mareqnum. Ino kumbra uge di ni uratqa keresai.

¹¹ Deqa ni que. Endego Tamo Koba aqa singila inoq aiyimqa ni namdamu getenmimqa bati gargekoba yala sen unqasai.” Degsi minjnaqa aqa namdamu ambruiyonaqa a sawa unqa keresai. Deqa a na tamo qudei nanqi metnjroqnsiqa endegsi minjroqnej, “Ningi ijo ban ojsib e gam osorbiy.”

¹² Sergius Paulus a Tamo Koba aqa singila di unsiqa Qotei aqa anjam Pol Barnabas wo nanqi maroqneb qaji di poiyoonaqa tulan prugosiq Yesus qa aqa areqalo singilatej.

Pol a Pisidia sawaq di Qotei aqa anjam palontej

¹³ Onaqa tamo nanqi Pol dauryosib laqneb qaji nanqi a koba na Pafos qure uratosib qobun na gilsib Pamfilia sawaq di brantosib Perga qureq di tiryeb. Tiryosib dia Jon Mak a nanqi uratnjrsiqa olo puluosiq Jerusalem aiyej.

¹⁴⁻¹⁵ Onaqa Pol Barnabas wo nanqi Perga qure uratosib singa na walwelosib Pisidia sawaq gilsib Antiok qureq di branteb. Brantosib di sonabqa yori batiej. Deqa nanqi Qotei tal miligiq gilsib awoonabqa Juda gate kokba nanqi tigelosib Moses aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nanjo anjam ti sisiyoqneb. Sisiyosib koboonaqa nanqi na Pol Barnabas wo minjreb, “O gago was aiyel, ningi gagoq bonub deqa tamo ungasari nanjo are singilatetnjrqajqa anjam bei soqnim tigelosib mariy.”

¹⁶ Onaqa Pol a tigelosiqa aqa ban soqtonaqa tamo ungasari nanqi kirionabqa endegsi minjrej, “O Israel ningi ti tamo ungasari kalil Qotei aqa sorgomq di unub qaji ningi ti ijo anjam endi quiy.

¹⁷ Qotei a nami gago moma nanqi giltjnnaqa nanqi Isip sawaq di tulan gargekobaonabqa Qotei a singila na nanqi joqsiqa Isip uratosib gileb. Gago moma nanqi di agi Israel.

¹⁸ Nanqi gilsib wausau 40 wadau sawaq di sonabqa Qotei a nanjo gulbe qoboiyetnjroqnej.

¹⁹ Osiqa Kenan sawaq di qure kokba 7 padaltnjrsiqa nanjo mandam pupoiyoqnsiq gago moma nanqi enjroqnej. Qotei a nanqi degnjroqnsiq bosi bosiq wausau 450 koboej.

²⁰ Di koboonaqa Qotei a gago moma qudei nanqi giltjnrsiqa gate kokba atsiqa singila enjreqnaqa singila dena nanqi na Israel tamo ungasari nanqi taqatnjroqneb. Degsib yonab yonab Qotei aqa medabu o qaji tamo Samuel aqa bati brantej.

²¹ “Onaqa Israel nanqi na Samuel minjeb, ‘Ni na tamo bei giltimqa a gago mandor koba sosim iga taqatgwas.’ Degsib Samuel minjnabqa a na Kis aqa njiri Sol giltonaqa a Israel nanjo mandor koba soqnej. Sol a Benjamin aqa len. A Israel nanjo mandor koba sonaqa wausau 40 koboej.

²² Onaqa Qotei na Sol kobotosiqa olo Devit giltonaqa a kamba Israel nanjo mandor koba soqnej. Qotei a Devit qa endegsi marej, ‘E Jesi aqa njiri Devit unonum, aqa kumbra tulan boledamu. E Devit aqa kumbra qa tulan arearetbeqnu. E qalieonum, a ijo areqalo kalil dauryoqnqas.’

²³ O ijo was ningi quiy. Qotei aqa anjam bei a nami marej qaji di a segi dauryosiqa Devit aqa len nanjoq dena tamo bei giltosiqa qarinyonaq Israel gagoq bej. Tamo di aqa nam Yesus. A iga padalo sawaq na elenqajqa deqa Qotei na qarinyonaq bej.

²⁴ “Yesus na aqa wau utru atosaisonaqa Jon a namoqna bosiqa Israel nanqi endegsi minjroqnej, ‘Ningi are buliybqa e na ningi yansngwai.’

²⁵ Osiqa aqa wau kobotqa osiqa olo endegsi maroqnej, ‘Ningi e qa kiyersib mareqnub? E nami merngem, e Kristus sai. Kristus a ijo qoreq na bqas. Aqa

ñam kobaquja. E ñam saiqoji. E tamo lanaj. Deqa e na Kristus kangalyqajqa e tamo bolesai.' Jon a degsi maroqnej.

²⁶ "O Abraham aqa moma ningi ti tamo kalil Qotei aqa sorgomq di unub qaji ningi ti ijo anjam endi quiy. Ningi kalil ijo was. Qotei a iga padalo sawaq na elenqas anjam di a na qarinyonaq gagoq bej.

²⁷ Tamo ungasari Jerusalem di unub qaji nango gate ti nangi na Yesus qalib moiqajqa anjam qoseb. Di kiyaaqa? Yesus a bole Kristus di nangi poinjrosai deqa. Qotei aqa medabu o tamo nango anjam yori bati gaigai sisiyeqñub qaji di aqa damu dego nangi poinjrosai. Utru deqa nangi na Yesus qalib moiqajqa anjam qoseb. Nango kumbra dena nangi Qotei aqa medabu o tamo nango anjam keretosib yeb.

²⁸ Nangi Yesus aqa une bei babtosai. Nangi a moiyotqajqa utru saiqoji. Deqa nangi lana aqa jejamuq di une qamsib Pailat minjeb, 'Yesus a une ti deqa ni a ñamburbasq di gaint.' Degsib minjnabqa a na Yesus osiq qaja tamo nango banq di atnaqa nangi a qalnab moiyej.

²⁹ Anjam kalil Qotei aqa medabu o tamo nangi nami nengrenyeb qaji di Juda nangi keretosib yosib agi Yesus qalsib moiyoteb. Moiyotosib ñamburbasq dena osib subq ateb.

³⁰⁻³¹ Onaqa Qotei na olo Yesus subq na tigeltonaqa a tigelosiqqa tamo nangi nami a ombla Galili sawa uratosib Jerusalem aiyeq qaji nango ñamdamuq di bati gargakoba branteqnaqa nangi unoqñeb. Deqa bini nangi Yesus qa anjam saeqnsib laqnabqa Juda tamo ungasari kalil nangi queqñub.

³² "Nami Qotei na gago moma nangi anjam bole endegsi minjrej, 'E na Kristus qarinyit bosim tamo ungasari nangi elenqas.' Qotei aqa anjam bole di bini aqo Barnabas wo na ningi merngeqñum.

³³ Qotei na anjam bole di aqa damu babtqa osiq deqa Yesus olo subq na tigeltej. Gago moma nango len agi iga. Deqa Yesus a gagoq bej. Devit a nami louqa buk miligiq di Yesus qa endegsi nengrenyej, 'Ni ijo angro bole.

Bini e ni ñambabtmonum.'

Devit a lou namba 2q di anjam di nengrenyej.

³⁴ Bunuqna Yesus a moinaqa Qotei na subq na tigeltej deqa Yesus a olo moiqasai. Aqa jejamu subq di qusaqasai dego. Agi Qotei a nami marej, 'E nami Devit boletem dego kere e ningi boletñgwai. E bole merngonum.'

³⁵ Deqa ningi quiy. Nami Devit a Qotei minjej, 'Ni ino segi angro bolequja ni na giltem qaji aqa jejamu subq di uratim qusaqasai.' Devit a degsi Qotei minjsiqqa louqa buk miligiq di nengrenyej.

³⁶ Ningi qalie, Devit a mandamq di sosisqa a Qotei aqa areqalo dauryoqnej. A moinaqa aqa jejamu subq ateb. Aqa moma nangi nami subq atelenjeb a dego degsib subq ateb. Onaqa aqa jejamu subq di qusaej.

³⁷ Ariya tamo Qotei na subq na tigeltej qaji aqa jejamu qusaosai. Tamo di agi Yesus.

³⁸ O ijo was, ningi endegsi poingem. Yesus qujai di aqa ñam na Qotei a nungo une kobotetñgwas. E Yesus qujai deqa anjam plaltoqñsim ningi merngeqñum.

³⁹ Ningi Moses aqa dal anjam dauryqab gam dena Qotei a nungo une kobotetñgwasai. A ningi tamo bole qa merngwasai dego. Tamo ungasari Yesus qa nango areqalo singilateqñub qaji nangi segi Qotei na une kobotetñjroqñsiq nangi tamo bole qa minjreqñu.

⁴⁰ Deqa ningi geregere ñam atoqñiy. Qotei aqa medabu o tamo nango anjam nangi nami maroqñeb qaji di aqa damu nungoq bo uge. Agi nangi endegsib maroqñeb,

⁴¹ ‘O ijo anjam misilinyo qaji tamo, nungo bati qa e na manwa bei babbittqa ningi di unsib tulan prugwab. Tamo bei na manwa deqa saingwas di ningi bole qa marqasai. Deqa ningi padalougetqab.’ ” Pol a anjam degsi marej.

⁴² Onaqa lou koboonaqa Pol Barnabas wo nangi Qotei talq dena oqedonabqa tamo ungasari nangi na minjreb, “Yori bati bei ningi bosib anjam deqaji olo mergibqa iga quqwom.”

⁴³ Tamo ungasari nangi jaraiyeq nabqa nanggo ambleq di Juda gargekoba nangi na Pol Barnabas wo nangi daurnjreb. Sawa bei bei qaji qudei nami Qotei aqa sorgomq di sqa marsib Juda nanggo miligiq aiyeb qaji nangi dego Pol Barnabas wo nangi daurnjreb. Deqa nangi aiyel na nanggo are singilatetnjroqnsib endegsib minjroqneb, “Qotei a ningi qa are boleiyeqnu aqa kumbra di ningi geregere ojesoqniy.”

⁴⁴ Onaqa yori bati bei tamo ungasari kalil Antiok qureq di soqneb qaji nangi Qotei aqa anjam quqwa marsibqa bosib Qotei talq di koroeb.

⁴⁵ Onaqa Juda nangi na nangi unjrsib are ugeinjrej. Deqa Pol a anjam mareqnaqa nangi na aqa anjam gegentoqnsib a misilinyoqneb.

⁴⁶ Ye qnab Pol Barnabas wo nangi na Juda nangi singila na endegsib minjreb, “Qotei na aqa Barnabas wo qarinqosiq mergej, ‘Ningi namoqna Juda nangi segi ijo anjam minjroqniy.’ Mergej deqa iga bosim Qotei aqa anjam ningi Juda segi namoqna merngeqnum. Merngeqnamqa ningi na gago anjam gotranyeqnub. Nungo kumbra dena ningi nungo segi jejamuq di une atoqnsib ningi nambile gaigai sqajqa gam urateqnub. Deqa ningi quiy. Bini aqa aiyel ningi uratngsimqa sawa bei bei qaji nanggoq giloqnsim Qotei aqa anjam nangi minjroqnqom.

⁴⁷ Iga degyqom. Di kiyaaqa? Tamo Koba a nami iga endegsi mergej, ‘E ni qarinqmitqa ni pulon bul sosim sawa bei bei qaji nanggoq giloqnqam. Giloqnsim lan utru qolqeq di tamo ungasari nangi ijo anjam minjroqnm e na nangi elenqai.’ ”

⁴⁸ Onaqa sawa bei bei qaji nangi Pol aqa anjam di qusibqa tulan areboleboleinjrnaba Tamo Koba aqa anjam binjyoqneb. Deqa qure dia tamo ungasari Qotei na nami nambile gaigai sqajqa giltinjrej qaji nangi Yesus qa nanggo areqalo singilateb.

⁴⁹ Bati deqa Tamo Koba aqa anjam tulan kobaosiq sawa di keretej.

⁵⁰ Onaqa Juda nangi Pol Barnabas wo nangi qa tulan minjin oqetnjrnaba una kokba qudei Qotei qa louoqneb qaji nangi ti qure deqa gate kokba ti nanggo are ugetetnjreb. Are ugetetnjrnabqa nangi tigelosib Pol Barnabas wo nangi ugeugeinjrsib nangi aiyel qure dia sqajqa singila na saidnjrsib winjrnab jaraiyeb.

⁵¹ Deqa nangi aiyel nanggo singa tumburum butuyosib qure di urateb. Juda nangi nanggo segi une qalieqajqa deqa nangi aiyel kumbra di yeb. Yosib Aikoniam qureq aiyeb.

⁵² Bati deqa Antiok qureq di Mondor Bole a tamo ungasari Yesus qa nanggo areqalo singilateb qaji nanggo are miligiq aiyeqnsiq nangi singilatnjreqnaqa nangi tulan areboleboleinjroqnej.

14

Pol Barnabas wo nangi Aikoniam qureq di Qotei aqa anjam palontoqneb

¹ Pol Barnabas wo nangi Aikoniam dia Juda nanggo Qotei tal miligiq gileb. Gilnabqa tamo ungasari nangi koroesonabqa tigelosib Qotei aqa anjam palontosib minjroqneb. Minjreqnabqa nanggo aiyel anjam dena tamo ungasari

tulan gargekoba Juda ti Grik ti are qametnjrnaqa nangi Yesus qa nango areqalo singilateb.

² Onaqa Juda qudei nangi Pol Barnabas wo nango anjam quqwa uratosib Grik qudei nango are ugetetnjrnabqa nangi Yesus aqa tamo ungasari nangi qa ugeosib misilijnjroqneb.

³ Deqa nangi aiyel Aikoniam qureq di sokobaiyosib Tamo Koba a tamo ungasari nangi qa are boleiyeqnu anjam di mare mare laqneb. Nangi aiyel ulaosai. Tamo Koba a na nangi aiyel singila enjreqnaqa nangi manwa gargekoba yoqneb. Yeqnabqa tamo ungasari gargekoba nangi manwa di unoqnsib endegsi poinjroqnej, “Bole, nango aiyel anjam di Qotei aqa anjam.”

⁴ Onaqa qure dia tamo ungasari nangi poelenjosib qudei nangi Juda nangi daurnjrsib olo qudei nangi Pol Barnabas wo nangi daurnjreb.

⁵ Deqa Grik qudei ti Juda qudei ti nango gate nangi ti endegsib are qaleb, “Iga na nangi aiyel ugeugeinjrsm menin na ñumsim moiyojnjqom.”

⁶ Onaqa nango areqalo di Pol Barnabas wo nangi qalieosib jaraiyosib Likonia sawa nango qure aiyel Listra ti Derbe ti deq aiyeb. Aisib sawa bei jojom di dego branteb.

⁷ Brantosib dia Yesus aqa anjam bole mare mare laqneb.

Pol Barnabas wo nangi Likonia sawaq di Yesus aqa anjam bole maroqneb

⁸ Listra qureq di tamo bei ai miligiq na singa qandamo nambabej qaji a soqnej. A nami walweloasioqnej. Aqa singa singila saiqoji. Awogaigaisoqnej.

⁹ Bati deqa Pol a Qotei aqa anjam palonteqnaqa tamo di a quoqnej. Onaqa Pol na tamo di koqyosiq aqa areqalo unej aqa areqalo qujai Qotei na a boletbqa kere.

¹⁰ Degsi unsiq deqa tamo di metosiq minjej, “Ni tigelosim walwel.” Minj-naqa a tigeloqjatosiq walwelej.

¹¹ Pol a kumbra di yonaqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi unsibqa nango segi Likonia anjam na lelenjoqnsib maroqneb, “Ningi uniy. Gago qotei nangi tamo bulyosib gagoq bonub.”

¹² Nangi degsib lelenjoqnsib Barnabas minjeb, “Ni gago qotei Sus.” Pol a Qotei aqa anjam plaltoqnej deqa nangi a minjeb, “Ni gago qotei Hermes.”

¹³ Qure polomq di nango qotei Sus aqa atra tal soqnej. Deqa atra tamo a makau qudei osiq nam so na walatnjrsiq Pol Barnabas wo nangi aiyel atrainjrqa marsiq tamo ungasari gargekoba joqsiq nangi koba na qure polomq gileb.

¹⁴ Onaqa Yesus aqa anjam maro tamo aiyel Barnabas Pol wo nangi deqa qusibqa are tulan gulbeinjrnaqa nango segi gara bumbranjosib gurgur ti tamo ungasari nango ambleq aisib lelenjosib minjreb,

¹⁵ “O tamo ungasari, ningi kiyaa kumbra endi yeqnub? Aqo aiyel mandam tamo, ningi ti kere. Aqo aiyel na Yesus Kristus aqa anjam bole ningi merngeqnum. Di kiyaa? Ningi are bulyosib gisan qotei kalil endi torei uratnjrsib Qotei nambile so qaji a qa nungo areqalo singilatqajqa deqa. Qotei agi a na lan ti mandam ti yuwal ti ingi ingi kalil ti gereiyej.

¹⁶ Bole, nami Qotei na sawa bei bei qaji nangi uratnjreqnaqa nangi nango segi areqalo dauryoqnsib laqneb.

¹⁷ Bati deqa Qotei a ningi qa uliosasioqnej. Ningi a qa qalieqajqa deqa a bati gaigai ningi geregereingoqnej. A lan goge na awa engeqnaqa ingi uyo kalil aqa bati qa melieqnaqa ningi uyoqnsib areboleboleingoqnej.”

¹⁸ Onaqa tamo ungasari nangi Pol Barnabas wo nango anjam di qusib quosaibulosib olo minjreb, “Ningi gago qotei.” Degsib minjroqnsib nangi aiyel atrainjrqaqajqa tulan singilaeqnaq nangi na saidnjroqneb.

¹⁹ Onaqa Juda tamo qudei nangi Antiok dena ti Aikoniam dena ti walwelosib Listra qureq bosib dia tamo ungasari nango are ugetetnjrnabqa nangi tigelosib Pol meniñ na qaleb. Osib a girinjosib gilsib qure qalaq di ateb. Nangi are qaleb, “A moiqo.”

²⁰ Onaqa tamo ungasari Yesus qa nango areqalo singilateb qaji nangi Pol aqa areq gilsib Pol a mandamq di ñeiesonaq a kainyesonabqa tigelosiq a olo qure miligiq gilej. Nebeonaqa a Barnabas osiq a ombla walwelosib Derbe qureq aiye b.

Pol Barnabas wo nangi na Kristen nangi singilatnjreb

²¹ Nangi aiyel Derbe qureq aisib dia Yesus aqa anjam bole plalteqnabqa tamo ungasari gargekoba nangi Yesus dauryoqneb. Onaqa bunuqna nangi aiyel olo puluosib qure kalil nangi nami laqneb qaji deq olo giloqneb. Listra qure ti Aikoniam qure ti Antiok qure ti deq giloqneb.

²² Nangi aiyel degsib giloqnsibqa tamo ungasari nami Yesus dauryoqneb qaji nangi singilatnjroqnsib minjroqneb, “Ningi Yesus qa nungo areqalo singilatoqnsib soqniy. Ningi gulbe gargekoba itelenqab di ungum. Gulbe di nungoq boqnibqa Qotei a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwas.”

²³ Qure kalilq di nangi aiyel na Kristen gate atelenjoqneb. Osib ingi ti ya ti uratoqnsib Kristen gate nangi qa pailyoqneb. Osib nangi joqsib Tamo Koba agi nami a qa nango areqalo singilateb qaji aqa banq di atoqneb.

Pol Barnabas wo nangi olo Antiok qureq aiye b

²⁴ Bunuqna Barnabas Pol wo nangi aiyel Pisidia sawa amble potosib walwelosib Pamfilia sawaq di branteb.

²⁵ Brantosib Perga qureq aisib dia Yesus aqa anjam palontoqnsib minjroqneb. Dena tigelosib Atalia qureq aiye b.

²⁶ Aisib dena qobun gogetosib aisib Antiok qure agi nami nangi dena tigelosib walweleb qaji di olo branteb. Dia nami Kristen nangi koroosib nangi aiyel qa pailyosib qarinnjrnab gileb. Qotei a nangi aiyel qa are boleiyim nangi aiyel singila na wauoqnqajqa deqa pailyeb. Ariya nangi aiyel wau di kobotosib qure deq olo aiye b.

²⁷ Aisib Kristen nangi koroinjsibqa wau kalil Qotei a nango ban na yoqnej qaji deqa nangi sainjroqneb. Sainjroqnsib endegsib minjroqneb, “Qotei na sawa bei bei qaji nangi dego gam waqtetnjreqnaqa nangi Yesus qa nango areqalo singilateqnub.”

²⁸ Nangi aiyel Antiok qureq di tamo ungasari Yesus dauryoqneb qaji nangi koba na sokobaiye b.

15

Kristen nangi Jerusalem di koroeb

¹ Bati bei tamo qudei nangi Judia sawaq dena walwelosib Antiok qureq gilsib dia Kristen nangi endegsib minjreb, “Ningi Moses aqa dal anjam dauryosib mulun uniy. Yimqa Qotei a ningi elenqas. Ningi mulun unqasai di Qotei a ningi elenqasai.”

² Degsib minjrnabqa Pol Barnabas wo nangi qusibqa tamo nangi di njrintnjrsib nangi ti anjam na qotoqneb. Onaqa Kristen kalil nangi koroosib anjam endegsib kereteb, “Iga na Pol Barnabas wo Yesus aqa tamo qudei ti nangi qarinnjrim Jerusalem aiqab. Aisib dia Yesus aqa anjam maro tamo nango gate nangi ti koba na anjam di gereiyqab.”

³ Nangi degsib anjam keretosib nangi qarinnjrnab aiye b. Nangi aiyooqnsibqa Fonisia sawa ti Samaria sawa ti dia Yesus aqa tamo ungasari nangi

itnjroqnsibqa endegsib minjroqneb, “Qotei na sawa bei bei qaji nangi dego are bulyetnjreqnu.” Degsib minjreqnab nangi kalil quoqnsib tulan areboleboleinjroqnej.

⁴ Nangi aisib Jerusalem di brantonabqa Yesus aqa anjam maro tamo nangi ti Kristen kalil ti nango gate ti nangi na minjreb, “Ningi kere bonub.” Onaqa Pol Barnabas wo nangi tigelosib wau kalil Qotei a nango ban na yoqnej qaji deqa nangi sainjreb.

⁵ Sainjrnabqa Farisi tamo qudei Yesus qa nango areqalo singilateb qaji nangi qusibqa tigelosib mareb, “Sawa bei bei qaji nangi gago miligiq aiqa osibqa nangi mati mulun unsib Moses aqa dal anjam dauryqab di kere.”

⁶⁻⁷ Nangi degsib marnabqa Yesus aqa anjam maro tamo nangi ti Kristen gate nangi ti anjam di gereiyqa koroeb. Koroosib anjam gargekoba marelenjoqneb. Onaqa Pita a tigelosiq nangi endegsi minjrej, “O ijo was kalil ningi qalie, Qotei a nami nungo ambleq dena e giltbej. E na sawa bei bei qaji nangi Yesus aqa anjam bole minjroqnitqa nangi quoqnsib Yesus qa nango areqalo singilatqajqa deqa giltbej.

⁸ Qotei a tamo kalil nango areqalo qalie. A na aqa Mondor Bole nami iga egej dego kere sawa bei bei qaji nangi enjreqnu. Aqa kumbra dena a na iga osorgeqnu, a na sawa bei bei qaji nangi dego elenqajqa are qaleqnu.

⁹ Qotei a gam bei na iga Juda elenjoqnsiq olo gam bei na sawa bei bei qaji nangi elenjosaeqnu. Nangi Yesus qa nango areqalo singilateqnub gam dena qujai Qotei na nango are miligi yansetnjreqnu.

¹⁰ Deqa ningi kiyqa tamo ungasari Yesus dauryeqnub qaji nangi gulbe koba enjreqnub? Nungo kumbra dena ningi Qotei aqa areqalo ugeteteqnub. Gulbe di nami gago moma nangi qoboiyqa keresai. Bini iga dego qoboiyqa keresai.

¹¹ Iga endegsi poigeqnu, Tamo Koba Yesus a iga ti sawa bei bei qaji nangi qa ti are boleiyeqnu kumbra dena qujai Qotei na iga kalil elenqnu.”

¹² Pita a nangi degsi minjrnaqa nangi kalil aqa anjam di qusibqa nangi mequmesoqneb. Onaqa Barnabas Pol wo nangi kamba tigelosib Qotei na nami nangi aiyel singilatnjreqnaqa nangi sawa bei bei qaji nango ambleq di manwa gargekoba yoqneb deqa nangi sainjrnab queb.

¹³ Sainjrsib koboonaqa Jems a kamba tigelosiq marej, “O ijo was, ningi e na anjam bei merngit quiy.

¹⁴ Saimon a mergwo, ‘Qotei a sawa bei bei qaji nango ambleq dena aqa segi tamo ungasari nangi elenqa osiq giltnjrej.’

¹⁵ Saimon aqa anjam de ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nango anjam ti utru qujai. Agi Qotei aqa medabu o qaji tamo bei a anjam endegsi nengrenyej,

¹⁶ ‘Tamo Koba a marqo, “Bunuqna e olo bosiy Devit aqa tal ulonje qaji di olo tigeltqai. Tal aqa ingi ingi kalil ugeelenjeb qaji di dego bunuj atelenqai.

¹⁷ Amqa sawa bei bei qaji nangi e itbqa maroqnsib ijoq boqnqab. E na nangi giltnjritqa nangi ijo segi tamo ungasari sqab.”

¹⁸ Tamo Koba aqa anjam di a nami babtej agi bini olo babtoqnsiq mareqnu.’

¹⁹ “Deqa ijo was, e ijo areqalo endegsi merngwai. Sawa bei bei qaji nangi are bulyoqnsib Qotei aqaq boqnibqa iga nangi gulbe bei enjrqasai.

²⁰ Iga anjam truquyala segi nengrenyosim nangoq qarinyqom. Anjam agiende. ‘Ningi gisan qotei atrainjro qaji ingi uyoqnaib. Ningi sambala kumbra yoqnaib. Wagme sil na kakro tontnjrnab moreneb qaji di ningi uyoqnaib. Wagme len ti dego uyoqnaib.’ Iga anjam truquyala di segi nengrenyosim sawa bei bei qaji nangoq qarinyqom.

²¹ Iga qalie, nami koba Juda nangi Moses aqa dal anjam qure qureq di palontoqneq agi bini palontoqnsib unub. Yori bati gaigai nangi nanjo Qotei tal kalil miligiq di Moses aqa dal anjam sisiyeqneq.

*Kristen nangi anjam nengrenyosib
sawa bei bei qaji nanjoq qarinyeb*

²² Jems a anjam degsi marnaqa Yesus aqa anjam maro tamo nangi ti Yesus aqa tamo ungasari kalil ti nanjo gate ti nanjo ambleq dena tamo aiyel giltneq. Tamo aiyel di qarinye Pol Barnabas wo nangi daurnjrsib Antiok qureq gilqajqa deqa giltneq. Tamo aiyel giltneq qaji nanjo nam Judas aqa nam bei Barsabas nangi Sailas wo. Nangi aiyel Kristen gate soqneq.

²³ Nangi qarinye osibqa anjam truquyala endegsib nengrenyosib nanjo banq di ateb,

“O was ninge kaiye. Iga Yesus aqa anjam maro tamo iga ti Kristen gate ti anjam endi nengrenyosim nunjoq qarinyonum. Ninge Antiok qure ti Siria sawa ti Silisia sawa ti di unub. Ninge sawa bei bei qaji.

²⁴ Iga nami quem, tamo qudei nangi gago ambleq na tigelosib nunjoq gilsib nanjo segi areqalo na anjam bei merngeb. Mernsib anjam dena nunjo areqalo niñaqyetneq. Tamo nangi di iga na qarinyrosai.

²⁵ Deqa iga kalil koroosim areqalo qujaitosim tamo aiyel giltnjrsimqa nunjoq qarinyronum. Nanjo nam Judas Sailas wo. Iga na nangi ti gago Kristen was bole aiyel Barnabas Pol wo nangi ti nunjoq qarinyronum.

²⁶ Barnabas Pol wo nangi gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa nam singila na ojsib waueqneq. Jeu tamo nangi na nangi aiyel numib morenqajqa mareqnab nangi ulaosaieqneq.

²⁷ Deqa iga nangi aiyel Judas Sailas wo koba na nunjoq qarinyronum. Judas Sailas wo nangi na gago anjam nengrenyonum qaji endi ninge olo merngeb quqwab.

²⁸ O was ninge quiy. Iga Mondor Bole ombla areqalo qujaitosim anjam endi qosonum. Ninge gago anjam truquyala endi segi qusib dauryqab di kereqas. Iga ninge gulbe koba engwasai. Gago anjam truquyala agiende.

²⁹ Ninge gisan qotei atrainjro qaji ingi uyoqnaib. Wagme len ti uyoqnaib. Wagme sil na kakro tontnjrnab moreneq qaji di uyoqnaib. Sambala kumbra dego yoqnaib. Ninge kumbra di segi dauryqab di ninge geregere sqab. Koboqo.” Yesus aqa tamo ungasari nangi anjam di nengrenyeb.

³⁰ Nengrenyosib tamo qolqe nanjo banq di atsib nangi qarinyrnab gileb. Gilsib Antiok di brantosib Yesus aqa tamo ungasari nangi koroinjrsibqa anjam nengrenyeb qaji di enjreb.

³¹ Onaqa nangi kalil anjam di sisiyosib anjam dena nanjo are singilatetnjrnaqa nangi tulan areboleboleinjrej.

³² Judas Sailas wo nangi Qotei aqa medabu o qaji tamo soqneq deqa nangi aiyel anjam olekoba Yesus aqa tamo ungasari nangi minjrnab qunabqa anjam dena nanjo are singilatetnjrej.

³³⁻³⁴ Nangi aiyel bati qudei Antiok di sonabqa bunuqna Yesus aqa tamo ungasari nangi na minjreb, “O gago was aiyel ninge olo aiyi.” Degsib minjrsib qarinyrnabqa nangi aisib Yesus aqa anjam maro tamo Jerusalem di soqneq qaji nanjoq di olo branteb.

³⁵ Onaqa Pol Barnabas wo nangi Antiok di sosibqa Kristen qudei ti koba na wauoqnsibqa Tamo Koba aqa anjam plaltoqnsib tamo ungasari nangi minjroqneq.

Pol Barnabas wo nangi njirinkobaosib poeb

³⁶ Onaqa bati bei Pol na Barnabas minjej, “Aqo aiyel nami qure qureq di Tamo Koba aqa anjam palontognem qaji deq olo gilsimqa Yesus aqa tamo ungasari nangi unjrqom. Nangi kiyersib unub kiyo di unjrqom.”

³⁷ Onaqa Barnabas na Pol minjej, “Di kere. Iga Jon olo osim koba na gilqom.” Jon aqa ñam bei Mak.

³⁸ Onaqa Pol a singila na Barnabas saidyoqnej, “Eo. Mak a nami iga koba na wauqa gilnamqa Pamfilia sawaq di a na iga uratgosiq Jerusalem aiyej deqa iga a olo osi gilqasai.”

³⁹ Pol na Barnabas degsi saidyeqnaqa nangi aiyel anjam titosib njirinkobaosib poeb. Deqa Barnabas a Mak osiqa qobun na Saiprus nuiq gileb.

⁴⁰ Ariya Pol a Sailas osiqa ombla gilqa laqnabqa Yesus aqa tamo ungasari nangi na minjreb, “Tamo Koba a ningi qa are boleyeme.” Osib nangi aiyel qarinjrnab gileb.

⁴¹ Nangi aiyel gilsib Siria sawa ti Silisia sawa ti ambleq na walweloqnsibqa qure qureq di brantoqnsibqa Kristen nangi itnjroqnsib Qotei aqa anjam minjroqnsib singilatnjroqneb.

16

Timoti a Pol dauryej

¹ Onaqa bati bei Pol a walweloqnsib Derbe qureq di brantej. Dena tigelosiq Listra qureq gilej. Dia tamo bei soqnej aqa ñam Timoti. A Yesus dauryoqnej qaji. Aqa ai a Juda unja. A Yesus qa aqa areqalo singilatej qaji. Timoti aqa abu a Grik tamo.

² Listra qure ti Aikoniam qure ti dia Yesus aqa tamo ungasari nangi maroqneb, “Timoti a tamo bolequja.”

³ Sawa dia Juda nangi qalieeb, Timoti aqa abu a Grik tamo. Deqa Pol a Timoti osiqa a ombla wauqa marsiqa mulun waiyej.

⁴ Bati bei nangi aiyel Sailas koba na gilsib qure qureq di walweloqneb. Walweloqnsibqa Jerusalem dia anjam qoseb qaji di Kristen nangi qusib dauryqajqa deqa minjroqnsib laqneb. Anjam di Yesus aqa anjam maro tamo nango gate nangi ti qoseb.

⁵ Bati deqa Qotei na tamo ungasari Yesus qa nango areqalo singilateb qaji nangi singilatnjroqnej. Bati gaigai tamo ungasari gargakoba are bulyoqnsib Kristen nango miligiq aiyeqnaq nangi tulan kobaoqneb.

Pol a ñeio bulosiqa Masedonia tamo bei unej

⁶ Bati bei Pol na Sailas na Timoti na nangi qalub walwelosib Frigia sawa ti Galesia sawa ti dia Qotei aqa anjam mare mare giloqneb. Nangi Esia sawaq di Yesus aqa anjam marqa laqnabqa Mondor Bole na nangi saidnjrej.

⁷⁻⁸ Deqa nangi walwelosib Misia sawaq di branteb. Dena Bitinia sawaq gilqa laqnabqa Yesus aqa Mondor na nangi olo saidnjrnaqa nangi Misia sawa amble potosib sumsib torej Troas qureq di branteb.

⁹ Nangi Troas di sosibqa qolo Pol a ñeio bulosiqa Masedonia tamo bei unej. Masedonia tamo di a Pol aqa ulatamuq di tigelosiq minjej, “Ni Masedonia bosim iga aqaryaige.” ¹⁰ Pol a ñeio degsi unej deqa iga tigelosim Masedonia sawaq sumem. Iga endegsi poigej, “Qotei na iga metgwo deqa iga Masedonia sawaq di tamo ungasari nangi Yesus aqa anjam bole minjroqnaqom.”

Lidia a Yesus qa aqa areqalo singilatej

¹¹ Onaqa iga Troas qureq dena qobun gogetosim Samotres nui tinjosim sumem. Sumsim nui di bunjosim nebeonaqa Neapolis qureq di tiryem.

¹² Dena iga singa na walwelosim Filipai qureq di brantem. Qure di nami Rom nangi bosib awoeb qaji. Qure di Masedonia nango qure kobaquja. Iga sumsim bati gargekoba yala qure dia soqnem.

¹³ Onaqa Juda nango yori bationaqa iga qure polomq aisim ya qala beiq di brantem. Iga are qalem, “Ya qalaq di Juda nango pailyo sawa unu kiyo?” Degosim aiyem. Aisim ungasari qudei dia koroesonab nangi itnjrsimqa nangi koba na awoosim Qotei aqa anjam minjroqnm.

¹⁴ Nango ambleq di unja bei soqnej aqa ñam Lidia. A gara lent oqnsiq qarinyeqnaqa tamo nangi na awaiyoqneb. Di aqa silali wau. Aqa qure utru Taiataira. A Qotei qa louoqnej qaji. A ya qalaq di sonaqa Qotei na aqa areqalo waqtetonaqa a Pol aqa anjam qusiq poiyoonaqa are bulyej.

¹⁵ Deqa tamo ungasari Lidia aqa talq di soqneb qaji nangi Lidia a ti yanso eb. Onaqa Lidia na iga mergej, “E Tamo Koba a qa ijo areqalo singilatonum ningi bole edegosib bosib ijo talq endi iga koba na sqom.” Lidia a tulan singilaej deqa iga aqa talq di a koba na soqnem.

Filipai qureq di Pol Sailas wo nangi tonto talq di breinjreb

¹⁶ Onaqa bati bei iga olo pailyo sawaq aiyeqnamqa kangal unja bei bosiq gamq di iga itgej. Unja di a mondor uge ti soqnej. Mondor uge dena kumbra bunuqna brantelenqas qaji di ubtosiq minjeqnaqa a kamba tamo qudei nangi minjroqnej. Minjreqnaqa nangi quoqnsib silali koba yeqnab osi giloqnsiq aqa tamo kokba nango banq di atoqnej.

¹⁷ Iga Pol koba na aiyeqnamqa unja di a iga daurgoqnsiq tulan lelenoqnsiq maroqnej, “Tamo nangi di Qotei Goge Koba aqa wau tamo. Nangi anjam palontoqnsib Qotei a ningi padalo sawaq na elenqajqa gam osorñgeqnub.”

¹⁸ Bati gargekoba unja dena anjam degsi maroqnsiq iga daurgoqnej. Deqa bati bei Pol a unja deqa minjin oqnaqa bulosiq mondor uge di minjej, “E Yesus Kristus aqa ñam na ni mermonum, ni unja di uratosim ulan.” Degsi minjnaqa mondor uge dena unja di uratosiq ulanej.

¹⁹⁻²⁰ Pol a kumbra degyej deqa unja di aqa tamo kokba nangi silali oqajqa gam saijnrej. Gam sainjrnaqa di unsibqa Pol Sailas wo nangi ojsib koro sawaq joqsib gilsib Rom gate nango ulatamuq di tigeltjnreb. Tigeltjnrsibqa Rom gate nangi endegsib minjreb, “Tamo aiyel nangi dena iga tamo ungasari qure endia unum qaji gulbe koba egeqnub. Nangi aiyel Juda tamo.

²¹ Nangi aiyel kumbra osorgeqnub qaji di iga Rom tamo na dauryqajqa getento koba.”

²² Onaqa tamo ungasari kalil qure dia soqneb qaji nangi anjam di qusibqa Pol Sailas wo nango jejamuq di une qametnjroqneb. Onaqa Rom gate nangi na nangi aiyel ojsib qaja tamo nango banq di ateb. Atnabqa nangi na osib gara bumbranjetnrsib bu toqon na kumbainjnreb.

²³ Nangi kumbainjnro gargekobatosib tonto talq di breinjrsib tonto tal taqato tamo a minjeb, “Ni na nangi aiyel singila na tontnjrsim geregere taqatnjresoqne.”

²⁴ Degsib minjnabqa a nangi aiyel joqsqa tonto tal miligiq di warum beiq di breinjrsiq ñamtañ kobaquja na nango singa gitantetjnrej.

²⁵ Onaqa qolo jige Pol Sailas wo nangi tonto tal miligiq di Qotei pailyoqnsib loueqnabqa tamo nangi tonto talq di soqneb qaji nangi quoqneb.

²⁶ Bati qujai deqa mimin koba dosiq singila na tonto tal renginyonaqa siranme kalil waqeleneb. Sil kokba kalil tamo nangi tontnjreb qaji di pam-bloneleb.

²⁷⁻²⁸ Onaqa tonto tal taqato tamo a tigelosiq ñam atej di siranme kalil waqelenesonaq unej. Deqa a are qalej, “Tonto tamo kalil nangi jaraiyonub.”

Degsi are qalsiqa aqa serie osiq aqa segi jejamu qalqa yonaqa Pol a maosiq minjej, “Ni ino segi jejamu qalaim. Iga kalil endi unum. Iga jaraiyosai.”

²⁹⁻³⁰ Pol a degsi tonto tal taqato tamo di minjnaqa a na qaja tamo qudei nangi metnjrnaq wanal osi bonab warum suwanej. Onaqa a tulan ulagetosiq gindagindanosiq urur ti warum miligiq gilsiq Pol Sailas wo nango singaq di nam quosiq neiej. Dena tigelosiqa nangi aiyel joqsiaq oqedosiq nenemnjurej, “O tamo kokba aiyel, e kumbra kiye yitqa Qotei na e oqas?”

³¹ Onaqa nangi aiyel na minjeb, “Ni Tamo Koba Yesus qa ino areqalo singilatime. Yimqa Qotei na ni ti tamo ungasari kalil ni ombla tal qujaiq di unub qaji nangi ti elenqas.”

³² Degsi minjsibqa Tamo Koba aqa anjam plalteq nabqa a quoqnej. Tamo ungasari kalil a ombla tal qujaiq di soqneb qaji nangi dego quoqneb.

³³ Onaqa qolo deqa tonto tal taqato tamo a na nangi aiyel yu qosetnjrsiqa tamo ungasari kalil a ombla tal qujaiq di soqneb qaji nangi koba na yanso eb.

³⁴ Onaqa a na nangi aiyel joqsiaq aqa talq gilsib dia ingi anainjurej. Tamo ungasari kalil a ombla tal qujaiq di soqneb qaji nangi a ti tulan areboleboleinjurej. Di kiyaaqa? Nangi are bulyosib Qotei qa nango areqalo singilateb deqa.

³⁵ Ariya nebeonaqa Rom gate nangi na qaja tamo qudei nangi qarinnjrnab aisib tonto tal taqato tamo di minjeb, “Ni na tamo aiyel di oqeq atim nangi sumeb.”

³⁶ Onaqa a nango anjam di qusiqa Pol minjej, “Rom gate nangi na qaja tamo qudei qarinnjronub bosib e endegsib merbonub, ‘Ni na nangi aiyel oqeq atim nangi sumeb.’ Nangi e degsib merbonub. Deqa ningi aiyel are lawo sumiy.”

³⁷ Onaqa Pol a anjam di qusiqa qaja tamo nangi minjurej, “Aqa aiyel Rom tamo. Gate nangi na gago une bole babtosai. Nangi aqa aiyel lanja ojsib tamo ungasari nango namdamuq di kumbaingosib tonto talq endi waigeb. Bini nangi lumu na iga olo oqeq atib sumqajqa maronub. Deqa iga sumqasai. Nangi segi bosib iga tonto talq endena oqeq atib sumqom.”

³⁸ Onaqa qaja tamo nangi olo gilsib Rom gate nangi Pol aqa anjam di minjrnabqa qusib ulaeb. Di kiyaaqa? Pol Sailas wo nangi Rom tamo deqa.

³⁹ Deqa Rom gate nangi Pol Sailas wo nango are latetnjrq marsibqa tonto talq aisib minjreb, “Bole, iga grotonum.” Degsib minjrsibqa siran waqtetnjrsib joqsib oqedeb. Oqedosib nangi aiyel minjreb, “Ningi qure endi uratosib sumiy.”

⁴⁰ Degsib minjrnabqa nangi aiyel tonto tal uratosibqa walwelosib Lidia aqa talq gileb. Gilsib dia Yesus aqa tamo ungasari qudei nangi itnjrsibqa Yesus aqa anjam na nango are singilatetnjreb. Osib nangi uratnjrsib qure di uratosib sumeb.

17

Tesalonaika nangi na Pol Sailas wo ojqa mareb

¹ Pol aqa wau qujai nangi ti sumsib Amfipolis qureq di brantosib dena walwelosib Apolonia qureq sumeb. Dena tigelosib sumsib Tesalonaika qureq di branteb. Dia Juda nango Qotei tal bei soqnej.

² Deqa Pol aqa kumbra gaigai yoqnej qaji di dauryosiqa Qotei tal miligiq gilej. Gilsiq yori bati qalub qa Qotei aqa anjam nengrenjq di so qaji di plaltoqnsiqa Juda tamo ungasari nangi minjroqnej.

³ Pol a anjam geregere plaltosiq endegsi minjroqnej, “Qotei aqa anjam nami nengrenjyeb qaji di aqa utru agiende. Kristus a jaqatin koba osim moisim olo subq na tigelqas.” Osiqa minjroqnej, “Yesus agi e ningi a qa merngeqnum qaji a bole Kristus.”

⁴ Pol a nangi anjam degsi minjreqnaqa tamo ungasari qudei nangi aqa anjam di qusib poinjrnaqa Yesus qa nango areqalo singilatosib Pol Sailas wo daurnjreb. Grik tamo gargekoba Qotei qa louoqneb qaji nangi ti una kokba qudei ti nangi dego Yesus qa nango areqalo singilatosib Pol Sailas wo daurnjreb.

⁵ Onaqa Juda nangi Pol Sailas wo nangi qa minjin oqetnjrnaqa tamo uge qudei ingi qarinyo sawaq dena joqsib tamo ungasari kalil nango are ugetetnjreb. Osib Pol Sailas wo ojqa marsib tamo bei aqa ñam Jeson aqa talq gurgur ti gileb. Nangi aiyel tal dia nerenjoqneb. Gilsib nangi aiyel tamo ungasari nango ulatamuq di tigeltjnrqa marsib nangi aiyel qa ñamoqneb.

⁶⁻⁷ Namonab ugeinjrnaq nangi Jeson laña ojsib Yesus aqa tamo ungasari qudei dego ojelenosib girinjrnsib aisib qure deqa gate kokba nango ulatamuq di tigeltjnrreb. Tigeltjnrnsib lelenosib endegsib maroqneb, “Pol Sailas wo qure qureq di tamo ungasari nango areqalo niñaqyetnjroqnsib laqnub. Agi nangi gago qure endeq bonabqa Jeson na nangi joqsqa aqa talq di gereinjrej unub. Tamo aiyel dena gago mandor koba Sisar aqa dal anjam gotranjoqnsib mareqnub, ‘Mandor koba bei unu aqa ñam Yesus.’ Nangi aiyel degsib mareqnub.”

⁸ Juda nangi na anjam di Pol Sailas wo nango jejamuq di qametnjrnabqa qure deqa gate kokba ti tamo ungasari gargekoba ti nangi qusibqa nangi aiyel qa minjin oqetnjrej.

⁹ Onaqa qure deqa gate kokba nangi na Yesus aqa tamo ungasari qudei Jeson a ti minjreb, “Nango aiyel une di ninji na awaiyosib silali atibqa iga ninji uratngnam gilqab.” Onaqa nangi silali atnabqa gate kokba nangi na nangi uratnjrnab gileb.

Pol Sailas wo Beria qureq di Qotei aqa anjam maroqneb

¹⁰ Onaqa qolo qujai deqa Yesus aqa tamo ungasari Tesalonaika di soqneb qaji nangi na Pol Sailas wo qarijnjrnaq walwelosib sumsib Beria qureq di branteb. Di brantosib Juda nango Qotei tal miligiq gilsib Qotei aqa anjam palontosib minjroqneb.

¹¹ Juda tamo ungasari Beria di soqneb qaji nango kumbra tulan boledamu. Tesalonaika di soqneb qaji nangi bul sai. Nangi Qotei aqa anjam quqwajqa tulan areboleboleinjqneq. Bati gaigai nangi Qotei aqa anjam nengrenq di so qaji di geregere peleiyosib. Pol Sailas wo nango anjam bole kiyo sai kiyo di nangi qalieqa marsib deqa nango aiyel anjam ti Qotei aqa anjam nengrenq di so qaji de ti geregere tenemtoqneb.

¹² Deqa qure dia Juda gargekoba nangi Yesus qa nango areqalo singilatoqneb. Grik tamo ungasari kokba qudei dego Yesus qa nango areqalo singilatoqneb.

¹³ Onaqa Juda nangi Tesalonaika di soqneb qaji nangi Pol a Beria qureq sumsiq dia dego Qotei aqa anjam palontoqnej di qusibqa minjin oqetnjrnaqa mareb, “Iga Pol qalqom.” Degsib marsibqa Beria qureq bosib dia tamo ungasari nango are ugetetnjreb.

¹⁴ Degyonabqa Kristen nangi na Pol qarinyonab alile aiyej. Ariya Sailas Timoti wo nangi aiyosai. Nangi Beria di soqneb.

¹⁵ Tamo nangi Pol suweiyeb qaji nangi a osib koba na torei Atens qureq sumeb. Sumsib Atens qureq di nangi Pol uratosib olo puluqa laqnabqa Pol na minjrej, “Ningi oqsib Sailas Timoti wo minjrib ijoq boqujateb.”

Pol a Atens qureq di Yesus aqa anjam plaltoqnej

¹⁶ Onaqa Pol a Athens qureq di Sailas Timoti wo nangi qa tariñesosiqa qure ambleq di walweloqnsiqa gisan qotei nango sulum gargekoba unoqnsiqa are tulan gulbekobaiyoqnej.

¹⁷ Deqa a bati gaigai Juda nango Qotei tal miligiq giloqnsiqa Juda nangi ti Grik nangi Qotei qa louoqneb qaji nangi ti Yesus aqa anjam plaltosiq minjroqnej. Athens nango koro sawaq di dego a bati gaigai tigeloqnsiqa tamo ungasari nangi Yesus aqa anjam plaltosiq minjroqnej.

¹⁸ Bati bei Grik nango qalie tamo qudei Athens di soqneb qaji nangi Pol ombla anjam na qotoqneb. Qudei nangi qalie tamo koba Epikurias aqa skulq dena qalie eb. Qudei nangi skul bei aqa ñam Stoik dena qalie eb. Pol a nangi endegsi minjroqnej, “Yesus a moisiq olo subq na tigelej. Deqa mondon tamo kalil nangi dego subq na tigelqab.” Pol a nangi degsi minjroqnej deqa nangi Pol ombla anjam na qotoqnsib segi segi maroqneb, “Pol a anjam lanja lanja mareqnu. A anjam kiyersi mergwajqa bqo?” Qudei nangi maroqneb, “Pol a qure bei nango qotei qa mergeqnu kiyo?”

¹⁹ Nangi degsib maroqnsib Pol osib nango koro sawa aqa ñam Areopagus deq osi gileb. Osi gilsib nango ambleq di tigeltosib minjeb, “Anjam bunuj ni mareqnum qaji di aqa utru geregere mergimqa iga qusim qalieqom.

²⁰ Anjam bunuj ni mareqnum qaji di aqa utru bei. Iga anjam deqaji nami quosaiognem. Deqa ni na anjam aqa utru geregere mergimqa iga qalieqom.”

²¹ Bati gaigai Athens nangi ti tamo ungasari sawa bei beiq na Athens beleneb qaji nangi ti korooqnsibqa anjam bunu bunuj maroqneb.

²² Deqa Pol a nango koro sawa ambleq di tigelosiq minjrej, “O Athens tamo ungasari, e unonum, ningi qotei gargekoba louetnjreqnub.

²³ E nungo qure ambleq di walweloqnsimqa nungo louqajqa ingi ingi kalil unelenosim gilsim atra bijal bei unonum. Atra bijal di aqa quraq di anjam endegsi nenjrenjonab sonaq unonum, ‘Atra bijal endi qotei bei iga qaliesai qaji aqa atra bijal.’ O Athens tamo ungasari ningi ijo anjam endi quiy. E Qotei ningi qaliesai qaji di ubtosiy merngwai. A Qotei bole. Ningi a qa qaliesai. Ningi a qa lanja loueqnub.

²⁴ “Qotei di a lan ti mandam ti ingi ingi kalil dego gereiyelenej. A segi qujai lan qa ti mandam qa ti Tamo Koba. Deqa atra tal tamo na gereiyo qaji Qotei a dia sqasai.

²⁵ Iga mandam tamo unum deqa iga na Qotei aqaryaiyosim ingi bei yqa keresai. A ingi bei qa truquosaieqnu. A segi ingi ingi kalil nango utru. A segi na iga nambile egeqnu. Ingi ingi kalil dego a segi na iga egeqnu.

²⁶⁻²⁷ Qotei dena nami tamo qujai Adam gereiyonaqa aqa moma nangi paraosibqa sawa sawa kalil kereteb. Qotei na tamo ungasari nango segi segi sqajqa bati atelenej. Nango segi segi sqajqa mandam beli dego atelenej. A degyej. Di kiyaya? Tamo ungasari nangi a qa namosib namosib itqajqa deqa. O Athens tamo ungasari ningi quiy. Qotei a isaq di sosai. A nungo jojomq di unu.

²⁸ A segi na iga nambile egeqnaqa iga bole sosim walweleqnum. Nungo segi powo tamo qudei nangi nami deqa are qalsib endegsib mareb, ‘Iga dego Qotei aqa angro.’

²⁹ Di bole. Iga Qotei aqa angro. Deqa ningi quiy. Qotei a sulum bul sai. Tamo nangi gol na silva na meniñ na ti sulum gereiyeqnu. Nango segi ban na ti qalie na ti sulum di gereiyeqnu. Qotei a sulum deqaji bul unu ningi edegaib.

³⁰ “Nami tamo ungasari nangi nanari soqneb. Nangi Qotei qaliesai. Deqa nangi gisan qotei nango sulum gereinjroqnsib binjinroqneb. Bati di Qotei a nango kumbra di unoqnsiqa unosaibuloqnsiqa nangi kambatnjrosaiognej.

Ariya bini Qotei na tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanngi endegsi minjreqnu, 'Ninggi are buliyi.'

³¹ Qotei a bati atej unu. Bati di brantimqa a na tamo ungasari kalil nanngo une qa peginjrqas. Aqa segi kumbra bole na ti aqa Niri Yesus Kristus giltej qaji aqa wau na ti nanngo une qa peginjrqas. Tamo ungasari nanngi degsib qalieqajqa deqa Qotei na Yesus subq na tigeltej."

³² Onaqa tamo ungasari nanngi subq na tigelo qa anjam di qusibqa nanngi qudei Pol kikiyeb. Ariya nanngi qudei na Pol minjeb, "Anjam di bunuqna ni na olo mergim iga quqwom."

³³ Onaqa Pol a nanngi uratnjrsiqa gilej.

³⁴ Tamo qudei nanngi Pol aqa anjam di qusib poinjrnaqa Yesus qa nanngo areqalo singilatosib Pol dauryeb. Bei aqa ñam Dionisius. A koro sawa deqaji gate koba. Unja bei aqa ñam Damaris. Tamo ungasari qudei dego nanngi Yesus qa nanngo areqalo singilatosib Pol dauryeb.

18

Pol a Korin qureq di Yesus aqa anjam plaltoqnej

¹ Onaqa bati bei Pol a Atens qure uratosiqa walwelosiqa Korin qureq gilej.

² Gilsiq dia Juda tamo bei aqa ñam Akwila itej. Akwila aqa qure utru Pontus. Nami yala Akwila aqa ñauñ Prisila wo Itali sawa uratosib Korin beb. Rom nanngo mandor koba Klodius a marej, "Juda nanngi Rom qureq endi sqasai. Kalil jaraqab." Deqa nanngi aiyel Itali sawa uratosib Korin qureq beb. Bosib Korin di sonabqa Pol a gilsiq nanngi itnjrej.

³ Pol a nanngi ti silali wau qujai. Deqa nanngi koba na Korin di sosibqa silali qa wauoqneb. Nanngo silali wau di nanngi gara na tal gereiyogneb.

⁴ Yori bati gaigai Pol a Juda nanngo Qotei tal miligiq giloqnsiqa Juda ti Grik ti nanngi Yesus aqa anjam plaltosiqa minjroqnej. Aqa anjam dena nanngo are qametnjrimqa nanngi Yesus qa nanngo areqalo singilatqajqa deqa osiq anjam minjroqnej.

⁵ Onaqa bati bei Sailas Timoti wo nanngi Masedonia sawa uratosib gilsib Korin dia Pol itosib nanngi koba na soqneb. Deqa Pol na aqa silali wau uratosiqa Qotei aqa anjam qa segi wauoqnej. Osiqa Juda nanngo Qotei tal miligiq giloqnsiqa nanngi singila na endegsi minjroqnej, "Yesus a bole Kristus Qotei na qarinyej qaji."

⁶ Degsi minjreqnaqa nanngi aqa anjam di quoqnsib gotranyoqnsib a mis-ilinyoqneb. Deqa Pol na aqa segi gara jugo tumbum butuyosiqa minjrej, "Ninggi padalqab di nungo segi une na padalqab. Ijo une na sai. Deqa bini e ningi uratngsiy tamo Juda sai nanngoq giloqnsiyqa Yesus aqa anjam minjroqnqai."

⁷ Pol na Juda nanngi degsi minjrsiqa nanngo Qotei talq dena oqedosiqa tamo bei aqa ñam Titius Jastus aqa talq di soqnej. Titius a Qotei qa louoqnej qaji. Aqa tal di Juda nanngo Qotei tal jojomq di soqnej.

⁸ Bati deqa Qotei tal taqato tamo aqa ñam Krispus a ti tamo ungasari kalil a ombla tal qujaiq di soqneb qaji nanngi ti Pol aqa anjam qusib Tamo Koba a qa nanngo areqalo singilateb. Korin tamo ungasari gargekoba nanngi dego Pol aqa anjam qusib Yesus qa nanngo areqalo singilatosib yanso eb.

⁹ Bati bei qolo Pol a ñeio bulosiqa Tamo Koba Yesus unnaqa minnej, "O Pol, ni ulaaim. Ni qure endia sosimqa ino medabu waqtoqnsimqa boleq di ijo anjam mare mare laqne. Mequmaim.

¹⁰ E ni ombla sqai deqa tamo bei na ni ugeugeimqasai. Qure endia ijo segi tamo ungasari gargekoba unub."

¹¹ Onaqa Pol a anjam di dauryosiq Korin dia wausau qujai bai 6 sosisiqa tamo ungasari nangi Qotei aqa anjam plaltoqnsiq minjroqnej.

¹² Ariya Rom nango gate koba Galio a Akaia sawa taqatesonaqa bati deqa Korin dia Juda nangi Pol qa minjin oqetnjrnaqa a ojsib koro sawaq osi gilsib Galio aqa awo jaram namoq di tigelteb.

¹³ Tigeltosib Galio minjeb, “Tamo endena iga Juda gago dal anjam go-tranyoqnsiq Qotei louqajqa gam bei osorgeqnu.”

¹⁴ Onaqa Pol a kamba anjam marqa laqnaqa Galio na getentosiqqa Juda nangi minjrej, “O Juda tamo ungasari ningi quiy. Tamo endi a une kobaquja bei yimqa kiyo tamo bei qalim moiymqa kiyo ningi a ojsib bosib ijo ulatamuq endi tigeltqab di e nungo anjam quqwai.

¹⁵ Ariya ningi nungo segi dal anjam qa ti nungo segi moma nango ñam qa ti maronub deqa e nungo anjam di gereiyqasai. Di ijo wau sai. Ningi segi na gereiyiy.”

¹⁶⁻¹⁷ Galio a awo jaramq di awesosiqa Juda nangi degsi minjrsiqqa nangi winjrej. Onaqa Juda nangi nango Qotei tal taqato tamo aqa ñam Sostenes a ojsib Galio aqa awo jaram namoq di qalougeteb. Qaleqnab Galio a di unsiqqa a deqa yala are qalosai. Unsiq unosaibulej.

Pol a Jerusalem olo aisiq dena Antiok qureq gilej

¹⁸ Pol a bati gargekoba yala Korin di soqnej. Sosisiqa Yesus aqa tamo ungasari nangi uratnjrsiqqa Prisila Akwila wo nangi joqsiqa koba na Siria sawaq aiqua marsib qobun gogeteb. Nangi qobun gogetqa yosib Pol a mati Senkria qureq di Juda nango kumbra dauryosiqqa aqa segi gate banga ti me jungum ti gentej. Nami a bati qudei Qotei pailyoqnsiq deqa aqa gate banga ti me jungum ti uratonaq soqnej.

¹⁹⁻²¹ Ariya nangi Senkria qureq di qobun gogetosib aisib Efesus qureq di tiryeb. Tiryosib mandamq aisib Pol a Juda nango Qotei tal miligiq gilsiqqa nangi Qotei aqa anjam plaltosiq minjroqnej. Onaqa nangi Pol aqa anjam qusib minjeb, “Ni bati qudei iga koba na endi sqom.” Minjnabqa a na nangi saidnjrsiqqa aiqua osiqqa minjrej, “Qotei na odbimqa bunuqna e nungoq olo bqai.” Degsi minjrsiqqa a qobun gogetosiq aiyej. A na Prisila Akwila wo nangi Efesus qureq di uratnjrsiq aiyej.

²² Pol a aisiqa Sisaria qureq di tiryosiqqa qobun uratosiqqa singa na walwelosi aisiq Jerusalem di brantej. Brantosiqqa Yesus aqa tamo ungasari nangi itnjrsiqqa koba na soqneb. Osiqa nangi olo uratnjrsiqqa walwelosiq Antiok qureq gilej.

²³ Gilsiq Antiok dia bati gargekoba yala sosisiqa dena walwelosiq Galesia sawa ti Frigia sawa ti dia laqnej. Laqnsiqqa nango qure kalilq di brantoqnsiqqa tamo ungasari Yesus dauryoqneb qaji nangi koroinjroqnsiqqa Qotei aqa anjam na singilatnjroqnej.

Apolos a Efesus qureq di Qotei aqa anjam plaltoqnej

²⁴ Onaqa bati bei Juda tamo bei aqa ñam Apolos a Efesus qureq bosiq dia wauoqnej. Aqa qure utru Aleksandria. A Qotei aqa anjam maro tamo. A Qotei aqa anjam tulan qaliedamu. Deqa a na Qotei aqa anjam kalil nengrenq di so qaji di geregere plaltoqnej.

²⁵ Tamo qudei na nami Tamo Koba aqa gam Apolos osoryeb deqa a singila na Yesus aqa anjam plaltoqnej. A Jon yansnjro qaji aqa wau qa segi qalieej.

²⁶ Deqa bati bei a Juda nango Qotei tal miligiq di singila na anjam palonteqnaqa Prisila Akwila wo nangi aqa anjam qusibqa a osib qalaq gilsibqa Qotei aqa gam bole geregere osoryonab a poiyej.

²⁷ Onaqa bunuqna Apolos a marej, “E Akaia sawaq gilqai.” A degsi mar-naqa Yesus aqa tamo ungasari Efesus qureq di soqneb qaji nangi na odyosib minjeb, “Di kere. Ni gilime.” Degsib minjsibqa anjam bei nengrenyosib Apolos yonab a na osi gilsiq Yesus aqa tamo ungasari Akaia sawaq di soqneb qaji nangi enjrej. Endegsib nengrenyeb, “O gago was ningi quiy. Apolos a nungoq bqo. Deqa ningi a osib geregereiyi.” Ariya Apolos a Akaia sawaq di sosisa a na tamo ungasari Yesus qa nango areqalo singilateb qaji nangi Qotei aqa anjam minjreqnaqa anjam dena nangi singilatnjqonej. Qotei a nami nangi elenqa marsiq deqa nangi qa are boleiyeb. Gam dena nangi Yesus qa nango areqalo singilateb.

²⁸ Apolos a tamo ungasari nango namdamuq di Juda nango anjam singila na gotranjoqnej. A Qotei aqa anjam nengrenq di so qaji dena nangi endegsi osornjrej, Yesus a bole Kristus.

19

Pol a Efesus qureq di Qotei aqa anjam palontoqnej

¹⁻² Apolos a Korin di sonaqa Pol a Esia sawa yamban nango qure qureq di walweloqnej. A walwelo aisiq Efesus qureq di brantosiq tamo qudei Yesus dauryoqneb qaji nangi sonab itnjrsiq endegsi nenemnjqrej, “Ningi Yesus qa nungo areqalo singilatosib bati deqa ningi Mondor Bole eb e?” Onaqa nangi na saideb, “Eo. Mondor Bole unu kiyo sai kiyo di iga nami quosaioqnem.”

³ Onaqa Pol na olo nenemnjqrej, “Ningi anjam kiye qusib yanso eb?” Onaqa nangi na minjeb, “Jon yansnjro qaji aqa anjam segi iga qusim dena yanso em.”

⁴ Onaqa Pol na olo minjqrej, “Jon na tamo ungasari nangi endegsi minjqroqnej, ‘Ningi are buliybqa e na yansngwai.’ Osiqa minjqroqnej, ‘Ningi tamo ijo qoreq na bqas qaji a qa nungo areqalo singilatiy.’ Tamo Jon aqa qoreq na bqajqa maroqnej qaji agi Yesus.”

⁵ Onaqa nangi Pol aqa anjam di qusib poinjrnaqa Tamo Koba Yesus aqa ñam na yanso eb.

⁶ Yanso onabqa Pol a nango gateq di aqa ban atnaqa Mondor Bole nangoq aisiq menj bulyetnjrnaqa bati qujai deqa nangi qure utru segi segi nango anjam marelenjoqneb. Osib nangi Qotei aqa medabu osib anjam palontoqneb.

⁷ Bati deqa tamo 12 nangi Mondor eb.

⁸ Pol a bai qalub Efesus dia Juda nango Qotei tal miligiq giloqnsiq Qotei aqa anjam minjqroqnej. Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas anjam di aqa utru Juda nangi geregere poinjqajqa deqa Pol a singila na minjqroqnej.

⁹ Degyeqnaqa Juda qudei nangi Pol aqa anjam di qusibqa nangi a qa ugeosib aqa anjam dauryqa urateb. Osib nambile gaigai sqajqa gam Yesus na babtej qaji di misilinyosib tamo ungasari nangi endegsib minjqroqneb, “Yesus aqa gam di uge.” Deqa Pol a nangi uratnjrsiq tamo ungasari Yesus qa nango areqalo singilateb qaji nangi segi joqsiqa tamo bei aqa ñam Tiranus aqa skul kobaq gileb. Gilsib dia Pol a bati gaigai Qotei aqa anjam plaltoqnej.

¹⁰ Pol a wausau aiyel degyoqnej. Deqa tamo ungasari kalil Esia sawaq di soqneb qaji Juda ti Grik ti nangi Tamo Koba aqa anjam quoqneb.

Skeva aqa njiri 7 nangi mondor uge nangi winjqajqa wauoqneb

¹¹ Qotei a Pol aqa ban na manwa gargekoba babtoqnej.

¹² Deqa tamo qudei na nango gara ñengi oqnsib Pol aqa jejamuq di beterto-qnsib gara di olo osi giloqnsib tamo mainjro qaji nango jejamuq di ateqnab

nango ma saioqnej. Tamo mondor uge ti so qaji nango jejamuq di dego gara ñenji ateqnab mondor uge nanji jaraiyoqneb.

¹³ Juda tamo qudei nanji dego sawa sawaq di walweloqnsibqa mondor uge nanji winjrib jaraiqajqa wauoqneb. Nanji silali oqajqa deqa marsib wau di yoqneb. Onaqa bati bei nanji qudei Tamo Koba Yesus aqa ñam na mondor uge bei wiyqa osib mondor uge endegsib minjeb, “Iga Yesus agi Pol a deqa anjam palonteqnu qaji aqa ñam na ni mermonum, ni tamo di uratosim ulañ.”

¹⁴ Juda nango atra tamo koba Skeva aqa njiri 7 nanji kumbra di degyeb.

¹⁵ Degyonabqa mondor uge na nanji kamba minjrej, “E Yesus qalie. E Pol dego qalie. Ariya ningi tal qabe?”

¹⁶ Onaqa tamo mondor uge ti so qaji a singila na prugosiq nango qawarq di awoosiq nanji ñumougetnjrsiq jejamu niñaqyetnjrej. Osiqa nango gara bumbranjetnjrnaqa nanji tal uratosib yosi jaraiyeb.

¹⁷ Onaqa tamo ungasari kalil Juda ti Grik ti Efesus qureq di soqneb qaji nanji kumbra deqa qusibqa ulaugete. Osib nanji Tamo Koba Yesus aqa ñam tulan soqtoqneb.

¹⁸ Bati deqa tamo ungasari gargekoba nanji Yesus qa nango areqalo singilatoqneb. Deqa nanji boqnsib nango kumbra uge uge nami yoqneb qaji di tamo kalil nango ñamdamuq di ubtoqneb.

¹⁹ Tamo ungasari gargekoba quñam qaloqneb qaji nanji dego boqnsib nango quñam qalo qaji buk kalil koroioqnsibqa tamo ungasari nango ulatamuq di koitelenoqneb. Buk di nami silali na awaiyo qaji. Awai sisiyeb 50,000 kina.

²⁰ Nanji kumbra degyeb deqa Tamo Koba aqa anjam tulan kobaoqnsiqa sawa sawaq gileqnaqa tamo ungasari gargekoba nanji quoqneb.

Efesus nanji Pol qa minjin oqetnjrnaqa murqumyoqneb

²¹ Efesus qureq di Pol a Qotei aqa wau yoqnsiq koboonaqa Qotei aqa Mondor na Pol areqalo yonaqa a endegsi marej, “E Masedonia sawa ti Akaia sawa ti dia walweloqnsiyqa dena aisiy Jerusalem di brantqai.” Osiqa marej, “Di koboamqa e Jerusalem uratosiy gilsiy Rom qure dego unqai.”

²² Pol a degsi marsiqa tamo aiyel a koba na wauo qaji Timoti Erastus wo nanji qarinjnrnaqa namoosib Masedonia sawaq gileb. Pol a segi Esia sawaq di soqnej. A bunuqna Masedonia sawaq gilqa marsiqa nanji aiyel namoqna qarinjnrnaq gileb.

²³ Bati deqa Efesus dia tamo qudei nanji ñambile gaigai sqajqa gam Yesus na babtej qaji deqa njirinkobaoqneb.

²⁴ Nango njirin aqa utru agiende. Tamo bei aqa ñam Demetrius a silva oqnsiq dena ingi ingi gereiyoqnej. A na gisan qotei bei aqa ñam Artemis aqa atra tal sigitoqnsiqa atra tal sulum kiñilala silva na gereiyoqnej. Gereiyeqnaqa tamo ungasari nanji awaiyeqnaqqa tamo qudei a koba na wauo qaji nanji a ti dena silali koba oqneb.

²⁵ Bati bei Demetrius a na aqa wau qujai nanji ti tamo qudei wau deqaji yoqneb qaji nanji ti koroinjrsiqa endegsi minjrej, “Ningi quiy. Gago wau endena iga silali koba eqnum.

²⁶ Ariya Pol a gago wau endi ugeteqnu. Agi a gam endena ugeteqnu. A na tamo ungasari gargekoba nango are tigeltetnjroqnsiqa minjreqnu, ‘Tamo nanji ban na qotei gereiyo qaji di qotei bolesai. Di gisan qotei.’ Yeqnaqa nanji aqa anjam di dauryoqnsib qotei Artemis qoreiyoqnsib Artemis aqa atra tal sulum dego awaiyqa urateqnu. Pol aqa kumbra di ningi uneqnu. Aqa anjam dego ningi queqnu. Aqa kumbra di a Efesus endia segi yosai. Esia sawa keretoqnsiqa dia dego a kumbra di yeqnu.

²⁷ Pol aqa kumbra dena gago silali wau endi ulonqas. Di segi sai. Gago qotei koba Artemis aqa atra tal aqa ñam dego ugeqas. Amqa tamo ungasari kalil nangi Artemis aqa ñam soqtqa uratqab. Ningi qalie, Esia sawaq endi tamo ungasari nangi Artemis aqa ñam soqtoqnsibqa a qa loueqnub. Sawa sawa kalilq di dego tamo ungasari nangi Artemis aqa ñam soqteqnub. Pol aqa anjam mareqnu qaji dena Artemis aqa ñam koba di torei ulontqas.”

²⁸ Onaqa sulum gereiyo tamo nangi anjam di qusib minjin ani oqetnjr-naqa tulan murqumyoqnsib maroqneb, “Efesus gago qotei Artemis a qotei kobaquja.”

²⁹ Nangi degsib murqumyeq nabqa tamo ungasari kalil Efesus di soqneb qaji nangi qusibqa nangi dego murqumyoqneb. Osib Masedonia tamo aiyel Pol dauryosib beb qaji agi Gaius Aristarkus wo nangi oheb. Ojsib nangi aiyel girinjsib qure deqa gate kokba nango ulatamuq di tigeltjnrqa marsib gurgurosib koro sawaq joqsib gileb.

³⁰ Onaqa Pol a deqa qusiqa tamo ungasari nango are latetnjrqa marsiqa nango ambleq aiqa laqnaqa tamo ungasari Yesus dauryeb qaji nangi na saidyeb.

³¹ Rom tamo kokba qudei Esia sawa taqatoqneb qaji nangi Pol qalieeb deqa nangi dego anjam qarinyosib minjeb, “Ni koro sawa miligiq gilaim.”

³² Tamo ungasari tulan gargekoba nangi koro sawaq di koroosib murqumyoqneb. Utru kiye qa nangi bosib koroeb di nangi qaliesai. Utru bei bei qa maroqnsibqa laña laña murqumyoqneb.

³³ Onaqa Juda qudei nangi na tamo ungasari nango are latetnjrqa marsib Juda tamo bei aqa ñam Aleksander osib koro sawa ambleq di atnabqa tamo ungasari nangi a unsib mareb, “Tamo di aqa une qa kiyo iga bosim koroonum?” Onaqa Aleksander a tamo ungasari nangi anjam bei minjrqa osiq tigelej. Tigelosiqqa nangi kiriqa osiq aqa ban soqtej.

³⁴ Ban soqtonaqa nangi kiriosai. Nangi poinjrej, Aleksander a Juda tamo. Deqa nangi kalil olo murqumyoqnsib maroqneb, “Efesus gago qotei Artemis a qotei kobaquja.” Nangi anjam qujai di tulan wainjoqnsib sokobaiyeb.

³⁵ Onaqa Efesus nango gate bei a kamba tamo ungasari nangi anjam minjrqa osiq tigelej. Tigelosiqqa nangi kiriqa osiq aqa ban soqtonaqa nangi kirielenonabqa minjrej, “O Efesus tamo ungasari ningi quiy. Efesus endia ningi na qotei koba Artemis aqa atra tal taqateqnub. Artemis aqa sulum nami lan goge na ulonosiqa mandamq aiyej qaji di dego ningi na taqateqnub. Tamo ungasari kalil nangi di qalie.

³⁶ Deqa tamo bei na anjam di gotranjyqa keresai. O ijo was, ningi grotosib une bei yaib deqa ningi mati lawo na sosib geregere are qaliy.

³⁷ Tamo aiyel Gaius Aristarkus wo nangi une saiqoji. Ningi na nangi laña joqsib bonub. Nangi gago atra talq dena ingi bei bajinosai. Nangi gago qotei Artemis aqa ñam misilinyosai dego.

³⁸ Deqa Demetrius aqa wau qujai nangi ti tamo qudei qa anjam bei soqnimqa joqsib Rom gate kokba nango ulatamuq di tigeltjrsib anjam marqab.

³⁹ Ningi dego tamo qudei qa anjam bei soqnimqa bati atibqa Rom gate kokba nangi koroosib nunjo anjam gereiyqab.

⁴⁰ Bini iga laña njirin tigeltionum utru saiqoji. Deqa Rom gate kokba nangi bosib koro endeqa utru nenemgibqa iga na kamba anjam bei minjrqa keresaiigo uge.”

⁴¹ Tamo gate dena tamo ungasari nangi anjam degsi minjrsiqa nangi winjr-naq jaraiyeb.

20

Pol a Masedonia sawa ti Grik sawa ti dia walweloqnej

¹ Onaqa tamo ungasari nanngo murqumyo koboonaqa Pol na Kristen nanngi metnjrnaqa aqa areq di koroonaabqa nanngi singilatnjrej. Osiqa nanngi uratnjrsiqa Masedonia sawaq gilej.

² Gilsiq sawa dia walweloqnsiqa Kristen nanngi itnjroqnsiqa Qotei aqa anjam gargakoba minjroqnej. Minjreqnaqa aqa anjam dena nanngi singilatnjroqnej. Onaqa a sumsiq Grik nanngo sawaq di brantej.

³ Brantosiq sawa dia bai qalub sosiqa dena qobun na Siria sawaq aiqa laqnaqa Juda tamo qudei na Pol qalsib moiyoqta mareqnab qusiqa endegsi are qalej, “E olo puluosiy singa na Masedonia sawaq oqsiy dena Siria sawaq aiqai.”

⁴⁻⁵ A degsi are qalsiqa tigelosiq Masedonia sawaq oqwa osiqa tamo qudei nanngi joqsiqa koba na oqeb. Tamo di nanngo ñam agi marqai. Bei Sopater. A Pirus aqa niri. A Beria qure qaji. Tesalonaika tamo aiyel Aristarkus Sekundus wo. Bei Gaius. A Derbe qure qaji. Bei Timoti. Esia tamo aiyel Tikikus Trofimas wo. Tamo kalil nanngi di Pol ombla Masedonia sawaq oqsib dia iga Pol koba na uratgosib namo aisib Troas qureq di branteb. Brantosib dia iga qa tariñoqneb.

⁶ Onaqa Juda nanngo bem tiyosai qaji uyqa bati koboonaqa iga Filipai qureq di qobun bei gogetosim qobun na aisim bati 5 koboonaqa Troas qureq di tiryem. Tiryosim dia tamo nanngi iga qa tariñoqneb qaji nanngi itnjrsimqa bati 7 nanngi koba na soqnem.

Yutikus a ulonjosi moinaqa Pol na olo tigeltej

⁷ Onaqa Juda nanngo yori bati koboonaqa nebeonaq qolo iga Kristen nanngi koroinjrsimqa nanngi koba na bem gentosim uyoqnem. Bem uyeqnamqa Pol na Qotei aqa anjam minjroqnej. A anjam olekoba mareqnaq qolo jigeej. Di kiyaaq? Nebeamqa a nanngi uratnjrsim aiqas.

⁸ Nanngi koroonaabqa warum goge dia wanjal gargakoba pumblonqneb.

⁹ Angro wala bei aqa ñam Yutikus a siranme kiñala dadan gogeysi aqa areq di awesoqnej. Onaqa Pol a anjam tulan olekoba mareqnaqa Yutikus a urnamyonaqa tibiboqnej. Osiq qambumtosiqa warum goge dena ulonjosiq mandamq aiyej. Onaqa nanngi kalil mandamq aisib Yutikus osib soqteb a moiyej.

¹⁰ Pol a dego mandamq aisiqa angro wala di soqonyej. Soqonyonaqa a olo ñambile ej. Deqa Pol na tamo ungasari kalil nanngi minjrej, “Ningi are gulbeingaiq. A ñambile unu.”

¹¹ Pol a nanngi degsi minjrsiqa olo warum goge qoqsiq dia bem gingenjyonaqa nanngi uyeb. Uynabqa Pol na olo anjam olekoba nanngi minjreqnaqa nebeej. Nebeonaqa Pol a nanngi uratnjrsiqa aiqa osiqa endegsi minjrej, “O ijo was ningi quiy. E aiyeqnum. Deqa ningi bole soqniy.”

¹² Angro wala di a ñambile soqnej deqa aqa was nanngi tulan areboleboleinjrnaqa a osib nanngo talq gileb.

Pol a Troas qure uratosiqa Miletus qureq aiyej

¹³ Ariya iga na Pol uratosim namoosim qobun bei gogetosim aisim Asos qureq di tiryem. Di kiyaaq? Pol a nami iga endegsi mergej, “Ningi namooiy. E bunuqna singa na walwelosiy aisiy Asos qureq di ningi itngwai. Osiy dena ningi koba na qobun gogetosim aiqom.” Pol a iga degsi mergej deqa iga namo qobun na aisim Asos qureq di tiryosim Pol qa tariñoqnem.

¹⁴ Bunuqna Pol a Asos qureq bosiq dia iga itgonaqa iga koba na qobun gogetosim aisim Mitilini qureq di tiryem.

¹⁵ Nebeonaqa iga dena qobun na aisim Kios nui qalaq di tigelosim nerenjem. Olo nebeonaqa iga qobun na aisim Samos nui qalaq di tigelosim neiem. Olo nebeonaqa iga aisim Miletus qureq di tiryem.

¹⁶ Pol na iga endegsi mergej, “Iga Efesus qure bunyosim urur Jerusalem aiqom. Aisim di soqnimqa Juda nanjo inji meli bunuj otero bati ñam Pentikos di brantim unqom. E Esia sawaq endi bati olekoba sqasai.” Pol na iga degsi mergej.

Pol a Efesus nanjo Kristen gate nanji anjam minjrej

¹⁷⁻¹⁹ Iga Miletus qureq di tiryonamqa Pol na tamo qudei nanji qarinnjrnaga nanji singa na gilsib Efesus di brantosib Kristen gate nanji endegsi minjreb, “Ningi Miletus qureq aisib dia Pol itosib aqa areq di koroabqa a na ningi anjam bei merngwas.” Onaga Kristen gate nanji tigelosib Miletus qureq aisib dia Pol itosib aqa areq di koroonaabqa a na nanji anjam endegsi minjrej,

“O Kristen gate ningi quiy. E Esia sawaq di branto nasiti e nungoq bosim ningi koba na soqnem. Sosimqa e bati gaigai Tamo Koba aqa anjam ningi merngoqnem. E ijo segi ñam soqtqajqa are qalosaioqnem. Ijo kumbra di ningi qalie. E ningi koba na sosimqa gulbe gargekoba itoqnsim akamoqnem. Bati gargekoba Juda nanji na e lubsib moiyoqbqa mareqnab dena e are gulbekobaiboqnej.

²⁰ Ningi qalie, e bati gaigai nungo koro sawaq di, nungo segi segi talq di are singilatetngwajqa anjam merngoqnem. E anjam deqaji ningi merngwajqa uratosaiogqnem.

²¹ E bati gaigai Juda tamo ti Grik tamo ti nanji singila na endegsi minjroqnem, ‘Ningi are bulyosib Qotei aqaq bosib gago Tamo Koba Yesus qa nungo areqalo singilatiy.’ E degsi minjroqnem.

²² Deqa ningi quiy. Qotei aqa Mondor na ijo are tigeltetbej deqa e Jerusalem aiyeqnum. Dia kumbra kiye ijoq di brantqas di e qaliesai.

²³ E qure qureq di laqnamqa Mondor Bole na e endegsi merbegnu, ‘Ni Jerusalem dia tonto talq aisim gulbe koba oqam.’ Deqa e qalieonum, kumbra di ijoq bqas.

²⁴ “Di unqum. E ijo segi jejamu qa are qalosaieqnum. Wau kalil Tamo Koba Yesus na ebej qaji di e yosiy kobotqajqa are qaleqnum. Wau di endegsi unu. E singila na Yesus aqa anjam bole tamo ungasari nanji minjre minjre laqnqai. Yesus aqa anjam bole di aqa damu agiende. Qotei a tamo ungasari nanji qa are boleiyeqnu.

²⁵ “Deqa ningi quiy. E nami nungo ambleq di sosimqa anjam endegsi palontoqnem, ‘Qotei na aqa segi tamo ungasari nanji taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqas.’ Ariya bini e qalieonum, e ningi uratngitqa ningi ijo ulatamu olo unqasai.

²⁶⁻²⁷ Bati e nungo ambleq di sosimqa e Qotei aqa areqalo kalil ubtosim ningi merngekitem. E wau di uratosaiogqnem. Deqa tamo bei a nungo ambleq di padalqas di ijo une na sai.

²⁸ O Kristen gate, ningi nungo segi segi so geregere taqatosib Qotei aqa tamo ungasari nanji dego geregere taqatnjroqniy. Qotei aqa tamo ungasari nanji di kaja du du bul. Qotei na aqa Niri Yesus Kristus aqa len aiyej qaji dena nanji awainjrej. Deqa ningi nanjo gate bole sosibqa nanji geregere taqatnjroqniy. Wau di Mondor Bole na ningi engej.

²⁹ E qalie, e ningi uratngitqa gisan anjam maro tamo qudei nanngi nungo ambleq aisib Qotei aqa tamo ungasari nanngi ugeugeinjroqngab. Baun juwan na kaja nanngi ugeugeinjroqngab dego kere.

³⁰ Nungo ambleq dena dego tamo qudei nanngi tigelosib Qotei aqa anjam bole olo bubulyoqnsibqa gisan anjam maroqngab. Nanngi degyqab. Di kiyaaqa? Tamo ungasari Yesus dauryeqnub qaji nanngi qusibqa Qotei aqa anjam bole ulontosib olo gisan tamo nanngi di daurnjrqajqa deqa.

³¹ Deqa ningi geregere nam atoqniy. Osib ijo anjam e bati gaigai ningi merngoqnem qaji deqa are qaloqniy. Agi wausau qalub e ningi koba na sosimqa qolo ti qanam ti Qotei aqa anjam ningi merngoqnsim akamoqnem. E wau di uratosaiqnem. Ningi ijo anjam deqa geregere are qaloqniy.

³² “Bini e ningi Qotei aqa banq di atitqa a na ningi geregere taqatngwas. Qotei a ningi qa are boleiyey anjam di ningi singila na ojesoqnsibqa anjam dena ningi singilatngwas. Amqa ingi bole bole Qotei a nami aqa segi tamo ungasari nanngi enjrqqa marej qaji di ningi oqab.

³³ “E silali qa ti gara qa ti tamo bei njlyosaioqnem.

³⁴ Ningi qalie, e ingi bei qa truquoqnsimqa e segi wauoqnsim ijo ingi awaiyoqnem. Osim tamo nanngi e koba na soqnem qaji nanngi dego ingi anainjroqnem.

³⁵ Kumbra kalil e nungo ambleq di yoqnem qaji di ningi segi unoqneb. Kumbra di ningi dauryosib yoqniy. Kumbra agiende. Ningi waukobaoqnsibqa tamo ungasari singila saiqoji unub qaji nanngi aqaryainjroqniy. Ningi Tamo Koba Yesus aqa anjam nami marej qaji deqa are qaloqnsib degsib wauoqniy. Agi Yesus a segi nami endegsi marej, “Tamo bei na tamo bei ingi yqas di tamo ingi oqas qaji a areboleboleiyqas. Ariya tamo dena ingi yqas qaji a olo tulan areboleboleiyqas.”

³⁶ Pol na Efesus Kristen gate nanngi anjam degsi minjrsiq koboonaqa singa pulutosiqa nanngi koba na Qotei pailyeb.

³⁷ Pailyo koboonaqa gate nanngi akamkobaoqnsib Pol soqonyosib kundoqy-oqneb.

³⁸ Pol na minjrej, “Ningi ijo ulatamu olo unqasai.” Aqa anjam deqa nanngi are tulan gulbeinjrej. Onaqa nanngi na iga suweigonab iga alile aisim nanngi uratnjrsim qobun gogetosim aiyem.

21

Pol a qobun na Jerusalem aiyonej

¹ Iga qobun na aisim Kos nui bunyosim nebeonaqa Rodes nuiq di tiryonam olo nebeej. Nebeonaqa iga Rodes nui uratosim aisim Patara qureq di tiryem.

² Dia qobun bei Fonisia sawaq aiqa laqnaqa iga qobun di gogetosim aiyem.

³ Iga qobun na aisim Saiprus nui jojomyosim ban qonanq waiyosim bunyosim aiyem. Aisim Siria sawa bunyosim Tair qureq di tiryem. Tiryon-amqa tamo qobunq di wauo qaji nanngi na ingi ingi kalil wangerosib mandamq di ateleneb.

⁴ Qure dia iga Yesus aqa tamo ungasari nanngi itnjrsimqa bati 7 nanngi koba na soqnem. Sonamqa Qotei aqa Mondor na anjam ubtosiqa nanngi endegsi minjrej, “Pol a Jerusalem dia gulbe koba itqas.” Degsi minjrnaq qusibqa Pol wainyoqneb, “Ni Jerusalem aiyaim.” Onaqa Pol na kamba minjroqnej, “Sai. E Jerusalem aiqai.”

⁵ Onaqa bati 7 koboonaqa iga Pol koba na qure di uratosim qobun gogetqa marsim alile aiyem. Yesus aqa tamo kalil nanggo unja ti angro ti nanngi na iga suweigosib alile aisim dia iga koba na singa pulutosim Qotei pailyem.

⁶ Pailyo koboonaqa iga nanqi ban ojsimqa minjrem, “Ningi bole soqniy.” Onaqa nanqi na iga mergeb, “Ningi aiyiy.” Degsib mergonab iga qobun gogetonamqa nanqi olo puluosib nanqo qureq gileb.

Qotei aqa medabu o qaji tamo Agabus a anjam bei Pol minjej

⁷ Ariya iga qobun na Tair qure uratosim aisim Tolemes qureq di tiryem. Tiryosim dia Yesus aqa tamo ungasari nanqi itnjrsimqa bati qujai nanqi koba na soqnem.

⁸ Nebeonaqa iga Tolemes qure uratosim walwelosi aisim Sisaria qureq di brantem. Brantosim Yesus aqa anjam maro tamo Filip aqa tal gogetosimqa a ombla soqnem. Nami Jerusalem dia tamo 7 nanqi ingi jeiyo wau enjreb deqaji bei agi Filip.

⁹ Filip aqa angro sebin qolqe nanqi a ombla soqneb. Nanqi Qotei aqa medabu o qaji uña.

¹⁰ Bati qudei iga Sisaria qureq di sonamqa Qotei aqa medabu o qaji tamo Agabus a Judia sawaq dena walwelosiq gagoq bej.

¹¹ Bosiq Pol aqa alalag yaivosiq qombilgej. Qombil aqa utru agiende. Agabus na Pol aqa alalag osiq aqa segi ban ti singa ti alalag dena qosej. Osiqa mergej, “Mondor Bole na e endegsi merbqo, ‘Jerusalem dia Juda nanqi na tamo alalag endi tigeqnu qaji aqa singa ti ban ti endegsib qosqab. Qosisib a osi gilsib tamo Juda sai nanqo banq di atibqa nanqi na a ugeugeiyqab.’ ”

¹² Onaqa iga Agabus aqa anjam di qusimqa tamo ungasari qudei qure dia soqneb qaji nanqi iga ti Pol minjoqnem, “Ni Jerusalem aiyaim.”

¹³ Onaqa Pol na iga mergej, “Ningi kiyaqa akamoqnsib are gulbetetbe-qnub? E Tamo Koba Yesus aqa ñam qa tonto talq di waibqab di kere. Aqa ñam qa e lubib moiqa di kere. E gulbe di uratqasai. E itqai.”

¹⁴ Pol a degsi gago anjam quqwa uratosiq mergonaqa iga na olo saidyosai. Iga marem, “Unqum. Pol a Tamo Koba aqa areqalo dauryosim Jerusalem aiyem.”

Pol a Jerusalem di brantej

¹⁵ Bati qudei koboonaqa iga Jerusalem aiqa marsimqa gago ingi ingi kalil gereiyosim tigelosim aiyem.

¹⁶ Aiqa yeqnam Sisaria tamo qudei Yesus dauryoqneb qaji nanqi na iga suweigisib koba na aisim Jerusalem di brantem. Brantosim nanqi na iga tamo bei aqa ñam Nason aqa talq di uratgeb. Deqa iga Nason ombla aqa talq di soqnem. Nason a nami koba Yesus dauryoqnsiq soqnej. Aqa qure utru Saiprus.

¹⁷ Iga Jerusalem di brantonamqa Yesus aqa tamo ungasari dia soqneb qaji nanqi na iga nugsibqa tulan areboleboleinjrnaqa iga osib geregeregeb.

¹⁸⁻¹⁹ Nebeonaqa iga Pol dauryosim Jems unqajqa gilem. Gilsim Kristen gate kalil nanqi Jems koba na koroesonabqa Pol a nanqi kaiyeinjrej. Osiqa wau kalil Qotei a Pol aqa ban na sawa bei beiq di tamo ungasari nanqo ambleq di yoqnej qaji deqa nanqi sainjrej.

Kristen gate nanqi na Pol minjeb, “Ni atra tal miligiq gile”

²⁰ Onaqa Kristen gate nanqi Pol aqa anjam di qusibqa tulan areboleboleinjrnaqa Qotei aqa ñam soqtoqneb. Osib Pol minjeb, “O gago was Pol, ni qalie, Juda tulan gargekoba nanqi Yesus qa nanqo areqalo singilateqnub. Nanqi Moses aqa dal anjam dauryqajqa dego singilaeqnub.

²¹ Deqa tamo qudei na Juda nanqi endegsib minjreqnub, ‘Pol na Juda tamo ungasari sawa bei beiq di unub qaji nanqi Moses aqa dal anjam dauryqa saidnjreqnu. Osiqa nanqi endegsi minjreqnu, “Nunqo angro nanqi mulun

breinjraib. Kumbra kalil Moses a nami nangi dauryqa merngej qaji di uratiy.”
' O Pol, tamo qudei na Juda nangi degsib minjreqnub.

²² Juda nangi quqwab, ni Jerusalem bonum. Deqa iga kiyerqom?

²³ Od, iga qalieonum. Iga ni endegsi mermim ni degye. Gago ambleq endi Juda tamo qolqe unub. Nangi nami gago Juda kumbra dauryosib Qotei pailyqa osib nango gate banga ti me jungum ti urateb unub.

²⁴ Deqa ni nangi joqsim atra tal miligiq gilsim une kobotqajqa kumbra Moses a nami marej qaji di nangi koba na dauryosib yiy. Osim wagme awaiyetnjrimqa nangi na Qotei atraiyosib nango gate banga ti me jungum ti joqwab. Ni degyimqa Juda tamo kalil nangi ino kumbra di unsib endegsib qalieqab, 'Bole, Pol a dego Moses aqa dal anjam dauryo qaji tamo. Anjam nangi a qa mareqnub qaji di bolesai.'

²⁵ Ariya Pol, ni qalie, iga nami anjam bei nenngrenyosim sawa bei bei qaji nangoq qarinyem. Nangi di Yesus qa nango areqalo singilateb qaji. Iga anjam endegsim qarinyem, 'Ningi gisan qotei atrainjro qaji ingi bei uyoqnaib. Wagme len ti uyoqnaib. Wagme sil na kakro tontnjrnab moreneb qaji di uyoqnaib. Sambala kumbra dego yoqnaib.' Iga nami anjam degsim qosisim nenngrenyosim nangoq qarinyem."

²⁶ Onaqa Pol na tamo qolqe nangi di joqsiqa nebeonaqa atra tal miligiq gilsiq une kobotqajqa kumbra Moses a nami marej qaji di nangi koba na dauryosib yeb. Osiqa atra tamo nangi minjrej, "Une kobotqajqa bati koboamqa iga gago segi segi wagme osim Qotei atraiyqom."

Juda tamo qudei nangi atra tal miligiq di Pol ojeb

²⁷⁻²⁸ Une kobotqajqa bati 7 di koboqa laqnaqa Juda tamo qudei Esia sawaq dena beleneb qaji nangi Pol a atra tal miligiq di sonaq unsibqa a ojeb. Ojsib lelenoqnsib tamo ungasari kalil nango areqalo ugetetnjrqa marsibqa Pol aqa jejamuq di une qamsib minjreb, "O Israel tamo ungasari, ningi kalil bosib iga aqaryaigiy. Pol a sawa sawa kalilq di iga Juda qa ti Moses aqa dal anjam qa ti atra tal qa ti misilin anjam mareqnaqa tamo ungasari kalil nangi queqnub. Di segi sai. A dego Grik tamo qudei nangi joqoqnsiqa koba na atra tal miligiq gileqnub. Aqa kumbra dena a na Qotei aqa atra tal ugeteqnu."

²⁹ Nangi degsib mareb. Di kiyaqa? Nami Efesus tamo bei aqa ñam Trofimius a Pol ombla Jerusalem dia laqnabqa unjrsib are qaleb, "Pol a tamo di osiqa atra tal miligiq gilej."

³⁰ Onaqa tamo ungasari kalil Jerusalem di soqneb qaji nangi anjam di qusibqa minjin oqetnjrnaqa gurgur ti koroosib Pol ojeb. Ojsib girinyosib atra tal oqeq atsib atra tal aqa siranme kalil kabuteleneb.

Rom qaja tamo nangi bosib Pol olo eb

³¹ Onaqa nangi Pol moiyoqta marsibqa ban na qaloqneb. Qaleqnabqa Rom qaja tamo nango gate koba a anjam endegsi quej, "Jerusalem endia tamo ungasari kalil nangi minjin ani oqetnjreqnu."

³² A degsi qusiqa aqa qaja tamo qudei nango gate nangi ti joqsiqa gurgurosib tamo ungasari nango ambleq ainabqa unjrsibqa Pol qalqa urateb.

³³ Onaqa qaja tamo nango gate koba a bosiqqa Pol ojsiqa aqa qaja tamo nangi minjrej, "Sil singila kokba aiyel osi bosib a tontiy." Onaqa nangi bosib Pol tontonabqa qaja tamo nango gate koba a na tamo ungasari kalil nangi endegsi nenemnjrej, "Tamo endi yai? A une kiye yqo deqa ningi a qaloqnab?"

³⁴ A nangi degsi nenemnjrnaqa nangi olo lelenkobaoqnsib anjam utru segi segi marelenoqneb. Qudei nangi anjam bei maroqneb. Qudei nangi anjam bei maroqneb. Nangi degsib marelenoqnsib ariya nangi Pol aqa une geregere

ubtosib marqa keresai. Deqa qaja tamo nanngo gate koba a na aqa qaja tamo nanngi minjrnaqa nanngi Pol osib nanngo njeio talq osi gileb.

³⁵⁻³⁶ Osi giloqnsib nanngo njeio tal jojomyeq nabqa tamo ungasari kalil nanngi minjin ani ogetnjrnaqa nanngi daurnjroqnsib murqumyoqnsib maroqneb, “Ninggi na Pol qalsib moiyyoti.” Nanngi deqsib maroqneb deqa qaja tamo nanngi na Pol soqtosib nanngo qawarq di atsib osi giloqneb.

Pol a tigelosiqqa Yesus aqa anjam palontej

³⁷ Nanngi Pol osi giloqnsib nanngo njeio tal gogeq di atqa laq nabqa Pol a Grik anjam na qaja tamo nanngo gate koba endegsi nenemyej, “E ni anjam bei mermqa kere e?” Onaqa minnej, “Ni Grik anjam qalie e?”

³⁸ E endegsi are qalonum. Ni Isip tamo bei nami Rom ti qotqa marsiqqa tigelosiq qaja tamo 4,000 joqsiqa wadau sawaq di laqnej qaji agi ni edegonum.”

³⁹ Onaqa Pol na minnej, “E tamo di sai. E Juda tamo. Ijo qure utru Tarsus. Tarsus a qure kobaquja. A Silisia sawaq di unu. Deqa ni mare. E na tamo ungasari kalil endi anjam bei minjrqa kere e?”

⁴⁰ Onaqa qaja tamo nanngo gate koba a na Pol odyonaqa tetaq di tigelosiqqa aqa ban soqtonaqa tamo ungasari kalil nanngi kiri kirionabqa Hibru anjam na endegsi minjrej,

22

¹ “O ijo was ti ijo abu ti e kamba anjam bei merngit quiy.”

² Pol a Hibru anjam na nanngi degsi minjrnaqa nanngi torei kiri kiriosib sonab olo endegsi minjrej,

³ “E Juda tamo. Ijo qure utru Tarsus. Tarsus a Silisia sawaq di unu. E dia nambabonam ijo ai abu nanngi na e Jerusalem osi bonabqa e endia tamo kobaqujaem. Kobaqujaosimqa Gamaliel aqa skul kobaq di soqnem. Sonamqa Gamaliel na gago moma nanngo dal anjam geregere plaltosiq osorboqnej. Deqa e Qotei aqa kumbra dauryqajqa tulan singilaoqnem. Agi bini ningi Qotei aqa kumbra dauryqajqa singilaeqnub dego kere.

⁴ E na tamo ungasari Yesus aqa gam dauryoqneb qaji nanngi moiyyotnjrqa maroqnsim nanngi tulan ugeugeinjroqnsim tontnjroqnsim tonto talq di breinjroqnm.

⁵ Ningi na Juda tamo kokba ti atra tamo gate a ti nanngi nenemnribqa ijo kumbra deqa ningi saingwab. Agi e atra tamo gate endegsi minjem, ‘Ni anjam bei nengrenyosim ebimqa e anjam di osiy gilsiy Damaskus qureq di Juda gate kokba nanngi enjrqi. Enjritqa nanngi na anjam di sisiyosib e odbibqa tamo ungasari Yesus qa nanngo areqalo singilateqnub qaji nanngi ojelenosiy joqsiy bosiy Jerusalem endia tonto talq di breinjrqai.’ E degsim atra tamo gate minjem.

Pol a kiyersi Kristen tamo brantej deqa saej

⁶⁻⁷ “Deqa e walwelosi gilsim Damaskus jojomyeqnamqa qanam jige pulon singila koba minjal ti lan goge na aisiq ijo ulatamuq di tulan rianonaqa e ulonjosim mandamq di njeiem. Neiesosim kakro bei brantonaq quem. A endegsi merbej, ‘O Sol, ni kiyaga e ugeugeibeqnum?’

⁸ Onaqa e na kamba minjem, ‘O Tamo Koba, ni yai?’ Onaqa merbej, ‘E Yesus Nasaret qaji agi ni na ugeugeibeqnum.’

⁹ Tamo e ombla soqneb qaji nanngi dego pulon di uneb. Ariya anjam Yesus na merbej qaji di nanngi poinjrosai.

¹⁰ “Onaqa e na olo Yesus minjem, ‘O Tamo Koba, e wau kiye yqai?’ Onaqa Tamo Koba a na merbej, ‘Ni tigelosim Damaskus gilsim dia tamo bei itqam. Wau e ni emqai qaji di a na ubtosim mermqas.’

¹¹ Puloj di tulan rianqosiq nam qamotbonaqa e nam ambruibonaqa nam atqa keresai. Deqa tamo nangi e ombla soqneb qaji nangi ijo ban ojsib e babanbosib Damaskus osi gileb.

¹² “Damaskus dia tamo bei soqnej aqa nam Ananaias. A Qotei aqa dal anjam dauryoqnej qaji. Juda tamo ungasari kalil Damaskus di soqneb qaji nangi a qa maroqneb, ‘A tamo bolequja.’

¹³ E Damaskus gilsim di sonamqa Ananaias na e itbosiqa ijo areq di tigelosiq merbej, ‘O ijo was Sol, ino namdamu olo poimeme.’ Degsi merbonaqa bati qujai deqa ijo namdamu poibonaqa e olo nam atsim Ananaias aqa ulatamu unem.

¹⁴ Onaqa Ananaias na olo merbej, ‘Gago moma nango Qotei a ni gilmqo. Ni aqa areqalo qalieosim Yesus unsim aqa medabuq na anjam bei quqwajqa deqa ni gilmqo. Yesus a kumbra bole tintin yegnu qaji tamo.

¹⁵ Deqa ni aqa anjam mare mare laqnsimqa kumbra ni unem qaji ti anjam ni quem qaji deqa ti tamo ungasari kalil nangi sainjroqne.

¹⁶ Deqa ni tarinaim. Ni urur tigelosim yanso ame. Osim Yesus aqa nam metosim pailye. Yimqa Qotei na ino une kalil kobotetmqas.’ Ananaias na e degsi merbej.

Pol a nami sawa bei bei qaji nanqoq gilej deqa saej

¹⁷⁻¹⁸ “Bati bei e olo Jerusalem bosimqa atra tal miligiq di Qotei pailyoqn-simqa e neio bulosim Yesus unem. Yesus unnamqa merbej, ‘Ni Jerusalem endia ijo anjam maroqnqam di Juda nangi ni quetmoqnqasai. Deqa ni Jerusalem endi saim. Ni urur tigelosim Jerusalem uratosim gile.’

¹⁹⁻²⁰ Onaqa e na Yesus minjem, ‘O Tamo Koba, Juda nangi qalie, nami e nango Qotei tal miligiq giloqnsimqa tamo ungasari ni qa nango areqalo singilatoqneb qaji nangi ojelenoqnsim toqon na numoqnsim tonto talq di breinjroqnem. Nangi ino wau tamo Stiven menin na qaleqnabqa e jojom di tigelosim tamo nangi a qaloqneb qaji nango gara jugo taqatesosim endegsi minjroqnem, “Ningi keretosib Stiven qalonub moiqa.” Ijo kumbra di Juda nangi qalie.’

²¹ Onaqa Yesus na e olo merbej, ‘Ni gile. E ni qarinmitqa ni sawa isaq gilsim dia sawa bei bei qaji nangi ijo anjam minjroqnqam.’ ”

Pol a na qaja tamo nangi minjrej, “E Rom tamo”

²² Pol a tamo ungasari nangi anjam degsi minjroqnsiq a sawa bei bei qaji nanqoq gilqa marnaqa anjam qujai di nangi qusib minjin ani oqetnjrnaqa tulan lelenoqnsib maroqneb, “Pol a qalib moiym. Tamo deqaji mandamq endi olo saiq.”

²³ Nangi degsib maroqnsib murqumyoqnsib nango gara jugo piqtelenosib nango ban na wi ramboiyoqnsib breiyeqnab goge oqoqnej.

²⁴ Onaqa qaja tamo nango gate koba a na aqa qaja tamo nangi minjrej, “Ningi Pol osib nungo neio tal miligiq di bu toqon na kumbainyiy. Kumbainyosib nenemyibqa aqa une kiye qa tamo ungasari nangi murqumyoqnsib a qalib moiqajqa mareqnub di a na geregere merbimqa e quqwai.”

²⁵ Onaqa qaja tamo nangi Pol sil na tontosib kumbainyqa laqnabqa a na qaja tamo gate bei jojom di tigelesoqnej qaji di minjej, “E Rom tamo. Deqa ningi ijo une mati qalieosaosib e laja kumbainbqab di kumbra bole kiyo?”

²⁶ Onaqa qaja tamo gate dena Pol aqa anjam di qusiqa a qaja tamo nango gate koba aqa areq gilsiq nenemyej, “Pol a Rom tamo. Deqa ni a kiyeryqam?”

²⁷ Degsi nenemyonaq qusiqa Pol aqa areq gilsiq minnej, “Ni merbe, ni bole Rom tamo e?” Onaqa Pol na minnej, “Od. E Rom tamo.”

²⁸ Degsi minjnaqa qaja tamo nango gate koba dena olo Pol minnej, “E silali kobaquja waiyonamqa deqa nangi na e Rom tamo ateb.” Onaqa Pol na kamba minnej, “E silali waiyosai. Ijo ai abu nangi Rom qaji deqa e Rom tamo tintin.”

²⁹ Onaqa qaja tamo nangi Pol aqa anjam di qusib a kumbainyqa urateb. Qaja tamo nango gate koba a dego Pol aqa anjam di qusiqa a ulaej. Di kiyayaqa? A na aqa qaja tamo nangi minjrnaqa Pol sil na tonteb deqa.

Pol a Juda tamo kokba nangi anjam minjrej

³⁰ Onaqa nebeonaqa Juda nangi na une kiye Pol aqa jejamuq di qametoqneb di qaja tamo nango gate koba a qalieqa marsiq Pol osiq sil palontetosiq atra tamo kokba ti Juda tamo kokba ti nangi metnjrnaq bosib koroonaq Pol osiq nango ulatamuq di tigeltej.

23

¹ Onaqa Pol a Juda tamo kokba nangi koqnjrnsiq endegsi minjrej, “O ijo was ningi quiy. E nami Qotei aqa namgalaq di kumbra bole bole yoqnem agi bini yoqnsim unum. Deqa e are gulbe saiqoji.”

² Onaqa atra tamo gate aqa nam Ananias a Pol aqa anjam di qusiqa tamo nangi Pol aqa areq di tigelesoqneb qaji nangi minjrej, “Ningi Pol aqa medabuq di qaliy.”

³ Onaqa Pol na Ananias minnej, “Qotei na ni dego lumqas. Ni namtan babanq di nam qaq na limo bul. Deqa ino uno boledamu ariya ino are miligi jigat. Agi ni Moses aqa dal anjam dauryosim ijo une qalieqajqa tigeltbonum. Osim ni olo Moses aqa dal anjam gotranjosim nangi ijo medabuq di lubqajqa minjronum. Di kumbra uge.”

⁴ Onaqa tamo nangi Pol aqa areq di tigelesoqneb qaji nangi aqa anjam di qusibqa minjeb, “Ni kiyaya Qotei aqa atra tamo gate degsi misilinyonum?”

⁵ Degsib minjnabqa Pol na minjrej, “O ijo was, tamo endi a atra tamo gate di e qaliesai. Deqa e anjam grotonum. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenjrenyeb unu, ‘Ningi nunjo gate koba a anjam uge minjaib.’ ”

⁶ Juda tamo kokba awesoqneb qaji nango ambleq di Sadyusi tamo ti Farisi tamo ti soqneb. Pol a di qalieosiq deqa lelenosiq minjrej, “O ijo was ningi quiy. E Farisi tamo. Ijo abu a dego Farisi tamo. Deqa e endegsi are galonum, tamo kalil moreno qaji nangi mondon olo subq na tigelqab. E anjam deqa ijo areqalo tulan singilateqnum. Anjam deqa qujai nangi na e ojsib nunjo namdamuq di tigeltbonub.”

⁷ Pol na nangi degsi minjrnaqa Farisi ti Sadyusi ti nangi poelenosib njirinkobaeb.

⁸ Di kiyayaqa? Sadyusi nangi mareqnub, “Tamo moreno qaji nangi olo subq na tigelqasai. Lan angro saiqoji. Mondor dego saiqoji.” Ariya Farisi nangi mareqnub, “Tamo moreno qaji nangi subq na tigelqab. Lan angro unub. Mondor nangi dego unub.”

⁹ Deqa nangi kalil poelenosib njirinkobaosib murqumyoqneb. Onaqa Farisi nango dal anjam qalie tamo qudei nangi tigelosib singila na mareb, “Iga Pol aqa anjam quonum di a une saiqoji. Mondor bei na kiyo lan angro bei na kiyo anjam minjqoqa a degsi marqo.”

¹⁰ Nanġi deġsib marnabqa qoto anjam tulaġ kobaej. Onaqa qaja tamo nango gate koba a di unsiqa are qalej, “Nanġi Pol aqa jejamu tulaġ ugeugeiyqab.” A deġsi are qalsiqa ulaosiq aqa qaja tamo nanġi metnjrnaqa bosib Juda nango banq dena Pol yainjrsib nango njeio talq olo osi gileb.

¹¹ Gilsib di sonab nebeosiq olo qoloonaga Tamo Koba a bosiq Pol aqa areq di tigelosiq minnej, “Ni are singilatime. Ulaaim. Ni Jerusalem endia ijo anjam singila na mareqnum dego kere ni Rom gilsim dia ijo anjam minjroqnaqam.”

Juda tamo qudei nanġi Pol qalsib moiyoṭqajqa anjam qoseb

¹² Onaqa olo nebeonaqa Juda tamo qudei nanġi koroosibqa are qujaitosib anjam endegsib qoseb, “Iga Pol qalsim moiyoṭqom. Gago anjam di iga bole dauryqom. Iga uratqasai bole sai. Deqa iga Pol moiyoṭosaisosimqa iga ingi ti ya ti mati uyqasai. Iga Pol qalsim moiyoṭosimqa bati deqa iga olo ingi ti ya ti uyqom.”

¹³ Juda tamo 40 nanġi anjam deġsib qoseb.

¹⁴ Osib Juda gate nanġi ti atra tamo kokba ti nangoq gilsib minjreb, “Iga anjam endegsi qosonum. Iga Pol qalsim moiyoṭqom. Gago anjam di iga bole dauryqom. Iga uratqasai bole sai. Deqa iga Pol moiyoṭosaisosimqa iga ingi ti ya ti mati uyqasai. Iga Pol qalsim moiyoṭosimqa bati deqa iga olo ingi ti ya ti uyqom. Iga anjam deġsi qosonum.

¹⁵ Deqa ninġi ti Juda tamo kokba kalil nanġi ti endegyiy. Ninġi na qaja tamo nango gate koba a minjiy, ‘Ni Pol osau. Osbamqa iga olo koroosimqa aqa anjam geregere qusim aqa une qalieqom.’ Ninġi na qaja tamo nango gate koba a deġsib minjibqa a Pol osi bosim nunġoq di brantosaisoqnmqa gamq di iga Pol qalsim moiyoṭqom.”

¹⁶ Onaqa Pol aqa jaja aqa njiri a nango anjam di qusiqa tigeloqujatosiq qaja tamo nango njeio talq gilsiq anjam di Pol minnej.

¹⁷ Minjnaq qusiqa qaja tamo gate bei metonaq aqa areq bonaq minnej, “Ni anġro wala endi osim nunġo gate koba aqa areq osi aiyimqa a na anjam bei minjqas.”

¹⁸ Onaqa qaja tamo gate dena anġro wala di osiqa aqa gate koba aqa areq osi aisiqa minnej, “Tonto tamo Pol a na e merbqo, ‘Ni anġro wala endi osi aie.’ Degbqo deqa agi ino areq osi bonum. A ni anjam bei mermqas.”

¹⁹ Onaqa qaja tamo nango gate koba a na anġro wala di ban titosiqa kiñala sasalosiqa nenemyej, “Ni anjam kiye merbqam?”

²⁰ Onaqa minnej, “Juda tamo kokba nanġi anjam bei kereteb. Nanġi na ni endegsib mermqab, ‘Nebe ni Pol gagoq osau. Osbamqa iga koroosim aqa anjam geregere qusim aqa une qalieqom.’ Nanġi ni deġsib mermqab.

²¹ Deqa ni nango anjam di quetnjraim. Tamo 40 nanġi anjam endegsib qosisib maronub, ‘Iga Pol qalsim moiyoṭqom. Gago anjam di iga bole dauryqom. Iga uratqasai bole sai. Deqa iga Pol moiyoṭosaisosimqa iga ingi ti ya ti mati uyqasai. Iga Pol qalsim moiyoṭosimqa bati deqa iga olo ingi ti ya ti uyqom.’ Nanġi anjam deġsib qosonub. Deqa bini nanġi gamq di tariñeqnub. Ni na Pol osi aiyonqnmqa gamq di nanġi Pol qalsib moiyoṭqab.”

²² Onaqa qaja tamo nango gate koba a anġro wala aqa anjam di qusiqa minnej, “Ni gile. Ni anjam deġsi merbonum di tamo qudei minjraim. Torei tent.”

Nanġi na Pol qarinyonabqa Rom nango gate Feliks aqaq gilej

²³ Osiqa a na aqa qaja tamo gate aiyel nanġi metnjrnaqa aqa areq bonab minjrej, “Ninġi na qaja tamo 200 sinġa na walwelo qaji nanġi ti qaja tamo 200 an osi laqnub qaji nanġi ti qaja tamo 70 hos na walwelo qaji nanġi ti minjribqa

nanği bini qolo sen bati 9 Pol osib Sisaria qureq gilqab. Ningi na endegsib minjriy, ‘Nunġo walwelqajqa ingi ingi gereiyosib soqniy.’ ”

²⁴ Osiqa olo nanği aiyel minjrej, “Ningi Pol aqa hos qudei dego gereiyib soqnem. Pol a hos goge di awoamqa ningi na geregere taqatosib osi gilsib Rom nanġo gate Feliks aqa talq di brantiy.” Qaja tamo nanġo gate koba a na nanği aiyel degsi minjrej.

²⁵ Osiqa anjam bei endegsi nengrenyej,

²⁶ “O Gate Koba Feliks, ijo ñam Klodius Lisias. E qaja tamo nanġo gate koba. Ijo anjam endi ni sisiyqajqa deqa e nengrenyosim inoq qarinyonum. O kaiye.

²⁷ Tamo aģi inoq osi bonub qaji aqa ñam Pol. Juda nanği na a ojsib moiyoṭṭa laqnabqa e ijo qaja tamo nanği ti aisim Juda nanġo baṇq dena yainjrem. E qalieem, Pol a Rom tamo. Deqa e na a aqaryaiyosim nanġo baṇq dena yainjrem.

²⁸ Nanği Pol aqa jejamuq di une kiye qametoqneb di e qalieqa osimqa Pol osi aisim Juda tamo kokba nanġo ulatamuq di tigeltē.

²⁹ Tigeltonamqa nanği anjam gargēkoba marelenēqnabqa e qusimqa endegsi poibej, Juda tamo kokba nanği nanġo segi dal anjam qa maroqnsib deqa Pol aqa jejamuq di une qametoqneb. Nanği Pol aqa une kobaquja bei babtōsai. Deqa e na a laṇa moiyoṭṭa keresai. Tonto talq di laṇa waiyqa keresai dego. E degsi poibej.

³⁰ Ariya bini e quonum, nanği Pol qalsib moiyoṭṭajqa anjam qosonub. E di qusim deqa aģi Pol inoq qarinyonum. E na tamo nanği Pol aqa jejamuq di une qameteqnub qaji nanği endegsi minjrqi, ‘Ningi Sisaria qureq gilsib Feliks aqa ulatamuq di tigelosib Pol aqa une geregere minjib a quqwas.’ ”

³¹ Qaja tamo nanġo gate koba a anjam degsi nengrenyej. Onaqa aqa qaja tamo nanği aqa medabu dauryosib qolo Pol osib Antipatris qureq osi gilsib dia nerenēb.

³² Nebeonaqa qaja tamo singa na walwelo qaji nanği ti qaja tamo aṇ osi laqneb qaji nanği ti Antipatris qureq dena olo puluosib Jerusalem aisib nanġo nēio talq di soqneb. Onaqa qaja tamo hos na walwelo qaji nanği segi Pol suweiyosib torei Sisaria qureq osi gileb.

³³ Osi gilsibqa nanġo gate koba aqa anjam nengrenyej qaji di Feliks yosib Pol osib aqa ulatamuq di tigelteb.

³⁴ Onaqa Feliks a anjam di sisiyosiqa Pol nenemyej, “Ni sawa qabe qaji?” Onaqa Pol na minnej, “E Silisia sawa qaji.”

³⁵ Degsi minjnaqa Feliks na olo minnej, “Tamo nanği ino jejamuq di une qameqnub qaji nanği babqa e ino anjam geregere quqwai.” Osiqa qaja tamo nanği minjrnaqa nanği na Pol osib tamo koba Herot aqa talq di waiyosib taqatoqneb.

24

Juda nanği Pol aqa jejamuq di une qametoqneb

¹ Bati 5 koboonāqa atra tamo gate Ananaias a ti Juda gate qudei ti nanġo anjam taqyo tamo bei aqa ñam Tertulus a ti Sisaria qureq gileb. Gilsib Feliks aqa ulatamuq di tigelosibqa Pol aqa jejamuq di une qametoqneb.

² Onaqa Feliks na Pol metonaq warum miligiq bosiq aqa ulatamuq di tigelesonaqa Tertulus a Pol aqa jejamuq di une qametqa osiqa Feliks minnej, “O Gate Koba Feliks, ni gago sawa endi geregere taqateqnum deqa bini iģa bole unum. Iģa qoto saiqoji. Ni iģa geregere aqaryaigoqnsimqa gago gulbe kalil kobotetgeqnum.

³ Deqa iģa ni qa tulaṇ areboleboleigeqnaqa ino ñam soqteqnum.

⁴ “E anjam olekoba ni mermqasai. Ni asgimo uge. Deqa ni gago anjam truquyala endi que.

⁵ Iga tamo endi uneqnum, a tamo uge. A kumbra uge uge yoqnsiq Juda tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nango ambleq di qoto tigelteqnu. Osiqa nanqi pupoinjroqnsiq minjreqnu, ‘Ningi gago Juda kumbra uratosib olo Nasaret tamo a dauryiy.’

⁶⁻⁷ A na gago atra tal dego ugeteqnu. Deqa iga a ojsim gago segi dal anjam na aqa une qa pegiyqa laqnamqa qaja tamo nango gate koba Lisias a bosiq gago anjam gentosiq gago banq dena Pol singila na yaigej.

⁸ Yaigosiq mergej, ‘Ningi Pol qa anjam bei soqnmqa gilsib Rom nango gate Feliks aqa ulatamuq di mariy.’ Deqa iga bosim ino ulatamuq endi Pol aqa une agi mermonum. Deqa Gate Koba Feliks, ni segi na Pol nenemyimqa une kalil iga aqa jejamuq di qameqnum qaji di bole kiyo sai kiyo di a segi na mermimqa ni quqwm.” Tertulus a anjam degsiqa Feliks minjej.

⁹ Onaqa Juda tamo kalil nanqi tigelosib Tertulus aqa anjam di singilatosib mareb, “Aqa anjam di bole.”

Pol a kamba Feliks aqa ulatamuq di tigelosiq anjam marej

¹⁰ Onaqa Feliks a Pol aqa anjam quqwajqa osiq aqa ban soqtosiq Pol met-onaga a kamba tigelosiq Feliks minjej, “E qalieonum, ni wausau gargekoba sawa endi taqatesoqnm agi bini taqatejunum. Deqa e kamba ijo anjam mermqai.

¹¹ Ya ya endi e Qotei louqajqa Jerusalem aiyem. E aiyem bati 12 gilqo. Ni segi na Juda nanqi nenemnjrimqa degsib mermqab.

¹² E Jerusalem aisim di sosimqa e anjam na qotosaioqnm. Qoto tigeltosaioqnm dego. E qoto bei tigelteqnam Juda nanqi e nubosai. E atra talq di, Juda nango Qotei talq di, qure ambleq di dego lawo na soqnm. E kumbra uge bei yosaioqnm.

¹³ Deqa une kalil Juda nanqi ijo jejamuq di qameqnub qaji di bolesai. Nanqi ijo une bei ubtosib marqa keresai.

¹⁴ “Ijo une qujai agiende. E Yesus aqa gam dauryeqnum. Juda nanqi endegsib mareqnub, ‘Yesus aqa gam bunuj dena tamo ungasari nanqi poeleneqnub.’ O Gate Feliks, gam di qujai e dauryoqnsimqa gago moma nango Qotei qa loueqnum. Osim Moses aqa dal anjam kalil qa ti Qotei aqa medabu o tamo nango anjam kalil nami nenjrenjyoqneb qaji deqa ti ijo areqalo singilateqnum.

¹⁵ Mondonj Qotei na tamo bole ti tamo uge ti nanqi olo subq na tigeltnjrqas. Qotei qujai deqa e ijo areqalo singilatoqnsim subq na tigelo bati qa tarinjoqnsim unum. Juda nanqi dego degyeqnub.

¹⁶ E subq na tigelo bati qa tarineqnum deqa e bati gaigai Qotei aqa namgalaq di, tamo ungasari kalil nango namgalaq di kumbra bole bole yoqnsim laqnum. Deqa e are gulbe saiqoji unum.

¹⁷ “E sawa bei beiq di Qotei aqa wau yoqnsim wausau qudei koboonaga agi ya ya endi e Jerusalem aiyem. E silali qudei osi aisim Juda Kristen nanqi mam soqneb deqa enjrem. Silali qudei dego osim Qotei atraiyem.

¹⁸ Bati deqa e atra tal miligiq gilsim dia une kobotqajqa kumbra Moses a nami marej qaji di dauryosim yeqnamqa Juda nanqi na e nubeb. E tamo ungasari gargekoba joqsim atra tal miligiq gilosai. Osim qoto bei tigeltosai dego.

¹⁹ Ariya Juda tamo qudei Esia sawaq dena Jerusalem aiyeq qaji nanqi na e ojeq. Deqa tamo nanqi di e qa anjam bei soqnmqa bosib ino ulatamuq endi tigelosib ijo une marqab.

²⁰ Nanġi bqaſai di ni na Juda tamo aġi endia tigelejunub qajj nanġi nenem-njre. Nenemnġrimqa e Jerusalem dia Juda tamo kokba nanġo ulatamuq di tigelesonam une kiye ijo jejamuq di iteb di ni mermqab.

²¹ Bole, ijo anjam qujai endeqa nanġi na ijo jejamuq di une qametbeb. E nanġo ulatamuq di tigelosim leleŋosim endegsi minjrem, “Tamo kalil moreŋo qajj nanġi mondoŋ olo subq na tigelqab. Anjam deqa qujai ninġi na e tigeltbonub.” Pol a Feliks degsi minjej.

²² Feliks a nami tamo unġasari Yesus aqa gam dauryoqneb qajj nanġo kumbra qalieej. Deqa a na Juda nanġi endegsi minjrej, “Nuŋgo anjam di mati soqnem. Qaja tamo nanġo gate koba Lisias a bamqa ninġi olo anjam di maribqa e qusiy gereiyqai.”

²³ Osiqa qaja tamo gate bei minjej, “Ni na Pol osim tonto talq di waiyosim taqatesoqne. A gulbe bei yaim. Aqa was nanġi a unqa bosib inġi inġi qa aqaryaiyqa maroqnibqa ni na saidnjraim.”

Pol a tonto talq di sonaqa wausau aiyel koboej

²⁴ Bati qudei koboonaqa Feliks aqa njaun Drusila wo tonto talq di brantosi-bqa Feliks na Pol metonaq aqa areq bej. Drusila a Juda uŋa. Pol a bosiqqa tamo nanġi Kristus Yesus qa nanġo areqalo singilatqajqa kumbra qa Feliks minjnaq quej.

²⁵ Kumbra bole tinġin dauryqajqa ti tamo nanġo segi segi so geregere taqatqajqa ti Qotei na mondoŋ tamo nanġo une qa peginjrqajqa ti Pol na Feliks minjnaq quej. Qusiqa ulaosiq Pol minjej, “Ni mati aisim ino warumq di soqne. Bunuqna e bati atsiy ni metmit bosim anjam di olo plaltim e quqwai.”

²⁶ Feliks a bati gargekoba Pol aqa anjam quqwajqa metoqnej. Aqa anjam quqwajqa deqa segi metosaioqnej. A endegsi are qaloqnej, “E Pol metit a bosim silali ebimqa e tonto talq dena a uratqajqa deqa kiyo merbqas?” Osiq deqa metoqnej.

²⁷ Wausau aiyel koboonaqa Feliks a Judia sawa taqato wau di uratonaga tamo bei aqa niam Porsius Festus a kamba Feliks aqa wau osiqa Judia sawa taqatesoqnej. Feliks na Juda nanġo are boletetnjrqajqa deqa a Pol tonto talq di uratonag soqnej.

25

Pol a marej, “E Sisar aqa ulatamuq di tigelqai”

¹ Festus a Judia sawaq aisiq Sisaria qureq di soqnej. Bati qalub koboonaqa a dena tigelosiqqa Jerusalem aiyej.

²⁻³ Aisiq di sonaqa atra tamo kokba ti Juda tamo kokba ti nanġi bosib Festus aqa ulatamuq di tigelosib Pol aqa jejamuq di olo une qamoqneb. Osib Festus minjeb, “Ni anjam qarinyim qaja tamo nanġi Sisaria qureq dena Pol osib Jerusalem osi beb. Osbab gago are boleqas.” Nanġi degsib Festus minjeb. Di kiyaga? Nanġi nami anjam endegsib qoseb, “Qaja tamo nanġi Pol osi boqnibqa gamq di iga Pol qalsim moiyoqom.”

⁴ Onaqa Festus na kamba minjrej, “Pol a Sisaria dia tonto talq di unu. Bati qudei koboamqa e segi olo Sisaria gilqai.

⁵ Deqa ninġi Pol qa anjam bei soqnimqa ninġi na tamo niam ti qudei giltjnrib nanġi e daurbosib koba na Sisaria gilqom. Gilsim dia nanġi ijo ulatamuq di tigelosib Pol aqa une bei ubtosib merbib e quqwai.”

⁶ Festus a bati 8 o 10 Jerusalem di sosisqa olo puluosiq Sisaria gilej. Juda tamo qudei nanġi a dauryosib gileb. Nebeonaqa Festus a aqa awo jaram kobaq di awoosisqa aqa qaja tamo nanġi minjrej, “Ninġi Pol osi boiy.” Min-jrnaqa nanġi na Pol osi bosib Festus aqa ulatamuq di tigelteb.

⁷ Onaqa Juda tamo Festus dauryosib Jerusalem dena beb qaji nangi Pol kalilyosib Festus aqa ulatamuq di tigelosib une gargekoba Pol aqa jejamuq di qamelenjoqneb. Nango anjam di utru saiqoji.

⁸ Onaqa Pol a kamba marej, “E Juda gago dal anjam bei gotranjosaiqnem. E gago atra tal qa anjam uge bei marosaiqnem. E Rom nango mandor koba Sisar a dego kumbra uge bei yosaiqnem. Deqa e une saiqoji.”

⁹ Pol a degsi marnaqa Festus a Juda nango are boletetnjqajqa deqa Pol endegsi nenemyej, “Ni Jerusalem aisim dia ijo ulatamuq di tigelosim ino anjam olo marqa kere e?”

¹⁰ Onaqa Pol na minjej, “E bini Sisar aqa awo jaram namoq endi tigelejunum. Endia ijo anjam marqai. Ni qalie, e Juda nangi qa une bei yosai.

¹¹ Une kobaquja bei ijo jejamuq di soqnimqa ungum e moiqai. Ariya une kalil Juda nangi ijo jejamuq di qameqnub qaji di bolesaiamqa tamo bei na e laja osim nango banq di atqa keresai. Deqa e Sisar aqa ulatamuq di tigelitqa a ijo anjam qusim gereiyetbqas.”

¹² Pol na Festus degsi minjnaqa a warumq dena oqedosiqa Rom tamo kokba qudei nangi koba na anjam qairosib olo warum miligiq gilsiq Pol minjej, “Ni Sisar aqa ulatamuq di tigelqa maronum deqa e ni qarinyitqa Sisar aqag gilqam.”

Festus na Agripa nenemyej, “Ni Pol kiyeryqam?”

¹³ Onaqa bati qudei koboonaqa Rom nango mandor bei aqa ñam Agripa aqa jaja Bernaisi wo Festus unqajqa marsib Sisaria aiye.

¹⁴ Aisib bati gargekoba yala Sisaria di sonabqa Festus na Agripa minjej, “Tamo bei aqa ñam Pol a nami Feliks na tonto talq di waiyej unu.

¹⁵ Deqa e Jerusalem di sonamqa Juda gate nangi ti atra tamo kokba ti nangi na Pol aqa jejamuq di une qamsib endegsib merbeb, ‘Ni Pol aqa une qa marsim ojsim ino qaja tamo nango banq di atimqa nangi na qalib moiye.’

¹⁶ Onaqa e na kamba endegsi minjrem, ‘Iga tamo bei laja ojsim qaja tamo nango banq di atqa keresai. Rom gago kumbra degsi sosai. Tamo qudei nangi tamo bei qa anjam soqnimqa nangi mati aqa une ubtib qusimqa a kamba aqa anjam marqas di kere.’

¹⁷ “E na Juda nangi degsi minjrnemqa nangi e daurbosib Sisaria beb. E tarinosai. Nebeonaqa nangi koroesonabqa e ijo awo jaramq di awoosim ijo qaja tamo nangi minjrnemqa nangi Pol osi bosib ijo ulatamuq di tigelteb.

¹⁸ Onaqa Juda nangi tigelosib Pol aqa jejamuq di une gargekoba qamelenjoqneb. E nami are qalem, nangi une kokba Pol aqa jejamuq di qamqab. Nangi degyosai.

¹⁹ Nangi nango segi louqa kumbra qa njirinoqnsib Pol ombla anjam titoneb. Osib tamo bei qa dego anjam titoneb. Pol a maroqnej, ‘Tamo di a moiyej olo ñambile unu. Aqa ñam Yesus.’

²⁰ Onaqa e nango anjam deqa utru itqa yonam keresaiibonaqa Pol nenenemyem, ‘Ni Jerusalem aisim dia ijo ulatamuq di tigelosim ino anjam olo marqa kere e?’

²¹ E degsi Pol nenemyonamqa a saidosiq merbej, ‘E mati tonto talq endi sqai. Sosiy bunuqna e Mandor Koba Sisar aqa ulatamuq di tigelitqa a ijo anjam qusim gereiyetbqas.’ Pol na e degsi merbonaqa e ijo qaja tamo nangi minjrem, ‘Ningi Pol osib tonto talq di waiyosib taqatesoqniy. Bunuqna e Pol qarinyitqa Sisar aqag gilqas.’ ”

²² Festus a Agripa degsi minjnaqa Agripa na minjej, “E dego Pol aqa anjam quqwai.” Onaqa Festus na minjej, “Nebe ni aqa anjam quqwam.”

²³ Nebeonaqa Agripa Bernaisi wo gara wala boledamu jigsib koro sawaq beb. Qaja tamo nanjo gate kokba ti tamo ñam ti kalil nanji dego bosib koro sawaq di koroeb. Onaqa Festus na aqa qaja tamo nanji minjrnaqa nanji Pol osi bosib Agripa aqa ulatamuq di tigeltet.

²⁴ Tigeltonab Festus na Agripa minje, “O Mandor Agripa, Pol agi osi bonub. Ni unime. Ningi koroonub qaji dego Pol uniy. E Jerusalem di sonamqa Juda kalil nanji murqumyoqnsib endegsib merboqneb, ‘Pol a moiye. A olo mandamq endi saiq.’ Nanji bosib Sisaria endia dego anjam degsib merboqneb.

²⁵ E Pol aqa jejamuq di une kobaquja bei unosai deqa e a laña moiyoqta keresai. Ariya Pol na merbej, ‘E Mandor Koba Sisar aqa ulatamuq di tigelitqa a ijo anjam qusim gereiyetbqas.’ Onaqa e na Pol minje, ‘Di kere. E ni qarinqitqa Rom gilqam.’

²⁶ O Mandor Agripa, e Pol aqa jejamuq di une bei unosai. Deqa e a qa anjam kiye nengrenyit gago Tamo Koba Sisar aqaq gilqas? Laña qarinqai di Sisar a njinqas. Deqa e Pol osi bosim ino ulatamuq endi tigeltunum. Ni segi na Pol nenemyimqa aqa une bei babtun ningi kalil qusib merbibqa une deqa nengrenyit Sisar aqaq gilqas.

²⁷ E are qalonum, tamo a une saiqoji soqnimqa e laña qarinqit Sisar aqaq gilqas di kumbra bolesai.”

26

Pol a Agripa aqa ulatamuq di tigelosiq anjam marej

¹ Onaqa Agripa na Pol minje, “Ni kamba ino anjam marimqa e quqwai.” Degsi minjnaqa Pol na aqa ban soqtosiq endegsi marej,

² “O Mandor Agripa, bini e ino ulatamuq endi tigelejunum. Une kalil Juda nanji ijo jejamuq di qameqnub qaji di bolesai. Deqa e na kamba ijo anjam marit ni que. Yim e areboleboleibqas.

³ Gago Juda kumbra kalil di ni qalie. Iga gaigai anjam titeqnum qaji di ni dego qalie. Deqa ni ijo anjam endi quime. Ni asgimaiq.

⁴ “Juda kalil nanji e qa qalie unub. E angro wala qa Judia sawa ti Jerusalem qure ti dia soqnem.

⁵ Nanji nami koba ijo kumbra qaliesoqneb. Nanji ni degsi mermqa are soqnimqa mermqab. Nanji qalie, e angro wala qa Farisi nanjo ambleq di sosimqa nanjo kumbra dauryoqnem. Farisi nanjo kumbra di singila koba. Kumbra dena gago Juda kumbra kalil tulan bunyejunu.

⁶ Bini e ingi bole bole Qotei a nami gago moma nanji enjrqa marej qaji di oqajqa tarinqnsim unum. Utru deqa e ino ulatamuq endi tigelejunum.

⁷ Gago moma nanji di agi Jekop aqa angro 12 nanjo moma. Nanji e ti koba na ingi bole bole di oqajqa tarinqnsim qolo ti qanam Qotei qa loueqnum. O Mandor Agripa, utru deqa Juda nanji ijo jejamuq di une qametbeqnub.

⁸ Kiyaga ningi qudei endegsib are qaleqnub, ‘Qotei na tamo morejo qaji nanji olo subq na tigeltnjrqasai’?

⁹ “Bole, e segi nami Yesus Nasaret qaji aqa ñam ugeugeiyoqnsim jeutosim laqnem.

¹⁰ E Jerusalem dia kumbra uge di yoqnem. Atra tamo kokba nanji na e odbeqnabqa e Qotei aqa tamo ungasari nanji ojelenoqnsim tonto talq di breinjroqnem. Osim Juda gate nanji koba na areqalo qujaitosim maroqnem, ‘Nanji ñumsib moiyoqtnjriy.’

¹¹ E bati gargakoba Juda nanjo Qotei tal kalil miligiq giloqnsimqa dia Yesus aqa tamo ungasari nanji ojelenoqnsim ugeugeinjroqnem. E endegsi are

qaloqnem, 'E nanği jaqatin koba enjritqa nanği ulaosib Yesus qoreiyosib aqa ñam misilinyqab.' Degsi are qaloqnsim nanği ugeugeinjroqnem. E nanği qa minjin ani oqetbeqnaqa nanği daurnjroqnsimqa qure isa isaq giloqnsim dia nanği itnjroqnsim ugeugeinjroqnem.

Pol a kiyersi Kristen tamo brantej deqa saej

12-13 "O Mandor Agripa, e degyeqnamqa bati bei atra tamo kokba nanği na e qarinbonabqa Damaskus qureq gilem. E gileqnamqa qanam jige pulonj singila koba minjal ti lanj goge na ijoq ainaq unem. A tulan rianjosiqa tamo e koba na walweloqnem qaji nanği ti iga suwantgej. Aqa rianj di senj ti keresai. Rian dena senj aqa rianj tulan bunyej.

14 Suwantgonaga iga kalil ululonjosim mandamq di nerenem. E ñeiesosimqa tamo bei aqa kakro quem. A Hibru anjam na e endegsi merbej, 'O Sol, ni kiyaga e ugeugeibeqnum? Ni e ugeugeibeqnum dena ino segi jejamu dego ugeugeiyeqnum. Ni qaja na ino jejamu qoruyqam dego kere.'

15 Onaga e na minjem, 'O Tamo Koba, ni yai?' Onaga a na merbej, 'E Yesus agi ni na ugeugeibeqnum qaji.

16 Deqa ni tigel. E ni giltmonum deqa ni ijo wau tamo sosimqa kumbra ni bini unonum qaji ti kumbra bunuqna osormoqnqai qaji ti deqa mare mare laqnqam.

17 Bunuqna e ni qarinmitqa ni Juda nanği ti sawa bei bei qaji nanği ti nanjoq giloqnqam. Deqa ni nanği qa ulaaim. E ni taqatmesoqnitqa nanği ni moiyoqmqsai.

18 Ni nanjoq giloqnsim ijo anjam minjroqnmqa nanği e qa poinjroqnm ambru uratosib suwanjoq boqnqab. Ni na nanği are bulyetnjroqnmqa nanği Satan aqa singila uratosib Qotei aqaq boqnqab. Amqa e na nanjo une kalil kobotetnjritqa ingi bole bole e nami enjrqa marem qaji di nanği oqab. E na nanği ti tamo ungasari kalil e qa nanjo areqalo singilateqnub qaji nanği ti Qotei aqa segi kumbra boleq di atelenjit sqab.'

Pol a nami Qotei aqa anjam palontoqnej a deqa Agripa saiyej

19 "Deqa Mandor Agripa, lanj goge dena pulonj ainaqa e unsimqa anjam Yesus na merbej qaji di dauryem. E gotranyosai.

20 E aqa anjam di dauryosim tigelosim Damaskus qureq gilem. Gilsim dia Qotei aqa anjam plaltoqnsimqa tamo ungasari nanği endegsi minjroqnem, 'Ningi are bulyosib Qotei aqaq boiy. Bosib kumbra bole bole yoqnibqa tamo ungasari nanği na ningi nunjsib merngwab, "Bole, ningi are bulyonub." ' E Jerusalem dia, Judia sawaq di, sawa bei beiq di dego tamo ungasari nanği anjam di minjroqnem.

21 Utru deqa Juda tamo qudei na atra tal miligiq di e ojsib moiyoqbqa maroqneb.

22 Ariya nanği e moiyoqbosai. Qotei na e taqatboqnej deqa bini e ino ulatamuq endi tigelosimqa ni ti tamo kokba ti tamo lanaj ti Qotei aqa anjam palontosim merngeqnum. E anjam bei palontosaieqnum. Nami Moses a ti Qotei aqa medabu o tamo nanği ti kumbra bunuqna brantelenqas qaji di ubtosib maroqneb. Nanjo anjam di segi e bini palonteqnum.

23 Nanjo anjam di aqa utru agiende. Kristus a jaqatin koba osim moiqas. Osim a tamo kalil qa namoosim subq na tigelosim Juda nanği ti sawa bei bei qaji nanği ti anjam minjroqnmqa nanği suwanjoq boqnqab."

Pol na Agripa minjej, "Ni Kristus qa ino areqalo singilat"

24 Pol a anjam degsi mareqnaqa Festus na aqa anjam gentosiqa lelenjosi minjej, "Pol, ni nanarionum. Ino qalie kobaquja dena ni tulan nanaritmgo."

²⁵ Onaqa Pol na minjej, “O Gate Koba Festus, e nanariosai. Ijo anjam endi bole. E areqalo bole na anjam mareqnum.

²⁶ Mandor Agripa a ijo anjam endi aqa utru nami qalieosiq soqnej. Deqa e na minjqa ulaosai. Yesus aqa kumbra kalil endi uli na brantosaiognej. A boleq di unu.

²⁷ O Mandor Agripa, ni kiyersi are qalonum? Qotei aqa medabu o tamo nango anjam nami nengrenyeb qaji di bole e? Od, e qalieonum, ni maronum, di bole.”

²⁸ Onaqa Agripa na Pol nenemyej, “E sokiñala Kristen tamo brantqai ni degsi are qalonum e?”

²⁹ Onaqa Pol na minjej, “Ni sokiñala Kristen tamo brantqam di kere. Sokobaiyosim Kristen tamo brantqam di kere. Ariya e na Qotei endegsi pailyeqnum, ‘O Abu, tamo bini ijo anjam queqnub qaji nangi ti Mandor Agripa a ti nangi e unum degsib soqnebe. Ariya e sil na tontbeb unum nangi degsib sqajqa e ni pailmosai.’ ”

³⁰⁻³¹ Onaqa Agripa Bernaisi wo tamo kalil awesoqneb qaji nangi ti Festus koba na tigelosib warumq dena oqedeb. Oqedosib endegsib qairosib mareb, “Iga Pol aqa jejamuq di une kobaquja bei unosai bole sai. Deqa iga a qalsim moiyoqta keresai. A tonto talq di waiyqa keresai dego.”

³² Nangi degsib marsibqa Agripa na Festus minjej, “Pol a Sisar aqa ulatamuq di tigelqa marosai qamu ni na endego a tonto talq dena uratonum oqedqo qamu.”

27

Pol a qobun na Rom qureq giloqnej

¹ Onaqa iga qobun na Itali sawaq gilqajqa anjam qosisib Pol tamo qudei ti tonto talq dena joqsib qaja tamo nango gate bei aqa ñam Julius aqa banq di ateb. Julius a Rom tamo. ² A na iga Pol ombla tonto tamo nangi ti joqsiqua Adramitium qure nango qobun bei Esia sawaq gilqa laqnaqa iga qobun di gogetosim koba na gilem. Aristarkus a iga koba na gilem. Aristarkus aqa qure utru Tesalonaika agi Masedonia sawaq di unu. Qobun di yuwal qala qalaq na dauryosim qundun kalil aiqa mareb.

³ Iga gilsim nebeonaqa Saidon qureq di tiryem. Tiryonamqa Julius a Pol qa dulosiq odyonaqa qobun uratosiq aqa Kristen was qudei nangi itnjrnaqa nangi na inñi inñi qa aqaryaiyeb.

⁴ Onaqa iga Saidon qure uratosim gileqnamqa jagwa na gotrangonaqa iga Saiprus nui taqyosim gilem.

⁵ Gilsim yuwal gentosim Silisia sawa ti Pamfilia sawa ti di brantosim yuwal qala qalaq na dauryosim gilsim Lisia sawaq di brantosim Maira qureq di tiryem.

⁶ Dia Julius a Aleksandria qure nango qobun bei Itali sawaq gilqa laqnaqa unsiqua a na iga Pol ombla tonto tamo nangi ti joqsiqua qobun di gogetem.

⁷ Gogetosim jingga na gileqnamqa bati gargekoba koboej. Onaqa jagwa na gotrangonaqa iga singila na gilsim Nidas qure jojomym. Dena jagwa na olo gotrangonaqa iga gilqa keresaiigonaqa qobun bulyosimqa Krit nui aqa luwi bei ñam Salmone di tinjosim oqem.

⁸ Oqsim luwi di bunjosimqa tamo qobunq di wauo qaji nangi waukobaosib oqsib Krit nui qoreq di beterosib qala qalaq na gileb. Iga gilsim sawa bei aqa ñam Qundun Boledamu di Lasea qure jojom di brantem.

⁹⁻¹⁰ Iga bati gargekoba uratem deqa Juda nango qurienjo bati koboej. Yuwal ugeqa batiej deqa Pol na tamo qobunq di wauo qaji nangi endegsi minjrej,

“Ningi quiy. E qalieonum, iga qobun na gilqom di iga gulbe koba itqom. Qobun aqa ingi ingi gargekoba loumqas. Qobun dego tugwas. Qobun a segi sai. Iga tamo kalil dego padalqom.”

¹¹ Pol a nanngi degsi minjrnaqa qobun kuñi ojo tamo wo qobun aqa abu wo nanngi aiyel na Pol aqa anjam di dauryqa uratosib gilqa mareb. Julius a dego Pol aqa anjam dauryqa uratosiqa nango aiyel anjam taqyej.

¹² Deqa iga qobun na gilem. Qundun iga soqnem qaji di jagwa bati qa qobun beterqajqa qundun bolesai. Deqa tamo gargekoba nanngi mareb, “Jagwa bati brantqa jojomqo deqa iga qundun endi uratosim gilsim Finiks qundunq di jagwa bati qa beterosim sqom.” Finiks a Krit nuiq di unu. Dia jagwa bati qa beterqajqa qundun bolequja.

Jagwa koba bonaqa yuwal ugeej

¹³ Onaqa jagwa lawo guta na bonaqa tamo qobunq di wauo qaji nanngi mareb, “Jagwa endena iga puygim gilsim Finiks qundunq di tiryqom.” Degsib marsib anka titosib qobun miligiq di atsib dena iga Krit nui aqa qala dauryosim gilem.

¹⁴⁻¹⁵ Gileqnamqa manaq dena meli jagwa koba bosiq gotrangonaqa gilqa keresaiigonaqa iga loo goge oqsim di sonamqa jagwa na segi osi laqnej.

¹⁶⁻¹⁷ Onaqa iga nui kiñala bei aqa ñam Kauda aqa qoreq di otosim sonamqa nui dena jagwa getentonaqa yuwal kiñala laej. Deqa tamo qobunq di wauo qaji nanngi waukobaosib qobun du soqtosibqa qobun ani gogeq di atsib sil na qoseb. Qobun du ulonaim deqa sil na qoseb. Osib olo sil bei osib qobun ani yuwal na paraparaaim deqa sil na kainyosib singilateb. Qobun ururosime Afrika sawa jojomyosim dia sargum gogetosim paraaim deqa ulaosib qobun rer qalnab aiyej. Nanngi degyeb deqa jagwa na segi osi laqnej.

¹⁸ Nebeonaqa iga loo goge di sonam jagwa tulan kobaosiq iga gotrangonaqa yuwal ugeonaqa qobun tuqepatej. Deqa tamo qobunq di wauo qaji nanngi ingi ingi qudei breinjrnabqa yuwalq aiyej.

¹⁹ Olo nebeonaqa nanngi qobun aqa parara ti oyo ti osib breinjrnab yuwalq aiyej.

²⁰ Bati gargekoba iga sen ti bongar ti unosai. Iga namoqna are qalem, “Iga padalqasai.” Ariya jagwa singila koba boqnsiqa iga gotrangonqej deqa gago areqalo namij di iga uratosim marem, “Iga padalqom. Jagwa endi kobaqasai.”

²¹ Bati gargekoba tamo qobunq di so qaji nanngi ingi uyoasai. Deqa Pol a nango ambleq di tigelosiq minjrej, “O tamo ningi quiy. E nami merngem, ningi Krit nui uratosib gilaib. Ningi ijo anjam di dauryosai deqa agi iga gulbe koba itonum. Ningi uniy. Qobun aqa ingi ingi gargekoba loumelenqo.

²² Deqa e ningi olo endegsi merngwai. Ningi are laeme. Tamo bei padalqasai. Iga kalil bole sqom. Qobun segi padalqas.

²³⁻²⁴ Ya qolo ijo Qotei agi e bati gaigai a qa loueqnum qaji aqa lan angro bei bosiq ijo areq di tigelosiq merbej, ‘O Pol, ni ulaaaim. Ni Sisar aqa ulatamuq di tigelqam. Deqa Qotei na ni taqatmim ni padalqasai. Tamo kalil ni ombla qobun na gileqnub qaji nanngi dego Qotei na taqatnjrim nanngi padalqasai.’ Lan angro na e degsi merbej.

²⁵ Deqa ningi ulaaib. E qalieonum, Qotei aqa anjam qolo merbej qaji di a dauryosim degyqas.

²⁶ Ariya ningi quiy. Iga qobun na gilsim nui beiq di sargum gogetim qobun a ojetqas.”

²⁷ Pol na nanngi degsi minjrnaqa iga Mediterenian yuwalq di otosim sonamqa jagwa na segi osi laqnej. Yori aiyel koboonaqa qolo jige yuwal a

mandam qaleqnaq anjam ateqnaq tamo qobunq di wauo qaji nangi qusibqa are qaleb, “Iga nui bei jojomyonum kiyo?”

²⁸ Nangi degsib are qalsibqa yuwal aqa robu qalieqajqa deqa sil waiyonab ainaq uneb di tarag yala, 40 mita. Dena iga gilokiñalayosimqa nangi olo sil waiyosib uneb di tulan taragej, 30 mita.

²⁹ Degsib unsibqa are qaleb, “Iga gilsim nuiq di sargum gogetim qobun a ojetqas.” Degsib are qalsibqa ulaosib mareb, “Iga anka waiyonamqa qobun tigelqas.” Degsib marsibqa qobun bunuq dena anka qolqe waiyonab yuwalq aiyej. Onaqa nangi endegsib wainoqneb, “Urur suwaneme.”

³⁰ Onaqa tamo qobunq di wauo qaji nangi endegsib are qaleb, “Iga qobun uratosim qobun du na jaraiqom.” Nangi degsib are qalsibqa gisanosib tamo nangi minjreb, “Iga qobun namoq dena anka waiyqom.” Degsib minjrsib qobun du uli na osib qobun ani aqa namoq na gaintonabqa yuwalq aiyej.

³¹ Degyeqnaq Pol a di unsiga qaja tamo nangi ti nango gate Julius a ti endegsi minjrej, “Tamo qobunq di wauo qaji nangi jaraiqa mareqnub. Nangi jaraiqab di ningi kalil padalqab.”

³² Onaqa qaja tamo nangi qobun du aqa sil gentonabqa jagwa na osi ulanej.

³³ Nebeqa laqnaqa Pol na tamo kalil nangi endegsi minjrej, “Ningi ingi uyi. Bati olekoba ningi ingi uyosai. Nungo are nejiosai dego. Agi yori aiyel gilqo.

³⁴ Deqa e singila na endegsi merngwai, ningi ingi uysib dena ningi singilaqab. Osib ningi kalil bole sqab. Bei padalqasai.”

³⁵ Pol na tamo kalil nangi degsi minjrsiga bem bei osiq nango ulatamuq di Qotei pailyosiga bem gentosiq uyej.

³⁶ Degonaqa tamo kalil nangi areboleboleinjrnaqa nangi kamba dego bem elenosib uyej.

³⁷ Iga tamo qobunq di soqnem qaji kalil 276.

³⁸ Tamo kalil nangi ingi uynab menetnjrnaqa qobun otqajqa marsibqa bem sum osib waiyelenonabqa yuwalq aiyej.

Qobun paraparaej

³⁹ Onaqa nebeonaqa nangi nam atsib mandam bei uneb. Nangi mandam di poinjrosai. Nangi qundun bei dego uneb. Qundun di aqa alile bolequja ulul ti. Unsib are qaleb, “Iga alile dia qobun tiryqom.”

⁴⁰ Degsib are qalsibqa anka nami waiyeb qaji sil serie na gingenyosibqa anka yuwalq di urateleneb. Osib kuñi tonteb qaji sil di palontosib kuñi ojsib rer giryosib alile di tiryqajqa aiyej.

⁴¹ Aisib qobun namoq sargum bei gogetosiq dia ojotonaq soqnej. Onaqa yuwal kokbayosiga qobun bunuq di qalnaqa paraparaej.

⁴² Onaqa qaja tamo nangi mareb, “Tonto tamo nangi qawainosib jaraiyaib deqa iga na ñumnam morenqab.”

⁴³ Degsib marnabqa nango gate Julius a are qalej, “Nangi Pol dego qalib moiyaib deqa e na nangi saidnjrqai.” Degsi are qalsiga nangi minjrej, “Tonto tamo nangi ñumaib.” Osiga tamo qawaino qalie nangi minjrej, “Ningi namo prugosib yuwalq aisib qawainosib alile di patiy.”

⁴⁴ Osiga tamo qawaino qaliesai qaji nangi minjrej, “Qobun paraparaqo qaji aqa sarqei ningi na elenosib bileq atsib dena otosib aisibqa alile di patiy.” A degsi minjrnaqa nangi degyosib iga kalil koba na alile dia geregere patelenem.

28

Pol a Malta nuiq di soqnej

¹ Iga kalil alile dia patonamqa nui di aqa ñam Malta degsi mergonab quem.

² Onaqa tamo ungasari nui dia soqneb qaji nanqi kumbra tulan boledamu dauryosib iga geregereigeb. Osib awa boqnej deqa iga yorgonaqa nam tunguyosib mergeb, “Ningi bosib namyuwo areq endi awooiy.” Degsib merg-onabqa iga namyuwo areq di awoonam jejamu kankanjej.

³ Onaqa Pol a nam koroiosiq namyuwoq di atnaqa amal uge nam miligiq di soqnej qaji kanjanyaqa oqedosiq Pol aqa banq di uñiyosiq gainesoqnej.

⁴ Onaqa nui deqaji tamo ungasari nanqi amal uge Pol aqa banq di uñiyosiq gainesonaqa unsibqa segi segi maroqneb, “Tamo endi a len ojo tamo kiyo? A yuwalq di moiyosai deqa gago qotei na a kambatosiq amal uge qarinyqoqa a uñiyqo. Deqa a moiqas.”

⁵ Onaqa Pol na aqa banq butuyonaqa amal ulonosiqa namyuwoq ainaqa Pol a bole soqnej. Aqa jejamu yala gulbe bei osai.

⁶ Onaqa nanqi Pol koqyoqneb. Aqa jejamu sunyqas kiyo a moisim ulonoqujatqas kiyo degsib marsibqa tarinkobaeb. Tarinonab tarinonab Pol aqa jejamuq di gulbe bei brantosai. Deqa nanqi areqalo bei osib mareb, “Tamo endi a qotei bei.”

⁷ Nui deqaji tamo bei aqa nam Publius a soqnej. A tamo kobaquja. A na nui di taqatoqnej. Aqa tal jojom di soqnej deqa a na iga joqsiaqa aqa talq gilsiaqa dia bati qalub iga geregereigoqnej.

⁸ Iga aqa talq di sonamqa aqa abu makobaiyonaqa neiesoqnej. Aqa jejamu tulan kanjanyaosiq bi mormantej. Deqa Pol na aqa areq gilsiaqa Qotei pai-lyosiq aqa jejamuq di banq atnaqa aqa ma koboosiq olo boleej.

⁹ A degyonaqa nui deqaji tamo ungasari mainjrej qaji nanqi qusibqa Pol aqa areq beqnabqa a na nanqi kalil boletnjroqnej.

¹⁰ Ariya nui deqaji tamo ungasari nanqi na iga geregereigoqnsib kumbra tulan boledamu egoqneb. Bunuqna iga nui di uratqa laqnamqa ingi ingi kalil iga saigelenej qaji di nanqi na olo egelenonab gago ingi ingi kereej.

Pol a Rom qureq di brantej

¹¹ Iga nui dia bai qalub soqnem. Di koboonaqa iga qobun bei gogetosim gilem. Qobun di jagwa bati qa nui dia beterosiq soqnej. Qobun di Aleksandria qure qaji. Qobun aqa namoq di qotei bei aqa nam Sus aqa angro aiyel nango sulum gereiyosib atnab soqnej.

¹² Iga qobun na gilsim Sirakyus qureq di tiryosimqa bati qalub di soqnem.

¹³ Dena qobun na gilsim Regium qureq di tiryosim neiem. Nebeonaqa jagwa guta na bonaqa iga qobun na gileqnam qoloej. Olo nebeonaq iga gilsim Puteoli qureq di tiryem.

¹⁴ Dia iga Yesus aqa tamo ungasari qudei nanqi itnjrem. Itnjrnamqa nanqi na metgonabqa iga bati 7 nanqi koba na soqnem. Sosimqa nanqi olo uratnjrsimqa singa na walwelosim Rom qureq di brantqa marsim gilem.

¹⁵ Rom dia Yesus aqa tamo ungasari qudei nanqi iga beqnam qusibqa gamq di iga turqajqa marsib walwelosib aiyeb. Nanqi aieq nabqa iga giloqnsim gam qalaq di qure nam Apus Ingi Qarinyo Qure dia nanqi qudei turem. Olo gilsimqa qure nam Nerejo Tal Qalub dia nanqi qudei turem. Turosingimqa Pol a tulan areboleboleiyonaqa Qotei binijosiq aqa are singilakobaiyej.

¹⁶ Ariya iga gilsim Rom di brantem. Brantonam Rom nango gate nanqi odonabqa Pol a aqa segi talq di soqnej. Qaja tamo qujai na a taqatoqnej.

Pol a Rom dia Yesus aqa anjam bole maroqnej

¹⁷ Bati qalub koboonaqa Pol na Juda tamo gate nanqi metnjrnaqa bosib aqa areq di koroona minjrej, “O ijo was ningi quiy. Jerusalem dia Juda nanqi e laja ojsib Rom nango banq di atnab nanqi na e tonto talq di waibeb. E Juda

gago kumbra bei ugeugeiyosaiognem. Gago moma nango kumbra bei dego gotranjosaiognem.

¹⁸ Deqa e Rom gate kokba nango ulatamuq di tigelosim ijo anjam mar-namqa nangi qusibqa ariya nangi une kobaquja bei ijo jejamuq di unosai. Deqa nangi e lanja moiyoqbqa uratosib tonto talq dena e uratim oqedqajqa mareb.

¹⁹ Marnabqa Juda nangi na Rom gate kokba nango anjam di gotranjeb. Deqa e gam bei saiqoji. E marem, 'E Sisar aqa ulatamuq di tigelqai. Yim a ijo anjam quqwas.' E degsi marem. Ariya e Juda nangi qa anjam bei yala sosai.

²⁰ O ijo was, e ningi nungsiy ijo anjam merngwajqa deqa metngonum. E ingi bole bole Qotei a nami Israel gago moma nangi enjrqa marej qaji di oqajqa tarinoqnsim unum. Utru deqa e sil kokba endena tontbonub." Pol a degsiqa Juda tamo gate nangi minjrej.

²¹ Onaqa nangi na Pol minjeb, "Judia sawaq di tamo qudei nangi ni qa anjam bei nengrenjosib gagoq qarinyosai. Juda tamo bei na bosiq ni qa anjam uge bei mergosai dego.

²² Deqa ni segi na ino anjam mergim iga quqwom. Iga qalieonum, sawa sawa kalilq di tamo ungasari nangi mareqnuq, 'Yesus aqa gam bunuj di uge. Gam dena tamo ungasari nangi poeleneqnuq.' " Juda tamo gate nangi na Pol degsib minjeb.

²³ Ariya nangi olo koroqajqa bati ateb. Koro bati di brantonaga Juda gargekoba nangi nobqolo bosib Pol aqa talq di koroeb. Koroonabqa Pol a tigelosiqqa anjam utru atsiq anjam olekoba nangi minjreqnaq gilsiq bilaqtej. Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas anjam di aqa utru plaltosiqqa minjroqnej. Moses aqa dal anjam na ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nango anjam na ti anjam mutu quja quja elenjoqnsiqqa nango are qametnjrimqa nangi Yesus qa nango areqalo singilatqajqa deqa singila na minjroqnej.

²⁴ Minjreqnaqa Juda qudei nangi Pol aqa anjam di qusib mareb, "Anjam di bole." Onaqa nangi qudei Pol aqa anjam qusib quosaibulosib mareb, "Anjam di bolesai."

²⁵ Nangi degsib areqalo aiyeitosib tigelosib jaraiqa laqnabqa Pol na anjam qujai endegsi minjrej, "Mondor Bole a kere Qotei aqa medabu o tamo Aisaia aqa medabuq na gago moma nangi anjam endegsi minjroqnej,

²⁶ 'Ningi dab atognqab di ijo anjam aqa utru poingonqasai. Ningi nam atognqab di ijo anjam aqa damu dego poingonqasai.' Agi Qotei na Aisaia minjej, 'Ni nangoq giloqnsimqa anjam degsi minjroqne.

²⁷ O Aisaia, tamo ungasari di nango are miligi getenjnrejunu. Nango dabkala na ijo anjam quqwajqa asginjreqnu. Nangi nam brunejunub. Deqa nango namdamu na ijo kumbra unqa keresai. Nango dabkala na ijo anjam qusib utru poinjrqa keresai. Nangi are buljosib ijoq bqa keresai dego. Deqa e na nangi boletnjrqasai.' Qotei na Aisaia degsi minjej."

²⁸⁻²⁹ Osiqa Pol a olo Juda nangi minjrej, "O ijo was ningi endegsi poingem. Qotei na sawa bei bei qaji nangi elenqa marsiqqa anjam qarinyonaqa nanjoq gilej. Nangi qusib dauryqab."

³⁰ Onaqa Pol aqa segi tal awaiyoqnej qaji dia wausau aiyel soqnej. Sonaqa tamo ungasari nangi a unqajqa beqnabqa a na nangi kalil joqoqnsiqqa aqa talq di koba na awoqnsib qairoqneb.

³¹ Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas anjam di aqa utru Pol na plaltoqnsiqqa nangi sainjroqnej. Tamo Koba

Yesus Kristus qa dego anjam plaltosiq sainjroqnej. Pol a anjam deqaji marqajqa ulaosaioqnej. A anjam deqaji mareqnaqa tamò bei na saidyosaioqnej.

ROM

Pol a Yesus aqa wau tamo

¹ E Pol. E Kristus Yesus aqa wau tamo. A na e metbej deqa e Qotei aqa anjam bole mare mare laqnum. E wau di yqajqa deqa a na e giltbej.

² Tulan nami Qotei a marej, "Ijo anjam bole di aqa damu bunuqna bran-tqas." Onaqa Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi anjam bole di nengrenjonab soqnej. Nengren di Qotei aqa segi nengren.

³ Qotei aqa anjam bole di aqa segi Niri aqa anjam. Aqa Niri a tamo bulyosiq Devit aqa len na nambabej.

⁴ Onaqa bunuqna Qotei na a subq na tigeltej. Tigeltonaqa bati deqa aqa Mondor Bole na iga endegsi osorgej, Yesus a Qotei aqa Niri singila koba. A gago Tamo Koba Yesus Kristus.

⁵ Yesus aqa singila na Qotei a iga qa are boleiyej. Osiqa Yesus aqa ñam na iga wau egej. Deqa iga aqa anjam maro tamo unum. Tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangi Yesus qa nango areqalo singilatosib aqa anjam dauryqajqa deqa are qalsiq wau egej.

⁶ Ningi dego Yesus Kristus na metnjej deqa ningi aqa anjam dauryeqnub.

⁷ Qotei na ningi Rom qureq di unub qaji ningi tuln qalaqalaingeqnu. A na ningi metnjej deqa ningi aqa segi tamo ungasari unub. O ijo was, e anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum. Gago Abu Qotei wo Tamo Koba Yesus Kristus wo nangi aiyel ningi qa are boleinjrimqa ningi lawo na soqniy.

Pol a marej, "E Rom Kristen nangi unjrqi"

⁸ E mati ningi anjam bei merngwai. Ningi Yesus Kristus qa nungo areqalo singilateqnub deqa tamo ungasari gargekoba nangi ningi qa saoqnsib laqnabqa sawa sawa kalilq di nangi queqnub. E deqa are qaloqnsim Yesus Kristus aqa ñam na ijo Qotei minjeqnum, "Keretonum."

⁹ E ijo are miligi singilatosim deqa e Qotei aqa wau ojoqnsim aqa Niri aqa anjam bole palontoqnsim laqnum. Qotei a segi qalie, bati gaigai e pailyqa oqnsim ningi qa are qaleqnum.

¹⁰ E gaigai ningi qa endegsi pailyeqnum, "O Qotei, ni na merbimqa e gam itosiy aisiy Rom Kristen nangi unjrqi."

¹¹ O ijo was, e ningi nungwajqa are koba qaleqnum. Di kiyaaq? E Mondor aqa anjam ningi merngitqa dena nungo are singilatetngwajqa deqa.

¹² Ijo are koba endegsi unu. E nungoq bosiy ningi Yesus qa nungo areqalo singilateqnub di unsiyqa dena ijo are singilatqai. Ningi dego e Yesus qa ijo areqalo singilateqnub di unsibqa dena nungo are singilatqab. Gam dena iga kalil koba na gago are singilatoqnsim sqom.

¹³ O was ningi endegsib qalieoiy. Bati gargekoba e bosiy ningi nungwajqa are qaleqnum. Ariya e nungoq bqajqa gam gaigai geteneqnu. Ijo are koba endegsi unu. Tamo ungasari sawa bei beiq di unub qaji nango ambleq di e waueqnamqa nangi are bulyoqnsib Yesus qa nango areqalo singilateqnub dego kere e nungo ambleq di wauoqnitqa tamo qudei nangi are bulyoqnsib Yesus qa nango areqalo singilatoqnab.

¹⁴ E na Grik tamo nangi ti yaun tamo nangi ti powo tamo nangi ti nanari tamo nangi ti Yesus aqa anjam minjroqnit quqwajqa deqa Qotei na e wau ebej.

¹⁵ Deqa ningi Rom qureq di unub qaji ningi dego e na Yesus aqa anjam bole merngoqnit quqwajqa are prugbeqnu.

Yesus aqa anjam bole a Qotei aqa singila ti unu

¹⁶ E Yesus aqa anjam bole di marqajqa jemaibosaieqnu. Di kiyaga? Anjam bole di Qotei aqa singila ti unu. Singila dena Qotei na tamo kalil Yesus qa nango areqalo singilateqnu qaji nangi padalqa gamq na eleneqnu. A matiq Juda nangi eleneqnu. Osiqa sawa bei bei qaji nangi dego eleneqnu.

¹⁷ Anjam bole dena Qotei na iga tamo bole une saiqoji sqajqa gam osorgej. Gam agiende. Iga Yesus qa gago areqalo singilatqom gam dena qujai Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergwas. Gam bei saiqoji. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, “Tamo nangi Qotei qa nango areqalo singilatqab di a na nangi tamo bole une saiqoji qa minjrqas. Yim nangi nambile gaigai sqab.”

Tamo ungasari kalil nangi na Qotei qoreiyeqnu

¹⁸ Iga qalie, Qotei a lan goge di sosiqa aqa minjin boleq ateqnu. A na tamo ungasari kalil a qoreiyoqnsib kumbra uge uge yeqnub qaji nangi awai uge enjreqnu. Nango kumbra uge dena nangi Qotei aqa anjam bole tenteqnub.

¹⁹ Tamo ungasari nangi di Qotei aqa kumbra qalie bole. Qotei a segi na nangi aqa kumbra osornjreqnu. Ariya nangi olo Qotei qoreiyeqnu deqa a na nangi awai uge enjreqnu.

²⁰ Qotei a nami mandam ti ingi ingi kalil ti gereiyonaq sonaq aqa manwa di tamo ungasari nangi unoqneb dena bosi bosiq agi bini nangi uneqnu. Gam dena nangi Qotei aqa kumbra uliejunu qaji di qalieonub. Aqa kumbra utru ti aqa singila gaigai sqas qaji deqa ti nangi qalie bole. Deqa tamo bei a marqa keresai, “E Qotei qaliesai deqa e une saiqoji.”

²¹ Nangi Qotei qa qalie unub. Ariya nangi aqa ñam soqtqa uratoqnsib a binjyqa asginjreqnu. A segi Qotei bole nangi deqa are qalosaieqnu. Nango kumbra dena nangi nanaritnjroqnsiq nango areqalo getentetnjreqnu. Deqa nangi ambruq di laqnu.

²² Nangi diqoqnsib mareqnu, “Iga powo koba ti unum.” Di gisan. Nangi tulan nanarioqnsib unub.

²³ Sosibqa Qotei nambile gaigai unu qaji a qoreiyoqnsib a qa louqajqa uratoqnsib olo beloqnsib mandam tamo ti qebari ti wagme ti amal ti nango sulum gereiyoqnsib nangi qa loueqnu.

Tamo ungasari nangi kumbra uge uge yeqnub

²⁴ Tamo ungasari nangi Qotei qoreiyeqnu deqa a na kamba nangi uratnjreqnaqa nangi kumbra tulan uge uge jigat yoqnqajqa are prugnjreqnu. Kumbra dena nangi na nango segi jejamu tulan ugeugeiyeqnu.

²⁵ Tamo ungasari deqaji nangi Qotei aqa anjam bole uratoqnsib olo beloqnsib gisan anjam segi dauryeqnu. Deqa nangi Qotei qoreiyoqnsib ingi ingi kalil a na gereinjrej qaji di binjnjroqnsib nango sorgomq di unub. O ijo was, Qotei a ingi ingi kalil qa utru deqa iga bati gaigai aqa ñam soqtoqnqom. Bole.

²⁶ Tamo ungasari nangi di Qotei qoreiyeqnu deqa a na kamba nangi uratnjreqnaqa nangi jema kumbra tulan uge uge yoqnqajqa are prugnjreqnu. Nango jema kumbra agiende. Ungasari nangi tamo ti nerenqajqa uratoqnsibqa unja bei bei wo nerenjreqnu.

²⁷ Tamo nangi dego unja ti nerenqajqa uratoqnsibqa tamo bei bei wo nerenqajqa are tulan prugnjreqnu. Nangi jema kumbra di yeqnub deqa Qotei a nangi kambatnjroqnsiq nango jejamuq di awai tulan ugedamu enjreqnu.

²⁸ Nangi Qotei aqa sorgomq di sqajqa are qalosaieqnu deqa Qotei na nangi uratnjreqnaqa nangi nango segi areqalo uge uge dauryoqnsib kumbra uge uge yeqnu.

²⁹ Nanjo kumbra uge agiende. Nanji kumbra bole tintin yqajqa torei urateqnub. Nanji ñoro koba oqajqa mamaulnjreqnu. Nanji tamo nanji jeut-njreqnub. Nanji tamo qudei ingi koba ti unub qaji nanji qa are ugeinjqnu. Nanji tamo nanji ñumoqnsib moiyoqnjreqnub. Nanji laña laña njirinoqnsib gisan anjam mareqnub. Nanji tamo qudei nanjo ingi ingi laña yainjqnub. Nanji tamo qudei nanji ugeugeinjqnub. Kumbra kalil di nanjoq di tulan koba unu. Nanji yomueqnub.

³⁰ Nanji gisan na tamo nanjo ñam ugetetnjreqnub. Nanji Qotei jeuteqnub. Nanji diqoqnsib laqnsib nanjo segi ñam soqteqnub. Nanji kumbra uge uge bunuj babtelenjqnub. Nanji nanjo ai abu nanjo medabu gotranjqnub.

³¹ Nanji areqalo bole ti sosaieqnub. Nanji nanjo segi anjam bei dauryqa maroqnsib olo dauryqa urateqnub. Nanji tamo qudei nanji qalaqalainjro-saieqnub. Nanji tamo qudei nanji qa dulosaieqnub.

³² Qotei aqa dal anjam endegsi unu, “Tamo ungasari kumbra uge deqaji yeqnub qaji nanji ñumib moreñebe.” Dal anjam degsi unu. Tamo ungasari nanji di Qotei aqa dal anjam qalie bole. Ariya nanji olo gotranjoqnsib kumbra uge uge yeqnub. Di segi sai. Tamo ungasari nanji dena tamo qudei nanji kumbra uge uge deqaji yeqnub unjroqnsib nanjo ñam soqtetnjroqnsib minjqnub, “Keretonub. Ningi kumbra degyoqniy.”

2

Qotei a une tamo nanji awai uge enjqas

¹ O tamo, ni que. Ni une saiqoji unum ni degsi marqa keresai. Kumbra uge uge tamo ungasari nanji yeqnub qaji di ni segi dego yeqnum. Deqa ni na tamo ungasari nanjo jejamuq di une qametnjreqnum di ni segi dego ino jejamuq di une qameqnum.

² Iga qalie, tamo ungasari kumbra uge uge yeqnub qaji nanji Qotei na kamba peginjrsim awai uge enjqas. Qotei a kere nanji awai uge enjqas.

³ Ni na tamo ungasari kumbra uge uge yeqnub qaji nanjo jejamuq di une qametnjreqnum ariya kumbra nanji yeqnub qaji di ni segi dego yeqnum. Deqa ni kiyersi are qalonum? Qotei na tamo ungasari nanji di peginjrsim awai uge enjqas ariya a ni awai uge emqasai. Ni degsi are qalonum kiyo? Di sai.

⁴ Ni que. Qotei a gaigai kumbra tulan boledamu ni emoqnsiqa a ni qa tarinsokobaiyeqnu. A urur ni awai uge emosaieqnu. Qotei aqa kumbra bole di ni unsim olo uge qa marsim gotranjqam e? Degaim. Qotei a ni are bulyqajqa deqa are qaloqnsiq kumbra bole osorme qnu. Ni di qaliesai kiyo?

⁵ Ariya ino are miligi getenjejunu deqa ni are bulyosai. Ino kumbra dena ni ino awai uge tumbol ateqnum. Deqa mondon diño batiamqa Qotei a kumbra tintin na tamo ungasari nanji peginjrsim aqa minjin boleq atsimqa a na nanji ni ombla awai tulan ugedamu engwas.

⁶ Ni qalie, diño bati qa Qotei na tamo ungasari kalil nanjo kumbra kambat-osim awai segi segi enjqas.

⁷ Tamo ungasari qudei nanji singila na tigeloqnsib kumbra bole bole yoqn-sib lan qure qa gam itqajqa waukobaeqnub. Osib nanji lan qureq di ñam koba oqajqa ti so bole gaigai sqajqa ti tulan singilaeqnub. Deqa Qotei na tamo ungasari nanji di awai boledamu enjrim nanji ñambile gaigai sqab.

⁸ Ariya tamo ungasari qudei nanji nanjo segi jejamu qa are qaloqnsib anjam bole gotranjoqnsib kumbra uge uge yeqnub. Deqa Qotei na tamo ungasari nanji di awai ugedamu enjrsim nanji qa minjin oqetqas.

⁹ Nangi kumbra uge uge yeqnub deqa mondon nangi gulbe koba ti jaqatin koba ti oqab. Matiq Juda nangi oqab. Bunuqna sawa bei bei qaji nangi dego oqab.

¹⁰ Ariya tamo ungasari kumbra bole bole yeqnub qaji nangi Qotei na aqaryainjrimqa nangi lan qureq oqsib dia ñam koba ti lawo ti so bole gaigai sqab. Matiq a Juda nangi aqaryainjrqas. Bunuqna a sawa bei bei qaji nangi dego aqaryainjrqas.

¹¹ Qotei aqa ñamgalaq di tamo ungasari kalil nangi kerekere unub. Deqa a nango ñam qa are qalsim nangi peginjrqasai.

¹² Ningi quiy. Tamo qudei nangi dal anjam qaliesai. Di ungum. Nangi une yeqnub deqa nangi kalil padalqab. Tamo qudei nangi dal anjam qalie unub. Di dego ungum. Nangi une yeqnub deqa Qotei na nangi peginjrqas. A dal anjam aqa wau na nangi peginjrqas.

¹³ Tamo nangi dal anjam lana queqnub qaji nangi Qotei aqa ñamgalaq di tamo bolesai. Tamo nangi dal anjam quoqnsib dauryeqnub qaji nangi segi Qotei aqa ñamgalaq di tamo bole sqab.

¹⁴ Bole, sawa bei bei qaji nangi dal anjam qaliesai. Ariya nangi nango segi areqalo na dal anjam mutu qudei dauryeqnub. Dena iga poigwo, dal anjam a nango areqaloq di nami sosiq wauoqnej.

¹⁵⁻¹⁶ Qotei a nango are miligiq di dal anjam nengrenyobulej deqa nangi kumbra bole ti kumbra uge ti qalie unub. Deqa mondon diño batiamqa nango areqalo qudei na nangi minjrqas, “Nungo kumbra di uge.” Osim nango areqalo qudei na olo nangi minjrqas, “Nungo kumbra di bole.” Bati deqa Qotei na tamo ungasari nango kumbra kalil nango are miligiq di uliejunu qaji di boleq atekritosim dena nangi peginjrqas. A Kristus Yesus aqa wau na nangi peginjrqas. Anjam bole e palonteqnum qaji aqa damu degsi unu.

Juda tamo nangi are qaleqnub, “Iga dal anjam ti unum deqa iga kere unum”

¹⁷ O Juda tamo, ningi qudei endegsib are qaleqnub, “Iga dal anjam ti unum deqa Qotei na iga pegigwasai.” Osib ningi nungo segi ñam soqtoqnsib endegsib mareqnub, “Iga Qotei aqa tamo unum.

¹⁸ Iga Qotei aqa areqalo qalieonum. Qotei na aqa dal anjam iga osorgej deqa iga kumbra bole kalil qa tulan arearetgeqnu.”

¹⁹⁻²⁰ Osib ningi endegsib are qaleqnub, “Iga dal anjam qalie unum deqa iga powo bole ti anjam bole ti ejunum. Deqa iga na tamo ungasari ñam qandimo unub qaji nangi gam osornjreqnum. Iga na tamo ungasari ambruq di unub qaji nangi suwantnjreqnum. Iga na tamo ungasari powo saiqoji unub qaji nangi powo enjreqnum. Iga na tamo ungasari angro kiñilala bulosib nanarieqnub qaji nangi Qotei aqa anjam aqa damu osornjreqnum.”

²¹ O Juda tamo, kiyaqa ningi gaigai dal anjam plaltoqnsib ariya ningi olo dal anjam di dauryosaieqnub? Ningi mareqnub, “Bajinaib.” Ariya ningi olo bajineqnub.

²² Ningi mareqnub, “Ningi tamo bei aqa unajeamu ojetaib.” Ariya ningi olo was bei aqa ñaun jejamu ojeteqnub. Ningi gisan qotei nangi qa asgingeqnu. Ariya ningi olo gisan qotei nango atra talq dena sulum bajineqnub.

²³ Ningi nungo segi ñam soqtoqnsib mareqnub, “Iga Qotei aqa dal anjam qalie bole.” Ariya ningi olo dal anjam di gotranjeqnub. Nungo kumbra dena ningi Qotei aqa ñam ugeteqnub.

²⁴ Agi Qotei aqa anjam bei nami ningi qa endegsib nengrenyeb unu, “Nungo kumbra uge di sawa bei bei qaji nangi unoqnsib Qotei aqa ñam misilinyeqnub.”

Tamo yai a Juda tamo bole?

²⁵ Bole, ni mulun aiqa marsim ni mati dal anjam dauryoqnqam di kere. Ariya ni dal anjam gotranjoqnsim laña mulun aiqam di keresai. Ino kumbra dena ni tamo mulun aiyosai qaji nanngi bulqam.

²⁶ Deqa tamo bei mulun aiyosai qaji a dal anjam dauryoqnqas di a tamo mulun aiyeqñub qaji nanngi bul sqas.

²⁷ Bole, ningi Juda tamo unub deqa ningi dal anjam ejunub. Ningi mulun dego aiyeqñub. Ariya ningi dal anjam gotranjqab di tamo mulun aiyo-saieqñub qaji nanngi na merñgwab, “Ningi une ti.” Nanngi na degsib merñgwab. Di kiyaaq? Nanngi dal anjam dauryeqñub deqa. Nanngi mulun aiyosai di unngum.

²⁸ Tamo bei a laña baban na Juda tamo sqas di a Juda tamo bolesai. Aqa jejamu segi osim mulun aiqas di aqa mulun bolesai.

²⁹ Tamo a aqa are miligiq na Juda tamo sqas di a Juda tamo bole. A aqa are miligiq na mulun aiqas di aqa mulun bole. A na aqa jejamu laña osim dal anjam dauryqas di keresai. Qotei aqa Mondor na a singila yimqa aqa are miligiq na a mulun bole aiqas di kere. Tamo di a Qotei aqa ñamgalaq di ñam ti sqas. A mandam tamo nanngo ñamgalaq di ñam ti sqasai.

3

Qotei a kumbra bole tinñin na tamo nanngi peginjqas

¹ O ijo was, ningi kamba e merbqab kiyo, “O Pol, ni degsi maronum deqa unngum, iga Juda tamo unum di laña. Iga mulun aiyem di dego laña.” O was ningi e degsib merbaib.

² Ningi quiy. Qotei a Juda nanngo banq di ingi bole bole atej. Ingi bole bei agiende. A na Juda nanngi aqa anjam taqatqa osiq wau enjrej.

³ Bole, Juda qudei nanngi Qotei aqa anjam di nanngo areqaloq di singilatosaieqñub. Osib aqa anjam di dauryosaieqñub. Deqa iga endegsi marqom kiyo, “Qotei a dego aqa segi anjam di dauryosaieqñu?”

⁴ O ijo was, iga degsi marqasai bole sai. Iga endegsi marqom, “Tamo kalil nanngi gisan tamo. Qotei a segi qujai gisan tamo sai. A anjam bole gaigai maroqnsiq a olo uratosaieqñu.” Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu,

“O Qotei, ino anjam kalil bole.

Deqa tamo qudei na ni pegimqa laqñibqa ni olo nanngi tulan bunñjrsim ni une saiqoji sqam.”

⁵⁻⁶ Deqa ijo was, ningi kamba olo e endegsib merbqab kiyo, “O Pol, ni marobulonum, ‘Iga kumbra uge yoqnqom gam dena Qotei aqa segi kumbra bole olo brantoqnqas.’ O Pol, ni degsi marobulonum deqa iga kamba marqom, ‘Degwas di Qotei a kiyaaq gago une qa ñirinjosim awai uge egwas? Qotei aqa kumbra di uge.’ Degsi marqom e?” O ijo was, iga degsi marqasai bole sai. Qotei a gaigai kumbra bole segi yeqñu. A kumbra bole yosai qamu a kiyersim tamo unngasari kalil nanngi peginjqas? Di keresai. Nunngo areqalo di mandam tamo nanngo areqalo.

⁷ Ariya ningi olo e endegsib merbqab kiyo, “O Pol, ni marobulonum, ‘Iga gisan anjam maroqnimqa gam dena Qotei aqa anjam bole olo brantoqnim aqa ñam tulan goge oqoqnqas.’ O Pol, ni degsi marobulonum deqa iga kamba marqom, ‘Degwas di Qotei a kiyaaq iga une tamo qa mergsim awai uge egwas?’ ” O ijo was, nunngo anjam di tulan uge.

⁸ Anjam uge deqaji tamo qudei nanngi mare mare laqñub. Agi nanngi endegsib mareqñub, “Unngum, iga kumbra uge uge yoqnqom. Yim gam dena kumbra bole olo brantoqnqas. Pol a anjam degsi palonteqñu.” O ijo was,

tamo qudei nanŋi deŋsib iga yomuigosib mareqnub. Di gisaŋ koba. Nanŋo kumbra uge dena Qotei na nanŋi awai ugedamu enjrqas.

Tamo bole bei sosai

⁹ Deqa iga kiyersi marqom? Iga Juda tamo unum deqa iga na tamo kalil nanŋi buŋnjreqnum deŋsi marqom e? Iga deŋsi marqasai. E nami merngonum, iga Juda ti Grik ti kalil une na kabutgejunu.

¹⁰ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenŋrenyeb unu,
 “Tamo bole bei sosai.
 Qujai bei a Qotei aqa kumbra bole dauryosaieqnu.
 Tamo dego bei sosai.

¹¹ Tamo qujai bei a Qotei qa poiyoŋsaieqnu.
 Qujai bei a Qotei itqa are qalosaieqnu. Tamo dego bei sosai.

¹² Tamo kalil nanŋi gam bole uratekriteqnub.
 Nanŋi kalil tamo uge.

Qujai bei a kumbra bole dauryosaieqnu. Sai bole sai.

¹³ Nanŋi kalil anjam uge mareleneqnub.
 Tamo moiyo qaji sub waqesonaq tamo nanŋo jejamu sub miligiq di qusaieqnu dego kere tamo kalil nanŋo medabu na anjam tulaŋ uge uge mareqnub.
 Nanŋi gisaŋ anjam koba mareleneqnub.
 Amal uge na tamo uŋinjqnub dego kere tamo kalil nanŋo medabu na tamo nanŋi tulaŋ ugetnjreqnub.

¹⁴ Osib gaigai nanŋo medabu na tamo nanŋi qa anjam uge maroqnsib nanŋi qa are ugeinjqnub.

¹⁵ Nanŋi bati gaigai tamo ŋumsib moiyoŋnjrqajqa urur ti gileqnub.

¹⁶ Nanŋi na tamo nanŋi ugeugeinjqajqa are qaloqnsib gulbe koba enjqnub.

¹⁷ Nanŋi lawo kumbra qaliesai.

¹⁸ Nanŋi Qotei yala ulaiyoŋsaieqnub.”

O ijo was, Qotei aqa anjam nami deŋsib nenŋrenyeb unu.

¹⁹ Iga qalie, Moses a tamo unŋasari dal anjam ejunub qaji nanŋi qa are qalsiq dal anjam nenŋrenyeb. Deqa tamo bei a endegsi marqa keresai, “E tamo bole. E une saiqoji.” A deŋsi marqa keresai. Iga tamo unŋasari kalil mandamq endi unum qaji iga Qotei aqa ŋamgalaq di une ti unum.

²⁰ Deqa tamo bei a dal anjam dauryosim dena a Qotei aqa ŋamgalaq di tamo bole une saiqoji sqa keresai. Sai bole sai. Dal anjam na gago une iga osorgeqnu. Di segi.

Iga Yesus qa gago areqalo ŋinŋilatqom di iga tamo bole sqom

²¹ O ijo was, iga Qotei aqa ŋamgalaq di tamo bole sqajqa gam bei unu. Iga dal anjam dauryqom gam dena sai. Qotei na gam bei babtosiŋ iga osorgej. Nami Moses a gam deqa marsiq dal anjamq di nenŋrenyeb. Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nanŋi dego gam deqa marsib anjam nenŋrenyeb.

²² Gam agiende. Tamo unŋasari kalil Yesus Kristus qa nanŋo areqalo ŋinŋilateqnub qaji nanŋi Qotei na tamo bole une saiqoji qa minjqnub. Gam di segi. Gam bei saiqoji.

²³ Iga kalil une ateqnum deqa iga laŋ qureq oqsim dia Qotei itqa keresai.

²⁴ Iga deŋsi unum deqa Qotei na iga aqaryaigwa osiŋa iga qa are boleiyosiŋ Kristus Yesus qarinyonaqa a bosiq iga awaigeb. Gam dena Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergeqnu. Di gago segi kumbra bole na sai. Qotei a Kristus Yesus aqa wau na iga laŋa awaigeb.

²⁵ Agi Qotei a endegsi are qalej. A na Yesus qarinyim bosim moiŋim aqa len aism tamo unŋasari kalil a qa nanŋo areqalo ŋinŋilateqnub qaji nanŋo une taqal waiyosim Qotei aqa minjin kobotqas. Wau dena Qotei na iga tamo bole

une saiqoji qa mergeqnu. Aqa wau di a na boleq atsiq iga osorgej. Nami Qotei a tamo nanqi qa tarinsokobaiyoqnej. Deqa a nanqo une qa nanqi urur kambatnjrosaiyoqnej.

²⁶ Ariya bini bati endi Qotei na iga endegsi osorgeqnu, a gaigai kumbra bole tintin yeqnu. A na tamo ungasari Yesus qa nanqo areqalo singilateqnu qaji nanqi tamo bole une saiqoji qa minjreqnu di a lanja minjrosaiyoqnu. A Yesus aqa wau na nanqi tamo bole une saiqoji qa minjreqnu. Dena iga qalieonum, a kumbra bole tintin yeqnu.

²⁷ Deqa tamo yai na aqa segi ñam soqtqa kere? Tamo dego bei sosai. Iga gago segi ñam soqtqajqa kumbra di torei koboej. Gam kiye na kumbra di koboej? Iga dal anjam dauryqom gam dena sai. Iga Yesus qa gago areqalo singilatqom gam dena qujai iga gago ñam soqtqajqa kumbra di koboej.

²⁸ Bini iga qalieonum, iga Yesus qa gago areqalo singilatqom gam dena qujai iga Qotei aqa ñamgalaq di tamo bole une saiqoji sqom. Iga dal anjam dauryqom gam dena sai.

²⁹ Deqa iga kiyersi marqom? Qotei a Juda nanqo segi Qotei e? A sawa bei bei qaji nanqo Qotei sai e? Di sai. A sawa bei bei qaji nanqo Qotei dego.

³⁰ Qotei a segi qujai Qotei bole. Deqa mulun ayo qaji tamo nanqi ti mulun aiyosaieqnu qaji tamo nanqi ti Yesus qa nanqo areqalo singilatqom di Qotei a nanqi kalil turtnjrsim tamo bole une saiqoji qa minjrqas.

³¹ Iga maronum, iga Yesus qa gago areqalo singilatqom di iga tamo bole une saiqoji sqom. Gago anjam dena iga dal anjam ugeteqnum e? Sai. Iga dal anjam olo singilateqnum.

4

Abraham a Qotei aqa ñamgalaq di tamo bole soqnej

¹ Abraham a iga bul mandam tamo. A gago moma utru. Deqa iga a qa kiyersi marqom?

² Abraham a wau bole yoqnej gam dena a Qotei aqa ñamgalaq di tamo bole soqnej iga degsi marqom e? Sai. Iga degsi maronum qamu Abraham a aqa segi ñam soqtqa kere qamu.

³ Ariya Qotei aqa anjam kiye nengrenq di unu? Anjam agiende. “Abraham a Qotei qa aqa areqalo singilatej gam dena Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej.”

⁴ Iga qalie, tamo a wauqas di a awai oqas. A lanja awai oqasai. A wauosim dena awai oqas.

⁵ Ariya tamo bei a Qotei aqa ñamgalaq di tamo bole sqa marsimqa a kiyerqas? E marqai. A wauosaosim Qotei qa aqa areqalo singilatqas. A degyqas di Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjqas. Iga qalie, Qotei na tamo nanqi a qoreiyeqnu qaji nanqi tamo bole une saiqoji qa minjreqnu.

⁶ Tamo nanqi di wau bole yeqnub kiyo sai kiyo di ungum. Qotei a nanqi tamo bole une saiqoji qa minjreqnu. Yeqnaqa nanqi tulan areboleboleinjqas. Devit a nami anjam deqaji marej.

⁷ Agi a endegsi marej,
“Qotei a tamo nanqo kumbra uge qa are walyimqa
nanqo une kobotetnjrqas di
nanqi tulan areboleboleinjqas.

⁸ Tamo Koba a tamo nanqo une qa olo bunu are qalqasai di
nanqi tulan areboleboleinjqas.”

⁹ Deqa iga kiyersi marqom? Tamo mulun aiyo qaji nanqi segi areboleboleinjrqas e? Tamo mulun aiyosaeqneb qaji nanqi dego areboleboleinjrqas e? Od. Nanqi kalil koba na areboleboleinjrqas. Agi iga mareqnum, Abraham a Qotei qa aqa areqalo singilatej gam dena Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej.

¹⁰ Ariya Abraham a kiyersi sonaqa Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej? A nami mulun aiyej kiyo a mulun aiyosaisoqnej kiyo? Od, Abraham a mulun aiyosaisonaqa Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej.

¹¹ A mulun aiyosaisoqnej bati deqa a Qotei qa aqa areqalo singilatej. Deqa Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej. Osiqa a toqor bei yej. Toqor di agi Qotei na Abraham mulun waiyej. Deqa iga endegsi qalieonum, Abraham a tamo kalil mulun aiyosaiosib nanqo areqalo Qotei qa singilateqneb qaji nanqo moma matu.

¹² A tamo nanqi mulun aiyeqneb qaji nanqo moma matu dego. Ariya tamo nanqi nanqo jejamu lana oqnsib mulun aiyeqneb qaji a nanqo moma matu sai. Tamo nanqi mulun aiyoqnsib olo Abraham aqa kumbra dego dauryeqneb qaji a nanqo moma matu bole. Gago moma matu Abraham aqa kumbra agiende. A mulun aiyosaisosiqa Qotei qa aqa areqalo singilatej.

Tamo ungasari Qotei qa nanqo areqalo singilateqneb qaji nanqi ingi bole bole oqab

¹³ Nami Qotei na Abraham aqa moma nanqi ti endegsi minjrej, “E ningi mandam kalil engwai.” Abraham a dal anjam dauryej deqa Qotei a anjam di marosai. A Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa Qotei a anjam di marej. Osiqa Abraham a tamo bole une saiqoji qa minjej.

¹⁴ Tamo nanqi dal anjam dauryeqab gam dena Qotei na nanqi ingi bole bole enjrqqa marej qamu iga Qotei qa gago areqalo singilateqnum kumbra di lana ulonej qamu. Qotei aqa anjam marej qaji di dego lana ulonej qamu.

¹⁵ Iga qalie, dal anjam unu deqa tamo nanqi dal anjam gotranyeqnebqa Qotei a nanqo une deqa minjin oqeteqnu. Dal anjam sosai qamu iga na tamo nanqi endegsi minjrqa keresai qamu, “Ningi dal anjam gotranyeqneb.”

¹⁶ Qotei a Abraham qa ti aqa moma bunuqna branteqneb qaji nanqi qa ti are boleyosiq ingi bole bole nanqi enjrqqa marej. Deqa tamo nanqi Abraham aqa kumbra dauryosib Qotei qa nanqo areqalo singilateqneb qaji nanqi ingi bole bole di oqab. Tamo nanqi dal anjam ejunub qaji nanqi segi ingi di oqasai. Tamo kalil Qotei qa nanqo areqalo singilateqneb qaji nanqi dego ingi di oqab. Abraham a iga kalil gago moma matu.

¹⁷ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “O Abraham, e ni gilmem deqa ni tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanqo moma matu sqam.” O ijo was ningi quiy. Abraham a Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa a Qotei aqa namgalaq di gago moma matu unu. Qotei qujai di tamo moreno qaji nanqi olo subq na tigeltjreqnu. A segi na marnaqa ingi ingi kalil nami sosai qaji di brantelenjej.

¹⁸ Qotei a kiyersim aqa anjam a nami Abraham minjej qaji di dauryqas di Abraham a poiyosai. Ariya a Qotei qa aqa areqalo singilatosisq marej, “Bole, Qotei na aqa anjam di dauryqas.” Aqa kumbra dena a tamo ungasari gargekoba sawa sawa kalilq di unub qaji nanqo moma matu brantej. Agi Qotei a nami Abraham endegsi minjej, “Ino moma nanqi tulan gargekobaqab.”

¹⁹ Abraham a angro saiqoji soqnej. Aqa wausau 100. Deqa aqa singila koboej. Aqa njaun Sara a dego tulan qeliej. Deqa a angrotqa keresai. Abraham a di qalieosiq ariya a Qotei qa aqa areqalo singilatqa uratosai.

²⁰ Anjam Qotei na nami minnej qaji a deqa are qalsiq soqnej. A areqalo aiyeltosai. A Qotei qa aqa areqalo singilatosiq aqa ñam soqtoqnej.

²¹ A endegsi qalieej, “Bole, anjam Qotei na nami merbej qaji di a dauryqa kere.”

²² Abraham a degsi Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minnej.

²³ Anjam di Qotei aqa nengrenq di unu. Anjam agiende, “Qotei na Abraham a tamo bole une saiqoji qa minnej.” Anjam di Abraham qa segi nengrenyosai.

²⁴ Iga kalil qa dego anjam di nengrenyeb. Iga dego Qotei qa gago areqalo singilateqnum deqa Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergeqnu. Qotei agi gago Tamo Koba Yesus subq na tigeltej qaji a qa gago areqalo singilateqnum.

²⁵ Qotei a Yesus uratonaqa jeu tamo nangi na a qalnab moiyej. Qotei na Yesus degyej. Di kiyaaqa? A gago une kobotetgwajqa deqa. Onaqa Qotei na Yesus olo subq na tigeltosiq gam dena iga tamo bole une saiqoji qa mergej.

5

Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergej

¹ Ariya iga Yesus qa gago areqalo singilatem deqa Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergej. Gago Tamo Koba Yesus Kristus a jeu kobotej deqa iga Qotei ombla are qujaitosim unum.

² Yesus na gam waqtetgonaaqa iga a qa gago areqalo singilatem. Bati deqa Qotei a iga qa are boleiyej. Qotei aqa kumbra di iga bini ojsim tigelejunum. Deqa iga Qotei na lan qureq joqsim oqsim dia iga a ombla sqajqa tarineqnum. Iga deqa tulan areboleboleigeqnu.

³ Iga deqa segi areboleboleigosai. Iga gulbe eqnum deqa ti areboleboleigeqnu. Di kiyaaqa? Iga qalieonum, gulbe dena iga singilatgeqnaqa iga singila na tigelejunum.

⁴ Iga singila na tigelejunum deqa iga gulbe di gotranyeqnamqa Qotei na iga nugoqnsiq iga qa tulan areareteqnu. Gago kumbra dena iga Qotei na lan qureq joqsim oqwaajqa tarinoqnsim unum.

⁵ Ariya iga lan tarinosaieqnum. Qotei na aqa Mondor Bole iga egej deqa Mondor dena aqa qalaqalaiyo kumbra gago are miligiq di atej unu.

⁶ Iga nami Qotei qoreiyo qaji tamo soqnem deqa iga gago segi jejamu aqaryaiyqa keresai. Iga degsi sonamqa Kristus a iga qa moiyej. Qotei a bati giltonaqa a iga qa moiyej.

⁷ Bole, iga mandam tamo unum deqa iga na tamo bole bei aqaryaiyqa osim a qa moiqasai. Tamo tulan boledamu bei soqnim a qa kiyo iga moiqom.

⁸ Ariya Kristus a iga bul sai. Iga une tamo sonamqa a iga qa moiyej. Aqa kumbra dena Qotei na iga osorgej, a iga tulan qalaqalaigeqnu.

⁹ Kristus a moinaqa aqa len aiyej deqa Qotei a iga tamo bole une saiqoji qa mergej. Deqa iga bole qalieonum, mondon Qotei a Kristus aqa wau dena iga torei elenqas. Amqa aqa minjin oqwa batiamqa iga so bole sqom.

¹⁰ Iga Qotei ti jeu sonamqa aqa Niri a jeu kobotqa marsiq moiyej deqa bini iga Qotei ombla geregere unum. Deqa iga bole qalieonum, Yesus aqa nambile na Qotei a iga torei elenqas.

¹¹ Anjam bei dego unu. Gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa singila na iga Qotei ombla geregere unum deqa iga tulan areboleboleigoqngas.

Adam a moiyo qa utru, Yesus a nambile qa utru

¹² Iga qalie, tamo qujai Adam a une atej. Aqa une dena tamo ungasari kalil nangi dego une elenqeb. Adam a une ti soqnej deqa a moiyej. Tamo ungasari kalil nangi dego une atoqnsib morenoqneb.

¹³ Dal anjam a bosaisonaqa tamo ungasari kalil nanği une atoqnsib laqneb. Dal anjam sosai deqa Qotei a nanği une geregere ubtosaiognej.

¹⁴ Adam a soqnej dena bosi bosiq Moses aqa bati qa tamo ungasari kalil nanği moreñoqneb. Bole, dal anjam qujai Adam na gotranjeje qaji di tamo bei na gotranjosai. Adam a segi na gotranjeje. Ariya moiyo na nanği kalil ojesoqnej.

Adam a Kristus bunuqna bqas qaji a sigitej.

¹⁵ Ningi quiy. Qotei a iga qa are boleiyosiq Yesus egej aqa kumbra de ti Adam aqa une ti ombla kerekere sai. Tamo qujai Adam a une atej deqa tamo ungasari gargekoba nanği moreñoqneb. Ariya Qotei a olo tamo ungasari gargekoba nanği qa are tulan boleiyosiq tamo qujai Yesus Kristus enjrej. Qotei aqa kumbra dena Adam aqa kumbra tulan bunyejunu.

¹⁶ Qotei na iga Yesus egej aqa kumbra de ti Adam aqa une ti ombla kerekere sai. Adam a une qujai yej deqa Qotei na tamo ungasari nanği peginjrsiqa nanği jejamuq di une qametnjrej. Ariya tamo ungasari nanği une gargekoba yoqneb deqa Qotei a olo nanği qa are boleiyosiq Yesus enjrej. Osiqa nanği tamo bole une saiqoji qa minjrej.

¹⁷ Tamo qujai Adam a Qotei aqa dal anjam gotranjeje deqa tamo ungasari kalil nanği moreñeqnub. Ariya tamo qujai Yesus Kristus aqa wau na tamo ungasari Qotei a nanği qa are boleiyeqnu qaji nanği nambile osib mandor kokba gaigai sqab. Tamo ungasari nanği di Qotei na tamo bole une saiqoji qa minjreqnu. Qotei aqa kumbra dena Adam aqa kumbra tulan bunyejunu.

¹⁸ Deqa ningi quiy. Tamo qujai Adam a dal anjam gotranjeje. Aqa kumbra dena Qotei na tamo ungasari kalil nanği peginjroqnsiqa nanği jejamuq di une qametnjreqnu. Dego kere tamo qujai Kristus a kumbra bole yej. Aqa kumbra dena Qotei a tamo ungasari kalil nanği tamo bole une saiqoji qa minjroqnsiqa nambile enjreqnu.

¹⁹ Tamo qujai Adam a Qotei aqa anjam gotranjeje. Aqa kumbra dena tamo ungasari gargekoba nanği dego une eleneb. Dego kere tamo qujai Kristus a Qotei aqa anjam dauryej. Aqa kumbra dena tamo ungasari gargekoba nanği tamo bole une saiqoji sqab.

²⁰ Dal anjam a bonaqa tamo ungasari nanği une kobaonaqa nanği dal anjam gotranjoqneb. Nanği une kobaej bati deqa Qotei a olo nanği qa are tulan boleiyej.

²¹ Une aqa kumbra na moiyo babtosiqa iga singila na taqatgesoqnej. Ariya bini Qotei a iga qa are tulan boleiyeqnu kumbra dena iga olo taqatgejunu. Gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa wau na Qotei a iga qa are tulan boleiy-oqnsiqa iga tamo bole une saiqoji qa mergeqnu. Kumbra dena iga nambile gaigai sqom.

6

Iga Kristus beteryosim a koba na moijobulem

¹ Ariya iga kiyersi marqom? Iga endegsi marqom kiyo, “Unğum, iga une gargekoba yoqnqom. Yim dena Qotei a iga qa are tulan boleiyooqnqas.” Iga degsi marqom kiyo?

² Sai bole sai. Iga moijobulosim une aqa kumbra uratem. Deqa iga olo une yoqnqom e? Sai.

³ Iga Kristus Yesus beteryosim aqa ñam na yanso em. Kumbra dena iga a koba na moijobulem. Ningi di qaliesai kiyo?

⁴ Iga yanso osim dena iga Kristus beteryosim a koba na moijobulem. Deqa Abu na iga Kristus koba na subq atobulej. Osiqa aqa singila kobaquja na olo

Kristus subq na tigeltej. Deqa iga dego a ti nambile bunuj osim kumbra bole dauryoqnqom.

Iga Kristus beteryosim olo subq na tigelqom

⁵ Kristus a moiyej deqa iga a beteryosim a ti moiyoqbulen. A olo subq na tigelej dego kere iga kamba a beteryosim olo subq na tigelqom.

⁶ Iga qalie, une aqa singila a gago jejamuq di waueqnu. Singila di koboqajqa deqa gago areqalo namij a Kristus ombla namburbasq di moiyej. Deqa bini iga olo une aqa kanqal tamo bul sqasai.

⁷ Iga moiyo tamo bulem deqa une na iga olo ojqa keresai.

⁸ Od, iga Kristus ombla moiyoqbulen deqa iga qalieonum, iga a ombla olo nambile sqom.

⁹ Iga qalie, Kristus a subq na tigelej deqa a olo bunu moiqa keresai. Moiyo na a olo taqatqa keresai.

¹⁰ A bati qujai qa moiyej. Aqa kumbra dena a na une aqa singila kobotej. Ariya bini a olo nambile unu di a Qotei ombla nambile unub.

¹¹ Dego kere ningi endegsib are qaliy. Ningi moiyoqbulen deqa ningi olo une aqa kanqal tamo bul sosai. Ningi Kristus Yesus beteryosib Qotei ombla nambile unub.

¹² Deqa une a nunqo jejamu taqatqa laqnimqa ningi na olo saidiyi. Ningi degyqab di ningi nunqo jejamu qa areqalo uge uge dauryoqnqasai. Nunqo jejamu agi bunuqna moiqas.

¹³ Une a nunqo singa ti ban ti taqatqa laqnimqa ningi na olo saidiyi. Ningi degyqab di ningi kumbra uge uge dauryoqnqasai. Ningi subq na olo tigelobulosib nambile unub deqa ningi nunqo segi jejamu ti ban ti singa ti Qotei yibqa a segi na taqatqas. Yim dena ningi kumbra bole dauryoqnqab.

¹⁴ Une na ningi olo taqatngwasai. Di kiyaga? Ningi dal anjam aqa sorgomq di sosai. Qotei a ningi qa are boleiyej kumbra di aqa sorgomq di ningi unub.

Iga kumbra bole aqa kanqal tamo bul unum

¹⁵ Od, iga olo dal anjam aqa sorgomq di sosai. Qotei a iga qa are boleiyej kumbra di aqa sorgomq di iga unum. Deqa iga kiyerqom? Iga une yoqnqom e? Sai bole sai.

¹⁶ Ningi qalie, ningi nunqo segi jejamu osib tamo bei yosib aqa anjam dauryoqnqab di ningi aqa kanqal tamo sqab. Dego kere ningi une dauryoqnqab di ningi une aqa kanqal tamo bul sqab. Osib ningi morenqab. Ariya ningi Qotei aqa kanqal tamo sosib aqa anjam dauryoqnqab di ningi tamo bole une saiqoji sqab. Di ningi qaliesai kiyoy?

¹⁷ Bole, nami ningi une aqa kanqal tamo bul soqneb. Sonabqa bunuqna Qotei na ningi anjam bole mernqonaq qusibqa nunqo are miligiq na dauryoqneb. Qotei a degyej deqa iga na a tulan binjiyoqnqom.

¹⁸ Nunqo une na ningi tonto talq di breingobulonaq sonabqa Qotei a dena ningi olo elenej. Deqa bini ningi kumbra bole aqa kanqal tamo bul unub.

¹⁹ O ijo was, e mandam tamo nango kumbra qa ningi yawo anjam mernqeqnum. Di kiyaga? Ningi ijo anjam endi geregere poingosai deqa. Nami ningi na nunqo singa ti ban ti nangi odnjqeqnabqa nangi kumbra jiga ti kumbra uge ti nango kanqal tamo bul sosibqa ningi kumbra ugeq breingobuleb. Ariya bini ningi na olo nunqo singa ti ban ti minjribqa nangi kumbra bole aqa kanqal tamo bul soqnebe. Yim gam dena Qotei na ningi aqa segi kumbra boleq di atimqa ningi dauryoqnqab.

²⁰ Nami ningi une aqa kanqal tamo bul soqneb. Bati deqa ningi kumbra bole aqa kanqal tamo bul sosai.

²¹ Kumbra uge uge ningi nami yoqneb qaji dena ningi aqaryaingosaiqneb. Agi bini ningi kumbra deqa jemainingeqnu. Kumbra dena tamo nanngi moiyo gam tureqnu.

²² Ariya nungo une na ningi tonto talq di breingobulonaq sonabqa Qotei a dena ningi olo elenej. Deqa bini ningi Qotei aqa segi kangal tamo unub. Deqa ningi ingi boledamu oqab. Ingi boledamu agiende. Qotei na ningi aqa segi kumbra boleq di atimqa ningi dauryoqnqab. Osib ningi nambile gaigai sqab.

²³ Une na aqa kangal tamo nanngi awai enjreqnu. Awai agiende. Nanngi moreneqnu. Ariya Qotei na iga ingi boledamu lana egeqnu. Ingi boledamu di agi iga nambile gaigai sqom. Nambile di iga gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa wau na oqom.

7

Iga kumbra bunuj dauryoqnqom

¹ O ijo was, ningi dal anjam qalie unub deqa e na endegsi merngwai. Ningi qalie, tamo a moiyo saisoqnimqa dal anjam na a taqatoqnqas. A moiyoimqa dal anjam na a olo taqatqasai.

² Deqa unja bei a tamo ti soqnimqa aqa tamo a moiyo saisoqnim a tamo bei ombla sqa keresai. Dal anjam na getentejunu. Aqa tamo moiyoimqa di a na olo tamo bei oqa kere. Dal anjam na getentosai.

³ Deqa aqa tamo soqnim a tamo bei ombla sqas di iga endegsi marqom, a sambala unja. Aqa tamo moiyoimqa a na olo tamo bei oqa kere. Dal anjam na getentosai. Deqa a na tamo bei oqas di a sambala unja sqasai.

⁴ Deqa ijo was ningi quiy. Ningi Kristus aqa jejamu beteryosib a ombla moreneb deqa ningi olo dal anjam aqa sorgomq di sosai. Ningi tamo bei agi Kristus subq na tigelej qaji aqa segi tamo ungasari unub. Deqa iga kumbra bole bole Qotei a tulan areareteqnu qaji di yoqnqom.

⁵ Nami iga areqalo namij aqa kumbra dauryoqnem. Bati deqa dal anjam na gago banq di gago singaq di gago jejamuq di areqalo uge uge tigelteqnaqa iga une atoqnem. Osim kumbra dena iga moiyo gam turoqnem.

⁶ Dal anjam na iga tonto talq di breigobulonaq soqnem. Ariya bini iga Kristus ombla moiyo bulej unum deqa iga olo dal anjam aqa kangal tamo bul sosai. Iga Qotei waueteqnum. Iga dal anjam nami nengrenyeb qaji deqa are qalsim Qotei wauetosaieqnum. Mondor na kumbra bunuj iga osorgej deqa iga Qotei waueteqnum.

Gago une na iga moiyo tgej

⁷ E maronum, dal anjam a gago areqalo uge uge tigelteqnaqa iga une atoqnem. Deqa iga kiyersi marqom? Dal anjam a une tamo bulej e? Sai bole sai. Dal anjam na ijo une e osorbeqnu. Osorbosai qamu e une poibosai qamu. Dal anjam a marej, “Ni ino was aqa ingi ingi qa mamaulmai.” Degsi marosai qamu mamaul kumbra di uge e degsi poibosai qamu.

⁸ Ariya dal anjam bej dena une a gam itosiqa ijo are miligiq di mamaul kumbra gargekoba babtelenoqnej. Dal anjam bosai qamu une a moiyo bulosiq uliejunu qamu.

⁹ Nami e Qotei aqa dal anjam qalieosaisosimqa bati deqa e nambile soqnem. Ariya bunuqna Qotei aqa dal anjam ijoq bonaqa ijo une a nambile so bulosiq tigelej.

¹⁰ Onaqa dena e moiyoem. Dal anjam aqa wau utru agi tamo nanngi nambile enjrqajqa. Ariya e dal anjam dena nambile osai. Dal anjam na e moiyo tgej.

¹¹ Di kiyaga? Dal anjam bej dena une a gam itosiqa e gisanbej. Kumbra dena une na e moiyo tgej.

¹² Deqa iga dal anjam qa kiyersi marqom? Iga endegsi marqom. Dal anjam a bole. A Qotei aqa segi dal anjam. A Qotei aqaq na bej. Dal anjam mutu kalil di Qotei aqa segi anjam. Anjam di bole tintin kalil.

¹³ Deqa e kiyersi marqai? Dal anjam bole dena e lubsiq moiyothej degsi marqai e? Sai bole sai. Une na e moiyothej. Dal anjam bej dena une a gam itosiqa e moiyothej. Dal anjam na une aqa kumbra boleq atnaqa iga unsim qalieem, bole, une a tulan ugedamu.

Gago une na iga taqatgejuni

¹⁴ Iga qalie, dal anjam a Qotei aqa Mondor aqaq na bej. Ariya e areqalo namijq di unum deqa une na e tonto talq di waibobulej unum.

¹⁵ Kumbra e yeqnum qaji di aqa utru e poibosai. Kumbra bole e yqajqa arearetbeqnu qaji di e olo yosaieqnum. Ariya kumbra uge e yqajqa arearetbosaieqnu qaji di e olo yeqnum.

¹⁶ Kumbra uge e yeqnum qaji di e yqajqa arearetbosaieqnu. Ijo kumbra dena ijo areqalo babteqnu. Ijo areqalo agiende, Qotei aqa dal anjam a bolequja.

¹⁷ Deqa e qalieonum, e segi na kumbra uge di yosaieqnum. Une ijo miligiq di unu qaji a na kumbra uge di yobuleqnu.

¹⁸ E qalieonum, ijo miligiq di ingi bole bei sosai. E ijo areqalo namij qa maronum. Bole, e kumbra bole yqajqa arearetbeqnu. Ariya e kumbra bole di yosaieqnum.

¹⁹ Kumbra bole e yqajqa arearetbeqnu qaji di e yosaieqnum. Kumbra uge e yqajqa arearetbosaieqnu qaji di e olo yeqnum.

²⁰ Kumbra uge e yqajqa arearetbosaieqnu qaji di e olo yeqnum deqa e qalieonum, e segi na kumbra uge di yosaieqnum. Une ijo miligiq di unu qaji a na kumbra uge di yeqnu.

²¹ Deqa e kumbra endeqaji uneqnum. E kumbra bole yqajqa arearetbeqnaqa kumbra uge na olo gam getentetbeqnu.

²² Bole, ijo miligiq di e Qotei aqa dal anjam qa tulan arearetbeqnu.

²³ Ariya e kumbra endeqaji uneqnum. Une a ijo banq di ijo singaq di ijo jejamuq di wauoqnsiqa Qotei aqa dal anjam ijo areqaloq di unu qaji di qoto iteqnu. Une di singila koba. Deqa a na e tonto talq di waibobuloqnsiqa ijo banq ti ijo singa ti ijo jejamu ti di singila na taqateqnu.

²⁴ Gulbe dena e tulan ugetbeqnu! Deqa tamo yai na aqaryaibimqa e ijo jejamu moiqaq qaji endi olo uratqai?

²⁵ Od, e qalieonum. Gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa wau na Qotei na aqaryaibimqa e ijo jejamu endi uratqai. Deqa e Qotei tulan binjoqnsiy sqai. Bole, e ijo segi areqalo na Qotei aqa dal anjam dauryeqnum. Ariya e ijo areqalo namij na une aqa kumbra dauryeqnum.

8

Kristus a gago une kobotosiqa Qotei aqa Mondor Bole iga egej

¹ O ijo was kalil, iga Kristus Yesus beteryejunum deqa Qotei na gago jejamuq di olo une qametgwasai. Deqa iga awai uge oqasai.

² Nambile qa Mondor a Kristus Yesus aqa wau na ningi aqaryaingej deqa une ti moiyo ti na ningi olo taqatngwa keresai.

³ Qotei na aqa segi Niri Yesus qarinyonaqa a une tamo bulosiqa gago une kobotqa bonaqa aqa segi jejamuq di Qotei a gago une aqa awai uge atsiqa dena une aqa singila kobotej. Iga gago areqalo namij na dal anjam dauryqa keresai deqa Qotei na iga degsi aqaryaigej.

⁴ Deqa bini iga gago jejamu qa areqalo namij na walwelosaieqnum. Iga Qotei aqa Mondor aqa kumbra na walweleqnum. Osim dena iga dal anjam aqa kumbra bole geregere dauryoqnsim kereteqnum.

⁵ Tamo nangi areqalo namij aqa kumbra na walweleqnum qaji nangi areqalo namij dauryeqnub. Ariya tamo nangi Mondor aqa kumbra na walweleqnum qaji nangi Mondor aqa areqalo dauryeqnub.

⁶ Tamo nangi areqalo namij dauryoqnqab di nangi morenqab. Ariya tamo nangi Mondor aqa areqalo dauryoqnqab di nangi lawo na nambile sqab.

⁷ Tamo nangi areqalo namij dauryeqnub qaji nangi Qotei ti jeu atoqnsib unub. Di kiyaga? Nangi Qotei aqa dal anjam aqa sorgomq di sosai deqa. Nangi dal anjam dauryqa keresai bole sai.

⁸ Tamo nangi areqalo namij na walweleqnum qaji nangi kumbra Qotei a areareteqnu qaji di dauryqa keresai.

⁹ Ariya ningi areqalo namij aqa kumbra na walwelosaieqnum. Qotei aqa Mondor a nungo are miligiq di unu deqa ningi Mondor aqa kumbra na walweleqnum. Tamo a Kristus aqa Mondor ti sqasai di a Kristus aqa tamo sqa keresai.

¹⁰ Ningi une ti unub deqa nungo jejamu moiqa. Ariya Kristus a nungo are miligiq di unu deqa ningi Qotei aqa nangalaq di tamo bole une saiqoji unub. Deqa Mondor na ningi nambile engwas.

¹¹ Qotei na aqa Niri Kristus Yesus subq na tigeltej. Qotei aqa Mondor a nungo are miligiq di unu deqa Qotei na nungo jejamu moiqa qaji di dego subq na tigeltosim ningi nambile engwas. Di Mondor aqa singila na ningi nambile engwas.

Iga Qotei aqa angro tintin unum

¹² Deqa ijo was, iga areqalo namij aqa kumbra na walwelqasai.

¹³ Ningi areqalo namij aqa kumbra na walwelqab di ningi morenqab. Ariya ningi Mondor aqa singila na nungo jejamu aqa kumbra moiyoqab di ningi nambile sqab.

¹⁴ Tamo ungasari kalil Qotei aqa Mondor na gam osornjreqnaq walweleqnum qaji nangi Qotei aqa angro tintin unub.

¹⁵ Qotei na ningi lana kangal tamo sqajqa marsiq aqa Mondor ningi engosai. Ningi lana kangal tamo sqab di ningi ulaqab. Qotei na ningi aqa segi angro tintin sqajqa marsiq aqa Mondor ningi engej. Deqa ningi endegsib Qotei meteqnub, "O ni gago Abu."

¹⁶ Mondor a segi gago are miligiq di waueqnu deqa iga endegsi boleq di mareqnum, "Bole, iga Qotei aqa angro unum."

¹⁷ Iga Qotei aqa angro unum deqa mondon ingi bole bole Qotei a nami iga egwa marej qaji di egwas. Ingi di gago was Kristus a ejunu. Kristus a ingi di osaisosiq jaqatin qoboiyej. Deqa iga dego jaqatin qoboiyoqnqom. Qoboiyosim mondon iga a ombla ingi di osim so bole gaigai sqom.

Mondon Qotei na iga so bole egwas

¹⁸ Mondon Qotei na so bole di babtosisim iga egwas. E are qalonum, so bole de ti jaqatin iga bini eqnum qaji de ti ombla kerekere sai. So bole dena gago jaqatin kalil tulan bunyesqas.

¹⁹ Mondon Qotei na aqa segi angro nangi babtelenqas. Nangi babtqajqa bati di Qotei a nami atej. Ingi ingi kalil Qotei a gereiyelennej qaji nangi na bati di unqajqa deqa tarinoqnsib nam atoqnsib endegsib nenemeqnum, "Bati gembu bati di brantqas?"

²⁰ Bini ingi ingi kalil nangi di ugeosib unub. Nango segi areqalo na nangi ugeosai. Qotei a segi na nangi ugetnjrej. Deqa kumbra bole bole Qotei na mondon nangi enjrqas qaji deqa tarinoqnsib unub.

²¹ Qotei na ingi ingi kalil di nangi ugetnjrsiq tonto talq di breinjrobulej unub. Ariya mondon bati Qotei a nami atej qaji di brantimqa a na ingi ingi kalil di olo boletnjrimqa nangi aqa angro nangi ti koba na tulan bole sqab.

²² Iga qalie, ingi ingi kalil Qotei a gereiyeleney qaji nangi jaqatin koba obuloqnsib akam ti unub. Nangi nami jaqatin oqneb agi bini oqnsib unub. Un a angrotqa osiq jaqatin eqnu dego kere.

²³ Ingi ingi kalil di nangi segi akamosai. Iga Qotei aqa Mondor ejunum qaji iga dego jaqatin oqnsim akamoqnsim unum. Qotei na aqa Mondor iga egej deqa iga qalieonum, a olo so tulan boledamu dego iga egwas. Osim mondon a boleq di mergwas, "Ningi ijo angro kalil." Iga bati di brantqajqa deqa tarinoqnsim unum. Bati di brantimqa Qotei na gago jejamu bulyetgosim jejamu bunuj egwas.

²⁴ Qotei a iga eleney deqa bini iga jejamu bunuj di oqajqa tarinoqnsim unum. Iga degyeqnum. Di kiyaga? Iga jejamu bunuj di osaiunum deqa. Tamo bei a ingi bole bei oqas di a kiyaga ingi deqa olo tarinqas?

²⁵ Iga qalie, iga jejamu bunuj di osaiunum deqa iga mondon oqom. Deqa bini iga gulbe qoboioqnsim tarinoqnsim unum.

²⁶ Iga singila saiqoji unum deqa Qotei aqa Mondor na iga aqaryaigeqnu. Iga ingi kiye qa pailyqajqa di iga geregere qaliesai. Iga pailyqajqa medabu gulbeigeqnaqa gago are miligiq na akamoqnsim pailyeqnum. Deqa Mondor a segi na iga aqaryaigwa osiq iga qa pailyeqnu.

²⁷ Qotei agi tamo nango are miligi uneqnu qaji a Mondor aqa areqalo qalieeqnu. Deqa a na Mondor minjeqnaq quoqnsiq aqa segi tamo ungasari nangi qa pailyeqnu.

²⁸ Iga qalieonum, tamo kalil Qotei qalaqalaiyeqnu qaji nangi Qotei na geregereinjreqnu. A nami nangi elenqa osiq metnjrej deqa kumbra bei na nangi ugetnjrqas keresai. Kumbra kalil nanjoq di branteqnu qaji dena nangi olo boletnjreqnu.

²⁹ Tamo kalil Qotei a nami nangi qa qalieej qaji nangi di a na giltnejrej dego. Nangi aqa Niri Yesus a bulosib aqa segi kumbra bole dauryqajqa deqa osiq nangi giltnejrej. Gam dena Yesus a Qotei aqa angro gargekoba nango was matu sqas.

³⁰ Ariya tamo kalil Qotei na giltnejrej qaji nangi di a na metnejrej dego. Tamo kalil a na metnejrej qaji nangi di a na tamo bole une saiqoji qa minnejrej dego. Tamo kalil a na tamo bole une saiqoji qa minnejrej qaji nangi di a na aqa segi so bole ennejrej dego.

Gulbe bei na Qotei aqa qalaqalaiyo kumbra getentqa keresai

³¹ O ijo was, Qotei na kumbra bole kalil di babteqnu deqa iga kiyersi marqom? Qotei na iga areigeqnu deqa tamo yai na iga olo jeutgwas? Tamo dego bei sosai.

³² Qotei na aqa segi Niri Yesus getentosai. A na Yesus qarinyonaq iga kalil qa bosiq moiyej. A na aqa segi Niri iga egej deqa iga qalieonum, a na ingi bole kalil dego iga egoqnas.

³³ Qotei na iga giltnej deqa tamo yai na gago jejamuq di olo une qametgwas? Tamo dego bei sosai. Qotei a segi na iga tamo bole une saiqoji qa mergej.

³⁴ Deqa tamo yai na mergimqa iga gago une aqa awai uge olo oqom? Tamo dego bei sosai. Kristus Yesus a moisiq olo subq na tigelej. Deqa bini a Qotei aqa ban woq di awesosiqa iga qa Qotei pailyeqnu.

³⁵ Kristus a segi na iga tulan qalaqalaigeqnu. Deqa tamo yai na Kristus aqa qalaqalaiyo kumbra di olo getentimqa a na iga qalaqalaigwasai? Tamo dego bei sosai. O ijo was, iga gulbe osimqa kiyo, jaqatin osimqa kiyo, tamo qudei na iga ugeugeigibqa kiyo, iga mam koba osimqa kiyo, gara saigimqa kiyo, kumbra uge bei na ugetgimqa kiyo, qoto bei gagoq di brantimqa kiyo Kristus a deqa iga qalaqalaigwasai e? Sai.

³⁶ Bole, ingi uge uge di gagoq di brantoqnqab. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu,

“O Qotei, iga ino segi tamo ungasari unum
deqa bati gaigai jeu tamo nangi na iga lugoqnsib moiyoqgeqnu.
Nangi iga kaja du du bul edegosib iga lugwajqa laqnu.”

³⁷ Kristus na iga qalaqalaigej deqa ingi uge uge kalil di gagoq di brantoqnqas di ungum. A na gaigai iga singilatgeqnaqa iga qoto bunyoqnsim tigelejunum.

³⁸⁻³⁹ Od, Qotei na iga tulan qalaqalaigeqnu. Deqa e endegsi ijo are singilatosim qalieonum, ingi bei na Qotei getentqa keresai. Yim a na iga qalaqalaigwasai. Moiyo ti nambile ti lan angro nangi ti mondor singila nangi ti ingi ingi bini unub qaji nangi ti ingi ingi bunuqna brantelenqab qaji nangi ti ingi ingi singila ejunub qaji nangi ti ingi ingi lan goge di unub qaji nangi ti ingi ingi mandam sorgomq di unub qaji nangi ti ingi ingi Qotei na gereiyelennej qaji nangi ti kalil dena Qotei getentqa keresai. Yim a na iga qalaqalaigwasai. Gago Tamo Koba Kristus Yesus aqa singila na Qotei na gaigai iga qalaqalaigoqnsim sqas.

9

Pol a Israel nangi qa are gulbeiyoeqnej

¹ E Kristus aqa tamo unum deqa e ningi anjam bole merngeqnum. E gisan anjam merngosaieqnum. Mondor Bole na e areqalo ebeqnu deqa e qalieonum, ijo anjam endi bole.

² E gaigai are tulan gulbeibeqnaqa are koba qaleqnum.

³ Osim endegsi pailyeqnum, “O Kristus, ni na e torei taqal waibosim ijo was agi Jekop aqa moma nangi olo kamba elename.” E degsi pailyeqnum.

⁴ Ijo was nangi di Israel tamo unub. Qotei na nangi aqa segi angro qa giltnjrej. A na louqajqa kumbra ti aqa segi rian ti aqa anjam nami singilatej qaji de ti aqa dal anjam ti nangi enjrej. Osiqa minjrej, “Mondon e na ningi ingi bole bole engwai.”

⁵ Nango moma utru nangi ñam koba ti soqneb. Nanqoq dena Kristus a nambabeb. Kristus a segi Qotei. A ingi ingi kalil nango gate. Deqa iga bati gaigai aqa ñam soqtoqnqom. Bole.

Qotei a Israel nanqoq di kumbra kiye yej?

⁶ Qotei a nami ijo was nangi di ingi bole enjrqa marej. Ariya a na ingi di nangi enjrosai. Deqa iga endegsi marqom kiyo, “Qotei aqa anjam ulonej”? Eo, iga degsi marqasai. Tamo kalil Israel nanqo len na nambabeb qaji nangi Israel tamo tintin sai.

⁷ Bole, nangi Abraham aqa len na nambabeb. Ariya nangi kalil Abraham aqa angro tintin sai. Qotei a nami Abraham minnej, “Ino angro mel Aisak aqa len na qujai ino angro tintin nangi brantqab.”

⁸ Anjam di aqa utru agiende. Tamo nango ai abu na nangi nambabtjnraqab dena nangi Qotei aqa angro tintin brantqasai. Tamo nangi Qotei aqa anjam nami marej qaji di nango areqaloq di singilatqab dena qujai nangi Abraham aqa angro tintin brantqab.

⁹ Agi Qotei na Abraham anjam endegsi minnej, “Bati e nami atem qaji di brantimqa e olo inoq botqa ino njaun Sara a angro mel oqas.”

¹⁰ Qotei aqa anjam bei dego unu. Rebeka a aqaraton aqa aqa angro mel aiyel Eso Jekop wo nanngi nambabeb. Nanngo abu agi gago moma utru Aisak.

¹¹⁻¹² Ariya Qotei na angro mel qujai segi giltej. A angro di aqa kumbra bole bei qa are qalsiq giltosai. A segi na metosiq giltej. Deqa iga qalieonum, Qotei a gaigai aqa segi areqalo dauryoqnsiq tamo nanngi giltnjreqnu. Deqa Rebeka aqa angro aiyel nanngi di nambabosaisosib kumbra bole ti kumbra uge ti yosaisonabqa Qotei na Rebeka endegsi minnej, “Angro namo nambabqas qaji a na angro bunu nambabqas qaji aqa sorgomq di sosim a kanqalyoqnqas.”

¹³ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “E Jekop qalaqalaiyeqnum. E Eso qalaqalaiyosaieqnum.”

¹⁴ Deqa iga kiyersi marqom? Qotei a kumbra uge yej degsi marqom e? Sai. Iga degsi marqasai bole sai.

¹⁵ Agi Qotei a nami Moses endegsi minnej, “E tamo bei qa are boleibqa marsiy are boleibqas. E tamo bei qa dulqajqa are soqnim dulqai.”

¹⁶ Deqa ijo was ningi quiy. Qotei a tamo bei giltqas di a aqa segi areqalo na tamo deqa dulosim giltqas. A na tamo di aqa kumbra bole ti aqa are bole ti deqa osim giltqasai.

¹⁷ Agi a nami Isip nanngo mandor koba a qa dulqa uratosiqa endegsi minnej, “E ijo singila kobaquja ni osormitqa tamo ungasari kalil nanngi unsib sawa sawa kalilq di ijo nam mare mare laqnqab. Utru deqa e ni mandor koba atem.” Qotei aqa anjam di nami nengrenyeb unu.

¹⁸ Deqa ijo was, iga endegsi qalieonum. Qotei a tamo bei qa dulqa are soqnim a tamo deqa dulqas. Ariya a tamo bei aqa areqalo getentqa are soqnim a getentqas.

¹⁹ Ariya ningi e endegsib merbqab, “Qotei a kumbra degyeqnu deqa a kiyaaq olo iga une ti qa mergeqnu? Qotei a gaigai aqa segi areqalo dauryeqnu deqa tamo yai a Qotei aqa areqalo di olo uratqa kere? Tamo dego bei sosai.”

²⁰ O tamo, ni tamo kiyero deqa ni Qotei degsi njirintqam? Tamo bei a web gereiyim web na tigelosim endegsi minjqas kiyo, “Ni kiyaaq e degsi gereibonum?” A degsi minjqas keresai.

²¹ Web gereiyo tamo a aqa segi areqalo na mandam ongol aiyel osimqa web aiyel gereiyqas. Web bei tulan boledamu gereiyqas. Di ingi goiqajqa. Ariya web bei bolesai laja wau qudei qa gereiyqas. Web gereiyo tamo a degyqas di a kumbra uge yqo e? Sai. A kumbra bole yqo.

²² Qotei a dego kumbra di yeqnu. Agi a na aqa minjin boleq ateqnu. Di kiyaaq? Tamo ungasari nanngi aqa singila qalieqajqa deqa. Tamo ungasari Qotei a nanngi qa minjin oqeteqnu qaji nanngi padalqa gamq di unub. Ariya a na nanngi urur padaltnjrosaiyeqnu. A nanngi qa tarijsokobaiyeqnu.

²³ A degyeqnu. Di kiyaaq? Tamo ungasari a nanngi qa duleqnu qaji nanngi aqa so bole qalieqajqa deqa. Aqa so bole di tulan boledamu. Nanngi aqa so bole di oqajqa deqa a na nami giltnjrej.

²⁴ Tamo ungasari Qotei a nanngi qa duleqnu qaji nanngi di agi iga. A na iga metgej. A Juda nanngo segiq dena iga metgosai. A sawa bei bei qaji nanngoq dena dego iga metgej.

²⁵ Agi Hosea a nami Qotei aqa medabu osiqa anjam bei endegsi nengrenyeb, “Tamo nami ijo tamo sosai qaji nanngi di e na olo minjrqai, ‘Ningi ijo segi tamo unub.’ Tamo nami e na qalaqalainjrosaiqnem qaji nanngi di e na olo qalaqalainjrqai.

²⁶ E nami sawa bei bei qaji nanngi endegsi minjrem, ‘Ningi ijo tamo sai.’ Ariya bunuqna e na nanngi endegsi minjrqai, ‘Ningi ijo segi angro unub. Agi

e Qotei nambile unum qaji.' ”

²⁷ Aisaia a dego Qotei aqa medabu osiqa Israel nangi qa are qalsiq anjam endegsi marej, “Israel nango moma nangi ulul bul tulan gargekobaqab. Ariya nango ambleq dena Qotei a tamo quja quja segi elenqas.

²⁸ Od, Tamo Koba a na mandamq endi tamo ungasari nangi urur nolakotnjrqas.”

²⁹ Aisaia a anjam bei dego endegsi marej, “Qotei singila koba ti unu qaji a na iga quja quja uratgonaq iga bole soqnem. A na iga padaltgosai. Padaltgej gamu iga Sodom ti Gomora ti bulosim kalil padalekriterem gamu.”

Israel nangi Qotei qa nango areqalo singilatosai

³⁰ Deqa iga kiyersi marqom? Iga endegsi marqom. Sawa bei bei qaji nangi tamo bole une saiqoji sqajqa gam namosaioqneb. Ariya nangi gam di iteb. Gam agiende. Nangi Yesus qa nango areqalo singilateqnub gam dena nangi tamo bole une saiqoji unub.

³¹ Ariya Israel nangi Moses aqa dal anjam dauryqajqa waukobaoqneb. Nangi are qaloqneb, “Gam dena iga Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji sqom.” Ariya nangi dal anjam dauryoqneb gam dena nangi tamo bole une saiqoji sosai.

³² Di kiyaaq? Nangi tamo bole une saiqoji sqajqa marsib Yesus qa nango areqalo singilatqa urateb deqa. Nangi maroqneb, “Iga segi waukobaosim dena iga tamo bole une saiqoji sqom.” Nangi degsib maroqnsib tal ai utru quraqyoqnsib mangaloqneb.

³³ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Ningi quiy. E na tal ai utru bei osiy tal singilatqajqa deqa Saion qureq di tigeltit sqas. Tal ai utru di tamo nangi quraqyosib mangalqab. Ariya tamo nangi tal ai utru deqa nango areqalo singilatqab di nangi jemainjrqasai.”

10

Israel nangi Qotei aqa kumbra qaliesai

¹ O ijo was, e Israel nangi qa are koba qaloqnsim endegsi pailyeqnum, “O Qotei, ni na Israel nangi elename.”

² E qalieonum, Israel nangi Qotei qa tulan singilaeqnub. Ariya nangi powo na degyosaieqnub.

³ Nangi Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji sqajqa gam qaliesai. Deqa nangi nango segi singila na tamo bole une saiqoji sqajqa waueqnub. Nangi Qotei aqa gam na tamo bole une saiqoji sqajqa urateqnub.

⁴ Iga qalie, Kristus a Moses aqa dal anjam kalil keretekritej. Deqa tamo ungasari kalil Kristus qa nango areqalo singilateqnub qaji nangi Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji unub.

⁵ Israel nangi tamo bole une saiqoji sqa marsibqa dal anjam dauryeqnub. Moses a nami nangi qa osiqa anjam endegsi nengrenyej, “Tamo a dal anjam mutu kalil torei dauryekritqas di a nambile sqas.” Moses a anjam degsi nengrenyej.

⁶ Ariya tamo nangi Kristus qa nango areqalo singilateqnub qaji nangi Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji unub. Deqa Moses a nangi qa osiqa anjam endegsi nengrenyej, “Ningi nungo segi are miligiq na endegsib maraib, ‘Yai a lan qureq oqsim Kristus osim mandamq osi aigas?’ ”

⁷ Moses a olo anjam bei dego endegsi nengrenyej, “Ningi endegsib maraib, ‘Yai a moiyo qureq aisim Kristus olo subq na tigeltqas?’ ”

⁸ Anjam di aqa utru agiende, “Qotei aqa anjam a jojom di unu. A isaq di sosai. A nungo medabuq di unu. A nungo are miligiq di dego unu.” O ijo

was, tamo nango areqalo Yesus qa singilatqajqa anjam di agi iga mare mare laqnum.

⁹ Deqa ningi nungo medabu waqtosib Yesus a segi qujai Tamo Koba unu degsib boleq di mariy. Osib Qotei a Yesus subq na olo tigeltej anjam di nungo are miligiq di singilatiy. Ningi degyqab di Qotei na ningi elenqas.

¹⁰ Gago are miligiq na iga Yesus qa gago areqalo singilateqnum deqa Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergeqnu. Gago medabu na iga Yesus aqa ñam soqtoqnsim boleq di mareqnum deqa Qotei na iga elenqas.

¹¹ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo nangi Kristus qa nango areqalo singilatqab di nangi jemainjrqsai.”

¹² Od, iga Juda ti Grik ti kalil kerekere unum. Kristus a gago kalil qa Tamo Koba. Deqa a na tamo kalil a metoqnsib pailyeqnub qaji nangi tulan geregereinjqnu.

¹³ Agi Qotei aqa anjam bei endegsi unu, “Tamo kalil Tamo Koba aqa ñam metoqnsib pailyeqnub qaji nangi a na elenqas.”

¹⁴ Ariya tamo nangi Kristus qa nango areqalo singilatqasai di nangi kiyersib a metosib pailqab? Nangi aqa anjam quqwasai di nangi kiyersib a qa nango areqalo singilatqab? Anjam palonto tamo nangi Kristus aqa anjam palontqasai di tamo nangi kiyersib aqa anjam quqwab?

¹⁵ Kristus na anjam palonto tamo nangi qarinjrqsai di nangi kiyersib aqa anjam palontqab? Di keresai kalil. Ariya anjam palonto tamo nangi agi beqnub. Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Anjam palonto tamo nangi anjam bole osi beqnabqa tamo ungasari nangi tulan areboleboleinjqnu.”

Israel nangi Qotei aqa anjam bole dauryosaieqnub

¹⁶ Tamo ungasari kalil nangi Kristus aqa anjam bole di dauryeqnub e? Sai. Agi Aisaia a nami endegsi marej, “O Tamo Koba, tamo quja quja segi gago anjam nango areqaloq di singilateqnub.”

¹⁷ Deqa ijo was, iga qalieonum, iga gago dabkala na Qotei aqa anjam quqwom gam dena iga gago areqaloq di singilatqom. Anjam iga queqnum qaji di agi Kristus aqa medabuq na branteqnu.

¹⁸ Ariya e ningi endegsi nenemngwai. Israel nangi Kristus aqa anjam bole di nami quosai kiyo? Sai. Nangi quoqneb. Agi nengrenj endegsi unu, “Qotei aqa anjam di gilsiq sawa sawa kalil keretonaqa tamo ungasari kalil nangi quoqneb.”

¹⁹ Deqa e ningi olo nenemngwai. Israel nangi anjam di aqa utru poinjrosai kiyo? Sai. Nangi poinjrej. Agi Moses a nami Qotei aqa anjam bei endegsi marej, “Sawa bei bei qaji nangi ñam saiqoji unub. Nangi tamo bolesai. Nangi e qa qaliesai dego. Ariya e na nangi elenqai. Osiy ijo kumbra dena e na Israel nango are ugetetnjrit nangi njirinjab.”

²⁰ Aisaia a dego nami sawa bei bei qaji nangi qa osiq Qotei aqa anjam endegsi singila na marej, “Tamo nangi e qa ñamosaioqneb qaji nangi e itbeb. Tamo nangi e qa marosaioqneb qaji nangi e nubeb.”

²¹ Ariya Aisaia a olo Qotei aqa medabu osiq Israel nangi qa endegsi marej, “E bati gaigai nangi qa tarinoqnsim metnjreqnam nangi olo diqoqnsib ijo anjam gotranjeqnub.”

11

Qotei a tamo quja quja segi elenjoqnsiq olo gargekoba uratnjreqnu

¹ Deqa e ningsi endegsi nenemngwai. Qotei na aqa segi tamo ungasari agi Israel nangi qoreinjrej e? Sai. E dego Israel tamo. E Abraham aqa moma. E Benjamin aqa lenj na nambabem.

² Qotei na Israel nangi qoreinjrosai. Nangi aqa segi tamo ungasari unub. A nami nangi qa qalieosiq giltinjrej. Agi Elaija aqa anjam bei nengrenq di unu. Aqa anjam di ningsi qaliesai kiyo? Elaija a Israel nango kumbra uge qa are qalsiq endegsi Qotei pailyej,

³ “O Tamo Koba, nangi na ino medabu o qaji tamo nangi ñumelenjoqnsib ino atra bijal niñaqyeqñub. E segi qujai ni daurmeqñum deqa nangi na e lubqa laqñub.” Elaija a Qotei degsi pailyej.

⁴ Onaqa Qotei na kamba Elaija kiyersi minnej? A endegsi minnej, “Ni segi e daurbosai. Ijo tamo 7,000 nangi dego e daurbegñub. Nangi singa pulutosib gisan qotei Bal a qa louosaieqñub.” Qotei na Elaija degsi minnej.

⁵ Dego kere bini Qotei a Israel tamo quja quja segi elenjoqnsiq olo gargekoba uratnjreqñu. Tamo nangi a na elenqñu qaji di a nangi qa are boleiyonaq giltinjrej.

⁶ A nango wau bole bei qa are qalsiq nangi giltinjrosai. Nangi wau bole yonab a deqa are qalsiq nangi giltinjrej qamu a nangi qa are boleiyey aqa kumbra di lanja ulonej qamu.

⁷ Deqa iga kiyersi marqom? Iga endegsi marqom. Israel nangi tamo bole une saiqoji sqajqa waueqñab ugeinjroqnej. Ariya Qotei na Israel nangi qudei aqa segi qa marsiq giltinjrej. Deqa nangi aqa ñamgalaq di tamo bole une saiqoji unub. Israel nangi gargekoba Qotei na olo areqalo getentetnjroqnej.

⁸ Nangi qa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Qotei na nangi nanaritnjrsiqa nango ñamdamu ti dabkala ti torei getentetnjrej. Nangi nami degsib soqñeb bosiq agi bini degsib unub.”

⁹ Devit a dego nangi qa osiqa endegsi marej,
“Nangi ingi uyqa koroqñibqa gulbe gargekoba nangoq di brantoqñsim kakan bul nangi kabutnjroqñas.

Osim sil bul nango kakro qainyetnjrsim nangi uneq breinjrim nango singa meninq di tanyosib ululonjosib awai ugedamu oqñqab.

¹⁰ Nango ñamdamu dego getennjrim sawa unqajqa keresaiinjrim sqab.

Soqñib Qotei na nango gore tanu pulutetnjrim nangi tingiqa keresai. Nangi gaigai degsib sqab.”

Qotei na sawa bei bei qaji nangi olo elenqñu

¹¹ Deqa ijo was, e ningsi endegsi nenemngwai. Israel nangi ululoneb deqa nangi torei padalqab e? Sai bole sai. Israel nangi Qotei qoreiyeb deqa Qotei a olo sawa bei bei qaji nangi elenqñu. Israel nangi Qotei aqa kumbra di unsibqa are ugeinjrim aqaq olo bqajqa deqa are qalsiq sawa bei bei qaji nangi elenqñu.

¹² Israel nangi Qotei qoreiyeb gam dena Qotei na olo tamo ungasari mandamq endi unub qaji nangi so bole enjreqñu. Od, Israel nangi Qotei aqa anjam urateb gam dena Qotei na olo sawa bei bei qaji nangi so bole enjreqñu. Deqa iga bole qalieonum, mondon Israel nangi olo puluosib Qotei aqaq babqa gam dena Qotei na nangi ti sawa bei bei qaji kalil nangi ti so tulan boledamu enjrqas.

¹³ O sawa bei bei qaji ningsi e na anjam endegsi merngit quiy. Qotei na e qarinqej deqa e nungo ambleq di waueqñum. E ijo wau deqa tulan areboleboleibeqñu.

¹⁴ Ijo are koba endegsi unu. E na ijo was Israel nango areqalo tigeltetnjritqa kumbra bole bole Qotei a ningi engeqnu qaji di nangi dego oqajqa maribqa Qotei na nangi qudei elenqas.

¹⁵ Qotei na Israel nangi walinjrej gam dena a na olo tamo ungasari gargakoba mandamq endi unub qaji nangi elenqasiq jeu kobotej. Deqa iga bole qalieonum, Qotei na Israel nangi elenqas gam dena a na tamo ungasari gargakoba nangi olo subq na tigeltnjrqas.

¹⁶ Iga bem sum oqnsim dena bem gereiyoqnsim potoqnsim taqal bei Qotei atraiyeqnum. Deqa bem kalil dego Qotei aqa segi bem. Nam aqa jirim di Qotei aqa segi jirim. Deqa nam aqa dani di dego Qotei aqa segi dani.

¹⁷ Israel nangi nam oliv qure qaji aqa dani bul unub. Dani qudei Qotei na gingeñjrsiqa breinjrej. Ariya ningi sawa bei bei qaji unub deqa ningi nañu qaji oliv aqa dani bul unub. Dani di Qotei na olo elenqasiqa nam oliv qure qaji aqa qoboq di betertnjrej unub. Dani di agi ningi segi. Dani Qotei na gingeñjrsiqa breinjrej qaji nango sawa di agi ningi na olo eb. Deqa bini ningi nam oliv qure qaji aqa dani nangi ti namur bole oqnsib unub.

¹⁸ Deqa ningi diqosib endegsib are qalaib, “Iga na nam oliv qure qaji aqa dani qudei nangi bunjreqnum.” Ningi diqwab di ningi mati endegsib are qaliy. Nam oliv aqa jirim a na ningi namur engeqnu. Ningi na jirim di namur yosaieqñub.

¹⁹ Ariya ningi na kamba e endegsib merbqab, “Qotei na dani qudei gingeñjrsiqa nangi breinjrsiqa olo iga osiqa nango limeq di iga betertgej unum.”

²⁰ Nungo anjam di bole. Ariya Qotei aqa kumbra di aqa utru agiende. Israel nangi Qotei qa nango areqalo singilatosai deqa Qotei na nangi gingeñjrsiqa breinjrej. Ariya ningi Qotei qa nungo areqalo singilateqñub deqa Qotei na ningi olo elenje. Di nungo segi wau bole bei na sai. Deqa ningi nungo segi ñam soqtaib. Ningi ulaoiy.

²¹ Ningi are qaliy. Nam oliv qure qaji aqa dani di Qotei na gingeñjrsiqa breinjrej. Deqa ningi nungo segi ñam soqtosib diqwab di a na ningi dego gingeñgosim breingwas.

²² Ningi geregere are qaliy. Qotei na tamo qudei nangi kumbra bole enjreqnu. Osiqa olo tamo qudei nangi gulbe enjreqnu. Tamo nangi Qotei qoreiyosib ulonjeb qaji nangi di a na gulbe enjreqnu. Ariya ningi Qotei aqa kumbra bole geregere ojgab di a na kumbra bole di ningi engoqnqas. Saiqas di a na ningi dego gingeñgosim breingwas.

²³ Dani qudei nangi nami nam oliv qure qaji di sonab Qotei na nangi gingeñjrsiqa breinjrej. Ariya nangi are bulyosib Qotei qa nango areqalo singilatqab di a na nangi olo joqsim nam oliv qoboq di betertnjrqas. Od, Qotei na nangi olo betertnjrqas kere.

²⁴ Ningi qalie, nami ningi nañu qaji oliv aqa dani soqñeb. Sonabqa Qotei na ningi dena gingeñgosiq joqsi bosiq nam oliv qure qaji aqa qoboq di betertnjej. Nam oliv qure qaji di nungo nam utru tintin sai. Deqa iga bole qalieonum, bunuqna Qotei na nam oliv qure qaji aqa segi dani nangi olo joqsim bosim nango segi limeq di betertnjrqas.

*Qotei a tamo ungasari kalil nangi qa
are boleiyosim elenqajqa are koba unu*

²⁵ O ijo was kalil, ningi diqoqnsib endegsib maraib, “Iga powo koba ti unum.” Ningi degaib. E uli anjam bei mernjwai. Israel gargakoba nango areqalo getenjrejunu. Nangi degsib soqñib sawa bei bei qaji tamo ungasari

Qotei na nami giltnejrej nangi di kalil elenjekritosim kereamqa bati deqa a na Israel nango areqalo olo waqtetnjrqas.

²⁶ Gam dena Qotei na Israel kalil nangi elenqas. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, “Aqaryaingo Tamo Koba a Jerusalem dena tigelosim bosim Jekop aqa moma kalil nangi are bulyetnjrim nangi ijo anjam gotranjqajqa kumbra di olo uratqab.

²⁷ Yimqa bati deqa e nangi koba na anjam qosisiy dena nango une kalil kobotetnjrqai.” Qotei aqa anjam nami degsib nenngrenyeb.

²⁸ Israel nangi Yesus aqa anjam bole qoreiyeqnub deqa nangi Qotei ti jeu atoqnsib unub. Deqa Qotei na nangi kamba uratnjroqnsiq olo ningi sawa bei bei qaji tamo ungasari elenqnu. Nami Qotei na Israel nangi giltnjrsiqa qalaqalainjrej. A nango moma utru nangi qa are qalsiq kumbra degyej.

²⁹ Iga qalie, Qotei a tamo ungasari nangi metnjrsim ingi bole bole enjrqas di a bunuqna aqa kumbra di olo uratqa keresai.

³⁰ O sawa bei bei qaji ningi nami Qotei aqa anjam gotranjyoqneb. Ariya bini Israel nangi kamba Qotei aqa anjam gotranjyeqnub. Gam dena Qotei a olo ningi qa duleqnu.

³¹ Od, Israel nangi Qotei aqa anjam gotranjyeqnub deqa Qotei a ningi qa duleqnu. Gam dena bunuqna Qotei a Israel nangi qa kamba dego olo dulqas.

³² Qotei na iga kalil aqa anjam gotranjqajqa kumbraq di breigonaqa iga tonto talq di sobulem. Qotei a degyej. Di kiyaga? A iga kalil qa olo dulqajqa deqa.

Iga Qotei aqa ñam soqtoqnqom

³³ O ijo was, Qotei aqa areqalo ti powo ti kalil tulan bolequja. Di tulan guma koba dego. Deqa iga na Qotei aqa areqalo ti powo ti di aqa utru geregere ubtosim marqa keresai. Aqa kumbra kalil dego iga dauryosim itqa keresai.

³⁴ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, “Tamo yai a Qotei aqa areqalo qalieqa kere? Osim a gam osoryqa kere?

³⁵ Tamo yai na Qotei ingi bei yqas? Yosim Qotei na kamba olo yqajqa minjqas? Tamo dego bei sosai.”

³⁶ O ijo was ningi quiy. Qotei a ingi ingi kalil atelenej. A ingi ingi kalil qa utru. Ingi ingi kalil di aqa segi. Deqa iga bati gaigai aqa ñam soqtoqnqom. Bole.

12

Ningi nungo jejamu osib Qotei atraiyiy

¹ O ijo was kalil, Qotei a iga qa dulej deqa e ningi singila na endegsi merngwai. Ningi nungo segi jejamu nambile unu qaji di osib Qotei atraiyiy. Ningi Qotei aqa segi tamo ungasari bole unub deqa ningi kumbra Qotei a tulan areareteqnu qaji di yoqniy. Ningi degyqab di ningi Qotei qa bole louoqnqab.

² Ningi mandam tamo nango kumbra dauryosib walwelaib. Qotei a areqalo bunuj engimqa ningi tamo bunuj sosib dena ningi Qotei aqa areqalo geregere qalieoiy. Qotei aqa areqalo agiende. Ningi kumbra bole ti kumbra Qotei a tulan areareteqnu qaji de ti kumbra tulan bolequja de ti keretosib dauryoqniy.

Wau segi segi Qotei na ningi engej qaji di yoqniy

³ Qotei a e qa are boleiyonaq wau ebej deqa e ningi segi segi endegsi merngwai. Ningi nungo segi ñam soqtaib. Osib nungo was qudei nangi bunjrqas are qalaib. Ningi areqalo bole ti sosib nungo kumbra geregere tenemtoqniy. Qotei na ningi segi segi singila engej deqa ningi singila di osib Qotei qa nungo areqalo singilatosib wauoqniy.

⁴ Ningi qalie, iga kalil jejamu qujai. Gago jejamu miligiq di ban ti singa ti njamdamu ti dabkala ti unub. Nangi kalil wau qujai yosaieqnub. Nangi wau segi segi yeqnub.

⁵ Dego kere iga tamo ungasari gargekoba unum. Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai. Deqa iga segi segi kalil jejamu qujaiq di turtejunum.

⁶ Qotei a iga qa are boleiyonaq singila segi segi egej. A na tamo qudei nangi singila enjrej deqa nangi a qa nango areqalo singilatoqnsib aqa medabu osib anjam palontoqnebe.

⁷ A na tamo qudei nangi singila enjrej deqa nangi nango Kristen was nangi aqaryainjroqnebe. A na tamo qudei nangi singila enjrej deqa nangi aqa anjam plaltoqnebe.

⁸ A na tamo qudei nangi singila enjrej deqa nangi nango Kristen was nangi singilatnjroqnebe. A na tamo qudei nangi singila enjrej deqa nangi silali ingi ingi jeiyoqnsib tamo ungasari ingi qa truqueqnub qaji nangi enjroqnebe. A na tamo qudei nangi singila enjrej deqa nangi aqa wau geregere taqatoqnebe. A na tamo qudei nangi singila enjrej deqa nangi arebolebole na tamo ungasari nangi qa duloqnebe.

Ningi na nungo Kristen was nangi bole qalaqalainjroqniy

⁹ O ijo was ningi na tamo ungasari nangi bole qalaqalainjroqniy. Ningi gisan na nangi qalaqalainjraib. Ningi kumbra uge kalil torei uratekritosib kumbra bole segi beteryosib yoqniy.

¹⁰ Ningi gaigai Qotei aqa segi tamo ungasari nangi nungo was tintin edegosib nangi qalaqalainjroqniy. Ningi nungo segi nam tentoqnsib Kristen was nango nam olo soqtoqniy.

¹¹ Ningi gaigai singila na Qotei aqa wau ojoqniy. Qotei aqa Mondor a nungoq aiyoqnsim are tigeltetngoqnim ningi Tamo Koba aqa wau ojqajqa tulan singilaoqniy.

¹² Mondor Qotei na ningi lan qureq osi oqwas. Ningi deq oqwajqa tarinoqnsib areboleboleingoneme. Osib gulbe nungoq boqnimqa ningi singila na tigeloqnsib qoboioqniy. Osib gaigai Qotei pailyoqniy.

¹³ Qotei aqa segi tamo ungasari qudei nangi ingi ingi qa truquoqnsibqa ningi na nangi aqaryainjroqniy. Tamo lanaj nangi dego nungo meq boqnsibqa nangi oqnsib geregereinjroqniy.

¹⁴ Tamo qudei na ningi ugeugeingibqa di ungum, ningi kamba olo Qotei na nangi aqaryainjrqa marsib pailyoqniy. Qotei na nangi ugetnjrqajqa deqa pailyaib.

¹⁵ Kristen was qudei nangi areboleboleinjrimqa ningi nangi koba na areboleboleingeme. Kristen was qudei nangi akamoqnsibqa ningi nangi koba na akamoiy.

¹⁶ Ningi segi segi kalil areqalo qujaitosib soqniy. Ningi nungo segi nam soqtqa are qalaib. Ningi tamo nam saiqoji nangi koba na laqniy. Ningi diqoqnsib endegsib maraib, "Iga powo koba ti unum." Ningi degaib.

¹⁷ Tamo qudei na ningi kumbra uge engibqa ningi na kamba nangi kumbra uge enjraib. Ningi tamo kalil nango njamgalaq di kumbra bole segi yoqniy.

¹⁸ Ningi njirin ti qoto ti uratiny. Gam soqnsimqa ningi gaigai tamo ungasari kalil nangi koba na are qujaitosib lawo na soqniy.

¹⁹ O ijo was bole, tamo qudei na ningi gulbe engibqa ningi na kamba nangi gulbe enjraib. Uratosib nangi Qotei aqa banq di atibqa a segi nangi qa njirinosim gulbe enjrqas. Agi Tamo Koba aqa anjam bei nami endegsib nenjrenjyeb unu, "Une kambatqajqa wau di ijo segi wau. E segi na tamo nango une qa nangi kambatnjrqai.

²⁰ Deqa ino jeu tamo bei a mamyimqa ni a gereiyosim ingi anaiye. A ya qaryimqa dego gereiyosim ya anaiye. Ni a degyimqa a aqa kumbra uge qa are qalsim jemaikyqas.”

²¹ O ijo was, Qotei aqa anjam degsi unu deqa e ningi segi segi endegsi merngwai. Kumbra uge bei na ni ojqa laqnim ni segi singilaosim kumbra bole dauryosim dena ni kumbra uge bunyosim gotranjyqam.

13

Ningi sawa taqato qaji mandor nango sorgomq di soqniy

¹ Ningi kalil sawa taqato qaji mandor nango sorgomq di geregere soqniy. Iga qalie, mandor nangi laja wauosai. Qotei a segi na nangi wau enjreqnaqa nangi sawa taqateqnub. Qotei a segi na nangi atelenej unub.

² Deqa tamo nangi mandor nango anjam gotranjyqab di nangi Qotei aqa anjam dego gotranjonub. Tamo nangi degyqab di nangi awai uge oqab.

³ Mandor nangi wau ojeqnub di tamo kumbra uge uge yeqnub qaji nangi ula enjrqajqa deqa waueqnub. Mandor nangi na tamo kumbra bole bole yeqnub qaji nangi ula enjrqajqa deqa wauosai. Deqa ningi kumbra bole bole yoqniy. Ningi degyqab di ningi mandor nangi qa ulaqasai. Nangi na nunjo ñam soqtetngwab.

⁴ Mandor nangi Qotei aqa wau tamo bul unub. Nango wau qujai agi nangi na ningi aqaryaingoqnsib geregereingeqnub. Ariya ningi kumbra uge uge yoqnqab di ningi nangi qa ulaqab. Ningi qalie, mandor nangi sebru ojejunub. Nangi sebru laja ojosai. Nangi Qotei aqa wau tamo bul unub deqa nangi sebru dena tamo ungasari kumbra uge uge yeqnub qaji nangi awai uge enjreqnub.

⁵ Deqa iga mandor nango sorgomq di geregere sqom. Iga awai uge oqa uratosim deqa nango anjam dauryqom. Deqa segi sai. Iga gago are miligiq di qalieonum, kumbra di bole. Osim deqa ti iga mandor nango anjam dauryqom.

⁶ Utru deqa ningi takis waiyeqnub. Mandor nangi Qotei aqa wau tamo bul unub deqa nangi gaigai singila na wau taqateqnub.

⁷ Deqa ningi na mandor nango ingi ingi olo enjroqniy. Osib takis o qaji tamo nango banq di takis atoqniy. Od, ningi tamo kokba kalil nango sorgomq di geregere sosibqa nango anjam quoqnsib kumbra bole bole osornjroqniy. Osib nango ñam soqtoqniy.

Ningi qalaqalaiyo kumbra dauryoqniy

⁸ Ningi was bei aqa ingi ingi qudei ejunub di nungoq di sokobaiyaiq. A qa kamba olo yiy. Ariya kumbra bole bei nungoq di gaigai soqneme. Kumbra agiende. Ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniy. Tamo a qalaqalaiyo kumbra dauryqas di a dal anjam kalil dego keretosim dauryekritqas.

⁹ Iga qalie, dal anjam a endegsi marqo, “Ningi tamo bei qalsib moiyoitaib. Ningi bajinaib. Ningi was bei aqa ingi ingi qa mamaulngaiq. Ningi was bei aqa uja jejamu ojetaib.” Anjam bei dego unu. Anjam agiende, “Ni ino segi jejamu gereiyeqnum dego kere ni ino was nangi degsim geregereinjroqne.” O ijo was, anjam qujai dena dal anjam kalil kabutejunu.

¹⁰ Tamo bei na tamo bei qalaqalaiyqas di a na tamo di kumbra uge bei yqa keresai. Deqa a qalaqalaiyo kumbra dauryqas di a dal anjam kalil dego keretosim dauryekritqas.

Ningi kumbra bole dauryosib walweloqniy

¹¹ Ningi kumbra degyoqniy. Bati iga bini unum qaji endi ningi qalie. Ningi neio qa kumbra uratosib tigelqajqa bati agi brantqo. Ningi qalie, Qotei na iga elenqajqa bati isaq yala sonaqa iga Kristus qa gago areqalo singilatem. Ariya bini Qotei na iga elenqajqa bati jojomqo.

¹² Qolo koboeqnaqa sawa suwanqa laqnu. Deqa iga ambru qaji kumbra kalil uratosim suwan qaji kumbraq di sosim qoto qa gara bul jugwom.

¹³ Tamo a qanam walweleqnu dego kere iga kumbra bole tintin na walweloqnqom. Deqa iga diqoqnsim alan kobaoqnsim ya uge uyoqnsim nanari-oqnqasai. Iga sambala kumbra dego yoqnqajqa are pruggoqnm kumbra uge jigat yoqnqasai. Iga laja laja njirinoqnsim tamo qudei nanqi qa are ugeigoqnqasai.

¹⁴ Ningi Tamo Koba Yesus Kristus beteryosib a gara bul jigsib soqniy. Sosib deqa ningi nungo segi jejamu qa areqalo namij dauryoqnaib.

14

Ningi nungo Kristen was nanqi peginjraib

¹ Tamo ungasari qudei Yesus qa nanjo areqalo singilateqnub qaji nanjo areqalo di kiñala singilaosai unu. Deqa ningi nanjo kumbra pegiyosib uge qa minjraib. Osib nanqi koba na anjam na qotaib. Ningi nanqi osib gereinjriy.

² Nanjo areqalo kiñala singilaosai unu deqa nanqi damu uyosaieqnub. Kalil getenteqnub. Ariya tamo ungasari qudei Yesus qa nanjo areqalo singilateqnub qaji nanqi qalie, nanqi ingi kalil uyqa kere. Osib nanqi ingi kalil uyeqnub. Nanqi ingi bei getentosaieqnub.

³ Deqa ningi quiy. Tamo ungasari ingi kalil uyeqnub qaji nanqi na olo tamo ungasari damu getenteqnub qaji nanqi uge qa minjraib. Tamo ungasari damu getenteqnub qaji nanqi na kamba dego tamo ungasari ingi kalil uyeqnub qaji nanqi uge qa minjraib. Qotei na nanqi kalil elenjej.

⁴ Ni tamo kiyero deqa ni tamo bei aqa kanqal tamo a uge qa minjqam? A wau bole yqas kiyo aqa wau ulonqas kiyo di aqa wau qa gate a segi na pegiyqas. E are qalonum, kanqal tamo di a wau bole yqa kere. Tamo Koba Qotei na a singila yimqa a wau bole yqas.

⁵ Tamo bei a endegsi are qalqas, “Bati qudei yori bati kokba. Bati qudei bati lanaj.” Ariya tamo bei a marqas, “Sai. Bati kalil kerekere unub.” O ijo was, ningi segi segi nunjo areqalo geregere tenemosib areqalo bole ti soqniy.

⁶ Tamo qudei nanqi yori bati kokba uneqnub di nanqi Tamo Koba a qa are qaloqnsib deqa uneqnub. Tamo qudei nanqi ingi kalil uyeqnub di nanqi Tamo Koba a qa are qaloqnsib deqa uyeqnub. Nanqi ingi uyqa oqnsib Qotei pailyoqnsib uyeqnub. Tamo qudei nanqi ingi qudei getenteqnub. Di nanqi Tamo Koba a qa are qaloqnsib deqa getenteqnub. Nanqi ingi getentqa oqnsib Qotei pailyoqnsib getenteqnub.

⁷ Iga qalie, tamo bei a endegsi marqa keresai, “Ijo nambile di ijo segi nambile. E segi na taqatejunum. E moiqai di e segi na marsiy moiqai.” A degsi marqa keresai.

⁸ Iga nambile sqom di iga Tamo Koba a qa are qalsim nambile sqom. Iga moiqom di iga Tamo Koba a qa are qalsim moiqom. Deqa iga nambile sqom kiyo iga moiqom kiyo di iga Tamo Koba aqa segi tamo ungasari sqom.

⁹ Kristus a dego moisiq olo nambile osiq subq na tigelej. Deqa a tamo nambile so qaji nanqi ti tamo moreño qaji nanqi ti nanjo Tamo Koba gaigai sqas.

¹⁰ Ningi kiyaga nunjo Kristen was nanjo kumbra pegiyoqnsib uge qa minjreqnub? Osib nanqi misilinjreqnub? Ningi qalie, mondon iga kalil Qotei aqa ulatamuq di tigelamqa a na iga pegigwas.

¹¹ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, “E segi Tamo Koba. E nambile gaigai unum. Mondon tamo ungasari kalil nangi ijoq bosib ijo areq di singa pulutosib nango medabu qujaitosib merbqab, ‘Ni segi Qotei.’ ”

¹² Qotei aqa anjam degsi unu deqa iga qalieonum, diño bati qa iga segi segi kalil Qotei aqa ulatamuq di tigelosim gago kumbra kalil babtosis minjnam a quqwas.

Ningi nungo Kristen was nangi kumbra ugeq breinjraib

¹³ Deqa iga gago Kristen was nangi uge qa minjrqasai. Osim nangi uneq breinjrqasai.

¹⁴ Tamo Koba Yesus na e powo ebej deqa e qalieonum, ingi ingi kalil Qotei na gereiyeleney qaji di jiga bei saiqoji. Ariya Kristen was bei a endegsi are qalqas, “Ingi di jigat.” A degsi are qalsim deqa a ingi di getentqas.

¹⁵ Ariya a ingi di getentimqa ningi olo ingi di uyib nungsimqa a are gulbeiyqas. Nungo kumbra dena ningi qalaqalaiyo kumbra uratosib nungo Kristen was aqa are gulbetetqab. Kristus a nungo was di qalaqalaiyosiq moiyej deqa ningi nungo ingi uyo qa osib a ugeugeiyaib.

¹⁶ Ningi mareqnub, “Iga ingi di uyqom di kumbra bole.” Di ningi kere mareqnub. Ariya nungo kumbra bole di Kristen was qudei nangi unsib olo uge qa marqab di keresai. Deqa ungum, ningi ingi di uyaib.

¹⁷ Mondor Bole na aqaryaigimqa iga kumbra bole ti lawo kumbra ti arebolebole ti sqom gam dena Qotei a gago Mandor Koba sosim iga taqatgwas. Iga ingi ti ya ti uyoqnqom gam dena sai.

¹⁸ Tamo nangi ijo anjam deqa are qalsib Kristus aqa wau ojgab di Qotei a nangi qa tulan arearetoqnqas. Amqa tamo ungasari kalil nangi na nangi unjrsib marqab, “Nangi tamo bole.”

¹⁹ Deqa iga kalil lawo na sosim gago Kristen was nangi singilatnjroqnqom.

²⁰ Ningi ingi uyo na Qotei aqa wau ugetaib. Bole, ningi ingi kalil uyqa kere. Ariya ningi ingi bei uysib dena nungo Kristen was bei uneq waiyqab di kumbra uge.

²¹ Ningi damu ti wain ti uysibqa kiyo kumbra bei ysibqa kiyo dena nungo was bei uneq waiyqab di kumbra uge. Deqa ningi kumbra di uratiy.

²² Ningi Qotei qa nungo areqalo singilateqnub deqa ningi qalie, ningi ingi kalil uyqa kere. Ariya nungo qalie di nungo are miligiq di ulitib soqnem. Yim Qotei a segi unqas. Ningi ingi bei uyqa marsib are gulbeingwasai di ningi arebolebole na uyi.

²³ Ariya nungo ambleq di tamo bei a ingi bei uyqa osim are gulbeiyim uyqas di a une ti sqas. A Qotei qa aqa areqalo singilateqnu ariya a ingi di uyqa osim are gulbeiyim uyqas di a une atqas.

15

Ningi Kristus aqa kumbra dauryoqniy

¹ Tamo ungasari qudei Yesus qa nango areqalo singilateqnub qaji nango areqalo di kinla singilaosai unu. Deqa iga singila ti unum qaji iga na nangi aqaryainjroqnsim nango gulbe qoboiyetnjroqnqom. Iga gago segi jejamu aqaryaiyqajqa are qalqasai.

² Iga gago Kristen was nangi aqaryainjroqnsim singilatnjroqnqom.

³ Iga qalie, Kristus a dego aqa segi jejamu aqaryaiyosaioqnej. A nami endegsi Qotei pailyej, “O Abu, tamo qudei ni qa anjam uge mareqnub qaji nangi e qa dego anjam uge mareqnub.” Qotei aqa anjam di agi nenngrenq di unu.

⁴ Qotei aqa anjam kalil nami nengrenyeb qaji di iga Qotei aqa gam osorg-wajqa deqa osib nengrenyeb. Anjam dena gago are singilatetgim iga singila na tigeloqnsim Qotei na mondon iga elenqajqa deqa tarinoqnsim sqom. Utru deqa nengrenyeb.

⁵ Qotei a segi na gago are singilatetgoqnsiq aqaryaigeqnaqa iga singila na tigeleqnum. Deqa a na marimqa ningi kalil koba na Kristus Yesus aqa kumbra dauryosib areqalo qujaitosib soqniy.

⁶ Sosib ningi kalil medabu qujaitoqnsib gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei aqa ñam soqtoqniy.

Kristus na Juda nangi ti sawa bei bei qaji nangi ti aqaryainjrej

⁷ Kristus a ningi qa areboleboleiyonaq ningi gereingej dego kere ningi nungo Kristen was nangi qa areboleboleingim gereinjroqniy. Yim nungo kumbra dena ningi Qotei aqa ñam tulan soqtoqniy.

⁸ E endegsi marqai. Kristus a Juda nangi qa are qalsiq wauoqnej. Qotei aqa anjam kalil bole. A nami Juda nanjo moma utru nangi ingi bole bole enjrq marej. Anjam di singilatqajqa deqa Kristus a wauoqnej.

⁹ Kristus a sawa bei bei qaji nangi qa dego wauoqnej. Qotei a nangi qa dulej aqa kumbra di nangi qalieosib aqa ñam soqtqajqa deqa Kristus a wauoqnej. Agi Kristus aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “E sawa bei bei qaji nanjo ambleq di ino ñam soqtoqnqai. E ino ñam soqtqa oqnsiy ni qa louoqnqai.”

¹⁰ Anjam bei dego unu, “O sawa bei bei qaji ningi ti Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nangi ti koba na areboleboleingim soqniy.”

¹¹ Anjam bei dego unu,
“O sawa bei bei qaji kalil,
ningi Tamo Koba aqa ñam soqtoqniy.
Od, ningi kalil aqa ñam soqtoqniy.”

¹² Aisaia a dego Qotei aqa medabu osiqa anjam bei endegsi marej, “Mondon Devit aqa abu Jesi aqa moma nanjoq dena mandor kobaquja bei brantqas. Brantosim a na sawa bei bei qaji kalil nangi taqatnjroqnqas. Nangi a bosim boletnjrqajqa deqa are qalsib tarinoqnsib sqab.”

¹³ O ijo was, Qotei a nami iga ingi bole bole egwajqa marej deqa iga tarinoqnsim unum. Ningi Qotei qa nungo areqalo singilateqnum deqa a na ningi tulan keretngimqa ningi arebolebole ti are lawo na ti soqniy. Amqa Mondor Bole na ningi singilatngimqa ningi ingi bole bole Qotei a nami engwa marej qaji deqa tarinoqnsib soqniy.

Pol a Qotei aqa wau ojqonej deqa a tulan areboleboleiyonej

¹⁴ O ijo was kalil, ijo are miligiq di e qalieonum, ningi kumbra bole gaigai yeqnub. Ningi powo koba ti unub deqa ningi Qotei aqa tamo ungasari nangi gam bole osornjreqnub.

¹⁵ Qotei a e qa are boleiyonaq wau ebej deqa e anjam singila endi nengrenyosim nunjoq qarinyonum. Ningi ijo anjam endeqa are walngaim deqa e nengrenyosim.

¹⁶ E Kristus Yesus aqa wau tamo unum deqa e sawa bei bei qaji nanjo ambleq di wauoqnsim Qotei aqa anjam bole nangi minjre minjre laqnum. E nangi joqsiy Qotei aqa ulatamuq di atrainjrobuiltqa Qotei a nangi qa tulan areboleboleiyqajqa deqa e waueqnum. Mondor Bole na nangi singilatnjrimqa nangi Qotei aqa segi kumbra boleq di sosib dauryqajqa deqa ti e nangi qa waueqnum.

¹⁷ Aqo Kristus Yesus wo ombla waueqnum deqa e Qotei aqa wau yqajqa tulan areboleboleibeqnu.

18-19 Kristus a nami ijo medabu na ti ijo ban na ti wau yoqnej. Wau deqa segi e ningi saingwai. E wau bei qa ningi saingwasai. Kristus na e singila ebeqnaqa e manwa gargekoba yoqnem. Qotei aqa Mondor na dego e singilatbeqnaqa e wauoqnem. Kristus a kumbra kalil di yoqnej. Di kiyaqa? A na sawa bei bei qaji nango are tigeltetnjrimqa nangi Qotei aqa anjam dauryqajqa deqa. E Jerusalem dia wau utru atsim Kristus aqa anjam bole mare mare laqnsim gilsim torei Ilirikum sawaq di dinjem.

20 E are qalem, e na tamo ungasari Kristus aqa ñam qaliesai qaji nango sawaq di Qotei aqa anjam bole palontoqnqai. Tal ai utru tamo bei na tigeltej qaji gogeq di e olo tal atqasai. E degsi are qalem.

21 Agi Qotei aqa anjam bei endegsi nengrenq di unu, "Tamo ungasari Kristus aqa ñam nami quosai qaji nangi a unqab. Tamo ungasari aqa anjam nami quosai qaji nangi qusib a qa poinjrqs."

Pol a Rom Kristen nangi unjrsim dena Spen sawaq gilqas

22 O ijo was, e Qotei aqa wau di ojeqnum deqa e nungoq bqajqa gam getenjejunu. Deqa e nungoq bqa yeqnam keresaiibeqnu.

23 Wausau gargekoba e ningi nungwajqa are qaloqnem. Ariya bini e sawa endia wau bei saiqoji.

24 Deqa e Spen sawaq gilqa osiy e mati nungoq bosiy nungsiy ningi ti koba na sokiñalayitqa ningi ingi ingi qa aqaryaibibqa e Spen sawaq gilqai.

25 Ariya e mati Jerusalem aisiy dia Juda Kristen nangi unjrsiy aqaryainjrqi. Nangi Qotei aqa segi tamo ungasari unub.

26 Nangi qudei ingi ingi qa truqueqnub deqa Kristen was Masedonia sawa ti Akaia sawa ti di unub qaji nangi na nangi aqaryainjrqa marsib silali koroieyb unu.

27 Nangi nango segi areqalo na silali di koroieyb. Juda Kristen nangi na nangi Qotei aqa anjam qa aqaryainjreqnub deqa nangi na kamba olo Juda Kristen nangi jejamu qa ingi ingi qa aqaryainjreqnub. Nango wau bole agide.

28 Deqa e mati silali koroiyqajqa wau di kobotosiy silali di Jerusalem osiy aisiy bunuqna e Spen sawaq gilqa osiy e nungoq bosiy nungwai.

29 E qalieonum. E nungoq bqai di e Kristus aqa kumbra bole kalil ijoq di maqejunu qaji di osi bosiy ningi osorngitqa dena ningi singilaqab.

30 O ijo was ningi gago Tamo Koba Yesus Kristus a qa ti qalaqalaiyo kumbra Mondor na iga osorgeqnu qaji deqa ti are qalsibqa e koba na Qotei pailyqajqa waukobaoqnqom. Od, ningi e qa Qotei pailyoqniy.

31 Yim Qotei na e aqaryaibosim anjam gotranjo tamo Judia sawaq di unub qaji nango banq dena e olo oqas. E Qotei aqa segi tamo ungasari Jerusalem di unub qaji nangi qa silali koroieyqnum. Ningi Qotei pailyibqa a na nango are tigeltetnjrimqa nangi ijo wau deqa tulan areboleboleinjrqs.

32 Qotei na marim e nungoq bosiy nungsiy dena e areboleboleibqas. Osiy ningi koba na aqaratosim dena e singila oqai.

33 Qotei a are lawo qa utru. A ningi kalil koba na soqnebe. Bole.

16

Pol a kaiye anjam Rom Kristen nangiq qarinje

1 Ningi gago jaja Fibi osib gereiyoqniy. A na Kristen tamo ungasari Senkria qureq di unub qaji nangi qa waukobaqnu.

2 Ningi Tamo Koba a qa are qalsib Fibi qalaqalaiyoqniy. Ningi Qotei aqa segi tamo ungasari unub deqa ningi kumbra bole dauryosib Fibi qalaqalaiyoqniy. Fibi a gulbe ti soqnimqa kiyo ingi bei qa truquamqa kiyo ningi na aqaryaiyi.

A nami tamo ungasari gargekoba nanngi aqaryainjroqnsiq e dego aqaryaibonej. Deqa nningi a urataib. A kamba dego aqaryaiyi.

³ Nningi na ijo kaiye anjam endi osib Prisila Akwila wo nanngi aiyel minjriy. Nanngi aiyel e koba na Kristus Yesus aqa wau ojeqnum.

⁴ Nami jeu tamo nanngi na e lubqa laqnab nanngi aiyel moiqa ulaosai. Nanngi e aqaryaibeb. Deqa e nanngi aiyel minjreqnum, “Keretonub.” E segi sai. Kristen tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanngi dego nanngi aiyel minjreqnub, “Keretonub.”

⁵ Ariya nningi na ijo kaiye anjam endi osib Kristen tamo ungasari kalil Prisila Akwila wo nango talq di loueqnub qaji nanngi dego minjriy.

Osib Epainetus dego ijo kaiye anjam endi minjiy. E a tulan qalaqalaiyeqnum. A Esia sawa qaji. Tamo kalil Esia sawaq di unub qaji nanngi are bulyosaisonabqa Epainetus a namoqna are bulyosiq Kristus qa aqa areqalo singilatej.

⁶ Nningi na ijo kaiye anjam endi osib Maria dego minjiy. A nningi aqaryaingwa maroqnsiq waukobaoqnej.

⁷ Nningi na ijo kaiye anjam endi osib Andronikus Junias wo nanngi aiyel dego minjriy. Nanngi aiyel ijo len nanngi. Jeu tamo nanngi na nanngi aiyel e ombla ojelenosib tonto talq di breigonab soqnem. Qotei na nanngi aiyel wau enjrej deqa nanngi aqa anjam mare mare laqnub. Deqa nanngi aiyel dego ñam ti. E are bulyosaisonam nanngi aiyel namoqna are bulyosib Kristus qa nango areqalo singilateb.

⁸ Ariya nningi ijo kaiye anjam endi Ampliatus dego minjiy. E Tamo Koba aqa ñam na a tulan qalaqalaiyeqnum.

⁹ Nningi Urbanus dego ijo kaiye anjam endi minjiy. A iga ti koba na Kristus aqa wau ojeqnum. Nningi Stakis dego ijo kaiye anjam endi minjiy. E a tulan qalaqalaiyeqnum.

¹⁰ Nningi Apeles dego ijo kaiye anjam endi minjiy. Iga qalieonum, a bole Kristus dauryeqnu.

Nningi ijo kaiye anjam endi osib Aristobulus aqa tal qujai nanngi ti dego minjriy.

¹¹ Osib Herodion a dego ijo kaiye anjam endi minjiy. A ijo lenj.

Nningi ijo kaiye anjam endi osib Narsisus aqa tal qujai nanngi ti dego minjriy. Nanngi Tamo Koba aqa tamo bole unub.

¹² Nningi Trifina Trifosa wo nanngi aiyel dego ijo kaiye anjam endi minjriy. Nanngi aiyel Tamo Koba a qa waukobaeqnum.

Nningi ijo kaiye anjam endi osib Persis dego minjiy. E a tulan qalaqalaiyeqnum. A Tamo Koba aqa wau singila na ojeqnu.

¹³ Nningi ijo kaiye anjam endi Rufus dego minjiy. A tamo bolequja sosiq Tamo Koba dauryeqnu. Nningi aqa ai dego ijo kaiye anjam endi minjiy. A ijo ai bul.

¹⁴ Nningi ijo kaiye anjam endi osib Asinkritus, Flegon, Hermes, Patrobas, Hermas nanngi minjriy. Osib Kristen was kalil nanngi koba na unub qaji nanngi dego minjriy.

¹⁵ Osib Filologus Julia wo nanngi aiyel dego ijo kaiye anjam endi minjriy. Nningi na ijo kaiye anjam endi osib Nereus na aqa jaja na Olimp as na ariya Qotei aqa tamo ungasari kalil nanngi koba na unub qaji nanngi ti minjriy.

¹⁶ Nningi na nunngo Kristen was kalil nanngi segi segi kundoqnjriy. Kumbra di agi Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nanngi yeqnub.

Kristus aqa tamo ungasari qure qure kalilq di unub qaji nanngi na dego nningi kaiyeingonub.

Tamo qudei na Kristen nanngi potoaiyeltnjreqnub

¹⁷ O ijo was, nungo ambleq di tamo qudei nanngi Qotei aqa anjam nanngi nami qusib dauryeb qaji di gotranjoqnsib olo bubulyeqnub. Osib Kristen nanngi potoaiyeltnjroqnsib uneq breinjreqnub. Deqa e nanngi singila na endegsi merngwai. Nanngi tamo deqaji nanngi qa geregere nam atoqnsib nanngi qoreinjriy.

¹⁸ Tamo deqaji nanngi gago Tamo Koba Kristus aqa wau ojosaieqnub. Nanngi nanngo segi jejamu qa kumbra qa are qaloqnsib dauryeqnub. Osib tamo ungasari nanngi walawalainjroqnsib gisa gisanjroqnsib nanngi nanaritnjreqnub. Tamo ungasari nanngi di kumbra bole ti kumbra uge ti geregere pegiyosaieqnub.

¹⁹ O ijo was, e nanngi qa tulan areboleboleibeqnu. Di kiyaga? Nanngi Qotei aqa anjam geregere dauryeqnab tamo ungasari kalil nanngi deqa queqnub. Ariya e nanngi endegsi merngwai. Nanngi kumbra bole yqajqa geregere poinjoqnm kumbra uge yqajqa nanariosib soqniy.

²⁰ Qotei a are lawo qa utru. Sokiñala a na Satan ojsim osi bosim nungo singaq di atim nanngi na sosqab.

Gago Tamo Koba Yesus a nanngi qa are boleiyeme.

Tamo qudei na kaiye anjam Rom Kristen nanngoq qarinyeb

²¹ Timoti a e ombla wauo qaji. A na nanngi kaiyeingwo. Lusus na Jeson na Sosipater na nanngi qalub dego nanngi kaiyeingonub. Nanngi qalub ijo len nanngi.

²² Ijo ñam Tertius. E Pol aqa medabuq na anjam kalil endi osim ijo segi ban na nengrenyonum. E dego Tamo Koba aqa ñam na nanngi kaiyeingonum.

²³ Gaius a dego nanngi kaiyeingwo. A na e osiqa aqa segi talq di e gereibeqnu. Osiqa Kristen tamo ungasari kalil qure endia loueqnub qaji nanngi dego gereinjreqnu.

Erastus Kwartus wo nanngi aiyel dego nanngi kaiyeingonub. Erastus a Korin qure nanngo silali taqateqnu qaji tamo. Kwartus a gago Kristen was.

²⁴ Gago Tamo Koba Yesus Kristus a nanngi kalil qa are boleiyeme. Bole.

Iga Qotei aqa ñam soqtoqnqom

²⁵ Yesus Kristus aqa anjam bole e mare mare laqnum qaji dena Qotei na nanngi torei singilatngwa kere. Tulan nami Kristus aqa anjam bole di uliesoqnej.

²⁶ Ariya bini Qotei na anjam di boleq ateqnu. Qotei nambile gaigai unu qaji a marnaqa aqa medabu o qaji tamo nanngi anjam di nengrenyonab soqnej. Sonaqa iga na olo osim tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanngi minjre minjre laqnum. Deqa nanngi uli anjam di quoqnsib poinjreqnu. Qotei na anjam di boleq ateqnu. Di kiyaga? Tamo ungasari sawa bei beiq di unub qaji nanngi anjam di qusib nanngo areqaloq di singilatosib dauryqajqa deqa.

²⁷ Qotei qujai di a powo koba ti unu. Deqa iga bati gaigai Yesus Kristus aqa wau na Qotei aqa ñam soqtoqnqom. Bole.

1 KORIN

Pol a Yesus aqa anjam mare mare laqnu

¹⁻² E Pol. Kristus Yesus na e qarınbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Qotei aqa segi areqalo na e metbosiqa wau di ebej. O ijo was kalil, aqo gago was Sostenes wo anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum. Ningi Korin qureq di Qotei qa loueqnub qaji. Kristus Yesus na ningi elenosiqa Qotei aqa segi kumbra boleq di atej. Qotei na ningi aqa segi tamo ungasari sqa marsiqa ningi gıltngej. Osiqa Kristen kalil qure qureq di gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa ñam meteqnub qaji nanğı dego gıltnjrej. Yesus a gago Tamo Koba. A Kristen kalil nanğı Tamo Koba.

³ Gago Abu Qotei wo Tamo Koba Yesus Kristus wo nanğı aiyel ningi qa are boleınjrimqa ningi lawo na soqniy.

Pol a Korin Kristen nanğı qa are qaloqnsiq Qotei binıyeqnu

⁴ Kristus Yesus aqa wau na Qotei a ningi qa are boleıyej. Deqa e bati gaigai ningi qa are qaloqnsim ijo Qotei binıyeqnum.

⁵⁻⁶ Kristus aqa anjam ıga nami ningi merngoqnem qaji di nunğı are miligiq di sıngila na waueqnu. Ningi Kristus beteryejunub deqa Qotei na nunğı kumbra kalil qa ti nunğı anjam maro qa ti nunğı powo qa ti ningi tulan keretnjej.

⁷ Deqa ningi gago Tamo Koba Yesus Kristus a mondonj brantim unqajqa tarınqonsib unub. Ningi Qotei aqa Mondor aqa sıngila ejunub deqa ningi sıngila bei qa truquosaieqnub.

⁸ Yesus Kristus a ningi gaigai sıngilatınqoqnımqa ningi sıngila na tıgelqonsib gılsib gılsib dınjo bati itqab. Yımqa gago Tamo Koba Yesus Kristus a lan qureq na brantim ningi Qotei aqa ınamgalaq di une saıqoji sqab.

⁹ Yesus Kristus a Qotei aqa Niri. A gago Tamo Koba. Qotei na ningi metnjej deqa ningi Yesus beteryosib a ombla are qujaitosib unub. Qotei a tamo bole unu deqa a ningi uratınwasai.

Korin Kristen nanğı ınırınqonsib pupoeqnub

¹⁰ Ariya ijo was kalil, e gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa ñam na ningi sıngila na endegsi mernğwai. Ningi kalil anjam qujai maroqnıy. Ningi anjam bei bei qa ınırınosib pupoeleıaib. Ningi areqalo qujaitosib koba na geregere soqniy.

¹¹ Tamo nanğı Kloe aqa talq di unub qaji nanğı na e endegsib merbonab quem, “Korin Kristen nanğı ınırınqonsib anjam na qoteqnub.”

¹² O ijo was kalil, ningi anjam na qoteqnub qaji nunğı utru agiende. Ningi qudei mareqnub, “E Pol dauryo qaji tamo.” Ningi qudei mareqnub, “E Apolos dauryo qaji tamo.” Ningi qudei mareqnub, “E Pita dauryo qaji tamo.” Ariya ningi qudei mareqnub, “E Kristus dauryo qaji tamo.” Ningi anjam na qoteqnub qaji nunğı utru agide.

¹³ Ningi kiyaa kumbra degyeqnub? Kristus a segi poelenosiqa tamo gargəkobaej kiyo? E Pol e segi ningi qa ınamburbasq di moiyem kiyo? Ningi ijo ñam na yanso eb kiyo? Di sai.

¹⁴ E nami nunğı ambleq di sosim e tamo qudei nanğı yansnjrosaiognem. E ijo kumbra deqa are qaloqnsim Qotei binıyeqnum. Od, Krispus Gaius wo nanğı aiyel e na yansnjrem.

¹⁵ Deqa tamo bei a endegsi marqa keresai, “E Pol aqa ñam na yanso em.”

¹⁶ Bole, tamo nanği Stefanas aqa talq di unub qaji nanği dego e na yansnjrem. Ariya e tamo qudei nanği dego yansnjrem kiyo di e poibosai.

¹⁷ Kristus na e tamo nanği yansnjrqqa marsiq e qarınbosai. E aqa anjam bole palontqajqa osiq e qarınbej. Deqa e mandam tamo nanço powo na Kristus aqa anjam palontosaieqnum. E degyeqnum qamu Kristus a namburbasq di moiyej di a lanja moiyej qamu.

Kristus a Qotei aqa singila ti powo ti unu

¹⁸ Tamo nanği padalqa gamq di unub qaji nanği mareqnum, “Kristus a namburbasq di moiyej anjam di nanari anjam.” Nanği deqsib mareqnum. Ariya iga Qotei na elenqnu qaji iga mareqnum, “Kristus a namburbasq di moiyej anjam di Qotei aqa singila ti unu.”

¹⁹ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenğrenyeb unu, “Powo tamo nanço powo e na taqal atetnjrqai. Qalie tamo nanço qalie dego e na kobotet-njrqai.”

²⁰ O ijo was kalil, powo tamo ti dal anjam qalie tamo ti nanği qa iga kiyersi marqom? Iga endegsi marqom. Nanği mandam qaji powo ejunub deqa Qotei na nanği olo nanaritnjreqnu. Od, tamo nanği anjam na qotqajqa arearetnjreqnu qaji nanği di Qotei na olo nanaritnjreqnu.

²¹ Mandam tamo nanço powo na nanği Qotei qalieqa keresai. Qotei na aqa segi powo na gam getentetnjrej deqa nanği a qa qalieqa keresai. Nanği a qa qalieqajqa gam bei a na osornjrej. Gam agiende. Anjam iga palonteqnum qaji di tamo nanği qusib Yesus qa nanço areqalo singilatqab di Qotei na nanği elenqas. Gam dena qujai nanği Qotei qa qalieqab. Ariya tamo qudei nanği anjam di quoqnsib mareqnum, “Di nanari anjam.”

²² Agi Juda nanği Qotei aqa manwa lanja unqajqa mareqnum. Grik nanği mandam qaji powo oqajqa tulan singilaeqnum.

²³ Kristus a namburbasq di moiyej anjam di iga palonteqnsim laqnam Juda nanği quoqnsib uge qa mareqnum. Grik nanği anjam di quoqnsib nanari qa mareqnum.

²⁴ Ariya tamo unğasari Qotei na metnjrej qaji di Juda ti Grik ti nanği qalie, Kristus a Qotei aqa singila ti powo ti unu.

²⁵ Mandam tamo nanği mareqnum, “Anjam di nanari anjam.” Di sai. Anjam di Qotei aqa powo ti unu. Anjam dena mandam tamo nanço powo tulan bunyejunu. Mandam tamo nanği mareqnum, “Anjam di singila saiqoji.” Di sai. Anjam di Qotei aqa singila ti unu. Singila dena mandam tamo nanço singila tulan bunyejunu.

²⁶ O ijo was nınği are qaliy. Qotei na nınği metnğej bati deqa nınği gargekoba mandam qaji powo saiqoji soqneb. Nınği gargekoba singila saiqoji soqneb. Nınği gargekoba ñam saiqoji soqneb.

²⁷ Tamo qudei nanği mandam qaji powo ejunub deqa nanği mareqnum, “Tamo Qotei na gıltnjrej qaji nanği nanari tamo.” Yeqnab nanari tamo nanği dena olo mandam qaji tamo nanği di jemai enjreqnum. Tamo singila ti unub qaji nanği mareqnum, “Tamo Qotei na gıltnjrej qaji nanği singila saiqoji unub.” Yeqnab tamo singila saiqoji nanği dena olo mandam qaji tamo nanği di jemai enjreqnum.

²⁸ Tamo ñam ti unub qaji nanği mareqnum, “Tamo Qotei na gıltnjrej qaji nanği ñam saiqoji unub.” Yeqnab tamo ñam saiqoji nanği dena olo mandam qaji tamo nanği di ñam aguq atetnjreqnum.

²⁹ Deqa iga qalieonum, Qotei aqa nıngalaq di tamo bei na aqa segi ñam soqtqa keresai.

³⁰ Qotei a segi na ningi Kristus Yesus aqa banq di atej. Deqa Kristus aqa wau na iga Qotei aqa powo ejunum. Kristus aqa wau na iga tamo bole tintin unum. Aqa wau na iga Qotei aqa segi kumbra boleq di sosim walweleqnum. Aqa wau na Qotei a gago uneq na iga awaigej deqa gago une na iga olo taqatgwa keresai.

³¹ Utru deqa iga gago segi ñam soqtqa keresai. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo bei a ñam bei soqtqa marsimqa a Tamo Koba aqa ñam segi soqteme.”

2

Korin Kristen nanngi Yesus qa nanngo areqalo singilateqnum

¹ O ijo was kalil, e nami nungoq bosim Qotei aqa anjam palontoqnsim merngoqnem bati deqa e mandam qaji powo na anjam palontosaioqnem. E anjam kokba lanja lanja palontosaioqnem.

² E endegsi are qaloqnem. E nungo ambleq di sosiy Yesus Kristus aqa anjam segi merngoqnai. A namburbasq di moiyej anjam di segi ningi merngoqnai. E degsi are qaloqnem.

³ E nungo ambleq di soqnem bati deqa e singila saiqoji soqnem. Deqa e ulaugetoqnsim ginda gindanoqnem.

⁴ Anjam e palontoqnem qaji di e Qotei aqa Mondor aqa singila na palontoqnem. E mandam qaji powo na anjam palontit ningi qusib are bulyqajqa deqa are qalosaioqnem.

⁵ Deqa ningi Kristus qa nungo areqalo singilateb di mandam tamo nanngo powo na sai. Di Qotei aqa singila na.

Qotei aqa Mondor na iga powo bole egeqnu

⁶ Bole, Kristen qudei nanngi Qotei aqa kumbra dauryqajqa singila ti unub. Deqa iga nanngi anjam minjreqnam nanngi powo bole eqnub. Powo di mandam qaji powo sai. Tamo kokba padalqa gamq di unub qaji nanngo powo sai dego.

⁷ Di Qotei aqa segi powo nami ulitesoqnej qaji. Powo di iga ubtoqnsim mareqnum. Powo di aqa utru agiende. Tulan nami Qotei na iga lan qureq oqwajqa gam gereiyetgej.

⁸ Powo di mandam qaji tamo kokba nanngi poinjrosaieqnu. Nanngi poinjrej qamu nanngi na Tamo Koba lan qureq di unu qaji a osib namburbasq di qamosai qamu.

⁹ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo nanngo namdamu na lan qure qa ingi ingi unosaieqnub. Nanngo dabkala na ingi ingi deqa quosaieqnub. Nanngo areqaloq di ingi ingi di yala sosai. Ingi ingi di Qotei na tamo ungasari a tulan qalaqalaiyeqnub qaji nanngi segi gereiyetnjrej unu. Deqa nanngi oqsib oqab.”

¹⁰ O ijo was kalil, anjam di nami uliesonaqa Qotei aqa Mondor na babtosiq iga mergej. Qotei aqa areqalo uliejunu qaji di Mondor a segi qalie. Qalie kalil agi Mondor aqaq di unu.

¹¹ Tamo bei a tamo bei aqa areqalo qalieqa keresai. Tamo aqa mondor aqa are miligiq di unu qaji a segi aqa areqalo qalie. Dego kere tamo bei a Qotei aqa areqalo qalieqa keresai. Qotei aqa Mondor a segi Qotei aqa areqalo qalie.

¹² O ijo was kalil, iga mandam qaji mondor osai. Iga Mondor agi Qotei aqaq na bej qaji di em. Deqa lan qure qa ingi ingi Qotei na egeqnu qaji di iga qalie. Mondor na ingi ingi di iga osorgeqnu.

¹³ Iga ingi ingi deqa anjam mare mare laqnum. Iga mandam qaji tamo nanngo powo na anjam marosaieqnum. Mondor na iga powo egeqnaqa iga

anjam mareqnum. Mondor aqa anjam di iga na tamo ungasari Mondor ti unub qaji nanği minjreqnum.

¹⁴ Tamo ungasari Qotei aqa Mondor ti sosai qaji nanği lan qure qa ingi ingi di oqa keresai. Di kiyaaqa? Nanği mareqnub, “İngi ingi di nanari tamo nanço ingi.” O ijo was kalil, ingi ingi di iga Mondor aqaq na eleñeqnum. Deqa tamo ungasari Mondor ti sosai qaji nanği ingi ingi deqa poinjrqa keresai. Tamo ungasari Mondor ti unub qaji nanği segi ingi ingi deqa poinjrqa kere.

¹⁵ Od, tamo ungasari Mondor ti unub qaji nanği ingi ingi kalil geregere pegiyeqnub. Ariya tamo ungasari nanği di mandam tamo bei na peginjrqa keresai.

¹⁶ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenğrenyeb unu, “Tamo yai a Qotei aqa areqalo qalieqa kere? Osim a gam osoryqa kere? Tamo dego bei sosai.” Ariya iga Kristus aqa areqalo ejunum.

3

Pol Apolos wo nanği Qotei aqa wau tamo bole

¹ O ijo was kalil, e nunço ambleq di soqnem bati deqa ningi Kristus aqa kumbra geregere qalieosaisoqneb. Ningi anğro mom bul soqneb. E na tamo ungasari Qotei aqa Mondor dauryeqnub qaji nanği anjam damu ti minjreqnum. Ariya ningi areqalo namij dauryoqneb deqa e na anjam damu ti ningi mernğwa yeqnam ugeiboqnej.

² Ningi anğro mom bul soqneb deqa ningi damu uyqa keresai. Deqa e ningi damu anainğosaioqnem. E ningi munğum anainğoqnem. Agi bini ningi damu uyqa keresai unub.

³ Ningi areqalo namij dauryoqnsib unub. Agi ningi nunço Kristen was nanği qa are ugeinğeqnaqa koba na anjam na qotoqnsib laqnub. Nunço kumbra di jejamu qa kumbra uge. Di mandam tamo nanço kumbra.

⁴ Agi ningi qudei mareqnub, “E Pol dauryo qaji tamo.” Ningi qudei mareqnub, “E Apolos dauryo qaji tamo.” O ijo was kalil, nunço kumbra di mandam tamo nanço kumbra.

⁵ Apolos a tamo kiyero? E Pol e segi tamo kiyero? Aqo aiyel Qotei aqa wau tamo segi. Tamo Koba a na aqo aiyel wau segi segi egej. Deqa iga aqa anjam ningi mernğonam qusib Yesus qa nunço areqalo sinğilateb.

⁶ E wauq di ingi yagonam Apolos a ingiq di ya atej. Ariya Qotei a segi na ingi boletej.

⁷ Deqa tamo ingi yageqnu qaji a ñam saiqoji unu. Tamo ingiq di ya ateqnu qaji a dego ñam saiqoji unu. Ariya Qotei ingi boleteqnu qaji a segi ñam koba ti unu.

⁸ Tamo ingi yageqnu qaji wo tamo ingiq di ya ateqnu qaji wo nanği aiyel ombla Qotei aqa wau ojeqnub. Mondon Qotei na nanço wau segi segi pegiyosim awai enjrqa.

⁹ Aqo aiyel Qotei ombla wau ojeqnum. Qotei aqa ingi wau agi ningi.

Qotei aqa wau tamo nanği tal gereiyo qaji tamo bul

Ningi Qotei aqa tal bul unub.

¹⁰ Qotei a e qa are boleiyosiq wau ebej deqa e tal gereiyo qaji tamo bul unum. E tal gereiyqajqa qalie bole deqa e tal aqa utru atem. E tal aqa utru atem deqa tamo qudei nanği olo tal ai gogeq di tal ateqnub. Deqa e nanği endegsi minjreqnum, “Ningi tal geregere ateqniy.”

¹¹ O ijo was ningi qalie, Qotei na Yesus Kristus osiq a tal ai tuma qaji bul tigeltej unu. Deqa tamo qudei na olo tal ai tuma qaji bei ataib. Yesus a segi qujai tal ai tuma qaji bole.

¹² Ariya tamo nanŋi tal ai gogeq di tal atqa oqnsib gol na ti silva na ti menin naimyo na ti naman na ti liki na ti inŋi nŋi aqa sau na ti tal ateqnub.

¹³ Mondon Qotei na tamo nanŋi peginjro batiamqa a nŋamyuwo bulosim tamo kalil nanŋo wau segi segi boleq atsim pegiyosim nanŋo wau bole kiyo uge kiyo di unqas.

¹⁴ Tamo qudei nanŋo wau di nŋamyuwo na yugwasai deqa nanŋi awai bole oqab.

¹⁵ Tamo qudei nanŋo wau di nŋamyuwo na yuelenqas deqa nanŋo wau kalil torei loumqas. Ariya tamo nanŋi di padalqasai. Nanŋi nŋamyuwoq di padalqa jojomognib Qotei na nanŋi dena olo elenqas.

Ninŋi Qotei aqa atra tal bul unub

¹⁶ Ninŋi Qotei aqa atra tal bul unub. Qotei aqa Mondor a nunŋo ambleq di unu. Di ninŋi qaliesai kiyo?

¹⁷ Qotei aqa atra tal di agi ninŋi. Deqa tamo bei na atra tal di ugeugeiyqas di Qotei na kamba tamo di ugeugeiyqas.

Iga tamo nanŋo nŋam soqtqasai

¹⁸ Ninŋi nunŋo segi jejamu gisanyaib. Ninŋi qudei mandam qaji powo ti sosib endegsib are qaleqnub kiyo, “E powo koba ti unum”? Di sai. Ninŋi endegsib mariy, “Bole, e nanari tamo.” Degsib marib Qotei na olo powo engimqa dena ninŋi powo bole oqab.

¹⁹ Tamo nanŋi mandam tamo nanŋo powo ti unub qaji nanŋi Qotei aqa nŋamgalaq di nanari tamo unub. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenŋrenjyeb unu, “Tamo nanŋi mandam tamo nanŋo powo ti unub qaji nanŋi kumbra uge uge yeqnub. Yeqnab Qotei a kamba nanŋi padaltnjreqnu.”

²⁰ Anjam bei dego unu,
“Tamo nanŋi mandam tamo nanŋo powo ti unub qaji nanŋo areqalo Tamo Koba a segi qalie.

A qalie, nanŋo areqalo di uge deqa nanŋi wau bei bei yeqnab ugeinjreqnu.”

²¹ Deqa ninŋi na mandam tamo nanŋo nŋam soqtoqnaib. Inŋi inŋi kalil di nunŋo.

²² Apolos, Pita, e Pol, mandam, nŋambile, moiyo, inŋi inŋi kalil bini unub qaji ti inŋi inŋi kalil bunuqna brantelenqab qaji ti di nunŋo.

²³ Ariya ninŋi Kristus aqa. Kristus a Qotei aqa.

4

Qotei a segi na aqa wau tamo nanŋi peginjreqnu

¹ O ijo was kalil, aqo Apolos wo iga Kristus aqa wau tamo. Iga Qotei aqa wau taqateqnum. Gago wau agiende. Iga Qotei aqa uli anjam mare mare laqnum. Ninŋi iga qa degsib are qaloqniy.

² Ninŋi qalie, wau taqato tamo a na wau lanja aqa medabu dauryoqnqas. Dego kere e Qotei aqa medabu dauryeqnum.

³ Deqa anjam pegiyo tamo bei na kiyo ninŋi na kiyo ijo kumbra pegiyqab di unŋum. E deqa yala are qalqasai. E segi dego ijo kumbra pegiyosaieqnum.

⁴ Ijo kumbra uge bei unu kiyo di e geregere poibosai. Ariya e une saiqoji unum degsi marqa keresai. Tamo Koba a segi na e pegibqas.

⁵ Pegiyo bati brantosaiunu deqa ninŋi na tamo qudei nanŋi peginjroqnaib. Ninŋi mati tariŋesoqnibqa mondon Tamo Koba a bosimqa a segi na inŋi inŋi kalil ambruq di uliejunub qaji di suwanjoq di atqas. Osim tamo kalil nanŋo areqalo dego boleq atqas. Yim bati deqa Qotei a gago segi segi kumbra unsim bole kiyo sai kiyo deqa mergwas.

Korin Kristen nanŋi nanŋo segi ñam soqteqñub

⁶ O ijo was kalil, aqo Apolos wo gago kumbra qa agi e na niñgi mernŋonum. Di kiyaaqa? Niñgi Qotei aqa anjam nenŋrenŋ di unu qaji de ti olo anjam qudei ti turtosib diqoqñai deqa. Osib tamo qudei nanŋo ñam soqtoqñsib olo tamo qudei nanŋo ñam aguq atoqñai deqa.

⁷ Niñgi gate kokba unub e? Sai. Nunŋo inŋi bole kiye Qotei na niñgi enŋosai? Nunŋo inŋi inŋi kalil agi Qotei na niñgi enŋej. Deqa niñgi kiyaaqa mareqñub, “Iga gago segi siñgila na inŋi inŋi kalil di ejunum”? Niñgi kiyaaqa nunŋo segi ñam soqteqñub?

⁸ Agi niñgi are qaleqñub, “Iga inŋi inŋi kalil kere na unum. Iga ñoro koba ejunum. Deqa iga na Pol Apolos wo nanŋi aiyel buñnjrsimqa iga segi mandor kokba bulonum.” O was niñgi deŋsib are qalaib. Niñgi mandor kokba bulonub qamu e niñgi qa tulañ areboleboleibqoqa Apolos ombra na niñgi beternŋosim niñgi koba na mandor kokba bulonum qamu.

⁹ Ijo areqalo agiende. Iga Yesus aqa anjam maro tamo unum deqa Qotei na gago ñam tulañ aguq atej. Deqa iga tamo uge nanŋi bulonum. Tamo uge nanŋi agi anjam pegiyo tamo a na une ti qa minjroqñsiq moiyoñnjreqñu. Od, a na mandam tamo ti lañ anŋro ti nanŋo ñamgalaq di nanŋi moiyoñnjreqñu. O ijo was kalil, iga tamo uge nanŋi di bulonum.

¹⁰ Iga Kristus aqa ñam osi laqñum deqa iga nanari tamo bulonum. Ariya niñgi powo ti sosib deqa niñgi Kristus qa qalie bole. Iga siñgila saiŋoji unum. Ariya niñgi siñgila ti unub. Iga ñam saiŋoji unum. Ariya niñgi ñam ti unub.

¹¹ Iga nami mam ti ya qar ti soqñem agi bini unum. Iga gara bolesai. Tamo qudei na iga ugeugeiqeñub. Iga tal saiŋoji.

¹² Iga ñes na ti gago segi bañ na ti wauoqñsim unum. Tamo qudei na iga misilinqeqñab iga kamba olo nanŋi qa pailyeqñum. Tamo qudei na iga ugeugeiqeñab iga gulbe di qoboieqñum.

¹³ Tamo qudei na iga yomuieqñab iga kamba olo nanŋi anjam bole minjreqñum. Iga tamo sougetejunub qaji nanŋi bulonum. Iga tamo unŋasari kalil nanŋo ñamgalaq di inŋi tulañ jigat bulosim unum. Iga nami deŋsi soqñem agi bini unum.

Pol na Korin Kristen nanŋi minjrej, “Niñgi ijo kumbra dauryiy”

¹⁴ O ijo was, niñgi ijo anjam endi sisiyosib jemaingwajqa e deqa nenŋrenŋyosai. E nunŋo areqalo tingitetñgwajqa deqa osim anjam endi nenŋrenŋyonum. Niñgi ijo anŋro bole. E niñgi tulañ qalaqalainqeqñum.

¹⁵ Nunŋo abu qujai agi e segi. Nunŋo abu gargekoba sai. Tamo 10,000 nanŋi na Kristus aqa kumbra niñgi osornŋoqñqab di unŋum. E qujai Kristus Yesus aqa anjam bole niñgi mernŋonam qusib are bulyeb. Dena e nunŋo abuem.

¹⁶ Deqa e niñgi endegsi mernŋwai. Niñgi ijo kumbra kalil dauryoqñiy.

¹⁷ Utru deqa e Timoti qarinyonum a nunŋoq bqo. E nami Tamo Koba aqa anjam Timoti minjnam a are bulyej. Deqa a ijo anŋro bole. E a tulañ qalaqalaiyeqñum. A nunŋoq bosim ijo kumbra qa niñgi saingim quqwab. Ijo kumbra agiende. E Kristus beteryesosim a dauryeqñum. Ijo kumbra di e na sawa sawa kalilq di Kristen nanŋi osornjreqñum.

¹⁸ Ariya niñgi qudei endegsib are qaleqñub, “Pol a gagoq bqasai.” Osib niñgi diqoqñsib laqñub.

¹⁹ O was niñgi degaib. Tamo Koba a na odbimqa e nunŋoq urur boqujatqai. Tamo nanŋi diqoqñsib laqñub qaji nanŋo siñgila qabe na eqñub di unqajqa bqai. E nanŋo anjam maro laña quqwabqai bqasai.

²⁰ Niñgi qalie, Qotei a gago Mandor Koba sosisi iga taqatgeqñu. A laña anjam maro na iga taqatgosaieqñu. A siñgila na iga taqatgeqñu.

²¹ Nungo are kiyersiq unu? E nungoq bosiy niringngosiy tingitngwai kiyo e bosiy ningi qalaqalaingosiy lawo na gereingwai kiyo? Ningi segi mariy.

5

Sambala kumbra a Korin Kristen nango ambleq di unu

¹ O ijo was kalil, e anjam bei endegsi quem. Nungo ambleq di tamo bei a sambala kumbra yeqnu. Aqa sambala kumbra di tulan ugedamu. Tamo nangi Qotei qaliesai qaji nangi sambala kumbra deqaji yosaieqnub. Aqa sambala kumbra agiende. A na aqa abu aqa nangun oqnsiq ombla sambalaieqnub.

² Ningi aqa sambala kumbra deqa are ugeingosaieqnu, Ningi akamo-saieqnub. Ningi diqoqnsib laqnub. Ningi are ugeingej qamu ningi tamo di osib nungo ambleq dena taqal waiyeb qamu.

³ E ningi koba na sosai. E isaq endi unum. Ariya ningi ijo are miligiq di unub deqa e ningi ti sobulejunum. Deqa e sambala tamo di aqa une qa pegiyonum koboqo.

⁴ E ningi endegsi merngwai. Ningi gago Tamo Koba Yesus aqa ñam na korooiy. Yim koroq di e ningi ti sobulitqa Tamo Koba Yesus aqa singila dego nungoq di sqas.

⁵ Ningi koroesosibqa tamo di ojsib Satan aqa banq di atibqa Satan na a osim aqa jejamu gulbe yqas. Yim mondon Tamo Koba Yesus a bqajqa batiamqa Qotei na tamo di aqa qunun olo oqas.

Pol na Kristen nangi minjrej, "Ningi tamo uge di wiyiy"

⁶ Ningi nungo segi ñam soqteqnub di kumbra bolesai. Ningi qalie, tamo nangi sum kiñala oqnsib bem ti bulyeqnab bem tiyekritoqnsiq tulan kobaqu-jaeqnu.

⁷ Deqa ijo was kalil, ningi bem tiyeqnu qaji sum namij di taqal atiy. Osib dena ningi olo bem bunuj bulosib sum saiqoji sqab. E qalieonum, ningi sum saiqoji unub koboqo. Di kiyaqa? Jeu tamo nangi na Kristus qalnab a kaja du bulosiq gago une qa moisiq aqa len aiyej. Juda nango yori bati koba qa nangi Yesus degyeb.

⁸ Deqa iga yori bati koba di unqom. Unsim bem tiyeqnu qaji sum namij di taqal atsim olo bem bunuj sum saiqoji unu qaji di oqom. Sum namij di kumbra uge ti une ti sigitejunu. Bem bunuj sum saiqoji unu qaji di are bole ti anjam bole ti sigitejunu.

⁹ E nami anjam endegsi nengrenyosim nungoq qarinyem, "Ningi sambala tamo nangi koba na laqnaib."

¹⁰ O ijo was, e na tamo Yesus qaliesai qaji nangi qa ningi degsi merngosai. Ningi nangi koba na laqnqa kere. Tamo sambalaieqnub qaji nangi ti tamo ñoro qa maulnjreqnu qaji nangi ti tamo gisan na silali eqnub qaji nangi ti tamo gisan qotei qa loueqnub qaji nangi ti ningi nangi koba na laqajqa e deqa ningi saidngosai. Ningi nangi koba na laqasai di ningi torei mandam uratqab. Di keresai.

¹¹ Ariya tamo bei a marqas, "E nungo Kristen was bole." Osim a olo sambala kumbra yqas kiyo, tamo bei aqa ñoro qa maulyqas kiyo, gisan qotei qa louqas kiyo, tamo nangi misilijnjqas kiyo, ya uge uyoqnsim nanarioqnqas kiyo, gisan na tamo nango silali yainjqas kiyo a kumbra degyimqa ningi a ombla laqnaib. Ningi a ombla ingi uyoqnaib dego. Agi e nami anjam deqa nengrenyosim nungoq qarinyem.

¹²⁻¹³ Deqa e na tamo Yesus qaliesai qaji nango une qa pegijnrqai e? Sai. Di ijo wau sai. Di Qotei aqa wau. Ariya Kristen nango une qa pegijnrqajqa wau

di nungo wau tintin. Deqa ningi tamo uge di osib nungo ambleq dena taqal waiyiy.

6

Ningi nungo Kristen was bei osib anjam pegiyo talq gilaib

¹ Ningi qudei kumbra uge endegsib yeqnub. Ningi nungo Kristen was bei qa anjam soqnim a osib anjam pegiyo tamo Qotei qaliesai qaji nanjo ulatamuq di tigeltqab. Ningi a osib Qotei aqa tamo ungasari nanjo ulatamuq di tigeltqab di kere. Ariya ningi degyosaieqnub. Nunjo kumbra uge deqa ningi jemaingosaieqnu.

² Iga Qotei aqa segi tamo ungasari unum deqa mondon iga na tamo kalil mandamq endi unub qaji nanjo une qa peginjqom. Di ningi qaliesai kiyo? Iga degyqom deqa kiyaa ningi nunjo Kristen was nanjo anjam kiñilala qudei qa nanji peginjqom keresai?

³ Mondon iga lan angro nanjo une qa dego peginjqom. Ningi di qaliesai kiyo? Iga degyqom deqa e endegsi are qalonum, iga mandamq endi gago Kristen was nanjo anjam kalil dego pegiyqa kere.

⁴ Deqa ningi Kristen was bei qa anjam soqnim kiyaa ningi na a osib anjam pegiyo tamo Qotei qaliesai qaji nanjoq gilqab? Anjam pegiyo tamo nanji di Kristen tamo sai.

⁵ E anjam endi ningi merngonum. Di kiyaa? Ningi nunjo kumbra uge deqa jemaingim uratqajqa deqa. Nunjo ambleq di powo tamo bei unu kiyo? Sqas di Kristen was bei a was bei qa anjam soqnim powo tamo dena nanjo anjam pegiyqa kere.

⁶ Kiyaa Kristen was bei a was bei osim anjam pegiyo tamo Yesus qa nanjo areqalo singilatosaieqnub qaji nanjoq gilsim nanjo ulatamuq di tigeltqas?

⁷ Ningi nunjo Kristen was bei qa anjam soqnim a osib anjam pegiyo tamo nanjoq gilqab di kumbra uge. Nunjo kumbra dena ningi Yesus dauryqajqa uratosib ulonqab. Ningi nunjo Kristen was bei qa anjam soqnim, ungum, ningi a uratib une engem. Osim nunjo ingi ingi bajinem.

⁸ Ariya ningi degyosaieqnub. Ningi segi kamba olo nunjo Kristen was nanji kumbra uge enjqroqnsib nanjo ingi ingi gisan na yainjqreqnub.

⁹⁻¹⁰ Tamo ungasari kumbra uge uge yeqnub qaji nanji Qotei na taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqasai. Di ningi qaliesai kiyo? O ijo was ningi na nunjo segi jejamu gisan yaib. Tamo sambala kumbra yeqnub qaji nanji ti, tamo gisan qotei qa loueqnub qaji nanji ti, tamo was bei aqa naun jejamu ojeteqnub qaji nanji ti, tamo unja wo nerenqa uratoqnsib olo tamo bei bei wo nerenjqreqnub qaji nanji ti, bajin tamo nanji ti, tamo was bei aqa ingi ingi qa mamaulnjqreqnub qaji nanji ti, tamo ya uge uyoqnsib nanarieqnub qaji nanji ti, tamo was bei yomuiyeqnub qaji nanji ti, tamo was bei aqa silali gisan na yaiyeqnub qaji nanji ti, tamo deqaji kalil nanji Qotei na taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqasai.

¹¹ Nami ningi qudei tamo uge deqaji soqneb. Ariya bunuqna Qotei na nunjo are miligi yansetngosiqqa ningi aqa segi kumbra boleq di atej. Atsiqa Tamo Koba Yesus Kristus aqa ñam na ti gago Qotei aqa Mondor aqa singila na ti ningi tamo bole une saiqoji qa merngej.

Nunjo jejamu a Qotei aqa Mondor aqa atra tal bul unu

¹² Kristen qudei nanji mareqnub, “E kumbra gargekoba yqa kere. Dal anjam na getentosai.” Di nanji bole mareqnub. Ariya e kumbra qudei yoqnqai dena e aqaryaibqa keresai. Od, e kumbra gargekoba yqa kere. Ariya e kumbra bei aqa sorgomq di sqasai.

¹³ Tamo qudei nangi mareqnub, “Ingi uyo aqa wau agi aisim meneq di sqas. Mene aqa wau agi ingi uyqas.” Di nangi bole mareqnub. Ariya mondon Qotei na ingi uyo ti mene ti di torei kobotqas. Gago jejamu di sambala kumbra yqajqa sai. Gago jejamu di Tamo Koba aqa. A segi na taqateqnu.

¹⁴ Qotei aqa singila na a Tamo Koba olo subq na tigeltej. Deqa mondon a na iga dego tigeltgwas.

¹⁵ Nungo jejamu di Kristus aqa jejamu qujai. Di ningi qaliesai kiyo? Deqa e Kristus aqa jejamu osiy sambala unja aqa jejamuq di betertqai di kumbra bolesai.

¹⁶ Tamo bei a sambala unja wo beteqab di a unja de wo jejamu qujaitosib sqab. Di ningi qaliesai kiyo? Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo bei aqa njaun wo beterosib nangi jejamu qujaitosib sqab.”

¹⁷ Ariya tamo bei a Tamo Koba Yesus wo beteqab di nangi aiyel Mondor qujai ti sqab.

¹⁸ Deqa ijo was, ningi gaigai sambala kumbra uratoqnsib isaq giloqniy. Une kalil tamo nangi yeqnub qaji di nango jejamuq di beterosaieqnu. Ariya sambala kumbra a tamo nango jejamuq di beteroqnsiq nango jejamu ugeteqnu.

¹⁹ Nungo jejamu di Mondor Bole aqa atra tal bul unu. Qotei a segi na Mondor di ningi engej deqa a nungo are miligiq di unu. Ningi di qaliesai kiyo? Nungo jejamu di nungo segi jejamu sai. Di Qotei aqa jejamu.

²⁰ Qotei a awai kobaquja na ningi awaingej. Deqa kumbra kalil ningi yeqnub qaji di ningi Qotei aqa nam soqtqa are qaloqnsib yoqniy.

7

Unja oqajqa anjam

¹ Ariya anjam qudei ningi nengrenyosib ijoq qarinyeb qaji deqa kamba merngwai. Anjam bei agi unja oqajqa anjam. Deqa merngwai. Tamo nangi lanja sosib unja oqa uratqab di kumbra bole.

² Ariya sambala kumbra kobaaim deqa ningi segi segi unja oiy. Unja ningi dego segi segi tamo oiy.

³ Tamo aqa jejamu di aqa njaun qa. Deqa a aqa jejamu getentaiq. Unja aqa jejamu di dego aqa gumbulun qa. Deqa a aqa jejamu getentaiq.

⁴ Ungasari nangi na nango segi jejamu taqatosaeqnub. Nango jejamu di nango gumbulun na taqateqnub. Tamo nangi dego nango segi jejamu taqatosaeqnub. Nango jejamu di nango njaun na taqateqnub.

⁵ Deqa ningi nungo jejamu getentaib. Ariya bati bei ningi nungo unja wo ombla areqalo qujaitosib pailyqa bati atsib di ningi nungo jejamu getentosib pailyoqniy. Bunuqna pailyo bati koboamqa ningi nungo jejamu olo turtiy. Ningi nungo segi jejamu geregere taqatqa keresai deqa Satan na ningi osim sambala kumbraq di olo breinqo uge.

⁶ Ijo anjam di e ningi aqaryaingwa osim deqa merngonum. E singila na merngosai.

⁷ Ijo are endegsi unu. Tamo kalil nangi e bul lanja sqab di bole. Ariya Qotei na tamo nangi singila segi segi enjreqnu. A na tamo qudei nangi singila bei enjreqnu. Osiqa tamo qudei nangi singila bei enjreqnu.

⁸ Ariya tamo unja osai qaji nangi ti unja tamo osai qaji nangi ti e na anjam endegsi minjrqi. Unja qobul nangi dego e na anjam endegsi minjrqi. Ningi e bul lanja sqab di bolequja.

⁹ Ariya ningi nungo segi jejamu taqatqa keresaiamqa ningi unja oiy. Ningi tamo oiy. Ningi sambala kumbra yqajqa are tulan prugnogoqnqas di kumbra bolesai.

¹⁰ Ningi tamo ti unja ti unub qaji e na anjam endegsi merngwai. E segi na merngwasai. Tamo Koba a dego ningi merngwas. Anjam agiende. Unja nanngi na nango tamo nanngi uratnjraib.

¹¹ Ariya unja bei na aqa tamo uratqas di a olo tamo bei aiq. A lanja soqnem. Saiamqa a na aqa tamo nami uratej qaji di olo eme. Tamo nanngi dego nango unja nanngi uratnjraib.

¹² Ningi qudei e na anjam endegsi merngwai. Anjam endi Tamo Koba aqa anjam sai. E segi na merngwai. Ni Kristen tamo. Ariya ino njaun a Kristen unja sai. Di ungun. Ni a urataim. A ni ombla sqa are soqnim ni a urataim.

¹³ E unja nanngi dego anjam di minjrqai. Ni Kristen unja. Ariya ino gumbulun a Kristen tamo sai. Di dego ungun. Ni a urataim. A ni ombla sqa are soqnim ni a urataim.

¹⁴ Ningi quiy. Tamo bei a Yesus qa aqa areqalo singilatosaiosim Kristen unja oqas. Kumbra dena a Kristen nango miligiq aisim Qotei aqa jojomq di sqas. Unja bei dego a Yesus qa aqa areqalo singilatosaiosim Kristen tamo oqas. Kumbra dena a Kristen nango miligiq aisim Qotei aqa jojomq di sqas. Degsi sosai qamu nango angro nanngi Qotei aqa njamgalaq di jiga ti so qamu. Ariya nanngi Kristen nango miligiq di unub deqa nango angro nanngi Qotei aqa jojomq di unub.

¹⁵ Ariya Kristen tamo bei aqa unja a Yesus qa aqa areqalo singilatosai deqa unja dena a uratqa marsim uratem. Tamo a deqa gulbe oqasai. Qotei na odyqas. Kristen unja dego aqa tamo a Yesus qa aqa areqalo singilatosai deqa tamo dena a uratqa marsim uratem. Unja a dego gulbe oqasai. Qotei na odyqas. Qotei a ningi kalil koba na geregere lawo na sqajqa osiq metngeqnu. Deqa ningi ijo anjam di dauryiy.

¹⁶ O Kristen unja, ni ino gumbulun Qotei aqa anjam minjimqa a are bulyqas kiyo sai kiyo di ni qalieqasai. O Kristen tamo, ni dego ino njaun Qotei aqa anjam minjimqa a are bulyqas kiyo sai kiyo di ni qalieqasai.

Qotei na iga gam segi segi dauryqa marsiq giltgej

¹⁷ Qotei na nami iga gam segi segi dauryqa marsiq giltgej deqa iga gam di dauryoqnsim sqom. Gam kiye Qotei na iga dauryqa metgej qaji di segi dauryqom. Ijo anjam di e na Kristen tamo ungasari qure qure kalilq di unub qaji nanngi minjre minjre laqnum.

¹⁸ Ningi qudei nami mulun aisib sonabqa Qotei na ningi metngej deqa ningi degsib soqniy. Ningi qudei nami mulun aiyosai sonabqa Qotei na ningi metngej deqa ningi dego degsib soqniy.

¹⁹ Ningi nami mulun aiyeb kiyo ningi mulun aiyosai kiyo di lanja. Ningi Qotei aqa dal anjam dauryqab di kumbra bole utru ti.

²⁰ Iga nami kiyersim sonamqa Qotei na iga metgej degsim sqom.

²¹ Ningi qudei kangal tamo sonabqa Qotei na ningi metngej. Ariya ningi deqa are gulbeingaiq. Ningi kangal tamo soqniy. Bunuqna ningi kangal tamo sqa uratosib olo nungo segi wau ojqa gam soqnimqa degyiy.

²² Tamo nanngi kangal tamo sonabqa Qotei na metnjrej qaji nanngi Tamo Koba aqa. Deqa nanngi aqa njamgalaq di kangal tamo sosai. Dego kere tamo nanngi kangal tamo sosai sonabqa Qotei na metnjrej qaji nanngi olo Kristus aqa kangal tamo unub.

²³ Qotei a awai kobaquja na ningi awaingej deqa ningi mandam tamo bei aqa kangal tamo saib.

²⁴ O ijo was kalil, iga nami kiyersim sonamqa Qotei na iga metgej degsim olo Qotei ombla sqom.

Pol a tamo un̄a osai qaji nan̄gi ti un̄a tamo osai qaji nan̄gi ti anjam minjrej

²⁵ Ariya e na tamo un̄a osai qaji nan̄gi ti un̄a tamo osai qaji nan̄gi ti anjam bei minjr̄qai. Anjam endi Tamo Koba aqa anjam sai. E ijo segi areqalo na nan̄gi minjr̄qai. Qotei a e qa dulej deqa e qalieonum, ijo anjam endi bole.

²⁶ E endegsi are qalonum. Bini bati endi gulbe kokba bqa jojomeqnub. Deqa nin̄gi kalil kiyersib unub degsib olo soqniy.

²⁷ Nin̄gi un̄a ti unub qaji nin̄gi degsib soqniy. Nin̄gi nungo un̄a uratqa gam n̄amaib. Nin̄gi un̄a osai qaji nin̄gi dego degsib soqniy. Nin̄gi un̄a oqa are qalaib.

²⁸ Nin̄gi un̄a ti tamo ti oqab di nin̄gi une yosai. Dungen̄ge nan̄gi dego tamo oqab di nan̄gi une yosai. Ariya tamo un̄a ejunub qaji nan̄gi ti un̄a tamo ejunub qaji nan̄gi ti gulbe itoqn̄qab. Nan̄gi gulbe di itaib deqa e na anjam endi nan̄gi minjronum.

²⁹ O ijo was kalil, diño bati jojomqo deqa e na nin̄gi endegsi mern̄gwai. Tamo un̄a ti unub qaji nan̄gi un̄a saiqoji so bul soqnebe.

³⁰ Tamo akameqnub qaji nan̄gi akamosai bul soqnebe. Tamo areboleboleinjreqnu qaji nan̄gi areboleboleinjrosai bul soqnebe. Tamo in̄gi in̄gi awaiyeqnub qaji nan̄gi in̄gi in̄gi saiqoji so bul soqnebe.

³¹ Tamo mandam qa in̄gi in̄gi qa waueqnub qaji nan̄gi in̄gi in̄gi qa wauosai bul soqnebe. Nin̄gi qalie, sokiñala mandam ti in̄gi in̄gi kalil ti torei koboekritqab.

³² Ijo are endegsi unu. Nin̄gi mandam qa in̄gi in̄gi qa are qaloqnaib. Nin̄gi qalie, tamo un̄a ti sosai qaji nan̄gi Tamo Koba aqa kumbra torei dauryqajqa are qaleqnub. Deqa kumbra kalil Tamo Koba a tulan̄ areareteqnu qaji di nan̄gi yeqnub.

³³ Ariya tamo un̄a ti unub qaji nan̄gi mandam qa in̄gi in̄gi qa are qaleqnub. Deqa kumbra kalil nan̄go un̄a a areareteqnu qaji di nan̄gi yeqnub.

³⁴ Deqa nan̄gi areqalo aiye aiyelteqnub. Dungen̄ge nan̄gi ti un̄a tamo osai qaji nan̄gi ti dego Tamo Koba aqa kumbra torei dauryqajqa are qaleqnub. Deqa nan̄gi nan̄go segi jejamu ti qunun̄ ti torei Qotei yekriteqnub. Ariya un̄a tamo ti unub qaji nan̄gi mandam qa in̄gi in̄gi qa are qaleqnub. Deqa kumbra kalil nan̄go tamo a areareteqnu qaji di nan̄gi yeqnub.

³⁵ E nin̄gi aqaryain̄gwa osim deqa anjam di mern̄gonum. E nin̄gi gulbe engwa osim anjam di mern̄gosai. Deqa nin̄gi quiy. Nin̄gi kumbra bole bole dauryoqnsib gaigai Tamo Koba aqa wau ojoqniy. Mandam qa in̄gi in̄gi na nin̄gi tit̄ngaiq.

³⁶ Tamo bei aqa dun̄ge a kobaqujaosim tamo oqa kereamqa a endegsi are qalqas, “Ijo dun̄ge a lan̄a sqa keresai. Deqa ungum, a tamo em. E na a tamo oqa getentqasai.” A degsi are qalqas di kere. A une atosai.

³⁷ Ariya tamo bei aqa are miligiq di singilaosim marqas, “E bole qalieonum, ijo dun̄ge a lan̄a sqa kere. Deqa e na getentqai. Yim a tamo oqasai.” A degsi marsimqa aqa segi areqalo dauryosim aqa dun̄ge getentqas di kere. A dego une atosai.

³⁸ Deqa tamo bei na aqa dun̄ge odyim a tamo oqas di a kumbra bole yqo. Ariya tamo bei na aqa dun̄ge getentim a tamo oqasai di a kumbra tulan̄ boledamu yqo.

³⁹ Un̄a bei aqa tamo a moiyoaisoqnimqa un̄a dena a uratqa keresai. Aqa tamo a moiymqa a olo tamo bei oqa are soqnim a na oqa kere. Ariya a Kristen tamo segi em.

⁴⁰ Ijo areqalo agiende. A olo tamo bei oqa uratosim laña sqas di a arebole-boleiyqas. Qotei aqa Mondor ijoq di unu deqa e anjam di ningi merngonum.

8

Sulum atrainjro qaji ingi uyqajqa kumbra

¹ O ijo was kalil, e sulum atrainjro qaji ingi uyqajqa kumbra qa ningi merngwai. Bole, iga kalil powo ti unum. Ariya iga olo diqoqnsim gago segi ñam soqtoqnqom di uge. Iga qalaqalaiyo kumbra dauryosim gago Kristen was nangi singilatnjroqnqom di kere.

² Tamo bei a marqas, “E powo ti unum.” A degsi marqo deqa iga qalieonum, aqa powo kereosaiunu.

³ Ariya tamo bei a Qotei qalaqalaiyoqnqas di Qotei a tamo deqa poiyyas.

⁴ Deqa e sulum atrainjro qaji ingi uyqajqa kumbra qa ningi endegsi merngwai. Mandamq endi sulum nangi unub di nangi gisan qotei laña sigiteqnub. Iga qalie, Qotei bole a segi qujai unu. Qotei bei sosai.

⁵ Tamo qudei nangi mareqnub, “Qotei gargekoba unub. Tamo kokba dego gargekoba unub.” Tamo qudei nangi degsib mareqnub di unqum. Lanq di, mandamq di qotei deqaji nangi unub di laña.

⁶ Iga qalieonum, Qotei qujai unu. A gago Abu. A ingi ingi kalil qa utru. Iga aqa segi tamo unqasari tintin unum. Tamo Koba qujai dego unu. Di Yesus Kristus. A ingi ingi kalil atelenjej. Iga kalil aqaq dena nambile em.

⁷ Ariya Kristen qudei nangi anjam deqa geregere poinjrosai unu. Nangi nami ingi uyo elenjoqnsib gisan qotei nango sulum atrainjroqneb. Deqa bini nangi ingi di uyqa oqnsib are gulbeinjreqnaqa endegsib are qaleqnub, “Iga sulum atrainjro qaji ingi di uyqom di iga sulum nangi olo atrainjrobulqom. Dena iga une oqom.” Nangi degsib are qaleqnub.

⁸ Bole, gago ingi uyo na iga Qotei aqa areq gilqa keresai. Iga ingi getentqom dena iga Qotei aqa namgalaq di une ti sqasai. Iga ingi uyqom dena iga tamo bole sqasai dego.

⁹ Ningi geregere are qaliy. Ningi ingi bei uyqa are soqnim uyi. Di une sai. Ariya ningi ingi di uyibqa Kristen was qudei powo bole osai qaji nangi ningi nunqsib dena ulonqsib uneq aiqab di uge. Deqa unqum, ningi ingi di uyaib.

¹⁰ Ningi powo bole ti unub qaji ningi sulum nango atra tal miligiq gilsib dia ingi uyoqnib Kristen was bei powo bole osai qaji a bosim ningi nunqsimqa a endegsi are qalqas, “Kristen was nangi ingi di uyeqnub deqa unqum, e dego uyqai.” Osim a ulonqsim uneq aiqas.

¹¹ Nunqo powo dena ningi na was bei di powo bole osai qaji a uneq waiyonub. Ningi qalie, Kristus a was deqa moiyej.

¹² Deqa ningi quiy. Ningi na Kristen was nangi uneq breinjrsib nango areqalo Kristus qa singilateb qaji di ugetetnjrqab di ningi Kristus dego une yonub.

¹³ Deqa e damu uyitqa dena ijo was a uneq aiqas di e olo damu uyqasai. Ijo was a ulonqsim uneq aiyaime deqa e damu uratqai.

9

Pol a Yesus aqa wau ojoqnej dena a silali osaioqnej

¹ Ningi ijo kumbra uniy. E tamo bei aqa sorgomq di sosai. E kumbra kiye yqa are soqnim e yqai. E Qotei aqa anjam maro tamo bole. E gago Tamo Koba Yesus unem. E aqa wau ojoqnem dena ningi are bulyeb. Ningi ijo kumbra deqa qaliesai kiyo?

² Tamo qudei nanngi mareqñub, “Pol a Qotei aqa anjam maro tamo bolesai.” Nanngi degsib mareqñub di unñum. Ningi segi e qa qalie. E nami Tamo Koba aqa anjam ningi merñgonam qusib are bulyeb. Deqa ningi qalie, e Qotei aqa anjam maro tamo bole.

³ Tamo qudei nanngi ijo kumbra pegiyeqñub deqa e na kamba endegsi minjreqñum.

⁴ Iga Qotei aqa anjam mare mare laqñum dena iga silali osim gago segi ingi ti ya ti uyqa kere.

⁵ Iga unña oqa are soqñim Kristen unña osim laqñqa kere. Agi Pita a unña oqñsiq laqñu. A segi sai. Qotei aqa anjam maro tamo qudei ti Tamo Koba aqa was nanngi ti dego unña oqñsib laqñub.

⁶ Ningi quiy. Qotei aqa anjam maro tamo kalil nanngi silali wau uratoqñsib Qotei aqa wau ojeqñub. Deqa aqo Barnabas wo dego silali wau uratqa kere.

⁷ Ningi qalie, qoto tamo bei a qotqas di a silali oqas. A aqa segi silali wau ojqsai. Tamo bei a ingi yagwas di a ingi meli osim uyqas. Tamo bei a kaja nanngi taqatñjqas di a munñum qaq osim uyqas.

⁸ E mandam tamo nanngo areqalo dauryosim anjam di merñgosai. Anjam di Qotei aqa dal anjamq di dego unu.

⁹ Agi Moses a nami dal anjam bei endegsi nenñrenñej, “Makau nanngi ingi ñenñi paraparaioqñsib aqa sau taqal ateqñub. Deqa nanngi ingi ñenñi aqa damu uyqa yoqñib ningi na nanngi saidñjraib.” O ijo was, Qotei a makau nanngi qa are qalsiq anjam di marej kiyo? Sai. ¹⁰ A iga qa osiqa anjam di marej. Od, Moses a iga qa osiqa anjam di nenñrenñej. Ningi are qaliy. Tamo bei a ingi yagwas di ingi meliamqa a osim uyqas. Tamo bei a ingi ñenñi ñoqoryosim damu segitqas di a damu osim uyqas.

¹¹ O ijo was, iga Qotei aqa anjam qa ningi aqaryaingoqñem di nunño qunun qa. Deqa ningi na kamba jejamu qa ingi ingi qa iga aqaryaigwajqa merñgwom di iga une yosai. Iga nunño are miligiq di Mondor aqa ingi yagobulem. Ingi di meliqo deqa ningi na olo otorosib jejamu qa ingi ingi egwajqa merñgwom di iga une yosai.

¹² Tamo qudei nanngi Qotei aqa anjam qa ningi aqaryaingeqñub deqa nanngi nunñoq dena olo silali ingi ingi yaingeqñub. Deqa iga dego nunñoq dena silali ingi ingi yaingwa kere.

Ariya iga Kristus aqa anjam bole ugetaim deqa iga nunñoq dena silali ingi ingi yaingwa uratem. Osim dena iga gulbe gargekoba qoboioqñem.

¹³ Atra tamo nanngi atra talq dena ingi oqñsib uyeqñub. Tamo nanngi atra bijal taqateqñub qaji nanngi atra bijalq dena atraiyqa wagme oqñsib uyeqñub. Ningi di qaliesai kiyo?

¹⁴ Dego kere Tamo Koba a endegsi marej, “Tamo nanngi Qotei aqa anjam bole mare mare laqñub qaji nanngi dena silali oqñsib nanngo segi ingi awaiyoqñsib uyoqñqab.”

¹⁵ Ariya e nunño ingi bei yaingwa osim anjam endi nenñrenñyosai. E nunñoq dena silali ingi ingi yaingwa uratem agi bini unum. Degsi sosiy e moiqai. E ijo kumbra deqa tulan areboleboleibeqñu. Deqa tamo bei na ijo kumbra di olo uge qa maraiq.

¹⁶ E Yesus aqa anjam bole mare mare laqñum deqa e ijo segi ñam soqtqa keresai. Qotei na e qarinqbej deqa e aqa anjam mare mare laqñqai. E wau di uratqa keresai. Uratqai di Qotei na e gulbe ebqas.

¹⁷ E ijo segi areqalo na Yesus aqa anjam mare mare laosaieqñum. E Qotei aqa wau tamo unum deqa e aqa areqalo dauryoqñsim aqa anjam mare mare

laqnum. E ijo segi areqalo na Yesus aqa anjam mare mare laqnum qamu e dena silali ingi ingi eqnum qamu.

¹⁸ Deqa e awai kiye oqai? Ijo awai agiende. E Yesus aqa anjam bole mare mare laqnsim dena e silali oqa urateqnum. Ijo awai bole agide. Bole, e silali oqa kere. Ariya e oqa urateqnum. E lanja tamo ungasari nangi Yesus aqa anjam bole minjre minjre laqnum. Ijo awai bole agide.

Pol a tamo ungasari kalil nanjo kangal tamo soqnej

¹⁹ E kumbra kiye yqa are soqnim e yqai. E tamo bei aqa sorgomq di sosai. Di unqum, e ijo segi areqalo na tamo kalil nanjo sorgomq di sosim nangi kangalnjqeqnum. E degyeqnum. Di kiyaqa? E tamo gargekoba nangi are bulyetnjroqnit Qotei na nangi elenqajqa deqa.

²⁰ Deqa e Juda nanjo kumbra dauryeqnum. Di kiyaqa? E nangi are bulyetnjroqnit Qotei na nangi elenqajqa deqa. Tamo nangi dal anjam aqa sorgomq di unub qaji nanjo kumbra dego e dauryoqnsim dal anjam aqa sorgomq di sobulejunum. Bole, e segi dal anjam aqa sorgomq di sosai. Ariya e nanjo kumbra di dauryeqnum. Di kiyaqa? E nangi are bulyetnjroqnit Qotei na nangi elenqajqa deqa.

²¹ Tamo nangi dal anjam saiqoji unub qaji nanjo kumbra dego e dauryoqnsim dal anjam saiqoji sobulejunum. Bole, e Qotei aqa dal anjam ti unum. Agi e Kristus aqa dal anjam aqa sorgomq di unum. Ariya e tamo nangi dal anjam saiqoji unub qaji nangi are bulyetnjroqnit Qotei na nangi elenqajqa deqa e nanjo kumbra dauryeqnum.

²² Tamo singila saiqoji unub qaji nanjo kumbra dego e dauryoqnsim singila saiqoji sobulejunum. Di kiyaqa? E nangi are bulyetnjroqnit Qotei na nangi elenqajqa deqa. O ijo was ningi quiy. E tamo kalil nanjo sorgomq di sosim nanjo kumbra dauryeqnum. Di kiyaqa? E nangi qudei are bulyetnjroqnit Qotei na nangi elenqajqa deqa.

²³ E Yesus aqa anjam bole qa are qaloqnsim deqa kumbra kalil di yeqnum. Deqa mondonj Yesus na awai boledamu e ebqas. Tamo kalil Yesus aqa anjam bole qa nanjo areqalo singilateqnum qaji nangi dego awai di oqab.

Iga lan qure qaji awai oqajqa deqa gurgurqom

²⁴ E mandam tamo nanjo alan qa merngwai. Tamo nangi gurguroqnsib bubuneqnum di nangi awai oqajqa deqa. Ariya tamo qujai a segi na nangi kalil bunjrsim awai oqas. Dego kere ningi lan qure qaji awai oqa marsib singila na gurguroqniy.

²⁵ Tamo gurgureqnum qaji nangi awai oqa marsib gurgur qalieqa osib nanjo segi jejamu qaloqnsib singilateqnum. Deqa gurgur batiamqa nangi singila na gurgurqab. Nanjo awai di mandam qaji awai. Deqa nanjo awai di koboqas. Ariya lan qure qaji awai iga oqa mareqnum di koboqasai. Di gaigai sqas.

²⁶ Deqa e ururoqnsim lanja lanjaq di nam atosaieqnum. E awai bole di koqyoqnsim urureqnum. E qoto tamo bul unum deqa e lanja lanjaq di ijo ban waiyosaieqnum. E tamo qalqajqa deqa ijo ban tiqsim geregere waiyeqnum.

²⁷ E ijo segi jejamu qaloqnsim geregere taqatoqnsim dena e singila eqnum. Di yawo anjam. Aqa utru agiende. Tamo ungasari nangi lan qure qaji awai oqajqa deqa e na Yesus aqa anjam bole nangi minjre minjre laqnum. Ariya e segi dego awai di osaiam deqa e singila na waueqnum.

10

Iga kumbra uge uge dauryqajqa are prugwasai

¹ O ijo was ningi ijo anjam endeqa geregere poingem. Nami gago moma nanngi wadau sawaq di laqnabqa Qotei a lanbi miligiq di sosisqa nanngi gam osornjroqnej. Bati di nanngi Yuwal Lent di gentosib mandam boleq aisib walwelosib gileb.

² Nanngi kalil Moses dauryeb deqa nanngi lanbi ti Yuwal Lent ti dena yanso obuleb.

³ Bati deqa Qotei aqa Mondor a lan goge na nanngi kalil ingi anainjreqnaq uyoqneb.

⁴ Ya dego Mondor na nanngi kalil anainjreqnaq uyoqneb. Mondor na nanngi menin bei osornjrnaqa menin dena ya branteqnaqa nanngi uyoqneb. Menin di wadau sawaq di nanngi daurnjrnsiq giloqnej. Menin di agi Kristus.

⁵ Ariya Qotei a nanngi qa arearetosaiqnej. Deqa a wadau sawaq di nanngi gargekoba ñumnaq moreñeb.

⁶ Qotei na nanngi ñumnaq moreñeb. Di kiyaaqa? Iga bini unum qaji iga ulaosim nanngo kumbra uge dauryqa are pruggaim deqa.

⁷ Deqa ijo was kalil, ningi gisan qotei nanngi qa louoqnaib. Agi gago moma qudei nanngi gisan qotei nanngi qa louoqneb. Qotei aqa anjam bei nanngi qa endegsib nenngrenyeb unu, "Nanngi nanngo segi jejamu qa areboleboleinjreqnaq ingi ti ya ti uyoqnsib alanoqneb."

⁸ O ijo was kalil, iga sambala kumbra dego yqasai. Agi gago moma qudei nanngi sambala kumbra yoqneb deqa bati qujai qa Qotei na 23,000 tamo ungasari nanngi ñumnaq moreñeb.

⁹ Iga Tamo Koba aqa singila lanja tenemtqa osim a gisan yqasai dego. Agi gago moma qudei nanngi degyoqneb deqa Qotei na amal uge qarinjrnnaqa bosib nanngi uñinjrnab moreñeb.

¹⁰ Iga Qotei njrintqasai dego. Agi gago moma qudei nanngi degyoqneb deqa Qotei na padalto qaji lan angro bei qarinyonaq aisiq nanngi padaltnjrej.

¹¹ Qotei na gago moma nanngi degsi njolawotnjrej. Onaqa Moses a anjam di nenngrenyonaq soqnej. Iga diño bati jojomyonum deqa iga anjam di sisiyosim ulaosim gago moma nanngo kumbra uge dauryqa uratqom.

¹² Tamo bei a endegsi are qalqas, "E singila na tigelejunum." Ariya a olo geregere ñam ateme. A ulonjosim uneq aiyo uge.

¹³ Gulbe kalil nungoq di branteqnu qaji di mandam tamo kalil nanngoq di dego branteqnu. Qotei a tamo bole unu deqa a ningi uratngwasai. A marimqa gulbe di aqa singila na nungo singila bunyqasai. Qotei na gam waqtetngqonimqa ningi gulbe di britoqnsib singila na tigelesqab.

Iga Qotei bole ti mondor uge nanngi ti turtnjrnsim binjnrqa keresai

¹⁴ Deqa ijo was bole, ningi gisan qotei nanngi qa louoqnaib. Ningi nanngi torei uratnjrsib isaq giliy.

¹⁵ Ningi powo ti unub deqa e na anjam di ningi merngonum. Deqa ningi ijo anjam di qusib geregere pegiyiy.

¹⁶ E ningi bengem qa anjam merngwai. Iga Qotei pailyoqnsim wain gamban uyeqnum di iga Kristus aqa len aiyej qaji deqa are qaloqnsim a ombla korooqnsim uyeqnum. Iga bem ginngenyoqnsim uyeqnum di iga Kristus aqa jejamu qa are qaloqnsim a ombla korooqnsim uyeqnum.

¹⁷ Bem qujai unu agi Kristus aqa jejamu. Deqa iga kalil koba na korooqnsim bem qujai di uyeqnum. Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai.

¹⁸ Ningi Israel nanngo kumbra qa are qaliy. Israel nanngi atra bijalq di damu koitoqnsib oto bei Qotei atraiyoqnsib olo oto bei uyeqnub. Nanngo kumbra dena nanngi Qotei ombla korooqnsib damu uyeqnub.

¹⁹ Sulum nangi qotei bole edegaib. Sulum atrainjro qaji ingi di atraiyqa ingi bole edegaib.

²⁰ Ingi di sawa bei bei qaji nangi na oqnsib mondor uge nangi atrainjreqnub. Nangi Qotei bole atraiyosaieqnub. Nangi Qotei qaliesai deqa nangi kumbra di yeqnub. Deqa ijo was ningi kumbra di uratiy. Uratqasai di ningi mondor uge nangi ti beterqab.

²¹ Ningi Tamo Koba aqa wain gamban ti mondor uge nanggo wain gamban ti di turtoqnsib dena uyoqnaib. Ningi Tamo Koba aqa atra bijal ti mondor uge nanggo atra bijal ti di dego turtoqnsib dena uyoqnaib.

²² Iga kumbra degyqom di iga Tamo Koba aqa are ugetetim a iga qa minjin oqwas. Gago singila na Qotei aqa singila bunyqa kere e? Keresai.

Iga bati gaigai Qotei aqa ñam soqtoqnqom

²³ Kristen qudei nangi mareqnub, “E kumbra gargekoba yqa kere. Dal anjam na getentosai.” Di nangi bole mareqnub. Ariya iga kumbra qudei yoqnqom dena iga aqaryaigwa keresai. Od, iga kumbra gargekoba yqa kere. Ariya iga kumbra qudei yoqnqom dena iga singilaqasai.

²⁴ Iga gago segi jejamu aqaryaiajqajqa are qalqasai. Iga tamo kalil nangi qa are qaloqnsim nangi aqaryainjroqnqom.

²⁵ Ningi ingi qarinyo sawaq dena damu awaiyoqnsib uyoqniy. Damu di nami tamo qudei na sulum atrainjroqneb kiyo sai kiyo ningi deqa nenemoqnaib. Ningi oqnsib uyoqniy. Ningi nungo are miligiq di qalieonub, kumbra di bole.

²⁶ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Mandam endi Tamo Koba aqa segi mandam. Ingi ingi kalil mandamq endi unub qaji di dego Tamo Koba aqa.”

²⁷ Deqa tamo bei Yesus qaliesai qaji a na ingi goisim ningi metngimqa ningi a ombla gilqa are soqnim giliy. Gilsib ingi kalil a na anaingwas qaji di ningi osib uyi. Ningi deqa nenemoqnaib. Ningi nungo are miligiq di qalieonub, kumbra di bole.

²⁸ Ariya Kristen was bei na ningi merngwas, “Ingi di sulum atrainjro qaji ingi.” Degsi merngimqa ningi was deqa are qalsib ingi di osib uyaib. Ningi uyqab di ningi unetqab.

²⁹ Bole, ningi une yosai. Ariya tamo anjam merngwo qaji a are qalqas, ningi une yonub. E deqa ningi merngonum.

Ariya Kristen was deqaji bei sosaiamqa e ingi uyqa are soqnim uyqai. Di e une yosai. Kiyaga e tamo bei aqa areqalo dauryosiy ingi getentqai?

³⁰ E Qotei pailyosiy ingi di uyqai di tamo bei a kiyaga e misilinqbas?

³¹ Deqa ningi ingi ti ya ti uyqa oqnsib Qotei aqa ñam soqtoqnsib uyoqniy. Ningi kumbra bei yqa oqnsib Qotei aqa ñam soqtoqnsib yoqniy.

³² Ningi na Juda ti Grik ti Qotei aqa segi tamo ungasari nangi ti uneq breinjraib.

³³ Ningi e nubiy. E na tamo ungasari kalil nangi kumbra bole bole enjreqnam nangi e qa areboleboleinjreqnu. E ijo segi jejamu aqaryaiajqajqa are qalosaieqnum. E tamo ungasari gargekoba nangi Qotei na elenqajqa deqa are qaloqnsim aqaryainjreqnum.

11

¹ Ningi ijo kumbra kalil dauryoqniy. Agi e segi Kristus aqa kumbra kalil dauryeqnum dego kere.

Uña nanggo gate kabutqajqa kumbra

² E qalieonum, ningi gaigai e qa are qaloqnsib anjam kalil e nami merngoqnem qaji di geregere dauryeqnub. Deqa e ningi qa tulan areboleboleibegnu.

³ Ariya ningi ijo anjam bei dego qusib poingem. Ningi qalie, tamo kalil nango gate di Kristus. Unja nango gate di tamo nanqi. Kristus aqa gate di Qotei.

⁴ Deqa tamo nanqi pailyqa osib kiyo anjam palontqa osib kiyo nanqi gate tatal ataib. Nanqi gate tatal atqab di nanqi nango gate jemai yqab. Nango gate agi Kristus.

⁵ Ariya unja nanqi pailyqa osib kiyo anjam palontqa osib kiyo nanqi nango gate kabutebe. Unja a aqa gate kabutqasai di a aqa gate jemai yqas. Osim a unja qudei nango gate banga torei milalteqnub qaji nanqi bul sqas.

⁶ Deqa a aqa gate kabuteme. A aqa gate kabutqa asgiyqas di unqum, a aqa gate banga dego gentosim milalteme. Ariya a dena jemaiyqa uratqas di a aqa gate kabuteme.

⁷ Tamo nanqi nango gate kabutaib. Di kiyaga? Nanqi Qotei sigitoqnsib aqa ñam ti singila ti boleq ateqnub. Ariya unja nanqi nango segi tamo nango ñam ti singila ti boleq ateqnub.

⁸ Qotei a unja aqa tanu osiqa dena tamo gereiyosai. A tamo aqa tanu osiqa dena unja gereiyej.

⁹ Qotei a unja qa are qalsiqa tamo gereiyosai. A tamo qa are qalsiqa unja gereiyej.

¹⁰ Deqa unja nanqi nango segi gate kabutebe. Nanqi degyqab di lan angro nanqi unsib marqab, “Bole, nanqi nango segi tamo nango sorgomq di unub.”

¹¹ Tamo Koba aqa areqalo endegsi unu. Unja nanqi nango segi qa sai. Tamo nanqi dego nango segi qa sai.

¹² Qotei a tamo aqa tanu osiqa dena unja gereiyej deqa unja nanqi tamo nango. Tamo nanqi unja nanqoq dena ñambabeqnub deqa tamo nanqi unja nango. Ariya Qotei a segi qujai ingi ingi kalil qa utru.

¹³ Unja a aqa segi gate kabutosaiosim Qotei pailyqas di kumbra bole e? Ningi segi mariy.

¹⁴ Iga qalie, tamo nanqi gate mariñ uratqab di kumbra bolesai.

¹⁵ Ariya unja nanqi gate mariñ uratqab di bolequja. Di nango wala bole. Nango gate mariñ di Qotei na enjroqnsiq dena nango gate kabuteqnu.

¹⁶ O ijo was kalil, tamo bei a ijo anjam deqa ñirinjosim gotranyaiq. A gotranyqas di a endegsi poiyem, iga kumbra bei dauryosaieqnum. Qotei aqa tamo ungasari qure qure kalilq di unub qaji nanqi dego kumbra bei dauryosaieqnub.

Korin Kristen nanqi louqa korooqnsibqa kumbra uge babteqnub

¹⁷ Ariya e nungo kumbra qudei qa areboleboleibosaieqnu. E deqa ningi merngwai. Ningi Qotei louqa korooqnsibqa ningi kumbra bole babto-saieqnub. Ningi kumbra uge babteqnub.

¹⁸ E mati deqa ningi merngwai. E anjam endegsi quem. Ningi Qotei louqa korooqnsibqa ningi pupooqnsibqa anjam na qoteqnub. E anjam di qusim endegsi are qalem, “Bole, nanqi degyeqnub.”

¹⁹ O was ningi pupoeqnub di kere. Ningi pupoosai qamu tamo yai nanqi Qotei aqa kumbra geregere dauryeqnub di ningi qaliesai qamu.

²⁰ E quem, ningi koroeqnub di ningi Tamo Koba a qa are qalsib ingi uyqajqa deqa koroosaieqnub.

²¹ Ningi qudei qunjan bolet deqa ningi namo boqnsib Qotei tal miligiq di ingi uyekriteqnab Kristen was qudei nanqi bunu boqnsib mamnjreqnu. Ningi qudei koroq di wain koba dego uyoqnsib nanarieqnub.

²² Nungo kumbra dena ningi Qotei tal ugetoqnsib tamo ingi saiqoji nangi jemai enjreqnub. Nungo segi segi tal unu deqa ningi mati nungo talq di ingi ti ya ti uysib bunuqna bosib Qotei louqa korooiy. Ariya ningi degyosaieqnub. Deqa e anjam kiyersiy merngwai? E nungo kumbra deqa areboleboleibeqnu degsi merngwai e? Sai. E degsi merngwasai.

Pol a bengem qa anjam marej

²³⁻²⁴ Ariya bengem qa anjam e nami merngem qaji di olo merngwai. Anjam di Tamo Koba Yesus na merbonaq quem. Anjam agiende. Nami Judas na Yesus osiq jeu tamo nanjo banq di atej. Qolo qujai deqa Yesus a bem osiq Qotei pailyosiq a bem di gingenyosiq aqa angro nangi enjrsiq minjrej, “Endi ijo jejamu. E na ningi aqaryaingwa osim deqa engonum. Deqa ningi osib uyi. Bunuqna ningi gaigai uyoqnsib e qa are qaloqniy.”

²⁵ Degsi minjrnaqa nangi bem uynab koboonaqa a na olo wain gamban osiq Qotei pailyosiq minjrej, “Wain gamban endi ijo len. Len di aisim Qotei aqa anjam bunuj singilatqas. Deqa ningi osib uyi. Bunuqna ningi gaigai uyoqnsib e qa are qaloqniy.”

²⁶ O ijo was, ningi Yesus aqa anjam deqa are qaloqnsib bati gaigai bem ti wain gamban ti di uyoqnsib anjam endegsib palontoqniy, “Tamo Koba a jaqatin osiq moiyej.” Palontoqnsib soqnib mondon a olo bqas.

Ningi bem ti wain ti uyqa osibqa ningi mati nungo segi so peleiyi

²⁷ Deqa tamo bei a Tamo Koba Yesus aqa bem ti wain gamban ti uyqa osimqa a kumbra uge bei yqas di a Yesus aqa jejamu ti len ti ugetqas. Dena a une yqas.

²⁸ Deqa tamo bei a bem ti wain gamban ti uyqa osimqa a mati aqa segi so peleiyosim di a uyem.

²⁹ A Yesus aqa jejamu geregere peleiyosaiosim bem ti wain gamban ti uyqas di a une yqas. Deqa Qotei na a kamba gulbe yqas.

³⁰ Utru deqa ningi gargekoba singila saiqoji sosib maingeqnu. Osib ningi qudei moreneqnub.

³¹ Iga gago segi segi so geregere peleiyosim bem ti wain gamban ti uyqom di iga unetqasai. Deqa Qotei na iga gulbe egwasai.

³² Tamo Koba a gago kumbra uge qudei qa iga pegigoqnsiq gulbe egeqnu. Di a iga tingitgwajqa deqa. Yim mondon iga tamo kalil mandamq endi unub qaji nangi ti une osim padalqasai.

³³ Deqa ijo was kalil, ningi bem ti wain gamban ti uyqa korooqnsibqa ningi urur uyaib. Ningi nungo Kristen was nangi qa tarinoiy.

³⁴ Ningi qudei mamngimqa ningi mati nungo segi talq di ingi uysib bunuqna bosib korooiy. Ningi namo bosib koroosib Qotei tal miligiq di ingi koba uyekritaib. Ningi degyqab di ningi une yqab. Deqa Qotei na kamba ningi gulbe engwas.

Ijo anjam qudei e mati nengrenyqasai. Bunuqna e nungoq bosiy anjam di nungo ulatamuq di gereiyqai.

12

Qotei aqa Mondor na iga singila segi segi egeqnu

¹ O ijo was, Qotei aqa Mondor na iga singila segi segi egeqnu. E deqa ningi merngit quiy.

² Ningi qalie, nami ningi Qotei qalieosaisonabqa gisan qotei nangi na ningi titngeqnabqa ningi nangi daurnjroqneb. Gisan qotei nangi di anjam marqa keresai.

³ Deqa ningi endegsi poingem. Qotei aqa Mondor a tamo bei aqa medabu singilatetimqa a endegsi marqa keresai, “Yesus a tamo uge.” Tamo bei a Mondor Bole ti sqasai di a endegsi marqa keresai, “Yesus a Tamo Koba.”

⁴ Mondor na iga singila segi segi egeqnu ariya Mondor qujai segi unu.

⁵ Iga wau segi segi ojeqnum ariya Tamo Koba qujai segi unu.

⁶ Qotei na iga kumbra segi segi egeqnu ariya Qotei qujai dena iga kalil keretgeqnu.

⁷ Mondor na iga segi segi aqaryaigeqnu. Di kiyaka? Iga na Kristen tamo ungasari kalil nanngi geregereinjraqajqa deqa.

⁸ Mondor na tamo qudei nanngi aqaryainjreqnu deqa nanngi Qotei aqa powo babteqnu. Mondor qujai dena tamo qudei nanngi aqaryainjreqnu deqa nanngi Qotei aqa qalie babteqnu.

⁹ Mondor qujai dena tamo qudei nanngi aqaryainjreqnu deqa nanngi Yesus qa nanngo areqalo tulan singilaboleteqnu. Mondor qujai dena tamo qudei nanngi aqaryainjreqnu deqa nanngi tamo mainjro qaji nanngi boletnjreqnu.

¹⁰ Tamo qudei nanngi Qotei aqa manwa babteqnu. Tamo qudei nanngi Qotei aqa medabu oqnsib anjam palonteqnu. Tamo qudei na mondor kalil nanngi peginjroqnsib mareqnu, “Mondor nanngi di bole. Mondor nanngi di uge.” Tamo qudei nanngi meñ bulyoqnsib qure utru segi segi nanngo anjam mareleneqnu. Tamo qudei nanngi qure utru segi segi nanngo anjam di quoqnsib damu poinjreqnaqa ubteqnu.

¹¹ Ariya Mondor qujai dena aqa segi areqalo na tamo nanngi segi segi keretnjreqnaqa nanngi wau di yeqnu.

Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai

¹² Tamo kalil nanngi segi segi jejamu qujai. Nanngo ban ti singa ti namdamu ti dabkala ti osib jejamu qujai di turtosib unub. Kristus a dego degsi unu.

¹³ Agi Mondor qujai na iga kalil yangbulosiqa turtgej deqa iga kalil jejamu qujai di unum. Iga qudei Juda. Iga qudei Grik. Iga qudei kangal tamo. Iga qudei kangal tamo sai. Di ungum. Iga kalil Mondor qujai osim ya jumbumq dena ya uyobuleqnum.

¹⁴ Gago jejamu miligiq di ban segi sosai. Singa segi sosai. Ban ti singa ti namdamu ti dabkala ti kalil jejamu qujai di turtosib unub.

¹⁵ Singa a marqas, “E ban sai. Deqa e jejamu miligiq di sosai. Ban a segi unu.” Di bolesai. Singa a dego jejamu miligiq di unu.

¹⁶ Dabkala a marqas, “E namdamu sai. Deqa e jejamu miligiq di sosai. Namdamu a segi unu.” Di dego bolesai. Dabkala a dego jejamu miligiq di unu.

¹⁷ Gago jejamu a namdamu segi sqas di iga kiyersim anjam quqwom? Keresai. Gago jejamu a dabkala segi sqas di iga kiyersim ingi quleqgwas? Di dego keresai.

¹⁸ Gago jejamu a degsi sosai. Qotei na ban ti singa ti namdamu ti dabkala ti osiqa jejamu qujai di atelenej unub. A aqa segi areqalo na degej.

¹⁹ Gago jejamu a namdamu segi sqas kiyo, a ban segi sqas kiyo, a singa segi sqas kiyo di gago jejamu a kiyersi sqas? A bole sqa keresai.

²⁰ Gago jejamu a degsi sosai. Ban ti singa ti namdamu ti dabkala ti kalil jejamu qujai di turtosib unub.

²¹ Namdamu na ban minjqas, “Ni ulanj. E segi wauqa kere.” Degsi minjqas keresai. Gate na singa minjqas, “Ni ulanj. E segi wauqa kere.” Degsi minjqas keresai.

²² Nanngi kalil jejamu qujai di unub. Bole, nanngi qudei singila kiñala unub. Ariya nanngi wau bole yeqnu deqa iga na nanngi uratnjraqa keresai.

²³ Iga nanngi qudei kiñala bolesai qa mareqnum. Ariya iga na olo nanngi gereinjreqnum. Nanngi qudei iga jemai qa mareqnum. Ariya iga olo gara na nanngi kabutnjreqnum.

²⁴ Nanngi qudei uno boledamu deqa iga na nanngi kabutnjrosaeqnum. Ariya Qotei na nanngi kalil jejamu qujaiq di atelenej unub. Deqa nanngi qudei ñam saiqoji unub qaji di Qotei na olo ñam soqtetnjreqnu.

²⁵ Gago jejamu a poelenjaim deqa Qotei a degyeqnu. Deqa jejamu miligiq di nanngi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yeqnum.

²⁶ Bei a jaqatinj oqas di nanngi kalil dego jaqatinj oqab. Bei a ñam koba oqas di nanngi kalil a ombla areboleboleinjrqas.

²⁷ Ningi kalil Kristus aqa jejamu qujai. Ningi segi segi aqa jejamu miligiq di unub.

²⁸ Qotei na Kristen tamo ungasari nanngi wau segi segi enjreqnu. Nanngi qudei a na qarijnjreqnaqa nanngi aqa anjam mare mare laqnum. Nanngi qudei a na wau enjreqnu deqa nanngi aqa medabu oqnsib anjam palonteqnum. Nanngi qudei a na wau enjreqnu deqa nanngi aqa anjam plalteqnum. Nanngi qudei a na singila enjreqnu deqa nanngi aqa manwa babteqnum. Nanngi qudei a na singila enjreqnu deqa nanngi tamo mainjro qaji nanngi boletnjreqnum. Nanngi qudei a na wau enjreqnu deqa nanngi na tamo ungasari nanngi aqaryainjreqnum. Nanngi qudei a na Kristen gate atelenejreqnu deqa nanngi na aqa wau taqateqnum. Nanngi qudei a na menj bulyetnjreqnu deqa nanngi qure utru segi segi nanngo anjam marelenjreqnum.

²⁹ Deqa e ningi endegsi nenemngwai. Qotei na nanngi kalil qarijnjreqnaqa nanngi aqa anjam mare mare laqnum e? Sai. Nanngi kalil Qotei aqa medabu oqnsib anjam palonteqnum e? Sai. Nanngi kalil Qotei aqa anjam plalteqnum e? Sai. Nanngi kalil Qotei aqa manwa babteqnum e? Sai.

³⁰ Nanngi kalil tamo mainjro qaji nanngi boletnjreqnum e? Sai. Nanngi kalil menj bulyoqnsib qure utru segi segi nanngo anjam marelenjreqnum e? Sai. Nanngi kalil qure utru segi segi nanngo anjam di quoqnsib damu poinjreqnaqa ubteqnum e? Di dego sai. Qotei na nanngi kalil wau segi segi enjreqnu.

³¹ O ijo was, Mondor aqa singila segi segi kalil di bolequja. Ningi singila di oqajqa are qaloqniy.

Iga qalaqalaiyo kumbra dauryqom

Ariya kumbra tulan boledamu bei e na ubtosiy ningi merngit quiy.

13

¹ Kumbra boledamu di agi qalaqalaiyo kumbra. Ningi quiy. E menj bulyosiy qure utru segi segi nanngo anjam kiyo lanj angro nanngo anjam kiyo maroqnqai ariya e qalaqalaiyo kumbra dauryqasai di ijo anjam maro di bolesai. Ijo anjam maro di lanja noul bulosim qatronkobaqas. Osim gruma bul lanja anjam atqas.

² E Qotei aqa medabu osiy anjam palonteqnqai kiyo, e Qotei aqa uli anjam kalil qalieosiy utru babtelenqai kiyo, e qalie koba ti sqai kiyo, e Qotei qa ijo areqalo tulanj singilaboletosiy dena mana kobaquja minjitqa a ijo anjam dauryosim tigelosim sawa beiq gilqas kiyo ariya e qalaqalaiyo kumbra dauryqasai di ijo kumbra kalil di Qotei aqa ñamgalaq di bolesai.

³ E ijo ingi ingi kalil elenjosiy tamo sougetejunub qaji nanngi jeisiy enjrqai kiyo, e ijo segi jejamu osiy jeu tamo nanngo banq di atitqa nanngi na osib ñamyuwo na koitqab kiyo ariya e qalaqalaiyo kumbra dauryqasai di ijo kumbra kalil dena e yala aqaryaibqa keresai.

⁴ Tamo ungasari nanngi qalaqalaiyo kumbra dauryqab di nanngi gaigai lawo na sqab. Sosib tamo kalil nanngi kumbra bole enjroqngab. Tamo bei a ñoro koba ti soqnim nanngi a qa are ugeinjqasai. Nanngi nanngo segi ñam soqtqasai dego.

⁵ Nanngi diqoqnsib sqasai. Nanngi nanngo segi jejamu aqaryaiyqajqa are qalqasai. Nanngi urur njirinqasai. Tamo bei na nanngi kumbra uge enjrimqa nanngi deqa a kambatqasai.

⁶ Nanngi kumbra uge qa areboleboleinjqasai. Nanngi kumbra bole qa areboleboleinjqroqngas.

⁷ Nanngi gulbe kalil qoboioqnsib singila na tigelesqab. Sosib gaigai Qotei qa nanngo areqalo singilatoqnsib a qa tarinqoqngab.

⁸ Qalaqalaiyo kumbra di koboqa keresai. Tamo qudei nanngi Qotei aqa medabu oqnsib aqa anjam palonteqnub. Wau di koboqas. Tamo qudei nanngi qure utru segi segi nanngo anjam mareleqeqnub. Wau di dego koboqas. Tamo qudei nanngi Qotei aqa qalie babteqnub. Wau di dego koboqas.

⁹ Bole, iga qalie ti unum. Ariya gago qalie di oto oto deqa iga truquigeqnu. Iga Qotei aqa medabu oqnsim anjam palonteqnum. Anjam di dego oto oto deqa iga truquigeqnu.

¹⁰ Mondon Jesus a olo bosim ingi ingi kalil keretinqa bati deqa qalie ti anjam ti iga truquigeqnu qaji di torei koboqas.

¹¹ Nami e angro kiñala sosinqa e angro kiñilala nanngo anjam ti powo ti areqalo ti oqnsim walweloqnem. Ariya bunuqna e tamo kobaqujaosinqa e angro kiñilala nanngo kumbra di uratem.

¹² Dego kere bini iga Qotei aqa kumbra geregere qalieosai unum. Gago qalie di oto oto deqa iga truquigeqnu. Iga ya qolbiq di gago ulatamu geregere unqa keresai dego kere iga Qotei aqa kumbra geregere qalieosai unum. Mondon iga Qotei aqa ulatamu unsinqa bati deqa iga a qa geregere qalieqom. A iga qa geregere qalieeqnu dego kere iga kamba a qa geregere qalieqom.

¹³ Iga Qotei qa gago areqalo singilateqnum kumbra di gaigai sqas. Iga Qotei qa tarinqeqnum kumbra di dego gaigai sqas. Qalaqalaiyo kumbra di dego gaigai sqas. Ariya qalaqalaiyo kumbra di tulan boledamu. Qalaqalaiyo kumbra dena kumbra kalil tulan bunjrejunu.

14

Iga Qotei aqa anjam palontqom di wau bolequja

¹ Deqa ijo was kalil, ninqi gaigai qalaqalaiyo kumbra dauryoqniy. Osib wau kalil Qotei aqa Mondor na ninqi engeqnu qaji di yqajqa tulan singilaoqniy. Wau boledamu bei agiende. Ninqi Qotei aqa medabu oqnsib anjam palonteqniy.

² Ninqi qalie, tamo nanngi men bulyoqnsib qure utru segi segi nanngo anjam mareqnub di nanngi Qotei segi minjeqnub. Nanngi tamo nanngi minjrosaieqnub. Mondor na nanngi singila enjreqlaqa nanngi uli anjam mareqnub. Deqa tamo bei a qusim poiyqa keresai.

³ Ariya Qotei aqa medabu o qaji tamo nanngi anjam aqa damu babteqnub di tamo nanngi quoqnsib poinjreqnu. Deqa anjam dena nanngi singilatnjroqnsiq nanngi kumbra bole yqajqa are tigeltetnjroqnsiq nanngo are miligi latetnjreqnu.

⁴ Tamo nanngi men bulyeqnub di nanngi nanngo segi are miligi singilateqnub. Ariya Qotei aqa medabu o qaji tamo nanngi anjam aqa damu babteqnub di nanngi na Kristen kalil nanngi dego singilatnjreqnub.

⁵ Ijo are endegsi unu. Ningi kalil men bulyoqnqab di bole. Ariya ningi Qotei aqa medabu oqnsib anjam palontoqnqab di tulan bolequja. Ningi quiy. Tamo bei a men bulyosim qure utru bei nango anjam marim tamo bei a kamba anjam di aqa damu poiym ubtqas di kere. Anjam dena Kristen kalil nangi singilatnjqas. Ariya anjam ubtqajqa tamo bei sqasai di men bulyo tamo a anjam maraiq. Aqa anjam dena Kristen nangi singilatnjqasai.

⁶ O ijo was, ningi ijo anjam endeqa are qaliy. E nungoq bosiy men bulyosiy qure utru bei nango anjam merngit ningi qusib poinqwasai di anjam dena ningi kiyersim aqaryainqwas? Keresai. Ariya e Qotei aqa uli anjam bei ubtosiy merngitqa kiyo, Qotei aqa qalie bei babbatqa kiyo, Qotei aqa medabu osiy anjam palontitqa kiyo, anjam bei plaltitqa kiyo ningi qusib poinqwas di bolequja. Anjam dena ningi aqaryainqwas.

⁷ Ingi qudei nambile sosai qaji e deqa ningi merngit quiy. Tamo bei na yumba qamimqa kiyo gombin anjamimqa kiyo ariya aqa anjam ato di jagwa na osi taqal waiyqas di iga kiyersim aqa lou poigwas? Di keresai.

⁸ Tamo nangi qoto qa gilqa marsib gul anjamibqa ariya gul aqa anjam ato di jagwa na osi taqal waiyqas di tamo yai nangi qoto qa gilqab? Tamo dego bei sosai.

⁹ Dego kere ningi men bulyosib qure utru bei nango anjam marqab di tamo nangi kiyersib qusib poinjqas? Keresai. Nungo anjam di dego jagwa na osi taqal waiyobulqas.

¹⁰ Bole, mandamq endi qure utru segi segi nango anjam gargekoba unub. Anjam kalil di damu ti.

¹¹ Ariya tamo bei na qure utru bei nango anjam e merbim qusiy aqa damu poibqasai di a e qa marqas, "A yaun tamo." Yim deqa e kamba a qa marqai, "A dego yaun tamo."

¹² O ijo was kalil, e qalieonum, ningi Qotei aqa Mondor aqa wau ojajqa tulan arearetngeqnu. Deqa ningi na Kristen nangi singilatnjqajqa wauoqniy.

Men bulyo kumbra

¹³ Ariya nungo ambleq di tamo bei a men bulyosim qure utru bei nango anjam marqa osimqa a mati endegsi Qotei pailiyem, "O Abu, ni na powo ebimqa e anjam endi marsiy olo aqa damu ubtqai."

¹⁴ Ningi are qaliy. E men bulyosiy qure utru bei nango anjam na Qotei pailiyai di ijo mondor ijo are miligiq di unu qaji a segi pailiyimqa ijo areqalo a lanja quqwas.

¹⁵ Deqa e endegyqai. E ijo mondor ti ijo areqalo ti turtosiy pailyoqnqai. E ijo mondor ti ijo areqalo ti turtosiy louoqnqai dego.

¹⁶ Ni ino mondor na segi Qotei pailiosim binjqam di tamo lanaj bei a sosim ino pailyo di poiymasai. Deqa a endegsi marqa keresai, "Ni bole maronum."

¹⁷ Bole, ni Qotei pailyoqnsim binjqeqnum di bolequja. Ariya tamo bei a ino pailyo poiymasai di ino pailyo dena a singilatqa keresai.

¹⁸ E ningi kalil tulan bungosim bati gargekoba men bulyeqnum. Deqa e Qotei minjeqnum, "Keretonum."

¹⁹ Ariya Kristen nangi Qotei louqa koroesoqnibqa e nango koroq di anjam truquyala segi minjqroqnit nangi qusib poinjqas di tulan bolequja. E men bulyosiy qure utru segi segi nango anjam olekoba totoryosiy nangi minjqroqnit nangi poinjqasai di bolesai.

²⁰ O ijo was kalil, ningi angro kiñilala nangi bulosib nanarioqnaib. Ningi tamo bole bole nangi bulosib areqalo bole na soqniy. Ningi angro mom nangi dego bulosib kumbra uge qa nanariosib soqniy. Ningi qalie, angro mom nangi kumbra uge qa poinjrosaieqnu.

²¹ Qotei aqa dal anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo Koba a marqo, ‘E qure utru bei bei nango men na ningi anjam merngit ningi ijo anjam quetbqasai.’ ”

²² Deqa ijo was, men bulyqajqa kumbra di aqa utru agiende. Kumbra dena Qotei na tamo ungasari a qa nango areqalo singilatosaieqnub qaji nangi aqa manwa osornjreqnu. Tamo ungasari a qa nango areqalo singilateqnub qaji nangi qa sai. Ariya Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi anjam palontqajqa kumbra di aqa utru agiende. Kumbra dena Qotei na tamo ungasari a qa nango areqalo singilateqnub qaji nangi aqa manwa osornjreqnu. Tamo ungasari a qa nango areqalo singilatosaieqnub qaji nangi qa sai.

²³ Deqa Kristen koroq di ningi kalil men bulyoqnsib qure utru segi segi nango anjam maroqnqab di bolesai. Ningi degyqab di tamo lanaj qudei kiyo tamo qudei Qotei qaliesai qaji nangi kiyo nungo koro miligiq gilsib nungo anjam di qusib ningi qa marqab, “Nangi nanarionub deqa anjam di mareqnub.”

²⁴ Ariya ningi kalil Qotei aqa medabu oqnsib anjam palontoqnqab di tamo bei Qotei qaliesai qaji kiyo tamo lanaj bei kiyo a nungo koro miligiq gilsim nungo anjam di qusim a poiyyas. Yim anjam dena aqa are qametim a aqa une qa geregere qalieqas.

²⁵ Osim aqa areqalo uge kalil aqa are miligiq di uliejunu qaji di boleq atsim singa pulutosim Qotei aqa ñam soqtosim ningi merngwas, “Bole, Qotei a nungo ambleq endi unu.”

Qotei louqajqa kumbra

²⁶ Deqa ijo was, ningi Qotei louqa korooqnsibqa ningi qudei lou babtoqniy. Ningi qudei Qotei aqa anjam plaltoqniy. Ningi qudei Qotei aqa uli anjam ubtoqniy. Ningi qudei men bulyoqnsib qure utru segi segi nango anjam maroqniy. Ningi qudei qure utru segi segi nango anjam aqa damu poingim ubtoqniy. O ijo was, nungo wau segi segi dena ningi na Kristen tamo ungasari nangi singilatnjroqniy.

²⁷ Tamo qudei nangi men bulyqa are soqnimqa ningi na minjrib nangi aiyel kiyo nangi qalub kiyo segi men bulyqab. Tamo gargekoba nangi men bulyqab di bolesai. Ariya nangi koba na turtosib men bulyaib. Bei namoqna men bulyim bei bunuqna men bulyqas. Ariya nangi men bulyosib anjam maroqnibqa ningi na anjam ubto tamo bei minjib a nango anjam di aqa damu ubteme. Yim tamo ungasari kalil nangi qusib poinjrqas.

²⁸ Kristen koroq di anjam ubtqajqa tamo bei sosaiamqa men bulyo tamo nangi anjam maraib. Nangi mequmosib nango segi are miligiq di Qotei pailyebe.

²⁹ Ningi na Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi dego minjribqa nangi aiyel kiyo nangi qalub kiyo segi anjam palontoqnebe. Tamo gargekoba nangi anjam palontoqnaib. Nangi anjam palontoqnibqa tamo qudei na nango anjam di geregere pegiyoebe.

³⁰ Tamo bei a Qotei aqa anjam palontoqnm ariya Qotei na tamo bei awejunu qaji a anjam bei osoryim tamo nami anjam palonteqnu qaji a mati medabu getentim tamo di a kamba tigelosim anjam palonteme.

³¹ Ningi segi segi kalil kumbra di dauryosib Qotei aqa medabu oqnsib anjam palontoqniy. Palontoqnib Kristen kalil nangi quoqnsib poinjroqnm anjam dena nangi singilatnjroqnqas.

³² Ningi na Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi minjribqa nangi nango segi so geregere taqatoqnsib anjam palontoqnebe.

³³⁻³⁴ Qotei a aqa segi wau kalil geregere yoqnsiq aqa wau bei niñaqyosaieqnu. A are lawo qa utru.

Ariya ungasari nangi Kristen koroq di anjam maraib. Nangi mequmesoqnebe. Qure qure kalilq di Kristen ungasari nangi degyeqnu. Deqa ungasari nangi nanjo segi ñam aguq atoqnsib nanjo tamo nanjo sorgomq di geregere mequmosib soqnebe. Agi anjam di Moses aqa dal anjamq di unu.

³⁵ Deqa Kristen koroq di ungasari nangi anjam bei aqa damu geregere qalieqajqa are soqnim ningi na nangi endegsib minjriy, “Yaintim nunjo segi talq di ningi nunjo gumbulun nangi nenemnrib nangi na anjam aqa damu merngwab.” Ningi na ungasari nangi degsib minjriy. Di kiyaaqa? Ungasari nangi Kristen koroq di anjam marqab di kumbra bolesai.

³⁶ O ijo was, Qotei aqa anjam nunjoq dena namoqna brantej e? Ningi segi na Qotei aqa anjam osib nunjo areqaloq di singilateb ariya Kristen tamo qudei nangi Qotei aqa anjam osaieqnu e? Sai.

³⁷ Tamo bei a endegsi are qalqas, “E Qotei aqa medabu o qaji tamo bole. E Qotei aqa Mondor ti unum.” A kere degsi are qalqo. Ariya tamo di a olo endegsi poiyem, “Anjam Pol na nengrenyosiq gagoq qarinyqo qaji endi Tamo Koba aqa segi dal anjam tintin.”

³⁸ Tamo di a ijo anjam endi urataiq. A uratqas di ningi na endegsib minjiy, “Ni Qotei aqa medabu o qaji tamo bolesai.”

³⁹ Deqa ijo was, ningi Qotei aqa medabu osib anjam palontqajqa tulan singilaoqniy. Kristen koroq di tamo qudei nangi men bulyoqnib ningi na nangi saidnjraib.

⁴⁰ Ningi Qotei louqajqa kumbra kalil geregere taqatosib dauryosib soqniy.

15

Kristus a moisiq olo subq na tigelej

¹ O ijo was kalil, Yesus aqa anjam bole e nami palontoqnsim merngoqnem qaji di bini e olo pulutosiy ningi merngwai. Anjam di agi ningi osib singila na tigelejunub.

² E qalie, anjam e palontoqnem qaji di ningi torei ojsib nunjo areqaloq di singilateb. Deqa Qotei na ningi elenje. Ningi laja baban na singilateb qamu Qotei a ningi elenqa keresai qamu.

³ Anjam bole e ningi merngoqnem qaji di e Kristus aqa banq na em. Anjam di tulan kobaquja. Anjam agiende. Kristus a gago une qa moiyej. Anjam di agi nengrenq di unu.

⁴ A moinaqa subq ateb. Bati qalub koboonaqa a olo subq na tigelej. Anjam di dego nengrenq di unu.

⁵ A subq na tigelosiq Pita aqaq di brantonaq unej. Osiqa aqa angro 12 nanjoq di dego brantonaq uneb.

⁶ Osiqa bunuqna bati qujai qa a Kristen was 500 nanjoq di dego brantonaq uneb. Nangi gargekoba bini unub. Ariya nangi qudei moreneb.

⁷ Bunuqna a Jems aqaq di dego brantonaq unej. Osiqa aqa anjam maro tamo kalil nanjoq di dego brantonaq uneb.

⁸ Olo bunuqna a ijoq di dego brantonaq unem. Unja bei a bati grotosim aqa angro ougetqas dego kere Kristus a ijoq di brantonaq unem.

⁹ E nami Qotei aqa tamo ungasari nangi ugeugeinjroqnem. Deqa ningi e Yesus aqa anjam maro tamo bolesai edegwab di kere. Yesus aqa anjam maro tamo kalil nangi na e bunbejunub deqa ijo ñam tulan aguq aiyejunu.

¹⁰ Ariya Qotei a e qa are boleiyej deqa bini e aqa anjam maro tamo unum. A e qa are boleiyej aqa kumbra di laja ulonjosai. E aqa kumbra di osim singila na

waukobaeqnum. Ijo wau di tulan kobaoqnsiq Qotei aqa anjam maro tamo kalil nango wau bunyejunu. Ariya e ijo segi singila na wau di yosaieqnum. Qotei a e qa are boleiyey deqa aqa singila na e wau di yeqnum.

¹¹ Qotei aqa anjam maro tamo qudei na kiyo e na kiyo wau di yeqnum di ungum. Yesus a moisiq olo subq na tigelej anjam di iga kalil koba na palonteqnum. Anjam di qujai ningi osib nungo areqaloq di singilateb.

Tamo ungasari moreño qaji nangi olo subq na tigelqab

¹² Kristus a moinaqa Qotei na olo subq na tigeltej anjam di iga gaigai palonteqnsim laqnum. Ariya kiyaa ningi qudei mareqnub, “Tamo moreño qaji nangi olo subq na tigelqasai”?

¹³ Tamo moreño qaji nangi olo subq na tigelqasai anjam di bole qamu Qotei na Kristus dego subq na tigeltosai qamu.

¹⁴ Qotei na Kristus subq na tigeltosai qamu anjam iga palonteqnum qaji di bolesai qamu nungo areqalo Kristus qa singilateqnub qaji di laña ulonej qamu.

¹⁵ Qotei na tamo moreño qaji nangi olo subq na tigeltjrqasai anjam di bole qamu Qotei na Kristus dego subq na tigeltosai qamu iga Qotei aqa kumbra qa mare mare laqnum di iga gisan anjam mare mare laqnum qamu. Agi iga endegsi mare mare laqnum, “Qotei a Kristus subq na tigeltej.”

¹⁶ Qotei na tamo moreño qaji nangi olo subq na tigeltjrqas anjam di bolesai qamu Qotei na Kristus dego subq na tigeltosai qamu.

¹⁷ Qotei na Kristus subq na tigeltosai qamu nungo areqalo Kristus qa singilateqnub qaji di laña ulonej qamu ningi nungo uneq di unub qamu.

¹⁸ Deqa tamo nangi nami Kristus qa nango areqalo singilatosis moreñeb qaji nangi torei padaleb qamu.

¹⁹ O ijo was kalil, iga ingi bole bole Kristus na mondon egwas qaji deqa tarineqnum. Ariya iga subq na olo tigelqasai anjam di bole qamu iga mandam qa ingi ingi qa segi tarineqnum qamu iga tulan sougetejunum qamu. Gago so uge dena mandam tamo kalil nango so uge tulan bunyejunu qamu.

²⁰ Ariya iga degsi sougetosai. Kristus a moinaqa Qotei na olo subq na tigeltej. Kristus a tamo kalil nami moreñeb qaji nangi qa namoosiq subq na tigelej.

²¹ Ningi qalie, tamo qujai Adam a une atej deqa a moiyo qa utru. Dego kere Kristus a subq na tigelo qa utru.

²² Adam aqa moma kalil nangi moreñeqnub. Dego kere Kristus aqa tamo kalil nangi olo nambile oqab.

²³ Iga gago segi segi bati dauryosim subq na tigelosim nambile oqom. Namogna Kristus a subq na tigelej. Mondon a olo lan qureq na bamqa iga aqa segi tamo ungasari unum deqa iga dego subq na tigelqom.

²⁴ Iga subq na tigelamqa diño bati brantqas. Bati deqa mandor nangi ti mondor uge uge ti gate kokba ti nango singila ti kalil Kristus na kobotnjrqas. Osim a na ingi ingi kalil elenjosim aqa Abu Qotei aqa banq di uratqas. Yim Qotei a Mandor Koba sosim ingi ingi kalil di taqatqas.

²⁵ Kristus a degyqas. Di kiyaa? A Mandor Koba sosim gilsim gilsim diño bati brantimqa Qotei a Kristus aqa jeu tamo kalil nangi joqsim aqa sorgomq di atim a na nangi taqatnjresqas.

²⁶ Osim bati deqa a na aqa jeu tamo kalil nangi di kobotnjrsim ariya a moiyo dego kobotqas.

²⁷ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Qotei na ingi ingi kalil elenjosim Kristus aqa sorgomq di atqas.” O ijo was, Qotei na ingi ingi kalil di elenjosim Kristus aqa sorgomq di atqas deqa iga qalieonum, Qotei a segi Kristus aqa sorgomq di sqasai.

²⁸ Mondon Qotei na ingi ingi kalil di Kristus aqa sorgomq di atim soqnim Qotei aqa Niri a kamba dego Qotei aqa sorgomq di sqas. Deqa Qotei a segi na ingi ingi kalil di tulan bunjrsimqa a nanjo Mandor Koba sosim bati gaigai nangi taqatnjroqnqas.

²⁹ Ningi qalie, tamo qudei na tamo moreño qaji nangi aqaryainjroqnsib nanjo sawa osib yanso eqnub. Tamo moreño qaji nangi olo subq na tigelqasai anjam di bole qamu nangi kiyaga kumbra degyeqnub?

³⁰ Od, tamo moreño qaji nangi olo subq na tigelqab anjam di iga mare mare laqnum. Mare mare laqnam tamo gargekoba nangi iga qa njirinoqnsib bati gaigai iga padaltgwa laqnub. Tamo moreño qaji nangi olo subq na tigelqab anjam di bolesai qamu iga kiyaga anjam di mare mare laqnsim dena gulbe eqnum?

³¹ O ijo was, e bole maronum, e bati gaigai moiqa laqnum. E ningi qa are qaloqnsim deqa moiqa laqnum. Ningi gago Tamo Koba Kristus Yesus beteryejunub deqa e ningi qa tulan areboleboleibegnu.

³² Jeu tamo nangi wagme juwan bul unub deqa nangi na e moiyoqbqa laqnub. E Efesus qureq di nangi ti qotoqnm. E mandam qaji ingi ingi oqajqa marsim nangi ti qotosaioqnm. Tamo moreño qaji nangi olo subq na tigelqasai anjam di bole qamu iga endegsi mare mare laqnum qamu, “Iga nebe kiyo moiqom deqa ungum, iga alanoqnsim gago segi jejamu qa areboleboleigoqnm ingi ti ya ti uyoqnqom.” Degsi mare mare laqnum qamu.

³³ O ijo was kalil, tamo qudei na ningi gisanqab deqa ningi geregere nam atoqniy. Anjam bei unu di ningi qalie. Anjam agiende, “Ningi tamo uge uge nangi koba na laqnaib. Laqnqab di nangi na nunjo areqalo niñaqyetngibqa ningi kumbra bole uratosib nangi daurnjrqab.” Anjam degsi unu.

³⁴ Deqa ningi areqalo bole ti sosib olo une yoqnaib. Ningi quiy. Nunjo ambleq di tamo qudei nangi Qotei qaliesai bole sai. Ningi jemaingwajqa deqa e ningi degsi merngonum.

Tamo moreño qaji nanjo jejamu kiyero osib olo tigelqab?

³⁵ Ariya ijo was kalil, tamo bei na e endegsi nenembqas, “Tamo moreño qaji nangi kiyersib olo subq na tigelqab? Nanjo jejamu kiyero osib olo tigelqab?”

³⁶ O ijo was kalil, tamo di a nanariosim deqa degsi nenembqas. Ningi qalie. Kurgus bunuj breiyibqa mandamq aisim a lanja mandamq di sqas. Ariya kurgus moiyo breiyib a olo nambile sosim qoqitosim oqwas.

³⁷ Kurgus kiyo saga kiyo qoqitosiq geitqo qaji di otorosim olo yagwasai. Aqa gei moiyo segi yagim dena oqwas.

³⁸ Tamo bei na kurgus yago kiyo saga yago kiyo yagimqa a olo qoqitosim oqimqa Qotei aqa segi areqalo na nangi tanu segi segi enjrqas. Nanjo tanu di uno segi segi.

³⁹ Tamo ti wagme ti qebari ti qe ti nangi dego nanjo jejamu uno segi segi.

⁴⁰ Lan goge qaji ingi ingi nanjo uno bei. Mandam qaji ingi ingi nanjo uno bei. Lan goge qaji ingi ingi nanjo wala bei. Mandam qaji ingi ingi nanjo wala bei.

⁴¹ Sen ti bai ti bongar ti nanjo rian segi segi. Bongar kalil dego nanjo rian segi segi.

⁴² Tamo subq na tigelqab qaji nangi kere dego. Tamo nangi moreñeqnab nanjo jejamu subq ateqnub di qusaeqnu. Nangi subq na tigelabqa nanjo jejamu olo qusaqasai. Nangi nambile gaigai sqab.

⁴³ Tamo nangi moreñeqnab nanjo jejamu subq ateqnub di jejamu uge. Nangi subq na tigelabqa nanjo jejamu tulan boledamu sqas. Tamo nangi

moreñeqnab nanngo jejamu subq ateqnub di singila saiqoji. Nanngi subq na tigelabqa nanngo jejamu singila ti sqas.

⁴⁴ Tamo nanngi moreñeqnab nanngo jejamu subq ateqnub di mandam qaji jejamu. Nanngi subq na tigelabqa nanngo jejamu lan qure qaji jejamu sqas.

Mandam qaji jejamu unu. Lan qure qaji jejamu dego sqas.

⁴⁵ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, “Adam namo qaji a mandamq endena brantej. Deqa a mandam qaji nambile osiq soqnej.” Ariya Adam bunu qaji a Mondor ti soqnej. Deqa a na iga lan qure qaji nambile egwas.

⁴⁶ Lan qure qaji nambile a namoqna brantosai. Mandam qaji nambile a namoqna brantej. Lan qure qaji nambile a bunuqna brantqas.

⁴⁷ Qotei na Adam namo qaji a mandam na gereiyej. Deqa a mandam tamo. Ariya Adam bunu qaji a lan qureq na bej.

⁴⁸ Adam namo qaji a mandam tamo soqnej deqa aqa moma kalil nanngi dego mandam tamo unub. Ariya Adam bunu qaji a lan qure qaji tamo unu deqa aqa tamo kalil nanngi dego lan qure qaji tamo sqab.

⁴⁹ Adam namo qaji a mandam tamo soqnej deqa iga a bulosim mandam tamo unum. Dego kere Adam bunu qaji a lan qure qaji tamo unu deqa mondon iga a bulosim lan qure qaji tamo sqom.

⁵⁰ O ijo was, e ningi endegsi merngwai. Qotei na mandam tamo nanngi elenqa keresai. A nanngo Mandor Koba sosim nanngi taqatnjrq keresai dego. Gago jejamu moisiq qusaeqnu qaji di nambile gaigai sqa keresai.

⁵¹ Deqa e uli anjam bei ningi endegsi merngwai. Iga kalil moiqasai. Iga kalil jejamu bulyosim jejamu bunuj oqom.

⁵² Qotei na gul bunu geten qaji anjamimqa tamo nami moreñeb qaji nanngi subq na tigelqab. Deqa nanngo jejamu olo bunu qusaqasai. Iga tamo moiyoasai unum qaji iga dego jejamu bulyosim nanngi ti koba na jejamu bunuj oqom. O ijo was, kumbra di urur brantoqujatqas.

⁵³ Gago jejamu ugeqas qaji endi iga uratosim olo jejamu bei ugeqasai qaji di oqom. Gago jejamu moiqas qaji endi iga uratosim olo jejamu bei moiqasai qaji di oqom.

⁵⁴ Bole, gago jejamu ugeqas qaji endi iga uratosim olo jejamu bei ugeqasai qaji di oqom. Gago jejamu moiqas qaji endi iga uratosim olo jejamu bei moiqasai qaji di oqom. Yim bati deqa Qotei aqa anjam bei nami nenngrenyeb qaji di aqa damu brantqas. Anjam agiende, “Qotei a tulan singilaosiq deqa a qoto bunyosiq moiyo kobotej.

⁵⁵ O Moiyo, ni gaigai singilaoqnsim tamo nanngi qoto itnjreqnum. Ariya ino singila di qabi unu? A koboej. O Moiyo, ni gaigai tamo nanngi qaja na ñumeqnum. Ariya ino qaja di qabi unu? A koboej.”

⁵⁶ O ijo was ningi quiy. Moiyo aqa qaja agi gago une. Une aqa singila agi Qotei aqa dal anjam.

⁵⁷ Ariya gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa wau na iga qoto bunyoqnsim tigelejnum. Qotei a segi na iga singilatgeqnu deqa iga a tulan binjoqnm.

⁵⁸ Deqa ijo was bole, ningi singila na tigelesosib Tamo Koba Yesus qa waukobaoqniy. Ningi wau di uratosib asgingaiq. Ningi qalie, ningi Yesus aqa wau ojeqnu di ningi lan wauosaieqnu. Wau di ulonqa keresai. Deqa ningi gaigai singila na wauoqniy.

¹ Ariya ijo was, ningi na Jerusalem Kristen nangi qa silali koroiyiy. Silali koroiyqajqa gam di e nami Galesia Kristen nangi osornjrnang nangi dauryeb. E ningi dego gam di osorngit dauryiy. Gam agiende.

² Yori bati gaigai olo nebeoqnimqa ningi segi segi silali soqnim oto oqnsib nungo segi talq di atoqniy. Bunuqna silali kobaamqa e botqa ningi nami silali ateb unu deqa urur koroiyib e na osiy qarinyit Jerusalem aiqas. Deqa bati di ningi olo silali qa namqasai.

³ E botqa ningi na tamo qudei giltjnrib e nenngren bei nangi enjrsiy qarinnjrit nangi silali di osib Jerusalem aiqab.

⁴ E dego aiqa are soqnim nangi na e daurbosib iga koba na aiqom.

Pol a Korin Kristen nanjoq bqa marej

⁵ Ariya e mati Masedonia sawa ambleq na walwelosiy aisiy dia Kristen nangi unjrsiy bunuqna e nunjoq bqai.

⁶ E nunjoq bosiy ningi koba na sqai kiyo. E qaliesai, e bati olekoba kiyo ningi koba na soqnit ulili bati koboqas. E ningi koba na sosiy olo uratngosiy sawa beiq gilqa laqnit ningi na e silali qa aqaryaibib e gilqai.

⁷ Ijo are endegsi unu. E bati truquyala ningi koba na sqasai. Tamo Koba a na odbimqa e bati olekoba ningi koba na sqai.

⁸ Ariya e Efesus qureq endi soqnit Juda nango yori bati koba nam Pentikos di brantqas.

⁹ Qotei na gam waqtetbej deqa e qure endia Yesus aqa wau yoqnsim tamo ungasari gargekoba nangi are bulyetnjreqnum. Yeqnam jeu tamo gargekoba nangi ijo wau di ugeugeiyqajqa laqnub.

¹⁰ Timoti a nunjoq bamqa ningi a osib gereiyiy. Yim a ulaqasai. A ningi koba na are lawo sqas. Ningi quiy. Timoti a e ombla Tamo Koba aqa wau ojeqnum.

¹¹ Deqa tamo bei na Timoti aqa nam ugetaiq. Ariya Timoti a olo ningi uratngosim walwelqa laqnimqa ningi a silali qa aqaryaiyosib lawo na suweiyib a olo ijoq bqas. A Kristen was qudei nangi koba na ijoq bqab deqa e nangi qa tariñoqnqai.

¹² Gago was Apolos a endi unu. E a qa ningi saingit quiy. E bati gargekoba singila na Apolos minjoqnem, “Gago Kristen was qudei nangi Korin Kristen nanjoq giloqnb ni nangi daurnjsim gile.” Onaqa a gilqa uratoqnej. Bunuqna a nunjoq bqajqa bati kereamqa a nunjoq bqas.

Pol aqa anjam mutu qudei

¹³ Ariya ijo was, ningi geregere nam atoqniy. Osib singila na tigeloqnsib Yesus qa nungo areqalo singilatoqniy. Ningi gulbe bei qa ulaaib. Ningi singila na soqniy.

¹⁴ Osib ningi kumbra bei yqa maroqnsib qalaqalaiyo kumbra na yoqniy.

¹⁵ Tamo kalil Akaia sawaq di unub qaji nangi are bulyosaisonabqa Stefanas aqa tal qujai nangi namoqna are bulyeb. Stefanas aqa tal qujai nangi Qotei aqa tamo ungasari nangi qa wauoqnsib unub. O ijo was ningi di qalie. Deqa e ningi singila na endegsi merngwai.

¹⁶ Ningi tamo deqaji nango sorgomq di geregere soqniy. Sosib tamo kalil Qotei aqa wau ojeqnub qaji nango sorgomq di dego soqniy.

¹⁷ Nungo ambleq dena Stefanas na Fortunatus na Akaikus na nangi qalub ijoq beb deqa e tulan areboleboleibej. Ningi kalil ijoq bqa keresai deqa nangi kamba ijoq beb.

¹⁸ Bosib ijo are latetbeb. Nangi nami nungo are dego latetngoqneb. Deqa ningi tamo deqaji nangi qa tulan areboleboleingoqneme.

¹⁹ Ariya tamo ungasari Esia sawaq endi Qotei qa loueqnub qaji nangi na ningi kaiyeingonub. Akwila Prisila wo nangi aiyel dego ningi qa tulan areboleboleinjreqnu deqa nangi Tamo Koba aqa ñam na ningi kaiyeingonub. Tamo ungasari kalil nango aiyel talq di Qotei qa loueqnub qaji nangi dego ningi kaiyeingonub.

²⁰ Kristen was kalil qure endia unub qaji nangi na dego ningi kaiyeingonub. Ariya ningi na nungo Kristen was nangi segi segi kundoqnjriy. Kumbra di agi Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nangi yeqnub.

²¹ E Pol. E ijo segi ban na kaiye anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum.

²² E ijo anjam getentqai. Tamo bei a Tamo Koba Yesus qalaqalaiyqasai di Qotei na kamba tamo di qoreiyosim ñolawotqas. O Tamo Koba Yesus, ni aue.

²³ Tamo Koba Yesus a ningi qa are boleyeme.

²⁴ E Kristus Yesus aqa ñam na ningi kalil qalaqalaingeqnum. Bole.

2 KORIN

Pol a Yesus Kristus aqa wau tamo

¹ E Pol. Kristus Yesus na e qarinqbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Qotei aqa segi areqalo na e wau di ebej. Aqo gago was Timoti wo anjam endi nengrenyonum. Nengrenyosim ningi Korin qureq di Qotei qa loueqnub qaji ningi ti Qotei aqa segi tamo ungasari kalil Akaia sawaq di unub qaji nanqi qa ti qarinyonum.

² Gago Abu Qotei wo Tamo Koba Yesus Kristus wo nanqi aiyel ningi qa are boleinjrimqa ningi lawo na soqniy.

Qotei a gago are latetgeqnu

³ Iga gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei aqa ñam soqtoqnqom. A gago Abu unu deqa a iga qa dulqajqa utru. A gago are tulan latetgwajqa Qotei.

⁴ Deqa a gago gulbe kalil qa iga are latetgeqnu. A kumbra degyeqnu deqa iga na olo kamba Kristen tamo ungasari gulbe ti unub qaji nango are latetnjreqnum.

⁵ Kristus a jaqatin koba qoboiey deqa iga a ombla jaqatin koba qoboieyqnum. Dego kere Kristus a are tulan laesonaqa iga a ombla are tulan laejunum.

⁶ O ijo was kalil, aqo Timoti wo gulbe eqnum di aqa utru agiende. Gago gulbe dena Qotei na nungo are latetngosim ningi elenqas. Ariya Qotei na gago are latetgeqnu di aqa utru agiende. Kumbra dena dego Qotei na nungo are latetngoqnqas. Yimqa jaqatin iga qoboieyqnum qaji di ningi dego qoboioqnsib singila na tigelesqab.

⁷ Iga ningi qa gago areqalo singilatosim endegsi mareqnum, bole, ningi singila na tigelesqab. Iga qalieonum, ningi iga ti beterosim jaqatin eqnum deqa Qotei na ningi iga ti gago are latetgoqnqas.

⁸ O ijo was kalil, iga Esia sawaq di gulbe kobaquja item. Gulbe dena iga ugeugeigosiqa gago singila tulan bunyej. Deqa iga endegsi are qalem, gulbe dena iga moiyoqngwas. O ijo was, ningi gago gulbe deqa qalieoiy.

⁹ Bole, iga are qalem, gulbe dena iga moiyoqngwas. Anjam pegiyo tamo na tamo bei minqas, “Ni une ti unum deqa ni moiqam.” Dego kere iga are qalem, gulbe dena iga moiyoqngwas. Qotei na gulbe di iga egej. Di kiyaqa? Iga gago segi singila qa are qalaim deqa. Iga Qotei aqa singila qa are qaloqnqom. Agi a na qujai moiyo tamo nanqi olo subq na tigeltjreqnu.

¹⁰ O ijo was, gulbe dena iga moiyoqngwa laqnaqa Qotei na gulbe di taqal atetgej. Bunuqna dego a na gago gulbe taqal atetgoqnqas. Deqa iga Qotei qa gago areqalo singilatoqnsim mareqnum, bole, a na olo gago gulbe taqal atetgoqnqas. Yim iga bole sqom.

¹¹ O ijo was ningi iga qa Qotei pailyoqniy. Yimqa Qotei a nungo pailyo de ti tamo ungasari gargekoba nango pailyo ti quoqnsim iga aqaryaigoqnqas. Gam dena ningi na dego iga aqaryaigoqnqab. Yim tamo ungasari gargekoba nanqi Qotei tulan binjiyoqnqab.

Pol a Kristen nanqi gisanjrosaiqnej

¹² O was kalil, ijo are miligiq di e qalieonum, e kumbra bole tintin segi dauryoqnsim unum. E ijo kumbra deqa tulan areboleboleibeqnu. Kumbra bole kalil Qotei na osorbeqnu qaji di segi e dauryoqnsim unum. E mandam tamo nango powo na kumbra di yosaieqnum. Qotei a e qa are boleioqnsiq

kumbra osorbegnu qaji di segi e yeqnum. Deqa e na tamo ungasari kalil nanqi kumbra bole gaigai enjreqnum. Agi e na ningi dego kumbra tulan boledamu enjgoqnem.

¹³⁻¹⁴ Ijo anjam endi ningi sisiosib poingwajqa deqa e nengrenyonum. Bole, ijo anjam qudei qa ningi geregere poingosai unu. Ariya ijo are endegsi unu. Ningi ijo anjam kalil qa poingekritim gilsib diño bati itqab. Yim gago Tamo Koba Yesus a olo bqajqa batiamqa ningi e qa tulan areboleboleingim e kamba dego ningi qa tulan areboleboleibqas.

¹⁵⁻¹⁶ Ijo are miligiq di e nami qalieem, ningi ijo kumbra kalil qa tulan areboleboleingim sqab. Utru deqa e na ningi merngem, “E mati nungoq bosiy ningi uratngosiy Masedonia sawaq gilsiy dena puluosiy nungoq olo bqai.” Od, e bati aiyel nungoq bqajqa are qalem. Di kiyaga? Qotei na ningi gereingo aiyeltngwajqa deqa. E nungoq olo bosiy dena Judia sawaq aiga laqnitqa ningi silali qa aqaryaibibqa e gamq di ingi bei qa truquaim deqa ti are qalem.

¹⁷ Ningi endegsib are qaleqnu kiyo, “Pol aqa anjam di a dauryosai. A na iga gisanje. A mandam tamo nanqi kumbra dauryoqnsiq deqa a anjam bei maroqnsiq olo urateqnu. A lana odoqnsiq olo saideqnu.” O ijo was ningi e qa degsib are qalaib.

¹⁸ Qotei a tamo bole unu deqa a aqa segi anjam kalil dauryeqnu. Deqa e dego anjam bole segi ningi merngeqnum. E lana odoqnsim olo saidosaieqnum.

¹⁹ Nami aqo Timoti wo Sailas ombla na wauoqnsim Qotei aqa Niri Yesus Kristus aqa anjam palontoqnsim ningi merngoqnem. Ningi qalie, Yesus a dego lana odoqnsiq olo saidosaieqnu. A gaigai Qotei aqa ñam na odeqnu.

²⁰ Qotei a nami ingi bole bole iga egwajqa marej. Kristus a odeqnu deqa Qotei na ingi di iga egwas. Deqa iga Kristus aqa ñam na mareqnum, “Bole.” Osim iga Qotei aqa ñam soqteqnum.

²¹ Qotei a segi na ningi iga ti singilatgeqnu. Singilatgeqnaqa ningi iga ti Kristus beteryejunum. A na qujai iga aqa segi qa marsiq giltgej.

²² Osiqa aqa toqor egsiq gago are miligiq di atej unu. Aqa toqor di aqa Mondor Bole. Mondor di Qotei na iga namo egej deqa iga qalieonum, bunuqna ingi bole bole a na iga egwa marej qaji di dego egwas.

Pol a Korin Kristen nanqi gulbe enjrq uratosiq deqa a nanqoq olo bosai

²³ O ijo was, e Qotei aqa ñam na ningi endegsi merngwai. E ningi gulbe engwa uratosim deqa e olo Korin qureq bosai.

²⁴ Nunqo areqalo Yesus qa singilateqnu qaji di iga na lana taqatosieqnum. Iga ningi ti koba na Yesus aqa wau ojeqnum. Di kiyaga? Ningi tulan areboleboleingwajqa deqa. Iga qalieonum, ningi nunqo areqalo Yesus qa geregere singilatosib tigelejunub.

2

¹ Ariya e olo Korin qureq bosai. E marem, e olo are gulbe na nunqoq bqasai.

² E ningi are gulbetetngwai di tamo yai na olo ijo are boletetbqas? Ningi segi na ijo are boletetbqa kere.

³ Deqa e nunqoq olo bosiy are gulbe oqa uratonum. E nunqoq bosiy areboleboleibqas di kere. Utru deqa e anjam bei nami nengrenyosim nunqoq qarinyem. E qalieem, e areboleboleibqas di ningi kalil dego ijo arebolebole di unsib e koba na areboleboleigwas.

⁴ Bole, e are gulbe ti akam ti sosim anjam di nengrenyem. E ningi are gulbetetngwa osim anjam di nengrenyosai. E ningi tulan qalaqalaingeqnum di ningi qalieqajqa deqa e anjam di nengrenyem.

Ningi na tamo une atej qaji aqa une kobotetiy

⁵ Tamo qujai nami une atej qaji di aqa une qa e anjam koba mernɣwasai. Tamo dena e are gulbetetbosai. A ningi kalil are gulbetetɣej.

⁶ Aqa une aqa awai uge ningi gargekoba na a yeb di kerego.

⁷ Deqa bini ningi olo aqa une kobotetosib aqa are latetiy. Yim a are boleqas. Ningi degyqasai di a olo are tulan gulbe ti so uge.

⁸ Deqa ningi a olo qalaqalaiyo kumbra osoryoqniy. Yim a qalieqas, ningi a torei qoreiyosai.

⁹ E nungo kumbra tenemtosiɣ ningi ijo anjam kalil dauryeqnub kiyo sai kiyo di qalieqajqa deqa e nami anjam nengrenɣosim nungoq qarinyem.

¹⁰ Ningi tamo bei aqa une kobotetqab di e kamba dego aqa une kobotetqai. E tamo bei aqa une kobotetqai di e ningi qa osiy Kristus aqa ɳamgalaq di kobotetqai.

¹¹ Tamo uge Satan na iga gisaɳgosim ugeugeigaim deqa e degyqai. Satan aqa areqalo uge ti aqa uli kumbra ti di iga bole qalieonum.

Pol a Taitus unqa marej

¹² O ijo was kalil, e Kristus aqa anjam bole palontqa osim walwelosim Troas qureq di brantem. Brantonam Tamo Koba a na gam waqtetbonaqa e dia aqa wau ojoqnem.

¹³ Bati di e ijo was Taitus itosai deqa e a qa are koba qaloqnem. Deqa e Troas Kristen nanɳi olo uratɳjrsim Masedonia sawaq gilem.

Yesus aqa wau tamo nanɳi qoto bunyeqñub

¹⁴ Qotei a gaigai iga aqaryaigeqnaqa iga Kristus aqa siɳgila na qoto bunyeqñum. Deqa e Qotei tulan biɳiyeqñum. Iga Qotei aqa wau ojeqñum deqa tamo unɳasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanɳi Qotei qa bole poinjreqñu. Nanɳo powo di saban quleq ti bolequja bul.

¹⁵ Od, gago wau di qurem quleq ti bul Kristus na Qotei atraiyeqñu qaji. Quleq di tamo unɳasari Qotei na eleneqñu qaji nanɳi ti tamo unɳasari padalqa gamq di unub qaji nanɳi ti nanɳoq aiyeqñu.

¹⁶ Quleq dena tamo unɳasari padalqa gamq di unub qaji nanɳi moiyoɳɳjreqñu. Osiqa tamo unɳasari Qotei na eleneqñu qaji nanɳi ɳambile enjreqñu. Tamo yai nanɳi Qotei aqa wau di yqa kere? Tamo dego bei sosai.

¹⁷ Ningi qalie, Qotei aqa anjam maro tamo gargekoba nanɳi silali oqajqa deqa osib Qotei aqa anjam mare mare laqñub. Ariya iga nanɳi bul sai. Qotei na iga wau egej deqa iga gisaɳ na wauosaieqñum. Iga Kristus koba na are qujaitosim Qotei aqa ɳamgalaq di aqa anjam mare mare laqñum.

3

Yesus aqa wau tamo nanɳi anjam bunuj mare mare laqñub

¹ Iga gago segi ɳam soqtqajqa are unu e? Sai. Tamo qudei na kiyo ningi na kiyo iga qa anjam bolequja nengrenɣqab di unɳum. Ningi na kiyo tamo qudei na kiyo anjam bolequja di sisiyosib gago ɳam soqtetgwab di dego unɳum. Iga deqa are qalosaieqñum.

² Ningi segi nengren bulosib gago kumbra qa saoqnsib laqñub. Ningi nengren bul unub deqa tamo kalil nanɳi nengren di sisiyoqnsib iga qa poinjreqñu. Nengren di gago are miligiq di unu.

³ Kristus a segi na anjam di nengrenɣobulej. Nengren di Kristus aqaq na bosiq boleq di unu. Nengren di ningi segi. Agi iga ningi wauetɳgeqñum. Kristus a mandam tamo bei aqa siɳgila na anjam di nengrenɣosai. A Qotei ɳambile gaigai unu qaji aqa Mondor aqa siɳgila na anjam di nengrenɣej. A meniɳq di nengrenɣosai. A tamo unɳasari nanɳo are miligiq di nengrenɣej.

⁴ Anjam di aqa utru agiende. Qotei a Kristus aqa ñam na iga wau egej deqa iga aqa wau ojeqnum. Iga qalieonum, Qotei na aqa wau di geregere boletqas.

⁵ Bole, iga segi na wau di yqa keresai. Deqa iga gago segi singila na Qotei aqa wau yeqnum degsi marqa keresai. Qotei a segi na iga singila egeqnaqa iga aqa wau yeqnum.

⁶ Gago wau agiende. Iga Kristus aqa anjam bunuj palontoqnsim laqnum. Anjam bunuj di tamo qudei na dal anjamq di nengrenyosai. Qotei aqa Mondor a segi na babtej. Dal anjam na tamo ungasari nanngi moiyojnreqnu. Ariya Qotei aqa Mondor na tamo ungasari nanngi nambile enjreqnu.

⁷ Od, dal anjam na tamo ungasari nanngi moiyojnreqnu. Dal anjam aqa wau agide. Dal anjam di Qotei a nami meninq di nengrenyonaqa a rian ti brantej. Deqa Moses aqa ulatamu rianonaqa Israel tamo ungasari nanngi aqa ulatamu koqyqa keresai. Nam qamotnjrej. Bunuqna rian di olo koboej.

⁸ Ariya Mondor aqa wau bunuj unu. Aqa wau dena dal anjam aqa wau tulan bunyejunu. Mondor aqa wau di olo torei rianosi qoge oqej.

⁹ Dal anjam aqa wau agiende. A na gago une qa iga mergoqnsiq padaltgeqnu. Bole, dal anjam aqa wau di nami rian ti bej. Ariya Qotei na iga tamo bole une saiqoji sqajqa gam babtej. Wau di olo tulan rian koba ti bej. Rian dena dal anjam aqa rian tulan bunyejunu.

¹⁰ Wau bunuj di rian koba ti unu. Rian dena wau namij aqa rian tulan bunyejunu. Deqa iga wau namij aqa rian uneqnum di a torei koboej.

¹¹ Wau namij di gaigai sqa keresai. A koboqas. Bole, a rian ti bej. Ariya wau bunuj gaigai sqas qaji a olo tulan rian koba ti unu. Rian dena wau namij aqa rian tulan bunyejunu.

¹² Rian koba di mondon bosim gaigai gagoq di sqajqa deqa iga tarinoqnsim unum. Deqa iga ulaosaieqnum. Iga rian deqa mare mare laqnum.

¹³ Iga Moses soqnej dego sai. Moses aqa ulatamu rian ti soqnej deqa a gara mutu oqnsiq dena aqa ulatamu kabutoqnej. Di kiyaga? Israel nanngi unaib deqa. Ariya wau namij aqa rian di koboej.

¹⁴ Israel nanngo areqalo getenjnresoqnej deqa nanngi anjam namij sisiyoqneb di nanngo areqalo gara mutu na kabutobulesoqnej. Nanngi nami degsib soqneb agi bini unub. Tamo bei na gara di taqal atqa keresai. Kristus a segi na gara di olo taqal ateqnu.

¹⁵ Od, bati gaigai Israel nanngi Moses aqa dal anjam sisiyeqnum di nanngo areqalo gara mutu na kabutobulejunu. Nanngi nami degsib soqneb agi bini unub.

¹⁶ Ariya tamo nanngi arebulyosib Tamo Koba aqa areq bqab di Qotei na gara di olo taqal atetnjrqas.

¹⁷ Tamo Koba a segi Mondor. Ningi Tamo Koba aqa Mondor ti sqab di nunngo une na ningi olo taqatngwa keresai. Ningi bole sqab.

¹⁸ Deqa gago ulatamu olo kabuesqasai. Iga kalil Tamo Koba aqa rian ya jeqiloq di unobuloqnqom. Unoqnm rian di gagoq di tulan kobaoqnmqa dena iga Tamo Koba a segi buloqnsim sqom. Tamo Koba a na kumbra di iga egeqnu. Tamo Koba a segi Mondor Bole.

4

Qotei aqa wau tamo nanngi web bul unub

¹ Qotei a iga qa dulosiq wau egej deqa iga aqa wau di ojajqa asgigo-saieqnu.

² Kumbra uge uge kalil tamo nanngi na ulitoqnsib yeqnum qaji di iga olo goreiyeqnum. Iga gisan kumbra na walwelo-saieqnum. Iga Qotei aqa anjam

bubulyosaieqnum. Iga boleq di anjam bole segi mareqnum. Deqa tamo kalil nanqi gago kumbra di unoqnsib nanqo are miligiq di qalieeqnub, iga Qotei aqa nqamgalaq di wau bole yeqnum.

³ Ariya tamo unqasari padalqa gamq di unub qaji nanqi Yesus aqa anjam bole iga palonteqnum qaji di aqa utru poinjrosaieqnu.

⁴ Mandam endeqa gisan qotei Satan a na tamo unqasari Kristus qa nanqo areqalo singilatosaieqnub qaji nanqo areqalo getentetnjrejunu. Deqa Kristus aqa anjam bole nanqo are miligiq aqqa keresai. Nanqi Kristus aqa suwan unqa keresai dego. Kristus a segi Qotei. A segi rian ti unu.

⁵ Ninqi quiy. Iga gago segi kumbra qa saosaieqnum. Iga anjam endegsi palonteqnum, “Kristus Yesus a gago Tamo Koba unu deqa iga aqa ñam na ninqi wauetngeqnum.” Iga anjam degsi palonteqnum.

⁶ Tulan nami Qotei a inqi inqi kalil gereiyqa osiq endegsi marej, “Ambru aqag na suwan brantqas.” Ariya bunuqna Qotei aqa suwan di gagoq bosiq gago are miligi suwantetgej. Deqa iga Kristus aqa ulatamu geregere uneqnum. Kumbra dena iga suwan bole unoqnsim Qotei aqa rian poigeqnu.

⁷ O ijo was, inqi tuland boledamu iga deqa mare mare laqnum qaji di gagoq di unu. Bole, iga singila saiqoji unum. Iga web jagi na gereiy qaji di bul unum. Deqa tamo kalil nanqi iga nugoqnsib endegsib qalieeqnub, “Pol a aqa segi singila na wau di yosaieqnu. A Qotei aqa singila kobaquja na wau di yeqnu. Singila dena mandam qaji singila tuland bunyejunu.” Tamo kalil nanqi degsib qalieeqnub.

⁸ Gulbe segi segi gargekoba gagoq beqnu. Ariya gulbe dena iga padaltgo-saieqnu. Inqi inqi gargekoba na gago areqalo niñaqyetgeqnu. Ariya inqi inqi dena gago areqalo torei ugetetgosaieqnu.

⁹ Jeu tamo nanqi na iga jaqatin egeqnub. Ariya Qotei a deqa iga uratgo-saieqnu. Jeu tamo nanqi dena iga lugoqnsib nejotgeqnub. Ariya nanqi na iga torei ugeugeigosaieqnub.

¹⁰ Gago jejamuq di tamo unqasari nanqi gaigai Yesus aqa moiyo unob-uleqnub. Deqa Yesus aqa nambile dego gago jejamuq di branteqnaq nanqi uneqnub.

¹¹ Iga Yesus aqa wau ojeqnum deqa jeu tamo nanqi na bati gaigai iga moiyo-otgwa laqnub. Nango kumbra dena Yesus aqa nambile dego gago jejamuq di branteqnaq tamo unqasari nanqi uneqnub.

¹² Deqa moiyo a gagoq di waueqnu. Ariya nambile a nunqoq di waueqnu.

¹³ Iga Yesus qa gago areqalo singilateqnum deqa Qotei aqa anjam bei nengrenq di unu qaji a gagoq di branteqnu. Anjam agiende, “E Qotei qa ijo areqalo singilateqnum deqa e aqa anjam mare mare laqnum.” O ijo was, iga dego Yesus qa gago areqalo singilateqnum deqa iga aqa anjam mare mare laqnum.

¹⁴ Iga qalieonum, Qotei na Tamo Koba Yesus subq na tigeltej deqa mondon a na iga dego subq na tigeltgwas. Osim iga ninqi ti joqsim Yesus aqa areq osi oqwas.

¹⁵ E anjam di ninqi merngonum. Di kiyaga? E qalieonum, kumbra kalil gagoq di branteqnu qaji dena ninqi aqaryaingeqnu. Gam dena Qotei a tamo unqasari tuland gargekoba nanqi qa are boleiyeqnu. Deqa nanqi Qotei binjiyoqnsib aqa ñam soqteqnub.

Iga lan qure qaji inqi inqi qa are qaleqnum

¹⁶ Deqa iga Qotei aqa wau ojajqa asgigosaieqnu. Bole, gago jejamu a uge qa laqnu. Ariya gago are miligi a bati gaigai olo boleqnsiq singilaieqnu.

¹⁷ Iga qalieonum, gulbe ti jaqatin ti iga bini qoboiyeqnum qaji di tulan kokba sai. Nanngi sokiñalayosib koboqab. Iga gulbe di eqnum deqa iga qalieonum, mondon iga lan qureq di so bole gaigai sqom. Ingi bole bole iga mondon oqom qaji di tulan boledamu. Ingi bole bole dena mandam qa ingi ingi tulan bunjrejunu.

¹⁸ Ingi ingi iga gago namdamu na uneqnum qaji di sokiñalayosim koboqas. Deqa iga ingi ingi di koqyosaieqnum. Ingi bole bole iga gago namdamu na unqa keresai qaji di bati gaigai sqas. Deqa iga ingi bole bole di koqyoqnsim unum.

5

¹ Iga qalie, gago mandam qaji jejamu endi torei ugeqas. Gago jejamu endi gago tal bul. Mondon Qotei na olo tal bei iga egwas. Tal di tamo bei na gereiyosai. Tal di lan qureq di bati gaigai sqas.

² Iga bini mandam qaji talq endi unum deqa iga akamoqnsim unum. Iga gago lan qure qaji tal osim gara bul jugwajqa deqa are koba unu.

³ Iga tal di jugwom di iga olo lanja sqasai. Iga jejamu bunuj oqom.

⁴ Iga mandam qaji talq endi unum deqa iga are gulbeigeqnaqa akamoqnsim unum. Iga jejamu bunuj osim gara bul jugwajqa are qaleqnum. Od, iga gago jejamu moiqa qaji endi uratosim olo jejamu nambile sqas qaji di oqajqa are qaleqnum. Iga jejamu saiqoji sqajqa asgigeqnu.

⁵ Nambile sqajqa gam di Qotei a segi na gereiyetgosiqa aqa Mondor iga egej. Mondor di Qotei na iga namo egej deqa iga qalieonum, bunuqna ingi bole bole a na iga egwa marej qaji di dego egwas.

⁶ Deqa iga gaigai are singilatoqnsim unum. Iga qalie, iga mandam qaji jejamu ti unum deqa iga lan qureq di Tamo Koba a ombla sosaiunum.

⁷ Bini iga Yesus unosaieqnum. Ariya iga a qa gago areqalo singilatoqnsim walweleqnum.

⁸ Od, iga gago jejamu endi uratosim oqsim Tamo Koba a ombla sqajqa are qaleqnum. Lan qure a gago qure utru sqas.

⁹ Deqa iga bini mandamq endi sqom kiyo lan qureq oqsim dia sqom kiyo di ungum. Iga kumbra Tamo Koba a tulan areareteqnu qaji di dauryqajqa are qaleqnum.

¹⁰ Iga qalieonum, mondon iga kalil Kristus aqa ulatamuq di tigelamqa a na gago kumbra qa iga pegigwas. Iga mandamq endi sosimqa iga kumbra bole yoqnem kiyo kumbra uge yoqnem kiyo di a unsim awai segi segi egwas.

Iga tamo unggasari nanngo are bulyetnjrqajqa deqa waueqnum

¹¹ Iga Tamo Koba a qa ulaoqnsim aqa sorgomq di unum deqa iga tamo unggasari nanngo are bulyetnjreqnum. Iga wau di ugetosaieqnum. Qotei a iga qa qalie bole. Nunngo are miligiq di ningi dego iga qa qalie bole. E degsi are qalonum.

¹² O ijo was, iga gago segi ñam soqtqa marsim anjam endi nengrenyosai. Ningi gago kumbra qa areboleboleingwajqa deqa are qalsim anjam endi nengrenyonum. Tamo qudei nanngi lanja baban na kumbra bole yqajqa arearet-njreqnu. Nanngi are miligiq na kumbra bole yqajqa arearetnjrosaietqnu. Deqa ijo was, ningi na tamo nanngi di tingitnjroqnsib dalnjroqniy.

¹³ Tamo nanngi di endegsib mareqnu, "Pol a nanari tamo." Nango anjam di bole. Iga Qotei qa are qalsim nanari tamo unum. Ariya iga ningi qa are qalsim areqalo bole ti unum.

¹⁴ Kristus na iga tulan qalaqalaigej aqa kumbra dena gago areqalo tigeltetgeqnaqa iga aqa wau ojeqnum. Iga qalieonum, Yesus a iga kalil qa moiyej deqa iga kalil dego morenjobulem.

¹⁵ Od, a iga kalil qa moiyej. Iga n̄ambile unum deqa iga gago segi jējamu qa are qalsim walwelqasai. Yesus a iga qa moisiq olo subq na tigelej deqa iga a qa are qaloqnsim walweloqnqom.

¹⁶ Deqa bini iga gago areqalo namij na tamo un̄gasari nan̄gi peginjro-saieqnum. Bole, nami iga gago areqalo namij na Kristus pegiyoqnem. Ariya bini iga degyosaieqnum.

¹⁷ Deqa tamo bei a Kristus beteryesqas di Qotei na aqa are bulyetimqa a tamo bunuj brantqas. Ningi quiy. Aqa kumbra namij torei koboej. Kumbra bunuj olo brantej.

¹⁸ Kumbra bunuj di Qotei aqaq na bej. Nami iga Qotei ti jeu sonamqa Qotei a olo Kristus aqa singila na jeu kobotej. Deqa bini iga a ombla are qujaitosim unum. Jeu kobotqajqa wau di Qotei na iga egej deqa iga aqa anjam mare mare laqnum.

¹⁹ Anjam agiende. Tamo un̄gasari mandamq endi unub qaji nan̄gi nami Qotei ti jeu sonabqa Qotei na nan̄gi a ombla are qujaitosib sqajqa marsiq Kristus aqa singila na jeu kobotej. Deqa a nango une qa olo are qalosaieqnu. Iga Kristus aqa anjam di mare mare laqajqa deqa Qotei na wau egej.

²⁰ Kristus na iga qarinqej deqa Qotei a gago medabu na tamo kalil nan̄gi metnjreqnu. Iga Kristus aqa anjam palontoqnsim tamo kalil nan̄gi endegsi metnjreqnum, “Ningi jeu kumbra uratosib bosib Qotei ombla are qujaitosib soqniy.”

²¹ O ijo was, Qotei na iga aqaryaigwa marsiq deqa a gago une kalil osiqa Kristus aqa qawarq di atnaqa a une tamo bulej. Kristus a segi une yosaieqnu. Deqa iga Yesus beteryosim dena iga Qotei aqa segi tamo bole une saiqoji sqom.

6

Qotei aqa wau tamo nan̄gi gulbe iteqnub

¹ Iga Qotei ombla waueqnum deqa iga ningi singila na endegsi mern̄gwom, “Qotei a ningi qa are boleiyeqnu aqa kumbra di ningi laña urataib.”

² Agi Qotei a nami marej, “E ni padalo sawaq dena oqajqa bati atem. Bati di brantonaqa e ino pailyo qusim ni aqaryaimem.” O was ningi quiy. Qotei na iga aqaryaigwajqa bati brantqo. A na iga padalo sawaq dena elenqajqa bati bini qujai.

³ Tamo un̄gasari nan̄gi gago wau endi uge qa marsib ulon̄osib uneq aiyaib deqa iga na nan̄gi kumbra uge bei osornjrosaieqnum.

⁴ Iga Qotei aqa wau tamo unum deqa iga gaigai tamo un̄gasari kalil nan̄gi kumbra bole osornjreqnum. Iga singila na tigeloqnsim gulbe qoboieqnum. Gago gulbe agiende. Tamo qudei na iga ugeugeieqnum. Une bei bei na iga niñaqgwa laqnu. Iga are jaqatingeqnu.

⁵ Jeu tamo nan̄gi toqon̄ na iga lugoqnsib tonto talq di breieqnum. Osib murqumyoqnsib iga qa anjam uge uge marelen̄eqnum. Iga gaigai n̄es na ti jaqatin̄ na ti waukobaeqnum. Iga geregere n̄eiosaeqnum. Iga bati gaigai mam ti laqnum.

⁶ Iga gulbe kalil di oqnsim kumbra bole jiga saiqoji dauryeqnum. Iga qalie bole ti unum. Iga urur minjin̄ oqosaieqnu. Iga na tamo un̄gasari nan̄gi kumbra bole bole enjreqnum. Iga Qotei aqa Mondor Bole aqa singila oqnsim unum. Iga na tamo kalil nan̄gi qalaqalainjreqnum. Iga laña medabu na nan̄gi qalaqalainjrosaieqnum.

⁷ Iga Qotei aqa anjam bole gaigai mareqnum. Iga Qotei aqa singila oqnsim waueqnum. Iga gago ban wo na ti ban qonan na ti qoto qa ingi ingi ojoqnsim dena kumbra bole tintin dauryoqnsim waueqnum.

⁸ Tamo qudei nanngi gago ñam soqteqnum. Ariya tamo qudei nanngi gago ñam olo ugeteqnum. Tamo qudei nanngi iga yomuigeqnum. Ariya tamo qudei nanngi olo gago kumbra bole babteqnum. Tamo qudei nanngi are qaleqnum, iga gisan tamo. Sai. Iga anjam bole segi mareqnum.

⁹ Tamo qudei nanngi iga qa qaliesai. Ariya tamo gargekoba nanngi iga qa bole qalieeqnum. Iga moiyo tamo bulonum. Ariya iga olo ñambile unum. Qotei na iga tingitgwa maroqnsiq deqa iga gulbe egeqnu. Ariya gulbe dena iga moiyoqnsaieqnu.

¹⁰ Iga are gulbeigeqnu. Di unqum. Iga gaigai areboleboleigeqnu. Iga ñoro saiwoji unum. Di unqum. Iga na tamo unqasari nanngi aqaryainjreqnam nanngi lan qure qaji ñoro koba eleneqnum. Iga ingi ingi saiwoji unum. Di unqum. Iga ingi bole bole kalil olo ejunum.

¹¹ O Korin tamo unqasari, iga anjam kalil endi boleq atsim ningi merngonum. Iga gago are miligi waqtosim ningi engekritonum.

¹² Iga gago are miligi getentosai. Iga ningi tulan qalaqalaingeqnum. Ariya ningi nunqo are miligi getentejunub. Ningi iga koba na are qujaitosaieqnum.

¹³ Ningi ijo angro bul unub deqa e ningi endegsi merngwai. Iga gago are miligi waqtosim ningi qalaqalaingeqnum dego kere ningi kamba nunqo are miligi waqtosib iga qalaqalaigoqniy.

Iga Qotei aqa atra tal bul unum

¹⁴ Tamo unqasari Kristus qa nanqo areqalo singilatosaieqnum qaji nanqo kumbra nunqo kumbra ti ombla kerekere sai. Deqa ningi nanngi ti beterosib koba na laqnaib. Ningi kumbra bole dauryo qaji tamo unub. Ariya nanngi Qotei aqa dal anjam gotranqo qaji tamo unub. Deqa ningi nanngi ti beterqa kere e? Sai. Ningi suwanqoq di unub. Ariya nanngi ambruq di laqnum. Deqa ningi nanngi ti beterqa kere e? Sai.

¹⁵ Kristus Satan wo nanngi aiyel are qujaitosib ombla sqa kere e? Keresai. Ningi Kristus qa nunqo areqalo singilateqnum. Tamo unqasari qudei nanngi Kristus qa nanqo areqalo singilatosaieqnum. Deqa ningi nanngi ti areqalo qujaitosib ombla sqa kere e? Di dego keresai.

¹⁶ Qotei aqa atra tal ti gisan qotei nanqo atra tal ti beterosib ombla sqa kere e? Di dego keresai. Qotei ñambile gaigai unu qaji aqa atra tal agi iga segi. Deqa Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “E nanqo ambleq di sosiy walweloqngai. E nanqo Qotei sqai. Nanngi ijo segi tamo unqasari sqab.”

¹⁷ Tamo Koba a nami degsi marsiqa olo anjam bei dego endegsi marej, “ ‘Ning na tamo unqasari e qa qaliesai qaji nanngi uratnjrsib sasaloiy. Ningi nanqo kumbra jigat bei ojaib. Ojqasai di e ningi elenqsiy boletngwai.

¹⁸ Osiy e nunqo Abu soqnit ningi ijo segi angro tintin sqab.’ Tamo Koba singila ti unu qaji a nami degsi marej.”

7

¹ O ijo was bole, ingi bole bole Qotei a nami iga egwa marej qaji di a na egwas. Deqa kumbra jigat kalil gago jejamu ti gago are miligi ti di unub qaji di iga torei uratekritqom. Osim dena iga Qotei aqa ñamgalaq di une saiwoji sosim a qa ulaoqngom. Ulaqnsim gago jejamu ti gago are miligi ti torei Qotei yekritosim aqa segi kumbra boleq di sosim dauryoqngom.

Pol a Korin Kristen nanngi qa tulan areboleboleiyej

² Deqa ningi nungo are miligi waqtosib iga qalaqalaigoqniy. Iga nami tamo qudei kumbra uge bei enjrosaioqnem. Iga tamo qudei ugeugeinjro-saioqnem. Iga tamo qudei nanngo ingi ingi gisan na yainjrosaioqnem.

³ E nungo jejamuq di une qametngwa osim anjam endi merngosai. Agi e maronum, iga ningi tulan qalaqalaingeqnum. Deqa iga moiqom kiyo iga nambile sqom kiyo di ungum. Iga gago are miligi waqtosim ningi qalaqalaingqnsim sqom.

⁴ E qalieonum, nungo kumbra bolequja. Deqa e ningi qa tulan areboleboleibeqnu. Ijo are miligi ningi qa tulan laejunu. Iga gulbe koba eqnum di ungum. E ningi qa are qaloqnsim dena e tulan areboleboleibeqnu.

⁵ Ariya iga Masedonia sawaq di brantosim bati deqa iga aqaratqa keresai. Sawa dia iga gulbe gargekoba itoqnem. Tamo qudei nanngi iga ti anjam na qotoqnem. Iga ulaoqnsim are tonjongqnej.

⁶ Ningi qalie, tamo ungasari are gulbeinjreqnu qaji nanngi Qotei na olo are latetnjreqnu. Deqa Qotei na Taitus qarinyonaqa a gagoq bonaqa iga unsimqa gam dena gago are olo laej.

⁷ Od, gam dena Qotei na gago are latetgej. Gam dena segi sai. Taitus a nami nungo ambleq di sonaqa ningi na aqa are lateteb a degsi mergonaq qunamqa gam dena dego Qotei na gago are latetgej. Taitus a ningi qa iga endegsi saigej. Ningi e olo nubqajqa are koba qaloqnsib nungo une qa are ugeingeqnu. Osib ningi e ombla are qujaitosib sqajqa singilaeqnu. Taitus a ningi qa iga degsi saigej deqa e tulan areboleboleibeqnu.

⁸ E qalieonum, anjam e nami nengrenyem qaji di ningi sisiyosib are gulbeingej. Ariya e deqa are ugeibosai. Bole, nami e are ugeibej. Ariya bini sai. Anjam e nengrenyem qaji dena ningi are gulbeingej. Sokiñalayonaq nungo are gulbe di olo koboej.

⁹ Deqa e bini areboleboleibeqnu. Ningi are gulbeingej e deqa areboleboleibosai. Ningi are gulbeingej ariya bunuqna ningi olo are bulyeb deqa e areboleboleibeqnu. Qotei a segi na are gulbe di ningi engej. Deqa gago anjam nengrenyem qaji dena ningi yala ugeugeingosai.

¹⁰ Are gulbe Qotei na tamo ungasari nanngi enjreqnu qaji dena nanngo are olo bulyetnjreqnu. Deqa Qotei na nanngi eleneqnu. Nungo are gulbe di ingi uge sai. Di ingi bole. Iga deqa are ugeigwasai. Ariya mandam tamo nanngi are gulbe eqnub di ingi uge. Dena nanngi moiyo gam tureqnub. Di kiyaga? Nanngi are bulyosai deqa.

¹¹ Ningi geregere are qaliy. Are gulbe Qotei na ningi engej qaji dena ningi olo singilatngej. Agi bini ningi kumbra bole bole yeqnub. Are gulbe dena Qotei na nungo are tigeltetngonaqa ningi tamo qujai nami une atej qaji di a njrinteb. Osib ningi Qotei ulaiyosib aqa sorgomq di geregere soqneb. Qotei na nungo are tigeltetngej deqa ningi iga qa are koba qalsib tamo une atej qaji di aqa une gereiyetqa waukobaeb. Ningi kumbra kalil di yeb deqa iga qalieonum, ningi tamo bole une saiqoji unub.

¹² O ijo was, e nami anjam nengrenyosim nungoq qarinyem. Ningi na tamo une atej qaji aqa une gereiyetqajqa e deqa osim anjam di nengrenyosai. Tamo agi tamo dena une yej qaji a qa dego e are qalsim anjam di nengrenyosai. Ningi na iga tulan qalaqalaigeqnub nungo kumbra di Qotei aqa njamgalaq di boleq dqajqa deqa e anjam di nengrenyem. Yim ningi qalieqajqa, nungo kumbra di bolequja.

¹³ Nungo kumbra bole degsi unu deqa gago are tulan laejunu.

Gago are laejunu deqa iga areboleboleigeqnu. Ariya iga olo tulan areboleboleigeqnu. Di kiyaga? Ningi na Taitus aqa are gulbe kobotetosib are

boleteteb deqa.

¹⁴ Anjam kalil e ningi qa Taitus saiyem qaji di bole. Deqa e ijo anjam deqa jemaibosai. E nungo kumbra bole kalil qa Taitus saiyosim nungo ñam soqtem. Taitus a qalie, anjam iga ningi qa a saiyem qaji di bole.

¹⁵ Bati Taitus a nungoq bonaqa ningi a ulaiyosib a osib aqa anjam dauryoqneb. Nungo kumbra bole di Taitus aqa areqaloq di unu deqa a na ningi tulan qalaqalaingeqnu.

¹⁶ E ningi qa are singilatosim qalieonum, ningi kumbra bole kalil yoqnsib sqab. Deqa e ningi qa tulan areboleboleibeqnu.

8

Kristen nanngi silali koroiyeb

¹ O ijo was ningi quiy. Qotei a Kristen tamo ungasari Masedonia sawaq di unub qaji nanngi qa are boleiyey. Iga deqa ningi saingonam quiy.

² Masedonia Kristen nanngi ingi ingi tulan saiqoji sosib gulbe qoboieyq nab bati deqa Qotei na nanngi singilatnjrnaqa nanngi areboleboleinjrnaqa Judia Kristen nanngi aqaryainjrqa marsib silali koba koroiyeb.

³ E deqa ningi merngwai. Masedonia Kristen nanngi nango segi areqalo na silali di koroiyeb. Nango silali kiñala soqnej di nanngi koroiyeb. Osib nanngi na nango kumbra di bunyosib olo silali tulan koba koroiyeb.

⁴ Nanngi na iga waingosib endegsib mergoqneb, “Ningi iga odgibqa iga ningi beterngosim Qotei aqa tamo ungasari nanngi silali qa aqaryainjr qom.”

⁵ O ijo was, iga nami are qalem, Masedonia Kristen nanngi silali koroiyqab. Ariya nanngi kumbra di olo bunyosib Qotei aqa areqalo dauryosib nango segi jejamu Tamo Koba Yesus yeb. Osib iga dego egeb.

⁶ Qotei a nami ningi qa dego are boleiyey deqa Taitus a silali koroiyqajqa wau di nungo ambleq di tigeltej. Deqa iga Taitus singila na minjem, “Ni olo Korin Kristen nanngoq aisim wau di kobotime.”

⁷ O ijo was, bati gaigai ningi kumbra tulan boledamu yeqnub. Agi ningi Qotei qa nungo areqalo singilatoqnsib aqa anjam palontqajqa waukobaeq nub. Ningi Qotei qa bole qalieeqnub deqa ningi aqa wau oj qajqa tulan singilaeq nub. Osib ningi na iga tulan qalaqalaigeqnub. Ariya Qotei a ningi qa are boleiyey deqa ningi silali koroiyqajqa wau di dego yosib silali koba atib soqnem.

⁸ E ningi wau di yqajqa waingwasai. Kristen tamo ungasari qudei nanngi wau di yqajqa tulan singilaeq nub. Nango kumbra deqa agi e na ningi saingonum. Deqa ningi dego qalaqalaiyo kumbra qa tulan singilaosib silali koroiyqajqa wau di yiy. Yibqa e unsiy marqai, “Bole, ningi qalaqalaiyo kumbra yeqnub.”

⁹ O ijo was ningi qalie, gago Tamo Koba Yesus Kristus a ningi qa are boleiyey. A nami lan qure qaji ñoro koba ti soqnej. Sosiqa a ningi qa osiqa ñoro di olo uratosiqa ingi tulan saiqoji soqnej. Di kiyaga? Ningi kamba lan qure qaji ñoro koba oqajqa deqa.

¹⁰ Silali koroiyqajqa wau deqa e olo ijo areqalo bei ubtosiy merngwai. Wausau bei nami ningi namoqna silali koroiyqajqa wau di tigelteb bati deqa ningi wau di yqajqa tulan arearetngej.

¹¹ Deqa bini ningi wau di olo kobotqa singilaoy. Ningi degyqab di bolequja. Nami ningi wau di yqajqa are tulan prugnogoqnej. Deqa bini ningi silali soqnim singilaosib wau di kobotiy.

¹² Ningi silali koroiyqa are soqnim ningi koroiiy. Yim Qotei a ningi qa tulan areboleboleiyqas. Ningi silali saiamqa di ungum. Koroiyaib. Qotei a deqa njirinqasai. Ningi silali soqnim di koroiiy.

¹³ Ningi gulbe koba qoboiesoqñib tamo qudei nanği olo gulbe saiqoji sqab e deqa ningi merngosai. Iga kalil kerekere unum.

¹⁴ Deqa bini ningi ingi koba ejunub qaji ningi na tamo qudei ingi qa truqueqnub qaji nanği aqaryainjroqñiy. Bunuqna ningi ingi qa truquabqa nanği na kamba olo ningi aqaryaingwab. Ningi kumbra degyqab di ningi kalil kere na sqab.

¹⁵ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, “Tamo nanği ingi koba koroiyeb qaji nanği ingi uynab menetnjrnaqa ingi oto bei uratosai. Tamo nanği ingi kiñala koroiyeb qaji nanği dego ingi uynab menetnjrnaqa ingi bei qa truquosai.”

Pol a tamo qudei nanği qarinjrnnaqa Korin Kristen nanğoq aiyeb

¹⁶ E Qotei tulan binjyeqnum. Di kiyaaqa? A na Taitus are prugtetonaa a iga ti are qujaitosiq ningi qa are koba soqnej.

¹⁷ Iga Taitus minjem, “Ni olo Korin Kristen nanğoq aye.” Onaqa Taitus a aqa segi areqalo na odosiq silali koroiyqajqa wau deqa tulan singilaosiq nunğoq aiyej.

¹⁸ Iga Kristen was bei osim Taitus ombla qarinjrnnaqam nunğoq aiyeb. Was bei di a ñam ti unu. A Yesus aqa anjam bole maro qaji tamo. Kristen tamo unğasari qure qure kalilq di unub qaji nanği a qa qalie bole.

¹⁹ Di segi sai. Kristen nanği na a gilteb deqa a iga ti koba na walweloqnsimqa silali koroiyqajqa wau di taqateqnum. Wau di aqa utru agiende. Qotei a Kristen nanği sougetejunub qaji nanği qa are boleiyeqnu. Iga wau di taqateqnum deqa Tamo Koba aqa ñam tulan goge oqeqnaqa tamo kalil nanği unoqnsib iga qa mareqnub, “Bole, nanği wau di yqajqa tulan singilaeqnub.”

²⁰ O ijo was kalil, silali koroiyqajqa wau di tamo qudei na yomuiyaib deqa iga was bei di osim koba na silali di taqateqnum.

²¹ Gago are endegsi unu. Iga kumbra bole segi gaigai yoqnqom. Tamo unğasari kalil Tamo Koba a ombla nanğo ñamgalaq di iga kumbra di yoqnqom.

²² Ariya iga gago Kristen was bei dego qarinyonam a Taitus was de wo nanği aiyel daurnjrñiq koba na nunğoq aiyeb. Was bei di agi iga nami bati gargekoba aqa kumbra tenemtoqñem. A Qotei aqa wau ojqaqqa singilaoqnej iga degsi unoqñem. Bini a silali koroiyqajqa wau di ojqaqqa tulan singilaeqnu. A qalie, ningi kumbra bole yo qaji tamo unub. A degsi qalieosiq deqa a silali koroiyqajqa wau di ojqaqqa tulan singilaeqnu.

²³ Ningi Taitus qalie. A e ombla ningi qa are qaloqnsim waukobaeqnum. Ningi gago Kristen was aiyel nanği di dego qalie. Nanği Qotei aqa tamo unğasari qure qure kalilq di unub qaji nanği qa wau bole yeqnub. Nanğo wau dena nanği Kristus aqa ñam tulan soqteqnub.

²⁴ Deqa ningi na was aiyel nanği di kumbra bole enjroqñiy. Yim Kristen kalil nanği nunğo kumbra di unsib marqab, “Bole, nanği qalaqalaiyo kumbra dauryeqnub.” Osib qalieqab, “Pol a Korin Kristen nanğo kumbra bole qa iga saigeqnu di a gisañosaieqnu. A anjam bole saigeqnu.”

9

Silali koroiyqajqa wau

¹ Iga silali koroiyeqnum di Qotei aqa tamo unğasari nanği aqaryainjrqaqqa deqa. Ningi wau di qalieonub deqa e olo anjam olekoba tortoryosiy nenngrenjyasai.

² E qalieonum, ningi wau di yqajqa are tulan prugngeqnu. Deqa e gaigai Masedonia Kristen nanğo ñamgalaq di nunğo ñam soqteqnum. Osim endegsi

minjreqnum, “Wausau bei nami Akaia sawaq di Korin Kristen nangi silali koroiyqajqa wau di tigeltqa mareb.” Od, ningi wau di yqajqa tulan singilaeqnum. E na Masedonia Kristen nangi nungo kumbra deqa sainjreqnam quoqnsib nangi gargekoba dego wau di yqajqa are prugnjreqnu.

³ E nangi endegsi minjrem, “Korin Kristen nangi silali koroiyqajqa tulan singilaeqnum.” Ariya e nungo ñam laña soqto uge deqa ningi silali di koroiyiy. Utru deqa e was qalub nangi di qarinjrnjam nungoq aiye.

⁴ E qalieonum, ningi silali di koroiyosib atib sqas. Soqnim Masedonia Kristen qudei nangi e ombla na nungoq bosim ningi nami silali di ateb unu degsi unqom. Iga bosim degsi unqasai di iga ningi ti jemaigo uge.

⁵ E are qalem, e was qalub nangi di minjritqa nangi namoqna aisib nungo silali ningi nami koroiyqa mareb qaji di ningi koba na gereiyqab. Gereiyibqa e bunuqna bosiy oqai. Yim tamo ungasari kalil nangi silali di unsib qalieqab, bole, ningi nungo segi areqalo na silali di ateb unu. E ningi silali di koroiyqajqa waingosaioqnem nangi degsib qalieqab.

⁶ Ningi geregere are qaliy. Tamo a ingi kiñala yagwas di a ingi kiñala olo oqas. Tamo a ingi koba yagwas di a ingi koba olo oqas.

⁷ Deqa ningi segi segi kalil silali atqajqa are soqnim silali atoqniy. Ningi are gulbe na silali ataib. Ningi tamo bei na waingim deqa silali ataib. Ningi nungo segi areqalo dauryosib are bole na silali atoqniy. Yim Qotei na ningi tulan qalaqalaingonqas.

⁸ Qotei a ningi qa are boleiyosim ingi bole bole gaigai engoqnqa kere. Deqa ningi tulan kere na sosibqa dena wau bole bole yoqniy.

⁹ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu,

“Tamo qudei nangi saga yago breiyo bul nango ingi ingi jeiyonqnsib tamo ingi saiqoji nangi enjreqnum.

Deqa nango kumbra bole bati gaigai sqas.”

¹⁰ O ijo was ningi qalie, Qotei a na qujai tamo nangi saga yago enjreqnaqa nangi breiyeqnum. Osiqa tamo nangi bem enjreqnaqa nangi uyeqnum. Dego kere Qotei na ingi ingi engoqnimqa ningi tulan kere na sqab. Deqa ningi Qotei aqa tamo ungasari nangi aqaryainjroqniy. Tamo nangi saga yago breiyeqnaq ingi koba oqeleneqnu dego kere nungo silali koroiyqa wau di tulan boleonqas.

¹¹ Qotei na ingi ingi koba engoqnimqa ningi na kamba Kristen nangi silali qa aqaryainjrqaq tulan kere na sqab. Deqa ningi silali di koroiyosib gago banq di atib iga na osi aisim Kristen nangi enjrimqa nangi deqa Qotei binjiyoqnsib sqab.

¹² Nungo wau dena Qotei aqa tamo ungasari nangi aqaryainjrimqa nangi kere na sqab. Nangi ingi bei qa truquqasai. Di segi sai. Nungo wau deqa nangi Qotei tulan binjiyoqnqab.

¹³ Ningi wau di yqab di Qotei aqa tamo ungasari nangi unsib qalieqab, bole, ningi Kristus aqa anjam bole singila na ojoqnsib aqa medabu dauryeqnum. Od, ningi na Kristen nangi silali kobaquja na aqaryainjroqnqab di nangi nungo kumbra di unoqnsib Qotei aqa ñam soqtoqnqab.

¹⁴ Osib qalieqab, “Bole, Qotei a Korin Kristen nangi qa are tulan boleiyeqnu.” Nangi degsib qalieosib ningi tulan qalaqalaingosib ningi qa Qotei pailyoqnqab.

¹⁵ O ijo was ningi quiy. Qotei a ingi tulan kobaquja iga egej. Ingi di agi Kristus. Ingi di aqa utru iga geregere ubtosim marqa keresai. Qotei na ingi di iga egej deqa iga a tulan binjiyoqnqom.

10

Tamo qudei nan̄gi Pol qa yomuoqneb

¹ Ningi qudei e qa yomuoqnsib endegsib mareqnub, “Pol a nami iga koba na sosisqa aqa segi ñam aguq atoqnsiqa laesoqnej. Ariya a sawa isaq di sosisqa iga qa ñiriñoqnsiqa anjam singila na mergeqnu.” O ijo was ningi mati Kristus aqa kumbra qa are qaliy. A aqa segi ñam aguq atoqnsiqa laesoqnej.

² Deqa e nungoq bosiy Kristus aqa kumbra di dauryosiy laesqai. E ningi qa ñirinqasai. Ariya tamo qudei nan̄gi are qaleqnub, iga mandam tamo nan̄go kumbra dauryoqnsim laqnum. Tamo nan̄gi di e na ñirin̄tnjrsiy anjam singila na minjr̄qai. E laesqasai.

³ Bole, iga mandamq endi laqnum. Ariya iga mandam tamo nan̄go kumbra na qotosaieqnum.

⁴ Qotei na qoto qa ingi ingi iga egej. Ingi ingi di Qotei aqa singila ti unu. Di mandam qaji ingi ingi sai. Iga dena qotoqnsim gago jeu tamo nan̄go singila gotran̄yeqnum.

⁵ Areqalo uge ti gisan anjam ti di iga na gotran̄yeqnum. Kumbra uge kalil ningi Qotei qalieqajqa gam getentet̄ngeqnu qaji di dego iga na gotran̄yeqnum. Gago wau agiende. Iga na tamo ungasari nan̄go are tigeltet̄njreqnam nan̄gi nan̄go areqalo kalil Kristus yekriteqnub.

⁶ Deqa ijo was, iga ningi qa tarineqnum. Ningi gago anjam kalil dauryekritibqa iga na tamo kalil Qotei aqa anjam gotran̄yeqnum qaji nan̄gi ñolawot̄njrqom.

⁷ Ningi laña baban̄ na tamo nan̄go kumbra tenemtoqnaib. Ningi geregere tenemtoqniy. Tamo bei a endegsi marqas, “E Kristus aqa tamo.” Ariya tamo di a olo endegsi poiyem, a Kristus aqa tamo qa marqo deqa iga dego Kristus aqa tamo unum. A degsi poiyem.

⁸ Tamo Koba a na iga singila egej deqa iga aqa wau ojeqnum. Iga ningi singilat̄ngwajqa deqa wau ojeqnum. Iga ningi ugeugeinḡwajqa deqa wau ojosaieqnum. E gago wau deqa gago ñam kiñala soqtqai. E degyqai di e jemaibqasai.

⁹ Ariya ningi endegsib are qalaib, “Pol a iga ula egwajqa deqa anjam singila na nen̄gren̄yoqnsiq gagoq qarinyeqnu.” Ningi degsib are qalaib.

¹⁰ Bole, tamo qudei nan̄gi e qa endegsib yomueqnub, “Pol a anjam singila na nen̄gren̄yoqnsiq gagoq qarinyeqnu. Ariya a gago ambleq endi sosisq anjam mergoqnej di a singila saiqoji soqnej. Anjam palontqa wau dego a qaliesai bole sai.”

¹¹ Tamo qudei nan̄gi e qa degsib yomueqnub. Deqa tamo deqaji nan̄gi endegsi poinjrem. Anjam iga sawa isaq endi sosim nen̄gren̄yeqnum qaji di iga nun̄go ambleq di sosim dauryeqnum.

¹² Tamo qudei nan̄gi diqoqnsib nan̄go segi ñam soqteqnub. Iga nan̄gi unub dego sai. Gago kumbra ti nan̄go kumbra ti ombla kerekere sai. Tamo nan̄gi di mareqnub, “Gago kumbra bole. Tamo kalil nan̄go kumbra bolesai.” Nan̄gi degsib mareqnub. Di kiyaa? Nan̄gi powo tulan̄ saiqoji unub deqa.

¹³ Iga nan̄gi unub dego sai. Iga gago segi ñam soqtoqn̄qasai. Wau Qotei na egej qaji deqa segi gago ñam soqtoqn̄qom. Wau bei Qotei na egej qaji agiende. Iga na ningi Korin Kristen wauet̄ngeqnum.

¹⁴ Iga Qotei aqa wau tamo kalil qa namoosim nun̄goq di wau utru atsim Kristus aqa anjam bole ningi mern̄goqnem. Iga tamo qudei nan̄go wau bajin̄osaioqnem.

¹⁵ Wau Qotei na egej qaji di segi iga ojqajqa singilaoqnsim gago ñam soqteqnum. Iga tamo qudei nan̄go wau Qotei na egosai qaji deqa gago ñam

soqtosaieqnum. Gago are endegsi unu. Nungo areqalo Yesus qa singilateb qaji di tulan boleqnmq gago wau dego nungoq di tulan kobaoqnqas.

¹⁶ Kobaoqnmq iga nungo sawaq dena tigelosim sawa sawa isaq giloqnsim dia Yesus aqa anjam mare mare laqnqom. Tamo qudei nanqi nami wauoqneb qaji sawa iga deq gilqasai. Iga nango wau qa gago ñam soqtqasai.

¹⁷ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, “Tamo bei a ñam bei soqtqa marsimqa a Tamo Koba aqa ñam segi soqtme.”

¹⁸ Iga qalie, tamo bei a aqa segi ñam soqtqas di a Tamo Koba aqa ñamgalaq di ñam saiqoji sqas. Ariya Tamo Koba a na tamo bei aqa ñam soqtetqas di a ñam bole oqas.

11

Tamo qudei nanqi gisanjoqnsib Qotei aqa wau tamo buleqnub

¹ Ningi e odbibqa e olo nanari anjam kiñala merngwai. Ningi e odbqa kereamqa e odbiy.

² Aqo Qotei wo gago are koba endegsi unu. Ningi Kristus a segi qujai areiyosib aqa sorgomq di soqniy. Tamo bei na aqa dunge nami sambalaosai qaji di osim tamo qujai yim a na oqas dego kere e ningi Kristus aqa banq di atem.

³ E amal uge Satan qa are qalsim deqa e ningi qa ulaeqnum. A nami Iv gisanjonaqa a une atej. Une dena nungo areqalo ugetetngimqa ningi Kristus a segi qalaqalaiyqa urataib deqa e ulaeqnum.

⁴ E qalieonum, tamo qudei nanqi nungoq boqnsib gisanjoqnsib Yesus bei qa anjam palontoqnsib merngeqnub. Yesus bei deqa iga nami anjam palonto-saioqnem. Tamo nanqi di mondor bei qa dego ningi merngeqnub. Di gisanjondor. Mondor bei deqa iga nami ningi merngosasioqnem. Yesus aqa anjam bole iga nami ningi merngoqnem qaji di dego tamo qudei nanqi bubulyoqnsib olo anjam bei ningi merngeqnub. O ijo was ningi kiyaga gisanj anjam di quoqnsib bole edegeqnub?

⁵ Ningi qudei endegsib are qaleqnub, “Tamo nanqi di Qotei na bole qarijnrnaq gagoq beb.” Di sai. Qotei na nanqi qarijnjrosai. Ningi quiy. Tamo nanqi di ñam ti unub ariya e dego ñam ti unum. Deqa tamo nanqi dena e bunbosai.

⁶ Bole, e anjam marqajqa medabu gulbeibeqnu. Di unqum. E powo qa truquosaieqnum. Kumbra kalil e nungo ambleq di yoqnem qaji dena e ijo powo babteqnam ningi unoqneb.

⁷ Ningi qalie, e Qotei aqa anjam bole ningi merngoqnem bati deqa e nungo silali ingi ingi yaingosasioqnem. Ijo kumbra dena e ijo segi ñam aguq atoqnem. Di kiyaga? Nungo ñam olo goge oqwajqa deqa. E kumbra di yoqnem di e une atoqnem e? Sai.

⁸ E Kristen tamo ungasari qure qureq di unub qaji nangoq dena silali oqnsim olo nungo ambleq di Qotei aqa wau laja ojoqnem. E nungo silali yaingosasioqnem. Ijo kumbra dena e qure qureq di Kristen nango silali bajinobuloqnem.

⁹ Bati e nungo ambleq di ingi ingi qa truquoqnsimqa e na tamo bei gulbe yosasioqnem. E ningi gulbe engwajqa tulan uratoqnem agi bini e degsi unum. Bati bei Kristen was qudei nanqi Masedonia sawaq dena Korin qureq bosib ingi ingi qa e aqaryaiboqneb. Gam dena e ningi gulbe engwajqa uratoqnem.

¹⁰ Kristus aqa anjam bole ijoq di unu deqa e ningi endegsi merngwai. E nungo silali yaingwa urateqnum. Ijo kumbra deqa e ijo segi ñam soqteqnum. E degoqnsiy sqai. Akaia sawaq di tamo qudei na e getentbqasai.

¹¹ E ningi qalaqalaingosaeqnum deqa e kumbra di yeqnum kiyo? Sai bole sai. Qotei a qalie, e ningi tulan qalaqalaingeqnum.

¹² E nungo silali yaingwa urateqnum. E degoqnsiy sqai. Tamo qudei nangi nungo namgalaq di iga bul sqa marsibqa nango segi nam soqteqnum. Deqa e nangi gam getentetnjroqnai.

¹³ Tamo nangi di Qotei na qarijnjrosai. Nangi Yesus aqa wau tamo bolesai. Nangi gisanjoqnsib nango segi kumbra uge bulyoqnsib tamo bole buleqnum. Yeqnab tamo ungasari nangi na unjroqnsib mareqnum, "Nangi Kristus aqa wau tamo bole."

¹⁴ O ijo was ningi nango kumbra di unsib deqa tulan prugaib. Iga qalie, Satan a dego gisanjoqnsiq aqa segi kumbra uge bulyoqnsiq Qotei aqa lan angro bole suwanjoq di unub qaji nangi buleqnu.

¹⁵ Satan a kumbra degyeqnu deqa aqa wau tamo nangi dego nango kumbra uge bulyoqnsib Qotei aqa wau tamo bole buleqnum. Deqa iga nango kumbra di unsim tulan prugwasai. Mondon Qotei na tamo nangi di nango une deqa kambatnjrsim awai ugedamu enjrqas.

Pol a Qotei aqa wau ojqonej deqa a gulbe gargekoba itoqnej

¹⁶ E olo merngwai. Ningi e nanari tamo edegaib. Ungum, ningi e nanari tamo edegwab di kere. Deqa ningi e odbibqa e olo ijo nam kiñala soqtqai.

¹⁷ E Tamo Koba aqa areqalo dauryosim anjam endi marosaieqnum. E nanari tamo bulosim deqa e anjam endi maroqnsim ijo segi nam soqteqnum.

¹⁸ Tamo gargekoba nangi mandam tamo nango kumbra dauryoqnsib nango segi nam soqteqnum. Deqa e dego kumbra di dauryosiy olo ijo nam kiñala soqtqai.

¹⁹ Ningi segi qa mareqnum, "Iga powo koba ti unum." Ariya ningi kiyaaq olo nanari tamo nangi odnjreqnabqa nangi nanari anjam ningi merngeqnum?

²⁰ Nungo kumbra agiende. Tamo bei na ningi a lana kangalyqajqa merngimqa kiyo, nungo ingi ingi saitimqa kiyo, nungo ingi ingi gisan na yaingimqa kiyo, aqa segi nam soqtimqa kiyo, nungo ula pongimqa kiyo ningi a odyqab.

²¹ O ijo was, iga tamo nangi di bul sai. Iga singila saiqoji unum deqa iga na gulbe deqaji ningi engwa keresai. E deqa jemaibqas e? Sai.

Tamo nangi di nango segi nam soqtqajqa ulaosaieqnum. Deqa e kamba dego ijo segi nam soqtqai. O ijo was, e nanari tamo bulosiy deqa anjam endegsi merngwai.

²² Tamo nangi di mareqnum, "Iga Hibru tamo." Ariya e dego Hibru tamo. Nangi mareqnum, "Iga Israel tamo." E dego Israel tamo. Nangi mareqnum, "Iga Abraham aqa moma tintin." E dego Abraham aqa moma tintin.

²³ Nangi mareqnum, "Iga Kristus aqa wau tamo." O ijo was, e nanari tamo bulosiy endegsi marqai, e dego Kristus aqa wau tamo. Agi e na tamo nangi di tulan bunjrsimqa nes na ti jaqatin na ti Kristus aqa wau ojeqnum. Bati gargekoba jeu tamo nangi na e tonto talq di waiboqneb. Osib e lubogargekobatoqneb. Bati gargekoba e moiqa jojomoqnem.

²⁴ Bati 5 Juda nangi na e kumbainbo gargekobatoqneb. Sisiyeb 39.

²⁵ Bati qalub nangi bu toqon na e luboqneb. Bati qujai nangi na e moiyoqbqa marsib menin na luboqneb. Bati qalub e qobun na gileqnam qobun a padalej. Qobun a padalonaq qolo ti qanam ti e yuwalq di otosi laqnem.

²⁶ Bati gargekoba e sawa isaq singa na walweloqnem. Yeqnam ya koba doqnsiq ya na e padaltbqa jojomoqnej. E gamq di walweleqnamqa bajin tamo nangi gam getentoqnsibqa e lubqa laqneb. Juda nangi ti sawa bei bei qaji nangi ti dego e lubqa laqneb. Qure qureq di, wadau sawaq di, yuwalq

di dego e padalqa jojomognem. Gisan Kristen nangi na dego e ugeugeibqa laqneb.

²⁷ E ñes na ti jaqatin na ti waukobaoqnem. Qolo gargekoba e waukobaoqnsim ñeiosaiognem. E mam ti laqnem. E ya qarboqnej. Bati gargekoba e ingi saiqoji soqnem. Bati gargekoba e yorbeqnaqa e ijo jejamu kabutqajqa gara saiqoji soqnem.

²⁸ Ariya bini gulbe qudei dego ijoq di branteqnub. Gulbe kobaquja bei agiende. E bati gaigai Kristen tamo ungasari qure qure kalilq di unub qaji nangi qa are koba qaleqnum. Nangi bole unub kiyo sai kiyo deqa e nangi qa tulan are koba qaleqnum.

²⁹ Deqa Kristen was bei aqa singila saiamqa e was deqa are koba qalsiy e dego singila saibqas. Ingi bei na Kristen was bei a uneq waiyimqa e was deqa are koba qalsiy are ugeibqas.

³⁰ O ijo was, gam bei saibqo deqa e ijo segi ñam soqtqai. Gulbe bei bei ijoq beqnu deqa ningi poingeqnu, e singila saiqoji unum. E deqa qujai ijo ñam soqtqai. E ijo kumbra bei qa ijo ñam soqtqasai.

³¹ Tamo Koba Yesus aqa Abu Qotei a qalie, e anjam bole mareqnum. E gisanosaiqnum. Deqa iga bati gaigai Qotei binjiyoqnom.

³² Damaskus qureq di Mandor Aretas a na qure taqato qaji tamo minjnaqa a qoto tamo qudei nangi qarinnjrnaqa nangi qure aqa siranme kalil taqatoqneb. Di kiyaqa? E ulanqa laqnitqa nangi na e ojsib tonto talq di waibqajqa deqa.

³³ Ariya Kristen was qudei nangi na e aqaryaibosib gumbaq di jigsib qure aqa jen gogetosib sil na gumba tontosib jen aqa siranme kiñalaq dena e ura uratbonab jen oqeq aiyem. Aisim qure taqato qaji tamo aqa banq dena ulanem.

12

Qotei na ñeibilqei Pol osoryej

¹ E gam bei saibqo deqa e olo ijo ñam soqtqai. Bole, e ijo ñam soqtqai kumbra dena e aqaryaibqa keresai. Di unqum. Tamo Koba a na ñeibilqei bei e nami osorbej deqa ningi saingit quiy.

² Ñeibilqei agiende. Wausau 14 koboej endi Qotei na Kristus aqa tamo bei osi oqsiqa torei lan qureq oqej. Lan qure di tulan goge koba. Tamo oqej qaji di e qalie. Tamo di agi e segi. A jejamu qorbi oqej kiyo aqa jejamu uratosiq oqej kiyo di e qaliesai. Qotei a segi qalie.

³⁻⁴ E qalieonum, Qotei na tamo di osi oqsiqa lan qureq oqej. A jejamu qorbi oqej kiyo aqa jejamu uratosiq oqej kiyo di e qaliesai. Qotei a segi qalie. A lan qureq oqsiq dia anjam bei quej. Anjam di aqa damu tamo bei na ubtosim marqa keresai. Anjam di marqajqa getento koba.

⁵ E tamo di aqa ñam soqtqai. E ijo segi ñam soqtqasai. E singila saiqoji unum deqa qujai e ijo ñam soqtqai. E ijo kumbra bei qa ijo ñam soqtqasai.

⁶ E ijo segi ñam soqtqai di e nanari tamo sqasai. Di kiyaqa? E anjam bole marqai. E gisanqasai. Ariya e ijo segi ñam soqtqa uratonum. Tamo qudei nangi ijo kumbra qa ti ijo anjam qa ti are qalsib ijo ñam soqtetbqab di kere. Nangi ijo ñam lanja soqtetbaib.

Qotei a gulbe qarinyonaq Pol aqa jejamuq aiyej

⁷ Qotei a ñeibilqei tulan boledamu e osorbonaq unem. Ariya e di unsiy olo diqaim deqa Qotei na gulbe uge sil luwit bul qarinyonaq ijo jejamuq aiyej. Gulbe di Satan na ojsiqa dena e ugeugeibeqnu.

⁸ Deqa e singila na Qotei pailyoqalubtem, “O Abu, ni na gulbe di olo taqal atetbime.”

⁹ Onaqa Qotei a saidosiq endegsi merbej, “Ni singila saiqoji unum deqa e ni olo singilatmoqnqai. Osiy ni qa are boleiboqnqas. Dena ni keretmqas.” Qotei na e degsi merbej deqa e singila saiqoji unum di unqum. E olo areboleboleiboqnqas. Yim Kristus aqa singila ijoq di sqas.

¹⁰ E Kristus aqa ñam qa singila saiqoji sqai kiyo, tamo qudei na e mis-ilinboqnqab kiyo, e gulbe oqnqai kiyo, jeu tamo nanqi na e ugeugeiboqnqab kiyo, e waukobaoqnqai kiyo di unqum. E deqa areboleboleiboqnqas. Di kiyaqa? E singila saiqoji sqai bati di e Kristus aqa singila ti sqai.

*Korin Kristen nanqo areqalo Yesus qa singilateb qaji di
Pol na olo singilatetnjrej*

¹¹ Anjam e mareqnum qaji endi nanari anjam. Ningi segi na ijo are tigeltetbeqnub deqa e nanari anjam endi mareqnum. Ningi ijo kumbra bole ubtosaieqnub deqa e segi kamba ijo kumbra bole ubteqnum. Bole, e ñam saiqoji. Ariya kiyaqa ningi na olo tamo qudei nanqo ñam soqtoqnsib mareqnub, “Tamo nanqi di Qotei aqa anjam maro tamo bolequja”? O ijo was ningi quiy. Tamo nanqi dena e bunbosai.

¹² Agi e nunqo ambleq di sosim manwa gargekoba babtoqnem dena ningi endegsib qalieeb, Qotei na e qarinqej. E singila na tigeloqnsim gulbe qoboiy-oqnsim manwa ti wau singila ti gargekoba nunqo ambleq di babtoqnem. Kumbra dena ningi osornqoqnej, e Qotei aqa wau tamo bole.

¹³ Kumbra kalil e qure qureq di Kristen nanqo ambleq di yeqnum qaji di e nunqo ambleq di dego yoqnem. Ariya kumbra qujai e nunqo ambleq di yosai. E ningi gulbe engwa uratosim deqa e nunqo silali ingi ingi yaingosaioqnem. Di e une yoqnem e? Sai. Ningi e une yoqnem edegosib ijo une di olo kobotetbiy.

¹⁴ E nami nunqoq boaiyeltem. Ariya bini e olo nunqoq bqajqa are qaleqnum. E nunqoq bqai di e ningi gulbe engwasai. E nunqo silali ingi ingi yaingwajqa are qalosaieqnum. E ningi segi elenqajqa are qaleqnum. Ningi qalie, angro kiñilala nanqi na nanqo ai abu nanqi silali qa aqaryainjro-saieqnub. Ai abu nanqi na nanqo angro nanqi silali qa aqaryainjreqnub.

¹⁵ E ningi tulan qalaqalaingeqnum deqa e ijo ingi ingi ti ijo jejamu ti ningi torei engwajqa areboleboleibeqnu. Ariya kiyaqa ningi kamba olo e kiñala segi qalaqalaibeqnub?

¹⁶ Ningi qudei e qa endegsib mareqnub, “Bole, Pol a gago silali ingi ingi boleq di yaigosaioqnej. Ariya a na iga walawalaigoqnsiq gago silali ingi ingi gisan na yaigoqnej.”

¹⁷ O ijo was, e nami Kristen was qudei nanqi qarinqjrnunqoq aiyeib. Aisib ningi gisanqej e? Osib nunqo silali ingi ingi lanja yaingosib olo bosib e ebeb e? Sai.

¹⁸ E na Taitus minjnam a nunqoq aiyej. E Kristen was bei dego qarinqyonam a Taitus dauryosiq ombla na aiyeib. Aisib Taitus a ningi gisanqosiq nunqo silali ingi ingi qudei bajinej e? Sai. Aqo Taitus wo areqalo qujai ti sosim gam qujai dauryosim kumbra bole segi yoqnem.

¹⁹ Ningi ijo anjam kalil endi sisiyosib endegsib are qalaib, “Pol a segi une saiqoji degsi iga mergwa osiqa anjam nengrenyej.” Di sai. O ijo was bole, anjam kalil e nengrenyonum qaji endi ningi singilatngwajqa deqa nengrenyonum. E Kristus aqa tamo unum deqa e Qotei aqa ñamgalaq di anjam endi nengrenyonum.

²⁰ E ningi qa ulaeqnum. E nunqoq bosiy nunqo kumbra unsiy e areboleboleibqas kiyo sai kiyo? Ningi dego ijo kumbra unsib areboleboleingwas kiyo

sai kiyo? E deqa ulaeqnum. E nungoq bosiy nungo kumbra endi unqai kiyo? Ningi anjam na qoteqnub. Ningi nungo Kristen was nangi qa are ugeingeqnu. Ningi minjin oqeqnu. Ningi pupoeleñeqnub. Ningi nungo Kristen was qudei nangi misilinjreqnub. Ningi yomueqnub. Ningi diqeqnub. Ningi Qotei aqa wau ugeugeiyeqnub. E nungoq bosiy nungo kumbra di unqai kiyo?

²¹ E bosiy nungo ambleq di tamo gargekoba nami une yoqneb qaji nangi are buliyosai degsi unqai kiyo? Degsi unqai di ijo Qotei na nungo namgalaq di e olo jemai ebqas. Tamo nangi di nami une endeqaji yoqneb. Nangi kumbra uge jigat yoqneb. Nangi sambala kumbra yoqneb. Nangi kumbra uge yqajqa are prugnjqonej. E nungoq bosiy tamo nangi di nango une qoreiyosai degsi unqai di e nangi qa are gulbeibqas. E deqa ulaeqnum.

13

Pol a Korin Kristen nanjoq olo bqajqa are qaleqnu

¹ E nami nungoq boaiyeltam. Ariya bini e olo nungoq bqajqa are qaleqnum. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo bei a une atimqa tamo aiyel kiyo tamo qalub kiyo nangi aqa une unsib babtibqa iga qusim marqom, ‘Bole, tamo di a une yqo.’ ”

² E nami nungoq bosim ningi uratngosim bati bei e olo nungoq bosim ningi endegsi merngem, “E bunuqna nungoq olo bosiy tamo une ateqnub qaji nangi njolawotnjrqai.” Ariya bini e sawa isaq endi sosim anjam di ningi ti tamo nami une atoqneb qaji nangi ti olo merngeqnum.

³ Ningi qalieqajqa, Kristus a ijo medabu na anjam mareqnu kiyo sai kiyo. E nungoq bosiy tamo nangi une ateqnub qaji nangi di njolawotnjrit ningi unsib qalieqab, bole, Kristus a ijo medabu na anjam mareqnu. Ningi quiy. Kristus a singila saiqoji sosim ningi tingitngwasai. A na aqa singila kobaquja ningi osorngwas.

⁴ Bole, Kristus a jamburbasq di gainesoqnej bati deqa a singila saiqoji soqnej. Ariya a olo Qotei aqa singila osiq deqa bini a jambile unu. Iga Kristus beteryejunum deqa iga dego singila saiqoji unum. Ariya iga Qotei aqa singila osim Kristus ombla jambile sqom. Iga nungoq bosim singila di ningi osorngwom.

⁵ Ningi nungo segi segi so tenemtoqniy. Ningi degyqab di ningi Kristus qa nungo areqalo singilateqnub kiyo sai kiyo di qalieqab. Yesus Kristus a nungo are miligiq di unu di ningi poingosai kiyo? A nungo are miligiq di sqasai di ningi endegsib qalieqab, ningi aqa tamo bolesai.

⁶ Ariya ningi iga qa endegsi poingem, iga Kristus aqa wau tamo bole unum.

⁷ Iga ningi qa endegsim pailyeqnum, “O Abu, ni na Korin Kristen nangi aqaryainjrimqa nangi kumbra uge kalil uratoqnsib kumbra bole bole yoqnqab.” O ijo was, iga wau bole yeqnum ningi di qalieqajqa deqa iga pailyo-saieqnum. Ningi iga wau tamo bolesai edegwab di ungum.

⁸ Ningi qalie, iga Qotei aqa anjam ugetqa keresai. Iga Qotei aqa anjam singilatqajqa waueqnum.

⁹ Deqa iga singila saiqoji soqnim ningi singila ti sqab di iga areboleboleigwas. Iga gaigai ningi qa endegsim pailyeqnum, “O Abu, ni na Korin Kristen nangi aqaryainjrimqa nangi tore i kere na sqab.”

¹⁰ Tamo Koba a na e giltbej deqa e aqa wau taqateqnum. E nungoq bosiy njirin anjam na nungo kumbra tingitetngwa uratonum. Deqa e isaq endi sosim anjam endi nengrenyonum. E ningi singilatngwajqa deqa Tamo Koba a na e wau ebej. E ningi ugetngwajqa sai.

Pol a anjam getentosiq Kristen nangi kaiyeinjrej

¹¹ Ariya ijo was, e ijo anjam getentqai. Ningi areboleboleingonem. Ningi kumbra bole kalil qa kere na sqajqa singilaoqniy. Ningi ijo anjam quoqnsib dauryoqniy. Ningi kalil areqalo qujaitosib soqniy. Yim Qotei a ningi ti sqas. Agi a na ningi tulan qalaqalaingeqnu. A are lawo qa utru.

¹² Ningi na nungo Kristen was kalil nangi segi segi kundoqnjriy. Kumbra di agi Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nangi yeqnub. Qotei aqa tamo ungasari kalil qure endia unub qaji nangi na ningi kaiyeingonub.

¹³ Tamo Koba Yesus Kristus a ningi qa are boleyeme. Qotei na ningi qalaqalaingeme. Mondor Bole na ningi kalil aqaryaingimqa ningi a beteryosib koba na are qujaitosib soqniy. Bole.

GALESIA

¹ E Pol. Yesus Kristus na e qarinqbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Mandam tamo bei na e qarinqbosai. Tamo bei na e giltbosai dego. Yesus Kristus aqa Abu Qotei wo nanqi segi aiyel na e giltbeb. Yesus agi Qotei na subq na tigeltej.

² Kristen was kalil e koba na endi unum qaji nanqi e ti anjam endi nunqoq qarinyonum. Ningi Galesia sawaq di loueqnub qaji.

³ Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei wo nanqi aiyel ningi qa are boleijnrimqa ningi lawo na soqniy.

⁴ Yesus a gago Abu Qotei aqa areqalo dauryosiq deqa a gago une kobotqa marsiqa aqa segi nambile uratosiq moiyej. A na iga elenjamqa iga mandam qa kumbra uge uge kalil uratqa marsiq iga qa moiyej.

⁵ Deqa iga Qotei aqa ñam bati gaigai soqtoqnqom. Bole.

Yesus aqa anjam bole qujai segi unu

⁶ Kristus a ningi qa are boleiyey deqa Qotei na ningi aqa segi tamo unqasari sqajqa osiq metnqej. Ariya kiyaaq ningi olo urur Qotei qoreiyosib Yesus aqa anjam bole dauryqa uratosib anjam bei dauryeqnub? E nunqo kumbra deqa qusim tulan prugugetem.

⁷ Ningi qalie, Yesus aqa anjam bole bei saiqoji. Ariya tamo qudei nanqi nunqo areqalo niñaqyetngwajqa wauoqnsib Kristus aqa anjam bole olo bubulyeqnub.

⁸ Deqa ningi quiy. Iga na kiyo lan angro bei na kiyo Yesus aqa anjam bole iga nami ningi merngoqnem qaji di olo bubulyosim anjam bei merngwom di Qotei na iga ojsim namyuwoq di breigeme.

⁹ Od, tamo bei na Yesus aqa anjam bole iga nami ningi merngoqnem qaji di olo bubulyosim anjam bei merngwas di Qotei na a ojsim namyuwoq waiyeme.

¹⁰ Ningi kiyersib are qalonub? Mandam tamo nanqi e qa arearetnrqajqa kiyo Qotei a e qa arearetqajqa kiyo deqa e waueqnum? Ningi quiy. Mandam tamo nanqi e qa arearetnrqajqa deqa e waueqnum qamu e Kristus aqa wau tamo bolesai qamu.

Qotei a segi na Pol giltej

¹¹ O ijo was kalil, e bole merngonum. Yesus aqa anjam bole e nami ningi merngoqnem qaji di tamo bei na babtosai.

¹² Anjam bole di e tamo bei aqa medabuq na osai. Tamo bei na e osorbosai dego. Yesus Kristus a segi na anjam bole di babtosiq osorbej.

¹³ Ningi qalie, e nami Juda nanqo kumbra singila na dauryoqnsimqa Qotei aqa tamo unqasari nanqi ugeugeijnroqnem. Osim e nanqi torei padaltnjrqa-jqa singila na wauoqnem.

¹⁴ E ijo moma nanqo kumbra kalil dauryqajqa tulan singilaoqnem. Ijo kumbra dena e na Juda tamo gargekoba e ombla louoqnem qaji nanqi bunjnroqnem.

¹⁵ Ariya e nambabosaisonamqa Qotei a e giltbosiqa e qa are boleiyosiq metbej.

¹⁶ Osiqa bati a segi atej qaji di brantonaaq a na aqa Niri Yesus e osorbosiq merbej, “Ni na Yesus aqa anjam bole osi giloqnsim tamo unqasari sawa bei beiq di unub qaji nanqi minjre minjre laqne.” Ariya bati di e na tamo qudei nanqi Yesus qa anjam bei nenemnjrosaioqnem.

¹⁷ E Yesus aqa anjam maro tamo nanqi unjrqaajqa Jerusalem aiyosai dego. Tamo nanqi di namoqna Yesus aqa wau ojoqneb. E bunuqna aqa wau ojem.

Ariya e nanɣi unjrosai. E Arebia sawaq aisim di soqnem. Sosim bunuqna e olo puluosim Damaskus qureq gilem.

¹⁸ Wausau qalub koboonaqa e Pita segi unqajqa Jerusalem aiyem. Aisim bati 15 Pita ombla soqnem.

¹⁹ E Jerusalem di soqnem bati di e Yesus aqa anjam maro tamo bei unosai. E Tamo Koba Yesus aqa was Jems a segi unem.

²⁰ Ijo anjam e nengrenyonum qaji endi anjam bole. E Qotei aqa nɣamgalaq di anjam bole segi nengrenyonum. E gisaɣosai.

²¹ Ariya bunuqna e Jerusalem olo uratosim Siria sawa ti Silisia sawa ti deq gilsim di laqnem.

²² Bati deqa Kristus aqa tamo unɣasari Judia sawaq di soqneb qaji nanɣi ijo ulatamu poinjrosaisoqnej.

²³ Nanɣi e qa laɣa endegsib quoqneb, “Pol a nami iga padaltgwa laqnej. Ariya bini a olo Yesus aqa anjam bole a nami ugeugeiyqa wauoqnej qaji di palontoqnsiq laqnu.”

²⁴ Nanɣi e qa degsib quoqnsib tulaɣ areboleboleinjrnaqa Qotei aqa ñam soqtoqneb.

2

Kristen gate nanɣi Pol ombla areqalo qujai

¹ Wausau 14 koboonaqa e olo Jerusalem aiyem. E Barnabas ombla aiyoqn-sim Taitus dego osi aiyem.

² Qotei a segi na merbej deqa e Jerusalem aiyem. E Jerusalem aisim di sosimqa e tamo laɣaj nanɣi koba na qairosaiognem. E Kristen gate nanɣi segi koba na qairoqnm. Yesus aqa anjam bole e sawa bei beiq di palontoqnm qaji di e na ubtosim minjroqnm. E tamo laɣaj bei minjosai. Di kiyaaqa? Yesus aqa wau e nami yoqnsim aɣi bini yeqnum qaji di uloɣo uge.

³ Taitus a Grik tamo. Ariya a e ombla Jerusalem di sonamqa Kristen gate nanɣi e endegsib merbosai, “Ni na Taitus osim muluɣ waiy.” Degsib merbosai.

⁴ Bole, Kristen tamo qudei nanɣi uli na gago koro miligiq aiyeb. Nanɣi Kristen tamo bolesai. Nanɣi gisaɣ tamo. Iga nami kaɣal tamo bulosim dal anjam aqa sorgomq di sonamqa Kristus Yesus na iga elenjej deqa bini dal anjam na iga olo taqatgosai. Ariya gisaɣ tamo nanɣi dena gago kumbra di lumu na tenemtqa marsibqa gago koro miligiq aiyeb. Naɣo are koba endegsi soqnej. Nanɣi na iga olo dal anjam aqa sorgomq di atibqa dal anjam na iga taqatgim iga kaɣal tamo bulqom. Naɣo are koba degsi soqnej deqa nanɣi gago koro miligiq aiyeb.

⁵ Aisib mergeb, “Niɣi Taitus muluɣ waiyiy.” Onaqa iga naɣo anjam di quetnjrosai. Nanɣi Yesus aqa anjam bole olo bubulyaib deqa iga na nanɣi saidnjrem. Di kiyaaqa? Yesus aqa anjam bole di nungoq di gaigai sqajqa deqa.

⁶ Ijo areqalo agiende. Kristen gate nanɣi ñam ti unub di laɣa. Qotei a tamo naɣo ñam qa are qalosaieqnu. E na Kristen gate nanɣi ijo wau qa sainjrnamqa nanɣi qusib mareb, “Di kere.” Nanɣi olo anjam bei totoryosib e merbosai.

⁷ Pita aqa wau agiende. A na muluɣ uno qaji nanɣi Yesus aqa anjam bole minjre minjre laqnu. Qotei a wau di Pita yej. E dego wau ti. Ijo wau aɣi e na muluɣ unosai qaji nanɣi Yesus aqa anjam bole minjre minjre laqnum. Qotei a wau di e ebej. Kristen gate nanɣi degsib qalieeb deqa nanɣi olo anjam bei totoryosib e merbosai.

⁸ Od, Qotei na Pita singila yej deqa a mulun uno qaji nangi Yesus aqa anjam bole minjre minjre laqnu. Dego kere Qotei na e singila ebej deqa e sawa bei bei qaji nangi Yesus aqa anjam bole minjre minjre laqnum.

⁹ Tamo ungasari kalil nangi mareqñub, “Jems na Pita na Jon na nangi qalub Kristen gate unub.” Ariya nangi qalub qalie, Qotei a e qa dego are boleiyosiq Yesus aqa wau ebej. Degsib qalieosib deqa nangi na aqo Barnabas wo gago ban ojsib mergeb, “Ningi gago Kristen was bole.” Osib nangi aqo aiyel ti are qujaitosib anjam endegsib keretosib mergeb, “Ningi Barnabas wo sawa bei beiq di Qotei aqa wau yoqniy. Iga mulun uno qaji nango ambleq di wauoqnqom.”

¹⁰ Osib nangi anjam qujai segi aqo aiyel endegsib mergeb, “Gago ambleq endi Kristen qudei nangi ingi ingi tulan saiqoji unub. Deqa ningi nangi qa are walngaiq. Ningi nangi aqaryainjroqniy.” Onaqa iga nangi odnjrem. Nami iga tamo ingi ingi saiqoji nangi aqaryainjrqaqqa are koba soqnej agi bini degsim unum.

Pol a Pita aqa kumbra uge babtej

¹¹ Ariya bunuqna Pita a Antiok qureq bonaqa e aqa ulatamuq di a njirñtem. Di kiyaaqa? A kumbra uge yej deqa.

¹² Aqa kumbra uge agiende. Nami a sawa bei bei qaji nangi koba na ingi uyoqñeb. Onaqa bati bei Jems a na Juda Kristen qudei mulun unqajqa tulan singilaoqñeb qaji nangi qarijnjrnaqa Antiok bonabqa Pita a nangi qa ulaosiq olo sawa bei bei qaji nangi di tututñjrej. Aqa kumbra uge agide.

¹³ Juda Kristen qudei nangi dego Pita beteryosib gisan kumbra di yeb. Yonabqa bunuqna Barnabas a dego nangi daurnjrñsiqa nango gisan kumbra di yej.

¹⁴ Nangi Yesus aqa anjam bole degsib ugetonabqa e unsimqa nango ñamgalaq di Pita endegsi minjem, “Ni Juda tamo. Ariya ni Juda nango kumbra dauryqa uratosim sawa bei bei qaji nangi bulosim nango kumbra dauryeqnum. Di ni kere degyeqnum. Ariya kiyaaqa ni olo sawa bei bei qaji nangi minjreqnum, ‘Ningi Juda nango kumbra dauryiy?’”

Iga Yesus qa gago areqalo singilatqom gam dena qujai iga tamo bole une saiqoji sqom

¹⁵ Bole, iga Juda. Di gago lenñ tñññ. Iga sawa bei bei qaji sai. Agi sawa bei bei qaji nangi uneq di laqñub. Iga tamo deqaji sai.

¹⁶ Ariya iga qalieonum, tamo nangi Moses aqa dal anjam dauryqab gam dena nangi Qotei aqa ñamgalaq di tamo bole une saiqoji sqa keresai. Tamo nangi Kristus Yesus qa nango areqalo singilatqab gam dena qujai Qotei na nangi tamo bole une saiqoji qa minjrñas. Iga dego Kristus Yesus qa gago areqalo singilatqom deqa Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergej. Iga dal anjam dauryem gam dena sai. Tamo a dal anjam dauryqas gam dena a Qotei aqa ñamgalaq di tamo bole une saiqoji sqa keresai.

¹⁷ Od, iga Kristus qa gago areqalo singilatqom gam dena Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergej. Iga degyem bati di iga sawa bei bei qaji nangi bulosim iga dego une tamo brantobulem. Deqa iga endegsi marqom kiyo, “Kristus na iga uneq breigej”? O ijo was, iga degsi marqasai bole sai.

¹⁸ E dal anjam aqa sorgomq di sqa uratosiy ariya bunuqna e puluosiy dal anjam aqa sorgomq di olo sqai di ijo kumbra dena e une tamo brantqai.

¹⁹ Dal anjam na e moiyo gamq di waibosiq moiyoñbej deqa bini e olo Qotei ombla ñambile unum. E Kristus ombla ñamburbasq di gainjobulem.

²⁰ Osim e olo ñambile bunuj em. Ñambile di ijo segi ñambile sai. Kristus a segi ijo are miligiq di ñambile unu. Deqa bini kumbra kalil e mandamq endi

yeqnum qaji di e Qotei aqa Niri qa ijo areqalo singilatoqnsim yeqnum. Agi Qotei aqa Niri na e tulan qalaqalaibosiq aqa segi nambile uratosiq e qa moiyej.

²¹ Qotei a iga qa are boleiyej aqa kumbra di e na ugeugeiyqasai. Iga Moses aqa dal anjam dauryqom gam dena iga Qotei aqa nmgalaq di tamo bole une saiqoji so qamu Kristus a lanja moiyej qamu.

3

Iga Yesus qa gago areqalo singilatqajqa anjam

¹ O Galesia tamo ungasari, ningi tulan nanari. Iga nami ningi Yesus Kristus osorngonam ningi a namburbasq di gainesonaq unobuleb. Ariya tamo yai na nungo areqalo olo niñaqyetngej deqa ningi Yesus aqa anjam olo urateqneb?

² Ijo nenem qujai agiende. Ningi gam kiye na Qotei aqa Mondor eb? Ningi dal anjam dauryeb gam dena ningi Mondor eb kiyo ningi Yesus aqa anjam bole qusib a qa nungo areqalo singilateb gam dena ningi Mondor eb kiyo?

³ Ningi nanarionub e? Ningi nami are bulysib bati deqa ningi Yesus dauryqa utru atsib Mondor aqa singila na walweloqneb. Ariya bini kiyaga ningi olo nungo segi singila na Yesus dauryqa marsib walweleqneb?

⁴ Gulbe ningi nami qoboiyoqneb qaji di ningi lanja qoboiyoqneb e? E are qalonum, ningi lanja qoboiyosai.

⁵ Qotei na aqa Mondor ningi engoqnsiq nungo ambleq di manwa kokba babteleneqnu. A kiyaga degyeqnu? Ningi dal anjam dauryeqnub a deqa osiq degyeqnu e? Sai. Ningi Yesus aqa anjam bole qusib a qa nungo areqalo singilateb a deqa osiq degyeqnu.

⁶ Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Abraham a Qotei qa aqa areqalo singilatej gam dena Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej.”

⁷ Deqa ijo was, ningi endegsi poingem, tamo nangi Yesus qa nango areqalo singilateqneb qaji nangi segi Abraham aqa angro tintin unub.

⁸ Nami Qotei a endegsi qalieej, “Bunuqna sawa bei bei qaji nangi Yesus aqa anjam bole qusib nango areqaloq di singilatib gam dena e na nangi tamo bole une saiqoji qa minjrqi.” Qotei a nami degsi qalieosiq deqa a Yesus aqa anjam bole di ubtosiq Abraham minjej. A endegsi minjej, “O Abraham, ino moma nanogoq dena tamo bei brantim aqa wau na e sawa bei bei qaji nangi boletnrqi.” O ijo was, anjam di agi nengrenq di unu.

⁹ Abraham a Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa Qotei na tamo ungasari kalil Yesus qa nango areqalo singilateqneb qaji nangi Abraham a ti boletnrqas.

¹⁰ Tamo qudei nangi endegsib are qaleqneb, “Iga dal anjam dauryqom gam dena iga Qotei aqa nmgalaq di tamo bole une saiqoji sqom.” O ijo was, tamo nangi di Qotei na minjrqi, “Ningi tamo uge.” Osim nangi padaltnjrqi. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo nangi Qotei aqa dal anjam mutu kalil torei dauryekritqasai di a na minjrqi, ‘Ningi tamo uge.’ Osim nangi padaltnjrqi.”

¹¹ Qotei aqa anjam bei dego endegsib nengrenyeb unu, “Tamo nangi Qotei qa nango areqalo singilatqab di a na nangi tamo bole une saiqoji qa minjrqi. Yim nangi nambile gaigai sqab.” Deqa iga qalieonum, tamo nangi dal anjam dauryqab gam dena Qotei na nangi tamo bole une saiqoji qa minjrqasai.

¹² Dal anjam dauryqajqa ti Qotei qa gago areqalo singilatqajqa ti di ombla kerekere sai. Nangi utru segi segi. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo a dal anjam mutu kalil torei dauryekritqas di a nambile sqas.”

¹³ Dal anjam a marqo, iga dal anjam mutu kalil torei dauryekritqasai di Qotei na iga tamo uge qa mergsim padaltgwas. Kristus a deqa are qalsiqa iga aqaryaigwa marsiqa gago padalo sawa osiqa a segi Qotei aqa n̄amgalaq di tamo uge bulosiqa iga qa padalej. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo kalil n̄amtañ goge di gain̄ejunub qaji nangi Qotei na tamo uge qa minjroqnsiq padaltnjreqnu.”

¹⁴ Kristus Yesus na iga degsi aqaryaigej deqa aqa wau na Qotei a sawa bei bei qaji nangi Abraham a ti boletn̄jqas. Iga Yesus qa gago areqalo singilatqom gam dena iga Qotei aqa Mondor oqom. Mondor di Qotei a nami iga egwa marej.

Qotei aqa anjam nami marej qaji di dal anjam na taqal waiyqa keresai

¹⁵ O ijo was kalil, e na mandam tamo nan̄go kumbra qa n̄ingi endegsi mern̄gwai. Tamo bei a moiyoaisosimqa a na aqa n̄oro kalil aqa an̄gro nan̄go ban̄q di uratqa marsim a anjam bei nengrenyosim singilatqas. Deqa bunuqna a moiym aqa an̄gro nangi aqa n̄oro di oqab. Aqa anjam nengrenyej qaji di tamo bei na olo taqal atqa keresai. Osim olo anjam bei dego totoryosim nengrenyqa keresai.

¹⁶ Dego kere ingi bole bole Qotei na mondon̄ iga egwas qaji di a ubtosiq Abraham aqa moma bei wo min̄rej. A Abraham aqa moma gargekoba nangi min̄rosai. A aqa moma qujai segi min̄jej. Anjam di nengren̄q di unu. Aqa moma qujai di agi Kristus.

¹⁷ O ijo was, e n̄ingi degsi mern̄gonum di aqa utru agiende. Qotei a nami Abraham ombla anjam qoseb. Onaqa wausau 430 koboonaqa dal anjam brantej. Dal anjam dena Qotei aqa anjam Abraham ombla qoseb qaji di taqal waiyqa keresai. Qotei na ingi bole bole iga lan̄a egwa marej awai saiqoji. Osiqa anjam di singilatej. Anjam di dal anjam na gentqa keresai.

¹⁸ Iga dal anjam dauryqom gam dena iga ingi bole bole di onum qamu Qotei na ingi di iga lan̄a egwa keresai qamu. Iga qalieonum, Qotei a ingi bole bole di iga lan̄a egwajqa are qalsiq Abraham ombla anjam qoseb.

¹⁹ Deqa bunuqna Qotei a kiyaaq olo dal anjam atej? E ubtosiy marqai. A gago une boleq atqa osiqa dal anjam atej. A endegsi are qalej. Dal anjam a soqnim bunuqna Abraham aqa moma qujai di a bqas. Moses a Israel nangi Qotei ti nan̄go ambleq di tigelesosiqa yeba waiyonaqa lan̄ an̄gro nangi na dal anjam di Moses yonabqa a na kamba Israel nangi en̄rej.

²⁰ Amble qaji tamo a na tamo qujai segi aqa anjam gereiyetqa keresai. A tamo aiyel kiyo tamo qalub kiyo nan̄go ambleq di tigelesosim yeba waiyosim nan̄go anjam gereiyetn̄jqas. Ariya Qotei a segi qujai unu. Deqa a anjam bei singilatimqa tamo qudei na olo aqa anjam di gentqa keresai.

Dal anjam a gago abu bul sosiqa iga Kristus aqa areq joqsiq gilej

²¹ E endegsi marqai kiyo? Dal anjam ti ingi bole bole Qotei a nami iga egwa marej qaji de ti ombla jeu atoqnsib unub. E degsi marqasai bole sai. Dal anjam mutu bei na iga n̄ambile egwa kere qamu iga dal anjam dauryqom gam dena iga tamo bole une saiqoji so qamu.

²² Ariya degsi sosai. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo un̄gasari kalil nan̄go une na nangi tonto talq di breinjrobuleqnu.” O ijo was, anjam degsib nengrenyeb deqa iga Yesus Kristus qa gago areqalo singilatem gam dena iga ingi bole bole Qotei a nami iga egwa marej qaji di oqom.

²³ Nami iga Yesus qa gago areqalo singilatqa bati brantosaisonaqa dal anjam na iga taqatgesoqnej. Sonaq sonaq ariya bunuqna iga Yesus qa gago areqalo singilatqa bati agi brantej.

²⁴ Dal anjam a gago abu bul sosiq a iga Kristus aqa areq joqsiq gilej. Gilnaqa iga Kristus qa gago areqalo singilatam. Deqa bini iga Qotei aqa njamgalaq di tamo bole une saiqoji unum.

²⁵ Iga Kristus qa gago areqalo singilatqa bati brantej deqa iga olo dal anjam aqa sorgomq di sqasai. Dal anjam a olo gago abu bul sqasai dego.

*Tamo a Yesus qa aqa areqalo singilatqas
gam dena a Qotei aqa angro tintin sqas*

²⁶ Ningi kalil Kristus Yesus qa nungo areqalo singilateb deqa ningi Qotei aqa angro tintin unub.

²⁷ Ningi kalil yanso osib Kristus beteryejunub deqa ningi Kristus a gara bul jigsib unub.

²⁸ Deqa ningi endegsib maraib, “E Juda qaji” o “E Grik tamo” o “E kanjal tamo” o “E kanjal tamo sai” o “E tamo” o “E unja.” Ningi degsib maraib. Ningi Kristus Yesus beteryejunub deqa ningi kalil tamo qujaosib unub.

²⁹ Ningi Kristus aqa segi tamo ungasari unub deqa ningi Abraham aqa angro tintin dego unub. Agi ingi bole bole Qotei a nami Abraham yqajqa minjej qaji di ningi oqab.

4

Iga Qotei aqa angro tintin unum

¹ Ijo anjam agiende. Angro matu a na bunuqna aqa abu aqa ingi ingi kalil oqas. A angro kiñala sosim a aqa abu aqa kanjal tamo lanaj bul sqas.

² Deqa tamo qudei nanqi a taqatoqnqab. Taqatesoqnib bati aqa abu nami atej qaji di brantimqa nanqi a olo taqatqasai.

³ Dego kere iga nami angro kiñilala bulosim mondor uge uge lan ti mandam ti taqatejunub qaji nango kanjal tamo bul soqnem.

⁴ Ariya bati Qotei a nami atej qaji di brantonaga a na aqa Niri Yesus qarinyonaq mandamq aiyej. Aisiq aqa ai na nambabtonaga a dal anjam aqa sorgomq di soqnej.

⁵ A degyej. Di kiyaga? A na tamo ungasari dal anjam aqa sorgomq di soqneb qaji nanqi olo elenqsim nango uneq na awainjrqaqqa deqa. Yim iga Qotei aqa angro tintin sqajqa deqa.

⁶ Deqa ijo was, bini ningi Qotei aqa angro tintin unub. Qotei na aqa Niri aqa Mondor qarinyonaqa a gago are miligiq aiyej. Aiyej deqa iga Qotei endegsi meteqnum, “O ni gago Abu.”

⁷ Deqa ningi olo kanjal tamo bul sosai. Ningi Qotei aqa angro tintin unub. Ningi aqa ingi ingi kalil oqab.

Pol a Galesia Kristen nanqi qa are koba qaloqnej

⁸ Nami ningi Qotei qalieosaisosib bati deqa ningi gisan qotei nango kanjal tamo bul soqneb.

⁹ Ariya bini ningi Qotei qalieonub. A ningi qa dego qalieqo. Deqa kiyaga ningi olo puluosib mondor uge uge nango kanjal tamo bul sqajqa are qaleqnub? Ningi qalie, mondor uge uge nanqi di singila saiqoji unub deqa nanqi na ningi aqaryainqwa keresai.

¹⁰ Ningi gaigai yori bati kokba ti bai qala bunuj ti wausau bunuj ti di unqajqa are qaleqnub.

¹¹ Deqa e ningi qa ulaeqnum. Wau kalil e nungo ambleq di yoqnem qaji di lanja ulonaim deqa e ulaeqnum.

¹² Nami e dal anjam aqa sorgomq di sqa uratosim ningi bul soqnem. Bati deqa ningi na e une bei ebosaioqneb. Deqa ijo was, e ningi endegsi merngwai. Ningi kamba e bul soqniy.

¹³ Ningi are qaliy. E maibej bati deqa e nungoq bosim Yesus aqa anjam bole utruq na merngoqnem.

¹⁴ Ijo jejamu singila saiqoji soqnej deqa e ningi gulbe koba engoqnem. Ariya ningi deqa e qoreibosai. Ningi e gereibqa asingosai. Qotei aqa lan angro bei kiyo Kristus Yesus a segi kiyo nungoq bqas di ningi a osib gereiyqab dego kere ningi e osib gereibeb.

¹⁵ Bati deqa ningi e qa tulan areboleboleingqnej. Deqa e qalieonum, e na ningi merngem qamu ningi nungo namdamu dego otorosib ebeb qamu. O ijo was, kiyaqa bini ningi e qa areboleboleingosaieqnu?

¹⁶ E ningi anjam bole merngeqnum dena e ningi jeu ateqnum e? Di sai.

¹⁷ Ningi quiy. Gisan anjam maro tamo nanqi na ningi walawalaingeqnub. Nanqi ningi aqaryaingwajqa deqa are qalosaieqnub. Nanqi na ningi titngibqa ningi e qoreibosib olo nanqi daurnjrqajqa deqa are qaleqnub.

¹⁸ Iga gago Kristen was nanqi kumbra bole bole enjrqajqa singilaoqnqom di bolequja. Deqa ningi gaigai kumbra di yoqniy. E ningi koba na soqnim bati deqa segi sai. Ningi gaigai yoqniy.

¹⁹ O ijo angro, ningi quiy. Unja angrotqa osiq jaqatinjeqnu dego kere e ningi qa are jaqatinjeqnu. Ijo are koba endegsi unu. Kristus a nungo are miligiq di soqnimqa ningi a bulosib aqa kumbra geregere dauryoqniy.

²⁰ Bini e ningi koba na sosai. E ningi koba na so qamu e ningi lawo anjam merngo qamu. O ijo was kalil, e ningi qa are koba qaleqnum. E kiyersiy ningi aqaryaingwai di e yala poibosai.

Pol a Hagar qa ti Sara qa ti yawo anjam marej

²¹ Ningi dal anjam aqa sorgomq di sqajqa are qaleqnub deqa e ningi nenemngwai. Kiyaqa ningi dal anjam geregere poingosaieqnu?

²² Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu. Abraham a angro mel aiyeltej. Angro bei Hagar na nambabtej. Hagar a kangal unja. Angro bei Sara na nambabtej. Sara a kangal unja sai. A Abraham aqa njanj tintinj.

²³ Abraham a mandam tamo nango kumbra dauryosiq deqa a Hagar wo nerenosib angro qujai Ismael nambabtej. Ariya Sara aqa angro a gam bei na nambabtej. Gam agiende. Qotei a anjam marnaqa aqa anjam di aqa damu brantonaqa Sara a aqaratonaq aqa angro qujai Aisak nambabtej.

²⁴ Sara Hagar wo nango anjam di yawo anjam bul. Nanqi aiyel anjam namij ti anjam bunuj ti sigitejunub. Hagar a anjam namij sigitejunu. Anjam di Sainai manaq di brantej. Hagar aqa moma nanqi kangal tamo unub.

²⁵ Hagar a Sainai mana sigitejunu. Sainai mana di Arebia sawaq di unu. Hagar a mandam qaji Jerusalem dego sigitejunu. Deqa aqa moma kalil nanqi a ombla kangal tamo unub.

²⁶ Ariya Jerusalem bunuj a lan goge di unu. A kangal unja sai. A gago ai.

²⁷ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, "O unja, ino miligi ugeej deqa ni angrotqa keresai. Di ungum, ni areboleboleimeme. Ni angro oqajqa jaqatinmosaieqnu. Di ungum, ni are boleimim soqne. Sosim ni louoqnsim areboleboleimim kikioqne. Di kiyaqa? Qotei a ino miligi gereiyetmimqa ni na unja kalil gumbulun ti unub qaji nanqi bunjnrsimqa angro tulan gargekoba oqam."

²⁸ O ijo was, unja di agi Sara. Ningi Sara aqa angro Aisak a bulosib unub. Qotei a nami anjam marnaqa Aisak a nambabtej. Dego kere Qotei a anjam marnaqa ningi Qotei aqa angro tintinj branteb unub.

²⁹ Abraham a mandam tamo nanjo kumbra dauryosiq Hagar wo nerenosib angro qujai Ismael nambabteb. Deqa Ismael a na Sara aqa angro Aisak jeutoqnsiq ugeugeiyonej. Aisak agi Qotei aqa Mondor aqa singila na nambabeb. Dego kere bini iga Mondor ti unum qaji tamo qudei na jeutgoqnsibqa ugeugeiqnub.

³⁰ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “O Abraham, ni na kanjal unja di aqa angro Ismael wo nanji winjrim jaraiyeb. Ni que. Aisak a kanjal unja aqa angro sai. A ino njan tinjin aqa angro. Deqa ino inji inji kalil a na oqas. Ismael a na ino inji inji oqasai.”

³¹ O ijo was, iga kanjal unja aqa angro sai. Iga Abraham aqa njan tinjin aqa angro unum.

5

Iga kanjal tamo bul sqasai

¹ Kristus na iga elenej deqa iga olo kanjal tamo bul sqasai. Dal anjam na iga olo bunu taqatgwasai dego. Deqa ijo was, ningi singila na tigelesosib tamo qudei na olo ningi dal anjam aqa sorgomq di sqa merngoqnib saidnjroqniy.

² E Pol. E na ningi endegsi merngit quiy. Ningi mulun aiqab di Kristus na ningi aqaryainjwa keresai.

³ Ningi qudei mulun aiqa mareqnub deqa e na endegsi merngwai. Ningi mulun aiqab di Qotei na merngwas, “Ningi dal anjam mutu kalil dego torei dauryekritiy. Qujai bei grotai.”

⁴ Ningi qudei mareqnub, “Iga dal anjam dauryqom gam dena Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergwas.” Ningi degsib mareqnub di ningi Kristus urateqnub. Qotei a ningi qa are boleiyey aqa kumbra di dego ningi qoreiqnub.

⁵ O was ningi degaib. Iga Mondor ejunum deqa iga aqa wau na Qotei qa gago areqalo singilatoqnsim mondon a na iga tamo bole une saiqoji qa mergwajqa deqa tarinoqnsim unum.

⁶ Tamo a Kristus Yesus beteryesqas di a endegsi poiyqas, “Iga mulun aiqom di laja. Iga mulun aiqasai di dego laja. Ariya iga Yesus qa gago areqalo singilatosim qalaqalaiyo kumbra dauryqom di kumbra bole utru ti.” A degsi poiyqas.

⁷ Nami ningi Yesus aqa gam geregere dauryosib walweloqneb. Ariya tamo yai na gam getentetnej deqa ningi olo anjam bole dauryqa urateqnub?

⁸ Nunjo areqalo ningi bini ojejunub qaji di bolesai. Qotei agi ningi metnej qaji a na areqalo di ningi engosai.

⁹ Nunjo areqalo uge di sum bul. Ningi qalie, tamo nanji sum kiñala oqnsib bem ti bulyeq nab bem tiyekritoqnsiq tulan kobaqujaeqnu. Dego kere nunjo areqalo uge di tulan kobaqujaqas. Deqa ningi areqalo di uratiy.

¹⁰ O ijo was, e qalieonum, ningi areqalo uge di uratqab. Osib ijo areqalo olo dauryqab. Tamo Koba a na aqaryainjimqa ningi degyqab. Di e qalieonum. Tamo yai nanji nunjo areqalo niñaqyetnjwajqa waueqnub di e qaliesai. Tamo nanji di awai ugedamu oqab.

¹¹ Ariya “Ningi mulun aiyyi” e anjam di tamo nanji minjreqnum qamu kiyaja jeu tamo nanji na e ugeugeibeqnub? O ijo was, e anjam di tamo nanji minjreqnum qamu Yesus a namburbasq di moiyej anjam dena jeu tamo nanjo areqalo ugetetnjrosai qamu.

¹² Jeu tamo nanji dena nunjo areqalo niñaqyetnjqnub. Nanji mulun aiqajqa tulan singilaeqnub deqa unjum, nanji nanjo segi welum gei dego potosib torei taqal waiyebe.

¹³ Od, ijo was, Yesus a ningi elenje deqa dal anjam na olo bunu ningi taqatngwasai. Qotei a deqa are qalsiq ningi metnje. Ariya ningi endegsib are qalaib, “Iga dal anjam aqa sorgomq di sosai deqa ungum, iga gago areqalo namij dauryosim kumbra uge uge yoqnqom.” Ningi degsib are qalaib. Ningi kumbra endegyiy. Ningi nungo Kristen was nanqi aqaryainjroqnsib qalaqalainjroqniy.

¹⁴ Anjam bei dego unu, “Ni ino segi jejamu gereiyeqnum dego kere ni ino was nanqi degsim geregereinjroqne.” O ijo was, anjam dena dal anjam kalil kabutejunu.

¹⁵ Deqa ningi segi segi njirinoqnsib qotoqnaib. Qotoqnqab di ningi segi segi qa kumbra uge yoqnsib uneq aisib padalqab.

Areqalo namij ti Qotei aqa Mondor ti ombla jeu atoqnsib unub

¹⁶ Ijo anjam bei agiende. Ningi Qotei aqa Mondor aqa kumbra na walweloqniy. Degsib walwelqab di ningi nungo segi jejamu qa areqalo namij dauryqasai.

¹⁷ Iga qalie, gago areqalo namij ti Qotei aqa Mondor ti ombla jeu atoqnsib unub. Deqa kumbra bole ningi yqajqa arearetngeqnu qaji di ningi yosaieqnu.

¹⁸ Ariya ningi Qotei aqa Mondor aqa kumbra dauryqab di ningi olo dal anjam aqa sorgomq di sqasai.

¹⁹ Areqalo namij aqa kumbra di ningi qalie. Sambala kumbra ti, kumbra jiga ti, kumbra uge uge yqajqa are prugnoqa,

²⁰ gisan qotei qa louoqa, gumaninoqa, was bei jeutoqa, njirinoqa, was bei aqa ingi ingi qa maulngoqa, minjin oqoqa, are ugeoqa, nungo segi jejamu qa are qalsib anjam na qotoqa, Kristen was nanqi pupoiyeltjroqa,

²¹ tamo ñoro ti nanqi qa are ugeingoqa, ya uysib nanarioqa, alankobaoqa. O ijo was, areqalo namij aqa kumbra kalil agide. Tamo ungasari kumbra deqaji yeqnub qaji nanqi Qotei na taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqasai. E nami ningi degsi merngem agi olo merngonum.

²² Ariya Qotei aqa Mondor na iga kumbra bole endeqaji yqajqa are tigeltetgeqnu. Qalaqalaiyo kumbra dauryoqa, areboleboleigoqa, lawo kumbra yoqa, urur minjin oqosaioqa, gago was nanqi aqaryainjroqnsim kumbra bole bole enjroqa, kumbra bole tintin dauryoqa,

²³ lawo na soqa, gago segi jejamu taqatosim areqalo namij dauryqa ura-toqa. O ijo was, iga kumbra bole deqaji yoqnqom di dal anjam na iga getentgwa keresai.

²⁴ Tamo ungasari Kristus Yesus beteryejunub qaji nanqi na nanjo areqalo namij ti are prugnjqajqa kumbra ti kalil namburbasq di qamnab moiyej.

²⁵ Qotei aqa Mondor na iga nambile egej deqa iga aqa kumbra na walweloqnm.

²⁶ Iga gago segi ñam soqtqasai. Iga Kristen qudei nanjo are ugetetnjroqnsim qotoqnqasai. Iga gago was nanjo ñoro qa maulgoqnqasai dego.

6

Ni ingi bei yagwam di ni olo ingi di otorosim oqam

¹ O ijo was, Kristen tamo bei a une atimqa ningi Qotei aqa Mondor dauryeqnub qaji ningi na tamo di unsibqa lawo na osib aqa kumbra gereiyeti. Satan na ningi dego uneq breingim ulonaib deqa ningi geregere nam atoqniy.

² Osib ningi na nungo Kristen was nanqi aqaryainjroqnsib nanjo gulbe qoboiyetnjroqniy. Degsib qoboiyqab di ningi Kristus aqa dal anjam keretosib dauryqab.

³ Nungo ambleq di tamo bei a marqas, “E ñam koba ti unum.” Ariya a ñam ti sosai. A ñam saiqoji unu deqa a na aqa segi jejamu gisanjyqo.

⁴ Deqa ningi nungo segi segi wau geregere peleiyiy. Osib nungo wau di bole kiyo sai kiyo di ningi qalieqab. Tamo a degyqas di a aqa segi wau qa areboleboleiyqas. Ni ino segi wau ti tamo bei aqa wau ti turtosim peleiyaim.

⁵ Tamo kalil nanngi nanngo segi segi wau taqatoqnebe.

⁶ Kristen gate nanngi Qotei aqa anjam plaltoqnsib ningi merngeqnub deqa ningi na kamba nanngi ingi ingi qa aqaryainjroqniy.

⁷ Ningi nungo segi jejamu gisanjyosib endegsib are qalaib, “Iga Qotei maquiyimqa a gago une unqasai.” O ijo was, ningi Qotei maquiyqa keresai. Ni ingi bei yagwam di ni olo ingi di otorosim oqam.

⁸ Tamo bei a ingi uge yagobulosim aqa areqalo namij dauryqas di aqa areqalo namij dena kumbra uge uge babtoqnm a padalqas. Ariya tamo bei a ingi bole yagobulosim Qotei aqa Mondor aqa kumbra dauryqas di Mondor dena a ñambile yimqa a so bole gaigai sqas.

⁹ Deqa iga kumbra bole yoqnqom. Iga kumbra bole yqajqa asgigwasai di bunuqna iga awai bole oqom.

¹⁰ Deqa bati soqnm iga na tamo ungasari kalil nanngi kumbra bole enjroqnqom. Osim tamo ungasari Yesus qa nanngo areqalo singilateqnub qaji nanngi kumbra bole enjrqajqa tulan singilaqom.

Kristus a ñamburbasq di moiyej anjam deqa segi Pol a areboleboleiyqonej

¹¹ Anjam mutu endi e segi na nengrenjyonum. E nengrenj kokba ijo segi ban na atelenonum di uniy.

¹² Ningi quiy. Tamo nanngi ningi mulun breingwa singilaeqnub qaji nanngi nungo jejamuq dena ñam koba oqajqa deqa areboleboleinjreqnu. Kristus a ñamburbasq di moiyej anjam deqa nanngi nanngo areqalo singilatqa ulaeqnub. Osib mareqnub, “Jeu tamo nanngi na iga ugeugeigo uge.” Utru deqa nanngi na ningi mulun breingwa singilaeqnub.

¹³ Nanngi segi nami mulun aiyeb. Ariya nanngi Qotei aqa dal anjam dauryosaieqnub. Nanngi na ningi mulun breingosib nungo jejamuq dena ñam koba oqajqa deqa areboleboleinjreqnu.

¹⁴ Ariya e ijo segi ñam soqtqa keresai. E tamo bei aqa ñam soqtqa keresai dego. E gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa ñam segi soqtqai. A ñamburbasq di moiyej anjam deqa segi e areboleboleiboqnqas. Mandam qa kumbra kalil nami ijo areqaloq di soqnej qaji di Kristus ombla moreneb. E segi dego ñamburbasq di moiyyobulem. Deqa e olo mandam qa kumbra kalil dauryqa uratem.

¹⁵ Iga mulun aiqom di laña. Iga mulun aiqasai di dego laña. Qotei na gago arebulyetgonaga iga tamo ungasari bunuj brantem di kumbra bole utru ti.

¹⁶ Tamo ungasari kumbra di ojsib dauryeqnub qaji nanngi qa Qotei a duloqn-siq are latetnjreqnu. Tamo ungasari nanngi di Israel nanngo moma bole. Nanngi Qotei aqa tamo ungasari tintin.

¹⁷ Tamo bei na e gulbe ebaiq. Nami jeu tamo nanngi na e luboqnebe. E luboqnebe qaji pirigi agi ijo jejamuq di unu. Ningi di unsib endegsi poingwas, “Bole, Pol a Yesus aqa wau tamo bole.”

¹⁸ O ijo was kalil, gago Tamo Koba Yesus Kristus a ningi qa are boleiyosim nungo qunun taqatoqneme. Bole.

EFESUS

Yesus na Pol qarinyej

¹ E Pol. Kristus Yesus na e qarinyej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Qotei aqa segi areqalo na e wau di ebej. Ningi Qotei aqa segi tamo ungasari Efesus qureq di unub qaji. Ningi Kristus Yesus geregere dauryeqnub. E anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum.

² Gago Abu Qotei wo Tamo Koba Yesus Kristus wo nanngi aiyele ningi qa are boleinjrimqa ningi lawo na soqniy.

Kristus na lan qaji ingi bole bole iga egej

³ Iga Qotei aqa ñam soqtoqnqom. A gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei. A Kristus aqa singila na lan qaji ingi bole bole iga egej. A gago qunun qa are qalsiq deqa ingi di iga egej.

⁴ Qotei a mandam atosaisosiq bati deqa a na iga giltgej. Di kiyaga? Iga Kristus beteryosim Qotei aqa segi kumbra boleq di sosim aqa ñamgalaq di une saiqoji sqajqa deqa.

⁵ Tulan nami Qotei na iga qalaqalaigosiq iga aqa segi angro sqa marsiq Yesus Kristus aqa wau na iga elenjej. Qotei aqa segi areqalo na a degyej.

⁶ Aqa kumbra dena a iga qa are boleiyej. Aqa Niri Yesus a tulana qalaqalaiyeqnu qaji aqa singila na a degyej. Deqa aqa ñam tulana goge oqoqnqas.

⁷ Qotei a iga qa are tulana boledamuiyej. Aqa kumbra di aqa utru agiende. A na Kristus qarinyonaqa a gago uneq na iga awaigwa marsiq moiyej. Moisiq aqa len aiyej dena Qotei na gago une kalil kobotetgej.

⁸ A iga qa are tulana boleiyosiq qalie ti powo ti kalil iga egej.

⁹ Nami Qotei a are qalej, “Kristus a wau di yqas.” Osiqa aqa areqalo di ulitesoqnej. Ariya bini a na olo aqa areqalo di boleq atsiq iga osorgeqnu.

¹⁰ Deqa iga qalieonum, Qotei na ingi ingi kalil mandam ti lan qure ti di unub qaji nanngi taqatnjroqnqas. Osim gilsim gilsim bati a nami atej qaji di brantimqa a ingi ingi kalil di olo osim Kristus aqa banq di atim Kristus a nanngi gate sqas.

¹¹ Qotei a mareqnaqa ingi ingi kalil babelenjeqnu. Tulan nami a aqa segi areqalo dauryosiq iga na Kristus beteryosim iga aqa segi tamo ungasari sqajqa marsiq giltgej.

¹² Iga Juda unum deqa iga namoqna Kristus qa gago areqalo singilatem. Gago kumbra dena Qotei aqa ñam tulana goge oqoqnqas.

¹³ Ningi sawa bei bei qaji ningi dego Qotei aqa anjam bole queb. Anjam bole agiende. Qotei a Yesus aqa wau na ningi elenjej. Ningi Yesus qa nungo areqalo singilatosib a beteryesonab Qotei na aqa anjam nami marej qaji di dauryosiq aqa toqor ningi engej. Deqa ningi aqa segi tamo ungasari unub. Toqor di aqa Mondor Bole.

¹⁴ Iga Mondor ejunum deqa iga qalieonum, bunuqna iga ingi bole bole Qotei a nami aqa segi tamo ungasari nanngi enjrqqa marej qaji di oqom. Qotei a gago uneq na iga awaigej deqa iga ingi bole bole di oqom. Iga deqa bini tarinoqnsim unum. Gago kumbra dena Qotei aqa ñam tulana goge oqoqnqas.

Pol a Efesus Kristen nanngi qa pailyej

¹⁵ E endegsi quem. Ningi Tamo Koba Yesus qa nungo areqalo singilatoqnsib Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nanngi qalaqalainjreqnub.

¹⁶ Deqa e gaigai Qotei binjoqnsim ningi qa pailyeqnum.

¹⁷ A gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa Qotei. A gago Abu rian koba ti unu qaji. Deqa e ningi qa endegsi pailyeqnum, “O Abu, ni na Efesus Kristen nanngi areqalo bole enjrimqa nanngi ino anjam aqa utru geregere poinjrim ni qa bole qalieoqnqab.”

¹⁸ O ijo was, ijo are koba endegsi unu. Qotei na nungo areqalo suwan-tetngimqa ingi tulan bole bole a nami ningi engwa osiq metngej qaji di ningi qalieqab. Agi ningi ingi di oqajqa tariñoqnsib unub. Iga Qotei aqa segi tamo ungasari unum deqa a na ingi di iga egwa marsiq gereiyetgej unu.

¹⁹ Qotei a singila koba ti unu. Singila dena a na gaigai iga Yesus qa gago areqalo singilateqnum qaji iga aqaryaigeqnu. Qotei aqa singila di tulan kobaquja. Deqa iga na ubtosim marqa keresai. Aqa singila kobaquja di gagoq di waueqnu. Ningi singila di qalieqajqa deqa e ningi qa Qotei pailyeqnum.

²⁰ Singila di nami Kristus aqaq di wauoqnej. Agi Kristus a moinaqa Qotei aqa singila kobaquja dena a na Kristus olo subq na tigeltosiq lan qureq osi oqsiq aqa ban woq di awotej.

²¹ Deqa Kristus na mondor singila nanngi ti gate kokba ti mandor nanngi ti tamo kokba ti kalil nanngi tulan bunjrsiqa goge kobaq di unu. A na tamo kalil bini bati endeqa ñam koba ejunub qaji nanngi ti tamo kalil bunuqna ñam koba oqab qaji nanngi ti tulan bunjrsiqa goge kobaq di unu.

²² Qotei na ingi ingi kalil osiqa Kristus aqa sorgomq di atej unub. Deqa Kristus a ingi ingi kalil di nango gate koba sosiqa Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nanngi taqatnjreqnu.

²³ Tamo ungasari nanngi di agi Kristus aqa jejamu qujai unub. Kristus a nanngi ti ingi ingi kalil ti ekritosiq tulan keretnjrejunu.

2

Iga moreñesobulonam Qotei a iga qa are boleiyosiq qalaqalaigej

¹ Nami ningi une yoqnsib laqneb deqa ningi moreñesobuleb.

² Bati deqa ningi mandam qa kumbra uge uge na walweloqneb. Ningi mondor uge uge lan goge di unub qaji nango gate koba Satan aqa kumbra dauryoqneb. Satan a segi mondor singila koba. Deqa a tamo ungasari Qotei aqa anjam gotranjeqñub qaji nango are miligiq di singila na waueqnu.

³ Nami iga kalil dego nanngi koba na laqnsimqa gago jejamu qa areqalo uge uge namij dauryoqñem. Deqa Qotei a iga ti nanngi qa ti minjin ani oqetej.

⁴⁻⁵ Bole, iga une yoqnsim laqñem deqa iga moreñesobulem. Ariya bati deqa Qotei a iga qa tulan dulosiq qalaqalaigej deqa a na iga Kristus ombla ñambile egej. A iga qa are boleiyej aqa kumbra dena a na iga elenjej.

⁶ Osiqa iga Kristus Yesus ombla olo subq na tigeltgobulosiqa iga lan qureq joqsi oqsiqa Kristus aqa awo jaram kobaq di awotgej.

⁷ Kristus Yesus aqa wau na Qotei a iga qa are tulan boledamuiyosiq iga boletgej. Aqa kumbra di a na tamo ungasari kalil bunuqna brantoqnqab qaji nanngi osornjroqnqas.

⁸ Ningi Yesus qa nungo areqalo singilatonabqa Qotei a ningi qa are boleiyej. Aqa kumbra dena a na ningi elenjej. Ningi wau bole yonab dena Qotei na ningi elenjosai. Qotei a ningi lanja elenjej awai saiqoji.

⁹ Od, ningi wau bole yonab dena Qotei na ningi elenjosai. Deqa ningi nungo segi ñam soqtqa keresai.

¹⁰ Kristus Yesus aqa wau na Qotei a gago are bulyetgonaga iga tamo ungasari bunuj brantem. Deqa kumbra bole bole kalil Qotei a nami iga dauryqajqa gereiyetgej qaji di iga dauryoqnsim walweloqnqom.

Kristus a moiyej dena a jeu kobotej

¹¹ Ningi qalie, Juda nangi mulun aiyeqnub. Di nango kumbra. Deqa nangi na ningi misilingoqnsib endegsib merngeqnub, “Ningi mulun aiyosai qaji tamo.” Nangi nango segi ban na tamo nangi mulun breinjreqnub. Ariya ningi geregere are qaliy. Ningi Juda sai. Ningi sawa bei bei qaji.

¹² Deqa ningi nami Kristus aqaq di sosai. Ningi isaq di soqneb. Ningi nami Israel nangi ti sosai dego. Qotei a marej, “E na Israel nangi ingi bole bole enjrqai.” Osiqa aqa anjam di singilatosiq soqnej. Ariya a na ingi bole bole di ningi engwa marosaioqnej. Deqa ningi ingi bole bole deqa tariḡosaioqneb. Ningi mandamq endi laḡa Qotei qaliesai soqneb.

¹³ Ariya bini ningi Kristus Yesus beteryesosibqa Qotei aqa jojomq di unub. Nami ningi isaq di sonabqa bati deqa Kristus a ningi qa moisiq aqa len ayeje. Aqa kumbra dena a na ningi joqsiqa Qotei aqa areq bej.

¹⁴ Kristus a segi na jeu kobotej deqa bini iga kalil koba na so bole unum. Nami Juda nangi ti sawa bei bei qaji nangi ti jeu atoqnsib soqneb. Deqa jen a nango ambleq di sosisqa nangi potnjrej. Ariya Kristus a moisiq dena jen di waqtosisqa jeu kobotosiqa Juda nangi ti sawa bei bei qaji nangi ti turtnjrsiqa sawa qujaiq di atej.

¹⁵ A moiyej gam dena a na Moses aqa dal anjam mutu kalil taqal atekritej. A na Juda nangi ti sawa bei bei qaji nangi ti turtnjrej deqa nangi tamo bunuj brantosib tamo qujaiosib unub. Kumbra dena Kristus na jeu kobotosiqa iga kalil lawo kumbraq di atej unum.

¹⁶ A na Juda nangi ti sawa bei bei qaji nangi ti turtnjrim nangi koba na tamo qujaiosib sqajqa deqa marsiq ḡamburbasq di moiyej. Moisiq dena a jeu kobotej.

¹⁷ A bosiqa anjam bole endegsi palontoqnej, “Bini ningi jeu turyqajqa kumbraq di unub.” A na anjam bole di ningi sawa isaq di unub qaji ti tamo ungasari jojom di unub qaji nangi ti palontosiq merngoqnej.

¹⁸ Kristus aqa wau dena iga koba na Mondor qujai ejunum. Deqa iga kalil are qujaitosim unum. Mondor dena gam waqtetgej deqa iga gaigai gago Abu Qotei aqa ulatamuq di brantoqnqom.

Kristen nangi Qotei aqa tal bul unub

¹⁹ Deqa bini ningi olo yaun tamo sosai. Ningi Qotei aqa angro tintin unub. Ningi ti Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nangi ti koba na was bole unub.

²⁰ Ningi Qotei aqa tal bul unub. Qotei a segi na tal di gereiyej. Qotei aqa anjam maro tamo nangi ti aqa medabu o qaji tamo nangi ti tal ai bul tigelejunub. Qotei a segi na tal di tigeltej. Kristus Yesus a segi tal ai tuma qaji. A segi na tal di singilatejunu.

²¹ Tal di aqa tanu kalil nangi Kristus beteryejunub deqa nangi kalil koba na singila na tigelejunub. Qotei na tal di gereiyoqnsiq unu. Deqa tal di kobaqujaoqnsiqa Tamo Koba aqa segi tal bul tigelejunu.

²² Ningi dego Kristus beteryejunub deqa Qotei na ningi ti aqa segi tamo ungasari kalil nangi ti koroingej unub. Deqa ningi aqa segi so tal bul unub. Qotei aqa Mondor wo nangi aiyel na tal di gereiyosib miligiq di unub.

3

Pol na sawa bei bei qaji nangi Kristus aqa anjam bole minjre minjre laqnu

¹ O ijo was, Qotei a ningi kumbra tulan boledamu engej. E kumbra deqa saoqnsim laqnam tamo qudei na e ojsib tonto talq endi waibeb unum. E Pol. E na ningi sawa bei bei qaji aqaryainḡwa osim deqa Kristus Yesus aqa wau ojeqnum. Utru deqa e tonto talq endi unum.

² Ningi queb, Qotei a e qa are boleiyosiq wau ebej. O ijo was kalil, Qotei a ningi qa dego are boleiyqajqa deqa e wau yeqnum.

³ Qotei na jeu kobotej anjam di nami ulitesoqnej ariya a na olo boleq atsiqa e osorbej. E deqa anjam truquyala endi nengrenyonum.

⁴ Ningi ijo anjam endi sisiosib qalieosib mariy, “Bole, Kristus aqa anjam nami uliesoqnej qaji di aqa utru Pol a geregere poiyeqnu.”

⁵ O ijo was, Qotei na uli anjam di tamo ungasari nami soqneb qaji nangi minjrosaioqnej. Ariya bini a na aqa Mondor aqa singila na uli anjam di babtosiqa aqa anjam maro tamo nangi ti aqa medabu o qaji tamo nangi ti minjreqnu.

⁶ Uli anjam di aqa utru agiende. Qotei na sawa bei bei qaji nangi ti Juda nangi ti turtnjrsiqa sawa qujaiq di atej. Nangi Yesus aqa anjam bole ojejunub deqa nangi kalil tamo qujaosib ingi bole bole Qotei a nami Kristus Yesus aqa wau na nangi enjrqa marej qaji di oqab.

⁷ E Yesus aqa anjam bole di mare mare laqajqa deqa Qotei a e qa are boleiyosiq e wau tamo atej. Osiqa aqa segi singila kobaquja e ebej.

⁸ E tamo bolesai. Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nangi na e tulan bunbejunub. Di unqum. Qotei a e qa are boleiyey deqa e sawa bei beiq di Kristus aqa anjam mare mare laqnum. Kristus aqa anjam agiende. A na ingi tulan bole bole iga egwas. Ingi bole bole di aqa utru iga na ubtosim marqa keresai.

⁹ Ningi qalie, Qotei a mandam ti ingi ingi kalil ti atelenej unub. Ariya kumbra a yqajqa nami aqa areqaloq di soqnej qaji di a na ulitej. Bini a na aqa areqalo di olo boleq atqa marsiq e wau ebej.

¹⁰ Od, a na aqa segi qalie ti powo ti boleq atqa marsiq e wau ebej. Deqa lan angro singila kokba ti mondor lan goge di unub qaji nangi ti bini Qotei aqa areqalo di unoqnsib geregere poinjreqnu. Qotei aqa areqalo agiende. A na Juda nangi ti sawa bei bei qaji nangi ti turtnjrsim sawa qujaiq di atqas.

¹¹ Tulan nami Qotei a kumbra di yqajqa are qalej. Ariya bini a gago Tamo Koba Kristus Yesus aqa wau na kumbra di yeqnu.

¹² Iga Yesus qa gago areqalo singilateqnum deqa iga ulaosaieqnum. Iga bole qalieonum, iga Qotei aqa ulatamuq di brantqajqa gam agi Yesus a segi qujai.

¹³ Deqa ningi quiy. E ningi qa osim Yesus aqa wau ojeqnum. E wau di ojeqnum deqa e gulbe koba qoboieqnum. Ningi deqa are koba qalaib. Ningi are koba qalqab di ningi ulonqab. Deqa ningi ijo gulbe deqa areboleboleingem. Ijo gulbe dena ningi aqaryaingimqa ningi Qotei ombla so bole gaigai sqab.

Pol a Efesus Kristen nangi qa pailyeqnu

¹⁴ Deqa ijo was, e singa pulutoqnsim Abu Qotei binieqnum.

¹⁵ A tamo ungasari kalil lan ti mandam ti di unub qaji nango Abu. Deqa a na nango ñam segi segi breiyetnjreqnu.

¹⁶ E ningi qa endegsim pailyeqnum, “O Abu, ni nami ingi tulan bole bole Efesus Kristen nangi gereiyetnjrem. Deqa ni nango are miligiq di ino Mondor atim soqnim dena nangi tulan singilaqab.

¹⁷ Amqa nangi Kristus qa nango areqalo singilatesoqnib kumbra dena Kristus a nango are miligiq di sqas. O Abu, ni na Efesus Kristen nangi singilatnjrimqa qalaqalaiyo kumbra nango are miligiq di tulan singilatib soqneme. Mandam na ñam jirim ojesonaqa ñam a singila na tigelejunu dego kere.” O ijo was, e ningi qa degsim Qotei pailyeqnum.

¹⁸⁻¹⁹ Deqa ningi ti Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nangi ti singila osib Kristus aqa qalaqalaiyo kumbra qa geregere qalieosib soqniy. Aqa qalaqalaiyo kumbra di tulan kobaquja. A tulan olekoba. A tulan goge koba. A tulan guma

koba. Od, Kristus aqa qalaqalaiyo kumbra dena powo ti qalie ti kalil tulan bunyejunu. Deqa ningi aqa qalaqalaiyo kumbra qa geregere qalieosib soqniy. Soqnib ingi bole bole kalil Qotei na ekritosiq keretejunu qaji di dego nunqoq di maqesqas.

²⁰ Qotei aqa singila a gago are miligiq di waueqnu. Aqa singila dena gago areqalo ti pailyo ti kalil tulan bunyejunu.

²¹ Deqa Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nangi Kristus Yesus aqa ñam na bati gaigai Qotei aqa ñam soqtoqnsib gilsib gilsib diño bati itqab. Bole.

4

Iga Kristus aqa jejamu qujai

¹ E Pol. E Tamo Koba aqa wau ojeqnum deqa e tonto talq endi unum. Qotei na ningi a dauryqa osiq metngej. Deqa e nunqo are tigeltetngitqa ningi kumbra Qotei a tulan areareteqnu qaji di yoqnsib walweloqniy.

² Osib ningi nunqo segi ñam aguq atoqnsibqa ningi segi segi qa lawo kumbra yoqniy. Kristen tamo qudei na ningi une bei engibqa ningi kamba olo nangi qa urur minjin oqaiq. Ningi nangi qalaqalainjroqnsib gulbe nangi na ningi engeqnu qaji di qoboiyetnjroqniy.

³ Osib ningi nunqo Kristen was kalil nangi koba na are qujaitosib lawo na sqajqa singilaoqniy. Kumbra di agi Qotei aqa Mondor na iga osorgeqnu.

⁴ Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai unum. Iga kalil Mondor qujai ejunum. Qotei na ningi ingi qujai qa tarinqa osiq metngej. Ingi qujai di agi lan qureq di unu.

⁵ Tamo Koba qujai dego unu agi Kristus. Iga a qa qujai gago areqalo singilateqnum. Iga kalil yanso qujai em.

⁶ Qotei qujai unu. A gago kalil qa Abu. A na qujai tamo ungasari kalil nangi taqatnjreqnu. A nanqo are miligiq di waueqnu. A nanqo ambleq di unu.

⁷ Kristus a iga kalil qa are boleyosiq segi segi singila egej.

⁸ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, "Qotei a tonto tamo gargekoba nangi elenjosika joqsiq lan goge oqej. Oqsiq dia nangi singila enjrej."

⁹ O ijo was, Kristus a lan goge oqej anjam di aqa utru agiende. A mati oqosai. A mati moiyo qureq aiyej.

¹⁰ Aisiq dena olo tulan goge oqsiq lan qure kalil bunyekritosiq torei oqej. A degyej. Di kiyaaqa? A na ingi ingi kalil ekritosim keretqajqa deqa.

¹¹ Deqa a segi qujai na tamo nangi singila enjreqnu. Tamo qudei nangi a na singila enjreqnaqa nangi aqa anjam mare mare laqnub. Tamo qudei nangi a na singila enjreqnaqa nangi aqa medabu oqnsib aqa anjam babteqnub. Tamo qudei nangi a na singila enjreqnaqa nangi aqa anjam bole palontoqnsib tamo ungasari nangi are bulyetnjreqnub. Tamo qudei nangi a na singila enjreqnaqa nangi Qotei aqa anjam plaltoqnsib Kristen tamo ungasari nangi taqatnjreqnub.

¹² Kristus na tamo nangi di singila enjreqnu. Di kiyaaqa? Nangi na kamba iga Qotei aqa segi tamo ungasari singilatgimqa iga Kristus aqa wau geregere ojajqa deqa. Gago wau dena Kristus aqa jejamu a so bole sqas. Kristus aqa jejamu agi iga segi.

¹³ Wau di gilsim gilsim mondon iga kalil gago areqalo torei Kristus qa singilaboletosim koba na are qujaitosim sqom. Sosim bati deqa iga kalil Qotei aqa Niri qa bole qalieqom. Kumbra dena iga tulan boleqnsim singila ti sosim Kristus aqa segi kumbra bole kalil ekritosim keretqom.

¹⁴ Gisanj tamo nangi maqu kumbra yoqnsib anjam koba laña laña maroqnsib laqnub. Jagwa na yuwal tigelteqnaqa oqe aiyeqnu dego kere anjam dena tamo ungasari qudei nanjo areqalo niñaqyetnjreqnu. Ariya iga angro kiñilala bul sqasai deqa anjam dena gago areqalo niñaqyetgwasai.

¹⁵ Iga gisanj anjam di qusim dauryqasai. Iga qalaqalaiyo kumbra dauryoqnsim anjam bole segi maroqnqom. Osim dena iga kalil boleqnsim singilaoqnsim gago Gate Koba Kristus beteryesqom.

¹⁶ Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai unum deqa iga qudei aqa ban bul. Iga qudei aqa singa bul. Iga qudei aqa namdamu bul. A na aqa ban ti singa ti namdamu ti di turtoqnsiqa qujaitejunu. Deqa iga segi segi kalil Kristus beteryoqnsim aqa wau geregere ojoqnsim aqa qalaqalaiyo kumbra dauryoqnqom. Kumbra dena iga tulan boleqnsim singilaoqnqom.

Ningi so bunuj ti areqalo bunuj ti soqniy

¹⁷ Deqa e Tamo Koba aqa ñam na ningi singila na endegsi merngwai. Sawa bei bei qaji nanjo areqalo tulan niñaqejunu deqa ningi na nanjo kumbra uge uge olo dauryosib walwelaib.

¹⁸ Nanjo qalie ti powo ti tulan ambruejunu. Nangi tulan nanarioqnsib laqnub. Nanjo are miligi getenjejunu. Deqa Qotei aqa nambile nanjoq di sosai.

¹⁹ Nangi kumbra uge uge yoqnsib ariya nangi deqa jemainjrosaieqnu. Nangi torei kumbra ugeq aiyejunub. Nangi kumbra uge jigat yqajqa are tulan prugnjqreanu.

²⁰⁻²¹ E qalie, ningi Kristus aqa anjam ojejunub deqa ningi sawa bei bei qaji nanjo kumbra uge di dauryosaieqnub. Nami anjam plalto tamo nangi na Kristus aqa anjam merngeqnab ningi quoqneb. Anjam di gisanj sai. Di Yesus aqa anjam bole.

²² Ningi so namijq di sosib walweloqneb bati deqa so namij dena ningi gisanjeqnaqa ningi kumbra uge uge yqajqa are prugnqonej. Nunjo kumbra dena ningi padalqa gamq di breingqonej. Deqa bini ningi so namij di torei uratiy.

²³ Uratosib areqalo bunujq di soqniy.

²⁴ Ningi so bunuj osib gara bul jigsib soqniy. Qotei na ningi a bul sqa marsiqa nunjo so bunuj di gereiyetnjej. Ningi qalie, tamo nangi so bunujq di unub qaji nanjo kumbra tulan bole tintin branteqnu. Deqa nangi Qotei aqa segi kumbra boleq di unub.

²⁵ Deqa ningi gisanj kumbra kalil uratekritisib anjam bole segi Kristen tamo ungasari nangi minjroqniy. Ningi kalil Kristus aqa jejamu qujai unub deqa ningi kumbra degyoqniy.

²⁶ Ningi minjin oqimqa ariya ningi urur minjin kobotiy. Ningi minjin ti soqnib qoloaiq. Qoloqas di ningi olo une bei ato uge.

²⁷ Ningi urur minjin kobotqasai di ningi Satan gam waqtetibqa a na ningi olo uneq breingwas.

²⁸ Ariya bajin tamo nangi olo bajinaib. Nangi nanjo segi ban na wauoqnsib dena ingi ingi oqnsib tamo ungasari ingi qa truqueqnub qaji nangi aqaryainjroqnebe.

²⁹ Ningi nunjo medabu waqtoqnsib anjam uge maroqnaib. Ningi anjam bole segi maroqnsib dena tamo ungasari gulbe ti unub qaji nangi singilatnjroqniy. Yimqa nangi nunjo anjam quoqnib dena Qotei a nangi qa are boleiyosim kumbra bole enjroqnqas.

³⁰ Qotei na aqa toqor ningi engej deqa ningi aqa segi tamo ungasari unub. Toqor di agi aqa Mondor Bole. Dinjo batiamqa a nunjo uneq na ningi torei awaingwas. Deqa ningi na Mondor di are gulbe yaib.

³¹ Ningi are uge ti minjin ti nirin ti qoto ti misilin anjam ti kumbra uge uge ti kalil torei uratiy.

³² Osib ningi na nungo Kristen was nangi kumbra bole bole enjroqnsib nangi qalaqalainjroqnsib nango une kobotetnjroqniy. Qotei a Kristus aqa ñam na nungo une kalil kobotetngej deqa ningi na kamba olo nungo Kristen was nango une dego kobotetnjroqniy.

5

Ningi suwan qaji tamo ungasari sosib suwanq di laqniy

¹ Qotei na ningi tulan qalaqalaingeqnu. Ningi aqa segi angro tintin unub deqa kumbra a segi yeqnu qaji di ningi dego dauryosib yoqniy.

² Kristus na iga tulan qalaqalaigosiq aqa segi nambile uratosiq iga qa moiyej. Dego kere ningi qalaqalaiyo kumbra dauryosib walweloqniy. Atra tamo nangi atraiyo ingi ingi saban quleq ti bolequja di oqnsib Qotei atraiyeqñub dego kere Kristus na aqa segi nambile Qotei atraiyosiq moinaqa Qotei a deqa tulan areboleboleiyej.

³ Ningi sambala kumbra yaib. Ningi kumbra jigat dego yaib. Ningi tamo qudei nango ingi ingi qa mamaulngaiq. Nungo ambleq di kumbra uge deqaji saiq. Iga Qotei aqa segi tamo ungasari unum deqa iga kumbra kalil deqaji dauryqasai.

⁴ Anjam jiga ti nanari anjam ti alan anjam ti di dego ningi maroqnaib. Iga anjam deqaji marqom di kumbra bolesai. Deqa ningi anjam bei marqa oqnsib anjam bole segi maroqnsib Qotei binjiyoqniy.

⁵ Ningi endegsib qalieoiy. Tamo bei a sambala kumbra ti kumbra jiga ti mamaul kumbra ti dauryqas di Kristus aqa Abu Qotei wo nangi aiyel na a taqatqasai. Osib aqa Mandor Kokba sqasai dego. Mamaul kumbra di gisan qotei qa louo bul.

⁶ O ijo was, tamo qudei na ningi kumbra uge deqaji yqajqa titnggoqnsib anjam lanja lanja merngoqñibqa ningi nango anjam di qusib dauryaib. Tamo ungasari Qotei aqa anjam gotranjyeqñub qaji nangi kumbra uge deqaji yeqñub deqa Qotei a nangi qa tulan minjin oqeteqnu.

⁷ Deqa ningi tamo ungasari deqaji nangi ti beteroqnaib.

⁸ Ningi nami ambruq di soqneb. Ariya bini Tamo Koba a na ningi elenqosiq aqa suwanq di atej unub. Deqa ningi suwan qaji tamo ungasari sosib suwanq di laqniy.

⁹ Suwan a na kumbra endeqaji babteqnu. Tamo ungasari suwanq di unub qaji nangi kumbra bole bole yeqñub. Nangi kumbra tintin dauryeqñub. Nangi anjam bole mareqñub.

¹⁰ O ijo was, kumbra kalil Tamo Koba a tulan areareteqnu qaji di ningi geregere qalieqa osib dauryoqniy.

¹¹ Osib tamo ungasari ambruq di sosib kumbra uge uge yeqñub qaji nangi ti beteroqnaib. Nangi kumbra deqaji yeqñub deqa nangi kumbra bole bei babtosaieqñub. Deqa ningi na tamo ungasari nangi di endegsib minjroqniy, "Nungo kumbra di uge."

¹² Tamo ungasari ambruq di unub qaji nangi ulioqnsib kumbra yeqñub. Di kiyaga? Nango kumbra di tulan ugedamu. Deqa iga nango kumbra uge qa yala marqasai bole sai. Marqom di iga jemaigwas.

¹³ Ariya suwan a na kumbra kalil boleq ateqnu.

¹⁴ Suwan a kumbra bei boleq atqas di a suwanqbulqas. Agi anjam bei endegsi unu, "O tamo ñeiejunum qaji ni olo subq na tigel.

Yim Kristus na ni suwan emqas.”

¹⁵ Deqa ijo was, ningi nungo segi segi walwel geregere taqatosib soqniy. Ningi nanari tamo bulosib walwelaib. Ningi powo ti sosib walweloqniy.

¹⁶ Bini bati uge. Deqa ningi bati lanja ñanguiyaib. Bati soqnim ningi Qotei aqa kumbra yoqniy.

¹⁷ Ningi nanari kumbra yoqnaib. Ningi Tamo Koba aqa areqalo geregere qalieosib dauryoqniy.

¹⁸ Ningi ya uge uyoqnsib nanarioqnaib. Kumbra dena ningi ugeugeingwas. Deqa ningi Qotei aqa Mondor aqa kumbra dauryoqnibqa a na ningi taqatngesqas.

¹⁹ Ningi nungo Kristen was nangi ti koba na anjam maroqnsibqa bati deqa ningi Qotei qa louoqniy. Lou qudei nengrenq di unu qaji dena ti lou qudei Qotei aqa Mondor na nungo are miligiq di tigelteqnu qaji dena ti ningi Qotei qa louoqniy. Osib nungo medabu na ti nungo are miligi na ti Tamo Koba a qa louoqniy.

²⁰ Kumbra kiye nungoq di brantoqnm, ungum, ningi bati gaigai gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa ñam na Qotei binjoqniy.

Pol a tamo unja wo nangi anjam minjrej

²¹ Kristus a nungo Tamo Koba unu deqa ningi a qa ulaoqnsibqa Qotei aqa tamo ungasari kalil nango sorgomq di soqniy.

²² O ungasari, ningi Tamo Koba aqa sorgomq di unub deqa ningi nungo gumbulun nango sorgomq di dego soqniy.

²³ Kristus a gago gate koba unu dego kere nungo gumbulun nangi nungo gate unub. Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai unum. A na iga elenej.

²⁴ O ungasari, Qotei aqa tamo ungasari nangi Kristus aqa sorgomq di unub dego kere ningi bati gaigai nungo gumbulun nango sorgomq di soqniy.

²⁵ O tamo, ningi na nungo ñaun nangi tulan qalaqalainjroqniy. Agi Kristus na aqa segi tamo ungasari nangi tulan qalaqalainjrsiq aqa segi ñambile uratosiq nangi qa moiyej dego kere.

²⁶ Kristus a ya na ti aqa segi anjam na ti nangi yansnjrej deqa nangi Qotei aqa kumbra boleq di unub.

²⁷ Kristus a nangi qa moiyej. Di kiyaaqa? A na nangi aqa segi qa marsim nangi Qotei aqa kumbra boleq di atim nangi tulan boledamu une saiqoji sqajqa deqa.

²⁸ Deqa tamo, ningi nungo ñaun nangi dego tulan qalaqalainjroqniy. Agi ningi nungo segi jejamu qalaqalaiyeqnu dego kere. Tamo nangi nango ñaun nangi qalaqalainjrqaq di nangi nango segi jejamu dego qalaqalaiyqab.

²⁹ Iga qalie, tamo nangi nango segi jejamu jeutosaiyeqnu. Nangi nango jejamu geregereiyoqnsib ingi bole bole anaiyeqnu. Kristus na aqa segi tamo ungasari nangi geregereinjreqnu dego kere.

³⁰ Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai unum. Iga segi segi aqa singa ti ban ti unum.

³¹ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo bei na aqa ai abu nangi uratnjrsimqa aqa segi ñaun wo beterosib jejamu qujaitosib sqab.”

³² Qotei aqa uli anjam di tulan kobaquja. E na Kristus a ti aqa segi tamo ungasari nangi ti sigitnjrsim agi ningi merngonum.

³³ O tamo, Qotei a ningi qa osiq anjam di marej. Deqa ningi na nungo ñaun nangi qalaqalainjroqniy. Ningi nungo segi jejamu qalaqalaiyeqnu dego kere. Ariya ungasari, ningi kamba dego nungo gumbulun nango sorgomq di sosibqa nangi kumbra bole enjroqniy.

6

Pol a angro nanği ti nanğo ai abu nanği ti anjam minjrej

¹ O angro, ningi na Tamo Koba a beteryejunub deqa ningi nunğo ai abu nanğo anjam dauryoqniy. Ningi kumbra degyqab di bolequja.

²⁻³ Agi Qotei a dal anjam endegsi marej, “Ni ino ai abu nanğo sorgomq di sosim nanğo anjam dauryoqne.” Osiqa olo anjam endegsi totoryej, “Ni degyqam di ni bole sosim mandamq endi so kobaiyqam.” Qotei a anjam degsi totoryej. A nami dal anjam bei marqa osiqa anjam degsi totoryosaioqnej.

⁴ O abu, ningi na nunğo angro nanğo areqalo ugetetnjraib. Nanği minjin oqetnjro uge. Ningi Tamo Koba aqa njamgalaq di nanği dalnjroqnsib tingitnjroqniy.

Pol a kanğal tamo nanğo wau qa gate nanği ti anjam minjrej

⁵⁻⁶ O kanğal tamo ningi quiy. Ningi nunğo wau qa gate nanğo sorgomq di sosibqa nanği qa ulaoqniy. Ningi Kristus qa wau bole yeqnub dego kere ningi gaigai nunğo wau qa gate nanği qa wau bole yoqniy. Ningi gisan na nanğo njamgalaq di lanja wau bole yobulaib. Ningi Kristus aqa kanğal tamo dego unub. Deqa ningi nunğo are miligiq na Qotei aqa areqalo dauryosib nunğo wau qa gate nanği qa wau bole yoqniy.

⁷ Ningi mandam tamo nanği segi wauetnjrosaieqnub. Ningi Tamo Koba a dego waueteqnub. Ningi deqa are qaloqnsib are bole na nunğo wau qa gate nanği wauetnjroqniy.

⁸ Ningi are qaliy. Ningi wau bole yqab di Tamo Koba a na kamba awai boledamu engwas. Ningi kanğal tamo unub kiyo ningi kanğal tamo sai kiyo di ungum. Ningi wau bole yoqniy.

⁹ Ariya wau qa gate, ningi dego nunğo kanğal tamo nanği kumbra bole enjroqniy. Ningi nanği ula enjroqnaib. Tamo Koba a lan goge di unu. A nunğo Tamo Koba unu. A kanğal tamo nanğos Tamo Koba dego unu. Aqa njamgalaq di tamo unğasari kalil nanği kerekere unub deqa a kumbra qujai na nanği peginjreqnu. Ningi deqa are qaloqnsib nunğos kanğal tamo nanği kumbra bole enjroqniy.

Ningi qoto tamo bulosib qoto qa ingi ingi jigelenjoiy

¹⁰ Ariya e ijo anjam getentqai. Ningi Tamo Koba a beteryejunub deqa ningi aqa singila kobaquja osib singila na tigelesoqniy. ¹¹ Osib qoto qa ingi ingi Qotei na ningi engeqnu qaji di jigelenjosib singila na tigelosib Satan aqa gisan anjam ti aqa uli kumbra ti gotranjoqnsib qotoqniy.

¹² Ningi geregere are qaliy. Iga mandam tamo unğasari nanği ti qoto-saieqnum. Iga lan goge qaji singila ti Satan aqa mondor uge uge nanği ti aqa gate kokba nanği ti qoteqnum. Nanği kalil ambru qa bati endeqa mandam taqatoqnsib unub.

¹³ Deqa bati uge endi ningi qoto qa ingi ingi Qotei na engeqnu qaji di elenjosib singila na tigelosib qotoqniy. Yim bunuqna qoto koboamqa ningi singila na tigelesqab.

¹⁴ Deqa ningi singila na tigelesqa marsibqa anjam bole alalag bul di tigsib tigeloiy. Osib kumbra bole tintin gara jugo bul jigsib dena nunğos are targa kabutiy.

¹⁵ Qotei na jeu kobotej deqa iga a ti are qujaitosim unum. Anjam bole di ningi singa tatal bul jigsib mare mare laqniy.

¹⁶ Ningi qoto qa ingi ingi kalil di jigekritosib ariya Yesus qa dego nunğos areqalo singilatosib soqniy. Nunğos areqalo di dumu bul osib tigeloiy. Yimqa

tamo uge Satan na qaja ti nɲamyuwo ti nɲingi qa waiyoqnmqa nungo dumu dena nɲingi na qaja ti nɲamyuwo ti di gotranjoqnbab.

¹⁷ Qotei na nɲingi elenej aqa kumbra di nɲingi gate tatal bul jigsib soqniy. Sosib Mondor aqa sebru dego ojsib dena qotoqniy. Sebru di Qotei aqa anjam.

¹⁸ Nɲingi Mondor aqa singila na gaigai Qotei pailyoqniy. Nɲingi aqarataib. Nɲingi Qotei na aqaryaingwa maroqnsib pailyoqniy. Nɲingi pailyoqajqa urato uge deqa nɲingi geregere nɲam atoqnsib soqniy. Sosib Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nɲangi qa pailyoqniy.

¹⁹ Osib e qa dego endegsib pailyoqniy, “O Abu, ni na Pol aqa medabu singilatetimqa a ulaqasai. A ino anjam bole nami uliesoqnej qaji di ubtoqnsim tamo ungasari nɲangi minjroqnbas.”

²⁰ O ijo was kalil, Qotei na e qarɲibonaqa e aqa anjam bole di mare mare laqnem deqa jeu tamo nɲangi na e tonto talq endi waibeb unum. E anjam bole di marqajqa wau ti. Deqa nɲingi e qa Qotei pailyoqnbqa a na e singilatboqnm e ulaqasai. E aqa anjam di singila na tamo ungasari nɲangi minjroqnbai.

Anjam getento

²¹ Ariya Tikikus a nungoq bɲo deqa a na ijo wau kalil qa nɲingi saingwas. Tikikus a gago Kristen was bole. A Tamo Koba aqa wau tamo bole.

²² E na a qarɲyonum nungoq bɲo. Iga kiyersim unum di a na nɲingi merngwas. Osim nungo are singilatetngwas.

²³ O Kristen was kalil, Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei wo nɲangi aiyel na nungo are latetngbe. Osib nɲingi aqaryaingibqa nɲingi nɲangi aiyel qa nungo areqalo singilatoqnsib qalaqalaiyo kumbra dauryoqniy.

²⁴ Tamo ungasari kalil gago Tamo Koba Yesus Kristus qalaqalaiyqajqa uratosaieqnub qaji nɲangi qa Qotei a are boleiyeme. Bole.

FILIPAI

¹ E Pol. Aqo Timoti wo Kristus Yesus aqa wau tamo unum. Aqo aiyel na anjam endi nengrenyonum. Nengrenyosim ningi Kristus Yesus aqa segi tamo ungasari Filipai qureq di unub qaji nungoq qarinyonum. Nungo Kristen gate nangi ti nungo wau tamo nangi qa ti dego anjam endi qarinyonum.

² Gago Abu Qotei wo Tamo Koba Yesus Kristus wo nangi aiyel ningi qa are boleinjrimqa ningi lawo na soqniy.

Pol a Filipai Kristen nangi qa Qotei pailyeqnu

³ E bati gaigai ningi qa are qaloqnsim deqa e ijo Qotei binিয়েqnum.

⁴ Osim gaigai arebolebole na ningi kalil qa pailyeqnum.

⁵ Ningi nami iga betergosib Yesus aqa anjam bole mare laqneb. Agi bini ningi degyeqnub. Deqa e ningi qa tulan areboleboleibeqnu.

⁶ E endegsi qalieonum, Qotei a nungo are miligiq di wau boledamu yeqnu. A nami wau di utru atej. Ariya bini a wau di yeqnu dena gilsim gilsim mondon Kristus Yesus olo bqajqa batiamqa a na wau di kobotqas.

⁷ Ningi ijo are miligiq di unub deqa e kere ningi qa are qaleqnum. E tonto talq endi sqai kiyo e walwelosiy Yesus aqa anjam bole singilatoqnsiy mare mare laqnqai kiyo di ungum. Qotei a e qa are boleiyosiq wau ebej deqa ningi kalil e beterbosib e ti koba na Qotei aqa wau ojeqnum.

⁸ Kristus Yesus a na iga tulan qalaqalaieqnu. Aqa kumbra dena ijo are tigeltetbej deqa e ningi kalil olo nungwajqa are koba unu. Di Qotei a segi qalie.

⁹ E bati gaigai ningi qa endegsi Qotei pailyeqnum, “O Abu, ni na Filipai Kristen nangi aqaryainjrimqa nangi qalaqalaiyo kumbra nango are miligiq di tulan singilatosib dauryqab. Osib powo koba ti areqalo bole ti sqab.”

¹⁰ O ijo was, ningi kumbra kalil geregere tenemtosib kumbra bole segi yoqniy. Ningi degyqab di mondon Kristus a olo bosim tamo ungasari nangi peginjrqa batiamqa ningi une saiqoji sqab.

¹¹ Kumbra bole kalil Yesus Kristus a segi na babteqnu qaji di nungoq di tulan kobaoqnimqa Qotei aqa ñam goge oqoqnqas. Utru deqa e ningi qa Qotei pailyeqnum.

Pol a tonto talq di unu

¹² O ijo was, ningi endegsib qalieoiy, jeu tamo nangi na e tonto talq endi waibeb unum. Ariya nangi Yesus aqa anjam bole getentosai. Anjam bole di olo tulan singilaeqnu.

¹³ Tamo kalil nangi qalie, e Kristus Yesus aqa wau ojoqnem deqa jeu tamo nangi na e tonto talq endi waibeb unum. Tonto tal taqato tamo nangi dego qalie.

¹⁴ E tonto talq endi unum deqa Kristen was gargekoba nangi Tamo Koba a qa nango areqalo singilatoqnsib aqa anjam palontqajqa ulaosaieqnub.

¹⁵⁻¹⁷ Bole, tamo qudei na ijo ñam tentib aguq aqajqa deqa are qaloqnsib nango are uge na Kristus aqa anjam mare mare laqnub. Nangi nango segi ñam soqtqajqa are qaloqnsib Kristus aqa anjam mare mare laqnub. Nangi tamo aqaryainjrqa deqa are qalosaieqnub. E tonto talq endi soqnit nangi ijo are ugetetbqajqa deqa are qaloqnsib Kristus aqa anjam mare mare laqnub. Ariya tamo qudei nangi are bole na Kristus aqa anjam mare mare laqnub. Tamo di nangi qalie, e Yesus aqa anjam bole singilatqajqa waueqnamqa jeu tamo nangi na e tonto talq endi waibeb unum. Deqa nangi e tulan qalaqalaiboqnsib Kristus aqa anjam mare mare laqnub.

¹⁸ Deqa unġum. Tamo nanġi are bole na Kristus aqa anġam mare mare laqnub kiyo tamo nanġi are uge na Kristus aqa anġam mare mare laqnub kiyo di kere. Nanġi kalil koba na Kristus aqa anġam mare mare laqnub deqa e tulaġ areboleboleibeqnu.

*Pol a are qalej, “E mandamq endi sosiy
Filipai Kristen nanġi aqaryainjroqnqai”*

¹⁹ Deqa ijo was, e tulaġ areboleboleibim sqai. Di kiyaaqa? E qalieonum, Qotei a nuġgo pailyo na ti Yesus Kristus aqa Mondor na ti e aqaryaibosim tonto talq endena oqeq atim e bole sqai.

²⁰ Deqa ijo are koba endegsi unu. Wau kalil Qotei na ebej qaji di e gegerere ojoqnqai. Yim deqa e jemaibqasai. Bini bati endeqa ti bunuq qa ti e siġila na tigeloqnsiy ijo jejamu Kristus torei yekritosiy aqa ñam soqtoqnqai. Agi e kumbra degyeqnum. Deqa e moiġai kiyo e sqai kiyo di unġum. E ijo kumbra kalil qa Kristus aqa ñam soqtoqnqai.

²¹ Ijo are koba endegsi unu. E sqai di e Kristus ombla sqai. Ariya e moiġai di e olo iġi tulaġ boledamu oqai.

²² E mandamq endi sosiyqa e tamo unġasari garggekoba nanġi aqaryainjroqnqai. E gam kiye dauryqai di e qaliesai.

²³ E areqalo aiyeltejunum. Ijo areqalo bei agiende. E laġ qureq oqsiy Kristus ombla sqai. E degyqai di tulaġ bolequja.

²⁴ Ariya e mandamq endi sosiy niġi aqaryaingoqnqai di dego bolequja.

²⁵ Deqa e are qalonum, e mandamq endi sqai. E qalieonum, e urur moiġasai. E mati sosiy niġi koba na Yesus aqa wau ojoqnqai. Yim wau dena niġi Yesus qa nuġgo areqalo gegerere siġilatqnsib areboleboleiġim sqab.

²⁶ Deqa ijo was niġi quiy. E olo nuġgoq bosiy niġitqa bati deqa niġi e qa tulaġ areboleboleiġim Kristus Yesus aqa ñam soqtoqnsib sqab.

Niġi Kristus aqa ñam qa jaqatin oqnqab

²⁷ Ijo anġam kobaquja bei agiende. Niġi Kristus aqa anġam bole gegerere dauryoqnij. Niġi degyqab di e anġam endegsi quqwai, “Bole, Filipai Kristen nanġi are qujaitoqnsib waukobaeqnub. Di kiyaaqa? Tamo unġasari nanġi Yesus aqa anġam bole nanġo areqaloq di siġilatqajqa deqa.” O ijo was, e olo nuġgoq bosiy nuġgwai kiyo e tonto talq endi sqai kiyo di unġum.

²⁸ E qalieqai, niġi nuġgo jeu tamo nanġi qa ulaosaieqnub. Nuġgo kumbra dena jeu tamo nanġo are qametnjreqnaqa nanġi endegsi poinjreqnu, “Bole, iġa padalqom.” Ariya ijo was, niġi padalqasai. Qotei na niġi elenam niġi so bole gaigai sqab.

²⁹ Niġi quiy. Qotei na niġi giltġej. Di kiyaaqa? Niġi Kristus qa nuġgo areqalo siġilatqajqa deqa. Deqa segi sai. Niġi aqa ñam qa jaqatin oqajqa deqa ti niġi giltġej.

³⁰ Nami e jeu tamo nanġi ti Qotei aqa anġam na qoteqnam niġi e nuboqneb. Agi bini e jeu tamo nanġi ti qoteqnam niġi deqa queqnub. Niġi dego e beterbosib jeu tamo nanġi ti qoteqnum. Dena niġi jaqatin eqnub.

2

Niġi kalil are qujaitosib qalaqalaiyo kumbra dauryiy

¹ O ijo was, Kristus a gaigai nuġgo are siġilatetġgoqnsiya niġi qalaqalainggoqnsiya nuġgo are latetġgeqnu. Qotei aqa Mondor a nuġgoq di beterejunu. Niġi nuġgo Kristen was nanġi qa are boleingeqnaqa nanġi qa duleqnub.

² E deqa ningi qa areboleboleibeqnu. Ariya ningi olo kumbra qudei dego yoqribqa dena e tulan areboleboleiboqnqas. Kumbra agiende. Ningi kalil are qujaitosib qalaqalaiyo kumbra dauryosib soqniy. Sosib ningi areqalo qujai na Qotei aqa wau yoqniy.

³ Ningi nungo segi jejamu qa are qalaib. Ningi nungo segi ñam soqtoqnaib. Ningi nungo segi ñam aguq atoqnsib olo nungo Kristen was nanjo ñam soqtetnjroqniy.

⁴ Ningi nungo segi ingi ingi qa are qaloqnsib gereiyonaib. Ningi nungo Kristen was nanji qa are qaloqnsib nanjo ingi ingi dego gereiyetnjroqniy.

*Yesus a aqa segi ñam aguq atej deqa
Qotei na a olo ñam kobaquja yej*

⁵ Ningi Kristus Yesus aqa areqalo ojsib dauryoqniy.

⁶ Yesus a segi Qotei sosisa ariya a deqa are qalosaoqnej.

⁷ A aqa ñam kobaquja di ojqa uratosiqa a tamo bulyosiqa a kanjal tamo lanaj bul soqnej.

⁸ Deqa tamo kalil nanji a unoqneb di a mandam tamo soqnej. Sosisa aqa segi ñam aguq atsiqa Qotei aqa anjam dauryosiq moiyej. Od, a ñamburbasq di moiyej.

⁹ Onaqa Qotei na a lan qureq osi oqsiqa ñam kobaquja yej. Deqa bini aqa ñam dena ñam kalil tulan bunjrejunu.

¹⁰ Qotei na ñam di Yesus yej deqa mondon lan angro kalil nanji ti tamo kalil nanji ti Yesus aqa areq di singa pulutqab. Od, ingi ingi kalil lan ti mandam ti mandam sorgom ti dia unub qaji nanji Yesus aqa areq di singa pulutqab.

¹¹ Osib nanjo medabu qujaitoqnsib maroqnqab, "Yesus Kristus a segi Tamo Koba." Yim kumbra dena Abu Qotei aqa ñam tulan goge oqoqnqas.

Ningi suwan qa kumbra tamo ungasari nanji osornjroqniy

¹² O ijo was bole, e qalieonum, ningi gaigai ijo anjam dauryeqnub. Ariya ningi olo singila na dauryoqniy. E ningi koba na sqai bati deqa segi sai. Bini e isaq endi soqnit ningi ijo anjam dauryqa urataib. Ningi ijo anjam olo singila na dauryoqniy. Qotei a ningi padalo sawaq na elenje deqa ningi ulaoqnsib lan qureq oqwajqa singilaoqniy.

¹³ E qalieonum, Qotei a nungo are miligiq di waueqnu deqa ningi kumbra a tulan areareteqnu qaji di yeqnub. Ningi kumbra di yqajqa are koba sonaqa agi yeqnub.

¹⁴ Ariya ningi njirinoqnsib anjam na qotoqnaib. Kumbra kalil ningi yeqnub qaji di ningi lawo na yoqniy.

¹⁵⁻¹⁶ Ningi degyqab di ningi Qotei aqa angro tintin une saiqoji sqab. Sosib ningi ñambile gaigai sqajqa anjam ojoqnsib mandam qaji tamo ungasari nanjo ambleq di laqnsib suwan qa kumbra nanji osornjroqnqab. Tamo ungasari nanji di kumbra bole dauryqa uratoqnsib kumbra uge uge yeqnub. Deqa mondon Kristus a olo bosim nanjo une deqa nanji peginjrqas. Yim bati deqa e nungo kumbra bole kalil qa tulan areboleboleibqas. Areboleboleibim qalieqai, wau kalil e nungo ambleq di yoqnem qaji di e lana yosaioqnem.

¹⁷ O ijo was, nungo areqalo Yesus qa singilateqnub qaji di Qotei atraiyo ingi bul. Jeu tamo nanji na e lubib moiqai kiyo? Moisiy nungo areqalo de ti ijo len wain bul aiqas qaji de ti turtosiy Qotei atraiyobulqai. E moiqai di ungum. Bini e ningi ti koba na areboleboleigwas.

¹⁸ Ningi dego e ti koba na areboleboleigwas.

Pol na Timoti qarinyim a Filipai Kristen nanjoq gilqa marej

¹⁹ Tamo Koba Yesus na e odbimqa sokiñala e Timoti qarinyit a nungoq gilqas. Gilsim olo puluosim ijoq bosim nungo kumbra kalil qa e saibqas. Yim e qusiy are singilatqai.

²⁰ Timoti a gaigai ningi qa are qaloqnsiq deqa a na ningi aqaryaingwajqa gam n̄ameqnu. Tamo deqaji bei endi sosai. Aqo Timoti wo segi ningi qa are qaleqnum.

²¹ Tamo kalil nan̄gi nan̄go segi jejamu qa are koba qaleqnum. Nan̄gi Yesus Kristus aqa wau qa are qalosaieqnum.

²² Timoti aqa kumbra tulan̄ boledamu di ningi qalie. A na e wauetboqnsiq a Yesus aqa anjam bole mare mare laqnu. Angro nan̄gi na nan̄go abu nan̄gi wauetn̄jreqnum dego kere Timoti na e wauetbeqnu.

²³ Deqa e kiñala tariñosiy kumbra kiye jeu tamo nan̄gi na e ebqab di qalieosiy Timoti qarinyit a nungoq boqujatosim saingwas.

²⁴ E endegsi qalieonum, Tamo Koba a na e gam waqtetbimqa sokiñala e segi dego nungoq bosiy nun̄gwai.

Pol a Epafroditus qarinyqa marej

²⁵ E endegsi are qalonum, e Epafroditus dego qarinyit a nungoq gilqas. A gago Kristen was bole. A e ombla wau qujai. Aqo ombla qatqarosim jeu tamo nan̄gi ti qoteqnum. Ningi nami a qarinyonab ijoq bosiqa aqaryaiboqnej.

²⁶ Bini a ningi nun̄gwajqa are koba unu. A qalie, a qure endia maiyonaqa ningi deqa qusibqa a qa are gulbeingej.

²⁷ A makobaiyonaq moiqa jojomonaqa Qotei na a boletosiqa a qa dulej. A qa segi dulosai. Qotei a e qa dego dulej. Di kiyaaqa? E are tulan̄ gulbekobaibaim deqa.

²⁸ Deqa ijo was, e arebolebole na Epafroditus olo qarinyonum nungoq gilqo. Di kiyaaqa? Ningi a unsib tulan̄ areboleboleingwajqa deqa. Yim e olo ningi qa are koba qalqasai.

²⁹ Deqa Epafroditus a nungoq bamqa ningi a qa tulan̄ areboleboleingim Tamo Koba aqa ñam na gereiyoqniy. Ningi na tamo bole deqaji kalil nan̄go ñam gaigai soqtetn̄jroqniy.

³⁰ Epafroditus a aqa segi jejamu bole sqajqa deqa are qalosaieqnu. A Kristus aqa wau ojoqnsiq deqa a moiqa jojomej. Bati deqa ningi na e aqaryaibqa keresai deqa ningi Epafroditus qarinyonab ijoq bosiqa a kamba e aqaryaiboqnej.

3

Tamo a Kristus qa aqa areqalo singilatqas di a tamo bole sqas

¹ Ariya ijo was kalil, e ijo anjam getentqai. E anjam qujai bei unu. Anjam agiende. Ningi Tamo Koba a qa tulan̄ areboleboleingim soqniy. E anjam di olo nen̄gren̄yqa asgibosaieqnu. E are qalonum, anjam dena ningi aqaryaingwas.

² Ningi geregere ñam atoqniy. Tamo qudei nan̄gi baun̄ juwan̄ bul sosib kumbra uge uge yeqnub. Tamo deqaji nan̄gi mulun̄ aiqajqa tulan̄ singilaeqnum. Nan̄go mulun̄ di bolesai. Di gisan̄ mulun̄.

³ Ariya iga tamo deqaji sai. Iga mulun̄ bole aiyo qaji. Iga Qotei aqa Mondor aqa singila na Qotei qa louoqnsimqa Kristus Yesus aqa ñam soqteqnum. Iga qalie, jejamu qa kumbra na iga aqaryaigwa keresai bole sai.

⁴ E nami jejamu qa kumbra dauryqajqa tulan̄ singilaoqnem. Tamo qudei nan̄gi mareqnum, “Gago jejamu qa kumbra na iga aqaryaigwa kere.” O ijo was, e tamo nan̄gi di tulan̄ bun̄njrejnum.

⁵ Ijo jejamu qa kumbra agiende. E ñambabonamqa bati 8 onaqa ijo ai abu nan̄gi na e osib mulun̄ waibeb. E Israel tamo. Ijo moma utru Benjamin. E

Hibru anjam qalie bole. E dal anjam singila na dauryoqnem. Od, e Farisi nango kumbra na dal anjam dauryoqnem.

⁶ E Qotei aqa wau ojqaajqa tulan singilaoqnem deqa e na Kristen nangi ugeugeinjroqnem. E dal anjam kalil dauryekritem deqa tamo kalil nangi na e nubognsib ijo une bei babtosaioqneb.

⁷ Deqa e are qaloqnem, “Ijo jejamu qa kumbra dena tamo kalil nango kumbra tulan bunyeqnu.” E degsi are qalsimqa ariya bunuqna e are bulyosim ijo jejamu qa kumbra kalil unem di kumbra bolesai. Degsi unsimqa e kumbra di uratosim olo Kristus aqa gam dauryoqnem.

⁸ Di segi sai. E mandam qa kumbra kalil dego uratekriterem. Di kiyaaqa? E Kristus segi ojqaajqa deqa. E ijo Tamo Koba Kristus Yesus qa bole qalieem. Kristus qa qalieqajqa kumbra di tulan bolequja e degsi unem. E poiwej, mandam qa kumbra kalil di qalam jiri bul. Deqa bini e Kristus segi ojqaajqa are koba unu.

⁹ E a segi beteryejunum. E dal anjam dauryqai gam dena e Qotei aqa nngalaq di tamo bole sqa keresai. Deqa e gam bei na tamo bole une saiqoji unum. Gam agiende. E Kristus qa ijo areqalo singilateqnum. Od, iga Kristus qa gago areqalo singilatqom gam dena qujai Qotei na iga mergwas, “Ningi ijo nngalaq di tamo bole une saiqoji unub.”

¹⁰ Deqa e Kristus qa qalieqajqa are koba unu. A subq na tigelosiq singila kobaquja ej. E singila deqa qalieqajqa are koba unu. A jaqatin osiq moiyej. Deqa e a beteryosiy a ombla jaqatin osiy moiyoqbulqajqa are koba unu.

¹¹ E qalieonum, mondon e olo subq na tigelqai.

Pol a Yesus aqa kumbra dauryqajqa singila na waueqnu

¹² E Kristus Yesus aqa kumbra di torei dauryekritosai unum. E gaigai kumbra di ojqaajqa singila na waueqnum. Nami Yesus na e ojsiq aqa segiq di atej deqa bini e kamba aqa kumbra ojqaajqa singila na waueqnum.

¹³ O ijo was kalil, e Yesus aqa kumbra di torei ojekritosai unum. Ijo areqalo qujai agi merngwai. Jejamu qa kumbra kalil e nami dauryoqnem qaji di e uratekriterem awai bole Qotei na mondon ebqas qaji di oqajqa singila na waueqnum.

¹⁴ Tamo nangi gurguroqnsib bubuneqnu di nangi awai oqajqa. Dego kere e awai oqa maroqnsim singila na urureqnum. Awai agiende. Kristus Yesus aqa wau na Qotei na e metbimqa e lan qureq oqsiy dia a ombla so bole gaigai sqai.

¹⁵ E areqalo bole ti sosim anjam endi nengrenyonum. Ningi qudei Qotei aqa kumbra dauryqajqa singila ti unub deqa ningi dego areqalo bole ti soqniy. Ariya ningi qudei areqalo bei ejunub kiyo? Degam Qotei na nungo areqalo di olo gereiyetngwas.

¹⁶ Kumbra bole bole iga ojeqnum qaji di iga singila na ojesqom. Iga uratqasai.

¹⁷ O ijo was, ningi kalil gaigai ijo kumbra dauryoqniy. Osib tamo ungasari ijo kumbra dauryeqnub qaji nangi unjroqnsib nango kumbra dego dauryoqniy.

¹⁸ Kristus a namburbasq di moiyej anjam di tamo gargekoba nangi na jeuteqnu. E nangi qa bati gargekoba ningi saingoqnem. Deqa bini e akam ti olo ningi saingeqnum.

¹⁹ Tamo nangi di nango segi jejamu qa kumbra qa are qaloqnsib dauryeqnub. Nango kumbra di nangi na gisan qotei bul ateqnub. Nangi bati gaigai mandam qa ingi ingi oqajqa are tulan prugnreqnu. Osib jema kumbra yqajqa areboleboleinjreqnu. Deqa mondon nangi nngamyoq di torei padalqab.

²⁰ Ariya iga lan qure qaji tamo ungasari unum deqa mondon Tamo Koba Yesus Kristus a lan qureq na mandamq aisim iga elenqas. Deqa bini iga a qa tariñoqnsim unum.

²¹ Yesus a singila koba ti unu deqa a na ingi ingi kalil elenqsim aqa segi sorgomq di atim sqas. Aqa singila dena a na gago jejamu bulyetgimqa gago jejamu di Yesus aqa jejamu bulosim so bole gaigai sqas. Gago jejamu di agi bini gulbe ti jaqatin ti unu.

4

Ningi Tamo Koba Yesus qa areboleboleingoqneme

¹ Deqa ijo was bole, ningi Tamo Koba a beteryosib singila na tigelesoqniy. Agi e nami ningi degsi merngem. E ningi tulan qalaqalaingeqnum deqa e ningi qa are koba qaleqnum. Osim ningi qa tulan areboleboleibeqnu. Ningi segi ijo awai bole bul. E awai di oqajqa waukobaeqnum.

² Ariya Yuodia Sintike wo, ningi aiyel Tamo Koba a beteryejunub deqa ningi aiyel ombla are qujaitosib geregere soqniy.

³ Tamo bei e ombla wauo qaji a dego Filipai di unu. E tamo di minjqai, “O was, ni na unq aiyel nangi di aqaryainjime. Nangi aiyel unq bole. Nangi aiyel e ombla na Yesus aqa anjam mare mare laqnem. Tamo qudei nangi Klemen a ti dego e koba na wauoqnem. Nango ñam Qotei a nambile qa buk miligiq di nenngrenyej unub.”

⁴ O ijo was, ningi bati gaigai Tamo Koba a qa areboleboleingoqneme. E olo merngwai. Ningi tulan areboleboleingoqneme.

⁵ Ningi lawo kumbra dauryoqniqbqa tamo kalil nangi nungo kumbra di unoqngab. Sokiñala Tamo Koba a olo bqas.

⁶ Deqa ningi ingi bei qa areqalo kobaiyaib. Ningi gaigai nungo gulbe kalil qa Qotei pailyoqnsib a binjiyoqnsib endegsib minjoqniy, “O Abu, ni na iga aqaryaigoqne.”

⁷ Ningi degyoqniqbqa Qotei na ningi are latetngwas. Osim a na nungo are miligi ti nungo areqalo ti taqatetngwas. Yimqa ningi Kristus Yesus beteryosib are lawo sqab. Qotei aqa are lawo di tulan bolequja. Are lawo di aqa utru iga geregere poigwa keresai.

⁸ Ariya ijo was, e anjam qujai bei unu. Anjam agiende. Ningi kumbra bole ti kumbra tintin ti kumbra jiga saiqoji deqa ti kumbra Qotei a tulan areareteqnu qaji deqa ti are qaloqnsib soqniy. Kumbra kalil tamo nangi yeqnab iga unoqnsim binjiyeqnum qaji deqa ti are qaloqnsib soqniy.

⁹ Od, Qotei aqa anjam kalil e nami ningi merngeqnam quoqneq qaji di ningi dauryosib soqniy. Ijo kumbra kalil e nami nungo ambleq di yeqnam ningi unoqneq qaji di dego ningi dauryosib soqniy. Yimqa Qotei a ningi ti sqas. Agi Qotei a are lawo qa utru.

Filipai Kristen nangi na Pol aqaryaiyeb deqa a nangi qa tulan areboleboleiyej

¹⁰ O ijo was, ningi bini e olo aqaryaiqbajqa are qaleqnub deqa e Tamo Koba a qa tulan areboleboleibeqnu. Bole, nami ningi e qa are qaloqneq ariya bati di ningi e aqaryaiqbqa gam saiqoji.

¹¹ E ingi ingi qa truqueqnum e deqa are qalosaieqnum. Ningi na e aqaryaiqbajqa e deqa are qalsim anjam endi merngosai. E are lawo sqajqa kumbra qalieonum deqa gulbe kiye ijoq di brantqas di ungum, e ulaqasai.

¹² E ingi saiqoji sqai kiyo e ingi koba ti sqai kiyo di ungum, e are lawo sqai. E are lawo sqajqa kumbra qalieonum deqa e ingi kere sqas kiyo e mambqas kiyo e ingi koba ti sqai kiyo e ingi qa truquoqnqai kiyo di ungum, e are lawo sqai. Gulbe kiye ijoq di brantqas di ungum, e are lawo sqai.

¹³ Kristus a segi na e singilatbeqnu deqa e kumbra kalil yqa kere.

¹⁴ E gulbe ti sonamqa ningi e beterbosib silali qa aqaryaiboqneb di ningi keretoqneb.

¹⁵ O Filipai tamo ungasari, ningi qalie, e nami Yesus aqa anjam bole palontqajqa wau utru atsim Masedonia sawa uratosim walweleqnamqa ningi segi e qa are qaloqnsib silali qa aqaryaiboqneb. Kristen qudei nangi e silali qa aqaryaibosaioqneb.

¹⁶ Agi e Tesalonaika qureq di sonamqa ningi e silali qa aqaryaiboqneb.

¹⁷ Ningi olo e silali ebqajqa e deqa are qalosaieqnum. Ningi kumbra bole dauryibqa Qotei na kamba ningi awai bole engwajqa e deqa are qaleqnum.

¹⁸ E silali ingi ingi kere unu. E ingi bei qa truquosai. Di kiyaka? Ningi na silali Epafroditus yeb a na osi bosiq ebej. Ningi silali qa e aqaryaibeb deqa ningi Qotei atraiyobuleb. Atraiyo ingi di quleq bole ti. Qotei a atraiyo ingi deqa tulan areboleboleiyeqnu.

¹⁹ Qotei a Kristus Yesus aqa ñam na ingi tulan bole bole iga egoqnqas. Deqa ningi ingi bei qa truquoqnibqa a na engoqnimqa ningi tulan kere na sqab.

²⁰ Qotei a gago Abu. A segi Qotei bole. Deqa iga bati gaigai aqa ñam soqtoqnqom. Bole.

Pol a Filipai Kristen nangi kaiyeinjrej

²¹ Ningi Kristus Yesus aqa tamo ungasari unub. E na ningi kalil kaiyeingonum. Kristen was e koba na endi unum qaji nangi na dego ningi kaiyeingonub.

²² Qotei aqa tamo ungasari kalil nangi na ningi kaiyeingonub. Kristen tamo ungasari Mandor Sisar aqa talq di waueqnub qaji nangi dego ningi kaiyeingonub.

²³ Tamo Koba Yesus Kristus a ningi qa are boleiyosim nungo qunun geregere taqateme. Bole.

KOLOSI

¹ E Pol. Kristus Yesus na e qarinqbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Qotei aqa segi areqalo na e wau di ebej.

² Aqo gago was Timoti wo anjam endi nengrenyosim nunqoq qarinyonum. Ningi gago Kristen was bole. Ningi Qotei aqa segi tamo ungasari Kolosi qureq di unub qaji. Ningi Kristus qa nunqo areqalo singilateqnub. Gago Abu Qotei a ningi qa are boleiyimqa ningi lawo na soqniy.

Kolosi Kristen nanqi Yesus qa nanqo areqalo singilateb

³ Aqo Timoti wo gaigai ningi qa pailyoqnsimqa gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei binieqnum.

⁴ Aqo aiyel ningi qa anjam bei endegsi quem. Ningi Kristus Yesus qa nunqo areqalo singilatoqnsib Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nanqi qalaqalainjre-qnub.

⁵⁻⁶ Nami Yesus aqa anjam bole nunqoq bonaqa ningi queb. Qusibqa bini ingi bole bole Qotei na lan goge dia gereiyetngej qaji di ningi oqajqa tarineqnub. Yesus aqa anjam bole di sawa sawa kalilq gileqnaqa tamo ungasari gargekoba nanqi quoqnsib nanqo areqaloq di singilatoqnsib kumbra bole bole yeqnub. Ningi dego kumbra bole bole yeqnub. Qotei a iga qa are boleiyej anjam bole di ningi qusib poinqonaqa bati deqa ningi kumbra bole yqajqa utru ateb.

⁷ Anjam di Epafra a ningi mernqonaq qusib poinqej. Epafra a iga ti Kristus aqa wau tamo bole unum. Iga Epafra tulan qalaqalaiyeqnum. A singila na ningi aqaryainqoqnsiqa Kristus aqa wau ojeqnu.

⁸ A ningi qa endegsi iga saigej, “Qotei aqa Mondor na Kolosi Kristen nanqi singilatnjreqnaqa nanqi qalaqalaiyo kumbra dauryeqnub.”

Pol a gaigai Kolosi Kristen nanqi qa Qotei pailyeqnu

⁹ Iga nami quem, ningi kumbra bole di yeqnub. Bati deqa iga ningi qa pailyaqa utru atem. Bini iga gaigai ningi qa pailyoqnsim unum. Iga endegsi pailyeqnum, “O Abu, ni na Kolosi Kristen nanqi aqaryainjrimqa nanqi ino areqalo geregere poinjqas. Amqa ino Mondor na nanqi powo koba enjroqnmqa nanqi ino anjam kalil bole qalieoqnqab.

¹⁰ Osib nanqi kumbra kalil Tamo Koba a tulan areareteqnu qaji di yoqnsib walweloqnqab. O Qotei, ni na nanqi aqaryainjroqnmqa nanqi wau bole bole yoqnsib ni qa geregere qalieoqnib nanqo qalie di tulan kobaoqnqas.

¹¹ Ni ino segi singila kobaquja na nanqi singilatnjroqnm nanqi gulbe kalil qoboioqnqab. Osib lawo na sosib tulan areboleboleinjroqnqas.”

¹² O ijo was, iga degsim ningi qa Abu pailyeqnum. Deqa ningi a binioqnsib soqniy. A na ningi keretngej deqa ingi bole bole a nami lan goge dia gereiyetngej qaji di ningi mondon oqsib oqab. Agi ningi ti Qotei aqa segi tamo ungasari kalil suwanqoq di unub qaji nanqi ti ingi di oqab.

¹³ Nami iga ambruq di soqnem. Ambru aqa singila dena iga taqatgesoqnej. Onaqa bunuqna Qotei na iga ambruq dena elenqsiqa aqa segi Niri qujai tulan qalaqalaiyeqnu qaji aqa sorgomq di iga atej unum. Deqa bini Yesus a gago Mandor Koba sosisq iga taqatgeqnu.

¹⁴ A na iga awaigosiqa gago une kobotetgej.

Pol a Yesus aqa kumbra ti wau ti deqa anjam saej

¹⁵ Yesus a segi Qotei. Gago namdamu na iga Qotei unqa keresai. Ingi ingi kalil Qotei na gereinjrej qaji di Yesus a segi utru.

¹⁶ Yesus aqa wau na Qotei na ingi ingi kalil lan ti mandam ti di unub qaji di gereinjrej. Ingi ingi kalil gago namdamu na uneqnum qaji ti gago namdamu na unqa keresai qaji ti di Yesus aqa wau na Qotei na gereinjrej. Lan goge qaji singila ti lan angro nangi ti mandor kokba ti mondor nangi ti kalil di Yesus aqa wau na Qotei na gereinjrej unub. Ingi ingi kalil di Yesus a segi utru. Di aqa segi ingi ingi.

¹⁷ Tulan nami ingi ingi kalil di brantosaisonaqa Yesus a soqnej. A na ingi ingi kalil di geregere taqateqnu deqa ingi ingi kalil degsi bole unub.

¹⁸ Yesus a Kristen tamo ungasari nanjo gate. Nangi aqa jejamu bul. A nanjo nambile qa utru. A tamo kalil nangi qa namoosiq subq na tigelej deqa a segi qujai ingi ingi kalil nanjo gate.

¹⁹ Qotei aqa are koba endegsi unu. Aqa segi nambile ti kumbra ti kalil aqa Niri Yesus aqaq di soqnim Qotei a segi Yesus aqaq di keretosim maqesqas.

²⁰ Osim a Yesus aqa wau na ingi ingi kalil mandam ti lan ti di unub qaji nangi tingitnjrimqa nangi a ombla geregere lawo na sqab. Aqa are koba degsi unu deqa a na Yesus qarinyonaqa a namburbasq di moinaqa aqa len aiyej qaji dena a jeu kobotosiqa iga olo elenej.

²¹ Nami ningi Yesus qa isaq di soqneb. Ningi nunjo segi areqalo na laqnsibqa Qotei ti jeu atoqnsib kumbra uge uge yoqneb.

²² Ariya bunuqna Yesus a namburbasq di moiyej aqa kumbra dena Qotei na jeu kobotosiqa ningi olo elenej. A degyej. Di kiyaga? A na ningi metngim ningi aqa areq bosib aqa segi kumbra boleq di sosib aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji sqajqa deqa.

²³ Deqa ijo was kalil, une bei na ningi titngwa laqnimqa Yesus aqa anjam bole ningi queb qaji di nunjo areqaloq di olo singilatoqniy. Di urataib. Ningi ingi bole bole Qotei a nami ningi engwa marej qaji di oqajqa tarinoqniy. Osib singila na tigelesoqniy. E Pol. E Qotei aqa wau tamo. E na Yesus aqa anjam bole di tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nangi minjre minjre laqnum.

Pol a Kolosi Kristen nangi aqaryainjrqa marsiq jaqatin koba eqnu

²⁴ Kristus aqa tamo ungasari nangi aqa segi jejamu bul. A na nangi aqaryainjrqa marsiq jaqatin koba ej. Aqa jaqatin di koboosaiunu deqa e dego nangi qa ti ningi qa ti osimqa ijo segi jejamuq di jaqatin koba eqnum. Ijo kumbra dena e na Kristus aqa jaqatin kereteqnum. E ijo jaqatin deqa tulaj areboleboleibeqnu.

²⁵ Qotei a segi na e giltbej deqa e Kristus aqa tamo ungasari nangi qa waueqnum. Ijo wau agiende. E Qotei aqa anjam kalil mare mare laqnum. Di ningi aqaryaingwajqa deqa.

²⁶ Tulan nami Qotei aqa anjam di uliesoqnej. Deqa tamo ungasari kalil nangi aqa anjam di qalieosaisoqneb. Uliesosiq bosib bosiq ariya bini Qotei na aqa anjam di olo boleq ateqnaqa aqa segi tamo ungasari nangi quoqnsib poinjreqnu.

²⁷ Qotei aqa segi areqalo na uli anjam di boleq atoqnsiqa iga osorgeqnu. Deqa iga endegsi poigeqnu, bole, Qotei na sawa bei bei qaji nangi aqaryainjreqnu. Uli anjam di tulaj bolequja. Aqa damu agiende. Kristus a nunjo ambleq di unu. Mondon a na ningi elenosim lan qureq joqsi oqimqa dia ningi ingi tulaj bole bole oqab. Ningi ingi di oqajqa tarinoqnsib unub.

²⁸ Iga na tamo ungasari kalil nangi Kristus aqa anjam minjreqnum. Iga powo bole ti sosim anjam di singila na minjreqnum. Iga degyeqnum. Di kiyaga? Nangi gago anjam di qusib Kristus aqa kumbra torei dauryekritosib soqnib iga na nangi joqsim Qotei aqa areq di atqajqa deqa.

²⁹ E deqa wau koba yeqnum. Kristus aqa singila kobaquja Qotei na ebej qaji dena e wau koba yoqnsim laqnum.

2

Ningi gisanj anjam dauryaib

¹ O ijo was, ningi endegsib qalieoiy. E ningi qa ti Kristen tamo ungasari Laodisia qureq di unub qaji nangi qa ti tamo ungasari kalil ijo ulatamu unosaieqnub qaji nangi qa ti wau koba yeqnum.

² E ningi kalil are singilatetngitqa ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqnsib are qujaitosib sqajqa deqa osim wau koba yeqnum. Ijo are koba endegsi unu. Ningi powo bole osib Kristus qa nungo areqalo tore singilaboletosib dena ningi Qotei aqa uli anjam geregere qalieqab. Kristus a segi uli anjam di aqa utru.

³ Qalie ti powo ti kalil aqaq di uliejunu.

⁴ E ningi anjam degsi merngonum. Di kiyaaqa? Tamo bei na bosim ningi gisanjosim walawala anjam bei merngimqa ningi qusib dauryaib deqa.

⁵ E bini ningi koba na sosai. E isaqaq endi unum. Ariya ningi ijo are miligiq di unub deqa e ningi ti sobulejunum. E qalieonum, ningi wau bole yoqnsib nungo areqalo Kristus qa geregere singilatoqnsib unub. Deqa e ningi qa tulan areboleboleibeqnu.

Iga Kristus taqyosim nambile bole oqom

⁶ Ningi nami Tamo Koba Kristus Yesus osib nungo areq di ateb deqa ningi aqa kumbra na walweloqniy.

⁷ Mandam na nam jirim ojesonaqa nam a singila na tigelejunu dego kere ningi Yesus osib nungo are miligiq di singilatosib aqa kumbra dauryoqniy. Yesus aqa anjam bole iga na merngoqnem qaji di ningi bati gaigai nungo areqaloq di singilatosib soqniy. Osib ningi gaigai Qotei binjiyoqniy.

⁸ O was ningi geregere nam atoqniy. Tamo qudei na bosib ningi nango anjam dauryqajqa walawalaingwab. Nangi nango segi powo na ti gisanj anjam na ti ningi walawalaingwab. Deqa ningi nango anjam di dauryaib. Tamo nangi di nango moma nango anjam dauryeqnub. Osib mondor uge uge lan ti mandam ti taqatejunub qaji nango anjam dego dauryeqnub. Nangi Kristus aqa anjam dauryosaieqnub.

⁹ Ningi qalie, Kristus a tamo bulyosiq gago ambleq di soqnej. Qotei aqa segi nambile ti kumbra ti kalil Kristus aqaq di keretosiqa maqejunu.

¹⁰ Ingi ingi kalil singila ti unub qaji nango gate koba agi Kristus. Ningi Kristus aqa segi tamo ungasari unub deqa Qotei na ningi nambile engej. Nambile di nungoq di tulan keretosiqa maqejunu.

¹¹ Ningi Kristus taqyejunub deqa ningi mulun bole aiyejunub. Di jejamu qaji mulun sai. Ningi Kristus aqa kumbra na nungo areqalo namij kalil urateb. Kumbra di mulun bole aqa utru.

¹² Ningi yanso eb bati deqa ningi Kristus beteryosib a ti moiyoqneleb. Onaqa Qotei na ningi Kristus ombla subq atobulej. Qotei na Kristus olo subq na tigeltej bati deqa a na ningi Kristus ombla subq na tigeltngobulej. Di kiyaaqa? Ningi Kristus qa nungo areqalo singilateb deqa.

¹³ Nami ningi une yoqnsib laqnsib nungo areqalo namij dauryoqneleb. Dena ningi morenesobuleb. Onaqa Qotei na ningi olo Kristus koba na nambile engsiqa nungo une kalil kobotetngej.

¹⁴ Nami dal anjam a gago une kalil boleq atsiq iga jeutgej deqa iga dal anjam aqa sorgomq di soqnem. Sonamqa Qotei na olo dal anjam mutu kalil

di taqal waiyosiq dal anjam aqa singila kobotosiq Kristus aqa namburbasq di gamej.

¹⁵ Kumbra dena Qotei na mondor uge uge nangi ti nango gate kokba ti kalil nango singila kobotetnjrej. Osiqa qoto singilaosiq nangi kalil tulan bunjrej. Kristus a namburbasq di moiyej wau dena Qotei a qoto singilaonaq tamo ungasari kalil nangi unekriteb.

Ningi Kristus koba na morenobuleb deqa ningi dal anjam aqa sorgomq di sosai

¹⁶ Deqa tamo bei na nungo jejamuq di anjam qametngosim endegsi merngaiq, “Ningi ingi uyo ti ya uyo ti yori bati ti bai qala bunuj ti getentoqniy.”

¹⁷ O ijo was, kumbra deqaji sen qunun bul damu saiqoji. Kumbra dena ingi bole bole mondon brantqas qaji di iga lan suwi osorgeqnu. Ariya Kristus a segi ingi bole bole deqa utru.

¹⁸ Tamo qudei na ningi endegsib merngwab, “Ningi nungo segi nam aguq atoqnsib olo lan angro nangi qa louoqniy. Iga neiobilqei na kumbra di unem deqa ningi degiyi.” O ijo was, ningi tamo di nango anjam quetnjraib. Tamo deqaji nangi nango segi areqalo namij dauryeqnub. Osib mareqnub, “Iga powo bole ti unum.”

¹⁹ Tamo deqaji nangi Kristus beteryosaieqnub. Kristus a gago gate. Iga aqa jejamu qujai. Iga aqa singa ti ban ti bul. A na iga singilatgeqnu deqa iga kalil jejamu qujaiq di turtobuloqnsim Qotei aqa wau na boleqnsim singilaeqnum.

²⁰ Ningi Kristus koba na morenobuleb deqa ningi mondor uge uge lan ti mandam ti taqatejunub qaji nango sorgomq di sosai. Deqa kiyaga ningi olo mandam tamo nango kumbra dauryeqnub? Kiyaga ningi nango dal anjam dego dauryeqnub?

²¹ Nango dal anjam agiende, “Ni ingi di ojaim. Ni ingi di uyaim. Ingi di ino jejamuq di betermiq.” O ijo was, ningi kiyaga dal anjam di dauryeqnub?

²² Dal anjam di jejamu qa ingi ingi qa anjam. Iga jejamu qa ingi ingi qa are qaloqnqom di iga padalqom. Ingi ingi di urur koboqab. Dal anjam deqaji mandam tamo nangi na babteqnub.

²³ Bole, iga endegsi unobuleqnum. Dal anjam dena tamo qudei nango are tigeltetnjreqnaqa nangi louoqnsib nango segi nam aguq atoqnsib nango jejamu qaloqnsib singilateqnub. Deqa nangi are qaleqnub, dal anjam dena powo bole babteqnu. Di sai. Ningi quiy. Dal anjam dena iga aqaryaigwa keresai. Iga dal anjam di dauryqom dena iga gago segi areqalo namij uratqa keresai bole sai.

3

Kristus a gago nambile qa utru

¹⁻² O ijo was, Qotei a ningi Kristus ombla subq na tigeltngobulej deqa ningi lan goge qaji ingi ingi oqajqa wauoqniy. Kristus a lan goge oqsiq Qotei aqa ban woq di awejunu deqa ningi gaigai lan goge qaji ingi ingi oqajqa are qaloqniy. Ningi mandam qaji ingi ingi qa are koba qaloqnaib.

³ Ningi morenobulosib olo nambile eb. Nungo nambile di agi Kristus aqaq di uliesonaqa ningi Qotei beteryejunub.

⁴ Kristus a nungo nambile qa utru. Mondon a boleq dimqa ningi dego a koba na Qotei aqa rian ti wala ti boleq dqab.

Ningi kumbra uge kalil uratekritiy

⁵ Deqa ningi mandam qaji kumbra kalil nungo are miligiq di unu qaji di moiyyotiy. Mandam qaji kumbra agi ubtosiy merngwai. Sambala kumbra ti,

kumbra jiga ti, kumbra uge uge yqajqa are prugnogoqa, mandam qa ingi ingi qa maulngoqa di kalil moiyyoti. Mamaul kumbra di gisan qotei qa louo bul.

⁶ Tamo nangi kumbra deqaji yeqnub qaji nangi mondon Qotei na awai uge enjrsim nangi qa minjin oqetqas. Tamo nangi di Qotei aqa anjam gotranjo qaji tamo.

⁷ O ijo was, nami ninji dego tamo deqaji nangi koba na laqnsibqa kumbra di yoqneb.

⁸ Ariya bini ninji kumbra kalil di uratekritiy. Niri ti minjin ti are uge ti yomu anjam ti anjam jiga ti di kalil uratekritiy.

⁹ Ninji nunjo areqalo namij aqa kumbra uge kalil qoreiyeb deqa ninji olo nunjo Kristen was nangi gisan anjam minjroqnaib.

¹⁰ Ninji so bunujq di unub. Qotei a segi na nunjo so bunuj di gereiyetnjej. Osiqa a na gaigai ninji powo bole engeqnu. A na ninji a bul sqa marsiqa nunjo so bunuj di gereiyetnjej.

¹¹ Iga so bunujq di unum deqa iga kalil kerekere unum. Deqa iga endegsi marqasai, “E Grik qaji” o “E Juda qaji” o “E mulun aiyo qaji” o “E mulun aiyosai qaji” o “E yaun tamo” o “E yamban tamo” o “E kangal tamo” o “E kangal tamo sai.” Iga degsi marqasai. Di kiyaga? Kristus a gago kalil qa Tamo Koba. A segi qujai na iga keretgejunu.

Ninji nunjo Kristen was nangi qa duloqniy

¹² Qotei a ninji aqa segi qa marsiq giltnjej deqa a na ninji tulan qalaqalaingeqnu. Deqa ninji kumbra endegyoqniy. Ninji nunjo Kristen was nangi qa duloqnsib kumbra bole bole enjroqniy. Osib ninji nunjo segi ñam aguq atoqnsib tamo nangi lawo na gereinjroqniy. Tamo qudei na ninji une bei engibqa ninji kamba olo nangi qa urur minjin oqaiq.

¹³ Kristen tamo bei na ninji gulbe engimqa ungum gulbe di qoboiosib aqa une kobotetiy. Ninji degyiy. Di kiyaga? Tamo Koba a na nunjo une kobotetnjej deqa.

¹⁴ Ninji qalaqalaiyo kumbra yoqniy. Qalaqalaiyo kumbra na kumbra kalil tulan bunjreqnu. Deqa ninji kalil koba na areqalo qujaitosib nunjo Kristen was nangi qalaqalainjroqniy.

¹⁵ Kristus a na iga lawo kumbra egeqnu deqa kumbra dena nunjo are miligi taqatesoqneme. Qotei na ninji metnjej deqa ninji jejamu qujai bul sosib Qotei binjoqniy.

¹⁶ Osib ninji Kristus aqa anjam nunjo are miligiq di singilatib soqnem. Soqnim ninji na nunjo Kristen was nangi areqalo bole ti powo ti osornjroqniy. Ninji nunjo are miligiq di Qotei binjoqnsib a qa louoqniy. Lou qudei nenjrenq di unu qaji dena ti lou qudei Qotei aqa Mondor na nunjo are miligiq di tigelteqnu qaji dena ti ninji Qotei qa louoqniy.

¹⁷ Nunjo anjam maro na ti nunjo wau na ti nunjo kumbra kalil na ti ninji Tamo Koba Yesus aqa ñam soqtoqniy. Osib ninji aqa ñam na Abu Qotei binjoqniy.

Pol a tamo ti unja ti angro ti nangi anjam minjrej

¹⁸ O ungasari, ninji nunjo tamo nanjo sorgomq di soqniy. Ninji degyqab di Tamo Koba a ninji qa tulan areboleboleiyqas.

¹⁹ O tamo, ninji nunjo ñaun nangi tulan qalaqalainjroqniy. Ninji nanjo are ugetetnjraib.

²⁰ O angro, ninji gaigai nunjo ai abu nanjo anjam dauryoqniy. Ninji degyqab di Tamo Koba a ninji qa tulan areboleboleiyqas.

²¹ O abu, ningi na nungo angro nango are ugetetnjraib. Ningi nango are ugetetnjrqab di nangi are gulbeinjqas. Osim nangi wau bole yqajqa asginjqas.

Pol a kanjal tamo nango wau qa gate nangi ti anjam minjrej

²² O kanjal tamo, ningi gaigai nungo wau qa gate nango anjam dauryoqniy. Ningi gisan na nango namdamuq di lanja wau bole yobulaib. Ningi Tamo Koba a qa ulaosib gaigai are bole na nungo wau qa gate nangi qa wau bole yoqniy.

²³ Wau kalil ningi nangi qa yeqnub qaji di ningi singila na yoqniy. Ningi mandam tamo nangi qa wauosaieqnub. Ningi Tamo Koba a qa waueqnub.

²⁴ Ningi qalie, mondon Tamo Koba a na ningi awai boledamu engwas. Awai di a nami aqa segi tamo ungasari nangi enjrqa marej. Ningi are qaliy. Ningi Tamo Koba Kristus aqa kanjal tamo unub. A segi nungo Wau qa Gate.

²⁵ Tamo ungasari une ateqnub qaji nangi Qotei na kamba awai uge enjqas. Aqa namgalaq di tamo ungasari kalil nangi kerekere unub deqa a kumbra qujai na nangi peginjqas.

4

¹ O wau qa gate, ningi nungo kanjal tamo nangi kumbra bole enjroqniy. Ningi qalie, nungo Gate dego unu. Agi a lan qureq di unu.

Ningi gaigai singila na Qotei pailyoqniy

² Ariya ijo was, ningi gaigai singila na Qotei pailyoqniy. Ningi aqarataib. Ningi pailyoqnsib areqalo bole ti sosib Qotei binjiyoqniy.

³ Ningi iga qa dego Qotei pailyoqniy. Ningi endegsib pailyoqniy, “O Abu, ni na Pol aqa wau qujai nangi ti gam waqtetnjroqnmqa nangi medabu waqtoqnsib Kristus aqa anjam nami uliesoqnej qaji di mare mare laqnqab.” O ijo was ningi quiy. Jeu tamo nangi Kristus aqa anjam di dauryqa asginjreqnu deqa nangi e ojsib tonto talq endi waibeb unum.

⁴ Deqa ningi e qa endegsib pailyoqniy, “O Abu, ni na Pol aqa medabu singilatetimqa a ino areqalo dauryoqnsim Kristus aqa anjam geregere palon-toqnqas.”

⁵ O ijo was, ningi areqalo bole dauryoqnsib tamo ungasari Yesus qaliesai qaji nango ambleq di kumbra bole bole yoqniy. Bati soqnim ningi Kristus aqa kumbra nangi osornjroqniy.

⁶ Ningi tamo ungasari nango are boletetnjrqqa oqnsib anjam bole segi gaigai minjroqniy. Tamo qudei na ningi anjam bei nenemngibqa ningi kamba anjam kiyersib minjrqa oqnsib geregere are qaloqnsib minjroqniy.

Pol a Tikikus Onesimus wo qarinyonum nangi Kolosi Kristen nanjoq gileb

⁷ E na Tikikus qarinyonum nunjoq bqo. A ijo wau kalil qa ningi saingwas. Tikikus a gago wau qujai. A gago Kristen was bole. A Tamo Koba aqa wau tamo bolequja.

⁸ E na a qarinyonum nunjoq bqo. Iga kiyersim unum di a na ningi saingim qusib dena nungo are singilatqab.

⁹ E na Onesimus dego qarinyonum a Tikikus ombla nunjoq bonub. A dego gago Kristen was bole. A nunjoq len qujai. Nangi aiyel nunjoq bosib gago kumbra kalil qa ningi saingwab.

Pol na Kolosi Kristen nangi kaiyeinjrej

¹⁰ Aqo Aristarkus wo ombla tonto talq endi waigeb unum. Aristarkus a na ningi kaiyeingwo. Mak a Barnabas aqa gagai. A dego ningi kaiyeingwo. Mak a nunjoq bo degamqa ningi a osib geregereiyiy. Agi e nami a qa anjam nenjrenjyosim nunjoq qarinyem.

¹¹ Jastus a dego ningi kaiyeingwo. Aqa ñam bei Yesus. A Tamo Koba Yesus aqa wa. Nangi qalub Juda tamo. Juda tamo qudei nangi e ombla Qotei aqa wau ojosaieqnub. Nangi segi qalub e ombla Qotei aqa wau ojeqnum. Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas anjam di nangi segi qalub e aqaryaiboqnsib mare mare laqnub. Juda tamo bei na degyosaieqnu.

¹² Epafra a dego ningi kaiyeingwo. A nungo len qujai. A Kristus Yesus aqa wau tamo. A gaigai singila na ningi qa endegsi pailyeqnu, “O Qotei, ni na Kolosi Kristen nangi aqaryainjrimqa nangi singila na tigeloqnsib ino kumbra bole kalil keretoqnsib ino areqalo geregere qalieqab.” Epafra a ningi qa degsi pailyeqnu.

¹³ O ijo was, e ningi endegsi merngwai. Epafra a gaigai ningi qa are qaloqnsiq deqa a wau koba yeqnu. A ningi qa ti Laodisia Kristen nangi qa ti Hierapolis Kristen nangi qa ti are qaloqnsiq deqa wau koba yeqnu.

¹⁴ Ariya Luk a dego ningi kaiyeingwo. A yu qangra tamo. Iga a tulan qalaqalaiyeqnum. Demas a dego ningi kaiyeingwo.

¹⁵ O was ningi ijo kaiye anjam endi osib Laodisia Kristen nangi dego minjriy. Osib Kristen tamo ungasari Nimfa aqa talq di korooqnsib loueqnub qaji nangi a ti ijo kaiye anjam endi osib nangi minjriy.

¹⁶ Ningi ijo anjam kalil e nengrenyonum qaji endi sisiosib koboamqa qarinyib Laodisia Kristen nangoq gilimqa nangi dego sisioyqab. E anjam bei dego nami nengrenyosim Laodisia Kristen nangoq qarinyem. Ijo anjam di nangi na kamba olo nungoq qarinyib ningi sisioiy.

¹⁷ Ariya ningi na Arkipus endegsib minjiy, “Qotei a ni wau emej deqa wau di ni na geregere taqatosim wauoqne.”

¹⁸ E Pol. Ijo anjam bosiq endi koboqo. Deqa e ijo segi ban na kaiye anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum. E tonto talq endi unum deqa ningi e uratbaib. Ningi e qa are qaloqnsib soqniy. O ijo was, Qotei a ningi qa are boleiyeme. Bole.

1 TESALONAIKA

¹ Iga Pol na Sailas na Timoti na iga qalub anjam endi nenngrenyosim ningi Tesalonaika qureq di loueqnub qaji nungoq qarinyonum. Ningi Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei wo nangi aiyel beternjrejunub.

Qotei a ningi qa are boleiyimqa ningi lawo na soqniy.

Tesalonaika Kristen nangi Yesus qa nango areqalo singilateb

² Iga gaigai ningi kalil qa pailyoqnsim Qotei binjyeqnum.

³ Ningi Yesus qa nungo areqalo singilateqnub deqa ningi kumbra bole bole yeqnub. Osib ningi qalaqalaiyo kumbra dauryoqnsib wau bole ojeqnub. Mondon gago Tamo Koba Yesus Kristus a olo bqas. Ningi a qa tarinoqnsib singila na tigelejunub. Iga nungo kumbra deqa are qaloqnsim gago Abu Qotei binjyeqnum.

⁴ O ijo was kalil, Qotei a ningi aqa segi qa marsiq giltnegej deqa a na ningi tulan qalaqalaingeqnu. Di iga qalieonum.

⁵ Iga nami Yesus aqa anjam bole nungoq osi bem. Iga lanja anjam maro na osi bosai. Iga singila ti Mondor Bole ti areqalo bole ti dena osi bem. Ningi qalie, iga nungo ambleq di sosim kumbra boledamu yoqnsim ningi aqaryaingoqnem.

⁶ Ningi Qotei aqa anjam ojesoqneb deqa gulbe gargekoba nungoq di brantognej. Bati deqa ningi gago kumbra ti Tamo Koba aqa kumbra ti dauryoqneb. Ningi uratosaiogneb. Mondor Bole na nungo areqalo tigeltetngognej deqa ningi tulan areboleboleingognej.

⁷⁻⁸ Ningi Tamo Koba aqa anjam palonteqnab anjam di giloqnsiq Masedonia sawa ti Akaia sawa ti dia brantognej. Deqa sawa dia tamo ungasari kalil Yesus qa nango areqalo singilateqnub qaji nangi nungo kumbra qa quoqnsib dauryeqnub. Sawa dia segi sai. Sawa sawa kalilq di dego ningi Qotei qa nungo areqalo singilateb deqa saoqnsib laqnab tamo ungasari nangi quekriteqnub. Deqa ungum, iga aitentosisim nungo kumbra deqa olo mare mare laqasai.

⁹ Iga nami nungo ambleq di sonamqa bati deqa ningi gago anjam dauryoqneb. Nungo kumbra deqa sawa sawa kalilq di tamo ungasari nangi saoqnsib laqnub. Ningi are bulyosib gisan qotei nangi torei uratnjrsib Qotei bole agi nambile gaigai unu qaji a areiyosib waueteqnub.

¹⁰ Osib ningi Qotei aqa Niri a lan qureq na bqajqa deqa tarinoqnsib unub. Nungo kumbra deqa dego sawa sawa kalilq di nangi saoqnsib laqnub. Qotei aqa Niri di agi Yesus. A moinaqa Qotei na olo subq na tigeltej. A na iga padalo sawaq na elenje deqa mondon Qotei aqa minjin oqwa bati boqnimqa iga aqa minjin di turqasai. Iga so bole gaigai sqom.

2

Pol a Tesalonaika Kristen nango ambleq di wau bole yoqnej

¹ O ijo was ningi segi qalie, iga nami nungoq bosim nungo ambleq di wauoqnem gago wau di lanja ulonjosai.

² Ningi qalie, iga nungoq bosaisosisimqa iga Filipai qureq di Qotei aqa wau ojeqnam jeu tamo nangi na iga jaqatin egoqnsib ugeugeigoqneb. Bunuqna iga nungo qureq bonamqa dia dego jeu tamo nangi na iga ugeugeigoqneb. Gago Qotei na gago are singilatetgej deqa iga jeu tamo nangi qa ulaosai. Iga singila na tigeloqnsim Qotei aqa anjam bole ningi merngoqnem.

³ Bati deqa iga ningi endegsi merngoqnem, “Ningi Yesus qa nungo areqalo singilatiy.” Iga anjam uge bei ningi merngosaiqnem. Iga nungo ambleq di sosim kumbra jiga ti gisan kumbra ti yosaiqnem.

⁴ Qotei a segi gago kumbra tenemtoqnsiq une bei unosaioqnej deqa a na iga wau egseqa mergej, “Ningi ijo anjam bole mare mare laqniy.” O ijo was, mandam tamo nangi gago wau qa arearetnjroqnqajqa iga deqa are qalosaioqnem. Iga endegsi are qaloqnem, “Qotei a segi gago are miligi peleiyqnsim gago wau qa arearetoqnqas.”

⁵ Ningi qalie, iga walawala anjam bei ningi merngosaiqnem. Osim nungo ingi ingi qa maulgonaq laja gisan na anjam palontosaioqnem. Qotei a segi gago kumbra qa qalie.

⁶ Iga wauoqnem di ningi na kiyo tamo qudei na kiyo gago ñam soqtetgwajqa deqa wauoqnem e? Sai. Iga deqa wauosaioqnem.

⁷ Bole, iga Kristus aqa wau tamo bole unum deqa iga ningi endegsi merngwa kere, “Ningi silali ingi ingi qa aqaryaigoqniy.” Ariya iga degyosai. Iga nungo ambleq di angro kiñilala bul lawo na soqnem. Ai nangi na nango angro mom nangi mungum anainjreqnub dego kere iga nungo ai bul sosim ningi gereingqnem.

⁸ Osim iga ningi tulan qalaqalaingoqnem. Deqa iga nungo silali ingi ingi yaingwajqa are qalosaioqnem. Iga Qotei aqa anjam bole ningi merngwajqa deqa are qaloqnem. Di segi sai. Iga gago segi ñambile dego uratosim ningi aqaryaingwajqa are qaloqnem. Di kiyaa? Ningi gago Kristen was bole unub deqa.

⁹ O was ningi qalie, iga ningi koba na sosimqa Qotei aqa anjam bole merngoqnem bati deqa iga waukobaoqnem. Iga ningi gulbe engwa uratosim deqa gago segi ban na qanam ti qolo ti tulan singila na wauoqnem. Osim dena gago segi ingi ingi awaiyoqnsim uyoqnem. Ningi iga silali qa aqaryaigwajqa deqa merngosaiqnem.

¹⁰ Ningi Yesus qa nungo areqalo singilateqnub qaji iga na kumbra bole bole osorngoqnem. Iga kumbra uge bei osorngosaiqnem. Iga Qotei aqa ñamgalaq di kumbra bole tintin nungo ambleq di yoqnem. Di ningi qalie. Qotei a dego qalie.

¹¹ Abu nangi na nango angro nangi tingitnjroqnsib dalnjreqnub dego kere iga ningi tingitngoqnsim dalngoqnem.

¹² Iga ningi degngoqnem. Di kiyaa? Ningi kumbra Qotei a tulan areareteqnu qaji di yoqnsib walweloqnqajqa deqa. Qotei agi a na ningi endegsi metngej, “Ningi ijoq babqa e nungo Mandor Koba sosiy ningi taqatngitqa ningi lan qureq di so bole gaigai sqab.”

Tesalonaika Kristen nangi gulbe qoboiyoqneb

¹³ Iga Qotei aqa anjam ningi merngeqnam ningi quoqnsib endegsib are qalosaioqneb, “Anjam di mandam tamo nango anjam.” Sai. Ningi are qaloqneb, “Bole, anjam di Qotei aqa anjam tintin.” Deqa bini Qotei aqa anjam di nungo are miligiq di singila na waueqnu. Di kiyaa? Ningi Yesus qa nungo areqalo singilateb deqa. Utru deqa iga gaigai Qotei binieqnum.

¹⁴ O ijo was, tamo ungasari Judia sawaq di Kristus Yesus aqa Abu Qotei wo qa loueqnub qaji nango kumbra agi ningi dauryeqnub. Tamo ungasari nangi di Juda nangi na gulbe koba enjroqneb dego kere nungo segi len qujai nangi na ningi gulbe koba engeqnub.

¹⁵ Juda nangi na Tamo Koba Yesus qalsib moiyoqneb. Nangi nami Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi dego ñumoqnsib moiyoqneb. Osib iga dego wigonab iga nungo qure uratosim jaraiyem. Juda nangi di kumbra

Qotei a tulan areareteqnu qaji di gotranjoqnsib tamo ungasari kalil nangi jeutnjreqnub.

¹⁶ Osib iga na sawa bei bei qaji nangi Qotei aqa anjam minjrqa yeqnam gam getentetgeqnu. Qotei na sawa bei bei qaji nangi elenaim deqa Juda nangi na gam getentetgeqnu. Deqa nangi bati gaigai nango segi une tumbol ateqnub. Nangi kumbra degyeqnu deqa Qotei aqa minjin bosiq nangoq di unu.

Pol a Tesalonaika Kristen nangi olo unjrqaqqa are koba qaleqnu

¹⁷ O ijo was, Juda nangi na iga wigebe deqa iga ningi uratngosim bati truquyala sawa beiq di soqnem. Deqa iga nungo ulatamu unosaieqnum. Ningi gago are miligiq di unub deqa iga ningi ti sobulejunum. Deqa iga nungoq olo bosim nungwajqa gam naneqnum. Iga ningi olo nungwajqa are koba qaleqnum.

¹⁸ Od, iga nungoq olo bqajqa are unu. E Pol e segi bati gargekoba nungoq olo bqajqa yeqnam Satan na iga gam getentetgoqnej.

¹⁹ Mondon gago Tamo Koba Yesus a lan qureq na bamqa bati deqa iga ningi qa are singilatosim Yesus aqa namgalaq di tulan areboleboleigwas. Yim Yesus na mergwas, “Ningi ijo wau tamo bole.” O ijo was, bati deqa iga ningi qa tulan areboleboleigwas.

²⁰ Od, bini dego iga ningi qa tulan areboleboleigqnu. Ningi na gago are tulan boletetgeqnu.

3

Pol a Timoti qarinyonaq Tesalonaika Kristen nanngoq gilej

¹ Iga ningi qa are kobaigoqnej. Deqa iga are qalem, “Unqum, iga olo tarinqa keresai. Aqo Sailas wo Atens qureq endi sqom.”

² Iga degsi are qalsimqa Timoti qarinyonam nungoq gilej. Timoti a gago Kristen was bole. A Qotei aqa wau tamo. A Kristus aqa anjam bole maro qaji tamo. A ningi aqaryaingosim nungo areqalo Yesus qa singilateqnu qaji di olo singilateqngwajqa deqa osim qarinyonam nungoq gilej.

³ Gulbe ti jaqatin ti ningi eqnub qaji dena nungo areqalo ugetetngaim deqa marsim Timoti qarinyonam nungoq gilej. Ningi qalie, Qotei a nami ningi ti iga ti gulbe oqajqa marsiq giltgej.

⁴ Agi iga ningi koba na sosimqa endegsi merngoqnem, “Gulbe gargekoba gagoq boqnqas.” Merngeqnam gulbe agi gagoq di brantoqnej. Di ningi qalie.

⁵ Utru deqa e tarinqa keresai. Ningi nungo areqalo Yesus qa bole singilateqnu kiyo sai kiyo di e qalieqajqa deqa Timoti qarinyonam nungoq gilej. E endegsi are qalem, walawalaiyo tamo Satan na ningi uneq waingonaga ningi gago wau lana ulontosib nungo areqalo Yesus qa singilato qaji di urateb kiyo? Degsi are qalsim are kobaiboqnej.

Timoti a olo bosiq Pol minjej, “Tesalonaika Kristen nanngo so bolequja”

⁶ Ariya Timoti a nungoq gilsiq olo uratngsiqa aqo Sailas wo gagoq di brantosiq anjam bolequja endegsi mergej, “Tesalonaika Kristen nangi Yesus qa nanngo areqalo singilatoqnsib segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yeqnub. Osib gaigai ningi qa are boleinjreqnu. Ningi nangi unjrqaqqa are koba unu dego kere nangi kamba ningi nungwajqa are koba unu.”

⁷ O ijo was, ningi Yesus qa degsib nungo areqalo singilateqnu anjam di Timoti a bosiq aqo Sailas wo saigonaqa anjam dena gago gulbe kalil qa olo are singilateqnej.

⁸ Deqa iga qalieonum, ningi singila na Tamo Koba aqa nam ojejunub. Iga di qalieosim deqa bini iga so bole unum.

⁹ Iga ningi qa are qaloqnsim deqa iga gago Qotei aqa namgalaq di tulan areboleboleiqnu. Gago arebolebole di tulan kobaquja. Qotei na arebolebole di iga egej deqa iga a binjyeqnum.

¹⁰ Iga qanam ti qolo ti endegsim Qotei pailyeqnum, “O Abu, ni na odgimqa iga Tesalonaika Kristen nanjoq gilsim unjrjom. Unjrsim nango areqalo Yesus qa singilateqnub qaji di truquinjrimqa iga na olo singilatetnjrqom.” Iga degsim Qotei pailyeqnum.

Pol a olo Tesalonaika Kristen nanjoq gilqajqa are qaleqnu

¹¹ Gago are koba endegsi unu. Gago Abu Qotei wo gago Tamo Koba Yesus wo nangi aiyel na gam waqtetgibqa iga nunjoq olo giljom.

¹² Gago areqalo bei dego agiende. Tamo Koba a na ningi aqaryainjimqa qalaqalaiyo kumbra nunjoq di tulan kobaeme. Amqa ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqnsibqa tamo ungasari kalil nangi dego tulan qalaqalainjroqniy. Agi iga na ningi tulan qalaqalainjeqnum dego kere.

¹³ Kumbra dena Qotei a nunjo are miligi singilatetngimqa ningi aqa segi kumbra bole dauryoqnsib tamo ungasari tulan bolequja brantosib gago Abu Qotei aqa namgalaq di une saiqoji soqniy. Soqnib mondon gago Tamo Koba Yesus na Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nangi lan qureq dena joqsim bqas. Bole.

4

Ningi sambala kumbra kalil torei uratiy

¹ O ijo was, kumbra bole kalil Qotei a tulan areareteqnu qaji di iga na nami ningi osornjoqnem. Kumbra di agi ningi dauryeqnub. Ariya bini iga nunjo are miligi singilatetngosim Tamo Koba Yesus aqa nam na endegsi mernjgwm, “Ningi kumbra bole di olo torei singilatosib yoqniy.”

² Anjam kalil iga nami Tamo Koba Yesus aqa nam na ningi mernjoqnem qaji di ningi segi qalie.

³ Anjam agiende. Qotei aqa areqalo agi ubtosiy marqai. Ningi aqa segi kumbra boleq di sosib sambala kumbra kalil torei uratiy.

⁴ Osib ningi nunjo segi so geregere taqatiy. Ningi degyqab di ningi Qotei aqa segi kumbra boleq di sosib nam bole oqab.

⁵ Yimqa nunjo areqalo uge uge na ningi titngosim sambala kumbraq di breingwasai. Ningi qalie, tamo ungasari Qotei qaliesai qaji nangi sambala kumbra dauryoqnsib unub.

⁶ Ariya ningi kumbra di uratiy. Ningi na nunjo Kristen was nangi kumbra uge bei osornjraib. Osib nangi gisanjrsib nanjo naun ugetnjraib. Tamo Koba a na tamo ungasari kumbra uge deqaji yeqnub qaji nangi awai uge enjrjas. Iga nami ningi singila na degsi mernjoqnem.

⁷ Qotei na iga kumbra jigat yqajqa metgosai. Iga aqa segi kumbra boleq di sqajqa deqa metgej.

⁸ Deqa tamo bei a gago anjam endi gotranyqas di a kumbra tulan ugedamu yqo. A tamo nango anjam gotranyosai. A Qotei aqa anjam gotranyqo. Qotei agi a na aqa Mondor Bole ningi engeqnu.

Ningi qalaqalaiyo kumbra torei singilatosib yoqniy

⁹ Ningi nunjo Kristen was nangi qalaqalainjreqnub deqa e olo anjam bei totoryosiy nengrenjyasai. Qalaqalaiyo kumbra di Qotei na osornjekritej.

¹⁰ Agi ningi na Masedonia Kristen kalil nangi tulan qalaqalainjreqnub. Ariya ijo was, iga nunjo are singilatetngimqa ningi qalaqalaiyo kumbra di olo torei singilatosib yoqniy.

¹¹ Osib lawo na sosib nungo segi ingi ingi taqatosib nungo segi ban na wauoqniy. Anjam di iga nami ningi merngoqnem.

¹² Ningi degsib wauoqnibqa ningi ingi bei qa truquingwasai. Deqa tamo ungasari Yesus qaliesai qaji nangi nungo kumbra di unsib tulan arebole-boleinjrqas.

Yesus a olo bosim tamo ungasari moreño qaji ti nambile unub qaji ti nangi koba na sqab

¹³ Ariya ijo was, tamo ungasari nami moreñeb qaji nangi mondon kumbra kiye turqab di ningi qalieqajqa deqa merngwom. Yim ningi nangi qa are gulbeingwasai. Tamo ungasari Qotei qaliesai qaji nangi subq na tigelo bati qa tariñoaieqnub. Deqa nango was bei a moiqa di nangi tulan are gulbeinjrqas. Ariya ningi degsib are gulbeingwasai.

¹⁴ Yesus a moisiqa olo subq na tigelej anjam di ningi iga ti gago areqaloq di singilatejunum. Deqa iga qalieonum, mondon Qotei a tamo ungasari kalil Yesus ombla sosib moreñeb qaji nangi subq na tigeltjrimqa nangi Yesus beteryosib koba na lan qureq na mandamq aiqab.

¹⁵ Iga Tamo Koba aqa anjam ningi endegsi merngwom. Mondon Tamo Koba a mandamq ayoqnmqa iga nambile unum qaji iga na tamo ungasari nami moreñeb qaji nangi bunjrsim namo oqsim Yesus itqasai.

¹⁶ Qotei a anjam singila na marimqa lan angro matu a lelenoqnmqa Qotei a gul anjamqas. Yimqa Tamo Koba Kristus a lan qure uratosim mandamq ayoqnmqa tamo ungasari nami Kristus qa nango areqalo singilatosib moreñeb qaji nangi namo subq na tigelqab.

¹⁷ Tigelabqa bati deqa iga nambile unum qaji iga ti nangi ti turosime koba na lanbiq na oqsim Tamo Koba a itqom. Osim a ti gaigai sqom.

¹⁸ Deqa ningi anjam di Qotei aqa tamo ungasari nangi minjroqnsibqa dena nango are singilatetjroqniy.

5

Yesus a bqajqa bati tamo bei a qaliesai

¹⁻² O ijo was, Tamo Koba Yesus a bati gembu bqas di tamo bei a qaliesai. A bqajqa bati di bajin tamo bul brantqas. Bajin tamo nangi qolo beqnub dego kere Yesus bqajqa bati di lumu brantosim tamo ungasari nangi prughtnjrqas. Ningi di qalie deqa iga olo anjam bei totoryosim nenjrenyqasai.

³ Yesus a bosaisoqnmqa tamo ungasari gargakoba nangi endegsib maroqngab, “Iga so bole unum. Iga ingi bei qa ulaqasai.” Degsib maroqnibqa gulbe kobaquja nangoq di brantoqujatqas. Unja angrotqa osiq jaqatin eqnu dego kere. Gulbe di nangi britosib jaraiqa keresai.

⁴ Ariya ijo was, ningi ambruq di sosai deqa Yesus bqajqa bati di bajin tamo bul bqas dena ningi prughtngwasai.

⁵ Ningi kalil pulon aqa angro. Ningi suwan aqa angro. Iga qolo qaji tamo sai. Iga ambru qaji tamo sai.

⁶ Deqa iga nerenjo ani tamo nangi bul sqasai. Iga nam atoqnsim areqalo bole ti sqom.

⁷ Iga qalie, tamo nangi nerenjeqnub qaji nangi qolo nerenjeqnub. Tamo nangi ya uge uyoqnsib nanarieqnub qaji nangi qolo ya uyeqnub.

⁸ Ariya iga suwan qaji tamo unum deqa iga areqalo bole ti sosim Qotei qa gago areqalo singilatoqnsim qalaqalaiyo kumbra yoqngom. Gago kumbra di iga qoto qa gara jugo bul jigsim tigelesqom. Osim Qotei na iga padalo sawaq na elenqajqa deqa tariñoqngom. Gago kumbra di iga qoto qa gate tatal bul atsim tigelesosim nam atoqngom.

⁹ Qotei na iga aqa minjin turqajqa giltgosai. Gago Tamo Koba Yesus Kristus na iga elenqajqa deqa giltgej.

¹⁰ Yesus a iga qa moiyej deqa iga mandamq endi sqom kiyo iga moiqom kiyo di unqum. Iga Yesus a koba na nambile gaigai sqom.

¹¹ Deqa ningi segi segi na Qotei aqa tamo unqasari nangi anjam bole minjroqnsib dena nangi singilatnjroqniy. Agi bini ningi degyeqnub.

Ningi kumbra bole bole yoqniy

¹² Ariya ijo was, iga na ningi endegsi merngwom. Ningi nungo Kristen gate nango sorgomq di soqniy. Tamo Koba a na nangi gate ateleney deqa nangi ningi aqaryaingwajqa waueqnub. Wauoqnsib Qotei aqa anjam ningi merngoqnsib nungo kumbra tingitetnjeqnub.

¹³ Nangi wau di yeqnub deqa ningi nangi qa are boleingoqnm nangi qalaqalainjroqniy. Osib ningi nungo Kristen was kalil nangi koba na are qujaitosib soqniy.

¹⁴ O ijo was, iga nungo are tigeltetngimqa ningi kumbra endegyiy. Ningi na tamo unqasari wauqajqa asginjreqnu qaji nangi tingitnjroqniy. Osib tamo unqasari are gulbeinjreqnu qaji nangi singilatnjroqniy. Tamo singila saiqoji unub qaji nangi dego aqaryainjroqniy. Osib tamo kalil nangi lawo na gereinjroqniy.

¹⁵ Tamo qudei nangi ningi kumbra uge engibqa ningi na kamba olo kumbra uge enjraib. Ningi na gaigai nungo Kristen was nangi ti tamo unqasari kalil nangi ti kumbra bole osornjroqniy.

¹⁶ Osib ningi gaigai areboleboleingim soqniy.

¹⁷ Sosib gaigai pailyoqniy.

¹⁸ Kumbra kiye nungoq di brantoqnm, di unqum, ningi olo Qotei binjyoqnsib minjoqniy, “Ni keretonum.” Qotei aqa areqalo agiende. Ningi Kristus Yesus beteryesosib degyoqniy.

¹⁹ Qotei aqa Mondor na ningi wau bei yqajqa are tigeltetngimqa ningi olo getentaib. Ningi wau di yiy.

²⁰ Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi na anjam merngoqnsibqa ningi nangi qa olo are ugeingaiq.

²¹ Anjam kalil ningi queqnub qaji di ningi geregere tenemtoqnsib pegiy-oqniy. Osib kumbra kalil dego pegiy-oqnsib kumbra bole segi dauryoqniy.

²² Osib kumbra uge kalil uratoqniy.

²³ Qotei a are lawo qa utru. A na ningi torei aqa segi kumbra boleq di atqas. A nungo mondor ti nungo qunun ti nungo jejamu ti kalil taqatesoqnmqa ningi so bole gaigai sqab. Deqa mondon gago Tamo Koba Yesus Kristus a olo lan qureq na bamqa ningi aqa namgalaq di une saiqoji sqab.

²⁴ Qotei agi ningi metngej qaji a na ningi aqaryaingimqa ingi bole kalil di nungoq di brantqas. Qotei a gisan tamo sai. Anjam kalil a mareqnu qaji di a bole dauryeqnu.

²⁵ O ijo was, ningi iga qa Qotei pailyoqniy.

²⁶ Ningi na nungo Kristen was kalil nangi segi segi kundoqnjriy. Kumbra di agi Qotei aqa tamo unqasari nangi yeqnub.

²⁷ E Tamo Koba aqa nam na ningi endegsi merngwai. Ningi na Qotei aqa tamo unqasari kalil nangi koroinjsib ijo anjam nenngrenyonum qaji endi sisiyabqa nangi quqwab.

²⁸ Gago Tamo Koba Yesus Kristus a ningi qa are boleiyeme. Bole.

2 TESALONAIKA

¹ Iga Pol na Sailas na Timoti na iga qalub anjam endi nengrenyosim ningi Tesalonaika qureq di loueqnub qaji nungoq qarinyonum. Ningi na gago Abu Qotei wo Tamo Koba Yesus Kristus wo nangi aiyel beternjrejunub.

² Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei wo nangi aiyel ningi qa are boleinjrimqa ningi lawo na soqniy.

Gulbe oqa bati qa Tesalonaika Kristen nangi singila na tigelejunub

³ O ijo was, iga gaigai ningi qa are qaloqnsim Qotei binjyeqnum. Iga kere degyeqnum. Di kiyaga? Nungo areqalo Yesus qa singilateqnub qaji di tulan kobaqujaeqnu deqa. Ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yeqnub. Nungo kumbra di dego tulan kobaqujaeqnu.

⁴ Iga qure qure kalilq di Qotei aqa tamo ungasari nangi nungo kumbra deqa sainjroqnsim nungo ñam soqteqnum. Kumbra uge kalil jeu tamo nangi na ningi engeqnub qaji deqa ti gulbe kalil nungoq di branteqnu qaji deqa ti iga na Qotei aqa tamo ungasari nangi sainjreqnum. Osim endegsi minjreqnum, “Tesalonaika Kristen nangi gulbe kalil qoboioqnsib Yesus qa nango areqalo singilateqnub.”

Qotei a kumbra bole tintin na tamo ungasari nangi peginjreqnu

⁵ Gulbe kalil di nungoq di branteqnu deqa iga endegsi poigwo, Qotei a kumbra bole tintin na iga pegigeqnu. Ningi jaqatin eqnub di aqa utru agiende. Qotei a nungo jaqatin di unoqnsiq merngeqnu, “Bole, ningi jaqatin di eqnub deqa e nungo Mandor Koba sosiy ningi taqatngwa kere.”

⁶ Mondon Qotei a kumbra bole tintin endeqaji yqas. Jeu tamo agi ningi gulbe engeqnub qaji nangi a na kamba gulbe enjrqas.

⁷ Tamo Koba Yesus aqa lan angro nangi ti ñamyuwo ti lan qureq na mandamq aisib tamo ungasari kalil nango ñamgalaq di brantqab. Brantib bati deqa Qotei na iga ti ningi ti aqaryaigosim gago gulbe kalil iga bini qoboieqnum qaji di kobotim iga aqaratqom.

⁸ Yesus a mandamq aisim tamo ungasari Qotei qaliesai qaji nangi ti tamo ungasari gago Tamo Koba Yesus aqa anjam bole dauryqa urateqnub qaji nangi ti ñolawotnjrqas.

⁹ Osim nangi awai ugedamu enjrqas. Nango awai uge agiende. Nangi Tamo Koba a ombla sqasai. Nangi aqa singila koba ti rian ti unqasai dego. Nangi tulan isaq di sosibqa bati gaigai padalosib sqab.

¹⁰ Bati Qotei na nami atej qaji di brantimqa Yesus a bosim nangi degsim ñolawotnjrqas. Ariya Qotei aqa segi tamo ungasari Yesus qa nango areqalo singilateqnub qaji nangi kalil a mandamq aiyeqnim unsibqa aqa ñam soqtosib a qa tulan areboleboleinjrim sqab. Ningi dego nangi koba na areboleboleingim sqab. Di kiyaga? Qotei aqa anjam iga nami merngoqnem qaji di ningi qusib nungo areqaloq di singilateb deqa.

Pol a Tesalonaika Kristen nangi qa pailyeqnu

¹¹ Deqa ijo was, iga bati gaigai ningi qa are qaloqnsim gago Qotei endegsi pailyeqnum, “O Abu, ni na Tesalonaika Kristen nangi aqaryainjroqname. Yimqa kumbra kalil ni nami nangi dauryqa metnjrem qaji di nangi dauryoqnbqa ni unoqnsim tulan arearetmoqnqas. O Abu, ni na nangi singilatnjroqnmqa nangi kumbra bole kalil dauryqajqa are koba soqnm dauryoqnqab. Osib Yesus qa nango areqalo singilatoqnsib aqa wau geregere ojoqnqab.” O ijo was, iga degsim ningi qa Qotei pailyeqnum.

¹² Gago Qotei wo Tamo Koba Yesus Kristus wo nangi aiyel ningi qa are boleinjreqnu. Deqa ningi gago Tamo Koba Yesus aqa ñam soqtoqniy. Yimqa a na kamba dego nungo ñam soqtetnngoqnas.

2

Yesus a bosaisoqnimqa Qotei aqa dal anjam gotranjo qaji tamo kobaquja a namoqna brantqas

¹ O ijo was kalil, mondon gago Tamo Koba Yesus Kristus a lan qureq na boqnimqa ningi iga ti aqa singaq di koroqom. Iga deqa ningi anjam kiñala mernjim quiy.

² Tamo qudei nangi mareqnub, “Tamo Koba a bqajqa bati brantqo koboqo.” Osib olo qudei mareqnub, “Anjam di Qotei aqa Mondor na babtosiq iga mergwo.” Olo qudei mareqnub, “Anjam di Qotei aqa anjam bole.” Olo tamo qudei nangi mareqnub, “Anjam di Pol aqa wau qujai nangi ti nengrenjonab iga sisiyem.” O was, ningi nango anjam di qusib prugaib.

³ Nango anjam di gisan. Nangi gisan kumbra dego yeqnub. Deqa ningi nangi daurnjraib. Ningi quiy. Yesus bqajqa bati di lana brantqasai. Bati di brantqa laqnimqa kumbra qudei namoqna endegsi bqas. Tamo gargekoba nangi Qotei qoreiyosib sqab. Qotei aqa dal anjam gotranjo qaji tamo kobaquja a dego boleq dqas. Boleq dosim mondon a nanyuwoq aisim padalougetqas.

⁴ Tamo kobaquja di a diqoqnsim aqa segi ñam soqtoqnsim gisan qotei kalil nangi tulan bunjroqnas. Osim a Qotei aqa atra tal koba miligiq gilsim di awoosim marqas, “E segi Qotei.” O ijo was, kumbra kalil di namoqna brantim Kristus a bunuqna bqas.

⁵ E nungo qureq di sosimqa tamo kobaquja deqa ningi saingoqnem. Ningi ijo anjam di olo are walngwo kiyo?

⁶ Tamo kobaquja di a bosaiunu. A bqajqa bati agi Qotei a nami atej unu. A namoqna baim deqa tamo bei na a bqajqa gam getentejunu. Gam getentetejunu qaji tamo di ningi qalie. Tamo kobaquja a bqajqa batiamqa Qotei na marim a brantqas.

⁷ Ningi qalie, tamo kobaquja di a Qotei aqa dal anjam gotranjo qaji tamo unu. A bini ulioqnsiq waueqnu. A uliesoqnimqa Qotei na gam getentejunu qaji tamo di taqal waiyim tamo kobaquja a boleq dqas.

⁸ A boleq dimqa bati deqa Tamo Koba Yesus a rian koba ti bosim aqa me mondor medabug na puyqas. Puyimqa jagwa koba dosim dal anjam gotranjo qaji tamo kobaquja di qalsim moiyoqnas. O ijo was, Yesus aqa rian dena tamo kobaquja di tulan padaltougetqas.

⁹ Dal anjam gotranjo qaji tamo kobaquja di a Satan aqa singila ti bosim aqa gisan kumbra na manwa gargekoba tamo ungasari nangi osornjroqnas.

¹⁰ Osim aqa kumbra uge dena a na tamo ungasari padalo gam dauryeqnub qaji nangi gisa gisanjroqnas. Tamo ungasari nangi di Qotei na elenqa oqnsiq aqa anjam bole minjreqnaqa nangi deqa arearetnjrosaeqnu.

¹¹ Deqa Qotei na nango areqalo niñaqyetnjrimqa nangi aqa anjam bole dauryqa torei uratosib Satan aqa gisan anjam dauryoqnaqab.

¹² Deqa iga qalieonum, tamo ungasari kalil Qotei aqa anjam bole nango areqaloq di singilatosaieqnub qaji nangi di Qotei na nolakotnjrsim awai ugedamu enjqas. Di kiyaqa? Nangi kumbra uge uge dauryqajqa areboleboleinjreqnu deqa.

Qotei na ningi elenqajqa marsiq giltneje

¹³ Ariya ijo was kalil, Tamo Koba a na ningi tulan qalaqalaingeqnu. Deqa iga bati gaigai ningi qa are qaloqnsim Qotei biniyeqnum. Tulan nami Qotei na ningi elenqajqa marsiq giltngrej. A ningi giltngwa osiqa endegsi are qalej, “Ijo Mondor Bole na Tesalonaika Kristen nangi singilatnjrimqa nangi ijo segi tamo ungasari bolequja sqab. Sosib ijo anjam bole nango areqaloq di singilatib kumbra dena e na nangi elenqai.” O ijo was, utru deqa Qotei na ningi giltngrej.

¹⁴ Aqa are endegsi unu. Ningi gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa rian koba ti aqa singila ti unqab. Aqa are degsi sonaqa a na ningi metngrej. A Yesus aqa anjam bole iga mare mare laqnum qaji deqa are qalsiqa ningi metngrej.

¹⁵ Deqa ijo was, ningi singila na tigeloqnsib Qotei aqa anjam kalil iga nami ningi merngoqnem qaji di dauryoqniy. Anjam kalil iga nengrenjoqnem qaji di dego ningi dauryoqniy.

¹⁶ Gago Tamo Koba Yesus Kristus wo gago Abu Qotei wo nangi aiyel na iga tulan qalaqalaingeqnub. Qotei a gaigai iga singilatgoqnsiqa iga qa are boleiyeqnu. Mondon a na iga torei boletgwas. Deqa bini iga a qa tarinoqnsim unum.

¹⁷ O ijo was, Qotei a nungo are singilatetngosim aqaryaingimqa ningi kumbra bole kalil geregere dauryosib wau bole bole yoqniy.

3

Pol a Tesalonaika Kristen nangi minjrej, “Ningi iga qa Qotei pailyoqniy”

¹ Ariya ijo was, gago anjam qujai bei unu. Anjam agiende. Ningi iga qa Qotei pailyoqniy. Yimqa a na iga aqaryaigimqa iga Tamo Koba aqa anjam geregere mare mare laqnqom. Laqnimqa aqa anjam di tulan kobaosim sawa sawa kalil keretoqnimqa tamo ungasari gargekoba nangi quoqnsib aqa ñam soqtoqnqab. Nami aqa anjam di nungo ambleq di dego tulan kobaej.

² Deqa ningi iga qa Qotei pailyoqniy a na iga aqaryaigosim tamo kumbra uge uge yeqnub qaji nango banq dena iga elenqas. Ningi qalie, tamo gargekoba nangi Yesus qa nango areqalo singilatosaieqnub.

³ Ariya ningi quiy. Tamo Koba a gisan tamo sai. Anjam kalil a mareqnu qaji di a bole dauryeqnu. Deqa a ningi singilatngosim taqatngimqa Satan na ningi ugeugeingwa keresai.

⁴ Iga Tamo Koba aqa ñam na qalieonum, anjam kalil iga nami ningi merngoqnem qaji di ningi dauryeqnub. Bunuqna dego ningi dauryoqnsib sqab.

⁵ Gago are koba endegsi unu. Tamo Koba a na nungo are prugtetngimqa ningi Qotei aqa qalaqalaiyo kumbra geregere qalieosib dauryoqniy. Osib singila na tigeloqnsib gulbe qoboioqniy. Agi Kristus a nami singila na tigeloqnsiq gulbe qoboioqnej dego kere.

Ningi kalil wauoqniy

⁶ O ijo was kalil, gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa ñam na iga anjam bei ningi endegsi merngwom. Kristen was qudei nangi gago anjam iga nami ningi merngoqnem qaji di dauryqa uratosib deqa nangi wauqajqa asginjreqnu. Deqa ningi na was nangi di qoreinjrsib sasaloiy. Ningi nangi koba na saib.

⁷ Ningi gago kumbra dauryoqnsib soqniy. Gago kumbra di ningi qalie. Iga nami ningi koba na sosimqa iga wauqajqa asgigosaioqnej.

⁸ Iga nungo ingi uyo laja yaingosaioqnem. Iga gago segi ingi awaiyoqnsim uyoqnem. Iga ningi gulbe engwa uratosim deqa iga qanam ti qolo ti waukobaoqnem.

⁹ Bole, iga Qotei aqa anjam maro tamo unum deqa iga nungo silali ingi ingi laja yaingwa kere. Di iga uratoqnem. Iga endegsi are qaloqnem. Iga

wauoqnsim gago segi ingi awaiyoqnsim uyoqnmqa gago kumbra di ningi unoqnsib bole qa maroqnsib dauryoqnqab.

¹⁰ Ningi qalie, iga ningi koba na sosimqa endegsi merngoqnem, “Tamo a wauqasai di a ingi uyqasai dego.”

¹¹ Ariya iga anjam endegsi quem, “Nungo ambleq di tamo qudei nangi wauqajqa asginreqnu. Nangi laña sosibqa yomu anjam koba laña laña mareqnub.”

¹² Deqa iga Tamo Koba Yesus Kristus aqa ñam na tamo nangi deqaji endegsi minjrqom, “Ningi lawo na sosib wauoqnsib nungo segi ingi awaiyoqnsib uyoqniy.”

¹³ O ijo was, ningi kumbra bole yqajqa asgingaiq.

¹⁴ Kristen was qudei nangi gago anjam iga nengrenyonum qaji endi uratibqa ningi na nangi taqal breinjrib isaq gileb. Yimqa nanjo kumbra uge deqa nangi jemainjqas.

¹⁵ Tamo nangi di nunjo jeu tamo edegaib. Ningi endegsib are qaloqniy, “Tamo nangi di gago Kristen was. Deqa iga Qotei aqa anjam minjroqnsim nangi olo tingitnjroqnqom.” Ningi degsib are qaloqniy.

Pol a kaiye anjam nengrenyosiq Tesalonaika Kristen nanjoq qarinyej

¹⁶ Tamo Koba a are lawo qa utru. Deqa a na nunjo are latetngimqa ningi gaigai are lawo soqniy. Tamo Koba a ningi kalil koba na soqnebe.

¹⁷ E Pol. E ijo segi ban na kaiye anjam endi nengrenyosim nunjoq qarinyonum. E ijo anjam kobotqa laqnsimqa e degyeqnum. Di ijo kumbra.

¹⁸ Gago Tamo Koba Yesus Kristus a ningi kalil qa are boleiyeme. Bole.

1 TIMOTI

¹ E Pol. Kristus Yesus na e qarınbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Kristus Yesus aqa Abu Qotei wo nanği aiyel na e wau di ebeb. Qotei na iga elenje deqa iga Yesus a olo lan qureq na bam unqajqa deqa tarınoqnsim unum.

² O Timoti, e anjam endi nengrenyosim inoq qarinyonum. E nami Yesus aqa anjam bole ni mermonam qusimqa ino areqaloq di singilatem. Deqa ni ijo anğro bole bulonum. Gago Abu Qotei wo gago Tamo Koba Kristus Yesus wo nanği aiyel ni qa dulosib are boleınjrimqa ni lawo na soqnime.

Iga gisan anjam kalil gotranjoqnqom

³ E Masedonia sawaq gilqa osimqa ni endegsi mermem, “Ni Efesus qureq di soqne.” Ariya bini e anjam di pulutosiy ni mermqai, “Ni Efesus qureq di olo soqne.” O Timoti, qure dia tamo qudei nanği Qotei aqa anjam marqa oqnsib gisan anjam bei ti turtoqnsib tamo unğasari nanği minjreqnub. Deqa ni Efesus qureq di sosimqa tamo nanği di singila na endegsi minjroqne, “Ninği gisan anjam di plaltoqnaib.”

⁴ O Timoti, gisan tamo nanği di lanja sa anjam ti nanğo moma nanğo ñam qa ti anjam koba lanja lanja mareleneqnub. Deqa ni na tamo nanği di minjrimqa nanğo kumbra di uratqab. Nanğo anjam dena tamo unğasari nanğo areqalo tulan ugeugeiyetnjreqnu. Deqa tamo unğasari nanği di Qotei qa nanğo areqalo singilatqa yeqnab gisan tamo nanğo anjam dena nanği getentnjreqnu. Deqa inği bole bole Qotei na iga egeqnu qaji di nanği qalieqa keresai.

⁵ Gago wau agiende. Iga na tamo unğasari nanği Yesus aqa anjam minjreqnam nanği a qa nanğo areqalo singilatoqnsib endegsi poinjreqnu, “Bole, iga Qotei aqa ñamgalaq di une saıqoji unum.” Degsi poinjreqnaqa nanği are bole ti sosib qalaqalaiyo kumbra dauryeqnub.

⁶ O Timoti, tamo qudei nanği kumbra di urateqnub deqa nanği tulan nanarioqnsibqa anjam lanja lanja mareleneqnub.

⁷ Bole, nanği Qotei aqa dal anjam plaltqajqa arearetnjreqnaqa mareqnub, “Anjam iga plalteqnum qaji endi anjam bole.” Ariya anjam nanği plalteqnub qaji di aqa utru nanği segi poinjrosaietnu.

⁸ Iga qalieonum, Qotei aqa dal anjam a bolequja. Ariya iga dal anjam geregere daurqasai di dal anjam dena iga aqaryaigwa keresai.

⁹ Ni que. Qotei a tamo bole nanği qa osiq dal anjam atosai. A dal anjam gotranjo qaji tamo nanği qa osiq dal anjam atej. Nanğo kumbra uge agiende. Nanği diqoqnsib Qotei qoreiyoqnsib une ateqnub. Osib Qotei aqa kumbra dauryqa uratoqnsib olo mandam qaji kumbra uge uge yeqnub. Nanği nanğo ai abu ñumsib moiyoetnjreqnub. Osib tamo qudei nanği dego ñumeleneqnub.

¹⁰ Nanği sambala kumbra yoqnsib laqnub. Nanği unja wo ñerenqa uratoqnsib tamo bei bei wo ñerenqoqnsib sambala kumbra yeqnub. Nanği tamo qudei bajınelenqoqnsib nanği kanğal tamo ateqnub. Nanği gisan anjam koba maroqnsib olo puluoqnsib nanğo gisan anjam di singilateqnub. Osib kumbra uge uge gargekoba yeqnub. Nanğo kumbra de ti Qotei aqa anjam bole ti ombla jeu atoqnsib unub.

¹¹ Qotei na e qarınbej deqa e aqa anjam bole di mare mare laqnum. Anjam di rian koba ti unu. Iga areboleboleigwajqa utru agi Qotei a segi.

Qotei a Pol qa dulej

¹² Gago Tamo Koba Kristus Yesus a na e singila ebsiqa marej, “Pol a ijo wau tamo bole sqas. A ijo wau uratqasai.” Osiqa e giltbosiq aqa wau ijo banq di atej. Deqa e a tulan binjyeqnum.

¹³ Bole, nami e Yesus aqa ñam misilinyoqnsim a jeutoqnsim a qa anjam uge uge maroqnem. E nanari tamo sosim ijo areqalo Yesus qa singilatqa uratoqnem deqa e kumbra uge di yoqnem. Yeqnam bati di Qotei a e qa dulej.

¹⁴ Osiqa a e qa are tulan boleiyosiq ijo are tigeltetbej deqa bini e gago Tamo Koba Kristus Yesus qa ijo areqalo singilatoqnsim qalaqalaiyo kumbra dauryeqnum.

¹⁵ Anjam bei agiende. Kristus Yesus a une tamo nanqi elenqa osiq deqa mandamq aiyej. Tamo kalil nanqi anjam di qusib marqab, “Bole.” O Timoti, e nami une gargekoba yoqnem deqa e une tamo kalil nanqi tulan bunjroqnem.

¹⁶ Yesus Kristus a une tamo nanqi qa tarijsokobaiyeqnu. Aqa kumbra di tamo ungasari kalil nanqi qalieqajqa deqa a matiq e qa dulej. Di kiyaka? Nanqi Yesus aqa kumbra di qalieosib a qa nango areqalo singilatosib ñambile gaigai sqajqa deqa.

¹⁷ Qotei a bati gaigai gago Mandor Koba sqas. A moiqa keresai. Iga a unqa keresai dego. A segi Qotei bole. Deqa iga aqa ñam soqtoqnsim a binjyoqnoq. Bole.

Pol a Timoti minjej, “Ni qoto tamo bulosim kumbra uge kalil gotranjoqne”

¹⁸ O ijo angro Timoti, Kristen gate nanqi nami Qotei aqa medabu osib ni qa anjam bantosib wau emeb. E deqa are qalsimqa anjam endi inoq qarinyonum. Deqa ni sisiyosim daurye. Kristen gate nango anjam babteb qaji dena ni singilatmoqnimqa ni qoto tamo bulosim kumbra uge kalil gotranjoqne.

¹⁹ Gotranjoqnsimqa ino areqalo Yesus qa bole singilatoqne. Osim qalieqam, ni Qotei aqa ñamgalaq di une saiqoji unum. O Timoti, tamo qudei nanqi nango uneq di tulan sougetejunub deqa nanqi Yesus aqa anjam bole qalieqa keresai. Qotei na nango kumbra tingitetnjrqa yeqnaq nanqi olo urateqnum. Nanqi Yesus qa nango areqalo singilatqa asginjreqnaqa qobun a sargumq di paraeqnu dego kere nanqi areqalo uge uge dauryoqnsib laqnum. Kumbra dena nanqi tulan ugetnjrqas.

²⁰ Agi Himeneus Aleksander wo nanqi aiyel kumbra uge deqaji yeqnum. Deqa e na nanqi aiyel Satan aqa banq di atem. Di kiyaka? Nanqi aiyel endegsi poinjqajqa, “Bole, iga olo Qotei misilinyqasai.”

2

Iga tamo ungasari kalil nanqi qa pailjoqnoq

¹ O Timoti, e anjam kobaquja bei endegsi mermit ni qusim daurye. Ni na Kristen nanqi minjroqnimqa nanqi tamo ungasari kalil qa pailjoqnsib Qotei binjyoqnebe.

² Osib mandor kokba ti sawa taqato qaji tamo kalil nanqi qa ti dego Qotei pailjoqnebe. Yim nanqi na iga geregere taqatgesoqnibqa iga kalil lawo na sosim kumbra Qotei a areareteqnu qaji di dauryoqnoq.

³ Pailjo deqaji Qotei aqa ñamgalaq di tulan boledamu. Qotei agi iga elenjej qaji.

⁴ Qotei aqa are koba endegsi unu. A na tamo ungasari kalil nanqi elenjamqa nanqi aqa anjam bole poinjrim ojesqab.

⁵ Iga qalie, Qotei a segi qujai Qotei bole. Kristus Yesus a segi qujai iga Qotei ti gago ambleq di tigelesosiq yaeba waiyej unu.

⁶ Yesus a moiqajqa bati kereonaqa a bosiqa tamo ungasari kalil nangi elenqa marsiqa aqa segi nambile uratosiq moiyej. Aqa kumbra dena Qotei na iga endegsi osorgej, a na tamo ungasari kalil nangi elenqajqa are koba unu.

⁷ Qotei na e giltbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. E aqa anjam palontqajqa wau ti. E bole mermonum. E gisanosai. E aqa anjam plaltoqnitqa sawa bei bei qaji nangi poinjrim Yesus qa nango areqalo singilatqajqa deqa osiq e wau ebej.

⁸ Deqa ni na Kristen tamo qure qure kalilq di unub qaji nangi minjroqnmimqa nangi minjin ti njirin ti uratosib Qotei aqa segi kumbra boleq di sosib nango ban soqtoqnsib pailyoqnebe.

*Ungasari nangi Qotei aqa anjam dauryosib
wau bole bole yoqnqab di nango wala bole*

⁹ Ni na Kristen ungasari nangi minjroqnmimqa nangi areqalo bole na gara jigoqnebe. Nangi diqoqnsib nango gate banka walatoqnaib. Osib kolilei na ti wala bole na ti nango jejamu maqtosib gara wala ti jigoqnaib.

¹⁰ Ni na ungasari nangi minjroqnmimqa nangi Qotei aqa anjam dauryoqnsib wau bole bole yoqnebe. Di nango wala bole.

¹¹ Ungasari nangi nango segi nam aguq atoqnsib medabu getentoqnsib Qotei aqa anjam quoqnebe.

¹² Nangi Qotei aqa anjam plaltaib. Osib tamo nango gate saib. E na nangi saidnjronum. Nangi medabu getentosib anjam segi quoqnebe.

¹³ Ni que. Qotei a Adam namoqna gereiyosiqa bunuqna a Iv gereiyej.

¹⁴ Satan na Adam gisan anjam minjosai. A na Iv gisan anjam minjnaq qusiq dauryej. Osiq deqa a une atej.

¹⁵ Deqa ni na ungasari nangi minjroqnmimqa nangi angrotoqnsib angroqa wauoqnebe. Nangi wau di yoqnsib gaigai Yesus qa nango areqalo singilatoqnebe. Osib qalaqalaiyo kumbra dauryosib Qotei aqa segi kumbra boleq di sosib nango segi jejamu taqatoqnebe. Yim deqa Qotei na nangi elenqas.

3

Tamo bei a Kristen nango gate sqa marsimqa a kumbra bole bole dauryoqnem

¹ O Timoti, ijo anjam endi bole. Deqa ni que. Tamo bei a Kristen nango gate sqajqa are qalqas di kere. Di wau bolequja.

² Deqa ni unime. Tamo bei a Kristen nango gate sqa marsimqa a kumbra bole bole dauryoqnem. Yim tamo ungasari nangi aqa jejamuq di une bei unqasai. Tamo di a unja aiyeltaiq. A unja qujai segi esoqnem. Osim aqa segi so geregere taqatosim areqalo bole ti soqnem. Tamo lanaj nangi aqa meq boqnibqa oqnsim geregereinjroqnem. A Qotei aqa anjam palontqajqa wau geregere poiyim anjam palontoqnem.

³ A ya uge uyoqnsim nanarioqnaiq. A urur minjin oqim qotoqnaiq. A lawo na soqnem. A silali koba ti sqajqa are qaloqnaiq.

⁴ A na aqa unja ti aqa angro nangi ti geregere taqatnjroqneme. Yim aqa angro nangi aqa anjam geregere quoqnsib dauryoqnebe.

⁵ A aqa segi unja ti aqa angro nangi ti geregere taqatnjrqasai di a Kristen nangi geregere taqatnjrqasai keresai dego. Deqa a Kristen nango gate sqa keresai.

⁶ Ni Kristen tamo bunuj a gate ataim. A gate sqas di a diqosim aqa segi nam soqtim Qotei na nami Satan njolawotej dego kere a njolawotqas.

⁷ Deqa ni tamo bei a Kristen nango gate atqa osimqa ni aqa kumbra endeqaji unsim a gate ate. A tamo ungasari Qotei qaliesai qaji nango namgalaq di ñam bole ti unu. A ñam bole ti sqasai di a gate ataim. Tamo deqaji a gate sqas di tamo qudei nangi a misilinyibqa Satan na a tulan ugeugeiyim a aliemq di sobulqas.

Kristen nango wau tamo nangi areqalo bole ti sosib wauoqnebe

⁸ Tamo qudei nangi Kristen nango wau tamo sqa marsibqa nangi dego areqalo bole ti sosib kumbra bole bole yoqnebe. Nangi medabu aiyeltaib. Nangi ya uge uyoqnsib nanarioqnaib. Nangi tamo nango silali yainjrqaqqa are koba qalaib.

⁹ Nangi Qotei aqa namgalaq di are gulbe saiqoji sosibqa uli anjam Qotei a nami babtej qaji di singila na ojoqnebe. Uli anjam di iga nami qusim Qotei qa gago areqalo singilatem.

¹⁰ O Timoti, ni na Kristen nango wau tamo nangi geregere peleinjrime. Nangi wau bole yibqa ni di unsim nangi wau tamo ate.

¹¹ Nango ñaun nangi dego areqalo bole ti sosibqa kumbra bole bole yoqnsib nango segi so geregere taqatosib wau kalil Qotei na nangi enjrej qaji di geregere ojoqnebe. Nangi yomu anjam maroqnaib.

¹² Kristen nango wau tamo nangi uña aiyeltaib. Nangi uña qujai segi esoqneb. Sosibqa nango ñaun nangi ti nango angro nangi ti geregere taqat-njroqnebe.

¹³ Kristen nango wau tamo nangi wau bole yoqnqab di nangi ñam bole ti sosib nango areqalo Kristus Yesus qa bole singilatoqnqab. Deqa nangi Yesus aqa anjam mare mare laqajqa ulaqasai.

Qotei aqa kumbra nami uliesoqnej qaji di tulan kobaquja

¹⁴ O Timoti, e inoq urur bosiy numqajqa are koba unu. Ariya e mati anjam endi nenngrenyosim inoq qarinyonum.

¹⁵ E inoq urur bqa keresaiamqa ni ijo anjam endi sisiyame. Osim kumbra bole kalil Qotei na Kristen nangi dauryqa areareteqnu qaji di ni geregere poimqas. Kristen nango utru agiende. Nangi Qotei ñambile so qaji aqa segi tamo ungasari unub. Nangi tal ai bul tigeloqnsib Qotei aqa anjam bole singilateqnub.

¹⁶ Iga kalil medabu qujaitoqnsim endegsi mareqnum, “Qotei aqa kumbra nami ulitesoqnej qaji di tulan kobaquja.” Aqa kumbra agiende, A segi tamo bulyonaga tamo ungasari nangi a unoqneb.

Aqa kumbra bole kalil Mondor Bole na babtosiqa iga osorgej.

Lan angro nangi dego a unoqneb.

Aqa wau tamo nangi sawa bei beiq giloqnsibqa aqa anjam mare mare laqnub.

Mandamq endi tamo ungasari nangi a qa nango areqalo singilateqnub.

Qotei na a olo osiq lan qureq osi oqnaqa a dia ñam kobaquja ej.

4

Gisan tamo nangi mondor bqab

¹ Qotei aqa Mondor a anjam endegsi babtej. Diño bati jojomoqnimqa tamo ungasari gargekoba nangi Yesus qa nango areqalo singilatqa uratoqnqab. Nangi gisan mondor ti mondor uge uge ti nango anjam qusib dauryoqnqab.

² Dauryoqnibqa gisan tamo nangi na nango areqalo tulan niñaqyetnjribqa nangi nango segi une poinjrqa keresaiinjrqa.

³ Gisanj tamo nanŋi dena anjam uge endegsib tamo unŋasari nanŋi minjro-qnqab, “Niŋgi unŋataib. Niŋgi tamotaib. Niŋgi damu uyaib. Di getento kalil.” O Timoti, anjam di gisanj. Qotei na inŋi inŋi kalil atelenŋej deŋa iga inŋi inŋi di oŋa maroqnsim Qotei binjiyoqnsim oqnqom. Iga Qotei aŋa anjam bole qalieosim gago areqaloŋ di singilatejunum deŋa iga inŋi inŋi di oqnqom.

⁴ Iga qalie, inŋi inŋi kalil Qotei na atej qaji di bole. Deŋa iga inŋi bei getentqasai. Iga Qotei binjiyoqnsim inŋi inŋi kalil di oqnqom.

⁵ Inŋi inŋi di Qotei aŋa segi inŋi bole tinŋin. Qotei a gago pailyo na ti aŋa segi anjam na ti inŋi inŋi di boleteqnu.

Pol na Timoti minnej, “Ni Yesus aŋa wau tamo bole soqne”

⁶ O Timoti, ni na ijo anjam kalil endi gago Kristen was nanŋi minjroqne. Ni deŋyqam di ni Kristus Yesus aŋa wau tamo bole sqam. Yimŋa anjam bole ni ino areqaloŋ di singilateqnum qaji dena ti powo bole ni osim dauryeqnum qaji dena ti ni olo torei singilatmesqas.

⁷ Tamo qudei nanŋi laŋa sa anjam uge uge mareqnub. Anjam dena tamo unŋasari nanŋi nanaritnjreqnu. Deŋa ni anjam di qoreiyosim Qotei aŋa kumbra dauryqajqa singilaoqne.

⁸ Ni qalie, iga gago jeŋamu qaloqnsim geregere taqatoqnqom di iga singila oqnsim sqom. Kumbra dena iga kiŋala aqaryaigwas. Di gago jeŋamu segi aqaryaiyqas. Ariya iga Qotei aŋa kumbra dauryqajqa singilaoqnqom di iga mandamq endi so bole sosim mondon deŋo iga ŋambile gaigai sqom. Kumbra dena iga torei aqaryaigwas.

⁹ O Timoti, anjam di bole. Tamo kalil nanŋi qusib marqab, “Bole.”

¹⁰ Qotei ŋambile unu qaji a na tamo unŋasari kalil nanŋi elenqajqa waueqnu. Od, a na tamo unŋasari a ŋa nanŋo areqalo singilateb qaji nanŋi bole elenŋej koboŋo. Deŋa iga Qotei ŋa tarinjoqnsim unum. Utru deŋa iga gaigai singila na aŋa wau ojeqnum.

¹¹ Ijo anjam kalil endi ni na plaltoqnsim Kristen nanŋi minjroqne.

¹² O Timoti, tamo qudei nanŋi ni ŋa mareqnub, ni anŋro kiŋala. Tamo nanŋi dena ino ŋam ugetetmaib. Ino anjam maro ti ino walwel ti di ni geregere taqatosim kumbra bole segi yoqne. Osim qalaqalaiyo kumbra dauryoqnsim Qotei ŋa ino areqalo singilatoqnsim Qotei aŋa ŋamgalaŋ di tamo bole une saiqoji soqne. Soqnim Kristen nanŋi ino kumbra di unoqnsib ni daurmoqnqab.

¹³ Ariya e inoŋ urur bqasai di Kristen nanŋi louŋa korooqnibŋa ni tigelo-qnsim Qotei aŋa anjam nenŋrenŋ di unu qaji di sisiyoqnsim anjam aŋa damu palontoqne. Osim nanŋi Qotei aŋa gam bole osornjroqne.

¹⁴ Nami Kristen gate nanŋi ino gateŋ di nanŋo baŋ atnabŋa Qotei na ni singila emej. Bati di tamo bei na Qotei aŋa medabu osiq ni ŋa anjam bei babteŋ. Deŋa ni singila di oqnsim Qotei aŋa wau ojŋa asgimaiŋ.

¹⁵ Ni gaigai wau di geregere taqatosim singila na wauoqne. Yimŋa Kristen kalil nanŋi ino kumbra di unoqnsib maroqnqab, “Ni Qotei aŋa wau bole yeqnum.”

¹⁶ Ni ino segi kumbra ti ino anjam maro ti geregere taqatosim singila na Qotei aŋa wau yoqne. Yimŋa Qotei na ni ti tamo unŋasari kalil ino anjam queqnub qaji nanŋi ti elenqas.

5

Kristen kalil nanŋi gago was, jaŋa, ai abu bul unub

¹ O Timoti, ni na tamo qeli nangi niringitnjroqnaim. Ni lawo na nangi tingitnjroqne. Ni nangi tingitnjrqqa osimqa nangi ino abu bul lawo na tingitnjroqne. Angro meli nangi ti angro wala nangi ti dego lawo na tingitnjroqne. Ni nangi tingitnjrqqa osimqa nangi ino was bul lawo na tingitnjroqne.

² Unja qeli nangi dego tingitnjrqqa osimqa nangi ino ai bul lawo na tingitnjroqne. Unja meli nangi dego tingitnjrqqa osimqa nangi ino jaja bul lawo na tingitnjroqne. Ni Qotei aqa namgalaq di une saiqoji sosimqa unja meli nangi tingitnjroqne.

Unja qobul nangi taqatnjrqajqa anjam

³ Nungo ambleq di unja qobul nangi unub. Nangi qudei angro saiqoji. Deqa ni na unja qobul nangi di kumbra bole osornjroqne.

⁴ Unja qobul qudei nango angro ti moma ti soqnib ni na nangi endegsi minjre, “Nungo ai ti moma ti nangi qobulonub deqa ningi na nangi taqatnjroqnsib ingi ingi enjroqniy. Nungo wau bole agide. Ningi nami angro kiñilala sonabqa nangi waukobaoqnsib ningi gereingoqneb. Bini nangi qobulonub deqa ningi na kamba nangi taqatnjroqniy. Ningi kumbra degyqab di Qotei a ningi qa tulan areboleboleiyqas.”

⁵ Unja qobul qudei nangi angro saiqoji. Nangi segi unub. Nangi Qotei qa nango areqalo singilatoqnsib a qa tarinoqnsib qolo ti qanam ti pailyoqnsib unub.

⁶ Ariya nangi qudei nango segi jejamu qa areqalo uge uge dauryeqnub. Deqa nangi moyobulejunub.

⁷ Deqa ni na unja qobul nangi di minjroqnmqa nangi Qotei pailyoqnsibqa kumbra bole bole dauryoqnebe. Nangi kumbra degyqab di nangi tamo ungasari kalil nango namgalaq di une saiqoji sqab.

⁸ Ariya ni que. Tamo bei na aqa segi tal qujai nangi gereinjrqsai di a kumbra tulan ugedamu yqo. A Yesus qa aqa areqalo singilatqa uratobulqo. Ni une. Tamo nangi Qotei qaliesai qaji nangi kumbra uge deqaji yosaieqnub.

⁹ O Timoti, ni unja qobul nango ñam nengrenyim Kristen nangi na ingi ingi qa aqaryainjroqnqab. Ni unja qobul endeqaji nango ñam nengrenye. Nangi unja qeli wausau 60 onub. Nangi nami tamo qujai segi esoqneb.

¹⁰ Nangi wau bole bole yoqneb deqa nangi tamo ungasari nango namgalaq di unja bolequja. Nangi na nango angro nangi gereinjroqnsib boletnjroqneb. Tamo lanaj nangi nango meq beqnabqa oqnsib gereinjroqneb. Nangi na Kristen nango singa yansetnjroqneb. Tamo ungasari nangi gulbe ti sonabqa nangi na aqaryainjroqneb. Nangi wau bole bole yqajqa singilaoqneb. O Timoti, ni unja qobul deqaji nango ñam nengrenyim Kristen nangi na ingi ingi qa aqaryainjroqnqab.

¹¹ Ariya unja qobul meli nangi singila bole unub deqa ni nango ñam nengrenyaim. Nangi qudei olo tamo oqajqa are prugnjqreqnaqa Kristus qoreiyeqnub.

¹² Nangi nami anjam singilatosib mareb, “Iga olo tamo oqasai. Iga Kristus aqa wau segi ojqom.” Ariya nango anjam di nangi bunuqna uratosib olo tamo oqajqa are prugnjqreqnu. Deqa nangi unetonub.

¹³ Nango kumbra uge bei agiende. Nangi lalie kobaeqnub. Di segi sai. Nangi ta talq giloqnsib anjam lanja lanja maroqnsib yomu anjam quqwajqa tulan arearetnjqreqnu. Anjam uge uge iga marqajqa getento qaji di nangi mare mare laqnub.

¹⁴ Deqa e are qalonum, unja qobul meli deqaji nangi olo tamo osib angrotoqnsib nango segi tal gereiyoqnqab di kere. Nangi degyqab di jeu tamo nangi na Kristen nangi misilinjrqa keresai.

¹⁵ Ni qalie, unja qobul meli qudei nangi Qotei aqa gam bole uratoqnsib olo Satan dauryeqnub.

¹⁶ Ariya Timoti, ni que. Unjasari qudei Yesus qa nanjo areqalo singilateqnub qaji nanjo ai nangi qobulonub. Deqa ni na nangi minjrimqa nangi nanjo ai nangi taqatnjroqnsib ingi ingi enjroqnqab. Yimqa Kristen nangi na gulbe di qoboiyqasai. Unja qobul angro saiqoji unub qaji nangi segi Kristen nangi na taqatnjroqnsib ingi ingi qa aqaryainjroqnqab.

Kristen gate nangi wau bole yeqnub deqa iga na nangi gereinjroqnqom

¹⁷ Kristen gate nangi wau bole yeqnub deqa ni na tamo unjasari nangi minjrimqa nangi Kristen gate nanjo ñam soqtetnjroqnsib ingi ingi qa aqaryainjroqnebe. Kristen gate qudei nangi Qotei aqa anjam palontqajqa waukobaoqnsib Qotei aqa gam bole tamo unjasari nangi osornjreqnub. Deqa ni na tamo unjasari nangi minjrimqa nangi Kristen gate nangi di tulan geregereinjroqnebe.

¹⁸ Iga qalie, tamo nangi wauqab di nanjo awai oqab. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Makau nangi waukobaoqnsib ingi ñengi paraparaiyoqnsib aqa sau taqal ateqnub. Deqa ningi na makau nangi damu uyqa saidnjraib.”

¹⁹ Ariya Timoti, tamo qujai na ni mermqas, “Kristen gate bei a une yqo.” Degsi mermqas di ni aqa anjam quetaim. Ariya tamo aiyel kiyo tamo qalub kiyo nangi na degsib mermibqa ni nanjo anjam di quetnjre.

²⁰ Kristen gate qudei nangi une yoqnibqa ni na nangi joqsim Kristen gate kalil nanjo ulatamuq di tigeltjrsim nanjo une boleq atsim njrintjre. Yimqa Kristen gate kalil nangi ino kumbra di unsib nangi dego une yqajqa ulaqab.

Pol na Timoti minjej, “Ni Qotei aqa wau geregere taqatime”

²¹ O Timoti, Qotei aqa lan angro nangi ti Kristus Yesus ombla nanjo ñamgalaq di e singila na anjam endegsi ni mermqai. Wau kalil e ino banq di atem qaji di ni bole taqatosim wauoqne. Ni que. Ni ino len qujai nangi ti tamo ñam ti nangi segi geregereinjroqnaim. Ni tamo kalil nangi turtnjrsim geregereinjroqnime.

²² Ni tamo bei a Kristen nanjo gate atqa osimqa ino ban aqa gateq di urur ataim. Ni grotqam di a bunuqna une yimqa ni a ombla une oqam. Deqa ni ino segi so geregere taqatosim Qotei aqa ñamgalaq di une saiqoji soqne.

²³ Ariya Timoti, ni mene jaqatinmeqnu deqa ni bunuqna ya segi uyaim. Ni ya ti wain ti turtosim uyogne. Yim ino mene olo boleqas.

²⁴ Tamo qudei nanjo une boleq di unu. Qotei na tamo nangi di awai uge enjrqas. Tamo qudei nanjo une uliejunu. Bunuqna nanjo une di dego boleq dqas.

²⁵ Dego kere tamo nanjo kumbra bole qudei boleq di unu. Kumbra bole qudei boleq dosaiunu. Kumbra di dego boleq dqas. Kumbra di gaigai uliesqa keresai.

6

Kangkal tamo nangi kumbra bole segi yoqnebe

¹ Ni na Kristen kangal tamo nangi minjrimqa nangi nanjo wau qa gate nanjo ñam soqtoqnsib nanjo sorgomq di geregere soqnebe. Yimqa wau qa gate nangi Qotei aqa ñam ti Yesus aqa anjam ti misilinyqa keresai.

² Kristen kangal tamo qudei nanjo wau qa gate nangi dego Kristen. Deqa ni na kangal tamo nangi di minjrimqa nangi endegsib are qalaib, “Gago wau qa gate nangi gago Kristen was. Deqa unjum, iga nanjo anjam gotranjoqnqom.”

Nangi degsib are qalaib. Ni na nangi minjrimqa nangi endegsib are qalqab, “Gago wau qa gate nangi Yesus qa nanngo areqalo singilateqnub. Deqa iga nangi qalaqalainjroqnqom.” Nangi degsib are qalqab di nangi nanngo wau qa gate nangi geregere wauetnjroqnqab. O Timoti, ni ijo anjam di plaltoqnsim Kristen nangi minjroqne.

Tamo nangi silali koba oqajqa are qalqab di Satan na nangi uneq breinjrqas

³ Gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa anjam kalil bole. Di gisan anjam sai. Iga anjam di ojgom gam dena iga Qotei aqa kumbra geregere qalieosim dauryqom. Ariya tamo qudei nangi degyosaieqnub. Nangi Yesus aqa anjam di uratoqnsib olo anjam bei Yesus aqa anjam ti ombla kerekereosai qaji di palonteqnub.

⁴ Tamo deqaji nangi nanngo segi areqalo dauryqajqa tulan arearetnjreqnaqa diqoqnsib laqnub. Nangi powo saiqoji sosibqa anjam qudei qa lanja lanja njirinoqnsib ñam qudei qa anjam na qotoqnsib unub. Anjam dena nanngo are ugetetnjreqnaqa nangi qotoqnsibqa misilin anjam koba maroqnsib areqalo uge ti laqnub.

⁵ Osib nangi gaigai njirin anjam koba maroqnsib areqalo uge uge na niñaqoqnsib laqnub. Nangi Qotei aqa anjam bole poinjrosai bole sai. Deqa nangi endegsib are qaleqnub, “Iga Qotei aqa kumbra dauryqom gam dena iga ñoro koba ti sqom.” O Timoti, nanngo anjam di gisan.

⁶ Bole, iga Qotei aqa kumbra dauryqom gam dena iga lan goge qaji ñoro koba oqom. Jejamu qa ingi ingi Qotei na egeqnu qaji di iga oqnsim mareqnum, “Ingi di iga qa kere.” Iga degsi mareqnum gam dena dego iga lan goge qaji ñoro bole oqom.

⁷ Iga qalie, iga nami ñambabem di iga ingi ingi ti ñambabosai. Bunuqna iga moiqom di iga ingi ingi ti olo moiqasai dego.

⁸ Deqa iga endegsi marqom, “Iga ingi uyo ti gara ti yala eqnum di kere.”

⁹ Ariya tamo nangi silali koba oqajqa are qaleqnub qaji nangi Satan na walawalainjroqnsiq uneq breinjreqnu. Aliem na wagme nangi ojeleneqnu dego kere. Deqa nangi kumbra uge uge yqajqa are prugnjqreqnaqa kumbra dena nangi tulan ugetnjreqnu. Mondon nangi torei padalqab.

¹⁰ Tamo deqaji nangi silali tulan qalaqalaiyeqnub. Nanngo kumbra di agi kumbra uge uge kalil qa utru. Kumbra dena tamo qudei nangi titnjreqnaqa nangi Yesus qa nanngo areqalo singilatqa uratoqnsib gulbe gargekoba iteqnub.

Tamo unqasari Yesus qa nanngo areqalo singilateqnub qaji nangi ñambile bole oqab

¹¹ O Timoti, ni Qotei aqa tamo bole unum deqa ni kumbra uge kalil torei qoreiyosim taqal ate. Osim ni kumbra bole bole yoqnsim Qotei aqa kumbra dauryoqnsim a qa ino areqalo singilatoqnsim tamo unqasari nangi qalaqalainjroqne. Osim ni singila na tigeloqnsim gulbe kalil qoboioqnsim tamo unqasari nangi lawo kumbra osornjroqne.

¹²⁻¹³ Tamo unqasari Yesus qa nanngo areqalo singilateqnub qaji nangi singila na gurgurobuloqnsib bubuneqnub. Deqa Timoti, ni singila na ururoqne. Osim dena ni ñambile gaigai sqam. Ñambile di Qotei na ni emqajqa are qalsiq metmej. Qotei a na qujai ingi ingi kalil ñambile enjreqnu. Ni tamo unqasari gargekoba nanngo ñamgalaq di Kristus Yesus aqa ñam ubtoqnem. Deqa Yesus agi nami Pontius Pailat aqa ulatamuq di anjam maroqnej qaji aqa Abu Qotei wo nanngo ñamgalaq di e ni singila na endegsi mermqai.

¹⁴ Anjam ni qusim ojejunum qaji di ni geregere dauryoqne. Ni anjam di ugetaim. Ugetqasai di tamo nangi ni misilinmqa keresai. Ni anjam di

dauryosim gilsim gilsim gago Tamo Koba Yesus Kristus a olo lan qureq na brantim ni unqam.

¹⁵ Yesus bqajqa bati di Qotei a segi na bati atim a bqas. Gago are boletetg-wajqa utru agi Qotei a segi. A segi qujai mandam ti ingi ingi kalil ti taqatejunu. A mandor kokba kalil nanjo Mandor Koba. A tamo kokba kalil nanjo Tamo Koba.

¹⁶ A segi qujai moyosaieqnu. A suwanjoq di unu. Aqa suwan di kobaquja. Deqa iga aqa areq di brantqa keresai. Tamo bei na nami aqa ulatamu unosaioqnej. Tamo bei na a unqa keresai. Deqa iga kalil gaigai aqa ñam soqtoqnqom. A bati gaigai singila koba ti sqas. Bole.

Ñoro tamo nanji Qotei qa nanjo areqalo singilatoqnebe

¹⁷ O Timoti, ni na Kristen tamo ungasari mandam qa ñoro koba ejunub qaji nanji endegsim minjre, “Ningi diqosib nunjo segi ñam soqtaib. Nunjo ñoro urur koboqas deqa ningi ñoro qa are singilataib. Ningi Qotei qa nunjo areqalo singilatosib soqniy. Qotei na ingi bole bole kalil iga egeqnaqa iga oqnsim areboleboleiqnu.

¹⁸ Deqa ningi kumbra bole bole yoqnsib tamo ungasari nanji aqaryainjroqniy. Osib gaigai nunjo ingi ingi jeiyosib tamo ungasari ingi ingi qa truqueqnub qaji nanji enjroqniy. Mandam qa ñoro a ingi bole edegaib. Ingi bole agi tamo ungasari aqaryainjrqaqqa kumbra.” O Timoti, ni na tamo ungasari mandam qa ñoro koba ejunub qaji nanji degsim minjroqne.

¹⁹ Nanji ino anjam di dauryqab di mondon nanji lan goge qaji ingi ingi tulan koba koroiyib ingi ingi dena nanji tulan aqaryainjrqaq. Yimqa nanji nambile bole gaigai sqab.

Pol na Timoti minjej, “Ni Qotei aqa wau gegerere taqatesoqne”

²⁰ O Timoti, Qotei na ni wau emej deqa ni wau di gegerere taqatesoqne. Tamo qudei nanji anjam uge lan lan mareqnub deqa ni nanjo anjam di goreiye. Tamo nanji di mareqnub, “Iga powo bole ti unum.” Di gisan. Nanji Qotei jeutoqnsib aqa areqalo dauryqa asginjreqnu.

²¹ Tamo deqaji nanji Yesus qoreiyosib a qa nanjo areqalo singilatqa urateqnub.

O ijo was, Qotei a ningi kalil qa are boleiyeme. Bole.

2 TIMOTI

¹ E Pol. Kristus Yesus na e qarinqbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Qotei aqa segi areqalo na e wau di ebej deqa e na tamo ungasari nanqi endegsi minjreqnum, “Ninqi Kristus Yesus qa nungo areqalo singilatqab di ninqi nambile oqab.” Nambile di Qotei a nami iga egwa marej.

² O Timoti, ni ijo angro bole bulonum. E anjam endi nengrenyosim inoq qarinyonum. Tamo Koba Kristus Yesus aqa Abu Qotei wo nanqi aiyel ni qa dulosib are boleinjrimqa ni lawo na soqnime.

Iga Yesus aqa anjam bole qa jemaigwasai

³ Ijo moma nanqi nami Qotei aqa wau ojoqneb dego kere e bini Qotei aqa wau ojeqnum. Ijo moma nanqo are miligiq di nanqi qalieeb, nanqi Qotei aqa nqamgalaq di une saiqoji soqneb. E segi dego ijo are miligiq di degsi qalieonum. Deqa Timoti, e qolo ti qanam ti Qotei pailyoqnsim ni qa are qaloqnsim Qotei binjiyeqnum.

⁴ Nami e ni uratmqqa laqnamqa ni e qa are ugeimonaqa akamem. E deqa are qaloqnsim ni olo numqajqa are koba unu. E ni numsiyqa tulan areboleboleibqas.

⁵ Nami ino moma Lois wo ino ai Yunis wo nanqi aiyel Yesus qa nanqo areqalo singilatoqneb dego kere bini ni Yesus qa ino areqalo singilateqnum. Utru deqa e ni numqajqa are qaloqnsim unum.

⁶ Nami e ijo ban ino gateq di atnamqa Qotei na ni aqa wau ojqaqqa deqa singila emej. Deqa e ino areqalo tigeltetmitqa ni singila deqa olo are qaloqnsim wau di singilatoqne. Tamo a nam puyim pulonjosim kobaqas dego kere ni ino wau di olo singilatim kobaqas.

⁷ Ni qalie, Qotei na iga ulaqajqa deqa aqa Mondor egosai. Iga singila ti qalaqalaiyo kumbra ti areqalo bole ti sqajqa deqa osiq aqa Mondor egej.

⁸ Deqa ni gago Tamo Koba aqa anjam qa jemaimaiq. Ni e qa dego jemaimaiq. E Yesus aqa anjam mare mare laqnem deqa jeu tamo nanqi na e ojsib tonto talq endi waibeb unum. Deqa ni na e beterbosim Qotei aqa singila ti sosim Yesus aqa anjam bole mare mare laqne. Osim dena ni e ombla gulbe oqnsim sqom.

⁹ Qotei na iga elenosiqa iga aqa segi kumbra boleq di sqajqa deqa are qalsiq metgej. Iga wau bole bole yoqnem Qotei a deqa osiq iga metgosai. Tulan nami a inqi inqi kalil atosaisosiqa a aqa segi areqalo na iga metgej. Osiqa iga qa are boleiyosiqa Kristus Yesus qarinyosiqa dena iga elenjej.

¹⁰ Bati kereonaqa Kristus Yesus agi iga elenjej qaji a boleq dosiqa moiyo aqa singila kobotej. Aqa kumbra dena Qotei a iga qa are boleiyey. E Yesus aqa anjam bole mare mare laqnum gam dena tamo ungasari nanqi endegsi poinjreqnu, “Bole, iga moiqasai. Iga nambile gaigai sqom.”

¹¹ E Yesus aqa anjam bole palontqajqa ti plaltqajqa ti deqa Qotei na e giltbej.

¹² Deqa unqum, e gulbe oqnsiy sqai. E deqa jemaiqbqasai. E Yesus qa ijo areqalo singilateqnum. E a qa qalie bole. A e wau ebej deqa e qalieonum, a na wau di geregere taqatoqnsim gilsim a olo bqajqa bati brantqas.

¹³ O Timoti, anjam bole kalil e nami ni mermoqnem qaji di ni geregere dauryoqnsim palontoqne. Osim Kristus Yesus qa ino areqalo singilatoqnsim a qalaqalaiyoqne.

¹⁴ Qotei na aqa anjam bole di ino banq di atej. Anjam di tulan bolequja. Deqa ni anjam di geregere taqatesoqne. Mondor Bole agi gago are miligiq di unu qaji a na ni aqaryaimoqnimqa ni Qotei aqa wau geregere ojsim laqne.

¹⁵ Ni qalie, tamo kalil Esia sawaq di unub qaji nangi e uratbosib jaraiyeb. Figelus Hermogenes wo nangi aiyel dego e uratbosib jaraiyeb.

¹⁶ E endegsi pailyeqnum, “O Tamo Koba, ni Onesiforus aqa tal qujai nangi qa dulame.” O Timoti, Onesiforus a bati gargekoba ijo are boletetboqnej. E tonto talq di soqnem bati deqa a e qa jemaiyosai.

¹⁷ A Rom qureq bosiq dia e qa namosiq itbej.

¹⁸ Deqa e a qa endegsi pailyeqnum, “O Tamo Koba, mondon ni na tamo ungasari nangi peginjirqa batiamqa ni Onesiforus a qa dulame.” O Timoti, nami Efesus qureq di dego Onesiforus a e qa wau gargekoba yoqnsiq aqaryaiboqnej. Di ni qalie.

2

Pol na Timoti minjej, “Ni Yesus aqa qoto tamo bulosim gulbe qoboiesoqne”

¹ O ijo angro Timoti, Kristus Yesus a iga qa are boleiyeqnu aqa kumbra dena ni singilatmoqneme.

² E tamo gargekoba nango namlalaq di Qotei aqa anjam palontoqnem di ni quoqnem. Anjam di ni na olo tamo qudei Yesus bole dauryeqnub qaji nangi dego minjroqnimqa nangi kamba tamo qudei nangi minjroqnqab.

³ Ni e ombla Kristus Yesus aqa qoto tamo bulosim gulbe qoboiesoqne.

⁴ Qoto tamo nango kumbra di ni qalie. Nangi qotqajqa wau ojoqnsib olo wau bei qa are qalosaieqnub. Nangi qotqajqa wau segi ojeqnub. Deqa nango gate a nangi qa tulan areboleboleiyeqnu.

⁵ Tamo bei bei wo gurgurosib bubunosib bei na bei bunyosim di a awai oqas. A ururqajqa kumbra geregere dauryqasai di a awai oqasai.

⁶ Tamo bei a wauosim ingi yagwas di ingi meliamqa a osim uyqas. Deqa tamo lanaj bei a namoqna bosim ingi uyqasai.

⁷ O Timoti, ijo anjam e ni mermeqnum qaji endi ni qusim ino areqaloq di singilatime. Yimqa Tamo Koba a na powo emimqa ni ijo anjam kalil endi geregere poimqas.

⁸⁻⁹ Ni gaigai Yesus Kristus qa are qaloqne. A moisiq olo subq na tigelej. A Mandor Koba Devit aqa moma. E aqa anjam bole palontoqnsim laqnam jeu tamo nangi na e tamo uge bul nuboqnsib gulbe koba eboqneb. Deqa nangi na e ojsib tonto talq endi waibeb unum. Ariya nangi Qotei aqa anjam getentqa keresai.

¹⁰ E tamo ungasari Qotei na giltjnrej qaji nangi qa are qaloqnsim gulbe kalil qoboieyqnum. E degyeqnum. Di kiyaga? Qotei na nangi elenamqa nangi Kristus Yesus aqa nam na nambile osib a ombla so bole gaigai sqajqa deqa.

¹¹ Qotei aqa anjam bei unu. Anjam di gisan sai. Anjam di bole. Deqa iga gago areqaloq di singilatqa kere. Anjam agiende.

“Iga Yesus ombla moyobulem deqa iga a ombla olo nambile gaigai sqom.

¹² Iga gulbe kalil qoboioqnsim singila na tigelesqom di mondon iga Yesus ombla mandor kokba sqom.

Iga a qoreiyqom di a na kamba iga qoreigwas.

¹³ Iga aqa anjam dauryqa marsimqa olo dauryqa uratqom di Yesus a segi aqa anjam uratqa keresai. A dauryoqnsim sqas.”

Pol na Timoti minjej, “Ni Qotei aqa wau tamo bole soqne”

¹⁴ O Timoti, Kristen nangi ijo anjam deqa are walnjraim deqa ni na gaigai minjroqne. Osim Qotei aqa namlalaq di nangi endegsim minjroqne, “Ningi

anjam qudei qa laña laña ñiriñoqnaib. Osib ñam qudei qa anjam na qotoqnaib. Anjam dena ñingi aqaryainḡwa keresai. Nḡngi anjam di qusib dauryqab di nunḡo areqalo niñaqesqas.”

¹⁵ O Timoti, ni Qotei aqa wau tamo boledamu sosimqa aqa anjam bole geregere palontoqnqajqa singilaoqne. Yim Qotei a ino wau kalil qa tulañ arearetoqnqas. Deqa ni aqa ñamgalaq di jemaimqasai.

¹⁶ Tamo qudei nañgi anjam uḡe laña laña mareleñeqnub deqa ni nañgo anjam di qoreiye. Nañgo anjam di tulañ ugedamu. Anjam dena tamo unḡasari nañgi are prugtetnjroqnm nañgi Qotei aqa kumbra toreì uratoqnqab.

¹⁷ Anjam di yu uḡe bulosim tulañ kobaqujaosim tamo unḡasari nañgi uḡeugeinjroqnqas. Tamo aiyel anjam uḡe deqaji mareqnub aḡi Himeneus Filetus wo.

¹⁸ Nañgi aiyel anjam bole qa gam uratosib gisañ anjam endegsib mareqnub, “Tamo unḡasari kalil nañgi nami subq na tigeleb koboej. Deqa nañgi olo bunuqna subq na tigelqasai.” O Timoti, gisañ anjam dena tamo unḡasari qudei nami Yesus qa nañgo areqalo singilateb qaji nañgo areqalo olo niñaqyetnjreqnu.

¹⁹ Qotei aqa segi tamo unḡasari nañgi tal ai bulosib singila na tigelejunub. Tal aiq di Qotei aqa anjam endegsib nengrenyeb unu, “Tamo Koba a aqa segi tamo unḡasari nañgi qa qalie bole.” Anjam bei dego tal aiq di nengrenyeb unu, “Tamo kalil Tamo Koba aqa ñam ejunub qaji nañgi kumbra uḡe uḡe qoreiyebe.”

²⁰ E yawo anjam bei mermqai. Tal kobaquja bei miligiq di tabir qudei gol na ti silva na ti gereiyeb. Tabir qudei ñamtañ na gereiyeb. Tabir qudei jagi na gereiyeb. Tabir qudei wau bole qa gereiyosib olo tabir qudei wau kiñilala qa gereiyeb.

²¹ Deqa tamo bei a kumbra uḡe kalil uratosim Qotei aqa ñamgalaq di une saiqoji sqas di a tabir wau bole qa gereiyeb qaji di bul sqas. Deqa a ñam bole osim Qotei aqa segi kumbra boleq di sosim Gate Koba Yesus geregere wauetoqnqas. A wau bole kalil yoqnqajqa tulañ kere na sqas.

²² Deqa Timoti, areqalo uḡe uḡe angro wala nañgi dauryeqnub qaji di ni na qoreiye. Osim ni kumbra bole yoqnqajqa wauoqnsim Qotei qa ino areqalo singilatoqnsim tamo unḡasari nañgi qalaqalainjroqnsim lawo na soqne. Tamo unḡasari are bole ti sosib Tamo Koba aqa ñam na pailyeqnub qaji nañgi ni ombla kumbra kalil di yoqniy.

²³ Tamo unḡasari areqalo bole ti sosai qaji nañgi nanari anjam laña laña mareleñeqnub deqa ni nañgo anjam di quoqnaim. Ni qalie, anjam dena qoto ti ñirin ti tigelteqnu.

²⁴ Tamo Koba aqa wau tamo nañgi anjam na qotoqnsib ñiriñoqnaib. Nañgi na tamo unḡasari kalil nañgi kumbra bole bole enjroqnsib Qotei aqa anjam plaltosib minjroqnebe. Tamo qudei na nañgi gulbe enjribqa nañgi deqa ñiriñaib. Nañgi kamba olo kumbra lawo nañgi osornjroqnebe.

²⁵ Nañgi lawo na Qotei aqa anjam gotrañyo qaji tamo nañgo areqalo olo gereiyetnjroqnebe. Yim Qotei na nañgo are bulyetnjrimqa nañgi aqa anjam bole poinjrim dauryqab.

²⁶ Nami Satan a tamo nañgi di singila na ojesonaqa nañgi aqa anjam dauryoqnebe. Deqa Qotei aqa wau tamo nañgi lawo na nañgi tingitnjribqa nañgi Qotei aqa anjam bole qa poinjrim olo areqalo bole osib Satan aqa bañq dena jaraiyosib sawa boleq di sqab.

3

Dijo bati jojomoqnimqa tamo nanqi kumbra uge uge yoqnqab

¹ O Timoti, ni endegsi poimem. Mondonj dijo bati jojomoqnimqa gulbe gargekoba mandamq endi brantelenqab.

² Tamo nanqi kumbra uge uge endeqaji yoqnqab. Nanqi nango segi jejamu qa tulan areboleboleinjroqnqas. Nanqi silali koba oqajqa are prugnjoqnqas. Nanqi nango segi ñam soqtoqnsib diqoqnsib njirin anjam koba maroqnsib tamo nanqi misilinjroqnqab. Nanqi nango ai abu nango anjam gotranjoqnqab. Tamo qudei na nanqi aqaryainjroqnibqa nanqi kamba olo nanqi qa are boleinjroqnqasai. Nanqi Qotei aqa kumbra bole kalil qoreiyoqnqab.

³ Nanqi qalaqalaiyo kumbra dauryqa uratoqnqab. Nanqi njirinoqnsib jeu atoqnsib olo jeu turyoqnqasai. Nanqi yomu anjam gargekoba maroqnsib nango segi jejamu taqatqajqa asginjroqnqas. Nanqi lanja lanja qotoqnsibqa tamo nanqi ñumoqnsib kumbra bole jeutoqnqab.

⁴ Nanqi tamo qudei nanqi ugeugeinjroqnqab. Nanqi urur kumbra uge uge yoqnqab. Nanqi kumbra di yqajqa ulaoqnqasai. Nanqi nango segi ñam soqtoqnsib mandam qa ingi ingi qa tulan areboleboleinjroqnqas. Nanqi Qotei qa yala arearetnjroqnqasai.

⁵ Nanqi lanja baban na Qotei aqa kumbra bole dauryobuloqnsib sqab. Kumbra bole aqa singila nanqi yala poinjrqasai. O Timoti, tamo deqaji brantoqnibqa ni na nanqi beternjraim. Torei uratnjrsim isaq gile.

⁶ Tamo deqaji nanqi kumbra uge endegyeqñub. Nanqi unja qudei nango tal miligiq giloqnsib nanqi walawalainjroqnsib areqalo titetnjreqñub. Unja nanqi di areqalo bole ti sosai. Nanqi une gargekoba yeqñab nango une dena nanqi singila na ojeqnaqa nanqi kumbra uge uge yqajqa are prugnjqeqñu.

⁷ Unja nanqi di gaigai qalie oqajqa are qaloqnsib ariya nanqi anjam bole aqa utru poinjrqa keresaiinjreqñu.

⁸ Gisan tamo nanqi di Qotei qa nango areqalo singilatoqñub. Nango areqalo tulan niñaqejunu. Nami Janes Jambres wo nanqi aiyel Moses jeutoqñeb dego kere gisan tamo nanqi na Qotei aqa anjam bole jeuteqñub.

⁹ Ariya nango kumbra di tulan kobaqasai. Nami Janes Jambres wo nanqi aiyel kumbra deqaji yeqñabqa tamo ungasari kalil nanqi unoqnsib maroqñeb, “Nango kumbra di nanari.” Dego kere gisan tamo nanqi kumbra uge uge yoqnibqa tamo ungasari kalil nanqi unoqnsib maroqnqab, “Nango kumbra di nanari.”

Pol na Timoti minjej, “Ni Qotei aqa anjam singila na ojesoqne”

¹⁰ O Timoti, ni nami e ombla soqñem deqa ijo anjam kalil e na plaltoqñem qaji di ni qalie. Ijo walwel ti ijo kumbra ti di ni qalie bole. E Qotei qa ijo areqalo singilatoqñsim ijo are miligiq dego gaigai singilatoqñsim waukobaoqñem. Osim tamo ungasari nanqi qalaqalainjroqñsim singila na tigeloqñsim gulbe qoboioqñem. Di ni qalie bole. ¹¹ Antiok qure ti Aikoniam qure ti Listra qure ti dia jeu tamo nanqi na e kumbra uge uge ebeqñabqa e jaqatin koba oqñem. Qure qureq di kumbra uge kalil e qa brantoqñej qaji di ni qalie. Ariya bati deqa Tamo Koba a na e aqaryaiboqñsiqa gulbe kalilq dena e oqñsiq taqal atoqñej. Deqa bini e bole unum.

¹² Ni qalie, jeu tamo nanqi na tamo ungasari kalil Kristus Yesus beteryesosib Qotei aqa kumbra dauryqa singilaeqñub qaji nanqi ugeugeinjroqnqab.

¹³ Tamo uge uge nanqi ti gisan tamo nanqi ti tulan ugeoqnqab. Ugeoqñsim gisan anjam gargekoba maroqnib Satan na kamba dego nanqi olo gisa gisanjroqnqas. Yim nango kumbra di tulan ugedamuqas.

¹⁴ Ariya Timoti, anjam iga nami ni mermonam qusim ino areqaloq di singilatem qaji di ni olo singila na ojesoqne. Ni iga qa bole qalieonum deqa ni degyoqne.

¹⁵ Nami ni angro kiñala sosimqa ni Qotei aqa anjam nengrenq di so qaji di qalieosim bosim agi qalieosim unum. Anjam dena ni powo bole emonaqa ni Kristus Yesus qa ino areqalo singilatonamqa Qotei na ni padalo sawaq dena ej.

¹⁶ Qotei aqa anjam kalil nengrenq di so qaji di Mondor a segi na babtej. Anjam dena iga aqaryaigoqnsiqa gam bole osorgoqnsiqa gago areqalo tingitetgeqnu. Osiqa gago walwel gereiyetgoqnsiqa iga kumbra bole dauryqajqa singilatgeqnu.

¹⁷ Deqa anjam dena Qotei aqa tamo ungasari nangi keretnjreqnaqa nangi kumbra bole kalil yoqnsib wau bole bole ojeqnub.

4

Pol na Timoti minjej, “Ni Yesus aqa anjam palontqajqa tulan singilaoqne”

¹ Qotei aqa Niri Kristus Yesus wo nango namgalaq di e ni singila na endegsi mermqai. Mondon Yesus a lan qureq na brantosim tamo ungasari kalil nambile so qaji nangi ti nami moreñeb qaji nangi ti peginjrqas. Osim a bati gaigai Mandor Koba sqas.

² Deqa ni Yesus aqa anjam palontoqne. Tamo ungasari nangi ino anjam quqwa arearetnjroqnqas kiyo asginjroqnqas kiyo di unqum. Ni na nangi tingitnjroqnsim dalnjroqnsim are tigeltetnjroqne. Ni asgimaiq.

³ O Timoti, ni que. Bunuqna tamo gargekoba nangi Qotei aqa anjam quqwa asginjroqnimqa olo anjam utru bei bei quqwajqa are prugnjroqnqas. Osib nango segi areqalo dauryosib anjam plalto tamo qudei nangi metnjroqnib bosib gisan anjam minjroqnib qusib arearetnjroqnqas.

⁴ Deqa nangi anjam bole quqwa uratosib lanja sa anjam quqwajqa dab atoqnqab.

⁵ Ariya Timoti, ni kumbra degyaim. Ni gaigai areqalo bole na sosimqa gulbe ti jaqatin ti qoboioqne. Osim ni na Yesus aqa anjam bole tamo ungasari nangi minjre minjre laqne. Ni nangi aqaryainjrqajqa wau ti unum deqa ni wau di keretosim yoqne.

Pol a moiqa bati jojomej

⁶ Ni qalie, jeu tamo nangi na e lubsib moiyoqbqa bati jojomqo. Israel nangi wain bilentoqnsib Qotei atraiyeqnub dego kere e moisiyqa ijo len aiqas qaji dena Qotei atraiyobulqai.

⁷ Tamo nangi gurguroqnsib bubuneqnub dego kere e nami singila na ururosime Yesus dauryoqnem agi bini e degyeqnum. E ijo wau kalil kobotonum. E Qotei qa ijo areqalo singilatoqnem di e uratosioqnem. Agi bini e ijo areqalo di singila na ojejunum.

⁸ Tamo nangi gurguroqnsib bubuneqnub di nangi awai oqajqa. Ijo awai bole agi Qotei a lan qureq di atej unu. E awai di oqajqa tarinoqnsim unum. Ijo awai agiende. Mondon Tamo Koba a na e tamo bole une saiqoji qa merbqas. Di ijo awai bole. Tamo Koba a kumbra bole tintin na tamo ungasari nangi peginjrqas. Peginjrqas bati deqa a awai bole di e ebqas. A e segi awai ebqasai. Tamo kalil Yesus a lan goge na brantim unqajqa deqa areboleboleinjreqnu qaji nangi dego awai bole enjrqas.

Pol na Timoti minjej, “Ni ijoq urur au”

⁹ O Timoti, ni ijoq urur au.

¹⁰ Ni que. Demas a mandam endeqa kumbra qa tulan areareteqnu. Deqa a na e uratbosiqa Tesalonaika qureq gilej. Kresens a Galesia sawaq gilej. Taitus a Dalmesia sawaq gilej.

¹¹ Aqo Luk wo segi unum. Deqa ni Mak osimqa endeq boiy. Mak a tamo bole. A na e aqaryaiboqnsiqa wau bole yeqnu.

¹² Tikikus agi e na qarinyonam Efesus qureq aiyej.

¹³ Ni ijoq bqa osimqa ijo gara jugo Troas qureq di uratem qaji di osim osau. Agi Karpus aqa talq di uratem unu. Ijo buk qudei dego osau. Ariya ijo pepa lulumo qudei wagme nanjo jegara na gereiyo qaji di dego osim osbetbe. Ni are walmaiq.

¹⁴ Bras na ingi ingi gereiyo tamo aqa ñam Aleksander a na e ugeugeiboqnej. Deqa mondon Tamo Koba a na kamba Aleksander ñolawotqas.

¹⁵ Aleksander a nami iga jeutgoqnsiqa gago anjam tulan ugeugeiyoqnej. Deqa ni a qa geregere ñam atoqne.

¹⁶ Jeu tamo nanqi nami e ojsib anjam pegiyo talq di tigeltbeb bati deqa tamo bei na e taqbosai. Tamo kalil nanqi e uratbosib jaraiyeb. Deqa e Qotei endegsi pailyem, “O Abu, ni nanjo une deqa olo kambatnjraime.” E degsi Qotei pailyem.

¹⁷ Ariya Tamo Koba Yesus a segi na e taqbosiqa singila ebej deqa e anjam pegiyo talq di tigelosim Yesus aqa anjam bole mareqnamqa sawa bei bei qaji nanqi quoqneb. Qotei na e aqaryaibosiqa baun juwan nanjo medabuq na e osiq taqal waibej.

¹⁸ Deqa e endegsi qalieonum. Jeu tamo nanqi boqnsib kumbra uge uge ebqa maroqnib Qotei na e aqaryaiboqnsim nanjo banq dena e oqnsim taqal waiboqnqas. Osim bunuqna a na e lan qureq osi oqsim dia e taqatbosim ijo Mandor Koba sqas. Deqa iga bati gaigai aqa ñam soqtoqnqom. Bole.

¹⁹ O Timoti, ni na ijo kaiye anjam endi osim tamo nanqi Onesiforus aqa talq di unub qaji nanqi ti Prisila Akwila wo nanqi koba na minjime.

²⁰ Erastus a Korin qureq di unu. Trofimus a Miletus qureq di ma ti sonaq e na uratem unu.

²¹ Ni ijoq urur boqujat. Ni tarinoqnim ulili bati bo uge.

Yubulus na Pudens na Linus na Klodia na nanqi qolqe Kristen tamo kalil nanqi ti koba na kaiye anjam endi inoq qarinyonub.

²² Tamo Koba a na ino qunun geregere taqateme. Osim ningi kalil qa are boleiyeme. Bole.

TAITUS

¹ E Pol. E Qotei aqa wau tamo. Yesus Kristus na e qarinjbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Tamo ungasari Qotei na giltinjrej qaji nanqi aqa anjam minjroqnitqa qusib Yesus qa nanqo areqalo singilatqajqa deqa qarinjbej. E na nanqi aqaryainjritqa nanqi Qotei aqa anjam geregere qalieosib aqa kumbra dauryqajqa deqa ti qarinjbej. Qotei aqa anjam di gisan sai. Di anjam bole.

² E na nanqi aqaryainjritqa nanqi nambile gaigai sqajqa deqa e waueqnum. Nanqi nambile di oqajqa tariñoqnsib unub. Tulan nami Qotei a ingi ingi kalil atosaisosiqa a na nambile di iga egwajqa marej. A bole marej. A gisanosaieqnu.

³ Bati kereonaqa a na aqa anjam maro tamo nanqi wau enjrej. Kumbra dena a na aqa segi anjam babtej. A na e dego wau ebej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Anjam dena a na iga padalo sawaq na elenjej.

⁴ O Taitus, e anjam endi nengrenyosim inoq qarinyonum. Aqo ombla Kristen tamo ungasari kalil nanqi koba na areqalo qujaitosim Yesus qa gago areqalo singilateqnum. Deqa ni ijo angro bole bul. Gago Abu Qotei wo Kristus Yesus agi iga elenjej qaji wo nanqi aiyei ni qa are boleinjrimqa ni lawo na soqnime.

Pol na Taitus minjej, “Ni na Kristen nanqo gate atelenj”

⁵ O Taitus, e ni Krit nuiq di uratmem unum. Krit nuiq di Qotei aqa wau koboosai unu. Deqa ni na wau di kobotosim qure segi segiq di Kristen nanqo gate atelenj. Agi e nami wau deqa ni mermem.

⁶ Deqa ni unime. Ni tamo bei a Kristen nanqo gate atqa osimqa a peleiyosim aqa kumbra kalil unsim di ni a gate ate. Tamo di a tamo ungasari kalil nanqo namgalaq di une saiqoji soqneme. A unja aiyeitaiq. Aqa angro nanqi Yesus qa nanqo areqalo singilatosib soqnebe. Nanqi kumbra uge uge yoqnaib. Nanqi diqoqnsib nanqo ai abu nanqo anjam gotranjoqnaib.

⁷ Ni qalie, Kristen nanqo gate nanqi Qotei aqa wau taqateqnub. Deqa ni tamo bei a gate atqa osimqa ni aqa kumbra endeqaji unsim a gate ate. A tamo ungasari kalil nanqo namgalaq di une saiqoji unu. A aqa segi nam soqtosaieqnu. A Kristen tamo ungasari nanqi njirin na taqatnjrosaieqnu. A urur minjin oqetosaieqnu. A ya uge uyoqnsiq nanariosaieqnu. A qoto ani tamo sai. A silali koba oqnqajqa tulan arearetosaieqnu.

⁸ Tamo lanaj nanqi aqa meq beqnabqa oqnsiq geregereinjreqnu. A kumbra bole bole dauryqajqa are qaloqnsiq areqalo bole ti unu. A kumbra tintin ti Qotei aqa segi kumbra bole ti di dauryqajqa tulan areareteqnu. A aqa segi so geregere taqateqnu.

⁹ A Yesus aqa anjam bole iga plalteqnum qaji di singila na ojeqnu. Deqa a anjam di geregere palontoqnsiq Kristen nanqo are tigeltetnjreqnu. Tamo qudei nanqi anjam di gotranjeqnaib a na nanqi tingitnjroqnsiq dalnjreqnu.

Krit nuiq di tamo gargekoba nanqi gisanjeqnub

¹⁰ O Taitus, Krit nuiq di anjam gotranjo qaji tamo gargekoba unub. Tamo nanqi di anjam lanja lanja maroqnsib tamo ungasari nanqi gisa gisanjreqnub. Tamo nanqi di Juda tamo. Deqa nanqi na tamo mulun breinjrqajqa tulan singilaeqnub.

¹¹ Nanqi na Kristen nanqo silali yainjrqa are qaloqnsib anjam uge uge iga marqajqa getento qaji di plaltoqnsib minjreqnub. Nanqi degyeqnub deqa nanqi na Kristen qudei nanqo angro ti nanqo was nanqi ti areqalo ugetetnjreqnabqa nanqi Qotei aqa gam bole olo urateqnub. Deqa Taitus, ni na tamo uge deqaji nanqo medabu getentosim saidnjre.

¹² Nami Krit nuiq di qalie tamo bei a anjam endegsi marej, “Krit tamo kalil nanngi gisan ani. Nanngi tamo uge. Nanngi wagme juwan bul. Nanngi qunjan bolet. Nanngi wauqa asgim ani.”

¹³ O Taitus, aqa anjam di bole. Deqa ni singila na tamo uge uge nanngi tingitnjroqne. Yimqa nanngi Yesus qa nango areqalo geregere singilatqab.

¹⁴ Osib nanngi Juda nango gisan anjam ti tamo nanngi Qotei aqa anjam bole qoreiyeqnu qaji nango dal anjam ti quqwa uratqab.

¹⁵ Tamo ungasari Qotei aqa namgalaq di jiga saiqoji unub qaji nanngi qalie, ingi uyo kalil jiga saiqoji unu. Deqa nanngi oqnsib uyeqnu. Ariya tamo ungasari kumbra jigat dauryoqnsib Yesus qa nango areqalo singilatosaiyeqnu qaji nanngi torei jiga ti. Deqa nanngi mareqnu, “Ingi ingi kalil jigat.” Nango areqalo ti nango are miligi ti tulan jigat.

¹⁶ Nanngi segi mareqnu, “Iga Qotei qa qalie bole.” Di gisan. Nanngi kumbra uge uge yeqnu dena iga poigeqnu, nanngi Qotei qoreiyeqnu. Deqa Qotei na nanngi torei walinjreanu. Nanngi Qotei aqa anjam gotranjo qaji tamo unub. Nanngi kumbra bole bei dauryqa keresai bole sai.

2

Tamo qeli nanngi kumbra bole bole yoqnebe

¹ O Taitus, ni Qotei aqa anjam bole plaltoqne.

² Ni na tamo qeli nanngi anjam endegsim minjroqne, “Ningi nunjo so geregere taqatiy. Osib areqalo bole ti sosib kumbra bole bole yoqniy. Ningi Qotei aqa anjam bole geregere qalieosib qalaqalaiyo kumbra yoqnsib gulbe kalil qoboioqnsib singila na tigelesoqniy.” O Taitus, ni na tamo qeli nanngi anjam degsim minjroqne.

³ Ni na unja qeli nanngi anjam endegsim minjroqne, “Kumbra bole kalil Qotei a areareteanu qaji di ningi dauryosib soqniy. Ningi yomuonaib. Wain uyoqnsib nanarioqnaib. Ningi na Kristen nanngi kumbra bole osornjroqniy.

⁴⁻⁵ Osib unja meli nanngi dalnjribqa nanngi kumbra endegsib yoqnebe. Nanngi nango tamo ti nango angro ti qalaqalainjroqnebe. Nanngi areqalo bole na walwelosib Qotei aqa namgalaq di une saiqoji soqnebe. Nanngi Kristen nanngi gereinjroqnebe. Nanngi nango tal geregere taqatosib nango tamo nango anjam dauryoqnebe. Nanngi kumbra bole degyoqniqbqa nango tamo nanngi na unjrsibqa Qotei binijosib aqa anjam yomuiyqa uratqab.” O Taitus, ni na unja qeli nanngi anjam degsim minjroqnime.

Pol na Taitus minjej, “Ni kumbra bole yoqnim angro meli nanngi unsib dauryqab”

⁶ Ariya ni na angro meli nanngi dego are tigeltetnjroqnimqa nanngi areqalo bole na walweloqnebe.

⁷ O Taitus, ni kumbra bei yqa osimqa kumbra bole segi yoqne. Yimqa angro meli nanngi ino kumbra di unoqnsib dauryoqnaqab. Ariya ni gisan anjam maroqnaim. Ni anjam palontqa osimqa anjam bole segi palontoqne. Alan anjam koba maroqnaim. Diqoqnaim. Areqalo bole ti sosim kumbra bole bole yoqne.

⁸ Ni anjam bole segi palontoqnimqa tamo nanngi ino anjam di uge qa marqa keresai. Deqa jeu tamo nanngi na iga yomuigwa keresaiinjrimqa nanngi jemainjrqas.

Kangal tamo nanngi gaigai nanngi wau qa gate nanngi sorgomq di soqnebe

⁹ O Taitus, ni na kanjal tamo nanŋi anjam endegsim minjroqne, “Ninŋi gaigai nunŋo wau qa gate nanŋo sorgomq di sosibqa wau bole bole nanŋi arearetnjreqnu qaji di yoqniy. Ninŋi nanŋo medabu ojoqnaib.

¹⁰ Osib nanŋo inŋi bei bajinaib. Ninŋi nanŋo anjam geregere dauryosib nanŋi kumbra bole bole enjroqniy. Yimqa nanŋi nunŋo kumbra deqa tulaŋ areboleboleinjqas. Ninŋi kumbra bole kalil yoqnibqa nunŋo wau qa gate nanŋi unoqnsib Qotei agi iga elenje qaji aqa anjam tulaŋ binjiyoqnsib maroqnqab, ‘Di anjam bolequja.’ ” O Taitus, ni na kanjal tamo nanŋi anjam degsim minjroqne.

Iga Yesus bqajqa bati qa tariŋoqnqom

¹¹ Iga qalie, Qotei a iga qa are boleiyeqnu. Aqa kumbra di a na boleq atsiq iga osorgej. Deqa a na tamo ungasari kalil nanŋi padalo sawaq dena elenqa kere.

¹² Qotei a iga qa are boleiyeqnu aqa kumbra dena iga endegsi osorgeqnu, iga Qotei qoreiyqajqa kumbra ti mandam qaji areqalo uge uge ti torei uratekritqom. Osim iga mandam tamo ungasari nanŋo ambleq di sosimqa areqalo bole na ti kumbra bole na ti Qotei aqa kumbra na ti walweloqnqom.

¹³ Walweloqnsim inŋi bole bole iga mondon oqom qaji di oqajqa tariŋoqnqom. Yesus Kristus a segi Qotei. A singila koba ti unu. A na iga elenje. Mondon a wala bole ti rian koba ti osim lan qureq na bqas. Iga di unqajqa tariŋoqnqom.

¹⁴ Yesus a gago uneq na iga awaigosim iga aqa segi tamo ungasari tintin sqajqa deqa marsiq aqa segi nambile uratosiq iga qa moiyej. Deqa iga gaigai kumbra bole dauryqajqa singilaoqnqom.

¹⁵ O Taitus, ni gaigai Kristen tamo ungasari nanŋi anjam di minjroqnimqa nanŋi quoqnsib dauryoqnqab. Ni na tamo ungasari anjam gotranjeqnub qaji nanŋi tingitnjroqnsim dalnjroqne. Tamo bei na ino anjam di uge qa maraiq.

3

Qotei a iga qa are boleiyosiq kumbra boledamu egej

¹ O Taitus, ni na Kristen tamo ungasari nanŋi anjam endegsim minjroqne, “Ninŋi na mandor nanŋi ti sawa taqato qaji tamo kokba ti nanŋo sorgomq di sosibqa nanŋo anjam dauryoqniy. Osib gaigai wau bole yqajqa are qaloqniy.

² Ninŋi tamo qudei nanŋi misilin anjam minjroqnaib. Osib anjam na qotoqnaib. Gaigai lawo na sosib tamo ungasari kalil nanŋi kumbra bole osornjroqniy.” O Taitus, ni na Kristen tamo ungasari nanŋi anjam degsim minjroqne.

³ Ni qalie, iga dego nami areqalo uge ti sosimqa Qotei aqa anjam gotranjoqnem. Bati deqa Satan na iga gisa gisanqeanaqa iga Qotei aqa gam bole dauryqa uratoqnsim kumbra uge uge dauryqajqa are pruggeqnaqa gago segi jejamu qa tulaŋ areboleboleigoqnej. Kumbra dena iga singila na taqatgesoqnej. Deqa iga minjin ti are uge ti sosim walweloqnem. Tamo qudei na iga jeutgeqnabqa iga kamba dego nanŋi jeutnjroqnem.

⁴ Ariya bati di Qotei agi iga elenje qaji a na iga tulaŋ qalaqalaigosiq iga qa are boleiyosiq kumbra boledamu egej. Aqa kumbra di a segi na boleq atej.

⁵ Osiqa iga elenje. Gago segi wau bole bole iga yoqnem qaji a deqa osiq iga elenosai. A iga qa dulosiq iga laŋa elenje awai saiqoji. Osiqa gago are miligi yansetgosiq aqa Mondor Bole egsiq iga angro bunuj bul nambabtgej.

⁶ Yesus Kristus agi iga elenje qaji aqa wau na Qotei na aqa Mondor Bole qarinyonaqa gago are miligiq aiyej.

⁷ Yesus a iga qa are boleiyej deqa iga Qotei aqa ñamgalaq di tamo bole une saiqoji unum. Deqa mondonj iga ñambile gaigai sqom. Iga ñambile di oqajqa tariñoqnsim unum.

⁸ Qotei aqa anjam di tulan boledamu. Deqa iga anjam di gago areqaloq di singilatqom.

O Taitus, ni Qotei aqa anjam di singila na palontoqnimqa tamo ungasari Qotei qa nanjo areqalo singilateqñub qaji nanji quoqnsib kumbra bole bole yoqnqab. Anjam dena tamo ungasari nanji aqaryainjreqnu.

⁹ Tamo qudei nanji laña laña ñiriñoqnsib nanari anjam maroqnsib laqñub. Nanji Moses aqa dal anjam qa ti nanjo moma nanjo ñam qa ti anjam na qoteqñub. Nanji anjam di marqajqa tulan arearetnjreqnu. Iga qalie, anjam dena iga aqaryaigwa keresai. Deqa Taitus, ni tamo deqaji nanjo anjam di quetnjraim. Torei urat.

¹⁰ Tamo bei na Kristen tamo ungasari nanjo areqalo ugetetnjrsim nanji pupoinjrimqa ni na tamo di minjimqa aqa kumbra di uratem. A ni quetmosaiamqa olo minje. Minjimqa olo quetmosaiamqa ni a uratosim torei qoreiye.

¹¹ Ni qalie, tamo deqaji nanji Qotei aqa gam torei urateqñub. Nanji une yo qaji tamo unub. Nanjo une dena nanji osornjreqnu, nanji tamo uge.

Pol na Taitus minjej, “Ni urur bosim e itbe”

¹² Ariya Taitus, ni que. E na Artemas kiyo Tikikus kiyo qarinyitqa a inoq gilqas. Gilsim mermimqa ni urur bosim Nikopolis qureq di e itbe. Yuwal ugeo bati qa e dia sqai. Soqñit ni bosim dia e itbe.

¹³ Apolos wo dal anjam qalie tamo Senas wo nanji aiye ino qure uratosib walwelqa laqñibqa ni na aqaryainjrimqa nanji gamq di ingi bei qa truquqasai.

¹⁴ Ni na Kristen nanji anjam plaltosim minjroqñimqa nanji wau bole yoqnqajqa geregere qalieosib tamo qudei ingi ingi qa truqueqñub qaji nanji aqaryainjroqñebe. Nanji laña sosib wau bole bole yosaio uge.

¹⁵ Kristen kalil e koba na endi unum qaji nanji na ni kaiyeimonub. Deqa ni na kamba tamo ungasari iga tulan qalaqalaigeqñub qaji nanji gago kaiye anjam endi minjime. Tamo ungasari nanji di iga koba na Yesus qa gago areqalo singilateqñum.

O ijo was, Qotei a nanji kalil qa are boleyeme. Bole.

FILEMON

¹ O Filemon, e Pol. E Kristus Yesus aqa wau tamo. E aqa anjam mare mare laqnem deqa jeu tamo nangi na e ojsib tonto talq endi waibeb unum. Aqo gago was Timoti wo anjam endi nenngrenyosim inoq qarinyonum. Ni gago Kristen was bole. Ni iga koba na wau qujai.

² Aqo aiyel anjam endi ni qa ti gago jaja Apia qa ti Arkipus qa ti Kristen tamo ungasari kalil ino talq di loueqnub qaji nangi qa ti qarinyonum. Arkipus a iga koba na qoto tamo bulosim Qotei aqa wau ojeqnum.

³ Gago Abu Qotei wo Tamo Koba Yesus Kristus wo nangi aiyel ningi qa are boleinjrimqa ningi lawo na soqniy.

Filemon a kumbra tulan boledamu yoqnej deqa Pol a areboleboleiyoqnej

⁴ E gaigai ijo Qotei binjiyoqnsim ni qa pailyeqnum.

⁵ E ni qa anjam endegsi queqnum, ni na Tamo Koba Yesus tulan qalaqalaiyoqnsim a qa ino areqalo singilateqnum. Osim ni na Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nangi dego qalaqalainjreqnum.

⁶ Ni iga ti beterosim koba na Yesus qa gago areqalo singilateqnum deqa e endegsi Qotei pailyeqnum, “O Abu, ni na Filemon iga ti aqaryaigimqa iga powo bole osim ingi bole bole Kristus a iga egeqnu qaji di geregere poigwas.”

⁷ Od, was, e qalieonum, ni na Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nangi qalaqalainjroqnsim nango are tulan singilatetnjreqnum. Ino kumbra dena ijo are latetbeqnaqa e areboleboleibeqnu.

Pol na Filemon minjej, “Ni na Onesimus qalaqalaiyime”

⁸ O Filemon, e qalieonum, ino kumbra kalil bole. Deqa e ni kumbra bei yqajqa mermitqa ni ijo anjam daurye. E Kristus aqa ñam na ni singila na mermqa kere.

⁹ Ariya e ni tulan singila na mermqasai. Aqo ombla qalaqalaiyo kumbra dauryeqnum deqa e ni lawo na mermqai. E Pol. E Kristus Yesus aqa wau tamo. E aqa anjam mare mare laqnem deqa jeu tamo nangi na e ojsib tonto talq endi waibeb unum.

¹⁰ E tonto talq endi sonamqa ino kanqal tamo Onesimus a ni uratmosiq ulanosi q Rom qure endeq bosiq e itbej. E itbonaqa e Yesus aqa anjam minjnamqa a are bulyosiq Yesus qa aqa areqalo singilatej. Deqa bini a ijo angro bul unu. Deqa e ni mermqai, ni a kumbra bole osoryime.

¹¹ A nami kanqal tamo bolesai soqnej deqa a ni qa wau bole yosaioqnej. Ariya bini a kanqal tamo bolequja unu deqa a ni qa wau bole yoqnqa kere. A e qa dego wau bole yoqnqa kere.

¹² Ariya endego e Onesimus qarinyonum a inoq olo bqo. Deqa e a qa are ugeibqo. Di kiyaga? E a tulan qalaqalaiyeqnum deqa.

¹³ E Yesus aqa anjam bole qa waueqnum deqa e tonto talq endi unum. Ariya ijo are koba endegsi unu. E Onesimus olo osiy a e ombla tonto talq endi sosim a na e aqaryaibqnas. A ino kanqal tamo unu deqa a na e aqaryaibqas di ni na dego e aqaryaibqam.

¹⁴ Ariya e Onesimus qarinyonum inoq olo bqo. E endegsi are qalonum. Ni na e aqaryaibqa are soqnim ni ino segi areqalo na e odbosim Onesimus olo ijoq qarinye. E singila na ni mermqasai.

¹⁵ Bole, Onesimus a bati truquyala ni uratmej. E are qalonum, Qotei a segi na gam gereiyonaqa Onesimus a ni uratmej. Di kiyaga? Ni na a olo osim ningi ombla bati gaigai sqajqa deqa.

¹⁶ Onesimus a ino kanġal tamo segi sai. A ino Kristen was bole. A ijo Kristen was dego. Deqa e a tulaġ qalaqalaiyeqnum. A ino kanġal tamo bolequja. A ni ombla Tamo Koba beteryejunub. Deqa e qalieonum, ni a olo tulaġ qalaqalaiyoqnqam.

¹⁷ Ni e ombla Yesus aqa wau tamo unum edegosim Onesimus osim geregereiyogne. Ni e osim geregereibeqnum dego kere.

¹⁸ Onesimus a une bei ni emej kiyo? A ino silali bei nami yaimosiq olo ni emqajqa mermosiqqa bunuqna ni emosai kiyo? Degamqa ni na merbimqa e kamba silali di keretosi ni olo emqai.

¹⁹ E Pol. Anjam endi e ijo segi baġ na nengrenyonum. Ni e merbimqa Onesimus a ino silali bei yaimej qaji di e na kamba olo ni emekritqai. Ariya ni que. Nami e Yesus aqa anjam ni mermonam qusim are buljem. E ino qunun qa aqaryaimem. Deqa e ni endegsi mermqa kere, ni na kamba olo ino segi nambile e ebekritime. Ariya e degsi ni mermqa uratonum.

²⁰ O ijo was Filemon, ni que. Aqo ombla Tamo Koba Kristus aqa tamo unum deqa ni aqa ñam na olo Onesimus ijoq qarinyosim dena ijo are boletetbe.

²¹ E qalieonum, ni ijo anjam endi dauryqam. Osim ijo anjam endi bunyosim olo Onesimus ijoq qarinyqam. Utru deqa e anjam endi nengrenyonum.

²² Ijo anjam qujai bei agiende. E are qalonum, Qotei a nunġo pailyo qusim gam waqtetbimqa e nunġoq olo bqai. Deqa Filemon, e ino talq di nġeqajqa warum bei ni na gereiyetbe.

Pol aqa wau qujai nanġi na Filemon kaiyeiyeb

²³ Aqo Epafraſ wo ombla tonto talq endi unum. Epafraſ a dego Kristus Yesus aqa wau tamo. A Yesus aqa anjam mare mare laqnej deqa jeu tamo nanġi na a ojsib tonto talq endi waiyeb unu. A na ni kaiyeimqo.

²⁴ Mak na Aristarkus na Demas na Luk na nanġi qolqe dego ni kaiyeimonub. Nanġi e koba na wau qujai.

²⁵ Tamo Koba Yesus Kristus a ninġi qa are boleiyosim nunġo qunun geregere taqatoqneme. Bole.

HIBRU

Qotei aqa Niri a na iga anjam mergeqnu

¹ Nami Qotei na gago moma utru nanɣi anjam minjroqnej. A gam endena nanɣi anjam minjroqnej. A na aqa medabu o qaji tamo nanɣi qarɨnjreqnaqa nanɣi giloqnsib bati gargəkoba gago moma utru nanɣi anjam minjroqneb.

² Ariya bini Qotei na iga dego anjam mergeqnu. Diŋo bati jojomqo deqa a na aqa Niri aqa medabu na iga anjam mergeqnu. Qotei na aqa Niri giltej deqa a iŋgi iŋgi kalil oqas. Aqa baŋ na Qotei na mandam atej unu.

³ A na Qotei aqa rian koba iga osorgeqnu. Aqa so ti Qotei aqa so ti ombla kerekere. Aqa anjam singila ti unu. Anjam dena a na iŋgi iŋgi kalil singilatejunu. A gago une kobotetgosiqa laŋ qureq oqsiq Qotei singila koba ti unu qaji aqa baŋ woq di awejunu.

Qotei aqa Niri a laŋ angro nanɣi tulaŋ buŋnjrejunu

⁴ Qotei na aqa Niri ñam kobaquja yej. Ñam dena laŋ angro nanɣo ñam tulaŋ buŋnejunu.

⁵ Nami Qotei na aqa Niri endegsi minnej,
“Ni ijo segi Angro.

Bini e ino Abu unum.”

Osiqa olo anjam bei dego aqa Niri qa endegsi marej, “E aqa Abu sqai. A ijo Angro sqas.” Ariya Qotei na aqa laŋ angro nanɣi anjam degsi minjrosaiioqnej.

⁶ Nami Qotei na aqa Niri matu qarɨnyim mandamq aiqa osiqa a qa olo anjam endegsi marej, “Ijo laŋ angro kalil nanɣi aqa sorgomq di sosib a qa louoqnqab.”

⁷ Ariya Qotei a laŋ angro nanɣi qa anjam degsi marosaiioqnej. A nanɣi qa endegsi marej,

“E ijo laŋ angro nanɣi wau enjrem.

Deqa nanɣi jagwa ti ŋamyuwo ti bulosib ijo wau ojeqnu.”

⁸ Ariya Qotei na aqa segi Niri endegsi minnej,

“O Qotei, ni bati gaigai Mandor Koba sqam.

Ni tamo bole unum deqa ni na ino segi tamo ungasari nanɣi taqatnjroqnqam.

⁹ Ni kumbra bole yqajqa tulaŋ arearetmeqnu.

Ni kumbra uge yqajqa arearetmosaieqnu.

Deqa ino Qotei na ni giltmosiqa ino gateq di goren bilentosiq ñam kobaquja emej.

Deqa ni tulaŋ areboleboleimeqnu.

Ino arebolebole dena ino was nanɣo arebolebole tulaŋ buŋnejunu.”

¹⁰ Qotei na aqa Niri degsi minjsiqa olo anjam bei dego endegsi minnej,

“O Tamo Koba, ni nami mandam atem unu.

Osim laŋ dego ino segi baŋ na gereiyem.

¹¹ Laŋ ti mandam ti koboqab.

Ariya ni bati gaigai sqam.

Laŋ ti mandam ti gara jugo bulosib sariosib ugeqab.

¹² Tamo bei na aqa gara lubtoqnsiq taqal ateqnu

dego kere ni na laŋ ti mandam ti lubtosim taqal atqam.

Tamo bei na aqa gara piqtoqnsiq taqal ateqnu

dego kere ni na laŋ ti mandam ti piqtosim taqal atqam.

Ariya ni segi bulyqasai.

Ni bati gaigai degsi sqam.

Ino sqajqa bati koboqasai.”

¹³ Qotei na aqa Niri degsi minjsiqa olo minjej,

“Ni ijo ban woq endi awesoqnmqa

e na ino jeu tamo kalil nanqi elenqsiy ino singaq di atelenqai.”

Qotei na anjam deqaji aqa lan angro nanqi minjrosaioqnej.

¹⁴ Lan angro nanqi Qotei aqa Niri bul sai. Nanqi Qotei aqa wau ojo qaji mondor. A na nanqi qarinqreqnaqa nanqi aqa wau ojeqñub. Nanqo wau agiende. Nanqi giloqñsib tamo unqasari a na elenqas qaji nanqi aqaryainjreqñub.

2

Qotei na iga elenqej aqa wau di tulan kobaquja

¹ Deqa ijo was, anjam ninqi nami quoqñeb qaji di ninqi olo singila na ojsib dauryiy. E dego anjam di dauryqai. Iga dauryqasai di iga ulonqsim anjam di torei urato uge.

² Nami Qotei na aqa lan angro nanqo medabu na gago moma utru nanqi anjam minjroqnej. Anjam di singila koba. Deqa tamo unqasari kalil anjam di gotranqoqñeb qaji nanqi Qotei na kambatnjroqñsiqa awai uge enjroqnej.

³ Bunuqna Qotei na iga padalo sawaq na elenqej. Aqa wau di tulan kobaquja. Iga Qotei aqa wau di qoreiyqom di iga awai tulan ugedamu turqom. Awai di iga britosim jaraiqa keresai.

Namoqna gago Tamo Koba a na iga elenqajqa anjam di mare mare laqnej. Onaqa tamo nanqi aqa anjam di quoqñeb qaji nanqi kamba olo mare mare laqñeb. Osib iga endegsib mergoqñeb, “Anjam di bole.”

⁴ Yeqnaqa Qotei na nanqo anjam di singilatoqnej. A gam endena nanqo anjam singilatoqnej. A Mondor Bole aqa wau segi segi jeisiq enjreqnaqa nanqi manwa ti kumbra singila ti babtoqñeb. Qotei aqa segi areqalo na a degyoqnej.

Qotei na iga elenqej aqa wau di Yesus a segi na tigeltej

⁵ Mondonq Qotei na mandam bunuj atqas. Iga qalieonum, Qotei na aqa lan angro nanqi mandam bunuj di taqatqajqa wau enjrosai.

⁶ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu,

“O Qotei, ni kiyaaq tamo nanqi qa are qaleqñum?

Osim nanqi qa duloqñsim aqaryainjreqñum?

⁷ Ni na tamo nanqi lan angro nanqo sorgomq di atem unub.

Deqa nanqi lan angro nanqo sorgomq di sokiñala soqñib

bunuqna ni na nanqo ñam olo soqtetnjrimqa

nanqo ñam tulan kobaosim lan angro nanqo ñam bunyqas.

⁸ Od, ni na inqi inqi kalil osim tamo nanqo sorgomq di atim sqab.”

O ijo was, Qotei aqa anjam degsi unu deqa iga qalieonum, a na inqi inqi kalil osim tamo nanqo sorgomq di atim sqab. A inqi bei uratqasai. Ariya bini iga uneqñum di inqi inqi kalil tamo nanqo sorgomq di sosai.

⁹ Ariya iga Yesus uneqñum. Nami a lan angro nanqo sorgomq di sokiñala soqnej. Bati deqa Qotei a tamo kalil nanqi qa are boleiyonaqa kumbra dena Yesus a nanqo padalo sawa osiq moiyej. A jaqatin koba osiq moiyej deqa Qotei na aqa ñam olo soqtetosiqa ñam kobaquja yej.

¹⁰ Qotei a inqi inqi kalil qa utru. A na inqi inqi kalil gereiyej. A na aqa angro gargekoba nanqi joqsim lan qureq oqwajqa deqa are qalsiq Yesus singilatonaqa a jaqatin koba ej. Osiqa aqa jaqatin dena a Qotei aqa anjam torei dauryekritosiqa tamo nanqi elenqajqa wau tigeltej. Qotei a degsi Yesus singilatej di kumbra bolequja.

¹¹ Iga qalie, Yesus aqa angro kalil a na aqa segi kumbra boleg di atej qaji nangi a ombla Abu qujai. Deqa a na nangi minjreqnu, “Ningi ijo was tintin.” A nangi was qa minjrqaqqa jemaivosaeqnu.

¹² Deqa a na aqa Abu endegsi minjej, “O Qotei, e na ijo was nangi di ino ñam qa sainjroqnqai. Nangi louqa korooqnibqa e nango ambleq di tigeloqnsiy ino ñam soqtoqnqai.”

¹³ Yesus a degsi aqa Abu minjsiqa olo endegsi marej, “E Qotei qa ijo areqalo singilatosiy a qa tarinoqnsiy sqai.” Osiqa marej, “Ningi e nubiy. Angro kalil Qotei na ebej qaji nangi di e koba na unum.”

Yesus na iga aqaryaigwa osiqa tamo bulyosiq moiyej

¹⁴ Yesus aqa angro nangi di mandam tamo. Deqa Yesus a dego mandam tamo bulyosiq moiyej. A Satan aqa singila kobotqa marsiq deqa moiyej. Satan a moiyo qa utru. A na tamo ungasari nangi moiyo tnjrqaqqa singila ti unu.

¹⁵ Deqa nangi moiqa ulaeqnab Satan a nangi singila na ojeleneqnu. Ariya nangi degsib ulaoqnsib sonabqa Yesus a nangi Satan aqa banq dena elenqajqa marsiq moiyej.

¹⁶ Yesus a lan angro nangi aqaryainjrqa osiq moiyo sai. A Abraham aqa moma nangi aqaryainjrqa osiq moiyej.

¹⁷ Utru deqa a aqa was kalil nangi bulosiq tamo yuej. Deqa bini a atra tamo gate sosiq Qotei aqa wau ojeqnu. A tamo ungasari nangi qa dulosim nangi aqaryainjrqaqqa deqa marsiq atra tamo gate brantej. A tamo bole unu deqa a Qotei aqa anjam kalil dauryoqnsiqa aqa wau ojeqnu. Aqa wau agiende. A na tamo ungasari nango une kobotetnjroqnsiqa Qotei aqa minjin taqal waiyeqnu.

¹⁸ Gulbe gargekoba Yesus aqa jejamuq di branteqnaqa a jaqatin koba oqnej. Deqa a na tamo ungasari gulbe oqnsib uneq aiqa laqnuq qaji nangi geregere aqaryainjrqa kere.

3

Yesus aqa ñam na Moses aqa ñam tulan bunyejunu

¹ O Kristen was kalil, Qotei lan qureq di unu qaji a na ningi metnjej deqa ningi Yesus qa are qaloqniy. Yesus a Qotei na aqa anjam mare mare laqajqa qarinyej. A gago atra tamo gate unu. Deqa iga aqa ñam boleg di maroqnqom.

² Qotei na Yesus minjej, “Ni ijo wau oje.” Onaqa Yesus a Qotei aqa wau di uratosai. A wau di geregere ojoqnej. Moses a dego nami Qotei aqa wau geregere ojoqnej. A Qotei aqa tamo ungasari nango ambleq di wauoqnej. Tamo ungasari nangi di Qotei aqa tal bul soqneb.

³ Iga qalie, tamo nangi tal ateqnub qaji nango ñam kobaquja. Tal aqa ñam kiñala. Yesus a tal ato qaji tamo bul soqnej deqa Qotei na a ñam kobaquja yej. Yesus aqa ñam dena Moses aqa ñam tulan bunyejunu.

⁴ Tal kalil agi tamo nangi na ateqnub. Ariya Qotei a segi na ingi ingi kalil atelenej.

⁵ Moses a kanqal tamo bul sosiq Qotei aqa tamo ungasari nango ambleq di wauoqnej. Deqa Moses aqa ñam kiñala. Tamo ungasari nangi di agi Qotei aqa tal bul soqneb. Moses a nango ambleq di wau geregere yoqnej. A Qotei aqa medabu oqnsiqa kumbra bunuqna brantqas qaji deqa anjam maroqnej.

⁶ Ariya Kristus a Qotei aqa Niri. Deqa Qotei na a wau yonaqa a Qotei aqa tamo ungasari nangi taqatnjroqnej. Tamo ungasari nangi di agi Qotei aqa tal bul unub. Kristus a wau di geregere yoqnej. A Qotei aqa Niri deqa iga gaigai

gago areqalo a qa singilatoqnsim a mondon olo bosim iga boletgwajqa deqa tariñoqnsim sqom. Iga degyqom di iga dego Qotei aqa tal bul sqom.

Tamo qudei nanngi Qotei aqa aqarato sawa miligiq gilqasai

⁷ Iga Qotei aqa tamo ungasari unum deqa iga Mondor Bole aqa anjam qusim dauryqom. Aqa anjam agiende,

“Bini bati endi nanngi Qotei aqa medabu quoqniy.

⁸ Nanngi nungo are miligi getentaib.

Nanngi nungo moma utru nanngi bul saib.

Agi nami nungo moma utru nanngi ijo medabu quqwa asginjreqnaqa gotranjoqneb.

Nanngi wadau sawaq di ijo singila lanja tenemtoqneb.

⁹ Nanngi ijo singila bati gaigai unoqneb gilsilq wausau 40 koboej.

Ariya nanngi deqa e qa are qalosaioqneb.

¹⁰ Deqa e nanngi qa minjin oqnaqa marem,

‘Nanngi nango are miligiq di e daurbosaieqneb.

Nanngi gaigai ijo gam bole urateqneb.’

¹¹ Deqa e nanngi qa minjin oqnaqa endegsi minjrem,

‘Nanngi ijo aqarato sawa miligiq gilqasai. E bole merngonum.’ ”

¹² O ijo was, nanngi geregere nam atoqniy. Nanngi nam atqasai di nanngi qudei nungo are miligi ugeqas. Amqa nanngi Yesus qa nungo areqalo singilatqa uratosib Qotei nambile gaigai unu qaji a qoreiyqab. Degaib deqa nanngi nam atoqniy.

¹³ Iga mareqnum, “Bini bati endi.” Deqa nanngi bati gaigai nungo Kristen was nanngi singilatnjoqniy. Une aqa kumbra na nanngi qudei gisanjosim nungo are miligi getentaim deqa nanngi degyoqniy.

¹⁴ Iga nami Qotei qa gago areqalo singilatoqnem. Ariya gago areqalo di iga olo singila na ojesosim gilsim moiqom. Iga degyqom di iga Kristus aqa segi tamo ungasari tintin sqom.

¹⁵ Iga qalie, anjam endegsi unu,

“Bini bati endi nanngi Qotei aqa medabu quoqniy.

Nanngi nungo are miligi getentaib.

Nanngi nungo moma utru nanngi bul saib.

Agi nami nungo moma utru nanngi ijo medabu quqwa asginjreqnaqa gotranjoqneb.”

¹⁶ O ijo was, yai nanngi Qotei aqa medabu quoqnsib olo quqwa asginjreqnaqa gotranjoqneb? Di Israel tamo ungasari agi Isip sawaq di sonabqa Moses na joqsiq gilej qaji nanngi.

¹⁷ Qotei a yai nanngi qa minjin oqnaqa gilsilq wausau 40 koboej? Di Israel tamo ungasari agi une yoqnsib wadau sawaq di morenjoqneb qaji nanngi.

¹⁸ Qotei na yai nanngi endegsi minjrej, “Nanngi ijo aqarato sawa miligiq gilqasai”? Osiqa minjrej, “E bole merngonum”? Di tamo ungasari aqa medabu gotranjoqneb qaji nanngi.

¹⁹ Deqa iga qalieonum, Israel tamo ungasari nanngi di Qotei qa nango areqalo singilatosaioqneb. Utru deqa nanngi Qotei aqa aqarato sawa miligiq gilqa keresai.

4

Qotei aqa tamo ungasari nanngi aqarato sawa miligiq gilqab

¹ Qotei a nami marej, “Ijo segi tamo ungasari nanngi ijo aqarato sawa miligiq gilqab.” O ijo was, sawa di miligiq gilqajqa bati kobosai unu. Deqa nanngi ulaoiy. Nanngi qudei sawa di miligiq gilqa uratosib ulonjo uge.

² Moses aqa bati qa Israel tamo ungasari nanqi Qotei aqa anjam bole quoqneb. Iga dego Qotei aqa anjam bole quoqnem. Ariya Israel nanqi anjam di lanja quoqnsib nanjo areqaloq di singilatosaiqneb. Deqa anjam dena nanqi yala aqaryainjrosaiqnej.

³ Iga Qotei qa gago areqalo singilateqnum deqa a na odgim iga aqa aqarato sawa miligiq gilqom. Agi nami Qotei a Israel nanqi qa endegsi marej,

“E nanqi qa minjin oqnaqa minjrem,

‘Ningi ijo aqarato sawa miligiq gilqasai. E bole merngonum.’ ”

Kumbra di Moses aqa bati qa brantej. Ariya iga qalie, tulan nami Qotei a mandam atsiqa aqa wau kalil kobotej.

⁴ Agi aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb, “Qotei na aqa wau kobotosiqa bati 7 onaqa a aqaratej.”

⁵ Osib bunuqna anjam endi nengrenyeb, “Nangi ijo aqarato sawa miligiq gilqasai.”

⁶ Deqa iga qalieonum, aqarato sawa di miligiq gilqajqa bati koboosai unu. Tamo ungasari qudei nanqi miligiq gilqa kere. Tamo ungasari nami Qotei aqa anjam bole quoqnsib gotranyoqneb qaji nanqi aqa aqarato sawa miligiq gilosai.

⁷ Deqa wausau gargekoba gilnaqa Qotei a olo aqarato bati bunuj atej. Agi a Devit aqa medabu na endegsi marej,

“Bini bati endi ningi Qotei aqa medabu quoqniy.

Ningi nunjo are miligi getentaib.”

Devit aqa bati qa Qotei a marej, “Bini bati endi.” Anjam dena iga endegsi osorgeqnu, Qotei a tamo ungasari nanqi aqa aqarato sawa miligiq gilqajqa olo bati bunuj atej.

⁸ Josua na aqarato di Israel nanqi enjrosai. Enjrej qamu Qotei a bunuqna olo bati bunuj atqa marosai qamu.

⁹ Deqa iga qalieonum, Qotei aqa segi tamo ungasari nanjo aqarato bini unu. Iga yori bati gaigai aqarateqnum dego kere.

¹⁰ Iga qalie, tamo a Qotei aqa aqarato sawa miligiq gilqas di a aqa wau kobotosim aqaratqas. Agi Qotei a nami aqa wau kobotosiq aqaratej dego kere.

¹¹ Deqa iga aqarato sawa di miligiq gilqajqa tulan singilaqom. Singilaqasai di ningi qudei Israel nanjo kumbra dauryosib Qotei aqa anjam gotranyosib ulonjo uge.

¹² Qotei aqa anjam a nambile ti unu. Anjam di singila na waueqnu. A serie bul tulan qalat. Deqa anjam dena tamo nanjo are qametnjroqnsiqa nanjo qunun ti tanu ti singa ti miligiq aiyosqnsiqa nanjo areqalo ti nanjo are miligi ti geregere pegiyeqnu.

¹³ Ingi bei a Qotei qa uliqa keresai. Ingi ingi kalil Qotei a atelennej qaji di a na geregere nam atoqnsiq uneqnu. Deqa mondon a na qujai gago kumbra kalil qa iga pegigwas.

Yesus a gago atra tamo gate unu

¹⁴ Gago atra tamo gate unu. A lan qureq oqsiq di unu. A Qotei aqa Niri Yesus. Deqa iga aqa nam boleq di maroqnsim ojesqom.

¹⁵ Iga segi singila saiqoji. Deqa iga na gago une aqa singila kobotqa keresai. Ariya gago atra tamo gate unu agi Yesus. Deqa iga endegsi are qalqasai, Yesus a gago une qa iga aqaryaigwa keresai. Iga degsi are qalqasai. Satan na iga walawalaigoqnsiqa uneq waigwa laqnu. A nami Yesus dego uneq waiyqa maroqnsiq walawalaiyoqnej. Ariya Yesus a segi une saiqoji.

¹⁶ Deqa ijo was, iga Qotei aqa areq gilqajqa ulaqasai. Iga aqa areq giloqnqom. A iga qa are boleiyeqnu deqa iga aqa areq giloqnim a iga qa duloqnqas. Iga gulbe ti soqnim a iga qa are boleiyoqnsim gago gulbe qa aqaryaigoqnqas.

5

Atra tamo gate nanjo wau

¹ Qotei a mandam tamo qudei nanji giltjnroqnsiqa nanji atra tamo gate ateqnu. Atra tamo gate nanjo wau agiende. Nanji na tamo ungasari nanjo une qa aqaryainjrqa maroqnsib wagme inji inji oqnsib Qotei atraiyeqnu.

² Atra tamo gate nanji di iga bul mandam tamo. Nanji dego singila saiqoji unub deqa nanji une yoqnqa kere. Deqa nanji na tamo ungasari powo saiqoji unub qaji nanji ti tamo ungasari Qotei aqa gam groteqnub qaji nanji ti lawo na aqaryainjreqnub.

³ Nanji dego une ti unub deqa nanji tamo ungasari nanjo une qa ti nanjo segi une qa ti are qaloqnsib wagme inji inji oqnsib Qotei atraiyeqnu.

⁴ Tamo lanaj bei a aqa segi areqalo na atra tamo gate sqa keresai. Qotei a segi na atra tamo gate nanji metjnroqnsiqa ñam koba enjreqnu. Agi Qotei a nami Aron metosiq atra tamo gate atej.

⁵ Kristus a dego aqa segi ñam soqtosiq atra tamo gate sqa marosai. Qotei na Kristus giltosiqa atra tamo gate atej. Agi Qotei na nami Kristus endegsi minjej,

“Ni ijo segi Angro.

Bini e ino Abu unum.”

⁶ Osiqa olo anjam bei dego Kristus minjej,

“Melkisedek a atra tamo soqnej

dego kere ni bati gaigai atra tamo sqam.”

⁷ O ijo was, Yesus a mandamq endi sosisqa a singa pulutoqnsiqa Qotei pailyoqnej. A qalieej, Qotei na a oqa kere. Yim a moiqasai. Deqa a singila na Qotei pailyoqnej. A lelenj ti akam ti pailyoqnej. A aqa segi areqalo uratoqnsiqa Qotei aqa sorgomq di soqnej. Deqa Qotei na aqa pailyo quetoqnej.

⁸ Yesus a Qotei aqa Niri. Ariya a jaqatinj koba oqnej dena a powo osiqa Qotei aqa anjam dauryqajqa qalieej.

⁹⁻¹⁰ Qalieosiq deqa a Qotei aqa anjam torei dauryekritej. Deqa Qotei na a giltosiq minjej, “Ni atra tamo gate sqam. Agi Melkisedek a nami atra tamo soqnej dego kere.” Qotei na Yesus degsi minjej deqa Yesus a tamo kalil Qotei aqa anjam dauryeqnub qaji nanji elenqas. Nanji elenqajqa utru agi Yesus qujai. Deqa nanji ñambile gaigai sqab.

Iga angro mom bul sqasai

¹¹ O ijo was kalil, e Yesus aqa wau deqa anjam gargekoba ninji merngwajqa unu. Ariya nunjo areqalo getenjejunu deqa ninji anjam di aqa utru geregere poingwa keresai. Deqa e ninji anjam di merngwajqa bangi koba.

¹² Ninji nami are bulieb bati olekoba gilqo. Deqa ninji Qotei aqa anjam plaltqa kere. Ariya nunjo powo kobaosai unu deqa ninji angro mom munqum uyeqnu dego bul unub. Ninji inji singila uyqa keresai unub. Deqa tamo qudei na olo Qotei aqa anjam utruq na plaltosib ninji merngwab di kere.

¹³ Iga qalie, angro mom nanji munqum segi uyeqnu. Nanji kumbra bole qa gam geregere poinjrosai unu.

¹⁴ Tamo nanji kokbaonub qaji nanji inji singila uyeqnu. Nanji nami bati gargekoba kumbra bole ti kumbra uge ti pegiyoqneb. Deqa nanji areqalo bole ti powo bole ti unub.

6

Iga Qotei qa tariñoqnoqom

¹ Deqa ijo was kalil, iga Kristus aqa anjam nami utruq na quoqnem qaji dena prugosim olo anjam aqa damu dauryoqnoqom. Yim anjam dena iga singilatgoqnoqas. Anjam iga nami utruq na quoqnem qaji di ningi qalie. Anjam agiende. Iga Qotei qa gago areqalo singilatoqa, moiyo qaji kumbra uratosim are bulyoqa,

² yanso oqa, Kristen gate nango gateq di ban atoqa, subq na tigeloqa, Qotei na tamo kalil nangi peginjroqa, tamo qudei nangi namyuwoq di gaigai soqa. O ijo was, Kristus aqa anjam di iga nami utruq na quoqnem. Ariya bini iga anjam dena prugosim olo anjam aqa damu dauryoqnoqom.

³ Qotei na marim iga degyqom.

⁴ O ijo was, ningi qalie. Nungo ambleq di tamo qudei nangi Qotei na areqalo suwantetnrnaqa nangi lan qureq oqwajqa gam bole qalieeb. Nangi Mondor Bole esoqneb.

⁵ Nangi Qotei aqa anjam uyo oneiyoqnsib maroqneb, “Anjam di bolequja.” Nangi Qotei aqa singila mondon brantqas qaji di dego qalieosib ojesoqneb.

⁶ Ariya bati bei tamo nangi di olo ulonosis Qotei aqa anjam qoreiyeb. Deqa nangi bunuqna puluosib are bulyqajqa gam saiinjrej. Nango une dena nangi Qotei aqa Niri olo namburbasq di qamobulosib tamo ungasari kalil nango nangalaq di aqa ñam tulan ugeugeiyeb.

⁷ Tamo deqaji nangi qa e yawo anjam endegsi merngwai. Wau lanja nangi ingi yageqnaqqa awa boqnsiq mandam aqa miligiq aiyeqnu. Aiyeqnaqa Qotei a mandam di boleteqnu deqa ingi bole oqoqnsiq melieqnaqa wau lanja nangi boqnsib ingi oqnsib uyeqnu.

⁸ Ariya sil luwit oqsim ingi kabutnrqas di ingi bole oqwasai. Mandam di ugeqas. Deqa sokiñala Qotei na mandam di torei waliyosim namyuwo na koitqas.

⁹ O gago was bole, anjam singila di iga na ningi merngonum. Ariya iga qalieonum, ningi deqsib padalqasai. Qotei na ningi elenqas.

¹⁰ Qotei a tamo uge sai. A tamo bole. Deqa a nungo kumbra bole kalil unoqnsiq olo are walyosaieqnu. Nungo kumbra bole agiende. Ningi gaigai wau bolequja yoqnsib Qotei tulan qalaqalaiyoqnsib aqa segi tamo ungasari nangi geregereinjreqnub. Ningi nami degyoqneb agi bini ningi degyeqnu.

¹¹ Gago are koba endegsi unu. Ningi kumbra bole di singila na ojoqnsib mondon Qotei na ningi boletngwajqa deqa tariñoqniy.

¹² Ningi asgingaiq. Qotei aqa tamo ungasari nango kumbra agiende. Nangi Qotei qa nango areqalo singilatoqnsib olo asginjrosaieqnu. Deqa mondon nangi ingi bole bole Qotei a nami aqa angro nangi enjrqa marej qaji di oqab. O ijo was, nango kumbra di ningi dego deqsib dauryoqniy.

Qotei aqa anjam a nami Abraham minjej qaji di a na singilatej

¹³⁻¹⁴ Nami Qotei na Abraham minjej, “E ni boletmosiy ino moma nangi tulan kobatnrqai.” Osiqa aqa anjam di singilatej. Mandam tamo nangi na Qotei bunyqa keresai. Deqa Qotei a mandam tamo bei aqa ñam na anjam singilatqa keresai. Deqa a anjam di Abraham minjsiqa aqa segi ñam na anjam di singilatosiq minjej, “E bole mermonum.”

¹⁵ Onaqa Abraham a Qotei aqa anjam di qusiqa aqa areqaloq di atsiq tariñosiq soqnej. A tariñqa asgiyosai. A tariñesosiq bunuqna anjam Qotei na minjej qaji di aqa damu brantonaq unej.

¹⁶ Anjam singilatqa kumbra agiende. Tamo bei na anjam singilatqa osimqa a tamo kobaquja bei aqa ñam na anjam singilatqas. Yim tamo qudei nanngi qusib marqab, “Anjam di bole.” Deqa tamo qudei nanngi anjam di olo uge qa marqa keresai.

¹⁷ Qotei na Abraham minnej, “E ino moma nanngi kobatnjrqai.” Osiqa aqa anjam di singilatej. Aqa kumbra dena a na Abraham aqa moma nanngi osornjrej, a na aqa anjam di olo bulyqa keresai.

¹⁸ Deqa Qotei aqa kumbra aiyel unu. A na anjam di Abraham minnej. Osiqa aqa segi ñam na anjam di singilatej. Aqa kumbra aiyel di unu deqa a na aqa anjam di olo bulyqa keresai. A gisanqa keresai dego. Deqa iga Qotei aqa anjam di gago are miligiq di atsim Qotei aqa jojomq giloqnsim a qa tarinjoqnqom.

¹⁹ Qotei agi iga a qa tarineqnum qaji a anka bul singila koba. Deqa iga Qotei qa gago are miligi singilatoqnsim Warum Tulan Getento Koba gara gainejunu qaji di torei miligiq giloqnqom.

²⁰ Yesus a getento warum di iga qa waqtosiq a segi namoosiq miligiq gilej. Deqa bini a getento warum dia unu. A di sosimqa bati gaigai a gago atra tamo gate sqas. Agi Melkisedek a nami atra tamo soqnej dego kere.

7

Melkisedek a ñam koba ti soqnej

¹ Melkisedek a Salem qure nanngo mandor soqnej. A Qotei Goge Koba aqa atra tamo dego soqnej. Bati deqa Abraham a mandor qudei nanngi ti qotsiq nanngi ñumej. Numsiq olo aqa qureq beqnaqa Melkisedek a gamq di Abraham turosiqa aqa gateq di ban atetosiqa a qa pailyej.

² Onaqa ingi ingi kalil Abraham a mandor nanngoq dena elenjej qaji di a na poto 10 yosiq oto qujai Melkisedek atraiyej. Melkisedek aqa ñam aqa damu agiende, Kumbra Bole Yeqnu Qaji Mandor. Qure ñam Salem aqa damu agiende, Are Lawo. Melkisedek a Salem qure nanngo mandor soqnej deqa aqa ñam aqa damu bei agiende, Are Lawo Qaji Mandor.

³ Melkisedek a abu saiqoji. A ai saiqoji. A moma bei dego saiqoji. Aqa ñambabo bati di iga qaliesai. Aqa moiqaqja bati di dego iga qaliesai. Deqa a Qotei aqa Niri bulosiq a bati gaigai atra tamo unu.

⁴ Melkisedek aqa ñam tulanj kobaquja. E deqa nanngi saingwai. Gago moma utru Abraham a mandor nanngoq dena ingi ingi boledamu elenosiqa poto 10 yosiq oto qujai Melkisedek atraiyej.

⁵ Bunuqna Qotei na Livai aqa moma nanngi minjrej, “Ningi atra tamo sqab.” Agi dal anjam endegsi unu, “Israel nanngi na ingi ingi poto 10 yoqnsib oto qujai Livai aqa moma nanngi atrainjroqnqab.” Israel nanngi Abraham aqa len na ñambabeb. Nanngi Livai aqa moma nanngo was.

⁶ Melkisedek a Livai aqa len sai. Ariya Abraham a ingi ingi poto 10 yosiq oto qujai Melkisedek atraiyej. Atraiyonaqa Melkisedek a Abraham aqa gateq di ban atetosiqa a qa pailyej. Abraham agi nami Qotei na minnej, “E ino moma nanngi kobatnjrqai.”

⁷ Iga qalie, tamo ñam ti nanngi na tamo ñam saiqoji nanngo gateq di ban atetnjroqnsib nanngi qa pailyeqnub.

⁸ Israel nanngi na Livai aqa moma nanngi ingi ingi atrainjreqnub. Livai aqa moma nanngi moreneqnub. Ariya Melkisedek agi Abraham na ingi ingi atraiyej qaji aqa moiqaqja bati nanngi nami nenngrenyosaiqnub. Deqa a bati gaigai sobulejunu.

⁹ Livai aqa moma utru qujai di agi Abraham. Deqa iga endegsi marqom, Livai na ingi ingi di osiq Melkisedek atraiyobulej.

¹⁰ Melkisedek a Abraham gamq di turej bati di Livai a nambabosaisoqnej. Abraham a ingi ingi di Melkisedek atraiyej bati deqa Livai a Abraham aqa jejamu miligiq di soqnej. Bunuqna Livai a Abraham aqa len na nambabej. Deqa iga endegsi marqom, Livai a dego ingi ingi di Melkisedek atraiyobulej.

Yesus a atra tamo gate bunuj unu

¹¹ Livai aqa moma nanqi atra tamo sosib wauoqneb nanjo wau dena tamo ungasari nanqi boletnjrosaioqnej. Nanqi boletnjrej qamu atra tamo bei a olo brantosai qamu. Bole, dal anjam a marej, Livai aqa moma nanqi atra tamo sqab. Dal anjam di Israel nanqi nami esoqneb. Ariya Qotei a olo marnaqa Yesus a gago atra tamo brantej. A Aron bulosiq atra tamo brantosai. A Melkisedek bulosiq atra tamo brantej.

¹² O ijo was, dal anjam a marej, Livai aqa moma nanqi atra tamo sqab. Ariya bunuqna Qotei a nanqi kobotnjrsiq a olo atra tamo bei agi Yesus atej. Qotei aqa kumbra dena a na dal anjam bulyosiq olo dal anjam bei atej.

¹³ Yesus a Livai aqa len na nambabosai. A len bei nanjoq na nambabej. Len nanqi di atraiyqajqa wau nami ojsaioqneb.

¹⁴ Iga qalie, gago Tamo Koba a Juda aqa len na nambabej. Len dena atra tamo nanqi brantqajqa Moses a deqa marosaioqnej.

¹⁵ Yesus a atra tamo bunuj brantosiq Melkisedek bulonaq iga unem. Deqa iga poigeqnu, atra tamo bunuj dena atra tamo kalil nami soqneb qaji nanqi tulan bunjrejunu.

¹⁶ Dal anjam a marej, atra tamo nanqi Livai aqa len na brantqab. Ariya Yesus a gam bei na atra tamo brantej. A nambale ti singila ti unu. A gaigai degsim sqas. Gam dena a atra tamo brantej.

¹⁷ Agi Qotei na nami Kristus endegsi minjej,
“Melkisedek a atra tamo soqnej
dego kere ni bati gaigai atra tamo sqam.”

¹⁸ O ijo was, anjam dena iga poigeqnu, dal anjam nami soqnej qaji di singila saiqoji. Dal anjam dena iga aqaryaigwa keresai. Deqa Qotei na dal anjam di taqal waiyej.

¹⁹ Dal anjam dena iga boletgosaioqnej deqa Qotei na dal anjam di taqal waiyosiq a olo gam bunuj waqtetgej. Gam bunuj di tulan bolequja. Gam dena dal anjam namij di tulan bunyejunu. Deqa iga gam bunuj di dauryosim Qotei aqa areq giloqnsim a qa tariñoqnqom.

²⁰⁻²¹ Qotei na Yesus giltosiq minjej, “Ni atra tamo sqam.” Degsi minjsiq aqa anjam di singilatej. Atra tamo nami soqneb qaji nanqi dego Qotei na giltjroqnsiq minjroqnej, “Ningi atra tamo sqab.” Ariya aqa anjam di singilatosaiqnej. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu,

“Tamo Koba a na Kristus endegsi minjej,

‘Ni bati gaigai atra tamo sqam.’

Osiqa aqa anjam di singilatej. Deqa aqa anjam di a olo uratqa keresai.”

²² Deqa iga qalieonum, Qotei aqa anjam bunuj di tulan bolequja. Di kiyaga? Yesus a segi na anjam di gereiyej deqa. Anjam dena dal anjam namij tulan bunyejunu.

²³ Nami tamo gargekoba nanqi atra tamo soqneb. Nanqi moreñoqneb deqa nanqi gaigai atra tamo sq a keresai.

²⁴ Ariya Yesus a gaigai sqas deqa a gaigai atra tamo sosim wauoqnqas. Tamo bei na aqa sawa oqa keresai.

²⁵ Deqa tamo ungasari Yesus aqa ñam na Qotei aqa areq gileqnub qaji nanqi Yesus na torei elenqa kere. Di kiyaaqa? A gaigai nambile sosisq nanqi qa Qotei pailyeqnu.

²⁶ Yesus a atra tamo gate deqaji unu deqa a na iga tulan aqaryaigwa kere. A gaigai Qotei aqa segi kumbra boleq di sosisq dauryeqnu. A une bei saiqoji. A Qotei aqa namgalaq di tamo tulan bolequja. Qotei na a osi oqsiq lan qureq di awotej unu. Deqa a une tamo nanqo ambleq di sosai. A isaq di unu.

²⁷ Atra tamo gate nami qaji nanqi bati gaigai wagme ingi ingi oqnsib Qotei atraiyeqnub. Mati nanqi nanqo segi une qa wagme ingi ingi oqnsib Qotei atraiyeqnub. Osib olo tamo ungasari nanqo une qa dego Qotei atraiyeqnub. Ariya Yesus a wau degyosaieqnu. A bati qujai qa aqa segi jejamu nambile sonaq osiqa Qotei atraiyej.

²⁸ Dal anjam a nami marej, mandam tamo nanqi atra tamo gate sqab. Tamo nanqi di singila saiqoji. Ariya bunuqna Qotei na olo anjam bei marsiqa anjam di singilatej. Anjam di aqa damu agiende. A na aqa segi Niri torei keretosiqa a atra tamo gate atej. Deqa a bati gaigai atra tamo gate sqas.

8

Yesus a lan qureq oqsiq dia atra tamo gate unu

¹ Ijo anjam di aqa utru agiende. Atra tamo gate deqaji unu. Di Yesus qujai. A lan qureq oqsiq Mandor Koba aqa ban woq di awejunu.

² A lan qure qaji atra talq di atraiyo wau ojeqnu. Atra tal di Qotei aqa segi tal bole. Tamo bei na tal di atosai. Tamo Koba a segi na tal di atej.

³ Atra tamo gate nanqo wau di ningi qalie. Nanqi wagme ingi ingi oqnsib Qotei atraiyeqnub. Deqa Yesus a dego atra tamo gate sosisq aqa segi jejamu osiqa Qotei atraiyej.

⁴ Yesus a mandamq endi so qamu a atra tamo sosai qamu. Di kiyaaqa? Livai aqa moma nanqi segi mandamq endi atra tamo sosib wagme ingi ingi Qotei atraiyeqnub. Dal anjam a degsi unu.

⁵ Livai aqa moma nanqi gaigai mandam qaji atra tal miligiq di waueqnub. Atra tal dena lan qure qaji atra tal iga lan suwi osorgeqnu. Moses a nami atra tal di atqa laqnaqa Qotei na tal sigitosiqa Moses osoryonaqa degsi atej. Agi Qotei na Moses endegsi minjej, “E mana goge dia atra tal sigitosim ni osormem. Deqa ni atra tal ti aqa ingi ingi kalil ti degsim gereiyime.” Qotei na nami Moses degsi minjej.

⁶ Ariya bini Yesus a atraiyo wau ojeqnu di wau tulan bolequja. Aqa wau dena atra tamo nami qaji nanqo wau tulan bunyejunu. Yesus a Qotei aqa anjam bunuj singilatqa osiqa iga Qotei ti gago ambleq di tigelesosiqa yeba waiyej unu. Deqa anjam bunuj dena anjam namij di tulan bunyejunu. Ingi bole bole bunuj Yesus na iga egwa marej qaji dena ingi bole bole namij dego tulan bunyejunu.

Anjam bunuj a na anjam namij tulan bunyejunu

⁷ O ijo was ningi are qaliy. Anjam namij dena iga aqaryaigwa kere qamu Qotei a olo anjam bunuj marosai qamu.

⁸ Ariya Tamo Koba a na tamo ungasari nanqo une babetnjrsiqa endegsi marej, “Ningi quiy. E bati atonum unu. Bati di brantimqa e anjam bunuj qosisiy Israel nanqi ti Juda nanqi ti minjrit nanqi qusib dauryqab.

⁹ Ijo anjam bunuj di anjam namij dego sai. E nanqo moma nanqi Isip sawaq dena joqsim gilsim mana goge dia ijo anjam namij nanqi enjrem. Bati deqa nanqi ijo anjam di dauryqa uratosib gotranjoqneq deqa e na kamba nanqi qoreinjrem.

¹⁰ Ijo anjam bunuj agiende. Bati bei brantimqa e na ijo dal anjam kalil osiy Israel nango areqaloq di atqai. Osiy nango are miligiq di dego nengrenjyqai. Deqa e nango Qotei soqnit nangi ijo segi tamo ungasari sqab.

¹¹ Sosib bati deqa nangi kalil e qa geregere qalieqab. Deqa nangi olo bunuqna nango was nangi endegsi minjrqsai, 'Ningi Tamo Koba a qa qalieoiy.' Degsi minjrqsai. Nangi kalil e qa qalieqab. Tamo ñam ti tamo ñam saiqoji nangi ti kalil e qa qalieqab.

¹² Di kiyaqa? E nangi qa dulosiy nango une kobotetnjrqai. Deqa bunuqna e nango une qa olo are qalqasai." Tamo Koba a nami degsi marej.

¹³ Agi Qotei a marej, "E anjam bunuj qosqai." A degsi marej deqa iga qalieonum, anjam a nami qosej qaji di olo namijej. Deqa anjam di sokiñalayosim torei koboqas.

9

Atra tamo gate nami qaji nangi wagme aqa len atraiyeqñub

¹ Israel nangi anjam namij dauryoqñeb bati deqa nangi mandam qaji atra talq di Qotei qa louoqñeb.

² Atra tal di jagwa oqajqa tal bul. Tal miligiq di warum bei soqnej. Warum di aqa ñam "Getento Warum." Warum miligiq di nangi lam ti atra bijal ti atraiyqa bem ti atnab soqnej.

³ Getento warum qoreq di nangi gara kobaquja bei gainteb. Gara aqa qoreq di warum bei soqnej. Warum di aqa ñam "Warum Tulan Getento Koba."

⁴ Qa sum koitib qurem quleqwajqa deqa marsib atra bijal gol na gereiyosib warum dia atnab soqnej. Qotei aqa dal anjam so qaji nam monqum dego warum dia soqnej. Nam monqum aqa qalaq di gol na walateb. Nam monqum miligiq di lan qure qa ingi uyo Qotei na nami Israel nangi anainjrej qaji di tabirq di atnab soqnej. Tabir di dego gol na gereiyeb. Nam monqum miligiq di Aron aqa walwelqa toqon nami qenjilitej qaji di atnab soqnej. Menin aiyel Qotei a nami nango quraq di aqa dal anjam nengrenjey qaji di dego nam monqum miligiq di atnab soqnej.

⁵ Nam monqum aqa quraq di lan angro aiyel nango sigito qunun atnab soqnej. Lan angro aiyel nangi di Qotei aqa singila sigitoqñsib unub. Nango bari na nam monqum di kabutesoqnej. Nam monqum aqa qura di tamo ungasari nango une kobotetnjrqajqa sawa. Bini e ingi ingi kalil deqa anjam koba marqasai.

⁶ Ingi ingi kalil deqaji atra tal miligiq di atnab sonabqa atra tamo nangi bati gaigai atra tal miligiq giloqñsibqa warum dia Qotei louqajqa wau yeqñub.

⁷ Ariya atra tamo gate a segi bati qujai qa wausau gaigai Warum Tulan Getento Koba di miligiq giloqñsiqa aqa segi une qa ti tamo ungasari nango une qa ti len oqñsiqa Qotei atraiyeqñu. Tamo ungasari nangi di powo bole ti sosai deqa nangi une yeqñub.

⁸ O ijo was kalil, Mondor Bole na iga endegsi osorgeqñu, atra tal namij sonaqa iga Warum Tulan Getento Koba di miligiq gilqajqa gam getenjejunu.

⁹ Atra tal dena kumbra bunuj bini branteqñu qaji di iga lanja suwi osorgeqñu. Tal dia atra tamo nangi wagme ingi ingi oqñsib Qotei atraiyeqñub. Ariya wagme ingi ingi dena tamo ungasari Qotei qa loueqñub qaji nango are miligi gereiyetnjrqqa keresai. Deqa nangi endegsi qalieqa keresai, "Bole, Qotei na gago une kobotetgekritqo." Degyqa keresai.

¹⁰ O ijo was, anjam namij di a ingi uyo qa ti ya uyo qa ti yanso oqajqa ti jejamu ingi ingi qa ti segi mareqñu. Qotei na Israel nangi anjam namij di

enjurej. Di kiyaaqa? Nangi anjam di dauryosib soqnib bunuqna a na olo gam bunuj gereiyqas.

Kristus na aqa segi len osiqa Qotei atraiyej

¹¹ Ariya Kristus a brantosiqa a gago atra tamo gate sosiqa ingi bole bole Qotei na mondon iga egwas qaji di osiqa lan qure qa atra tal miligiq gilej. Atra tal di tulan bolequja. Atra tal dena mandam qaji atra tal tulan bunyejunu. Mandam tamo nangi na lan qure qaji atra tal di gereiyosai.

¹² Kristus a makau ti kaja du du ti nango len osiqa atra tal di miligiq gilosai. A aqa segi len osiqa bati qujai qa atra tal di miligiq gilej. Aqa wau dena a gago uneq na iga olo awaigej deqa iga nambile gaigai sqom.

¹³ Atra tamo nami qaji nangi makau ti kaja du du ti nango len oqnsib Qotei atraiyeqnub. Osib makau nango damu koiteqnab skuleqnaq sum oqnsib tamo ungasari nango gateq di bilenteqnub. Nangi na tamo ungasari une ti unub qaji nango jejamu yansetnjqajqa marsib kumbra degyeqnub.

¹⁴ Ariya Kristus aqa len na wagme nango len tulan bunyejunu. Kristus a jiga bei saiqoji. A gago jejamu yansetgosai. A gago are miligi yansetgej. Mondor gaigai sqas qaji a na Kristus singilatonaqa aqa segi nambile osiqa Qotei atraiyej. Osika aqa len aiyej qaji dena gago are miligi yansetgej. Deqa iga qalieonum, iga Qotei aqa namgalaq di une saiqoji unum. Deqa iga moiyo qaji kumbra kalil uratqom. Osim Qotei nambile gaigai unu qaji a qa are qaloqnsim wauetoqnqom.

Kristus aqa len na anjam bunuj singilatej

¹⁵ Yesus aqa len aiyej qaji dena iga bole aqaryaigej. Deqa iga Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji unum. Yesus a na Qotei aqa anjam bunuj singilatqa osika iga Qotei ti gago ambleq di tigelesosiqa yeba waiyej unu. Nami iga anjam namij aqa sorgomq di sosim bati deqa iga une yoqnsim laqnem. Onaqa Yesus a iga qa moisiq dena a iga olo awaigosika gago une kobotetgej. Deqa iga ti tamo ungasari kalil Qotei na metnjreqnu qaji nangi ti nambile gaigai sqom. Qotei a nami marej, “E na nambile di ijo segi angro tintin nangi enjrqai.”

¹⁶ E mandam tamo nango kumbra qa merngwai. Tamo bei a qalieqo, a bunuqna moiqas. Deqa a pepa bei osim aqa angro nangi aqa ingi ingi kalil oqajqa marsim nango nam nengrenyim sqas. A moiyoaisoqnimqa aqa angro nangi aqa ingi ingi oqa keresai. A moiylimqa nangi aqa ingi ingi oqab.

¹⁷ Tamo di a nambile soqnimqa aqa anjam nengrenyej qaji di a lanja sqas. Ariya a moiylimqa aqa anjam di singila ti sqas.

¹⁸ Dego kere nami atra tamo nangi anjam namij singilatqa osibqa nangi na wagme nangi nimeqnab nango len aiyoqnej.

¹⁹ Agi Moses a dal anjam kalil plaltosiq tamo ungasari nangi minjrsiq koboonaqa a na makau ti kaja du du ti nango len osiqa ya ti sil lent ti namtan aqa dani aqa nam hisop de ti turtosiq tamo ungasari nango gateq di bilentej. Osika Qotei aqa lou gara nengren aqa qoreq di dego bilentej. Sil lent di kaja du du nango jungum na gereiyo qaji.

²⁰ Moses a len bilentosiq marej, “Len endi aisiq Qotei aqa anjam singilatqo. Agi Qotei a nami ningi endegsi merngej, ‘Ningi anjam di dauryiy.’ ”

²¹ Osika Moses a olo len bilentonaqa atra tal ti atraiyqajqa ingi ingi ti nangoq dego aiyej.

²² Deqa iga qalieonum, len na ingi ingi kalil yansqas. Len aiqasai di Qotei na tamo ungasari nango une kobotqasai. Dal anjam a degsi marqo.

Kristus a gago une kobotqa marsika aqa segi jejamu Qotei atraiyej

²³ Atra tal namij aqa ingi ingi dena lan qaji ingi ingi lanja sigitejunu. Atra tamo nanngi na wagme nanngo len oqnsib dena ingi ingi di yanseqnub. Ariya wagme nanngo len na lan qaji ingi ingi yansqa keresai. Len tulan boledamu na segi lan qaji ingi ingi yansqas.

²⁴ Iga qalie, Kristus a mandam qaji atra tal miligiq gilosai. Mandam qaji atra tal di tamo nanngi na ateb. Tal di Qotei aqa atra tal bole lanja sigitejunu. Kristus a lan qureq oqej deqa bini a Qotei aqa areq di sosisa iga qa waueqnu.

²⁵ Atra tamo gate nami qaji a wausau gaigai wagme nanngo len oqnsiq Warum Tulan Getento Koba di miligiq gileqnu. A aqa segi len osaieqnu. A wagme nanngo len oqnsiq miligiq gileqnu. Ariya Yesus a degyosaieqnu. A lan qureq oqsiq bati qujai qa aqa segi jejamu osiq Qotei atraiyej. A bati gargekoba degyosaioqnej.

²⁶ A bati gargekoba degyoqnej qamu Qotei na nami mandam atej bati deqa a jaqatin oqnsiq bosi bosiq agi bini olo jaqatin eqnu qamu. Ariya diño bati jojomqo deqa Kristus a bati qujai qa mandamq aisiq gago une kobotqa marsiq aqa segi jejamu osiq Qotei atraiyej.

²⁷ Iga qalie, tamo kalil nanngi bati qujai qa moiyeqnu. Mondon nanngi Qotei aqa ulatamuq di brantib a nanngo une qa nanngi peginjrqas.

²⁸ Dego kere Kristus a bati qujai qa tamo gargekoba nanngo une qoboiyet-njrqqa marsiq aqa segi jejamu osiq Qotei atraiyej. Ariya mondon a lan qureq na bqas. Bati deqa a na tamo ungasari nanngo une olo qoboiyetnjrqasai. A bosim tamo ungasari a qa tariyeqnu qaji nanngi torei elenqas.

10

Wagme nanngo len na gago une kobotqa keresai

¹ Moses aqa dal anjam aqa wau agiende. Dal anjam na ingi bole bole Qotei a mondon iga egwas qaji di iga lanja suwi osorgeqnu. Damu osorgosaieqnu. Atra tamo gate nanngi wagme ingi ingi oqnsib wausau gaigai Qotei atraiyeqnu deqa iga qalieonum, dal anjam na tamo ungasari Qotei aqa areq gileqnu qaji nanngi torei boletnjrqqa keresai.

² Wagme ingi ingi dena tamo ungasari Qotei qa loueqnub qaji nanngo une yansetnjrqqa kere qamu atra tamo gate nanngi na olo atraiyosai qamu. Deqa tamo ungasari nanngi nanngo une qa olo are gulbeinjrosai qamu.

³ Ariya atra tamo gate nanngi wausau gaigai wagme ingi ingi di oqnsib Qotei atraiyeqnu. Deqa tamo ungasari nanngi nanngo une qa olo are qaloqnsib are gulbe ti unub.

⁴ Kumbra di aqa utru agiende. Makau ti kaja du du ti nanngo len na tamo ungasari nanngo une kobotetnjrqqa keresai bole sai.

⁵ Deqa Kristus a mandamq aiqa osiq endegsi pailyej, “O Abu, ni atraimqajqa wagme ingi ingi qa arearetmosaieqnu. Deqa e ijo segi jejamu osiy ni atraimqai. Ijo jejamu di agi ni na e gereiyetbem.

⁶ O Abu, atra tamo nanngi na tamo ungasari nanngo une qa aqaryainjqqa maroqnsib wagme ingi ingi oqnsib namyuwo na koitoqnsib ni atraimaqnu. Ni ingi ingi deqa arearetmosaieqnu.

⁷ Deqa e ni endegsi pailmonum,

‘O Qotei, e bonum.

Agi nami anjam degsib e qa nengrenyeb.

Bini e ino areqalo dauryqa bonum.’ ” Kristus a mandamq aiqa osiq degsi Qotei pailyej.

⁸ Agi Kristus a namoqna pailyej, “O Abu, ni atraimqajqa wagme ingi ingi qa arearetmosaieqnu. Atra tamo nanngi na tamo ungasari nanngo une qa

aqaryainjrqa maroqnsib wagme ingi ingi oqnsib namyuwo na koitoqnsib ni atraimeqnub. Ni ingi ingi deqa arearetmosaieqnu.” O ijo was, dal anjam a nami atraiyqajqa ingi ingi deqa marej.

⁹ Ariya bunuqna Kristus a olo pailyej, “O Qotei, e ino areqalo dauryqa bonum.” A degsi pailyej deqa iga qalieonum, a kumbra namij di taqal waiyosiq a olo kumbra bunuj atej.

¹⁰ Yesus Kristus a Qotei aqa areqalo dauryosiq deqa a bati qujai qa aqa segi jejamu osiq a Qotei atraiyej. Wau dena Yesus na iga elenjosiq a Qotei aqa segi kumbra boleq di atej.

Yesus aqa len na gago une kobotetgej

¹¹ Atra tamo kalil nanqi bati gaigai atra tal miligiq giloqnsibqa nanjo wau yeqnub. Nanqi bati gargakoba wagme ingi ingi oqnsib Qotei atraiyeqnub. Ingi ingi dena tamo ungasari nanjo une kobotetnjrqqa keresai.

¹² Ariya Kristus a bati qujai qa gago une kobotqa marsiq aqa segi jejamu osiq a Qotei atraiyej. Osiqa lan qureq oqsiiq dia Qotei aqa ban woq di awoej. Deqa aqa atraiyo wau di gaigai sqas.

¹³ A Qotei aqa ban woq di awesosiqa mondon Qotei na aqa jeu tamo kalil nanqi osim aqa singaq di koroinjrqa deqa tariñeqnu.

¹⁴ Yesus a bati qujai qa aqa segi jejamu osiq a Qotei atraiyej. Wau dena a na tamo ungasari a nami Qotei aqa segi kumbra boleq di atej qaji nanqi torei boletnjrej. Deqa nanqi bati gaigai une saiqoji sqab.

¹⁵ Anjam deqaji Mondor Bole na dego iga mergeqnu. Agi a endegsi mergeqnu,

¹⁶ “Tamo Koba a marej, ‘Ijo anjam bunuj agiende. Bati bei brantimqa e na ijo dal anjam kalil osiy tamo ungasari nanjo are miligiq di atqai. Osiy nanjo areqaloq di dego nenngrenjyqai.’ ”

¹⁷ Osiqa olo anjam bei dego totoryosiq endegsi marej, “E nanjo une kobotetnjrqai deqa bunuqna e nanjo une qa olo are qalqasai.”

¹⁸ O ijo was, Qotei na gago une torei kobotej deqa atraiyo ingi bei na gago une olo kobotqa keresai bole sai.

Iga Warum Tulan Getento Koba di miligiq gilqa kere

¹⁹ O ijo was kalil, Yesus aqa len aiyej qaji dena gago une kobotetgej. Deqa iga Warum Tulan Getento Koba di miligiq giloqnqom. Iga ulaqasai. Warum di agi Qotei aqa atra talq di unu.

²⁰ Yesus a segi na nambile qa gam bunuj waqtetgosiq a segi namoosiq warum di miligiq gilsiq gara gainejunu qaji dena torei miligiq gilej. Gara di Yesus aqa segi jejamu.

²¹ Gago atra tamo gate unu agi Yesus. Deqa a na Qotei aqa tamo ungasari kalil nanqi taqatnjreqnu.

²² A gago kumbra uge kalil qa are qalsiq aqa segi len bilentonaga aisiq gago are miligi yansetgej. Deqa iga ya na yanso em. Yesus aqa wau dena iga qalieonum, iga Qotei aqa namgalaq di une saiqoji unum. Deqa kumbra gisan kalil gago are miligiq di unu qaji di iga taqal waiyqom. Osim Qotei qa gago areqalo torei singilatosim aqa areq giloqnqom.

²³ Iga qalie, ingi bole bole Qotei a nami iga egwa marej qaji di a na egwas. A uratqasai. Deqa iga Qotei aqa nam singila na ojsim boleq di maroqnsim ingi bole bole deqa tariñoqnqom. Iga areqalo aiyeitqasai.

²⁴ Iga gago Kristen was nanjo are tigeltetnjroqnmqa nanqi qalaqalaiyo kumbra ti kumbra bole bole ti dauryoqnqab.

²⁵ Osim iga Qotei aqa ñam qa korooqnqom. Iga kumbra di uratqasai. Kristen was qudei nanngi koroqajqa asginjreqnu. Deqa iga nanngi singilatnjroqnqom. Ningi qalie, Yesus a olo bqajqa bati jojomqo.

Iga Qotei aqa Niri qoreiyqasai

²⁶ Ningi quiy. Iga Yesus aqa anjam bole qalieonum deqa bunuqna iga diqosim gago segi areqalo na une yoqnqasai. Yoqnqom di Qotei na gago une kobotetgwasai. Osim atraiyqajqa ingi bei iga egwasai.

²⁷ Iga une yoqnqom di iga pegigwajqa bati qa ulaosim tarinqom. Pegigwajqa bati deqa Qotei na aqa jeu tamo kalil nanngi ojelenosim namyuwo kankan kobaq di breinjrqas.

²⁸ Iga qalie, tamo bei a Moses aqa dal anjam gotranyimqa tamo aiyel kiyo tamo qalub kiyo aqa une unsib boleq di maribqa tamo ungasari nanngi a qa dulqasai. Nanngi a qalib moiqa.

²⁹ Ariya tamo bei a Qotei aqa Niri qoreiyosim aqa ñam ugeugeiyqas di aqa une deqa a gulbe tulan kobaquja oqas. Aqa gulbe dena dal anjam gotranyo qaji tamo aqa gulbe tulan bunyqas. Tamo di a nami Qotei aqa anjam bunuj Yesus aqa len na singilatej qaji di dauryoqnej. Osiqa a Qotei aqa segi kumbra boleq di soqnej. Ariya a olo Yesus aqa len di ugeugeiyosim Qotei aqa Mondor iga qa are boleiyeqnu qaji aqa ñam ugetqas di a gulbe tulan kobaquja oqas.

³⁰ Iga qalieonum, Qotei a nami endegsi marej, “Tamo nanngo une kalil e segi na kambatosiy awai uge enjrqai. Di ijo segi wau.” Osiqa marej, “Tamo Koba a na aqa tamo ungasari nanngo une qa peginjrqas.”

³¹ O ijo was, Qotei nambile unu qaji a na tamo bei nolakotqas di a tulan ulaugotqas.

Nunngo areqalo Yesus qa singilateqnub qaji di geregere ojesoqniy

³² Ningi are qaliy. Nami Qotei a nunngo areqalo suwantetngonaqa bati deqa jeu tamo nanngi na gulbe ti jaqatin ti gargekoba ningi engoqneb. Engoqneb ningi singila na tigeloqnsib gulbe di gotranyoqneb.

³³ Jeu tamo nanngi dena nunngo Kristen was qudei nanngi joqoqnsib tamo ungasari kalil nanngo namdamuq di tigeltjroqnsib nanngo ñam misilinyoqnsib nanngi ugeugeinjroqneb. Yeqnab ningi na nunngo Kristen was nanngi di beternjroqnsib singilatnjroqneb.

³⁴ Jeu tamo nanngi dena nunngo Kristen was qudei nanngi ojoqnsib tonto talq di breinjreqnab sonabqa ningi na tonto tamo nanngi deqa are qaloqnsib nanngi geregereinjroqneb. Bati di jeu tamo nanngi dena ningi qudei nunngo ingi ingi yaingoqneb. Ariya ningi deqa are ugeingosaioqnej. Ningi areboleboleingqnej. Di kiyaga? Ningi qalie, ingi di laja mandam qaji ingi. Ingi bati gaigai sqas qaji di tulan bolequja. Mondon ningi ingi di oqab. Di ningi qalie.

³⁵ Kumbra bole ningi nami yoqneb qaji deqa olo are qaloqnsib yoqniy. Osib nunngo areqalo Yesus qa singilateqnub qaji di geregere ojesoqniy. Ningi olo urataib. Ningi uratqasai di mondon ningi awai tulan boledamu oqab.

³⁶ Ningi nunngo gulbe kalil qoboioqnsib singila na tigelesoqniy. Ningi degyqab di Qotei na ningi singilatngimqa ningi aqa areqalo dauryekritosib mondon ingi bole bole a nami ningi engwa marej qaji di ningi oqab.

³⁷ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Sokiñala tamo bunuqna bqas qaji di a bqas. Deqa a tarinsokobaiyqasai. A urur boqujatqas.

³⁸ Ijo segi tamo ungasari bole nanngi e qa nanngo areqalo singilatqab di nanngi nambile sqab. Nanngi na e qoreibqab di e nanngi qa areboleboleibqasai.”

³⁹ O ijo was, iga Qotei qoreiyosim padalqasai. Tamo qudei nanği degye-qnub. Ariya iga tamo deqaji sai. Iga Qotei qa gago areqalo singilato qaji tamo. Deqa iga nambile gaigai sqom.

11

Iga Qotei qa gago areqalo singilatqajqa kumbra

¹ Iga Qotei qa gago areqalo singilateqnum di aqa utru agiende. Iga qalieonum, ingi bole bole Qotei a nami iga egwa marej qaji di iga oqajqa tarinsoqnimqa a na egwas. Iga gago namdamu na ingi di unqa keresai di ungum. Iga ingi di oqom.

² Qotei aqa tamo ungasari nami soqneb qaji nanği a qa nango areqalo singilatoqneb deqa a nanği qa maroqnej, "Nanği tamo bolequja."

³ O ijo was, iga Qotei qa gago areqalo singilateqnum deqa iga endegsi poigeqnu, bole, Qotei a anjam segi marnaqa lan ti mandam ti brantej. Ingi ingi iga unqa keresai qaji di Qotei na elenjsiqa dena a ingi ingi kalil iga uneqnum qaji di gereinjrej. Iga degsi poigeqnu.

Abel na Enok na Noa na nanği qalub Qotei qa nango areqalo singilateb

⁴ Abel a Qotei qa aqa areqalo singilatosiq deqa a ingi bei Qotei atraiyonaqa Qotei a ingi deqa tulan arearetej. Kein a dego ingi bei Qotei atraiyej. Ariya Qotei a Kein aqa atraiyo ingi deqa arearetosai. Kumbra dena iga osorgeqnu, Abel a Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji soqnej. Abel a moiyej ariya a Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa bini a Qotei aqa anjam iga mergobuleqnu.

⁵ Enok a dego Qotei qa aqa areqalo singilatej. Deqa a moiynosai. A nambile sonaqa Qotei na a osiq lan qureq oqej. Oqnaqa tamo ungasari nanği a qa namoqneb a olo unosai. Kumbra dena iga osorgeqnu, Qotei na Enok lan qureq osi oqosaisosiqa a Enok aqa kumbra qa tulan arearetoqnej.

⁶ O ijo was, ningi Qotei aqa areq gilqa osibqa ningi mati a qa nungo areqalo singilatosib endegsib mariy, "Bole, Qotei a unu. Deqa iga a qa namosim gilsim itonam a na awai boledamu egwas." O ijo was, ningi degsib marqab di Qotei a ningi qa tulan arearetqas. Tamo nanği Qotei qa nango areqalo singilatqasai di a nanği qa arearetqa keresai.

⁷ Noa a dego Qotei qa aqa areqalo singilatej. Deqa Qotei na minjej, "E bunuqna awa qarinyit bosim mandam kalil keretqas. Deqa ni qobun gereiyime." Noa a awa unosaisosiqa a Qotei aqa anjam di dauryosiqa aqa angro nanği ti aqa unja a ti padalaib deqa qobun gereiyej. Aqa kumbra dena a na tamo ungasari kalil mandamq di soqneb qaji nango une babetnjrej. A Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej.

Abraham Sara wo nanği Qotei qa nango areqalo singilateb

⁸ Abraham a dego Qotei qa aqa areqalo singilatej. Deqa Qotei na Abraham metonaqa a Qotei aqa anjam dauryosiqa mandam mutu bei Qotei na a yqajqa minjej qaji deq gilej. A sawa qabitqas kiyo di a qalieosaisosiqa gilej.

⁹ A Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa a gilsiq mandam mutu dia brantosiqa yaun tamo soqnej. Mandam mutu di agi Qotei na a yqajqa minjej. A di sonaqa Qotei na minjej, "Mondon e na ino moma nanği mandam mutu endi enjrqai." Onaqa Abraham a mandam mutu dia laqnsiqa jagwa oqajqa tal gereiyocnsiqa di njeioqnej. A na Aisak Jekop wo nanği joqsiqa koba na soqneb.

Qotei na nanġi aiyel dego minjrej, “Mondon e na nunġo moma nanġi mandam mutu endi enjrqai.”

¹⁰ Abraham a lan ġureq oqsim dia sqajqa deqa are qaloqnsiq tariñoqnej. Lan ġure di bati gaigai sqas. Lan ġure agi Qotei a segi na gereiyej unu.

¹¹ Abraham aqa njan Sara a dego Qotei qa aqa areqalo singilatej. Deqa a tulan qeliosiq marej, “Bole, e angrotqai. Anjam Qotei na merbej qaji di a uratqasai. A dauryqas.” Sara a degsi marej deqa Qotei na aqa miligi gereiyetonaqa a gumannej.

¹² Abraham a dego qeliosiq a moiqajqa bati jojomonaqa Qotei na a singila yonaqa a angro mel qujai nambabtej. Onaqa bunuqna aqa moma nanġi tulan gargekobaeb. Bongar tulan gargekoba unub dego kere Abraham aqa moma nanġi ulul bul tulan gargekobaeb. Deqa sisiyqa keresai.

¹³ O ijo was, Abel na Enok na Noa na Abraham na Sara na nanġi kalil Qotei qa nango areqalo singilatesosib morenej. Nanġi mandamq endi sosibqa ingi bole bole Qotei a nami nanġi enjrqai minjrej qaji di nanġi osai. Nanġi ingi di oqajqa tariñesosibqa isaq na ingi di unsib deqa areboleboleinjrej. Deqa nanġi maroqneb, “Iga mandamq endi so boleiyqasai. Iga mandamq endi yaun tamo bulosim sokiñala sosim bunuqna iga mandam endi uratqom.”

¹⁴ O ijo was, iga qalieonum, tamo unġasari anjam degsib mareqnub qaji nanġi nango segi sqajqa sawa boleq oqwajqa are qaleqnub.

¹⁵ Nanġi nango ġure utruq olo aiqajqa deqa are qaleb qamu nanġi puluosib aiyeb qamu.

¹⁶ Ariya nanġi nango ġure utruq olo aiqajqa are qalosaieqnub. Nanġi sawa tulan boledamu agi lan ġureq di unu qaji deq oqwajqa are qaleqnub. Tamo unġasari nanġi dena Qotei endegsib minjeqnub, “Ni gago Qotei.” Yeqnaqa Qotei a nango Qotei sqajqa jemaiyosaieqnu. Nanġi a qa nango areqalo singilateqnub deqa a nango ġure agi lan goge dia gereiyetnjrej unu.

¹⁷ Abraham a Qotei qa aqa areqalo bole singilatej kiyo sai kiyo di Qotei a tenemtqa osiq endegsi minnej, “Ni ino segi angro qujai Aisak qalsim e atraibe.” Onaqa Abraham a Qotei aqa anjam di uratosai. Bole, Qotei na nami minnej, “E na ino moma nanġi mandam mutu endi enjrqai.” Ariya a Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa a Aisak osiq Qotei atraiyqa gilej.

¹⁸ Agi Qotei a nami Abraham minnej, “Aisak aqa len na ino moma nanġi bumbranjqab.”

¹⁹ Abraham a Aisak qalqa osiq endegsi are qalej, “E Aisak qalitqa, unġum, Qotei na a olo subq na tigeltqa kere.” Abraham a degsi are qalsiq sonaqa Qotei na saidyej, “Ni Aisak qalaim.” Deqa iga yawo anjam endegsi marqom, Qotei na Aisak subq na tigeltobulosiq olo Abraham yej.

Aisak na Jekop na Josep na nanġi qalub Qotei qa nango areqalo singilateb

²⁰ Aisak a dego Qotei qa aqa areqalo singilatosiq Jekop Iso wo nango gateq di aqa ban atetnjrsiq nanġi qa pailyosiq kumbra bunuqna nanġoq di brantqas qaji deqa nanġi minjrej.

²¹ Jekop a dego Qotei qa aqa areqalo singilatosiq Josep aqa angro aiyel nango gateq di aqa ban atetnjrsiq nanġi qa pailyej. A tulan qeliosiq moiq jojomosiq deqa a na aqa walwelqa toqon ojsiq singa pulutosiq Qotei qa louej.

²² Josep a dego Qotei qa aqa areqalo singilatosiq deqa a tulan qeliosiq moiq jojomosiq a na aqa was nanġi endegsi minjrej, “Niġi na nunġo moma agi Israel nanġi minjribqa bunuqna nanġi Isip sawa uratoqnsibqa bati deqa nanġi ijo tanu osi gilqab.”

Moses a Qotei qa aqa areqalo singilatej

²³ Ariya Moses aqa ai abu nangi dego Qotei qa nango areqalo singilateb. Deqa Moses a nambabonaqa nangi a osib bai qalub a ulitonab soqnej. Nangi qalieeb, Moses a angro tulan bolequja. Nangi Isip nango mandor koba ulaiyosai deqa nangi aqa anjam gotranjosib Moses ulitonab soqnej.

²⁴ Sosiqa tamo kobaqujaonaqa Isip tamo ungasari nangi na minjoqneb, “Ni Isip nango mandor koba aqa asi aqa angro.” Onaqa Moses a Qotei qa aqa areqalo singilatosiq deqa a aqa segi ñam aguq atsiqa nango anjam di quqwa uratoqnej.

²⁵ A endegsi are qalej, “Qotei aqa tamo ungasari agi Israel nangi gulbe ti unub. Deqa ungum, e nangi koba na sosiy gulbe oqnqai. Une qa arebolebole a sokiñalayosim koboqas. Di e uratqai.”

²⁶ Osiqua olo endegsi are qalej, “E Kristus aqa ñam qa jemai oqai di kere. Mondon e awai tulan boledamu oqai. Awai dena silali ti ñoro ti kalil Isip sawaq endi unu qaji di tulan bunyejunu.” Moses a awai boledamu di oqa marsiq deqa a degsi are qalej. Osiqua Qotei qa aqa areqalo singilatej.

²⁷ Moses a Qotei qa aqa areqalo singilatosiq deqa a tigelosiq Isip sawa uratosiq gilej. Isip nango mandor koba a Moses qa minjin oqetej ariya Moses a deqa ulaosai. Qotei agi iga unosaieqnum qaji di Moses na unobulosiq deqa a singila na tigelosiq Isip sawa uratosiq gilej.

²⁸ Moses a Qotei qa aqa areqalo singilatosiq deqa a na Israel tamo ungasari nangi minjrnaqa nangi kaja du du ñumsib nango damu uyeb. Uysib kaja du du nango len ainaqa di osib Qotei na aqa lan angro bei qarinyim bosim Israel nango angro matu nangi ñumaim deqa len di nango siranmeq di liyeb.

*Tamo ungasari tulan gargekoba nangi
Qotei qa nango areqalo singilatoqneb*

²⁹ Israel nangi Qotei qa nango areqalo singilatosib deqa nangi Yuwal Lentq di gentosib mandam boleq aisib walwelosib gileb. Gileqnab Isip nangi na nangi daurnjrsib yuwal ambleq aisib ya uysib moreneb.

³⁰ Bunuqna Israel nangi Qotei qa nango areqalo singilatosib deqa nangi Jeriko qure agutosib kalilyo bati 7 yonabqa qure aqa dadan kalil ululonēb.

³¹ Sambala unja Rahap a dego Qotei qa aqa areqalo singilatej. Deqa Israel tamo aiyel nangi lumu na Jeriko qure unqa bonabqa a na nangi aiyel osiqua lawo na gereinjrsiqua ulitnjrej. Qure deqaji tamo ungasari nangi Qotei aqa anjam gotranjoqneb deqa Qotei na nangi kalil padaltnjrej. Rahap a segi Qotei na uratonaq bole soqnej.

³² Gideon na Barak na Samson na Jepta na Devit na Samuel na Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nangi dego Qotei qa nango areqalo singilatoqneb. E nangi qa olo ningi saingwajqa bati keresaiibqo.

³³ Nangi Qotei qa nango areqalo singilatoqneb deqa nangi na mandor kokba nangi qoto itnjroqnsib qoto bunyoqneb. Osib kumbra bole tintin yoqneb. Ingi bole bole Qotei na nami nangi enjrqa minjrej qaji di nangi elenjoqneb. Laion nangi boqnsib nangi uyqa laqnab nangi na nango medabu getentetnjroqneb.

³⁴ Namyuwo na nangi koitnjrqa laqnaq nangi olo namyuwo mosotoqneb. Jeu tamo nangi boqnsib serie na nangi ñumqa laqnab nangi jaraiyoqneb. Nangi segi singila saiqoji sonab Qotei na olo nangi singilatnjroqnej. Nangi singilaoqnsib qotoqnsib sawa bei bei qaji nangi teteinjroqneb.

³⁵ Ungasari qudei nango angro nangi moreneqnab Qotei na olo subq na tigeltnjroqnej. Jeu tamo nangi na Qotei aqa tamo qudei nangi tonto talq di breinjroqnsib jaqatin koba enjroqneb. Osib minjroqneb, “Ningi Qotei goreiyib iga ningi uratngim ningi tonto talq dena oqedqab.” Onaqa nangi na

saidosib minjroqneb, “Sai. Mondon iga olo subq na tigelosim nambile tulan boledamu oqom. Deqa unqum, bini iga jaqatin oqnsim unum di kere.”

³⁶ Jeu tamo nangi na Qotei aqa tamo unqasari qudei nangi misilinjnroqnsib kumbainjnroqneb. Osib nangi tonto talq di breinjroqnsib sil singila kokba na nangi tontnjroqneb.

³⁷ Osib Qotei aqa tamo unqasari qudei nangi meniñ na ñumoqnsib moiyojnroqneb. Osib olo qudei nangi serie na gingejnjqreñab moreñoqneb. Osib olo qudei nanggo jejamu qaja na qametnjroqneb. Nangi qudei gara bolesai deqa nangi kaja nanggo junqum na gara gereiyoqnsib jugoqneb. Nangi ingi ingi tulan saiinjrej deqa nangi laña soqneb. Jeu tamo nangi na nangi gulbe enjroqnsib tulan ugeugeinjroqneb.

³⁸ Tamo unqasari nangi di tulan ugeosib soqneb deqa nangi wadau sawaq di, manaq di, meniñ kokba miligiq di, sub miligiq di laqneb. Nangi Qotei qa nanggo areqalo singilatoqneb deqa nangi kumbra bole yoqneb. Nangi tamo unqasari kalil mandamq di soqneb qaji nangi bul sai. Nanggo kumbra tulan bolequja.

³⁹ Nangi kalil Qotei qa nanggo areqalo singilatoqneb deqa nangi aqa namgalaq di tamo unqasari tulan bolequja soqneb. Ariya ingi bole bole Qotei na nangi enjrqa minjrej qaji di nangi osaiyoqneb.

⁴⁰ Di kiyaaq? Qotei na olo ingi tulan boledamu bei iga egwajqa marsiqa gereiyej unu. Mondon a na iga ti nangi ti turtgosim iga kalil koba na ingi boledamu di egwas. Osim dena a na iga kalil torei boletgwas.

12

Iga Yesus koqyesosim a qa gago areqalo singilatqom

¹ Tamo unqasari nami soqneb qaji nangi di Qotei qa nanggo areqalo singilatoqneb deqa bini nangi lañbi bul iga agutgesonab iga nangi unjqreñnum. Unjqreñnum deqa iga singila na gurgurobuloqnsim bubunjoqnqom. Qotei na iga giltgej deqa iga gurguroqnimqa gulbe qudei na iga getentgwa laqnimqa iga gulbe di olo gotranyoqnqom. Une qudei gagoq di beterqajqa laqnu qaji di dego iga gotranyoqnqom.

² Osim iga Yesus koqyoqnsim gurgurqom. Iga Qotei qa gago areqalo singilateqnum di Yesus a segi utru. Bunuqna a na gago areqalo di torei keretqas. Yesus a nami qalieej, a namburbasq di moisim bunuqna a olo tulan areboleboleiyqas. Jeu tamo nangi a qa maroqneb, “A tamo uge deqa a moiqa.” Ariya Yesus a deqa jemaiyosai. A aqa are singilatosiq namburbasq di moiyej. Bini a olo lañ qureq di Qotei aqa awo jaram ban woq di awejunu.

Qotei na iga tingitgwa marsiqa gulbe egeqnu

³ Ningi geregere are qaliy. Une tamo nangi Yesus qa tulan ugeoqnsib a jeuteqnab a singila na tigelesoqnej. Ningi dego singila na tigelesoqniy. Ningi ulaaib. Osib asgingaiq.

⁴ Bole, ningi une gotranyqajqa singilakobaeqnub. Ariya jeu tamo nangi na kamba ningi moiyoñgosaieqnub.

⁵⁻⁶ O ijo was, Qotei a nami anjam bei ningi merngej. Ningi anjam deqa are walngwo kiyo? A ningi dalngwa osiqa endegsi merngej, “O ijo angro, e nunqo Tamo Koba. Deqa e ningi tingitgwa marsiyqa gulbe engoqnit ningi gulbe di qoboiyqa asgingaiq. Osib are gulbeingaiq. Ningi quiy. Tamo unqasari e qalaqalainjqreñnum qaji nangi di e na olo tingitnjreñnum. Tamo unqasari e ijo segi angro qa mareqnum qaji nangi di e na olo gulbe enjqreñnum.” Qotei a ningi aqa segi angro sqa marsiq deqa anjam degsi merngej. Ningi anjam deqa olo are walngwo kiyo?

⁷ O ijo was, Qotei na ningi tingitngoqnsim gulbe engoqnmqqa ningi singila na tigeoqnsib gulbe di qoboioqniy. Abu nanngi na nanngo angro nanngi gaigai tingitnjreqnub dego kere Qotei na ningi tingitngeqnu.

⁸ Qotei na aqa angro kalil nanngi gaigai tingitnjreqnu. A na ningi tingitngwasai di ningi aqa angro sqa keresai. Ningi gam qaji unja aqa angro bul sqab.

⁹ Ningi are qaliy. Gago mandam qaji abu nanngi na iga tingitgoqneb. Deqa iga nanngo ñam soqtoqnem. Ariya gago lan qaji Abu a gago qunun taqateqnu. Deqa iga aqa sorgomq di geregere sosimqa aqa ñam tulan soqtoqnmom. Osim dena iga ñambile sqom.

¹⁰ Gago mandam qaji abu nanngi sokiñala sosib nanngo segi areqalo dauryosib iga tingitgoqneb. Ariya Qotei na iga geregere aqaryaigwajqa osiq iga tingitgeqnu. Di kiyaaqa? Iga aqa segi kumbra boleq di sqajqa deqa.

¹¹ Bole, Qotei na iga tingitgwa maroqnsiq gulbe egeqnaqa iga areboleboleigosaieqnu. Iga are gulbeigeqnu. Ariya bunuqna gulbe dena iga singilatgimqa iga kumbra bole tintin dauryqajqa geregere qalieqom. Osim dena iga lawo na sqom.

Ningi Qotei aqa segi kumbra bole dauryiy

¹² Deqa nungo ban a laesqas di ningi na olo singilatosib wauoqniy. Nungo singa tombol dego laesqas di ningi olo singila na tigelesoqniy.

¹³ Tigelsesosib gam bole dauryosib walweloqniy. Ningi degyqab di nungo singa ugeqasai. Nungo singa olo boleqas.

¹⁴ Ningi tamo kalil nanngi ti koba na geregere lawo na sqajqa singilaoqniy. Osib ningi Qotei aqa segi kumbra bole dego dauryqajqa singilaoqniy. Tamo a Qotei aqa segi kumbra bole dauryqasai di a Tamo Koba unqa keresai.

¹⁵ Ningi geregere ñam atoqnsib soqniy. Qotei a ningi qa are boleieqnu aqa kumbra di ningi qudei olo uratosib ulonjo uge. Namtan oqsiq gei uge uge ateleneqnu dego kere nungo ambleq di tamo bei a are uge ti sosim kumbra uge uge babtoqnmqqa ningi na saidiyi. Tamo dena ningi niñaqngimqa ningi Qotei aqa ñamgalaq di jiga ti so uge.

¹⁶ Ningi na Kristen tamo ungasari nanngi saidnjribqa nanngi sambala kumbra yaib. Osib Qotei qoreiyaib. Agi Aisak aqa njiri Iso a Qotei qoreiyej. Osiqa a angro matu soqnej deqa are qalosaiosiq ingi bole bole aqa abu na nami a yqajqa minnej qaji di qarinyosiq dena ingi uyo bei awaiyosiq uyej.

¹⁷ Ningi qalie, bunuqna Iso a aqa abu aqa ingi bole bole di olo oqajqa marnaqa Qotei na saidyej. Deqa a akamugetej. Aqa kumbra uge yej qaji di a olo uratosim are bulyqajqa gam saiiyej.

Ningi Jerusalem bunuj lan goge di unu qaji deq beleneb

¹⁸ Nami Israel nanngi Sainai mana utru jojomyosib dia ñamyuwo ti ambru ti jagwa ti unoqneb. Nanngo ban na mana di ojoqneb. Ariya ijo was, ningi ingi ingi deq bosai.

¹⁹ Israel nanngi Sainai manaq di gul anjam quoqnsib Qotei aqa kakro dego quoqneb. Osib ulaugeteb. Deqa nanngi Moses minjeb, “Qotei a olo anjam bei mergaiq.”

²⁰ Nanngi Qotei aqa anjam di qusib ulaugeteb. Agi Qotei na nanngi endegsi minjrej, “Tamo bei kiyo wagme bei kiyo mana endeq oqimqa ningi a menin na qalib moyiem.” Qotei na nanngi degsi minjrej.

²¹ Manaq di nanngi ingi ingi di unoqnsib deqa nanngi tulan ulaugeteb. Moses a dego mana deqa ulaosiq marej, “E ulaugetosim tulan ginda gindaneqnum.”

²² Ariya ningi ingi ingi deq bosai. Ningi Saion manaq beleneb. Osib Qotei nambile gaigai unu qaji aqa segi qureq dego beleneb. Qure di agi Jerusalem bunuj lan goge di unu qaji. Ningi lan angro tulan gargekoba sisiyqa keresai nanogoq dego beleneb.

²³ Tamo ungasari Qotei qa korooqnsib loueqnub qaji nanogoq dego ningi beleneb. Tamo ungasari nangi di Qotei aqa segi angro matu tintin. Nango ñam Qotei a lan qureq di nengrenyej unu. Ningi Qotei qa ti tamo ungasari kumbra bole dauryeqnub qaji nanogo qunun qa ti beleneb. Tamo ungasari nangi di Qotei na torei boletnjrej. Qotei agi mondon iga kalil pegigwas.

²⁴ Ariya ningi Yesus qa dego beleneb. Yesus agi Qotei aqa anjam bunuj singilatqa osiqa iga Qotei ti gago ambleq di tigelesosiqa yeba waiyej unu. Yesus aqa len bilenej qaji a qa dego ningi beleneb. Deqa len dena Qotei aqa anjam ningi merngobuleqnu. Yesus aqa len di tulan bolequja. Len dena Abel aqa len tulan bunyejunu. Abel aqa len na dego ningi anjam merngobuleqnu.

Ningi Qotei aqa anjam quqwa urataib

²⁵ O ijo was, ningi geregere ñam atoqniy. Qotei na ningi anjam merngoqnmqa ningi aqa anjam dauryqa urataib. Qotei a nami mandamq endi sosiqa Israel nangi anjam singila na minjroqnej. Minjreqnaqa nangi aqa anjam di dauryqa uratoqneb. Deqa Qotei na nangi awai uge enjrej. Awai uge di nangi britosib jaraiqa keresai. Ariya bini Qotei a lan goge di sosiqa iga dego anjam singila na mergeqnu. Deqa iga a qoreiyqom di a na iga awai tulan ugedamu egwas. Awai uge di iga britosim jaraiqa keresai bole sai.

²⁶ Nami Qotei na Israel nangi anjam singila na minjreqnaqa aqa kakro dena mandam renginyoqnej. Ariya bini a olo anjam endegsi iga mergeqnu, “Bunuqna bati qujai qa e olo mandam renginyqai. E mandam segi renginyqasai. E mandam ti lan ti rengijnjrqi.”

²⁷ A marej, “Bati qujai qa.” Deqa iga qalieonum, Qotei na ingi ingi a nami atej qaji di taqal breinjrim nangi torei koboqab. Ingi ingi di agi Qotei na rengijnjrqi. Yimqa ingi ingi a na rengijnjrqi qaji di gaigai sqab.

²⁸ Qotei a gago Mandor Koba sosiqa iga taqatgeqnu. Aqa kumbra di renginqa keresai. Deqa iga Qotei binjoqnsim kumbra a tulan areareteqnu qaji dena a qa louoqnsim aqa ñam soqtoqnsim ulaoqnsim aqa sorgomq di sqom.

²⁹ Iga degyqom. Di kiyaga? Gago Qotei a ñamyuwo bul ingi ingi kalil koiteleqnu qaji.

13

Ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniy

¹ O ijo Kristen was, bati gaigai ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniy.

² Qure bei qaji tamo nangi nungo meq boqnib ningi na oqnsib geregereinjroqniy. Kumbra di ningi urataib. Ningi qalie, qure bei qaji tamo nangi nami nungo moma qudei nango meq beqnab tamo bole edegoqnsib geregereinjroqneb. Ariya nangi tamo sai. Nangi lan angro.

³ Qotei aqa tamo ungasari qudei nangi tonto talq di unub deqa ningi nangi uratnjraib. Ningi nangi qa are qaloqnsib koba na tonto talq di sobulosib nangi gereinjroqniy. Kristen tamo qudei nangi jeu tamo nangi na jaqatin enjreqnub deqa ningi nangi qa dego are qaloqnsib koba na jaqatin obuloqnsib nangi gereinjroqniy. Ningi qalie, jeu tamo nangi na nungo jejamu dego ugeugeiyqa kere.

⁴ Tamo a unatqas di kumbra bole. Unja a tamotqas di dego kumbra bole. Deqa ningi kumbra di ugetaib. Ningi kumbra di geregere taqatosib Qotei aqa

namgalaq di jiga saiqoji soqniy. Ningi qalie, tamo ungasari sambala kumbra yeqnub qaji nanngi Qotei na awai uge enjrqas.

⁵ Ningi silali qa mamaulngaiq. Ningi endegsib maroqniy, “Iga silali ti ingi ti kiñala eqnum di kere.” Agi Qotei a marej, “E ni uratmqasai. E ni qoreimqasai dego.”

⁶ Deqa iga gago are singilatoqnsim endegsi maroqnqom,
 “Tamo Koba a na e aqaryaibeqnu.
 Deqa e ulaqasai.
 Tamo bei na e ugetbqa keresai.”

Iga Yesus dauryqajqa jemaigwasai

⁷ O ijo was ningi quiy. Kristen gate nanngi Qotei aqa anjam palontoqnsib ningi merngeqnub. Osib Qotei qa nango areqalo singilatoqnsib kumbra bole bole yeqnub. Nango kumbra deqa ningi are qaloqnsib dauryoqniy.

⁸ Yesus Kristus aqa kumbra bulyqasai. A nami degsi soqnej. A bini degsi unu. A bati gaigai degsi sqas.

⁹ Deqa tamo qudei nanngi bosib anjam utru segi segi na nungo are tigeltetngibqa ningi nango anjam di dauryaib. Osib Qotei aqa gam urataib. Qotei a ningi qa are boleiyeqnu aqa kumbra dena nungo are singilatetngiqneme. Ariya tamo qudei nanngi mareqnub, “Iga ingi uyo na gago are singilatoqnqom.” Di gisan. Kumbra di laña jejamu qa kumbra. Ingi uyo dena tamo nanngi yala aqaryainjrosaieqnu.

¹⁰ Gago atra bijal bunuj unu. Atra tamo nanngi atra tal namij miligiq di waueqnub. Deqa nanngi atra bijal bunuj dena ingi uyqa keresai.

¹¹ Atra tamo gate nami qaji a tamo ungasari nango une kobotetnjrqas maroqnsiq wagme nango len oqnsiq Warum Tulan Getento Koba di miligiq gileqnu. Atra tamo nanngi olo wagme nango damu osi aiyoqnsib qure qalaq di atoqnsib koiteleneqnub.

¹² Dego kere Yesus a Jerusalem qure qalaq aisiq dia jaqatin osiq aqa segi len bilentosiq tamo ungasari nanngi qa moiyej. Aqa len dena a na tamo ungasari nanngi Qotei aqa segi kumbra boleq di atqajqa deqa marsiq nanngi qa moiyej.

¹³ Deqa iga dego qure qalaq aiyoqnsim Yesus aqa areq di brantoqnsim a ñam uge osiq jemaiey dego kere iga ñam uge oqnqom.

¹⁴ Iga qalie, mandamq endi qure kalil koboqab. Deqa iga yaun tamo bulosim qure utru saiqoji laña unum. Mondon iga lan qureq oqsim dia gaigai sqom. Iga qure deq oqwajqa tarineqnum.

¹⁵ Deqa iga Yesus aqa ñam na Qotei binjyoqnsim atraiyobuloqnqom. Osim iga gago medabu na aqa ñam soqtoqnqom.

¹⁶ O ijo was, ningi na tamo ungasari nanngi kumbra bole bole enjroqniy. Nanngi ingi qudei qa truquoqnibqa ningi na aqaryainjroqniy. Ningi kumbra di urataib. Ningi kumbra degyqab di ningi Qotei atraiyobuloqnqab. Yim Qotei a nungo kumbra deqa tulaj arearetoqnqas.

Yesus Kristus a gago are miligiq di waueqnu

¹⁷ Nungo Kristen gate nanngi na nungo qunun taqateqnub. Mondon nanngi nango wau deqa Qotei minjqab. Deqa ningi nango medabu geregere dauryoqnsib nango sorgomq di soqniy. Ningi degyqab di nanngi are gulbe na ningi taqatngwasai. Nanngi arebolebole na ningi taqatngwab. Osib nanngi are gulbe saiqoji sosib ningi geregere aqaryaingoqnqab.

¹⁸ Ningi iga qa Qotei pailyoqniy. Iga qalieonum, iga Qotei aqa namgalaq di une saiqoji unum. Iga gaigai kumbra bole dauryqajqa are qaleqnum.

¹⁹ Deqa ijo areqalo agiende. Ningi e qa Qotei pailyibqa a na gam waqtet-bimqa e nungoq urur boqujatqai.

²⁰ Gago Tamo Koba Yesus a kaja nanjo Mandor singila ti unu qaji. Aqa kaja nanji agi iga. Aqa len aiyej dena a na Qotei aqa anjam bunuj gaigai sqas qaji di singilatej. Qotei a are lawo qa utru. A na Yesus olo subq na tigeltej.

²¹ Qotei qujai dena ningi aqaryaingimqa ningi aqa areqalo geregere dauryosib kumbra bole yoqniy. A gago are miligi gereiyetgimqa iga Yesus Kristus aqa wau na kumbra kalil a tulan areareteqnu qaji di yoqnqom. Iga kalil bati gaigai aqa ñam soqtoqnqom. Bole.

Anjam getento

²² O ijo was, e na ningi singilatngwajqa deqa anjam truquyala endi nengrenyonum. Deqa ningi ijo anjam endi geregere qusib dauryoqniy.

²³ E ningi endegsi merngwai. Gago was Timoti a tonto talq dena uratonab oqedej. Deqa a urur ijoq bqas di aqo aiyel ombla na nungoq bosim nungwom.

²⁴ Ningi na ijo kaiye anjam endi osib Kristen gate kalil nanji ti Qotei aqa tamo ungasari kalil nanji ti minjriy. Itali tamo qudei bosib endia unub qaji nanji na dego ningi kaiyeingonub.

²⁵ Qotei a ningi kalil qa are boleiyeme. Bole.

JEMS

¹ E Jems. E Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei wo nanjo wau tamo. Israel nanjo moma utru 12 nanjo len agi ningi. O was ningi kalil kaiye. E na anjam endi nengrenjosim nungoq qarinyonum. Ningi nunjo segi segi qure utru uratosib jaraiyosib sawa sawa kalil keretosib di unub.

Iga gulbe qoboieqnum dena iga singila eqnum

² O ijo was, gulbe utru segi segi gargekoba nunjoq boqnimqa ningi gulbe deqa tulan areboleboleingim soqniy.

³ Gulbe deqaji nunjoq boqnimqa ningi nunjo areqalo Yesus qa bole singilatqab kiyo sai kiyo di Qotei a geregere unqas. Ningi qalie, gulbe dena ningi singilatngeqnaqa ningi gulbe qoboieqnum.

⁴ Deqa ningi bati gaigai singila na tigeloqnsib gulbe qoboieqniy. Ningi degyqab di ningi Qotei aqa kumbra bei qa truquoqnasai. Ningi tulan kere na sqab.

Tamo bei a powo qa truquosimqa a Qotei pailyim Qotei na powo yqas

⁵ Ariya tamo bei a powo qa truquosimqa a Qotei pailyem. Yimqa Qotei na a powo yqas. Ningi qalie, Qotei a tamo ungasari kalil nanji ingi bole bole enjreqnu. Nanji Qotei pailyeqnab a nanji qa olo njirijosaieqnu.

⁶ Ariya tamo bei a Qotei pailyqa osimqa a are gulbeiyaiq. Osim endegsi maraiq, “Qotei na ingi bole ebqas kiyo sai kiyo?” A degsi maraiq. A Qotei qa aqa areqalo singilatosim pailyem. Jagwa tigelosiq yuwal korkortoqnsiqa oqe aieqnu dego kere tamo are gulbeieqnu qaji a bati bei Qotei qa aqa areqalo singilatoqnsiqa olo bati bei aqa areqalo singilatosieqnu.

⁷ Tamo Koba a na tamo deqaji nanji ingi bei enjrqasai. Deqa tamo deqaji nanji endegsib are qalaib, “Iga ingi bole bole oqnom.” Di sai.

⁸ Nanji areqalo aiye aiyeltoqnsib kumbra lanja lanja yeqnub deqa Qotei na nanji ingi bei enjrqasai.

Jems a ñoro tamo ti tamo ingi saiqoji nanji ti anjam minjrej

⁹ Kristen was bei a ñam saiqoji soqnimqa a areboleboleiyem. Di kiyaga? A Qotei aqa ñamgalaq di ñam koba ti unu deqa.

¹⁰ Tamo bei ñoro koba ti unu qaji a dego areboleboleiyem. Di kiyaga? A Qotei aqa ñamgalaq di ñam saiqoji unu deqa. Tamo nanji ñoro koba ko-roiyqajqa arearetnjreqnu qaji nanji balamtamo aqa so bulosib sokiñalayosib morenqab.

¹¹ Iga qalie, sen oqsim kankanamqa balamtamo aqa so laosim moiym aqa wala bole di koboqas. Dego kere tamo nanji ñoro koba ti unub qaji nanji wau bei bei yoqnsib bati qujai qa urur morenosib koboqab.

Qotei na iga are qametgosaieqnu

¹² Tamo ungasari gulbe qoboieqnsib singila na tigelejunub qaji nanji areboleboleinjreme. Mondon Qotei a nanji qa tulan arearetim awai boledamu enjrim nanji nambile gaigai sqab. Qotei a marej, “E na tamo kalil e qalaqalaibeqnum qaji nanji awai bole enjrqai.” Qotei a degsi marej. ¹³ Deqa tamo bei a une atqajqa are prugyimqa a endegsi maraiq, “Qotei na are qametbqoqa e une atqajqa are prugbeqnu.” A degsi maraiq. Iga na Qotei aqa are qametim a une yqa keresai dego kere Qotei na iga une atqajqa are qametgosaieqnu.

¹⁴ Gago segi segi are miligi tigeloqnsiqa iga titgeqnu. Gam dena gago segi areqalo uge na iga uneq breigwa oqnsiqa walawalaigoqnsiqa gisanqe qnu.

¹⁵ Gago are miligi tigeleqnu di unja a gumaneqnu dego kere. Bunugna unja a angroteqnu dego kere gago are miligi tigeloqnsiqa une babteqnu. Yeqnaqa gago une di tulan kobaeqnaqa iga moiyo gam tureqnum.

¹⁶ O ijo was bole, une aqa kumbra dena ningi gisanqaim deqa ningi une kalil uratiy.

¹⁷ Ingi bole bole kalil Qotei na iga egeqnu qaji di lan goge na branteqnaq iga lanja eleneqnum. Abu Qotei suwanjoq di unu qaji a na ingi di qarinyeqnaqa gagoq beqnu. Qotei a kumbra bubulyosaieqnu. A sen qunun bul sai. Sen qunun a olekobaoqnsiqa olo truqueqnu Qotei a degyosaieqnu.

¹⁸ A aqa segi areqalo dauryosiq iga gereigej deqa a gago Abu. A aqa anjam bole na iga gereigej deqa iga ingi meli bunuj bulosim ingi ingi kalil a nami gereinjrej qaji di tulan bunnjrejunum.

Iga Qotei aqa anjam lanja quqwasai

¹⁹ O ijo was bole, ningi endegsi poingem. Ningi anjam bei marqa osibqa urur medabu waqtaib. Mati didaboqniy. Urur minjin oqaiq.

²⁰ Tamo nangi urur minjin oqetnjreqnu qaji nangi Qotei aqa kumbra bole dauryqa keresai.

²¹ Deqa ningi kumbra uge uge jigat kalil taqal waiyoqniy. Osib nungo segi ñam aguq atoqnsib Qotei aqa anjam a na nami nungo are miligiq di atej qaji di ningi ojesoqniy. Ojesqab di Qotei a nungo qunun oqas.

²² Ariya ningi Qotei aqa anjam di bole dauryoqniy. Lanja qusib olo urataib. Ningi lanja quqwab di ningi nungo segi jexamu gisanqyqab.

²³ Tamo bei a Qotei aqa anjam lanja quoqnsiq olo dauryqa urateqnu di a tamo ya jeqiloq di aqa ulatamu uneqnu dego bul.

²⁴ A ya jeqiloq di aqa ulatamu unsim olo puluosim giloqnsim aqa ulatamu ungo qaji di a olo are walyqas.

²⁵ Qotei aqa dal anjam bunuj unu. Dal anjam di bole tintin. Qotei a gago une aqa singila kobotetgwa osiqa dal anjam di iga egej. Deqa gago une na iga olo ojqa keresai. Tamo nangi dal anjam di geregere peleiyosib dauryoqnaqab di Qotei a nango wau kalil boletogqas. Ariya tamo nangi dal anjam di lanja qusib olo are walnjrqas di Qotei a nango wau bei boletqasai.

²⁶ Tamo bei a endegsi are qalqas, “E gaigai Qotei qa loueqnum. Deqa e Kristen tamo bole.” Ariya tamo di a aqa segi medabu geregere taqatqasai di a na aqa segi jexamu gisanqyqas. Deqa a Qotei qa loueqnu di a lanja loueqnu.

²⁷ Iga Kristen tamo ungasari unum deqa iga kumbra bole endeqaji yoqnqom. Iga na angro mandum nangi ti unja qobul nangi ti geregereinjroqnsim nango gulbe kalil qoboiyetnjrqom. Osim iga gago segi walwel taqatosim mandam endeqa kumbra jigat kalil uratekritqom. Iga kumbra deqaji yoqnqom di iga Qotei aqa ñamgalaq di Kristen tamo bole une saiqoji sqom.

2

Ningi na tamo kalil nangi turtnjrsib kumbra qujai enjroqniy

¹ O ijo was kalil, gago Tamo Koba Yesus Kristus a rian koba ti unu. Ningi aqa nungo areqalo singilateqnu deqa e ningi endegsi merngwai. Ningi na tamo ñam ti nangi areinjroqnsib olo tamo ñam saiqoji nangi qoreinjroqnaib.

²⁻³ Nungo kumbra agiende. Ñoro tamo bei a gara boledamu na walaosim banrin gol na gereiyo qaji di jigsaw nungo Qotei tal miligiq gilqas di ningi aqa ñam soqtqab. Osib a geregereiyosib minjibqa awo jaram boleq di awoqas. Ariya tamo bei ingi ingi saiqoji a gara jigat brano jigsaw Qotei tal miligiq

gilqas di nĩngi aqa ñam aguq atsib minjqab, “Ni qalaq di tigelesoqne” o “Ni mandamq di awo.”

⁴ O ijo was, nĩngi kumbra degyeqñub di nĩngi areqalo uge ti sosib tamo nanqi laña peginjreqñub.

⁵ O ijo was bole, nĩngi quiy. Tamo ungasari ingi ingi saiqoji nanqi Qotei na gıltnjrej deqa nanqi torei a qa nanqo areqalo singilateqñub. Agi Qotei a nami endegsi marej, “Tamo ungasari e qalaqalaibeqñub qaji nanqi di e na taqatnjrsiy nanqo Mandor Koba sqai.”

⁶ O ijo was, nĩngi kiyaaq tamo ingi ingi saiqoji nanqo ñam aguq ateqñub? Nĩngi are qaliy. Yai nanqi na nĩngi ugeugeingqñsib nunqo jejamuq di une engqñsib nĩngi joqoqñsib anjam pegiyo talq di tigeltñgeqñub? Ñoro tamo nanqi na nĩngi degñgeqñub.

⁷ Tamo nanqi dena Yesus aqa ñam boledamu misilinyeqñub. Ñam di agi Qotei a nunqoq di atej unu.

⁸ Mandor Koba Qotei aqa dal anjam bei nami endegsib nenqrenyeb unu, “Ni ino segi jejamu gereiyeqñum dego kere tamo ungasari nanqi degsim gereinjroqñime.” O ijo was, nĩngi dal anjam di dauryosib keretqab di nĩngi kumbra bolequja yqab.

⁹ Ariya nĩngi na tamo qudei nanqi areinjroqñsib olo tamo qudei nanqi qoreinjreqñub di nĩngi une ateqñub. Deqa nĩngi dal anjam gotranyo qaji tamo brantonub.

¹⁰ Tamo bei a dal anjam mutu kalil dauryekritosim ariya qujai bole qujai grotqas di a dal anjam mutu kalil grotekritqo. Deqa aqa jejamuq di gulbe sqas.

¹¹ Iga qalie, Qotei a nami dal anjam endegsi marej, “Ni tamo bei aqa unja jejamu ojetaim.” Osiqa dego marej, “Ni tamo bei qalsim moiyoaim.” Bole, ni tamo bei aqa unja jejamu ojetosaieqñum. Ariya ni tamo bei qalsim moiyoqtam di ni dal anjam gotranyo qaji tamo brantqam.

¹² Qotei a gago une aqa singila kobotetgwa osiqa dal anjam bunuj egej. Deqa gago une na iga olo ojqa keresai. O ijo was nĩngi quiy. Qotei a dal anjam deqa are qalsim iga pegigwas. Deqa nĩngi nunqo anjam maro ti nunqo kumbra ti kalil geregere taqatoqñiy.

¹³ Nĩngi tamo nanqi qa dulqasai di une pegiyo bati qa Qotei a kamba dego nĩngi qa dulqasai. Ariya nĩngi tamo nanqi qa duloqñqab di une pegiyo bati qa nĩngi une saiqoji sqab.

Tamo a Yesus qa aqa areqalo singilatqas di a kumbra bole babtoqñqas

¹⁴ O ijo was nĩngi quiy. Tamo bei a mareqñu, “E Yesus qa ijo areqalo singilateqñum.” A degsi maroqñsiq ariya a kumbra bole bei yala babto-saieqñu. Laña medabu na anjam mareqñu. Deqa tamo di Qotei na oqasai.

¹⁵⁻¹⁶ Kristen was bei a gara saiqoji kiyo ingi saiqoji kiyo soqñimqa nunqo ambleq di tamo bei na minjqas, “Ni lawo na gilsim gara bei osim jigsim ingi uysim menetmim soqne.” A anjam segi laña minjqo deqa anjam dena kiyersim a aqaryaiyqas? Keresai.

¹⁷ Dego kere iga Yesus qa gago areqalo singilatosim ariya iga kumbra bole bei babtosaieqñum di iga laña gago areqalo Yesus qa singilateqñum. Deqa iga tamo moisiq aqa jejamu laña unu dego bul sqom.

¹⁸ Tamo bei a endegsi marqas, “E Yesus qa ijo areqalo singilateqñum.” Degsi marimqa e na kamba minjqai, “O was, ni kumbra bole bei babtosaieqñum. Deqa e kiyersiy qalieqai, ni bole Yesus qa ino areqalo singilateqñum? E qalieqa keresai. Ariya e Yesus qa ijo areqalo singilatosiy kumbra bole dego

turtosiy yoqnqai di ni e nubsim merbqam, 'Bole, ni ino areqalo Yesus qa bole singilateqnum.'

¹⁹ Ni mareqnum, 'Bole, Qotei a segi qujai unu.' Ni kere mareqnum. Mondor uge nanji dego degsib maroqnsib Qotei ulaiyeqnum.

²⁰ Ni nanari tamo. Ni mareqnum, 'E Yesus qa ijo areqalo singilateqnum.' Ni degsi maroqnsim ariya ni olo kumbra bole bei babtosaieqnum. Deqa ni lanja medabu na mareqnum. Ni ijo anjam endi poimqa are soqnim poimeme."

²¹ O ijo was ningi quiy. Nami gago moma utru Abraham a na aqa angro qujai Aisak osiq Qotei atraiyqa marsiq atra bijalq di atej. Atnaqa Qotei a Abraham aqa kumbra di unsiq minjej, "Ni degyonum deqa ni ijo namgalaq di tamo bole une saiqoji unum."

²² Ningi are qaliy. Abraham a Qotei qa aqa areqalo singilatosiq kumbra bole dego turtosiq yej. Aqa areqalo Qotei qa singilatej qaji de ti aqa kumbra bole ti aiyeltosiq dauryej. Deqa iga endegsi marqom, Abraham aqa kumbra bole dena aqa areqalo Qotei qa singilatej qaji di taqyosiq tulan keretej.

²³ Deqa Qotei aqa anjam bei nami nengrenyeb qaji aqa damu brantej. Anjam agiende, "Abraham a Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa Qotei na minjej, 'Ni ijo namgalaq di tamo bole une saiqoji unum.'" Osiqa Abraham minjej, "Ni ijo was bole."

²⁴ Deqa ijo was ningi qalie, tamo nanji Yesus qa nango areqalo singilatosib ariya nanji olo kumbra bole bei babtqasai di nanji Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji sqa keresai. Tamo nanji Yesus qa nango areqalo singilatoqnsib kumbra bole dego turtosib yeqnub qaji nanji segi Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji unub.

²⁵ Ningi sambala unja Rahap a qa dego are qaliy. Rahap aqa kumbra bole agiende. Josua a tamo aiyel nanji qarinjrnaqa Jeriko qureq gilnabqa qure deqaji nanji na tamo aiyel nanji di ñumqa laqnab Rahap a nanji aiyel ulitnjrej. Osiqa gam bei osornjrnaqa nanji jeu tamo nanji alelnjrsibqa jaraiyeb. Rahap a kumbra bole di yej deqa a Qotei aqa namgalaq di unja bole une saiqoji soqnej.

²⁶ Iga qalie, tamo a me mondor ti sqasai di a moiqas. Dego kere tamo bei a Yesus qa aqa areqalo singilatosim ariya a olo kumbra bole babtqasai di a tamo moisiq aqa jejamu lanja unu dego bul sqas.

3

Iga gago segi medabu geregere taqatqom

¹ O ijo was kalil, tamo quja quja segi Qotei aqa anjam palontoqnebe. Tamo gargekoba nanji anjam palontoqnaib. Ningi qalie, mondonj une pegiyi batiamqa Qotei na anjam palonto tamo nango wau qa geregere peginjrqa.

² Bati gaigai iga kumbra gro groyeqnum. Ariya iga gago anjam maro qa grotqasai di iga tamo bolequja sqom. Sosimqa gago ban ti singa ti jejamu ti kalil geregere taqatqom.

³ Iga hos nango medabuq di sil atoqnsim nanji titnjreqnam nanji iga daurqeqnub. Iga nango medabu segi ojeqnam nango jejamu dego iga daurqeqnu.

⁴ Ningi qobun uniy. Qobun a tulan kobaquja. Aqa kuñi tulan kiñala. Ariya jagwa koba tigelosiq qobun tutqa laqnaqa qobun aqa abu na kuñi ojoqnsiq tingiteqnaq qobun a dauryoqnsiq gileqnu.

⁵ Dego kere gago medabu kiñala. Ariya a diq koba yeqnu. Iga gago medabu waqtoqnsim gago segi ñam soqtoqnsim diqoqnsim anjam mareqnum.

Iga qalie, namyuwo yusiq tulan kobaqujaoqnsiq namtan kalil yueleneqnu.

⁶ Gago medabu a n̄amyuwo bul. Iga gago medabu waqtoqnsim dena iga kumbra uge uge yoqnsim gago jejamu kalil tulan jigatqnum. Mondon̄ tamo nan̄gi n̄amyuwoq aisib padalqab dego kere gago medabu na gago so tulan ugeugeiyeqnu.

⁷ Ningi wagme nan̄gi qa are qaliy. Wagme ti qebari ti qe ti kalil iga na taqatnjreqnum.

⁸ Ariya iga gago medabu taqatqa keresai. Iga gago medabu na gaigai anjam uge uge marelen̄eqnum. Amal uge na tamo nan̄gi uñinjroqnsib moiyoṭnjreqnub dego kere gago medabu na iga kumbra uge ugeq breigeqnu.

⁹ Gago kumbra agiende. Iga gago medabu waqtoqnsim gago Tamo Koba Abu Qotei aqa ñam soqtoqnsim olo puluoqnsim medabu qujai dena tamo un̄gasari nan̄gi misilin̄njreqnum. Tamo un̄gasari nan̄gi di Qotei na gereinjrsiqa aqa segi so boleq di atej.

¹⁰ Iga kumbra uge deqaji yeqnum. Agi iga gago medabu waqtoqnsim Qotei aqa ñam soqtoqnsim olo medabu qujai dena anjam uge uge marelen̄eqnum. O ijo was, gago kumbra di ugedamu.

¹¹ Ya jumbum qujaiq na ya bole ti ya uge ti brantqa keresai.

¹² Qura na oliv aqa gei oqa kere e? Wain sil na qura aqa gei oqa kere e? Yuwal a ya bole bulyqa kere e? Sai.

Tamo powo bole ti unub qaji nan̄gi kumbra bole bole yoqnebe

¹³ Nun̄go ambleq di tamo qudei nan̄gi qalie ti powo ti unub kiyo? Sqab di nan̄gi nan̄go segi ñam aguq atoqnsib kumbra bole bole yoqnebe. Yim tamo un̄gasari nan̄gi nan̄go kumbra di unoqnsib maroqnqab, “Nan̄gi tamo bole.”

¹⁴ Ariya ningi olo nun̄go segi jejamu qa are qaloqnsib lan̄a are ugein̄goqnm diqoqnaib. Ningi degyqab di ningi gisan̄ kumbra dauryosib Qotei aqa anjam bole ugetqab.

¹⁵ Osib ningi powo uge ti sqab. Powo deqaji lan̄ goge na bosai. Di mandam qaji powo. Di gago areqalo namij aqa powo. Powo di Satan aqaq na beqnu.

¹⁶ Ningi quiy. Tamo un̄gasari nan̄gi nan̄go segi jejamu qa are qaloqnsib lan̄a are ugeinjroqnm diqoqnqab di nan̄gi so tulan̄ ugeq di sosib kumbra uge uge yoqnqab.

¹⁷ Ariya tamo un̄gasari lan̄ goge na powo eqnub qaji nan̄gi kumbra tulan̄ bolequja yeqnub. Nan̄gi kumbra jigat dauryosaieqnub. Nan̄gi lawo na sosib tamo nan̄gi jinga na gereinjroqnsib nan̄gi qa duloqnsib kumbra bole bole osorn̄jreqnub. Nan̄gi na tamo kalil nan̄gi turtn̄jroqnsib kumbra qujai en̄jreqnub. Nan̄gi lan̄a baban̄ na Qotei aqa kumbra dauryosaieqnub. Nan̄gi bole dauryeqnub.

¹⁸ Tamo deqaji nan̄gi lawo na sosib are qujaitoqnsib jeu turyoqnsib kumbra bole tintin̄ babteqnub. Ingi meli branteqnu dego kere.

4

Tamo bei na mandam qaji kumbra qalaqalaiyqas di a olo Qotei jeutqas

¹ O ijo was, ningi qudei nun̄go segi jejamu qa arebolebolein̄geqnaqa kumbra uge uge yqajqa are prugn̄eqnu. Utru deqa ningi qotoqnsib njirin̄kobaeqnub. Kumbra di nun̄go jejamu miligiq di singila na waueqnu.

² Ningi ingi ingi koba oqajqa tulan̄ arearetn̄geqnaqa mamaul̄ngeqnu. Ariya ningi ingi ingi di osaieqnub deqa ningi qoto tigeltqnsib tamo ñumeqnub. Ningi ingi ingi di osaieqnub di aqa utru agiende. Ningi Qotei pailyosaieqnub deqa.

³ Ningi qudei ingi ingi qa Qotei pailyoqnsib ariya ningi ingi ingi di osaieqnub. Di kiyaaq? Ningi nun̄go segi jejamu qa arebolebolein̄gwajqa maroqnsib areqalo uge na pailyeqnub deqa.

⁴ Un̄a bei na aqa gumbulun̄ uratosiq olo tamo bei ombla sambala kumbra yeqnub dego kere n̄ngi Qotei uratoqnsib kumbra uge uge yeqnub. N̄ngi quiy. Tamo bei na mandam qaji kumbra qalaqalaiyqas di a olo Qotei jeutqas. N̄ngi di qaliesai kiyo? Od, tamo bei na mandam qaji kumbra qalaqalaiyqa are qalqas di a Qotei jeutqas.

⁵ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengren̄yeb unu, “Qotei na aqa Mondor gago are miligiq di atej unu. Mondor di a iga qa tulan̄ areareteqnu.” O ijo was, n̄ngi anjam di lan̄a sa anjam edegaib.

⁶ Qotei a iga qa are tulan̄ boleiyeqnu. Deqa aqa anjam bei nami endegsib nengren̄yeb unu, “Tamo un̄gasari nan̄go segi ñam soqteqnu qaji nan̄gi Qotei na olo jeutn̄reqnu. Ariya tamo un̄gasari nan̄go segi ñam aguq ateqnu qaji nan̄gi qa Qotei a olo are boleiyeqnu.”

⁷ Deqa ijo was, n̄ngi nun̄go segi ñam aguq atoqnsib Qotei aqa sorgomq di soqniy. Sosibqa Satan gotran̄yoqniy. Yimqa Satan na n̄ngi urat̄ngosim ulan̄qas.

⁸ N̄ngi Qotei jojom̄yoqniy a kamba dego n̄ngi jojom̄goqniy. O une tamo, n̄ngi quiy. Tamo nan̄gi nan̄go ban̄ yansoqnsib jiga koboteqnu dego kere n̄ngi nun̄go are miligi gereiyoqnsib bulyoqniy. N̄ngi areqalo aiye aiyelteqnu qaji olo nun̄go are miligiq dena jiga kalil taqal atoqniy.

⁹ N̄ngi nun̄go une qa are gulbein̄goqnim akamugetoqniy. Od, n̄ngi nun̄go kiki uratoqnsib olo akamoqniy. Osib nun̄go arebolebole kobotosib olo are gulbein̄goqne.

¹⁰ N̄ngi Tamo Koba aqa ñamgalaq di nun̄go segi ñam aguq atoqniy. N̄ngi degyqab di a na nun̄go ñam olo soqtet̄ngwas.

N̄ngi nun̄go Kristen was nan̄gi uge qa min̄jraib

¹¹ O ijo was, n̄ngi segi segi qa anjam uge maroqnaib. Tamo bei na aqa Kristen was qudei nan̄gi anjam uge min̄jr̄qas kiyo nan̄go une qa nan̄gi pegin̄jr̄qas kiyo di a dal anjam dego uge qa marsiq pegiyqo. N̄ngi dal anjam pegiyeqnu di n̄ngi dal anjam dauryqa urateqnu.

¹² Qotei a segi na dal anjam babtej deqa a na qujai iga pegigwa kere. A na qujai tamo un̄gasari nan̄gi elen̄qa kere. A na qujai nan̄gi padaltn̄jr̄qa kere. N̄ngi tamo kiyero deqa n̄ngi na tamo un̄gasari nan̄gi pegin̄jreqnu? Di kumbra uge.

N̄ngi nun̄go segi ñam soqtoqnaib

¹³ N̄ngi qudei endegsib mareqnu, “Bini kiyo nebe kiyo iga qure beiq gilsim dia wausau qujai sosim silali qa wauosim olo bqom.”

¹⁴ N̄ngi degsib mareqnu. Ariya nebe kumbra kiye nun̄goq di brantqas di n̄ngi qalieqa keresai. N̄ngi ñam qurem bul sokiñalayosib koboqab.

¹⁵ Deqa n̄ngi endegsib maroqniy, “Tamo Koba a marimqa iga kumbra kiye yqa are qalsim yqom.”

¹⁶ Kiyaga n̄ngi qudei olo nun̄go segi ñam soqtoqnsib diqoqnsib laqnu? Nun̄go kumbra di uge.

¹⁷ Ni geregere are qale. Ni kumbra bole qa qalieosim ariya ni dauryqasai di ni une yonum.

5

Tamo nan̄gi ñoro koba ti unub qaji nan̄gi awai ugedamu oqab

¹ O ñoro tamo n̄ngi quiy. Bunuqna gulbe kokba nun̄goq boqn̄qas. N̄ngi deqa pailoqnsib akamugetoqniy.

² Nun̄go ñoro ti wala ti kalil ugeelen̄qo. Sisimbin̄ na nun̄go gara kalil dego ugeugeiyqo.

³ Nungo gol ti silva ti di baisuwi na ugetqo. Deqa mondon baisuwi dena nungo une boleq atsim nanyuwo bulosim nungo jejamu koitosim ugeugeiyqas. Ningi ñoro koba koroiyeb deqa diño bati qa ningi awai ugedamu oqab.

⁴ Ningi quiy. Nungo wau tamo nangi nungo ingi meli gentoqnsib nungo banq di ateqnab ningi na kamba olo nangi gisanjroqnsib awai oto nungo segi qa getentoqnsib oto segi nangi enjreqnub. Deqa nangi maoqnsib endegsib Qotei pailyeqnub, “O Tamo Koba, nangi iga kumbra uge degsib egeqnub.” Yeqnaqa Qotei singila koba ti unu qaji a nanngo pailyo di queqnu. Deqa mondon a na ningi awai uge enjwas.

⁵ O ñoro tamo, ningi gara bole bole jugoqnsib nungo segi jejamu qa areboleboleingeqnaqa ingi koba uyeqnub. Deqa mondon Qotei na ningi lungwas. Kaja nanngo jejamu diq diqeqnaq nanngo mandor nangi na ñumeqnub dego kere Qotei na ningi lungwas.

⁶ Nungo kumbra uge bei agiende. Ningi na kumbra bole yo qaji tamo nanngo jejamuq di une qametnjroqnsib ñumeqnub. Ariya nangi na kamba olo ningi gotrangosaieqnub.

Ningi gulbe qoboioqnsib Tamo Koba a olo bqajqa tariñoqniy

⁷ Deqa ijo was, ningi nungo are miligi singilatoqnsib gulbe qoboioqnsib Tamo Koba a olo bqajqa tariñoqniy. Ningi asgingaiq. Ningi wau lanja nangi bul soqniy. Ningi qalie, wau lanja nangi asginjrosaieqnu. Nangi ingi yagoqnsib awa qa tariñeqnub. Awa beqnaqa ingi melieqnaqa nangi ingi meli di oqnsib uyeqnub.

⁸ Dego kere ningi nungo are miligi singilatoqnsib gulbe qoboioqnsib tariñoqniy. Tamo Koba a bqajqa bati jojomqo deqa ningi degyoqniy.

⁹ O ijo was, ningi Qotei aqa tamo ungasari qudei nangi qa njirinoqnsib yomuonaib. Qotei a nungo une di unsim ningi pegingo uge. Ningi quiy. Une Pegiyo Tamo agi bqa jojomqo. A siranmeq di tigelejunu.

¹⁰ O ijo was, ningi Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi qa are qaliy. Nangi nami Tamo Koba aqa ñam na anjam palontoqneb deqa jeu tamo nangi na nangi ugeugeinjroqneb. Ariya nangi Qotei aqa anjam marqa ulaosaioqneb. Nangi nanngo are miligi singilatoqnsib jaqatin oqnsib gulbe di qoboioqneb.

¹¹ Ningi quiy. Iga endegsi mareqnum, “Tamo ungasari gulbe qoboioqnsib singila na tigelejunub qaji nangi Qotei na taqatnjreqnu. Deqa nangi areboleboleinjreqnu.” Ningi Jop aqa kumbra qa nami queb. Jop a singila na tigelosiqqa gulbe kobaquja qoboiesoqnej. Ningi qalie, bunuqna Tamo Koba a na Jop olo boletej. Od, iga qalieonum, Tamo Koba a gaigai iga qa duloqnsiqa iga qa are boleiyeqnu.

Ningi anjam bei marqa osibqa ingi bei na singilataib

¹² O ijo was kalil, e anjam kobaquja bei unu. Anjam agiende. Ningi anjam bei marqa osibqa ingi bei na singilataib. Ningi lan qure aqa ñam na anjam singilataib. Ningi mandam aqa ñam na anjam singilataib. Ningi od qa segi mariy. Ningi said qa segi mariy. Ningi degyqab di Qotei na ningi awai uge bei enjwasai.

Tamo nangi kumbra bole bole yeqnub qaji nanngo pailyo singila koba

¹³ Nungo ambleq di tamo qudei nangi jaqatin eqnub kiyo? Degamqa ningi na minjribqa nangi nanngo jaqatin deqa Qotei pailyoqnebe. Nungo ambleq di tamo qudei nangi areboleboleinjreqnu kiyo? Degamqa ningi na minjribqa nangi Qotei qa louoqnsib aqa ñam soqtoqnebe.

¹⁴ Nungo ambleq di tamo qudei nangi mainjreqnu kiyo? Degamqa ningi na minjribqa nangi Kristen gate nangi metnjrib bosib Tamo Koba aqa ñam na nango gateq di ban atetnjrsib goren bilentosib nangi qa pailyebe.

¹⁵ Nangi Tamo Koba a qa nango areqalo singilatosib pailyqab di a na tamo mainjro qaji nangi olo tigeltnjrqas. Osim nangi une yoqneb degamqa a na nango une kalil dego kobotetnjrqas.

¹⁶ Deqa ijo was, ningi nungo segi segi une palontognsib Kristen was nangi ubtosib minjroqniy. Osib ningi segi segi qa Qotei pailyoqniy. Yim a na ningi boletngwas. Tamo nangi kumbra bole bole yeqnub qaji nango pailyo di singila koba. Deqa nangi pailyeqnab Qotei a quoqnsiqqa nango anjam dauryeqnu.

¹⁷ Ningi Elaija qa are qaliy. A iga bul mandam tamo. Ariya a endegsi pailyoqnej, “O Qotei, ni na lan getentimqa awa bqasai.” A degsi pailyeqnaqa Qotei na lan getentonaqa awa bosai. Degsi sonaq wausau qalub bei oto koboej.

¹⁸ Onaqa Elaija a olo pailyonaqa lan waqonaqa awa bej. Bosiq ingi ingi kalil melielenjej.

Kristen was bei a gam bole uratqas di iga na aqaryaiyimqa a olo Qotei aqa areq bqas

¹⁹ O ijo was ningi quiy. Kristen was bei a Qotei aqa anjam bole dauryqa uratimqa tamo bei na a olo are bulyetqas di tamo dena aqa was kumbra bolequja yqo.

²⁰ Ningi endegsib qalieoiy. Kristen was bei a une ti soqnim tamo bei na aqaryaiyimqa a gam uge di uratqas di tamo dena aqa was aqa qunun moiyo sawaq dena oqo. Deqa was di a moiqasai. Qotei na aqa une gargekoba kobotetqas.

1 PITA

¹ E Pita. Yesus Kristus na e qarınbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Ningi nungo segi segi qure utru uratosib jaraiyosib sawa sawa kalil keretosib di unub. Ningi Pontus sawa ti Galesia sawa ti Kapadosia sawa ti Esia sawa ti Bitinia sawa ti di unub. E anjam endi nengrenyosim nungoq qarınyonum.

² Tulañ nami Abu Qotei a ningi qa qalieosiq gıltngej. A degyej. Di kiyaaqa? Aqa Mondor na ningi aqa segi kumbra boleq di atımqa ningi Yesus Kristus aqa anjam dauryqajqa deqa. Yim aqa len aiyej qaji dena ningi yansıgwajqa deqa. O ijo was, Qotei a ningi qa are tulañ boleiyımqa ningi geregere lawo na soqniy.

Qotei a nambile boledamu lañ goge dia iga gereiyetgej unu

³ Iga gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei aqa ñam soqtoqnqom. Qotei a iga qa tulañ dulosiqa nambile bunuj egej. A na Yesus Kristus subq na tigeltej gam dena iga nambile bunuj egej. Nambile bunuj dena iga singilatgeqnu deqa iga ingi bole bole Qotei na mondon egwas qaji deqa tarınoqnsim unum.

⁴ Ingi bole bole di ugeqa keresai. A koboqa keresai dego. Qotei na lañ goge dia ningi gereiyetnje unu.

⁵ Ningi Yesus qa nungo areqalo singilateqnub deqa Qotei aqa singila kobaquja na ningi taqatnjejunu. Deqa diño batiamqa Qotei na ningi torei elenqas. Kumbra di brantim ningi unqab.

⁶ Qotei na ningi degsim elenqas deqa ningi tulañ areboleboleıngeqnu. Gulbe utru segi segi na ningi jaqatın engeqnu di unğum. Sokiñala gulbe di olo koboqas.

⁷ Gulbe deqaji nungoq boqnımqa ningi nungo areqalo Yesus qa bole singilatqab kiyo sai kiyo di Qotei a unqas. Yımqa mondon diño batiamqa Yesus Kristus a brantosim a ningi qa tulañ areboleboleiyım ningi bııngosim ñam koba engwas. Iga qalie, gol a ingi tulañ boledamu. Tamo nangi nımyuwo na gol koitoqnsib dena qalieeqnub, gol di bole kiyo sai kiyo. Dego kere nungo areqalo Yesus qa singilateqnub qaji di tulañ bolequja. Nungo areqalo dena gol agi ugeosim koboqas qaji di tulañ bunyejunu.

⁸ Nami ningi Yesus unosaioqneb. Bini dego ningi a unosaieqnub. Ariya ningi a tulañ qalaqalaiyoqnsib a qa nungo areqalo singilatoqnsib a qa tulañ areboleboleıngeqnu. Nungo arebolebole dena mandam qaji arebolebole kalil tulañ bunyejunu. Nungo arebolebole di aqa utru iga na dauryosim ubtqa keresai.

⁹ Ningi Yesus qa nungo areqalo singilateqnub deqa Qotei na ningi elenqas.

¹⁰ Qotei na ningi elenqajqa anjam di aqa medabu o qaji tamo nangi nami maroqneb. Nango anjam di aqa utru nangi qalieqa osib deqa geregere nımoqnsib wauoqneb.

¹¹ Kristus aqa Mondor a nango are miligiq di sosisqa nango medabuq na anjam endegsi babtosiqa maroqnej, “Bunuqna Kristus a jaqatın osim moisim olo subq na tigelosim lañ qureq oqsim dia a ñam koba ti sqas.” Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi endegsib nenemoqneb, “Kristus a bati gembu bqas? Kumbra kiye namoqna brantim Kristus a bunuqna bqas?”

¹² Onaqa Qotei na kamba nangi endegsi minjrej, “Anjam ningi mareqnub qaji di aqa damu nungo bati qa brantqasai. A bunuqna brantqas.” O ijo was, Qotei na ningi elenqajqa anjam di aqa medabu o qaji tamo nangi nami maroqneb. Onaqa bunuqna a na aqa Mondor Bole qarınyonaa lañ goge na aisiq Qotei aqa anjam maro tamo nangi singilatnıroqnej. Yeqnaqa nangi

Kristus aqa anjam bole plaltoqnsib ningi merngoqneb. Anjam bole di aqa utru Qotei aqa lan angro nanqi geregere qalieqajqa are koba unu.

Qotei na iga aqa segi kumbra boleq di sqajqa osiq metgej

¹³ Deqa ningi nungo walwel geregere taqatqajqa are qaloqniy. Osib mondon Jesus Kristus a olo lan qureq na brantosim ningi qa are boleiyqajqa deqa tarinoqnsib soqniy.

¹⁴ Sosib ningi angro du du bulosib Qotei aqa anjam geregere qusib dauryoqniy. Nami ningi Qotei qaliesai deqa ningi nungo areqalo uge uge dauryoqneb. Ariya bini ningi kumbra di olo dauryaib. Uratiy.

¹⁵ Qotei a gaigai aqa segi kumbra boleq di sosiq dauryeqnu. Deqa ningi dego Qotei aqa kumbra boleq di sosib dauryoqniy. Utru deqa Qotei na ningi metgej.

¹⁶ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Ningi ijo kumbra boleq di sosib dauryoqniy. Di kiyaaq? E dego ijo segi kumbra boleq di sosim dauryeqnum.”

Kristus aqa len aiyej qaji dena Qotei na iga awaigej

¹⁷ Ningi Qotei endegsib meteqnub, “O gago Abu.” Qotei aqa namgalaq di tamo ungasari kalil nanqi kerekere unub deqa a kumbra qujai na nanjo une qa peginjreqnu. A nanjo segi segi wau unoqnsiq dena nanqi peginjreqnu. Deqa ningi endegsib maroqniy, “Mandam endia gago qure utru sosai.” Degsib maroqnsib Qotei qa ulaoqnsib aqa sorgomq di geregere soqniy.

¹⁸ Ningi qalie, nami ningi nungo moma nanjo kumbra uge uge dauryoqnsib soqneb. Sonabqa Qotei na olo nungo uneq na ningi awaingej. Mandam qa ñoro ti gol ti silva ti koboqas qaji dena Qotei na ningi awaingosai.

¹⁹ Kristus aqa len aiyej qaji dena ningi awaingej. Kristus aqa len di tulan bolequja. Kaja du du nami Qotei atraiyoqneb qaji nanjo jejamuq di yu bei saiqoji. Dego kere Kristus aqa jejamuq di une bei saiqoji.

²⁰ Tulan nami Qotei a mandam atosaisosiq a Kristus qa qalieosiq giltej. Ariya bini diño bati jojomqo deqa Qotei a ningi qa osiq a Kristus qarinyonaq bej.

²¹ Bosiq ningi aqaryaingej deqa ningi Qotei qa nungo areqalo singilatoqnsib unub. Kristus agi moinaqa Qotei na olo subq na tigeltosiq metonaqa a lan qureq oqsiq dia ñam kobaquja ej. Utru deqa ningi Qotei qa nungo areqalo singilatoqnsib a qa tarinoqnsib unub.

Iga segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqnqom

²² Ningi anjam bole dauryosib nungo qunun yansobuleb. Utru deqa ningi na nungo Kristen was nanqi bole qalaqalainjreqnub. Ariya kumbra di ningi olo tore singilatosib segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqnsib soqniy.

²³ Ningi ingi meli bulosib nambile bunuj eb. Ingi meli ugeqas qaji dena ningi nambile osai. Ingi meli gaigai sqas qaji dena ningi nambile eb. Ingi meli di Qotei aqa anjam. Anjam di nambile ti. A gaigai sqas.

²⁴ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo ungasari nanqi mandamq endi bati olekoba sqasai. Ñin a gaigai kangraneqnaqa balamtamo aqa so a sokiñalayoqnsiq uloneqnu dego kere tamo ungasari nanqi urur koboqab. Nanjo ñam balamtamo aqa so bulosim ulonqas.

²⁵ Ariya Tamo Koba aqa anjam a bati gaigai sqas.” O ijo was, anjam bole di agi Jesus aqa anjam maro tamo nanqi palontoqnsib ningi merngoqneb.

2

Yesus a tal ai bul

¹ Ningi nambile bunuj eb deqa ningi kumbra uge kalil uratiy. Gisan anjam ti maqu kumbra ti are uge ti yomu anjam ti kalil di ningi torei uratekritiy.

² Iga qalie, angro mom nanngi munqum qaq uyqajqa qarnjreqnu. Dego kere ningi munqum qaq bolequja Qotei aqaq na beqnu qaji di oqajqa are qaloqniy. Munqum qaq di Qotei aqa anjam. A jiga bei saiqoji. Munqum qaq dena nunqo qunun aqaryaiyimqa ningi tulan boleosib singilaqab. Yim Qotei na ningi elenqas.

³ Tamo Koba a na ningi kumbra bole engeqnu. Aqa kumbra di ningi uyo oneiyonqnsib mareqnu, "Bole."

⁴ Tamo Koba a tal ai bul singila na tigelejunu. Tal ai di nambile unu. Ningi tal ai deq boiy. Tal ai di tamo qudei na unsibqa uge qa marsib taqal waiyeb. Ariya Qotei na olo tal ai di giltosiqqa marej, "Tal ai di tulan bolequja."

⁵ Ningi dego tal ai bul nambile unub. Qotei aqa Mondor na ningi aqa segi tal sqa marsiqqa ningi gereingeqnu. Deqa ningi Qotei aqa atra tamo bolequja sosib Yesus Kristus aqa nam na nunqo segi jejamu Qotei atraiyonqnsib a ningi qa tulan arearetoqnqas.

⁶ Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenqrenyeb unu, "Ningi quiy. E na tal ai qujai giltosim tal singilatqajqa deqa tumaq di tigelttem unu. Tal ai di tulan bolequja. A singila koba. E na Saion manaq di tigelttem unu. Deqa tamo nanngi tal ai di osib nanqo areqaloq di singilatqab di nanngi jemainjrqsai."

⁷ O ijo was, tal ai tuma qaji di agi Kristus. Ningi Kristus qa nunqo areqalo singilateqnu deqa ningi mareqnu, "Tal ai di tulan bolequja." Ariya tamo nanngi Kristus qa nanqo areqalo singilatosaieqnu qaji nanngi tal ai di uge qa mareqnu. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenqrenyeb unu, "Tal gereiyo qaji tamo nanngi na tal ai di arqsibqa uge qa marsib taqal waiyeb.

Onaqa tal ai di Qotei na olo osiq tumaq di tigelttej unu."

⁸ Qotei aqa anjam bei dego nami endegsib nenqrenyeb, "Tamo qudei nanngi tal ai di quraqyonqnsib mangaleqnu." O ijo was, tamo nanngi di Qotei aqa anjam gotranqyenu. Utru deqa nanngi tal ai di quraqyonqnsib mangaleqnu. Qotei a nami marej, "Nanngi tulan padalqab."

⁹ Ariya Qotei na ningi giltneq deqa ningi aqa atra tamo sosib a ombla mandor kokba tigelonub. Tigelosib ningi aqa segi kumbra boleq di sosib dauryeqnu. Ningi aqa segi tamo unqasari tintin unub. A na ningi giltneq deqa ningi aqa so bole kalil ubtekritoqnsib mare mare laqnu. Nami ningi ambruq di soqneb deqa Qotei na ningi metngonaqa ningi ambru uratosib suwanq beleneb. Suwanq di tulan bolequja.

¹⁰ Nami ningi tamo unqasari lanaj soqneb. Ariya bini ningi Qotei aqa segi tamo unqasari unub. Nami Qotei a ningi qa are boleiyosaioqnej. Ariya bini a ningi qa are boleiyeqnu.

Iga Qotei aqa wau tamo bole sqom

¹¹ O ijo was bole, ningi mandamq endi yaun tamo bulosib unub deqa e ningi endegsi merngwai. Nunqo areqalo namij ti nunqo qunun ti ombla qoteqnu. Deqa ningi nunqo areqalo namij torei qoreiyiy.

¹² Bini ningi sawa bei bei qaji nanqo ambleq di unub. Deqa ningi nanqo nqamgalaq di kumbra bole bole dauryoqniy. Dauryoqnsib nanngi nunqo kumbra di unoqnqab. Unoqnsib nanqo yomu anjam ningi qa mareqnu qaji di nanngi uratosib mondonq une pegiyo bati qa nanngi Qotei aqa nam soqtoqnqab.

¹³ O ijo was, ningi Tamo Koba a qa are qaloqnsib sawa taqato qaji tamo nanngi ti mandor kokba ti nanqo anjam dauryoqniy.

¹⁴ Osib tamo gate nanqo anjam dego dauryoqniy. Tamo gate nanngi di agi mandor kokba nanngi na qarinnjreqnab giloqnsib tamo unqasari kumbra

uge uge yeqnub qaji nan̄gi kamba awai uge enjreqnub. Osib tamo un̄gasari kumbra bole bole yeqnub qaji nan̄go ñam soqtetnjreqnub.

¹⁵ Qotei aqa areqalo agiende. Ningi kumbra bole bole yoqnibqa nanari tamo agi ningi yomuingeqñub qaji nan̄gi nun̄go kumbra di unsibqa nan̄go anjam uge di olo uratosib mequmesqab.

¹⁶ Bole, ningi tamo bei aqa sorgomq di sosai. Ningi deqa are qaloqnsib walweloqñiy. Ariya ningi endegsib are qalaib, “Iga tamo bei aqa sorgomq di sosai deqa un̄gum, iga kumbra uge uge yoqnqom.” Ningi degsib are qalaib. Ningi Qotei aqa kan̄gal tamo bul unub deqa ningi aqa sorgomq di soqñiy.

¹⁷ Ningi tamo un̄gasari kalil nan̄gi kumbra bole bole osornjroqñiy. Osib nun̄go Kristen was nan̄gi qalaqalainjroqñiy. Ningi Qotei ulaiyoqñiy. Ningi mandor kokba nan̄go ñam soqtetnjroqñiy.

Iga Kristus aqa kumbra dauryoqnsim jaqatin̄ qoboioyqnqom

¹⁸ O kan̄gal tamo, ningi nun̄go wau qa gate nan̄go sorgomq di sosibqa nan̄go anjam dauryoqñiy. Wau qa gate bole nan̄go anjam segi dauryoqñai. Wau qa gate uge nan̄go anjam dego dauryoqñiy.

¹⁹ Ningi Qotei qa are qalsib wau bole yib nun̄go wau qa gate nan̄gi lan̄ja jaqatin̄ en̄gwab di un̄gum. Ningi jaqatin̄ di qoboioyqñiy. Yimqa Qotei a nun̄go kumbra deqa tulan̄ areboleboleiyqas.

²⁰ Ariya ningi wau uge yib nun̄go wau qa gate nan̄gi deqa lun̄gib ningi jaqatin̄ qoboioyqab di Qotei a ningi awai bole en̄gwasai. Ningi wau bole yib nun̄go wau qa gate nan̄gi na lun̄gib ningi jaqatin̄ qoboioyqab di Qotei a nun̄go kumbra deqa tulan̄ areboleboleiyqas.

²¹ Kristus a dego ningi aqaryaingwa osiqa jaqatin̄ qoboioyosiq moiyej. Aqa kumbra di a na ningi osorn̄gej deqa ningi kamba aqa kumbra di dauryosib jaqatin̄ oqnsib soqñiy. Qotei a ningi degyqa osiqa met̄gej.

²² Kristus a une bei yosaioqñej. Aqa medabu na gisan̄ anjam bei dego marosaioqñej.

²³ Jeu tamo nan̄gi na a misilinyoqnsib anjam uge uge minjeqnab a deqa kamba anjam uge bei nan̄gi minjrosaiioqñej. Nan̄gi a jaqatin̄ koba yeqñab a deqa olo nan̄gi jaqatin̄ en̄jr̄qajqa marosaioqñej. A aqa segi jejamu osiqa Qotei aqa ban̄q di uratej. Qotei agi iga geregere pegigeqñu qaji.

²⁴ Kristus a gago une kalil qoboioyosiqa aqa segi jejamuq di gago une atsiqa a ñamburbasq di iga qa gain̄ej. Iga moiyoqñulosim olo ñambile sosim une aqa kumbra uratosim kumbra bole yoqnqajqa deqa osiqa ñamburbasq di iga qa gain̄ej. Jeu tamo nan̄gi na Yesus qalougetosib jaqatin̄ koba yeb. Aqa jaqatin̄ dena a na iga olo boletgej.

²⁵ Nami ningi kaja bul sosibqa nun̄go segi areqalo na aleloqnsib laqñeb. Ariya bunuqna ningi Mandor Yesus aqa areq beb deqa a na nun̄go qun̄un̄ geregere taqatejunu.

3

Tamo un̄ja wo nan̄gi kumbra bole yoqñebe

¹ O un̄gasari, ningi nun̄go gumbulun̄ nan̄go sorgomq di soqñiy. Nun̄go gumbulun̄ qudei nan̄gi Qotei aqa anjam dauryosaiabqa di un̄gum, ningi mequmesosib nan̄go ñamgalaq di kumbra bole bole yoqñiy. Yibqa nan̄gi unsib dena nan̄gi are bulyqab.

² Ningi degsib kumbra bole na walwelosib nan̄go sorgomq di soqñib nan̄gi unsib marqab, ningi un̄gasari bole.

³ Ningi nungo jejamu walatqajqa are prugnoqnaiq. Ningi nungo gate pranyoqnsib wala bole bole gateq di jugoqnaib. Osib kolilei na nungo jejamu walatoqnaib. Gara wala ti dego jugoqnaib. Ingi ingi di lanja jejamu qa wala.

⁴ Ningi nungo are miligi walatqab di bolequja. Are miligi aqa wala agiende. Ningi are bole na sosibqa tamo ungasari kalil nanngi lawo na gereinjroqniy. Are miligi aqa wala di Qotei aqa namgalaq di tulan boledamu. Wala di ugeqa keresai.

⁵ Agi Qotei aqa ungasari nami soqneb qaji nanngi nanngo are miligi degsib walatoqneb. Osib Qotei aqa kumbra boleq di sosib a qa tarinoqnsib nanngo gumbulun nanngo sorgomq di soqneb.

⁶ Ningi Sara uniy. A na aqa tamo Abraham aqa anjam dauryoqnsiqa minjoqnej, “Ni ijo tamo koba.” Deqa ungasari, ningi Sara aqa kumbra di dauryosib kumbra bole yoqniy. Ningi ulaaib. Ningi kumbra bole yoqnqab di ningi Sara aqa angro tintin sqab.

⁷ O tamo, ningi dego areqalo bole dauryosib nunngo nanngi nanngi koba na geregere soqniy. Nunngo nanngi nanngi tamo sai. Nanngi unja. Nanngo jejamu singila sai. Deqa ningi lawo na nanngi kumbra bole bole osornjroqniy. Ningi qalie, nunngo nanngi nanngi ningi ti koba na nambile gaigai sqab. Deqa ningi nunngo nanngi nanngi geregereinjroqniy. Ningi kumbra degyqab di ingi bei na nunngo pailyo getentqa keresai. Qotei a nunngo pailyo quoqnqas.

Ningi gaigai kumbra bole yoqniy

⁸ Ariya e na ijo anjam endi kobotqa osiy ningi endegsi merngwai. Ningi kalil koba na geregere are qujaitoqnsib tamo ungasari kalil nanngi qa duloqniy. Osib ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqnsib Kristen was nanngi qa are boleingonim nunngo segi nam aguq atoqniy.

⁹ Tamo qudei na ningi kumbra uge engibqa ningi kamba olo nanngi kumbra uge enjraib. Tamo qudei na ningi anjam uge merngibqa ningi kamba olo nanngi anjam uge minjraib. Ningi nanngi qa endegsib pailyoqniy, “O Abu, ni na nanngi boletnjrime.” Qotei a ningi degyqa osiqa metngej. Deqa ningi degyibqa Qotei a kamba ningi boletngoqnqas.

¹⁰ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo bei a so bole sqa marsimqa a anjam uge bei maroqnaiq. A gisan anjam dego maroqnaiq.

¹¹ A kumbra uge kalil tore qoreiyosim kumbra bole segi yoqneme. Osim tamo ungasari kalil nanngi koba na lawo sqajqa singilaoqneme.

¹² Tamo ungasari nanngi kumbra bole deqaji yoqnqab di Tamo Koba a na nanngi geregere taqatnjroqnqas.

Osim nanngo pailyo dego quetnjroqnqas.

Ariya tamo ungasari kumbra uge uge yeqnub qaji nanngi Tamo Koba a na olo qoreinjroqnqas.”

Iga kumbra bole bole yimqa jeu tamo nanngi na iga jaqatin egwab

¹³ O ijo was, ningi kumbra bole bole yqajqa singilaoqnqab di tamo yai na ningi olo ugeugeingwas?

¹⁴ Bole, ningi kumbra bole bole yibqa tamo qudei na ningi jaqatin engwab. Di ungum. Ningi deqa areboleboleingem. Tamo nanngi dena ningi ula engeqnub. Ariya ningi nanngi ulainjraib. Osib are gulbeingaiq.

¹⁵ Ningi nungo are miligiq di Tamo Koba Kristus atsib soqniy. Soqnibqa tamo qudei na ningi endegsib nenemngwab, “Ningi ingi bole kiye qa tarinoqnsib deqa areboleboleingeqnu?” Degsib nenemngibqa ningi na kamba anjam kiyersib minjrqa oqnsib geregere are qaloqnsib minjroqniy.

¹⁶ Ariya ningi anjam singila na nangi minjraib. Ningi Qotei ulaiyoqnsib lawo na nangi anjam minjroqniy. Osib ningi gaigai Qotei aqa n̄amgalaq di une saiwoji sosib Kristus aqa n̄am na kumbra bole bole yoqniy. Yoqniy jeu tamo agi ningi misilingeqnub qaji nangi nungo kumbra di unsib jemainjrqas.

¹⁷ Deqa iga kumbra bole bole yoqnoqom. Yoqnim Qotei a marim tamo qudei na iga jaqatin egoqnoqab di kere. Ariya iga kumbra uge uge yimqa tamo qudei na iga jaqatin egwab di uge. Iga degyqasai.

Kristus a iga qa moisiq olo subq na tigelej

¹⁸ Ningi Kristus qa are qaloqniy. Kristus a une saiwoji sosiqa a une tamo nango padalo sawa osiq nango une qa moiyej. O ijo was, Kristus na ningi joqsim Qotei aqaq oqwajqa deqa osiq ningi qa moiyej. A bati qujai qa moiyej deqa a olo moiqa keresai. A tamo bulyosiqa mandamq endi sonaqa jeu tamo nangi na a qalhab moiyej. Moisiq olo subq na tigelosiq a mondor ti soqnej.

¹⁹ Sosiqa moiyo sawaq aisiq dia mondor uge uge nangi Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej.

²⁰ Noa aqa bati qa mondor nangi di Qotei aqa anjam gotranjoqneb. Bati deqa tamo ungasari nango kumbra uge tulan kobaoqnej. Ariya Qotei a nango une qa urur kambatnjrosaijoqnej. A tarinosiq sokobaiyonaqa Noa a qobun kobaquja gereiyej. Gereiyosiq koboonaqa tamo ungasari 8 segi qobun gogetosib sonabqa awa koba bosiqa ya tulan koba dej. Tamo ungasari 8 nangi di Qotei na elenej deqa nangi bole soqneb.

²¹ Ya di yawo anjam bul. Qotei na nangi yaq dena elenej dego kere ningi ya na yanso onabqa Qotei a ningi elenej. Ya dena Qotei a nungo jejamu qaji jiga yansetngosai. Ningi yanso osib Qotei pailyonab a nungo pailyo di qusiqa nungo are miligi qaji jiga yansetngej. Qotei a Yesus Kristus olo subq na tigeltej gam dena a na ningi elenej.

²² Kristus a lan qureq oqej deqa bini a Qotei aqa ban woq di awejunu. Deqa lan angro nangi ti lan qaji mondor kokba ti lan qaji singila ti kalil nangi Kristus aqa sorgomq di unub.

4

Iga gago areqalo namij uratqom

¹ Kristus na aqa segi jejamu osiq jaqatin koba qoboiyosiq moiyej. Dego kere ningi Kristus aqa kumbra di singila na dauryosib nungo segi jejamu osib jaqatin qoboiyesoqniy. Ningi degyiy. Di kiyaaqa? Tamo bei na aqa segi jejamu osim jaqatin qoboiyqas di a une uratqas.

² Osim a Qotei aqa areqalo segi dauryoqnoqas. A aqa jejamu qa areqalo namij olo dauryqasai.

³ Ningi qalie, sawa bei bei qaji nangi kumbra uge uge yqajqa tulan arearetnjreqnu. Nami ningi dego nungo areqalo namij na walweloqnsib kumbra uge uge yoqneb. Sawa bei bei qaji nango kumbra agiende. Nangi sambala kumbra yqajqa are prugnjqreqnu. Qolo jigeeqnaqa nangi ya uge uyoqnsib alan kobaoqnsibqa nanarioqnsib laqnub. Osib Qotei aqa dal anjam gotranjoqnsib gisan qotei nangi binjnjreqnub.

⁴ Nami ningi nangi daurnjrsib koba na kumbra uge uge deqaji yoqneb. Ariya bini ningi kumbra di urateqnub deqa nangi na ningi nungoqnsib tulan prugoqnsib ningi misilingeqnub.

⁵ Mondon sawa bei bei qaji nangi di Qotei aqa ulatamuq di tigelosib nango une kalil babtosis minjib a quqwas. Bati deqa Qotei na tamo n̄ambile so qaji nangi ti tamo moreno qaji nangi ti peginjrqas.

⁶ Utru deqa Kristus a nami tamo moreño qaji nangi aqa anjam bole palon-tosiq minjroqnej. Tamo nangi di jejamu ti sonab Qotei na nangi peginjrej. Ariya mondon nangi olo nambile osib Qotei bulosib mondor ti sqab.

Qotei a ningi wau segi segi engej

⁷ Mandam ti ingi ingi kalil ti koboqajqa bati jojomqo. Deqa ningi areqalo bole ti sosib nungo kumbra kalil geregere taqatoqniy. Ningi degyqab di ningi Qotei pailyqa oqnsib geregere pailyoqnqab.

⁸ E anjam kobaquja bei dego ningi endegsi merngit quiy. Ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniy. Qalaqalaiyo kumbra dena une gargekoba kabutejunu.

⁹ Deqa Kristen was nangi nungo talq boqnibqa ningi nangi oqnsib geregere-injroqniy. Ningi nangi aqaryainjrqa asgingaiq.

¹⁰ Qotei a ningi kalil qa are boleiyosiq wau segi segi engej. Deqa ningi aqa wau tamo bolequja sosibqa aqa tamo ungasari nangi qa wauoqnsib aqaryainjroqniy.

¹¹ Ningi qudei anjam palontqa wau osibqa Qotei aqa anjam geregere palontoqniy. Ningi qudei tamo ungasari nangi aqaryainjrqa wau osibqa Qotei na singila engimqa singila dena wauoqniy. Amqa wau kalil nangi yeqnub qaji di tamo ungasari nangi na unoqnsib Yesus Kristus aqa ñam na Qotei binjyoqnqab. Yesus Kristus a bati gaigai ñam koba ti singila ti sqas. Bole.

Kristus a jaqatin qoboiey dego kere iga jaqatin qoboieqnum

¹² O ijo was bole, gulbe ugedamu namyuwo bulosiq nungoq beqnu. Ningi deqa tulan prugosib endegsib are qalaib, “Gulbe deqaji nami gagoq di brantosaioqnej.” Ningi degsib are qalaib. Ningi nungo areqalo Kristus qa bole singilateqnub kiyo sai kiyo di Qotei a tenemtqa osiq deqa gulbe qarinyeqnaqa nungoq beqnu.

¹³ Kristus a nami jaqatin qoboiey dego kere ningi jaqatin qoboieqnum. Ningi deqa areboleboleingim soqniy. Yimqa mondon Kristus a rian koba ti brantimqa bati deqa ningi olo tulan areboleboleingim sqab.

¹⁴ Ningi Kristus aqa ñam ojejunub deqa tamo qudei na ningi misilingwab di ungum. Ningi deqa areboleboleingim. Ningi qalie, Qotei aqa Mondor rian ti unu qaji a na ningi beterngejunu.

¹⁵ Ariya ningi tamo ñumibqa kiyo, ingi bajinibqa kiyo, tamo nangi ugeugein-jribqa kiyo, tamo bei aqa wau ugetibqa kiyo tamo qudei na unsib deqa jaqatin engwab di kere engwab. Deqa ijo was, ningi kumbra uge di yaib.

¹⁶ Ningi ñam Kristen ojesoqnib tamo qudei na ñam deqa jaqatin engwab di kere. Ningi deqa jemaingaiq. Ningi tulan areboleboleingim Qotei aqa ñam soqtoqniy.

¹⁷ Une pegiyo bati jojomqo deqa Qotei a namoqna aqa segi tamo ungasari nangi peginjrqas. Deqa iga qalieonum, tamo ungasari Qotei aqa anjam bole gotranyeqnub qaji nangi a na peginjrsim awai tulan ugedamu enjrqas.

¹⁸ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Qotei na tamo ungasari kumbra bole bole yeqnub qaji nangi elenqajqa bangi koba. Deqa iga qalieonum, tamo ungasari Qotei qoreiyosib une yeqnub qaji nangi a na elenqajqa olo tulan bangi koba.”

¹⁹ Deqa ijo was, Qotei a are soqnim ningi qudei jaqatin oqab di kere. Ningi nungo segi jejamu osib Qotei aqa banq di uratosib kumbra bole bole yoqniy. Qotei a gago Abu. A segi na iga gereigej deqa a bati gaigai iga taqatgesqas.

5

Kristen gate nangi na Qotei aqa tamo ungasari nangi geregere taqatnjroqnebe

¹ O Kristen gate kalil, e ningi anjam endegsi merngwai. E dego gate. Kristus a jaqatin osiq moinaqa e ijo segi namdamu na unem. Mondon a olo rian koba ti brantimqa bati deqa Qotei na lan goge qaji ingi bole bole ningi e ti egwas. Deqa Kristen gate, ningi wau endegiyi.

² Ningi Qotei aqa tamo ungasari nangi geregere taqatnjriy. Nangi kaja bul unub deqa Qotei na nangi joqsiqa nungo banq di atej. Qotei na ningi wau di engej deqa ningi are bole na wauoqniy. Tamo qudei na ningi singila na waingibqa ningi deqa wau di ojaib. Ningi silali qa osib wau di ojaib.

³ Ningi nungo segi nam soqtosib Qotei aqa tamo ungasari nangi njirin na taqatnjraib. Qotei na nangi joqsiqa nungo banq di atej deqa ningi kumbra bole na ti lawo na ti nangi taqatnjriy. Yimqa nangi nungo kumbra di unsib ningi daurngwab.

⁴ Ningi kumbra degyibqa mondon kaja nango Mandor Koba a lan qureq na brantimqa bati deqa ningi awai tulan boledamu oqab. Awai di ugeqa keresai. Gaigai sqas.

Iga gago segi walwel geregere taqatqom

⁵ O angro wala, ningi Kristen gate nango sorgomq di soqniy. O ijo was kalil, ningi nungo segi nam aguq atoqniy. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, "Tamo ungasari nango segi nam soqtetqnu qaji nangi Qotei na olo jeutnjreqnu. Ariya tamo ungasari nango segi nam aguq ateqnub qaji nangi qa Qotei a olo are boleiyeqnu."

⁶ Deqa ningi nungo segi nam aguq atoqnsib Qotei singila ti unu qaji aqa sorgomq di soqniy. Yimqa bati kereamqa a na nungo nam olo soqtetngwas.

⁷ Qotei a gaigai ningi qa are koba qaleqnu. Deqa ningi na nungo gulbe kalil oqnsib Qotei aqa banq di uratoqniy.

⁸ Ningi nungo segi walwel geregere taqatosib nam atoqnsib soqniy. Laion nangi tulan lelenoqnsib tamo numoqnsib uyeqnub dego kere nungo jeu tamo Satan a gaigai tamo ungasari nangi padaltnjrqajqa namoqnsiq laqnu. ⁹ Deqa ningi Yesus qa nungo areqalo singilatoqnsib Satan gotranjoqniy. Ningi qalie, ningi jaqatin eqnub dego kere Qotei aqa tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangi degsib jaqatin eqnub.

¹⁰ Qotei a iga qa are boleiyqajqa utru. A Kristus Yesus aqa nam na ningi metngej deqa mondon ningi Kristus ombla aqa rian ti so bole gaigai sqab. Deqa ningi mandamq endi sokiñala jaqatin oqnsib koboamqa Qotei na ningi olo boletngosim singilatngimqa ningi gaigai singila na tigelesqab.

¹¹ Qotei a bati gaigai singila koba ti sqas. Bole.

Anjam mutu qudei

¹² Anjam truquyala endi Sailas na e aqaryaibosiq nengrenyosiq nungoq qarinyo. E qalieonum, Sailas a gago Kristen was bole. O ijo was, Qotei a ningi qa are boleiyeqnu. E nungo areqalo tigeltetngitqa aqa kumbra di ningi geregere ojsib tigelesoqniy. E aqa kumbra deqa are qalsim anjam endi nengrenyonum.

¹³ Kristen was nangi Babilon qureq di Qotei qa loueqnub qaji nangi na ningi kaiyeingonub. Agi nangi ningi ti Qotei na giltngej. Mak a dego ningi kaiyeingwo. Mak a ijo angro bul.

¹⁴ Ningi na nungo Kristen was kalil nangi segi segi kundoqnjrsib qalaqalaiyo kumbra osornjriy.

Ningi kalil Kristus beteryejunub deqa ningi lawo na soqniy. Bole.

2 PITA

¹ E Saimon Pita. E Yesus Kristus aqa wau tamo. A na e qarinbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Yesus Kristus a gago Qotei. A kumbra bole yeqnu qaji tamo. A iga padalo sawaq na elenje. Ningi iga ti Yesus qa gago areqalo singilateqnum.

² Ningi gago Tamo Koba Yesus aqa Abu Qotei wo nanngi aiyel qa bole qalieonub. Deqa Qotei a ningi qa are tulan boleiyosim nungo are latetngeme.

Ningi Qotei aqa segi tamo ungasari tintin unub

³ Yesus Kristus a segi Qotei. A singila koba ti unu. Iga a qa bole qalieonum deqa a na iga nambile qa ti Qotei aqa kumbra qa ti tulan keretgej. Osiqa aqa segi rian na ti so bole na ti iga metgej.

⁴ A na lan qure qa ingi bole bole iga egej. A nami ingi di iga egwa marej. Ingi di tulan boledamu. Mandam tamo ungasari nanngi kumbra uge uge yqajqa are prugnjqreanu. Kumbra dena nanngi ugetnjreanu. Deqa ijo was, ningi kumbra di uratosib Qotei aqa segi kumbraq di soqniy.

⁵ Ningi Yesus qa nungo areqalo singilateqnub deqa ningi kumbra bole bole yqajqa waukobaoqniy. Osib dena ningi Qotei qa bole qalieosib soqniy.

⁶ Osib dena ningi nungo segi jejamu geregere taqatoqniy. Osib dena ningi gulbe qoboioqnsib singila na tigelesoqniy. Osib dena ningi Qotei aqa kumbraq di sosib walweloqniy.

⁷ Osib dena ningi nungo Kristen was nanngi geregereinjqroqniy. Osib dena ningi qalaqalaiyo kumbra dauryosib soqniy.

⁸ Kumbra bole deqaji nungoq di tulan kobaoqneme. Amqa ningi gago Tamo Koba Yesus Kristus qa bole qalieqab. Nungo qalie di loumqa keresai. Qalie di nungoq di tulan singilaoqnsim gei gargekoba atelenqas.

⁹ Kumbra bole deqaji tamo qudei nanngi deqa nanngi nam qandimo bul unub. Nanngi geregere nam atqa keresai. Bole, Qotei a nami tamo nanngi di nango une kobotetnjrej. Ariya nanngi deqa olo are walnjreanu.

¹⁰ O ijo was kalil, Qotei a nami ningi giltngosiq metngej deqa ningi aqa segi tamo ungasari tintin sqajqa singilaoqniy. Ningi degyqab di ningi ulonqa keresai.

¹¹ Qotei na gam waqtetngonimqa gago Tamo Koba Yesus Kristus agi iga elenje qaji a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngimqa ningi so bole gaigai sqab.

¹²⁻¹³ Bole, ningi ijo anjam endi qalieosib Qotei aqa anjam bole kalil singila na ojejunub. Ariya ningi ijo anjam endeqa olo are walngaim deqa e mandamq endi sosiy bati gaigai ningi merngoqnsiy nungo areqalo tigeltetngonqai. E kere degyeqnum.

¹⁴ E qalieonum, sokiñala e ijo jejamu uratosiy moiqai. Gago Tamo Koba Yesus Kristus na e degsi merbej.

¹⁵ Deqa e ijo anjam endi ningi merngoqnqai. Merngoqnsiy bunuqna e moiyyitqa ningi ijo anjam endeqa gaigai are qaloqnsib sqab.

Qotei a Yesus ñam kobaquja yej

¹⁶ Iga nami gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa singila qa ti a bqajqa bati qa ti ningi anjam merngeqnam ningi quoqneb. Iga anjam di merngoqnem bati deqa iga mandam tamo nanngi sa anjam dauryosaioqnem. Iga segi na Yesus aqa rian ti manwa ti unsim deqa ningi saingoqnem.

¹⁷ Iga endegsi unem. Abu Qotei na Yesus ñam koba yosiqa aqa segi rianj ti manjwa ti Yesus aqaq di atej. Osiqa Yesus qa endegsi marej, “Endi ijo Angro e na qalaqalaiyeqnum qaji. E a qa tulanj areboleboleibeqnu.”

¹⁸ Iga Qotei aqa getento manaq di Yesus ombla sonamqa Qotei a lanj goge na anjam di marnaq iga quem.

¹⁹ Deqa iga bole qalieonum, Qotei aqa medabu o qaji tamo nango anjam nami maroqneb qaji di anjam bole. Deqa ningi nango anjam di torei ojiy. Ningi ojgab di bolequja. Nango anjam di wanjal bul sawa ambruq di puloneqnu. Pulonosiqa nebe qa burbas oqeqnu dego kere nunjo are miligiq di suwanjeqnu.

²⁰⁻²¹ O ijo was, ningi endegsib qalieoiy. Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi nami anjam maroqneb nenjrenj di unu. Nango anjam maroqneb qaji di nangi mandam tamo nango areqalo na marosaioqneb. Mondor Bole na nango areqalo tigeltetnjreqnaqa nangi Qotei aqa medabu oqnsib anjam maroqneb.

2

Bunuqna tamo qudei nangi bosib gisanj anjam koba maroqnqab

¹ Bole, gisanj anjam maro tamo nangi Israel nango ambleq na tigelosib anjam maroqneb. Nangi Qotei aqa medabu o qaji tamo bolesai. Bunuqna nunjo ambleq na dego tamo deqaji nangi lumu tigelosib gisanj anjam koba ningi merngoqnqab. Yimqa ningi qudei nango anjam dauryosib padalqab. Tamo nangi dena Gate Koba Yesus nami nangi awainjrej qaji a qoreiyoqnqab. Deqa mondonj nangi urur padalqab.

² Gisanj tamo nangi di kumbra uge uge yoqnebqa tamo ungasari gargekoba nangi na nango kumbra di dauryosib Qotei aqa gam bole misilinyqab.

³ Gisanj tamo nangi di mamaul ani deqa nangi bosib nunjo silali ingi ingi gisanj na yaingoqnqab. Tulanj nami Qotei na gisanj tamo nangi di peginjrq bati atsiqa nangi qa endegsi marej, “E nangi padaltnjrougetqai.” Od, tamo nangi di bole padalqab. Qotei a nangi padaltnjrq bati qa tarineqnu.

⁴ Ningi qalie, nami lanj angro qudei nangi une atoqneb. Deqa Qotei na nangi uratnjrosai. A nangi ojsiqa sub guma kobaq di breinjrej unub. Sub di ambru koba. Sub dia njamyuwo unu. Dia lanj angro nangi tarinjesoqnebqa mondonj Qotei a nango une qa peginjrsim awai uge enjrqas.

⁵ Tamo ungasari Noa aqa bati qa soqneb qaji nangi Qotei qoreiyeb deqa Qotei na nangi dego uratnjrosai. A nangi padaltnjrej. Awa koba aisiqa mandam ya maqonaqa dena Qotei na nangi padaltnjrej. Ariya Qotei a Noa padaltosai. Noa a Qotei aqa anjam palontoqnsiq tamo ungasari nangi endegsi minjroqnej, “Ningi kumbra bole dauryoqniy.” Deqa Qotei na Noa a ti tamo ungasari 7 nangi ti geregere taqatnjrnaqa nangi bole soqneb.

⁶ Sodom qure ti Gomora qure ti nangi dego Qotei na padaltnjrq marsiqa njamyuwo qarinyonaqa aisiq nangi koitnjrnaq nangi torei padalekriteb. Deqa bunuqna tamo ungasari nangi Sodom Gomora ti nangi qa are qaloqnsib ulaoqnqab. Osib Qotei qoreiyqa uratqab.

⁷ Lot a kumbra bole yoqnej deqa a Sodom qureq di sosisqa tamo uge uge nangi kumbra ugeteqnabqa di unoqnsiqa are gulbekobaiyoqnej. Deqa Qotei na Lot olo osiqa sawa boleq di atnaqa a padalosai.

⁸ Lot aqa kumbra bolequja. A Sodom qureq di bati gaigai nango kumbra uge unoqnsiq nango anjam uge dego quoqnej. Aqa are miligi tulanj boledamu deqa nangi Qotei aqa dal anjam gotranjeqnebqa di unoqnsiq a prugugetoqnsiqa are tulanj jaqatinjkobaiyoqnej.

⁹ O ijo was ningi quiy. Tamo Koba Qotei a nami kumbra kalil di yoqneq deqa iga qalieonum, tamo ungasari bini Qotei dauryeqnub qaji nangi gulbe iteqnabqa a na nangi elenqa kere. Nangi elenqajqa gam di Qotei a segi qalie bole. Tamo uge uge nango kumbra dego Qotei a qalie bole. Deqa mondon a na nangi peginjrsim awai uge enjrqas.

¹⁰ Tamo qudei nangi kumbra tulan uge uge yeqnub deqa nangi awai ugedamu oqab. Tamo nangi di sambala kumbra tulan jigat yoqnqajqa are prugnjqreanu. Osib nangi endegsib are qaleqnub, "Tamo Koba Qotei aqa anjam kalil lanja sa anjam. Deqa iga dauryqasai."

Gisan anjam maro tamo nango kumbra tulan uge. Nangi kumbra endeqaji yeqnub. Nangi diqoqnsib nango segi areqalo dauryeqnub. Nangi lan angro kokba nangi misilijnjqajqa ulaosaieqnub.

¹¹ Lan angro qudei nangi tulan singila koba ti unub deqa nangi na lan angro kokba nangi di bunjqreanu. Ariya lan angro singila ti unub qaji nangi di diqosaieqnub. Nangi gisan anjam maro tamo nangi bul sai. Deqa nangi Tamo Koba Qotei aqa ulatamuq di lan angro kokba nangi misilijnjqrosieqnub.

¹² Gisan tamo nangi di wagme juwan bul tulan nanarioqnsib laqnub. Nangi nango segi jejamu qa areqalo uge uge dauryeqnub. Anjam nangi poinjrosai qaji di nangi olo misilinyeqnub. Iga wagme juwan nangi ojelenjoqnsim ñumeqnum dego kere mondon Qotei na gisan tamo nangi di ñumougetqas.

¹³ Nangi kumbra uge uge yeqnub deqa bunuqna nangi gulbe koba itqab. Nango kumbra agiende. Nangi qanam jige alanqobaoqnsibqa ya uge uyoqnsib nanarieqnub. Nangi kumbra di yqajqa tulan areboleboleinjreanu. Nangi ningi ti ingi uyoqnsib dena nungo ñam ugetoqnsib ningi jiga engeqnub. Nangi gisan kumbra dauryqajqa tulan areboleboleinjreanu.

¹⁴ Nangi gaigai unja qa mamaulnjreanu deqa nangi sambala kumbra yqajqa are koba unu. Nangi une yoqnqajqa tulan arearetnjqreanaqa olo uratosieqnub. Nangi na tamo qudei areqalo aiye aiyelteqnub qaji nangi walawalainjqreanabqa nangi daurnjqroqnsib une yeqnub. Gisan tamo nangi di tamo qudei nango ingi ingi qa mamaulnjreanu. Nangi kumbra di yqajqa qalie bole. Deqa Qotei na nangi torei padaltnjqas.

¹⁵ Nangi Qotei aqa gam bole uratoqnsib nanarioqnsib laqnub. Osib nangi Beor aqa angro Balam aqa gam dauryeqnub. Balam a nami kumbra uge yoqnsiqa silali oqajqa tulan arearetoqnej.

¹⁶ Donki nangi anjam marqa keresai ariya donki bei a tamo bulosiqa medabu waqtosiqa Balam aqa kumbra uge deqa njirntej. Onaqa Balam a qusiqa aqa nanari kumbra di olo uratej. Balam a nami gisanjoqnsiqa maroqnej, "E Qotei aqa medabu o qaji tamo bole."

¹⁷ Gisan tamo nangi di ya sub bul jenjo qaji. Jagwa na awa puyeqnaqa urur koboeqnu dego kere tamo nangi di baban na tamo bole unub ariya nangi kumbra bole bei babtosaieqnub. Deqa mondon Qotei na nangi sawa ambruq di breinjrqas. Sawa di Qotei na nami nangi gereiyetnjrej unu.

¹⁸ Gisan tamo nangi di medabu waqtoqnsib diqoqnsib anjam uge uge marelenjqnub. Nangi na tamo ungasari qudei nangi walawalainjqreanabqa sambala kumbra yoqnsib nango segi jejamu qa areqalo uge uge dauryeqnub. Tamo ungasari nangi di ya ya endi are bulyosib tamo nangi Qotei qaliesai qaji nango kumbra urateb. Ariya gisan tamo nangi na nangi titnjreanab nangi olo kumbra uge uge dauryeqnub.

¹⁹ Gisan tamo nangi dena tamo ungasari nangi walawalainjqroqnsib endegsib minjqreanu, "Ningi iga daurgwab di kumbra bei na ningi taqatngwa

keresai. Deqa ungum, ningi nungo segi areqalo na kumbra kiye yqa maro-qnsib yoqniy.” Nango anjam di gisan. Agi nango segi kumbra uge uge na nangi tulan singila na ojoqnsiq nangi taqatnjreqnu. Ningi qalie, tamo bei aqa kumbra bei na a taqatesqas di a kumbra di aqa kangal tamo bul sqas.

²⁰ Bole, tamo ungasari nangi di nami gago Tamo Koba Yesus Kristus agi iga elenjej qaji a qa bole qalieeb. Nangi degsib qalieeb deqa nangi mandam qa kumbra jigat kalil urateb. Ariya bini nangi puluosib kumbra jigat di olo dauryeqnub. Deqa kumbra dena nangi singila na ojesonaq nango so tulan ugeeqnu. Nango so uge namij dego sai. Nango so olo tulan ugedamueqnu.

²¹ Nangi nami kumbra bole qa gam qaliesai qamu di kere. Ariya nangi gam di qalieosib Qotei aqa anjam ojesoqneb. Ojesosib olo bini nangi anjam di qoreiyeqnu. Deqa mondon nangi awai tulan ugedamu oqab.

²² Tamo ungasari nangi di baun ti bel ti bul. Yawo anjam endegsi unu, “Baun nangi njiloqnsib olo puluoqnsib nango njilo uyeqnu.” Yawo anjam bei dego unu, “Bel nangi yaq di yaloqnsib olo boqnsib jagiq di brineqnu.”

3

Tamo Koba Yesus a olo bqas

¹⁻² O ijo was bole, e nami anjam bei nengrenyosim nungoq qarinyem. Bini e olo anjam endi nungoq qarinyonum. Nami Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi anjam palontoqneb. Tamo Koba Yesus agi iga elenjej qaji aqa wau tamo nangi dego anjam palontoqneb. E nungo areqalo tigeltetngitqa ningi nango anjam deqa olo are qaliy. E deqa anjam endi nungoq qarinyonum.

³ Ariya e na anjam kobaquja bei ningi merngit poingem. Mondon diño bati jojomoqnmqa meqe meqem tamo nangi boqnsib nango segi areqalo uge uge dauryoqnsib misilin anjam endegsib maroqnqab,

⁴ “Qotei a nami marej, ‘Mondon Kristus a olo bqas.’ Ariya a qabi unu? Ningi uniy. Gago moma utru nangi moreñoqneb bosi bosiq agi bini iga degsi unum. Qotei a nami mandam atej agi bini mandam a degsi unu. Deqa Kristus a qabi unu?”

⁵ O ijo was, meqe meqem tamo nangi di tulan nanariosib deqa nangi anjam degsib maroqnqab. Nami Qotei a anjam marnaqa lan brantej di nangi poinjrosai. Qotei a olo anjam marnaqa mandam a ya ambleq di brantej di dego nangi poinjrosai.

⁶ Noa aqa bati qa Qotei a olo marnaqa ya koba dosiqa mandam ya maqosiqa ingi ingi kalil padaltej.

⁷ Bini lan ti mandam ti tarinoqnsib unub. Tarinesoqnibqa mondon Qotei a olo anjam marimqa nangi njamyuwo na yusib koboqab. Bati deqa Qotei na tamo ungasari a qoreiyeqnu qaji nango une qa peginjrsim nangi torei padaltnjrqs.

⁸ O ijo was bole, ningi ijo anjam endeqa olo are walngaiq. Qotei aqa areqalo agiende. Bati qujai a wausau 1,000 dego kere. Wausau 1,000 a bati qujai dego kere. Bati qujai ti wausau 1,000 ti nangi ombla kerekere.

⁹ Ariya tamo qudei nangi endegsib mareqnu, “Tamo Koba Qotei a nami ingi bole bole iga egwa marej. Kiyaga a ingi di iga egwajqa tarinoqnsiq lana sokobaiyeqnu?” Di sai. Qotei na tamo bei padaltqajqa arearetosaieqnu. Deqa a ningi kalil are bulyqajqa marsiq lawo na ningi qa tarinoqnsiq unu.

Mandam ti lan ti koboqab

¹⁰ Diño bati brantimqa Tamo Koba a bajin tamo bul urur boqujatqas. Bamqa bati deqa lan a ponjosim koboqas. Ingi ingi kalil Qotei na atej qaji di

dego n̄amyuwo na tulan kan̄kan̄am yusib koboqab. Deqa mandam ti aqa in̄gi in̄gi kalil ti olo bunu sqasai.

¹¹ Ningi are qaliy. In̄gi in̄gi kalil degsi koboqas deqa e ningi kumbra kiye dauryqajqa mern̄gwai? Od, ningi kumbra endi dauryiy. Ningi nun̄go segi jejamu Qotei yekritosib aqa segi kumbra boleq di soqniy.

¹² Sosib Qotei aqa bati koba brantqajqa deqa tariñoqniy. Bati di urur brantqajqa deqa ningi singila na wauoqniy. Bati di brantimqa lan̄ a n̄amyuwo na yusim koboqas. In̄gi in̄gi kalil Qotei na atej qaji di dego n̄amyuwo na tulan kan̄kan̄am yusib ya bulosib koboqab.

¹³ Qotei a nami endegsi marej, “E na lan̄ bunuj ti mandam bunuj ti gereiyqai.” A degsi marej deqa iga man̄wa di unqajqa tariñoqnsim unum. Lan̄ bunujq dia, mandam bunujq dia kumbra bole tintin̄ gaigai sqas.

Ningi n̄am atoqnsib Tamo Koba Yesus qa tariñoqnsib soqniy

¹⁴ O ijo was bole, ningi man̄wa di brantqajqa tariñeqnub deqa ningi Qotei aqa n̄amgalaq di tamo bole une saiyoji sqajqa singila na wauoqniy. Osib ningi Qotei ombila areqalo qujaitosib lawo na soqniy. Soqnib mondon̄ Qotei a nun̄go kumbra di unqas.

¹⁵ Gago Tamo Koba a na iga elenqajqa deqa tariñeqnu. Ningi di qalieqajqa deqa e anjam endi nengren̄yonum. Gago was bole Pol a dego Qotei na powo yeqnaqa anjam deqaji nengren̄yoqnsiq nun̄goq qarinyoqnej.

¹⁶ Pol a gaigai anjam deqaji nengren̄yoqnej. Bole, Pol aqa anjam qudei iga poigwajqa wau koba. Deqa nanari tamo qudei Yesus qa nan̄go areqalo singilatosai qaji nan̄gi Pol aqa anjam di bubulyoqnsibqa ugeugeiyeqnub. Osib Qotei aqa anjam kalil nengren̄q di unu qaji di dego ugeugeiyeqnub. Deqa mondon̄ nan̄gi tulan̄ padalougetqab.

¹⁷ O ijo was bole, ningi qalie, man̄wa kalil di brantqas. Deqa ningi geregere n̄am atoqniy. Ningi n̄am atqasai di dal anjam gotran̄yo qaji tamo nan̄gi bosib ningi gisan̄gosib titngibqa ningi singila na tigelesqa uratosib ulon̄o uge.

¹⁸ Gago Tamo Koba Yesus Kristus agi iga elenej qaji a ningi qa are boleiyeqnu. Ningi a qa qalieonub. Nun̄go qalie di kobaqujaeme. Yim Yesus a olo ningi qa are tulan̄ boleiyeqnqas. A rian̄ ti ñam koba ti unu deqa bini bati endi iga aqa ñam soqtoqnqom. Osim bati gaigai aqa ñam soqtoqnsim sqom. Bole.

1 JON

Anjam a boleq donaqa iga unem

¹ Anjam a nambile unu. Anjam di nami soqnej. Anjam di iga quoqnem. Gago namdamu na unoqnem. Gago ban na dego ojoqnem.

² Nambile di boleq donaqa iga unem. Nambile di gaigai sqas. Nambile di aqa Abu wo sosiqa boleq donaqa iga unem. Deqa iga a qa ningi saingeqnum.

³ Iga Anjam di gago namdamu na unoqnem. Iga a quoqnem. Deqa iga a qa ningi saingeqnum. Di kiyaaq? Ningi iga ti beterosim are qujaitosim sqajqa deqa. Agi ningi iga ti Abu Qotei aqa Niri Yesus Kristus wo nangi aiyele beternjrsim nangi koba na are qujaitosim unum.

⁴ Iga ningi ti tulan areboleboleigwajqa deqa iga anjam endi nenngrenyosim nunngoq qarinyonum.

Qotei a suwanjoq di unu dego kere iga suwanjoq di walwelqom

⁵ Yesus Kristus a anjam endegsi mergonaq iga quem, "Qotei a pulon bul. Ambru bei aqaq di sosai." Iga anjam di qusimqa agi ningi olo merngeqnum.

⁶ Iga marqom, "E Qotei beteryosim a ombla are qujaitosim unum." Degsi marsimqa ariya iga olo ambruq di walwelqom di iga gisanjeqnum. Iga kumbra bole dauryosaieqnum.

⁷ Qotei a suwanjoq di unu dego kere iga suwanjoq di walwelqom di iga Qotei aqa tamo ungasari kalil nangi ti beterosim are qujaitosim sqom. Degsi sqom di Qotei aqa Niri Yesus aqa len aiyele qaji dena gago une kalil yansetgimqa iga aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji sqom.

⁸ Iga marqom, "E une yosaieqnum." Degsi marqom di iga gago segi jejamu gisanjeqnum. Deqa anjam bole gago are miligiq di sqa keresai.

⁹ Ariya iga gago segi une babtosis marqom, "Od, e une ti." Degsi marqom di Qotei a iga uratgwasai. A kumbra bole tintin dauryosim gago une yansetgwas. Osim gago kumbra uge kalil taqal waiyimqa iga aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji sqom.

¹⁰ Iga marqom, "E nami une yosaioqnem." Degsi marqom di iga Qotei aqa nam ugetoqnsim a gisan tamo qa minjobuleqnum. Deqa aqa anjam gago are miligiq di sqa keresai.

2

Yesus a gago aqaryaigo tamo

¹ O ijo angro kiñilala, ningi une yoqnaib deqa e anjam endi nenngrenyosim nunngoq qarinyonum. Ariya ningi qudei une yibqa aqaryaigo tamo Yesus Kristus a na ningi aqaryaingwas. Yesus agi aqa Abu ombla sosiqa gaigai kumbra bole tintin yeqnu.

² A gago une kobotetgosim Qotei aqa minjin taqal waiyqajqa bej. A iga segi une kobotetgwajqa bosai. Tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nangi dego une kobotetnrqajqa bej.

Tamo a Qotei qa qalieqas di a Qotei aqa anjam dauryoqnqas

³ Iga kiyersi endegsi qalieqom, "Bole, iga Qotei qa qalieonum"? E ubtosiy marqai. Iga Qotei aqa dal anjam dauryom dena iga bole qalieqom.

⁴ Tamo bei a marqas, "E Qotei qa qalieonum." Degsi marqas ariya a Qotei aqa dal anjam dauryosaieqnu. Deqa tamo di a gisan tamo. Aqa are miligiq di anjam bole sosai.

⁵⁻⁶ Ariya tamo bei a Qotei aqa anjam dauryoqnqas di Qotei aqa qalaqalaiyqo kumbra tamo di aqa are miligiq di tulan kobaoqnsim singilaoqnqas.

Tamo bei a marqas, “E Qotei beteryejunum.” A degsi marqas di a kumbra kalil Yesus yoqnej qaji di dauryosim yoqneme. Iga degyqom di iga qalieqom, iga Qotei beteryejunum.

⁷ O ijo was bole, dal anjam e nengrenyonum qaji endi dal anjam bunuj sai. Endi dal anjam namij ningi nami quoqneq qaji.

⁸ Ariya dal anjam e nengrenyonum qaji endi dal anjam bunuj dego. A anjam bole. A Kristus aqag di sosisi nungoq di dego unu. Di kiyaga? Ambru a koboqa laqnaqa suwan a olo branteqnu deqa.

⁹ Tamo bei a marqas, “E suwanjoq di unum.” Degsi marqas ariya a na olo aqa Kristen was qudei nanqi jeutnjreqnu. Deqa tamo di a suwanjoq di sosai. A ambruq di unu.

¹⁰ Tamo bei na aqa Kristen was nanqi qalaqalainjroqnqas di iga unsim qalieqom, bole, tamo di a suwanjoq di unu. Deqa une bei na a ulontosaieqnu.

¹¹ Ariya tamo bei na aqa Kristen was qudei nanqi jeutnjrqas di iga unsim qalieqom, tamo di a ambruq di sosisi walweleqnu. Ambru na aqa namdamu getentetqo deqa a sawa qabiteqnu di a qalieqasai.

¹² O ijo angro kiñilala, ningi quiy. Kristus aqa ñam na Qotei a nungo une kalil kobotetnej. E deqa anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum.

¹³ O abu ningi quiy. Tamo nami soqnej agi bini unu qaji a qa ningi qalieonub. E deqa anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum.

O angro wala, ningi Satan gotranjeqnu. E deqa anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum.

¹⁴ O ijo angro, ningi Abu qa qalieonub. E deqa anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum.

O abu ningi quiy. Tamo nami soqnej agi bini unu qaji a qa ningi qalieonub. E deqa anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum.

O angro wala ningi quiy. Qotei aqa anjam nungoq di unu deqa ningi singila ti sosib Satan gotranjeqnu. E deqa anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum.

Ningi mandam endeqa kumbra qalaqalaiyaib

¹⁵ O ijo was, ningi mandam endeqa kumbra qalaqalaiyaib. Tamo a mandam endeqa kumbra qalaqalaiyqas di a Abu qalaqalaiyqa keresai.

¹⁶ Mandam qaji tamo ungasari nanjo kumbra agiende. Nanqi nanjo segi jejamu qa are prugnreqnaqa ñoro koba oqajqa mamaulnjreqnaqa tulan diqoqnsib laqnub. Kumbra di Abu aqag na bosai. Di mandam endeqa kumbra.

¹⁷ Mandam endi koboqas. Mandam endeqa are prugyoqa ti mamaulyoqa ti dego koboqab. Ariya tamo a Qotei aqa areqalo dauryoqnqas di a gaigai sqas.

Bini Kristus aqa jeu tamo gargekoba nanqi branteqnu

¹⁸ O ijo angro, diño bati jojomqo. Ningi nami queb, Kristus aqa jeu tamo kobaquja a bqas. Bini Kristus aqa jeu tamo gargekoba nanqi branteqnu. Deqa iga qalieonum, diño bati jojomqo.

¹⁹ Jeu tamo nanqi di gago ambleq di sosib olo iga uratgosib jaraiyeb. Di kiyaga? Nanqi gago Kristen was bolesai deqa. Nanqi gago Kristen was bole qamu nanqi iga koba na unum qamu. Ariya nanqi iga uratgosib jaraiyeb deqa iga qalieonum, nanqi gago Kristen was bolesai.

²⁰ Ningi Qotei aqa Mondor Bole ejunub deqa ningi kalil powo ti unub.

²¹ E anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum. Di kiyaga? Ningi anjam bole qalieonub deqa. Ningi anjam bole qaliesai e deqa are qalsim anjam endi nengrenyosai. Ningi qalie, anjam bole ti gisan anjam ti ombla kerekere sai. Anjam bole na gisan anjam bei babtqa keresai.

²² Gisan anjam maro tamo nangi tal qabe? E ningi merngwai. Tamo nangi di endegsib mareqnub, "Yesus a Kristus sai." Nangi degsib maroqnsib deqa nangi Abu Qotei aqa Niri wo qoreiyeqnub. Osib Kristus jeuteqnub.

²³ Tamo a Qotei aqa Niri qoreiyqas di a Abu dego qoreiyqas. Tamo a Qotei aqa Niri qa aqa areqalo singilatqas di a Abu qa dego aqa areqalo singilatqas.

Qotei aqa Mondor na ningi anjam bole merngeqnu

²⁴ Anjam ningi nami quoqneb qaji di ningi olo singila na ojesoqniy. Ojesqab di ningi na Abu Qotei aqa Niri wo beternjrsib nangi ti sqab.

²⁵ Nami Kristus na iga endegsi mergonaq quem, "E ningi nambile engitqa ningi nambile gaigai sqab."

²⁶ O ijo was kalil, gisan tamo nangi na ningi gisanwajqa laqnub. E deqa are qalsim anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum.

²⁷ Ningi Kristus aqa Mondor eb agi nungoq di unu deqa ningi powo qa truquosaieqnub. Deqa e anjam bei totoryosiy ningi merngwasai. Mondor a segi na anjam kalil ningi merngeqnaq quoqnsib poingeqnu. Mondor aqa anjam di gisan sai. Di anjam bole. Deqa ningi Mondor aqa anjam di qusib poingim Kristus beteryosib soqniy.

Iga Qotei aqa segi angro tintin unum

²⁸ Od, ijo angro kiñilala, ningi Kristus beteryosib soqniy. Ningi degyqab di mondon a olo brantimqa ningi jemaingwasai. Ningi are singilatosib aqa ulatamuq di tigelesqab.

²⁹ Ningi qalie, Kristus aqa kumbra kalil tulan bole. Deqa ningi endegsib qalieoiy, tamo kalil kumbra bole yeqnub qaji nangi Qotei aqa segi angro tintin unub. Nangi olo nambabobulosib Qotei aqa angro branteb.

3

¹ Gago Abu Qotei na iga tulan qalaqalaieqnu. A na iga aqa segi angro sqa marsiq giltgej deqa iga aqa angro tintin unum. Mandam qaji tamo nangi Qotei qa qaliesai. Deqa nangi iga qa dego qaliesai.

² O ijo was bole, iga Qotei aqa segi angro unum. Ariya mondon iga kiyersim sqom di iga geregere qalieosai unum. Iga qalie, Yesus a olo bamqa iga a unsim iga a bul sqom.

³ Tamo ungasari kalil Yesus bam unqajqa tarineqnub qaji nangi nango une olo urateqnub. Deqa nangi Qotei aqa namgalaq di jiga saiqoji unub. Agi Yesus a segi jiga saiqoji unu dego kere.

⁴ Une atqajqa kumbra ti dal anjam gotranjqajqa kumbra ti di ombla kerekere. Deqa tamo ungasari une ateqnub qaji nangi Qotei aqa dal anjam gotranjeqnub.

⁵ Ningi qalie, Yesus a gago une kobotqa bej. A segi une saiqoji.

⁶ Tamo bei a Yesus beteryesqas di a une atoqnqasai. Tamo bei a une atoqnqas di iga poigwas, a Yesus unosaieqnu. A Yesus qa qaliesai dego.

⁷ O ijo angro kiñilala, ningi geregere nam atoqniy. Tamo bei na bosim ningi gisango uge. Ningi quiy. Tamo nangi kumbra bole tintin dauryeqnub qaji nangi tamo bole tintin unub. Yesus a tamo bole tintin unu dego kere.

⁸ Satan a nami une atoqnsiq boqnej agi bini a degyeqnu. Deqa tamo ungasari une ateqnub qaji nangi Satan aqa angro unub. Ariya Qotei aqa Niri a Satan aqa wau kobotqa bej.

⁹ Tamo bei a olo nambabobulosim Qotei aqa segi angro brantqas di a une atoqnqasai. Aqa are miligiq di Qotei aqa segi nambile unu deqa a une atoqnqa keresai. Di kiyaga? A Qotei aqa segi angro unu deqa.

¹⁰ Tamo bei a Qotei aqa angro unu kiyo a Satan aqa angro unu kiyo di iga kiyersi qalieqom? E ubtosiy marqai. Tamo ungasari kumbra bole tintin dauryosaieqnub qaji nangi Qotei aqa angro sai. Tamo ungasari nango Kristen was nangi qalaqalainjrosaieqnub qaji nangi dego Qotei aqa angro sai.

Yesus na iga qalaqalaiyo kumbra osorgej

¹¹ O ijo was kalil, iga segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqnqom. Anjam di ningi nami queb.

¹² Deqa iga Kein aqa kumbra dauryqasai. Kein a Satan aqa tamo soqnej. A na aqa was Abel qalnaq moiyej. Kiyaga a na aqa was qalnaq moiyej? Utru agiende. A kumbra uge yoqnej deqa. Ariya Abel a kumbra bole tintin yoqnej.

¹³ O ijo was, mandam qaji tamo nangi na ningi jeutnjoqnebqa ningi deqa prugosib ulaaib.

¹⁴ Iga gago Kristen was nangi qalaqalainjreqnum deqa iga endegsi qalieonum, iga padalqa gam uratosim nambile gaigai sqajqa gamq di unum. Ariya tamo nangi nango Kristen was nangi qalaqalainjrosaieqnub qaji nangi padalqa gamq di unub.

¹⁵ Tamo nangi nango Kristen was nangi jeutnjreqnub qaji nangi len ojo tamo bul unub. Ningi qalie, len ojo tamo nangi nambile gaigai sqa keresai.

¹⁶ Yesus a aqa segi nambile uratosiq iga qa moiyej. Aqa kumbra dena a na iga qalaqalaiyo kumbra osorgej. Deqa iga dego gago segi nambile uratosim gago Kristen was nangi qa morenqom.

¹⁷ Tamo bei a mandam endeqa ingi ingi koba koroiosimqa ariya aqa Kristen was bei ingi saiqoji soqnim unsim a aqaryaiyqasai di iga endegsi qalieqom, Qotei aqa qalaqalaiyo kumbra tamo di aqa are miligiq di sosai.

¹⁸ O ijo angro kiñilala, ningi quiy. Iga lanja anjam maro na Kristen nangi qalaqalainjrqom di keresai. Iga kumbra bole dego turtosim enjroqnqom di kere.

Iga Qotei aqa ulatamuq di are lawo sqom

¹⁹⁻²⁰ Iga tamo ungasari nangi qalaqalainjrqom di iga endegsi qalieqom, iga anjam bole dauryeqnum. Deqa gago une bei na iga are gulbetetgwas di ungum, iga Qotei aqa ulatamuq di are lawo sqom. Qotei aqa qalie kobaquja. Aqa qalie dena gago are tulan bunyejunu.

²¹ O ijo was bole, gago une bei na iga are gulbetetgwasai di iga are singilatosim Qotei aqa ulatamuq di tigelesqom.

²² Osim iga ingi bei qa Qotei pailyimqa a gago pailyo qusim ingi di egwas. Di kiyaga? Iga aqa dal anjam dauryoqnsim kumbra a areareteqnu qaji di yeqnum deqa.

²³ Qotei aqa dal anjam agiende. Iga aqa Niri Yesus Kristus aqa ñam qa gago areqalo singilatosim segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqnqom. Qotei aqa dal anjam di a na nami iga mergonaq quem.

²⁴ Tamo bei a Qotei aqa dal anjam dauryqas di a Qotei beteryesqas. Qotei a kamba dego tamo di beteryesqas. Qotei na aqa Mondor iga egej deqa iga qalieonum, Qotei a iga betergejunu.

4

Ningi na mondor kalil nangi peginjroqniy

¹ Tamo gargekoba nanngi mandamq endi laqnsibqa endegsib mareqnub, “Iga Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.” O ijo was bole, nanngo anjam di gisanj. Deqa ningi nanngo anjam di nunngo areqaloq di singilataib. Ningi na mondor kalil nanngi geregere peginjroqnsib dena ningi qalieqab, nanngi Qotei aqaq na beqnub kiyo sai kiyo.

² Tamo ungasari Qotei aqa Mondor ti unub qaji nanngi endegsib mareqnub, “Yesus Kristus a tamo bulyosiqa mandamq aiyej.” Dena ningi qalieqab, tamo ungasari nanngi di Qotei aqaq na beb.

³ Ariya Yesus a tamo bulyosiqa mandamq aiyej anjam di tamo ungasari Qotei aqa Mondor ti sosai qaji nanngi saideqnub. Dena ningi qalieqab, tamo ungasari nanngi di Qotei aqaq na bosai. Nanngi mondor uge ti unub. Mondor uge di Kristus aqa jeu tamo kobaquja aqa segi mondor. Ningi nami queb, mondor uge di a bqas. Agi a bosiq mandamq endi laqnu.

⁴ O ijo angro kiñilala, ningi Qotei aqaq na beb. Qotei aqa Mondor a nungoq di unu deqa ningi na gisanj anjam maro tamo nanngi gotranjnreqnub. Qotei aqa Mondor a na mondor agi mandam tamo nanngoq di unu qaji a tulan bunyeqnu.

⁵ Gisanj anjam maro tamo nanngi di mandamq endena branteb deqa nanngi mandam qa segi anjam mareqnub. Mareqnab mandam tamo nanngi nanngo anjam quoqnsib dauryeqnub.

⁶ Iga Qotei aqaq na bem deqa tamo ungasari Qotei qa qalieonub qaji nanngi gago anjam quetgeqnub. Ariya tamo ungasari Qotei qa qaliesai qaji nanngi gago anjam quetgosaieqnub. Kumbra dena iga anjam bole qa Mondor ti gisanj mondor ti nanngi peginjroqnsim nanngi qa poigeqnu.

Iga Qotei qalaqalaiyqom di iga Kristen nanngi dego qalaqalainjrqom

⁷ O ijo was bole, Qotei a qalaqalaiyo kumbra qa utru. Deqa iga gago Kristen was nanngi qalaqalainjrqom. Tamo kalil qalaqalaiyo kumbra dauryeqnub qaji nanngi olo nambabobulosib Qotei aqa segi angro tintin unub. Deqa nanngi Qotei qa qalieonub.

⁸ Qotei a segi qalaqalaiyo kumbra qa utru. Deqa tamo bei a qalaqalaiyo kumbra dauryqasai di a Qotei qa qalieqa keresai.

⁹ Qotei aqa Niri qujai unu. Qotei na a qarinyonaq mandamq aiyej. Deqa iga aqa ñam na nambile gaigai sqom. Kumbra dena iga osorgej, Qotei na iga qalaqalaigeqnu.

¹⁰ Qotei a qalaqalaiyo kumbra qa utru. Deqa iga endegsi are qalqasai, iga namoqna Qotei qalaqalaiyem. Di sai. Qotei a namoqna iga qalaqalaigej. Osiqa aqa Niri qarinyonaq mandamq aisiqa gago une kobotetgosiqa Qotei aqa minjin taqal waiyej.

¹¹ O ijo was bole, Qotei na iga degsi qalaqalaigeqnu deqa iga kamba dego segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqnqom.

¹² Iga nami Qotei aqa ulatamu unosaioqnem. Ariya iga segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqnqom di Qotei a gagoq di beteresoqnimqa aqa qalaqalaiyo kumbra di gago are miligiq di tulan kobaoqnsim singilaoqnqas.

¹³ Iga kiyersim qalieqom, Qotei a gagoq di beteresonaqa iga kamba dego a beteryejunum? E ubtosiy marqai. Qotei na aqa Mondor iga egej dena iga qalieqom.

¹⁴ Abu na tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nanngi elenqa osiq deqa aqa Niri qarinyonaq mandamq aiyej. Aqa kumbra di iga unsim deqa saqnqsim laqnum.

¹⁵ Tamo bei a endegsi marqas, “Yesus a Qotei aqa Niri.” Degsi marqas di Qotei na a beteryesqas. Yimqa a dego Qotei beteryesqas.

¹⁶ Iga qalieonum, Qotei na iga qalaqalaigeqnu. Qalieosim deqa iga Qotei qa gago areqalo singilateqnum.

Qotei a segi qalaqalaiyo kumbra qa utru. Tamo a qalaqalaiyo kumbra dauryqas di a na Qotei beteryesqas. Yim Qotei a dego tamo di beteryesqas.

¹⁷ Beteryesoqnim qalaqalaiyo kumbra gago are miligiq di tulan kobaoqnsim singilaoqngas. Bole, iga mandamq endi unum. Ariya iga Yesus bulosim unum deqa mondon Qotei na iga pegigwa batiamqa iga are singilatosim aqa ulatamug di tigelesqom.

¹⁸ Tamo a qalaqalaiyo kumbra dauryqas di a ulaqasai. Aqa are miligiq di qalaqalaiyo kumbra tulan kobaoqnsiq singilaeqnu deqa ulaqajqa kumbra aqaq di sosai. Ulaqajqa kumbra aqa utru agiende. Tamo bei a are qaleqnu, “Mondon Qotei na e nolawotbosim awai uge ebqas.” A degsi are qaloqnsiq deqa a ulaeqnu. A degsi ulaeqnu deqa iga qalieonum, aqa are miligiq di qalaqalaiyo kumbra singilaosaiunu.

¹⁹ Iga gago Kristen was nanqi qalaqalainjreqnum. Di kiyaga? Qotei a namoqna iga qalaqalaigej deqa.

²⁰ Tamo bei a marqas, “E Qotei qalaqalaiyeqnum.” Degsi marqas ariya a na olo aqa Kristen was nanqi jeutnjreqnu. A na nanqi qalaqalainjrosaietqnu. Deqa tamo di a gisan tamo. A na aqa Kristen was agi nanqi ulatamu gaigai uneqnu qaji nanqi qalaqalainjrosaietqnu. Deqa iga qalieonum, a Qotei agi aqa ulatamu nami unosaioqnej qaji a dego qalaqalaiyqa keresai.

²¹ Tamo a Qotei qalaqalaiyqas di a aqa Kristen was nanqi dego qalaqalainjreme. Dal anjam di iga Yesus aqaq na em.

5

Iga mandam endeqa singila gotranjoqnum

¹ Yesus a segi Kristus. Tamo nanqi degsib maroqnsib Yesus qa nanqi areqalo singilatqab di nanqi olo nambabobulosib Qotei aqa angro tintin sqab. Tamo nanqi Abu qalaqalaiyqab di nanqi aqa angro nanqi dego qalaqalainjrqab.

² Iga Qotei qalaqalaiyosim aqa dal anjam dauryqom di iga qalieqom, iga Qotei aqa angro nanqi dego qalaqalainjreqnum.

³ Qotei qalaqalaiyqajqa kumbra agiende. Iga aqa dal anjam dauryqom. Iga aqa dal anjam dauryqajqa di gulbe sai. Di oto.

⁴ Tamo nanqi olo nambabobulosib Qotei aqa segi angro unub qaji nanqi mandam endeqa singila gotranjoqngab. Od, iga Qotei qa gago areqalo singilatqom di iga qoto bunjoqnsim mandam endeqa singila gotranjoqngom.

Qotei na aqa Niri qa anjam babtej

⁵ Tamo kiyero nanqi mandam endeqa singila gotranjoqngab? E ubtosiy marqai. Tamo nanqi di mareqnub, “Yesus a Qotei aqa Niri.” Nanqi degsib maroqnsib Yesus qa nanqi areqalo singilateqnub deqa nanqi segi mandam endeqa singila gotranjoqngab.

⁶ Yesus Kristus a bosiq ya na yanso ej. Osiqa namburbasq di moinaqa aqa len aiyej. A ya na yanso oqajqa deqa segi bosai. A moiymqa aqa len aiqajqa deqa ti bej. Qotei aqa Mondor a anjam bole qa utru. A Yesus Kristus aqa anjam babteqnu.

⁷ Tamo qalub nanqi Yesus aqa anjam babteqnub.

⁸ Tamo qalub agiende. Mondor ti ya ti len ti nanqi qalub anjam qujaitosib Yesus aqa anjam babteqnub.

⁹ Tamo lanaj nanqi iga anjam mergwab di iga qusim marqom, bole. Ariya Qotei na aqa segi Niri qa anjam iga mergeqnu. Anjam dena tamo lanaj nanqi anjam tulan bunyejunu.

¹⁰ Tamo nanngi Qotei aqa Niri qa nango areqalo singilatqab di nanngi aqa anjam dego nango are miligiq di atib sqas. Ariya tamo nanngi Qotei aqa anjam deqa nango areqalo singilatqasai di nanngi na Qotei aqa ñam ugetosib Qotei a gisanj tamo qa minjobulqab. Di kiyaaqa? Nanngi Qotei aqa Niri qa anjam Qotei na iga mergeqnu qaji di nango areqaloq di singilatosai deqa.

¹¹ Qotei aqa anjam agiende. A na iga ñambile gaigai sqajqa marsiq ñambile egej. Ñambile di Qotei aqa Niri aqaq di unu.

¹² Tamo bei a Qotei aqa Niri beteryesqas di a ñambile oqas. Ariya tamo bei a Qotei aqa Niri beteryesqasai di a ñambile oqasai.

Iga qalieonum, iga ñambile gaigai sqom

¹³ O ijo was, ningi Qotei aqa Niri aqa ñam qa nungo areqalo singilateqnu. E na anjam endi nenngrenyosim nungoq qarinyonum. Di kiyaaqa? Ningi bole qalieqajqa, ningi ñambile gaigai sqab.

¹⁴ Iga ingi bei qa pailyqa osimqa iga Qotei aqa areqalo dauryosim pailyqom di a gago pailyo quqwas. Deqa iga ulaqasai. Iga are singilatosim Qotei aqa ulatamuq di tigelesqom.

¹⁵ Iga qalieonum, Qotei a gago pailyo gaigai queqnu. Deqa iga ingi bei qa Qotei pailyimqa a na egwas.

¹⁶ Ningi na Kristen was bei a une atim unsibqa ningi a qa Qotei pailyiy. A moiqaajqa une atosai deqa ningi a qa pailyibqa Qotei na aqa une kobotim a moiqasai. A ñambile sqas. Ariya Kristen tamo bei a moiqaajqa une atqas di Qotei na a qalim moiqas. Ningi a qa pailyqajqa e na merngosai.

¹⁷ Kumbra uge kalil tamo nanngi yeqnub qaji di une. Ariya une qudei qa Qotei na tamo nanngi moiyojnrosaieqnu.

¹⁸ Iga qalie, tamo ungasari Qotei aqa segi angro unub qaji nanngi une atosaiieqnu. Qotei aqa Angro Yesus a na nanngi taqatnjreqnu deqa tamo uge Satan na nanngi ugeugeinjrqa keresai.

¹⁹ Iga qalie, iga Qotei aqa segi angro unum. Mandam qaji tamo ungasari kalil nanngi tamo uge Satan aqa sorgomq di unub. Deqa a na nanngi singila na taqatnjreqnu.

²⁰ Iga qalieonum, Qotei aqa Niri a bosiq iga powo egej deqa iga Qotei qa bole qalie. Iga Qotei beteryejunum. Iga aqa Niri Yesus Kristus dego beteryejunum. Yesus a segi Qotei bole. A segi ñambile gaigai sqajqa utru.

²¹ O ijo angro kiñilala, ningi gisanj qotei kalil nanngi torej qoreinjsib sasaloij.

2 JON

¹ E Kristen gate. Ni uña Qotei na giltmej qaji. E anjam endi nengrenyosim ni qa ti ino angro nanqi qa ti qarinyonum. E ningi bole qalaqalaingeqnum. E segi sai. Tamo ungasari kalil anjam bole qalieonub qaji nanqi dego ningi qalaqalaingeqnub.

² Anjam bole gagoq di unu. Anjam di bati gaigai gagoq di sqas. Utru deqa iga ningi qalaqalaingeqnum.

³ Abu Qotei aqa Niri Yesus Kristus wo nanqi aiyel anjam bole na ti qalaqalaiyo kumbra na ti iga qa dulosib are boleinjrimqa iga lawo na sqom.

Ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniy

⁴ Ino angro qudei nanqi anjam bole dauryeqnub. E di quoqnsim tulan areboleboleibeqnu. Abu a nami iga mergej, “Ningi anjam bole di dauryiy.”

⁵ Ariya uña, e anjam bei nengrenyitqa ni sisiyosim daurye. Anjam agiende. Iga segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqnqom. Anjam di dal anjam bunuj sai. Di dal anjam iga nami quoqnem qaji.

⁶ Qalaqalaiyo kumbra agiende. Iga Qotei aqa dal anjam dauryqom. Dal anjam di agi ningi nami quoqneb. Deqa ningi dauryosib walweloqniy.

Ningi Kristus aqa anjam singila na ojesoqniy

⁷ Ningi quiy. Gisan tamo gargekoba nanqi mandamq endi laqnub. Laqn-sibqa Yesus Kristus a tamo bulyosiq mandamq aiyej anjam di nanqi na olo saideqnub. Tamo deqaji bei a Kristus aqa jeu tamo kobaquja. A gisan ani tamo.

⁸ Deqa ningi geregere nam atoqniy. Ningi nam atqab di gago wau iga nami nungo ambleq di yoqnem qaji di ningi olo ulontqasai. Ningi singila na tigelesosib mondon awai tulan boledamu oqab.

⁹ Ningi Kristus aqa anjam ojqa uratosib olo anjam bei totoryosib dauryqab di ningi Qotei ombla sqa keresai. Ningi Kristus aqa anjam singila na ojesqab di ningi Abu Qotei aqa Niri wo nanqi aiyel koba na gaigai sqab.

¹⁰ Tamo bei a nungoq bosim ariya a Kristus aqa anjam ti bqasai di ningi a ban ojetaib. Ningi a osib nungo talq osi gilaib dego.

¹¹ Ningi a ban ojetqab di ningi a beteryesosib a ombla wau uge yqab.

Jon a Kristen nanjoq bosim anjam kalil minjrekritqas

¹² E anjam gargekoba nengrenyosiy nungoq qarinyqa kere. Ariya e nengrenyqasai. E bosiy ningi nungsiy anjam kalil merngekritqai. Yim ningi qusib areboleboleingwas.

¹³ Ino jaja agi Qotei na giltej qaji aqa angro nanqi na ni kaiyeimonub. Bole.

3 JON

¹ E Kristen gate. O ijo was bole Gaius, e anjam endi nenngrenjyosim inoq qarinyonum. E ni bole qalaqalaimeqnum.

² O ijo was bole, e ni qa endegsi pailyeqnum, “O Abu, ni na Gaius aqa wau kalil boletime. Osim a singilatim a ma saiqoji soqneme.” O Gaius, e qalieonum, ino qunun a bole unu.

³ Nami Kristen was qudei nanngi e nubqa bosib merbeb, “Gaius a anjam bole dauryeqnu.” Degsib merbonab e qusim tulan areboleboleibej. Od, Gaius, e qalieonum, ni anjam bole dauryeqnum.

⁴ Ijo angro nanngi anjam bole dauryeqnub e di quoqnsim deqa tulan areboleboleibeqnu. Ijo arebolebole dena arebolebole kalil tulan bunyejunu.

Gaius na aqa Kristen was nanngi geregereinjreqnu

⁵ O ijo was bole, e qalie, ni kumbra bole dauryoqnsim ino Kristen was nanngi geregereinjreqnum. Osim Kristen was qudei nanngo ulatamu ni qaliesai qaji nanngi qure beiq na beqnabqa nanngi dego ni na geregereinjreqnum.

⁶ Was nanngi di ino qalaqalaiyo kumbra qa saeqnab Kristen tamo ungasari qure endia unub qaji nanngi queqnub. Deqa ni que. Was nanngi di olo ni uratmosib walwelqa laqnibqa ni na ingi ingi qa nanngi aqaryainjrim nanngi walwelqab. Qotei a ino kumbra deqa tulan arearetoqnqas.

⁷ Was nanngi di Yesus aqa wau ojgajqa are qaloqnsib aqa ñam osib walweleqnub. Nanngi sawa bei bei qaji nanngo ambleq di waueqnub. Nanngo wau dena nanngi silali ingi ingi osaieqnub.

⁸ Deqa iga tamo deqaji nanngi aqaryainjroqnqom. Iga degyqom di iga nanngi koba na wau ojoqnsim anjam bole singilatoqnqom.

Diotrefes a kumbra uge yeqnu

⁹ Nami e anjam qudei nenngrenjyosim Kristen tamo ungasari ino qureq di unub qaji nanngoq qarinyem. Ariya Diotrefes a gago anjam quetgosaieqnu. A tulan diqoqnsiqa a na Kristen kalil nanngi bunnjrsim aqa segi ñam soqtqajqa singilaeqnu.

¹⁰ Deqa e nungoq bosiy Diotrefes aqa kumbra qudei qa olo saingwai. Aqa kumbra bei agiende. A iga qa anjam uge uge mareleneqnu. Di segi sai. Kristen was nanngi walwelosib nungo qureq beqnab a na nanngi aqa meq joqsi gilqa urateqnu. Yeqnaqa tamo qudei na was nanngi di nanngo meq joqsi gilqa laqnab a na nanngi dego getentnjreqnu. Osiqa nanngi Qotei tal miligiq gilqa saidnjreqnu.

Demitrius a kumbra bole yeqnu

¹¹ O ijo was bole Gaius, ni kumbra uge dauryaim. Ni kumbra bole segi daurye. Tamo a kumbra bole dauryqas di a Qotei aqa tamo sqas. Ariya tamo nanngi kumbra uge uge dauryeqnub qaji nanngi Qotei unqa keresai.

¹² Tamo kalil nanngi Demitrius a qa mareqnub, aqa kumbra bole. Anjam bole a segi dego tamo sigitosiqa Demitrius aqa kumbra bole qa mareqnu. E segi dego a qa mareqnum, aqa kumbra bole. Ni qalie, ijo anjam a bole.

Jon a Gaius unqajqa bosim a ombla anjam qairqab

¹³ E anjam gargekoba nenngrenjyosiy inoq qarinyqa kere. Ariya e nenngrenjyqasai.

¹⁴ Sokiñala e inoq bosiy ni numsiy aqo ombla anjam marqom.

¹⁵ Ni lawo na soqnime. Kristen was qure endia unub qaji nangi ni qa kaiye anjam qarinyonub. E dego Kristen was kalil ni koba na unub qaji nangi qa kaiye anjam qarinyonum. Ijo kaiye anjam endi ni na nangi minjrime. Bole.

JUT

¹ E Jut. E Yesus Kristus aqa wau tamo. E Jems aqa was. E anjam endi nengrenyosim ningi tamo ungasari Qotei na metnjej qaji nungoq qarinyonum. Abu Qotei na ningi qalaqalaingeqnu. Yesus Kristus a segi na ningi taqatngeqnu.

² Qotei a ningi qa tulan dulosim qalaqalaingimqa ningi geregere lawo na soqniy.

Jeu tamo nangi uliosib Kristen nango ambleq aiye

³ O ijo was bole, Qotei na ningi e ti padalo sawaq na elenje. Qotei aqa wau deqa e na nengrenyosiy nungoq qarinyqajqa are koba unu. Ariya e anjam bei dego nengrenyosiy nungoq qarinyqajqa are unu. Anjam agiende. Gago areqalo Yesus qa singilatem qaji di jeu tamo nangi na ugeugeiyqa laqnub. Deqa ningi na tamo nangi di gotranjroqniy. Ningi qalie, Qotei na gam waqtetgonaga iga Yesus qa gago areqalo singilatem. Iga Qotei aqa tamo ungasari unum deqa tamo bei na gago areqalo di ugeugeiyqa keresai.

⁴ O ijo was, tamo qudei nangi uliosib nungo ambleq aiye. Qotei a nami tamo nangi deqa endegsi marej, “Mondon e nango une qa peginrsiy padaltnjrqi.” Od, tamo nangi di Qotei qoreiyeqnub. Qotei a iga qa are boleiyeqnu aqa kumbra di tamo nangi dena olo bubulyoqnsib mareqnub, “Qotei a iga qa are boleiyeqnu deqa ungum, iga kumbra uge uge yoqnqom.” Nangi degsib maroqnsib gago Gate Koba Yesus Kristus qoreiyeqnub.

⁵ Ningi qalie, nami Israel nangi Isip sawaq di sonabqa Tamo Koba a nangi joqsiq sawa beiq gilej. Joqsiq gilsiq ariya nangi qudei a qa nango areqalo singilatosai deqa a na nangi padaltnjrej. E nungo are tigeltetngitqa ningi Israel nango kumbra deqa are qaliy.

⁶ Ningi lan angro uge uge nangi qa dego are qaliy. Tulan nami nangi lan qureq di Qotei aqa wau ojoqnsib olo lan qure uratosib jaraiye. Deqa Qotei na nangi ojelenosiq sawa ambruq di breinjrsiq tontnjrej. Nangi sawa dia tarinsokobaiyib mondon diño batiamqa Qotei na nangi olo osimqa nango une qa nangi peginjrqa.

⁷ Nami Sodom ti Gomora ti qure kalil jojom di soqneb qaji nangi ti lan angro uge uge nango kumbra di dauryoqnsib sambala kumbra tulan ugedamu yoqneb. Nango sambala kumbra di tulan bei. Deqa mondon Qotei na nangi namyuwoq di breinjrim nangi bati gaigai dia sqab.

Qotei na nangi degsim padaltnjrqa deqa iga ulaoqnsim nango kumbra uge di dauryqa uratqom.

⁸ Ariya tamo nangi nungo ambleq aiye qaji nangi dego kumbra uge deqaji dauryeqnub. Agi nangi neiobilqeoqnsib dena nango segi jejamu jiga yeqnub. Osib Qotei a nango Tamo Koba sqajqa deqa asginjreqnaqa olo diqoqnsib Qotei aqa lan angro kokba nangi misilijnjreqnub.

⁹ Lan angro gate Maikel a kumbra degyosaieqnu. A nami Satan ombla njirinosib nangi Moses aqa qusa oqajqa deqa anjam na qotoqnsib ariya Maikel a Satan misilinyosai. A Satan misilinyqa uratosiq minje, “Tamo Koba a segi na ni saidmim medabu getentqam.”

¹⁰ Tamo nangi nungo ambleq aiye qaji nangi di tulan diqoqnsib kumbra nangi poinjrosai qaji di olo misilinyeqnub. Nangi wagme juwan bul tulan nanarioqnsib nango segi jejamu qa areboleboleinjreqnu. Nango kumbra deqa mondon Qotei na nangi ñumougetqas.

¹¹ Od, tamo nanngi di tulan padalougetqab. Kein a nami kumbra uge yeqnej dego kere tamo nanngi di Kein dauryosib kumbra uge yeqnub. Nanngi silali koba oqajqa deqa maroqnsib gam grotoqnsib Balam aqa kumbra uge dauryosib laqnub. Kora agi nami Qotei aqa anjam gotranyoqnej qaji aqa kumbra uge dego nanngi dauryeqnub. Deqa nanngi padalougetqab.

¹² Tamo nanngi di tulan ugedamu. Ningi ingi uyqa korooqnsibqa Qotei aqa qalaqalaiyo kumbra dauryqa oqnsib awoeqnab tamo nanngi di uli na boqnsib nungo ambleq di kumbra tulan jigat yeqnub. Nanngi kumbra di yqajqa jemainjrosaieqnu. Nanngi nango segi jejamu qa are qaleqnub. Jagwa na awa puyeqnaqa urur koboeqnu dego kere tamo nanngi di kumbra bole bei babtosaieqnub. Qura geitqa batieqnaqa a geitosaieqnu dego kere tamo nanngi di kumbra bole bei babtosaieqnub. Iga njamtan moiyo otoroqnsim taqal breinjreqnum dego kere tamo nanngi di Qotei na osim sawa ugeq di breinjrqas. Deqa mondon nanngi moiyougetosib torei padalqab.

¹³ Jagwa na yuwal tigelteqnaqa yuwal korkortoqnsiq morman aieqnu dego kere tamo nanngi di kumbra uge uge babtelenoqnsib nanngi nango kumbra uge deqa jemainjrosaieqnu. Nanngi bongar bul dego unub. Agi bongar nanngi lan goge di gam grotoqnsib lan lan laqnub. Deqa mondon Qotei na tamo nanngi di breinjrim sawa ambruq aiyelenosib bati gaigai dia sqab. Sawa ambru di Qotei na nami nanngi gereiyetnjrej unu.

¹⁴ Nami Enok a Qotei aqa medabu osiqa tamo uge nanngi deqa anjam maroqnej. A Adam aqa silei 7q dena nambabej. A anjam bei endegsi marej, “Ningi uniy. Mondon Tamo Koba a na aqa segi lan angro tulan gargekoba nanngi joqsim bqas.

¹⁵ Bosim tamo kalil a qoreiyeqnub qaji nango une qa peginjrsim ugeugein-jrqas. Osim nango kumbra uge uge kalil nanngi osornjrimqa nanngi deqa are koba qalsib gulbe kokba oqab. Tamo nanngi di Qotei qa misilin anjam koba maroqnsib kumbra ugedamu yeqnub. Deqa Qotei na nanngi gulbe tulan kokba enjqas.” Enok a nami anjam degsi marej.

¹⁶ Tamo nanngi di gaigai ulatamu ugeinjreqnaqa tamo nango jejamuq di anjam lan lan qamelenoqnsib nango segi areqalo uge uge dauryeqnub. Nanngi nango medabu waqtoqnsib diqoqnsib nango segi nam soqteqnub. Osib tamo ungasari nanngi walawalainjreqnab nanngi na nanngi daurnjreqnub.

Nungo areqalo Qotei qa singilateqnub qaji di ningi ojesoqniy

¹⁷ Ariya ijo was bole, ningi kumbra mondon brantqas qaji deqa are qaloqniy. Gago Tamo Koba Yesus Kristus a na aqa anjam maro tamo nanngi qarijnjreqnaqa nungoq boqnsib kumbra deqa merngoqneb. Nango anjam deqa ningi olo are qaloqniy.

¹⁸ Agi nanngi anjam endegsib merngoqneb, “Mondon dijo bati jojomamqa meqe meqem tamo nanngi boqnsib Qotei qoreiyoqnsib nango segi areqalo uge uge dauryoqnqab.”

¹⁹ O ijo was kalil, meqe meqem tamo nanngi dena Kristen nanngi potoaiyelt-njreqnub. Osib mandam qa ingi ingi qa are koba qaleqnub. Qotei aqa Mondor a nanngoq di sosai deqa nanngi kumbra uge di yeqnub.

²⁰ Ariya ijo was bole, nungo areqalo Qotei qa singilateqnub qaji di ningi ojesosibqa dena ningi tulan singilaqab. Osib ningi Mondor Bole aqa singila na pailyoqniy.

²¹ Qotei a ningi qalaqalaingeqnu deqa ningi a beteryesoqniy. Yimqa a gaigai ningi qalaqalaingoqnqas. Ningi gago Tamo Koba Yesus Kristus a iga qa dulqajqa tarinoqniy. Ningi degyqab di ningi nambile gaigai sqab.

²² Tamo qudei Yesus qa nango areqalo singilateqnub qaji nango areqalo olo gulbeinjreqnu. Deqa ningi nangi qa duloqniy.

²³ Tamo qudei nangi une ti unub deqa nangi nanyuwoq aiqa laqnub. Deqa ningi nangi urur minjribqa nangi nango une uratosib are bulyqab. Osib deqa nangi nanyuwoq aiqasai. Qotei na nangi elenqas. Tamo qudei nangi nango areqalo namij dauryeqnub deqa nangi gara sari bulosib tulan jiga ti unub. Deqa ningi nangi qa olo duloqnsib nango une qa ulaosib kumbra jigat deqaji kalil uratosib sasaloiy.

Iga Qotei aqa ñam soqtoqnqom

²⁴ O ijo was kalil, Qotei na ningi taqatngimqa ningi ulonqasai. Mondon a na ningi joqsim lan qureq osi oqimqa ningi aqa rian unsib une saiqoji sqab. Bati deqa ningi tulan areboleboleingim sqab.

²⁵ Qotei a segi qujai Qotei bole. A gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa wau na iga elenjej. Deqa iga aqa ñam soqtoqnqom. A gago Mandor Koba singila ti unu qaji. A na ingi ingi kalil taqatejunu. A nami degsi soqnej. A bini degsi unu. A bati gaigai degsi sqas. Bole.

ULI ANJAM KRISTUS NA BABTEJ QAJI

¹⁻³ Nami anjam endi uliesonaqa Yesus Kristus na babtej. Qotei na anjam endi Yesus minjnaqa a babtej. E Jon. E Yesus aqa wau tamo. E Qotei aqa medabu osim anjam endi nengrenyonum. Kumbra kalil e unem qaji di e ubtosim buk endia nengrenyonum. Osim Qotei aqa anjam ti Yesus Kristus aqa anjam ti bole qa marsim palontonum. Tamo a Qotei aqa anjam endi sisiyqas di a tulan areboleboleiyqas. Tamo ungasari anjam endi quoqnsib dauryeqnub qaji nanqi dego tulan areboleboleinjrqas. Kumbra kalil e ubtosim buk endia nengrenyonum qaji di brantqajqa bati jojomoqo. Kumbra di urur brantqas deqa Yesus na aqa wau tamo nanqi osornjrej. A gam endena nanqi osornjrej. A na aqa lan angro qarinyonaqa ijoq bosiqa anjam endi e merbej. Merbej deqa agi e nengrenyonum.

*Jon a anjam endi Kristen tamo ungasari
qure 7 di unub qaji nanqoq qarinyej*

⁴ E Jon. E anjam endi nengrenyosim ningi tamo ungasari qure 7 di unub qaji nanqoq qarinyonum. Ningi Yesus aqa ñam qa koroeqnub qaji. Ningi Esia sawaq di unub. Qotei bini unu, nami soqnej, bunuqna bqas qaji a ningi qa are boleiyimqa ningi lawo na soqniy. Mondor 7 Qotei aqa awo jaram koba namoq di unub qaji nanqi dego ningi qa are boleijnrimqa ningi lawo na soqniy.

⁵ Yesus Kristus a Qotei aqa anjam kalil geregere palonteqnu. A tamo kalil nanqi qa namoosiq subq na tigelej. A mandor kokba kalil mandamq endi unub qaji nanqo Tamo Koba. A dego ningi qa are boleiyimqa ningi lawo na soqniy.

Yesus a iga qalaqalaigeqnu. A moisiqa aqa len aiyej dena a na gago une kalil kobotetgej.

⁶ Iga aqa Abu Qotei aqa atra tamo sqajqa deqa ti iga a ombla mandor kokba sqajqa deqa ti marsiq iga giltgej. Yesus Kristus a bati gaigai ñam koba ti singila koba ti sqas. Bole.

⁷ Ningi uniy. Yesus a lanbi ambleq na boqnimqa tamo kalil nanqi a unqab. Tamo kalil nami a qaja na qameb qaji nanqi dego a unqab. Tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nanqi a qa are ugeijnrimqa tulan akamugetqab. Od, kumbra di brantqas. Bole.

⁸ Tamo Koba Qotei singila koba ti unu qaji a marej, “E segi qujai namoq di unum. E segi qujai bunuq di sqai.” Di bole. Qotei a segi qujai nami soqnej. A bini unu. A bunuqna bqas.

Jon a Kristus unej

⁹ E nungo was Jon. Iga kalil koba na Yesus aqa tamo ungasari unum. E ningi ti gulbe qoboioqnsim jaqatin eleneqnum. Qotei a gago Mandor Koba sosiq iga taqatgeqnu. Deqa iga singila na tigeloqnsimqa gulbe qoboieyunum. E Qotei aqa anjam ti Yesus aqa anjam ti palontoqnsim laqnem deqa jeu tamo nanqi na e taqal waibosib nui ñam Patmos endia e ateb unum.

¹⁰ E Patmos nui endi sonamqa Tamo Koba aqa bati brantej. Bati branton-aqa Qotei aqa Mondor Bole na e singilatbonaqa ijo qoreq di tamo bei lelenonaqa e aqa kakro quem. A tulan lelenkobaej. Gul anjameqnu dego kere.

¹¹ Lelenosiq merbej, “Kumbra kalil ni unqam qaji deqa anjam nengrenye. Nengrenyosim qarinyimqa tamo ungasari qure 7 dia Yesus aqa ñam qa koroeqnub qaji nanqoq gilem. Tamo ungasari nanqi di agi Efesus qureq di, Smerna

quireq di, Pergamum quireq di, Taiataira quireq di, Sardis quireq di, Filadelfia quireq di, Laodisia quireq di Yesus aqa ñam qa koroeqnub.”

¹² Onaqa e tamo anjam merbej qaji di unqajqa bulosim ñam atsimqa lam 7 gol na gereiyo qaji di sonab unjrem.

¹³ Lam nanjo ambleq di tamo bei sonaq e unem. Tamo di a Tamo Angro bul. A gara olekoba jugnaq aisiq singa kabutej. Aqa are targaq di alalag gol na gereiyo qaji dena kainyej.

¹⁴ Aqa gate ti gate banja ti lanbi bul tulan qat soqnej. Aqa ñamdamu ñam pulon bul pulonjoqnej.

¹⁵ Aqa singa minjaloqnej. Bras ñamyuwo na koiteqnab minjaleqnu dego kere. E aqa kakro quem di ya kobaquja meli dosiq anjam ateqnu dego kere.

¹⁶ Aqa ban wo na bongar 7 ojelenesoqnej. Aqa medabuw na serie olekoba tulan qala uge qala aiyel brantej. Aqa ulatamu sen bul tulan suwanjoqnej.

¹⁷ E tamo di unsimqa tulan ulaugetosim ñam ambruibonaqa e aqa singa jojomq di ulonjosim moiyoobulem. Onaqa a na aqa ban wo ijo gateq di atsiqa merbej, “Ni ulaaim. E segi qujai namoq di unum. E segi qujai bunuq di sqai.

¹⁸ E ñambile gaigai sqajqa utru. Nami e moiyoem. Bini ni e nube. E olo ñambile unum. E bati gaigai ñambile sqai. E segi na moiyo ti moiyo qure ti taqatejunum.

¹⁹ Deqa kumbra ni unonum qaji deqa nengrenye. Kumbra bini unu qaji ti kumbra bunuqna brantelenqas qaji deqa ti nengrenye.

²⁰ Bongar 7 ijo ban woq di unub qaji nanji ti lam 7 gol na gereiyo qaji nanji ti di ni unjronum. Di anjam ulito qaji. Aqa utru mermqai. Bongar 7 dena tamo ungasari qure 7 dia e qa koroeqnub qaji nanjo lan angro 7 nanji sigitnjrejunub. Lam 7 dena tamo ungasari qure 7 dia e qa koroeqnub qaji nanji sigitnjrejunub.”

2

Jon a Efesus qure nanjoq anjam qarinyej

¹ Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Efesus quireq di tamo ungasari ijo ñam qa koroeqnub qaji nanjo lan angro qa anjam endegsi nengrenye, ‘E ijo ban wo na bongar 7 ojejunum. E lam 7 gol na gereiyo qaji nanjo ambleq di walweleqnum. E na anjam endi inoq qarinyonum.

² Ino kumbra ti ino wau ti di e qalieonum. E qalie, ni singila na tigeloqnsimqa tamo uge nanji qa tulan asgimeqnu. Tamo nanji di endegsib mermeqnub, “Iga Qotei aqa anjam marqajqa qaringej qaji tamo.” Di gisan. Qotei na nanji qarijnrosai. Ni nanjo anjam di tenemtosim endegsi poimqo, nanji gisan tamo.

³ Ni ijo ñam ojejunum deqa tamo qudei na ni ugeugeimeqnub. E qalieonum, ni singila na tigeloqnsimqa gulbe di qoboieqnum. Ni asgimo-saieqnu.

⁴ “Ariya ino kumbra uge qujai e ubtosiy mermqai. Nami ni e qa ino areqalo singilatqa utru atsim bati deqa ni na e tulan qalaqalaiboqnum. Bini ni degsim e qalaqalaibosaieqnum.

⁵ Nami ni kumbra bole dauryoqnum. Bini ni kumbra di uratosim ni ulonjonum. Deqa ni que. Kumbra ni nami yoqnum qaji deqa olo are qalsimqa are bulyosim kumbra di daurye. Ni dauryqasai di e inoq bosiy ino lam olo taqal atetmqai.

⁶ Ariya ino kumbra bole bei agi ubtosiy mermqai. Nikolas aqa wau tamo nanji kumbra uge uge yeqnub. Nanjo kumbra di ni tulan urateqnum. Keretosim urateqnum. E dego urateqnum.

⁷ “Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo ungasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnub qaji nanqi minjreqnu. Tamo a Satan ombla qotsim singilaqas di e na lan qure qa ñam gei osiy anaiyit a uysim dena ñambile gaigai sqas. Ñam di Qotei aqa lan qureq di unu.’ O Jon, ni anjam degsi nengrenyosim Efesus nango lan angro aqaq qarinye.”

Jon a Smerna qure nanqoq anjam qarinyej

⁸ Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Smerna qureq di tamo ungasari ijo ñam qa koroeqnub qaji nango lan angro qa anjam endegsi nengrenye, ‘E segi qujai namoq di unum. E segi qujai bunuq di sqai. Nami e moiye. Bini e olo ñambile unum. E na anjam endi inoq qarinyonum.

⁹ Ni gulbe ti jaqatin ti ejunum di e qalie. Ni ingi tulan saiqoji unum di dego e qalie. Ariya ni lan qure qa ingi ingi koba elenjejunum. E qalie, tamo qudei na ni misilinmoqnsib anjam uge uge mermeqnub. Nanqi segi qa mareqnub, “Iga Juda tamo.” Di gisan. Nanqi Satan aqa angro.

¹⁰ Bunuqna ni jaqatin koba oqnqam. Ni deqa ulaaim. Ni que. Satan na ningi qudei ojelenosim tonto talq di breingwas. Ningi ijo ñam geregere ojgab kiyo sai kiyo di Satan a qalieqajqa deqa ningi tonto talq di breingwas. Ningi bati 10 gulbe ti jaqatin ti sqab. Bati deqa ningi e qa nungo areqalo singilatosib soqniy. Soqnib jeu tamo nanqi na ningi lungib morenqab. Amqa e ningi awai boledamu engwai. Awai agiende. Ningi ñambile gaigai sqab.

¹¹ “Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo ungasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnub qaji nanqi minjreqnu. Tamo a Satan ombla qotsim singilaqas di a moiyo bunu qaji turqasai. Moiyo dena a ugetqa keresai. Sai bole sai.’ O Jon, ni anjam degsi nengrenyosim Smerna nango lan angro aqaq qarinye.”

Jon a Pergamum qure nanqoq anjam qarinyej

¹² Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Pergamum qureq di tamo ungasari ijo ñam qa koroeqnub qaji nango lan angro qa anjam endegsi nengrenye, ‘E serie olekoba tulan qala uge qala aiyel ojejunum. E na anjam endi inoq qarinyonum.

¹³ E qalie, qure ni unum qaji di Satan na taqatejunu. Aqa awo jaram koba qure dia unu. Ariya e qalie, ni ijo ñam singila na ojesosimqa e qa ino areqalo singilateqnum. Ino areqalo di ni na ulitosaieqnum. Nami ijo anjam palonto tamo Antipas a nungo ambleq di wauoqnej. Antipas a ijo anjam geregere dauryoqnej deqa jeu tamo nanqi na a qalnab moiyej. Moinaqa ni di unsimqa ni deqa ulaosai. Osim e qoreibosai. Qure dia Satan a unu.

¹⁴ “‘Ariya ino kumbra uge qudei e ubtosiy mermqai. Tamo qudei Pergamum qureq di unub qaji nanqi Balam aqa kumbra uge singila na ojesonab ni na nanqi saidnjrosaieqnum. Balam aqa kumbra uge agiende. Nami a na Balak gam osoryonaqa gilsiqqa Israel nanqi gisa gisanjroqnsiqa kumbra ugeq breinjroqnej. Breinjroqnsiqa areqalo tigeltetnjreqnaqa nanqi gisan qotei atrainjro qaji ingi uyoqnsib sambala kumbra yoqnsib laqneb.

¹⁵ Tamo qudei dego Pergamum qureq di unub qaji nanqi Nikolas aqa wau tamo nango anjam dauryeqnub.

¹⁶ Deqa ni are bulye. Ni are bulyqasai di e urur inoq bosiy serie olekoba ijo medabuq di unu qaji dena tamo nanqi di qoto itnjrqai.

¹⁷ “Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo ungasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnub qaji nanqi minjreqnu. Tamo a Satan ombla qotsim singilaqas di e na lan qure qa ingi uliejunu qaji di anaiyit uyqas. Menin qat dego yqai. Osiy

menin quraq di ñam bunuj nengrenyqai. Ñam di tamo bei a qalieqasai. Tamo menin oqas qaji a segi ñam di qalieqas.’ O Jon, ni anjam degsi nengrenyosim Pergamum nanjo lan angro aqaq qarinye.”

Jon a Taiataira qure nanjoq anjam qarinyej

¹⁸ Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Taiataira qureq di tamo ungasari ijo ñam qa koroeqnub qaji nanjo lan angro qa anjam endegsi nengrenye, ‘E Qotei aqa Niri. Ijo namdamu nam pulon bul puloneqnu. Ijo singa minjaleqnu. Bras geregere ñomyeqnab minjaleqnu dego kere. E na anjam endi inoq qarinyonum.

¹⁹ Kumbra bole kalil ni yeqnum qaji di e qalieonum. E qalie, ni qalaqalaiyo kumbra dauryoqnsim e qa ino areqalo singilatoqnsim wau bole bole yeqnum. Osim gulbe kalil inoq di branteqnu qaji di geregere qoboiyoqnsim singila na tigelejunum. Kumbra ni nami yoqnem qaji di bolequja. Ariya kumbra ni bini yeqnum qaji di olo tulan boledamu. Di e qalie.

²⁰ “ ‘Ariya ino kumbra uge qujai agi ubtosiy mermqai. Unja Jesebel a ni ombla sosisi waueqnaqa ni na a wiyosaieqnum. A segi qa mareqnu, “E Qotei aqa medabu o qaji unja.” Di sai. A na ijo wau tamo nanjo gisa gisanjnroqnsiqa gam osornjreqnaqa nanjo sambala kumbra yoqnsibqa gisan qotei atrainjro qaji ingi uyeqnub.

²¹ A are bulyqajqa e bati yem di a are bulyosim aqa sambala kumbra uratqajqa saidej.

²² Deqa ni que. E na unja di jaqatin koba yitqa a makobaiyqas. Tamo nanjo a ombla sambalaoqnsib laqnub qaji nanjo dego jaqatin ti gulbe koba ti enjrqai. Nanjo aqa kumbra uge uge uratosib are bulyqasai di e nanjo degnjrqai.

²³ Aqa angro nanjo dego ñumit morenqab. Amqa tamo ungasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnub qaji nanjo qalieqab, e tamo kalil nanjo are miligi ti areqalo ti geregere unoqnsim peleiyeqnum. Deqa ningi quiy. E nunjo kumbra segi segi keretosi awai engwai.

²⁴ “ ‘Ariya ningi qudei Taiataira qureq di unub qaji nunjo kumbra bole agi ubtosiy merngwai. Ningi Jesebel aqa anjam dauryosaieqnub. Tamo nanjo mareqnub, “Di Satan aqa uli anjam.” Anjam di ningi qaliesai. Deqa e ningi gulbe bei engwasai.

²⁵ Kumbra bole kalil ningi ojejunub qaji di singila na ojesoqni e bqai.

²⁶ “ ‘Tamo a Satan ombla qotsim singilaosim ijo kumbra dauryosim gilsim gilsim diño bati itqas di e singila yitqa a na tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanjo taqatnjroqnqas.

²⁷ A na nanjo tulan singila na taqatnjroqnqas. Tamo nanjo web paraparainjreqnub dego kere. E na tamo di singila yitqa a wau di yqas. Ijo Abu na e singila ebej dego kere a singila yqai.

²⁸ Nebeqa burbas bunuj oqeqnu qaji di dego a yqai.

²⁹ Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo ungasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnub qaji nanjo minjreqnu.’ O Jon, ni anjam degsi nengrenyosim Taiataira nanjo lan angro aqaq qarinye.”

3

Jon a Sardis qure nanjoq anjam qarinyej

¹ Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Sardis qureq di tamo ungasari ijo ñam qa koroeqnub qaji nanjo lan angro qa anjam endegsi nengrenye, ‘E Qotei aqa Mondor 7 ejunum. E bongar 7 dego ojejunum. E na anjam endi inoq

qarinjonum. Kumbra ni yeqnum qaji di e qalieonum. Ino kumbra di bolesai. Nanji ni qa mareqnub, “Ni nambile unum.” Di sai. Ni moiye.

² Deqa ni nam sirosim olo tigel. Ino kumbra bole qudei moiyojaiunu qaji di ni na olo singilat. E ino kumbra kalil unonum di ijo Qotei aqa namgalaq di keresai.

³ Anjam bole ni nami qusim dauryem qaji deqa olo are qale. Are qalsim anjam di geregere dauryosim are bulye. Ni nam sirosim tigelqasai di e bajin tamo bul inoq boqujatqai. Bati gembu e inoq bqai di ni qalieqa keresai.

⁴ “Ariya tamo ungasari qudei Sardis qureq di unub qaji nanjo kumbra bolequja. Nanjo gara jigatosai deqa nanji gara qat jigsib e ombla walwelo-qnqab.

⁵ “Tamo a Satan ombla qotsim singilaqas di e na gara qat jigatqai. Aqa nam nambile qa buk miligiq di unu qaji di e na olo nuntqasai. Aqa nam di e na ijo Abu ti aqa lan angro nanji ti nanjo ulatamuq di ubtqai.

⁶ Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo ungasari qure qure kalilq di ijo nam qa koroeqnub qaji nanji minjreqnu.’ O Jon, ni anjam degsi nengrenyosim Sardis nanjo lan angro aqaq qarinje.”

Jon a Filadelfia qure nanjoq anjam qarinje

⁷ Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Filadelfia qureq di tamo ungasari ijo nam qa koroeqnub qaji nanjo lan angro qa anjam endegsi nengrenje, ‘E Qotei aqa tamo bole une saiqoji unum. E kumbra bole qa utru. Devit a nami mandor koba soqnej dego kere e kamba Mandor Koba unum. Deqa e siran waqtqai di tamo bei na getentqa keresai. E getentqai di tamo bei na olo waqtqa keresai. E na anjam endi inoq qarinjonum.

⁸ Kumbra bole kalil ni yeqnum qaji di e qalieonum. Deqa ni unime. Ino ulatamuq di e siran bei waqtetmonum. Di tamo bei na getentqa keresai. E qalie, singila kiñala inoq di unu. Ni ijo anjam geregere ojoqnsim dauryeqnum. Ni ijo nam uratosaiqnum.

⁹ Deqa ni que. E na maritqa Satan aqa wau tamo nanji bosib ino singaq di singa pulutosib endegsib qalieqab, e ni qalaqalaimeqnum. Nanji segi qa mareqnub, “Iga Juda tamo.” Di gisan. Nanji Juda tamo sai.

¹⁰ Ni ijo anjam dauryoqnsim gulbe qoboiyejunum deqa e ni taqatmesoqnitqa Satan na tamo ungasari kalil nanji uneq breinjrqqa batiamqa a ni uneq breimqasai.

¹¹ E inoq boqujatqai. Deqa anjam ni ojejunum qaji di singila na ojesoqne. Amqa tamo bei na ino awai bole yaimqasai.

¹² “Tamo a Satan ombla qotsim singilaqas di e na a osiy ijo Qotei aqa tal ai bul namoq di tigeltit sqas. Deqa a olo bunu Qotei aqa talq dena oqedqasai. Aqa jejamuq di e na ijo Qotei aqa nam ti ijo Qotei aqa qure koba agi Jerusalem bunuj aqa nam ti ijo segi nam bunuj ti nengrenyqai. Jerusalem bunuj agi lan goge di unu. Qure di ijo Qotei aqaq dena mandamq aiqas.

¹³ Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo ungasari qure qure kalilq di ijo nam qa koroeqnub qaji nanji minjreqnu.’ O Jon, ni anjam degsi nengrenyosim Filadelfia nanjo lan angro aqaq qarinje.”

Jon a Laodisia qure nanjoq anjam qarinje

¹⁴ Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Laodisia qureq di tamo ungasari ijo nam qa koroeqnub qaji nanjo lan angro qa anjam endegsi nengrenje, ‘Ijo nam Anjam Bole. E Qotei aqa anjam kalil geregere palonteqnum. Inji inji

kalil Qotei na gereiyej qaji di aqa utru agi e segi. E na anjam endi inoq qarinyonum.

¹⁵ Kumbra kalil ni yeqnum qaji di e qalieonum. E qalie, ni ulili sai. Ni kanjan sai. Ni ulili sqam di kere. Ni kanjan sqam di kere.

¹⁶ Ni tulan kanjan sai. Ni tulan ulili sai. Ni kanjan kiñala segi. Deqa e ni ingi qusa bul ijo miligiq na oqsim ijo medabuq na beqmcai.

¹⁷ Ni ino segi ñam soqtoqnsim mareqnum, “E silali koba ti unum. E ñoro koba ejunum. E ingi bei qa truquosaieqnum.” Di ni gisanonum. Ni ingi ingi tulan saiqoji. Ni sougetejunum. Ni ñam qandimo unum. Ni yosi laqnum. Di ni segi poimosai.

¹⁸ Deqa e ni endegsi mermcai. Ni ijoq dena gol ñamyuwo na yusiq milalej qaji di awaiyosim dena ni ñoro bole ti sqam. Ni gara qat dego awaiyosim jugwam dena ino jejamu kabutim tamo bei na ino yosi unqasai. Amqa ni jemaimqasai. Ni goreñ dego awaiyosim dena ino ñamdamu piyim ñam poimqas.

¹⁹ Tamo nanqi e qalaqalainjreqnum qaji di e na olo ñirinñjroqnsim dalñjreqnum. Deqa ni ino kumbra tingitqa singilaosim are bulye.

²⁰ “Ni e nube. E siranmeq di tigelesosim kindokindoneqnum. Tamo bei a ijo kakro qusimqa siran waqtetbqas di e miligiq gilsiy aqo ombla ingi uyqom.

²¹ Tamo a Satan ombla qotsim singilaqas di e na minjitqa aqo ombla ijo awo jaram kobaq di awoqom. Nami e segi qoto singilaosimqa aqo ijo Abu wo aqa awo jaram kobaq di awoem dego kere.

²² Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo unqasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnub qaji nanqi minjreqnu.’ O Jon, ni anjam degsi nengrenyosim Laodisia nanjo lan angro aqaq qarinye.” Yesus na e degsi merbej.

4

Lan qureq di nanqi Qotei binjiyoqnsib loueqnub

¹ Onaqa e olo ñam atsimqa lan goge dia siran bei waqesonaq unem. Unsim koqyeqnamqa tamo nami lelenonaq aqa kakro gul anjamobulonaq quem qaji a na endegsi merbej, “Ni goge endeq au. Bamqa kumbra kalil bunuqna brantelenqas qaji di e ni osormcai.”

² Onaqa bati qujai deqa Qotei aqa Mondor na e singilatbonaqa e tarosim lan goge dia awo jaram kobaquja sonaq unem. Tamo bei a awo jaramq di awesoqnej.

³ Aqa jejamu tulan minjalej. Menin jaspera tulan minjaleqnu dego kere. Aqa jejamu menin konilian bul tulan lent. Tuembin na awo jaram di kalilyesoqnej. Tuembin aqa nengren di tulan minjalej. Menin emeral tulan minjaleqnu dego kere. Tuembin di ñam banqa gesgi bul.

⁴ Ariya e olo ñam atsimqa awo jaram kokba 24 unjrem. Awo jaram kokba 24 dena awo jaram kobaquja ambletesoqneb. Tamo gate 24 nanqi awo jaramq di awoelenesoqneb. Nanqi gara qat olekokba jigelenosib mandor kokba nanjo gate tatal wala ti gol na gereiyo qaji di atelenosib soqneb.

⁵ Awo jaram kobaqujaq dena minjal branteqnaq unem. Qatron ti kola anjam ti dego branteqnaq quem. Awo jaram namoq di ñam pulon 7 pumbloneleneb. Ñam pulon dena Qotei aqa Mondor 7 nanqi sigitnjrejunub.

⁶ Awo jaram namoq di ingi kobaquja bei sonaq unem. Ingi di yuwal banqa bul. A qunun bul dego. A tulan jeqilo.

Ariya e olo nam atsimqa wagme nambile so qaji qolqe unjrem. Nangi na awo jaram kobaquja agutosib tigelesoqneb. Nanjo bile ti qore ti dia namdamu gargekoba soqneb.

⁷ Wagme nambile so qaji namba 1 a laion bul. Wagme nambile so qaji namba 2 a makau bul. Wagme nambile so qaji namba 3 aqa ulatamu tamo ulatamu bul. Wagme nambile so qaji namba 4 a baira kobaquja tiosiq laqnu dego bul.

⁸ Wagme qolqe nambile so qaji nangi di segi segi bari 6 ti. Bileqsi qoreqsi bariqsi namdamu gargekoba soqneb. Qanam ti qolo ti nangi gaigai louoqnsib endegsib mareqnub, “Qotei a singila koba ti unu. Singila kalil aqaq di unu. A nami soqnej. A bini unu. A bunuqna bqas.” Nangi degsib louoqnsib maroqnsib olo wainoqnsib mareqnub, “Qotei a getento koba. Qotei a getento koba. Qotei a getento koba.” Wagme qolqe nangi gaigai degsib louoqnsib mareqnub. Nangi aqaratosaieqnub.

⁹ Tamo awo jaram kobaqujaq di awejunu qaji a nambile gaigai unu. Deqa wagme qolqe nambile so qaji nangi a qa tulan areboleboleinjreqnaqa aqa nam soqtoqnsib binjyeqnub.

¹⁰ Yeqnaqa tamo gate 24 nangi singa pulutoqnsibqa tamo awo jaramq di awejunu qaji a qa loueqnub. Tamo di agi nambile gaigai unu qaji. Tamo gate nangi nanjo gate tatal wala ti gol na gereiyo qaji di awo jaram kobaquja namoq di breiyoqnsibqa endegsib loueqnub,

¹¹ “O gago Tamo Koba Qotei, ni segi qujai lan goge di unum.

Deqa tamo kalil nangi ni qa tulan areboleboleinjreqnaqa ino nam soqtoqnsibqa ino singila binjyeqnub.

Nangi ni kumbra degmeqnub. Di kiyaaq? Ni na qujai marnam ingi ingi kalil branteb unub.

Ni ino segi areqalo na ingi ingi kalil gereiyem.

Gam dena qujai ingi ingi kalil branteb unub.”

5

Jon a buk bei unej

¹ Onaqa e olo nam atsimqa tamo awo jaramq di awesoqnej qaji aqa ban woq di buk bei ojesonaq unem. Buk di aqa banga olekokba. Banga di lulumesonaq unem. Buk aqa miligiqsi qoreqsi nengren ti soqnej. Buk di tamo bei na plaltosim aqa miligi unaim deqa nangi na aqa banga lulumyosib kandel aqa namur na qandrato 7 yeb.

² Onaqa e olo nam atsimqa lan angro singila koba bei brantonaq unem. Lan angro di a tulan lelenosiq marej, “Tamo yai a tamo bole unu deqa a na kandel aqa namur waqtosim buk di plaltqa kere?”

³ Onaqa tamo bei na buk di plaltosim aqa miligi unqajqa tamo dego bei sosai. Lan qureq di, mandamq di, mandam sorgomq di tamo dego bei sosai.

⁴ E degsi unsim deqa e tulan akamugetem.

⁵ Onaqa tamo gate bei na merbej, “O Jon, ni akamaim. Ni que. Laion a Juda aqa len na nambabej deqa a qoto singilaosiq aqa jeu tamo nangi tulan bunjrej. A Mandor Koba Devit aqa len na nambabej deqa a na kandel aqa namur waqtosim buk di plaltqa kere.”

Jon a Kaja Du unej

⁶ Onaqa e olo nam atsim Kaja Du tigelesonaq unem. A qalnab moiyej olo nambile so bulonaq unem. A awo jaram ti wagme nambile so qaji qolqe nangi ti tamo gate nanjo awo jaram kokba ti ambleq di tigelesonaq unem. A qala 7 ti namdamu 7 ti soqnej. Namdamu 7 dena Qotei aqa Mondor 7 nangi

sigitnjrejunub. Mondor di Qotei na qarinjnirnaqa sawa sawa kalilq gileleneb qaji.

⁷ Onaqa Kaja Du a bosiq a tamo awo jaramq di awesoqnej qaji aqa ban woq dena buk di yaiyej.

⁸ Buk di yaiyonaqa wagme nambile so qaji qolqe nangi ti tamo gate 24 nangi ti bosib Kaja Du aqa areq di singa puluteb. Nangi kalil segi segi gombin ti tabir gol na gereiyo qaji ti ojelenesoqneb. Tabirq dena qurem oqoqnsiqa Qotei aqa ulatamuq di branteqnu. Qurem di quleq boledamu. Qurem di aqa utru agiende. Qotei aqa segi tamo ungasari nango pailyo qurem bul oqoqnsiqa aqa ulatamuq di branteqnu.

⁹ Wagme qolqe nangi ti tamo gate nangi ti bosib Kaja Du aqa areq di singa pulutosibqa lou bunuj na endegsib louoqneb,
“O Kaja Du, ni buk di osimqa kandel aqa namur buk qandratejunu qaji di waqtqa kere.

Ni lumnab moisim ino len aiyej deqa ni na ino segi tamo ungasari nangi awainjrsimqa Qotei aqa banq di atelenem unub.

Od, ni na tamo ungasari len segi segi, anjam maro segi segi, jejamu segi segi, sawa segi segi nangi awainjrsimqa Qotei aqa banq di atelenem.

¹⁰ Ni na nangi giltjnrem deqa nangi Qotei aqa atra tamo ti mandor kokba ti sosib mandamq di tamo ungasari nangi taqatnjroqnaqab.”

Ingi ingi kalil nangi Kaja Du aqa ñam soqtoqneb

¹¹ Ariya e olo nam atsimqa lan angro tulan gargekoba tigelesonab unjrem. Nangi di iga na sisiyqa keresai. Nangi handet milion dego. Nangi tigelosibqa awo jaram ti wagme nambile so qaji nangi ti tamo gate 24 nangi ti agutnjresosibqa tulan murqumyeqnaqab e nango kakro quem.

¹² Nangi endegsib lelenoqnsib maroqneb,
“Kaja Du agi nami qalnab moiyej qaji a singila ti ñoro ti powo ti ñam ti rian ti arebolebole ti oqa kere.

Deqa tamo ungasari kalil nangi aqa ñam soqtoqnsibqa a qa tulan areboleboleinjroqnaqab a binjoqnsib sqab.”

¹³ Onaqa ingi ingi kalil Qotei na gereinjrej qaji nangi anjam mareqnaqab e nango kakro quem. Ingi ingi kalil lan qureq di, mandamq di, mandam sorgomq di, yuwal miligiq di unub qaji nangi anjam mareqnaqab e nango kakro quem. Od, ingi ingi kalil sawa sawa kalilq di unub qaji nango kakro quem. Nangi endegsib maroqneb,

“Tamo awo jaramq di awejunu qaji nangi Kaja Du wo bati gaigai arebolebole ti ñam ti rian ti singila ti oqnsib sqab.

Deqa iga bati gaigai nangi aiyel binjinroqnaqom.”

¹⁴ Onaqa wagme qolqe nambile so qaji nangi maroqneb, “Anjam di bole.” Degsib mareqnaqabqa tamo gate nangi singa pulutoqnsib louoqneb.

6

Kaja Du a kandel aqa namur 7 waqtelenej

¹ Onaqa Kaja Du a buk di ojesonaq e unem. Buk di kandel aqa namur na qandrato 7 yeb. Kaja Du a kandel aqa namur namba 1 waqtonaqa wagme nambile so qaji matu a namoosiq marej, “Ni au.” Aqa kakro di kola anjam ato bulonaq e quem.

² Degsi marnaqa e nam atsimqa hos qat bei brantonaq unem. Tamo hos quraq di awesoqnej qaji a an ti. Nangi na gate tatal wala ti yonabqa aqa gateq di atsiqa qoto singilaqa marsiqa gilsiq qoto singilaoqnej.

³ Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 2 waqtonaqa wagme nambile so qaji namba 2 na marnaq e quem, “Ni au.”

⁴ Degsi marnaqa hos bei brantej. Hos di lent. Nanqi na tamo hos quraq di awesoqnej qaji a singila yeb. Yonabqa a na tamo ungasari mandamq di soqneb qaji nango areqalo niñaqyetnjrnaqa nanqi lawo kumbra uratosib tamo nanqi ñumoqsib moiyoetnjroqneb. Nanqi na a serie kobaquja yonabqa gilsiq wau di yoqnej.

⁵ Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 3 waqtonaqa wagme nambile so qaji namba 3 na marnaq e quem, “Ni au.” Degsi marnaqa e nam atsimqa hos tulu brantonaq unem. Tamo hos quraq di awesoqnej qaji aqa banq di skel ojesonaq e unem.

⁶ Unsimqa wagme qolqe nambile so qaji nango ambleq di tamo bei na anjam marnaq e aqa kakro quem. A na tamo hos quraq di awesoqnej qaji di minjej, “Ni na tamo ungasari nanqi mam koba enjre. Yimqa nanqi silali kobaquja na bem sum tabir qujai segi awaiyoqnqab. Silali kobaquja na bali dego tabir qalub segi awaiyoqnqab. Deqa ni na oliv namtan ti wain sil ti ugeugeiyaim.”

⁷ Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 4 waqtonaqa e wagme nambile so qaji namba 4 aqa kakro quem. A marej, “Ni au.”

⁸ Degsi marnaqa e nam atsimqa hos merient brantonaq unem. Tamo hos quraq di awesoqnej qaji aqa ñam Moiyo. Moiyo Qure na a dauryosiq laqnej. Onaqa nanqi aiyel singila osib tamo ungasari mandam taqal qujaiq di so qaji nanqi serie na ti mam na ti ma uge na ti wagme juwan na ti ñumnab moreñeb. Mandam taqal qalubq di so qaji nanqi uratnjrnab soqneb. Nanqi ñumosai.

⁹ Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 5 waqtonaqa Qotei aqa tamo ungasari nami ñumnab moreñeb qaji nango qunun atra bijal sorgomq di sonab e unjrem. Tamo ungasari nanqi di Qotei aqa anjam singila na ojesosib mare mare laqneb deqa jeu tamo nanqi na nanqi ñumnab moreñeb.

¹⁰ Nango qunun tulan lelenjoqsib Qotei endegsib minjoqneb, “O Tamo Koba, ni ingi ingi kalil nango Mandor Koba. Ni gaigai kumbra bole yeqnum. Ni getento koba. Ni kumbra bole segi yeqnum. Deqa ni iga merge. Iga bati gembub tarinonamqa jeu tamo mandamq di unub qaji nanqi na iga lugnab gago len aiyej deqa ni kamba peginjrsim awai uge enjrqam?”

¹¹ Onaqa Qotei a gara jugo qat olekokba elenosiqa nanqi segi segi jigetnjrsiq minjrej, “Ningi mati kiñala aqaratosib tarinjoqsib soqniy. Jeu tamo nanqi na ningi lungnab nungo len aiyej dego kere nungo wau qujai nanqi ti nungo was nanqi ti degsib ñumqab. Tamo gembub jeu tamo nanqi na ñumqab di e segi maritqa nanqi kalil ñumekritib kereamqa bati deqa e kamba nanqi peginjrasiy awai uge enjrqai.”

¹² Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 6 waqtonaqa e nam atsimqa mimin tulan kobaquja donaq unem. Unem di sen ambruosiq gara tulu bulej. Bai lentosiq len bulej.

¹³ Onaqa bongar nanqi lan goge na ululonjosib mandamq aiyeleneb. Jagwa koba boqnsiq qura qunjimyeqnaqa gei qoqi ululonjosib mandamq aiyeleneqnub dego kere.

¹⁴ Lan dego loumej. Qobun rer qalsib lubteqnub dego kere. Mana ti nui ti kalil nango so sawa uratosib jaraiyeb.

¹⁵ Jaraiyonabqa mandor kokba ti tamo ñam ti qaja tamo nango gate ti ñoro tamo ti tamo singila ti kangal tamo ti tamo nango segi wau ojo qaji nanqi ti kalil gulbe di unsibqa ulaugetosib menin kokba miligiq di ulieleneb. Osib mana miligiq di dego ulieb.

¹⁶ Uliesosib tulan lelenkobaoqnsib mana ti menin kokba ti kalil endegsib minjroqneb, “Ningi bosib iga kabutgibqa tamo awo jaramq di awejunu qaji a na iga nugwasai. Kaja Du aqa minjin dego gagoq bqasai.

¹⁷ Nangi aiyel tamo ungasari nangi qa minjin oqetnjqra bati brantqo deqa tamo yai na nango singila gotranyqa kere? Tamo dego bei sosai.”

7

Israel tamo 144,000 nangi Qotei aqa toqor eb

¹ Onaqa lan angro qolqe nangi lan utru qolqeq di tigelesonab e unjrem. Jagwa qolqe nangi na mandam ti yuwal ti nam banga ti puynjraib deqa lan angro qolqe nangi dena jagwa qolqe di getentnjresoqneb.

² Lan angro nangi di Qotei na mandam ti yuwal ti niñaqnrqajqa singila enjrej. Onaqa lan angro bei sen ogo sawaq dena brantonaq e unem. A na Qotei nambile gaigai unu qaji aqa toqor ojesosiqqa tulan lelenosiqqa lan angro qolqe nangi di minjrej,

³ “Ningi mandam ti yuwal ti nam banga ti nami niñaqnrjaib. Iga mati gago Qotei aqa wau tamo nango lanjaq di toqor atnam soqnimqa di ningi na ingi ingi kalil di niñaqnrjriy.”

⁴ Onaqa tamo gembub toqor eleneb di marnab e quem. Tamo 144,000 nango lanjaq di toqor ateleneb. Tamo nangi di Israel nango moma utru 12 nango len.

⁵ Juda aqa len na tamo 12,000 nangi toqor eleneb. Ruben aqa len na tamo 12,000 nangi toqor eleneb. Gat aqa len na tamo 12,000 nangi toqor eleneb.

⁶ Aser aqa len na tamo 12,000 nangi toqor eleneb. Naphtali aqa len na tamo 12,000 nangi toqor eleneb. Manase aqa len na tamo 12,000 nangi toqor eleneb.

⁷ Simeon aqa len na tamo 12,000 nangi toqor eleneb. Livai aqa len na tamo 12,000 nangi toqor eleneb. Isakar aqa len na tamo 12,000 nangi toqor eleneb.

⁸ Sebulun aqa len na tamo 12,000 nangi toqor eleneb. Josep aqa len na tamo 12,000 nangi toqor eleneb. Benjamin aqa len na tamo 12,000 nangi toqor eleneb.

Tamo ungasari tulan gargekoba nangi koroesosibqa Qotei binjiyoqneb

⁹ Onaqa bunuqna e olo nam atsimqa tamo ungasari tulan gargekoba koroesonab unjrem. Tamo ungasari nangi di tamo bei na sisiyqa keresai. Nangi len segi segi, sawa segi segi, jejamu segi segi, anjam maro segi segi. Nangi awo jaram ti Kaja Du ti nango areq di tigelosibqa gara jugo qat olekokba jigelenosib nango ban na tuwom banga ojelenesoqneb.

¹⁰ Osib nangi singila na endegsib maroqneb, “Iga padalqa laqnamqa gago Qotei awo jaram kobaq di awejunu qaji nangi Kaja Du wo na iga elenosib boletgeb.”

¹¹ Onaqa lan angro kalil nangi na awo jaram ti tamo gate nangi ti wagne qolqe nambile so qaji nangi ti agutnjrsib tigelesoqneb. Tigelososibqa awo jaram namoq di singa pulutoqnsib Qotei qa endegsib louoqneb,

¹² “Bole. Gago Qotei a bati gaigai arebolebole ti rian ti powo ti nam ti singila ti sqas. Deqa iga a binjiyoqnsim sqom. Bole.”

Qotei na aqa tamo ungasari nango gulbe kalil kobotetnjqas

¹³ Onaqa tamo gate bei na nenembej, “Tamo ungasari gara qat olekokba jigejunub qaji di yai nangi? Nangi tal qabe?”

¹⁴ Onaqa e na kamba minjem, “O ijo tamo koba, ni segi qalie.” Onaqa merbej, “Tamo ungasari nangi di jeu tamo nangi na tulan ugeugeinjsib gulbe

ti jaqatin ti enjreb. Nangi Kaja Du aqa len aiyej qaji dena nango gara yanselenonab qatej.

¹⁵ Deqa nangi Qotei aqa awo jaram namoq di tigeloqnsibqa bati gaigai qanam ti qolo ti Qotei aqa atra tal miligiq di sosibqa a wauetegnub. Qotei awo jaram kobaq di awejunu qaji a segi nangi koba na sosimqa taqatnjroqn-qas.

¹⁶ Deqa nangi olo bunu mamnjrqasai. Nangi bunu ya qarnjrqasai. Sen na olo nangi kanjanjrqasai. Ingi bei na dego nangi kanjanjrqasai.

¹⁷ Kaja Du awo jaram jojomq di unu qaji a nango Mandor Koba gaigai sqas. A nangi joqoqnsim nambile gaigai sqajqa ya jumbumq giloqnqas. Qotei na nango nam ya kalil nuntetnjrimqa nangi olo bunu akamqasai.”

8

Kaja Du a kandel aqa namur namba 7 waqtej

¹ Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 7 waqtonaqa lan qureq di nangi kirikiriosib sonab sawa dabkonosiq sokiñalayej.

² Sokiñalayonaq e na lan angro 7 Qotei aqa ulatamuq di tigelesoqneb qaji nangi unjrem. Unjrem di nangi gul 7 ojsib tigelesoqneb.

³ Onaqa lan angro bei bosiqa atra bijal jojomq di tigelesoqnej. A tabir gol na gereiyo qaji di ojesoqnej. Di kiyaaq? A nam sum osim tabir miligiq di bilentosim koitimqa qurem quleq ti oqwajqa deqa. Onaqa nangi nam sum koba a yonabqa osiqa Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nango pailyo ti nam sum de ti turtosiqa atra bijal gol na gereiyo qaji dia Qotei atraiyej. Atra bijal di awo jaram namoq di unu.

⁴ Atraiyonaqa Qotei aqa segi tamo ungasari nango pailyo ti qurem quleqt de ti lan angro aqa banq dena oqsiqa Qotei aqa ulatamuq di brantej.

⁵ Onaqa lan angro a tabir di osiqa atra bijalq dena namyuwo osiqa tabirq di jugonaq maqonaqa waiyonaq mandamq aiyej. Ainaqa kola anjam ti qatron ti minjal ti mimiñ koba ti brantej.

Lan angro qolqe nangi gul anjameb

⁶ Onaqa lan angro 7 gul 7 ojesoqneb qaji nangi gul anjamqajqa tigelosib rarieb.

⁷ Lan angro namba 1 a namo aqa gul anjamej. Gul anjamonaka ais awa bul namyuwo ti len ti turtosib mandamq aiyej. Ainabqa namtan ti ñin ti mandam taqal qujaiq di so qaji di kalil yuekriteb. Mandam taqal aiyel uratonab soqnej.

⁸ Onaqa lan angro namba 2 na aqa gul anjamonaka ingi bei mana kobaquja bul yusiq puloneqnaqa osib waiyonab yuwalq aiyej. Ainaqa yuwal taqal qujai len bulyej. Yuwal taqal aiyel len bulyosai.

⁹ Degonaqa wagme kalil yuwal taqal qujaiq di nambile so qaji nangi morenej. Qobun kalil dego yuwal taqal qujaiq di so qaji nangi padalekriteb.

¹⁰ Onaqa lan angro namba 3 na aqa gul anjamonaka bongar kobaquja tor bul yusiq pulonosiqa lan qure uratosiq ya ti ya jumbum ti mandam taqal qujaiq di so qaji deq aiyej. Mandam taqal aiyelq di sai.

¹¹ Bongar di aqa nam Isa Koba. Bongar di ya ti ya jumbum ti mandam taqal qujaiq di so qaji deq ainaqa ya di isakobaeb. Deqa tamo gargekoba nangi ya di uysib isakobainjrnaqa morenej.

¹² Onaqa lan angro namba 4 na aqa gul anjamonaka sen taqal qujai ugeej. Bai taqal qujai dego ugeej. Bongar kalil lan taqal qujaiq di so qaji nangi dego ugeeleneb. Lan taqal aiyelq di sai. Deqa qanam sen taqal qujai ambruej. Qolo

bai taqal qujai ambruej. Bongar kalil lan taqal qujaiq di so qaji nanqi dego ambrueleñeb.

¹³ Onaqa e olo ñam atsimqa baira kobaquja lan sorgomq di tiosiq laqnaq unem. A tulan lelenosiq endegsi marnaq e quem, “O aiyo! Lan angro qalub nanqi gul anjamosaiunub. Nanqi gul anjamabqa tamo ungasari mandamq di unub qaji nanqi gulbe tulan kokba osib padalougetqab.”

9

Lan angro namba 5 na aqa gul anjamej

¹ Onaqa lan angro namba 5 na aqa gul anjamonaqa bongar bei lan uratosiq mandamq aiyeqnaq e unem. Unem di nanqi na bongar di singila yonabqa a gilsiq sub guma koba waqtej.

² Waqtonaqa qurem koba subq dena oqej. Liki yusiq qurem koba oqeqnu dego kere. Subq dena qurem oqsqa sen ti lan ti ambrutej.

³ Onaqa quremq dena sis tulan gargekoba nanqi brantosib mandamq aiyeleneb. Mandamq ainabqa Qotei na nanqi singila koba enjrej. Singila di belqalaqala nango singila ti kere.

⁴ Singila enjrsiq minjrej, “Ningi na ñin ti ñam banga gesgi ti ñamtan ti ugeugeinjraib. Nanqi uratnjrib soqneb. Tamo ungasari nango lanjaq di Qotei aqa toqor osai qaji nanqi segi ugeugeinjriy.

⁵ Ugeugeinjrsib jaqatin koba enjroqñibqa bai 5 nanqi jaqatin oqnsib sqab. Ariya ningi na nanqi moiyoñjraib. Jaqatin segi enjroqñiy.” Onaqa sis nanqi dena tamo ungasari Qotei aqa toqor osai qaji nanqi jaqatin tulan uge enjroqñeb. Belqalaqala na tamo ungasari nanqi uñinjqñub dego kere.

⁶ Bati deqa tamo ungasari nanqi moreñqa gam ñamab ñamab ugeinjqñas. Nanqi moreñqa are soqñim nanqi moreñqa keresai.

⁷ E sis nanqi unjrem di hos qoto qa gilqajqa walatnjreqñub dego kere. Sis nango gateq di gate tatal gol na gereiyo qaji atelenjesoqñeb. Nango ulatamu tamo ulatamu bul.

⁸ Nango gate banga olekoba. Uña nango gate banga bul. Nango qalagei laion nango qalagei bul.

⁹ Nango are targaq di gara jugo dumu bul singila koba atesoqñeb. Nango bari aqa anjam ato hos gargekoba rongom ti qoto qa gurgur ti gileqñab singa anjam ateqñub dego kere.

¹⁰ Sis nango weru belqalaqala nango weru bul, qaja ti. Nango singila weruqsi unu. Weru dena tamo ungasari nanqi jaqatin enjqñe kere. Yim nanqi bai 5 jaqatin oqnsib sqab.

¹¹ Sis nango mandor agi sub guma koba taqato qaji lan angro. Aqa ñam Hibru anjam na Abadon. Gago anjam na Tamo Padaltnjro Qaji.

¹² Gulbe kobaquja namba 1 agi koboqo. Ningi quiy. Gulbe kokba aiyel brantosai unub. Sokiñalayosib brantqab.

Lan angro namba 6 na aqa gul anjamej

¹³ Onaqa lan angro namba 6 na aqa gul anjamonaqa atra bijal gol na gereiyo qaji aqa qala qolqe nango ambleq dena tamo bei aqa kakro brantonaq e quem. Atra bijal di Qotei aqa ulatamuq di unu.

¹⁴ Onaqa tamo dena lan angro namba 6 gul ojesoqñej qaji di minjej, “Lan angro qolqe Yufretis ya koba qalaq di tontnjreb unub qaji nanqi di palontnjre.”

¹⁵ Onaqa lan angro namba 6 a anjam di qusiqa gilsiq lan angro qolqe nanqi di palontnjrej. Nanqi na tamo ungasari kalil mandam taqal qujaiq di so qaji nanqi ñumib moreñqajqa deqa osiq nanqi palontnjrej. Tamo ungasari mandam

taqal aiyelq di so qaji nangi ñumqasai. Nangi bole sqab. Bati Qotei a nami giltej qaji di brantimqa lan angro qolqe nangi dena tamo ungasari nangi ñumqab. Nangi deqa tariñosib sonab bati di tintin brantonaqa lan angro namba 6 a gilsiq nangi palontnjrej.

¹⁶ Onaqa qaja tamo tulan gargekoba hos quraq di awesoqneb qaji nangi branteb. Nangi 200 milion e degsi quem.

¹⁷ E ñeio bulosimqa tamo hos quraq di awesoqneb qaji nangi unjrem di nango are targaq di gara jugo dumu bul singila koba jigelenesoqneb. Gara jugo qudei di nango wala lent. Qudei qenjent. Qudei merient. Hos nango gate laion nango gate bul. Nango medabuq na ñamyuwo ti qurem ti menin yuo ti branteleneb.

¹⁸ Gulbe qalub dena tamo ungasari kalil mandam taqal qujaiq di so qaji nangi ñumeleneb. Mandam taqal aiyel urateb. Ñamyuwo ti qurem ti menin yuo ti hos nango medabuq na branteleneb qaji dena tamo ungasari nangi ñumeleneb.

¹⁹ Hos nango singila nango medabuqsi weruqsi unu. Nango weru amal bul, gate ti. Nango weru dena tamo ungasari nangi ugeugeinjreknub.

²⁰ Ariya tamo ungasari gulbe qalub dena ñumosai qaji nangi are bulyosai. Nangi mondor uge uge ti gisan qotei nango sulum ti binjinroqneb. Nango kumbra uge di nangi uratosaiqneb. Nango segi ban na sulum di gereiyoqneb. Gol na silva na bras na menin na ñantan na ti gereiyoqneb. Sulum di qunun saiqoji. Deqa nangi ñam atqa keresai. Nangi anjam quqwa keresai. Nangi walwelqa keresai.

²¹ Tamo ungasari nangi di len ojoqneb. Nangi gumaninjoqneb. Nangi quñam qaloqneb. Nangi sambalaoqneb. Nangi bajinjoqneb. Nango kumbra uge uge kalil di nangi uratosaiqneb. Osib are bulyosaioqneb.

10

Jon a buk kiñala uyej

¹ Onaqa lan angro bei a lan goge na aiyeqnaq e unem. A lan angro singila koba. A lanbi na kabuosiqa aqa gateq di tuembin atesoqnej. Aqa ulatamu sen bul suwanjoqnej. Aqa singa tal ai yusiq ñangao bul.

² Aqa banq di buk kiñala bei waqesonaq ojesoqnej. Aqa singa wo yuwalq di atej. Singa qonan mandamq di atej.

³ A tulan lelenej. Laion anjameqnu dego kere. Lelenonaqa kola 7 nangi anjam ateb.

⁴ Kola 7 nangi anjam atnabqa e nango anjam qusim nengrenjyqa laqnamqa lan goge dia tamo bei anjam marnaqa e aqa kakro quem. A na merbej, “Kola 7 nango anjam di qusim tent. Nengrenjyaim.”

⁵ Onaqa lan angro yuwalqsi mandamqsi singa atsiq tigelesonaq e unem qaji a na aqa ban wo soqtonaqa lanq oqej.

⁶ Osiqa Qotei lan ti mandam ti yuwal ti ingi ingi kalil ti gereiyelenej qaji aqa ñam na endegsi marej, “E bole marqai. Diño bati jojomqo. Deqa Qotei a tariñosokobaiyqasai.

⁷ Lan angro namba 7 na aqa gul anjamamqa Qotei aqa uli anjam nami aqa medabu o tamo nangi minjroqnej qaji di a na babtekritqas. Uli anjam di Qotei aqa anjam bole. Aqa medabu o tamo nangi di aqa wau tamo.”

⁸ Onaqa tamo lan goge dia anjam merbonaq e aqa kakro quem qaji a na olo merbej, “Ni gilsim lan angro aqa singa yuwalqsi mandamqsi atsiq tigelejunu qaji aqa banq di buk waqejunu di yaiyosim am.”

⁹ Onaqa e lan angro di aqa areq gilsim minjem, “Ni buk kiñala ino ban na ojejunum qaji di e ebe.” Onaqa merbej, “Ni osim uye. Uyimqa ino medabuq di bisim qaq bul tulan qaqatinmqas. Aisim ino bi aniq di isakobaimqas.”

¹⁰ A degsi merbonaqa e aqa banq dena buk kiñala di yayiosim uyem. E uynamqa ijo medabuq di bisim qaq bul tulan qaqatinbej. Aisiq ijo bi aniq di isakobaibej.

¹¹ Onaqa nanqi na olo merbeb, “Ni Qotei aqa medabu osimqa anjam palontoqnqam. Tamo ungasari len segi segi, sawa segi segi, anjam maro segi segi nanqo kumbra qa ni anjam palontoqnqam. Mandor kokba gargekoba nanqo kumbra qa dego ni anjam palontoqnqam.”

11

Tamo aiyel nanqi Qotei aqa anjam palontoqneb

¹ Onaqa nanqi na e walwelqajqa toqon ebsibqa merbeb, “Ni toqon endi waiyosim Qotei aqa atra tal aqa ole keret. Osim atra bijal aqa ole dego keret. Tamo ungasari atra tal miligiq di loueqnub qaji nanqi dego sisiy.

² Ariya ni que. Koro sawa atra tal meq di unu qaji di keretaim. Di urat. Qotei na koro sawa di tamo Juda sai nanqi enjrimqa nanqi aqa qure koba niñaqyoqnbqa bai 42 gilqas.

³ Bati deqa e na ijo anjam palonto tamo aiyel qarinqritqa nanqi are ugeo qaji gara jigsib ijo anjam palontoqnbqa bati 1,260 gilqas.”

⁴ Tamo aiyel di kanar qeli bul. Nanqi aiyel lam bul dego. Nanqi mandam taqato qaji Tamo Koba aqa ulatamuq di tigelejunub.

⁵ Tamo qudei na nanqi aiyel ugeugeinjrqa maribqa nanqo aiyel medabuq na nanyuwo brantosim nanqo jeu tamo nanqi di koitnjrim yuekritisib morenqab. Tamo bei na nanqi aiyel ugeugeinjrqa marimqa kumbra dena qujai a segi moiqas.

⁶ Qotei na nanqi aiyel singila enjrimqa nanqo anjam maro bati qa nanqi lan getentibqa awa bqasai. A na nanqi aiyel singila enjrimqa nanqi maribqa ya kalil len bulyqas. Nanqi aiyel na tamo ungasari nanqi gulbe uge uge enjroqnqa kere. Yim dena nanqi tulan niñaqoqnqab. Nanqi aiyel manwa di babtqajqa are soqnim babtoqnqab.

⁷ Nanqo aiyel anjam maro bati koboamqa wagme juwan sub guma kobaq di unu qaji a subq dena brantosim nanqi aiyel qoto itnjrsim a qoto singilaosim nanqi nnumim morenqab.

⁸ Morenabqa nanqo aiyel jejamu qure aqa gam koba ambleq di uratnjrib sqab. Qure di aqa nam iga sasiosim mareqnum, “Sodom ti Isip ti.” Qure dia nami nanqo Tamo Koba namburbasq di qamnab moiyej.

⁹ Nanqo aiyel jejamu gam ambleq di soqnibqa tamo ungasari jejamu segi segi, sawa segi segi, anjam maro segi segi, len segi segi kalil nanqi belenjosib nanqo aiyel jejamu koqnjroqnbqa bati qalub bei oto gilqas. Nanqo aiyel jejamu subq atqa saidoqnqab.

¹⁰ Nanqi aiyel morenonub deqa tamo ungasari kalil mandamq di unub qaji nanqi tulan areboleboleinjqroqnmqa ingi uyoqnsib lou tuoqnsib nanqo was nanqi lueinjqroqnqab. Nanqi kumbra degyoqnqab. Di kiyaga? Qotei aqa medabu o tamo aiyel nanqi dena tamo ungasari kalil mandamq di so qaji nanqi jaqatin koba enjqroqneb deqa.

¹¹ Bati qalub bei oto di koboonaqa Qotei na jagwa qarinyonaqa nanqo aiyel miligiq aiyej. Ainaqa nanqi aiyel olo mondor osib nambile sosib tigeleb. Tigelonabqa tamo ungasari nanqi na nanqi aiyel unjrsib tulan ulaugeteb.

¹² Onaqa lan goge dia lan angro bei a tulan lelenosiq nangi aiyel metnjrej, “Ningi goge endeq boiy.” Metnjrnaqa nangi aiyel aqa kakro qusibqa lanbi miligiq na lan qureq oqeqnabqa nanjo jeu tamo nangi na nangi koqnjresoqneb.

¹³ Onaqa bati qujai deqa mimin tulan kobaquja dosiq qure koba di renginyonaqa qure taqal qujai padalej. Qure taqal 9 padalosai. Mimin dena tamo ungasari 7,000 padaltnjrej. Onaqa tamo ungasari mimin dena padaltnjrosai qaji nangi tulan ulaugetosib Qotei lan qureq di unu qaji aqa ñam soqteb.

¹⁴ Gulbe kobaquja namba 2 agi koboqo. Ningi quiy. Sokiñalayimqa olo gulbe kobaquja namba 3 brantqas.

Lan angro namba 7 na aqa gul anjamej

¹⁵ Onaqa lan angro namba 7 na aqa gul anjamonaka tamo ungasari kalil lan qureq di so qaji nangi tulan lelenosib endegsib marnab e quem, “Gago Tamo Koba aqa Kristus wo Mandor Kokba sqajqa bati brantqo. Deqa nangi aiyel bati gaigai Mandor Kokba sosib mandam taqatqab.”

¹⁶ Onaqa tamo gate 24 Qotei aqa ulatamuq di nanjo awo jaramqsi awesoqneb qaji nangi singa pulutosib ñam quosib Qotei louetoqneb.

¹⁷ Osib endegsib pailyoqneb,
 “O Tamo Koba Qotei, singila kalil inoq di unu.
 Ni bini unum. Ni nami soqnem.
 Ni na ino singila osim ni Mandor Kobaonum.
 Deqa iga ni binimeqnum.

¹⁸ Sawa bei bei qaji nangi tulan minjin oqetnjreqnu.
 Ino minjin oqwajqa bati dego brantqo.
 Ni na tamo ungasari moreño qaji nangi peginjrqaqqa bati brantqo.
 Ni na ino wau tamo kalil nangi awai bole enjrqaqqa bati dego brantqo.
 Ino wau tamo nangi di agi ino medabu o qaji tamo ti, ino segi tamo ungasari bole nangi ti, tamo kalil ino ñam qa ulaeqnub qaji nangi ti.
 Ino wau tamo nangi di agi tamo ñam kokba ti tamo ñam saiyoji ti. Ni na nangi awai bole enjrqaqqa bati brantqo.
 Ariya tamo ungasari mandam ugeugeiyeqnub qaji nangi ni na kamba ugeugeinjrqa bati dego brantqo.”

¹⁹ Tamo gate 24 nangi degsib Qotei qa loueqnabqa lan angro nangi na Qotei aqa atra tal lan qureq di unu qaji aqa siran waqteb. Waqtosibqa Qotei aqa dal anjam so qaji ñam monqum tal miligiq di sonaq uneb. Onaqa minjal ti qatron ti kola anjam ti mimin ti ais onqol kokba awa bul ti aiyeleneb.

12

Jon a unja bei amal uge wo unjrej

¹ Lan goge dia Qotei aqa manwa bei brantonaq e unem. E unem di unja bei tigelesoqnej. Unja di a sen na kabuosiqa baiq di tigelesoqnej. Aqa gateq di bongar 12 atsiq soqnej.

² Unja di a guman ti. A angro oqajqa jejamu jaqatinyeqnaqa tulan pailoqnej.

³ Onaqa lan goge dia manwa bei brantonaq e unem. E unem di amal lent kobaquja soqnej. Amal di aqa gate 7 ti aqa qala 10 ti soqnej. Aqa gateq di dego gate tatal 7 soqneb. Gate tatal di mandor kokba nangi na ateqnub deqaji bul.

⁴ Aqa weru na bongar kalil lan taqal qujaiq di so qaji nangi butuynjrnaqa ululonqosib mandamq aiyeleneb. Lan taqal aiyelq di sai.

Unja di angrotimqa amal dena angro a qalsim uyqajqa deqa osiq unja aqa areq di tigelesosiq koqyosiq tarinoqnej.

⁵ Onaqa unja di aqaratonaga aqa angro mel nambabrej. Angro di mondon Qotei na singila yimqa a bu toqon ojsim tamo ungasari kalil sawa sawa kalilq di unub qaji nanqi singila na taqatnjroqngas. Angro mel nambabrej qaji di Qotei na oqujatosiq lan qureq osi oqej. Oqsiqa aqa awo jaramq di awotej.

⁶ Onaqa unja di a ulanosiqa wadau sawaq gilej. Dia aqa segi so sawa Qotei na nami gereiyetej. A di soqnimqa Qotei na bati 1,260 a taqatesosim ingi anaiyoqngas.

⁷ Ariya lan goge dia qoto koba brantej. Lan angro gate Maikel aqa lan angro nanqi ti tigelosib amal qoto iteb. Onaqa amal aqa lan angro nanqi ti kamba tigelosib Maikel aqa lan angro nanqi ti qoto itnjreb.

⁸ Onaqa amal aqa lan angro nanqi ti qoto singilaqajqa keresaiinjrej deqa nanqi lan qureq di sqa keresai.

⁹ Qotei aqa lan angro nanqi na amal kobaquja aqa lan angro nanqi ti breinjrnab mandamq aiyelenjeb. Amal di nami soqnej qaji. Aqa ñam Satan. Aqa ñam bei, "Tamo Ungasari Kalil Nango Ñam Ugetetnjro Qaji." A na tamo ungasari kalil mandamq di unub qaji nanqi gisa gisanjnjreqnu.

¹⁰ Onaqa olo lan goge dia lan angro bei tulan lelenonaqa e aqa kakro quem. A anjam endegsi marej, "Tamo ungasari nanqi padalqa laqnabqa gago Qotei na nanqi elenqo. A kumbra di yqo deqa aqa singila boleq dekritqo. A gago Mandor Koba unu. Amal na qolo ti qanam ti Qotei aqa ulatamuq di gago Kristen was nango ñam ugetetnjreqnu. Amal di waiyonub mandamq aiqo. Deqa bini Qotei aqa Kristus a ñam koba ti singila koba ti unu.

¹¹ Gago was nanqi nango segi jejamu bole sqajqa deqa are qalosaiogneb. Kaja Du a moisiq aqa len aiyej deqa nanqi qoto bunyoqnsib endegsib are qaloqneb, 'Ungum, jeu tamo nanqi na iga lugwajqa marsib lugwab di kere. Iga deqa ulaqasai.' Nanqi degsib are qaloqnsib Yesus aqa anjam mare mare laqneb.

¹² Deqa lan qure ti tamo ungasari lan qureq di unub qaji ningi ti areboleboleingeme. Mandam ti yuwal ti ningi geregere nam atiy. Gulbe kobaquja nungoq di brantqas. Satan a sokiñalayosim padalqas di qalieosiq deqa minjin ani oqetqoqa ningi ugeugeingwa aiqo." Lan angro a anjam degsi marej.

¹³ Amal di waiyonab mandamq aiyej di unsiqa a na unja angro mel nambabtej qaji di qalim moiqaajqa deqa dadauryoqnej.

¹⁴ Onaqa nanqi na baira kobaquja aqa bari aiyel unja di yonabqa jigsiqua amal di uratosiqa pururuosiqa aqa segi so sawaq gilsiqua wadau sawaq di brantej. Dia Qotei na unja di geregere taqatosimqa wausau qalub bai 6 ingi anaiyoqngas.

¹⁵ Onaqa e olo nam atsimqa amal aqa medabuq na ya beqyonaqa ya meli do bulosiqa unja di dauryonaq unem. Ya dena unja di qalsim moiyoqajqa deqa amal na ya di beqyej.

¹⁶ Onaqa mandam na unja aqaryaiyosiqa meanosiqa ya amal na beqyej qaji di kalil uyekritej.

¹⁷ Deqa amal a unja qa minjin ani oqetonaqa unja aqa angro qudei nanqi qoto itnjrqajqa gilej. Unja aqa angro nanqi di agi tamo ungasari Qotei aqa dal anjam dauryoqnsibqa Yesus aqa anjam mare mare laqnuq qaji.

¹⁸ Ariya amal a gilsiqua alile di tigelesoqnej.

13

Wagme juwan aiyel nanqi branteb

¹ Onaqa e olo nam atsimqa wagme juwan unem. A yuwalq dena brantonag unem. Aqa gate 7 ti aqa qala 10 ti soqneb. Aqa qalaq di gate tatal 10 soqneb.

Gate tatal di mandor kokba nanngi na ateqnub deqaji bul. Aqa gateq di ñam qudei nengrenjonab soqneb. Ñam di Qotei misilinyo qaji ñam.

² Wagme juwan e unem qaji di pusi juwan bul kobaquja. Pusi di aqa ñam lepat. Aqa singa bea aqa singa bul. Aqa medabu laion aqa medabu bul. Amal na aqa segi singila wagme juwan di yosiq minnej, “Ni e ombla mandor kokba sqom.” Osika a ñam kobaquja yej.

³ Wagme juwan di aqa gate bei nami qalnab moisiq yu ti so bulonaq e unem. Yu di olo mosoonaq e aqa pirigi unem. Onaqa tamo ungasari kalil wagme juwan di uneb qaji nanngi tulan pruguetosib a dauryoqneb.

⁴ Amal na aqa segi ñam wagme juwan di yej deqa tamo ungasari nanngi amal a qa louoqneb. Osib wagme juwan a qa dego louoqnsibqa maroqneb, “Tamo yai aqa singila wagme juwan aqa singila ti kere? Tamo yai na a qoto itqa kere? Tamo dego bei sosai.”

⁵ Onaqa Qotei na wagme juwan di odyonaqa tigelosika diqoqnsika Qotei misilinyoqnej. Qotei na a singila yonaqa bai 42 a kumbra di yoqnej.

⁶ Yoqnsika aqa segi medabu waqtoqnsika Qotei misilinyoqnej. Osika Qotei aqa ñam ti aqa tal ti tamo ungasari lan qureq di unub qaji nanngi ti misilijnroqnej.

⁷ Onaqa Qotei na wagme juwan di olo odyonaqa tigelosika Qotei aqa segi tamo ungasari nanngi qoto itnjroqnsika nanngi ñumoqnsika a segi qoto singilaqnej. Onaqa Qotei na a olo singila yonaqa a na tamo ungasari kalil len segi segi, sawa segi segi, anjam maro segi segi, jejamu segi segi nanngi taqatnjroqnej.

⁸ Deqa tamo ungasari kalil mandamq di unub qaji nanngi na wagme juwan di binjyoqnsib aqa ñam tulan soqtoqnqab. Tamo ungasari nanngi di Qotei a nami mandam atosaisosika nanngi ñambile gaigai sqajqa saidosiq ñambile qa buk miligiq di nango ñam nengrenjyqa uratej. Buk di agi Kaja Du nami qalnab moiyej qaji aqa buk.

⁹ Tamo a dabkala ti sqas di a anjam endi geregere qusim poiye.

¹⁰ Qotei a tamo bei tonto talq di waiyqa marimqa tamo di osib tonto talq di waiyqab. Tamo bei na tamo bei sebru na qalqas di a kamba sebru na qalib moiqa. Kumbra deqaji brantimqa bati deqa Qotei aqa segi tamo ungasari nanngi Yesus qa nango areqalo singilatoqnebe. Osib gulbe qoboioqnsib soqnebe.

¹¹ Onaqa wagme juwan bei mandam miligiq na brantonaq e unem. Wagme di aqa gateq di qala aiyel soqneb. Qala di kaja du nango qala bul. E aqa anjam maro quem di amal aqa anjam maro bul.

¹² Wagme juwan dena wagme juwan e nami unem qaji aqa singila kalil yaiyej. Yaiyosika a na mandam ti tamo ungasari mandamq di so qaji nanngi ti nango areqalo tigeltetnjreqnaqa nanngi wagme juwan e nami unem qaji a qa loueqnub. Wagme juwan e nami unem qaji di agi qalnab moisiqa aqa yu olo mosoonaq e aqa pirigi unem.

¹³ Wagme juwan bunu brantej qaji di a manwa tulan kokba babteqnaq e unem. A manwa bei endegsi babteqnu. A na tamo ungasari nango ulatamuq di ñamyuwo meteqnaqa lan goge na ñamyuwo brantoqnsika mandamq aiyeqnu.

¹⁴ Qotei na odyej deqa a manwa di wagme juwan nami brantej qaji aqa ulatamuq di babteqnu. Osika kumbra dena a na tamo ungasari mandamq di so qaji nanngi gisa gisanjroqnsika endegsi minjreqnu, “Ningi sulum bei gereiyi. Gereiyqa osibqa wagme juwan aqa ulatamu bul gereiyosib aqa ñam soqtoqniy.” Wagme juwan di agi nami serie na qalnab moisiq olo tigelosika ñambile soqnej.

¹⁵ Qotei na wagme juwan bunu brantej qaji di odyonaqa a na sulum di mondor yonaqa a nambile osiqa anjam mareqnu. A degyeqnu. Di kiyaqa? Tamo ungasari nangi sulum di binjiyoqnsib a qa louoqnqajqa deqa. Tamo ungasari sulum di binjiyqa urateqnuq qaji nangi di a na ñumim morenqab.

¹⁶ Ariya wagme juwan bunu brantej qaji a na aqa wau tamo nangi endegsi minjreqnu, “Ningi na tamo ungasari kalil nango ban woqsi lanjaqsi ijo toqor atetnjriy.” Degsi minjreqnaqa nangi giloqnsib toqor atetnjreqnuq. Tamo ñam saiyoji nangi ti tamo ñam ti tamo ñoro ti tamo ingi ingi saiyoji nangi ti kanjal tamo ti tamo nango segi wau ojo qaji nangi ti kalil nango ban woqsi lanjaqsi toqor ateleqnuq.

¹⁷ Tamo bei aqaq di toqor atqa minjib saidqas di a olo bunuqna ingi awaiyqajqa getentqab. A ingi bei qarinyosim silali oqajqa dego getentqab. Toqor di wagme juwan aqa segi ñam. Iga ñam di sisiiyqom di aqa utru brantqas.

¹⁸ Tamo a areqalo bole ti sqas di a wagme juwan aqa ñam di geregere sisiiyosim poiyem. Ñam di tamo nango ñam bul. Iga ñam di sisiiyqom di 666 brantqas.

14

Kaja Du aqa tamo ungasari nangi lou bunuj na louoqneb

¹ Onaqa e olo nam atsimqa Kaja Du a Saion manaq di tigelesonaq unem. Tamo 144,000 nangi dego a koba na tigelesonab unjrem. Unjrem di nango lanjaq di Kaja Du aqa ñam ti aqa Abu aqa ñam ti nenjrenjonab soqnej.

² Onaqa lan goge dia tamo ungasari tulan gargekoba nangi anjam bei murqumyoqnsib mareqnabqa e nango kakro quem. E nango kakro quem di ya koba meli dosiq anjam ato bul. Kakro di kola aisiq anjam atobulej. E kakro quem di tamo nangi gombin anjamo bul.

³ Tamo ungasari nangi di Qotei aqa awo jaram namoq di tigelesosibqa wagme qolqe nambile so qaji nangi ti tamo gate nangi ti nango namdamuq di lou bunuj na louoqneb. Tamo 144,000 Qotei na nami mandamq dena awaiyelenej qaji nangi segi lou di qalieqa kere. Tamo qudei nangi lou di qalieqa keresai.

⁴ Tamo 144,000 nangi di nami unja ti sambalaosaioqneb. Deqa nango jejamu yala jigatosai. Nangi une saiyoji. Kaja Du a walwelosiq sawa sawaq gileqnaqa nangi a dauryosib laqnuq. Tamo kalil mandamq di unub qaji nango ambleq dena Qotei na tamo 144,000 nangi di awaiyelenej. Deqa nangi ingi meli bunuj bulosib Qotei aqa Kaja Du wo nango segi tamo unub.

⁵ Nangi nami gisan anjam bei marosaioqneb. Nango jejamuq di une bei saiyoji.

Lan angro qalub nangi Qotei aqa anjam maroqneb

⁶ Onaqa lan angro bei lan sorgomq di pururueqnaqa e unem. Lan angro dena Qotei aqa anjam bole bati gaigai sqas qaji di osi giloqnsiqa tamo ungasari kalil mandamq di unub qaji nangi minjroqnsiq laqnej. A na tamo ungasari len segi segi, sawa segi segi, anjam maro segi segi, jejamu segi segi nangi turtnjroqnsiq anjam bole di minjroqnsiq laqnej.

⁷ A tulan lelenoqnsiqa endegsi minjroqnej, “Qotei na tamo ungasari nangi peginjrqaqqa bati brantqo. Deqa ningi Qotei ulaiyoqnsib aqa ñam soqtoqniy. Qotei a lan ti mandam ti yuwal ti ya jumbum ti kalil gereiyej. Deqa ningi a qa louoqniy.”

⁸ Onaqa lan angro bei na lan angro di dauryosiq bej. Bosiq endegsi marej, “Qure koba Babilon a tulan padalougetqo! Od, a tulan padalougetqo! Babilon a na tamo ungasari kalil mandamq di so qaji nango are tigeltetnjreqnaqa nangi aqa sambala kumbra dauryoqneb. Osiqa a na wain singila koba bul nangi anainjreqnaq nanarioqneb.”

⁹ Onaqa lan angro bei a lan angro aiyel nangi di daurnjrsiq bej. Bosiq tulan lelenosiq marej, “Tamo bei a wagme juwan aqa sulum wo qa louoqnsimqa aqa lanjaqsi banqsi toqor oqas di a wain singila koba uyobulqas.

¹⁰ Wain dena Qotei aqa minjin singila koba sigitejunu. Qotei a wain di ya ti buliyosai. A na aqa minjin gambanq di qamsim tamo di anaiyim uyqas. Uysimqa Qotei aqa lan angro nangi Kaja Du ombla nango ulatamuq di namyuwo na ti menin yuo na ti jaqatin koba oqnsim sqas.

¹¹ Namyuwo di aqa qurem bati gaigai oqoqnqas. Tamo nangi wagme juwan aqa ñam ti aqa toqor ti osib aqa sulum wo binjnjreqnub qaji nangi bati gaigai qanam ti qolo ti jaqatin koba oqnsib sqab. Nangi aqaratqa keresai.”

¹² Kumbra deqaji brantimqa bati deqa Qotei aqa segi tamo ungasari nangi gulbe qoboiyoqnsib singila na tigelesoqnebe. Nangi di Qotei aqa dal anjam dauryoqnsibqa Yesus qa nango areqalo singilateqnub.

¹³ Onaqa lan goge dia tamo bei a lelenonaqa e aqa kakro quem. A na merbej, “Ni anjam endegsi nengrenye, ‘Bini qa ti bunuq qa ti tamo ungasari Tamo Koba a qa nango areqalo singilatosib morenqab qaji nangi tulan areboleboleinjrim sqab.’ ” Onaqa Qotei aqa Mondor a dego merbej, “Od, nangi mandam qa wau kalil uratosib lan qureq oqsib dia aqaratosib sqab. Kumbra bole kalil nangi mandamq di yoqneb qaji di aqa awai bole nangi lan qureq oqsib itqab.”

Mandam qa ingi meli gentqa batiqo

¹⁴ Onaqa e olo nam atsimqa lanbi qat unem. Tamo bei a lanbiq di awesoqnej. Tamo di a Tamo Angro bul. Aqa gateq di gate tatal gol na gereiyo qaji di atsiq soqnej. Aqa banq di sarep olekoba tulan qala uge ojesoqnej.

¹⁵ Onaqa lan angro bei a Qotei aqa atra talq dena brantosiqa tulan lelenosiq tamo lanbiq di awesoqnej qaji di minjej, “Ingi meli gentqa batiqo. Mandam qa ingi kalil meliekritonub deqa ni ino sarep osimqa ingi meli gingenye.”

¹⁶ Onaqa tamo lanbiq di awesoqnej qaji a na aqa sarep ganinyosiq mandamq di ingi melielenje di kalil gingenyej.

¹⁷ Onaqa olo lan angro bei a Qotei aqa atra tal lan qureq di unu qaji dena brantej. A dego sarep tulan qala uge ojesoqnej.

¹⁸ A brantonaqa olo lan angro bei a Qotei aqa atra bijalq dena brantej. Lan angro di Qotei na singila yonaqa a namyuwo taqatesoqnej. A brantosiqa tulan lelenosiq lan angro sarep qala uge ojesoqnej qaji di minjej, “Mandam qa wain sil aqa gei meliekritonub. Deqa ni ino sarep qala uge di osimqa wain sil aqa gei gingenyosim sawa qujaiq di koroinjre.”

¹⁹ Degsi minjnaqa lan angro dena tigelosiq aqa sarep osiq ganinyej. Ganinyosiq mandamq di wain sil aqa gei melielenje qaji di kalil gingenyekritosiq sawa qujaiq di koroinjrej. Osiqa wain gei parato qaji kulum kobaqujaq di breinjrej. Kulum dena Qotei aqa minjin sigitejunu.

²⁰ Kulum di qure koba aqa polomq di ateb unu. Kulum miligiq di nangi na wain sil aqa gei paraparainjrnbqa kulumq dena len koba aisiqa mandamq di tulan maqosiq oqsik hos nango medabu tinq di dinej. Osiqa sawa tulan kobaquja kabutej. 300 kilomita dego.

15

Lan angro 7 nangi gulbe uge uge 7 ojesoqneb

¹ Onaqa manwa kobaquja bei lan goge di brantonaq e unem. Unsimqa tulan prugugetem. Lan angro 7 nangi gulbe uge uge 7 ojesoqneb. Gulbe uge uge di koboamqa Qotei aqa minjin tore koboqas. Amqa gulbe uge deqaji olo bunu brantqasai.

² Onaqa e ingi bei yuwal banga bul unem. A tulan jeqilosiq qunun bulej. Yuwal baban gogeq di namyuwo pulonoqnej. Tamo ungasari nami qoto singilaosib wagme juwan ti aqa sulum ti aqa ñam aqa toqor ti gotranjreb qaji nangi yuwal qalaq di tigelosib Qotei aqa gombin ojelenesoqneb.

³ Osib Qotei aqa wau tamo Moses aqa lou ti Kaja Du aqa lou na ti endegsib louoqneb,

“O Tamo Koba Qotei, singila kalil inoq di unu.

Wau kalil ni yeqnum qaji di singila koba.

Iga ino wau di unoqnsim deqa tulan prugeqnum.

Tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nango Mandor Koba agi ni segi. Kumbra kalil ni yeqnum qaji di tulan boledamu.

⁴ O Tamo Koba, ni segi qujai kumbra tulan bolequja yeqnum.

Ino jejamuq di une bei saiqoji.

Deqa tamo ungasari kalil nangi bati gaigai ni binjimoqnsibqa ino ñam soqtoqn-sib sqab.

Tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangi ino areq boqnsib ni qa louoqnqab.

Ino kumbra bole kalil ni segi na boleq babtekritonum.”

⁵ Onaqa e olo nam atsimqa Qotei aqa atra tal lan qureq di unu qaji aqa siran wapesonaq unem. Tal dia Qotei na aqa anjam bole babteqnu.

⁶ Onaqa lan angro 7 gulbe uge uge 7 di ojesoqneb qaji nangi Qotei aqa atra talq dena brantosib oqedeb. Nangi gara jugo qat tulan boledamu jigelenosib alalag gol na gereiyo qaji dena nango are targaq di kainyosib soqneb.

⁷ Onaqa wagme nambile so qaji bei a brantosiq tabir 7 gol na gereiyo qaji di elenosiqa lan angro 7 nangi di enjrej. Tabir 7 di Qotei bati gaigai sqas qaji aqa minjin na maqesoqneb.

⁸ Onaqa Qotei aqa rian ti aqa singila ti dena qurem koba oqsiqa Qotei aqa atra tal getentej. Deqa tamo bei a Qotei aqa atra tal miligiq gilqa keresai. Lan angro 7 nangi gulbe uge uge 7 di bilentib koboamqa bati deqa tamo nangi olo Qotei aqa atra tal miligiq gilqa kere.

16

Lan angro 7 nangi tabir 7 bilentonab mandamq aiyej

¹ Onaqa tamo bei Qotei aqa atra tal miligiq di soqnej qaji a anjam bei marnaqa e aqa kakro quem. A tulan lelenosiqa lan angro 7 nangi di endegsi minjrej, “Ningi tabir 7 Qotei aqa minjin na maqelenejunu qaji di bimblenyib mandamq aiyem.”

² Onaqa lan angro matu a gilsika aqa tabir namo bilentonaga mandamq aiyej. Mandamq ainaqa tamo ungasari wagme juwan aqa toqor osib aqa sulum binjyoqneb qaji nango jejamuq di yu singila kokba tulan uge bum-branjyeleneb.

³ Onaqa lan angro namba 2 a olo gilsika aqa tabir yuwalq di bilentej. Bilentonaga yuwal a tamo moiyo qaji nango len bulej. Onaqa ingi ingi kalil yuwal miligiq di nambile so qaji nangi morejekriteb.

⁴ Onaqa lan angro namba 3 a kamba gilsika aqa tabir bilentonaga ya ti ya jumbum ti deq aiyej. Ainaqa ya kalil len na ugeej.

⁵ Onaqa lan angro bei a olo brantej. Lan angro di ya kalil taqato qaji lan angro. A na endegsi marnaq e quem, “O Qotei, ni bini unum. Ni nami soqnem. Ino kumbra kalil tulan bolequja. Ino jejamuq di une bei saiqoji. Ni segi getento koba. Utru deqa ni na jeu tamo nangi peginjrsimqa gulbe endi nanqoq qarinyonum. O Qotei, ino kumbra di tulan bole tintin.

⁶ Jeu tamo nangi dena ino medabu o qaji tamo nangi ti ino segi tamo ungasari nangi ti moyotnjreqnab nanqo len aiyoqnej. Deqa ni na kamba len anainjronum nangi uynub. Keretosim anainjronum.”

⁷ Onaqa atra bijal a endegsi marnaq e quem, “Od, Tamo Koba Qotei, singila kalil inoq di unu. Ni na jeu tamo nangi di peginjreqnum di ni kumbra bole tintin yeqnum.”

⁸ Onaqa lan angro namba 4 a gilsiqua aqa tabir senq di bilentonaqa Qotei na odonaqa sen tulan kanqanosiqua tamo nanqo jejamu koitetnjrej.

⁹ Sen aqa namyuwo di tulan kanqanosiq tamo nanqo jejamu koitetnjrej. Qotei na gulbe uge di qarinyej deqa nangi aqa ñam misilinyoqnsib aqa ñam soqtqa urateb. Osib nangi are bulyosai.

¹⁰ Onaqa lan angro namba 5 a gilsiqua aqa tabir osiqua wagme juwan aqa awo jaramq di bilentej. Bilentonaqa tamo ungasari wagme juwan na taqatnjresoqnej qaji nangi ambrukobainjrnaq soqneb. Sosib jaqatin tulan koba osib qala bisiriqtoqneb.

¹¹ Nanqo jaqatin qa ti yu uge uge nanqo jejamuq di bumbranyeleneb qaji deqa ti nangi tulan minjin oqetnjrnaqa Qotei lan qureq di unu qaji a misilinyoqneb. Nanqo kumbra uge uge yoqneb qaji di nangi uratosai. Nangi are bulyosai dego.

¹² Onaqa lan angro namba 6 a gilsiqua aqa tabir Yufretis ya kobaq di bilentej. Bilentonaqa ya jenjosiq mandor kokba nangi sen oqo sawaq dena bqajqa gam wagej.

¹³ Onaqa e mondor uge qalub unjrem. Mondor uge qalub di balum du du bul. Nangi amal aqa medabuq na ti wagme juwan aqa medabuq na ti gisan anjam maro qaji wagme juwan aqa medabuq na ti branteleneb.

¹⁴ Mondor uge qalub dena manwa gargekoba yoqnsibqa mandor kokba sawa sawa kalil taqatejunub qaji nanqoq giloqnsib minjreqnub, “Ningi na nunqo qaja tamo kalil koroinjsib minjribqa Qotei a tamo ungasari nangi peginjrqa batiamqa nangi qotelenqab.” Qotqajqa bati di Qotei singila ti unu qaji aqa bati koba.

¹⁵ Onaqa Yesus a marej, “Ningi quiy. E bajin tamo bul nunqoq boqujatqai. Deqa tamo bei a nam sosim aqa gara tigsim sqas di a areboleboleiyqas. A yosi laqasai. Tamo ungasari nangi aqa jemai unqasai.”

¹⁶ Ariya mondor uge qalub dena mandor kokba sawa sawa kalil taqatejunub qaji nangi joqsibqa Armagedon sawaq di koroinjreb. Ñam Armagedon di Hibiru anjam. Aqa damu, Megido mana.

¹⁷ Onaqa lan angro namba 7 a gilsiqua aqa tabir jagwaq di bilentej. Bilentonaqa atra tal miligiq di tamo bei a anjam marnaq e aqa kakro quem. Tamo di a Qotei aqa awo jaram jojomq di tigelesoqnej. A tulan lelenjosiqua marej, “Gulbe kalil koboonub.”

¹⁸ Onaqa minjal ti qatron ti kola anjam ti branteb. Mimin dego brantej. Mimin di tulan kobaquja. Mimin deqaji nami brantosaiognej. Qotei na Adam gereiyej bati deqa mimin deqaji brantosai dena bosi bosiq agi bini unum.

¹⁹ Mimin dena Babilon qure koba tulan niñaqyosiqua potoqalubtej. Qure kalil dego padaleleneb. Babilon aqa kumbra tulan ugedamu. Aqa kumbra

deqa Qotei a are qalsiqa wain singila koba gambanq di qamsiq Babilon anaiyonaq uysiq nanariej. Wain dena Qotei aqa minjin koba sigitejunu.

²⁰ Onaqa nui kalil nanjo so sawa uratosib jaraiyeleneb. Mana kalil dego jaraiyosib koboeb.

²¹ Bati deqa ais onjol kokba awa bul aiylenej. Ais onjol di tulan kokba. Ais onjol segi segi nanjo gulbe 50 kilogram. Ais di lan goge na tamo nanjo jejamuq aisiqa nanji tulan ugeugeinjrej. Qotei na ais di qarinje deqa tamo nanji Qotei misilinyoqneb.

17

Qotei na sambala unja kobaquja awai ugedamu yqas

¹ Onaqa lan angro 7 tabir 7 ojesoqneb deqaji bei na bosiq merbej, “Ni endeq au. Bamqa Qotei na sambala unja kobaquja a pegiyosim awai ugedamu yim ni osormit unqam. Sambala unja di ya kokbaq di awejunu.

² Mandor kokba kalil mandamq di unub qaji nanji a ombla na sambalaoqnsib laqneb. Tamo kalil mandamq di unub qaji nanji dego a ti sambalaoqnsib laqneb. Deqa nanji wain bul uyoqnsib nanarioqneb.”

³ Onaqa Qotei aqa Mondor na e singilatbonaqa lan angro dena e osiq wadau sawaq osi gilej. Osi gilnaqa e nam atsim unja bei sonaq unem. Unja di a wagme juwan bei lent aqa quraq di awesoqnej. Wagme juwan aqa jejamuq di nam gargekoba nengrenyonab soqneb. Nam di Qotei misilinyo qaji nam. Wagme juwan di aqa gate 7 soqneb. Aqa qala 10 dego soqneb.

⁴ Unja di gara lent utru aiyla dena kabuosiq soqnej. Gol ti meni naimyo ti kolilei boledamu na ti walaosiq awesoqnej. Aqa banq di gamban gol na gereiyo qaji ojesoqnej. Aqa kumbra uge uge na ti aqa sambala kumbra jigat dena ti gamban miligiq di maqelenjesoqnej. Aqa kumbra di Qotei aqa namgalaq di tulan ugedamu.

⁵ Unja aqa lanjaq di aqa nam nengrenyonab soqnej. Nam di sasir anjam. Aqa nam bole agiende, “Babilon qure kobaquja. A sambala unja kalil nanjo ai. Mandam qa kumbra uge uge kalil nanjo ai agi a segi.” Aqa nam bole agide.

⁶ Unja dena Qotei aqa segi tamo ungasari nanji ugeugeinjroqnsiq numeleneqnaq morenoqneb. Tamo ungasari nanji di Yesus qa nanjo areqalo singilatosib aqa nam mare mare laqneb qaji. Unja dena nanji numeqnaq nanjo len aiyeqnaqa a len di wain bul uyoqnsiq nanarioqnej. Yeqnaqa e di unsimqa tulan prugugetosim are koba qaloqnem.

⁷ Onaqa lan angro dena e merbej, “Ni kiyaga are koba qaleqnum? Unja de wo wagme juwan lent wo nanjo kumbra di sasir anjam. Wagme juwan di agi gate 7 ti qala 10 ti unu. A na unja di qolaiyejunu. Nanjo aiyel sasir anjam di aqa utru uliejunu. Di e na babbatqa ni que.

⁸ Wagme juwan ni unonum qaji di a nami soqnej. A bini sosai. Bunuqna a olo sub guma kobaq dena brantosim torei padalqas. Amqa tamo ungasari kalil mandamq di unub qaji nanji na wagme juwan di unsibqa tulan prugugetqab. Wagme juwan di a nami soqnej. A bini sosai. A olo bunuqna brantqas. Tamo ungasari nanji di Qotei a nami mandam atosaisosiq nanji nambile gaigai sqajqa saidosiq nambile qa buk miligiq di nanjo nam nengrenyqa uratej.

⁹ “Tamo a areqalo bole ti sqas di a anjam endi geregere poiyem. Wagme juwan aqa gate 7 nanji dena mana 7 sigitnjrejunub. Unja di a mana 7 goge quraq di awejunu.

¹⁰ Gate 7 nanği dena mandor kokba 7 sigitnjrejunub. Mandor 5 nanği nami padaleb. Qujai unu. Qujai a mandor brantosaiunu. A mandor brantqajqa tariņeqnu. A bunuqna mandor brantosim sokiñalayosim padalqas.

¹¹ Wagme juwan a dego mandor koba bei. A mandor kokba 7 nango ambleq di unu. A mandor koba namba 8. A dego torei padalqas. A nami soqnej bini sosai.

¹² “Ariya qala 10 ni unjronum qaji di nango utru e na ubtit ni quqwam. Nanği na mandor kokba 10 sigitnjrejunub. Nanği dego mandor brantosaiunub. Nanği bunuqna wagme juwan aqa ñam osib a ombla mandor kokba sqab. Sokiñalayosib olo padalqab.

¹³ Nanği mandor kokba sosibqa areqalo qujaitosib nango segi singila ti ñam ti kalil wagme juwan di yqab.

¹⁴ Osib Kaja Du qa ñirinjosib qoto itqab. Amqa Kaja Du a qoto singilaosimqa nanği bunjnrqas. Kaja Du a tamo kokba kalil nango Tamo Koba. A mandor kokba kalil nango Mandor Koba. Tamo ungasari a ombla unub qaji nanği a ti qoto singilaqab. Nanği di Kaja Du na metnjrsiq aqa segi tamo ungasari sqajqa gilitnjrej qaji. Deqa nanği aqa anjam bole dauryeqnub.”

¹⁵ Onaqa lan angro dena olo merbej, “Ya kokba sambala uña a di awesonaq ni unonum qaji di aqa utru e na ubtit ni quqwam. Ya kokba dena tamo ungasari tulan gargekoba nanği sigitnjrejunub. Nanği di len segi segi, jejamu segi segi, anjam maro segi segi nanği.

¹⁶ Qala 10 ni unjronum qaji nanği ti wagme juwan a ti nanği na sambala uña di jeutosib a tulan ugeugeiyosib gara bumbranyetosib aqa damu uyekritosib tanu ñamyuwo na koitqab.

¹⁷ Qotei a segi na mandor kokba 10 nango are tigeltetnjrej deqa nanği aqa areqalo dauryosib uña di degsib ugeugeiyqab. Deqa bati brantimqa nanği areqalo qujaitosib nango segi singila ti ñam ti kalil wagme juwan di yibqa Qotei aqa anjam kalil nami marej qaji di aqa damu brantqas.

¹⁸ Uña ni unonum qaji di aqa utru e na ubtit ni quqwam. Uña di a qure kobaquja. A mandor kokba kalil mandamq di unub qaji nango mandor koba sosisqa nanği taqatnjreqnu.”

18

Babilon qure kobaquja a tulan padalougetej

¹ Onaqa lan angro bei a lan qure uratosiq mandamq aiyeqnaq e unem. Lan angro di tulan singila koba. Aqa qasan na walaej dena mandam kalil suwanjekritej.

² A tulan lelenosiq endegsi marej, “Babilon qure kobaquja a padalougetqo! Od, a padalougetqo! Babilon qure di mondor uge uge kalil nango so sawa. Mondor uge nanği ti qebari jigat nanği ti qebari uge kalil dego qure dia unub.

³ Tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanği Babilon ombla na sambalaoqnsib laqneb. Deqa nanği wain singila koba bul uyoqnsib nanari-oqneb. Mandor kokba mandamq di unub qaji nanği dego Babilon ombla na sambalaoqnsib laqneb. Silali qa wauo tamo nanği Babilon aqa kumbra uge uge dena silali koba oqneb. Babilon a kumbra tulan ugedamu yoqnej. Aqa kumbra deqa a jemaiyosaioqnej.”

⁴ Onaqa lan goge dia tamo bei a lelenonaqa e aqa kakro quem. A endegsi marej, “O ijo tamo ungasari, ningi Babilon qure di uratosib ijoq boiy. Une kalil a yeqnu qaji di ningi yo uge. Aqa une deqa a gulbe tulan ugedamu oqas. Ningi a beteryosib gulbe di o uge.

⁵ Babilon aqa une kalil di tumbolosi qqsiaq lan qure ojjoqa e unonum. Aqa kumbra uge deqa Qotei a are walyosaieqnu.

⁶ Ningi aqa kumbra uge kalil deqa a kambatiy. A kumbra uge yoqnsiaq olo di bunyoqnsiaq kumbra tulan ugedamu yeqnu. Ningi aqa kumbra uge deqa keretosib a kambatiy. A wain singila koba gambanq di qamsiq bulyeqnu. Deqa ningi olo wain tulan singila koba bulyosib a kamba anaiiy.

⁷ A na aqa segi ñam soqtoqnsiaq sambalaoqnsiaq kumbra uge uge yeqnu. Ningi aqa kumbra deqa keretosib a jaqatin koba yibqa a akamugetqas. A segi qa mareqnu, 'E mandor koba unum. E ijo segi awo jaram kobaqujaq di awejunum. E uña qobul sai. Gulbe bei ijoq bqa keresai. Deqa e akamqasai.'

⁸ A degsi mareqnu deqa bati qujai qa gulbe tulan uge uge aqaq aiyelenosim a makobaiyim akamugetqas. Osim a mamyimqa aqa jejamu ñamyuwo na yugwas. Qotei Koba singila ti unu qaji a degsim Babilon aqa kumbra uge qa pegiyosim tulan padaltougetqas.

⁹ "Mandor kokba mandamq di unub qaji nangi Babilon ombra na sambalaoqnsib kumbra tulan ugedamu yoqneb. Deqa Babilon a ñamyuwo na yuim qurem oqoqnmqa mandor kokba nangi qurem di unsibqa akamanyosib tulan are gulbeinjqas.

¹⁰ Nangi Babilon aqa jaqatin koba di unsibqa tulan ulaugaqab. Osib isaq di tigelesosib maroqnqab, 'O Babilon, ni qure kobaquja! Ni nami qure singila koba soqnem! Ariya bini ni tulan padalougetonum! Bati qujai qa ino kumbra uge aqa awai agi ni itonum!'

¹¹ "Silali qa wauo tamo sawa sawa kalilq di unub qaji nangi Babilon aqa jaqatin di unsibqa akamanyoqnsibqa are tulan gulbeinjqas. Di kiyaaq? Tamo qudei nangi olo nangi ingi ingi awaiyoqnqasai.

¹² Nango ingi ingi agi gol, silva, meniñ boledamu, kolilei tulan boledamu, gara qat naimyo, gara lent utru segi segi, gara yauno pirqaqo. Nango ñoro qudei agi ñamtañ quleqt bole bole, ingi ingi elefan aqa qalagei na gereiyo qaji, ingi ingi ñamtañ boledamu na gereiyo qaji, ingi ingi bras na gereiyo qaji, ingi ingi ain na gereiyo qaji, ingi ingi meniñ naimyo na gereiyo qaji.

¹³ Nango ingi ingi qudei agi meiwo, lei uyo qaji, sum koitib quleq oqwajqa, namur quleqt, goren quleqt, wain, goren goiyo qaji, bem sum. Nango ñoro qudei agi makau, kaja, hos rongom ti, kangal tamo nangi jejamu ti nangi qunun ti. Ingi ingi kalil deqaji tamo qudei nangi olo bunu awaiyoqnqasai.

¹⁴ Deqa silali qa wauo tamo nangi na Babilon endegsib minjoqnqab, 'Ingi ingi kalil ni tulan arearetmoqnej qaji agi ni uratmosib koboonub. Ñoro bole bole kalil ni silali kobaquja na awaiyem qaji de ti ino wala bole bole ti agi koboonub. Deqa ingi ingi kalil deqaji ni olo bunu unqasai bole sai.'

¹⁵ "Silali qa wauo tamo nangi na ingi ingi deqaji gargakoba qarinyeqnabqa Babilon na awaiyoqnsiaq silali tulan koba enjqonej. A kumbra di yoqnej deqa bunuqna a jaqatin kobaiyqas. Yimqa silali qa wauo tamo nangi di unsibqa ulaugetosib isaq di tigelesosibqa akamanyoqnsib are tulan gulbeinjqas.

¹⁶ Osib endegsib Babilon minjoqnqab, 'O qure koba Babilon, ni tulan padalougetonum! Nami ni gara qat tulan naimyo na kabuoqnsimqa gara lent utru segi segi jugoqnsimqa ino jejamu gol na ti meniñ boledamu na ti kolilei boledamu na ti walatoqnsim soqnem.

¹⁷ Deqa bati qujai qa ino silali ti ino wala ti kalil agi saiekritonub.' Silali qa wauo tamo nangi degsib Babilon minjoqnqab.

"Qobun ojo tamo nangi ti tamo qobun na laqunub qaji nangi ti tamo qobunq di wauequnub qaji nangi ti tamo yuwalq dena silali eqnub qaji nangi ti kalil

Babilon qure koqyosibqa isaq di tigelesqab.

¹⁸ Tigelesosib n̄amyuwo na a yuim qurem oqoqnm̄qa di unsibqa tulan lelenoqnsib maroqngab, ‘Qure endi tulan kobaquja. Qure bei qure ende ti keresai.’

¹⁹ Nan̄gi degsib maroqnsibqa wi sum oqnsib nan̄go gateq di atoqnsibqa akamaniyoqnsibqa are tulan gulbeinjroqngas. Osib tulan lelenoqnsib endegsib Babilon minjoqngab, ‘O qure koba Babilon, ni padalougetonum! Qobun̄ taqato tamo yuwalq di laqnub qaji nan̄gi inoq dena silali tulan koba oqneb. Deqa nan̄gi ino jaqatin̄ di unsibqa are tulan gulbeinjroqngas. O aiyo! Bati qujai qa ni torei padalougetonum!’

²⁰ “O lan̄ qure ti Qotei aqa segi tamo un̄gasari nin̄gi ti tamo kalil Yesus na aqa anjam mare mare laqajqa qaringej qaji nin̄gi ti Qotei aqa medabu o tamo nin̄gi ti Babilon qure padalougetqo di unsib areboleboleingeme. Babilon aqa kumbra uge kalil Qotei na unekritosiqa deqa keretosiq awai uge yqo. Babilon na nin̄gi ugeugeingonej deqa Qotei na kamba a ugeugeiyqo.”

²¹ Ariya anjam di koboonaqa lan̄ angro singila koba bei a bosiq̄a bem sum kuroyo qaji menin̄ kobaquja osiq̄ soqtosiqa yuwalq di waiyej. Osiqa marej, “Qotei na degsim Babilon qure koba singila na waiyim tamo qudei na olo bunu a un̄gasai.

²² O Babilon qure, bunuqna tamo nan̄gi inoq di gombin̄ ti yumba ti gul ti nan̄go anjam ato olo quoqngasai. In̄gi in̄gi gereiyo tamo nan̄gi dego olo bunu inoq di sqasai. Bem sum kuroyibqa inoq di olo anjam atim quqwasai.

²³ Wan̄al inoq di olo pulon̄gasai. Inoq di tamo un̄a wo olo ban̄ ojgasai. Deqa nan̄go aiyel anjam inoq di bunu quqwasai. Nami ino silali qa wauo tamo nan̄gi tamo kokba soqneb. Ariya bini nan̄gi kobooun̄b. O Babilon, ni ino gumanin̄ kumbra na tamo un̄gasari sawa sawa kalilq di unub qaji nan̄gi gisa gisan̄njroqnem.

²⁴ “Babilon qure a na Qotei aqa medabu o qaji tamo nan̄gi ti Qotei aqa segi tamo un̄gasari nan̄gi ti ñumeqnaq moreñoqneb. Aqa une di aqa jejamuq di sonaqa Qotei a un̄qo. Tamo un̄gasari kalil jeu tamo nan̄gi na ñumoqneb qaji nan̄go len̄ aieyenaq Qotei a unsiq̄a une di Babilon aqa jejamuq di atqo.”

19

Tamo un̄gasari nan̄gi Qotei aqa ñam soqtoqneb

¹ Onaqa lan̄ goge dia tamo un̄gasari tulan̄ gargekoba nan̄gi murqumyeq̄nabqa e nan̄go kakro quem. Nan̄gi murqumyoqnsib endegsib maroqneb, “Iga gago Qotei aqa ñam soqtoqngom! A ñam koba ti singila koba ti unu. Iga padalqa laqnamqa a na iga elenej.

² A kumbra bole tin̄tin̄ na tamo un̄gasari nan̄gi peginjreqnu. Agi a na sambala un̄a kobaquja pegiyqo. Un̄a dena aqa sambala kumbra na tamo un̄gasari kalil mandamq di so qaji nan̄gi ugeugeinjroqnej. Osiqa Qotei aqa wau tamo nan̄gi dego ñumeqnaq moreñoqneb. Aqa une deqa Qotei na a awai uge yqo.”

³ Ariya nan̄gi olo lelenoqnsib endegsib maroqneb, “Iga Qotei aqa ñam soqtoqngom! N̄amyuwo na Babilon qure yuim aqa qurem bati gaigai oqoqngas!” Nan̄gi degsib maroqneb.

⁴ Onaqa tamo gate 24 nan̄gi ti wagme qolqe n̄ambile so qaji nan̄gi ti singa pulutosibqa Qotei awo jaramq di awejunu qaji a qa louoqnsib maroqneb, “Bole. Iga Qotei aqa ñam soqtoqngom!”

⁵ Onaqa awo jaram jojomq di tamo bei a tigelosiq̄a anjam bei marnaqa e aqa kakro quem. A lelen̄osiq̄ endegsi marej, “Qotei aqa wau tamo nin̄gi ti

tamo ungasari Qotei qa ulaeqnub qaji ningi ti tamo lanaj ti tamo ñam ti kalil ningi Qotei aqa ñam soqtoqnij!”

Kaja Du aqa unja ban ojqa batiqo

⁶ Onaqa lan goge dia tamo ungasari tulan gargekoba nanngi murqumyoqnsib anjam mareqnabqa e nanngo kakro quem. Nanngo kakro di ya kobaquja meli dosiq anjam atobulej. Nanngo kakro di kola aisiq anjam atobulej. Nanngi tulan lelenjoqnsibqa endegsib maroqneb, “Iga gago Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqnqom! Singila kalil aqaq di unu. Deqa bini a Mandor Koba sosiq ingi ingi kalil taqateqnu!”

⁷ Bini iga Qotei qa tulan areboleboleigoqnimqa aqa ñam soqtoqnqom. Di kiyaga? Kaja Du na aqa unja ban ojqa bati brantqoqa aqa unja a walaosiq aqa jejamu gereiyqo.

⁸ Qotei na a gara qat tulan naimyo jigetqo. Gara di tulan milalosiq suwanjenu.” Gara qat naimyo dena kumbra bole tintin kalil sigitejenu. Kumbra bole di Qotei aqa segi tamo ungasari nanngi dauryeqnub.

⁹ Onaqa lan angro dena olo merbej, “Ni anjam endegsim nengrenye, ‘Kaja Du aqa unja ban ojqa batiqo deqa aqa Abu Qotei na ingi koba goiqo. Goisiq aqa segi tamo ungasari nanngi metnjrqoqa ingi uyqa bonub. Bonub qaji nanngi tulan areboleboleinjrqa.’ ” Osiqa merbej, “Anjam endi Qotei aqa anjam bole.”

¹⁰ Lan angro na e degsi merbonaqa e aqa areq di singa pulutosim a binjiyqa laqnamqa a na olo merbej, “Ni e binjibaim! E ni bul. E ni ti tamo kalil Yesus aqa anjam qa nanngo areqalo singilateqnub qaji nanngi ti koba na wau qujai. Iga kalil was. Deqa ni Qotei segi binjiyoqnime. Iga qalie, Yesus a Qotei aqa medabu o qaji tamo nanngo are tigeltetnjreqnaqa nanngi aqa anjam palonteqnub.”

Jon a tamo hos quraq di awesonaq unej

¹¹ Onaqa e olo ñam atsimqa lan waqonaqa hos qat bei brantonaq unem. Tamo hos quraq di awesoqnej qaji aqa ñam agiende, “Qotei aqa wau geregere taqateqnu qaji tamo.” Aqa ñam bei, “Kumbra bole yeqnu qaji tamo.” A kumbra bole tintin na tamo ungasari nanngi peginjroqnsiqa nanngi qoto itnjreqnu.

¹² Aqa ñamdamu ñam pulon bul puloneqnu. Aqa gateq di gate tatal gargekoba atejenu. Gate tatal di mandor kokba nanngi na ateqnub deqaji bul. Aqa jejamuq di ñam bei nengrenyeb unu. Ñam di a segi qalie. Tamo bei a ñam di qaliesai.

¹³ A gara olekoba osiqa lenq di tuqtosiq dena kabuejenu. Aqa ñam endegsib mareqnub, “Qotei aqa Anjam.”

¹⁴ Qaja tamo tulan gargekoba lan qureq dena hos segi segi osibqa hos quraq di awoelenjosib tamo di dauryosib gileqnab e unjrem. Hos nanngi di qat kalil. Qaja tamo nanngi di gara qat tulan naimyo milalo jigejunub.

¹⁵ Tamo di aqa medabuq na serie olekoba tulan qala uge branteqnu. A serie di osimqa tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanngi ñumelenqas. A bu toqon ain na gereiyo qaji di dego ojsimqa dena tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanngi singila na taqatnjroqnqas. Osimqa wain gei parato qaji kulumq di aqa singa waiyosim wain gei paraparainjrqa. Kulum dena Qotei singila koba ti unu qaji aqa minjin sigitejenu.

¹⁶ Tamo di aqa gara olekobaqsi aqa qaloqsi ñam endegsib nengrenyeb unu, “Mandor kokba kalil nanngo Mandor Koba. Tamo kokba kalil nanngo Tamo Koba.”

¹⁷ Onaqa lan angro bei senq di tigelesonaq e unem. A tulan lelenjosiq qebari kalil lan sorgomq di pururueqnub qaji nanngi endegsi minjrej, “Ninngi bosib koroabqa Qotei na ingi koba atsim metnjgim ninngi uyiy.

¹⁸ Mandor kokba ti qaja tamo nango gate kokba ti tamo singila ti hos nangi ti tamo hos quraq di awejunub qaji nangi ti nango qusa ningi bosib uyi. Kanjal tamo ti tamo nango segi wau ojo qaji nangi ti tamo lanaj ti tamo ñam ti kalil nango qusa ningi bosib uyi.”

¹⁹ Onaqa e olo ñam atsimqa mandam qaji mandor kokba kalil nangi ti nango qaja tamo nangi ti wagme juwan a ti bosib koroesonab unjrem. Nangi na tamo hos quraq di awesoqnej qaji aqa qaja tamo nangi ti qoto itnjrqa marsib koroesoqneb.

²⁰ Ariya tamo dena wagme juwan wo gisan anjam maro qaji wagme juwan wo nangi aiyel ojej. A na nangi aiyel ñambile sonab ojsiq wainjrnaq ñamyuwoq aiyeb. Ñamyuwoq di meniñ kalil yusiq ñangaeqnu. Wagme juwan aqa ulatamuq di gisan anjam maro qaji wagme na manwa tulan kokba yoqnej. Aqa kumbra dena a na tamo ungasari nangi gisa gisanjnroqnej. Tamo ungasari nangi di wagme juwan aqa toqor osib aqa sulum binjiyoqneb.

²¹ Onaqa tamo hos quraq di awesoqnej qaji a na wagme juwan aqa qaja tamo kalil nangi ñumeqnaq moreñoqneb. Serie olekoba aqa medabuq na brantej qaji dena nangi ñumoqnej. Onaqa qebari kalil nangi bosib qaja tamo nango qusa uynab mene diqnjrej.

20

Satan a wausau 1,000 sub guma kobaq di sqas

¹ Onaqa lan angro bei lan goge na mandamq aiyeqnaq e unem. Qotei na a singila yonaqa a sub guma koba taqatqajqa marsiq sil raunga osiq mandamq aiyej.

² Aisiq amal kobaquja ojsiq sil dena tontej. Amal di wausau 1,000 tontim sqas. A nami soqnej qaji. Aqa ñam Satan. Aqa ñam bei, “Tamo Ungasari Kalil Nanjo Ñam Ugetetnjro Qaji.”

³ Lan angro dena Satan ojsiq tontosiq sub guma kobaq di waiyej. Waiyosiq sub me kabutosiq qandimtej. A dia wausau 1,000 sqas. Deqa a na sawa bei bei qaji nangi olo gisa gisanjnraqasai. A subq di tarinosisim soqnimqa wausau 1,000 di koboamqa a olo uratib oqedosim sokiñalayqas.

⁴ Onaqa e awo jaram kokba qudei unjrem. Awo jaram kokbaq di tamo qudei nangi awoelenesoqneb. Tamo nangi di Qotei na wau enjrnaqa nangi awo jaram kokbaq di awoosib tamo ungasari nangi peginjroqneb. Onaqa e tamo ungasari tulan gargekoba nami moreneb qaji nango qunun unjrem. Tamo ungasari nangi di nami Yesus aqa ñam maroqnsibqa Qotei aqa anjam singila na ojesoqneb deqa jeu tamo nangi na nango kakro gingenjnrbab nangi moreneb. Tamo ungasari nangi di wagme juwan aqa sulum wo binjnrosaioqneb. Nango lanjaqsi banqsi wagme juwan aqa toqor osai. Deqa nangi olo ñambile osib wausau 1,000 Kristus ombla mandor kokba sqab.

⁵ Di subq na tigelo namo qaji. Tamo ungasari Yesus qa nango areqalo singilatosai qaji nangi bati deqa ñambile oqasai. Nangi mati tarinosib soqnibqa wausau 1,000 di koboamqa nangi subq na tigelqab.

⁶ Tamo ungasari namoosib subq na tigelqab qaji nangi di Qotei aqa segi tamo ungasari bole. Deqa nangi tulan areboleboleinjrqa. Nangi moiyo bunu qaji turqasai. Moiyo dena nangi taqatnjrqa keresai dego. Nangi Qotei aqa Kristus wo nango atra tamo sosib wausau 1,000 Kristus ombla mandor kokba sqab.

Satan a bati gaigai ñamyuwo kobaq di jaqatin oqnsim sqas

⁷ Wausau 1,000 di koboamqa sub guma koba aqa me olo waqtibqa Satan a subq dena oqedqas.

⁸ Oqedosim sawa sawa kalilq giloqnsimqa tamo ungasari nangi gisa gisanjnroqnas. Tamo ungasari nangi di Gok sawa ti Magok sawa ti dena belenqab. Satan na nangi koroinjrimqa qoto qa gilqab. Nango qaja tamo nangi tulan gargekoba. Nangi ulul bul sisiyqa keresai.

⁹ Nangi sawa sawa kalilq dena bosib Qotei aqa qure koba a na tulan qalaqalaiyeqnu qaji di agutesqab. Osib Qotei aqa segi tamo ungasari nango so sawa dego agutesqab. Yim bati deqa lan goge na namyuwo aisim qaja tamo nangi di koitnrqas.

¹⁰ Satan a nangi gisa gisanjnroqnej aqa une deqa Qotei na a waiyim namyuwoq aigas. Namyuwoq di menin kalil yusiq nangaeqnu. Wagme juwan wo gisan anjam maro qaji wagme juwan wo nangi aiyel nami namyuwoq di breinjreb unub. Deqa Satan a dego Qotei na waiyim namyuwoq aisim nangi aiyel koba na bati gaigai qolo ti qanam ti namyuwoq di jaqatin oqsib sqab.

Qotei a awo jaram kobaqujaq di awesoqnej

¹¹ Onaqa e awo jaram kobaquja bei tulan qat unem. Tamo awo jaramq di awesoqnej qaji aqa ulatamuq dena mandam ti lan ti jaraiyosib loumeb.

¹² E nam atsimqa tamo ungasari nami moreneb qaji nangi awo jaram namoq di tigelesonab unjrem. Tamo nam ti tamo lanaj ti kalil e unjrem. Unjreqnam lan angro qudei nangi na buk qudei osi bosib waqteleneb. Buk miligiq di kumbra kalil tamo ungasari nangi nami yoqneb qaji di Qotei na nengrenyonaq soqnej. Buk bei dego lan angro nangi osi bosib waqteb. Buk di nambile gaigai sqajqa buk. Tamo awo jaramq di awesoqnej qaji a buk miligiq di anjam sisiyosiq anjam dena tamo ungasari moreno qaji nangi peginjrej.

¹³ Tamo ungasari kalil nami yuwalq di moreneb qaji nangi yuwal na uratnjrnaq tigeleb. Moiyo Qure na dego tamo ungasari nami moreneb qaji nangi uratnjrnaq tigeleb. Tamo awo jaramq di awesoqnej qaji a na tamo ungasari nango segi segi kumbra kalil dena nangi peginjrej.

¹⁴ Osiga Moiyo Qure osiq namyuwo kobaq di waiyej. Namyuwo koba di moiyo bunu qaji.

¹⁵ Tamo ungasari kalil nango nam nambile qa buk miligiq di sosai qaji nangi di Qotei na breinjrnaq namyuwo kobaq aiyeleneb.

21

Lan bunuj ti mandam bunuj ti brantqab

¹ Onaqa e lan bunuj ti mandam bunuj ti unjrem. Lan namij ti mandam namij ti koboeb. Yuwal dego koboej.

² Onaqa e Qotei aqa qure koba Jerusalem bunuj di dego unem. Qure di Qotei aqaq di sosiqa lan goge dena mandamq aiyeqnaq e unem. Qure di aqa wala tulan boledamu. Unja a tamo ban ojqa osim walaqas dego kere.

³ Onaqa awo jaram namoq di tamo bei a tigelosiq anjam marnaqa e aqa kakro quem. A tulan lelenosiq marej, "Ningi quiy. Bini Qotei aqa tal aisiq tamo ungasari nangoq di unu. Deqa Qotei a nango ambleq di sqas. Nangi aqa segi tamo ungasari sqab. Od, Qotei a nangi koba na sqab. A nango Qotei sqas.

⁴ A nango nam ya kalil nuntetnrqas. Deqa nangi olo akamqasai. Nangi olo morenqasai. Nangi olo are gulbeinjrqasai. Nangi olo jaqatin oqasai. Kumbra namij kalil di koboqas."

⁵ Onaqa tamo awo jaramq di awesoqnej qaji a marej, "Ningi quiy. E ingi ingi kalil bunuj atonum." Osiga merbej, "Ni ijo anjam kalil endi nengrenye. Anjam endi bole. Tamo nangi qusib marqab, 'Bole.' "

⁶ Osiga olo merbej, "Bati kereqo. E segi qujai namoq di unum. E segi qujai bunuq di sqai. E ingi ingi kalil qa utru. Wau kalil e yeqnum qaji di e olo

koboteqnum. Tamo a ya qaryimqa e na nambile qa ya jumbumq dena tigsii anaiyit uyqas. Ya di awai saiqoji. E na lanja anaiyqai.

⁷ Tamo a Satan ombla qotsim singilaqas di e na ingi ingi kalil di lanja yqai. E aqa Qotei soqnit a ijo angro sqas.

⁸ “Ariya tamo ulakobaeqnub qaji nanqi ti tamo Yesus qa nanqo areqalo singilatosaieqnub qaji nanqi ti namyuwo kobaq aiqab. Tamo kumbra uge uge yo qaji, len ojo qaji, sambala kumbra yo qaji, gumanino qaji, quñam qalo qaji, gisan qotei binjinro qaji, gisan anjam maro qaji nanqi di namyuwo kobaq aiyeleñqab. Namyuwoq di meniñ yusiq ñangaeqnu. Namyuwo di moiyo bunu qaji.”

Jon a Jerusalem bunuj unej

⁹ Onaqa lan angro 7 tabir 7 ojesoqneb nanqi deqaji bei bosiq a ijo areq di tigelej. Tabir 7 miligiq di nami gulbe uge uge 7 jigsib bilentonab mandamq aisiq tamo ungasari nanqi tulan ugeugeinjsiq Qotei aqa minjin kobotej. Lan angro dena merbej, “Ni endeq au. Bamqa Kaja Du aqa unja bunuj walaqo qaji di osormit unqam.”

¹⁰ Onaqa Qotei aqa Mondor na e singilatbonaqa lan angro dena e osiq a mana tulan goge kobaq oqej. Qosiq dia Qotei aqa qure koba Jerusalem bunuj osorbej. Qure di Qotei aqaq di sosiq lan goge dena mandamq aiyeqnaq e unem.

¹¹ Qure di Qotei aqa rian na tulan suwantej. Qotei aqa rian di tulan bolequja. A meniñ boledamu bul. A tulan suwanosiq meniñ jasp a bulej. Osiq a tulan jeqilosiq qunun bulej.

¹² Qure di nanqi na dadanyeb. Dadan di tulan goge koba. Dadan di aqa siranme 12 soqneb. Siranme jojomq di lan angro 12 nanqi tigelesoqneb. Siranmeq di Israel tamo ungasari nanqo moma utru 12 nanqo ñam nenngrenyonab soqneb.

¹³ Dadan guta qa di siranme qalub soqneb. Dadan taun qa di siranme qalub soqneb. Dadan beben qa di siranme qalub soqneb. Dadan guma qa di siranme qalub soqneb.

¹⁴ Meniñ kokba 12 na dadan aqa utru singilateb. Meniñ quraq di tamo 12 Kaja Du na qarinqjrnaq aqa anjam mare mare laqneb qaji nanqo ñam atnab soqneb.

¹⁵ Lan angro e anjam merbej qaji a toqon bei gol na gereiyo qaji di ojesoqnej. Osiqa qure ti qure aqa dadan ti dadan aqa siranme ti nanqo ole keretej.

¹⁶ Qure aqa par ti ole ti kerekere. Lan angro dena toqon di osiq a qure keretej di aqa par ti ole ti goge ti 2,200 kilomita. Qure aqa par ti ole ti goge ti kerekere.

¹⁷ Lan angro na qure aqa dadan keretej di aqa goge 144 meta. Toqon lan angro na ojesoqnej qaji di mandam qaji toqon. Kereto dena a na dadan keretej.

¹⁸ Qure aqa dadan di Qotei na meniñ jasp a na gereiyej. Qure di gol na gereiyej. Qure di tulan rianosiq qunun bulej.

¹⁹ Meniñ boledamu segi segi na dadan aqa utru walatej. Meniñ boledamu namba 1 aqa ñam jasp a. Meniñ namba 2 aqa ñam sapaia. A qenjent. Meniñ namba 3 aqa ñam aget. Meniñ namba 4 aqa ñam emeral. A ñam banga gesgi bul.

²⁰ Meniñ namba 5 aqa ñam sadonikis. A lentosiq gatej dego. Meniñ namba 6 aqa ñam konilian. A lent. Meniñ namba 7 aqa ñam krisolait. A merient. Meniñ namba 8 aqa ñam beril. A ñam banga gesgi bul. Meniñ namba 9 aqa

ñam topas. A merient. Meniñ namba 10 aqa ñam krisopres. Meniñ namba 11 aqa ñam haiasin. Meniñ namba 12 aqa ñam ametis. A lent.

²¹ Dadan aqa siran 12 di meniñ qat kokba 12. Meniñ kokba di kolilei tanu bul. Siran segi segi di meniñ qat qujai. Qure aqa gam kalil gol na gereiyeb. Gam di tulan jeqilosiq qunun bulej.

²² Qure dia e atra tal bei unosai. Tamo Koba Qotei singila ti unu qaji aqa Kaja Du wo nangi segi aiyel qure di aqa atra tal.

²³ Qure di sen ti bai ti na suwantosai. Qotei aqa segi rian na qure di suwanteqnu. Kaja Du a segi qure di aqa pulon.

²⁴ Tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangi qure di aqa rian na walweloqnqab. Mandor kokba sawa sawa kalil taqatejunub qaji nangi na nango ñoro bole bole oqnsib qure miligiq osi boqnqab.

²⁵ Dadan aqa siranme kalil waqesqab. Olo kabuesqasai. Bati gaigai waqesqab. Qure dia qolooqnqasai. Gaigai suwanqas.

²⁶ Tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangi na nango wala ti nango ñoro bole bole ti oqnsib qure koba di miligiq osi boqnqab.

²⁷ Ariya tamo kumbra uge uge yeqnub qaji nangi ti tamo gisan anjam mareqnub qaji nangi ti ingi ingi jiga ti kalil qure di miligiq gilqa keresai. Tamo ungasari nango ñam ñambile qa buk miligiq di Qotei na nengrenyej qaji nangi segi qure di miligiq gilqa kere. Ñambile qa buk di agi Kaja Du aqa segi buk.

22

Jon a ñambile qa ya ti ñam ti unej

¹ Onaqa lan angro dena e ya bei osorbej. Ya di ñambile qa ya. Ya di tulan rianosi qunun bulej. Ya di Qotei aqa Kaja Du wo nango awo jaramq dena bosi qure aqa gam koba dauryosi sumoqnej.

² Ya qalaq di ñambile qa ñam bei tigelesoqnej. Ñam di bai segi segi gei utru yoqnqas. Bai bei gei utru bei yqas. Bai bei gei utru bei yqas. Degsim gilsim gei utru 12 yqas. Aqa banqa na tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nango ma kobotetnjroqnqas. ³ Ingi kalil Qotei a uge qa mareqnu qaji nangi qure dia sqasai.

Qure dia Qotei aqa Kaja Du wo nango awo jaram sqas. Qotei aqa wau tamo nangi a qa louoqnqab.

⁴ Osib aqa ulatamu unoqnqab. A na aqa segi ñam nango lanjaq di nengrenyim sqas.

⁵ Qure dia ambruqasai. Deqa wanal qatrentqasai. Sen suwanqasai. Tamo Koba Qotei a segi na tamo ungasari nangi suwantnjroqnm nangi bati gaigai mandor kokba sqab.

Yesus a boqujatqas

⁶ Onaqa lan angro dena olo merbej, “Anjam endi bole kalil. Tamo nangi qusib marqab, ‘Bole.’ Tamo Koba Qotei na aqa lan angro qarinyqoqa bosi qure aqa wau tamo nangi kumbra urur brantqas qaji di osornjrqo. Qotei na aqa medabu o qaji tamo nango are tigeltetnjreqnaqa nangi aqa anjam palonteqnub.

⁷ Ningi quiy. Yesus a marqo, ‘E nungoq boqujatqai.’ ”

Tamo ungasari nangi Qotei aqa anjam e buk endia nengrenyonum qaji di dauryqab di nangi tulan areboleboleinjrqas.

⁸ E Jon. E anjam kalil endi quem. Kumbra kalil e ubtosim buk endia nengrenyonum qaji di e unem. Unsimqa lan angro kumbra di osorbej qaji aqa areq di singa pulutosim a binjyqa laqnamqa a na merbej,

⁹ “Ni e binibaim! E ni bul. E ni ti ino was agi Qotei aqa medabu o qaji tamo nanngi ti koba na wau qujai. Tamo ungasari buk endia anjam dauryeqnub qaji nanngi dego iga koba na wau qujai. Deqa ni Qotei segi binjiyoqnime.”

¹⁰ Osiqa merbej, “Qotei aqa anjam ni buk endia nengrenyonum qaji di tentaim. Kumbra kalil ni ubtosim buk endia nengrenyonum qaji di brantqa bati jojomqo.

¹¹ Deqa unqum. Tamo ungasari kumbra uge uge yeqnub qaji nanngi olo kumbra uge uge yoqnebe. Tamo ungasari kumbra jigat yeqnub qaji nanngi olo kumbra jigat yoqnebe. Tamo ungasari kumbra bole bole yeqnub qaji nanngi olo kumbra bole bole yoqnebe. Tamo ungasari Qotei aqa kumbra boleq di sosib dauryeqnub qaji nanngi olo aqa kumbra boleq di sosib dauryoqnebe.”

¹² Yesus a mareqnu, “Ninggi quiy. E urur boqujatqai. Bosiy tamo nanngo kumbra segi segi pegiyosiy awai enjrqai.

¹³ E segi qujai namoq di unum. E segi qujai bunuq di sqai. E segi namo qaji. E segi bunu qaji dego. E ingi ingi kalil qa utru. Wau kalil e yeqnum qaji di e olo koboteqnum.

¹⁴ “Tamo ungasari nanngo gara yansonab qatej qaji nanngi tulan areboleboleinjrim sqab. Nanngi nambile qa nam gei osib uyqa kere. Nanngi Qotei aqa qure koba dego miligiq gilqa kere. Deqa nanngi areboleboleinjrim sqab.

¹⁵ Ariya tamo ungasari kumbra uge uge yeqnub qaji nanngi Qotei aqa qure koba di miligiq gilqasai. Nanngi oqeq di sqab. Tamo ungasari gumanino qaji, quñam qalo qaji, sambala kumbra yo qaji, len ojo qaji, gisan qotei binjinro qaji, gisan kumbra dauryqajqa tulan arearetjnro qaji nanngi Qotei aqa qure koba di miligiq gilqasai. Nanngi oqeq di sqab.

¹⁶ E Yesus. E na ijo lan angro qarinyonumqa ningi qure qureq di ijo ñam qa koroeqnub qaji nungoq aisiq anjam endi palontosiq mernqwo. E Mandor Koba Devit aqa len na nambabem qaji. E Devit aqa Angro. Nebeqa burbas bunuj oqeqnu dego kere e degsim minjaleqnum.”

¹⁷ Qotei aqa Mondor wo Kaja Du aqa una bunuj wo nanngi aiyel na mareqnub, “Yesus, ni aue.” Tamo kalil ijo anjam endi queqnub qaji nanngi marebe, “Yesus, ni aue.” Tamo bei a ya qaryimqa bosim nambile qa ya osim uyem. Ya di awai saiqoji. Qotei na lanja anaiyqas.

Jon a anjam bei singila na marej

¹⁸ E Qotei aqa anjam buk endia nengrenyonum. Tamo kalil anjam endi queqnub qaji nanngi e singila na endegsi minjrqai. Tamo bei a anjam bei osim Qotei aqa anjam ende ti turtqas di gulbe uge uge kalil e ubtosim buk endia nengrenyonum qaji di Qotei na kamba tamo di yqas.

¹⁹ Tamo bei a Qotei aqa anjam e buk endia nengrenyonum qaji mutu bei osim taqal waiyqas di Qotei na kamba tamo di taqal waiyimqa a nambile qa nam gei osim uyqasai. A Qotei aqa qure koba miligiq gilqasai dego.

²⁰ Tamo a kumbra endi kalil ubtosiq marqo qaji a olo marqo, “Bole, e boqujatqai.”

Anjam endi bole. O Tamo Koba Yesus, ni aue.

²¹ Tamo Koba Yesus a tamo ungasari kalil nanngi qa are boleiyeme. Bole.

Anjam Mutu Qudei

Ni qalie bei oqajqa are soqnimqa kiyo gulbe bei inoq di brantimqa kiyo ni Qotei aqa anjam mutu endi sisiy.

¹ Ni Qotei qa qalieqajqa marsimqa ni anjam mutu endi sisiy:

Aposel 14:14-17	Aposel 17:22-31	Rom 1:18-23
Rom 11:33-36	1 Korin 8:4-6	Mak 12:29-30
Jon 4:23-24	1 Timoti 1:17	1 Timoti 6:15-16
Hibru 4:13	Hibru 10:30-31	Jems 1:17
1 Pita 1:14-17	1 Jon 1:5	1 Jon 4:7-12, 16
2 Korin 1:3	Jut 24-25	Uli Anjam 4:8-11
Uli Anjam 15:3-4		

² Ni Qotei aqa Njiri Yesus Kristus qa qalieqajqa marsimqa ni anjam mutu endi sisiy:

Jon 1:1-18	Filipai 2:5-11	Kolosi 1:15-20
Kolosi 2:9-10	Hibru 1:1-14	Rom 1:3-4
2 Korin 4:4-6	Luk 1:26-38	Galesia 4:4-5
Matyu 16:13-17	Jon 5:19-29	Jon 6:35-40
Jon 11:25-27	Jon 14:5-11	Jon 17:1-5
Jon 20:26-31	Aposel 3:13-16	Aposel 4:10-12
1 Jon 2:1-2	1 Jon 5:20	Uli Anjam 19:11-16

³ Ni are qalonum kiyo, “Qotei a e qa are qalosaieqnu.” Degamqa ni anjam mutu endi sisiy:

1 Jon 4:9-10	Rom 5:8	Jon 3:16
1 Timoti 2:3-6	2 Pita 3:9	

⁴ Ni are qalonum kiyo, “E une saiqoji.” Degamqa ni anjam mutu endi sisiy:

Rom 3:10-12, 23-24	Rom 5:12	Galesia 3:22
1 Jon 1:8-10	Jon 3:18-20, 36	Aposel 17:30-31
Kolosi 3:5-10	Rom 6:23	Galesia 6:7-8
2 Tesalonaika 1:7-9	1 Pita 4:3-5	Uli Anjam 20:11-15

⁵ Ni are qalonum kiyo, “Qotei na ijo une kobotqasai.” Degamqa ni anjam mutu endi sisiy:

Aposel 5:31	Aposel 10:43	Aposel 26:18
Efesus 1:7	Kolosi 1:13-14	Kolosi 2:13-14
1 Timoti 1:15-16	Hibru 10:17-18	1 Jon 1:8-10

⁶ Ino areqalo qujai agi Yesus Kristus na ni oqajqa. Deqa ni anjam mutu endi sisiy:

Jon 1:12	Jon 3:15-18, 36	Jon 14:6
Jon 20:31	Aposel 4:12	Aposel 16:30-31
Rom 3:20-22	Rom 10:9-10	Galesia 2:16
Efesus 2:8-9		

⁷ Ni qaliesai, ni nambile gaigai sqam kiyo sai kiyo? Deqa ni anjam mutu endi sisiy:

Jon 3:1-16	Jon 5:19-29	Jon 11:25-26
Jon 14:6	Jon 17:2-3	Jon 20:31
Rom 8:10-17	2 Korin 5:17	Efesus 2:1-6
Kolosi 2:13	Taitus 3:4-7	1 Jon 5:11-13

⁸ Ni maronum kiyo, “E Qotei pailyoqnqai e?” Degamqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 6:5-13	Matyu 7:7-11	Matyu 14:23
Matyu 18:19-20	Mak 1:35	Mak 11:24-25
Luk 5:16	Luk 6:12	Luk 18:1-8
Luk 21:36	Jon 14:13-14	Jon 15:7
Jon 16:23-24	Rom 8:26-27	Rom 12:12
Efesus 6:18	Filipai 4:6-7	Kolosi 4:2
1 Tesalonaika 5:17	1 Timoti 2:1-4, 8	1 Timoti 4:4-5
Hibru 4:16	Hibru 10:19-22	Jems 1:5-8
Jems 4:2-3	Jems 5:13-18	1 Pita 4:7
1 Jon 3:21-22	1 Jon 5:14-15	

⁹ Ni maronum kiyo, “E ingi kiye qa Qotei pailyqai?” Degamqa ni anjam mutu endi sisiy:

Luk 11:1-4	Luk 22:32, 39-46	Jon 17:1-26
Aposel 4:24-31	Aposel 16:25	Rom 1:9-10
Rom 10:1-2	Rom 15:30-33	2 Korin 12:7-10
Efesus 1:15-20	Efesus 3:14-21	Efesus 6:19-20
Filipai 1:3-5, 9-11	Kolosi 1:9-12	Kolosi 4:3-4
1 Tesalonaika 3:9-13	2 Tesalonaika 1:11-12	2 Tesalonaika 3:1-2
Hibru 5:7	Hibru 7:25	

¹⁰ Ni gulbe ti jaqatin ti eqnum kiyo. Degamqa ni anjam mutu endi sisiy:

Rom 8:18-25, 28, 35-37	Rom 12:12	2 Korin 1:3-5
2 Korin 4:16-18	Jems 1:2-4	1 Pita 1:3-9
1 Pita 2:19-23	1 Pita 5:8-10	

¹¹ Ni maimimqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 4:23-25	Matyu 9:35	Matyu 11:2-5
Aposel 3:1-6	Aposel 8:4-8	Aposel 19:11-16
Aposel 28:8-9	1 Korin 12:9, 29-30	2 Korin 12:7-10
1 Timoti 5:23	2 Timoti 4:20	Jems 5:14-15

¹² Ni moiqaajqa ulaosimqa ni anjam mutu endi sisiy:

Jon 6:39-40	Jon 11:17-27	Jon 14:1-4
Rom 8:38-39	Rom 14:7-9	1 Korin 15:12-58
2 Korin 5:1-10	Filipai 1:20-24	1 Tesalonaika 4:13-18
Hibru 2:14-15	Uli Anjam 14:13	Uli Anjam 21:1-4
Uli Anjam 22:1-5		

¹³ Ni qalieqajqa, Kristen nangi kumbra kiye dauryqab? Deqa ni anjam mutu endi sisiy:

Jon 13:34-35	Rom 12:9-13	Galesia 5:22-26
Efesus 4:25-32	Kolosi 3:12-17	1 Tesalonaika 5:12-22
Taitus 2:11-14	Jems 3:13-18	2 Pita 1:3-9

¹⁴ Ni qalieqajqa, kumbra bei a uge kiyo bole kiyo? Deqa ni anjam mutu endi sisiy:

Rom 1:18-32	1 Korin 6:9-11	Galesia 5:19-21
Efesus 5:3-5	Kolosi 3:5-10	Jems 4:17
1 Pita 4:3	1 Jon 2:15-17	1 Jon 3:4-5

¹⁵ Ni are qalonum kiyo, “E Qotei aqa kumbra dauryqa keresai.” Degamqa ni anjam mutu endi sisiy:

Jon 14:16-23	1 Korin 10:13	Efesus 3:20-21
Filipai 1:6	Filipai 4:13	Kolosi 1:11-12
1 Tesalonaika 5:23-24	Hibru 13:5-6	1 Jon 5:3-5

¹⁶ Ni Kristen unum deqa tamo qudei na ni ugeugeimeqnu. Deqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 5:10-12	Mak 13:9-13	Luk 12:4-9
Jon 15:18-21	Jon 16:1-4	Aposel 5:41
Rom 8:35-37	Rom 12:14, 17-21	1 Korin 4:11-13
2 Korin 4:8-12	2 Korin 12:10	Filipai 1:28-29
2 Tesalonaika 1:4-8	2 Timoti 3:10-13	Hibru 10:32-39
Hibru 12:3-4	1 Pita 3:13-17	1 Pita 4:12-19
Uli Anjam 2:10		

¹⁷ Ni are qalonum kiyo, “E Kristen tamo qudei nangi ti korooqnqasai.” Degamqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 18:19-20	Aposel 2:41-47	Rom 12:4-8
Efesus 1:22-23	Efesus 4:11-16	Kolosi 3:15-17
1 Timoti 4:13	Hibru 10:24-25	

¹⁸ Tamo bei na ni kumbra uge emimqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 6:12-15	Matyu 18:21-35	Mak 11:25
Luk 17:3-4	Rom 12:17-21	Efesus 4:31-32
Kolosi 3:13		

¹⁹ Ni tamo ti unja ti unum kiyo? Degamqa ni anjam mutu endi sisiy:

1 Korin 7:1-16	Efesus 5:21-33	Kolosi 3:18-19
Taitus 2:3-5	Hibru 13:4	1 Pita 3:1-7
Matyu 5:31-32	Matyu 19:3-9	Luk 16:18
Rom 7:2-3		

²⁰ Ni uña bei kiyo tamo bei kiyo ombla ñeqajqa are soqnmqqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 5:27-28	Jon 8:2-11	Rom 13:8-10
1 Korin 6:9-20	Galesia 5:19	Efesus 5:3
Kolosi 3:5-6	1 Tesalonaika 4:1-8	Hibru 13:4
Jut 7		

²¹ Ni angro ti sosimqqa ni anjam mutu endi sisiy:

Efesus 6:1-4	Kolosi 3:20-21	1 Timoti 3:4-5

²² Ino ai abu nanği soqnibqqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 15:3-6	Efesus 6:1-3	Kolosi 3:20
1 Timoti 5:4-8		

²³ Ino was bei a gulbe ti soqnmqqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 7:12	Matyu 25:31-46	Luk 3:10-11
Luk 6:38	Aposel 11:27-30	1 Korin 10:24
2 Korin 8:1-15	2 Korin 9:1-15	Galesia 6:9-10
Filipai 4:14-19	Hibru 10:24	Hibru 13:1-3, 16
Jems 1:27	Jems 2:15-16	1 Jon 3:16-18

²⁴ Ni une bei atqajqa are prugmimqqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 6:13	Matyu 26:41	1 Korin 10:13
Hibru 2:18	Hibru 4:14-16	Jems 1:12-15

²⁵ Ni une bei atonum kiyo? Degamqqa ni anjam mutu endi sisiy:

Luk 15:11-24	Rom 6:1-23	1 Jon 1:9-2:2
Jems 4:7-10	Uli Anjam 3:19-20	Hibru 12:1-2

²⁶ Ni Satan aqa mondor uge nanği qa ti ulaoqnsimqqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 4:1-11	Matyu 6:13	Luk 22:31-32
Jon 17:14-19	Rom 16:19-20	1 Korin 16:13
2 Korin 12:7-10	Efesus 3:20-21	Efesus 6:10-18
1 Tesalonaika 3:5-8	2 Tesalonaika 3:3	Jems 4:7-8
1 Pita 5:8-11	1 Jon 4:4	Uli Anjam 12:7-12

²⁷ Ni tamo bei qa minjin oqimqqa ni anjam mutu endi sisiy:

Galesia 5:22-23	Efesus 4:26	Kolosi 3:8, 13
Jems 1:19-20		

²⁸ Ni diqoqnsim ino segi ñam soqtoqnsimqqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 5:3-12	Matyu 18:1-5	Luk 14:7-11
Luk 18:9-14	Rom 12:16	1 Korin 4:7
2 Korin 10:17-18	Efesus 4:2	Kolosi 3:12-13
Jems 4:6, 13-16	1 Pita 5:5-7	

²⁹ Ni yumal anjam mareqnum kiyo? Degamqa ni anjam mutu endi sisiy:

Efesus 4:29	Efesus 5:4	Filipai 4:8
Kolosi 3:8	1 Timoti 4:12	Jems 1:26
Jems 3:9-10		

³⁰ Ni gisanj anjam bei marqajqa are prugmimqa ni anjam mutu endi sisiy:

Efesus 4:25	Kolosi 3:9	1 Pita 3:10
Jon 8:44	Uli Anjam 21:8	Uli Anjam 22:15

³¹ Tamo qudei na ni osib nanqi koba na ya uge uysib nanariqajqa mer-mibqa ni anjam mutu endi sisiy:

Rom 13:13	1 Korin 5:9-11	1 Korin 6:9-10
Galesia 5:19-21	Efesus 5:18	1 Timoti 3:1-3
Taitus 1:7	1 Pita 4:3-5	

³² Ni ingi ingi koba oqnqajqa are prugmeqnu kiyo? Degamqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 6:19-21, 24-34	Luk 12:13-21, 32-34	Aposel 20:35
1 Timoti 6:6-10, 17-19	Hibru 13:5-6	

³³ Tamo qudei na ni gisanj qotei nanqi qa louqajqa mermibqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 4:10	Aposel 17:22-31	1 Korin 5:11
1 Korin 6:9-11	1 Korin 8:1-13	1 Korin 10:1-22
2 Korin 6:14-18	Galesia 5:19-21	1 Tesalonaika 1:9-10
1 Jon 5:21	Uli Anjam 21:8	Uli Anjam 22:15

³⁴ Ni qalieqajqa, “E kumbra kiye ijo gate kokba nanqi enjrqi?” Deqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 22:15-22	Rom 13:1-7	1 Timoti 2:1-4
Taitus 3:1	Hibru 13:17	1 Pita 2:13-17